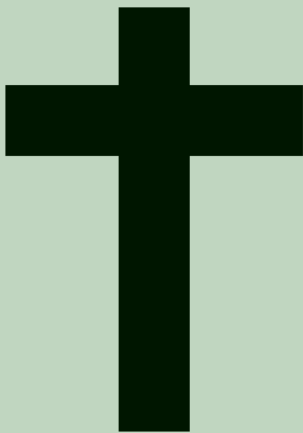

El Nuevo Testamento
en mixe de
Guichicovi

New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

El Nuevo Testamento en mixe de Guichicovi

New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Isthmus

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Guichicovi [mir], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Isthmus

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
4e564219-157f-5807-b810-47a15308b8b8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	66
San Lucas	113
San Juan	180
Hechos	236
Romanos	316
1 Corintios	356
2 Corintios	387
Gálatas	409
Efesios	418
Filipenses	430
Colosenses	436
1 Tesalonicenses	443
2 Tesalonicenses	450
1 Timoteo	454
2 Timoteo	463
Tito	469
Filemón	473
Hebreos	475
Santiago	495
1 Pedro	502
2 Pedro	513
1 Juan	519
2 Juan	526
3 Juan	527
Judas	528
Apocalipsis	530

San Mateo

¹ Yaa jaduhñ myiñ cujaay nebiaty ja'a Jesús yhap tieedyhajxy jecy xiøhajty. Abraham xiøhajty ja'a jawyiinhájtábä. David xiøhajty ja'a cujecy jaac miiñäbä.

² Ja'a Abraham yhuung, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac yhuung, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob yhuung tu'ug, Judá je'e xiøhajty. May ja'a Judá ja'a piuhya'ay hánajty miøødá.

³ Ja'a Judá yhuunghajxy, Fares hajxy xiøhajty møødá Zara. Ja'a Fares tiajhajxy, Tamar je'e xiøhajty. Ja'a Fares yhuung, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom yhuung, Aram je'e xiøhajty.

⁴ Ja'a Aram yhuung, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab yhuung, Naasón je'e xiøhajty. Ja'a Naasón yhuung, Salmón je'e xiøhajty.

⁵ Ja'a Salmón yhuung, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tiaj, Rahab je'e xiøhajty. Ja'a Booz yhuung, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tiaj, Rut je'e xiøhajty. Ja'a Obed yhuung, Isái je'e xiøhajty.

⁶ Ja'a Isái yhuung, David je'e xiøhajty. Mänitá David tiägøøyy gobiernähajpä. Mänitá Uriás yajyagho'cä mänaa ja'a tsip jiadyiijän. Coó ja'a Uriás yho'cy, mänitá David ja'a Uriás tio'oxiøjc wyiingpøjcä. Mänitá David yaghuungpaaty. Salomón ja'a yhuung hajxy yajxøhajty.

⁷ Ja'a Salomón yhuung, Roboam je'e xiøhajty. Ja'a Roboam yhuung, Abías je'e xiøhajty. Ja'a Abías yhuung, Asa je'e xiøhajty.

⁸ Ja'a Asa yhuung, Josafat je'e xiøhajty. Ja'a Josafat yhuung, Joram je'e xiøhajty. Ja'a Joram yhuung, Uzías je'e xiøhajty.

⁹ Ja'a Uzías yhuung, Jotam je'e xiøhajty. Ja'a Jotam yhuung, Acáz je'e xiøhajty. Ja'a Acáz yhuung, Ezequías je'e xiøhajty.

¹⁰ Ja'a Ezequías yhuung, Manasés je'e xiøhajty. Ja'a Manasés yhuung, Amón je'e xiøhajty. Ja'a Amón yhuung, Josías je'e xiøhajty.

¹¹ Ja'a Josías yhuung tu'ug, Jeconías je'e xiøhajty. Jimä Jeconías ja'a piuhya'ay hánajty miøødá. Mänitá judíoshajxy hadsip yajnøcxä jäguem Babilonia-naaxooty.

¹² Jim hajxy chánaadiaacpøjcy Babilonia. Jimä Jeconías ja'a yhuung yajxøhajty Salatiel. Ja'a Salatiel yhuung, Zorobabel je'e xiøhajty.

¹³ Ja'a Zorobabel yhuung, Abiud je'e xiøhajty. Ja'a Abiud yhuung, Eliaquim je'e xiøhajty. Ja'a Eliaquim yhuung, Azor je'e xiøhajty.

¹⁴ Ja'a Azor yhuung, Sadoc je'e xiøhajty. Ja'a Sadoc yhuung, Aquim je'e xiøhajty. Ja'a Aquim yhuung, Eliud je'e xiøhajty.

¹⁵ Ja'a Eliud yhuung, Eleazar je'e xiøhajty. Ja'a Eleazar yhuung, Matán je'e xiøhajty. Ja'a Matán yhuung, Jacob je'e xiøhajty.

¹⁶ Ja'a Jacob yhuung, José je'e xiøhajty. Coó ja'a María yhuung hánajty tøø myiñ tøø quia'ay, ja'a Jesúshajpä, mänitá José ja'a María wyiingpøjcy. Ja'a Jesús, Cristo je'e xiøhajty; paady yaa quiejxä hádaa yaabä naaxwiin maa højtscøxpän.

¹⁷ Námajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hánajty miøødá, møødá Abraham møødá David. Y jaac námajmacts ja'a yhap ja'a tieedy hánajty

miøødä, møødä Salomón møødä Jeconías. Mänitä judiøshajxy yajnøcxä Babilonia-naaxooty. Y jaac nämajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hänajty miøødä, møødä Salatiel møødä José. Mänitä Cristo myiñguiahyy.

¹⁸ Yaa jaduñ myiñ cujaay nebiä Jesucristo myiñguiahyyän. Ja'a Jesucristo tiaj, María hänajty je'e xiøhaty. Tøø hänajty tiødiägø'øy coo ja'a Mariáhajxy hänajty piøga'añ møødä José. Pero cajnä hajxy hänajty piøcyñä, mänitä María quiähxø'cy coo hänajty yhuungmøødä. Ja'a Dioshespírituhaam hänajty tøø yhuungpaady.

¹⁹ Jaduñ ja'a judiøshajxy hänajty quiuhdujthaty, coo ja'a to'oxiøjc yhuungpaadät jabiøcy, mänit jaduhñ yhøxmájtsänät. Pero miøød ja'a José hojoot hänajty; cabä María hänajty ñäxø'øwø'owa'añ. Mänitä José wyiinhdyhajty coo ja'a María yhøxmádsät hamee'ch, nebiä María jaduñ quia'a yajtsähdiünät.

²⁰ Yhuuc wiinhdyhajxy ja'a José hänajty, mänit miaaho'cy. Mänitä Diosmoonsä wyiinhijxy cuma'ayhaam. Tsajpootyp hänajty chooñ. Mänitä José ñämaayyä:

—José, David miich hijty mhaphajxy mdeedyhajxy. Ca'a mdajy ca'a mmay. Hoy jaduñ coo ja'a María mwiingpøgät. Dioshespírituhaam jaduñ tøø yhuungpaady.

²¹ Ya'ayhäna'c jaduñ yhuunghadaamby, ja'a Jesúsahpä. Coo ja'a quiu'ug ja'a piojpä quiädieey yajnähwa'adsaanä, paady jaduñ xiøhata'añ Jesús.

²²⁻²⁵ Coo ja'a José mia'abiädø'cy, mänit quiudiuuñ neby hänajty tøø ñäma'ayijäm ja'a Diosmoonsäm. Mänitä María wyiingpøjcy. Pero cab hajxy ñimiøødmaawä høxtä coonä ja'a María ja'a Jesús yajmiññä. Ja'a coobhuung, je'eds jaduñ miingahw. Jesús jaduñ xiøhajty. Coo ja'a Jesús jaduñ myiñguiahy, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jecy quiujahyyän:

Huungpaadaamb ja'a cäxyiihäna'c tu'ug.

Ya'ayhäna'c yhuunghadaamby.

Jue'e xiøhata'añ, Emanuel.

Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios hajxy xmiøødhájtäm.

2

¹ Ja'a Jesús, jim jaduñ myiñguiahy maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Belén, jim Judeanaaxooty. Ja'a Herodes, je'e hänajty tuumb gobiernä. Jim je'e hänajty chäna'ay maa ja'a mõjcajptän Jerusalén. Mänitä jäya'ayhajxy jim näje'e miejch maa ja'a Heródesän. Jäguem hajxy hänajty tøø chooñ maa ja'a xøø piädsømiän. Madsa'ahøxtaabiä hajxy hänajty wiädity.

² Mänit hajxy yajtøøyy:

—Maa ja'a judiøš guobiernähajxy, ja'a tøø myiñ tøø quiá'ayäbä. Jäguem højts ja'a miadsa'a tøø nnäheebøøyyä, jim maa ja'a xøø piädsømiän. Paady højts yaa tøø nmiñ tøø nmech neby højts jaduñ nwiingudsähgø'øwät.

³ Coo ja'a gobiernä Herodes jaduñ miädoyhajty møødä Jerusalénpä-jäya'ayhajxy nägøxiä, mänit hajxy tiägøøyy tajpä maabiä.

⁴ Mänitä Herodes miøjyaaxy ja'a teedywiindsønhajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Mänitä Herodes yajtøøyy:

—Maa ja'a Cristo myina'añ quia'awa'añ, ja'a Dios quixeaambiä.

⁵ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Beléncajptóotiäc jaduñ myina'añ quia'awa'añ yaa Judeanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy cujahy nebiä Dios miänaañän:

⁶ Ja'a cajpt jaduñ xøhajpä Belén, jim Judeanaaxooty,

jimä wiindsón tu'ug myina'añ quia'awa'añ;

je'eçh ja'a ngu'ug xyhane'emáañäp, ja'a judiøshajxy; paadiä Beléncajpt jaduñ yajmäbaada'añii nebiä møjcajptän.

⁷ Mänitä Herodes miøjyaaxy hamee'ch ja'a madsa'ahøxtaabiähajxy. Mänitä Herodes yajtøoyy:

—Mäduhnajtä ja'a madsa'a quiähxø'tsohñ.

⁸ Coø ja'a Herodes tøyhajt miooyyä, mänitä miänaangumbä:

—Nøcx ja'a pigäna'c hajxy jim yajtøw Belén. Naxy hajxy hoy mdehm yajtøwät. Coø mbáadät, mänitøch hajxy min xyhawaanä, nébiøch jim nøcxy nwiingudsähgøøbiä.

⁹⁻¹⁰ Mänitä madsa'ahøxtaabiähajxy tiu'ubøjcy. Jim hajxy ñøcxy Belén nebiä Herodes hänajty tøø miäna'añän. Mänitä madsa'a hajxy jadähooc yhiñxcumbä, ja'a hajxy hänajty tøø yhuug hijxpä jäguem maa ja'a xøø piädsømiän. Mänit hajxy jiaanç tehñ xioondaacy. Mänitä madsa'a hajxy piadu'ubøjcy. Mänitä madsa'a jim tøyyä tiänaaxiøjpy maa ja'a pigäna'c-huung hänajty yhiñtiän naaxyp. Tøyyä ja'a madsa'a hänajty quiuhajnaxy maa hänajty quio'na'ayän.

¹¹ Mänitä madsa'ahøxtaabiähajxy tiøjtägøoyy. Jimä regalo hajxy hänajty miøødä caajäooty. Mänitä pigäna'c-huung hajxy yhiñxy møødä tiaj María. Mänitä pigäna'c hajxy wyiinjicädaacy; wyiingudsähgøøyy hajxy jaduñ. Mänitä quiaajä hajxy yaghawaach. Mänitä oro hajxy yajpädsømy møødä poom møødä mirraperfume. Pa'agxuu'p je'e; tsow ñøcxy. Mänitä pigäna'c hajxy jaduñ ñä'ä mooyy.

¹² Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a quiajphajxiän. Wiingtuum hajxy ñøcxøøñä; cab hajxy jim ñaxøøñä maa ja'a Herodesän. Hiç, tøø hajxy hänajty yhawáañäxä cuma'ayhaam coø hajxy jim quia'a naxøøñät.

¹³ Coø ja'a madsa'ahøxtaabiähajxy hänajty tøø wyiimbijnä, mänitä José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhijxy cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitä José ñämaayyä:

—José, pädø'og. Nøcx hajxy jim Egiptonaaxooty møødä mhuung møødä mdo'oxy. Jim hajxy mmähmø'owät høxtä coonä nhawáañämät coø hajxy mwiimbidät. Paady hajxy mbäyø'ogät neby yø'ø mhuung xquia'a yaghó'cät. Ja'a Herodes, xyhøxta'awáañäp yø'ø mhuung jaduñ; xyajyagho'ogáañäp jaduñ.

¹⁴ Mänitä José piädø'cy. Mänitä Joséhajxy jim jiaanç nøcxy Egipto møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänitcoods hajxy tiehñ tiu'ubøjcy.

¹⁵ Jim hajxy hänajty miähmø'owa'añ Egipto. Høxtä ja'a Herodes hó'ogäp, mänit hajxy hänajty wyiimbijtägatsa'añ. Jequiän ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä hänajty tu'ug tøø quiujaay nebiä Dios miänaañän: “Nhøxyaaxpädsømáambiøch ja'a nhuung jiiby Egiptonaaxooty.” Y coø ja'a Joséhajxy jim jiaanç nøcxy Egipto, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ.

¹⁶ Coø ja'a Herodes ñajuøoyy coø hänajty tøø wyiinhøøñii ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc, mänitä Herodes jiootma'ty. Mänitä Herodes ja'a pigäna'c yajyagho'cä nägøxiä, pønjaty ja'a mejtsjumøjtpä hänajty ca'a yaghabejpnä, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä Belén møødä Belén mäwiingøn. Hiç, tøø hänajty mejtsjumøjt yhiñä coø ja'a madsa'a quiähxø'tsohñ, ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc-hajxy hänajty tøø yhiñiäbä.

17-18 Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy tiõjiájcumbä nebiä Jeremías hänäjty jecy tøø quiujaayän:

Jim maa xiõhatiän Ramá,

jimä Raquel ja'a yhuung ñäjøøyy ñaxuu'ch.

Coo ja'a yhuung yaghó'cäxä, paady quia'a jootcapxmøcpøgaanä.

Ja'a Jeremías, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy yajwa'x.

19 Coo ja'a Herodes yho'nä, jimnä ja'a Joséhajxy hänäjty Egiptonaaxooty. Mänitä José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhjxcumbä cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitä José ñämaayyä:

20 —Pädø'øg, wiimbit hajxy møødä mhuung møødä mdo'oxy. Nøcx hajxy Israelnaaxooty. Tøø jäya'ayhajxy yho'nä, ja'a mhuung hajxy hijty xyagho'ogáanäbä.

21 Mänitä Joséhajxy piädø'cy møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänit hajxy jim jiaançh nøcxy Israelnaaxooty.

22 Mänitä José miädoyhajty coo Arquelao hänäjty guiobiernähajnä jim Judeanaaxooty maa ja'a tieedy Herodes hänäjty tøø guiobiernähatiän. Mänitä José chähgøøyy. Cab hänäjty jim ñøcxaannä Judeanaaxooty. Wiingtuum hajxy ñøcxy Galileanaaxooty, nebiä José hänäjty tøø yhawáañäxän cuma'ayhaam.

23 Coo hajxy jim miejch Galileanaaxooty, mänit hajxy jim chánaadiaacpøjcy maa ja'a cajpt xiõhatiän Nazaret. Coo hajxy jim chánaadiaacpøjcy, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiññän cujaay coo ja'a Jesús hänäjty ñäma'awa'añii coo jim chooñ Nazaret. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jaduhñ jecy cujahy.

3

1 Cujecy ja'a Juan ja'a mäyajnäbejpä jim miejch Judeanaaxooty pactuum. Ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwa'xyp.

2 Mänitä Juan tiägøøyy mädiaacpä. Mänit miänaañ:

—Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy; habaadáañpä jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

3 Ja'a Isaías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, je'e hänäjty jaduhñ jecy tøø quiujaay:

Jimä jäya'ay tu'ug yaaçwädity pactuum:

“Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, nebiä mwiindsón hajxy hoy mjøbhíxät;

hoy hajxy jaduhñ mwiingudsähgø'øwät.”

Ja'a Juan jaduhñ nänøømä.

4 Ja'a Juan, camellopøjt hänäjty wyithajpy; wajhac hänäjty wiøønhajpy. Chu'chp mu'u hänäjty je'e; yhuucy cunaaxmøjtsiinnøø hänäjty.

5 Majiäya'ay ja'a Juan hänäjty ñämeçhii. Jerusalén hajxy hänäjty näje'e chooñ. Näje'e hajxy hänäjty chohmbä Judeanaaxooty møødä Jordánmøjnøøbaha. Yhamädoowhidáañpä ja'a Juan miädia'agy hajxy hänäjty.

6 Mänitä piojpä quiädieey hajxy ñägäpxy. Mänitä hajxy jim yajnäbejtä ja'a Juángäm maa ja'a Jordánmøjnøøjäñ.

7 Mänitä Juan yihxy coo hänäjty ñämeçhii ja'a fariseoshajxy nämay møødä saduceoshajxy. Ja wi'i ñäbetaamb hajxy hänäjty je'ebä. Ja'a fariseoshajxy, hoy hajxy hänäjty jiaançh tehñ quiuiduñ ja'a Moisés miädia'agy. Ja'a saduceoshajxy, wiingä cuhdujt hajxy hänäjty miøødä; cab hajxy hänäjty miäna'añ coo hajxy juuyjpiøjtägatsa'añ. Mänitä Juan miänaañ:

—Hay, møjcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnä'ägädä mөөdä. Paady hajxy mja wi'i ñäbetaambä nebiä Dios hajxy jaduһn xquia'a yajcumädöwät, tüһmäts.

8 Hoy hajxy mwädität neby hajxy jaduһn myajcähxó'ögät coo ja'a mhaxөөgcuһdujt hajxy һänäjty tөө mjaančһ najtshixó'өy.

9 Cab hajxy jaduһn mmäná'anät: “Abrahámhөch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy, páadyhөch ja'a Dios jaduһn xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios jaduһn xyajnäһwá'adsät coo ja'a mhaxөөgcuһdujt hajxy mnajtshixó'өwät, ca'a jie'eguiөxpä coo ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty.

10 Pөһ hoy ca'a wädijp, jaduһn mäwíinäts je'e nebiä quepychaajän, ja'a ca'a tөөmhajpä. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ. Paady hajxy hoy mwädität nebiä Dios hajxy jaduһn xquia'a yajcumädöwät.

11 Tөyhajt mijts nyajnäbety nөөhaam neby hajxy jaduһn myajcähxó'ögät coo ja'a mhaxөөgcuһdujt hajxy tөө mnajtshixó'өy. Pero xii jäya'ay tu'ug jiaac miñ һөxhaam; je'eds mäbөjnäbä ja'a Diosһespíritu hajxy xmio'owaamьb. Xyajnäһwa'ads xyajcuһwa'adsaamb hajxy jaduһn. Maas mөcä cuһdujt je'e miөөdä quejeečһ һөөčһ. Cábөch cuһdujt nnä'ägä mөөdä ni weeñtiä maa jaaya'aguiөxpän.

12 Ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a trigo hajxy һänäjty tөө tiexy, tөгooty hajxy nөcxy piäda'agy. Pero ja'a trigohac, naaxwiin je'e quia'ay. Jaduһn mäwíinäts jäya'ayhajxy quia'awa'añ һaxөөgtuum, ja'a yhaxөөgcuһdujt hajxy ca'a najtshixó'өwaambä. Cөjxta'axiөө hajxy jiiby chaachpөga'añ.

13 Mänitä Jesús miejch maa ja'a Juan һänäjty miäyajnäbetiän jim maa ja'a Jordánmөjnөөjän. Galilea ja'a Jesús һänäjty tөө chooñ. Näbetaamb һänäjty je'ebä.

14 Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab jaduһn yһahixó'өy coočһ miičһ nyajnäbétät; maas hoy hijty jaduһn coočһ miičһ cu xyajnäbejty.

15 Mänitä Jesús miänaañ:

—Hөөчһ yajnäbéjtäc neby jaduһn ngudiúunämät nebiaty ja'a Dios xyhanéhmäм.

Mänitä Juan jaduһn miänaañ:

—Ween nyajnäbétät.

16 Mänitä Jesús ñäbejty. Mänit je'e tiө'өdspädsөөmy. Mänitä tsajt yһawaach. Mänitä Jesús ja'a Diosһespíritu yһijxy coo һänäjty miänacy nebiä palomän, coo hoy yһäñaaguiäda'agy ja'a Jesús quiuhduum.

17 Mänitä Dios jim quiapxy tsajpootyp:

—Hөөчһ nHuung yө'ө. Njaančһ teһm чо́jpiөch jaduһn. Jaančһ teһm jiootcүc-hөch nñiäwө'өyii ja'a nHuungcөxpөch.

4

1 Mänitä Diosһespíritu ja'a Jesús wioonөcxy pactuum. Jimä Jesús һänäjty jia wi'i ñäma'awa'añii ja'a mөjcu'ugóngäm coo һaxөөg jiatcө'өwät.

2 Juxychägui'xxөө ja'a Jesús һänäjty jim tөө yhyty jaguiay. Ni xөөm ni coods һänäjty tөө quia'a cay. Mänit yäһo'pөjcä.

3 Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a mөjcu'ugóngäm. Ja wi'i yagjatcө'өwáanäp ja'a Jesús һänäjty һaxөөg. Mänitä mөjcu'ugong miänaañ:

—Pө miičһ ja'a Dios tөyhajt xyHuunghajp, näma'aw yө'ө tsaа coo ween chajcaagyquiojy.

4 Mänitä Jesús yһadsooyy:

—Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Ca'a quiaaguiähajtiä ja'a jäya'ayhajxy miädsänaaby hädaa yaabä naaxwiin; mөөдä Diosmädia'agy hajxy miädsäna'ay.”

⁵ Mänitä mөjcu'ugong ja'a Jesús wioonөcxy jim Jerusalem. Ja'a Dioscajpt je'e jim. Mänitä Jesús miөөдwiimbejtä ja'a mөjtsajtpөjcuhduum.

⁶ Mänit ñämaayyä:

—Pө miich ja'a Dios tөyhajt xyHuunghajp, cuhdөpxnañ jii. Caj miich nej mjädät. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ:

Ja'a Dios ja'a mioonsä hane'emaamb, ja'a hajxy jim tsajpootypä coo miich xcwieendähädät.

Xchehñhidaamb miich hajxy nej miich tsajpooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pero nөm ja'a Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios ja'a mWiindsөñ mjөjcapxө'өwät.”

⁸ Mänitä mөjcu'ugong ja'a Jesús wioonөcxumbä maa ja'a tunän, ja'a jaanч tehñ quiөxpä. Mänitä Jesús yajnähiхөöyyä ja'a naax ja'a cajpt cөxiä hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy miөjjä jiaanчhä.

⁹ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Hөөч nje'e yөөduhñ cөxiä mäduhñtiä jii quiahxө'өgy. Cooч miich jijnä'a xwyiingudsähgө'өwät, mänitäts yө'ө ngөxy mө'owät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jäwa'ads miich jim, mөjcu'u. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Dios hajxy mwiingudsähgө'өwäp, ja'a hajxy mWiindsөñhajpiä. Cab jaduhñ wiingpä mwiingudsähgө'өwät.”

¹¹ Mänitä mөjcu'ugong wyiimbijnä; nidiuhñ ja'a Jesús miähmөöyy. Mänitä Jesús ñägädaacä ja'a Dios miөonsäm ja'a tsajpootypä. Mänit je'e piuhbejtä.

¹² Coo ja'a Jesús miädoyhajty coo ja'a Juan hänajty tөө chumyii, mänit jim ñөcxy Galileanaaxooty.

¹³ Mänitä Jesús jim ñaxөöyy maa ja'a Nazaretcajptän, pero cab jim miähmөöyy. Mänit jim chänaadiaacpөjcy maa ja'a cajpt jaduhñ xiөhatiän Capernaum. Jimäts je'e Galileamejypia'a maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän. Jimä Neftalí ja'a yhap yhoc-hajxy chänaabiä.

¹⁴ Coo Ja'a Jesús jim chänaadiaacpөjcy Capernaum, tөjjajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nebiä Isaias hänajty jecy tөө quiujaayän, ja'a Diosmädia'agy jecy jajwä'xäbä:

¹⁵ Ja'a naax maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän, maa ja'a Neftalí yhap yhoc-hajxy chänaabiän,

jimä tu'u ñaxө'өy mejypia'a, jim Galilea, jim maa ja'a ca'a judiөshajxy chäna'ayän.

¹⁶ Ja'a jäya'ayhajxy hijty haxөөгwädijpä, tөө ja'a piojpä quiädieey hajxy yajnähwäatsäxä.

Ja'a jäya'ayhajxy hijty hagogdstuum ca'awaambä, nөcxaamb hajxy je'e jim tsajpootyp,

coo ja'a piojpä quiädieey hajxy tөө yajnähwäatsäxäbä.

¹⁷ Mänitä Jesús tiägөöyy jajwiingapxөөbiä ja'a Diosmädia'agy. Mänit miänaañ:

—Najtshixө'өw ja'a mhaxөөгcuhdujt hajxy. Habaadääñpä jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa jajcähxө'өгa'añ.

18 Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy maa ja'a Galileamejjiän. Mänitä jäya'ay metsc yhihxy, ja'a Simón, ja'a xøhajpä Pedro, møødä piuhya'ay Andrés. Hacxmats hajxy hänajty tiuunghajpy. Jimä yhacxjohmd hajxy hänajty miejypiäda'aga'añ.

19 Mänitä Simónhajxy ñämaayyã ja'a Jesúsäm:

—Jam hajxy wädijtäm. Jue'e mijts mduunghajpy, hacxmats; wiingtuunghajpy mijts nmo'owaamby. Nyajñahixø'øwaamby mijts nebiã jäya'ay hajxy myajwiingapxø'øwät ja'a Diosmädia'agy.

20 Tuunã je'eduhñ ñä'ã mänaañ, mänitiã ja'a yhacxjohmd hajxy ñajtswidsoøyy; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

21 Mänitä Jesús jiaag hädaacy mejypia'a. Mänitä Zebedeo yhihxy møødä yhuunghajxy, ja'a Jacobo møødä Juan. Jiiby hajxy hänajty yhäña'ay barcojooty. Yhacxjohmd hajxy hänajty yhaxodsøoby. Mänitä Jesús ja'a Jacobo miøjyaaxy møødä Juan.

22 Tuunã hajxy jaduññ ñä'ã mädooyy, mänitiã hajxy piädsøomy barcojooty; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjcy; yajmähmøoyy ja'a tiedy hajxy jiiby barcojooty.

23 Mänitä Jesús tiägøoyy wädijpä cajpt-cajpt jim Galilea. Mädia'agy-yajwa'xpä jaduññ wiädijty coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Homiädyii cajptã hänajty ñøcxy, jiiby hänajty yajñahixø'oy maa ja'a judíos chajtøjc-hajjiän. May ja'a jäya'ay yajmøcpøjcy. Homiädyii pa'amã jaduññ yajnajxy.

24 Mänitä mädia'agy jaduññ wiädijty ja'a Jesúsøcpä jim maa jaduññ xiøhatiän Siria. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy yajmejtsã maa ja'a Jesúsän, pønjaty ja'a møjcu'u møød, møød pønjaty ja'a pojpa'am møød. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay quiøxy yajmøcpøjcy.

25 Mänitä Jesús piadu'ubøjcã ja'a majiäya'ay. Jim Galilea hajxy hänajty näje'e choon. Näje'e hajxy hänajty choon maa ja'a majc-hagajptän, näje'e Jerusalén, møødä Judea møødä Jordánmøjnø'awiimb.

5

1 Coo ja'a Jesús ja'a majiäya'ay yhihxy, mänit ñøcxy tunghduum. Mänit yhoxtaacy naaxwiin. Mänit ñämejtsã ja'a jiamioødhajxy.

2 Mänit tiägøoyy yajñahixøøbiã. Mänit miänaañ:

3 —Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty jaduññ yajpejxp. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo hajxy jim ñøcxa'añ maa ja'a Diosän.

4 'Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty jootmayhajp. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy quiapxmøcpøga'añijäm.

5 'Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty mee'xxieemy hidaamb. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy mio'owa'añijäm nebiaty ja'a Dios tøø yajwiinwaanø'oy.

6 'Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty ja'a jioot tsojp coo hajxy hoy quidiünät. Puhbedäänäp hajxy jaduññ Diósäm.

7 'Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty hojioot møød. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy ñäxuudsa'añijäm.

8 'Jootcujc hajxy jaduññ yhida'añ pønjaty haxøøgwiinmahñdy ca'a møød. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhixa'añ.

9 Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty capxcuhgädaacp maa ja'a tsip piädø'oguiän. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhuung-hada'añiijäm.

10 Tsaachpøjp ja'a jäya'ayhajxy näje'e coo hoguiuhdujt hajxy miøødä; pero jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo hajxy jimñøcxa'añ maa ja'a Diosän.

11 Jootcujc hajxy mhida'añ, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia nämä'ay haxøøg, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia tuna'añ haxøøg, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia nähøønø'owa'añ hoñejpiä ja'a høøchcøxpä.

12 Jaanä jaduhñ hajxy jecy tøø chaachpøjpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy jajwá'xäbä. Pero xoonä'ag hajxy, jootcugø'ow hajxy; jimä hoybä weenbä hajxy mjaançh tehñ piaada'añ jim tsajpootyp.

13 Ja'a caan, coo ja'a tiaamdspä tiägöyyät, cab jaduhñ mänaa tiaamd-søøñät. Tøø jaduhñ mia'ady. Mänitä jäya'ayhajxy yhøxwøjy, mänit hajxy yajteeñ. Jaduhñ mäwinäts mijts nebiä caanän hädaa yaabä naaxwiin; coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixø'owät, mmá'adäp hajxy jaduhñ.

14-16 Ja'a cajpt, ja'a tunguhduum hijpä, caj mänaa yhiixtägoyyii. Y coo ja'a cera hajxy ño'ogy, cab hajxy jaduhñ ñähjupety cachpa'c. Caj pues. Jiiby hajxy jaduhñ piäda'agy cøxp maa ja'a ceratoyøhñdiän, nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä quiudøø'xøjät jiiby togooty. Jaduhñ mäwinäts mijts, hoy hajxy mwädität nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xyhixät coo hajxy hänäjty hoy mwädity. Mänitä jäya'ayhajxy wyiingudsähgø'owät ja'a nDeedyhajtäm jim tsajpootyp.

17 Päädyhøch yaa tøø nmiñ tøø nmech hädaa yaabä naaxwiin nébiøch mijts jaduhñ nyajnähixø'owät nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiünät, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä, ja'a Diosmoonsähajxy jajwá'xäbä, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Cábøchä Diosmädia'agy nyajcuhdägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooth nyajcuhdägoyya'añ.

18 Tøyhähthøch mijts nnäma'ay, mäduhñtiä ja'a tsajtwiing miähmø'owa'añ, mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin miähmø'owa'añ, cabä Diosmädia'agy quiuhdägoyya'añ, ni weeñtiä, ni tu'lí'xytiädä, høxtä coonä hänäjty tøø quiøxy hajejnä.

19 Pønjaty ja'a Diosmädia'agy jaduhñ cudiumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c jaduhñ yajnähixøøby coo hajxy quiudiüumbät, je'eds hajxy møj jaançh päda'agäänäp coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Pero pønjaty ja'a Diosmädia'agy ni weeñtiä ca'a cudiumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c yajnähixøøby coo hajxy quia'a cudiünät, cab hajxy je'e møj jaançh piäda'aga'añii coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ.

20 Mijthøch jaduhñ nnämaaby, cabä ley-yajnähixøøbiädøjc-hajxy hoy wiädity ni ja'a fariseodøjc-hajxy. Coo mijts maas hoy mwädität, mänit hajxy jim mnøcxät cøxp maa ja'a Diosän. Pø cab hajxy hoy mwädita'añ, cab hajxy jim mnøcxät.

21 Tøø hajxy mmädoyhaty nebiä mhap mdeedyhajxy hijty jecy miäna'añän: "Ca'a hajxy mjäya'ay-yagho'ogy coo ja'a cuduung hajxy xyajcumädöwät."

22 Pero høøch mijts nnämaaby, pøn ja'a miäjøøn miädøjc mäjootma'p, je'eds cumädowaamb maa ja'a cuduungän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nähwaamebjp, je'eds cumädowaamb maa ja'a gobiernän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nämaaby coo je'e quiuhmañø'y, je'eds jiiby ca'awaamb haxøøgtuum, maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän.

23 'Entonces, coo hajxy hánajty tii mánaa myoxa'añ jiiiby tsajtøgooty maa ja'a altarän, y coo hajxy mänit mjahmiédsät coo ja'a mmäjøøñ mmädøjc hajxy hánajty tøø xmiädsibø'øy hotyiuiguiøxpä,

24 jim hajxy mnajtsconó'øwät altarwiinduum, tijaty hajxy hánajty myox-aamby. Mänit hajxy jim mnócxät maa ja'a mmäjøøñän maa ja'a mmädøjcän, neby hajxy jaduhñ myajtødiägø'øwät. Mänit hajxy mwiimbídät. Mänit hajxy mnócxätgätsät maa ja'a altarän. Mänit hajxy myøjxnät.

25 'Coo pøñ hánajty mánaa xñäxø'øwø'øwa'añ maa ja'a cuduungän, jayøjp myajtødiägø'øwät tu'haamnøcxpä. Coo jim mga'a yajtødiägø'øwät tu'haamnøcxpä, mänit hajxy xyajmédsät cuduungwiinduum. Mänitä cuduung xyajcø'ødägø'øwät ja'a policíahajxy. Mänit hajxy xchúmat.

26 Jiiby jaduhñ mmähmø'øwät pujxtøgooty. Cab jaduhñ mdsoj pädsómät. Mänit jaduhñ mbädsómät coo hánajty pedyii tøø mniyhøxjuubiädsømyii. Tøyhajt jaduhñ.

27 'Tøø hajxy mmädoyhaty coo jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ coo hajxy mga'a tu'udägóyyät.

28 Pero høøch mijts jaduhñ nnämaaby, coo pøñ wiingto'oxiøjc mánaa yhad-socy, nä'ägädä tu'udägoooby je'eduhñ.

29-30 'Coo tii hoyhadsojnä nehíxät, cab jim mmøjhéé'pnät ni mga'a nähdónät. Jaduhñ mnibiäda'agøøját nebiä cø'ødupän. Pø caj, jiiby hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

31 'Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Coo pøñ ja'a tio'oxiøjc mánaa yhøxmädsät, mänitä hagujojnocy quiøø'tsnät."

32 Pero høøch mijts jaduhñ nnämaaby, coo pøñ tio'oxiøjc mánaa yhøxmädsät, y cabä tio'oxiøjc hánajty nej tøø jiatcø'øy, coo ja'a to'oxiøjc wiingya'adiøjc jiojpoøgø'øwät, pues tu'udägóyyäp ja'a to'oxiøjc jaduhñ. Ja'a ya'adiøjc, ja'a hánajty jawyiin tøøbä yhøxmächäbä, je'edsä pojpa møød. Y ja'a ya'adiøjc tøø jiaac jøjpoøgø'øyäbä, jaanä tu'udägoooby je'ebä.

33 'Jaduhñä jecyjiäya'ayhajxy hijty ñäma'ayii: "Pø tøø ja'a Dios hajxy mnäma'ay hamuumdu'joot coo hajxy hotyijä mgudiuna'añ, tsipcøxp hajxy jaduhñ mgudiünät."

34-36 Pero høøch mijts nnämaaby coo hajxy tii mga'a yajwiinwaanø'øwät nä'ä nägoobä. Coo hajxy hánajty tii myajwiinwaanø'øwa'añ, cabä tsajpootypä hajxy mgapxpáadät, ni ja'a naaxwiimbä, ni ja'a Jerusalén, ni ja'a mgopc-hajxy. Hix, paadiä tsajpootypä hajxy mga'a capxpáadät je'eguiøxpä coo ja'a Dios jim yhäña'ay. Møød hädaa yaabä naaxwiin hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a Dios yajtánaabiety. Møødä Jerusalén hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo je'le Dyioscajptä. Møødä mhamdsoo copc hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a mguhwaay hajxy hoy mga'a yajpó'owät, ni hajxy hoy mga'a yagjiñø'øwät.

37 'Jaduhyyä hajxy mmäná'anät pø tøyhajt, pø caj. Coo hajxy waamb mjaac mäná'anät, ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ xyajmänaamb.

38 'Tøø hajxy hijty mmädoyhaty nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ: "Coo pøñ cøxypänejpiä xñä'a túnät, myaghawiimbídäp jaduhñ."

39 Pero høøch mijts nnämaaby: cab jaduhñ myaghawiimbídät; coo pøñ xyhala'pø'øgät tu'nax, mjaac yégäp jaduhñ ja'a tu'naxpä, ween xjiaac hala'pø'øgy.

40 Coo pøñ mánaa xñäxø'øwø'øwät, coo ja'a mgamiixy hánajty xpiøgaanä, myégäp jaduhñ møødä mnähgäjén.

41 Coo pøn hānajtj tii xyajtsømnøcx'a'añ tu'kilómetro hadsip, mejtskilómetro mnä'ägä tsømnøcxät.

42 Coo pøn hānajtj tii xmiäyujwa'ana'añ, mmó'owäp jaduñ. Tspcøxp jaduñ hotyijä mmó'owät.

43 Tøø hajxy hijty mmädoyhājpä nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Hoy ja'a mmäyughājpä mdsoc mba'häyówät; pero ja'a mmädsip, mmāhāñhādāp je'e."

44 Pero høøch mijts nnāmaaby: ca'a mmāhāñhāty pønjatj jaduñ xmiädsiphājp. Hoy hajxy mnänómät pønjatj haxøøg xñänøømb. Mnäxúudsāp hajxy pønjatj xmiāhāñhājp. Mānuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pønjatj xwyiñwohm̄b xyhawohm̄b, pønjatj xyhäyoowhijxp.

45 Jādunä Dios hajxy hoy xyhuunghādät, ja'a jim hijpä tsajpootyp. Jaayä'ayäts jaduñ yajxøøhaamb maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän. Jaayä'ayäts jaduñ yajtuub maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän.

46 Cab hajxy tii mbāadät nä'a tægøøbä coo ja'a mmägu'ughājpāhajtjā mmøødnijootpaadøjät. Høxtä ja'a yajnähjuudiutpādøjc-hajxy ničhojc nibia'häyóowäp. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, mänitā Dios hajxy xyhuunghādät.

47 Cab jaduñ ñejpiä coo ja'a mmägu'ughājpä hajxy mmøødnijootpaadyii. Hopiønä ñijjootpaadyii, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quia'a ja mabøcy. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, hoy hajxy mgudiuñ.

48 Ja'a nDeedyhājätm, ja'a jim tsajpootypä, jaančh tehñ ñä'ägä hoy je'eduhñ yhity. Hoy hajxy jaduñ mbahijxpät.

6

1 'Näje'e ja'a jäya'ayhajxy jia wi'i yajcumaya'añ, paady hajxy jaduñ ñibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Pero cab jaduñ yhooyä coo hajxy jaduñ yajcumáyät. Cab hajxy jaduñ mbahix mbadünät. Coo hajxy jaduñ mbahix mbadünät, cabä Dios hajxy xyhuunghādät, ja'a jim tsajpootypä.

2 Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, coo ja'a häyoobäya'ay ja'a xädø'øñ hajxy hānajtj tøø mio'oy, mänit hajxy tiägø'øy mädiaacpä jilby tsajtøgooty møød jim tu'haam. Paady hajxy jaduñ miädia'agy, yajcumayaamb hajxy jaduñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduñ quiimayijäm, je'eguiøxpä coo hajxy hānajtj jim tøø yajcumay maa ja'a cu'ugän.

3 Pero mijts, coo ja'a häyoobäya'ay xädø'øñ hajxy hānajtj tøø mmo'oy, cab hajxy waamb mmänā'anät. Ni pøn hajxy mga'a hawāanät, ni ja'a mmägu'ughājpāhajxy.

4 Hamee'ch ja'a xädø'øñ hajxy jaduñ myégät. Dios hajxy jaduñ xyhixäp; mänit hajxy jaduñ xyhuunghādät.

5-6 Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, täna'a ja'a Dios hajxy naxy pia'ya'axy jilby tsajtøgooty møød jim maa ja'a tu'uxeñän. Pero cabä Dios hajxy tu'joot pia'ya'axy. Nä'a yajcumayaamb hajxy jaduñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduñ quiimaya'añijäm. Tøyhajt jaduñ. Pero mijts, hamee'ch ja'a Dios hajxy mba'yä'axät. Xyhixäp xmiädówäp hajxy je'eduhñ; mänit hajxy xyhuunghādät.

7-8 Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä, cab hajxy ñajuø'øy waambaty ja'a Dios hajxy jia pa'ya'axy. Ja capxp hajxy jaduñ ja naañ

ja tsojc. Paady hajxy jaduhñ jia capxy cooc tyijy ja'a Dios hajxy jaduhñ miädowa'añijäm. Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät. Hiñ, jäguemiä ja'a Dios ñajuø'øy tijaty hajxy hñajty myajmaajiajpy.

⁹ Jaduhñä Dios hajxy mba'yá'axät:

Teedy, jim̄ miich mdsána'ay tsajpootyp;
ween miich ja'a cu'ughajxy xwyiingudsähgø'øy.

¹⁰ Ween ja'a mmäjaa min̄ yaa myajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiin.

Ween ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy yaa xquiudiuunä hädaa yaabä naaxwiin,

neby jim̄ xquiudiuunän tsajpootyp.

¹¹ Højts ja'a caayyøøc huucøøc móoyäc jabom-jabom.

¹² Højts ja'a nbojpa ngädieey méé'xác neby højts tøø nmämee'xiän ja'a højts tøø xñägädieeyø'øyäbä.

¹³ Ca'a højts xyajcädieey; pero pädaacäc højts hodium neby højts jaduhñ nga'a cädieeyät.

Miich hanehmb; miich ja'a mäjaa mmøød; miich mõj jaançh homiänaajä. Amén.

¹⁴ 'Coo mijts jaduhñ mmämée'xät ja'a hajxy tøø xñägädieeyø'øyäbä, mänitä Dios hajxy jaduhñ xmiée'xpät, ja'a nDeedyhätäm ja'a jim̄ tsänaabiä tsajpootyp.

¹⁵ Pero coo wiinghänä'c hajxy jaduhñ mga'a mämée'xät, cabä Dios ja'a mbojpa mgädieey hajxy jaduhñ xmiée'xät.

¹⁶ 'Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy hñajty yhayuuhada'añ, jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä jootmayhappän. Paady hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii, jaduhñ hajxy quiähxø'øga'añ jäya'awyiinduum coo hajxy hñajty yhayuuhaty. Tøyháthøch mijts nnäma'ay, cab hajxy jaduhñ tii piaada'añ.

¹⁷ Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä jootmayhappän. Coo hajxy hñajty mhayuuhada'añ, yajxon̄ hajxy mniyhonøøjät mniwyiimbujøjät.

¹⁸ Jaduhñ hajxy mga'a yajcähxø'øgät maa ja'a cu'ugän pø mhayuuhajp hajxy hñajty. Hamee'ch ja'a Dios hajxy jaduhñ xyhíxät, ja'a ca'a cähxø'pä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xmio'owaamb ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.

¹⁹ 'Cabä mjoot hajxy yaa mbädá'agät tijaty yaabä naaxwiin. Haagä ma'adaamb jaduhñ cøxiä mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin. Y jaançh tehñ wiädijp ja'a mee'tspähajxy.

²⁰ Pero jaduhñ hajxy mwiiinmahñdyhädät neby hajxy hoy mwädítät. Jaduhñ hajxy jootcujc mhídät jim̄ tsajpootyp; caj pøn̄ jim̄ xyagjootmayhädät.

²¹ Pøn̄ jaduhñ ja wi'i miäyøøhadaamb hädaa yaabä naaxwiin, jimä jioot hajxy jaduhñ piäda'agy maa ja'a xädø'øñän. Pero pøn̄ hoy wäditaamb, jimä jioot jaduhñ piäda'agy maa ja'a Diosän.

²² 'Pø mmøødä howyiinmahñdy hajxy, mänit hajxy hoy mwädítät nebiä Dios choquiän.

²³ Pero pø cabä mwiiinmahñdyhajxy yhooyä, cab hajxy hoy mwädítät nebiä Dios jia tsoquiän.

²⁴ 'Cabä wiindsøn̄ hoy metsc mmøødtúnät. Mxøøghadaamby tu'ug; jatu'ugpä jaduhñ mdsogaamby. Hoy ja'a miädia'agy jaduhñ mgudiunaanä. Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a mjoot mbädá'agät maa ja'a xädø'øñän, cabä Dios jaduhñ hoy mwiingudsähgø'øwät.

25 'Jadúhñäts mijts nnäma'ay, ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay tijaty hajxy mnäjyghádäp, tii hajxy mwithádäp. Maas tsoobaatp ja'a juyghajt jaduhñ quejee ja'a cay, y maas tsoobaatp ja'a ni'x jaduhñ quejee ja'a wit.

26 Høxtahñdsä muuxyhajxy, cab hajxy ñi'iby tiuñ, cab hajxy tii piäda'agy tsehñjooty. Pero ja'a nDeedyháltäm ja'a jim tsajpootypä, je'eds jaduhñ yagjøø'xp yajpøjp. Y mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy.

27 Ni pøn jaduhñ hamdsoo quia'a yajniujyghadøøjät.

28 'Cabä wit hajxy mnädaj mnämáyät. Høxtahñdsä pøjy hujts, cab tii tiuñ.

29 Pero maas yajxón je'e quejee ja'a rey Salomón hijty; jaançh tehñ yajxón ja'a Salomón hijty jegyghajty ñibiäda'agyii.

30 Ja'a pøjy hujts, yajxón ja'a Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy. Y häyaa jaboom hajxy jaduhñ ño'oga'añ. Y mijts, xmiaas cunuu'xaamñb mijts ja'a Dios, hoy hajxy mga'a ja mähøcy.

31 Ca'ads hajxy mdaj mmay; ca'a hajxy mwi'i miäna'añ: "Tii ngäayyäm, tii nhúucäm, tii mwitháltäm."

32 Yø'øduhñbä hajxy yhøxtaaby ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä. Pero ja'a nDeedyháltäm jim tsajpootypä, ñajyøøby je'eduhñ coo mijts myajmaajty.

33 Mhøxtá'awäp hajxy jayøjp neby hajxy hoy mwädítät, neby hajxy jaduhñ jim mnøcxät maa ja'a Diosän. Jaduhñä Dios chocy. Mänit hajxy jaduhñ cøxiä xmió'owät.

34 Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay ja'a jaboomgøøxpä; ween hamdsoo yhuuc habaady. Mädyøyyä ja'a tsaächpä hajxy xpiaada'añ ja'a jäda'agøøxpä.

7

1 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähójät, coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñä'ä yajcumädówät.

2 Jaduhñ hajxy xyajcumädówät nej mijts wiinghäna'c hñajty tøø mnähøjjiän.

3-4 Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiädiéyät, y coo miich hñajty maas hanaxiä tøø mgädieey, cab jaduhñ yhawiinmatsä coo ja'a mmägu'ughajpä waamñb mnämá'awät.

5 Mänitä mmägu'ughajpä jaduhñ hawiinmats mwiingapx møjcapxó'owät, coo miich hñajty tøø myajniñähwa'açhii.

6 'Cabä jäya'ay hajxy hadsip mnämá'awät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböät. Pø cab hajxy jaduhñ miädowa'añ, ca'a hajxy hadsijpc mduñ, coo hajxy jaduhñ ñä'ä jootmä'adät.

7-8 'Coo ja'a Dios hajxy tii mmäyujwá'anät, mänit hajxy jaduhñ xmió'owät; coo hajxy mmänuu'xtá'agät, mänit hajxy jaduhñ xpiuhbédät.

9 'Coo ja'a mhuung ja'a tsajcaagy xmiäyujwa'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhñäts. Cabä tsaä mmo'oy.

10 Y coo hacx jaduhñ xmiäyujwa'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhñäts. Cabä tsahñdy mmo'oy.

11 Hoorä, je'edsä mhuung hajxy mmooby ja'a hoybä, hoy mijts mja haxøøgjäya'ayä. Pero ja'a nDeedyháltäm jim tsajpootypä, hojiäya'ay je'e. Xmió'owaamñb ja'a hoyghajt hajxy jaduhñ coo hajxy mmäyujwá'anät.

12 'Jadúhñäts mijts ja'a jäya'ayhajxy mnäxúu'tspät nej mijts myajnäxuudsalañän. Jaduhñä Moisés jecy miänaañ coo hajxy ngudiüñämät. Jaduhñ hajxy jecy miänaamñbä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

13-14 'Hamäjaa jim mnócxät Dioswiinduum. Jaduhñ mäwínäts jim nebiä xu'udstu'ujän; cab hajxy jaduhñ nämay piaady. Pero coo jii by mhädá'agät haxøøgtuum, cab jaduhñ yhamäjaajä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä mõjtu'ujän; nämay hajxy jii by yhäda'agy.

15 'Mnigwieendähadóøjáp hajxy maa ja'a jäya'ayhajxy tyijy Diosquexypän. Nä'ä hõhndaacp hajxy jaduhñ. Jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä mäbøjpän, pero cab hajxy tiehm miäböcy; jaanč tehñ quia'awiindøyy hajxy jaduhñ.

16 Haxøøg hajxy jiatcø'oy; jaduhñ hajxy mhøxcábät coo haxøøgwiinmahñdy hajxy miøødä. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä hujts nebiä haptiän. Ja'a wädsats, cab jaduhñ tiøømhaty nebiä tsaatypän. Ja'a hapy, cab jaduhñ tiøømhaty nebiä piidsän.

17-18 Mädyii quepychaa hoy, hoy tiøømhaty; mädyii ca'a hoy, cab hoy tiøømhaty.

19 Mädyii quepychaa jaduhñ hoy ca'a tøømhajp, piujxyp hajxy jaduhñ; mänit hajxy ño'ogy.

20 Ja'a jäya'ayhajxy haxøøg jatcøøbiä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä quepychaa hoy ca'a tøømhajpän. Jaduhñ hajxy mhøxcábät coo haxøøgwiinmahñdy hajxy miøødä.

21 'Nämäyhøch ja'a jäya'ayhajxy xjia nämä'ay: "Wiindsøn." Pero cab hajxy nägøxiä jim tiägø'owa'añ Dioswiinduum jim tsajpootyp. Põnjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy xquiudiüunäp, je'eds jim tægø'owaamb.

22 Coo ja'a naaxwiimbä hånajty wyiimbida'añ, mänitøch hajxy nämay xjia nämä'awa'añ: "Wiindsøn, tøø højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy ja'a miich mmäjaagøxpä; tøø højts ja'a mõjcu'u ngøxy yajpäyø'ogy ja'a miich mmäjaagøxpä; tøø højts ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä may nyajcähxø'ogy ja'a miich mmäjaagøxpä."

23 Mänitøch hajxy nnäma'awa'añ: "Cábøch mijts mänaa tøø nhixyhaty. Jua'ads hajxy jim; haxøøg ja'a mwiiinmahñdyhajxy jaduhñ."

24 'Põnhøch nmädia'agy xmiädóowäp, coo jaduhñ quiudiünät nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ja'a tiøjc tøø quiojjiän tsaawiing.

25 Mänit com tiuuyy. Mänitä mõjnøø quiomgådaacy. Mänitä tøjc møc miøjpojpejty. Pero cabä tøjc ñä'ä jijty, je'eguiøxpä coo tsaawiing quiojjiä.

26 Pero põnhøch nmädia'agy tøø xquia'a cudiuunä nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ca'a jajpän. Jii biä tiøjc quiojy tsabiu'ujooty.

27 Mänit com tiuuyy. Mänitä mõjnøø quiomgådaacy. Mänitä tøjc miøjpojpejty møc. Mänit piuumy.

28 Mänitä Jesús miädiaacpädøøyy. Mänitä jäya'ayhajxy yagjuøøyy nebiaty ja'a Jesús hånajty tøø yajnähihø'oy.

29 Jaduhñ hånajty yajnähihø'oy nebiä mõjcuhudjtmøødpän. Ja'a cu'ug wyiindsønhajxy, cab hajxy hånajty jiaty jaty.

8

1 Tunghuduum ja'a Jesús hånajty tøø yajnähihø'oy. Mänit miänajnä. Mänit majiäya'ay piadu'ubøjcä.

2 Mänit pa'amjäya'ay Jesús ñämejch. Haxøøgpa'am hånajty miøød. Mänitä Jesús wyiinjiicadaacä, wyiingudsähgøøyyä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsón, pø chojpy ja'a mjoot jaduñ, hóyhøch jaduñ xyajnáhwa'ads xyajcuhwá'adsät.

³ Mänitá Jesús ja'a máhdiøjc ñáhdooñ. Mänit ñámaayy:

—Chójpøch ja'a njoot jaduñ; tøø jaduñ mnáhwa'açh mguhwa'açh.

Mänitá ja'a máhdiøjc jiaançh náhwaach jiaançh cuhwaach.

⁴ Mänitá Jesús miánaañ:

—Huuc mádow, ca'a pøñ mnä'ägädä hawaañä. Nøcx jim Jerusalén maa ja'a teediän. Jim myajcähxó'øgät coo tøø mnáhwa'açh coo tøø mguhwa'açh. Jimä xädø'øñ mguyoxó'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Jaduhñä hijxtahñd myajcähxó'øgät coo tøø mnáhwa'açh coo tøø mguhwa'açh.

⁵ Mänitá Jesús miejch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Capernaum. Coo quiajptägøøyy, mänit ja'a Jesús ja'a soldadowiindsón ñámejch.

⁶ Mänit Jesús ñámaayyä:

—Jimhøch ja'a nmoonsä tu'ug quio'na'ay tøgooty. Tøø ja'a tiecy miucy. Hanaxiä jaduñ chaaçhpøcy tehngajnä.

⁷ Mänitá Jesús miánaañ:

—Nøcxy nhuuc yaghoyø'øy.

⁸ Mänitá soldadowiindsón yhadsooyy:

—Pero Wiindsón, cab jaduñ yhahixø'øy coo miich jiiby mdägø'øwät maaçh ndøgootiän, je'eguiøxpä coo miich mmøjjä mjaançhä. Nägooyyä miich jaduñ mmäná'anät cooçh nmoonsä yhoyø'øwät, pues hoyø'øwäp.

⁹ Hané'emyhøch nhity; jimhøch nwiindsønä, y jimhøch nsoldado. Cooçhä nsoldado tu'ug nnámá'awät coo homiaajä ñøcxät, nõcxäp jaduñ; y cooçh nnámá'awät coo myínät, mínäp jaduñ. Y cooçhä nmoonsä waamñb nnámá'awät, quiudiünäp jaduñ.

¹⁰ Mänitá Jesús jiaançh tehñ yagjuøøyy. Mänit ñámaayy ja'a hajxy hánajty pawädjipä:

—Cábøçhä nmägunaaxhajxy jaduñ miäböcy neby yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem yø'ø chooñ. Tøyhajt jaduñ.

¹¹ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ, mänit hajxy hánajty námay miedsa'añ, ja'a hajxy hánajty mäbøjpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hánajty choona'añ. Mänit hajxy hánajty miøødhida'añijäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob.

¹² Pero ja'a judiøshajxy ca'a mäbøjpä, cab hajxy hánajty jim quiooda'añ Dioswiinduum. Jiiby hajxy jaduñ quihjujipnaxa'añii møjcu'uhaam maa yhagoodsän. Jiiby hajxy jaduñ chaaçhpøga'añ tehngajnä.

¹³ Mänitá Jesús ja'a soldadowiindsón ñámaayy:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän. Tøø jaduñ mmäböcy, tøø ja'a mmoonsä jaduñ yhoyø'øy.

Mänitá ja'a mioonsä jiaançh hoyøøyy.

¹⁴ Mänitá Jesús nõcxy maa ja'a Pedro tiøjcän. Jiibiä Pedro miøødhoc hánajty quio'na'ay tomioød.

¹⁵ Mänitá Jesús ja'a tajiäya'ay ja'a quio'ø ñahdoonä. Mänitá tiøy tiøjch. Mänitá tajiäya'ay piädø'cy. Mänit tiägøøyy mayhajtuumä ja'a Jesúscøxpä.

¹⁶ Coo quioodsøøyy, mänitá pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. Tøø hajxy hánajty näje'e miächii ja'a møjcu'ujäm. Mänitá Jesús quiapxy. Manityä hajxy yhøxmajtsä ja'a møjcu'ujäm. Jaduhñä pa'amjäya'ayhajxy quioxy yajmøcpøjcä; ja'a Jesús jaduñ yajmøcpøjc.

17 Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiñän cujaay, mänaa ja'a Isaiás jecy miäna'añän: "Jaaya'ay ja'a nba'amhájätäm tøø xyajñähwáatsäm tøø xyajcuhwáatsäm." Ja'a Isaiás, je'eds ja'a Diosmädia'agy jaduhñ jecy yajwa'x.

18 Coo ja'a Jesús yhiixy coo hánajty cujc tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay, mänit miänaañ coo hajxy ñáxät mejyhawiimb møødä jiamiøødhajxy.

19 Cajnä hajxy hánajty tiu'ubøcyñä, mänitä Jesús jäya'ay tu'ug ñämejtsä. Yajñähixøøby hánajty je'ebä maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, miñ nhuuc jamiøødhaty. Homiaajä mnøcxät, quipxy nbawädítät.

20 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch, ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc maach nboov'x nhäñä'awät.

21 Mänitä Jesús ja'a jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, mänitøch miich nbadu'ubøga'añ coochä ndeedy hánajty tøø yho'nä, cooch hánajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

22 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ween ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy yajnaaxtägøøy. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxaanä. Pero miich, ween quipxy nwädíjtäm.

23 Mänitä Jesúsahjxy tiägøøyy barcojooty møødä jiamiøødhajxy. Tiu'ubøjnä hajxy barcojooty.

24 Mänitä poj møc piädø'cy, høxtä cugujjøøyy ja'a nøø jiiiby barcojooty. Pero tøø ja'a Jesús hánajty miaaho'nä.

25 Mänit hoy yuxyíjäm ja'a miägu'ughajpä tu'ug. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsøn, højts yajñähwáatsäc. Cham højts nnøøho'ogøøwa'añ.

26 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgøøy. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy hajxy jaduhñ xñä'a mäbøjcä, paady hajxy mdsähgøøy.

Mänit piädø'cy. Mänitä poj jiojcunäma'awøøyy møødä mejy coo quia'a miññät. Mänit jaduhñ yuungøøyy. Caj ñä'ägädä pojnä.

27 Mänitä miägu'ughajpähajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Nebiäda'a jaduhñ coo miädia'agy miäbøjcäxä høxtä ja'a poj møødä mejy.

28 Mänitä Jesúsahjxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Gadara. Jimä cabäsantä hánajty tu'ug. Mänitä Jesús jäya'ay nämetsc ñämejtsä. Jim hajxy hánajty tøø chooñ maa ja'a cabäsantän. Tøø hajxy hánajty miächii ja'a møjcü'ujäm. Jaanç tehñ quia'awiindøyy hajxy hánajty ñibiäda'agyii. Ni pøn hajxy hánajty quia'a yajnaxa'añ maa ja'a tu'ujän.

29 Mänitä Jesús tiägøøyy wiinguyaaxøøyyäbä:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ, miich Dioshuung. Cajnä yhabaady coo højts xyajcumädówät.

Ja'a møjcu'uhajxy jaduhñ mänaañ, ca'a jiäya'ayä.

30 Jim mayhädsøm hánajty wiädity tuñwiinmänac jäguemjuøøby.

31 Mänitä Jesús miänuu'xtaacä ja'a møjcu'uhajxy:

—Pø xyajpädsømaamb højts yaa maa hädaa jäya'ayän nämetscä, na'añ højts jiiiby nhuuc tægøøy maa yøø hädsøm jioodootyhajxiän.

32 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcx hajxy jiiiby tægøøw.

Mänitā møjcu'uhajxy nāhwaach ja'a jāya'ay nāmetspā. Mänitā hädsom hajxy nāmejch. Cøjx ja'a hädsomhajxy wyiinmānacpāyø'ogy. Cøjx hajxy quiuhc-ahnaxy naaxøjpcøxp. Mejjiooty hajxy hoy quiuga'awø'øy. Cøjx hajxy jiiiby yho'ogy mejjiooty.

³³ Mänitā hädsomgüeendāhajpāhajxy chāhgø'øbäyø'cy. Coo hajxy jim miejch maa ja'a cajptān, mänit hajxy miādiaacy nebiaty hajxy hānajt y tøø yhi xy, coo ja'a møjcu'uhajxy hānajt y tøø nāhwa'ačh ja'a jāya'ay nāmetspā.

³⁴ Cøjx ja'a cu'ughajxy nōcxy pāyø'øguiā maa ja'a Jesúsān. Coo ja'a Jesús hajxy piaaty, mänit hajxy miānuu'xtaacy coo ja'a Jesús jim chōonāt maa ja'a nāxhajxiān.

9

¹ Mänitā Jesús hajxy tiägøøguiumbā barcojooty, nājxtāgajch hajxy jadāhooc mejyhawiimb maa ja'a quiajpthajxiān.

² Mänitā tecymiucypiā tu'ug quiøømiejtsā tsajiooty maa ja'a Jesúsān. Ja'a mähdiøjc ja'a miāgu'ughajpāhajxy jaduhñ cøømiejtsā. Coo ja'a Jesús yhi xy coo hajxy hānajt y miäböcy, mänitā Jesús ja'a mähdiøjc nāmaayy:
—Huung, jootcugø'øw; tøø ja'a mboj pā mgādieey xñāhwa'ačh.

³ Jimā ley-yajñāhixøøbiädøjc hānajt y nāje'e tiāna'ay ja'a Jesús nāhmøjc. Coo hajxy jaduhñ miädooy nebiā Jesús miānaañān, mänit hajxy nāje'e quiopcooty tiägøøyy mādiaacpā: “Capxtāgooby hādaa craa jaduhñ maa ja'a Dioscøxpān.”

⁴ Najuøøby ja'a Jesús hānajt y neby hajxy hānajt y miādia'aguiān quiopcooty. Mänit miānaañ:

—Tii haxøøgwiinmahñdy hajxy coo mmøødhaty mgopcooty.

⁵ Mädyii mādia'ay maas tsip, cooçh hādaa mähdiøjc nnāmá'awāt: “Tøø ja'a mboj pā mgādieey xñāhwa'ačh”, tøgā maas tsip jaduhñ cooçh nnāmá'awāt: “Tānaayyø'øg, yo'oyø'øg.”

⁶ Nyajcāhxø'øgāmbiøch cooçhā cuhdujt jaduhñ nmøødā hādaa yaabā naaxwiin cooçhā poj pā cādieey nyajñāhwā'adsāt, høøçh ja'a Diosquexypā.

Mänitā Jesús ja'a tecymiucypiā nāmaayy:

—Tānaayyø'øg, widsø'øg yø'ø mdsaa, nōcxnā maa ja'a mdøjcān.

⁷ Mänitā tecymiucypiā tiānaayyø'cy. Mänit nōcxnā maa ja'a tiøjcān.

⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhi xy coo ja'a tecymiucypiā tøø yho yø'øy, mänit hajxy chāhgøøbiøjcy. Mänitā Dios hajxy wyiingudsāhgøøyy, je'eguiøxpā coo ja'a Jesús ja'a mājaa hānajt y tøø mio'oyii, ja'a Diosquexypā. Cab hajxy hānajt y najuø'øy pø Dioshuung hānajt y je'e, ja'a Jesús.

⁹ Mänitā Jesús jim choññ. Mänitā jāya'ay tu'ug yhi xy, ja'a xøhajpā Mateo. Jimā Mateo hānajt y yhāna'ay maa hānajt y yajñāhuudiu'udiān. Mänitā Mateo nāmaayyā:

—Jam quipxy wādjtām.

Mänitā Mateo tiānaayyø'cy. Mänit ja'a Jesús piadu'ubøjcy.

¹⁰ Jimā Jesús hānajt y quiay tøgooty møødā miāgu'ughajpāhajxy. Mänitā yajñāhuudiuutpāhajxy may miejch māgaabiā, møødā jāya'ayhajxy ca'a panøcxpā ja'a judiø quiuhdujt. Mänitā Jesús hajxy tiägøøyy møødcaabiā.

¹¹ Jimā fariseøshajxy hānajt y pā, ja'a hajxy hānajt y hoy jaançh tehñ pi-anøcxpā ja'a Moisë miādia'agy. Mänitā fariseøshajxy miānaañ:

—Tii yø'ø mwiindsōñ coo miøødcay ja'a yajñāhuudiuutpāhajxy møødā cubo-
jpā cugādieeyhajxy —nømā Jesús miāgu'ughajpāhajxy nāmaayyā.

¹²⁻¹³ Miädoow ja'a Jesús jaduhñ. Mänit miānaañ:

—Pøñ jaduhñ møc, caj yajtsooyø'øy; pøñ jaduhñ pa'ammøød, je'eds jaduhñ yajtsooyøøby. Jaduhñ mäwínøch høøch nebiä mädsooyøøbiän. Páadyhöch yaa tøø nmiñ tøø nmech, nébiøch ja'a cubojpä cugädieeybähajxy nnámá'awät coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ween ñajtshixø'øy. Ja'a ho-jiäya'ayhajxy, cábøch hajxy je'e waamb nnáma'awa'añ. Nøcx hajxy habøc tii ja'a Diosmädia'agy jaduhñ ñänøømby: “Chøjpiøch ja'a njoot jaduhñ coo hojioot hajxy mmøødhádät; cábøch jaduhñ nmánaañnä coo animal hajxy myóxät maa ja'a høøchcøxpän.”

14 Mänitá Jesús ñámejtsä ja'a Juan mäyajnäbejpä miägu'ughajpähajxy. Mänitá Jesús miäyajtøøwä:

—Tii miich mmägu'ughajpähajxy jaguiay quia'a nä'ägädä hida'añ. Naxy højts jaguiay tu'xøøjaty nhity tähoocjaty; jaduhñ højts ja'a Dios nwiin-gudsähgø'øy. Jaaná jaduhñä fariseoshajxy yhiipä jaguiay.

15 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Coo ja'a jäya'ayhajxy mänaa piøcy yhu'ugy, cabä woyba wichpä hajxy jiø'øy xiuuch. Xoonäacp hajxy jaduhñ, je'eguiøxpä coo ja'a jamiø'ød jyijjä. Jaduhñ mäwínøch høøch nebiä jamiø'ødän. Páadyhöch nmägu'ughajpähajxy jaguiay quia'a hity. Habaadaamb jaduhñ cooçh yaa ndsoonaañnä; mänit hajxy mäbøcypä jaguiay yhida'añ.

16 Cab jaduhñ pøñ tucwit yhägyø'øy jemýwyithaam. Múgäp ja'a jemýwyit jaduhñ y maas hanaxiä ja'a tucwit jaduhñ quiøødsät.

17 Jaaná jaduhñduhmä, cabä pøñ jemývyino quiudemø'øy tucwajhacxujiooty. Cøødsäp ja'a wajhacxuy jaduhñ y høxyógäp ja'a vino jaduhñ. Haagä tägøyyäp ja'a wajhacxuy jaduhñ møødä vino. Pero jiibiä jemývyino hajxy quiudemø'øy maa ja'a wajhacxuy jemýbiän. Jaduhñ ni mädyii quia'a tägøyyät.

18 Cajnä ja'a Jesús hänäjty miädiaacpäðø'øy, mänitá tsajtøjcwiiindsøn tu'ug miejch. Mänitá Jesús wyiingo'naaguiädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Naamhö'ogyhøçhä nhuung ja'a to'oxypä. Coo miich nøcxy mnähdoñ, mänit jiuypiojtägätsät.

19 Mänitá Jesús piäðø'cy. Mänit jaaya'ay miøødtu'ubøjcy møødä Jesús miägu'ughajpähajxy.

20-21 Jimä tajiäya'ay hänäjty tu'ug høxhaam pianøcxy. Pa'ammøød hänäjty je'e. Majmetscjumøjt ja'a ñø'ty hänäjty tøø wyi'i xiee'xy, weenjaty weenjaty. Jaduhñä tajiäya'ay hänäjty miädia'agy quiopcooty: “Nägøoyøch ja'a wyitpa'a nnähdoonät, mänitøch nmøcpøgät.” Coo ja'a Jesús ja'a tajiäya'ay jiäguyohdiägøyyä, mänitá wyitpa'a ñähdoonäxä.

22 Mänitá Jesús yhee'pwiimbijty, Mänit ja'a tajiäya'ay yhiixy. Mänit miänaañ:

—Huang, jootcugø'øw; tøø jaduhñ mmøcpøcy, je'eguiøxpä coo tøø mmäbøcy.

Mänitiä ja'a tajiäya'ay miøcpøjcy.

23 Mänitá Jesús hajxy jim miejch maa ja'a tsajtøjcwiiindsøn tiøjcän. Jiibiä xuuxpäðøjc-hajxy hänäjty yho'ogyjiäya'awyiinxu'uxy. Jiibiä jäya'ayhajxy hänäjty wyi'i yhaamhaty.

24 Mänitá Jesús miänaañ:

—Pädsøñ hajxy jiiby. Cab yø'ø tøø yho'ogy, nä'ä maab yø'øduhñ.

Mänitá Jesús ñäxiicä.

25 Cõjx hajxy jaduhñ piädsõmy. Mänitã Jesús tiõjtãgõõyy. Mänitã to'oxyhãna'c quiõõmajch. Mänitã to'oxyhãna'c yhäñaayyõ'cy.

26 Mänitã mädia'agy wiädijty wiinduhmyhagajpt coo ja'a to'oxyhãna'c tõõ yagjujyppiõgyii.

27 Coo ja'a Jesúshajxy jim chohñ, mänitã wiindshajxy nämetsc piadu'ubõjcy yãããp:

—Hõjts näxúu'tsãc. David miich hijty mhaphajpy mdeedyhajpy.

28 Coo ja'a Jesús tiõjtãgõõyy, mänitã wiindshajxy miãwiingooñ. Mänitã Jesús miãnaañ:

—Nej, mmãbõjpy hajxy jaduhñã coochã mãjaa nmõõdã coo hajxy nyaghi-jxõ'õgãdã.

Mänit hajxy miãnaañ:

—Wiindsõñ, nmãbõjpy hõjts.

29 Mänitã Jesús ja'a wiinds wyiinhajxy ñãhdoonã. Mänitã Jesús miãnaañ:

—Ween hajxy mhijxõ'õgy coo hajxy tõõ mmãbõcy.

30 Mänit hajxy yhiyxõ'cy. Mänitã Jesús miãnaañ:

—Ca'a põñ hajxy mnã'ãgãdã hawaanã.

31 Coo ja'a wiindshajxy jim chohñ, mänit hajxy tiãgõõyy mädia'agy-yajwãdijpã coo hajxy tõõ yaghijxõ'õgyii ja'a Jesúsãm.

32 Mänitã huum tu'ug yajmejtsã maa ja'a Jesúsãn. Tõõ hãnajty miãchii ja'a mõjcu'ujãm.

33 Mänitã Jesús ja'a mõjcu'u jii by yajpãyõ'cy. Mänitiã ja'a huum quiapxõ'cy. Yagjuõõyy ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ. Mänit hajxy miãnaañ:

—Ni mãnaa jaduhñ põñ tii quia'a yagjadyii nebiã hãdaajãn yaa Israelnaax-ooty.

34 Mänitã fariseoshajxy miãnaañ:

—Paady yõ'õya'ay ja'a mõjcu'u yajpãyõ'õgy, coo ja'a mõjcu'ugong miãjaa miõõdhajtã.

35 Cõjx ja'a Jesús wiädity wiinduhmyhagajpt. Homiaajã hãnajty wiädity, jii by hãnajty yajnãhixõ'õy tsajtõgooty coo ja'a Dios ja'a miãjaa mobãdajp yajcãhxõ'õga'añ. Yajnãjxyp hãnajty homiãdyii pa'amã.

36 Ñãxuu'chp ja'a Jesús ja'a majiãya'ay hãnajty. Jaduhñ mãwíinãts hajxy hãnajty nebiã meegãn, ja'a cajpã wyiindsõñ. Nebiã tãgowiãdijpãn hajxy hãnajty je'e. Nebiã jootmayhãpãn hajxy hãnajty je'e.

37 Mänitã Jesús ñãmaayy ja'a miãgu'ughajpãhajxy:

—Yõ'õ majiãya'ayhajxy, hoy jaduhñ coochã nmãdia'agy hajxy xmiãbõjçãt. Pero cab hõjts nnãmáyyãm, hõjts ja'a mädia'agy nyajwã'xãmbã.

38 Mãnũu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween ja'a mãgu'ughajpã hajxy xjiaac mõõyyãmãt, neby hõjts ja'a mädia'agy hajxy xmiõõdyajwã'xãmãt.

10

1 Mänitã Jesús ja'a miãgu'ughajpã miõjyaaxy ja'a nãmajmetspã. Mänitã cuhdujnt miooyy coo ja'a mõjcu'u hajxy yajpãyõ'õgãt, coo homiãdyii pa'amã hajxy yajnãxãt.

2 Jaduhñã nãmajmetspãhajxy hãnajty xiõhaty: Simón Pedro mõõdã piuhya'ay Andrés; ja'a Zebedeo yhuunghajxy, Jacobo mõõdã Juan;

3 Felipe; Bartolomé; Tomás; Mateo ja'a yajnãhjuudiutpã; Jacobo, ja'a Alfeo yhuung; Lebeo Tadeo;

4 Simón ja'a cananista; Judas Iscariote, ja'a Jesús hánajty jajyagho'ogáanábá.

5 Mánitá Jesús ja'a námajmetspáhajxy quiejxy mádia'agy-yajwa'xpá. Mánit ñämaayy:

—Ca'a hajxy jim mnøcxy maa ja'a ca'a judíosahajxy chána'ayán, y ca'a hajxy jim mnøcxy Samarianaaxooty. Yaayyá hajxy jaduñ mwädítát, yaa Israelnaxooty.

6 Ja'a jáya'ayhajxy yaabá, jaduñ máwínáts hajxy je'e nebiá meeg tágowiädijpán.

7 Mnägápxáp hajxy jaduñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa mobädajpá yajcähxø'øga'añ.

8 Myajnáxáp hajxy homiädyyi pa'amä møødä haxøøgpa'am. Myagjujyipiögáp ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy. Myajpáyø'øgáp ja'a møjcu'u hajxy. Nná'ä móobiøch mijts hádaa cuhdujt; cábøch mijts nyagjuya'añ; jaduñ mijtspá, cab hajxy myagjúubiát.

9 'Cabá xädø'øñ hajxy mgónát ni weeñtiá.

10 Cabá morral hajxy mwídsát. Tu'uquiiá camiixy hajxy mwídsát. Cabá cø'og hajxy mejtstehng mmänøcxát. Cabá cuhdajt hajxy mgábát. Jim hajxy mmägaya'añ mmáhu'uga'añ maa hajxy hánajty mhamejtsta'aga'añ.

11 'Coo hajxy maa mgajptägø'owát, jimä jáya'ay hajxy mhøxtá'awát ja'a hojiootmøødpá; jim hajxy mhamejtstá'agát. Jiiby hajxy mhídát høxtá cooná hajxy hánajty mdu'ubøga'añ.

12 Coo hajxy mdøjtägø'owát, mánit hajxy myajpóo'xát.

13 Coo hajxy jaduñ xyajtøjtägø'owát hamuumdu'joot, mánit hajxy jaduñ quiunuu'xøøjtát ja'a Diósäm; pø caj, cab hajxy jaduñ quiunuu'xøøjtát.

14 Coo hajxy jaduñ xquia'a ná'ägä jøjpøgø'owát, coo ja'a mmädia'agyhajxy xquia'a ná'ägä mädóowát, mánit hajxy jim mdsóonát. Mánitá mdecy hajxy mwiinwop mwiinxidát, nebiá hijxtahnd jaduñ miähmø'owát coo mijts jaduñ tøø xquia'a yajtøjtägø'øy.

15 Tøyhájtáts mijts nnäma'ay, coo yhabáadát coo ja'a jáya'ayhajxy quiumädowa'añ, maas hanaxiá yø'ø cajpt jaduñ quiumädowa'añ quejee ja'a Sodomacajpt møødä Gomorracajpt.

16 'Maaçh mijts nwiinguexiän, haxøøgwinnmahñdy ja'a jáya'ayhajxy jim miøød. Paady hajxy náhiç hahixø'ø mnibiáda'agøøjtát. Mee'xxieemy hajxy jaduñ mwädítát.

17 Mniyajcopcø'owøøjáp mijts. Xyajcø'ødägø'owáp mijts maa ja'a tuungmøødpán. Mánitáts hajxy xwyiinwop xjiøjwóbát maa ja'a chajtøgootyhajxiän.

18 Høxtá jim hajxy xyajmedsa'añ maa ja'a gobierná wyiinduumhajxiän, møød jim maa ja'a ca'a judíos wyiinduumhajxiän.

19 Pero coo hajxy jaduñ xyajmédsát maa ja'a wyiinduumhajxiän, cab hajxy mdaj mmáyát waambaty hajxy hánajty mmädia'aga'añ. Coo jaduñ yhabáadát, mánitá Dios jaduñ xyhawáanát waambaty hajxy jaduñ mmáná'anát.

20 Cab hajxy hamdsoo mmädia'aga'añ. Dioshespírituham hajxy jaduñ mmädia'aga'añ.

21 'Haxøøg jaduñ jiada'añii. Hamdsoo hajxy ñiñahanuu'xø'owa'añii ja'a tu'que'expá-jáya'ay. Jaduñ ja'a tieedyhajxy jiatcø'owaambá møødä yhuung-hajxy.

22 Ja'a hөөчхөxpä mijts ja'a jäya'ayhajxy nägөxiä xmiähānhada'añ. Pөң jaduñ mee'xtujp cөjxta'axiөө, je'eds jaduñ mähmө'өwaamb hodium.

23 Coo mijts hajxy xchaächtiünät mädu'ughagajpt, mänit hajxy mbäyö'ögät, mänit hajxy mnөcxät wiingtuum. Tөyhájtäts mijts nnäma'ay, cooçh hānajty ngäda'aga'añ, hөөчh ja'a Diosquexypä, cahnä cajpt hajxy hānajty mwi-nwädityñä maa ja'a judiöshajxy çhāna'ayän.

24 'Cabä pөң jaduñ jiaty nebiä wyiindsөñ jiatiän.

25 Coo hajxy jaduñ mjädät nebiä mwiindsөñhajxy jiatiän, jootcuyc hajxy jaduñ mhídät. Cooçhā jäya'ayhajxy jaduñ төө xñāma'ay: "Mөjcu'u", jaduñ mijts hajxy xñāma'awaambä.

26 'Cabä cu'ug hajxy mdsähgө'өwät. Nebiaty hajxy jaduñ jiatcө'өy hamee'ch, cähxө'өgaamb jaduñ.

27 Waambátyhөch mijts hamee'chhaam nnajtscapxө'өyyäm, majiäya'ayhagujc hajxy myajcapxө'өwät.

28 Cab hajxy mdsähgө'өwät pөң ja'a mnaaxni'x hajxy xyaghó'cäp; cabä mhāañämä hajxy jaduñ xyaghó'cät. Ja'a Dios hajxy mdsähgө'өwäp; je'edsä cuhdujt jaduñ mөөd coo hajxy jiiby xquiéxät haxөgtuum. Jiiby ja'a mnaaxni'xhajxy quiuhdägöyyät mөөdä mhāañämähajxy.

29 'Ja'a muuxyhuunghajxy, coo hajxy quia'ay, yhiyxyp ja'a nDeedyhájtmhajxy jaduñ, hoy hajxy quia'a ja tsowä.

30 Jaaná jaduñ mijts xyhiyxpä, hөxtä xñajuö'өyyäp mijts naag mijts mguh-waay.

31 Cabä jäya'ay hajxy mdsähgө'өwät; hiç, mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy.

32 'Pөñjátyhөch ja'a nmädia'agy xmiөodyajtu'ugөөby maa ja'a cu'ugwiinduumän, mänitөch ja'a miädia'agyhajxy nmөөdyajtu'ugө'өwaambä maaçhā nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp.

33 Pero pөñjátyhөch jaduñ tu'ugmädia'agy төө xquia'a mөөdhity maa ja'a cu'ugwiinduumän, ni hөөчh jaduñ tu'ugmädia'agy nga'a mөөdhidaambä maaçhā nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp.

34 'Cooçh yaa төө ngäda'agy, paadiä jäya'ayhajxy jaduñ ñimiädsibө'өwa'añii ja'a hөөчh nmädia'agyquiөxpä. Cab hajxy jootcuyc yhida'añ.

35-36 Tu'tөjc hajxy jaduñ ñimiädsibө'өwa'añii, mөөdä tiaj mөөdä tieedy, mөөdä ñөөx mөөdä miajc, mөөdä jiaxie'eb mөөdä xiocy.

37 'Pөñä tiaj pөñä tieedy maas tsojp quejeeçh hөөчh jaduñ xchocy, cábөch ja'a nmädia'agy hoy xpianөcxät. Y pөñä ñөөx pөñä miajc maas tsojp quejeeçh hөөчh jaduñ xchocy, ni je'eçh ja'a nmädia'agy hoy xquia'a panөcxäbät.

38 Pөñä jioot tsojp cooçh hөөчh xpianөcxät, pero cabä jioot jaduñ chocy coo chaächpөgät nébiөch jaduñ ndsaächpөga'añän, cábөch nmädia'agy jaduñ hoy xpianөcxät.

39 Pөñä jiugyhajt jaduñ ja wi'i yaghoyө'өwaamb, tägöyyäp ja'a jiugyhajt jaduñ. Pero pөñä jiugyhajt najtshixө'өwaamb ja'a hөөчhөxpä, je'eds hodium nөcxaamb.

40 'Pөñ mijts jaduñ xchojp, jaduñ mäwíinөch hөөчh xchojpä. Y pөñhөch hөөчh jaduñ xchojp, jaduñ mäwíinädsä Dios jaduñ chojpä, ja'açh төө xquiéxiäbä.

41 Ja'a Diosquexyhajxy, hodium hajxy ñөcxa'añ. Jaaná jim hajxy ñөcxaambä pөñ jaduñ tsojp ja'a Diosquexy. Paady hajxy chogyii coo hajxy

jaduhñ Dyiosquexiä. Jaanä jim hajxy ñcxaambä hodium pøn jaduhñ tsojp ja'a hojiäya'ay.

⁴² Coo hädaa häyoobäya'ay tøchñøø ñä'ä mo'owøøjät je'eguiøxpä cooçh jaduhñ xpianøcxy, mänit jaaya'ay piäda'agøøjät hodium, ja'a nøø tøø yéquiäbä. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

11

¹ Coo ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy yajwiingapxøøbiädøøyy, mänit jim choññ. Mänit tiägøøyy yajnähixøøbiä maa ja'a cajpt mäwiingonän.

² Ja'a Juan, tsumyhäñaaby hänajty je'e. Coo miädoyhajty coo ja'a Cristo hänajty wiädity yajnähixøøbiä, mänitä miägu'ughajpä metsc quiejxy maa ja'a Jesúsän.

³ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Nej, miich ja'a Cristojä, ja'a Dios jaduhñ quixaambä, tögä wiinghäna'c je'ejä.

⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcx ja'a Juan hajxy hawaanä neby hajxy xii mhix mmädooy.

⁵ Nøcx hajxy yajmøødmädia'ag coo ja'a wiindshajxy tøø yhiixø'øgy, coo ja'a tecymia'adpähajxy tøø yo'oyø'øgy, coo ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy tøø ñähwa'açh, coo ja'a cuhnatpähajxy tøø miädoowø'øgy, coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy tøø jiujiyioçy, coo ja'a häyoobäya'ayhajxy tøø yajmøødmädia'agyii ja'a Diosmädia'agy.

⁶ Jootcujc hajxy jaduhñ yhyt ja'a'çh nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot tøø xmiäböçbä.

⁷ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä ja'a Juancøxpä.

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, ja'a Juan miädia'agy hajxy hänajty mmädowaanäp, tühmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hänajty mmädowaanä.

⁸⁻⁹ Diosquexy je'e, paadia miädia'agy hajxy hoy tøø mmädoowä, hoy ja'a howyit hänajty quia'a ja møødä nebiä mäyøøjäya'ayhajxy miøødän. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwiingapxø'øgy. Pero ja'a Diosmädia'agy hajxy nä'ä jaac yajnähixøøbiä, je'edsä cuhdujt hajxy maas may tøø mio'oyii ja'a Diósäm.

¹⁰ Ja'a Diosmädia'agy jecy mädiäacäbä, Juan je'e. Nømä Dios jecy miänaañ coo ja'a quiuguexy hänajty jayøjp quixa'añ maa ja'a cu'ugän, ween yajwiinxiic yajwiingapxø'øgy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Høxháamhøch hänajty ngäda'aga'añ. Jayøjp ja'a Juan jiaançh quejxä; høxháamhøch njaançh cädaacy.

¹¹ Ni pøn jaduhñ jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miøødän. Tøyhajt jaduhñ. Pero cooçh hänajty tøø nho'nä, cooçh hänajty tøø nnøcxtägach maaçh nhuuc tsohmän, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbögaamb ja'a høøchcøxpä, maas mayyä cuhdujt hajxy hänajty miøødhada'añ quejee ja'a Juan miøødä, hoy ja'a møjcuhdujt hajxy hänajty quia'a ja møødä.

¹² Coo ja'a Juan tiägøøyy mäyajnäbejpä, høxtä je'enä jäda'anäbaadyñä, nägø'ø nädecypä ja'a jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiin-duumän.

13-14 Ja'a Diosquexyhayxy jecypia, jaduñ hayxy jecy miänaañ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Jaduñä Moisés miädia'agy miänaambä. Pero jayøjpäc ja'a Elias hijty myina'añ. Y coo ja'a Juan tøø miech, Elías je'e, pø mwiiñjuø'owaamb by hayxy jaduñ.

15 Pøñ mädoñd møød, ween miädoy.

16 Pänébiøch jäya'ayhayxy nyajmäbáadät ja'a jäda'ahatypä. Cab hayxy tii yhojiäwø'owa'añ. Jaduñ mäwinaäts hayxy je'e nebiä pigäna'c wiinhecpän. Coo hayxy naxy miech häyø'pä tøjpa'c, mäniä miäbigäna'c hayxy näma'ay:

17 “Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hayxy tøø mhech. Tøø højts hojiøøñä nja høy, pero cab hayxy tøø mjø'øy.”

18 Coo ja'a Juan miech, cab hänäjty quiaya'añ yhu'uga'añ. Mänit mijts mnänøømy coo je'e quiu'umañøöbiä.

19 Mänitøch nnamejtspä, høøch ja'a Diosquexypä. Mänitøch ndägøøyy caabiä huucpä. Jaduñhøch mijts xñänøømbä cooch nwi'i quiaya'añ cooch nwi'i yhu'uga'añ, coochä cuboypä cugädieeybä nmägu'ughaty møødä yajñäjuudiutpäðjc. Pero yajcähxø'ogaamb by ja'a Dios jaduñ ja'a wyiimahñdyhaam cooch ja'a tøyhajt jaduñ nmøødä.

20 Mänitä Jesús tiägøøyy hamänajpä. Ja'a cajptjäya'ayhayxy jaduñ hojjä, ja'a hayxy hänäjty tsänaabiä maa ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänäjty tøø jia yajcähxø'oguiäñ. Paady jaduñ yhamänajty, coo yhaxøøgwiimahñdy hayxy hänäjty tøø quia'a najtshixø'øy. Mänitä Jesús miänaañ:

21 —Haxøøg mijts mjada'añ mhabeta'añ, mijts yaa tsänaabiä Corazín møødä Betsaida. Ja'a jecyjiäya'ayhayxy hijty jim tsänaabiä Tiro møødä Sidón, coo hayxy häxøpy tøø yhixy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä nej mijts tøø mja hixiän, tøø ja'a yhaxøøgwiimahñdy hayxy häxøpy ñajtshixø'øy.

22 Tøyhajt jaduñ, coo ja'a Dios yaghabáadät, maas haxøøgtuum mijts jaduñ xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhayxy jim jecy tsänäayyabä Tiro møødä Sidón.

23 Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, mja wi'i yajcumayaamb hayxy jaduñ. Pero cabä Dios hayxy jaduñ xquimaya'añ. Ja'a jecyjiäya'ayhayxy hijty jim tsänaabiä Sodoma, coo ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hayxy häxøpy tøø yhixy nej mijts tøø mja hixiän, cab hayxy häxøpy tøø quiuhdägoy.

24 Tøyhajt jaduñ, coo ja'a Dios yaghabáadät, maas haxøøgtuum mijts xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhayxy jim jecy tsänäayyabä Sodoma.

25 Mänitxøø ja'a Jesús miänaañ:

—Teedy, miich nba'yaaxyp. Miich jim häñaaby tsajpootyp; miich yaa Dioshajp maa hädaa yaabä naaxwiinän. Dioscuju'uyäp coo ja'a tøyhajt tøø myajñähixø'øy ja'a hayxy tii ca'a jajpä. Caj tøø myajñähixø'øy ja'a hayxy tyijy jajpä.

26 Tøyhajt jaduñ, Teedy, je'eguiøxpä coo miich mjoot jaduñ chocy.

27 Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tøøchä nDeedy ja'a tøyhajt xquiøxy yajcø'ødägø'øy. Cábøch pøñ xyhixyhaty, høøch ja'a Dioshuung. Tøyhajt jaduñ. Jagóoyyøch nDeedy xyhixiä. Y cábøch ja'a nDeedy pøñ xyhixyhajtä. Jagóoyyøch jaduñ nhixiä, høøch ja'a Dioshuung. Nyajñähdíäbøch pønjätyhøch nDeedy hixyhádäp.

28-30 Mijts, pøñ jaduñ ca'a mee'xtugaamb neby hayxy hijty mguhdujthatiän, høøch nguhdujt habøjcäc. Hojiøthøch nmøød; cábøch nya-jcumaya'añ. Mänitäts ja'a hoybä weenbä hayxy mbáadät. Cábøch ja'a jemchpä mapxypä jaduñ nbäda'aga'añ.

12

1 Mänitxøø ja'a Jesúshajxy hánajty wiädity trigoni'ibyquiuyc poo'xxiøøjooty. Yähó'cäp ja'a Jesús jiamiøødhajxy hánajty. Mänit hajxy tiägøøyy trigotøjpä.

2 Coø ja'a fariseøshajxy jaduhñ yhiyx, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Huug hiñ, xiidsä mmägu'ughajpä trigo hajxy wyi' tiøjy. Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coø hajxy tii nduunämät ja'a poo'xxiøøjooty.

3 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahñä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä. Jim jaduhñ myiñ cujaay coø ja'a Davidhajxy yäho'pøjcä.

4 Mänit hajxy tiägøøyy Diostøgooty. Mänitä Diostajcaagy hajxy quiaayy, ja'a teedyhajxy hánajty tøø quiuyoxó'øyäbä. Cabä cuhdujt hánajty pøn miøødä coø hajxy quiáyät ni ja'a Davidhajxy. Jagooyyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hánajty miøødä coø hajxy quiáyät.

5 Jaduhñ cujaay myiimbä maa ja'a Moisés miädia'aguiän coø ja'a teedyhajxy tsajtøgootypä quia'a nä'ägädä poo'xy ja'a poo'xxiøøjooty; y cab jaduhñ ñejpiä.

6 Y høøch, maas möc-høch ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä quejee ja'a tsajtøjc.

7 Caj mijts mwiinjuø'øy waamb ja'a Diosmädia'agy jaduhñ miäna'añ: “Mänáambøch jaduhñ coø hojiøot hajxy nmøødhädät; cábøch jaduhñ nmäna'añ coø animal hajxy myóxät ja'a høøchcøxpä.” Coø hajxy jaduhñ mwiinjuø'øwät, cabä jäya'ay hajxy nä'ä nägoodä mwiingapxpédät.

8 Høøch ja'a Diosquexypä, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän.

9 Mänitä Jesús jim choññ. Mänit tiägøøyy tsajtøgooty.

10 Jiibiä mähdiøjc hánajty tu'ug; cø'ødø'øds hánajty tu'nax. Jiibiä fariseøshajxy hánajty näje'e tiänaabiä. Mänitä Jesús miäyajtøwä:

—Nej, hoy jaduhñ coø ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät ja'a poo'xxiøøjootiä.

Paadiä fariseøshajxy jaduhñ miänaañ, yhøxtaaby ja'a wiinmahñdy hajxy hánajty nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät. Coø ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmøcpøgät ja'a poo'xxiøøjooty, mänitä Jesús hajxy hánajty yajtsuma'añii.

11 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoy pues. Coø pøn mieeg quiuga'awø'øy nøøjutjooty ja'a poo'xxiøøjooty, mänit hajxy nøcxy yajpádsømy, túhmäts.

12 Y maas tsoobaatp ja'a jäya'ay quejee ja'a meeg. Hoy jaduhñ coø jäya'ay mnäxúudsät ja'a poo'xxiøøjooty.

13 Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänit xiajtøøyy. Mänit miäbaaty nebiä tu'ugpän.

14 Mänitä fariseøshajxy tiøjpádsøømy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

15 Coø ja'a Jesús jaduhñ miädoyhajty, mänit jim choññ. Mänitä jäya'ay may piadu'ubøjcy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmøcpøjcy nägøxiä.

16 Mänit jaduhñ miänaañ coø hajxy quia'a nägäpxät pøn je'e.

17 Jaduhñsä tiøjiajty nebiä Isaías jecy miänaañän, ja'a Diosquexypä. Dios jaduhñ mänaamb:

18 Høøchä nmoonsä hädaa, ja'açh tøø nwiimbíyyäbä.

Ndsøjpiøch jaduhñ. Jootcújc-høch nnijiäwø'øyii yø'øgøxpä.

Nbäda'agáambiøch ja'a nhEspíritu maa yø'øjän.

Høøch nguहुdujt jaduhñ xyajwiingapxø'øwáanäp maa ja'a jäya'ayhajxy nägøxiän.

19 Caj chiptuna'añ; caj ya'axa'añ caj jioga'añ.

Hahuum jaduhñ wiädita'añ cajptooty.

20-21 Jiootcapxmøcpøgaamby pøn hobiä nejpiä mäbøjp.

Mäbøgáanäxäp ja'a miädia'agy ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä.

Mänit jaduhñ tiägø'øwa'añ hoyhanehmä.

22 Mänitä mähdiojc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Wiindsä mähdiojc hänäjty, møød hänäjty yhuumä, møød ja'a møjcu'uba'am hänäjty miøødä. Mänitä Jesús jaduhñ yajnähwaach, yaghijxø'cy, yajcapxø'cy.

23 Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yagjuøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Nej, David yhap yhocäda'a yøøduhnä.

24 Coö ja'a fariseoshajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Coö yøø craa ja'a møjcu'uwiiinmahñdy jaduhñ miøødä, paadiä møjcu'uba'am jaduhñ yajnähwa'açh.

25 Ñajuøøbiä Jesús hänäjty nebiä fariseoshajxy hänäjty wyiinmahñdyhaty. Mänit miänaañ:

—Coö ja'a tu'hagajtpä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a quiajpthajxy jaduhñ. Y coö ja'a tu'ugtøgootypä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cab hajxy hoy yhjñät tu'ugtøgooty.

26 Jaanä jaduhñduhmä, coö ja'a møjcu'uhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, tägóyyäp ja'a wyiinmahñdyhajxy jaduhñ.

27 Hoorä, mijts jaduhñ mänaamb cooçh ja'a møjcu'uba'am nyajnähwa'açh ja'a møjcu'uwiiinmahñdyhaam. Coö häxøpy jaduhñä, maa mijts ja'a mjamiøød ja'a wiinmahñdy hajxy piaady coö ja'a møjcu'uba'am hajxy yajnähwa'açh. Hamdsøo hajxy myajcähxø'øgy coö ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä.

28 Pero høøch, Dioshëpírituhäämhøch ja'a møjcu'uba'am nyajnähwa'açh. Cähxø'p jaduhñ coö tøø yhabaatnä coö ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

29 'Coö ja'a møjcu'u xquia'a yajmäjäädá'agät, cabä miäjaa jaduhñ mbøjçät.

30 'Pøñhøch jaduhñ xquia'a møødpädø'p, høøch nmädsip je'e. Y pøñhøch jaduhñ xquia'a møødtuumb, xmiähäñhájpoçh je'e.

31-32 'Je'eguiøxpøch mijts jaduhñ nääma'ay, coö pøn jaduhñ tiu'udägóyyät, hoy jaduhñ ñähwá'adsät, hóyhøch jaduhñ xjia nänømy, høøch ja'a Diosquexypä. Pero coö pøn jaduhñ ñänómät ja'a Dioshëpíritu, cab jaduhñ mänaa ñähwa'adsa'añ.

33 'Mhøxcábäp hajxy jaduhñ pøn ja'a howyiinmahñdy møød; je'eds hoy wädjip. Pøn ja'a howyiinmahñdy ca'a møød, cab hoy wiädity.

34 Jaduhñ mäwiinäts mijts hajxy mjatcø'øy nebiä tsahñdiän. Paadiä hoybä hajxy mga'a mädia'aga'añ, coö ja'a häxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. Haagä mgopcooty ja'a mmädia'agyhajxy jaduhñ choñda'agy.

35 Jaaya'ay hojiäya'aybä, hoy jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä coö ja'a howyiinmahñdy miøødä quiopcooty. Pero jaaya'ay ca'a hoybä, häxøøg jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä coö ja'a häxøøgwiinmahñdy miøødä quiopcooty.

36 Chaaçh mijts nääma'ay, coö jaduhñ yhabáadät coö ja'a Dios hänäjty yajnähdija'añ, mänitä Dios hajxy xmiäyajtøwa'añ waambaty hajxy hänäjty tøø mgapxtägoy, hoy hajxy jaduhñ tøø mja nä'ä wiingapxnaxy.

³⁷ Pø haxøøg hajxy hānajtj tøø mmādia'agy, mānit Dios hajxy xpiāda'aga'añ haxøøgtuum. Pø hoy hajxy hānajtj tøø mmādia'agy, mānitā Dios hajxy xpiāda'aga'añ hodiium.

³⁸ Mānitā Jesús ñāmaayyā ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajñähixøøbiāhajxy:

—Wiindsón, hõjts ja'a hijxtahñd huuc yaghíxác ja'a hoy-yagjuøøñbā.

³⁹ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Ja'a jāya'ayhajxy jāda'ahatypā, haxøøg hajxy jiatcø'oy; cabā Dios hajxy chocy. Ja'a hijxtahñd hajxy mja wi'i yhixaamby. Jagooyyā hajxy jaduhñ mhixa'añ nebiā hijxtahñd jecy quiāhxø'quiān ja'a Jonāscøxpā, ja'a Dios jecy quiéjxābā.

⁴⁰ Ja'a ballenajoodooty ja'a Jonás yhjity tågøøgxøø tågøøgtsuhñ. Jaduhñäts høøch nhidaambā naaxjutjooty tågøøgxøø tågøøgtsuhñ, høøch ja'a Diosquexypā.

⁴¹ Coo ja'a Jonás jaduhñ piādsøømy ballenajoodooty, mānitā Diosmādia'agy hoy yajwa'xy maa ja'a cajpt hānajtj xiøhatiān Nínive. Coo hajxy jim miādooyy, mānit hajxy miābøjcy. Mānitā yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabā Jonás møjtuung hijty jaduhñ jiaty møødä. Maas møjtuung høch nmøødä høøch. Pero cábøch nmādia'agy hajxy xmiādowaanā, ja'a jāya'ayhajxy jāda'ahatypā. Coo jaduhñ yhabāadāt coo hajxy hānajtj yajñāhdija'añii, mānit hajxy ñāma'awa'añii coo hajxy jaduhñ piāda'agøøjāt haxøøgtuum. Ja'a jecy jāya'ayhajxy jaduhñ māna'anaamb, ja'a hajxy hijty jegyhajty tsānaabiā Nínive.

⁴² Jaduhñsä to'oxiøjc miāna'anaambā, ja'a jecy gobiernāhjtābā jāguemnaax ja'a jøombojmānājpā. Mānitā Salomón hoy miāmādoowhity, je'eguiøxpā coo ja'a Salomón hānajtj jiaañch tehñ quihwijiā. Y cabā Salomón ja'a møjtuung hijty jiaty møødä. Maas møjtuung høch nmøødä høøch. Pero cábøch nmādia'agy hajxy xmiādowaanā, ja'a jāya'ayhajxy jāda'ahatypā.

⁴³⁻⁴⁵ Ja'a jāya'ayhajxy jāda'ahatypā, haxøøgwiinmahñdy hajxy miøød. Y coo høch nmādia'agy hajxy xquia'a mābøjcāt, maas haxøøg hajxy jaduhñ jiādāt. Jaduhñ māwīnāts hajxy jiādāt nebiā jāya'ay møjcu'umøødpān. Coo ja'a møjcu'u jilby piādsøømāt maa jaaya'ay quiopcān, mānitā poo'xtaact nøcxy jāguemduum yhøxta'ay maa ja'a tø'ødsnāhgapān. Coo ja'a poo'xtaact jim quia'a pādāt, mānit miāna'ana'añ: “Mejor nnā'ägā nøcxtägächhøch maach nhuuc tsohmān.” Coo jaduhñ wyiimbidāt, mānitā jāya'ay quiopc jaduhñ piāatāt nebiā yajwa'adstøjcān, ja'a yajxón tøø pie'edyijjābā. Mānitā jiamioød nøcxy juxtujc jiaac woy, ja'a maas haxøøgpā. Mānit hajxy nāgøxiā tiägø'oy maa jaaya'ay quiopcootiān. Y maas haxøøg jaaya'ay jaduhñ jiada'añ quejee hijty yhity.

⁴⁶ Jimñā ja'a Jesús ja'a cu'ug hānajtj miøødmādia'agyñā, mānitā tiajhajxy miejch møødä piuhya'ayhajxy. Jim hajxy miāhmøøyy tøba'am. Ja'a Jesús hajxy hānajtj miøødmādia'agaamby.

⁴⁷ Mānitā Jesús hoy ñāma'ayii:

—Xiidsā mdaj xmiøødmādia'aga'añ tøba'am møødä mbuhya'ayhajxy.

⁴⁸ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Pøñhøch ndajhajpy; pøñhøch nbuhya'ayhajpy.

⁴⁹ Mānitā jiamioød ñādsiiwøøyy. Mānit miānaañ:

—Høøch ndaj yø'ø; høøch nbuhya'ay yø'ø.

50 Póñhøch ja'a nDeedy miädia'agy xquiudiúunäp ja'a tsajpootypä, jaduñ mäwíinäts hajxy je'e nébiøch nbuhya'ayän, nébiøch nbuhdo'oxiän, nébiøch ndajján.

13

1 Mänitxøø ja'a Jesús jim chohñ tøgooty. Mänit jim miejch mejypia'a. Hoy jim yháñaaguíada'agy.

2 Mänitä jäya'ay may miejch maa ja'a Jesús hánajtiän. Mänitä Jesús tiägøøyy barcojooty. Hoy jiiyby yhøxta'agy. Cøjxä jäya'ayhajxy jim miähmø'øy pu'uwiing.

3 Mänitä Jesús tiägøøyy yajnáhixøøbiä madiu'u. Mäbaadyhaam jaduñ yajnáhixøøyy. Mänit miänaañ:

—Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä.

4-8 Coø ja'a tøømd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tøømd quiahý tu'haam, näje'e quiahý tsaanähgøxp, näje'e quiahý haptiooty, näje'e quiahý maa ja'a hoñaaxän. Ja'a jim cáhwäbä tu'haam, yajpädøc ja'a muuxyhajxy je'e. Ja'a jim cáhwäbä tsaanähgøxp, paquiä jaduñ jia mujxy, je'eguiøxpä coø ja'a naax quia'a jaty cøøcä. Coø quiøxxøøjøøyy, mänitä tiøøch, coø ja'a tyicts hánajty quia'a møødä. Ja'a cáhwäbä haptiooty, ja mujx jaduñ. Ja yee'c jaduñ, pero cabä ñä'ä tøømbejty. Hix, ja'a hapy je'e xaam. Y ja'a cáhwäbä maa ja'a hoñaaxän, may jaduñ tiøømhajty, näje'e mägo'xhaam, näje'e tågøøghii'xhaam, näje'e hii'xmajc-haam.

9 Pøñ jaduñ wiinjuøøby, weenç hádaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

10 Mänitä Jesús ñamejtsä ja'a jiamioødhajxy. Mänit miäyajtøøwä:

—Tii ja'a cu'ug coø myajnáhixø'øy yajmäbaadyhaam.

11 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøø mijts ja'a Dios xyajwiinjuø'øy nebiaty yhane'emy. Cab hijty yajwiinjuø'øy. Y yø'ø cu'ughajxy, cab hajxy hoy wyiinjuø'owa'añ.

12 Pøñ madiu'u jaduñ møød, maas may jaduñ mio'owa'añii. Pero pøñ weeñtiä møød, pøgáanaxäp je'e mäduhñtiä jim miøødä.

13 Páadyhøch jaduñ nmädia'agy yajmäbaadyhaam. Jia wi'i yhee'py hajxy, cab hajxy tii yhixy. Jia wi'i miämädoowhijpy hajxy, cab hajxy wyiinjuø'øy, neby hajxy tii quia'a mädoybän.

14 Tøjiajp jaduñ yø'øya'aguiøxpahajxy nebiä Isaías jecy miänaañän, ja'a hijty jegyhajty wädijpä Diosquexy:

Mmädoowaamby hajxy jaduñ, cab hajxy mwiinjuø'owa'añ;

Mheebaamby hajxy, cab hajxy mhixa'añ.

15 Tøø hádaa jäya'ayhajxy quiuhxexy;

nebiä cuhnatpän, nebiä wiimbi'idspän hajxy jaduñ ñibiäda'agyii neby hajxy jaduñ quia'a wiinjuø'owät,

nébiøch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcät.

Cooch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät,

mänitøch hajxy jaduñ nyajnáhwá'adsät.

16 Jootcujc jaduñ mhity je'eguiøxpä coø hajxy jaduñ mhixy, coø hajxy jaduñ mmädoy.

17 Tøyháthøch mijts nnäma'ay, may ja'a Diosquexypähajxy, may ja'a hojjäya'aybähajxy jia hixaañ nej mijts cham mhixiän. Jia mädoowaan hajxy nej mijts cham mmädooyän.

18 Huuc mädoow hajxy waamb ja'a niippä cwieento miädia'agytiägø'øy.

19 Naje'e ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miädooy nebiä Dios yhane'emiän, cab hajxy wyiinjuø'oy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy piøjcäxä ja'a møjcu'ugong. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyyän tu'haam.

20-21 Naje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot yhuuc ja mäbøcy. Pero coo hajxy chaaçhtiuñii ja'a Diosmädia'agyquioxpä, mänit hajxy piädsøømnä. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyyän tsaanähgøxp. Paquäiä jaduhñ tiø'øch je'eguiøxpä coo ja'a tyicts quia'a hity.

22 Naje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yhuuc ja mädooy. Pero jiaançh tehñ jiahmiejchp hajxy jaduhñ hädaa yaabä naaxwiimbä. Jiaançh tehñ yhadsojpy ja'a xädø'øn hajxy, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a panøcxa'añ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyyän haptiooty.

23 Naje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy wyiinjuø'oy. Hoy hajxy jaduhñ pi-anøcxy hamuumdu'joot. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyyän hoñaaxooty.

24 Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jaduhñhøch nyajmäbaada'añ nebiä tu'jäya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän maa ja'a ñaaxän.

25 Mänitcoods hajxy quioxxy maaho'cy. Mänitä miädsip ja'a cizañatøømd hoy wiøjy maa ja'a trigotøømd hänajty tøø wiøjjiän.

26 Tu'cuहुdujt ja'a trigo miujxy møødä cizaña. Coo ja'a trigo xiäbaajøøyy, mänitä cizaña quiahxø'pä.

27 Mänitä jäya'ay hoy ñäma'aylijäm ja'a mioonsähajxy: “Wiindsøn, hodiøømd miich mwøj, túhmäts. Pämaadä yø'ø cizañahujts tøø chooñ.”

28 Mänitä wyiindsøn miänaañ: “Nmädsiphøchäda'a jaduhñ tøø jiatcø'oy.” Mänitä mioonsä miänaañ: “Nej, nõcxäp højts yø'ø cizañahujts nwixiä.”

29 Mänitä wyiindsøn miänaañ: “Caj, cab hajxy mwixät coo ja'a trigo jaduhñ ñä'a mäbädø'ogø'owät.

30 Ween yhity; ween tu'cuहुdujt yeegy. Coo ja'a trigopux jaduhñ yhabáadät, mänitøch nmoonsä nguexa'añ, weenä cizañahujts hajxy jayøjp quioxxy yajpädø'øgy. Ween hajxy quioxxy haxoch. Mänit hajxy jaduhñ nõ'ogät. Mänitä trigo hajxy ñähmädsät. Mänit hajxy piädä'agät tsehxjooty.”

31 Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jaduhñhøch nyajmäbaada'añ nebiä mostazapajcän. Jim tu'jäya'ay tøø ñi'iby maa ja'a ñaaxän.

32 Tøyhajt jaduhñ coo ja'a mostazapajc jiaançh tehñ chayyä. Pero coo yeegy, cruty jaduhñ jiaty nebiä quepychaajän. Mädøyyä ja'a muuxyhajxy nõcxy jim mia'ay yhaajiooty.

33 Mänitä Jesús miänáangumbä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jaduhñhøch nyajmäbaada'añ nebiä to'oxiøjc ja'a tsajcaagychooy yajmädiø'øyabän harinajooty tägøøgquixpøhñdy. Mänit jaduhñ cøxiä yajmäyäbico'oy.

34 Jaduhñä Jesús ja'a cu'ug yajñähixøøyy haagä yajmäbaadyhaam.

35 Jaduhñds tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy quuijahyyän:

Mäbaadyháamhøch nmädia'aga'añ.

Nyajcähxø'øgåambiøch mädyijjaty hänajty yu'uçhtiuum hijp mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän;

cahnä quiahxø'øgyñä.

36 Mänitá Jesús ja'a cu'ughajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiøjtägøøyy. Mänit ja'a jiamiødhajxy miejch. Mänitá Jesús hajxy ñamaaay:

—Højts capxwíjjäc ja'a cizañahujtsçøxpä.

37 Mänitá Jesús miänaañ:

—Høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwínhöch høøch nebiä jaaya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän.

38 Y hädaa yaabä naaxwiin, jaduñ mäwínäts hädaa nebiä naaxän maa ja'a hodiøømd wiøjjiän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a Diósäm, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä hodiøømdän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a møjcu'ugong, jaduñ mäwínäts hajxy je'ebä nebiä cizañahujtsän.

39 Y ja'a møjcu'ugong, jaduñ mäwínäts je'e nebiä jaaya'ay ja'a cizañahujts tøø wiøjjiäbän. Coø ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä trigo hajxy yajpäðø'quiän møøðä cizañahujts. Y ja'a Dios ja'a mioonsähajxy tsajpootypä, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä jaaya'ay ja'a trigo hajxy yajpäðø'quiän.

40 Coø ja'a naaxwiimbä jaduñ wyiimbida'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä cizañahujts hajxy ñø'quiän.

41 Mänitøch nmoonsä nhane'ema'añ coø hajxy ween nøcxy yajpäðsømy pønjayt ja'a haxøøgwiinmahñdy møøð, møøðä pønjayt jaduñ ja wi'i yhadugaamb ja'a Diosmädia'agy. Jim hajxy yajpäðsøma'añii maaçh hänajty nhane'ema'añän, høøch ja'a Diosquexypä.

42 Mänit hajxy hänajty quiuijupø'øwa'añii jøønjooty. Jiiby hajxy jio'øwa'añ xiuudsä'añ.

43 Ja'a hajxy jaduñ howiädijpä, jaançh tehñ miøj jaançh tehñ jiaançh hajxy yhida'añ maa ja'a Tiedy hajxy yhane'ema'añän. Pø jii mmädohndhajxy, mmädówäp hajxy jaduñ.

44 'Coø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay maxiädø'øñ tiajø'yäbän naaxpa'c. Coø pøn piädät, mänitá tia-jøødiägatsä'añ. Xoonða'agaamb jaduñ. Mänit nøcxy tioogy tijaty jim miøøð. Mänitá naax nøcxy jiuu maa ja'a maxiädø'øñ tøø piadiän.

45 'Coø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä perlatsaahajuubiän, ja'a jaançh tehñ yajxonbä. Ja'a perlatsaa, pic je'e møøð pioobä.

46 Coø jaduñ tu'ug piädät jaançh tehñ chowbä, mänit nøcxy tioogy tijaty jim miøøð. Mänitá perlatsaa nøcxy jiuu.

47 'Coø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä hacxjohmd hajxy piädä'aguiäbän mejjiiooty coø hacx hajxy hänajty jiooma'añ madiu'u.

48 Coø ja'a hacxjohmd jaduñ yhúdsät, mänit hajxy yhøxwohmäðsømy. Mänitá hacx hajxy wyiimbiy ja'a hojiatypä. Mänit hajxy piäda'agy cachjooty. Mänitá ca'a hojiatypä hajxy ñøøga'adsø'øy.

49 Jaduñ mäwínäts jiada'añ coø ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Mänitá Dios ja'a mioonsähajxy wyiimbiwa'añ ja'a hojiäya'aybä.

50 Pøn ca'a hojiäya'ay, je'e hajxy cujuipø'øwáanäp jøønjooty. Jiiby hajxy jio'øwa'añ xiuudsä'añ.

51 Mänitá Jesús miänaañ:

—Nej, mwiinjuøøby hajxy jaduñä.

Mänit hajxy yhadsooy:

—Wiindsøn, nwiinjuøøby højts jaduñ.

52 Mänitá Jesús miänaangumbä:

—Coo ja'a ley-yajnahixøøbiähajxy tiägø'owät habøjpä nebiä Dios yhane'emiän, mejtstu'u ja'a mädia'agy jaduñ jiaada'añ møødä jecypiä møødä jemybiä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä cudøjc madiu'u miøødhätiäbän, møødä jemybiä møødä jecypiä.

⁵³ Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpädøøyy, mänit jim chohñ.

⁵⁴ Mänit miejch maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit tiägøøyy yajnahixøøbiä tsajtøgooty. Mänitä jäya'ayhajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Maa yø'ø wiinmahñdiäda'a tøø yhabøcy. Nebiä hoy-yagjuøøñäjatypä jaduñ yajcähxø'øgy.

⁵⁵ José yhuung yø'ø, yø'ø tsejtpä pujxpä. María ja'a tiaj xiøhaty. Jue'e piuhya'ayhajxy xiøhaty, Jacobo, José, Simón, møødä Judas.

⁵⁶ Yaa hajxy chäna'ay maa højts ngajptän møødä piuhdo'oxyhajxy. Pämaadä yø'ø wiinmahñdy yø'øduhmbä tøø yajtsooñ.

⁵⁷ Mänitä Jesús miädia'agy quia'a mäbøjcäxa. Mänitä Jesús miänaañ:

—Homiaajä ja'a Diosquexy wiädity, cumáayyap jaduñ. Pero cab jim quiumayii maa yhamdsoo naax maa yhamdsoo tøjcan.

⁵⁸ Cabä Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim jiaty yajcähxø'cy, je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hänäjty quia'a mäbøjcäxa.

14

¹ Mänitä Herodes miädoyhajty coo ja'a Jesús hänäjty jim wiädity. Ja'a Herodes, jim hänäjty je'e guibernadorhaty Galileanaaxooty.

² Mänitä Herodes ja'a mioonsä ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpäda'a je'e. Tøøda'a jiuypioøcy. Paadiä møcmäjaa jiaanč tehñ miøødä.

³⁻⁴ Tøø ja'a Herodes ja'a Juan hänäjty yajtsumyii. Tøø ja'a Juan hänäjty quio'øxo'chii cadenaam. Paadiä Juan jaduñ chuunä coo ja'a Herodes hänäjty tøø ñäma'ay coo jaduñ quia'a hoyyä coo ja'a Herodes ja'a piuhya'ay tio'oxiøjc miøødtsänáayyät. Jue'e ja'a Herodes piuhya'ay hänäjty xiøhaty, Felipe. Jue'e ja'a Felipe tio'oxiøjc hänäjty xiøhaty, Herodías.

⁵ Jaduhñä Herodes hänäjty tiajy miay coo ja'a Juan hänäjty yagho'oga'añ. Pero jaanč tehñ chähgøøby ja'a Herodes hänäjty. Ja'a cu'ug hänäjty chähgøøby je'eguiøxpä coo ja'a cu'ughajxy hänäjty miäna'añ coogä Juan ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwa'xy.

⁶ Mänitä Herodes jiumøjt jaduñ piejtä. Jimä Herodes hänäjty yhäña'ay møødä pawoy pawichpähajxy. Mänit hajxy tiägøøyy wiinhéjtsäbä. Ja'a Herodías yhuung jaduñ tägøøyy hejtpä. Mänitä Herodes xioondaacy nägø'ø nädecypiä.

⁷ Mänitä Herodes ja'a quixy yajwiinwaanøøyy:

—Hotyijä miich xmiäyujwá'anät, nmó'owäbøch miich jaduñ.

⁸ Mänitä quixy ja'a tiaj hoy yhawaanä. Mänitä tiaj jaduñ miänaañ coo ja'a Juan mäyajnäbejpä quiopc jaduñ miäyujwá'anät. Mänitä quixy ja'a Herodes hoy ñäma'ay:

—Høøchä Juan mäyajnäbejpä quiopc móooyäc texyjooty.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Herodes jiootmädiägøøyy nägø'ø nädecypiä. Pero tøø hänäjty miäna'añ jäya'awyiinduum coog hänäjty yega'añ hotyijatiä. Mänit yhanehmy coo ja'a Juan quiopc yhøxpújxäxät jiiy pujxtøgooty.

11 Mänitâ Juan quiopc jajnøcxäxä texyjooty maa ja'a Herodeshajxiän. Mänitâ quixy miooyyâ. Mänitâ quixy ja'a tiaj hoy mio'oy.

12 Mänitâ Juan ñäxäwa'ay yo'tuc hoy quiøøyyäxä; ja'a Juan miägu'ughajpähajxy jaduhñ hoy quiø'oy. Mänitâ Juan hajxy hoy jajnaaxtägø'oy. Mänitâ Jesús hajxy hoy yhaawaanâ cooc ja'a Juan hänäjty tøø yagho'ogyii.

13 Coø ja'a Jesús jaduhñ miädoyhajty cooc ja'a Juan tøø yagho'ogyii, mänit jim chohñ barcojooty nidiuhm. Mänit ñøcxy hanidiuhmduum. Mänitâ cu'ughajxy miädoyhajty cooc ja'a Jesús hänäjty jim tøø choofñ. Mänitâ Jesús hajxy piadu'ubøjcy cajptooty. Tegy-yo'oy hajxy pianøcxy. Jayøp hajxy jim miejch maa ja'a Jesús hänäjty ñøcxiän. Mänitâ Jesús piamejch høxhaam.

14 Coø ja'a Jesús piädsøømy barcojooty, mänitâ majiäya'ay yhiixy. Mänit ñäxuu'ch. Mänitâ pa'amjäya'ay jajmøcpøjcy.

15 Mänittsuu ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy piamejch. Mänitâ Jesús hajxy ñämaayy:

—Tøø chuujo'oy y cabä tøjc yaa. Quejxwiimbit yø'ø jäya'ayhajxy; weenä caagy hajxy nøcxy jiuy cajptooty.

16 Mänitâ Jesús miänaañ:

—Caj, ween hajxy yhity. Mijts jaduhñ ween myajcäyät.

17 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä. Jagooyyâ højts ja'a tsajcaagy mägooxyä nmøødä chaadsä hacx metscä.

18 Mänitâ Jesús miänaañ:

—Mämiñxä yø'ø.

19 Mänitâ Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy coo hajxy ween yhøxta'agy møøwyiing. Mänitâ tsajcaagy quiøøchooyy møødä hacx. Mänit yuughee'py cøxp. Mänit miänaañ:

—Dioscujú'uyäp.

Mänitâ Jesús ja'a tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänitâ miägu'ughajpähajxy miooyy. Mänit hajxy hoy jajwa'xy majiäya'ayhagujc.

20 Nägøxiä hajxy jaduhñ quiaaay cu'uxiä. Mänitâ Jesús miägu'ughajpâ tsajcaagyhagujc hajxy jajpädø'cy majmejtsach.

21 Nämägøoxmil hajxy quiaaay haagä ya'adiøjc. Hawiingä to'oxiøjc-hajxy møødä pigäna'c-hajxy.

22 Mänitâ Jesús ja'a miägu'ughajpâ ñämaayy coo hajxy ween tiägø'oy barcojooty, coo hajxy ween ñøønajxø'ogy. Mänitâ Jesús ja'a majiäya'ayhajxy quiejxwiimbijty.

23 Mänitâ Jesús ñøcxy nidiuhm tunnähgøxp Diospa'yaaxpä. Coø quiodsøøyy, jimnä Jesús hänäjty nidiuhm tunnähgøxp.

24 Ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy, mejyquiuyc hajxy hänäjty tøø miech barcojooty. Møc hajxy hänäjty jiojcubojo'oy; paadiä nøø hänäjty miøjjädsembejty barcomøjc.

25 Coodsnä Jesús tiu'ubøjcy tegy-yo'oy. Mejywyiing jaduhñ yohy. Mänit miejch maa ja'a miägu'ughajpähajxiän.

26 Coø ja'a Jesús hajxy yhiixy coo hänäjty yo'oy mejywyiing, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Mänit hajxy chähgøøyaaxy:

—Haañämäda'a yø'ø.

27 Mänitâ Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mdsähgø'oy. Høøch ja'a Jesús.

28 Mänitä Pedro miänaañ:

—Wiindsón, pø miich ja'a Jesús, høøch huuc hanéhmac cooch jim mnócxät yo'oy maa miichän.

29 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Minxä.

Mänitä Pedro piädsøomy barcojooty. Mänit tiägøøyy yohbiä mejywyiing. Jim hänajty ñöcxa'añ maa ja'a Jesúsän.

30 Coo jäawøøyy coo mœc piojy, mänit chähgøøbiöjcy. Mänit tiägøøyy quimbä. Mänit yaaxy:

—Wiindsón, høøch yajpädsøömäc.

31 Mänitä ja'a Jesús ja'a Pedro quiø'ø miajtsä. Mänit miänaañ:

—Caj miich mhuuc mäbøjpä. Tiich nmädia'agy coo xquia'a mäbøjcä.

32 Coo ja'a Jesús tiägøøyy barcojooty møødä Pedro, mänitä poj yuungøøyy.

33 Mänitä Jesús hajxy wyiinjiçädaacy. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Tøyhajt miich mDioshuungä.

34 Mänit hajxy miejch mejyhawiimb maa hänajty xiøhatiän Genesaret.

35 Coo ja'a Jesús yhöxcajpä ja'a jäya'ayhajxy jimä, mänitä mädia'agy tiägøøyy wädjipä coo ja'a Jesús jim tøø miech Genesaret. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän.

36 Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a wyitpa'a hajxy ween ñähdoonä. Coo hajxy jaduñ ñähdoon, mänit hajxy miøcpöjcy.

15

1 Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajñähixøøbiähajxy näje'e. Jerusalén hajxy hänajty choon. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

2—Yø'ø mmägu'ughajpähajxy, tii ja'a cuhdujt hajxy coo quia'a cudiuñ nebiä jecyjiäya'ayhajxy xyajmämähmøøyyäm. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cø'øbujp hajxy hijty coo hajxy hänajty quiaya'añ. Jaduhñ hajxy hijty quiuhdujthaty. Pero yø'ø mmägu'ughajpähajxy, cab hajxy jaduñ quiuhdujthaty.

3 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Pero mijts, cabä Dios miädia'agy hajxy myajtuunä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuumby.

4 Ja'a Dios jaduñ mänaañ coo ja'a ndaj ndeedy hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduhñ miänaambä, coo pøn ja'a tiaj ja'a tieedy haxøøg ñänömät, tsipcøxp jaduñ yho'oga'añ.

5-6 Pero wiing mijts mmänaambä. Mijts jaduñ mänaamb coo jaduñ yhooyä coo ja'a mdaj ja'a mdeedy jaduñ mnämä'awät: “Cáböchä xädø'øn nmøødä cooch mijts nbuhbédät. Tøøchä Dios ngøxy mo'oy mäduhñtiä mijts hijty nmo'owa'añ.” Coo hajxy jaduñ mmäna'añ, cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty myajtuñ. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy hänajty myajtuumby.

7 Jaduhñ mäwñinäts mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän. Pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Mijtsçøxpä ja'a Isaiás Diosquexypä jecy miänaañ:

8 Nä'ä mänaamb hajxy jaduñ cooc tyijy hajxy xwyiingudsähgøøy hamuumdu'joot.

9 Xiøøbä hajxy jaduñ ñä'ä mäna'añ;

cáböch nmädia'agy hajxy xñä'ä panöcxä.

Yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajwiinhixøøby,

nømä Dios miäna'añ.

10 Mänitä Jesús jäya'ay may miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Huuc mäadow hajxy, huuc wiinjuø'øw hajxy.

¹¹ Mädyijaty tägøøby mhaawjooty, cab jaduħn xyajtägöyyät. Je'eduhñ xyajtägöyyäp mädyijaty pädsøømb mhaawjooty.

¹² Mänitä Jesús ñämaayä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Cabä fariseoshajxy yhojiäwø'øy coo jaduħn tøø mmäna'añ.

¹³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädyijatyhøch nDeedy tsajpootypä tøø quia'a päda'agy, cab jaduħn yhoøyø'øwa'añ.

¹⁴ Weends yø'ø fariseoshajxy yhity. Jaduhñds hajxy wiädity nebiä Haagä wiindspän coo hajxy ñibiawoyii. Nämetsc hajxy nõcxy wiocca'ay.

¹⁵ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab højts ndu'jootwiinjuø'øy. Højts capxwíjác.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, ni mijs tii mga'a wiinjuø'øyñä.

¹⁷ Jaduhñds je'e, mädyijaty tägøøby mhaawjooty, jilby jaduħn yhäda'agy mjoodooty. Mänitä jaduħn piädsøømdägach.

¹⁸ Pero mädyijaty jaduħn pädsøømb mhaawjooty, jilby jaduħn chohñda'agy mgopcooty. Je'eduhñ xyajtägöyyäp.

¹⁹ Haagä jübiä haxøøgwiinmahñdy chohñda'agy mgopcooty hoñä'ä mädyiibä. Je'eduhñ xøhajt ja'a haxøøgwiinmahñdy, ja'a jäya'ay-yagho'ogyiibä, møødä meeçhiibä, møød coo wiingjäya'ay tio'oxiøjc mmøødsänäayyät, møød coo mhøhñdá'agät, møød coo häna'c haxøøg mnänómät.

²⁰ Je'eds jaduħn xyajtägöyyäp. Pero coo mgäyät jaguiø'øbujy, cab jaduħn ñejpiä; cab jaduħn xyajtägöyyät.

²¹ Mänitä Jesús jim chohñnä. Mänit ñøcxnä Canaán maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Tiro møødä Sidón.

²² Mänitä Jesús tadjäya'ay tu'ug ñämejtsä. Jim hänäjty chäna'ay Canaán. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, miich ja'a David hijty mhaphajpy mdeedyhajpy. Høøch näxúu'tsác. Tøøch ndo'oxyhuung miächii ja'a møjcu'u. Hanaxiä jaduħn chaachtüñii —nøm je'e yaaxy.

²³ Cabä Jesús yhadsooyy. Mänitä ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huuc quejxwiimbit yø'ø tadjäya'ay. Tsaächyáaxäp jaduħn xpiawädíjtäm.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Yáayyøchä Dios tøø xquiexy maa hädaa judiøshajxiän. Cábøch wiingtuum tøø xquiexy.

²⁵ Mänitä tadjäya'ay ja'a Jesús wyiinjiçädaacy. Mänit ñämaayy:

—Wiindsøn, tunä mayhajt. Høøch puhbéjtác.

²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduħn yhoyyä coochä huc tsajcaagy nmó'owät mädyii ja'a pigäna'c-hajxy quiayaamby.

Ja'a judíos Jesús yajmäbaat nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judiøshajxy, je'eduhñ yajmäbaat nebiä hucän.

²⁷ Mänitä tadjäya'ay miänaañ:

—Tøyhajt jaduħn. Pero quiaaby ja'a huc ja'a tsajcaagyhawaagy coo jim quia'ay maa ja'a wyiindsøn ja'a mieexän.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhájtøch miich nmädia'agy xmiäbøjçä. Weenä mhuung miøcpøcy.

Mänitiä ja'a yhuung jiaançh møcpøjcy.

²⁹ Mänitá Jesús jim chohñná. Mänit ñöcxnä maa ja'a mejypia'ajän, ja'a xöhajpä Galilea. Mänit hoy piety tunñähgöxp. Mänit yhöxtaacy.

³⁰ Mänitá jäya'ay may miejch maa ja'a Jesúsän, mөөдä pa'amjäya'ay, mөөдä cө'ömcypia tecymiucypia, mөөдä wiindspä, mөөдä huumbä. Mänitá Jesús yajmäbaadöoyy.

³¹ Mänitá jäya'ayhajxy yagjuöoyy coo hajxy jaduñ yhiyx coo ja'a huumbähajxy tөө quiapxө'ögy, coo ja'a cө'ömcypiahajxy tөө yhöyө'öy, coo ja'a tecymiucypiahajxy tөө yo'oyө'ögy, coo ja'a wiindspähajxy tөө yhiyxө'ögy. Mänit hajxy miänaañ coogä Dios miöjjä jiaanchä.

³² Mänitá Jesús miöjyaaxy ja'a miägu'ughajpä. Mänit miänaañ:

—Nnäxuu'chpöch yө'öya'ayhajxy. Tägөөгxösjöch hajxy tөө xpiawädity, y cabä caayyöc hajxy miөөдä. Cáböch hajxy nguejxwiimbida'añ jaguiay maa tiöjcän coo hajxy maa tiu'ugädäwät.

³³ Mänitá Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy miänaañ:

—Pero maadsä cay hajxy jaduñ nnä'ä páatämät maa yө'öya'aguiөxpajxiän. Pactuumäda'a yaa.

³⁴ Mänitá Jesús miäyajtöoyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmөөдä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Juxtujc, chaadsä hacxhuung mejtstägöög.

³⁵ Mänitá Jesús miänaañ coo ja'a jäya'ayhajxy yhöxtä'agät naaxwiin.

³⁶ Mänitá tsajcaagy quioondsooyy mөөдä hacxhuung. Mänitá Dios ñämaayy: —Dioscujú'uyäp.

Mänitá Jesús ja'a miägu'ughajpä ja'a tsajcaagy hajxy yajnäguidöoyy mөөдä hacxhuung. Mänit hajxy yajwa'xtägajch maa ja'a jäya'ayhajxiän.

³⁷ Mänit hajxy quiaayy cu'uxiä nägөxiä. Mänitá Jesús miägu'ughajpä ja'a tsajcaagyhaguic hajxy yajpädө'cy juxtujcach.

³⁸ Nämädaaxmil ja'a ya'adiöjc-hajxy quiaayy. Pagaayy ja'a to'oxiöjc-hajxypä mөөдä pigäna'c-hajxy. Pero cab jaduñ yajnajuө'y nänaağä hajxy hänäjty je'ebä.

³⁹ Mänitá Jesús ja'a jäya'ayhajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiägöoyy barcojooty. Mänit ñöcxny Magadännaaxooty.

16

¹ Mänitá Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e mөөдä saduceoshajxy. Mänitá Jesús ñämaayy coo hijxtahnd ween yajcähxө'ögy jim tsajpootyp. Paady hajxy jaduñ miänaañ coo ja'a Jesús hajxy hänäjty jia wi'i jiojcapxө'öwa'añ.

² Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Coo hänäjty chuujө'öy, mänit hajxy naxy mmäna'añ: “Wa'ads ja'a tsajt; wa'ads jaboom yhida'añ.”

³ Y coo hänäjty jiobö'öy, mänit hajxy naxy mmäna'añ: “Tөө wyiimböcy; tu'uwaamb.” Mnajuöoby hajxy jaduñ nebiä tsajt yhida'añ, pero cabä hijxtahnd hajxy mwiinjuө'öy ja'açh chaa nyajcäjxө'pia. Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxöög hajxy jäya'ayhajnä; cabä Dios hajxy chocy.

⁴ Hijxtahnd hajxy jaduñ yujwaamby, pero cab hajxy mio'owa'añii. Ja-gooyy hajxy jaduñ yaghixa'añii nebiä Jonás jecy jiajty yhabejtian.

Mänitá Jesús jim jäwaach. Mänit jim tiu'uböjcy.

⁵ Mänitä Jesúshajxy miejyñajxy. Pero jiahdiägooyy ja'a quiaaayyøøc hajxy, ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc mäadow hajxy. Cabä fariseos chajcaagyooyhajxy yhooyä, ni ja'a saduceos chajcaagyooyhajxy quia'a hoyyä.

⁷ Mänitä miägu'ughajpähajxy tiägøøyy mädiaacpä:

—Paady jaduhñ miäna'añ, coo ja'a caayyøøc hajxy nga'a jahmiétsäm.

⁸ Ñajuøøby ja'a Jesús hänäjty nebiaty hajxy hänäjty miädia'agy. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduhñ coo mwi'i miädia'agy coo ja'a caayyøøc hajxy mga'a moødä. Cábøchä nmädia'agy hajxy jaduhñ xñä'ägädä mäbøjcä.

⁹ Cáhnoch nmädia'agy hajxy xwyinjuøøyyä. Cab hajxy jaduhñ mjahmiejtsnä nébiøch ja'a mägooxpä tsajcaagy nyajnäwa'xøøyyän ja'a nämägooxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpädø'cy.

¹⁰ Ni jaduhñ hajxy mga'a jahmiejtsnä nébiøch ja'a juxtujpä tsajcaagy nyajnäwa'xøøyyän ja'a nämädaaxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpädø'cumbä.

¹¹ Cooch jaduhñ nmänaañ coo ja'a fariseos chajcaagyooyhajxy quia'a hoyyä, coo ja'a saduceos chajcaagyooyhajxy quia'a hoyyä, cábøch tsajcaagyooy hänäjty nderhñ ñänøømy. Pero caj mijts mwiinjuøøyy.

¹² Mänit hajxy wyiinjuøøñä tii Jesús hänäjty miädiaacypy. Ca'a chajcaagyooyä hänäjty tiehñ miädiaacypy, ja'a hajxy yajtsajcaagyquiojpiä. Jaduhñ hänäjty miädia'agy cooc ja'a fariseos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä, cooc ja'a saduceos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä.

¹³ Mänitä Jesúshajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Cesarea de Filipino. Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Waambátyhøch ja'a cu'ughajxy xñänømy pønhøch høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e ja'a cu'ughajxy miäna'añ cooc miich mJuan mäyajnäbejpä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mhElíasä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mJeremíasä, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mDiosquexiä.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijtsäts, wáambøch mijts xñänøømbä.

¹⁶ Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Miiçh je'e ja'a Cristo. Miiçh ja'a Dios tøø xquiexy, ja'a jim tsajpootypä. MDioshuung miiçh.

¹⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miiçh Simón, Jonás miiçh xyhuunghajp. Caj miiçh pøñ tøø xyhawaanä cooch nDioshuungä. Ja'a nDëedyhøch tøø xyhawaanä, ja'a jim tsajpootypä. Paady miiçh hoyhajt weenhajt mbaada'añ.

¹⁸ Miiçh jaduhñ nnämaaby coo miiçh mxøhata'añ Pedro; je'edu'uñ ñänøømy by "tsaa." Miiçhcøxpøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy may xmiäbøgaanä. Hoy hajxy cu jia ho'og, cab hajxy jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ tsajpootyp.

¹⁹ Nmo'owáambjøch miiçh cuhdujt cooch miiçh nmädia'agy xyajwá'xät nébiøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcät. Dios jaduhñ

xñajtsapxø'owáanäp nebiaty ja'a jäya'ayhajxy mhané'emät coo hajxy jaduhñ ween quiudiuñ, coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owät.

²⁰ Mänitá Jesús ja'a miägu'ughajpä yhanehmy coo hajxy ween quia'a mädia'agy coo je'e Cristo.

²¹ Mänitxøø ja'a Jesús tiägøøyy hawáanäbä ja'a miägu'ughajpähajxy cooc hánajty jim ñøcxa'añ Jerusalén, cooc hánajty jim yajtsaačhpøga'añijäm ja'a martuumädøjc møødä teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajñähixøøbiädøjc. Mänit miänaambä cooc hánajty yagho'oga'añii, pero cumáaxcäc hánajty jiuypioğa'añ.

²² Mänitá Pedro ja'a Jesús yajwooduuty. Mänitá Jesús wyiingugapxøøyyä:

—Wiindsøn, cab jaduhñ yhooyä miäbaadä coo jaduhñ mjädät mhabétät.

²³ Mänitá Jesús wia'wiimbijty. Mänitá Pedro yhojjä:

—Jua'ads jim, møjcu'u. Náxyhøch miich xjijøcaxø'øy. Jaduhñ miich mwiinmahñdy nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhatiän. Caj miich mwiinmahñdy tiuhñä nebiä Dios wyiinmahñdiän.

²⁴ Mänitá Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpä:

—Pønñhøch nmädia'agy jaduhñ xpiadu'ubøgáanäp, weenä yhamdsoo cuhdujt ñajtshixø'øy; ween jaduhñ chaachpøjpät nébiøch ndsaachpøga'añän; weenč nmädia'agy xjiøjtägøøyyä.

²⁵ Pøn yhamdsoo wiinmahñdy ja wi'i yaghidaamb, cuhdägoyyaamb je'e. Pero coo pøn jaduhñ yhö'ogät ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodiium je'e nøcxy miähmø'owa'añ.

²⁶ Coo pøn jaduhñ quiuhdägøyyät, hoy jaduhñ yaa tøø jia mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin, caj tii piaada'añ. Cabä jiu gyhajt jaduhñ piaadaañnä, homiäduhñtiä xädø'øn cu jia yec.

²⁷⁻²⁸ Cädaactägatsáambøch yaa, høøch ja'a Diosquexypä. Ja'a Diosmóonsøch nmøødcäda'agaamby, ja'a hajxy jim tsajpootypä. Møødñhøch nDeedy quiuhdujt jaduhñ ngädaactägatsa'añ. Mänitøch ja'a jugyhajt hánajty njaac mo'owa'añ pønjaty hánajty hoy tøø wiädity. Pero pønjaty hánajty hoy tøø quia'a wädity, je'eds hajxy hánajty yajcumädowáanäp. Mänitøch ndägø'owa'añ hanehmbä. Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooch hánajty ngädaactägatsa'añ, mänitøch hajxy näjé'eyyam xyhixa'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä. Cajnä hajxy hánajty yho'ogyñä.

17

¹ Cudädujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro wioonøcxy tunnähgøxp møødä Jacobo møødä Jacobo yhuch Juan. Nämädaaxc hajxy jaduhñ ñøcxy møødä Jesús.

² Mänitá Jesús wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduumhaxjiän. Jaduhñdsä wyiin jiojp cøjx jiaty nebiä haambän. Mänitá wyit hobioob jiajty.

³ Mänitá Moisés hajxy ñäguehxtøø'xy møødä Elías. Mänitá Jesús hajxy tiägøøyy møødmädiaacpä. Coo hajxy yhiixä,

⁴ mänitá Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, hoyøøyy jaduhñ coo højts yaa tøø nbéjtäm. Pø chojpiä mjoot jaduhñ, ween højts tøjquemyhuung tægøøg nhuuc hädiuñ ja'a mijtsøcøxpä cøjtu'ug; tu'ug miich mje'e, tu'ug ja'a Moisés jie'e, tu'ug ja'a Elías jie'e.

⁵ Mädiaacujc ja'a Pedrohajxy ñähgädaacpejtä ja'a nämä'a. Hajajp ja'a nämä'a hánajty. Mänit hajxy miädooyy quiapxy nämä'ajooty:

—Høøch nHuung hädaa; njaanč tehñ chójpiøch. Xyagjootcugóøbiøch. Huuc mädoowä ja'a miädia'agy hajxy.

6 Coo ja'a Pedrohajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miägutscädaacy naaxwiin.

7 Mänit hajxy ñähdoonä ja'a Jesús. Mänit hajxy ñämaayyá:

—Pädø'øg hajxy; ca'a hajxy mdsähgø'øy.

8 Mänit hajxy piädø'cy. Mänit hajxy yhiwxwädiyty. Cab hajxy pøñ yhiyx; jagooyyä ja'a Jesús hajxy nidiuhñ yhiyx.

9 Mänit hajxy miänajcy tunñähgøxp. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Cab hajxy pøñ mhawáanät nebiaty hajxy jim tøø mhixy tunñähgøxp, høxtä cónøch hänajty tøø njujypiøjtägach, høøch ja'a Diosquexypä.

10 Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Yø'ø ley-yajñähixøøbiädøjc, tii hajxy coo miäna'añ cooc ja'a Elías miejtsø'øga'añ.

11 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Elías hijty miejtsø'øga'añ. Mänit hijty cøxiä wiinä yaghoyø'øwa'añ.

12 Pero mijts jaduhñ nnämaaby coo ja'a Elías tøø jia hoy; pero caj yhøxcaxpä. Jaduhñ tiuunä nebiä jäya'ay jioothajxy chojquiän. Jaduhñch hajxy xchaächtiunaambä, høøch ja'a Diosquexypä.

13 Mänitä Pedrohajxy wyiinjuøñä coo ja'a Jesús ja'a Juan mäyajnäbejpä hänajty miädia'agy.

14 Mänitä Jesúshajxy miejch maa ja'a jäya'ayhajxy miayyän. Mänitä tu'jäya'ay ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänitä Jesús ñämaayyá:

15 —Wiindsøn, høøch nhuung näxú'utsäc. Mayhooc jaduhñ tøø quiäday pojmoød. Hanaxiä jaduhñ chaathpøcy. Naxy jioøngädawø'øy; naxy ñøögädawø'øy.

16 Yaach tøø nja yajmech maa miich mmägu'ughajpädøjcän, pero cab hajxy hijty yajñähwa'adsa'añ.

17 Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj mijts mnä'ägä mäbøcy. Cábøch nmeex'tugaannä cooch mijts njaac moødhidät. Mämin ja'a pigäna'c yaa.

18 Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Mänitä ja'a pigäna'c ñähwaach.

19 Mänitä Jesús hawiing ñämaayyä ja'a miägu'ughajpädøjc.

—Tii højts ja'a møjcu'u hijty coo nga'a yajpädsøma'añ.

20 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijts hijty mnä'ägädä mäbøcy. Tøyhajt mijts nnäma'ay, coo hajxy jaduhñ mmäbögåt howieeñtiä, mänit hajxy hotyijjä mjädät. Høxtähmäts yø'ø tun, coo yø'ø tun hajxy mnämä'awät: “Jua'ads jim, nøcx wiingtuum”; mänitäts yø'ø tun jiaanç jäwá'adsät. Hotyijjä hajxy jaduhñ mjädät coo hajxy tøyhajt mmäbögåt.

21 Mänitä møjcu'u hajxy myajpädsømät coo ja'a Dios hajxy mba'yá'axät, coo hajxy mhamajtsch-hädät.

22 Jimä Jesús hajxy hänajty wiädity Galileanaaxooty. Mänitä Jesús miänaañ:

—Xyajcø'ødgø'øwáambøch ja'a cu'ughajxy, høøch ja'a Diosquexypä.

23 Mänitøch hajxy xyagho'oga'añ. Pero cudägøøgxøøch njujypiøjtägatsa'añ.

Mänitä miägu'ughajpädøjc-hajxy jiootmadiägøoyy.

24 Mänitä Jesúshajxy miejch Capernaum. Mänitä Pedro miäyajtøowä ja'a yajñähjuudiutpädøjc:

—Nej, cabä mwiiindsøn hajxy ñähjuudiu'udy maa ja'a tsajtøjcänä.

25 Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Ñähjuudiutyp pues.

Mänitä Pedro tiõjtägøøyy maa ja'a Jesús hänäjty yhäña'ayän. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, nej miich mmäna'añ, ja'a gobiernähajxy, pøn hajxy jajnähuudiutyp, yhamdsoo cu'ug, tögä wiingjäya'ay.

²⁶ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Wiingjäya'ay hajxy jajnähuudiutyp.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Entonces, cabä yhamdsoo cu'ug hajxy jajnähuudiu'udy.

²⁷ Pero cábøch pøn nyagjootma'ada'añ. Nøcx mejypia'a. Jiibiä xuhñdy mnøwobø'øwät. Coö hacx mxúyät, mänit myajpädsømat. Jiibiä xädø'øñ mbaada'añ hacxhaawjooty. Mädøyhadaamb jaduhñ coö nämetsc nya-
jniñähjuudiütämät. Mänitäs nøcxy mnähjuudiu'udy.

18

¹ Mänitä Jesús miägu'ughajpädøjc-hajxy miejch maa ja'a Jesús wyiindumän. Mänitä Jesús miäyajtøwä:

—Pønjaty ja'a mõjtuung mõød maa ja'a Dios yhane'emiän.

² Mänitä Jesús ja'a pigäna'c tu'ug miøjyaaxy. Mänitä pigäna'c cujc piädaacä.

³⁻⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a pigäna'c-hajxy, cabä mõjtuung hajxy ñiyhøxtáayyächä. Pøn ja'a mõjtuung yaa niyhøxtáayyächäp hädaa yaabä naaxwiin, cab jim tiägø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiindumän. Pero pøn ja'a mõjtuung jaduhñ ca'a høxtaaby, nebiä hädaa pigäna'c jaduhñ quia'a høxta'ayän, je'eds ja'a mõjtuung jaduhñ jim paadaamb maa ja'a Dios yhane'emiän. Tøyhajt jaduhñ.

⁵ Pøn jaduhñ mägu'ugpögäp hädaa pigäna'c jaduhmbä maa ja'a høøchcøxpän, jaduhñ mäwínhøch høøch xmiägu'ughaty.

⁶ 'Hädaa pigäná'c-høch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä, coö hajxy pønjaty jiojcapxø'øwøøjät, maas hoy hit jaduhñ coö ja'a mäjøjcapxøøbiä paan ya-
jyo'xodsø'øwøøjät y coö miejjiäwipø'øwøøjät hagamduum.

⁷ Hanaxiä hajxy yaa chaachpøcy ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiin tsänaabiä. Paady hajxy chaachpøcy coö ja'a jøjcapxøøbiä hajxy piaady. Pero Dios jaduhñ yajcumädowaamb ja'a mäjøjcapxøøbiä.

⁸⁻⁹ 'Coo tii hoyhadsojñä mhíxät, cab jim mmøjhée'pnät ni mga'a nähðónät. Jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä wiindspän, nebiä cø'øducpä. Pø caj, jim haxøøgtuum mga'awa'añ.

¹⁰ 'Ca'a yø'ø pigäna'c hajxy mxøøghaty. Cueendähjätap hajxy jaduhñ. Ja'a Diosmoonsähajxy ja'a Dioswiindumbä, je'edsä pigäna'c hajxy cueendähajp.

¹¹ Høøch mõjhajp. Yaaçh tøø ngäda'yä hädaa yaabä naaxwiin nebiøch ja'a jäya'ayhajxy nyajñähwá'adsät coö hajxy hijty quihdägoyya'añ.

¹² 'Tsøc mädiäacäm. Jii tul'jäya'ay meeg mägo'x miøødä. Coö tu'ug tiägóyyät, mänit nøcxy yhøxta'ay. Jimä meeghajxy miähmø'y tunhøjx, ja'a hajxy tøø quia'a tägóyyäbä.

¹³ Y coö piädät, mänit xioonða'aga'añ nägø'ø nädecypiä. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁴ Jaduhñ mäwínäts je'le neby højts nDeedyhjätm ja'a jim tsajpootypä; cabä jioot chocy coö ni mädyii pigäna'c quia'a cuhdägóyyät.

¹⁵ 'Coo ja'a mmäjøøn coö ja'a mmädøjc jaduhñ xmiägädiéyyät, mänit hamee'ch mmägäp mhané'emät. Coö jaduhñ xmiäbøjcät, mänit jaduhñ yhyø'øwät.

16 Pero coo jaduḥḥ xquia'a mǎbǒjcǎt, mǎnitǎ jǎya'ay mmǒjyǎ'axǎt mejtstǎgǒǒg neby hajxy jaduḥḥ tiestigohǎdǎt waambaty hajxy hǎnajty mmǎdia'agy.

17 Y coo ni jaduḥḥ quia'a mǎbǒgǎt, mǎnitǎts ja'a hermanodǒjc mhawǎanǎt. Y coo ni jaduḥḥ quia'a mǎbǒgǎt, mǎnit hajxy mbuhwǎ'adsǎt.

18 Tǒyhajt mijts nnǎma'ay coo ja'a Diosmǎdia'agy hajxy yaa myajwǎ'xǎt hǎdaa yaabǎ naaxwiin, y cooḥ nDeedy hajxy homiǎdyiibǎ xmiǎyujwǎanǎt ja'a jim̄ tsajpootypǎ, mǎnit jaduḥḥ xmió'owǎt. Dios hajxy jaduḥḥ xyhané'emǎp nebiaty hajxy mmǎdiǎ'agǎt.

19 Jaduḥḥ mijts nnǎmaabiǎ, coo hajxy nǎmetc mnǒcxǎt tu'ugmǎdia'agy hǎdaa yaabǎ naaxwiin, y cooḥ nDeedy hajxy homiǎdyiibǎ xmiǎyujwǎanǎt ja'a jim̄ tsajpootypǎ, mǎnit jaduḥḥ xmió'owǎt.

20 Coo hajxy nǎmetc nǎdǎgǒǒg tiu'ugmǔgǎt maa ja'a hǒǒǎhcǒxpǎn, jim̄hǒch jaduḥḥ nhidaambǎ cujc.

21 Mǎnitǎ Pedro ja'a Jesús ñǎmaayy:

—Wiindsǒḥḥ, cooḥ nmǎjǒǒn cooḥ nmǎdǒjc jaduḥḥ xmiǎgǎdiéeyǎt, naaghǒoc-hǒch jaduḥḥ nmǎmée'xǎt. Nej, mǎdǒyyǎ jaduḥḥ cooḥ juxtujc-hooc nmǎmée'xǎdǎ.

22 Mǎnitǎ Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduḥḥ miǎdǒyyǎ. Cunaaghooc hǎnajty xmiǎgǎdieey, mǎnit mmǎmée'xǎt.

23 'Neby hajxy hoy mwiinjuó'ǒwǎt nebiǎ Dios yhane'emiǎn. Tsǒc yajmǎbǎatǎm nebiǎ rey tu'ugǎn. Mǎnitǎ rey wyiinmahḥdyhajty coo ja'a mioonsǎhajxy ñuu'xycǎpxǎt.

24 Naamḥǎ hǎnajty ñuu'xycapxtsooḥ coo ja'a mioonsǎ tu'ug miejch. Mamy-illón hǎnajty miǎnuu'xyhadyii.

25 Pero cabǎ mioonsǎ xǎdǒǒñ hǎnajty miǒǒdǎ neby jaduḥḥ yajnǎhwǎ'adsǎt. Mǎnitǎ rey miǎnaañ coo ween tiogǒǒjǎt mǒǒdǎ yhuung mǒǒdǎ tio'oxy, mǒǒdǎ chǒmy mǒǒdǎ tiajy, cǒxiǎ nebiǎ ñuu'xy jaduḥḥ ñǎhwǎ'adsǎt.

26 Mǎnitǎ rey wyiinjjcǎdaacǎ ja'a miǒonsǎm. Mǎnit miǎnuu'xtaacǎ: “Wiindsǒḥḥ, mee'x. Cǒxǎambǒch nyega'añ.”

27 Mǎnitǎ wyiindsǒḥḥ hojioot ñǎ'a mǒǒdhajty. Mǎnit miǎnaañ coo tǒǒ ñǎhwa'aḥ, coo ween yhawa'adspǎdsǒmy.

28 Coo ja'a moonsǎ jim̄ chohḥ, mǎnitǎ miǎmoonsǎ tu'ug piaaty. Mejtsmil tǎǒǒgmil hǎnajty miǎnuu'xyhadyii. Mǎnitǎ miǎmoonsǎ yo'mǎmadsǒǒyy. Mǎnit miǎnaañ: “Hǒǒǎ hǒmǒoyyǎc mǎdúhḥtiǒch miǐch xmiǎnuu'xyhaty.”

29 Mǎnit wyiinjjcǎdaacǎ. Mǎnit miǎnuu'xtaacǎ: “Mee'x, cǒxǎambǒch nyega'añ.”

30 Pero cabǎ craa hojioot ñǎ'a mǒǒdhajty. Mǎnitǎ mǎhdiǒjc yajtsuumǎ. Jiiby jaduḥḥ yhida'añ pujxtǒgooty hǒxtǎ coonǎ quiǒxy yégǎt.

31 Coo ja'a moonsǎdǒjc-hajxy yhiixy, ja'a hajxy hǎnajty jaac jim̄bǎ, mǎnit hajxy jiootmabiǒjcy. Mǎnitǎ wyiindsǒḥḥ hajxy hoy yhawaanǎ nebiaty hǎnajty tǒǒ jiaty tǒǒ yhabety.

32 Mǎnitǎ rey ja'a mioonsǎ miǒjyaaxy, ja'a hǎnajty tǒǒ ñǎhwǎ'aḥbǎ. Mǎnit miǎnaañ: “Haxǒǒghǎna'c miǐch. Tǒǒch miǐch cǒxiǎ nyajnǎhwa'aḥ mǎdúhḥtiǒch miǐch hijty xmiǎnuu'xyhaty. Pǎadyhǒch miǐch tǒǒ nyañǎhwa'aḥ, cooḥ miǐch tǒǒ xmiǎnuu'xta'agy.

33 Jaduḥḥ miǐch mmǎmoonsǎ cu mnǎxuu'ch nébiǒch miǐch tǒǒ nnǎxuu'chǎn.”

³⁴ Hoyhoy ja'a rey jaduḥḥ yhawa'andaacy. Mānit miānaaḥḥ coo ja'a mioonsä quiumädówät hōxtä coonä hānajtý tōø yajnāhwa'ačh māduḥḥḥtiä hānajtý miānuu'xyhadyii.

³⁵ Jaduḥḥčh nDeedy mijts xyajcumädowaambä, ja'a jim tsajpootypä, coo ja'a mmājōøḥn coo ja'a mmädōjc hajxy mga'a māmée'xät hamuumdu'joot.

Mānitä Jesús jaduḥḥ miādiaacmaayy.

19

¹ Mānitä Jesús jim chohḥḥ Galilea. Mānit jim ḥōcxý Judeanaaxootý. Jímäts je'e Jordānmōjñōøhawiimb maa ja'a xōø piädsōmiän.

² Mānitä jāya'ayhajxy may piadu'ubōjcy. Mānit hajxy yajmōcpōjcä ja'a Jesúsäm.

³ Mānitä Jesús ḥāmejtsä ja'a fariseoshajxy näje'ebä. Mānitä Jesús hajxy miāyajtōøyy:

—Nej, hoy jaduḥḥ coo jāya'ay ja'a tio'oxiōjc nä'ä nägoobä yhōxmädsädä.

Paady hajxy jaduḥḥ miānaaḥḥ, jia jōjcaxpōøwaan ja'a Jesús hajxy jaduḥḥ.

⁴ Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyḥä. Jiiby jaduḥḥ myiḥḥ coo ja'a Dios jāya'ay jecý quiunuu'xy ya'adio'oxy.

⁵ Paadiä ya'adiōjc ja'a tiaj ja'a tieedy hajxy ḥāhgueecnä, coo ja'a to'oxiōjc hajxy wyiingpōjñä. Nāmetsc hajxy jaduḥḥ ḥimiōødtsäna'awāanänä.

⁶ Jaduḥḥ hajxy yhidaañnä nebiä tu'que'expän. Cab jaduḥḥ yhooyä coo hajxy myajniyhōxmadsōōjät pōnjaty ja'a Dios jaduḥḥ tōø quiunuu'xy coo hajxy ḥimiōødtsäna'awōōjät —nōmā Jesús miānaaḥḥ.

⁷ Mānitä Jesús hajxy miāyajtōøgumbä:

—Tii ja'a Moisés jaduḥḥ coo miānaaḥḥ coo ja'a to'oxiōjc yhōxmadsōōjät cuhdujthaam.

⁸ Mānitä Jesús miānaaḥḥ:

—Coo ja'a mgopc-hajxy jaduḥḥ wyl'i xiexä, paadiä Moisés hajxy jaduḥḥ xquihdujtmoooy coo ja'a mdo'oxiōjc hajxy mhōxmädsät. Pero cabä Dios jaduḥḥ quiunuu'xy.

⁹ Cab jaduḥḥ yhooyä coo wiingto'oxiōjc mwiingpōjtägätsät, pō nä'ä nägoobä ja'a mdo'oxiōjc hānajtý tōø mhōxmach. Ni jaduḥḥ quia'a hoyyä coo hōxmachtio'oxiōjc mwiingpōgät.

¹⁰ Mānitä Jesús ḥāmaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Maas hoyyädä'a jaduḥḥ coo mga'a nä'ägädä pōgät.

¹¹ Mānitä Jesús miānaaḥḥ:

—Cab hajxy nägōxiä wiiñjuōøwa'añ hädaaduhmbä. Jayooyyä hajxy jaduḥḥ wiiñjuōøwa'añ pōnjaty ja'a Dios jaduḥḥ tōø yajwiiñjuōøy.

¹² Näje'e ja'a ya'adiōjc-hajxy ma'ad myiḥḥguia'ay; paady hajxy quia'a ḥibiōgyii. Näje'e hajxy yajtsucý. Coo ja'a Dios hajxy wiiñgudsähgōøwa'añ, paady hajxy näje'e quia'a ḥibiōgyii. Pōñ jaduḥḥ mee'xtugaamb, ween miee'xtucý.

¹³ Mānitä pigāna'c-hajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesús wiiñdumän nebiä Jesús ja'a hoyhajt jaduḥḥ mió'owät. Pero cabä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy jaduḥḥ yhojiäwōøyy. Mānit hajxy yhojjä, ja'a pigāna'c hajxy hānajtý tōø wioméchäbä.

¹⁴ Mānitä Jesús miānaaḥḥ:

—Caj, wéenhøch ja'a pigäna'c-hajxy xñämech. Ca'a hajxy mhøjy. Co'o ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduħn mmäbögät nebiä pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mäniä Dios hajxy jaduħn xyhuunghädät.

¹⁵ Co'o ja'a Jesús ja'a pigäna'c-hajxy hänajty tøø mio'oy ja'a hoyhajt, mäniä jim chohñ.

¹⁶ Mäniä Jesús jäya'ay tu'ug ñämejtsä. Mäniä miäyajtøøwä:

—Wiindsón, tii høybøch ndúnäp nébiøch njugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian.

¹⁷ Mäniä Jesús yhadsooyy:

—Tiičh ja'a hoybä co'o xmiäyajtøy. Caj pøn jaduhñ yhooyä; jagooyyä Dios jaduhñ yhooyä. Pø chojpy ja'a mjoot jaduhñ co'o mjugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian, mgudiünäp ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

¹⁸ Mäniä craa miänaañ:

—Mädyiibä.

Mäniä Jesús yhadsooyy:

—Caj mjäya'ay-yaghó'ogät; caj mméedsät; caj pøn mnähøønó'øwät;

¹⁹ mwiingudsähgó'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy; mmøødnjiootpaadøøjäp ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc hamuumdu'joot.

²⁰ Mäniä craa miänaañ:

—Tøøch jaduhñ ngøxy cudiuñ. Múutsnøch hänajty cooçh jaduhñ ngudiunndsohñ. Tijátyhøch jaduhñ nga'a cudiuumyñä.

²¹ Mäniä Jesús miänaañ:

—Pø mjaançh cudiunaamby hoy yajxón, nøcx yøø mje'e cøxy toog. Mäniä häyooädøjc mnä'ä mó'owät cøxiä. Jaduhñ jim mdägó'øwät tsajpootyp. Mäniøch jaduhñ xpiaadu'ubögät.

²² Co'o ja'a craa jaduhñ miädooyy, mäniä jaduhñ jiootmädiägøøyy. Hiç, mäyøø ja'a craa hänajty. Mäniä wyiimbijnä.

²³ Mäniä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, tsip jaduhñ co'o mäyøøhäna'c jim ñøcxät tsajpootyp.

²⁴ Tøyhajt jaduhñ, cab jaduhñ jiaty tsipä co'o ja'a camello ñäxät xuhñdyjutjooty. Maas tsip co'o mäyøøhäna'c jim ñøcxät tsajpootyp.

²⁵ Co'o hajxy jaduhñ miädooyy, mäniä hajxy yaguøøyy. Mäniä hajxy ñimiäyajtøøwä:

—Pønðs jaduhñ nähwá'adsäp.

²⁶ Mäniä hajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Jesúsäm. Mäniä Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ayhajxy jaduhñ ñä'ä jájpät; pero hotyijä ja'a Dios jaduhñ jiaty.

²⁷ Mäniä Pedro miänaañ:

—Wiindsón, tøø højts cøxiä nnähgue'egy nhøxy'oy. Tøø højts miich nbadu'ubøjnä. Tii højts jaduhñ nbaadaamby.

²⁸ Mäniä Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, co'o ja'a xøøwiimbä naaxwiimbä cøxiä jieemdägätsät, mäniøch jim nøcxy nhøxta'aga'añ maa ja'a Dios wyiinduumän, høøch ja'a Diosquexypä. Jimhøch nhane'ema'añ. Y mijts, jim hajxy jaduhñ nøcxy mhøxta'agaambä pønjátyhøch yaa tøø xpiawädity. Cødu'ug häñaabejt hajxy jim mbaada'añ, majmetspä. Jim mijts ja'a judiøshajxy mhane'ema'añ, ja'a majmetsc-hagajptpä.

²⁹ Pønjaty ja'a tiøjc jaduhñ tøø ñähgue'egy ja'a høøchcøxpä, o ja'a piuhya'ay ja'a piuhdo'oxy, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, o ja'a

ñaaχ, majiäduhñtiä piaattägatsa'añ, y cøjxta'axiøø jiuğyhada'añ nebiä Dios jiuğyhatian.

³⁰ Ja'a hajxy møjtuuŋgmøødpä jäda'ahaty, nämay ja'a tiuŋğ hajxy ya-jtägoyya'añ; y ja'a møjtuuŋğ hajxy jäda'ahaty ca'a møødpä, nämay hajxy miøjtuuŋğpaada'añ.

20

¹ 'Maa ja'a Dios yhane'emiän, tsøc yajmäbäatäm nebiä cudsaaŋtypcamän tu'ug. Jopy jaduħñ tiu'ubøjcy moonsähøxtaabä, pøn jaduħñ miøødtünäp ja'a chaatypcamjooty.

² Coo piaaty, mäniť hajxy quiojyquiapxtiuuñ coo ja'a xiøøhajxy jiuyañäxä mägoøxmiljaty. Mäniť hajxy quiejxä tuumbä maa ja'a tsaatypcamän.

³ Møjpetyxioø ja'a cudsaaŋtypcam tiu'ubøjcumbä moonsähøxtaabä. Mäniťä jäya'ay jim yhiğxy maa halaplaazän. Nämetsc nädägøøghajxy hänäjty jim tiäna'ay. Cabä tuuŋğ hajxy hänäjty miøødä.

⁴ Mäniť hajxy ñämaayyä: "Jam hajxy cudun maačh ndsaatypcamän. Nä'ä mädoyyäjuøøbyhøch jaduħñ njuya'añ." Mäniť hajxy ñøcxy cuduumbä.

⁵ Mäniťä cudsaaŋtypcam yhöøguiumbä moonsähøxtaabä cujyxioøho'ogy. Mäniť yhöøguiumbä mänacyxioø.

⁶ Møjmänacyxioø tiu'ubøjcumbä. Jimä jäya'ay yhiğxy halaplaaz. Cabä tuuŋğ hajxy hänäjty miøødä. Mäniť hajxy ñämaayyä: "Tii mijts coo myaajä. Tii hajxy yaa coo mwi'i xiunaxy."

⁷ Mäniť hajxy miänaañ: "Cab højts pøn waamb tøø xñäma'ay." Mäniť hajxy ñämaayyä: "Jam hajxy cudun maačh nnaaxootiän. Nä'ä mädoyyäjuøøbyhøch jaduħñ njuya'añ."

⁸ Coo chuujøøyy, mäniťä cudsaaŋtypcam ja'a moonsäwiindsøn møjhajpä ñämaayy: "Mmøjyá'axäp yøø moonsähajxy. Mäniť hajxy mmäjüyät. Pønjaty høxhaam tøø jiaac tägø'øy cuduumbä, je'eds hajxy jawyiin mmäjüüchóonäp. Y pønjaty jawyiin tägøøyy cuduumbä, je'eds hajxy høxhaam mmäjüyäp."

⁹ Mäniť hajxy yajmäjuuyy. Jawyiin hajxy yajmäjuuyy ja'a hajxy hänäjty tøø tiägø'øyäbä mänacyxioø. Pedyii hajxy jaduħñ miooyyä mägoøxmiljaty.

¹⁰ Ja'a hajxy hänäjty tøø tiägø'øyäbä jayøjp, jaduħñ hajxy hänäjty tiajy miay coo hajxy maas majiaty mio'owa'añii. Pero jaduħñ hajxy miøoyyäbä mägoøxmiljaty.

¹¹ Coo hajxy jaduħñ yajmäjuuyy tu'cuhdujtä, paadiä cudsaaŋtypcam hajxy miäjootma'ty.

¹² Mäniť hajxy miänaañ: "Yøø häna'c-hajxy høxhaam tøø jiaac tehñ tiägø'øyäbä, tu'höräyyä hajxy jaduħñ ñä'a tuuñ. Pero jaduħñ miič tøø mmäjuy neby højts tøø xmiäjüyyän. Cab jaduħñ yhooyä. Tøø højts tu'xøø nnee'xtucy. Jaanč tehñ yhan jaduħñ. Hamäjaa højts jaduħñ tøø nmänaxy."

¹³ Mäniťä cudsaaŋtypcam yhadsooyy: "Mägu'ughajpä, cábøch miič tøø nyajniwiyiindyii. Jaduħñ ngojyquiapxtiuunäm coočh miič mägoøxmil nmo'owa'añ.

¹⁴ Chaadsä mmäjühñdy. Nøcxnä. Chøjpiøch njoot jaduħñ cooçh yøø craa nmó'owät nébiøch miič tøø nmo'oyän, yøø craa høxhaam tøø jiaac tägø'øyäbä.

¹⁵ Nej, cábøch ja'a cuhdujt jaduħñ nmøødä cooçh nxädø'øñ jaduħñ nya-jwá'xät nébiøch njoot choquiän. Tøgå paady jaduħñ mjootma'adiä, cooçh hojioot nmøødä."

16 Pønjaty hōxhaam tågōōby, copc-hadaamb je'e. Pønjaty jawyiin tågōōby, hōxhaamōōwaamb je'ebā. Nāmay hajxy jaduhñ tōō jia mōjya'axyii, pero nāweeñtiā hajxy tōō wyiimbiyii.

17 Mānitā Jesúshajxy jim̄ chohñ, ñōcxy hajxy Jerusalén. Nāmay ja'a cu'ughajxy hānajty ñōcxy. Tu'haamnōcxpā ja'a Jesúshajxy yohwia'xy mōōdā miāgu'ughajpādōjc-hajxy nāmajmetspā. Mānitā Jesús miānaañ:

18 —Yam̄ hajxy nnōcxām Jerusalén. Hōōch ja'a Diosquexypā, jim̄hōch hāna'c xyajcōōdāgōōwa'añ maa ja'a teedywiindsōnhajxiān, maa ja'a ley-yajñāhixōōbiādōjc-hajxiān. Jim̄hōch hajxy xyajyagho'oga'añii.

19 Mānitōch hajxy xyajcōōdāgōōwa'añ maa ja'a jāya'ayhajxiān, ja'a jāguemnaaxtsohm̄bā. Mānitōch hajxy xwyiinwoona'añ. Mānitōch hajxy xwiobho'oga'añ. Mānitōch hajxy xmiōjpahbeda'añ cruzcōxp. Pero cudāōgōgōōch jaduhñ njuyipiōga'añ coōch hānajty tōō nho'ogy.

20 Jaduhñā Jesús miāgu'ughajpāhajxy hānajty xiōhaty metscā, Jacobo mōōdā Juan. Zebedeo ja'a tieedyhajxy hānajty xiōhaty. Coō ja'a Jesúshajxy hānajty ñōcxy Jerusalén, jim̄ā Jacobo tiajhajxy hānajty piawādiypā. Mānit miejch maa ja'a Jesús wyiinduumān. Mānitā Jesús wyiinjicādaacā, miāyujwaanā ja'a mayhajt.

21 Mānitā Jesús miānaañ:

—Tii mayhājthōch jaduhñ ndúnāp.

Mānitā tajjāya'ay yhadsooyy:

—Coo miich hānajty tōō mgoody maa mhane'ema'añān, mānit mhané'emāt coōch nhuunghajxy yaghōxta'agōōjāt hahooyhaampiā mōōdā hanajtyhaampiā maa miich mwiinduumān.

22 Mānitā Jesús ja'a nāmajmetspā ñāmaayy:

—Cab hajxy jaduhñ mnajuō'ōy tii hajxy jaduhñ myujwaamby. Nej, hoy hajxy jaduhñ mjada'añ mhabeta'añā nébiōch jaduhñ njada'añ nhabeta'añān.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Hoy pues.

23 Mānitā Jesús miānaañ:

—Nā'āgā tōyhajt jaduhñ coo mijts jaduhñ mjadaambā mhabetaambā nébiōch njada'añ nhabeta'añān. Pero cábōch cuhdujt jaduhñ nmōōdā coo hajxy jim̄ mhōxtā'agāt maačh nwiinduumān, hahooyhaampiā mōōdā hanajtyhaampiā. Pønjátyhōch ja'a nDeedy jaduhñ tōō yajñāhdijy, je'eds jaduhñ jim̄ hōxta'agaamb maačh nwiinduumān.

24 Coō ja'a Jesús miāgu'ughajpādōjc-hajxy jiaac mādooyy ja'a jaac nāmajcpā, mānitā Jacobo hajxy miājootma'ty mōōdā Juan.

25 Mānitā Jesús jiāmiōōd quiōxy mōjyaaxy. Mānit miānaañ:

—Mnajuōōby hajxy coō ja'a gobiernāhajxy yhane'emy maa hajxy tiuñān. Ja'a hajxy mōjtuungmōōdpā, je'eds hajxy maas hanehm̄b.

26 Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mhane'ema'añ. Pōñ ja'a mōjtuung jaduhñ tsojp maa mijtsān, tsipcōxp ja'a miāgu'ughajpā piuhbédāt.

27 Y jaanā jaduhnduhmbā, pōñ jaduhñ yajcumayaamb maa mijtsān, tsipcōxp ja'a miāgu'ughajpā yajtunōōjāt.

28 Hōōch ja'a Diosquexypā, puhbéjōch jaduhñ tōō ngāda'agy. Cábōch jaduhñ nyajpuhbeda'añ. Piadyhōch yaa tōō ngāda'agy nébiōch ja'a jāya'ay jaduhñ may nnāho'tú'udāt.

29 Tōō hajxy hānajty quiōody maa ja'a cajpt hānajty xiōhatiān Jericó. Coō hajxy quiajptpādsōōmy, mānitā jāya'ayhajxy may piadu'ubōjcy.

³⁰ Jimä wiindspähajxy hänajty quiuhxna'ay tu'uba'a nämetscä. Coö ja'a Jesús hajxy miädooyy ñajxy, mänit hajxy yaaxy:

—Wiindsón, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxúu'tsác.

³¹ Mänit hajxy yhojjä ja'a cú'ugäm, ween hajxy jaduñ yhamoñ. Pero cab hajxy miäböjcy. Mänit hajxy tehngajnä yáaxy:

—Wiindsón, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxúu'tsác.

³² Mänitá Jesús tiänaaxiøjpy. Mänitá wiindspähajxy miøjyaaxy:

—Tii mayhajt hajxy jaduñ mdsojpy.

³³ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts yaghixó'cäc.

³⁴ Mänit hajxy ñäxuu'tsä. Mänit hajxy wyiingudsiiwøøyyä. Mänit hajxy jiaanç hijxø'cy. Mänitá Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

21

¹ Mäwiingoomb ja'a Jesús hajxy hänajty jim Jerusalén. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betfagé, jim mädooyyä maa ja'a Olivostuñän.

² Mänitá Jesús ja'a miägu'ughajpá nämetsc ñämaayy:

—Nöcx hajxy maa yø'ø cajpt ximhaampiän. Jimä burrataj hajxy mbaada'añ cuxoch møødä yhuung. Mmägüejø'owäp hajxy jaduñ. Mänit hajxy yaa mwitsmínät.

³ Coö hajxy pøn waamb xñámá'awät, jaduñ hajxy mnámá'awät coö ja'a wiindsón jaduñ yajmaajiaty, coö hajxy mänit mmoodiägatsa'añ.

⁴ Jaduñds tiøjiajty nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy quiujahyyän:

⁵ Jaduñdsä cu'ug hajxy mhawáanät ja'a hajxy jim tsánaabiä Jerusalén: “Huuc heeb hajxy, xiidsä mgobiernä hajxy jaduñ xñägoody burrohuungnähgøxp møødä burrataj.

Cab jaduñ yajcumaya'añ.”

⁶⁻⁷ Mänitá burrataj hajxy hoy wyich møødä burrohuung, neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän. Mänitá Jesús miägu'ughajpá wyithajxy yagjäbe'enøøyy ja'a burrohuung. Mänitá Jesús yajpejty.

⁸ Jimä cu'ughajxy hänajty may tøø yhamugø'øy. Mänitá wyit hajxy ye'py tu'haam maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'owa'añän. Ja'a jäya'ayhajxy näje'ebä, mänitá hujtshaa'x hajxy hoy ñäbuxy. Mänitá hujtshaa'x hajxy hoy ñajtswidsø'øy tu'haam.

⁹ Mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy hayaaxpá:

—¡Viva ja'a rey David yhap yhoc! Tsøg hajxy wiingudsähgøøyyäm, ja'a Dios tøø quiéxiabä. Weenä Dios jim wyiingudsähgø'oyii tsajpootyp.

¹⁰ Mänitá Jesús hajxy quioo'ty Jerusalén. Coö hajxy tiägøøyy cajptooty, mänitá cu'ughajxy tiägøøyy haamhajpá. Mänit hajxy nämay ñimiäyajtøøwä:

—Pøn jäya'ay yø'øduñ.

¹¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús yø'ø. Nazaret chooñ Galileanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ yajwa'xyp.

¹² Mänitá Jesús tiägøøyy Diostsajtøgooty. Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty may jiuudioogy. Mänit hajxy yhøxquejxpädsøømä. Mänitá xädø'øñguuiuwjitspädøjc ja'a mieexä hajxy yajtsitø'cäxä møødä palomatoopädøjc ja'a yhäñaabiejthajxy.

¹³ Mänitá Jesús miänaañ:

—Jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eth ndøjc hajxy xwiäañät cooch hajxy jaduhñ jiihy xpia'yá'axät.” Dios jaduhñ mänaañ; pero mijts jaduhñ mwa'añ meedsøhñdy podøhñdy.

¹⁴ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a wiindspä møødä tecymia'adpä. Jiihy hajxy hänajty ñä'ägä hity tsajtøgooty. Mänit hajxy yajmøcpøjcä yajmäbaadøøyyä.

¹⁵ Jiihiä pigäna'c-hajxy hänajty wyi'i ya'axy tsajtøgooty: “¡Viva ja'a rey David yhap yhoc!” Ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajñähixøøbiädøjc-hajxy, coo hajxy yhihxy nebiä Jesús ja'a hoy-yagjuøøññajatyä hänajty yajcähxø'øguiän, coo hajxy miädooy coo pigäna'c-hajxy hänajty wyi'i ya'axy, mänit hajxy yhawa'andaacy.

¹⁶ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Nej, mmädooby jaduhñ waambaty hajxy ya'axiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jexio'ch, nmädóobiøch jaduhñ. Pero mijts, nej, cajnä hajxy jaduhñ mmädoyhatyñä nebiä Diosmädia'agy myiñän cooc ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ coo ja'a pigäna'c-hajxy ween yhöy maa ja'a Dioscøxpän.

¹⁷ Mänitä Jesús hajxy jim chohñ. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betania. Jim hajxy jaduhñ chuunajxy.

¹⁸ Coo jobøøyy, mänitä Jesús hajxy wyiimbijty. Yähö'cäp hajxy hänajty.

¹⁹ Tu'haamncøxpä piids hajxy jaduhñ piaaty. Pero cabä tii tøøm hänajty miøødä. Haagä haay hänajty je'e. Mänitä Jesús ja'a piids ñämaayy:

—Ni mänaa miich mga'a tøømbejtägatsaannä.

Mänitä ja'a piids jaduhñ jiaanč tøøch.

²⁰ Coo ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy jaduhñ yhihxy, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Neby yø'ø piids jaduhñ paquiä jiaanč tøøch.

²¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, coo hajxy hamuumdu'joot mjaanč mähøgät, hotyijä hajxy jaduhñ mjädät, nébiøch yø'ø piids jaduhñ tøø nya-jtø'øchän. Coo yø'ø tun hajxy jaduhñ mnämä'awät: “Jua'ads jim, nøcx mejjiooty tägø'ow”, mänit jaduhñ jiaanč tägø'owät.

²² Pø mjaanč mähøjp hajxy jaduhñ, coo ja'a Dios hajxy tijaty mmäyujwä'anät, mänit hajxy jaduhñ xmió'owät.

²³ Mänitä Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajñähixøøbiä. Mänitä teedywiindsønñhajxy miejch møødä martuumädøjc. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pøñ miich cuhdujt tøø xmió'oy coo miich yaa mhané'emät.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cooch mijts ja'a tøyhajt xmió'owät nébiøch mijts chamñ nmäyajtøwa'añän, mänitøch mijts ja'a tøyhajt nmoodiägätsät pøñhøch ja'a cuhdujt tøø xmió'oy cooch yaa nhané'emät.

²⁵ Pøñä Juan jaduhñ quejx mäyajnäbejpä, Dios tøgä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'ä hadsooyy. Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

—Coo hajxy nhadsóowämät coo ja'a Dios quejxy, mänit hajxy xmiäyajtøwáañän tii ja'a Juan miädia'agy hajxy coo tøø nga'a mähøjcäm.

²⁶ Ni jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy nhadsóowämät coo jäya'ay jaduhñ quiejxy; cabä cu'ughajxy jaduhñ yhojiäwø'owät. Jaduhñ hajxy miäna'añ cooc ja'a Juan Dyiosquexiä.

²⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Cab højts nnajuø'øy.

Mänitá Jesús miánaañ:

—Cábøch nnägapxaambä pónhøch ja'a cuhdujt tøø xmio'oy cooch yaa nhané'emät.

²⁸ Mänitá Jesús miánaañ:

—Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'aga'añ. Jii jäya'ay hijty tu'ug; metsca' yhuung hánajty. Mänitá yhuung ñämaayy tu'ug: “Huung, nøcx jim huuc tun maäch ndsaatypcamñ.”

²⁹ Mänitá yhuung yhadsooyy: “Cábøch nnøcxa'añ.” Pero mänit wyiin-mahñdyhajty jadähooc coo jaduhñ ñøcxäängumbä.

³⁰ Mänitá yhuung tu'ug ñämáaguiumbä coo ñøcxät tuumbä. Mänit yhadsooyy coo ñøcxa'añ. Pero cab jaduhñ ñä'ä nøcxy.

³¹ Mädyii craa jaduhñ cudiuun nebiä tieedy hánajty tøø miána'añ.

Mänit hajty yhadsooyy:

—Ja'a jawyiinhajpä.

Mänitá Jesús miánaañ:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, jawyiin ja'a yajñahuudiutpäðjc-hajxy tiägø'owa'añ Dioswiinduum møødä cuh-hindo'oxiøjc-hajxy. Pero mijts, høxhaam mijts mdägø'owa'añ.

³² Ja'a Juan mäyajnäbejpä, hoy mijts xjia yajñähixøøyy neby hajxy hoy mwädítät, cab hajxy mmäbøjcy. Ja'a yajñahuudiutpäðjc-hajxy møødä cuh-hindo'oxiøjc-hajxy, je'eds hajxy jaduhñ mäbøjc. Hoy mijts mja hijxy coo hajxy miäbøjcy, caj mijts mwiiinmahñdyhajty jadähooc coo hajxy mmäbøjpät.

³³ Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'agäängumbä. Jii jäya'ay hijty tu'ug naaxmøød. Mänitá tsaatypcam quiojy. Mänit curaa piädaacy. Mänitá tsaatyñøøxe'e'xøhñdy ñädajøøyy tsaajooty. Mänitá häña'awøhñdy cøxp quiojy.

Mänitá wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam hajxy yaghajoodiujcä. Mänitá cudsatypcam jim choññ, ñøcxy jäguem.

³⁴ Coo ja'a tsaatyptuc yhabaaty, mänitá cudsatypcam mjejtstägajch. Mänitá mioonsä quiejxy coo ja'a tsaatyp hajxy yajmédsät mäduhñtiä hajxy hánajty mio'owa'añii.

³⁵ Mänitá mioonsähajxy miájtsäxä; ja'a naaxhajoodiujpähajxy jaduhñ mämajts. Wojpä mähdìøjc tu'ug; yagho'cä tu'ugpä; ca'tsä tu'ugpä.

³⁶ Mänitá cudsatypcam ja'a mioonsä quiejxy maas may. Jaaná jaduhñ hajxy yhayoowhíjxäbä.

³⁷ Mänitá yhamdsoo huung jaduhñ quiejxy coo tyijy jaduhñ wyiin-gudsähgøøyyäxät.

³⁸ Pero coo yhuung jaduhñ hýjxäxä, mänitá naaxhajoodiujpähajxy ñiñämaayy: “Coo yøø craa ja'a tieedy yhö'ogät, mänit yøø craa ja'a tsaatypcam miämähmø'owa'añ. Tsøg hajxy yaghó'cäm. Mänit højts ja'a tsaatypcam jaduhñ nmämähmøøyyämät.”

³⁹ Mänit hajxy jiaanç majch. Mänit hajxy yhøxuijppädsøømy. Mänit hajxy yagho'cy.

⁴⁰ Hoorä, coo ja'a cudsatypcam jaduhñ miédsät, nebiä naaxhajoodiujpähajxy tiuna'añii.

⁴¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Yagho'tägatsäänäp hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo hajxy quia'awiindøyyä. Mänitá wiingjäya'ay ja'a naax yaghajoodiuga'añ, pønä tsaatyp jaduhñ yegaamb coo ja'a tsaatyptuc yhabáadät.

⁴² Mänitá Jesús miánaañ:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyñä maa jaduñ myiñän cujaayä:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tøjcojpähajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuundsoñ.

Dios jaduñ pädaac, paady højts njaanč tehñ yagjuø'oy.

(Jesús jaduñ hamdsoo niyajmäbaatä nebiä tsaajän je'eguiøxpä coo hänajty quia'a tsoy quia'a mee'xylijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owäänäp ja'a Jesús ja'a møjtuung ja'a hodiung hänajty.)

⁴³ Paady, xpiøgäänäp ja'a mguhdujt hajxy coo hajxy jim mdägø'owät Dioswiinduum. Wiingjäyá'ayäts jaduñ tägø'owaamb pønjaty jaduñ howiädijp.

⁴⁴ Pøñ jaduñ cá'awäp yø'ø tsaanähgøxp, tägöyyäp jaduñ. Y coo pøñ jaduñ ñähgahbedøøjäät yø'ø tsáajäm, jaanä tägöyyäp je'ebä.

⁴⁵ Coo ja'a teedywiindsøn hajxy jaduñ miädooy møødä fariseodøjc-hajxy, mänit hajxy ñajuøoy coo hajxy hänajty tøø miädia'agyii ja'a Jesúsäm.

⁴⁶ Mänitä teedywiindsøn ja'a Jesús hajxy jia madsaañ; cab hajxy ñä'ä majch je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hajxy hänajty chähgø'oy; hiç, jaduñä cu'ughajxy hänajty miäna'añ cooc ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xy.

22

1 Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä. Mänit miänaañ:

2 —Maa ja'a Dios yhane'emiän, jaduñ mäwíñäts je'e nebiä rey tu'ugän. Yajpøgaamby ja'a yhuung hänajty je'e. Yagjadäänäp ja'a cay ja'a hu'ug hänajty je'e.

3 Mänitä mioonsähajxy quiejxy woobä wijtspä; pero cabä jäya'ayhajxy hänajty ñøcxa'añ mägaabiä.

4 Mänitä rey ja'a mioonsä quiéxcumbä. Mänit miänaañ: “Nøcx hajxy nämaw coo ja'a cay ja'a hu'ugy tøø quiøønä, coochä waj tøø nyajyagho'ogyii ja'a ni'xpä. Tøø ja'a cayiibä yhabaady; weends hajxy min quiaiy.”

5 Pero cabä jäya'ayhajxy ñä'ägädä mäbøjcy. Tu'jäya'ay ñøcxy maa ja'a quiamän; tu'jäya'ay ñøcxy too'pä.

6 Mänitä rey mioonsähajxy miäjtšäxä ja'a jäya'ayhajxy hänajty jaac jimbä. Mänit hajxy yaghäyoowhijxy; yagho'cä hajxy jaduñ.

7 Mänitä rey yhawa'andaacy. Mänitä soldadohajxy quiejxä mäyagho'pä. Ja'a hajxy hänajty tøø mioonsäyagho'oguiäbä, je'e hajxy nøcxy yagho'ogyii; møødä quiajpthajxy nøcxy ñó'cäxä.

8 Mänitä rey ja'a mioonsähajxy ñämaayy: “Tøø jaduñ yhabaady coochä nhuung jaduñ piøga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy tøø nja woy tøø nja wihäbøch, cab hajxy hawiinmats myíñät.

9 Nøcx hajxy wow wits pønjaty hajxy mbaatyp jim tu'haam.”

10 Mänitä mioonsähajxy hoy wioy wiyh nägøxiä, pønjaty hajxy jaduñ piaatyp, møødä hojiäya'ay møødä haxøøgiäya'ay. Mänitädsä tøjc jaduñ yhjch.

11 Mänitä rey tiøjtägøøyy woybä wihpä hijxpä. Mänitä craa tu'ug yhiixä, cabä wyit hänajty yhooyä.

12 Mänit ñämaayy: “Mägu'ughajpä, cab yø'ø mwit yaa hawiinmäts mmädägø'owät maa ja'a pøc jaduñ jiadyiijän.” Pero cabä craa ñä'ä hadsoowiimbijty.

13 Mänitá rey ja'a mioonsä ñämaayy, ja'a hajxy hänäjty texycøøbiä: "Cø'øxots tecyxiots yø'ø craa. Mänit hajxy mhøxjuipädsømat maa wyiingoodsän. Jim jaduñ jìø'owa'añ xiuudsa'añ."

14 Nämay hajxy jia mõjya'axa'añii, pero näweeñtiä hajxy jaduñ wyiim-biwa'añii.

15 Mänitá fariseohajxy jim chohñ. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuñ coo ja'a Jesús hajxy jìøjcapxø'owa'añ neby hajxy jaduñ yajnähdsømat.

16 Mänitá miägu'ughajpähajxy quiejxy møødä Herodes miägu'ughajpähajxy. Mänitá Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miich ja'a tøyhajt myecy, coo ja'a Diostu'u myajnähiø'øy. Caj miich mmøjpäda'agy nebiaty ja'a cu'ughajxy miädia'agy; caj miich mmøjpäda'agy pøn tyijy mõjcuhdujtmøød.

17 Højts capxwijiäc. Nej, hahixøøby jaduñ coo ja'a gobiernä xädø'øñ mmó'owädä, ja'a jim tsänaabiä Roma.

18 Ñajuøøbiä Jesús hänäjty coo hänäjty jia jøjcapxø'owa'añii. Mänit miänaañ:

—Haxøøg mijts mwiiinmahñdyhajxy, hoy hajxy mja nibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Tiich hajxy coo xjia jøjcapxø'owa'añ.

19 Tsøgä xädø'øñ tu'ug huuc hjxäm.

Mänitá Jesús wa'xxiädø'øñ mioooyä.

20 Mänit miänaañ:

—Pøn yhädiuunnaxy hädaaduhñ; pøn xiøø hädaaduhñ.

21 Mänit hajxy yhadsoooy:

—Ja'a gobiernä.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Mmó'owäbä gobiernä hajxy mädyii je'e jie'e; y mmó'owäbä Dios hajxy mädyii je'e jie'e.

22 Coo hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy wyiim-bijnä.

23 Mänitxøø ja'a saduceodøjc-hajxy näje'e miehch maa ja'a Jesúsän. Jaduhñ hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy hajxy nga'a jujypiøjtägatsäänäm. Mänitá Jesús hajxy ñämaayy:

24 —Wiindsøn, ja'a Moisés jecy mänaañ, coo ja'a pøcy-ya'adiøjc yhó'ogät, ja'a cajpä yhuung, mänitädsä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpøgät, nebiä yaamgto'oxy jaduñ yhuungpáadät ja'a ya'adiøjcxpä, ja'a tøø yhó'oguiäbä.

25-26 Bueno, näjxutjyc hajxy hijty tu'que'ex, haagä ya'adiøjc. Ja'a coobhuung, jayøjp jaduñ piøjcy; mänit yho'cy. Cabä yhuung hänäjty. Mänitädsä jädsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Mänitäts je'e yhó'cumbä. Mänitädsä miädägøøgpä jaduñ jäjcumbä. Jaduhñ hajxy nägøxiä jiajty møødä miäjxutjycpä.

27 Mänitá to'oxiøjc yho'pä høxhaam.

28 Bueno, coo hajxy jaduñ jiujypiøgät, mädyii tehñ tiøybä hänäjty to'oxiøjc-hadaamb, ja'a näjxutjycpä puhya'ayhajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø jia pøquiäbä.

29 Mänitá Jesús yhadsoooy:

—Caj mijts ja'a tøyhajt mnä'ägädä møødä. Cabä Diosmädia'agy hajxy mhixiä ni ja'a Diosmäjaa.

30 Coo ja'a jäya'ayhajxy jiujypiøga'añ, cab hajxy hänäjty piøga'añ, ni cabä yhuung hajxy hänäjty yajpøga'añ. Jaduhñ hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsähaxiän, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

³¹ Hamdsoo ja'a Dios hajxy jaduhñ tøø xñäma'ay cujaayhaam coo ja'a jäya'ayhajxy jiuypioğa'añ:

³² “Xwyiingudsähgøøbiøch ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob.” Hoorä, wiingudsähgøøyöp ja'a Dios ja'a jujcyjiäya'ayhäxiäm. Cab jaduhñ wyiingudsähgøøyii ja'a ho'ogyjiäya'ayhäxiäm.

³³ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús hänajty yajnähiðø'y, mäniit hajxy yagjuøøyy.

³⁴ Coo ja'a fariseoshajxy jaduhñ miädooyhajt coo ja'a Jesús quia'a yamjädaacy ja'a saduceos, mäniitä fariseoshajxy yhamugøøyy.

³⁵ Jimä fariseo hänajty tu'ug; ley-yajnähiðøøby hänajty je'e. Ja'a Jesús hänajty jøjcapxø'øwääñp. Mäniitä Jesús miäyajtøøwä:

³⁶ —Wiindsøn, mädyii cuhdujt maas møj maa ja'a ley myiñän.

³⁷ Mäniitä Jesús yhadsooyy:

—“Wiingudsähgøøw ja'a nDioshäjtäm hamuumdu'joot; mäbøjcä ja'a miädia'agy; mjahmiédsöp cøjxta'axiøø.”

³⁸ Hädaa cuhdujt, jawyiin jaduhñ myiñ maa ja'a leyän y maas møj jaduhñ.

³⁹ Jaanä jaduhñ ja'a miämetspä miänaambä: “Møødnijootpaadøø ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc hamuumdu'joot.”

⁴⁰ Hädaa cuhdujt metspä, ja'a ley yhöjx tiecy jaduhñ møødä cøxiä mäduhñtiä ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy tøø miädia'agy.

⁴¹ Jimnä ja'a fariseoshajxy hänajty tiäna'ayñä.

⁴² Mäniitä Jesús miäyajtøøyy:

—Waamb mijts mmäna'añ ja'a Cristocøxpä. Pøn je'e yhaphajpy tieedyhajpy.

Mäniit hajxy yhadsooyy:

—David yhap yhoc je'eduhñ.

⁴³ Mäniitä Jesús miänaañ:

—Pero ja'a Dioshespíritucøxpä ja'a David ja'a Cristo ñämaayy: “Wiindsøn.” Jaduhñä David miänaañ:

⁴⁴ Tøøchä Dios ja'a nWiindsøn xñämaayyä:

“Häña'aw yaa hahooyhaamb y høxtä coonä ja'a mmädsip jaduhñ quia'a mäjäda'agät”,

nømä Dios miänaañ.

⁴⁵ Bueno, pø tøø ja'a David ja'a Cristo ñäma'ay: “Wiindsøn”, nébiäts jaduhñ yhaphat yhoc-hädät.

⁴⁶ Caj pøn waamb ñä'ägädä hadsooyy. Y cabä Jesús waamb miäyajtøøwänä høxtä coonä hänajty yho'oga'añ.

23

¹ Mäniitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy møødä jiamiøødhajxy:

² —Ja'a ley-yajnähiðøøbiädøjc møødä fariseoshajxy, cuhdujtmo'oy hajxy jaduhñ coo ja'a Moisés miädia'agy hajxy yajnähiðøøyyä.

³ Mgudiünöp hajxy jaduhñ waambaty hajxy xñäma'ay. Pero cab hajxy mbahixät nebiaty hajxy jiatcø'y. Cabä yhamdsoo mädia'agy hajxy quiudiñ.

⁴ Hanaxiä hajxy tsiipaty yajnähiðøø'y; y mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a cu'ug tsipcøp quiudiñät. Pero cab hajxy hamdsoo quiudiñ.

⁵ Jaanč tehñ yajcumayaamb hajxy maa ja'a cu'ugwiinduumän. Paadiä nocyquiuaaybä hajxy yajxøn yajniwiyiinnähgøpxodsø'yii; paady hajxy yajniuiø'øxodsø'yii. Paadiä wit hajxy piägø'y ja'a høxyoñbä.

⁶ Coo hajxy maa miägay, häña'awaamb hajxy hänäjty maa ja'a meexäteecän. Y coo hajxy ñöcxy tsajtögooty, häña'awaamb hajxy hänäjty maa ja'a häñaabiejt yajxonbän.

⁷ Coo hajxy maa wiädity cajptooty, yajwiingudsähgö'öwaamb hajxy hänäjty maa ja'a cu'ugän. Yajnäma'awaamb hajxy hänäjty: "Wiindsön."

⁸ Pero mijts, cab hajxy mmänä'anät coo ja'a cu'ug hajxy xñämä'awät: "Wiindsön." Tu'ugä mWiindsönhajxy jaduhñ; ja'a Cristo je'e. Jaduhñ hajxy mnijjäwö'owöjät nebiä tu'que'expän.

⁹ Cab hajxy pön mnämä'awät: "Teedy", hädaa yaabä naaxwiimbä. Tu'ugä mDeedyhajxy jim cöxp.

¹⁰ Cab hajxy mmänä'anät coo pön xñämä'awät coo hajxy xquiopc-hädät. Tu'jaya'ay hajxy jaduhñ xyhané'emät; ja'a Cristo je'e.

¹¹ Pön jaduhñ puhbejp ja'a jiamiödhajxy, je'edsä möjtuung jaduhñ paadaamb maa mijtsän.

¹² Hix, pön jaduhñ yajcumayaamb, cabä möjtuung jaduhñ piaada'añ. Pero pön jaduhñ ca'a yajcumayaamb, je'edsä möjtuung jaduhñ paadaamb.

¹³ Mänitä ley-yajnähixöbiädöjc-hajxy ñämaayä möödä fariseoshajxy:

—Jaduhñ mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän; pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Haxöög hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cab hajxy jim mdägö'owa'añ maa ja'a Dioswiinduumän, y cab hajxy jaduhñ mmäna'añ coo wiinghäna'c jim tiägö'owät, hoy hajxy hänäjty hamdsöo jia mäna'añ coo hajxy jim tiägö'owa'añ.

¹⁴ Xiöbä ja'a Dios hajxy jeycy töö mnä'a pa'ya'axy. Mänitä yaamgtö'oxy ja'a tiöjc hajxy mböjcä. Paady hajxy hoyhoy mdsaaçhpöga'añ.

¹⁵ 'Wiinduhmyhagajpt jamiöod hajxy naxy mhöxta'ay pön jaduhñ xmiöodtünäp maa ja'a mguhdujthajxiän. Y coo hajxy hänäjty töö mbaady, mänitä haxöögcuhdajt hajxy myajnähixö'oy. Maas haxöög hajxy jaduhñ jiatcö'owa'añ quejee mijts.

¹⁶ 'Cab hajxy hoy mnä'ägä yajnähixö'oy. Jaduhñ hajxy mmäna'añ; coo hajxy hänäjty tii myajwiinwaanö'owa'añ, coo ja'a tsajtöjc mgapxpäädät, cab tyijy jaduhñ ñejpiä coo hajxy mga'a cudiünät neby hajxy hänäjty töö myajwiinwaanö'oyän. Pero jaduhñ hajxy mmänaambä, coo ja'a oro hajxy mgapxpäädät, ja'a jiiby tsajtögootypä, tsipcöxp hajxy tyijy mgudiünät.

¹⁷ Mguhmänöby hajxy jaduhñ; cab hajxy tii mwiinjuö'oy. Haa ca'a, maas tsoobaatp ja'a tsajtöjc quejee ja'a oro. Hix, Dios ja'a tsajtöjc jaduhñ cunuu'x. Ja'a oro, ñä'a yajmägunuu'xööy je'eduhñ.

¹⁸ Jaanä jaduhñ hajxy mmänaambä, coo mgapxpäädät ja'a cuyoxö'hñdy, cábac tyijy jaduhñ ñejpiä coo mga'a cudiünät. Pero jaduhñ hajxy mmänaambä, coo hajxy mgapxpäädät tijaty töö mguyoxö'oy, tsipcöxpäc tyijy jaduhñ mgudiünät.

¹⁹ Nej, cab hajxy mnajuö'oyä coo ja'a cuyoxö'hñdy miaas tsoobaady quejee tijaty hajxy mguyoxöby.

²⁰ Pön jaduhñ capxpaatp ja'a cuyoxö'hñdy, jaanä jaduhñ quiapxpaatpä tijatycöxpä ja'a jäya'ayhajxy jiiby töö quiuyoxö'oy.

²¹ Pön jaduhñ capxpaatp ja'a tsajtöjcöxpä, jaanä Dios quiapxpaatpä, ja'a jiiby tsänaabiä tsajtögooty.

²² Pön jaduhñ capxpaatp ja'a tsajpootyp, jaanä Dios yhäñaabiejt quiapxpaatpä, möödä Dios ja'a jim häñaabiä.

²³ 'Mijts myajcopcøøby mädyii ca'a tsoobaatp coo hajxy hänäjty tii mguy-oxø'owa'añ maa ja'a tsajtøjcän. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy myajcopcø'øy coo jaduñ miäna'añ coo mhojiäya'ayhäädät, coo hojiioot mmøødhädät, coo ja'a Diosmädia'agy mmäbøgät. Maas hoy jaduñ coo hajxy mgudiünät ca'xy pedyii.

²⁴ Jaduñ mäwínäts hajxy myajwiinhixø'øy nebiä wiindspän; cab hajxy myajcopcø'øy mädyii tsoobaatp.

²⁵⁻²⁸ 'Jaduñ mijts mja wi'i quiähxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän maa ja'a cu'ugwiinduumän. Pero haxøøgwiiimahñdy hajxy mmøød. Tsipcøxp ja'a mhaxøøgwiiimahñdy hajxy mnajstshixø'øwät, jaduñ hajxy tøyhajt hoy mhädät.

²⁹ 'Naxy hajxy yajxon mguhmuuch maa ja'a Diosquexypähajxy jecy ñaaxtägøøyyän. Hojiäya'ayhajxy hijty.

³⁰ Mänit hajxy mmäna'añ: "Coo højts häxøpy jecy tøø njugyhajtäm, cabä nhap ndeedy hajxy häxøpy tøø nbuhbéjtäm coo ja'a Diosquexypä hajxy yagho'cy."

³¹ Cab jaduñ tiøyyä. Tøø ja'a mhap mdeedy hajxy häxøpy mbajatcøøbiä;

³² y jaduñ hajxy mjaanç pajatcø'øwaambä.

³³ 'Jaduñ mäwínäts hajxy mga'awiindøyyä nebiä tsahñdiän. Hoyhoy hajxy jaduñ jiiy mdsaaçhpøga'añ møjcu'uhaam.

³⁴ Nguexáambiøch ja'a Diosquexypä maa mijtsän, møødä cuhwijypä, møødä yajnähxøøbiä. Näje'e hajxy myagho'oga'añ; näje'e hajxy mmøjpahbeda'añ cruzcøxp; näje'e hajxy mwobho'oga'añ tsajtøgooty. Näje'e hajxy mbäbo'owa'añ cajpt-cajpt.

³⁵ Mijts jaduñ mmøødhadaamby ja'a pojpä coo ja'a hojiäya'ayhajxy nägøxiä yagho'cä møødä Abel møødä Zacarías, ja'a Berequías yhuung. Tsajtøgooty ja'a Zacarías yagho'cä; ja'a mhap ja'a mdeedyhajxy jaduñ jecy jatcøøyy.

³⁶ Tehñ tiøyhajt jaduñ, mijts ja'a pojpä mmøødhadaamby.

³⁷ 'Mijts Jerusalénpäjäya'ay, tøø ja'a Diosquexypä hajxy mguhga'açh. Jaduñ mäwínhøch mijts mayhooc tøø nja näwa'añ nebiä tseey ja'a yhuung ñähmuhxtägøyyän; pero caj mijts myajnäwa'ana'añ.

³⁸ Mobädäjpøch mijts nnähgue'ega'añ,

³⁹ y cábøch jaduñ xyhixaañnä høxtä cóonøch hänäjty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy mmäna'ana'añ: "Tsøc yø'øya'ay wiingudsähgøøyyäm, yø'øya'ay Diosquexypä."

24

¹ Mänitä Jesúsahajxy piädsøømy tsajtøgooty. Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huug hix yø'ø møj tsajtøjc.

² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tehñ tiøyhajtøch mijts nnäma'ay, yø'ø møj tsajtøjcä, cøxaamb jaduñ piuma'añ; cøxaamb jaduñ quiuhdägoyya'añ.

³ Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Olivostunän. Mänitä Jesús yhøxtaacy naaxwiin. Mänitä Jesús hamee'ch ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Højts hawáañac mänaa yø'ø tsajtøjc jaduñ piuma'añ. Mädyii hijxtahñd jaduñ cähxø'øgaamb coo hänäjty mgädaactägatsa'añ, coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ.

4 Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy myajwiinhøøñ.

5 Minaamb hajxy nämay. Jaduhñ hajxy ñibiäda'aga'añii nébiøch høøchän. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøch je'e Cristo.” Nämayyä jäya'ay yajwiinhøøna'añ.

6 Mänit hajxy mmädoyhada'añ coo ja'a tsip jaduhñ tøø piädø'ogy. Pero cab hajxy mdsähgø'owät. Tsipcøxpä häyohn jaduhñ jiada'añii. Pero cajnä hänäjty yhabaady coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ.

7 Cajpthaam hajxy jaduhñ ñimiädsibø'owa'añii. Naxaambä yuuba'am wiinduhmyhagajpt møødä hujx.

8 Pero nä'ä tsohndaacnä ja'a tsø'ty hänäjty jaduhñ.

9 'Mänit mijts myaghäyoowhixa'añ myajyagho'oga'añ. Mänit mijts myajmähähada'añ maa ja'a høøchøxpän wiinduhmyhagajpt.

10 Mänitä Dios hajxy ñajtshixø'owa'añ nämay. Mänit hajxy ñimiähähada'añii hamiñ haxøpy møødä hajxy tijaty yajniñähdsøma'añii.

11 Wäditaambä høhndaacpähajxy hänäjty may. Mäna'anaamb hajxy hänäjty cooc tyijy hajxy wiädity ja'a Diosøxpä. Nämayyä cu'ughajxy yajwiinhøøna'añ.

12 Cab hajxy ñimiägu'ughadäänänä je'eguiøxpä coo ja'a haxøøgpä hänäjty jiaanç tehñ wiädity.

13 Pero pønjaty jaduhñ ca'a øjwa'adsaamb, je'eds ja'a hoybä paadaamb.

14 Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy wiädita'añ mädyii jaduhñ mänaamb coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Cøxaambä cu'ughajxy miädoyhada'añ; mänitäts ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ.

15 '(Pøñ hädaa nocy capxp, ween jaduhñ wyiinjuø'oy.) Ja'a Daniel, Dios jaduhñ jecy quejx. Je'eduhñ cujahy coo ja'a haxøøgpä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän, y coo mänit jaduhñ yajma'ada'añ. Coo ja'a haxøøgpä hajxy mhíxät,

16 mänit hajxy päyø'oguiä mnócxät maa ja'a tunän, mijts yaa tsänaabiä Judeanaaxooty.

17 Y ja'a hajxy hijpä tøjwiing, jaduhyä hajxy piäyø'tówät, cab hajxy jaduhñ tii yajpadsømat tøgooty.

18 Y ja'a hajxy jim hijpä camjooty, jaduhyä hajxy piäyø'tøøbät, cab hajxy jaduhñ nøcxy tii wyich maa ja'a tiøjcän.

19 Pobre ja'a to'oxiøjc-hajxy hänäjty maaxhuungmøødpä, møød hajxy hänäjty huungyajtsi'tspä.

20 Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween mga'a päyø'ogy coo hänäjty tiøøhcä, ni ja'a poo'xxiøjooty.

21 Peroque jaanç tehñ miøc ja'a tsaaçhpä ñaxa'añ. Ni mänaa jaduhñ tøø quia'a jadyii nebiä jaduhñ jiada'añiijän. Y caj mänaa jiajtägatsa'añii jadähooçän.

22 Pero Dios jaduhñ tøø yajnähdiij coo ja'a tsaaçhpä jejcy quia'a jadøøjat, je'eguiøxpä coo chocy ja'a tøøbä wyiimbíyyäbä. Coo häxøpy jaduhñ tøø quia'a yajnähdiij, caj pøñ häxøpy cho'oga'añ.

23 'Coo mijts pøñ xñämä'awät: “Huug hix, chaadsä Cristo”, o “Huug hix, xiis je'e”, cab hajxy mmäböğät.

24 Hix, minaambä wiinhøhmbähajxy; jaduhñ mäwiin hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Criston; jaduhñ mäwiinäts hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Diosquexypan. Yajcähxø'ogaamby hajxy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä nebiä cu'ug hajxy jaduhñ

wyiinhóonät; høxtä ja wiinhóonánäp hajxy je'ebä, ja'a Dios tøø wyi-imbíyyäbä.

²⁵ Chaads mijts nnäma'ay jäguemiä.

²⁶ Coø pøn xñámá'awät: "Huug hix, jim wiädity pactuum", cab hajxy jim mnócxät; o coø hajxy xñámá'awät: "Huug hix, jüby je'e yu'uçhtium", cab hajxy mmäbögät.

²⁷ Cooçh hänajty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwiin quiähxø'øga'añ nebiä wädsucän. Wiinduhmyhagájpthøch ja'a jäya'ayhajxy xyhixa'añ.

²⁸ Tspcøxp jaduñ jiada'añii nébiøch chaa nmäna'añ.

²⁹ 'Coo ja'a tsaaçhpä hänajty tøø ñajxnä, mänitiä hänajty wyiin-goodsø'owa'añ; cabä po'o hänajty yhana'añ. Chaadsä madsa'a may quia'awa'añ; chaadsä tsajt chäyuyya'añ.

³⁰ Mänitøch ja'a nhixtahnd jim quiähxø'øga'añ tsajpootyp cooçh hänajty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä. Mänitä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt jio'owa'añ xiuudsa'añ. Mänitøch hajxy xyhixa'añ cooçh hänajty ngäda'aga'añ jocjooty. Diosmäjaahámhøch jaduñ ngäda'aga'añ hajájjäp.

³¹ Mänitøch ja'a nmoonsä tsajpootypä nhane'ema'añ coø ween hajxy møc xiu'uxy xuuxthaam. Mänitøch ja'a nwiimbijbähajxy xyajtu'ugmugaanä wiinduhmyhagajptpä.

³² 'Tsøg ja'a tsø'ty jaduñ yajmäbátäm nebiä piidsquepiän. Coø yhaabiädsømy, mänit hajxy mnajuø'øy coø poodtägøøñä.

³³ Jaduñ mäwínäts je'e, coø ja'a tsø'ty hajxy jaduñ mhíxät, mänit hajxy mnajuø'øwät cooçh hänajty mobädajpä nwiimbida'añ.

³⁴ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, cooçh hänajty nwiimbida'añ, cajnä jäya'ayhajxy hänajty quioxy ho'ogy, ja'a hajxy jäda'ahaty jugyhajpä.

³⁵ Ja'a tsajtwiing jaduñ tägoyyaamb møødä naaxwiimbä. Tøjiadaamb jaduñ nébiøch cham nmädia'aguian.

³⁶ 'Pero ni pøn jaduñ quia'a najuø'øy mänaaxøø jiada'añii ni mäduhnajtä. Ni ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hajxy quia'a najuø'øy. Ni høøch nga'a najuø'øy, høøch ja'a Dioshuung. Jagooyä Dios jaduñ ñajuø'øy, ja'a nDeedyhájtäm.

³⁷ 'Cooçh jaduñ nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwínäts hänajty jiada'añii nebiä Noé jecy jiajtian.

³⁸ Cajnä Dios ja'a nøøgomdägoy hänajty quiexyñä. Jimä jäya'ayhajxy hänajty quia'yhu'ugy, piøcy yhu'ugy, høxtä coø ja'a Noé hänajty tøø tiägø'øy barcojooty.

³⁹ Ni mänit hajxy hänajty quia'a najuø'øyñä høxtä coonä ja'a nøøgomdägoy miejch. Mänit hajxy cøjx chømdu'ubøgyii. Jaduñ mäwínäts jiadañäbä cooçh hänajty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

⁴⁰ Mänitøø ja'a ya'adøjc-hajxy hänajty nämetsc yhida'añ camjooty. Tu'ug hänajty yajnøcxa'añii; tu'ug hänajty yajmähmø'owa'añii.

⁴¹ Metscä to'oxiøjc-hajxy hänajty jioch. Tu'ug hänajty yajnøcxa'añii; tu'ug hänajty yajmähmø'owa'añii.

⁴² 'Nähix hahixø'ø hajxy mhídät; cab hajxy mnajuø'øy mänaa ja'a mWiindsønhajxy quia'da'aga'añ.

⁴³ Jaduhñ mäwínäts ja'a cudøjc-hajxy, coo hajxy jaduhñ ñajuø'øwät mäduhnajtä ja'a mee'tspä miedsa'añ coods, jujcy hajxy jaduhñ yhidät, y cabä mee'tspä hajxy jaduhñ yajtojtägø'øwät.

⁴⁴ Jaduhñ mäwínäts mijspä, nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Cábøch mijts xñä'ägä najuø'øwät mänäajøch jaduhñ ngäda'aga'añ, høø'ch ja'a Diosquexypä.

⁴⁵ Ja'a moonsäwiindsøn, je'edsä miämoonsä yajcaaby maa ja'a wyiindsøn tiøjcän. Hoy jaduhñ coo ja'a wyiindsøn miädia'agy miäbøjcät, coo cuhwijy tiünät.

⁴⁶ Coo ja'a wyiindsøn miédsät, jootcuyc ja'a moonsä ñijiäwø'øwa'añii mädyii jaduhñ cudiumb.

⁴⁷ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, jaduhñä moonsä piäda'aga'añii nebiä wyiindsønän jim maa ja'a wyiindsøn tiøjcän, mäduhñtiä ja'a wyiindsøn hánajty miøødä.

⁴⁸ Pero ja'a moonsä ca'a hoybä, je'eds jaduhñ mäna'anaamb cooc tyijy ja'a wyiindsøn quia'a tsoj medsa'añ.

⁴⁹ Mänitä miämoonsä tiägø'øwa'añ häyoowhixpä. Mänitä mu'ugyiäya'ay miøødtägø'øwa'añ caabiä huucpä.

⁵⁰ Cabä wyiindsøn jaduhñ yhuuc jahmiedsaanä coo wyiimbida'añ. Coo ja'a wyiindsøn jaduhñ jiaanç médsät,

⁵¹ mänitäs ja'a craa hoyhoy quiumädo'wa'añ møødä miäga'awiindøybä. Mänit hajxy jiø'øwa'añ xiuuds'añ.

25

¹ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduhñ yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwínäts je'le nebiä pøc hu'ug tøø jiadyiijän. Jimä cäxyiidøjc ja'a jamiø'ød hajxy hánajty yhahixy. Nämajc hajxy hánajty. Candilcøn hajxy hánajty yhahixy.

²⁻⁴ Nämägøøxc-hajxy, cab hajxy hánajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubøcy. Cabä guiaastä hajxy hánajty nä'ä tægø'øbä tøø jiuuy. Pero ja'a jamiøødhajxy ja'a jaac nämägøøxpä, nähix hahixø'ø hajxy hánajty tøø tiu'ubøcy mæbøjpä. Nä'ä tægø'øbä ja'a guiaastä hajxy hánajty tøø jiuuy.

⁵ Coo ja'a jamiø'ød jaduhñ quia'a tsoj mejch, mänitä cäxyiidøjc-hajxy cøjx miaaho'ogy.

⁶ Coo quiuptsuhmdäjøøyy, mänitä jäya'ay tu'ug yaaxy: "Xiidsä jamiø'ød miech; nøcx hajxy jøjcubaadø'øw."

⁷ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy cøjx piädø'ogy. Mänitä quiandilhajxy quiuhdøø'xøøyy.

⁸ Mänit hajxy miänaañ, ja'a hajxy hánajty nähix hahixø'ø tøø quia'a tu'ubøquiäbä: "Højtsä gaastä weeñtiä móoyyäc; pi'idsaamb højtsä ngandil jaduhñ."

⁹ Mänit hajxy yhadsooyy, ja'a hajxy hánajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubøquiäbä: "Caj, ni jaduhñ quia'a mädoyhada'añ maa ja'a højtscøxpän. Nøcx hajxy jaduhñ ñijiúuyyächä maa tioogyiijän."

¹⁰ Mänit hajxy ñøcxy juubiä. Mänitä jamiø'ød jaduhñ miehch. Ja'a cäxyiidøjc-hajxy gaastämøødpä, mänitä jamiø'ød hajxy miøødtägøøyy tøgooty. Mänitä tøjc hajxy yhagøøñä.

¹¹ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy jia mejtsnä, ja'a gaastä hajxy hoy tøø jiúyyäbä. Mänitä hajxy jia cugapxøøyy: "Wiindsøn, huuc yaghawa'ads hädaa tøjc."

¹² Mänit hajxy ñämaayy: "Cábøch mijts jaduhñ nhixiä. Tøyhajt jaduhñ."

¹³ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpædøøyy, mänit miänaañ:

—Jaduhñ hajxy mnibiáda'agóøjät nähix hahixø'ø. Caj mijts mnajuø'øy mänáajøch nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

14 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduhñ yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay tu'ugpän. Nøcxaamb hänäjty je'e wiingnaaxooty. Mänitä mioonsähajxy miøjyaaxy. Mänitä xiädø'øñ yajmämähmøøyy.

15 'Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä mägooxmillón. Paady may miooyyá coo hänäjty jiaty xädø'øñyajmayø'øw. Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä mejtsmillón. Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä tu'millón. Mänitä wiindsøn tiu'ubøjcy.

16 Jaaya'ay ja'a mägooxmillón wiingpójcäbä, yajtägøøyy jaduhñ niyhajájtäbä. Yajmayøøyy ja'a xädø'øñ jaduhñ; mägooxmillón jaduhñ jiaac paaty.

17 Jaaná jaduhñduhmbä, jaaya'ay ja'a mejtsmillón wiingpójcäbä, mejtsmillón jaduhñ jiaac paaty.

18 Pero jaaya'ay ja'a tu'millón wiingpójcäbä, hoy ja'a jut jaduhñ tiajy. Mänitä wyiindsøn xiädø'øñ hoy yú'tsänä jutjooty.

19 'Cujecy ja'a wyiindsønñhajxy miejststägajch. Mänit hajxy tiägøøyy cuentäyajpádsøømbä.

20 Jayøjp jaaya'ay miejch ja'a mägooxmillón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänitä wyiindsøn miooyy cøxiä møødä mägooxmillón tøø jiaac páadiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsøn, mägooxmillónhøch jaduhñ xmiooyy; chaads je'e møødä mägooxmillónhøch tøø njaac yajmayø'øyábä."

21 Mänitä wyiindsøn miänaañ: "Hoy miich jaduhñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich nyajmämähmøøyy. Maas máyhøch miich ja'a xädø'øñ jaduhñ njaac mo'owa'añ neby jaduhñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm."

22 Mänitä craa jiaac mejch ja'a mejtsmillón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsøn, mejtsmillónhøch jaduhñ xmiooyy; chaads je'e møødä mejtsmillónhøch tøø njaac yajmayø'øyábä."

23 Mänitä wyiindsøn miänaangumbä: "Hoy miich jaduhñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich jaduhñ nyajmämähmøøyy. Maas máyhøch miich ja'a xädø'øñ jaduhñ njaac mo'owa'añ neby jaduhñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm."

24 Mänitä craa jiaac tehñ miejch ja'a tu'millón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsøn, nnajuøøbiøch coo miich hojioot mga'a møødä. Miich ja'a xädø'øñ jaduhñ mbaadaamby maa tøø mga'a tuñän.

25 Páadyhøch hijty ndsähgø'øy. Páadyhøch ja'a xädø'øñ hoy nyu'uèh naaxjutjooty. Huug hix, chaads je'e."

26 Mänitä wyiindsøn yhadsooyy: "Caj miich hoy mgudiuñ. Mjaanèh tehñ ñuux miich. Mnajuøøby miich jaduhñ cooèh hojioot nga'a møødä, cooèh xädø'øñ nbaada'añ maaèh tøø nga'a tuñän.

27 Páadyhøch nxädø'øñ jaduhñ cu xpíadaacä bancojooty. Jilby cu miayøøyy. Mänitøch nxädø'øñ cu xmiooyy møødä xädø'øñhuung."

28 Mänitä hajxy ñämaayyá, ja'a hajxy jim tánaabiä: "Pójcä yø'ø craa xädø'øñ hajxy tu'millón; mo'ow yø'ø craa hajxy ja'a majcmillónmøødpä.

29 Pøñ may nä'ägä møød, maas may jaduhñ mio'owa'añii. Hanaxiä jaduhñ miøødhada'añ. Pero pøñ jaduhñ weeñtiä møød, pøgáanäxäp je'e mäduhñtiä miøødä.

³⁰ Yø'ø craa jaanč tehñ ñuuxpä, høxwixtspädsøñ hajxy hagoonstuum. Jiiby jaduñ jìø'øwa'añ xiuudsa'añ."

³¹ Cooč jaduñ ngädá'agät hanehmbä, høøch ja'a Diosquexypä, jímhøch jaduñ nhäña'awa'añ maa ja'a hoyhñaabiejtän ja'a yajxonbä. Quipxyhøch nmoonsä tsajpootypähajxy xmiøødcäda'aga'añ nägøxiä.

³² Mänitøch ja'a jäya'ayhajxy xwyiingumedsø'øwa'añ ja'a wiinduhmyhagajtpä. Mänitøch hajxy jaduñ nyajwa'xa'añ nebiä meegän nebiä chiibän.

³³ Nbäda'agáambiøch näje'e maač nhahooguiø'øjän, näje'e maač nhanajtycø'øjän.

³⁴ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänitøch hajxy nnäma'awa'añ: "Min hajxy yam; tøøch mijts nDeedy xwyiimbiy coo hajxy mhané'emät. Jequiän hajxy jaduñ xwyiimbiyy, cajnä ja'a naaxwiin hänajty yhädiuñ.

³⁵ Mänájøch hijty nyäho'ogyijän, mänitøch hajxy xyajcaayy. Mänájøch hijty ndødsø'øyijän, mänitøch hajxy xyajnøøhuucy. Mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, mänitøch hajxy xyaghamejtstaacy.

³⁶ Mänájøch wit hijty nga'a møødän, mänitøch hajxy xñähoxjy. Mänájøch hijty mba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, mänitøch hajxy hoy xquiuhixy."

³⁷ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänit hajxy yhadsowa'añ: "Wiindsøn, mänaa højts miič tøø nyajcay; mänaa højts miič tøø nyajnøøhu'ugy;

³⁸ mänaa højts miič tøø nyaghamejtsta'agy; mänaa højts miič tøø nnähoxjy;

³⁹ mänaa højts miič hoy tøø nguhixy."

⁴⁰ Mänitøch nhadsowa'añ: "Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooç mijts ja'a njamiøødhajxy tøø xñäxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja møjtøjcä, jaduñ mäwínhøch tøø xñäxuu'tspä."

⁴¹ Mänitøch hajxy nnäma'awa'añ ja'a hajxy hanajtycø'øbä: "Jua'ads hajxy jim, mijts haxøøgtuum hijpä. Häda'ag hajxy jiiby maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän. Paadiä jøøn tøø piäda'agyii, jiibiä møjcu'uhajxy chaächpøga'añ.

⁴² Mänájøch hijty nyäho'ogyijän, cábøch hajxy xyajcaayy; mänájøch hijty ndødsø'øyijän, cábøch hajxy xyajnøøhuucy;

⁴³ mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, cábøch hajxy xyaghamejtstaacy; mänájøch wit hijty nga'a møødän, cábøch wit hajxy xmiiooyy; mänájøch hijty nba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, cábøch hajxy hoy xquiuhixy."

⁴⁴ Mänit hajxy miäna'ana'añ: "Wiindsøn, mänaa højts miič nga'a puhbejty; mänaa højts miič nhijxy coo hänajty myäho'ogyii, coo hänajty mdødsø'oyii, coo hänajty mwädity nebiä jäguembäya'ayän, coo wit hänajty nga'a møødä, coo hänajty mba'amgo'na'ay, coo hänajty mdsumyhäña'ay."

⁴⁵ Mänitøch nhadsowa'añ: "Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooç mijts ja'a njamiøødhajxy tøø xquia'a näxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja møjtøjcä, jaduñ mäwínhøch tøø xquia'a näxuu'tspä."

⁴⁶ Yø'øds hajxy jiiby häda'agaamb maa hajxy chaächpøga'añän cøjxta'axiøø. Pero pønjätyhøch tøø nwiimbiy, je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jjugyhatian.

26

¹ Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpäðøoy, mänit ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

2 —Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo ja'a pascuaxøø cumaaxc yhadసు-
ujøøwa'añ. Mänitøch hajxy xyajcø'ødägøøwa'añ, høøch ja'a Diosquexyä.
Mänitøch hajxy xmiøjpahbeda'añ cruzcøxp.

3 Mänitä teedywiindsønñhajxy yhamugøøyy møødä ley-yajnähi-xøøbiähajxy
møødä jäya'ayhajxy martuumähajpä maa ja'a judiøshajxiän. Jimñ hajxy
yhamugøøyy maa ja'a Caifäs tiøjcän, ja'a hänäjty møjcuहुdujtmøødpä maa ja'a
teedyhajxiän.

4 Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy miädsät, neby hajxy
jaduhñ yaghó'ogät.

5 Mänit hajxy ñiñämaayä:

—Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy nmájtsämät ja'a xøøjooty coo ja'a
cu'ughajxy ñä'a haamhadät.

6 Jimä Jesús hänäjty maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Betania, maa ja'a Simón
tiøgootiän, ja'a hänäjty tøø ñähwa'açhiñjäbä ja'a haxøøgpa'am.

7 Jimä Jesús hänäjty quiaiy, mänitä to'oxiøjc tu'ug miejch, perfumecón, ja'a
jaanç tehñ chowbä. Mänitä Jesús ja'a perfume yajcuħda'xøøyyä.

8 Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy jaduhñ yhiixy, cab hajxy jaduhñ yhojiäwøøyy.
Mänit hajxy miänaañ:

—Tii yøø perfume jaduhñ coo yaghäyooyy.

9 Coo jaduhñ cu tiøø'cy, mänitä häyoobäya'ay jaduhñ cu ñä'ägä puhbejty.

10 Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Ca'a yøø to'oxiøjc hajxy mhadsipy. Ca'a yhaxøøgpä jaduhñ tøø tiuñ maa
ja'a høøçhcøxpän.

11 Ja'a häyoobädøjc, homiänaajä mijts jaduhñ xmiøødhida'añ; pero høøch,
cábøch mijts jejcy nmøødhida'añ.

12 Pädyyhøch yøø to'oxiøjc perfume xyajcuħda'xøøyy, cooç mobädajpä
nho'oga'añ.

13 Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, homiaajä hädaa hoguiapxy hädaa
homiädia'agy hajxy yaghawa'xøøwät maa hädaa yaabä naaxwiinän,
mänit hajxy jaduhñ miädia'aga'añ nébiøch yøø to'oxiøjc perfume tøø
xyajcuħda'xøøy. Jaduhñds yøø to'oxiøjc jiahmiedsa'añii.

14-15 Ja'a Jesús jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä, tu'ug hänäjty xiøhaty Judas
Iscariote. Mänitä Judas ja'a teedywiindsønñhajxy hoy ñäma'ay:

—Mädúhñtiøch hajxy xmiäjúyät cooç ja'a Jesús hajxy nyajcø'ødägøøwät.

Mänitä Judas miooyä hii'xmajc plataxädøøñ.

16 Mänit wyiinmahñdyhajty nebiä Jesús yajcø'ødägøøwät.

17 Ja'a tehñ xiøøhadsuujøø hajxy hänäjty quihuñdujthaty coo ja'a tsajcaagy
hajxy hänäjty quiaiy ja'a ca'a tsoomiøødpä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød
ñämejtsä. Mänit miäyajtøøwä:

—Maa hajxy ndsuugáayyämät ja'a pascuaxøøjooty.

18 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcx hajxy cajptooty maaç nmägu'ughajpä tiøjcän. Mänit hajxy
mnämä'awät: “Nøñ højts nWiindsønñ miäna'añ cooc tøø yhabáatäxä, y cooc
højts yaa ndsuugaya'añ ja'a pascuaxøøjooty maa miich mdøgootiän.”

19 Mänit hajxy jiaanç cudiiuñ neby hajxy ñämaayän. Mänitä jøø'xy hajxy
yhädiuñ.

20 Coo quioodsøøyy, jimä Jesús hajxy hänäjty quiaiy møødä nämajmetspä.

21 Mänitä Jesús miänaañ caaguujc:

—Tøyhájtäts mijts nnäma'ay cooçh mijts mjamiøød tu'jäya'ay xyajcø'ødägø'øwa'añ maaçh nmädsipän.

²² Mänit hajxy jiootmadiägøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy yajtøøbä:

—Wiindsøn, nej, høøch je'ejä.

²³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'açh tu'ugtexy xmiøødcaamiujpä, jé'eçhäts jaduñ xya-jcø'ødägø'øwaamb.

²⁴ Jadúñhøch njada'añ nhabeta'añ, høøch ja'a Diosquexypä, nebiä Diosmädia'agy jaduñ miäna'añän. Pero jaançh tehñ chaaçhpøgaamb jaaya'ay häyoobä ja'açh tøø xyhawaan'ø'yäbä. Mejor häxøpy tøø quia'a miñ tøø quia'a ca'ay.

²⁵ Mänitä Judas miänaañ, ja'a hänajty tøø yhawaan'ø'yäbä:

—Wiindsøn, nej, høøch je'ejä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miiçh je'e.

²⁶ Jimnä hajxy hänajty quiañä, mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamioød miooyy. Mänit miänaañ:

—Cay hajxy; jaduñ mäwiin hädaa tsajcaagy nébiøçhä nni'x nébiøçhä ngopcän.

²⁷ Mänitä Jesús taza quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yéjcumbä. Mänitä jiamioød ja'a taza miooyy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Hu'ug hädaa vino hajxy nägøxiä.

Mänitä vino hajxy yhuucmujcy tu'ugtaza.

²⁸ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Jaduñ mäwiin hädaa vino nébiøçhä nnø'tiän. Hijxtahnd jaduñ cooçhä jemyguiuhdujt nyajwiimbädsøma'añ cooçhä jäya'ayhajxy may nnähho'tu'uda'añ, cooçh jaduñ nyajnáhwa'adsaanä ja'a piojpä quiädieey.

²⁹ Pero nnämäabiøch mijts cooçh hädaa vino nga'a huuctgatsa'añ høxtä cóonøch hänajty tøø nho'ogy. Mänitøch mijts jaduñ nmøødhuucmujtägatsa'añ jim maaçhä nDeedy jaduñ yhane'emiän.

³⁰ Mänitä Dioshøy hajxy yhøøyy. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Olivostunän.

³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa coods, cábøch mijts ja'a nmädia'agy hajxy hoy xmiäbøgáanänä. Mänitøch hajxy jaduñ xñähgue'ega'añ. Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Nyagho'ogáambiøch ja'a meegcueendähajpä. Mänitä meeghajxy xii yaa ñøcxø'øwa'añ."

³² Pero cooçh hänajty tøø njujypiøcy, mänitøch nnøcxø'øga'añ jim Galilea; mänit mijts høxhaam mnøcxa'añ.

³³ Mänitä Pedro miänaañ:

—Hoy miich hajxy nägøxiä xjia nähgué'egät, cábøch miich nnähgué'egät.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhájtøch miich nnäma'ay, coo ja'a tseey hänajty quia'a ya'axyñä hädaa coods, tøø miich hänajty tægøøghooc mnijiogapxyii cóogøch tyijy jaduñ xquia'a hixiä.

³⁵ Mänitä Pedro miänaañ:

—Høyhøch miich näguipxy nja møødhó'ogät, cábøch jaduñ nnijiogapxøøjät. Jaduhñ hajxy nägøxiä piamánaambä.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy miejch maa hänajty xiøhatiän Getsemaní. Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa hajxy hoxta'ag naaxwiin; nõcxyhøch jimhaamby nhuuc Diospa'ya'axy.

³⁷ Mänitä Jesús ja'a Pedro wioonøcxy hawiing mөөдä Zebedeo yhuunghajxy nämetssä. Mänitä Jesús tiägøøyy jootmayhajpä hoyhoy.

³⁸ Mänit miänaañ:

—Jaanč tehñ jiootmayhápøch jaduhñ. Jadúhnhøch nnijiäwø'øyii nebiä ho'ogaambän. Yaa hajxy mmähmø'owät. Tsög hajxy jujcy hjítäm.

³⁹ Mänitä Jesús weeñtiä jiaac nõcxy. Mänit miägutscädaacy. Mänit Dyiospa'yaaxy:

—Teedy, miich mee'x, ca'a yhndijy jaduhñ cu ndsaačhpøjcy. Pero ca'a yhøøchä nguhdujt jaduhñ nyajtunaamby; miichä mguhdujt nyajtunaañäm.

⁴⁰ Mänitä Jesús wyiimbijty maa ja'a nädägøøgpä hänajty tøø ñähgüe'eguiän. Jim hajxy hänajty mia'ay coo ja'a Jesús jim miejch. Mänitä Pedro ñämaayy:

—Nej, ni tu'horä hajxy jujcy mga'a hida'añä.

⁴¹ Jujcy hajxy mhídät. MDiospa'ya'axáp hajxy jaduhñ nebiä møjcu'u hajxy jaduhñ xquia'a jøjcapxø'owät. Jia tsojpiä mjoothajxy jaduhñ coo hajxy jujcy mhídät, pero ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduhñ ca'a mee'xtugaamb.

⁴² Ja'a miämetsc-hoocpä Jesús ñøcxy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miich mee'x, cábøch ndijy jaduhñ cu ndsaačhpøjcy. Pero ween miichä mguhdujt nyajtúunäm.

⁴³ Mänit wyiimbjicumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Tøø hajxy hänajty mi-aahó'cumbä. Jaanč tehñ mia'awaamb hajxy hänajty hanaxiä.

⁴⁴ Mänitä Jesús ñähgüecumbä. Mänit ñøcxcumbä miädägøøghoocpä Diospa'yaaxpä. Mänit jaduhyyä miänáangumbä.

⁴⁵ Mänit miéjtscumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Mänit miänaañ:

—Ma'awxä hajxy, poo'xxä hajxy. Tøøds je'e yhabaady cooçh hajxy xyajcø'ødägø'owa'añ maa ja'a cubojpä cugädiejiäya'ayän, høøch ja'a Diosquexypä.

⁴⁶ Pädø'og hajxy, jamds hajxy. Xiids je'e myiñ ja'a høøch jaduhñ xye-gaambä.

⁴⁷ Mädiaacnä ja'a Jesús hänajty coo ja'a Judas miejch, ja'a Jesús hänajty tøø miøødwädítiäbä ja'a miämajmetspä. Jaanč tehñ miay ja'a jäya'ay hänajty miøødä, pujxtmøødpä, pa'ycappä. Ja'a teedywiindsøn'ahajxy jaduhñ quejx mөөдä martuumädøjc.

⁴⁸ Ja'a Judas ja'a Jesús hänajty yegaamb. Tøø ja'a Judas ja'a jäya'ay hänajty ñäma'ay:

—Ja'a høøch hänajty ndsu'xaambä, je'eds hajxy mmádsäp.

⁴⁹ Mänitä Judas ja'a Jesús ñämejch. Mänitä yajpoo'xy. Mänit chu'xy.

⁵⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpä, tiich xwia'ana'añ.

Mänitä Jesús hajxy miajch.

⁵¹ Mänitä Jesús jiamiøød ja'a piujxt jiuu'ty. Mänitä teedywiindsøn' mioonsä tu'ug tiaatspujxtúutäxä.

⁵² Mänitä Jesús miänaañ:

—Cuyuugø'ow yø'ø mbujxt. Pønjaty jaduhñ pädø'p pujxthaam, jaanä pujxthaam yho'ogaambä.

⁵³ Nej, caj miich mnajuø'øyä, cooçhä nDeedy jaduhñ nnämä'awät cooçh ween xpiuhbety, mänitøch ja'a mioonsä tsajpootypä milhaam xyajñäguéxät.

54 Pero cooĉ jaduhñ nnämä'awät, cabä Diosmädia'agy jaduhñ tiöjiädät maa jaduhñ myiñän cujaay cooĉ jaduhñ tsipecøxp njada'añ nhabet'añ.

55 Mänitä Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy:

—Pujxtmøød paꝑycap hajxy tøø mbädø'øgy. Jadúhñhøch hajxy tøø xmiach nebiä mee'tspän. Jabomñ-jabómhøch mijts hijty nyajñähixø'øy tsajtøgooty, y cáboch hajxy mänaa tøø xmiach.

56 Pero páadyhøch jaduhñ njaty nhabety, jaduhñä Diosmädia'agy jaduhñ tiöjiädät, nebiä Diosquexypähajxy jecy quiujahyyän.

Mänitä Jesús jiamiøødhajxy quiøxy päyø'cy. Niduihmä Jesús jaduhñ ñähgüecä.

57 Mänitä Jesús yajmejtsä maa ja'a Caifás tiøjcän, ja'a møjcuħdujtmøødpä maa ja'a teedyhajxiän. Jimä ley-yajñähixøøbiähajxy hänajty tøø yhamugø'øy møødä martuumädøjc-hajxy.

58 Ja'a Pedro, jäguemjuøøby hänajty pianøcxy. Mänit jiiby tiägøøyy maa ja'a Caifás tiøjwiingän. Mänitä yhøxtaacy maa ja'a policíahajxiän. Yhixaamby hänajty je'e nebiä Jesús hänajty tiuna'añii.

59 Ja'a Jesús, tøø hänajty yajtøjtägø'oyii maa ja'a teedywiindsønñhajxy hänajty tøø yhamugø'öyän møødä ley-yajñähixøøbiähajxy møødä mõjtøjc-hajxy. Jiiby hajxy hänajty wyiinhahñdyhaty nebiä Jesús hajxy jaduhñ ñähøønó'øwät, hoy jaduhñ quia'a ja töyyä, nebiä Jesús hajxy jaduhñ yajyagho'ogøøjät.

60 Pero cabä tøyhajt hajxy piaaty, hoy jäya'ay may jia wi'i ñähøønøøyy. Mänitä hønñdaacpä metsc piädsøømy.

61 Mänit hajxy miänaañ:

—Nøm yø'ø craa miänaañ coogä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añ; mänitác cumaaꝑc wiingpä yajpädø'ögäängumbä.

62 Mänitä teedywiindsønñ tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Nej, caj mhadsowa'añä. Tii hajxy jaduhñ coo xñäxø'owø'øy.

63 Pero cabä Jesús waamñb ñä'a mänaañ. Mänitä teedywiindsønñ miänáangumbä:

—Ja'a Dioscøxpä miich ja'a tøyhajt myégät; højts hawáañác pø tøyhajt jaduhñ coo miich ja'a Dios tøø xquieꝑy, coo ja'a Dios xyHuunghaty.

64 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän. Jadúhñhøch mijts nnämaabiä, høøch ja'a Diosquexypä, cooĉ hajxy yhixa'añ häña'a maa ja'a Dios yha-hooyhaampiän, ja'a mäjaamøødpä; y cooĉ jaduhñ nmänajtägatsa'añ jocjooty.

65 Mänitä teedywiindsønñ ja'a wyit quiøø'ch. Paady quiøø'ch coo hänajty yhawa'anda'agy. Mänit miänaañ:

—Tøø hädaa craa quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä. Tii testigo hajxy njaac wäänämät. Hamdsoo hajxy tøø mmädoy nej tøø quiapxtägoyyän.

66 Neby hajxy mmäna'añ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Tøø jaduhñ quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä; ween yho'ogy.

67 Mänitä Jesús wyiingudsujøøyyä. Mänit wiojpä. Mänit wyiingugoxøøyyä.

68 Mänit ñämaayyä:

—Pø tøyhajt jaduhñ coo Dios tøø xquieꝑy, najuø'ow pøn tøø xquioꝑy.

69 Jimñä ja'a Pedro hänajty yhäña'ay tøjwiing. Mänitä Pedro ñämejtsä to'oxymoonsä tu'ug. Mänit ñämaayyä:

—Miich ja'a Jesús hijty mmøødwädijpy, túhmäts, ja'a Galileatsøhmäbä.

70 Mänitä Pedro ñijjøgapxä maa ja'a jäya'ayhajxiän:

—Pätiidä jaduḡn mnä'ä mädiacypy.

⁷¹ Tøjpädsomáannäp ja'a Pedro hānajtj, mānit yḡjxägumbä ja'a to'oxymoonsä tu'ug. Mānitä moonsä ñāmaayy ja'a hajxy hānajtj jim̄bä:

—Yøø mixy ja'a Jesús hijty møødwädijp ja'a Nazarettsohm̄bä.

⁷² Jadāhooc ja'a Pedro ñijjogapxä:

—Tøyhajt, cábøch ja'a craa nhixiä.

⁷³ Mānitjuøøby ja'a Pedro ñāmáayyägumbä, ja'a hajxy hānajtj jim̄bä:

—Tøyhajt jaduḡn coo miich ja'a Jesús hijty mmøødwädity; jaduḡn miich mmädiacpä nebiä Galileatsohm̄bän.

⁷⁴ Mānitä Pedro miānaañ:

—Pø cábøch tøyhajt nmädia'agy, wéenhøch ja'a Dios jaduḡn xyajcumädoy. Cábøch ja'a craa nhixiä.

Tuunä ja'a Pedro jaduḡn ñä'ä mānaañ, mānitiä tsee yaaxy.

⁷⁵ Mānitä Pedro quiøxy jahmiejch nebiaty ja'a Jesús hānajtj tøø miāna'añän: “Cajnä ja'a tsee hānajtj ya'axy, tøø miich hānajtj tægøøghooc mnijjogapxyii cóogøch tyijy xquia'a hixiä.” Mānitä Pedro jim̄ chohñ. Mānit tiægøøyy jøøbiä hoyhoy.

27

¹ Coø jioðøøyy, mānitä teedywiindsøn hajxy quiojyquiapxytiuuñ møødä martuumädøjc-hajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

² Mānitä Jesús hajxy cø'øxoch hoy yajcø'ødägø'øy maa ja'a Poncio Pilatän, ja'a hānajtj tuumbä gobernador.

³ Ja'a Judas ja'a Jesús hānajtj tøø yhawaanø'øy. Coø ja'a Judas yḡijxy coø ja'a Jesús hānajtj yaghó'oga'añii, cabä jioot jaduḡn ñä'ä møc-hajty. Mānitä hii'xmajcpä plataxädø'øn hoy yajwiimbity maa ja'a teedywiindsøn hajxiän, maa ja'a martuumädøjc-hajxiän.

⁴ Mānit miānaañ:

—Tøøch jaduḡn ngädieey coøchä craa ho'cøøc tøø nhawaanø'øy, ja'a cajpä pojpä cädieemiøødpä.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Ca'a yhøjts ngüeendä yø'øduḡn. Miič mgüeendä yø'øduḡn.

⁵ Mānitä Judas ja'a xädø'øn ñajtsxäbapøøyy jii by tsajtøgooty. Mānit hoy ñiyo'tøøyyänä.

⁶ Mānitä teedywiindsøn ja'a xädø'øn hajxy pyiwø'cy. Mānit hajxy miānaañ:

—Cab hädaa xädø'øn hajxy hawiinmats nbädäacämät maa ja'a xädø'øn hajxy quiuyoxø'øyän, je'eguiøxpä coø jāya'ay jaduḡn tøø tioogyii ho'cøøc.

⁷ Mānit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coø ja'a naax hajxy hānajtj jiuya'añ, ja'a xøhajpä Tu'tspojtstaact, ja'a xädø'ønhaam ja'a Judas hānajtj hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä. Je'le hajxy hānajtj wia'ana'añ cabäsantä maa ja'a jāguembä jāya'ayhajxy ñaaxtägø'øwät.

⁸ Coø ja'a naax hajxy jaduḡn jiuuyy ja'a xädø'ønhaam ja'a Judas hānajtj hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä, paady jaduḡn xiøhaty Nø'ñaa xøxtä jäda'anäbaadyñä.

⁹ Jaduḡndsä tiøjijty nebiä Jeremias jecy miānaañän, ja'a Diosquexypä: “Mānitä plataxädø'øn hajxy miooyyä hii'xmajc (nebiä judiošhajxy tøø ñägaxiän).

¹⁰ Mānitä tu'tspojtstaact hajxy hoy jiuu nébiøch ja'a Dios tøø xyhane'emiän.”

¹¹ Mānitä Jesús yajmejtsä maa ja'a gobernadorän. Mānit miäyajtøøwä:

—Nej, miich ja'a judiošhajxy xguiobiernähajpä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän.

12 Mänitä Jesús ñähwaambejtä ja'a teedywiindsønñhajxy mөөдä martu-
umädöjc-hajxy. Pero cabä Jesús waamb ñä'ägä mänaañ.

13 Mänitä Pilato miänaañ:

—Nej, caj miich jaduhñ mmädooyä nebiaty hajxy jaduhñ xñänómiänä.

14 Pero cabä Jesús ñä'a hadsooyy; paadiä gobernador jiaanñ tehñ
yagjuöoyy. Cab hänajty ñajuö'öy nebiaty jaduhñ wyiinmahñdyhädät.

15 Jaduhñdsä gobernador hänajty quiuhdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay
hänajty tu'ug yhöxmach xööjooty pön ja'a cu'ug jaduhñ ñänómäp coo
yhöxmadsöjät.

16 Jiibiä craa hänajty tu'ug chumyñhäna'ay ja'a xöhajpä Barrabás. Töö ja'a
Barrabás xiöö hänajty wyi'i wia'xy.

17 Coo ja'a cu'ughajxy hänajty töö quiöxy hamugö'öy, mänitä Pilato yajtöoyy:

—Pön mijts jaduhñ mnänöömby cooñ nhöxmádsät, Barrabás tögä ja'a
Jesús ja'a Cristohajpä.

18 Ñajuööbiä Pilato hänajty coo ja'a Jesús jaduhñ yajcö'dägöoyyä
je'eguiöxpä coo ja'a quiuhdujt hänajty quia'a yajmädsöjçäxä.

19 Jimnä ja'a Pilato hänajty yhäña'ayñä maa hänajty tiuñän, mänitä Pilato
quiapxyñäguejçä ja'a tio'oxiöjçäm: “Cab jaduhñ cu mdsaaçhtiuñ; hoyhäna'c
yö'öduhñ. Tööç haamyquiods haxöög nguma'ay yö'öögöxpä.”

20 Mänitä teedywiindsón ja'a cu'ug hajxy jiojcapxöoyy coo ween hajxy
miäna'añ coo ja'a Barrabás yhöxmadsöjät, y coo ja'a Jesús yagho'ogöjät.

21 Mänitä gobernador ja'a cu'ug miäyajtöögumbä:

—Mädyii häna'c mijts mnänöömby cooñ nhöxmádsät.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Barrabás.

22 Mänitä Pilato yajtöoyy:

—Ja'a Jesúsäts, ja'a xöhajpä ja'a Cristo, nébiöç je'e ndúnät.

Mänit hajxy nägöxiä yhadsooyy:

—Möjpahbet cruzcöxp.

23 Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii haxöögpä jaduhñ töö tiuñ coo jaduhñ yagho'ogöjät.

Mänit hajxy jaduhñ yáaxcumbä:

—Möjpahbet cruzcöxp.

24 Coo ja'a Pilato jaduhñ yhiixy coo ja'a cu'ughajxy hänajty quia'a
mädowa'añ, coo hajxy maas hanaxiä yhaamhada'añ, mänitä nöö yujwaañ.
Mänit quiö'öbuju cu'ugwiinduuum. Mänit miänaañ:

—Ca'a yhööç jaduhñ mänaamb coo yö'ö hoyhäna'c jaduhñ yagho'ogöjät;
mijts jaduhñ mänaamb.

25 Mänitä cu'ughajxy nägöxiä miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Höjts jaduhñ mänaamb mööd höjts nnöox mööd höjts
nmajc.

26 Mänitä Pilato ja'a Barrabás yhöxmajch. Mänitä Jesús yajwojpä. Mänit
yajcö'dägöoyy coo nöçxy miöjpahbedyii.

27 Mänitä Jesús yajnöçä ja'a gobernador soldadohajxy. Mänitä Jesús
jiuhbigöoyy ja'a soldadohajxy nägöxiä.

28 Mänitä wyit yajtsijçäxä. Mänitä tsaptswit yajpägöoyyä.

29 Mänitá haptycoroná piädaacá maa ja'a quiuhduumän. Mänitá paxy yajcø'ogabøøyyá yhaooyhaampiäcø'ø. Mänit wyiinjicädaacá. Mänit wyiin-gapxpejtá:

—iViva ja'a judíos ja'a guobiernähajxy, viva!

30 Mänitá Jesús wyiingutsujøøyyá. Mänitá paxy piøjcäxä. Mänit wiojpä quiuhduum.

31 Coø yhuuc wiingapxpejtäbä, mänit tsaptswit yajtsijägumbä. Mänit yhamdsoo wit yajpägøøyyägumbä. Mänit yajnøcxänä maa hänajty miøjpahbeda'añiijän.

32 Tu'haamnøcxpä jäya'ay hajxy tu'ug jiojcuabaadøøyy ja'a Cirenetsohmbä. Simón hänajty xiøhaty. Mänitá Simón ja'a cruz hadsip yajcajptsoowä.

33 Mänit hajxy miejch maa jaduñ xiøhatiän Gólgota. Je'eduhñ ñänøømby: "Maa ja'a ho'ogyjiäya'aguiopc ñähgäda'aguiän."

34 Mänitá Jesús tsaatyñøø jia yaghuucä ja'a jaanč tehñ tiahmbä. Coø jaduñ yhuucmajch, cab jaduñ chojcy.

35 Mänitá Jesús miøjpahbéjtänä cruzcøxp. Mänitá soldadohajxy yhäyø'cy dadoshaam nebiä Jesús ja'a wiyt hajxy yajwá'xät. Jaduhñdsä tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy miänaañän: "Dadoshaam hajxy yhäyø'cy nébiøch nwit hajxy jaduñ xyajwá'xät."

36 Mänitá soldadohajxy jim yhøxtaacy nebiä Jesús hajxy jaduñ wyiin-häñá'awät.

37 Mänit hajxy jim yuugjahy cruzcuhdum tiiguiøxp ja'a Jesús coø tøø miøjpahbedyii: "Jesús hädaa, ja'a judíos guobiernohajxy."

38 Jimä mee'tspä metsc miøjpahbéjtäbä. Cujc ja'a Jesús miähmøøyy, tu'ug hanajtyhaamby, tu'ug hahooyhaamby.

39 Ja'a jäya'ayhajxy hänajty najxpä, wyi'i wyiingapxpejpy hajxy hänajty møøð hajxy hänajty wyi'i quiuhjägøñ.

40 Jaduhñ hajxy hänajty ñiñäma'ayii:

—Ja'a, miich jaduñ mänaañ coø mahñdy ja'a tsajtøjc myagjida'añ, y cumaaxc mahñdy mhädiuna'añ wiingpä. Niyajmänacøøjäts hamdsoo pø tøyhajt jaduñ coø miich Dios xyHuunghaty.

41 Jaduhñ ja'a teedywiindsønñhajxy piamänaambä møødä ley-yajñähixøøbiähajxy, møødä fariseoshajxy, møødä martuumädøjc-hajxy.

42 —Tøø jaduñ yhuuc wi'i miäyajnähwa'ačh, y caj hamdsoo ñiyajnähwa'adsa'añii. Pø tøyhajt jaduñ coø jaduñ guobiernähaty maa ja'a judiøshajxiän, ween jaduñ hamdsoo ñiyajmänaqyii cruzcøxp neby højts jaduñ nmäbøjcämät.

43 Jaduhñ tøø xnämäayyäm coø yHuunghadyii ja'a Diósäm y coø ja'a Dios jaduñ cwieendähada'añ. Pø tøyhajt jaduñ coø ja'a Dios jaduñ jiaanč toocy, ween jaduñ yajnähwa'ačh.

44 Jaduhñdsä mee'tspähajxy piamänaambä, ja'a hajxy jim møjpahbetypä cruzcøxp.

45 Mänitcujyxiøø ja'a naaxwiimbä wyiingoodsøøyy. Tägøøghorä jaduñ yhiyty wiingoods.

46 Mänitmänacyxiøø ja'a Jesús møc yaaxy: "Elí, Elí, lama sabactani", je'eduhñ ñänøømby: Dios mee'x, Dios mee'x, tiich jaduñ coø tøø xñajtshixø'oy.

47 Ja'a hajxy hänajty jim wi'i tiänaabiä, coø hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Elías yø'ø craa jaduñ jia wi'i miøjyaaxyp.

⁴⁸ Mänit tu'jäya'ay xo'od hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit quiumadsøoyy ja'a tsaatyñøøxunjooty. Cøjx je'e chomø'øy. Mänit paxy yagøjwøønoøoyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús yaghaguubøoyyä neby jaduñ miüügät.

⁴⁹ Mänitä häna'c-hajxy wiingpä miänaañ:

—Huug hahijxnä, ween yhuuc cähxø'øgy pø minaañbä Elías yajnähwa'adsa'añ.

⁵⁰ Mänitä Jesús jadähooc møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä.

⁵¹ Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quioø'tswa'xy cujjiä. Cøxp jaduñ quioø'tsohñ. Mänitä hujx ñajxy. Mänitä tsaajaduñ wia'xy.

⁵² Mänitä ho'ogyjiäya'ajiut may yhawaach. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy may jiuypiojcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø miäböquiäbä.

⁵³ Coo ja'a Jesús hänajty tøø jiuypiojcy, mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy yhawa'adspädsøomy, ja'a hajxy hänajty tøø jiuypiojcy. Mänit hajxy quiajptägøoyy Jerusalén. Jim hajxy jaduñ yhiyxä nämay.

⁵⁴ Jimä soldadowiindsøn ja'a Jesús hänajty cwieendähaty møødä soldadohajxy. Coo ja'a tsø'ty hajxy jaduñ yhiyx, mänit hajxy jiaançh tehñ chähgøoyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøyhajtäm hijty coo hädaa craa hijty Dyioshuungä.

⁵⁵ Jimä tajjäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty wyi'i ñäheebø'øy jäguemduum. Jimä Jesús hajxy hänajty tøø piadsooñ Galilea. Tøø hajxy hänajty piuhbety.

⁵⁶ Jimä María hänajtpä ja'a Magdalatsohmbä, møødä María ja'a Jacobo tiajhajxy, møødä Zebedeo tio'oxiojcy.

⁵⁷ Coo quioodsøoyy, mänitä mäyøøjäya'ay tu'ug miejch, ja'a xøhajpä José. Jim hänajty chooñ Arimatea. Pianøcxäbä ja'a Jesús miädia'agy hänajty je'e.

⁵⁸ Mänitä José ja'a Pilato cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänäcät cruzcøxp. Mänitä José ja'a cuhdujt miooyyä.

⁵⁹ Mänit jaduñ yajmänajcy. Mänitä poobwit yajnähbijty.

⁶⁰ Mänit jaduñ jüby piädaacy tsaajutjooty ja'a naamädjypä. Paadiä José ja'a tsaajut hänajty tøø yajtajyii, jüby hänajty piäda'aga'añii coo hänajty tøø yho'ogy. Mänitä tsaajut yhähamoomtägøoyy tsaahaam maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän. Mänitä José wyiimbijty.

⁶¹ Jimä María Magdalatsohmbähajxy miähmøoyy møødä María tu'ugpä. Jim hajxy hänajty yhäñ'a'ay maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän.

⁶² Viernes ja'a Jesús jaduñ yho'cy. Cujaboom ja'a teedywiindsøn hajxy miejch maa ja'a Pilatän møødä fariseoshajxy.

⁶³ Mänitä Pilato ñämaayyä:

—Miiçh møjteedy, ja'a craa häxøoy hó'cäbä, tøø hijty miäna'añ cooc tyijy cumaaçc hijty jiuypiojga'añ. Pero nä'ä høñndaac jaduñ.

⁶⁴ Entoces, quex ja'a soldado jim maa tøø ñaaxtägø'oyän, jaduñ hajxy jaduñ jim yhadäná'awät jadu'tsuhñ. Jaduñdsä Jesús miägu'ughajpä ja'a ñaaxni'x hajxy nøcxy quia'a yajpädsøomä. Jaduñdsä cu'ug hajxy quia'a nämá'awät cooc tyijy tøø jiuypiojcy. Maas hanaxiä hajxy jaduñ cu yhöñndaacy quejee ja'a Jesús hijty yhöñnda'aguiän.

⁶⁵ Mänitä Pilato miänaañ:

—Xiidsä soldadohajxy. Ween hajxy jim nøcxy yhadäna'ay neby jaduñ quia'a pädsømät.

⁶⁶ Mänit soldadohajxy jim quiejxä hadänaabiä. Mänitä tsaajut hajxy xiøjøoyy ja'a jim hämoomnaabiä maa ja'a tsaajuthaawän. Mänit hajxy jim miähmøoyy.

28

1 Cujaboom näxøø jopyñä, mänitä María Magdalatsohmbä jim miejch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän møødä Maria tu'ugpä.

2 Mänitiä hujx møc ñajxy. Jimä Dios ja'a mioonsä hänajty tu'ug tiäna'ay. Tsajpootyp hänajty tøø chooñ. Mänitä tsaaj jöhämoomy ja'a hijty hijpä juthaguum. Mänitä yhäxtaacy tsaanähgøxp.

3 Jaanč tehñ yhaamb hänajty je'e. Jaanč tehñ pioob ja'a wyit hänajty.

4 Coö ja'a soldado ja'a Diosmoonsä hajxy yhiyx, mänit hajxy tiägøøyy tsäyuuibiä. Jaanč tehñ chähgøøby hajxy hänajty. Mänit hajxy quidaaay. Jaduhñ hajxy miähmøøyy nebiä ho'ogypiän.

5 Mänitä María hajxy ñämaayyä ja'a Diosmóonsäm:

—Ca'a hajxy mdsähgø'oy. Nñajuøøbiøch jaduhñ coö ja'a Jesús hajxy mhøxta'ay, ja'a hijty tøø miøjpahbedyijäbä.

6 Cabä jii; tøø jiuypioøcy neby hijty tøø miäna'añän. Miñ hajxy huug hiç maa tøø ñaaxtägø'oyän.

7 Coö hajxy jaduhñ mhixät, mänitä miägu'ughajpä hajxy nõcxy paquiä mhawaanä coö jaduhñ tøø jiuypioøcy, coö jaduhñ ñøcxø'øga'añ Galilea. Jim hajxy jaduhñ mbaada'añ. Jaduhñhöch mijts nhawaanäm.

8 Mänitä María hajxy hoy yhiyx paquiä maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän. Jiibädä hajxy chähgø'oy, jiibädä hajxy xioonda'agy. Mänitä miägu'ughajpä hajxy hoy yhawaanä päyø'øguiä.

9 Tu'haamnøcxpä ja'a Jesús ñäguehxtøø'xy. Mänitä María hajxy yajpoo'xä. Mänitä Jesús hajxy wyiingumedsøøyy. Mänit hajxy tiecymiämäneñøøyy. Jaduhñ hajxy wyiingudsähgøøyy.

10 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'oy. Nøcxhöch ja'a nmägu'ughajpä hajxy hawáanäc coö hajxy jim nõcxät Galilea, cooç hajxy jim xpiaada'añ.

11 Coö ja'a María hajxy hänajty tøø wyiimbity maa ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioøquiän, mänitä soldado hajxy näje'e nõcxy cajpooty, ja'a hajxy hänajty tøø yhadänä'ayäbä. Mänitä teedywiindsøn hajxy hoy yhawaanä nebiaty hajxy hänajty tøø yhiyx.

12 Mänitä teedywiindsøn hajxy hoy miøødmädia'agy ja'a martu-umädøjc-hajxy neby hajxy jaduhñ quiojyquiapxytiünät. Mänitä soldado xädø'øn hajxy may miooyyä.

13 Mänitä soldado hajxy ñämaayyä:

—Jaduhñ hajxy mmänä'anät coö hajxy coods mmaaho'cy, y coö ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpä hajxy hoy yajpädsømyii.

14 Y coodsä gobernador jaduhñ miädoyhädät, højts jaduhñ nyajmäbøgäp. Jaduhñ hajxy xquia'a capxpäädät.

15 Mänitä soldado ja'a xädø'øn hajxy wyiingpøjcy. Mänit hajxy hoy jiatcø'oy neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayiiän. Jaduhñdsä judíoshajxy miädia'agyñä høxtä jäda'anäbaadyñä.

16 Mänitä Jesús miägu'ughajpä hajxy jim nõcxy Galilea, ja'a nämajtu'ugpä. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a tuñän maa ja'a Jesús hänajty tøø ñägäpxiän.

17 Coö ja'a Jesús hajxy yhiyx, mänit hajxy wyiingudsähgøøyy, hoy hajxy hänajty näje'e quia'a ja mäböcy hamuumdu'joot.

18 Mänit hajxy wyiingumedsøøyyä. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tøøçhä Dios cuhdujt cøxiä xmiø'oy jim tsajpootyp, møød hädaa yaabä naaxwiin.

¹⁹ Nøcx hajxy wiinduhmyhagajpt. Yajwiingapxø'øw hajxy nébiøch nmädia'agy hajxy xmiäbójcät. Jadhun hajxy myajnäbétät ja'a Diosteedycøxpä, møødä høøchcøxpä, møødä Dioshespíritucøxpä. Høøch ja'a Dios xyHuunghajp.

²⁰ Jadhun hajxy myajnähixø'øwät coo hajxy jadhun miäbógät nebiátyhøch mijts tøø nhane'emiän. Mjahmiédsäp hajxy jadhun coøch mijts nmøødhida'añ cøjxta'axiøø høxtä coonä naaxwiimbä wyiimbídät.

San Marcos

¹ Jaduhnä Diosmädia'agy chohnäda'agy ja'a Jesucristocøxpä, neby jiajty, neby yhabejty. Dioshuungä Jesucristo je'eduhñ.

² Jaduhñ jim cujaay myiñ nocyjiooty, ja'a Isaiás jecy quiujähyyäbä. Ja'a Isaiás, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy yajwa'x. Jaduhnä Dios ja'a yHuung jecy ñämaayy:

Huuc mäadow, chámhøchä nguguexy nguejxø'øga'añ maa miich mnøcxø'øwa'añän.

Je'e ja'a mädia'agy nøcxy yajwa'xa'añ coo miich jim nøcxy mwäditaambä.

³ Mänitä Dios jiaac mänaañ:

“Pactúmhøchä nguguexy nøcxy wiädita'añ. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoyhada'añ coo ja'a wiingapx jøjcapxøøbiä jim tøø quiäda'agy pactuum,

mänit hajxy nøcxy wyiingapx jøjcapxø'øwa'añii coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'ød,

coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcät, ja'a hajxy mWiindsønhadaambiä.”

Ja'a Juan jaduhñ nänøømä, ja'a hánajty mäyajnäbetaambä.

⁴⁻⁵ Mänitä Juan je'e jiaançh tægøøyy mäyajnäbejpä jim jäguemduum, maa ja'a møjnøø hánajty xiøhatiän Jordán. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Juan hánajtiän. Jim hajxy hánajty choon maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Judea, møød jim maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Jerusalén. Mänitä Juan ja'a cu'ug tiægøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy ñäbetät, weenä jiootä wyiinmahñdy hajxy yajtægach. Jaduhnä Dios ja'a piojpä quiädieey hajxy yajnähwäatsät. Mänitä cu'ugä piojpä quiädieey hajxy ñägapy. Jaduhñ hajxy hánajty miäna'añ cooc ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy hánajty ñajtshixø'øwa'añ. Mänit hajxy ñäbejnä.

⁶ Ja'a Juan, camellopøjt hánajty wyithajpy. Wajhac hánajty wiøønhajpy. Mu'u hánajty chu'uçhhajpy. Møjtsiinnøø hánajty yhu'ugyhajpy.

⁷ Mänitä Juan ja'a cu'ug yajwiingapxøøyy: “Jímhøchä njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ yajwiingapxøøbiä. Maas mäjaamøød je'e miedsa'añ quejeeth høøch. Cábøch cuhdujt jaduhñ njaty møødä nebiä cuhdujt je'e miøødän, ja'a jaac medsaambä.

⁸ Coo mijts nyajnäbejty, nøøhaam mijts nyajnäbejty. Pero ja'a jaac mi-naambä, Dioshespírituhaam hajxy jadähooç xyajnäbejtägatsa'añ.” Jaduhnä Juan miänaañ.

⁹ Cujequiä Jesús jim miejch maa ja'a Juan hánajty miäyajnäbetiän, jim maa ja'a møjnøø hánajty xiøhatiän Jordán. Jimä Jesús hánajty tøø choon maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret, jim maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Galilea. Mänitä Juan ja'a Jesús yajnäbejty.

¹⁰ Tuunä Jesús ñä'a tø'ødspädsøømy, mänit yhijsy coo ja'a tsajt yhawaach. Mänitä Jesús ja'a Dioshespíritu yhijsy coo hánajty ñägäda'agyii nebiä paloman.

¹¹ Mänitä Dios jim quiuhgapxnajxy tsajpootyp. “Høøch miich tu'uquiä nHuunghajpy. Miich njaançh tehñ chojpy. Miich njaançh tehñ quiu-maaby.” Jaduhnä Jesús ñämaayyä.

¹² Mänitä Jesús miødhajtä pactuum ja'a Dioshespíritu.

13 Mänitá Jesús jim piuhwaatsá. Nidiuhm jim miähmøøyy. Jagooyyá animalhajxy hánajty jim wiädity. Mänitá Jesús ñámejtsá ja'a møjcu'ugong. Mänitá Jesús jia tågøøyyá jøjcaxøøyyäbä. Juxychägui'xxøø ja'a Jesús jim yhiyty jäguemduum. Mänitá Jesús ñámejtsá ja'a Diosmoonsähajxy ja'a jim tsajpootypä. Mänitá Jesús piuhbejtä.

14 Ja'a Juan, cujegy je'e chuümä. Coö je'e jaduñ chuumä, mänitá Jesús jim ñøcxtägajch Galilea. Mänitá Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy coöc hánajty yhabaatnä coö ja'a Dios ja'a miøcmäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ.

15 “Habáatnäp jaduñ coö ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ. Paadiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Weenä mjootä mwiinmahñdy hajxy meyajtägach. Weenä mhaxøøgwinnmahñdy hajxy mnajtshixø'øy.” Jaduhñä Jesús miänaañ.

16 Cujequiä Jesús tiägøøyy wädijpä maa ja'a mejy hánajty xiøhatiän Galilea. Jim hánajty wiädity mejypia'a, mänitá jäya'ay metsc yhiixy, ja'a Simón møødä piuhya'ay Andrés. Hacx mats ja'a Simóñhajxy hánajty tiuunghajpy. Jiibiä yhacxjohm d hajxy hánajty piäda'agy mejjiooty.

17 Mänitá Simóñhajxy ñämaayyá:

—Jam hajxy wädijtäm. Je'e mijts hijty mduunghajpy, hacx mats. Wiingtuunghøøch mijts nmo'owaamby. Nyajnähi xø'øwäämbiøch mijts nebiä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy myajwiingapxø'øwät —nømä Jesús miänaañ.

18 Tuunä jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitá Simón ja'a yhacxjohm d hajxy hoy ñajtswidso'øy mejypia'a. Mänitá Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

19 Weeñtiä ja'a Jesúshajxy hánajty tøø miejypia'ayo'øy, mänitá Jesús ja'a Zebedeo yhiixy møødä yhuunghajxy, ja'a Santiago møødä Juan. Barcohuungooty ja'a Zebedeohajxy hánajty yhäña'ay. Jiibiä yhacxjohm d hajxy hánajty yhaxodsø'øy.

20 Mänitá Jesús ja'a Santiago miøjyaaxy møødä Juan. Mänitá Santiago ja'a Jesús hajxy piadu'ubøj pä. Nähgueec ja'a tieedy hajxy jiiby barcohuungooty møødä mioonsähajxy.

21 Mänitá Jesúshajxy jim miejch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Capernaum. Coö ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitá Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajwiingapxøøbiä.

22 Mänitá cu'ughajxy yagjuøøyy coögä Jesús hánajty hoy yajnähi xø'øy nebiä møjcuhdujtmøødpän. Maas hóyyäc hánajty yajnähi xø'øy quejee ja'a häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty na xy yajnähi xøøbiä tsajtøgooty.

23 Jiibiä mähdioj c hánajty tu'ug tsajtøgooty, tøø hánajty yajtägø'øyii ja'a møjcu'u. Mänitá møjcu'u tiägøøyy yaaxpä møc:

24 —Miich Jesús, Nazaret miich mdsøñ. Tii højts coö xmiädsibø'øy. Højts jaduñ xjia wi'i yajcuhdägoyyaamb, túhmäts. Nnajuøøbiøch pøñ miich. Miichä Dios xyHuunghajp —nømä mähdioj cä møjcu'u yajmänaañä.

25 Mänitá Jesús ja'a møjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø mähdioj cän —nømä Jesús miänaañ.

26 Mänitá møjcu'u ja'a mähdioj c je'e yajpojpaaty. Yáaxäbä mähdioj c ñähwaatsä. Ja'a møjcu'u jaduñ yajyaax.

27 Coö ja'a Jesús ja'a mähdioj c jaduñ yajnähwaa ch, jiaan ch teh m yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduñ nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä:

—Maa yø'ø craa cuhdujt jaduħñ tøø ñä'ä mahñ piøcy coo yø'ø mähdiøjcä møjcu'u jaduħñ yajnähwaatsä. Nej, hawiinjemyguiuhdujtäda'a miøødäjä —nømä Jesús ñänøømä.

²⁸ Paquiä mädia'agy jim wia'xy Galileanaaxooty wiinduhmyhagajpt coo ja'a Jesús ja'a miøcmäjaa hänajty tøø yajcähxø'ogy.

²⁹ Coo ja'a Jesúsħajxy jiihy chajtøjpädsøømy møødä jiamioødtøjc, mänit ħajxy jim ñøocy maa ja'a Simóñħajxy hänajty chána'ayän møødä Andrés. Quipxiä Santiagohajxy hänajty choonä møødä Juan.

³⁰ Ja'a Simón ja'a miø'ødhoc, pa'amgo'naaby hänajty je'e. Tobia'am hänajty miøød. Coo ja'a Jesús jim miejch maa ja'a Simón tiøjcän, mänitä Jesús yhawáanäxä coo ja'a pa'amjäya'ay hänajty jiihy tøgooty.

³¹ Coo ja'a Jesús tiøjtägøøyy, mänitä pa'amjäya'ay wyidsø'cy. Mänitiä ja'a tiøy tiøjch. Mänitä Jesús yajcaayyä yaghuuccä ja'a Simón ja'a miø'ødhoc.

³² Mänittsuu, coo ja'a xøø hänajty tøø quiuhnaxy, mänitä Jesús pa'amjäya'ay may yajnámejtsä, jim maa ja'a Simón tiøjcän, møødä møjcu'umøødpähajxy.

³³ Jimä cu'ughajxy hänajty may tiäna'ay tøgħaawjooty.

³⁴ Mänitä Jesús jäya'ay may yajpa'amnajxy. Madiu'ujä pa'am ħajxy hänajty miøødä. Møødä møjcu'umøødpähajxy, yajnähwaatsä ħajxy je'ebä. Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhanehmy coo ħajxy quia'a cápxät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ħänajty ñajuø'øyii pøn je'e.

³⁵ Cujaboom, je'enä hänajty wyiingoodsä, mänitä Jesús piädø'cy. Mänit tiøjpädsøømy. Mänit jim ñøocy jäguemduum. Mänitä Tieedy hoy pia'ya'axy.

³⁶ Coo jioøøyy, mänitä Simóñħajxy yhiixy coo Jesús hänajty tøø tiu'ubøcy. Mänit ħajxy tiu'ubøjcy høxtaabiä.

³⁷ Coo ja'a Jesús piaatä, mänit ñämaayyä:

—Jim miichä cu'ug xjia wi'i yajtøy maachä ndøjcän.

³⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jam ħajxy wiingtuum wädjätäm maa ja'a cajpt wiingonbän. Jadúññhøchä cu'ugä Diosmädia'agy jim nyajwiingapxøøbiät. Jadúññhøch nwiinguexiä coochä Diosmädia'agy wiinduhmyhagajpt nmäwädität.

³⁹ Mänitä Jesús tiägøøyy wädjipä tsajtøjc-tsjatøjc wiinduhmyhagajpt jim Galileanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxøøby, møødä pa'amjäya'ay hänajty yajnähwaatspä, ja'a ħajxy møjcu'umøødpä.

⁴⁰ Mänitä Jesús pa'amjäya'ay ñámejtsä tu'ug, ja'a leprapa'ammøødpä. Mänitä Jesús wyiinjiçädaacä, miänuu'xtaacä:

—Pø chojpy miichä mjoot jaduħñ, høøch hädaa nba'am yajnähwäatsäc —nømä Jesús ñämaayyä.

⁴¹ Mänitä mähdiøjc ñäxuu'tsä. Mänit ñähdoonä. Mänit ñämaayyä:

—Tii coo quia'a cabä. Tøø jaduħñ mnähwa'aäch.

⁴² Tuunä ja'a Jesús jaduħñ ñä'ä mänaañ, mänitiä mähdiøjcä pia'am ñähwaatsä.

⁴³⁻⁴⁴ Mänit miägäpx yhanehmä:

—Huuc mäadow, cab jaduħñ pøn mhawáanät coo tøø mba'amnähwa'aäch. Tu'uda'aquiä jim mnøcxät maa ja'a teediän, ween jaduħñ xyhiixy coo tøø mjaanç pa'amnähwa'aäch. Mänit mguyoxø'owät nebiä Moisés jey yhanehmiän, jaduħñä cu'ughajxy ñajuø'owät coo tøyħajtä mba'am tøø jiaanç naxy —nømä Jesús miänaañ.

⁴⁵ Pero cabä craa ñä'ä mädia'agymiäbøjcy, ja'a pia'am hänajty tøø yajnähwa'aächijäbä. Coo tiu'ubøjcy, mänit tiägøøyy mädiaacpä nebiaty

hänäjty tøø jiaty. Wiinduhmyhagajptä mädia'agy jaduñ wia'xy. Coø ja'a pa'amjäya'ayhajxy jaduñ miädoyhajty coø ja'a Jesús hänäjty miäyaja'pamnäxy, mänitä Jesús hajxy tiägøøyy høxtaabiä coø ja'a pia'amhajxy jajnäxäxät. Paadiä Jesús hänäjty quia'a cajptägø'owaannä coø ja'a pa'amjäya'ayhajxy hänäjty jia wili'ñämech. Paadiä Jesús miähmøøñä jäguemduum maa jäya'ay quia'a hitiän. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay may ñämejtsä. Wiinduhmyhagajptjaty hajxy hänäjty chooñ.

2

¹ Cujequiä Jesús jadähooc quiajptägøøyy Capernaum. Mänitä mädia'agy wia'xy coø hänäjty jim tøø miéjtscumbä.

² Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Jesús hänäjty miejtsa'aguiän. Paquiä ja'a tøjc jaduñ yhuçh. Høxtä tøguubiaady hajxy miejch. Mänitä Jesús ja'a cu'ugä Diosmädia'agy tiägøøyy jajwiingapxøöbiä.

³ Mänitä pa'amjäya'ay tu'ug quiøømiejtsä cø'ømucy tecymiucy. Nämädaaxcä jäya'ayhajxy hänäjty quiø'øy tsaajiooty.

⁴ Cabä pa'amjäya'ay hänäjty hoy jajmedsa'añii maa ja'a Jesúsän, coø ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jiaanç tehñ miayyä. Mänitä mähdiojc miäbejtä kuhjodiönähgøxp. Mänitä tøjc hajxy weeñtiä jajcuwaach, jim mäðøyyä maa ja'a Jesús hänäjty pia'täna'ayän, mäduhñtiä pa'amjäya'ay hoy ñänaxy. Mänit jaduñ quiuhdøñajxä tsaajiooty. Jiiby hoy quiäda'agy maa ja'a Jesús wyiinduuman.

⁵ Paadiä pa'amjäya'ay jajmejtsä maa ja'a Jesúsän, ñajuøøby hajxy hänäjty coø ja'a pia'am hänäjty jajnäxäñäxä. Coø ja'a Jesús jaduñ yhiçxy coø ja'a miädia'agy hänäjty miäbögañäxä coø hänäjty miäyajtso'oga'añ, mänitä pa'amjäya'ay ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä, tøø ja'a mboj tøø ja'a mgädieey xñähwa'açh —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jiibiä häna'c-hajxy hänäjty näje'e piahäña'ay, ja'a Diosmädia'agy hajxy näxy jajnähiçøöbiä tsajtøgooty. Jiiby hajxy hänäjty miämädoonaabiä. Mänit hajxy näje'e miänaañ quiopcooty:

⁷ “Tii yø'ø craa jaduñ coø miäna'añ cooc tyijy yø'ø pa'amjäya'ay piojpä quiädieey tøø jajnähwäatsäxä. Cap pøñ cuhdujt miøødä coø jäya'ayä piojpä quiädieey jajnähwäatsät; jagooyyä Dios tu'uquiä miøødä.”

⁸ Ñajuøøyy ja'a Jesús jaduñ waambaty hajxy hänäjty miädia'agy quiopcooty. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii hajxy jaduñ coø mwili' miädia'agy mgopcooty.

⁹⁻¹¹ Høøch, Diosquëxyhøch høøch, päadyhøch cuhdujt nmøødä cooçhä jäya'ayä piojpä quiädieeyhajxy yaa jajnähwäatsät hädaa yaabä naaxwiin. Hädaa mähdiojc, nyajpa'amnäxämbiøch hädaa. Jadúhñhøch nyajcähxø'oga'añ cooçh njaanç Diosquëxiä. Jaduñhä tøyhajt hajxy mmøødhajpät cooçh cuhdujt njaanç møødä cooçhä jäya'ayä piojpä quiädieeyhajxy jajnähwäatsät —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä pa'amjäya'ay ñämaayyä:

—Tänaayyø'og. Widsø'og yø'ø mdsaa. Nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

¹² Tuunä ja'a Jesús jaduñ ñä'a mänaañ, mänitä pa'amjäya'ay jiaanç møcpøjcy. Mänit tänaayyø'cy. Mänitä chaay wyidsø'cy. Mänit tiu'ubøjnä. Coø ja'a cu'ughajxy jaduñ yhiçxy, mänit hajxy nägøxiä jiaanç tehñ jagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Ni mänaa hõjts jaduḥḥ nga'a hǎjxäm.

Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgøøyy.

¹³ Mänitä Jesús ñøcxtägajch maa ja'a mejjiän. Mänitä jäya'ay jim may ñämëjtsägumbä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyyä.

¹⁴ Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy, mänitä Leví yhjxy, ja'a Alfeo yhung. Jim hänajty yhäña'ay meexäpa'a maa hajxy hänajty yajnähjuudiu'udiän. Mänitä Leví ñämaayyä:

—Jam wädǎjtäm —nømä Jesús miänaaḥ.

Mänitä Leví tiänaayyø'cy. Mänit piadu'ubøjcy.

¹⁵ Mänitä Jesúshajxy wioowä mägaabiä maa ja'a Leví ja'a tiøjcän, møødä jiamiøødtøjc. Nämayyä jäya'ayhajxy jim piamejch, ja'a Jesús hajxy hänajty pawädǎjpä. Jiibiä yajnähjuudiutpädøjcä Jesús hajxy hänajty may miøødcaamiucy miøødhuucmucy, møødä cuboj cugädieediøjc.

¹⁶ Jiibiä fariseoshajxy hänajty näje'e miähee'pna'ay, møødä häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy yajnähixøøbiä tsajtøgooty. Coö ja'a Jesús hajxy jaduḥḥ yhjxy coö ja'a yajnähjuudiutpädøjc-hajxy hänajty miøødcaamiugyii møødä cuboj cugädieejäya'ayhajxy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayyä:

—Yøø mwiindsøn, tii yøø yajnähjuudiutpädøjc coö miøødcaamiucy, møød yøø cuboj cugädieejäya'ay —nømä fariseoshajxy miänaaḥ.

¹⁷ Miädoow ja'a Jesús jaduḥḥ coö hajxy jaduḥḥ miänaaḥ. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Pøn jaduḥḥ møc, cab hajxy yajtsooyø'oy. Pøn jaduḥḥ pa'ammøød, je'eds hajxy jaduḥḥ yajtsooyøøby. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin coočä cuboj cugädieebiähajxy nnämä'awät coö ja'a yhäxøøgwiinmahǎdy hajxy ween ñajtshixø'oy. Pønäc tyjy pojpä cädieey ca'a møød, cáböch hajxy je'e waamb nnäma'awa'añ —nømä Jesús miänaaḥ.

¹⁸ Cujecy, jimä Juan ja'a jiamiøødhajxy hänajty jaguiay yhity, møødä fariseoshajxy näje'e. Mänitä jäya'ayä Jesús hajxy hoy näje'e miäyajtøy:

—Yøø Juan ja'a jiamiøødhajxy, jaguiay hajxy yøø yhity, møød yøø fariseoshajxy. Pero miichä mjiamiøødhajxy, cab hajxy jaduḥḥ yhjypä. Tisän —nømä Jesús ñämaayyä.

¹⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coö ja'a pøc ja'a hu'ug naxy jiadyii, cabä jäya'ayhajxy yhity jaguiay, ja'a hajxy woybä wichpä, coö ja'a jamiøød hajxy hänajty wyiingay wyiinhu'ugy. Cab hajxy hänajty jiootmayhaty.

²⁰ Pero habaadäannäp jaduḥḥ cooč yaa ndsoonaannä. Mänitøch mäböjnäbä ja'a njiamiøødhajxy yhida'añ jaguiay. Jootmayhadaamb hajxy hänajtiän.

²¹ Ni pønä tucwit quia'a hagøø'oy jemýwyithaam. Ja'a jemýwyit, múgäp je'e. Ja'a tucwit, cøødsäp je'ebä. Maas hanaxiä jiaac pagøødsät.

²² Jaanä jaduḥḥduhmbä, ni pønä jemývyino quia'a cudemø'oy tucwajhacxujiooty. Jaac xünäp ja'a jemývyino jaduḥḥ. Mägøødsøøb ja'a tucwajhacxuy jaduḥḥ. Cøxäp ja'a jemývyino yhäxyocy. Nä'ägä tågøyyäp jaduḥḥ nämetsc. Tågøyyäp ja'a tucwajhacxuy. Jaanä tågøyyäb jemývyinäbä. Pádiädsä jemývyino hajxy qujudemø'oy jemýwajhacxujiooty —nømä Jesús miänaaḥ.

²³ Poo'xxiøøjooty hänajty je'e, jimä Jesúshajxy hänajty wiädity trigocamjooty, møødä jiamiøødtøjc. Mänitä jiamiøødhajxy yohguiujc tiägøøyy trigowiingädsujtspä. Je'e hajxy hänajty jiøø'xaamby.

²⁴ Jimä Fariseoshajxy hänajty näje'e piawädijpä. Mänitä Jesús nãmaayä:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy coo trigowiingädsuch poo'xxiøøjooty. Nej, cab hajxiäda'a ñajuø'oyä coo ja'a cuhdujt jaduñ myiñä coo hajxy jaduñ mge'a tünät poo'xxiøøjootiä —nømä fariseoshajxy miänaañ.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä Diosmädia'agy hajxy mgapxiä coo ja'a Davidhajxy jecy yäho'pøjcä mөөdä jiamiøødtøjc.

²⁶ Ja'a Abiatar hänajty tuumb teedywiindsøn. Mänitä David jiiyb tiägøøyy Diosøogooty. Mänitä tsajcaagy quiaaay, ja'a teedyhajxy hänajty tøø quiuy-oxø'oyäbä Dioswiinduum. Mänitä David ja'a jiamiøødtøjc piuhmooyy. Hoorä, cabä cuhdujt hänajty myiñ coo ja'a David ja'a tsajcaagy hajxy jaduñ quiäyät. Jagooyyä teedy cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy quiäyät.

²⁷ Mänitä Jesús miänäänqumbä:

—Paadiä Dios ja'a poo'xxiøø quiunuu'xy, weenä jäya'ayhajxy mänit pioo'xy. Mijts jaduñ ja mänaamb, paadiä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy cooc tyijy ja'a poo'xxiøø hajxy wyiingudsähgø'øwät. Cab jaduñ ñä'ä tøyyä.

²⁸ Cooch jaduñ nDiosquexiä, päadyhøch cuhdujt nmөөdä cooch nmähané'emät høxtä poo'xxiøøjootypaady —nømä fariseoshajxy nãmaayä.

3

¹ Mänitä Jesús jadähooc tiøjtägøøyy tsajtøogooty. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug cø'øma'ad.

² Jimä fariseos ja'a Jesús hajxy hänajty miähee'pna'ay pø jaanč mäyajpa'amnaxaamb hänajty je'e poo'xxiøøjooty. Wiinmahñdy hajxy hänajty yhøxtaaby nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät.

³ Mänitä cø'øma'adpä nãmaayä:

—Tänaayyø'øg. Miñ yam cujc täna'aw —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä mähdiøjc jaduñ quiudiuuñ.

⁴ Mänitä fariseoshajxy nãmaayä:

—Nebiä cuhdujt myiñ coo hajxy nduunämät poo'xxiøøjooty, hoy tøgä haxøøgä. Nej, jaduñä cuhdujt myiñ coo jäya'ay hajxy nyajtsóocämät poo'xxiøøjootiä, tøgä jaduñ myiñ coo jäya'ay hajxy nyaghó'cämädä —nømä Jesús miänäänqumbä.

Pero cabä fariseoshajxy waamb ñä'ägä hadsooyy.

⁵ Mänit hajxy wyiinhee'ppejtä, mäduhñtiä Jesús hajxy hänajty jiihdänaawiädity. Jootmayhajpä Jesús hänajty coo ja'a fariseos ja'a cø'øma'adpä hajxy hänajty quia'a näxuuč. Cabä Jesús hänajty jiootcujcä. Mänitä mähdiøjc nãmaayä:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaanč xajtøøyy. Tuunä jaduñ ñä'ä xajtøøyy, mänitiä quiø'ø yhooyøyy.

⁶ Mänitä fariseoshajxy wyiimbijty. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Herodes jiamiøødhajxiän. Ja'a Herodes, gobiernä hänajty tiuumby. Mänitä fariseoshajxy nägøxiä quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy yajyagho'ogøøjät.

⁷ Coo ja'a Jesús hajxy jiiyb choññ tsajtøogooty mөөdä jiamiøødtøjc, mänit hajxy jim ñøxtägajch maa ja'a meypia'ajän. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may piawädity. Galilea hajxy hänajty choññ.

⁸ Tøø ja'a mädia'agy hänajty wia'xy wiinduhmyhagajpt coo ja'a Jesús madiu'u hoy-yagjuøøñajaty pä hänajty yajcähxø'øgy. Coo ja'a jäya'ay ja'a

mädia'agy hajxy jaduñ miädooy wiinduhmyhagajpt, mänitá Jesús jáya'ay may ñámejtsä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hánajty chooñ, mөөд jim Judeanaaxooty, mөөд jim Jerusalén, mөөд jim Idumea, mөөд jim Jordánmøjnөhawiimb, mөөд jim Tiro, mөөд jim Sidón.

9-10 Coo ja'a pa'amjája'ayhajxy hánajty may tөө yajmөcpөgyii, paadiä Jesús hánajty jia wi'i ñähdoná'añii ja'a jáya'ayhajxy jaac pa'amмөөdpä, ween hajxy jaduñ ñähwaatspä. Hөxtä nyhanө'tsmújçäp hajxy hánajty. Mänitá Jesús ja'a jiamiөөdtөjc ñämaayy coo barcohuung hajxy jim ñähix hahixө'ө miähäñá'awät, jaduñä Jesús jii by paquiä piédät coo hánajty pianө'өdsa'añii ja'a cu'ug.

11 Jimä jáya'ayhajxy hánajty wiädijpä ja'a mөjcu'umөөdpä. Homiaajä Jesús hajxy hánajty yhixy, mänitá Jesús hajxy hánajty wyiinjiçäda'agy, mänitá Jesús hajxy hánajty ñäma'ay:

—Dios miich xyHuunghajp —jaduñä mөjcu'umөөdpähajxy hánajty wyi'i ya'axy.

12 Mänit hajxy yhanehmä coo ja'a Jesús hajxy quia'a nägäpxät majjáya'ayhagujc. Ja'a Jesús jaduñ hanehm.

13 Mänitá Jesús jim ñөcxy tunguhduum. Mänitá Jesús ja'a jiamiөөд miөjyaaxy, pөñ hánajty hoy quipxy miөөdwäditaamby. Coo hajxy jim quioo'ty maa Jesús hánajtiän,

14 mänit hajxy nämajmetsc wyiinguejxä coo ja'a Jesús hajxy quipxy miөөdwädítät, mөөд coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nөcxy yajwa'xy.

15 Mänitá cuhdujt hajxy miooyyä coo jáya'ay hajxy yajñähwá'adsät, ja'a hajxy mөjcu'umөөdpä.

16 Jaduñä Jesús ja'a jiamiөөdhajxy hánajty xiөhaty, ja'a hajxy nämajmetspä. Tu'ug hánajty xiөhaty Simón. Je'e ja'a Jesús yajxөbejt Pedro.

17 Jimä Zebedeo yhuunghajxy hánajtypä, ja'a Santiago mөөдä Juan. Jue'e hajxy yajxөdägөөyyä Boanerges. Jaduñ hánajty miädia'agytiägө'өy coo hajxy hánajty paquiä jiaanç tehм yhawa'anda'agy nebiä häneejän.

18 Ja'a hajxy hánajty jaac jimbä, jaduñ hajxy hánajty xiөhaty Andrés, mөөдä Felipe, mөөдä Bartolomé, mөөдä Mateo, mөөдä Tomás, mөөд Santiago, ja'a Alfeo yhuung, mөөдä Tadeo, mөөдä Simón, ja'a hánajty xөhajpä ja'a celote.

19 Ja'a miämajmetspä hánajty xөhajp Judas Iscariote. Je'e ja'a Jesús cujecy too'c; ja'a Jesús miädsiphajxy cө'өdägөөyyä.

20 Mänitá Jesús hajxy ñөcxy maa tiөjcän mөөдä jiamiөөdhajxy.

Mänitá jáya'ayhajxy may miéjtscombä maa ja'a Jesús hajxy hánajtiän. Paadiä Jesús hajxy hánajty quia'a nabaadөөyyäxä mänaa hajxy jaduñ quiáyät mөөдä jiamiөөд, coo ja'a pa'amjája'ayhajxy hánajty wyi'i yhadsipy coo ja'a pia'amhajxy yajñäxäxät.

21 Coo ja'a Jesús ja'a jiuuy miägu'ughajxy jaduñ miädoyhajty coo ja'a Jesús hánajty jiaanç tehм yhadsibyii, mänitá Jesús hajxy ñámejch. Mänitá Jesús hajxy jia yajnөcxaañ hadsip. Jaduñ hajxy hánajty miäna'añ cooc tyjy ja'a Jesús hánajty tөө quiuhiñ.

22 Mänitá häna'c-hajxy näje'e quiädaacy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty naxy yajñähixөөbiä tsajtөгooty. Jerusalén hajxy hánajty tөө chohnda'agy. Mänit hajxy miänaañ:

—Yø'ø Jesús, puhbéjtäp yø'ø ja'a møjcu'ugong, paadiä mäjaa miøødä coo jäya'ay yajnäwha'ačh, ja'a hajxy møjcu'umøødpä. Haa ca'a, ja'a møjcu'ugong ja'a møjcu'u hajxy wyiindsønħajpiä —nømä Jesús wyiingapxpejtä.

23-26 Mänitä yajnähixøøbiädøjc-hajxy miøjyaaxä. Mänitä Jesús tiägøøyy yajnähixøøbiä cuento yajmäbaadyhaam.

—Coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty tu'cajpt, cab hajxy hoy ñimiøødtunäänänä. Jaanä jadhuhnduhmbä, coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty tu'que'ex, cab hajxy hoy tøgooty ñimiøødhidäänänä. Jaanä jadhuhnduhmbä, coo ja'a møjcu'uhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty møjcu'u, cab hajxy jadhuh hoy wiäditaannä. Cöxäp hajxy jadhuh quuihdägoyy. Jadhuhnä tøyhajt hajxy mmøødhädät coočhä møjcu'ugong xquia'a puhbety.

27 'Jaanä jadhuhnduhmbä, ni pønä møjjäya'ay hoy mga'a mäméedsät tijaty jii by miøød tiøgooty. Mänit mävöcypä coo jawyiin mgø'øxots mdexyxiódsät, mänitäs hoy mmäméedsät.

28 'Tøyhajt jadhuh coo ja'a Dios jäya'ay miämee'xa'añ nebiatiä pojpä cädieey hajxy miøødä, waambatiä Dios hajxy tøø miägapxtägoy.

29 Pero pønä Dioshëpïritu tøø miägapxtägoy, je'e mävöcypä, cab hajxy mänaa miämee'xäänänä. Homiänaaxøø ja'a piojpä quüädieey hajxy miävädita'añ —nømä Jesús miänaañ.

30 Paadiä Jesús jadhuh miänaañ, coo hänajty tøø ñänømyii cooc tyijy ja'a møjcu'ugong hänajty miøødvädity.

31-32 Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä tiajhajxy miejch møødä piuhya'ayhajxy. Coo jäya'ayhajxy hänajty jiaanč tehñ miayyä tøgooty, paadiä tiajhajxy töguum miähmøøyy. Mänitä capxy hajxy quiejxy tøgooty coo ja'a Jesús ween yhuuc pädsømy. Jiibiä Jesús jäya'ay hänajty may jiuhhänaawiädityii tøgooty. Mänit hajxy miänaañ:

—Ximä mdaj xwyi'i yajtøy møødä mbuhya'ayhajxy møødä mbuhdo'oxyhajxy.

33 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønħoch ndajhajpy; pønħoch nbuhya'ayhajpy.

34-35 Mänitä Jesús jäya'ay wyiinhee'ppejty mäduhñtiä hänajty jiuhhänaawiädityii. Mänit miänaañ:

—Pønjätyhøch nDeedy miädia'agy cudiúunäp, je'ečh ndajhajpy, je'ečh nbuhya'ayhajpy —nømä Jesús miänaañ.

4

1 Mänitä Jesús jadähooc yhäääaccumbä mejypia'a Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa je'e hänajtiän. Coo hawa'adspä hänajty jim quia'a hity pu'uwiing, paadiä Jesús barcohuungooty tiägøøyy mejywyiing. Mänit jii by yhäñaaguüädaacy. Jimä jäya'ayhajxy miähmøøyy pu'uwiing hamädoowhijpä waambatiä Jesús hänajty miädia'agy.

2 Mänitä Jesús tiägøøyy yajnähixøøbiä cuento yajmäbaadyhaam.

3 —Huuc mädw hajxy, mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy trigowøjpä.

4 Näje'e trigotøømd quiahy tu'haam. Mänitä muuxyhajxy hoy pyiwø'øgy.

5 Wiingtuumä trigotøømd hoy quiahgumbä tsaajoot maa naax hänajty quia'a møødän. Paquiä trigotøømd miujxy coo naax hänajty quia'a cøcä.

6 Pero nägooyä xøø piädsøømy, cøjxä trigohuung tiø'øch coo tyicts hänäjty cøøc tøø quia'a häda'agy.

7 Wiingtuum hoy quiähgumbä maa hapyt hänäjty jiaanč tehñ miayyän. Coo hapyt jaduñ yee'cy, cøjx jaduñ ñähäna'ayii. Ni tiøøm ja'a trigo quia'a pejty.

8 Wiingtuum hoy quiähgumbä maa ja'a naax hänäjty jiaanč tehñ tioon'quiän. Jaanč tehñ yhooyøyy ja'a trigo jim. Näje'e hii'xmajcpajc miøødä tu'wipä; näje'e tägøøghii'xpajc miøødä; näje'e mägo'xpajc miøødä tu'wipä.

9 Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Pøñ hädaaduñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

10 Coo majiäya'ayhajxy wyiimbijty, jimä Jesús ja'a jiamioød miøødmähmøoy, ja'a hajxy hänäjty nämajmetspä, møødä wiingjäya'ay ja'a näwéñtiäbä. Mänitä Jesús ñämaayä coo quiapxtöwät waambaty hänäjty tøø miädia'agy.

11 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Jaduñä Dios jioot chocy coo mijts mwiinjuø'owät nebiä miäjaa yacähxø'øga'añ. Hijty, cap pøñ hijty wyiinjuø'oy. Yø'ø wiinghäna'c-hajxy, ni yø'øhajxy quia'a wiinjuø'oy. Päädyhøch yø'ø häna'c-hajxy nyajñähixø'oy cuento-yajmäbaadyhaam.

12 Hoy hajxy jia mädooy, cab hajxy wyiinjuø'oy; jaduñä Dios hajxy quia'a jøjpøgø'owät; jaduñä piojpä quiädieey hajxy quia'a yajñähwäatsäxät.

13 Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Mijts, pø cab hajxy jaduñ hoy mwiinjuø'owa'añ waambátyhøch naamnä tøø ngapxy cuento-yajmäbaadyhaamä, ni jaduñ hajxy hoy mga'a wiinjuø'owa'añ waambátyhøch njaac yajmøødmädia'aga'añ cuento-yajmäbaadyhaam.

14 Ja'a jäya'ay trigowøjpä, jaduñ mäwiinäs miäbaady nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpän.

15 Ja'a trigotøømd cähwäbä tu'haam, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e jia mädooyän. Pero nägooyä ja'a møjcu'u ñämech, mänitiä hajxy yagjahdiägøoyäxä waambaty hajxy tøø yajwiin-gapxø'oyii.

16 Ja'a tøømd cähwäbä tsaajoot, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e paquiä miäbøquiän, Jaanč tehñ xioondaacp hajxy jaduñ.

17 Pero cab hajxy jejcy miäbøcy. Nägooyä hajxy jaduñ chaachtuñii ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, mänit hajxy ñajtshixøøñä.

18 Ja'a tøømd cähwäbä maa hapyt jiaanč tehñ miayyän, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e jia mäbøquiän.

19 Pero jiaanč tehñ jiahmiejchp hajxy jaduñ ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Je'e hajxy jaduñ wyi'i ñädajpy wyi'i ñämaaby neby hajxy hoy chänä'awät, neby hajxy hoy yhäyowät, møød maa mäyøøhadyiibän. Yajtägoobiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ.

20 Ja'a tøømd cähwäbä maa naax jiaanč tehñ tioon'quiän, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e hamuumdu'joot miäbøquiän. Hoy hajxy jiaanč tehñ quiuidiñ. Jaduñ hajxy miäbaady nebiä trigo hii'xmajcpajc miøødän tu'wipä, møød nebiä tägøøghii'xpajc miøødän, møød nebiä mägo'xpajc miøødän tu'wipä.

21 Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo jāya'ay jøøn hajxy quiudøø'xø'øy, cøxp hajxy yujcoñ. Cab hajxy jiiby quiuhjupy cubetapa'c. Ni jiiby hajxy quia'a pāda'agy maabejtpa'c.

²² Jaanā jaduhñduhmbā, tijaty jaduhñ hijp yu'u'čh, tsipcøxp jaduhñ quiøxy cāhxø'øga'añ.

²³ Pøñ jaduhñ wiinjuøøby, wéenhøch nmādia'agy xmiäbøjcä.

²⁴ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Huuc wiinjuøøw hajxy nébiøch cham nyajmøødmādia'aga'añ; pøñ hädaa mādia'agy hoy wiinjuøøby, maas hoy jaduhñ jiaac yajwiinjuøøwa'añii.

²⁵ Pøñhøch nmādia'agy tøø xmiäbøjcä, je'e'ch njaac yajnähiøø'øwaamby. Pero pøñhøch nmādia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, cābøch je'e tii nyajnähiøø'øwaanä. Høxtä jiahdiägoyyaamby je'e mädyii tyijy tøø jia wiinjuøøy.

²⁶ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miøcmājaa yajcāhxø'øga'añ, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä jāya'ay ñi'ibiän.

²⁷ Coo ñiüppädøøy, mänit nøcxy miaanä coo tøø quioodsøøy. Cujaboom, coo jiobøøy, mänit piädø'cumbä. Pero cab jaduhñ ñajuøøy nebiä tøømd miuxy. Hiç, hamdsoo ja'a tøømd miuxy yeegy.

²⁸ Ja'a tøømd, jiibiä miäjaa piaady naaxooty. Coo miuxy, mänit yeegy. Coo yeegy, mänit piøjy. Coo piøjy, mänit tiøømbety. Coo tiøømbety, mänit miäjay.

²⁹ Coo miäjay, mänit hajxy chucy. Tøø jaduhñ yhabaatnä coo hajxy yajpädøøgät.

³⁰ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Nebiaduhñ njaac yajmäbáatämät coo ja'a Dios ja'a miøcmājaa jaduhñ yajcāhxø'øga'añ.

³¹⁻³² Coo ja'a Dios ja'a miøcmājaa yajcāhxø'øga'añ, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä mostazapajcän. Jaanč tehñ chay ja'abi' mostazapajc jaduhñ. Ni mädyii hujs piäc jaduhñ quia'a tsayyā nebiä habi' mostazapajc chayyän. Pero coo mñi'ibät, jaanč tehñ piaquiä jaduhñ yeegy cøxp. Mäjatyjaty yhaa'x yeegy. Høxtä hoyyā muuxyhajxy jim pie'eñ yhaa'xjooty.

³³⁻³⁴ Haagä hädaaduhmbä cuento-yajmäbaadyhaamä Jesús ja'a cu'ug hānajty yajwiingapxøøy, mäduhñtiä hajxy hānajty hoy wyiinjjuøøwa'añ. Pero coo ja'a cu'ug hānajty tøø wyiimbijnä, mänitā Jesús ja'a jiamioød hawiing ca'xy quiapxtøønä, ja'a hajxy hānajty nāmajmetspä.

³⁵ Coo chuujøøy, mänitā Jesús ja'a jiamioød ñāmaayy:

—Tsøc hajxy jāamäm barcojooty; jam hajxy jimhaamby mejyhawiimb.

³⁶ Jiibiä Jesušhajxy hānajty yhäña'ay barcojooty møødä jiamioødhajxy. Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jiibiä jāya'ayhajxy näje'e piadu'ubøjpa wiingbarcojooty. Pero ja'a majiäya'ay, jim hajxy miähmøøyy mejypia'a.

³⁷ Mänit møc tiägøøyy pojpä. Mänitā mejy tiägøøyy ja'tspä. Mänitā barco ñähja'tspejtä. Mänitā nøø com tiägøøyy barcojooty. Høxtä hujs ja'a barco jaduhñ. Quinaambä barco hānajty.

³⁸ Pero ja'a Jesús, maab hānajty je'e jiiby barcohjxhaam. Cuhñøø'øxøøy hānajty jiiby mia'ay. Jaanč tehñ chähgøøbiä Jesús ja'a jiamioødhajxy hānajty. Mänitā Jesús hajxy hoy yuxy. Mänitā Jesús ñāmaayyä:

—Wiindsøn, nej, caj mdajy mmayyä coo hajxy nguhdägoyyānāmä.

³⁹ Coo ja'a Jesús mia'abiädøøcy, mänitā poj yhojy møødä mejy coo yu-ungøøwät. Mänitā poj jiaanč mooñ; møødä mejy, yuungøøyy je'ebä.

⁴⁰ Mänitā Jesús ja'a jiamioød ñāmaayy:

—Tii hajxy hijty coo mwi'i chähgø'ø. Nej, cab hajxy mmäbøquiä cooñ møcmäjaa nmøødä.

41 Jaanč tehñ chähgøøby hajxy hänäjty. Mänit hajxy hamee'ch ñiñämaayyä:

—Pønäda'a yø'ø; høxtä poj møødä mejy, cudiüñäxäbä miädia'agy yø'ø.

5

1 Mänitä Jesúshajxy jim miejch mejyhawiimb, maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Gerasa.

2 Coø hajxy miänajcy barcojooty, jimä jäya'ay hänäjty tu'ug tiäna'ay jäguemjuøøby. Møjcu'u hänäjty tøø yajtägø'øyii.

3 Jutjooty hänäjty chäna'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänäjty ñaaxtägø'øyän. Jaanč tehñ miøcä craa hänäjty. Ni cadenahaamä jäya'ayhajxy hänäjty hoy quia'a cø'øxots quia'a tecyxiödsa'añ.

4 Mayhooc hajxy hänäjty tøø jia cø'øxoch tøø jia tecyxioch cadena-haam. Pero wyi'i yaghapodøøbiä cadena hänäjty. Ni pøn hänäjty quia'a mäjäda'aga'añ.

5 Xøømdsuhñ hänäjty jim ya'axy jioçy cabäsantäjooty møød tunjooty. Naxy hänäjty tsaahaam hamdsoo ñiçhugyii.

6 Coø ja'a Jesús jaduñ yhiixä jäguem, mänit päyø'øguiä ñänøcxä. Mänit hoy wyiinjiçcäda'agyii.

7-8 Mänitä Jesús ja'a møjcu'u ñämaayy:

—Jua'ads miich jiiby maa yø'ø craajän.

Mänitä møjcu'u møc yaaxy:

—Miich Jesús, miichä Dios xyHuunghajp, ja'a jim tsajpootypä. Nej mni-jäwø'øyii møød høøçhcøxpä. Tunä mayhajt, ca'ačh xchaächtiñ. Dios, cøxp je'e.

9 Mänitä Jesús ja'a møjcu'u miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänitä møjcu'u yhadsooyy:

—Legiönghøch nxøhaty. Páadyhøch jaduñ nxøhaty coo højts jaduñ njaanč tehñ ñämayyä.

10 Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy quia'a høxquexøøjät jäguem.

11-13 Jim wiingón maa ja'a Jesúshajxy hänäjtiän, jim mejypia'a, jimä hädsømhajxy hänäjty may yuummydiajy tunmøjc. Námejtsmil hajxy hänäjty wiädity. Mänitä Jesús jadähooc miänuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy ween jim quiexyii maa ja'a mayhädsømän, weenä hädsømhajxy nøçxy yajtägø'øyii. Mänitä møjcu'uhajxy jiaanč quejxä maa ja'a hädsømän. Mänitä craa ñähwaach, ja'a hänäjty tøø miøjcu'uyajtägø'øyijäbä. Mänitä hädsømhajxy cøjx yajtägø'øyii. Mänit hajxy päyø'øguiä yhädaacy mejjiooty. Cøjx hajxy jiiby ñøøji'xø'ø.

14 Ja'a häna'c-hajxy hänäjty jim hädsømgüeendähajp, cøjx hajxy piäyø'øgy. Hoyyä mädia'agy hajxy jim yajwa'xy cajpooty møød cajtpa'a neby hänäjty tøø jiadyii tøø tiüüi. Coø ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy hoy yhixy.

15 Coø hajxy jim miejch maa ja'a Jesús hänäjtiän, mänitä craa hajxy yhiixy, ja'a hijty pa'ammøødpä, coo hänäjty tøø ñähwäatsänä ja'a møjcu'u. Jim je'e hänäjty witmøød yhäñaañä. Coø hijty pia'ammøødä, nähwa'ads høxwa'ads hijty wiädity. Tøø hänäjty wyiinmahñmejtsnä. Jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a

cu'ughajxy jaduhñ coo ja'a craa hajxy yhijsy coo ja'a pia'am hānajtý t̄oō ñāhwáatsānā. H̄oxtā tsāhḡooyy hajxy jaduhñ.

16 Mānit hajxy c̄oɣx yajm̄oōdmādia'agyii neby hānajtý t̄oō jiadyii t̄oō tiuñii. Ja'a jāya'ayhajxy jaduhñ h̄íjxābā coo ja'a hāds̄om̄ ja'a m̄oɣju'u hajxy ya-t̄āḡooyyā, je'edshajxy jaduhñ mādiaac.

17 Mānitā cu'ug ja'a Jesús hajxy miānuu'xtaacy coo jim̄ ch̄oonāt maa ja'a quiajpthajxiān.

18 Coo ja'a Jesús hānajtý wyiimbidaannā barcojooty, mānit jaduhñ ñāmaayyā coo ween piadu'uboḡyii. Ja'a craa jaduhñ mānaan, ja'a pia'am hānajtý t̄oō yajnāxāxābā.

19 Mānitā Jesús ja'a craa ñāmaayy:

—Caj, ca'ačh xpian̄oocy. N̄oɣx jim̄ maa ja'a md̄oɣcān, maa ja'a mjujy maa ja'a mmāgu'ugān. N̄oɣxā mādia'agy yajwa'x coo miichā Dios t̄oō xñāxuuch, coo miichā Dios ja'a m̄oɣju'u t̄oō xyajnāhwa'ačh.

20 Mānitā craa jiaančh n̄oɣxy maa ja'a tīoɣcān. Mānitā mādia'agy jim̄ tiāḡooyy yajwa'xpā maa naax̄ hānajtý xīohatiān Decápolis. Jaduhñ je'e miādia'agyt̄iāḡo'oy majc-cajpt. Jaduhñā miādia'agy hānajtý yajwa'xy coo ja'a Jesús ja'a mādhīoɣ m̄oɣju'um̄oōdpā hānajtý t̄oō yajnāhwa'ačh. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miādooyy, mānit hajxy jiaančh tehñ yagjuooyy.

21 Mānitā Jesúshajxy wyiimbijnā barcojooty m̄oōdā jiam̄oōdhajxy. Coo hajxy jim̄ miéjtscumbā mejyhawiimb maa hajxy hānajtý t̄oō chohnda'aguiān, mānit hajxy jim̄ biarcōmānajcy mejypia'a. Mānitā Jesús jāya'ay may ñāmejtsā.

22 Mānitā Jesús jāya'ay tu'ug wyiin̄jicādaacā. Jairo hānajtý xīohaty. Je'e hānajtý jim̄ tuun̄b wiinds̄on̄ maa ja'a tsajt̄oɣcān.

23 Mānitā Jesús miānuu'xtaacā:

—Wiinds̄on̄, m̄oɣjtā'agyh̄och nhuung. To'oxiāna'c je'e. Majmetsc̄jum̄oɣt mīoōdā. Jámh̄och nhuung c̄o'ōnāhḡajpāc, ween jaduhñ mīoɣp̄oɣy —n̄omā Jairo miānaañ.

24 Mānitā Jairo ja'a Jesús mīoōdhajty. Jimā jāya'ay ja'a Jesús hajxy hānajtý may pian̄o'och piabooñ.

25 Jimā tajjāya'ay hānajtý tu'ug pa'amm̄oōd majiāya'ayhagujc. Majmetsc̄jum̄oɣjtā ñ̄o'ty hānajtý t̄oō xiee'xy jabom̄-jabom̄.

26 T̄oō ja'a mādhīoɣ hānajtý jeicy jia yajtsooȳo'oy maa ja'a doctorhajxiān. Pero cábādsā pia'am hānajtý ñā'āgā yajnāxāxā. T̄oō ja'a xiād̄o'ōñ hānajtý quiojxnā tii jaduhñ ñā'ā jaac yajniñāmājuȳo'ow̄o'ojāp. Coo hānajtý jaduhñ ñā'āgā yajtsooȳo'oy tehngajnā, maas hanaxiā pia'am hānajtý jaduhñ jiaac tehñ mīoɣta'agy.

27-28 Coo ja'a mādhīoɣ jaduhñ miādoyhajty coo ja'a Jesús hānajtý wiādity māba'amyajnajxpā, mānit jaduhñ wyiin̄maayy quiopecooty: “Coočh ȳo'oyit hāyaa nnā'ā nāhd̄oōnāt, nāxāb̄och nba'amādā'a hāyaaājā.” Mānitā Jesús jīoguyohdiāḡooyyā. Mānitā wyit jiaančh nāhd̄oōnāxā.

29 Mānitā tajjāya'ay ñ̄o'ty jiaančh hadujcy. Mānit ñijiāw̄ooyyā coo ja'a pia'am hānajtý t̄oō ñaxy.

30 Mānitā Jesús ñijiāw̄ooyyā coo tu'jāya'ay hānajtý t̄oō mīoɣp̄oɣy ja'a miājaahaam. Mānitā Jesús ja'a jāya'ay c̄oɣx wyiin̄hee'ppety. Mānit miānaañ:

—P̄on̄h̄och n̄wit t̄oō xñāhdoonā.

31 Mānitā jiam̄oōdhajxy yhadsooyy:

—Tii jaduhñ coo myajt̄oy p̄o t̄oō miich jāya'ay mwit xñāhdoonā. Haa ca'a, majiāya'ay hajxy jaduhñ xwyi'i pian̄o'tsāmā —n̄omā Jesús ñāmaayyā.

32 Pero jimä Jesús hänäjty yhoxta'ayñä pønä wyit hänäjty tøø ñähdöönäxä.

33 Ja'a tadjäya'ayä, jaanč tehñ chähgøøby hänäjty je'e. Paady hänäjty chähgø'oy coo hänäjty ñajuø'oy neby hänäjty tøø miøcpøcy. Mänitä Jesús hoy wyiinijcäda'agyii tsäyúuyyap. Mänitä tadjäya'ay ñägapxy neby hänäjty tøø miøcpøcy.

34 Mänitä Jesús miänaañ:

—Huung, paady miič mba'am tøø ñaxy coo tøø mmäbøcy cooč mäjaa nmøødä coočä jäya'ay tøy njaanč yajpa'amnaxy. Nøcxnä jootcuyc.

35 Jimä Jesús hänäjty miädia'agyñä, mänitä jäya'ayhajxy näje'e miejch. Jim hajxy hänäjty tøø choñda'agy maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitä Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'nä. Ca'a Jesús mhadsijpnä. Tii jaduñ jim ñä'ä jaac tünäp. Tøø ja'a mhuung yho'nä.

36 Coo ja'a Jesús jaduñ yhamädoonajxy, mänitä Jairo ñämaayyä:

—Ca'a mga'a mäbøcy. Ca'a mjootmayhaty —nøñä Jesús miänaañ.

37 Mänitä Jesús miänaañ coo pøn jim quia'a panøcxät maa ja'a Jairo tiøjcän. Jagóoyyägä Pedrohajxy jim ñøcxät møødä Santiago møødä Juan, ja'a Santiago piuhya'ay.

38 Coo hajxy jim miejch maa ja'a Jairo tiøjcän, jaanč tehñ jiøøby jaanč tehñ yaaxpä jäya'ayhajxy hänäjty jim.

39 Mänitä Jesúshajxy tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cajxä yø'ø to'oxiäna'c ñä'ä hó'oguiäbä. Tii hajxy coo mwi'i jiø'oy coo mwi'i ya'axy. Nä'ä maab yø'øduñ.

40 Coo ja'a Jesús jaduñ miänaañ, mäñit ñäxiicä. Mänitä Jesús ja'a jäya'ay cøjx yhoxquejxpädsømy tøghaguuy. Mänitä Jesús ja'a to'oxiäna'c hajxy ñänøcxy maa to'oxiäna'c hänäjty quio'na'ayän, møødä Jesús ja'a jiamiøødhajxy, møødä to'oxiäna'cä tiaj tieedyhajxy.

41 Mänitä Jesús ja'a to'oxiäna'c wyidsø'cy. Mänit ñämaayy:

—Quixyhuung, pädø'øg.

42 Tuunä ja'a Jesús jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitä to'oxiäna'c jiaanč pädø'cy. Mänit yo'oyø'cy. Jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a Jairohajxy jaduñ møødä Jesús ja'a jiamiøødhajxy.

43 Mänitä Jairohajxy yhanehmä coo hajxy jaduñ quia'a mädiä'agät coogä yhuung hänäjty tøø jiuypioøcy. Mänit hajxy ñämáayyäbä coo yhuung hajxy yajcáyät. Ja'a Jesús jaduñ mänaañ.

6

1 Coo ja'a Jesúshajxy jim chóñgumbä møødä jiamiøødhajxy, mäñit hajxy jim ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Nazaret. Jimä Jesús hänäjty ñä'ägädä tsoon.

2 Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Jesús jim ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänit tiägøøyy yajnähixøøbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy, mäñit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä:

—Maa yø'ø craa mädia'agy jaduñmä tøø ñä'ä maañ yhabøcy coo jaduñ jiaanč tehñ jiaty jiaanč tehñ ñajuø'oy, coo jaduñ hoy-yagjuøøñäjaty yajcähxø'ogy. Haa ca'a, højts nmägunaaxhätäm yø'øjä.

3 Je'e yø'ø, ja'a hijty tsejtpä pujxpä. Ja'a María yhuung yø'ø. Hajchhätäp yø'ø, ja'a Santiago, møødä José, møødä Judas, møødä Simón. Yaa ja'a piuhdo'oxyhajxy chäna'ay maa højts ngajptän.

Coo ja'a Jesús hánajty jim chooñ Nazaret, paady hánajty jim quia'a mämøjø'øy quia'a mämayø'øyii.

⁴ Coo ja'a Jesús jaduñ miädooy, mänit miänaañ:

—Homiaajä ja'a Dioswiinguexyypähajxy wyiingudsähgø'øyii. Jagooyä ha-
xxy jim quia'a wiingudsähgø'øyii maa yhamdsoo cajpthajxiän, maa yhamd-
soo tøjc-hajxiän.

⁵ Coo ja'a Jesús hánajty jim quia'a mämøjø'øy quia'a mämayø'øyii, paady
hánajty jim madiu'u hoy quia'a yajcähxø'øga'añ. Nämets nädägøøquia
pa'amjäya'ayhajxy jim ñä'a maañ yajpa'amnajxä cø'ønähgapyhaam.

⁶ Jiaanč tehñ yagjuøøbiä Jesús hánajty jaduñ coo ja'a miädia'agy jim
quia'a jøjpøgøøyyäxä.

Mänitä Jesús ja'a mädia'agy jim tiägøøyy yajwa'xpä mäduñjatiä cajpthu-
ung wiingonbä.

⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamioød wyiinguejxy, ja'a hajxy hánajty nämajmetspä,
coo hajxy wiädität cajpt-cajpt, coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajnähwá'adsät,
ja'a hajxy hánajty møjcu'umøødpä. Nämetscjaty hajxy hánajty wiädita'añ.

⁸ Mänitä Jesús ja'a jiamioød jiaac nämäaay coo hajxy tii quia'a mänøcxät,
ni tsajcaagy, ni morral, ni xädø'øñ. Jagooyä yonybiaxy hajxy quiäbät
tu'quiiä.

⁹ Tu'tehñquia cø'øg hajxy miänøcxät møød tu'xojxyä wit.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo hajxy jim mmédsät homiädyii cajptä, jimä tøjc hajxy tu'ug myu-
jwá'anät maa hajxy hánajty mmejtsta'aga'añän. Jimä hajxy jaduñ mhidät.
Cabä tøjc hajxy myajtägätsät.

¹¹ Majaty mijsä cu'ugä mmädia'agy hánajty xquia'a jøjpøgø'øwaanä, mänitä
mdecy hajxy mwiinxit mwiinwóbät, weenä naaxoc jaduñ quiøxy ca'ay.
Jaduñnä hijxtahnd miähmø'owät coo ja'a cu'ugä Diosmädia'agy hajxy hánajty
tøø quia'a jøjhadsowø'øy. Mänit hajxy jim mdsóonät.

¹² Mänitä Jesús ja'a jiamioødhajxy tiu'ubøjnä mädia'agy-yajwa'xpä.
Jaduñnä cu'ug hajxy hánajty yajwiingapxø'øy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy
piadu'ubøjnät, møød coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'øñät.

¹³ Mayyä jäya'ayhajxy hánajty yajnähwa'achii, ja'a hajxy hánajty
møjcu'umøødpä. Mayyä pa'amjäya'ayhajxy hánajty yajmøcpøgyii coo hon
hajxy hánajty yajnähjaaxyii.

¹⁴ Jimä Herodes hánajty guobiernähaty maa ja'a naax hánajty xiøhatiän
Galilea. Mänitä Herodes miädoyhajty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä
hánajty yajcähxø'øgy. Mänitä Herodes miänaañ cooc tyijy ja'a Juan
mäyajnäbejpä tøø jiuypjøjtägach. Ja'a Juan, je'e ja'a Herodes yhajodhajt
cooc tyijy hánajty je'e Jiesüsä; päadiägä hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'øgy
ja'a wyiinnmahñdyøxpä, cooc tyijy hánajty tøø jiuypjøjtägach.

¹⁵ Wiingatiä jäya'ayhajxy hánajty miänaambä. Naje'e hajxy hánajty
miäna'añ cooc tyijy Jesús hánajty je'e yhElíasä. Naje'e hajxy hánajty
miänaambä cooc tyijy ja'a Jesús hánajty wiädity nebiä jecyjiiäya'ayhajxy
hánajty tøø Dyiosmädia'agy-yajwa'xiän jegyhajty.

¹⁶ Pero ja'a Herodes, tehngajnä je'e hánajty miäna'añ cooc tyijy je'e Jwiangä,
ja'a hánajty tøø yajyo'puxyijijäbä. Je'eg tyijy jaduñ tøø jiuypjøjtägach.

¹⁷⁻¹⁸ Hix, haxøøgä Herodes hánajty jäya'ayhaty; ja'a yhamdsoo puhya'ay
tio'oxiøjc hánajty miøødtsänäaypä. Felipe ja'a Herodes piuhya'ay hánajty
xiøhaty. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hánajty xiøhajpä, ja'a Herodes hánajty

miøødtsänaabiä. Mänitä Juan ja'a Herodes yhojy: "Cab jaduḡḡ yhojy coo ja'a mhamdsoo puhya'ay tio'oxioj c jaduḡḡ mmøødtsänáayyät." Coo ja'a Herodes jaduḡḡ yhojjä, paadiä Juan yajmajtsä. Mänitä Juan chuumä.

¹⁹ Cabä Herodías hänajty yhojwiø'øy coo ja'a Herodes jaduḡḡ yhojjä, paadiä Herodías ja'a Juan hänajty jia wi'i yajyagho'oga'añii.

²⁰ Pero cabä Herodes hänajty jaduḡḡ miäna'añ coo ja'a Juan yagho'ogóøjät. Hix, wyiingudsähgøøbiä Herodes ja'a Juan hänajty. Näjuøøbiä Herodes hänajty coo ja'a Juan hänajty jiaanč tehḡ yhojhäna'cä. Jaanč tehḡ yhomiädoonä ja'a Herodes ja'a Juan miädia'agy hänajty miädoowä. Pero cabä Herodes hänajty ñajuø'øy neby jiatcó'owät.

²¹ Cabä Herodías wiinmahñdy hänajty ñä'ägädä paady nebiä Juan yajyagho'ogóøjät. Mänit yhabaaty coo ja'a Herodes xiøø hänajty jiada'añii. Mänitä Herodes ja'a jiamiøødtøj c miøødcaayy miøødhuucy, møødä mioonsähajxy, møødä generalhajxy, møødä mäyøødøj-c-hajxy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Galilea.

²²⁻²³ Jim hajxy hänajty quiay yhu'ugy, mänitä Herodías yhuung jii by tiøjtägøøyy. Mänitä quixy tiägøøyy hejtspä pujpä. Jaanč tehḡ yajxón yhejch piujty. Jaanč tehḡ xioondaac ja'a Herodeshajxy jaduḡḡ møødä wioyba wyichpä. Mänitä Herodes ja'a quixy ñämaayy:

—Tehḡ tiøy nnämä'awät, høøč yajmäyujwáanäc tii mdsogaamby, nmó'owäbøch miich je'le, hotyijä, høxtä nmó'owäbøch miich naax cupc maač yaa ngobiernähatiän.

Paadiä Herodes jaduḡḡ miänaañ, jaanč tehḡ xioondaacp hänajty jaduḡḡ coo ja'a quixy hänajty yajxón yhech.

²⁴ Mänitä quixy piädsøømy. Mänitä tiaj hoy miäyajtøy tiig jaduḡḡ yu-jwá'anäp. Mänitä Herodías wiinmahñdy piaaty nebiä Juan mäyajnäbejpä yajyagho'ogóøjät. Mänitä yhuung ñämaayy coo ja'a Juan ja'a quiopc yu-wáanäxät.

²⁵ Mänitiä quixy ja'a Herodes hoy ñäma'ay:

—Høøčhä Juan quiopc móoyäc texyjooty.

²⁶ Coo ja'a Herodes jaduḡḡ ñämaayy, mänit jiaanč tehḡ jiootmadiägøøyy. Mänit jaduḡḡ ñähadsooyy. Hix, tøø hänajty jaduḡḡ miäna'añ cooc hänajty hoy ñä'a tiijä yega'añ. Hix, tøø ja'a wioyba wyichpä hänajty jaduḡḡ yajmädoy.

²⁷ Mänitä Herodes ja'a mioonsä jii by quiejxy pujxtøgooty coo ja'a Juan nøcxy yo'puxyii.

²⁸ Mänit hoy jiaanč yo'puxyii. Mänitä quixy ja'a Juan quiopc hoy ya-jcø'ødägø'øyyii texyjooty. Mänitä tiaj hoy miøodiägach.

²⁹ Coo ja'a Juan jiamiøødhajxy jaduḡḡ miädoyhajty coo ja'a Juan hänajty tøø yagho'ogyii, mänitä Juan ñi'x hajxy hoy yajpádø'cä. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'øy.

³⁰ Mänitä Jesús ñämejstägajtsä ja'a jiamiøød, ja'a hajxy nämajmetspä. Cøjxä Jesús yhawáanäxä, nebiaty hajxy hänajty tøø miäba'amyajnaxy, møød waambaty hajxy hänajty tøø yajnähixø'øy.

³¹ Jaanč tehḡ miayyä Jesús jäya'ay hajxy hänajty ñämečhii. Wiimbijp hadøjpä majiäya'ayhajxy hänajty. Coo ja'a jäya'ayhajxy may wyi'i miech, paadiä Jesúshajxy hänajty quia'a näbaadøøyyäxä mäduhnajtä hajxy quiay yhu'ugät. Mänitä Jesús miänaañ:

—Jam hajxy paquiä póo'xäm wiingtuum maa majiäya'ay hajxy xquia'a paadaañäm.

³² Mänitá Jesúshajxy tiägøøyy barcojooty. Tsohn hajxy jimän. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a majiäya'ayhajxy hánajty quia'a jadyhitiän.

³³ Coo ja'a Jesúshajxy jaduhñ yhiixtu'ubøjcä, mänitá majiäya'ayhajxy wyi'i piadu'ubøjpä. Ñajuøøby hajxy hánajty jaduhñ maa ja'a Jesúshajxy hánajty ñøcxa'añ. Päyø'øguiä hajxy jaduhñ ñä'ägä nõcxy. Jawyiin hajxy jim ñä'ägä mejh maa ja'a Jesúshajxy hánajty ñøcxiän. Wiinduhnyguiajpt hajxy hánajty chooñ.

³⁴ Coo ja'a Jesús jii by piädsøømy barcojooty, mänitá jäya'ay yaghixøøyy may. Mänit näxuu'tscapxy miødhajty. Jaduhñ yhiixy nej coo meeg wyiindsón ca'a hijpän, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty quia'a yajnähiøø'oyii. Mänitá Jesús madiu'u tiägøøyy yajnähiøøbiä.

³⁵ Tøø hánajty chuujøøñä. Mänitá Jesús ja'a jiamiøød ñämejtsä. Mänitá Jesús ñämaayä:

—Jue'e jaduhñ yaa, pactuum. Cabä cajpt yaa maa ja'a cu'ug quiaayyøøc hajxy häyaa jiiyät. Tøø jaduhñ hoyhoy jiaanč tehñ chuujø'oy.

³⁶ Nämä'aw yø'ø cu'ug, ween hajxy nõcxy quiahyøxta'ay maa ja'a cajpt yaa wiingonbän —nømä Jesús ñämaayä.

³⁷ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tsøg hajxy nä'ägä yajcäayäm højtshájtäm.

Mänit hajxy yhadsóogumbä:

—Haa tii hajxy jaduhñ nhuuc nä'ä yajcäayyämöpä. Cajx nä'ä caayyøøcpä nä'ä huucøøcpä. Nej, jaduhñ miič mmäna'añä coo højts tsajcaagy nõcxy njuy mejtsmägo'x denario —nømä Jesús jiamiøød ñämaayyägumbä.

³⁸ Mänitá Jesús miänään gumbä:

—Huuc mäyajtøw yø'ø cu'ug pøn caayyøøc møød. Pønjaty jaduhñ møød, ween hajxy yajmucy.

Coo hajxy hánajty tøø yajmujnä, mänitá Jesús ñämaayä:

—Jagooyyä højts tsajcaagy mägooyyä tøø nbaady møødä hacx metsyä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitá Jesús miänään coo ja'a cu'ughajxy yhøxtá'agät necchooty tu'hagøøbiäjaty, nämägo'xhaam møød näjuxyčhägui'xmajc-haam. Mänit hajxy jaduhñ jiaanč yhøxtaacy.

⁴¹ Mänitá Jesús ja'a tsajcaagy mägooxpä quioondsooyy møødä hacx metspä. Coo chajhee'py, mänitá Dioscujú'uyäp wejcy ja'a tsajcaagy quiooxpä møødä hacx quiooxpä. Mänitá tsajcaagy tiägøøyy haguiddøøbiä. Mänitá jiamiøød tiägøøyy moobiä ja'a tsajcaagy møødä hacx, ween hajxy jaduhñ yajwa'xy maa ja'a cu'ugän. Tehngajnä Jesús ja'a tsajcaagy hánajty yajwa'añguiojy møødä hacx. Jiaac tehñ yajmayøøby hánajty jaduhñ.

⁴² Cu'uxiä jäya'ayhajxy jaduhñ jiaanč tehñ quiaayy.

⁴³⁻⁴⁴ Hoyyä jäya'ayhajxy hánajty jaduhñ jia mayyä, majmetscachä tsajcaagy quioonajxy møødä hacx. Ja'a Jesús jaduhñ yajwa'añguioj. Nämägooxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy jaduhñ quiaayy yhuucy.

⁴⁵ Mänitiä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy coo hajxy tiägø'øwät jii by barcojooty, wénäc hajxy jim ñøcxø'øgät mejyhawiimb maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Betsaida. Coogä Jesús ja'a majiäya'ay jaduhñ ñähguéecnät, mänitác hajxy jim ñibiaadøøjät.

⁴⁶ Coo ja'a Jesús ja'a majiäya'ay ñähgueecy, mänit jim ñøcxy tungøxp Diospa'yaaxpä.

⁴⁷⁻⁴⁸ Coo quioodsøøyy, jimä Jesús hánajty tøø miähmø'oy mejypia'a ni-diuñ. Ja'a barco, jagooyyä hánajty mejyquiuyc tøø ñä'ä mahñ miech.

Jaanč tehṃ miøcä barco hānajtj jioj cuboj'oyii. Tøø ja'a Jesúš jiamioødhajxy hānajtj jiaanč tehṃ yhanuu'xøøñä coo ja'a barco hajxy hānajtj jia wi'l quiaaby. Coo ja'a Jesúš jaduhṃ yhijsy coo hajxy hānajtj tøø yhanuu'xøøñä, mänit yo'oyhaam tiu'ubøjcy nøøwiing. Mobädajpä hānajtj jioj'ø'owaanñä, tøø ja'a Jesúš ja'a jiamioød hānajtj ñajtspaadøøñä. Wyiinnaxāannäbä Jesúš ja'a jiamioød hānajtj jaduhṃ.

⁴⁹ Coo ja'a Jesúš yhijsä coo hānajtj yo'oy nøøwiing, mänitä jiamioødhajxy miānaañ cooc tyijy hānajtj je'e yháañmä. Mänit hajxy møc chaachyaaxy.

⁵⁰ Nägøxiä hajxy hānajtj chähgø'oy coo ja'a Jesúš hajxy jaduhṃ yhijsy coo hānajtj yo'oy nøøwiing. Cab hajxy choj høxcajpy. Mänitä Jesúš miānaañ:

—Møcä mjoot hajxy päda'ag; høøčh hädaa; ca'ačh hajxy xchähgø'oy.

⁵¹ Coo ja'a Jesúš tiägøøyy barcojooty, mänitä poj miooñ. Jiaanč tehṃ yagjuøøyy ja'a Jesúš jiamioødhajxy jaduhṃ coo poj miooñ.

⁵² Hoy hajxy hānajtj tøø jia hijsy coo ja'a Jesúš ja'a tsajcaagy yajwa'añguiojy møødä hacx, cab hajxy hānajtj ñajuø'oy coo ja'a Jesúš møcmäjaa miøødä ja'a Dioscøxpä. Jaanč tehṃ quiuhxex hajxy hānajtj.

⁵³ Coo ja'a Jesúshajxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hānajtj xiøhatiän Genesaret, mänitä barco hajxy jim quiuxojch mejypia'a.

⁵⁴ Tuunä hajxy jaduhṃ ñä'a barcopädsøømy, mänitiä Jesúš yhøxcajpä ja'a cu'ug.

⁵⁵⁻⁵⁶ Paquiä mädia'agy jim wia'xy coo ja'a Jesúš hānajtj jim tøø miech. Mänit tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägøøyy cøømiéjtsäbä tsajjooty maa ja'a Jesúš hānajtj wiäditiän. Jimä pa'amjäya'ayhajxy hānajtj tøø ñajtscøj'oyii møjtu'uba'a maa ja'a Jesúš hānajtj ñaxø'owa'añän. Mänitä Jesúš hajxy miānuu'xtaacy coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy yajpa'amnaxøøjät. Pønjatia Jesúš wyitpa'a hānajtj nä'a nähdoonäxäp, tehṃ ñajxpä pia'amhajxy hānajtj mänitiä.

7

¹ Mänitä fariseos ja'a Jesúš hajxy ñamejch, møødä häna'c ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnähiøøbiä. Jim hajxy hānajtj chooñ Jerusalem.

² Mänitä fariseoshajxy yhijsy coo ja'a Jesúš jiamioød ja'a cuhdujt hajxy hānajtj näje'e quia'a yajtuñ, coo hajxy quia'a cøøbujoy coo hajxy hānajtj tiägø'owa'añ caabiä huucpä. Ja'a fariseoshajxy, jaanč tehṃ yhojyä judiocuhdujt hajxy hānajtj quiudiuñ.

³ Hijs, jaduhñä judioshajxy hānajtj nägøxiä quiuhdujthatyñä nebiä yhapä tieedyhajxy hānajtj jegyhajtj tøø yajnähiøøjy. Naaghooc hajxy hānajtj quiaya'añ, tsipcøxpä quiø'ø hajxy hānajtj hoyhoy ñä'ägä pujy wa'ads.

⁴ Møød coo hajxy hānajtj tøø yhoj halaplaaztøjpa'c, cab hajxy hānajtj quiaya'añ jaguiø'øbujoy. Madiu'u cuhdujt hajxy hānajtj miøødä coo hajxy cøxiä wiinä ñähbujoy ñähje'ečh, møødä cayøhñdy hu'ugøhñdy, møødä tu'ts, møødä pujtu'ts.

⁵ Mänitä fariseos ja'a Jesúš hajxy miäyjtøøyy:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy jaguiø'øbujoy coo quiaj. Cabä jecyquiuhdujt hajxy yajtuñ neby jäya'ayhajxy hijty jegyhajtj quiuhdujthatiän.

⁶ Mänitä Jesúš yhadsooyt:

—Jue'e mijts, mjaanč tehṃ miähane'emaamb mijts, pero cab hajxy mnä'a cudiuñ waambaty hajxy hamdsoo mja hane'emy. Mijtscøxpä ja'a Isaías jecy quiujahy, mänitä Dios miānaañ:

Hädaa jäya'ayhajxy, ja mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy hajxy xwyiin-gudsähgø'øy,

pero cábøch hajxy hamuumdu'joot xñä'ä tsoçy.

⁷ Xiðbøch hajxy xjia wi'i pia'häyoy.

Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cóogøch tyijy nmädia'agy hajxy xjia yajñähixøøyyä, pero yhamdsoo mädia'agy hajxy ñä'ä wi'i miädiacypy, nõmä Isaías jecy quiujahy.

⁸ Mijs, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixøøñä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ myaghijnäp —nõmä Jesús ja'a fariseos ñämaayy.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús ñämäaguimbä:

—Paadiä Diosmädia'agy hajxy tøø mnajtshixø'øy, jaduhñä mhamdsoo cuhdujt hajxy hoy myaghida'añ. Jaduhñä Moisés jecy miänaañ coo ja'a mdaj coo ja'a mdeedy hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pero pønägä tiaj ja'a tieedy haxøøg nänøømb, yajcuyagho'ogø'øwáanábäc jaduhñ.

¹¹⁻¹² Pero wiing mijs mja mäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhawiinmatsä cooc pønä tiajjä tieedy haxøøg ñämä'awät: “Cábøch mijs nbuhbedaanä. Hix, tøøchä Dios nnäma'ay cooçh je'e cøxiä nmo'owa'añ ja'açh mijs hijty nmo'owaambiä.”

¹³ Coo hajxy jaduhñ mmäna'añ, myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a yajtuunnä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajñähixøøñä. Madiu'u hajxy jaduhñ myajcähxø'øgy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mnajtshixøøñä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuunnä —nõmä fariseoshajxy ñämaayyä.

¹⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug yajwiingapxøøguiumbä:

—Høøch nmädia'agy hajxy hamädoowhijtäc.

¹⁵ Tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey. Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mäbøcy xyajcädieeyäp.

¹⁶ Pøn jaduhñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁷ Coo ja'a Jesús ja'a quiapxy miädia'agy jaduhñ yajmaayy, mänitä cu'ughajxy quiøxy wiimbijnä. Mänitä Jesús hajxy tiøjtägøøñä møødä jiamøødtøjc, ja'a hajxy hänäjty ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús miäyajtøowä neby hänäjty jaduhñ miädia'agytiägø'øy ja'a hänäjty jaduhñ jim tøø miädiä'aguibä majiäya'ayhagujc. Ja'a Jesús jiamøødhajxy jaduhñ yajtøow yajtøø'x.

¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, ni mijtshajxy jaduhñ tøø mga'a wiinjuø'øyä waambátyhøch tøø nja mädia'aguüä. Jaduhñds je'e, tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey.

¹⁹ Hix, ja'a jøø'xy ja'a pøcy, jii by jaduhñ yhäda'agø'øy maa ja'a mjøø'xytiøjc-hajxiän. Jadähooc nõcxy piädsømy. Cab jaduhñ jii by tiehm tiägø'øy maa ja'a mjuøhñdyhajxiän —nõmä Jesús miänaañ.

Jaduhñ hädaaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ni mädyii jøø'xy pøcy quia'a hamajtsäc.

²⁰ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mäbøjnäbä xyajcädieeyäp.

²¹⁻²² Coo ja'a jäya'ay haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaançh tehñ miøødä, paady hajxy haxøøgaty jiaançh tehñ jiatcø'øy; paady hajxy miämeeçh, paady hajxy ñiyagho'ogyii, paadiä jäya'adio'oxiøjc hajxy miøødtsäna'ay, paadiä jäya'ajie'e hajxy yhadsoçy, paady hajxy miäwiinhøøñ, paady hajxy ñiñähoyii,

paady hajxy jiaanč tehṃ yajcumaya'añ, paady hajxy quia'a nä'ägädä wi-inmahñmech. Coö hajxy naxy miu'ugyii, paadiä hadsojwiinmahñdy hajxy miöödä.

²³ Jaduhñds je'e, jaanč tehṃ miadiu'u ja'a haxøøgwiinmahñdy jii. Je'eds hajxy jaduhñ mäböcy xyajcädiehby.

Mäniä Jesús miädiaacpädøöñä.

²⁴ Coö ja'a Jesús jim chohñ, mäniä jim ñöcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Tiro møød Sidón. Mäniä töjc tu'ug piaaty maa hänajty mietsta'aga'añän. Hamee'ch jim jia hidaañ. Pero miädoow ja'a cu'ughajxy jaduhñ coö ja'a Jesús hänajty jim tøø miech.

²⁵⁻²⁶ Jimä tajjäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay. Hagriego hänajty miädia'agy. Ca'a hänajty je'e jiidiosä. Jimä yhuung hänajty tu'ug, to'oxiäna'c. Tøø ja'a to'oxiäna'c hänajty pia'ambety. Møjcu'u hänajty tøø yajtägø'oyii. Coö ja'a quixiä tiaj jaduhñ miädoyhajty coö ja'a Jesús hänajty jim tøø miech, mäniä Jesús hoy wyiinjiäcäda'agyii. Mäniä Jesús miänuu'xtaacä coö ja'a to'oxiäna'c nõcxy yajpa'amnäxäxä.

²⁷ Mäniä Jesús miänaañ:

—Cab jaduhñ yhahixø'oy coöchä huc-huung tsajcaagy nmó'owät, ja'a pigäna'c-hajxy hijty quiaayaambiä.

Coö ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, ja'a judiøshajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judiøshajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä hucän.

²⁸ Mäniä tajjäya'ay yhadsooyy:

—Wiindsón, töyhajt jaduhñ. Pero jiiä huc-huunghajxy pia'piy pia'coñ meexäp'a'c tijaty ja'a pigäna'c-hajxy yajwiinga'awøøby.

²⁹ Mäniä Jesús miänaañ:

—Coö jaduhñ tøø mmäna'añ, cähxø'p jaduhñ coöch nmädia'agy xmiäböjca. Tøø ja'a mhuungä møjcu'u ñähwäatsänä. Nøcxnä jootcujc maa ja'a mdøjcän.

³⁰ Mäniä tajjäya'ay wyiimbijty. Coö jim miejch maa ja'a tiøjcän, tøø ja'a yhuungä møjcu'u hänajty jiaanč nähwäatsänä. Jimä yhuung hänajty quio'na'ay maabejtcøxp hoy weenän.

³¹ Mäniä Jesús jim wyiimbijtägajch maa ja'a naax xiøhatiän Tiro. Mäniä jim ñaxøøyy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sidón. Mäniä jim ñöcxøøyy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Decápolis. Mäniä jim miedsøøyy maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Galilea.

³² Mäniä mähdiojç tu'ug yajmejtsä maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän. Cabä mähdiojçä mädia'agy hänajty hoy yhabädsømy, møød hänajty quiuhnätä. Mäniä Jesús miänuu'xtaacä coö ja'a quiø'ø yajnähgäbät maa ja'a mähdiojç cuhnätän. Ja'a mähdiojçä jiamiøødhajxy jaduhñ mänaañ.

³³ Mäniä Jesús ja'a mähdiojç jäguemjuøøby miødhajty nidiuhm. Mäniä Jesús ja'a mähdiojçä tiaatsc piadsihwä. Mäniä Jesús ja'a quiø'øwahxç chujñähbo'ty. Mäniä mähdiojç tiaatsc chujyhabo'odøøyyäxä.

³⁴ Mäniä Jesús chajhee'py. Mäniä miänaañ: “Efata.” Jaduhñ hädaa miädia'agytiägø'oy: “Hawa'ads.”

³⁵ Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mäniä mähdiojç quiapxø'cy miädoowø'cy. Jaanč tehṃ yhoj jaduhñ miädiaacnä.

³⁶ Mäniä Jesús miänaañ coö hajxy quia'a mädiä'agät coö ja'a mähdiojç jaduhñ tøø yhojø'oy. Pero cab hajxy jaduhñ jioodhajty. Mäniä hajxy jaduhñ hoy yhamädiaagø'oy. Hoyyä Jesús mayhooc jia hanehmy coö hajxy

quia'a hamädiaagó'owät, maas hanaxiä ja'a mähdiojc hajxy yhamädiaagooyy. Cabä Jesús miädia'agy jaduhñ ñä'ä yajtúunäxä.

³⁷ Jiaanč tehñ yagjuoöbiä cu'ughajxy hänäjty jaduhñ. Mänit hajxy tiägöooy mänaambä: "Jaanč tehñ miojmayhajt jaduhñ tiuumby coo ja'a cuhnatpä yajmädoowó'ogy, mөөd coo ja'a huumbä yajcapxó'ogy."

8

¹ Cujaboom cumaaxc, mänitä jäya'ayhajxy nämay yhamugóoguiumbä maa ja'a Jesús hänäjtän. Ja yähó'cäp hajxy hänäjty, cabä caayyöoc hajxy hänäjty ñä'ägädä möödä. Mänitä Jesús ja'a jiamioödtöjc yaaxmujcy, ja'a hajxy hänäjty nämajmetspä. Mänitä Jesús miänaañ:

² —Nnäxú'chpöch hädaa jäya'ayhajxy. Tägöögxó'öjoch hajxy tөө xpiawädijnä. Tөө ja'a quiaiy tөө ja'a yhu'ugyhajxy quiojxnä. Tii hajxy jaduhñ ñä'ä jaac cáyap.

³ Cooč hajxy jaguiay nguejxwiimbídät, wehñdä hajxy jim tiu'uyugädawät. Hix, näje'e hajxy jäguem tөө chohñda'agy.

⁴ Mänitä Jesús yhadsoowä ja'a jiamioödtöjc:

—Tii hädaa jäya'ay hajxy häyaa nnä'ä yajcáayyamb. Cabä cajpt yaa. Maa tsajcaagy hajxy häyaa nnä'ä páatämät —nömä Jesús jiamioödhajxy miänaañ.

⁵ Mänitä Jesús ja'a jiamioödtöjc miäyajtöooy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmöödá.

—Juxtujc —nöm hajxy yhadsooyy.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy yhöxtá'agät naaxwiin. Mänitä Jesús ja'a tsajcaagy quioonndsooyy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy tiägöooy haguioöbiä. Mänitä jiamioödtöjc miooyy. Mänitä majiäya'ayhajxy miooyy. Coo ja'a Jesús ja'a tsajcaagy hänäjty yhaguio'oy, yajwa'añguiojpy hänäjty tehñgajnä.

⁷ Jimä hacxhuung hajxy hänäjty mioöddäbä mejstägöög. Mänitä Jesús quinuun'xy. Mänit miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy mio'owó'öjät. Jaduhñ je'e may yajwa'añguiojpyä.

⁸ Mänitä jäya'ayhajxy tiägöooy caabiä. Höxtä cuuxä hajxy hoyhoy. Höxtä jiaac piwö'c hajxy juxtujcach, ja'a hänäjty tөө quiuñäxiäbä.

⁹ Nämädaaxmil jäya'ayhajxy jaduhñ quiaaay yhuucy. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy wyiimbijnät.

¹⁰ Mänitä Jesús hajxy jadähooc biarcopéjcumbä möödä jiamioödtöjc. Mänit hajxy jimñöcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiöhatiän Dalmanuta.

¹¹ Mänitä Jesús ja'a fariseos näje'e ñämejtsä. Mänitä fariseos ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hajxy mioödyajtsiböooy. Mänitä Jesús jia nämaayyä:

—Huuc yajcähxó'ögä hijxtahñd hoy-yagjuoöñäbä ja'a tsajpootypä. Jaduhñ höjtsä töyhajt nmөөdhádät coo miichä Diosmäjaa mjaanč möödä —nömä fariseoshajxy miänaañ.

¹² Mänitä Jesús jiootmaxieyy. Jootmadiägöooy jaduhñ. Mänit miänaañ:

—Tii ja'a Diosmäjaa hajxy coo mwi'i yhixa'añ. Töyhajt mijts nnämä'awät coo hajxy mga'a hixa'añ —nömä fariseoshajxy ñämaayyä.

¹³ Mänitä Jesús hajxy wyiimbijnä möödä jiamioödtöjc. Mänit hajxy tiägöooy barcojooty. Mänit hajxy tiu'uböjcy. Mejyhawiimb hajxy hänäjty ñöcxa'añ.

¹⁴⁻¹⁵ Mänitä Jesús ja'a jiamioödtöjc ñämaayy:

—Mnigwieendähadó'öjap hajxy. Ca'a ja'a Herodes chajcaagychooy hajxy mmäwädijtä, ni ja'a fariseos jie'ehajxy.

Mänitä Jesús jiamioødhajxy yhiyx coo ja'a tsajcaagy hajxy hänäjty tøø quia'a jaac juy. Jagooyä tsajcaagy hajxy hänäjty tu'uquä miøødä barcojooty.

¹⁶ Mänit hajxy tiägøøyy niñamáayyäbä:

—Paady hajxy jaduhñ xñámáayyäm, coo tsajcaagy hajxy tøø njahdiägøoyäm.

¹⁷ Coo ja'a Jesús jaduhñ yhamädoonajxy waam̄batiä jiamioødhajxy hänäjty niñäma'ayii, mänit hajxy ñämaayyä:

—Nej, jaduhñ hajxy mwiinjuø'øyä cooçhä tsajcaagy tøø nmädia'aguiä, ja'a hajxy tøø mjahdiägøoyäbä. Cab hajxy tøø mnä'ägädä wiinjuø'øy tijätyhøch tøø nmädia'agy. Mjaanç tehñ quiuhxex mijts jaduhñ.

¹⁸ Xiidsä mwiin hajxy mja møødä, cab hajxy tii mhijxmähmø'øy. Xiidsä mmädohnd hajxy mja møødä, cab hajxy tii mmädoomähmø'øy.

¹⁹ Mänäajøçhä nämägoxmilpä jäya'ay nyajcayyän ja'a mägooxtsajcaagy, naac cachä caadiuc hajxy mbiwø'cy.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Majmetsc.

²⁰ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Jaana nämäajøçhä nämädaaxmilpä jäya'ay nyajcayyän ja'a juxtujtsajcaagy, naag cach hajxy mbiwø'pä.

Mänit hajxy yhadsoogumbä:

—Juxtujc.

²¹ Mänit hajxy ñämäayyägumbä:

—Caj mijts tøø mnä'ägä wiinjuø'øy tijätyhøch tøø nmädia'agy —nømä Jesús miänaañ.

²² Mänitä Jesús hajxy jim mjejtstägajch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Betsaida. Mänitä wiinds tu'ug wyitsmejtsä maa ja'a Jesúsän. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a wiinds ween ñähdoñii, ween jaduhñ yhiyxø'øgy.

²³ Mänitä Jesús ja'a wiinds wyijtssooyy. Mänitä wiinds cajptpa'a quipxy miødhajtä. Mänitä wiinds wyiingutsujøøyyä. Mänit wyiingumo'xøøyyä. Mänit miäyajtøøwä pø tøø hänäjty yhiyxø'øgy.

²⁴ Mänit tiägøøyy hijxø'pä weenjaty. Mänit miänaañ:

—Tøøçh weenjaty nhijxø'øgy. Cábøçhä jäya'ay hoy nhøxcaba'añ. Nna-juøøbiøch jaduhñ coo jäya'ayä, pero jadúhñhøch nhixy nebiä quepychaajän.

²⁵ Mänitä Jesús ja'a wiinds jadähooc wyiingumo'xøøguiumbä. Mänitä wiinds hoy tiägøøñä hijxpä. Hotyijä hänäjty jäguemjaty yhixnä.

²⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tu'uda'aquiä mnøcxät maa ja'a mdøjcän. Ca'a cajptooty mguyo'oy mgubogø'øy —nømä craa ñämaayyä, ja'a hänäjty tøø yhiyxø'øguiäbä.

²⁷ Mänitä Jesús hajxy jim tiu'ubøjcy møødä jiamioødtøjc. Jim hajxy hänäjty ñøcxa'añ maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Cesarea de Filipo. Cajpt-cajpt hajxy hänäjty wiädita'añ. Tu'haamnøcxpä, jimä Jesús ja'a jiamioødtøjc miäyajtøøyy:

—Høøçh, pønhøçhä cu'ugäda'a xtyijp.

²⁸ Mänitä Jesús yhadsoowä:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuan Näyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy miich mDiosquexiä, cooc tyijy miichä Diosmädia'agy jecy myajwa'xy.

²⁹ Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Mijtsäts, pønhøch mijtshajxy jaduhñ xtyijp.

Mänitá Pedro yhadsooy:

—Jue'e miich, Cristo. Dios miich tøø xwyiinguexy.

³⁰ Mänitá Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñāmaayy coo ja'a Jesús hajxy quia'a mädiá'agät pøn hānajtj je'le.

³¹ Mänitá Jesús ja'a jiamiøødtøjc tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Høøch, Diosquéxyhøch høøch. Madiú'ujøchä tsaachpä nøcxy nhabaada'añ. Xmiähanhadáambøchä jäya'ayhajxy, ja'a hajxy jiiby wiindsøn'hajpä maa ja'a tsajtøjcän, møødä teedywiindsøn'hajxy, møødä häna'c-hajxy jiiby Diosmädia'agy-yajnahixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mänithøch hajxy jaduhñ xjia yajyagho'oga'añii. Pero cooçh hajxy hānajtj tøø xyajyagho'ogyii, cudägøøgxøøyyä, mänithøch njuyypiøjtägatsa'añ.

³² Howyiinjuoøñä ja'a Jesús jaduhñ miädiaacy. Mänitá Pedro ja'a Jesús hawiingtuum wioonøcxy. Mänitá Pedro miānaañ:

—Wiindsøn, ca'ads jaduhñ mwi'i miāna'añ. Caj miich nej mjada'añ mhabeta'añ —nømä Jesús ñāmaayyä.

³³ Mänitá Jesús wia'wiimbijty. Mänitá jiamiøødtøjc wyiinhee'ppejty. Mänitá Pedro yhojjä:

—Møjcu'u, jua'ads yaa maach nwiinduumän. Jaduhñ miich mwiinmahñdyhaty nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhappän. Caj miich jaduhñ mwiinmahñdyhaty nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän —nømä Jesús miānaañ.

³⁴ Mänitá Jesús ja'a cu'ug miøjyaaxy møødä jiamiøødtøjc. Mänitá Jesús miānaañ:

—Pøn jioot tsojpc cooçh xjamiøødhädät, weenä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'oy, weenä jioot hajxy piäda'agy coo hajxy chaachpøjpat nébiøch ndsaachpøga'añän. Wéenhøchä nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäbøjca.

³⁵ Pønä jioot ja pädaacp coo hajxy hoy jiugyhädät, cab hajxy cøjxta'axiøø jiu-gyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Pero pønä jioot pädaacp coo hajxy yhó'ogät ja'a høøchøxpä møødä Diosmädia'agyquiøxpä, je'edshajxy homiānaajä jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän.

³⁶ Coo hajxy hodium mga'a mähmø'owät coo hajxy hānajtj tøø mho'ogy, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'owøøjät, hoy hajxy hānajtj yaa tøø mja mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin.

³⁷ Ni tii yaa quia'a nä'ägädä tsoobaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä mjugyhajthajxy choobaada'añän, coo hajxy homiānaajä mjugyhädät nebiä Dios jiugyhatiän.

³⁸ Pøn'høch xmiädsähdiuumb møødhøchä nmädia'agyquiøxpä maa hädaa jäya'ay wyiinduumhajxiän, hädaa pojmoødpä cädieimøødpähajxy, hädaahajxy ca'a Diosmädia'agymiäbøjpä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänithøch hajxy jadähooc nmädsähdiuundägatsa'añ, pønjätyhøch hānajtj yaa tøø xmiädsähdiuñ. Diosquéxyhøch høøch. Diosmøcmäjamøødhøch hānajtj yaa ngäda'aga'añ, näguipxy møødä Diosmoonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä Dioswiinduum —nømä Jesús miānaañ.

9

¹ Mänitá Jesús miānaangumbä:

—Chaads mijts tøyhajt ndehñ ñämä'awät, mijts xii tänaabiä, näje'e hajxy hānajtj mga'a ho'ogyñä coo hānajtj quiähxø'oga'añ coo ja'a Dios hānajtj yhane'ema'añ ja'a miøcmäjaahaam.

² Cudädujxøø, mänitä Jesús ja'a Pedro wioonøcxy maa ja'a tun jaanč tehñ quiøxpän, näguipxy møødä Santiago møødä Juan. Nämädaaxyä hajxy hānajtj jīm. Mänitä Jesús wyiin jioj̄p wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduuhajxiän.

³ Høxtä haam̄b høxtä tsāmaambā Jesús hānajtj møødä wyit møødä tiucxy. Jaanč tehñ pioobā wyit hānajtj nägø'ø nädecypä.

⁴ Mänitä Eliashajxy jīm näguehxtø'xy møødä Moisés. Jīmā Jesús hajxy hānajtj wyl'i miøødmädia'agy. Nägoojä Pedrohajxy hānajtj nā'a hijxcāda'agy nā'a hee'pcāda'agy.

⁵⁻⁶ Jaanč tehñ chāhgøøbiä Pedrohajxy hānajtj. Cab hajxy hānajtj űajuø'øy waamb hajxy jaduhñ nā'a mänā'anāt. Mänitä Pedro nā'a nägoobā miānaañ:

—Wiindsøn, hoyøøyy jaduhñ coo hajxy yaa tøø nbējtām. Nhuuc hädiuñ højts tøjquemyhuung tægøøg maa mijtshajxy häyaa cødu'ug myaghānā'awø'øwāt, møød miičh, møødä Moisés, møødä Elías —nømä Jesús nāmaayyā.

⁷ Tuunā ja'a Pedro jaduhñ nā'a mänaañ, mänit hajxy nāma'anāhbejty. Mänitä Dios jii by quiapxy nāma'ajooty: “Høøčh nHuung hädaa. Njaanč tehñ chójpiøch hädaa. Mäbøjca miädia'agy hajxy.”

⁸ Coo ja'a nāma'a chajpejty, tøø ja'a Moiséshajxy hānajtj yhadägoyyø'øy møødä Elías. Coo ja'a Pedrohajxy jia hijxwādijty, cabā Moisés hajxy yhi jxnā ni ja'a Elías; jagooyyā ja'a Jesús hajxy jiaag hijxy nidiuhñ.

⁹ Jīmā Jesús hajxy hānajtj wyiinmänacy tunñähgøxp møødä jiamiøød nädägøøgpā, mänitä Jesús miānaañ:

—Ca'a hajxy pøn mnā'ägädā hawaanā tijaty hajxy yaa tøø mhixy tøø mmädoy høxtä cøonøch hānajtj tøø njujypiojtägach coočh hānajtj tøø nho'ogy. Diosquēxyhøch høøch —nømä Pedrohajxy nāmaayyā.

¹⁰ Coo ja'a Pedrohajxy jaduhñ nāmaayyā, paadiä mädia'agy hajxy jaduhñ miäbøjcy. Jioodhajt hajxy jaduhñ nebiaty hajxy hānajtj tøø yhi xy tøø miädoy. Hamiñ haxøpy hajxy hānajtj jia űimiäyajtøyii waambā Jesús hānajtj jaduhñ jia mäna'ana'añ coo jaduhñ miānaañ cooc hānajtj jiu jypiojtägatsa'añ.

¹¹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Ja'a hāna'c hajxy jii by yajnāhixøøbiä maa ja'a tsajtjçän, jaduhñ hajxy miāna'añ coogä Elías tsipcøxp jawyiin quiädä'agät. Mänitägä Cristo høxhaam jiaac tehñ quiäda'aga'añ. Tii hajxy jaduhñ coo miāna'añ. Nej, tøyhajt jaduhñä.

¹²⁻¹³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy jiaanč mäna'añ coogä Elías jawyiin quiäda'aga'añ. Tøyhajt jaduhñ. Mänitägä cøxiä wiinä yagjema'añ yajtägatsa'añ. Tøø ja'a Elías jia cāda'agy. Pero tøø jaduhñ jiaanč tehñ chaačhtiuñii nebiatiä jäya'ay jioothajxy chocy. Tøjiajt jaduhñ nebiä Diosquēxyhajxy jecy quiujahyyän. Nej, mnajuøøby hajxy jaduhñä waambätühøchä Diosmädia'agy xmiädiaacpā, høøch ja'a Diosquēxypā, coočh jäya'ayhajxy xhaačhtiuñaambā, møød coočh hajxy xquia'a jaac hixaannā.

¹⁴ Coo ja'a Jesús hajxy jii by quiädaacy maa ja'a jiamiøødhajxy hānajtj tøø miähmø'øyän, ja'a hajxy hānajtj jii by nädaaxtupjā, mänitä Jesús yhi xy coo ja'a jiamiøødhajxy hānajtj piquiä tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay. Jīmā hāna'c hajxy hānajtj miøødnihoyyii, ja'a hāna'c-hajxy jīm yajnāhixøøbiä maa ja'a tsajtjçän.

¹⁵ Nägoō ja'a cu'ugä Jesús hajxy jioj̄cuhixøøyy, mänit hajxy jiaanč tehñ xioondaacy. Mänitä Jesús jioj̄cubäyø'øgøøyyä. Mänit yajpoo'xä.

16 Mänitá Jesús miánaañ:

—Tii hajxy mwil'i yajnguiuhojóoyäp.

17 Mänit tu'jäya'ay yhadsooy:

—Wiindsón, chaachä nhuung tóó nja móódmeh. Mójcu'u jadhun mióod. Ja'a mójcu'u wil'i yaguhmb.

18 Naxy jadhun yajcädayyii. Mänit tiägó'oy hahoo'pä. Mänitá tióots tiägó'oy yajcädajpä. Mänit móc-háwóonä jiaty. Tóóchá mjamióódtójc nja mánuu'xta'agy cooch nhuung hajxy cu xyajpa'amnáhwaatsä. Pero cab hajxy tóó miájada'agy —nómä Jesús nãmaayä.

19 Mänitá Jesús ja'a jiamióódtójc nãmaay:

—Ja'a! Cábóch mijtsä nmädia'agy xñä'ä mábójcä cooch nDiosquexiä. Tóóch mijts jeycy nja móódwädity, y cahná hajxy tii mnä'ägädä habócyñä. Jaanch tehñ yhanaxiä mijts jadhun mguhxexä. Nébióch mijts nnä'ä túnät. Hoorä, witsmínxä ja'a pa'amjäya'ay yaa —nómä Jesús miánaañ.

20 Mänitá Jesús miädia'agy quiudiúunäxä. Coó ja'a Jesús yhiixä ja'a mójcu'u, mänitá mähdiójcä pia'am tiehñ nãmejtsä. Mänitá mähdiójc quiädaay naaxwiin. Mänit piayajch piadó'py. Mänit tiägóoy hahoo'pä.

21 Mänitá craa tieedy miäyajtóowäxä:

—Mánaa hádaa mhuung tóó pia'ambety.

Ja'a Jesús jadhun yajtóow.

—Muutsnä hánajyñä —nómä craa tieedy yhadsooy.

22 Mänitá tieedy miánaangumbä:

—Náxyhóch hádaa nhuung jióongädaw jióombógó'oy coo pia'am jadhun naxy nãhbaadyii. Naxy ñóógädaw ñóóbógóobiä. Ja weenjaty jadhun quiaa yagho'ogyii. Tunä mayhajt. Pó jii miích mómäjaa mmóódä, hójts náxuu'tsác, hójts puhbéjtäc —nómä Jesús nãmaayä.

23 Mänitá Jesús miánaañ:

—Nej, jadúhñhóch miích xmióyajtóoyä pó nmóódhóch mócmäjaajä. Pón jadhun mábójp, hotyijä jadhun yhoyó'owáanäxä.

24 Mänitá pa'amjäya'ay tieedy yaaxy:

—Nmábójpíoch. Hóóch puhbéjtäc, jadúhñhóch maas hoy njaac mábógät.

25 Jimä jäya'ayhajxy hánajty may wyl'i miamiucy. Coó ja'a Jesús ja'a majiäya'ay jadhun yhiixy, mänitá Jesús ja'a mójcu'u nãmaay:

—Hóóch miích nhanehmby coo hádaa craa mhóxmájtñät. Cab jadhun mánaa mnämejtstägájtñät. Naxy miích hádaa mähdiójc myaghuumy myajnaty —nómä mójcu'u yhojjä.

26 Mänitá mähdiójc móc yajtsaaçhyaaxä. Mänit jäwíjpó'cy xiäyaayó'cy. Mänit nãhwaatsä quiuhwaatsä. Nebiä ho'ogypiän jiaty. Coó jadhun yhiixä, mänitá jäya'ayhajxy may miánaañ cooc tyijy hánajty tóó yho'ogy.

27 Mänitá Jesús ja'a craa wyidsó'cy. Mänitá craa hoy tiánaayó'nó.

28 Mänitá Jesús hajxy tiójtägóoy móódá jiamióódtójc. Mänitá Jesús hamee'ch miäyajtóowä ja'a jiamióód:

—Tii hójts jadhun coo tóó nga'a mäjädaacpä.

29 Mänitá Jesús yhadsooy:

—Coo Dios hajxy mjaanch tehñ miánuu'xtä'agät, mänit yó'óduhmbä pa'am hajxy hoy myajnáxät. Pero pó caj, cab hajxy myajnáxät.

30 Coó ja'a Jesús hajxy jim chohñ, mänit hajxy ñóocy Galilea. Cabä Jesús hánajty yajnajuó'owa'añii maa hánajty nóocy wiädita'añ.

31 Mänitá Jesús ja'a jiamióódtójc tiägóoy yajwiingapxóobiä:

—Høøch ja'a Diosquexypä, nõcxáambøch nniñähduga'añii coochä jáya'ayhajxy xyaghó'ogät. Y cooch hänajty tøø nho'ogy, cumáaxc-høch hänajty njujyppiøjtägatsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

³² Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy waambatiä Jesús hänajty tøø miädia'agy. Cab hajxy hänajty jia nä'a wi'i miäyajtøwaambä. Hix, tsähgøøby hajxy hänajty.

³³ Mänit hajxy jim miejch Capernaum maa hajxy hänajty chäna'ayan. Coø hajxy hänajty tøø tiøjtägø'oy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Tii hajxy hijty mwil'i yajcapxiøøby jim tu'haam-miimbä.

³⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'ägädä hadsoooy. Hix, jue'e hajxy hänajty tøø yajtsibø'oy tu'haam-miimbä, pønä cuhdujt hänajty maas møc møød. Tsähdiuumb hajxy hänajty, paady hajxy quia'a nä'ägädä hadsoooy.

³⁵ Mänitä Jesús yhäñaaguüidaacy, Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä:

—Yam hajxy weentiä huuc møjwa'ag. Pøn jadhun pøc-juøøby coø møjcuhdujt miøødhädät, cabä cuhdujt jadhun ñä'ägädä møødhada'añ. Moonsä jadhun ñä'ägä tunaamby.

³⁶ Mänitä Jesús pigäna'c-huong tu'ug miøjyaaxy. Mänit piädaacy cujc maa ja'a jiamiøødhajxy hänajtiän. Mänit chehno'cy. Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy:

³⁷ —Pøn hädaa pigäna'c hädaaduhmbä tsoj ja'a høøchcøxpä, jadhun mäwínhøch xchojpä. Jaanä jadúhnhøchä nDeedy hajxy xchójcäbä —nømä Jesús miänaañ.

³⁸ Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, tøø højts jáya'ay tu'ug nbaady. Jimä pa'amjäya'ay hänajty yajpa'amnaxy, ja'a hajxy møjcu'umøødpä. Miičhä mxøø hänajty xquiapxpáatäp. Mänit højts nnämaayy coø quia'a yajpa'amnáxnät. Paady højts jadhun nnämaayy, coø højts någuipxy xquia'a møødwädjítäm.

³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábäts hajxy waamb cu mnämaayy. Pønhočhä nxøø xquiapxpáatäp coø ja'a hoy-yagjuøøñäbä hänajty yajcähxø'ogy, cábøch jadhun xchoj mägapxtägoyya'añ.

⁴⁰ Pøn højts jadhun xquia'a mädsiphájtäm, je'eds hajxy jadhun xmiägu'ughájtäm.

⁴¹ Coø mijts pøn xyajnoøøhú'ugät je'eguiøxpä cooch mijts xpiawädity, høøch ja'a Cristo, jimä hoyhajtä weenhajt piaada'añ Dioswiinduum.

⁴² Pønjätyhøchä nmädia'agy xmiäbøjcäp, hoy hajxy quia'a jagä høxpøquiä, coø hajxy jøjcapxø'owøøjät, ja'a häna'c-hajxy jadhun mäjøjcapxøøbiä, mejor paandsaa hajxy häxøpy tøø yajyo'xodsø'oyii, jadhunds hajxy häxøpy tøø miejjiäwipø'oyii.

⁴³⁻⁴⁴ Pø jimä mgø'ø hänajty xyajcädieey, maas hoy jadhun coø mnä'ägädä høxpúxät, jadhun tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúhñäts homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios jjugyhatiän, hoyyä mgø'ø hänajty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coø tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiy mhädä'agät haxøøgtuum maa ja'a jøøn mänaa quia'a nä'ägädä pi'ichän, hoyyä mgø'ø hänajty jia ca'xiä.

⁴⁵⁻⁴⁶ Jaanä jaduhnduhmbä, pø jimä mdicy hänajty xyajcädieey, maas hoy jadhun coø mnä'ägädä høxpúxät, jadhun tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúhñäts homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios jjugyhatiän, hoyyä mdicy hänajty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coø tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiy mhädä'agät haxøøgtuum, hoyyä mdicy hänajty jia ca'xiä.

⁴⁷ Jaanä jaduñduhmbä, pø jimä mwiin hänajty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä yajpädsómät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jaduhñäts homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios jugyhatiän, hoyyä mwiin hänajty metsc mga'a jagä mөөдä. Hix, coo tehngajnä njaac cädieeyät, jiiby mhädä'agät haxөөgtuum, hoyyä mwiin hänajty jia ca'xiä.

⁴⁸ Jiiby haxөөgtuum, cabä tөөnghajxy jiiby mänaa ñä'ägä ho'ogy, mөөд cabä jөөn jiiby mänaa ñä'ägä pi'tspä.

⁴⁹ Pөн jiiby hijp haxөөgtuum, cab hajxy jaduñ jiiby mänaa quiөxy toya'añ. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä tsu'učh caanө'өybän, cabä jөөn jaduñ jiiby mänaa py'i'ich.

⁵⁰ Ja'a caan, tuungpaatp je'e. Pero coo ja'a tiaamdspä quiөxät, cab jaduñ mänaa tiuungpáatnät. Jaduhñ mäwínäts mijtspä, hoy yajxon hajxy mnimiөөdhidөjät. Cab hajxy jaduñ mänaa myajniugiuidsip myajniugiua'adө'өwөjät.

10

¹ Mänitä Jesús jim chöñgumbä Capernaum. Mänit ñөcxy Judea-naaxooty, ja'a xөөbädsөmьhaampiä, jim Jordän-mөjnөөhawiimb. Mänitä jäya'ay may ñämөjtsägumbä. Mänitä Jesús tiägөөguiumbä yajñähixөöbiä, neby hänajty naxy yajñähixө'өyhatiän.

² Mänitä fariseodөjc-hajxy näje'e miehch. Mänitä Jesús hajxy miäyajtөөyy: —Nej, miimbä cuhdujt jaduñä coo jäya'ayhajxy ñiyhөxmadсөjädä.

Paadiä Jesús jaduñ miäyajtөөwä, hijxmadсаänäp hänajty jaduñ waamb hänajty yhadсowa'añ.

³ Mänitä Jesús yajtөөdägajch:

—Nej, jaduñä Moisés jecy quiujahyyä coo hajxy mniyhөxmadсөjädä.

⁴ Mänitä fariseoshajxy yhadсooyy:

—Jaduñä Moisés jecy quiujahy coogä cuhdujt jaduñ myiñ coo jäya'ayhajxy ñiyhөxmadсөjät.

⁵ Mänitä Jesús miänäänгumbä:

—Coo mijts mjaančh tehñ quiuhxexä, paadiä Moisés ja'a cuhdujt jaduñ jecy jeycy coo mdo'oxiөjc hajxy mhөxmädsät.

⁶ Mänaa ja'a naaxwiimbä jecy yhawijy tiөө'xta'aguian, mänitä Dios jäya'ay metsc quiunuu'xy ya'adio'oxy.

⁷⁻⁸ Coo ja'a Dios ja'a jäya'ay jaduñ jecy quiunuu'xy ya'adio'oxy, paadiä ya'adiөjc jaduñ tio'oxiөjwiingpögät. Jaduhñ hajxy jaduñ yhijnät nebiä tu'que'expän. Hawiingөөby hajxy jaduñ. Cab hajxy wioowhijtänä ja'a tiaj ja'a tiéediäm.

⁹ Pөнjatiä Dios jaduñ tөө quiunuu'xy coo hajxy ñimiөөdtsäna'awөөд nämetsc, cab hajxy jaduñ ñiyhөxmadсөjät —nөmä Jesús miänaañ.

¹⁰ Mänitä Jesús hajxy tiөjtägөөyy mөөдä jiamiөөdtөjc. Mänitä Jesús jadähooc miäyajtөөwä ja'a jiamiөөd waambatiä Jesús ja'a fariseodөjc hänajty tөө miөөdmädia'agy.

¹¹ Mänitä Jesús yhadсooyy:

—Pөнä tio'oxiөjc hөxmajtsp, y mänitä wiingto'oxiөjc wyiingpөcy, miägädiehiä tio'oxiөjc jaduñ. Haxөөg jaduñ jiatcө'өy.

¹² Jaanä jaduñduhmbä, coo ja'a to'oxiөjc ñiyhap yhөxmädsät, y coo wiingya'adiөjc wyiingpögät, jaduñä ñiyhap miägädiehiä. Jaanä haxөөg je'eduhñ jiatcөөbiä —nөmä Jesús miänaañ.

13 Mänitá Jesús pigána'c mejtstägøøg yajnämejtsä, coo hajxy ween quiunuu'xyii. Coo ja'a Jesús jiamiøød hajxy jaduñ yhiijxy cooc tyijy ja'a Jesús hänajty yhad'siba'añii, mänitá pigána'cä tiajhajxy yhadújcäxä coo ja'a Jesús hajxy jaduñ quia'a nänøcxät.

14 Coo ja'a Jesús jaduñ yhiijxy coo ja'a pigána'c-hajxy hänajty wyi'i yhadugyii, mänitá Jesús ja'a jiamiøød yhojy:

—Ca'a yø'ø pigána'c hajxy mwi'i yhaducy. Wéenhøch hajxy jaduñ xñämiñ. Coo mijtsä Diosmädia'agy jaduñ mmäbøgät neby hädaa pigána'c-hajxy miäbøquiän, mänit mijtsä Dios jaduñ xyhuunghádät.

15 Hix, ja'a pigána'c-hajxy, cab hajxy tii quia'a nä'a mäbøcy. Tsipcøxp hajxy jaduñ ñä'ägä mäbøcy. Jaduhñds je'e, coo mijts mmäbøgät nebiä pigána'c-hajxy miäbøquiän, mänit hajxy jaduñ mjugyhádät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. Tøyhajt jaduñ —nømä Jesús miänaañ.

16 Mänitá Jesús ja'a pigána'c tiägøøyy cunu'xpä tu'ugjaty-tu'ugjaty. Cø'ønähgäjpäp hajxy hänajty.

17 Mänitá Jesús jim chohñ. Jim hänajty tiu'uyo'oyñä, mänitá Jesús jäya'ay tu'ug päyø'øguiä ñajtspaadøøyyä. Mänit wyiinjjcädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsøn, mjaanč tehñ yhoyhäna'c miich. Nébiøch ngudiünät cooçh cøjxta'axiøø njugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miäyajtøwä.

18 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tiič miich jaduñ coo xñäma'ay cooçh nhoyhäna'cä. Ni pøn jaduñ quia'a hoyhäna'cä. Jagooyyä Dios tu'uguiä yhoyhäna'cä.

19 Mnajuøøby miič jaduñ nebiatiä Moisés cuhdujt jecy yejcy, túhmäts. “Cab hajxy mniyagho'ogøøjät. Cabä wiingto'oxiøjc hajxy mmøødtsáná'awät. Cab hajxy mméedsät. Cab hajxy mhøhnda'agät. Cab hajxy mmäméedsät høhnda'agymiädia'agyhaam. Mwiingudsähgø'owäbä mdajjä mdeedy hajxy” —nømä Jesús miänaañ.

20 Mänitá Jesús ñämáayyägumbä:

—Pero Wiindsøn, homiänájøch jaduñ ngudiuñ. Múutsnøçhä hoguiuhdujt nmädsohndaacy —nømä Jesús ñämaayyä.

21 Mänitá Jesús ja'a craa wyiinhee'ppejty. Jiaanč tehñ chójcäbä craa hänajty je'e. Mänitá Jesús miänaañ:

—Tu'tu'uuyyä mga'a cøxy cudiuñ. Nøcx cøxy toog tijaty jim mmøød, jaduñds mmó'owät pønjaty hajxy häyoob. Coo jaduñ mgudiünät, mänit jim mnøcxät Dioswiinduum. Jim miichä hoybä weenbä mbáadät tsajpootyp. Hoorä, høøçh padu'ubøjcäc.

22 Coo ja'a craa jaduñ ñämaayyä, mänit jiootmadiägøøyy. Mänit wyiimbijnä tájjäp máayyäp. Hix, jaanč tehñ miäyøø hänajty je'e.

23 Jimä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty piadäna'ay. Mänitá Jesús wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Jaanč tehñ chip jaduñ coo yø'ø mäyøødøjc-hajxy jim ñøcxät Dioswiinduum. Tehñ tiøyhajt jaduñ.

24 Coo ja'a Jesús jaduñ miänaañ, jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a jiamiøødhajxy jaduñ. Mänitá Jesús miänáangumbä:

—Mägø'ughajpädøjc, pønjetiä xiädø'øn hajxy hajoodhajp, jaanč tehñ chip jaduñ coo hajxy jim ñøcxät Dioswiinduum.

25 Maas paquiä camello tu'ug jiiy ñaxó'øwät xuhñdyjutooty quejee ja'a mäyøøhäna'c-hajxy jim tiägø'øwät Dioswiinduum.

26 Coo ja'a Jesús jaduḥḥ miánaangumbä, mänitä jiamioðdhajxy maas hanaxiä yagjuðøguiumbä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pønxada'aduḥḥ jaančḥ tøy nähwa'adsaamb.

27 Mänitä Jesús wyiinhee'ppéjumbä. Mänit miänaaḥḥ:

—Ja'a jäya'ayhajxy, cab hajxy hamdsoojoot hoy yajniñähwa'adsóøjät. Pero Dios, je'eds mäyajnähwaatsp. Hotyiiiä Dios jaduḥḥ jiaty.

28 Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Huuc mäadow, coo højts miich nbadu'ubøjcy, cøjx højts nnähgue'egy tijaty højts hijty nmøøð.

29-30 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønjaty cøxiä tøø ñähgue'egy ja'a høøčhcøxpä møøðä Diosmädia'agyquixpä, maas may hajxy jaduḥḥ jiaac paada'añ hädaa yaabä naaxwiin tijaty hajxy hänäjty tøø ñähgue'egy tøø yhoxy'oy, tiøjc, piuhya'ay, piuhdo'oxy, tiaj tieedy, yhuung, ñäax. Møøð jim hajxy ñøcxa'añ tsajpootyp. Jim hajxy jaduḥḥ homiänaajä yhida'añ, hoy hajxy hänäjty yaa tøø jia tsaačhpøcy ja'a høøčhcøxpä hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt jaduḥḥ.

31 Pønjatiä møjtuung jäda'ahaty ca'a møøð, nämay hajxy miøjtägø'owa'añ. Pero pønjatiä møjtuung jäda'ahaty ja møøð, nämayyä tiuunghajxy piøgáanäxä —nømä Jesús miänaaḥḥ.

32 Mänitä Jesús hajxy jim tiu'ubøjcy møøðä jiamioðdtøjc. Jerusalén hajxy hänäjty ñøcxa'añ. Jawyiinä Jesús hänäjty yo'oy. Mayyä jäya'ayhajxy hänäjty pianøcxy møøðä Jesús jiamioðdhajxy, ja'a hajxy hänäjty nämajmetspä. Jaančḥ tehḥ yagjuøøby hajxy hänäjty. Høxtä tsähgøøby hajxy hänäjty. Mänitä Jesús ja'a jiamioðð hawiing wioonøcxy. Mänitä Jesús tiägøøyy mädiaacpä nebiaty hänäjty jiada'añ yhabeta'añ:

33 —Huuc mäadow hajxy, yam hajxy nnøcxäm Jerusalén. Coo hajxy jim ngoodáanäm, mänitøchä teedywiindsønḥajxy xyajcø'ødägø'owa'añ, møøðä häna'cä Diosmädia'agy hajxy jim yajnähixøøbiä tsajtøgooty, høøčḥ ja'a Diosquexypä. Mänitøch hajxy jaduḥḥ xyajnáhdija'añ cooçḥ hajxy xyagho'oga'añ. Mänitøch hajxy xyajcø'ødägø'owa'añ ja'a häna'c-hajxy jim tsohmbä Roma.

34 Madiú'ujøch hajxy xchaačhtiuna'añ. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'owáambøch hajxy. Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xjia yagho'oga'añ. Pero cudägøøgxøøyyøch njujypiøjtägatsa'añ, —nømä Jesús miänaaḥḥ.

35 Mänitä Jesús wyiinguwa'agøøyyä ja'a Santiago møøðä Juan. Ja'a Zebedeo yhuunghajxy hänäjty je'e. Mänit hajxy miänaaḥḥ:

—Wiindsøn, huuc tunä mayhajt ja'a højtscøxpä.

36 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii mayhájtøch ndúnäp.

37 Mänitä Santiagohajxy miánaangumbä:

—Coo miich hänäjty tøø mmøjtägø'øy, coo hänäjty tøø mdägø'øy hanehmbä, mänit højts cuhdujt xmió'owät coo højts jim nhäñá'awät miichä mnähmøjc, hahooyhaampiä møøð hanajtyhaampiä.

38 Mänitä Jesús yhadsoogumbä:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'oy tii hajxy jaduḥḥ mnänøømby. Nej, mmee'xtúgäp hajxy jaduḥḥnä nébiøch ndsaachpøgá'añänä.

39 Mänitä Santiagohajxy yhadsooyy:

—Nmee'xtúgäp højts jaduḥḥ.

Mänitä Jesús miánaangumbä:

—Jaduhñ mijts mjaančh tsaachpøgaambä nébiøch ndsaačhpøga'añän. Tøyhajt jaduhñ.

⁴⁰ Pero cábøchä cuhdujt jaduhñ nmøødä coo mijtsä cuhdujt nmó'owät coo hajxy jim̄ mhäñá'awät høøchä nnähmøjc mänáajøch hänajty tøø ndägø'oyän hanehmbä. Dios ja'a cuhdujt møød pøn̄ yajnähdijaamby coo hajxy jim̄ yhäñá'awät. Je'edshajxy jaduhñ jim̄ häña'awaamb —nømä Jesús miánaañ.

⁴¹ Coo Jaha Jesús jiamioødhajxy jaduhñ miädooyy, ja'a hajxy hänajty jaac nämajcpä, mänitä Santiagohajxy miäjootma'tä møødä Juan.

⁴² Mänitä Jesús miøjyaaxy ja'a hajxy hänajty jaac nämajcpä. Mänitä Jesús miánaañ:

—Ja'a gobiernähajxy, møødä häna'c-hajxy yaa møjtuungmøødpä hädaa yaabä naaxwiin, ja'a hänä'cätshajxy jaduhñ yaa hanehmb. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts.

⁴³⁻⁴⁴ Pero mijts, cab hajxy mbøc-juó'owät coo møjtuung hajxy mmøødhädät. Pønä jioot tsojp coo wyiingudsähgø'øwøøjät, weenä jioot piäda'agy coo jiamioød piuhbédät.

⁴⁵ Høøchpaady, høøch ja'a Diosquexyä, mäbuhbéjpoč jaduhñ yaa tøø ngäda'agy. Høxtä nnähho'tu'udáambiøchä jäya'ayhajxy nägøxiä. Cáboch jaduhñ nmäna'añ coochä jäya'ayhajxy xpiuhbédät.

⁴⁶ Mänitä Jesúsahajxy quioo'ty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jericó. Coo hajxy jim̄ chóhngumbä, mayyä jäya'ay hajxy piadu'ubøjcä. Jim̄ä wiinds hänajty tu'ug yhäñá'ay tu'haam. Bartimeo hänajty xiøhaty. Timeo ja'a tiedy hänajty xiøhaty. Xädø'øñyujwaambä Bartimeo hänajty.

⁴⁷ Coo ja'a Bartimeo jaduhñ miädooyy coo hänajty je'e Jiesúsä, ja'a hänajty tshombä Nazaret, mänitä Bartimeo møc yaaxy:

—Jesús, David miich jecy mhaphajt mdeedyhajt. Høøch näxúu'tsác.

⁴⁸ Mänitä Bartimeo yhojmujcä nämay coo cu yhamooñ. Pero cab jaduhñ ñä'ä hamooñ. Tehngajnä maas møc tiägøøyy yaaxpä:

—Jesús, miichä David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Høøch näxúu'tsác.

⁴⁹ Mänitä Jesús tiänaaxiojpy. Mänitä miánaañ coo ja'a Bartimeo miøjya'axøøjät. Mänitä Bartimeo tu'jäya'ay ñämaayyä:

—Xoon̄da'ag, tänaayyø'øg. Xim̄ä Jesús xmiøjya'axy.

⁵⁰ Mänitä Bartimeo paquiä tiänaayyø'cy. Mänitä yoñwit yajniñähnajptuutä. Mänitä Jesús päyø'øguiä hoy wyiingumedsø'øy.

⁵¹ Mänitä Jesús ja'a Bartimeo miäyajtøøyy:

—Tii mayhajt jaduhñ myajtunáañäp.

Mänitä Bartimeo yhadsooyy:

—Wiindsón, høøch yaghixø'cäc.

⁵² Mänitä Jesús miánaañ:

—Ja'a hoy, tisän coo quia'a cabä. Coochä nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, paady tøø mhixø'nø.

Tuunä Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitä Bartimeo jiaančh hijxø'cy. Mänitä Jesús piadu'ubøjnä.

11

¹ Jim̄ä Jesúsahajxy hänajty quioodaannä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betfage møød Betania, jim̄ mädoyyä maa ja'a tun̄ hänajty xiøhatiän Olivos. Jim̄ hänajty miäwiingón Jerusalén. Mänitä Jesús ja'a jiamioød metsc

² ñämaayy:

—Nøcx hajxy jimhaamby maa yøø cajpthuungän. Coø hajxy jim mmedsa'añ, jimä burro hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pøn yajpejmachnä. Mmäguej'øwäp hajxy. Jaduhnds hajxy yaa mwitsmínät.

³ Y pø jimä jäya'ay hajxy xmiäyajtøy tii hajxy jaduhñ coø mmäguej'øy, mänit hajxy mnämä'awät: "Ja'a nwiindsøn højts cham yajmaajiajp. Paquiä højts nnä'ä yajtuna'añ. Mänit højts min nnajtswidsoøy." Jaduhñ hajxy mmäná'anät —nømä Jesús ñajtsapxøøyy.

⁴⁻⁵ Mänitä burro hajxy hoy jiaanč paady cuxoch jim møjtu'haam, jim tøjnähmøjc mäðøyyä. Jimä jäya'ayhajxy hänajty näje'e tiäna'ay. Coø ja'a Jesús jiamioødhajxy tiägøøyy burromäguej'øbiä, mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii yøø burro hajxy jaduhñ coø mmäguej'øy.

⁶ Mänit hajxy jaduhñ yhadsooyy waambaty hajxy hänajty tøø yhane'emyii coø hajxy jaduhñ yhadsowät.

⁷ Mänitä Jesús ja'a burro yajnaméjtsäxä. Mänitä jiamioødä wyit hajxy jim piädaacy burronähgøxp. Mänitä Jesús jim piejty.

⁸ Jaanč tehñ miayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy. Mänitä wyit hajxy näje'e chiyy. Jaduhnds hajxy tu'haam ñajtsye'ebøøyy maa ja'a Jesús hänajty burronähgøxp ñaxø'øwa'añän. Näje'e hujtshaay hajxy hänajty piujxpä. Jim hajxy hänajty piädaacpä tu'haam.

⁹ Cu'ughagujcä Jesús hänajty ñøcxy. Mänitä cu'ughajxy nägøxiä tiägøøyy yaaxpä jojpä:

—¡Viva Jesús, viva! ¡Gloria a Dios! Diosquexy hädaa Jesús jaduhñ.

¹⁰ ¡Gloria a Dios tsajpootypä! Jaduhñ hädaa Jesús yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhajtäm.

¹¹ Mänitä Jesúshajxy jim quioo'nä Jerusalén, møødä jiamioød ja'a nämajmetspähajxy. Mänit hajxy jim ñøcxøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Coø hajxy jiiby chajtøjtägøøyy, mänit hajxy yhiixwädiyty tijaty hänajty jiiby. Mänit hajxy wyiimbijcumbä. Mänit hajxy jiiby yhädaaccumbä Betania. Hiç, tøø hänajty chuuj'øy, y jiiby hajxy hänajty miejtsta'aga'añ Betania.

¹² Cujaboom, mänitä Jesúshajxy jim tiu'ubøjcumbä. Mänitä Jesús yäho'pøjcä.

¹³ Mänitä piids tu'ug ñäheebøøyy coø hänajty jim tiäna'ay picxumnä. Coø wiingón ñämejch, mänit yhiixy coø tiøøm hänajty quia'a nä'ägädä hity. Haagä haay hänajty je'e. Cahnä yhi'its hänajty yhabaadyñä mänaabä hänajty naxy tiøømbetiän.

¹⁴ Mänitä Jesús piids ñämaayy:

—Ni mänaa miieč mga'a tøømbejtägatsaanä.

Coø ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, miädoow ja'a jiamioødhajxy jaduhñ.

¹⁵ Coø ja'a Jesúshajxy jim miejtstägajch Jerusalén, mänitä Jesús jiiby chajtøjtägøøguiumbä. Mänitä Jesús ja'a too'päðøjc juubiäðøjc tiägøøyy høxpäboobiädsøømbä jiiby tsajtøgooty. Mänitä meexä tiägøøyy høxjujipä maa xädøñ hajxy hänajty quiuwichän, møødä häñaabiejt maa hajxy hänajty yhäña'ayän coø hajxy hänajty pialomatoogy.

¹⁶ Mänitä Jesús tiägøøyy hadujpä coø ja'a jäya'ayä tioogy hajxy jiiby quia'a mäðgøøñät tsajtøgooty.

¹⁷ Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pa'yaaxtäacthøchä ndøjc hajxy nägøxiä xwiäanät, ja'a jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajtpä."

Jaduhñä Dios jecy miänaañ. Pero mijts, wiing mijtsä tsajtøjc mwa'añ. Jaduhñ hajxy mwa'añ nebiä mee'tstaactän —nømä Jesús miänaañ.

18 Coö ja'a teedywiindsønñhajxy jaduhñ miädooyy, møødä häna'cä Diosmädia'agy hajxy hänajty jiiiby yajñähixøøbiä tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy cojyquiapxytiumñbä nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Hix, chähgøøbiä Jesús hajxy hänajty je'eguiøxpä coö ja'a Jesús ja'a miädia'agy hänajty jiaanč tehñ yhamädoowhijtäxä ja'a cu'ug.

19 Pero coö quioodsøøñä, mänitä Jesúsñhajxy jiiiby yhäädäaccumbä Betania.

20 Cujaboomä Jesúsñhajxy ñøcxtägajch Jerusalén. Coö hajxy jimñaxøøguiumbä maa ja'a Jesús ja'a piids hänajty tøø ñäbogø'oyän, mänitä piids hajxy yhiixy coö hänajty tøø quiøxy tø'øch.

21 Coö ja'a Pedro jaduhñ jiahmiejtstaacy, mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, huug hix yø'ø piids. Häxøoy miich yø'ø mnäbogøøyy coö ni mänaa quia'a tøømhäñät. Tøø yø'ø quiøxy tøøtsnä —nømä Pedro miänaañ.

22 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mäbøjcä ja'a Dios miädia'agy coö jiaanč tehñ tiømiädia'aguiä.

23 Coö hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät, høxtä yø'ø tun ja'a mmädia'agyhajxy xquiudiüünäp coö hajxy mnämä'awät coö ween nøcxy miejyquia'awø'oy. Mänitä mmädia'agyhajxy jaduhñ xquiudiüünät coö ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coö tiømiädia'aguiä. Tøyhajt jaduhñ.

24 Coö mijtsä Dios tijaty mmäyujwá'anät, xmiø'owäp hajxy jaduhñ, coö ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coö tiømiädia'aguiä.

25 Coö mijtsä Dios hänajty mba'ya'axa'añ, tsipcøxpä häna'c hajxy jayøjp mmämée'xät, ja'a mijts hänajty tøø xñägädieeyø'oyäbä, jaduhñä Dios hajxy jaduhñ xmiämée'xpät tijaty hajxy hänajty mgädieeyhajpy.

26 Pero pø cab hajxy mmämée'xa'añ, ni mijtsä mDeedy tsajpootypä xquia'a mämée'xtägatsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

27 Coö ja'a Jesúsñhajxy jim quioo'tägajch Jerusalén, mänitä Jesús jadähooc tiägøøyy tsajtøgooty. Jiibiä Jesús hänajty wiädity, mänit ñämejtsä ja'a teedywiindsøn, møødä häna'c-hajxy jiiiby yajñähixøøbiä tsajtøgooty, møødä majjäya'adiøjc.

28 Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Pøn miich cuhdujt tøø xmiø'oy coö miich häxøoy yaa tsajtøgooty tøø mdsiptuñ.

29-30 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nhadsøwäbøch häyaa jaduhñ cooçh mijts häyaa jayøjp xyhadsøwät. Pønä Juan mäyajnäbejpä quejx, Diosä tøgä jäya'ayä. Hadsøwägøch hajxy. Cooçh hajxy häyaa xyhadsøwät, mänitøch mijts häyaa nhadsøwägäjtspät —nømä Jesús miänaañ.

31 Cabä teedywiindsønñhajxy hänajty ñajuø'oy waambä Jesús hajxy yhadsøwät. Mänit hajxy tiägøøyy niñämäyaybä: “Coö hajxy häyaa nmänáañämät coö ja'a Dios ja'a Juan quiejxy, jaduhñ jadähooc xyhadsowáañäm: Aa, pø tøyhajt jaduhñ coö ja'a Dios ja'a Juan jiaanč quejxy, tii ja'a Juan miädia'agy hajxy coö tøø mga'a mäbøjcä.

32 Y coö hajxy häyaa nmänáañämät coö ja'a Dios ja'a Juan quia'a quejxy, mänitä cu'ug hajxy häyaa xmiädsibøøyyämät.” Hix, jaduhñä cu'ughajxy hänajty miäna'añ coögä Juan hänajty Dyiosquexiä.

³³ Mänitá Jesús hajxy ñämaayy coo hajxy hänäjty quia'a najuø'oy. Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Pues, ni høøch jaduñ nga'a nägapxaambä põñhøchä cuhdujt tøø xmio'oy.

12

¹ Mänitá Jesús tiägøøyy yajnähixøøbiä cuentäyajmäbaadyhaam:

—Mänitá jäya'ay tsaatypcam tu'ug piädaacy. Mänit jiuhguraajøøyy. Mänitá tsaatyñøøxee'xøñdy ñädajøøyy. Mänitá nähbettøjc tu'ug yhädiuñ coo hajxy jim yhäñá'awät coo ja'a tsaatypcam hajxy hänäjty cwieendähada'añ. Mänitá wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam hajxy yajcø'ødägøøyyäxä coo hajxy cøguipxyjiaty cwieendähädät. Mänitá cudsaatyp jäguemnaax ñøcxy.

² Coo ja'a tsaatypc yhabaaty, mänitá cudsaatyp ja'a mioonsä quiejxy coo hajxy cøgujiä ween yajwa'xy.

³ Coo ja'a craa jim miejch, mänit hoyhoy quioxho'cä. Mänit piäboowyiimbijtä cø'øwa'ads.

⁴ Mänitá cudsaatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quéjxcumbä. Maas hanaxiä craa je'e wiobho'cäbä. Høxtä yajtsäbjtägä ja'a quopc jaduñ. Hoyhoy jaduñ chaachtuunä.

⁵ Mänitá cudsaatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quéjxcumbä. Mänit hajxy je'e yagho'cy. Maas mayyä mioonsä jia jaac tehñ quiejxy. Näje'e hajxy wiobho'cä; näje'e hajxy yagho'cä.

⁶ Jimä cudsaatyp ja'a yhuung hänäjty tu'ug. Jiaanç tehñ chojpiä yhuung hänäjty. Mänit ñämaayy: “Nhuuc quéxyhøch miitç jim. Wehñdä miitç hajxy häya xñä'ä wiingudsähgø'øwät.”

⁷ Coo ja'a cudsaatyp yhuung jim miejch, mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä, ja'a tsaatypcam hajxy hänäjty tøø miämähmø'oyäbä: “Coo hädaa craa tieedy häyaa ñä'ä hó'ogät, hädaa craa jaduñ cøxiä mämähmø'øwaamb mäduhñtiä hädaa tsaatypcam. Tsøc hädaa craa hajxy jaduñ nä'ägä yagho'cäm, jaduñ højts hädaa tsaatypcam nje'ehajtämät.”

⁸ Mänitá cudsaatyp yhuung miájtsäxä. Mänit yagho'cä. Mänit hajxy hoy yhøxchømy jäguemjuøøby.

⁹ Haa, nebiä cudsaatypäda'a hänäjty jiatcø'øwa'añ. Nøcxaambäda'a hajxy yagho'tägatsa'añii, ja'a hajxy hänäjty tøø miäyagho'oguiäbä. Mänitá wiinghäna'cä tsaatypcam hajxy hänäjty yajcø'ødägø'øwa'añii.

¹⁰ Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian:

Ja'a tsa mädyii ja'a tøjmuu'tspädøjc-hajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuundsøñ maa ja'a tøjteecän.

¹¹ Ja'a Dios jaduñ mänaañ coo ja'a tsa jaduñ jim tiuundsóonät.

Paady hajxy jaduñ jaanç tehñ yajxøn nhijxäm

—nømä Jesús miädiaacy.

¹² Ja'a teedywiindsøn hajxy, ñajuøøby hajxy hänäjty jaduñ coo hajxy hänäjty tøø yajmäbaadyii nebiä cahwiindøyhäna'cän, ja'a hajxy hänäjty tsaatypcweendähajpä. Coo hajxy jaduñ ñajuøøyy, paadiä Jesús hajxy hänäjty jia wi'i miadsa'añ. Pero cab hajxy jaduñ ñä'ä majch, je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hajxy hänäjty chähgø'øy. Mänitá Jesús hajxy ñähgueecnä. Mänit hajxy wyiimbijnä.

¹³ Mänitá fariseoshajxy näje'e wyiinguejxä, møødä Herodes quiu'ughajxy näje'ebä, coo ja'a Jesús hajxy yajcapxtägóyyät, jaduñ hajxy hoy ñäxø'øwø'øwät.

14 Mänitá Jesús ñámejtsä. Mänit ñämaayä:

—Nnajuøøby højts coo miich tøy mjaanč tehñ miädia'agy. Caj miich jaduñ mnä'ägä møjpäda'agy waambatiä cu'ug xjia nämä'ay. Tu'cuhdujt miichä jäya'ay mhixy, pønjaty hajxy mäyøø, pønjaty hajxy häyoob. Tøyhajt højts miich xyajñähixø'øy coo højts hoy njäya'ayhädat nebiä Dios choquiän. Hoorä, coo højtsä gobiernä Rómabä hänäjty xyajñähjuudiu'uda'añ, nej, hahixøøby jaduñ coo højts nnähjuudiu'udädä —nømä Jesús miäyajtøøwä.

15 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tiič hajxy jaduñ coo xjia wi'i yajcapxtägoyya'añ. Høøčhä xädø'øñ tu'ug huuc yaghjxäc.

Paadiä Jesús jaduñ miänaañ, ñajuøøby hänäjty jaduñ coo hänäjty jia wi'i yajcapxtägoyya'añii.

16 Mänitá Jesús xädø'øñ jiaanč yaghijxä. Mänit miänaañ:

—Pøn wyiin jiojy yø'øduñ. Pøn xiøø yø'øduñ jim miinb.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä wyiin jiojy yø'ø, ja'a jim tuunbä Roma. Jaaya'ay xiøø yø'øbä.

17 Mänitá Jesús miänängumbä:

—Tøyhajt jaduñ. Mo'owxä ja'a gobiernä hajxy pø je'e jie'e yø'ø. Pero mädyii ja'a Dios jie'e, mo'ow hajxy je'ebä.

Coo ja'a Jesús jaduñ yhadsooyy, jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a fariseoshajxy jaduñ.

18 Mänitá Jesús ja'a saduceos näje'e ñámejtsä. Cabä saduceoshajxy hänäjty miäböcy coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty jiuypiojtägatsa'añ. Jaduñnä saduceoshajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a juypiojtägatsa'añ.

19 Mänitá saduceos ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, jaduñnä Moisés jecy quiujahy neby højts nguhdujthätämät, højts judiojäya'ayhätäm. Hoorä, coogä ya'adiojy tu'ug yho'ogät, coog hänäjty piøquiä, pø cahnäg hajxy hänäjty yhuungpaadyñä, pø jimägä piuhya'ay, wéenägä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpøcy, jaduhñäc hajxy jaduñ yhuungpäädat. Jaduhñäc quiähxø'ogät coog hänäjty je'e yhuungä, ja'a hänäjty tøø yho'oguiäbä.

20 Hoorä, jii jäya'ayhajxy hänäjty näjxutuja'ay, haagä tu'que'ex. Mänitä tehñ quioobhuung tio'oxiojwiingpøjcy. Cab jecy miøødtsänaayy, mänitä craa yho'cy. Cabä huung hajxy ñä'a paaty.

21 Mänitä jioðsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Ni je'ehajxy quia'a huungpaatpä. Mänitä craa yho'pä. Jaduñnä jioðsømy je'ebä jia wiiingpøjcumbä. Jaanä jaduhyä je'e jiajpä nebiä yhajchhajxy jiajtian.

22 Jaduñ hajxy näjxutjyc jia møødtsänaayy, ni pøn je'e quia'a yaghuungpaaty. Nägøxiä hajxy jaduñ yho'cy. Høxtä ja'a to'oxiojy, jaac tehñ yho'c je'ebä.

23 Bueno, coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty nägøxiä jiuypiojtägatsa'añ, pønda'a je'e tehñ tiøybä møødtsäna'awaamb, ja'a hajxy hänäjty näjxutjycpä. Hix, näjxutjyc hajxy hänäjty tøø jia møødtsäna'ay. Paady højtsä tøyhajt ndsocy —nømä Jesús ñämaayyä.

24 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Caj mijtsä tøyhajt hajxy mnä'ägä mөөдä, je'eguiөxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a nä'ägädä wiinjuo'өy. Mөөд cab hajxy mnajuөөbiä nebiatiä Dios ja'a miөcmäjaa yajcähxө'өgy.

²⁵ Coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty jiuypiojtägatsa'añ, cab hajxy mänit piöga'añ, cab hajxy mänit yhu'uga'añ. Jaduhñ hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsähajxy jim yhiitiän tsajpooty.

²⁶ Tii mijts coo mga'a mävöga'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ. Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä Dios tähooc miөөdnibiaatä jim pactuum maagä hujts haptymөөdpä hänajty tioyyän. Mänitägä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Hөөчhä Abraham xDyioshajp, mөөдä Isaac, mөөдä Jacob.”

²⁷ Coo ja'a Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmөөdhäjtäm coo ja'a Abrahamhajxy hänajty tөө jiuypiojtägach, mөөдä Isaac, mөөдä Jacob. Hix, jujcyjiäya'ay ja'a Dios jaduhñ Dioshäjtäp, ca'a yho'oguiäya'ayä. Coo mijts jaduhñ mmäna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a juiypiojtägatsa'añ, caj mijtsä tøyhajt hajxy mnä'ägä mөөдä —nөmä Jesús miänaañ.

²⁸ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug yhamädoowhity. Tsajtögooty hänajty tiuñ. Coo miädooy coo ja'a Jesús hänajty hoy tөө yhadsoy, mänitä Jesús hoy wyiinguwa'agө'өyii. Mänit ñämaayyä:

—Madiu'u ja'a Moisés hajxy jecy xyhanéhäm. Mädyii jaduhñ maas tuungpaatp —nөmä Jesús miäyajtөөwä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ je'e miäna'añ: “Pөnjatiä Israel jecy haphajt teedyhajt, hamädoowhit hajxy. Ja'a Dios hajxy nWindsөnhäjtäm. Tu'uquä Dios jaduhñ Dyioshaty.

³⁰ Hamuumdu'jootä Dios hajxy mjaanč tehñ wyiingudsähgө'өwät nägө'ө nädecypiä. Mävöjcä miädia'agy hajxy homiänaajä. Jahmiets hajxy jaduhñ cөjxta'axiөө.”

³¹ Jaduhñä miämetspä miänaambä: “Mdsögäbä jäya'ay hajxy nägөxiä nej mijts hamdsooyyä mničhogyijän. Ni mädyii mädia'agy jaduhñ quia'a mäbaady neby hädaa mädia'agy metspä tiuungpaadiän” —nөmä Jesús miänaañ.

³² Mänitä craa miänáangumbä, ja'a hänajty tuumbä tsajtögooty:

—Wiindsөñ, jaanč tehñ yhoy miič mhadsooyy. Tøyhajt jaduhñ nej miič mmäna'añän coo Dios tiu'uquä. Cabä wiingDios jyijä. Xjiaanč tehñ tiuungpaatäm hajxy jaduhñ

³³ coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgө'өyyämät, mөөд coo jäya'ay hajxy nägөxiä ndsöjcämät neby hajxy hamdsooyyä mničhöjcäm. Pero cab hajxy xjiaty tuungpaatäm coo animal hajxy jiiby nөcxy nnä'ä hayöjxäm tsajtögooty no'cөөc —nөmä Jesús ñämaayyä.

³⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy coo ja'a craa hänajty najuөөyyhaamby tөө quiapxy, ja'a hänajty tuumbä tsajtögooty, mänitä craa ñämaayyä:

—Jaac mävөc ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot, jaduhñds miič jim mnөcxät Dioswiinduum —nөmä Jesús miänaañ.

Mänitä häna'c-hajxy yhamoönnä, ja'a Jesús hajxy hänajty jia wi'i yagho'ogaambä. Cabä Jesús hajxy waamb miäyajtөөnä je'eguiөxpä coo ja'a Jesús hajxy hänajty chähgө'өy.

³⁵ Jiibiä Jesús hänajty yajnähixө'өy tsajtögooty. Mänit miänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnähiðøøbiä tsajtøgooty, tii hajxy jaduhñ coo miäna'añ coogä David ja'a Cristo yhaphaty yhoc-haty.

³⁶ Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cijaayä maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a David hamdsooyä jecy miänaañ:

Mänitøchä Dios ja'a nWiindsøn xñämaayä:

“Yaa miñ häña'aw maaçhä nhahooyhaampiän, høxtä cøonøchä mmädsip nga'a yajmäjäädäcämät.”

Ja'a Dioshespirituhaamä David jaduhñ jecy miänaañ.

³⁷ Jaduhñä David jecy miänaañ coogä Cristo hänajty wyiindsønhaty. Hoorä, pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a David ja'a Cristo jaduhñ jecy wyiindsønhaty, tii yø'ø jäya'ayhajxy coo miäna'añ coogä David ja'a Cristo ñä'ä haphaty ñä'ä hoc-haty —nømä Jesús miänaañ.

Jaanch tehñ yhomiädoonä ja'a jäya'ayhajxy hänajty miädoy nebiä Jesús hänajty yajnähiðø'øyän. Nämäyyä jäya'ayhajxy hänajty.

³⁸ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnähiðøøbiä tsajtøgooty, cab yø'ø miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Yoñwitmøød hajxy naxy wiädity cajptooty je'eguiøxpä coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ. Wi'i yajwiingudsähgø'øwaamb hajxy jaduhñ.

³⁹ Jiiby hajxy jia wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän, hädaa yaabä tsajtøgootypä, møød jim maa ja'a cay hu'ugy naxy jiadyiijän.

⁴⁰ Pero cabä quiuhdujthajxy ñä'ägädä hoyyä. Hiç, pøjcäxäbä yaamgtø'oxiä tiøjc-hajxy. Hoy hajxy jaduhñ jia jatcø'øy, jecyjiatiä Dios hajxy jia wi'i pia'ya'axy. Pero jaanch tehñ yhoyhoy hajxy jaduhñ yajcumädoxa'añii —nømä Jesús miänaañ.

⁴¹ Mänitä Jesús jim mäðoyyä hoy yhøxta'agy maa ja'a jäya'ay xäðø'øn hajxy hänajty naxy quiuyoxø'øyän. Ja'a mäyøøjäya'ayhajxy, majiatiä xäðø'øn hajxy hänajty piäda'agy. Jimä Jesús hänajty miähee'pna'ay.

⁴² Mänitä yaamgtø'oxy tu'ug miejch. Jaanch tehñ yhäyoob hänajty je'e. Mejtsmägo'xä häyoobä je'e quiugonøoyy.

⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a jiamioødtøjc ñämaayy:

—Huug hiç yø'ø yaamgtø'oxy hajxy. Cøxiä yø'øduhñ tøø yecy mäduhñtiä hijty miøødä, ja'a hijty ñägayaambiä. Pero yø'ø mäyøøhäna'c-hajxy, weeñtiä hajxy jaduhñ ñä'ä puhyejcy.

13

¹ Coo ja'a Jesús hajxy jiiby chajtøjpädsøømy, mänitä jiamioøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, huug hiç yø'ø tsajtøjc, jaanch tehñ yajxon yø'øduhñ miuuchä.

² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoy huuc tehñ yheeb. Hoy yø'ø tøjc jaduhñ jia cruundä, cøxaamb yø'øduhñ jyida'añ. Haxit hatajø'øy yø'ø muuçh jiada'añ.

³ Mänitä Jesús hajxy jim ñøcxy maa ja'a tuñ hänajty xiøhatiän Olivos, jim Jerusalén-woc-hawiimb. Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús hanidiuhmñdual hoy yhøxta'agy. Mänitä Pedro ja'a Jesús hajxy ñänøcxy, møødä Santiago, møødä Juan, møødä Andrés. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

⁴ —Mänaads yø'ø tsajtøjc jaduhñ jyida'añ. Mädyii hijxtähndäts jaduhñ cähxø'øgaamb coo hänajty jaduhñ yhabaada'añ.

⁵ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcøcø'øwøøjäp hajxy. Cab hajxy myajwiinhøønät.

6 Mayyá jäya'ayhajxy min miäwiinhøøna'añ. Jaduhñ hajxy hñajty miäna'ana'añ: "Høøch je'e Cristo." Mayyá jäya'ayhajxy hñajty jiaanč tehñ miäbøga'añ.

7 Coo hajxy mmädoyhädät coo tsip pleetä hñajty xii yaa tøø piädø'ogy, cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooc tyjy ja'a naaxwiimbä hñajty wyiimbida'añ. Homiänaajä tsip pleetä jiadyii.

8 Nimiädsibø'owáanäp hajxy hñajty wiinghagajptjaty. Wiinduhmyhagajpt hujx hñajty ñaxa'añ. Jadaánäbä yuuxøø hñajty wiinduhmyhagajpt. Coo jaduhñ jiada'añii, hijxtahñd jaduhñ cähxø'tsoonaamb coo tsø'ty häyohn hočhähgøøñajaty hñajty jiada'añii.

9 Mniyajcopcø'owøøjäp hajxy mänit. Mäjahñdium hajxy hñajty mhida'añ. Xmiadsaambä mmädsip hajxy hñajty. Mänit hajxy jim xyajnöcxa'añ hagujc. Møød jim maa ja'a judios chajtøjc-hajxiän, xwiobho'ogaamb hajxy hñajty jim. Xyajnöcxaamb hajxy hñajty jim maa ja'a gobiernä wyiinduumhajxiän, je'eguiøxpä cooč mijts xpiawädity. Jimhøch hajxy jaduhñ xmiädiá'agät gobiernäwiinduum.

10 Hix, cahnä naaxwiimbä hñajty wyiimbityñä, cøxaambä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy miädowa'añ wiinduhmyhagajpt.

11 Y coo hajxy jim xyajnöcxät hagujc, cab hajxy mänit mnädaj mnämáyät waambaty hajxy mhadsówät. Hix, ja'a Dios ja'a mädia'agy hajxy hñajty xmio'owaamb. Cab hajxy hñajty hamdsoo mmädia'aga'añ; ja'a Diosh-espíritu hajxy hñajty xyajmädia'agaamb.

12 Hamiñ haxøpiä jäya'ayhajxy hñajty tu'que'ex ñiñähduga'añii coo hajxy yagho'ogøøjät. Jaanä jaduhñä yhuung hajxy hñajty ñähdugaambä. Ja'a muutsc-häna'c-hajxy, jaanä jaduhñä tieedy hajxy hñajty tiunaambä.

13 Nägøxiä mijtsä jäya'ay xmiähähada'añ je'eguiøxpä cooč mijts xpiawädity. Pero pøn hñajty tøø miee'xtucy, hoy hñajty tøø jia ho'ogy, nähwa'adsaamb hñajty je'e.

14 Habaadaamb jaduhñ coo ja'a haxøøgpä ca'a hoybä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän —pøn hädaa nocy capxp, ween jaduhñ wyiinjuø'oy—. Mänitä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añii. Coo ja'a haxøøgpä hajxy jaduhñ mhixät, mänit hajxy päyø'oguiä mnøcxät tunjoot, pønjaty yaa tsänaaby Judeanaaxooty.

15 Pønjaty hñajty häñaaby tøjnähgøxp, ween ñä'ägä päyø'ogy, cap nøcxy tii jiiby yajpädsømy tøgooty.

16 Pønjaty hñajty camjooty, cab jaduhñ jim ñøcxät maa ja'a tiøjcän. Cap nøcxy jiiby tii yajpädsømy, ni wyit ni tii.

17 Jaanč tehñ chaächpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hñajty, ja'a hajxy hñajty co'na'awaambä, møød ja'a hajxy hñajty huungyajtstspä.

18 Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy coo tsø'ty häyohn ween quia'a jadyii coo hñajty jiaanč tehñ tiøchcä.

19 Jaanč tehñ yhoyhoyä jäya'ayhajxy hñajty chaächpøga'añ. Ni mädyii tsaächpä jaduhñ quia'a mäbaada'añ neby hñajty jiada'añiiñän, ni ja'a jecy näjxäbä, ni ja'a jaac minaambä.

20 Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ coo ja'a jäya'ayhajxy hñajty jecy quia'a tsaächpøga'añ, je'eguiøxpä coo chocy pønjaty jaduhñ tøø wyiimbiy. Coo ja'a Dios häxøpy jaduhñ tøø quia'a mäna'añ, jejquiiä jäya'ayhajxy häxøpy chaächpøga'añ. Ni pøn häxøpy quia'a nähwa'adsa'añ.

21 Coo mijts pøn xñämä'awät coog tyjy ja'a Cristo hñajty jii wiädity, cab hajxy mmäbøgät.

22 **Hix**, mayyā jāya'ayhajxy hānajty wiādita'añ māwiinhōhmbā, cooc tyijy hajxy hānajty je'e Cristo, mōød cooc tyijy hajxy hānajty Dyiosquexiā. Piayajcāhxō'ōgaambiā hijxtahnd hajxy hānajty hoy-yagjuōñābā. Jaduhñā jāya'ayhajxy hānajty jia wi'li wyiinhōōna'añii, mōød ja'a hajxy hānajty Dioswiimbíyyābā.

23 Mniyajcopcō'ōwōōjāp hajxy. Jāguemiā hajxy cham̄ nnāma'ay coo hajxy mniyajcopcō'ōwōōjāt.

24 'Mānitxōōbā, coo ja'a tsaāčhpā hānajty tōō ñajxnā, mānitā xōō wyiingoodō'ōwahñ mōōdā po'lo.

25 Mānitā mamiadsa'a hānajty quia'awa'añ. Tsāyuyyaamb hānajty jaduhñ, tijaty jim̄ cuhdujtmōød tsajtcōxp.

26 Mānitōch hānajty ngāda'aga'añ jocjooty, hōōch ja'a Diosquexypā. Mōcmājaamōōdhōch hānajty ngāda'aga'añ. Yajxōñhōch hānajty mānit ngāda'aga'añ. Mānitōchā jāya'ayhajxy hānajty may xpia'hee'ptāgō'ōwa'añ.

27 Mānitōchā nmoonsā tsajpootypāhajxy hānajty nguexa'añ coo hajxy jaduhñ quiōxy yajtu'ugmūgāt pōnjātyhōch hānajty tōō nwiimbiy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hānajty wioomuga'añii.

28 'Hōxtahm̄dsā higueraquepy, coo jaduhñ wiāmāt, hijxtahnd jaduhñ coo hānajty tōō piōōdtāgōōñā.

29 Jaanā jaduhñduhmbā, coo ja'a tsō'ty hajxy jaduhñ mhixāt nébiōch naamñā tōō nmādia'agy, hijxtahnd hānajty jaduhñ coōch hānajty mobādajpā ngādaactāgatsa'añ hādaa yaabā naaxwiin, hōōch ja'a Diosquexypā.

30 Cōxaamb jaduhñ jiada'añii nébiōch naamñā tōō nmādia'agy, cahnā jāya'ayhajxy hānajty quiōxy ho'ogyñā, ja'a hajxy jāda'ahaty jugyhajpā. Tōyhajt jaduhñ.

31 Cuhdāgoyyaambā tsajt mōōdā naaxwiimbā. Pero tsipcōxp jaduhñ tiōjiada'añ nébiōch cham̄ nmādia'aguiān.

32 'Ni pōñ jaduhñ quia'a najuō'oy mānaa jaduhñ jiada'añii. Jagooyyā Dios nidiuhñ ñajuō'oy, ja'a hajxy nDeedyhajtām. Ni ja'a Diosmoonsāhajxy jaduhñ quia'a najuō'oy, ja'a hajxy jim̄ tsajpootypā. Ni hōōch nga'a najuō'oy, hōōch ja'a Diosquexypā.

33 'Paady, nāhix hahixō'ō hajxy mhídāt homiānaajā, je'eguiōxpā coo hajxy mga'a najuō'oy mānaa jaduhñ jiada'añii.

34 Jii jāya'ay hānajty tu'ug, coo hānajty ñōcxa'añ jāguemnaax, mānitā mioonsā ñāmaayy coo ja'a tiōjc cwieendāhajtāxāt. Nāgōxiā hajxy jaduhñ yhaagā nā'ā tuungmooyyā. Jaduhñā tu'jāya'ay ñāmāyyābā coo jim̄ tiúnāt maa ja'a tōghaawān, weenā tōjc yaghawa'ačh jopy; tsuu jadāhooc yhagōōguiumbāt.

35-36 Ja'a cudōjca mioonsāhajxy, cab hajxy hānajty ñajuō'oy mānaa ja'a wyiindsōñhajxy hānajty miejtstāgatsa'añ, pō coodsōōñāp hānajty jaduhñ, o pō tsuhm̄dā hānajty, o pō tu'tseey-yaaxō'ogy hānajty, o pō jobōōñāp hānajty. Nāhix hahixō'ō ja'a wyiindsōñ hajxy jaduhñ yhahixāt. Pō caj, coo hajxy jaduhñ jaguiāpxiā ñāhmejtspedōōjāt, wehndā hajxy hānajty mia'ay. Jaduhñ māwiināts mījtspā, cab hajxy jaduhñ mnajuō'oy mānāajōch yaa ngādaactāgatsa'añ hādaa yaabā naaxwiin. Paady hajxy nāhix hahixō'ō homiānaajā mnā'agā hídāt.

37 Jaduhñhōchā jāya'ayhajxy nāgōxiā nnāmaabiā coo hajxy nāhix hahixō'ō ñā'agā hídāt homiānaajā.

14

¹ Mejtsxøø ja'a pascuaxøø hānajt̃y quia'a habaady mānaa ja'a judíos tsajcaagy hajxy hānajt̃y quiayyān, ja'a cajpā tsoomiøødpā. Ja'a teedywiindsønhajxy, møødā hāna'c-hajxy, ja'a hajxy hānajt̃y jiiby yajnāhixøøbiā tsajtøgooty, cojyquiapxytiuumb hajxy hānajt̃y jaduhñ nebiā Jesús hajxy yajtsumøøjāt hõhnda'agymiādia'agyhaam, jaduhñ hajxy jaduhñ hoy yagygho'ogøøjāt.

² Mānit hajxy nāje'e ñiñāmaayyā:

—Cab hajxy tsøc nej jatcøøyyām coo ja'a cu'ug hajxy jaduhñ xñā'ā nāhbādø'cāmāt.

³ Tøø ja'a Jesús hānajt̃y yhäda'agy Betania. Jim hānajt̃y miādsuugay maa ja'a Simón tiøjcān, ja'a hijty leprapa'ammøødpā. Mānitā to'oxiøjc tu'ug miejch. Jimā nardoperfume hānajt̃y quiø'ogõhaty alabastro-vidrijooty. Jaanč tehñ chowā nardoperfume hānajt̃y ñøcxy. Mānitā to'oxiøjcā parfume-vidrio piuhy. Mānitā Jesús ja'a parfume yajcuhtemøøyyā.

⁴ Mānitā jāya'ayhajxy nāje'e jiootma'ty, ja'a hajxy hānajt̃y jim pahāñaabiā. Mānit hajxy ñiñāmaayyā:

—Cap yø'ø parfume jaduhñ cu yaghäyooyy.

⁵ Coo jaduhñ cu ñā'ägā too'cy, tsoobaadaamb yø'ø hijty, tågøøgmägo'x-xøøguduñ. Jimā häyoobädøjcā chow hajxy jaduhñ cu miooyyā coo jaduhñ cu ñā'ägā too'cy.

Jaduhñā to'oxiøjc yhojjā.

⁶ Mānitā Jesús miānaañ:

—Weends yhyty. Ca'a hajxy mwi'i yhojy. Nébiøch yø'ø jaduhñ tøø xtiuñān, cab jaduhñ ñejpiā; hoy jaduhñ.

⁷ Homiānaajā mijtsā häyoobājāya'ay mhixy. Homiānaajā hajxy jaduhñ mbuhbédāt. Pero høøch, cábøch mijts jejcy xyhixa'añ.

⁸ Xwyiingudsähgøøbiøch yø'øya'ay jaduhñ, páadyhøchā parfume jaduhñ xyajcuhtemøøyy. Jaduhñ miābaady nej cooch häxøpy tøø nho'oguiān. Jaduhñhøch yø'ø hijty xyajñāhdema'añ.

⁹ Majatiā Diosmädia'agy wiādita'añ wiinduhmyhagajpt ja'a høøchcøxpā, jaduhñ jāya'ayhajxy miādia'aga'añ nébiøch yø'øya'ay naamñā tøø xtiuñ. Jaduhñ yø'ø homiānaajā jiahmiedsāañā. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁰ Jimā Jesús ja'a jiamiøød hānajt̃y tu'ug xiøhaty Judas Iscariote, ja'a hajxy hānajt̃y nāmajmetspā. Mānitā Judas ja'a teedywiindsøñ hoy miøødcojyquiapxytiuñ coo ja'a Judas ja'a Jesús hānajt̃y tiøoga'añ.

¹¹ Coo ja'a teedywiindsønhajxy jaduhñ miādooyy, mānit hajxy jaduhñ jiaanč tehñ xioõndaacpøjcy. Mānitā Judas yajwiinwaanøøyyā coo xādø'øñ hānajt̃y mio'owa'añii. Mānitā Judas tiägøøyy wiinmaabiā nebiā Jesús paquiā yajcø'ødägø'øwāt.

¹² Mānitā pascuaxøø yhabaatnā. Jaduhñā judiøshajxy hānajt̃y quiuhdujthaty coo tsajcaagy hajxy naxy quiay, ja'a cajpā tsoomiøødpā. Jaduhñ hajxy hānajt̃y quiuhdujthajpā coo meeghuung hajxy naxy yoxy ja'a pascuaxøøjooty. Mānitā Jesús ja'a jiamiøød miāyajtøøwā:

—Maada'a yhooyyā coo pascuaxøø hajxy häyaa nwiindsuugāyyāmāt.

¹³ Mānitā Jesús ja'a jiamiøød nāmetsc ñāmaayy:

—Nøcx hajxy jim Jerusalén. Jimā jāya'ay hajxy tu'ug mbaada'añ nõøgõñ.

14 Je'eds hajxy mbadu'ubóǵäp. Mänit hajxy mbadójtägó'owät. Mänitá cudójc hajxy mnámá'awät: "Ja'a nWiindsón højts jaduñ tøø xwyiinguexy coo højts nyajtówät maa højtsá pascuaxøø häyaa tsuu nwiindsuugáyät."

15 Mänit mijtsä cudójc cuarto nøcxy xyajnáhixø'owa'añ nähbettójcøxp. Jaanč tehñ quiäruundä ja'a cuarto jaduñ møød yajxonä. Jimä cay hu'ugy hajxy mnähix mhahixø'owät coo hajxy jim ndsuugayáañäm —nømä Jesús miänaañ.

16 Mänit hajxy nämetsc jiaanč nøcxy jim cajptooty. Jiaanč paat hajxy jaduñ neby hajxy hánajty tøø ñäma'ayiiñän. Mänitá tsuugay hajxy tiägøøyy nähix hahixøöbiä.

17 Coo quioodsøöñä, mänitá Jesús hajxy jim ñøcxy maa ja'a pascuaxøø hajxy hánajty wyiindsuugaya'añän, møødä jiamøødhajxy ja'a jaac nämajcpä. Mänit hajxy tiägøøyy caabiä.

18 Mänitá Jesús miänaañ:

—Tú'ughøch mijts mjamiøød xñäxø'owø'owa'añ. Quipxy hajxy je'e cham xmiøødcaamiújcäm. Tøyhajt jaduñ —nømä Jesús miänaañ.

19 Mänit hajxy nägøxiä jiootmadiägøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy niñámáayyábä:

—Nej, høøch je'eda'a tyijy xñänøømbä.

20 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Mijts mjamiøød jaduñ tu'ug jatcø'owaamb, näguipxiä tsajcaagy hajxy jaduñ jiiyu xmiøødpaguhmä'tsäm txyjooty.

21 Høøch, ja'a Diosquexypä, jadúñhøch njada'añ nhabetä'añ nepy jim myiñän cjaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Tøjiadaambä Diosmädia'agy jaduñ. Pero ja'a crájøch jaduñ xñähdugaambä, jaanč tehñ yhojyhoj jaduñ chaachpøga'añ. Maas hoy häxøpy coo quia'a nä'ägä naaxwiimbädsøømy —nømä Jesús miänaañ.

22 Caabyñä ja'a Jesús hajxy hánajty, mänitá Jesús ja'a tsajcaagy quionø'cy. Mänitá Dios ñämaayy: "Dioscujú'uyäp." Mänitá jiamøøødä tsajcaagy nägøxiä yajnäguidøøyy. Mänit miänaañ:

—Cay hädaa hajxy; høøch nni'x ngopc hädaa —nømä Jesús miänaañ.

23 Mänitá Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hánajty vinomøødpä. Mänitá Dios ñämáaguiumbä: "Dioscujú'uyäp." Mänitá Jesús ja'a vino yhuuctsohñ. Mänitá jiamøøød miooyy. Nägøxiä hajxy jaduñ yhuucy.

24 Mänitá Jesús miänáangumbä:

—Høøch nnø'ty hädaa. Hijxtahñd hädaa jaduñ coöchä nnø'ty nya-jxee'xa'añ coöchä jäya'ayhajxy hánajty nnähho'tu'uda'añ. Jadúñhøchä cuhdujt nyajtødiägø'owa'añ, ja'a Dios ja'a Abraham jecy miøødyajcuhdújcäbä.

25 Tøyhájthøch jaduñ nnámá'awät, cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä cóonøch hánajty jim tøø nnøcxtägach maačhä nDeediä wyiinduumän. Mänitøchä vino jembybiä nhuucmadsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

26 Mänitá Jesús ja'a Dios høy hajxy yhøøyy, møødä jiamøøødtøjc. Mänit hajxy jim choññ. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Olivos.

27 Mänitá Jesús ja'a jiamøøødtøjc ñämaayy:

—Nägøxiøch mijts xiñähgue'ega'añ, je'eguiøxpä cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaañä. Jaduñ jim myiñ cjaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Nyagho'ogáambiochä meegcueendähajpä. Cøxaambä meeghajxy piäyø'oga'añ. Xii yaa hajxy ñøcxø'owa'añ."

28 Coočh hānajtj tōø nho'ogy, mānītōch jadāhooc njujypiojtāgatsa'añ. Mānītōch jim̄ nnōcxa'añ Galilea. Mānītōch mijts jim̄ nōcxy xpiaada'añ —nōmā Jesūs miānaañ.

29 Mānitā Pedro ja'a Jesūs ñāmaayy:

—Hōōčh mābōcypia, cābōch miič mānaa nbuhwa'adsa'añ, hoy miič hajxy nāgōxiā xjia puhwá'adsāt.

30 Mānitā Jesūs yhadsooyy:

—Tōyhājthōch miič nnāmá'awāt, hāyaa coods miič tāgōøghooc mniguiugapxa'añii coočh tyijy xquia'a hixiā.

31 Pero Pedro, tehngajnā je'e jiaac miānaañ:

—Cābōch mānaa nniguiugapxa'añii coočh tyijy miič nga'a hixiā, hōyhōch miič quipxy nja mōōdhó'ogāt —nōmā Pedro miānaañ.

Jaduhñ hajxy nāgōxiā piahadsoobā.

32 Mānitā Jesūs hajxy jim̄ nōcxy maa hānajtj xiōhatiān Getsemaní. Mānitā Jesūs ja'a jiamioōdtōjc ñāmaayy:

—Jiids hajxy huuc hāña'aw, nōcxy nhuuc Diospa'ya'axy.

33 Mānitā Jesūs ja'a Pedro hawiing miōōdnōcxy, mōōdā Santiago, mōōdā Juan. Mānitā Jesūs hoyhoy jiaanč tehñ jiootmabiōjcy.

34 Mānitā Pedrohajxy ñāmaayyā:

—Hōyhōyhōch jaduhñ njaanč tehñ jiootmayhaty. Hōxtā ho'ogāambōch nnijiāwō'oyii. Huuc māmō'ow hajxy yaa. Cab hajxy mmaahó'ogāt. Jujcy hajxy mhídāt —nōmā Jesūs miānaañ.

35-36 Mānitā Jesūs weeñtiā jiaac nōcxy. Mānit jaduhñ miāgutscādaacy. Mānitā Dios tiāgōōyy mānuu'xtaapā: “Teedy, mee'x, coo miič jaduhñ cu mga'a mānaañ, cābōch hāxōpy ndsaathpōga'añ nébiōch cham̄ nmānaxa'añān. Pero cābōchā nguhdujt yhidāt nébiōchā njoot jia tsoquiān. Miīchā mguhdujt jaduhñ nā'āgādā hidaamb.”

37 Mānitā Jesūs jim̄ nōcxtāgajch maa ja'a Pedrohajxy hānajtj tōø miāhmō'oyān. Coo jim̄ miejch, mānit jaduhñ yhijsy coo hajxy hānajtj tōø quiōxy maaho'ogy. Mānitā Pedro ñāmaayyā:

—Simón, nej, mmaabā. Nidu'hora miīch tōø mga'a mee'xtucy.

38 Jujcy hajxy hit. Tehngajnā ja'a Dios hajxy mba'yá'axāt. Jaduhñā mōjcu'ugong hajxy xquia'a jōjcapxō'owāt. Jia tsojpiā mjoothajxy jaduhñ coo hajxy jujcy mhídāt, pero cabā mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduhñ miee'xtuga'añ.

39 Mānitā Jesūs ja'a Dios hoy pia'yáaxcumbā. Jaduhñ jadāhooc ñāmānaanōōguiumbā.

40 Mānit jadāhooc miējtscombā maa ja'a Pedrohajxy hānajtj tōø miāhmō'oyān. Tōø hajxy hānajtj miaahó'cumbā. Hix, tōø hajxy hānajtj jiaanč tehñ yhanuu'xō'oy. Coo hajxy jaduhñ yujxā, cab hajxy hānajtj ñā'āgā najuō'oy waamb hajxy yhadsowāt.

41 Coo ja'a Jesūs jaduhñ miejch ja'a miādāgōøghoocpā, mānit miānaañnā:

—Nej, je'enā hajxy mwi'i mia'ayñā. Ween tiuhnā. Tōø yhabaatnā coočhā cahwiindōyhāna'c-hajxy xquiō'odāgō'owaannā, hōōch ja'a Diosquexypā.

42 Pādō'nāts hajxy. Jam̄ hajxy. Ximā craa myiñ ja'ačh jaduhñ xya-jcō'odāgō'owaambā.

43 Jimā Jesūs hānajtj miādia'agyñā, mānitā Judashajxy miejch, mōōdā majiāya'ay, haagā espada-cap. Nāje'e hajxy hānajtj wiojptcappā. Ja'a teedywiindsōnhajxy jaduhñ māguejx, mōōdā hāna'c-hajxy jiiby yajnāhixōōbiā tsajtōgooty, mōōdā majiāya'adiōjc-hajxy.

44 Tøø ja'a Judashajxy hānajty quiojyquiapxytiuñ: “Ja'ačh hānajty ndsu'xaambiä, je'e hānajty je'e. Mānit hajxy mmādsät. Mānit hajxy nøcxy mdsummy”, nømä Judas hānajty tøø miäna'añ.

45 Mānitä Judas ja'a Jesús ñāmejch. Mānit ñāmaayy:

—iWiindsøn!

Mānitä Judas ja'a Jesús jiaančh tsu'xy.

46 Mānitä Jesús miajtsä.

47 Ja'a Jesús ja'a jiamiøød tu'ug, jimä espada hānajty miøjnādawhaty. Coø jaduhñ yhijsy coø ja'a Jesús hānajty tøø miäčhi, mānitä yhespada jiuu'pādsøømy. Mānitä teedywiindsønä mioonsä tu'ug tiaatspujxtuutä.

48 Mānitä Jesús ja'a majiäya'ay ñāmaayy:

—Tiičh hajxy jaduhñ coø tøø xñāmiñ espada-cap wojptcap. Tiičh hajxy xyhixy, mēe'tspjä.

49 Tiičh hajxy jim coø xquia'a majtspä tsajtøgooty. Nébyhøch hajxy jaduhñ høxtä yaa tøø xñāmiñ. Nej, ca'a, jabom-jabomhøch hijty jim nøcxy nya-jnähixø'øyä. Pero pāadyhøch chamñ njaty nhabety, jaduhñä Diosmädia'agy tiøjiädät ja'a høøchcøxpä.

50 Nidiuhmä Jesús hānajty jiaac mädia'agy. Tøø ja'a jiamiøødhajxy hānajty quiojy päyø'øgy.

51 Jimä høxcujc-hāna'c ja'a Jesús hānajty tu'ug piawädijpä, poobwit-nāhcäjeenä. Mānit jaduhñ jia madsaanä.

52 Mānitä poobwit yajniñāhnajptuutä. Nähwa'ads høxwa'ads je'e piäyø'cy.

53 Mānitä Jesús yajnøcxä maa ja'a teedywiindsøn wyiinduumän, ja'a jaac tehñ miøjpä. Mānitä teedywiindsønhajxy jiaac tehñ miejch, møødä majjiä'adiøjc-hajxy, møødä hāna'c-hajxy jiiyby yajnähixøöbiä maa ja'a tsajtøjcän.

54 Jimä Pedro hānajty jäguemjuøøby piadāna'ay maa ja'a teedywiindsøn tiøjwiingøn. Mānit jim piahøxtaacy maa ja'a hadānaabiähajxy hānajty jioømba'axamiän.

55 Jimä teedywiindsønhajxy hānajty jia wi'i wyiinnmahñdyhaty nebiä Jesús hajxy jajyagho'ogøøjät. Pero cab hajxy hānajty ñä'ägä wiinnmahmybiaady.

56 Hix, hoyyä Jesús hajxy hānajty nāmay jia nähøønø'øy, wiingaty hajxy hānajty miädia'agy; cab hajxy hānajty tiu'ugmädia'aguiä.

57-58 Mānitä wiinghāna'c-hajxy tiānaayyø'cy; nøm hajxy je'e miānaambä:

—Tøø højts jaduhñ nmādoy coø jaduhñ miānaañ: “Hādaa tsajtøjc, jäya'ayhajxy hādaa hädiuun. Pero høøch, nyajnajtsjidø'owäbøch hādaa. Cudägøøgxøøyyøchä wiingpä nhädiuundägätsät. Ca'a jiäya'ayhajxy je'e hädiünäp” —jaduhñ hajxy je'e yhøhndaacpä.

59 Ni je'e hajxy hānajty quia'a tu'ugmädia'aguiäbä.

60 Mānitä teedywiindsøn tiānaayyø'cy majiäya'ayhagujc, ja'a tehñ miøjpä. Mānitä Jesús ñāmaayyä:

—Nej, cab jaduhñ mnä'ä hadsowa'añ waambaty hajxy miäna'añä.

61 Pero cabä Jesús waamb ñä'ägä hadsooyy. Mānit ñāmāayyägumbä:

—Nej, tøyhajt jaduhñä coø miičhä Dios tøø xquiexiä, Nej, miičhä Dios xyHuunghajpä.

62 Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ. Høøch je'e. Xyhixäambøch mijts jaduhñ coøch jim nhāña'awa'añ Dioswiinduum, maa ja'a yhaohoyhaampiän. Mānitøch hajxy jadāhooc xyhixäaangumbä coøch hānajty yaa ngādaactägatsa'añ hādaa yaabä naaxwiin. Jøcjøtyhøch hānajty nmānaca'añ.

63 Mänitā teedywiindsõn ja'a wyit quiøø'ch. Paady jaduhñ jiatcøøyy coo hānajtj jiaanč tehñ jiootma'ady. Mänit miānaañ:

—Tii testigo hajxy jaduhñ nnä'ä jaac wāanāmāt.

64 Tøø hajxy jaduhñ mhamdsoo mādoy coo ja'a Dios tøø miägaptägoy. Waamb hajxy jaduhñ mmāna'añ, neby hajxy nduunāmāt.

Haagä jaduhñ hajxy miānaañ cooc tyijy ja'a Jesús tøø quiädieey, møød cooc ween yagho'ogyii.

65 Mänitā Jesús tiägøøyyä wiingutsujøøyyäbä. Mänit wyiinguxødsøøyyä. Mänit wyiingutexøøyyä. Mänit ñāmaayyā:

—Najuø'øw pøñ xquiojx.

Mänitā hadānaabiädøjc ja'a Jesús hajxy wyiingulā'abøøyy.

66-67 Y ja'a Pedro, jiiby hānajtj je'e hanaaxyp jioømba'axamy maa ja'a tøjwiingän. Mänitā teedywiindsõnā qyixymoosä tu'ug miejch maa ja'a Pedro hānajtjān. Coo ja'a Pedro jaduhñ yhiixä, mänit wyiinhee'ppejtä. Mänit ñāmaayyā:

—Naxy miich yøø Jesús mmøødwädity, túhmäts. Haagä Nazaret hajxy mdsooñ nāmetsc, túhmäts.

68 Mänitā Pedro ñijioğapxä:

—Ni nga'a hixiøch yøø. Ni nga'a najuø'øyhøch jaduhñ tiich jaduhñ xjia wi'i vajmøødmädiaacp —nømä Pedro yhøhñdaacy.

Mänitā Pedro quiuraabädsøømy. Mänitiä tseeey tu'ug jiaanč yaaxø'cy.

69 Mänitā quixymoosä ja'a Pedro yhiixcumbä. Mänitā jäya'ayhajxy ñāmaayyā, ja'a hajxy hānajtj jim jaac padānaabiä:

—Xii Jesús jiamiøød tu'ug. Je'e yøø —nømä quixymoosä miānaañ.

70 Mänitā Pedro jadāhooc ñiguiugápaxgumbä. Cab jaduhñ ñä'ä jegøøyy, mänitā Pedro ñāmāayyägumbä:

—Mbawädijpy miichä Jesús pä, túhmäts. Nyo'mädooby højts jaduhñ coo miich jim mdsooñ Galilea.

71 Mänitā Pedro jadāhooc miānāangumbä:

—Tøyhajt, cábøch jaduhñ nnä'ägä hixiä pøñ hajxy jaduhñ mja mädiaacy.

Tāhoocapxiä ja'a Pedro jaduhñ miānaañ cooc tyijy ja'a Jesús hānajtj quia'a nā'ägädä hixiä.

72 Mänitiä tseeey miāmetsc-hoocpä yāaxcumbä. Mänitā Pedro jiahmiejtstaacy coo ja'a Jesús hānajtj tøø miāna'añ: “Cahnä tseeey hānajtj miāmetsc-hoocpä ya'axy, tøø miich hānajtj tægøøghooc mniguiugapxyii cooch miich hānajtj xquia'a hixiä.” Mänitā Pedro jioøguioo'ty coo ja'a tseeey miāmetsc-hoocpä jiaanč yaaxy.

15

1 Coo jiobøøyy, mänitā teedywiindsõnhajxy nāgøxiä yhamugøøguiumbä, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä hāna'c-hajxy jiiby yajñähixøøbiä tsajtøgooty. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ nebiä Jesús hajxy hānajtj tiuna'añ. Mänitā Jesús hajxy quiøø'xojch. Mänitā Pilato hajxy hoy yajcø'ødägøø'y maa je'e hānajtj guiobiernāhatiän.

2 Mänitā Pilato ja'a Jesús miāyajtøøyy:

—Nej, tøyhajt jaduhñä coo miichä judíoshajxy xguiobiernāhatiä.

Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ.

³ Madiu'u ja'a teedywiindsón ja'a Jesús hajxy hánajty jia wi'i ñäxø'owø'oy. Pero cabä Jesús hánajty waamb ñä'ägä hadsooyy.

⁴ Mänitä Pilato miánáangumbä:

—Nej, caj mhadsowa'añä. Madiu'u miich hajxy xjia wi'i ñäxø'owø'oy —nømä Jesús ñämaayyä.

⁵ Pero cabä Jesús waamb ñä'ägädä hadsooyy. Jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a Pilato jaduñ coo ja'a Jesús jaduñ quia'a nä'ägädä hadsooyy.

⁶ Jaduñä Pilato hánajty jomøjt-jomøjt quiuhdujthaty coo xøø hánajty jiadyyi, mänitä tsumyjiäya'ay naxy tu'ug yajpádsømy, ja'a judíoshajxy hánajty yajnáhdijpiä.

⁷ Jiibiä jäya'ayhajxy hánajty näje'e chumyčhána'ay. Tsip hajxy hánajty tøø yagjadyi. Tøø hajxy hánajty miäjäya'ay-yagho'ogy. Tu'ugä tsumyjiäya'ay hánajty xiøhaty Barrabás.

⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jim miejch maa ja'a Pilato wyiinduuman, mänitä Pilato hajxy jaduñ ñämaayy coo ja'a tsumyjiäya'ay tu'ug yhøxmádsät.

⁹ Mänitä Pilato yhadsooyy:

—Nej, jaduñ hajxy mmána'añä coočä Jesús nhøxmádsädä, ja'a tyijy hajxy mgobiernähajpiä.

¹⁰ Paadiä Pilato jaduñ miánaañ, ñajuøøby hánajty je'eduhñ tiiguixpá ja'a Jesús coo yajcø'ødägøøyyä ja'a teedywiindsón. Paadiä Jesús jaduñ yajcø'ødägøøyyä je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hánajty quia'a yajmädsójcäxä.

¹¹ Mänitä teedywiindsón ja'a cu'ug hajxy jiojcapxøøyy coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miáná'anät coo ja'a Jesús ween quia'a høxmächii, weenä Barrabás ñä'ägä høxmächii. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ jiaanč mánaañ,

¹² mänitä Pilato ja'a cu'ug jadähooc miäyajtøøyy:

—Y yø'ø Jesúsäts, ja'a tyijy hajxy mgobiernähajpiä, neby hajxy yø'ø myänähdiy nébiøch yø'ø ndúnät.

¹³ Mänitä cu'ughajxy møc yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁴ Mänitä Pilato miánáangumbä:

—¡Pero tisän! Tii tøø quiädieey.

Mänit hajxy maas møc yáaxcumbä:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁵ Mänitä Pilato jiaanč mánaañ coo ja'a Barrabás hajxy ween nøcxy yajpádsømy pujxtøgooty. Hiç, cabä Pilato ja'a cu'ug hánajty yagjootma'ada'añ. Mänitä Pilato miánaañ coo ja'a Jesús wiobho'ogøøjät. Mänit miánáangumbä coo ja'a Jesús hajxy nøcxy cruzcøxp miøjpahbety.

¹⁶ Mänitä soldado ja'a Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a haguçän. Mänitä soldado ja'a jiamíøød hajxy quiøxy møjyaaxy.

¹⁷ Mänitä Jesús hucywyit yajnähtämoogøøyyä. Mänitä haptycorona yajcuhjenøøyyä.

¹⁸ Mänitä Jesús tiägøøyyä wiinyáaxäbä:

—¡Viva ja'a Jesús, ja'a judíoshajxy jaduñ guobiernähajpiä! ¡Viva!

Jaduñä Jesús hánajty wyiinwoofi.

¹⁹ Mänit hoyhoy wiojpa quiuhduum paçyhaam. Møød wyiingutsujøøyyä. Mänit wyiinjiçcädaacä. Jaduñä soldadohajxy hánajty jiatcø'oy nebiä wyiingudsähgøøbiän.

²⁰ Pero wyiinwohm̄biä Jesús hajxy hānajty jaduhñ. Mānitā hucywyit hajxy jajtsijy. Mānitā yhamdsoo wit jajpøgøøyyäxä. Mānit hajxy jajnøcxy maa hajxy hānajty miøjpahbeda'añän.

²¹ Mānitā jāya'ay hajxy tu'ug jiojcubaadøøyy. Camjooty hānajty tøø yhoj. Simón hānajty xiøhaty. Jim̄ hānajty choon̄ Cirene. Jue'e yhuunghajxy hānajty xiøhaty Alejandro møødä Rufo. Jim̄ Jesús cruz hānajty chømä. Mānitā Simón hadsip nāmaayyā coo ja'a Jesús ween piuhdsømø'øy. Mānitā Simón ja'a cruz jiaañch tsømø'cy.

²² Mānitā Jesús jajmejtsä maa ja'a nähgaphuung hānajty xiøhatiän Gólgota. Jaduhñä nähgaphuung hānajty quiähxø'øgy nebiä ho'ogyjiäya'aguiopcän, paady hajxy jaduhñ jajxøbejty Gólgota.

²³ Mānitā Jesús vino jia mooyyā. Mirra ja'a vino hajxy hānajty tøø yajmādemø'øy. Pero cabä Jesús jaduhñ ñä'ägä huucy.

²⁴⁻²⁵ Mānitā Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp. Møjpetyxiøø hānajty jaduhñ. Tøø ja'a Jesús ja'a wyit hānajty jadähooc jajtsijjāxä. Mānitā soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy tiägøøyy jajniguiuhäyø'cäbä.

²⁶ Mānit hajxy jim̄ yuugjahy cruzcopuhduum tiiguiøxpä ja'a Jesús jaduhñ coo miøjpahbejtä: “Hädaa ja'a judiøshajxy guiobiernähajpy”, nøm̄ hajxy jim̄ quuijahy.

²⁷ Mānitā mee'tspähajxy nāmetsc miøjpahbéjtäbä. Tu'jāya'ay miøjpahbejtä maa ja'a Jesús yhahooyhaampiän. Jatu'ug miøjpahbéjtäbä maa ja'a Jesús yhanajtyhaampiän. Cujcä Jesús jaduhñ hoy piäda'agyii.

²⁸ Coo ja'a Jesús ja'a mee'tspä jaduhñ näguipxy miøødho'cy, jaduhñä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduhñ myiñän cujaay: “Haxøøghāna'c jaduhñ pianänøømä.”

²⁹ Ja'a jāya'ayhajxy hānajty jaduhñ jim̄ naxøøbiä, høxtä yagjuøøby hajxy hānajty coo ja'a Jesús hajxy jim̄ yhiixy cruzcøxp. Møød hajxy hānajty wyiinwoon̄:

—Ja'a, miich mahñdy ja'a tsajtøjc mwi'i yagjidaamby, y cudägøøgxøøyyä mahñdy miich je'e mhädiuundägätsät.

³⁰ Pø tøy miich møcmäjjaa mjaañch møødä, tiids miich jim̄ coo mga'a mänacy cruzcøxp. Jaduhñäts mbäyø'øgät —nømä Jesús nāmaayyā.

³¹ Jaanä jaduhñä teedywiindsøn̄hajxy hānajty miäwiingapxpejpä, møødä häna'c-hajxy hānajty jim̄ jajnähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Jaduhñ hajxy hānajty ñiñāma'ayii:

—Tøø yø'ø wiinghāna'c may jajnähwa'ačh, pero caj yø'ø hamdsoo hoy jajniñähwa'adsa'añii. Jaduhñ hijty ñibiäda'agyii nebiä Dioshuungän. Jaduhñ hijty niñänømyii cooc tyijy ja'a judiøshajxy guiobiernähaty.

³² Mānit hajxy häyaa njaañch mábøjcämät, nägooyyā jim̄ miänácät cruzcøxp. Jaanä jaduhñä mee'tspähajxy hānajty miäwiingapxpejpä, ja'a Jesús hajxy hānajty näguipxy tøø miøødmøjpahbedyijjābä.

³³ Nägooyyā quiujujxiøøjøøyy, mānit jaduhñ cøjx wyiingoodsø'øy. Tägøøghora jaduhñ yhiijty wiingoods.

³⁴ Coo ja'a xøø jaduhñ wyiinajtūtucmbä, mānitā Jesús møc yaaxy: “Eloi, Eloi, lema sabactani.” Jaduhñ miädia'agytiägø'øy: “Diosteedy, Diosteedy, tiich coo tøø xñähgue'egy.”

³⁵ Jim̄ jāya'ayhajxy hānajty näje'e miähee'pna'ay. Coo hajxy jaduhñ miädooyy, mānit hajxy miänaañ:

—Mädoj, Elíasäda'a mõjyāxäp.

³⁶ Mänit tu'jäya'ay esponja hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit jii by piama'tsnajxy xunvinojooty. Mänitä esponja yujxojch paxyjøbhaam. Mänitä Jesús yagha-gaabøøyyä coo jaduhñ wyiinmüügät. Mänit jaaya'ay miänaañ:

—Tsøc huuc híxäm pø minaañbä Elías, pø yajmānacāañbä Jesús cruzcøxp.

³⁷ Mänitä Jesús møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä.

³⁸ Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä ho'cy, mänitä tsajtøjc-hadøødiujt cu-jjiä quioñ'tswa'xy. Quiuhduum choñdaacy, høxtä yhøxhaam jaduhñ yhagøødsøøyy.

³⁹ Jimä capitán ja'a Jesús hānajt y tu'ug wyiindāna'ay. Coo yhiixy coo ja'a Jesús hānajt tøø yho'ogy, mänit miänaañ:

—Tøyhajt yø'øduhñ hijty Dyiošuungä.

⁴⁰ Jimä tajjäya'ayhajxy hānajt näje'e miähee'pna'ay jäguemjuøøby. Jimä María hānajt pā, ja'a hānajt jim tsohmä Magdala, møødä Salomé. Ja'a María, ja'a Santiago møødä José tiaj, jim hānajt je'ebä. Ja'a muutspä Santiago jaduhñ ñānøømby.

⁴¹ Hādaa tajjäya'ayhajxy, quipxiä Jesús hajxy hānajt tøø piawädity jim Galilea. Tøø hajxy hānajt piuhbety mānaa hānajt jim tøø yhtiän. Y coo ja'a Jesús jaduhñ piejnä Jerusalén, quipxy hajxy piabejty, näguipxy møødä wiingjäya'ayhajxy nāmay.

⁴²⁻⁴³ Ja'a viernes hānajt tsuujøøby. Ja'a poo'xxiøø hānajt tsohñda'agaamb, ja'a pascuaxøø. Nāhix yhahixøøbiä judiøshajxy hānajt ja'a pascuaxøøgøxpä. Jimä jäya'ay hānajt tu'ug choñ Arimatea. José hānajt xiøhaty. Jim hānajt miøjtuungmøødä tsajtøgooty. Jaanč tehñ yhojiäya'ayä José hānajt. Jiøbhijxyp hānajt jaduhñ coo ja'a Dios ja'a møcmäjaa hānajt yajcāhxø'øga'añ. Mänitä José ja'a Pilato ja'a Jesús ñāaxñ'x hoy miäyujwaanä. Hix, cabä José ja'a Pilato hānajt chāhgø'øy.

⁴⁴ Cahnä Pilato hānajt miädoyhatyñä coo ja'a Jesús hānajt tøø yho'nä. Yagjuøøyy je'eduhñ coo ja'a Jesús paquiä yho'cy. Mänitä Pilato ja'a capitán miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy mäduhñajtä ja'a Jesús yho'cy.

⁴⁵ Coo ja'a Pilato jaduhñ yhawāañxä coo ja'a Jesús hānajt tøø jiaanč ho'ogy, mänit miänaañ coo ja'a José ja'a ho'ogyjiäya'ay ween yajmānacy cruzcøxp.

⁴⁶ Mänitä José sábanā hoy jiuuy. Mänitä Jesús hoy yajmānacy cruzcøxp. Mänit ñāhbijty ñāhmojch sábanahaam. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy tsaajutjooty. Mänitä tsaajut ja'a tsaā hajxy yaghadäguejtägooyy.

⁴⁷ Jimä Mariahajxy hānajt miähee'pna'ay, møødä Magdala-tsohmä, møødä José tiaj.

16

¹ Coo ja'a poo'xxiøø hānajt tøø ñājxnä, mänitä María perfume hajxy hoy jiuuy, møødä Magdala-tsohmä, møødä Santiago tiaj, møødä Salomé. Ja'a Jesús ja'a perfume hajxy hānajt yajñāhjaaxaamby.

² Cujaboom jopy ja'a Mariahajxy jim ñøcxy maa ja'a Jesús hānajt tøø ñāaxtägø'øyän. Nāxøø hānajt je'e. Tøø ja'a xøø hānajt piädsøømnä.

³ Tu'haamnøcxpā hajxy tiägøøyy niñāmāyyäbä:

—Pøñä tsaā hāyaa hadäguejtü'udäp.

⁴ Tehñ miejtsp hajxy hānajt jim, mänitä tsaajut hajxy yhiixy coo hānajt yhawa'adsän. Tøø hāna'cä tsaā hānajt yagjua'ačh, hoyyā tsaā hānajt jia cruundä.

⁵ Coo hajxy jiiby chaajuttägøøyy, mänitä muutsc-häna'c hajxy tu'ug yhiixy. Jiiby hänajty yhäña'ay hahooyhaamby. Yomybioobwit hänajty miøød. Coo ja'a Maríahajxy jaduħn yhiixy, mänit hajxy chähgøøyy.

⁶ Mänit hajxy ñämaayyá:

—Ca'a hajxy mdsähgøøy. Ja'a Jesús hajxy mhøxtaaby, ja'a jim̄ tsohm̄bä Nazaret, ja'a tøø miøjpahbedyijäbä cruzcøxp. Tøø jiuypiojtägach. Tøø yaa choħnä. Huuc teh̄m yhiix hajxy, cab je'e yaajän maa je'e piädaacän.

⁷ Nøcx ja'a jiamiøød hajxy hawaanä. Møødä Pedro, mhawáanäp je'ebä. Jaduħn hajxy mhawáanät cooc jim̄ ñøcxa'añ Galilea. Jím̄ac hajxy nøcxy piaady, neby hajxy hijty tøø yajmøødmädia'agyijän —nømä muutsc-häna'c miänaañ.

⁸ Päyø'øguiä Maríahajxy jiuupädsøømy. Tsähgøøyyäp tsäyúuyyäp hajxy piädsøømy. Cab hajxy jaduħn pøn̄ ñä'ägädä hawaanä. Hiix, jaanč teh̄m chähgøøby hajxy hänajty.

⁹ Näxøø jopy ja'a Jesús jiuypiojtägajch. Mänitä María jayøjp yhiixtsoħnñä, ja'a hänajty jim̄ tsohm̄bä Magdala, ja'a mõjcu'u juxtujc-hooc yajñähwáatsäbä. Ja'a Jesús jaduħn mäyajnähwaats.

¹⁰ Mänitä María ja'a Jesús jiamiøød hoy jia hawaanä. Wi'i jiøøby wi'i xiuu'tsp ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty.

¹¹ Hoy hajxy jia nämaayyá coogä Jesús hänajty tøø jiuypiojcy, møød coogä María hänajty tøø yhiixy hajujcy, cab hajxy ñä'ägä mabøjcy.

¹² Cujecy, jim̄ä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty nämetsc ñøcxy camjooty. Mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhajxiän.

¹³ Mänitä jiamiøød hajxy hoy jia hawáanäbä. Ni je'e ja'a miädia'agyhajxy jaduħn quia'a mabøjcäxä.

¹⁴ Cujequiä Jesús jiamiøødhajxy hänajty quia'y, ja'a hajxy hänajty nämajtu'ugpä. Mänitä Jesús jim̄ ñäguehxtøø'xcumbä maa hajxy hänajty quiayyän. Mänit hajxy jaduħn ñämaayyá:

—Tii mijtsä miädia'agy hajxy coo tøø mga'a mabøjcä, ja'a mijts tøø xjia hawáanäbä cóogøch hajxy tøø xyhiixy hajujcy, cóogøch tøø njuypiojtägach.

¹⁵ Nøcx hädaa mädia'agy hajxy yajwa'x wiinduhmyhagajpt. Jaduħnä jäya'ay hajxy nägøxiä myajwiingapxø'øwät neby hajxy ñähwá'adsät.

¹⁶ Pønjaty jaduħn mabøjp, pønjaty jaduħn näbejp, je'edshajxy jaduħn nähwa'adsaamb. Pero pønjaty jaduħn ca'a mabøjp, haxøøgtuum hajxy je'e miähmø'øwa'añ.

¹⁷ Pønjaty jaduħn mabøjp, hijxtahnd hajxy yajcähxø'øgaamby hoy-yagjuøñäbä. Ja'a høøchcøxpä, jaduħnä pa'amjäya'ay hajxy yajñähwá'adsät, ja'a hajxy mõjcu'umøødpä. Wiinghayuuc hajxy miädia'agáanäp.

¹⁸ Hoyyä tsahñdy hajxy tieħm wyidsø'øgät, cab hajxy nej tiunøøjät. Hoyyä veneno hajxy tieħm yhú'ugät, ni jaduħn hajxy nej quia'a jádät. Y coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy quio'øñähgäbät, náxäbä pia'amhajxy.

¹⁹ Coo ja'a Jesús ja'a jiamiøødtøjc miøødmädiaacpädøøyy, ja'a hajxy nWi-indsønähjtämbä, mänit ñøcxnä tsajpootyp. Mänit hoy yhøxta'agy maa ja'a Tiedidiä yhahooyhaampiän.

²⁰ Mänitä jiamiøødhajxy jiaanč tu'ubøjcy. Mänitä mädia'agy hajxy hoy yajwa'xy wiinduhmyhagajpt. Puihbejpiä Jesús ja'a jiamiøødtøjc hänajty. Majaty hajxy hänajty wiädity, yajcähxø'piä hijxtahnd hajxy

hänajty hoy-yagjuøøñäjaty. Jahuñ hänajty yajnajuø'øy coo hajxy hänajty tiømiädia'agy. Amén.

San Lucas

¹⁻⁴ Mägu'ughajpä Teófilo, miichc'oxpøch hädaa nocy nhädiuñ nej miičh ja'a tøyhajt jaduñh nmøødhádät ja'a Jesucristoc'expä, nej jiajty nej yhabejty, nej ñibian'oxyii. Pedyijøch jaduñh tøø nhabøcy. Jaduñh miičh tøø mmädoyhajpä. Nämay jäya'ay ja'a nocy capxy hajxy tøø yajpädø'ogy ja'a Jesucristoc'expä. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, je'eds hajxy jaduñh tøø xyajmädoyhajtäm. Yhamdsoo wiinhaam hajxy tiehm yhihxy.

⁵ Coo ja'a Herodes hänajty jim guobiernähaty Judeanaaxooty, jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Zacarías. Teedy ja'a Zacarías hänajty tiuumby maa ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy hänajty myiñän. Ja'a Abías ja'a quiuhdujt hänajty yajtúunäxäp neby hänajty jecy tøø yhane'emiän. Ja'a Zacarías ja'a tio'oxiøjc, Elisabet hänajty xiøhaty. Ja'a Aarón yhap yhoc ja'a Elisabet jaduñh.

⁶ Pedyii ja'a Zacarías hajxy hänajty quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy. Hoy hajxy hänajty yajtuñ nebiä Dios choquiän.

⁷ Pero cabä yhuunghajxy hänajty nitu'ugtä. Cahnä Elisabet hänajty ñä'ägädä huungpaadyñä. Tøøds hajxy hänajty miäjaanä.

⁸ Tu'ugxøøbä, jibiä Zacarías hänajty tiuñ møjtsajtøgooty.

⁹ Mänitä piaatä coo ja'a poom jii by jiógät maa ja'a poomjojtaactän, jim Dioswiinduum. Jaduñh teedyhajxy hänajty quiuhdujthaty.

¹⁰ Mänit yhabaaty coo ja'a Zacarías ja'a poom hänajty jii by jioaga'än. Mänitä cu'ughajxy yhamugøøyy møjtsajtøghaguuy. Mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä.

¹¹ Jimä Zacarías hänajty piomjocy, mänitä Dios mioonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy hahooyhaamby maa ja'a poom hänajty jioquiän. Jim hänajty tøø choon Dioswiinduum.

¹² Coo ja'a Zacarías jaduñh yhihxy, mänit chähgøøyy. Cabä wiinmahñdy piaaty nej jiatcø'øwät.

¹³ Mänit ñämaayyä:

—Zacarías, ca'a mdsähgø'øy. Tøø ja'a Dios miädoy nej tøø mmägapiän coo huung xmió'owät. Huungpaadaamb ja'a mdo'oxiøjc jaduñh. Juan ja'a mhuung myajxøhätät.

¹⁴ Mxoonda'agaamb miičh jaduñh ja'a mhuungc'expä. Nämay ja'a jäya'ayhajxy jaduñh xioonda'agaambä coo mhuung myiñät miédsät.

¹⁵ Cumay ja'a mhuung piädsøma'än ja'a Diosc'expä. Miøødhadaambiä Diosh-espíritu; jaduñh miämín miäga'awa'än. Cabä jocnøø yhu'uga'än ni ja'a vino.

¹⁶⁻¹⁷ Jaduñhdsä cuhdujt miøødhada'än nebiä Elías jecy miøødhajtiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduñh yajwa'xaamby. Mänitä judíos ja'a Dios hajxy jiah-miejtstaactägatsa'än jadähooc. Jaduñh Juan yajwiingapxø'øwa'än coo ja'a yhuung hajxy quia'a møødnimiädsiphajtänät, y coods hajxy miäbøjnät ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy pøn yhamdsoo cuhdujt ja wi'i yajtunaamb. Coo hajxy jaduñh quiudiúnät, mänitä Dios jaduñh quiuhbøga'än.

¹⁸ Mänitä Zacarías miänaañ:

—Nébiøch ja'a tøyhajt jaduñh nmøødhádät cooch nhuung myina'än. Tøø højts nmäjaanä møødhøch ndo'oxiøjc.

¹⁹ Mänitä Dios mioonsä yhadsooyy:

—Gabriélhøch nxøhaty. Jímhøch ndsooñ Dioswiinduum. Je'ečh tøø xquiexy cooçh miičh miñ nhawaanä coo ja'a mhuung jaduhñ myina'añ.

²⁰ Cooçh miičh ja'a nmädia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, huum miičh mmähmø'øwa'añ. Høxtä coonä ja'a mhuung myínät, mänit mgapxø'øga'añ. Tøjiadaamb jaduhñ nébiøch chamñ nmädia'aguiän.

²¹ Jümä cu'ug ja'a Zacarías hajxy hánajty jia wi'i yhahixy møjtsajtøghaguuy. Yagjuøøby hajxy hánajty coo ja'a Zacarías jiiby wyi'i jecy tsajtøgooty.

²² Coo ja'a Zacarías tøjpadšøømnä, tøø hánajty jiaančh huuy. Mänitä cu'ughajxy ñajuøøyy coo ja'a Zacarías ja'a tsø'ty hánajty tøø yhixy. Hix, cø'øhaam yajñähixøøñä.

²³ Hoorä, coo ja'a Zacarías yaghabejty mäduhñtiä hánajty tiuna'añ tsajtøgooty, mänit ñøcxnä maa ja'a quiajptän.

²⁴ Mänitä tio'oxiøjc jiaančh mähmøøyy maaxhuungmøød. Jiiby ñä'ägä mähmøøyy tøgooty mägoøxpø'o. Caj ñä'ägä tøjpadšøømnä. Jaduhñ hánajty wyi'i miädiaacta'agy quioopcooty:

²⁵ “Päadyhøch ja'a Dios jaduhñ tøø xñäxuuch nébiøch ja'a cu'ughajxy jaduhñ xquia'a péjxnät.”

²⁶ Tädujpo'o ja'a Elisabet hánajty tøø yhity maaxhuungmøød, mänitä Dios ja'a Gabriel quiejxcumbä. Jümä Gabriel quiejxä maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret jim Galileanaaxooty.

²⁷ Ja'a María jaduhñ yajñäguejxä. Cäxyiihajpnä hánajty je'enä. Tøø hánajty tiødiägø'øyy coo ja'a José hánajty piøga'añ. Jue'e ja'a José, David yhap yhoc je'e, ja'a hijty jegyhajty gobiernātuumbä.

²⁸ Mänitä Gabriel tiøjtägøøyy maa ja'a María hánajtiän. Mänitä María ñämaayä:

—Diošhøch tøø xquiexy cooçh miičh jaduhñ nmägäpxät. Miičhøxpä ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ. Xmiøødhijp miičh ja'a Dios. Maas hoy miičh ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy.

²⁹ Cabä María hánajty ñajuø'øyy tii jaduhñ coo tøø ñäma'ayii ja'a Dioscøxpä. Tsähgøøyy jaduhñ siémpräm.

³⁰ Mänitä ñämäayägumbä:

—María, ca'a mdsähgø'øy. Møj ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ ja'a miičhøxpä.

³¹ Mhuungpaadaamb miičh jaduhñ. Jesús ja'a mhuung myajxøhata'añ.

³² Møj jaančh jaduhñ yhida'añ. Høxcabáanäp jaduhñ coo Dyioshuungä. Dios jaduhñ päda'agaamb gobiernä nebiä David jecy tiuunän, ja'a Jesús yhap tieedy.

³³ Paady jaduhñ piäda'aga'añii gobiernä nebiä judiošhajxy yhané'emät cøjxta'axiøø. Nimänaa jaduhñ quia'a hanehmbädø'øwa'añ.

³⁴ Mänitä María yajtøøyy:

—Nébiøch jaduhñ nnä'ä huungpáadät; cáhnøch ya'adiøjc nhixyhatyñä.

³⁵ Mänitä Gabriel yhadsooyy:

—Minaambä Dioshøspiritu xyhuungmo'owa'añ. Dioshuung jaduhñ mi-naamb ca'awaamb. Cabä pojpä cädieey mänaa tiuna'añ.

³⁶ Y miičh mhocmaam, ja'a Elisabet, jaduhñ je'e miaaxhuungpaadaambä, hoy jaduhñ jia majjä jia petiä. Tädujpo'ohájñäp je'e. Cábäc tiyiy hijty miaaxhuungpaada'añ; jaduhñä cu'ughajxy hijty miäna'añ.

³⁷ Pero cabä Dios tii tsip ñä'ägä juø'øy. Hotyijjä jaduhñ tiuna'añ.

³⁸ Mänitä María miänaañ:

—Wéenhøch ja'a Dios jaduhñ xñä'ägä moonsähaty. Wéenhøch jaduhñ njaty nébiøch tøø xñäma'ayän.

Mänitä Gabriel wyiimbijnä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitiä ja'a María ñøcxy maa ja'a Elisabethajxiän. Judeanaaxooty hajxy hánajty chána'ay tunjooty. Mänitä María tiøjtägøøyy.

⁴¹ Mänitä Elisabet jajpoo'xa. Mänitä maaxhuung jii by yu'xy Elisabet jioodooty. Mänitä Elisabet ja'a Dioshespíritu ñämejtsä.

⁴² Mänitä Elisabet møc yaaxy:

—Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy. Jaduhñ miich mhuung xyhixáanabä.

⁴³ Ja'a miich mhuung, nwiindsønhadáambiøch je'e. Nyagjuøøbiøch jaduhñ coøch miich xwyiingudsähgø'øyy.

⁴⁴ Túuñøch miich xñä'ä jajpoo'xy, mänitiøch nhuung yaaby jiaanč tehñ yu'xy njoodootyhøch. Jootcujc jaduhñ ñijiiawø'oyii, paady yu'xy.

⁴⁵ Tøjiaadaamb jaduhñ nej miich ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Coø jaduhñ mmäbøcy, jootcujc mhida'añ —nømä Elisabet ja'a María ñämaayy.

⁴⁶ Mänitä María miänaañ:

Tøyhajtä Dios miøjjä jiaančhä.

⁴⁷ Jootcujc-høch nniijiiawø'oyii coøch je'e xyhixy.

⁴⁸ Xjiahmiéjtspøch jaduhñ, hóyhøch nja häyoy.

Jootcujc-høch ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä nänømaanä,

⁴⁹ je'eguiøxpä coøch ja'a Dios tøø xyhuungmo'oy.

Møj jaanč ja'a Dios.

⁵⁰ Pønjjaty ja'a Dios jaduhñ wiingudsähgøøby,

Dios jaduhñ näxuudsaañb cøjxta'axiøø.

⁵¹ Tøø ja'a Dios ja'a miäjaa jajcähxø'øgy;

tøø hajxy quia'a mäjäda'agy, ja'a hajxy hijty jajcumayaambä.

⁵² Tøø ja'a gobiernä quiuhdujthajxy piøjcäxä,

tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy miøjtägø'øyy.

⁵³ Tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy cøxiä wiinä mio'oyii;

cabä mäyøøjäya'ayhajxy tii tøø piaady.

⁵⁴ Piuhbejt ja'a Dios ja'a judiøshajxy.

Cøjxta'axiøø ñäxuuch pia'häyoy,

⁵⁵ nebiä Abrahamhajxy jecy ñämaayän,

ja'a nhaphajtäm ja'a ndeedyhajtäm.

⁵⁶ Tägøøgpo'o ja'a María jim jiaac hijty maa ja'a Elisabetän. Mänit yhädaacnä maa ja'a quiajptän.

⁵⁷ Mänitä Elisabet miaaxhuungpaatnä; ya'ayhäna'c jaduhñ miingahw.

⁵⁸ Mänitä Elisabet hoy quiuhixyíijäm ja'a jiuju ja'a miägu'ughajxy møødä miädøjc-hajxy. Mänit hajxy nägøxiä xioondaacy coø Dios ja'a mayhajt jaduhñ tøø tiuñ.

⁵⁹ Cuductujxøø ja'a pigäna'c hajxy hoy jajcircuncidarhadyii nebiä judiøshajxy hánajty quiuhdujthatiän. Mänit hajxy jia jajxøhataañ Zacarias nebiä tieedy hánajty xiøhatiän.

⁶⁰ Mänitä tiaj miänaañ:

—Cábøch jaduhñ nyajxøhata'añ. Juánhøch jaduhñ nyajxøhata'añ.

⁶¹ Mänitä Elisabet ñämaayä:

—Tii jaduhñ coø myajxøhata'añ. Caj pøn jaduhñ xiøhaty maa miich mjuju maa miich mmägu'ugän.

62 Mänitá Zacarías miäyajtøøwä cø'øhaam nebiä yhuung xiøhátät.

63 Mänitá pu'uyhuung ñädsiiwøøyy coo mio'owøøjät. Mänit yuugjahy pu'uguiøxp: "Juan xiøhata'añ." Mänit hajxy nägøxiä yagjuøøyy.

64 Mänitá Zacarías quiapxø'nä. Mänitá Dios Dioscujú'uyäp mioøyy.

65 Jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduhñ. Mänitá mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty jim tunjooty nebiaty ja'a Zacarías tøø jiaty.

66 Coo ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä miädoyhajty, mänit hajxy tiägøøyy na-juøødiaacpä. Mänit hajxy miänaañ:

—Pätiidä yø'ø pigäna'c tiunaamby coo hänäjty tøø yeegy.

Tøyhajtá Dios hänäjty piuhbeda'añ.

67 Mänitá Zacarías ñämejtsä ja'a Dioshespíritu. Mänitá Zacarías jimädiaacnajxy neby hänäjty tøø miøødmädia'agyijän ja'a Diósäm:

68 Møj jaanč ja'a Dios;

paady jaduhñ tøø quiäda'agy coo højts xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaanäm, højts judioshajtäm.

69 Tøø højts ja'a yajnähwaatspä yajcuhwaatspä xyajnäguéjxäm;

je'edsä mõjcuहुdujt jaduhñ møød; ja'a David yhap yhoc je'e.

70-73 Jaduhñä Dios jecy miänaañ coo højts xyajnähwa'ads xya-
jcuwa'adsaanäm højts nmädsiphajtäm.

Jaanä jaduhñ miänaambä coo xñäxuuds xpia'häyowáanäm.

Yajtøjjadaamby jaduhñ nebiä Abrahamhajxy jecy miøødyajcuhdujquiän, ja'a nhap ja'a ndeedyhajtämhajxy.

Ja'a Diosquexyhajxy jaduhñ jømdiaacnajx.

74 Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñäwáanäm maa ja'a nmädsiphajtämhajxiän,

paady hajxy nga'a tsähgøøyyänä. Høyyä Dios hajxy nbanócxmät.

75 Hawa'adstuum hajxy xyaghidáanäm cøjxta'axiøø.

76 Huung, miieh nnämaaby coo Diosmädia'agy-yajwa'xpä mwädita'añ.

77 Myajwiingapxø'øwaamby ja'a Dios quiu'ughajxy neby hajxy jaduhñ
ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

Coo ja'a Dios ja'a piojpä quiädieey hajxy yajmøødmädiá'agät,

mänit hajxy yajnähwa'ads yajcuhwa'adsøøjät.

78 Xñäxúu'tsäm ja'a Dios hajxy jaduhñ,

paadiä yajnähwaatspä yajcuhwaatspä quiejxy.

79 Xpiädáacäm hajxy hawa'adstuum,

xmióøyyäm ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy,

nømä Zacarías miänaañ.

80 Hoorä, yee'c mõjjoøyy ja'a Juan jaduhñ. Wiinmahñdymejts jaduhñ.

Ñajuøøyy jaduhñ mädyii hoy mädyii mäbaad. Miøødhajt ja'a Dioshespíritu

jaduhñ. Coo miøjjoøyy, mänit tiägøøyy wädijpä haniduhmduum. Jim yhiyty høxtä coonä tiägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

2

¹ Coo ja'a xøø jomøjt yhabaaty, mänitá gobiernä Augusto yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy ween nøcxy nägøxiä ñiguiujaayii maa ja'a yhamdsoo cajptha-
jxiän, ja'a hajxy wiinduhmyhagajtpä.

² Ja'a Augusto jaduhñ hanehmduohñ; cahnä pøñ hänäjty jaduhñ yhane'emyñä. Ja'a Cirenio, je'e hänäjty jim tuumb gobernador Sirianaaxooty.

³ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanč cudiuuñ nebiä Augusto hänajty tøø yhane'emiän.

⁴⁻⁵ Jue'e ja'a José hänajty, ja'a David yhap yhoc hänajty je'e. Belén ja'a cajpt hänajty xiøhaty maa ja'a David hänajty tøø myiñ tøø quia'ayän, jim Judeanaaxooty. Coo ja'a David hänajty jim tøø myiñ tøø quia'ay, paadiä Joséhajxy hänajty jim nøcxu ñiguijajaaya'añii møødä María. Tøø hänajty tiødiägøøñä coo hajxy hänajty piøgaanä. Maaxhuungmøød ja'a María hänajty. Galileanaaxooty hajxy hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret.

⁶ Coo hajxy jim miejch Belén, mänitä María miaaxhuungpaaty.

⁷ Ja'a quioobhuung jaduñ miingahw. Mänitä María ñähbjty ñähmojch. Mänit quiugo'ogøøyy wajjøø'xøhñdyjooty. Hiç, cabä mejtstaact hajxy hänajty maa tøø ñä'ägädä paady jim cajptooty. Paady hajxy jim ñä'a nøcxøøyy tøjpa'c maa häna'c ja'a waj hajxy hänajty yajtäna'ayän.

⁸ Jim häna'c-hajxy hänajty näje'e mieegcueendähaty cajtpa'a. Coods hänajty je'e.

⁹ Mänitä Dios ja'a cujajpä cudøø'xpä yajcähxø'cy maa hajxy hänajty mieegcueendähatiän. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy maa wyiindu-umhaxiän; jim hänajty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy chähgøøyy.

¹⁰⁻¹¹ Mänit hajxy ñämaayä:

—Ca'a hajxy mdsähgøøy. Naamnä ja'a Cristo tøø myiñ tøø quia'ay jim Belén. Mijts jaduñ xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaamb. MWi-indsønhadaamby hajxy jaduñ. Páadyhöch nhawáañäm nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä xioondá'agät.

¹² Coo ja'a pigäna'c hajxy jaduñ mbáadät nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty, jaduñ hajxy mnajuø'owät coo hänajty jie'eja.

¹³ Mänitä Diosmoonsähajxy nämay jiaac näguehxtøø'xy; haagä jim hajxy hänajty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy miänaañ:

¹⁴ Møj jaanč ja'a Dios; tsajpootyp jaduñ yhity.

Jootcujc ja'a jäya'ayhajxy yaa yhida'añ hädaa yaabä naaxwiin pønjaty ja'a Dios quiumaaby.

¹⁵ Mänitä Diosmoonsä hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy tsajpootyp. Mänitä meegcueendähajpähajxy ñiñämaayä:

—Jam hajxy hijxäm Belén nebiä Diosmoonsä hajxy tøø xyhawáañäm.

¹⁶ Päyø'øguiä hajxy tiu'ubøjcy. Mänitä Jesucristo hajxy hoy jiaanč paady møødä María møødä José. Jiibiä Jesucristo hänajty quio'na'ay nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty.

¹⁷ Mänitä mädia'agy hajxy hoy yajwa'xy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy tøø miädoy ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁸ Ja'a jäya'ayhajxy jaac mädoyhájtäbä, yagjuøøyy hajxy jaduñ.

¹⁹ Pero cabä María jaduñ yagjuøøyy. Tøø hänajty miøødmädia'agyii coo jaduñ jiaada'añ yhabeta'añ. Jiiby quiopcooty miädiaactaacy. Caj pøn yajmøødmädiaacy.

²⁰ Haa ja'a meegcueendähajpähajxy, mänit hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy. Mänit Dios ja'a Dioscujú'uyäp hajxy miooy coo hajxy tøø yhixy tøø miädoy nebiaty hajxy hänajty tøø miøødmädia'agyii.

²¹ Cuductujxøø ja'a Jesús hajxy yajcircuncidarhajtä. Mänit hajxy yajxøbejty Jesús nebiä María hänajty tøø ñäma'ayii coo hänajty quia'a huungmo'oyiinä. Ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hänajty hoy tøø ñäma'ay.

22 Coo ja'a xøø hånajty tøø yhabejnä, mänit hajxy hoy chi'iy nebiä ley myiñän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Mänitä Jesús hajxy jiiby chehnhädaacy Jerusalén jim møjtsajtøgooty.

23 Jaduhñ jiiby myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Ja'a coobhuung ya'ayhäna'cpähajxy, Diostuung hajxy tiunaamby."

24 Mänitä paloma hajxy metsc vojxy nebiä jiiby myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

25 Jimä jäya'ay hånajty tu'ug chänä'ay Jerusalén; Simeón hånajty xiøhaty. Hojiäya'ay hånajty je'e. Hoyyä Dios hånajty wyiingudsähgø'øy. Miøød ja'a Dioshespíritu hånajty je'e.

26 Tøø hånajty miøødmädia'agyíjäm ja'a Dioshespíritu coo hånajty quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Cristo hånajty tøø yhamdsoo hixy, ja'a Dios hånajty quixeaambiä.

27 Mänitä Simeón ñämaayyä ja'a Dioshespíritu coo jim ñócxät tsajtøgooty. Mänitä Jesús hoy jiiby piaady møødä tiajhajxy. Cahnä hajxy hånajty wyiim-bityñä.

28-29 Mänitä Simeón ja'a Jesús chehñdsooy. Mänitä Simeón miänaañ:
Diosteedy, Dioscujú'uyäp, jootcújc-høch nhó'ogät,

je'eguiøxpä coo tøø myajtøjiaty nébiøch hijty tøø xmiøødmädia'aguiän.

30 Hamdsójøch tøø nhixy ja'a yajnahwaatspä, ja'a yajcuhwaatspä,

31 ja'a miich tøø mguéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin.

32 Ja'a hajxy ca'a judiøspä, yajwiingapxø'øwáañäp ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy hajxy.

Ja'a judiøshajxy, cumayáañäp hajxy je'e;

møj jaanç hajxy piäda'aga'añii.

33 Mänitä Jesús tiajhajxy yagjuøøyy coo yhuunghajxy hånajty jaduhñ tøø ñänøømäxä.

34-35 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmiø'oy.

Mänitä María nidiuhñ ñämaayyä:

—Näje'e ja'a judiøshajxy yhida'añ tu'ugmädia'agy møød miich mhuung. Piaadaamby ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy je'e. Pero nämay hajxy jaduhñ quia'a møødhida'añ tu'ugmädia'agy. Nähwaambedaamby hajxy je'e. Tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Cähxø'øgaambä wyiinmahñdyhajxy jaduhñ neby hajxy tiajy miay.

36-37 Jiibiä yaamgto'oxy hånajty tu'ug tsajtøgooty; Ana hånajty xiøhaty. Fanuel ja'a tieedy hånajty tøø xiøhaty. Aser ja'a yhap ja'a tieedy jegyhajty xiøhaty. Juxtujcjomøjt ja'a ñihyhap hånajty tøø miøødtsäna'ay. Mänitä ñihyhap yho'nä. Mänitäts hånajty tøø jiaac jugyhaty mädaaxc-hii'xcumädaaxcjomøjt nidiuhñ. Tøø hånajty miäjaanä. Ja'a Diosmädia'agy hånajty yajwa'xyp. Jiiby hånajty ñä'ägä tuñ tsajtøgooty. Xøømdsuhñ ja'a Dios hånajty wyiingudsähgø'øy. Hayuu hånajty yhity tähocjaty nebiä Diosmädia'agy jaduhñ maas hoy wyiin-juó'øwät.

38 Coo ja'a Ana jaduhñ miädooyy nebiä Simeón ja'a Jesús ñänøømiän, mänitä Dios miooyy Dioscujú'uyäp. Mänitä mädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä jim Jerusalén coo ja'a Cristo tøø quiäda'agy. Nägøxiä jäya'ayhajxy miädooyhajt, ja'a Cristo hajxy hånajty yhahijxypä.

39 Coo ja'a Maríahajxy hánajty tøø quiudiuiñ nebiä Diosley myiñän, mänit hajxy wyiimbijnä, yhädaacnä hajxy Nazaret jii by Galileanaaxooty, maa hajxy hánajty tøø chooñän.

40 Yee'c møjjoøyy ja'a Jesús jaduñ. Wiinmahñdymejts jaduñ. Dios jaduñ mooyy ja'a hoyhajjt ja'a weenhajt.

41 Wiingujomøjt ja'a judíos ja'a xøø hajxy hánajty yagjadyii jim Jerusalén mänaabä ja'a meeghuung hajxy hánajty yoxiän.

42 Coo ja'a Jesús majmetscjomøjt yaghabejty, mänitä Maríahajxy ñøcxy xøøhajpä Jerusalén møødä Jesús, nebiä cuhdujt hajxy hánajty miøødän.

43 Coo ja'a xøø hánajty tøø miaañä, mänit hajxy wyiimbijnä. Pero ja'a Jesús, jim je'e miähmøøyy Jerusalén nidiuhm. Cabä tiajhajxy hánajty ñajuø'øyy pø tøø miähmø'øyy.

44 Jaduñ hajxy hánajty miäna'añ cooc tyijy hajxy hánajty jim piamänaqyii møødä miägu'ughajpähajxy. Tu'xøø ja'a Maríahajxy hánajty tøø tiu'uyo'oy, mänitä Jesús hajxy yihxpaaty coo hánajty jim quia'a pamänacy høxhaam. Mänit hajxy jia høxtaayy maa ja'a jiuuy ja'a miägu'ughajxiän.

45 Coo hajxy quia'a paaty, mänit hajxy wyiimbijcumbä. Mänit hajxy ñøcxtägajch Jerusalén jadähooc.

46 Jimä Jesús hajxy jiaanč paaty tsajtøgooty. Miädägøøgxøøbä hánajty jim tøø yhity. Jii by hánajty yhäña'ay maa ja'a ley-yajñähixøøbiädøjc-hajxiän, ja'a hajxy jii by tsajtøgootypä. Jii biä capxy mädia'agy hánajty miämädoona'ay. Cøxiä wiinä hánajty yajtøy.

47 Jaduñ hánajty yhadsoy nebiä jappän, nebiä tøøbä quiapxtä'aguüiäbän. Yagjuøøby hajxy hánajty, ja'a hajxy hánajty jii by häñaabiä tsajtøgooty.

48 Coo ja'a Jesús jaduñ piaatä ja'a tiajhajxy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänitä tiaj miänaañ:

—Huang, tii højts jaduñ coo tøø xyhäyoowhixy coo tøø mmähmø'øyy. Jii by højts miich nja wi'i yhøxta'ay.

49 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich mijts coo xyhøxta'ay. Nej, cab hajxy mnajuø'øyyä cooñ tsipcøxp nduna'añ maač nDeedy tiøjcänä. Haa ca'a, Diøshøch jaduñ nDeedyhajpiä.

50 Pero cabä tiajhajxy wyiinjuøøyy tii jaduñ coo tøø miäna'añ.

51 Mänitä Jesús jiaanč padu'ubøjnä, piahädaacy jii by Nazaret. Hix, jiaac mäbøjcäp ja'a tiaj miädia'agyhajxy hánajty. Y ja'a Maríä, jii by hánajty yajnøcxy yagjuø'øyy quiopcooty nebiä yhuung hánajty tøø xyi'igy tøø miädia'agy jii by tsajtøgooty.

52 Yee'c-habejt ja'a Jesús jaduñ; jaac wiinmahñdymejts jaduñ. Quiu-maayy ja'a Dios jaduñ møødä tsaan møødä cu'ug.

3

1-2 Coo ja'a Juan hánajty tøø miøjjoøñä, ja'a Zacarías yhuung, mänit miägäpxä ja'a Diøsam. Mänit tiägøøyy wädiipä hanidiuhmduum. Maj-mocxjomøjt ja'a Tiberio hánajty tøø guiobiernähaty. Ja'a Poncio Pilato hánajty tuumb gobernador Judeanaaxooty. Ja'a Herodes hánajty tuumb gobernador Galileanaaxooty. Ja'a piuhya'ay Felipe hánajty tuumb gobernador Itureanaaxooty møødä Traconitenaaxooty. Ja'a Lisanas hánajty tuumb gobernador Abiliniaanaaxooty. Ja'a Anás hánajty tuumb teedywiindsøñ møødä Caifäs.

3 Mänitä Juan ñoꝁxøoyy maa ja'a Jordánmojnøø mäwiingonän. Jaduhñä tsaangu'ug hänajty yajwiingapxø'oy coo hajxy ñäbétät, coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owät, nebiä piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwá'adsät.

4-5 Tøjjajt jaduhñ nebiä Isaías ja'a Diosquexyppä jecy jiahyyän:

Jimä jäya'ay tu'ug yaaxwädity haniduhmduum:

“Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy.

Jaduhñ ja'a mWiindsøn hajxy hoy mhahixät;

jaduhñ hajxy hoy mwiingudsähgø'owät.

6 Nägøxiä jäya'ayhajxy jaduhñ ñajuø'owa'añ neby hajxy yajñähwa'adsøjät ja'a Diósäm.”

7 Coo ja'a tsaangu'ughajxy hänajty yajñäbeta'añijäm ja'a Juárezäm, jaduhñ hajxy hänajty ñäma'ayii:

—Haay moꝁcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnä'ägä møødä. Paady hajxy jaduhñ mhuuc näbetaambä nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumädowät, túhmäts.

8 Hoy hajxy mwädität neby jaduhñ quiähxø'ogät coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hänajty tøø mnajtshixøøñä. Y cab hajxy jaduhñ mmäná'anät: “Abrahámhøch nhaphajt ndeedyhajt, páadyhøch ja'a Dios xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios hajxy xyajñähwá'adsät coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'owät; ca'a jie'eguiøxpä coo Abraham hajxy mhaphajty mdeedyhajty.

9 Hoy hajxy mwädität nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a pädá'agät haxøøgtuum. Pøn hoy ca'a wädiip, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä quepychaa ca'a tømhapän. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ.

10 Mänitä tsaangu'ughajxy miänaañ:

—Neby højts ndúnät coo højts hoy nwädität.

11 Mänitä Juan yhadsooyy:

—Pøn camiixy metsc møød, ween tu'ug ñä'ä mo'oy pøn quiamiixy ca'a hijp. Jaanä jaduhñduhmbä, pøn jøø'xypøcy møød, ween mio'oy pøn mähdijc ca'a møød —nømä Juan miänaañ.

12 Näje'e ja'a yajñähjuudiutpähajxy miejtspä näbejpä. Mänitä Juan hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, højtsäts, neby højts jaduhñ ndúnät.

13 Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cab hajxy nä'ä tägø'øbä myagjuuñáxät.

14 Jaanä jaduhñä policíahajxy näje'e yajtøøbä. Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cabä xädø'øñ pøn mbøjcät nä'ä nagoobä. Y caj pøn mnähwaambédät nä'ä nagoobä. Mjootcädá'agäp ja'a mmäjuhñdy hajxy.

15 Ja'a tsaangu'ughajxy, jaduhñ hajxy hänajty wyl'i yajtøy wyl'i yajtøxy pø Cristo je'e ja'a Juan. Paady hajxy hänajty wyl'i yajtøy, coo ja'a Cristo hajxy hänajty yhahixy.

16 Mänitä Juan yhadsooyy:

—Nøøháamhøch mijts chaa nyajñäbety. Pero xiichä jäya'ay tu'ug xji-aac pamiñ. Je'eds mijts mäböcy xmio'owaamb ja'a Dioshespiritu. Xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduhñ. Maas moꝁ cuhdujt jaaya'ay miøødä quejeeth høøch. Cábøchä cuhdujt nnä'ägä møødä ni weeñtiä maa jaaya'aguixpän.

17 Põn ja'a haxøøgwiinmahñdy jaduhñ ca'a najtshixø'owaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Cøjxta'axiøø jii by chaachpøga'añ. Pero pønä homiädia'agy pawädijp, cøjxta'axiøø haxjy jim yhida'añ tsajpootyp.

18 Madiu'u ja'a Juan ja'a cu'ug hänajty yajwiinxiic yajwiingapxø'oy ja'a Diosmädia'agy. Møc hänajty jiaanč tehñ miädia'agy.

19 Mänitä Juan ja'a Herodes hoy yhojy, ja'a hänajty tuumbä gobernador. Paadiä Herodes yhojjä coo yhamdsoo puhya'ay ja'a tio'oxiøjc hänajty miøødsänaayy. Felipe ja'a piuhya'ay hänajty xiøhaty. Jiinä hänajty jiugyhatyñä. Herodias ja'a Felipe tio'oxiøjc hänajty xiøhaty. Madiu'u ja'a Herodes hänajty jiatcø'oy haxøøg.

20 Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, mänitä Herodes ja'a Juan yajtsuumä. Hix, haxøøgwiinmahñdy ja'a Herodes hänajty miøød.

21 Coo ja'a Juan hänajty quia'a tsumyiinä, jimä cu'ug hänajty yajnäbety. Mänitä Jesús miehch näbejpä. Juan hänajty je'e yajnäbetaamb. Jimä Jesús hänajty Dyiospa'ya'axy, mänitä tsajpootyp yhawaach.

22 Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús ñägädaacy nebiä paloman. Mänit hoy yhäñaaxiøpy ja'a Jesús ja'a quiuhduum. Mänitä Dios jim quiapxy tsajpootyp: —NHuunghäjpjoch miich. Njaanč tehñ chøjpiøch miich. Jootcujc-høch jaduhñ nniijäwø'oyii maa miichcøxpän.

23 Hii'xmajcjomøjt ja'a Jesús hänajty miøødä mänaabä tiägø'oyän yajnähixøøbiä. Ja'a cu'ug jaduhñ mänaañ cooc tyijy ja'a Jesús ja'a José hänajty tieedyhaty. Ja'a José yhap tieedyhaxjy, jaduhñä xiøøhaxjy ñibianøcxä: Elí ja'a José tieedy xiøhajty.

24 Ja'a Elí tieedy, Matat je'e xiøhajty. Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Jana je'e xiøhajty. Ja'a Jana tieedy, José je'e xiøhajty.

25 Ja'a José tieedy, Matatias je'e xiøhajty. Ja'a Matatias tieedy, Amós je'e xiøhajty. Ja'a Amós tieedy, Nahúm je'e xiøhajty. Ja'a Nahúm tieedy, Esli je'e xiøhajty. Ja'a Esli tieedy, Nagai je'e xiøhajty.

26 Ja'a Nagai tieedy, Maat je'e xiøhajty. Ja'a Maat tieedy, Matatias je'e xiøhajty. Ja'a Matatias tieedy, Semei je'e xiøhajty. Ja'a Semei tieedy, Josec je'e xiøhajty. Ja'a Josec tieedy, Judá je'e xiøhajty.

27 Ja'a Judá tieedy, Joanán je'e xiøhajty. Ja'a Joanán tieedy, Resa je'e xiøhajty. Ja'a Resa tieedy, Zorobabel je'e xiøhajty. Ja'a Zorobabel tieedy, Salatiel je'e xiøhajty. Ja'a Salatiel tieedy, Neri je'e xiøhajty.

28 Ja'a Neri tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Adi je'e xiøhajty. Ja'a Adi tieedy, Cosam je'e xiøhajty. Ja'a Cosam tieedy, Elmodam je'e xiøhajty. Ja'a Elmodam tieedy, Er je'e xiøhajty.

29 Ja'a Er tieedy, Josué je'e xiøhajty. Ja'a Josué tieedy, Eliezer je'e xiøhajty. Ja'a Eliezer tieedy, Jorim je'e xiøhajty. Ja'a Jorim tieedy, Matat je'e xiøhajty.

30 Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Simeón je'e xiøhajty. Ja'a Simeón tieedy, Judá je'e xiøhajty. Ja'a Judá tieedy, José je'e xiøhajty. Ja'a José tieedy, Jonam je'e xiøhajty. Ja'a Jonam tieedy, Eliaquim je'e xiøhajty.

31 Ja'a Eliaquim tieedy, Melea je'e xiøhajty. Ja'a Melea tieedy, Mena je'e xiøhajty. Ja'a Mena tieedy, Matata je'e xiøhajty. Ja'a Matata tieedy, Natán je'e xiøhajty.

32 Ja'a Natán tieedy, David je'e xiøhajty. Ja'a David tieedy, Isaí je'e xiøhajty. Ja'a Isaí tieedy, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tieedy, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tieedy, Sala je'e xiøhajty. Ja'a Sala tieedy, Naasón je'e xiøhajty.

³³ Ja'a Naasón tieedy, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab tieedy, Admin je'e xiøhajty. Ja'a Admin tieedy, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom tieedy, Fares je'e xiøhajty. Ja'a Fares tieedy, Judá je'e xiøhajty.

³⁴ Ja'a Judá tieedy, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob tieedy, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac tieedy, Abraham je'e xiøhajty. Ja'a Abra'am tieedy, Taré je'e xiøhajty. Ja'a Taré tieedy, Nacor je'e xiøhajty.

³⁵ Ja'a Nacor tieedy, Serug je'e xiøhajty. Ja'a Serug tieedy, Ragau je'e xiøhajty. Ja'a Ragau tieedy, Peleg je'e xiøhajty. Ja'a Peleg tieedy, Heber je'e xiøhajty. Ja'a Heber tieedy, Sala je'e xiøhajty.

³⁶ Ja'a Sala tieedy, Cainán je'e xiøhajty. Ja'a Cainán tieedy, Arfaxad je'e xiøhajty. Ja'a Arfaxad tieedy, Sem je'e xiøhajty. Ja'a Sem tieedy, Noé je'e xiøhajty. Ja'a Noé tieedy, Lamec je'e xiøhajty.

³⁷ Ja'a Lamec tieedy, Matusalén je'e xiøhajty. Ja'a Matusalén tieedy, Enoc je'e xiøhajty. Ja'a Enoc tieedy, Jared je'e xiøhajty. Ja'a Jared tieedy, Mahalaleel je'e xiøhajty. Ja'a Mahalaleel tieedy, Cainán je'e xiøhajty.

³⁸ Ja'a Cainán tieedy, Enós je'e xiøhajty. Ja'a Enós tieedy, Set je'e xiøhajty. Ja'a Set tieedy, Adán je'e xiøhajty. Ja'a Adán, Dios jadhuhñ cunuux pãdaac.

4

¹ Jimä Jesús hãnajty maa ja'a Jordánmøjnøjãñ. Miøødä Jesús ja'a Diosh-espíritu hãnajty. Mãnitä Jesús wioonøcxä hanidiuhmduum ja'a Dioshespíritu.

²⁻³ Jim jadhuhñ yhjity juxychãgui'xxøø. Hayuu hãnajty ñã'ãgã hity. Jimä Jesús hãnajty jia jøjcapxø'owa'añii ja'a møjcu'ugøngãm coog tyijy cu tiu'udãgooyy. Mãnitä Jesús yuu piaatã. Mãnitä Jesús ñãmaayyã ja'a møjcu'ugøngãm:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, yajwa'añguioj yø'ø tsaã nebiã tsajcaaguiãñ —ja jøjcapxø'owaanã ja'a Jesús jadhuhñ, paady jadhuhñ ñãmaayyã.

⁴ Mãnitä Jesús yhadsooyy:

—Jadhuhñä Diosmãdia'agy miãna'añ: “Ca'a quiaaguiã ja'a jãya'ayhajxy miãjugyhãdãt hãdaa yaabã naaxwiin; møødä Diosmãdia'agy hajxy miãjugyhãdãt.”

⁵ Mãnitä møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy maa ja'a tun jaanç tehñ quiøxpãn. Mãnitä Jesús tu'habaquia jaynäheebøøyyã ja'a naax ja'a cajpt cøxiã hãdaa yaabã naaxwiin.

⁶⁻⁷ Mãnitä Jesús ñãmaayyã:

—Høøch nje'e yø'øduhñ cøxiã mäduhñtiã jii quiahxø'øgy. Yajxón yø'ø cajpt jadhuhñ. Møj jaanç ja'a jãya'ayhajxy, ja'a hajxy xiiby tsãnaabiã. Høøch jadhuhñ cøxiã tøø xquiøxy cø'ødãgø'øy. Nmøødhøch ja'a cuhdujt jadhuhñ cooçh hopiønã nyajcø'ødãgø'øwãt. Y cooçh miich jadhuhñ xwyiingudsãhgø'øwãt, mãnitøch miich ngøxy mó'owãt.

⁸ Mãnitä Jesús yhadsooyy:

—Jadhuhñä Diosmãdia'agy miãna'añ: “Mwiingudsãhgø'øwãp ja'a Dios; je'eduhñ mWiindsønñhãdãp. Cab jadhuhñ wiingpã mwiindsønñhãdãt.”

⁹ Mãnitä møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy jim Jerusalem-cajptooty. Mãnit mïøødwimbejty møjtsajtøjcuhdum. Mãnitä møjcu'ugong miãnaañ:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, cuhdøpxnaç jii by naaxwiin.

¹⁰ Caj miich nej mjãdãt. Jadhuhñ jii by myiñ maa ja'a Diosmãdia'agiãñ: Dios hane'emaamb ja'a mioonsãhajxy tsajpootypã coo miich xcwieendãhãdãt.

11 Xchehñhidaamb miich hajxy jaduhñ nej miich tsaajooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

12 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñá Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios mjøjcapxó'ówät, ja'a mWiindsõñhajpiä.”

13 Coo ja'a mjøjcu'ugong miädia'agy hánajty quia'a jøjtägø'ówáañäxä, mänit ñähgueecnä.

14 Mänitá Jesús yhádaactägajch Galileanaaxooty. Diosmäjaa hánajty miøød. Mänitá mädia'agy wiädijty ja'a Jesúscøxpä wiinduhmyhagajpt.

15 Cajpt-cajpt ja'a Jesús hánajty wiädity yajnähixøöbiä tsajtøgooty. Mänitá Jesús quiumaayyá ja'a jáya'ayhajxy nägøxiä.

16 Mänitá Jesús miehch Nazaret maa hánajty tøø miuutsc-hatiän. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Jaduhñ hánajty ñä'ägä cuhdujthaty ja'a poo'xxiøøjooty. Mänit ñämaayyá coo ja'a Diosmädia'agy quiápät. Coo tiänaayyø'cy majiäya'awyiinduum,

17 mänitá libro miooyyá, ja'a Isaiás hánajty jegyhajty tøø jiäayäbä, ja'a Diosquexypä. Mänitá libro quiejtøøyy. Mänit tiägøøyy capxpä:

18 Ja'a Dioshespíritøch nmøød.

Je'eçh tøø xpíada'agy cooçhä häyoobäya'ayhajxy nhawáañät coo hajxy yaghoyø'owa'añii.

Jaduhñhøch tøø xwyiinguexy cooçhä jáya'ayhajxy nhawáañät nebiä piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, nebiä Diosmädia'agy hajxy pedyii quiudiünät.

19 Tøø jaduhñ yhabaady coo ja'a Dios ja'a mayhajt jaduhñ tiuna'añ møj may.

20 Mänitá Jesús ja'a libro yhabädijnä. Mänitá tsajtøjyohbiä jaduhñ miooyyá. Mänitá Jesús yháñaaguiädaacy. Wyi'i wyiinhee'ppejpy ja'a cu'ug ja'a Jesús hajxy hánajty.

21 Mänitá Jesús miänaañ:

—Tøø ja'a Diosmädia'agy tiøjtiaty nébiøch tøø ngapxiän.

22 Mänitá cu'ughajxy yagjuøøyy coo ja'a Jesús hánajty hoy tøø quiapxy. Hoy ja'a Jesús hajxy hánajty ñänømy:

—Maa yø'ø capxy yø'ø mädia'aguiäda'a tøø yhuug habøjppä. Haa ca'a, ja'a Josë yhuung yø'øduhñ, cabä —nøm hajxy hánajty miäna'añ.

23 Mänitá Jesús miänaañ:

—Jaduhñhøch mijsäda'a xñäma'awa'añ: “Huuc yajcähxø'øg ja'a hijxtahñd yaa maa ja'a mhamdsoo cajptän nej miich jim tøø mhuuc yajcähxø'pän jim Capernaum.”

24 Mänitá Jesús jiaac mänaañ:

—Pero høøch jaduhñ mänaamb, ja'a Diosquexypähajxy, cabä miädia'agyhajxy miäbøgåañäxä maa yhamdsoo cajpthajxiän. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

25-26 Coo ja'a Elías hánajty jegyhajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä yaa Israelpä-naaxooty, tægøøgjomøjtä cupc caj ñä'ägädä tuuyy. Chaadsä yuuxøø jiaançh tehñ jiajtä. Mänitá Dios ja'a Elías quiejxy maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Sarepta, jim Sidón mäwiingón. Jimä Elías ja'a yaamgt'o'oxy hoy tu'ug puihbety. Pero ja'a yaamgt'o'oxyhajxy yaabä, cab hajxy yajnäguejxä, hoy hajxy hánajty jia nämayyá.

27 Jaaná jaduhñduhmbä, jii haxøøgpa'ammøødpähajxy hánajty nämay yaa Israelpä-naaxooty mänaa ja'a Eliseo hánajty yaa wiäditiän

Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Pero cabä pia'amhajxy jaduhñ yajnajx yajmäyyäxä. Jagooyä Naamán pia'am nidiuhñ ñajxy miaaayy, y jäguem hánajty chána'ay jim Sirianaaxooty, ca'a yaajä.

²⁸ Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañ, ja'a hajxy hánajty jii by tsajtogootypä, cøjx hajxy jiootma'ady.

²⁹ Mänitä Jesús hajxy ñädánaayy'cy. Mänitä Jesús hajxy jim yajnøcxy tunguhduum jim cajtpa'a. Jimä Jesús hajxy hánajty quiuhjuipnaxa'añ.

³⁰ Pero cabä Jesús hajxy nej ñä'a tuuñ. Jaduhyyä je'e yajyohñajxy ma-jiäya'ayhagujc. Mänit jim wyiimbijnä.

³¹ Mänitä Jesús ñøcxy Capernaum, jim Galileanaaxooty. Coo ja'a poo'xxiø yhabaaty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajñähixøøbiä tsajtogooty.

³² Jaduhñä Jesús hánajty yajñähixø'øy nebiä capxta'agypiän, paadiä cu'ughajxy hánajty yagjuø'øy.

³³ Jii biä jäya'ay hánajty tu'ug ja'a møjcu'uba'ammødpä. Mänit møc yaaxy:

³⁴ —Ween højts nhity. Tii jaduhñ mhøxtaaby maa højtsän. Nej, xya-jcuhdägoyyaamb højtsä. Nhíxyhøch miich. Jesús mxøhaty. Nazaret mdsooñ. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo miichä Dios xyHuunghaty.

³⁵ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø craajän.

Mänitä mähdiøc quiädaay naaxwiin maa ja'a jäya'ay wyiinduumhajxiän. Mänitä møjcu'u piädsøømy. Cabä mähdiøc nej jiajnä.

³⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chähgøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Høxtahm ds jaduhñ quiapxy miädia'agy. Cuhdujtmøødäda'a yø'øduhñ maa ja'a møjcu'uhajxiän. Jaan'ch pädsøømb hajxy jaduhñ coo hajxy ñäma'ayii coo hajxy piädsømat.

³⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä ja'a Jesúsøxpä jim wiin-duhmyhagajpt.

³⁸ Mänitä Jesús piädsøømy tsajtogooty. Mänit ñøcxy maa ja'a Simón tiøjc-hajxiän. Jii biä Simón miø'ødhoc hánajty pia'amgo'na'ay tomiøød. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a toy ween yajtøjtsäxä.

³⁹ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay wyiinguwoodsøøyy. Mänit miänaañ coo ja'a toy ween ñähwa'athii. Mänitiä ja'a toy jiaan'ch tøjtsnä. Mänitä pa'amjäya'ay piäð'cy. Mänit tiägøøyy mayhajt-tuumbä maa ja'a Jesúshajxiän.

⁴⁰ Coo chuujøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may wiomejtsä maa ja'a Jesúsän. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hánajty miøødä. Mänitä Jesús nägøxiä quiø'ønähgajpy tu'ugjaty-tu'ugjaty. Jaduhñä pia'amhajxy ñähwaats quiuh-waatsä.

⁴¹ Nämäy hajxy hánajty miøjcu'uba'ammøødä. Coo ja'a møjcu'uhajxy piädsøømy, mänit hajxy yhayaaxy:

—Dios miich xyHuunghajp.

Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Cab hajxy ñä'ägä yajcapxä. Hix, ñajuøøby hajxy hánajty coo ja'a Jesús jie'ejä ja'a Cristo, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

⁴² Coo jio bøøyy, mänitä Jesús ñøcxy cajtpa'a hanidihmduum. Jimä cu'ug ja'a Jesús hajxy hánajty yhøxta'ay. Coo hajxy piaaty, mänit hajxy jia yajmähmø'øwaañ.

⁴³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pädyhøch ja'a Dios yaa tøø xquiey hädäa yaabä naaxwiin coo'ch wiin-duhmyhagajpt nwädität, coo'ch nyajwiingapxø'øwät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgaanä. Paady, cábøch yaa nmähmø'øwa'añ.

⁴⁴ Jaduhñä Jesús hänäjty wiädity jajñähixøøbiä jim Galileanaaxooty. Wiinduhmyçhajtøjc hänäjty wiädity.

5

¹ Mänitä Jesús hänäjty jim tiäna'ay Genesaretmejypia'a. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch Diosmädia'agymiädoobä. Nø'øçhpän ja'a jäya'ayhajxy hänäjty tiäna'ay maa ja'a Jesúsän. Cabä hawa'adspä hänäjty maa.

² Mänitä Jesús barco yhiixy metsc jim mejypia'a. Yajwa'adsä barco hänäjty. Jimä cubarcohajxy hänäjty quihjuijptsaauijy mäwiingón.

³ Mänitä Jesús ja'a barco tu'ug yajpejty ja'a Simón jie'e. Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy coo barco weenä yajmäwiingónät wiinduum. Jimä Simón ja'a Zebedeo yhuunghajxy hänäjty miøødä nämetscä. Jacobo hänäjty tu'ug xiøhaty. Tu'ug hänäjty xiøhajpä Juan. Mänitä Jesús yhänaaguiädaacy barcojooty. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyyä yajwiingapxøøyyäbä.

⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä Simón ñämaayyä:

—Yajmøjyo'oy ja'a mbarco ja ween comduum. Jiibiä mguhjuijptsaa hajxy mbädá'agät.

⁵ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tu'tsuhm højts tøø nja cuhjuipy. Cab højts tii tøø nnä'ägädä mach. Pero cooçh miich jaduhñ tøø xñäma'ay, nõcxyhøch nhuuc jaac juipy.

⁶ Coo hajxy jaduhñ jiaançh cudiuuñ, mänitä hacx hajxy may miajch, høxtä tsømgøø'tsä ja'a cuhjuijptsaa jaduhñ.

⁷ Mänitä miägu'ughajpä hajxy miøjyeemy, ja'a hajxy hänäjty wiingbarcojootypä, coo hajxy min piuhbedyii. Mänitä barco hajxy metsc yaghujch. Ja weenjaty hajxy quia'a mäguiniä.

⁸⁻¹⁰ Mänit hajxy yagjuøøyy coo hacx hajxy may miajch. Mänit hajxy ñajuøøyy coo ja'a Jesús ja'a hijxtahnd jaduhñ yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñä. Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús wyiinjjcädaacy. Mänit miänaañ:

—Wiindsón, cábøch miich hawiinmats xmiøødhídät. Cábøch hoguiuhdujt nmøødä.

Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'oy. Wiingtuung mbanøcxáanñäp. Myajwiin-gapxø'øwaambiä cu'ug ja'a Diosmädia'agy.

¹¹ Mänitä barco hajxy yajmøjyohbiejty mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. Ñähgueecy hajxy jaduhñ cøxiä.

¹² Mänitä Jesús wiingcajpt miejch. Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug haxøøgpu'udsmøød. Coo ja'a Jesús yhiixä, mänit wyiinjjcädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsón, miich nnämaaby, høøch nbu'uds yajtsóócäc.

¹³ Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñähdoonñ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhñ mdso'ogy.

Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a mähdiøjc choocy.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj pøn mhawáañät coo tøø mdso'ogy. Nøcx tu'uda'aquiä maa ja'a teediän. Jimä xädøøñ mguyoxø'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Paadiä xädøøñ mguyoxø'øwät, jaduhñä hijxtahnd myajcähxø'øgät coo tøø mdso'ogy.

¹⁵ Mänitä mädia'agy hajxy yajwädipty jäguembaady cooc ja'a Jesús ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy. Mänitä jäya'ayhajxy maas may jiaac hamugøøyy

maa ja'a Jesúsän. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidäaänäp. Møødä pia'amhajxy hänajty yajnaxäaänäxä.

16 Coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty wyi'i yhamugø'øy maa ja'a Jesúsän, paadiä Jesús hanidiuhmduum ñocxy Diospa'yaaxpä.

17 Wiinghoocä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiingapxø'øy. Jaanč tehñ yhujts ja'a tøjc hänajty. Jiibiä fariseoshajxy hänajty yhäña'ay møødä ley-yajñähixøöbiähajxy. Wiinduhnyhagajpt hajxy hänajty chooñ Galileanaaxooty møødä Judeanaaxooty møødä Jerusalén. Miøødä Jesús ja'a Diosmäjaa hänajty nebiä pa'am jaduñ yajñaxät.

18 Mänitä cø'ømucypiä tecymiucypiä tu'ug quiøømiejtsä tsaajiooty. Jiiby hajxy jia yajtøjtägø'øwaañ maa ja'a Jesús hänajty miädia'aguian.

19 Pero jaanč tehñ yhujts ja'a tägø'øwøødiaact hänajty. Mänit hajxy ñiñämaayyä coo hajxy jim yaghawa'adsa'añ tøjñähgøxp. Mänit pa'amjäya'ay hajxy quiuhdøñajxy tøjcuhduum maa ja'a Jesús hänajty pia'täna'ayän.

20 Coo ja'a Jesús ñajuøøyy coo ja'a miädia'agy hänajty miäbögåaänäxä, mänitä cø'ømucypiä tecymiucypiä ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä, miich nnämaaby coo ja'a mbojpa mgädieey tøø xñähwa'ačh tøø xquuhwa'ačh.

21 Mänitä fariseoshajxy quiopcooty tiägøøyy mädiaactaactpä møødä ley-yajñähixøöbiä: “Tii yø'ø craa jaduñ coo miäna'añ. Capxtägooby yø'øduñ. Jagooyyä Dios ja'a cuhdujt jaduñ miøødä coo ja'a pojpa cädieey mié'xät.”

22 Mänitä Jesús ñajuøøyy nebiaty hajxy hänajty miädiaacta'agy quiopcooty. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduñ coo mmädiaacta'agy mgopcooty.

23 Nej, maas páquiøch yø'ø mähdiøjc nnämä'awädä: “Tøøch miich mbojpa mgädieey nmäme'e'xy”, tögä maas páquiøch jaduñ nnämä'awädä “Tänaayyø'øg, yo'oyø'øg.”

24 Mhuug híxäp hajxy nébiøch hädaa mähdiøjc nyajmøcpøga'añ. Jaduñ hajxy mnajuø'owät cooçhä cuhdujt jaduñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin cooçhä pojpa cädieey jaduñ nmé'e'xät, høøch ja'a Diosquexypä.

Mänitä mähdiøjc ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg; widsø'øg yø'ø mdsaa; nøcñnä maa ja'a mdøjcän.

25 Mänitiä ja'a mähdiøjc jaduñ tiänaayyø'cy maa ja'a wyiinduumhajxiän. Mänitä tsaay wyidsø'cy maa hänajty tøø quio'na'ayän. Mänit ñøcñnä maa ja'a tiøjcän. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp miooyy.

26 Mänit hajxy nägøxiä jiaanč tehñ yagjuøøyy. Jaanč tehñ chähgøøyy hajxy jaduñ. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp hajxy miooyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøødsä hoy-yagjuøøñäbä hajxy nhíxäm jäda'a.

27 Mänitä Jesús wyiimbijnä. Mänitä jäya'ay tu'ug yhiixy, ja'a Levíhajpä. Jimä Leví hänajty yhäña'ay maa hajxy hänajty yajnähjuudiu'udiän. Je'e ja'a Leví hänajty tiuunghajpy. Mänitä Jesús ja'a Leví ñämaayy:

—Høøch pamiiñäc.

28 Mänitä Leví tiänaayyø'cy, pianøcxy ja'a Jesús. Cøjx jaduñ ñähgue'egy mäduhñtiä hänajty miøødä.

29 Mänitä Leví ja'a xøø yagjajtä maa ja'a tiøjcän ja'a Jesúsøxpä. Jiibiä yajnähjuudiu'upähajxy hänajty nämay miägaabiä møødä wiinghäna'c-hajxy.

30 Jiibiä fariseoshajxy hänajty miägaabiä møødä ley-yajñähixøöbiähajxy. Mänitä Jesús jiamiøødhajxy ñämaayyä ja'a fariseoshajxy:

—Tii yøø yajñähjuudiutpä hajxy coo mmøødcay coo mmøødhu'ugy. Haa ca'a, jue'e yøø hajxy, pojpäya'ay cädieejäya'ayhajxy jaduñ.

³¹ Mäñitä Jesús yhadsooy:

—Pøñ møc, cab hajxy yajtsooyø'øy. Pøñ pa'ammøød, je'eds hajxy yajtsooyøby.

³² Jaduñ mäwínäts høøch ja'a pojpäya'ay cädieejäya'ay nyajñähwa'açh nyajcuhwa'açh. Pero mijts jaduñ mänaamb cooc tyijy pojpä cädieey hajxy mga'a møødä. Páadyhøch mijts waamb nga'a näma'ay.

³³ Mäñitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Ja'a Juan jiamiøødhajxy, naxy hajxy yhity hayuu; naçiä Dios hajxy pia'ya'axy. Jaduñä fariseos jiamiøødhajxy naxy quiudiuumbä. Pero miich mjamiøødhajxy, nä'a caaby nä'a huucp hajxy je'e. Cab hajxy yhity hayuu. Cab jaduñ yhooyä.

³⁴ Mäñitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a pøc hu'ug maa jaadyi, cabä woybä wichpähajxy hayuu wyiimbity. Jaduñ mäwínäts høøch nebiä jamiø'ødän ja'a pøgaambä. Páadyhøch njamiøødhajxy hayuu quia'a hity.

³⁵ Habaadääñäp jaduñ cooçh yaa ndsoonaañä. Mäñitøch njamiøødhajxy yhida'añ hayuu mäbøcypä.

³⁶ Mäñitä Jesús jadähoc wyiingapxøøguiumbä:

—Cabä tucwit pøñ yhagø'øy jemywyithaam. Cøødsäp ja'a jemywyit jaduñ; cab jaduñ ñibiaada'añii møødä tucwit.

³⁷ Jaanä jaduñduhmbä, cabä jemyvyino pøñ quidemø'øy ja'a tucwajhacxujooty. Cøødsäp ja'a tucwajhacxuy jaduñ; høxyögäp ja'a vino jaduñ. Haagä tägøyyäp ja'a tucwajhacxuy jaduñ møødä vino.

³⁸ Pero jiiä jemyvyino hajxy quidemø'øy ja'a jemywajhacxujooty. Cab jaduñ ti mia'ady, ni ja'a jemyvyino, ni ja'a jemywajhacxuy.

³⁹ Cabä jemyvyino pøñ hoyhuucnä jiäwø'øy coo ja'a vino hänäjty tøø yhu'ugy ja'a tehñ jiecypä. “Maas hoyhuucnä ja'a jecyvyino” —nømä jäya'ayhajxy miäna'añ.

6

¹ Mäñitxøø ja'a Jesús hajxy hänäjty wiädity trigoni'ibyquijc. Poo'xxiøøjooty hänäjty je'e. Mäñitä jiamiøød ja'a trigo hajxy tiøjy. Mäñit hajxy ñähxajtstuity. Mäñit hajxy jioø'xy.

² Mäñitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo hajxy jaduñ mdúnät ja'a poo'xxiøøjooty.

³ Mäñitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä nebiä David tiuun coo hänäjty yäho'ogyii møødä jiamiøødhajxy.

⁴ Mäñit hajxy jiiy tiägøøyy tsajtøgooty. Mäñitä tsajcaagy hajxy quiaayy ja'a teedyhajxy hänäjty tøø quiuyoxø'øyäbä. Cabä David ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy jaduñ quiáyät. Jagooyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy quiáyät.

⁵ Høøch ja'a Diosquexypä, jadúñhøch høøchpä, nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduñmbä høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jatu'ugpä poo'xxiøøjootypä ja'a Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mäñit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. Jiiä mähdiojc hänäjty tu'ug hadu'ugcøøddøøds ja'a yaha-hooyhaampiä.

7 Jiibiä fariseoshajxy hänajty tiäna'ay mөөдä ley-yajnähiхөөбиähajxy. Jiibiä Jesús hajxy hänajty wyl'i yheeby. Yhiхmajchp ja'a Jesús hajxy hänajty pө ya-jnaxaambiä pa'am ja'a poo'xxiөөjooty. Yhөxtaabiä fariseos ja'a wiinmahñdy hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy yajtsumөөjät coo ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmөcpөgyii ja'a poo'xxiөөjooty.

8 Ja'a Jesús, ñajuөөby hänajty je'e nebiä fariseoshajxy hänajty tiajy miay. Mänitä Jesús ja'a mähdiojc ñämaayy ja'a hadu'ugcөөдөдспä:

—Tänaayyөөг, min huuc täna'aw cujc.

Mänit jiaanч tänaayyөөcy.

9 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a fariseoshajxy:

—Mijts nmäyjtөөby, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt jaduhñ coo hajxy hoy nduunämät ja'a poo'xxiөөjootiä, төгä yejpiä cuhdujt coo hajxy haxөөг nduunämät ja'a poo'xxiөөjootiä. Jaanä jaduhñduhmbä, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnähwáatsämät ja'a poo'xxiөөjootiä, төгä yejpiä cuhdujt coo jäya'ay hajxy nyajcuhdägöoyämät ja'a poo'xxiөөjootiä.

10 Mänitä Jesús ja'a jäya'ay wyiinhee'ppejty nägөxiä. Mänitä Jesús ja'a mähdiojc ñämaayy:

—Xajtөw yө'ө mgө'ө.

Mänitä quiө'ө jiaanч xajtөөyy. Mänitä quiө'ө hoy jiajnä.

11 Mänitä fariseoshajxy jiootma'ty hoyhoy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajtjy nebiä Jesús hajxy tiuna'añ.

12 Cujaboomgumaaxc ja'a Jesús ñөcxy tunguhduum. Tu'tsuhmä Tieedy pia'yaaxy.

13 Coo jioбөөyy, mänitä jiamioөdhajxy miөjyaaxy. Mänitä nämajmetspähajxy wyiimbiiwä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwä'xät.

14 Jaduhñdsä nämajmetspähajxy hänajty xiөhaty: Simón, ja'a Jesús hänajty төө yajxөbëtiäbä Pedro, mөөдä piuhya'ay Andrés, mөөдä Jacobo, mөөдä Juan, mөөдä Felipe, mөөдä Bartolomé,

15 mөөдä Mateo, mөөдä Tomás, mөөдä Jacobo, ja'a Alfeo yhuung, mөөдä Simón ja'a celote,

16 mөөдä Judas, ja'a Jacobo yhuung, mөөдä Judas Iscariote; je'e ja'a Jesús hänajty yajcөөдägө'өwaamb ho'cөөc maa ja'a fariseoshajxiän.

17 Mänitä Jesúshajxy miänajnä tunguhduum. Mänit hajxy hoy ñaxoguiädaacnä. Jimä Jesús jiamioөdhajxy hänajty nämay. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may төө miech. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidäänäp. Yajnaxaanäxäp ja'a pia'amhajxy hänajty. Jäguembaady hajxy hänajty төө chooñ Judeanaaxooty, mөөдä Jerusalén, mөөдä mejypia'a jim Tiro mөөд jim Sidón.

18 Ja'a jäya'ayhajxy hänajty mөjcu'uba'ammөөdpä, yajnájxäxä ja'a pia'amhajxy je'ebä.

19 Nägөxiä ja'a Jesús hajxy hänajty ñähdona'añ. Mänitä pia'amhajxy yajnájxäxä ja'a Jesús miäjaahaam.

20 Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty ja'a jiamioөdhajxy. Mänit miänaañ:

—Jootcujc mijts mhity, mijts häyoobädөjc. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy jim mnөcxa'añ maa ja'a Diosän.

21 Jootcujc mijts mhity, mijts yajmaajiajpä. Paady hajxy jootcujc mhity coo ja'a Dios hajxy cөxiä wiinä xmio'owa'añ.

Jootcujc mijts mhity, mijts jөөbiä xuu'tspä. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy mxi'ig mxoonda'aga'añ.

22 'Jootcujc mijts mhity, hoy mijts jäya'ay xjia mähanhathy ja'a hөөчхөxpä, hoy mijts jäya'ay xquia'a ja tsocy xquia'a ja mee'xy, hoy mijts xjia nänomy, hoy mijts xjia pexy.

23 Mxi'ig mxoondá'agäp hajxy jaduhñ. Mbaadaambiä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim tsajpootyp. Jaduhñ hajxy jiajpä yhabejpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy tөө yajwá'xiäbä.

24 'Pero mijts mäyөөjäya'ayhajxy, ja'a tsaachpä hajxy mbaadaamby. Cab hajxy mxoonda'agaannä neby hajxy hijty mxoonda'aguiän.

25 'Hoy mijts tii hamaay mga'a ja juө'oy, myajmaajidaamby hajxy jaduhñ.

'Hoy mijts mja xi'igy mja xoonäda'agy, pero mnä'ägädä jө'ow mnä'ägädä xuudsamb hajxy.

26 'Tspicөxpä tsaachpä hajxy mbaadaañ, hoyyä cu'ug hajxy xjia cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty yajcumay ja'a hajxy hijty jegyhajty nä'ä wädijpä höhndaacpä. Nä'ä mänaamb hajxy hijty jaduhñ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy.

27 'Huuc mäadow hajxy, mdsógäp hajxy pөñ jaduhñ xmiädsiphajp hädaa yaabä naaxwiin; mmée'xäp hajxy pөñ jaduhñ xmiähahajp.

28 Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo ja'a Dios ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pөnjaty mijts jaduhñ xyhäyoowhijxp, pөnjaty mijts jaduhñ haxөөg xñänөөmb.

29 Coo pөñ xyhatejxө'ögät tu'nax, mmөjcöogumbäp jadu'nax; ween jaduhñ jadu'nax xjiaac tehñ yhatejxө'ogy. Coo pөñ mjocxwit xpiojcat, mänitä mgamiixy mjaac tehñ miө'owät.

30 Coo pөñ tii jaduhñ xmiäyujwá'anät, mmө'owäp jaduhñ. Y coo pөñ tii xpiojcat, cab je'e mmäyujwaanädägäjtsnät.

31 Jaduhñds mijts wiinghäna'c mnäxüudsät nej mijts hänajty myajnäxuudsañ.

32 'Coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä hajxy mmөөdnijootpaadөөjät, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejjäya'ayhajxy ñiçhöjcabä.

33 Coo hajxy jagooyyä mmөөdñiäxuudsөөjät pөnjaty jaduhñ xñäxuu'tsp, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejjäya'ayhajxy ñiñäxuu'tsäbä.

34 Coo jagooyyä xädө'өн hajxy myaghanú'xät pөñ jaduhñ mnajuөөby xmioodiägatsaamb pedyii, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejjäya'ay xädө'өн hajxy yajnimiähanú'xäbä. Näjuөөby hajxy jaduhñ coo hajxy pedyii mioodiägatsañii.

35 Mdsógäp hajxy pөñ jaduhñ xmiädsiphajp. Mnäxüudsäp hajxy jaduhñ. Coo pөñ xädө'өн xmiäyujwá'anät, mnä'ä mó'owäp jaduhñ. Mänitä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mbáadät may. Mänitä Dios hajxy xyhuunghädät jim tsajpootyp. Hix, Dios, ñäxuu'chp ja'a jäya'ayhajxy hөxtä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Dioscujú'uyäp hajxy quia'a yejpiä, mөөd ja'a hojioot hajxy ca'a mөөdpä.

36 Mmөөdhädäp ja'a hojioot hajxy jaduhñ nebiä nDeedy hojioot miөөdhäjtäm.

37 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähöjät coo ja'a Dios hajxy xyajcumädöwät. Pero mmämée'xäp hajxy jaduhñ; mänitä Dios hajxy jaduhñ xmiämée'xpät.

38 Mäduhñtiä wiinghäna'c hajxy mmo'oy, nä'ä tägө'өbä hajxy mbaattägatsañ.

³⁹Jadúhñhøch mijts nyajmäbáadät nebiä wiindspän. Coo ja'a wiindspähajxy ñiwiytswädityii, tsipcøxp hajxy jiuca'ay. Paady mijts jaduñ mga'a wäditát nebiä wiindspän.

⁴⁰Cabä capxtaacpäna'c-hajxy jiaty jaty nebiä wyiindsøñhajxy jiatän. Coo hajxy nägø'ø nädecypiä quiapxtá'agät, mänit hajxy jaduñ ñajtspaadó'owät.

⁴¹⁻⁴²'Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiádiéeyät, y coo miich hänajty maas hanaxiä tøø mgädieey, cabä mmägu'ughajpä hawiinmats waamb mnä'ägädä nämá'awät. Coo miich hänajty tøø mnähwa'ačh, mänitä mmägu'ughajpä hawiinmats mwiiingapx mjøjcaxø'owät.

⁴³'Mädyii quepychaa pa'ag nä'ägädä tøømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a xunä. Jaanä jaduñduhmbä, mädyii quepychaa xun nä'ägädä tøømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a pa'agø'øy. Tøyhajt jaduñ.

⁴⁴Mnajuøøby hajxy jaduñ mädyii quepychaa hoy tøømhajp. Ja'a hapy, cab jaduñ tiøømhaty nebiä piidsän. Y ja'a wädsats, cab jaduñ tiøømhaty nebiä tsaatypän.

⁴⁵Jaduñ mäwíinädsä hojiäya'ay ja'a howyiinmahñdy miøødä. Hoy jaduñ wiädity. Pero ja'a ca'awiindøjiäya'ayhajxy, cabä howyiinmahñdy hajxy miøødä. Haxøøgwiinmahñdy hajxy miäwädijpy. Haxøøg hajxy jaduñ ñä'ägädä capxy ñä'ägädä mädia'agy.

⁴⁶'Wiindsøñhøch mijts xwyi'i ñäma'ay; pero cab hajxy jaduñ mgudi-una'añ nébiøch mijts nja hane'emiän.

⁴⁷Pøñhøch nmädia'agy xmiädóowäp, pøñhøch nmädia'agy xmiäböjcäp, jaduñ mäwíinäts je'e

⁴⁸nebiä jäya'ay tiøjcojiän. Cøøc jaduñ tijajøyy. Tsaawiing jaduñ miuu'tsø'cy. Coo ja'a nøøgomdägoy quiadaacy, coo ja'a tøjc jaduñ ñøøñähgoombejty, cab jaduñ piädø'cy, je'eguiøxpä coo hänajty cøøc miuu'tsø'øguiä.

⁴⁹Pero pøñhøch nmädia'agy jaduñ xquia'a mäböjcäp, jaduñ mäwíinäts je'e nebiä jäya'ay tiøjc cøøc quia'a muu'tsø'quiän. Coo ja'a tøjc ñøøñähgoombejty, pädø'c jaduñ; cøjx jaduñ quiäday.

7

¹Coo ja'a Jesús miädiaacpädøøyy, mänit quiajptägøøyy Capernaum.

²Jimä soldadowiindsøñ hänajty tu'ug. Roma hänajty chooñ. Tøø ja'a mioonsä hänajty tu'ug pia'ambety. Jaduñ hänajty jiäwø'øy nebiä yhamdsoo puhya'ayän. Nä'ägädä ho'ogáaønäp hänajty je'e.

³Coo ja'a soldadowiindsøñ miädoyhajty coo ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy, mänitä majtøjc näje'e quiejxy maa ja'a Jesúsän. Judíos hajxy je'e.

⁴Mänitä Jesús hajxy hoy miänuu'xta'agy coo ja'a pa'amjäya'ay ween nøcxy yajmøcpøcy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ja'a soldadowiindsøñ, hojiäya'ay je'e. Hahixøøby jaduñ coo mbuhbédat.

⁵Xhöjcäm hajxy jaduñ. Tøø højts ndsajtøjc xyajcøjjäm.

⁶⁻⁷Mänitä Jesús ja'a majtøjc miøødtu'ubøjcy. Ja ween hajxy hänajty quia'a coody maa ja'a soldadowiindsøñ tiøjcän, mänitä soldadowiindsøñ ja'a Jesús capxy yajnäguejxy:

—Wiindsón, jaduhyä mmáná'anät cooth nmoonsä miøcpøgät. Cábøch cuhdujt nmøødä nej miich cuhdujt mmøødän; paady jaduhñ caj yhawiin-matsä coo mdäg'øwät maach ndøgootiän. Páadyhöch miich hamdsoo tøø nga'a mägapxy.

⁸ Hix, hané'emyhøch nhity; y cooth nsoldado howiaambä nhané'emät móødhøch nmoonsä, xquiuduünäbøch nmädia'agy hajxy —nømä soldadowiindsón ja'a Jesús quiapxyñäguejxy.

⁹ Jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a Jesús jaduhñ coo jaduhñ ñämaayy. Mänitå cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Cábøch nmägunaaxhajxy jaduhñ miäbøcy nej yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem chooñ.

¹⁰ Ja'a majtøjc hånajty tøø quiexylijäbä maa ja'a Jesúsän, mänit hajxy wyiimbijnä. Coo hajxy miesttägajch maa ja'a soldadowiindsón tiøjcän, tøø ja'a soldadowiindsón mioonsä hånajty miøcpøjnä.

¹¹ Mänitå Jesúsahajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hånajty xiøhatiän Naín møødä miägu'ughajpähajxy. Nämayyä jäya'ayhajxy hånajty pianøcxy.

¹² Jim hajxy hånajty miäwiingoñ cajtpa'a, mänitå ho'ogyjiäya'ay hajxy hoy jiojcubaadø'øy. Cabäsantä hånajty nøcxy ñaaxtägø'øy. Tu'ughuung hånajty je'e. Yaamgtø'oxy ja'a tiaj je'ebä. Majiäya'ay hånajty panøcxp.

¹³ Coo ja'a Jesús ja'a yaamgtø'oxy yhiixy, mänit ñäxuu'ch. Mänit ñämaayy:

—Ca'a mjø'øy ca'a mxuučh.

¹⁴ Mänitå Jesús miänaañ coo hajxy yhuuc yaghahixät. Mänitå cøøbiädøjc-hajxy tiänaaxiojpy. Mänitå Jesús ja'a ho'ogyjiäya'aguiajä hoy ñähdoñ. Mänitå ho'ogyjiäya'ay ñämaayy:

—Jexy, pädø'og.

¹⁵ Mänitå craa yhäñaayyø'cy. Mänit quiapxø'cy. Mänitå tiaj miødhajnä.

¹⁶ Mänitå jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänitå Dios hajxy ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänit hajxy ñiämaayyä:

—Diosquexy yø'ø craa. Møj jaanč yø'øduhñ. Paadiä Dios tøø quiexy, piuhbedaamby ja'a quiu'ug jaduhñ, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹⁷ Mänitå mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay tøø yagjujypiøcy. Wiinduhnyhagajpt ja'a mädia'agy jaduhñ wiädijty.

¹⁸ Ja'a Juan, tøø je'e hånajty chumyii. Coo ja'a miägu'ughajpähajxy miädoyhajty nebiatiä Jesús hånajty tiuñ, mänitå Juan hoy yhawáañäxä.

¹⁹⁻²⁰ Mänitå Juan ja'a miägu'ughajpää metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy quiejxä maa ja'a Jesúsän. Coo hajxy jim miejch, mänitå Jesús hajxy ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpä højts tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtøwät pøn miich. Nej, miich ja'a Dios hijty jaduhñ xquiexaambä, tøgä wiinghäna'c je'ejä.

²¹ Jimä Jesús ja'a pa'amjäya'ay hånajty yajmøcpøcy. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hånajty miøødä møødä møjcu'u. Møødä wiindspähajxy hånajty nämay yaghixø'øgyii.

²² Mänitå Jesús yhadsooyy:

—Nøcxä Juan hajxy hawaanä nebiaty hajxy yaa mhixy mmädoy. Hixø'p ja wiindspähajxy, yo'oyø'p ja'a tecymia'adpähajxy, nähwaatsp ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy, mädoowø'p ja'a cuhnatpähajxy, jujypiøjp ja'a

ho'ogyjäya'ayhajxy, yajwiingapxóoyyáp ja'a häyoobäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy.

²³ Pønjátyhøch nmädia'agy xmiäböjcáp tehngajnä, jootcujc hajxy jaduhñ ñijäiwø'oyii —nømä Jesús miänaañ.

²⁴ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijnä, mänitä Jesús miänaañ:

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, Juan miädia'agy hajxy hänäjty mmädwóaanäp, túhmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hänäjty mmädwóaanä.

²⁵ Diosquexy je'e, paady hajxy hoy tøø mmädoowä, hoyyä howyit je'e quia'a ja mөөdä nebiä mäyøøjäya'ayhajxy miөөdän.

²⁶ Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwa'xy. Maas may ja'a Dios ja'a Juan cuhdujt tøø mio'oy quejee ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

²⁷ Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy nägäpxäbä, Juan je'e. Jaduhñä Dios jecy miänaañ coo ja'a quiuguexy hänäjty jayøjp quixa'añ coo ja'a cu'ug ween yajwiinxiic yajwiingapxø'oy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät. Høxháamhøch hijty ngäda'aga'añ. Jayøjpä Juan quiejxä; høxháamhøch njaančh cädaacy.

²⁸ Ni pøn jaduhñ jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miөөdän. Tøyhajt jaduhñ. Pero cooçh hänäjty tøø nho'nä, cooçh hänäjty tøø nnøcxtägach maaçh nhuuc tsohmän, pønjaty ja'a Diosmädia'agy hänäjty mäbøgaamb ja'a høøçhcøxpä, maas may ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miөөdhada'añ quejee ja'a Juan jäda'ahaty miөөdän, hoyyä möjcuhdujt hajxy hänäjty quia'a ja mөөdä.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy mөөdä yajnähjuudiutpädøjc-hajxy, mänitä Dios hajxy quiapxpaaty coo yhooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty tøø yajnäbetyii ja'a Juängäm.

³⁰ Pero ja'a fariseohajxy mөөdä ley-yajnähixøøbiähajxy, cab hajxy hänäjty tøø yajnäbetyii ja'a Juängäm. Paadiä Dios hajxy quia'a jøjpøøoyy. Cabä jioot hajxy hänäjty chocy coo hajxy yajnähwa'adsøjät ja'a Diósäm.

³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nhuuc yajmäbäadyhøch ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä.

³² Cab hajxy tii yhojiäwø'owa'añ. Jaduhñ mäwiinäts hajxy je'e nebiä pigäna'c-hajxy wiinhecpän. Coo hajxy naxy miech häyø'pä tøjpa'c, mänitä miäbigäna'c hajxy ñäma'ay: “Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø højts hojiøøñä nja høy, pero cab hajxy tøø mjø'oy.”

³³ Hoorä, coo ja'a Juan mäyajnäbejpä miejch, cabä tsajcaagy hänäjty quiaya'añ, ni ja'a vino hänäjty quia'a hu'uga'añ. Y mijts jaduhñ mänaamb coo quiuhmäñø'oy.

³⁴ Y cooçh nbasejtpä, høøch ja'a Diosquexypä, mänitøch ndägøoyy caabiä huucpä. Jaduhñch mijts xñänøømbä cooçh nwi'i quiaya'añ, cooçh nwi'i yhu'uga'añ, cooçhä pojpäya'ay cädieejäya'ay nmägu'ughaty mөөdä yajnähjuudiutpädøjc.

³⁵ Pønjaty ja'a Dios jaančh jahmiejtsp, yajcähø'py hajxy jaduhñ coo ja'a Dioswiinmahñdy hajxy miөөdä.

³⁶ Mänitä fariseo ja'a Jesús tu'ug hoy wioy caabiä. Simón hänäjty xiøhaty. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy caabiä maa ja'a Simón tiøjcän.

³⁷ Mänitá to'oxiøjc tu'ug miehch cuhhiñbä. Haxøøgcuhdujt hänäjty miøød. Tøø hänäjty miädoyhaty coo ja'a Jesús jiiiby tøø miehch maa ja'a Simón tiøjcän. Perfume quionmejts alabastrofrascooty.

³⁸ Mänitä tiägøøyy jøøbiä. Mänitá Jesús tiecypiujy wyiinnøøhaam. Mänit tiecymieexy quihwaayhaam. Mänit tiecychu'xy. Mänit tiecynähjahxy perfumehaam.

³⁹ Mänitá Simón tiägøøyy tajpä maabiä: “Coo ja'a Jesús häxøpy quiuna-juøhñdiä, tøø häxøpy ñajuø'oy coo yøø to'oxiøjc quihhiñä.”

⁴⁰ Mänitá Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Simón, tsøg mädiäcäm.

Mänitá Simón yhadsooyy:

—Wiindsøn, tsøc.

⁴¹ Mänitá Jesús miänaañ:

—Jimä jäya'ay hijty tu'ug miänuu'xyhadyii jäya'ay metscä. Tu'jäya'ay hänäjty miänuu'xyhaty mägoøxmägo'x denarios. Jatu'ug, juxychägui'xmajc.

⁴² Cab hajxy hänäjty tii miøødä nebiä ñuu'xy hajxy yajnähwá'adsät. Mänit hajxy ñämaayyä: “Weends yhity.” Hoorä, pønäda'a maas mädsögäp.

⁴³ Mänitá Simón yhadsooyy:

—Jue'eda'a, ja'a craa ja'a ñuu'xy maas may hijty miøødpä.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Je'e pues.

⁴⁴ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc miøjhee'py. Mänitá Simón ñämaayy:

—Cooch yaa ndägøøyy maa miich mdøgootiän, cábøch miich nøø tøø xmiø'oy cooch ndecypiiujät. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yøø to'oxiøjc, wyiinnøøháamhøch ndecy tøø xpuijjä, quihwaayháamhøch ndecy tøø xmieexä.

⁴⁵ Cáboch miich tøø xchu'xy, pero yøø to'oxiøjc, tehngájnoch ndecy xwyi'i chu'xä.

⁴⁶ Cáboch miich ja'a nguhwaay tøø xyhoonä. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yøø to'oxiøjc, perfumeháamhøch ndecy tøø xyhoonä.

⁴⁷ Xjiaanč tehñ chójpøch yøøduhñ; paadiä piojpä quiädieey yajnähwáatsäxä, hoy hijty may jia møødä. Pero pønä pojpä cädieey hijty ca'a jaty møød, cáboch jaduhñ xjiaty wiingudsähgø'oy.

⁴⁸ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Tøøch miich ja'a mbojpä mgädieey nyajnähwáatsäm.

⁴⁹ Ja'a hajxy hänäjty jiiiby pahäñaabiä, mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä:

—Maa ja'a cuhdujtäda'a tøø yhuuc paatpä coo ja'a pojpä cädieey yajnähwa'ačh.

⁵⁰ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc ñämáaguiumbä:

—Cooch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, páadyhøch ja'a mbojpä mgädieey tøø nyajnähwa'ačh. Nøcñä jootcujc.

8

¹ Mänitá Jesús hajxy tiägøøyy wädiipä wiinduhmyhagajpt møødä jiamøødhajxy ja'a nämajmetspä. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy hänäjty wiädity. Jaduhñ Jesús hänäjty miänaañ cooc ja'a Dios ja'a miäjaa hänäjty yajcähxø'øgaanä.

² Quipxiä to'oxiøjc-hajxy hänäjty nämay piawädiipä, ja'a Jesús hänäjty tøø yajpa'amnáxiäbä, møød ja'a møjcu'u hajxy hänäjty tøø yajnähwa'ačhiijäbä. Paadiä Jesús hajxy hänäjty piawädity, mioobiä Jesús hajxy hänäjty tijaty je'e

hänajty miäjyghajpy. María ja'a to'oxiøjc hänajty tu'ug xiøhaty ja'a Magdalat-sohm̄bä. Juxtuyc ja'a møjcu'u hänajty tøø yajnähwä'ačhii.

3 Jatu'ug hänajty xiøhaty Juana, ja'a Cuza tio'oxiøjc. Ja'a Cuza hänajty copc-hajp maa ja'a Herodes hänajty yhane'emiän. Møødä Susana hänajty piawädiipä.

4 Mänitä Jesús jäya'ay may ñänøcxä. Mayhagajpt hajxy hänajty chooñ. Coø hajxy hänajty may tøø yhamugø'oy, mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä yajmäbaadyhaam:

5 —Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä. Coø ja'a tøømd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tøømd quiahy tu'haam. Mänitä muuxyhajxy hoy yajpädø'ogy. Mäduhñtiä ja'a muuxyhajxy quia'a yajpädø'cy, je'edsä jäya'ay jiaac yajtehn.

6 Näje'e ja'a tøømd quiahy tsaanähgøxp. Ja mujx je'eduhñ, pero tøøts. Hiḡ, weeñtiä ja'a naax jim tsaanähgøxp.

7 Näje'e ja'a tøømd quiahy haptiooty. Ja mujx je'eduhñ. Ja yee'c, pero caj ñä'a tøømbejty. Hiḡ, ja'a hapy je'e xaam.

8 Näje'e ja'a tøømd quiahy maa ja'a hoñaaxän. May je'e tiøømhajty høxtä mägo'xhaam.

Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Pøñ hädaa wiinjuøøby, wéenhøch hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

9 Mänitä Jesús miäyajtøøwä neby jaduhñ miädia'agytiägø'oy. Ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ yajtøøw.

10 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Chopjiä Dios jioot jaduhñ coø mijts mwiinjuø'owät nebiä miäjaa yacähxø'oga'añ. Pero ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, cabä Diosmädia'agy hajxy tiu'joottsocy. Hoyyä mädia'agy hajxy jia mädoy, pero cab hajxy wyiinjuø'oy tii jaduhñ jia mädiaacyy.

11 Jaduhñds miädia'agytiägø'oy nébiøch hajxy tøø nyajwiingapxø'oyän. Jaduhñdsä tøømd miäbaady nebiä Diosmädia'aguian.

12 Ja'a tøømd cähwäbä tu'haam, jaduhñ miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jia mädoyyän. Coø ja'a møjcu'u miech, mänit hajxy wyiinhøøñii neby hajxy jaduhñ quia'a mäbøgät, nebiä piojpä quiädieyhajxy jaduhñ quia'a nähwä'adsät.

13 Y ja'a tøømd cähwäbä tsaanähgøxp, jaduhñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädoyyän. Tu'habaquiä hajxy jaduhñ xiooñda'agy. Pero cab hajxy hamuumdu'joot pianøcxy. Coø hajxy cøxypänejpiä tiuñii, mänit hajxy ñajtshixøøñä.

14 Y ja'a tøømd cähwäbä haptiooty, jaduhñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädoyyän. Pero cabä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'owa'añ møødä miäyøøhajt. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuna'añ.

15 Y ja'a tøømd cähwäbä hoñaaxooty, jaduhñ miäbaady nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjpän. Jaanč tehñ yhoy hajxy jaduhñ quiudiun.

16 'Coø jäya'ay jøøñ hajxy quiuhno'ogø'oy, cøxp hajxy yujcoñ neby hajxy quiudøø'xøøjät, ja'a hajxy tøjtagøøbiä. Cabä pøñ jøøñ quiuhjupy, ni maabietpa'c hajxy quia'a päda'agy.

17 Jaduhñ mäwianäts mijts ja'a nmädiä'agyhøch hajxy xwyiinjuø'owaanä, ja'a tsipjátypøch jaduhñ tøø nyajwiingapxø'oyäbä.

18 'Huuc wiinjuø'ow hajxy hoy. Pøñhøch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, njaac yajnähixø'owäämbiøch je'e. Pøñhøch nmädia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, cábøch

tii nyajnäihixø'øwaanä. Høxtä jiahdiägoyyaamby hajxy je'e mädyii tyijy ja'a tøø wyiinjuø'øy.

19 Mänitä Jesús nãamejtsä ja'a tiaj møødä piuhya'ayhajxy. Cab hajxy hoy tiehñ wyiingumedsoøyy, je'eguiøxpä coo ja'a jäya'ayhajxy hãanjty nãmayyã jiiby tøgooty maa ja'a Jesús hãanjtiän.

20 Mänitä Jesús nãmaayyã:

—Ximã mdajhajxy tøgaguuy møødä mbuhya'ayhajxy. Miičh hajxy xjia wi'i miøødmädia'agaamb.

21 Mänitä Jesús miãnaañ:

—Pønã Diosmädia'agy jaduhñ mãbøjp, pøn jaduhñ cudiumb, je'ečh ndahajpy, je'ečh nbuhya'ayhajpy.

22 Miãwiinghoocpä ja'a Jesúshajxy tiägøøyy barcojooty møødä miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús miãnaañ:

—Jam hajxy jim mejyhawiimb.

Mänit hajxy jiaančh tu'ubøjcy.

23 Nøcxnä hajxy hãanjty jaduhñ, mänitä Jesús miaaho'cy. Mänitä poj møø piädø'cy. Mänitä nøø quiubojøøyy barcojooty. Hújtsnäp ja'a barco hãanjty.

24 Mänitä Jesús hajxy hoy yuxy. Mänit hajxy nãmaayy:

—Wiindsøn, Wiindsøn, pädø'øg, quinaambã barco cham.

Mänitä Jesús piädø'cy. Mänitä poj yhojy møødä nøø. Mänitä poj yuungøøyy. Moñdiucy jaduhñ jiajnã.

25 Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy nãmaayy:

—Tii hajxy coo mwi'i chãhgø'øy. Nej, cab hajxy mnajuø'øyã coočh mijts homiãnaajã ngüeendähada'añ.

Jaančh tehñ yagjuøøyy hajxy jaduhñ. Mänit hajxy hamiñ haxøpy ñiãnaayyã:

—Pønãda'a yøøduhñ coo ja'a miãdia'agy miãbøjcäxã ja'a poj møødä nøø.

26 Mänit hajxy miejyhawiimpädsøømnã jim maa ja'a naax hãanjty xiøhatiän Gadara, jim jaduhñ mejyhawiimpã maa ja'a Galileanaaxootiän.

27 Coo ja'a Jesús biarcopädsøømy, mänitä jäya'ay tu'ug miejch Jesús wyiinduom, ja'a jim cajpooty tsãnaabiã. Tøø hãanjty jiegegø'øy mänaa ja'a mähdiojc møjcu'u hãanjty tøø nãmečhiijän. Cabã wit hãanjty miøødhajnã, ni quia'a hãña'ay hãanjty tøgooty. Jim hãanjty yhity maa ja'a cabäsantän.

28 Coo ja'a Jesús yhiixy, mänit wyiinjiçcãdaacy. Mänitä møjcu'uhajxy yaaxy:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ. Dios miičh xyHuunghajp ja'a tsajpootypã. Tunã mayhajt, ca'a højts jiiby xquiexy maa jiaančh tehñ chaačhpän.

29 Paadiã mähdiojc jaduhñ yaaxy, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a møjcu'u hãanjty tøø yhane'emy coo nãhwa'adsøøjät. Mayhooc ja'a mähdiojc hãanjty tøø nãmečhiijä ja'a møjcü'ujäm. Paadiã jäya'ayhajxy hãanjty jia wi'i yaghida'añ cø'øxoch tecyxioch cadenahaam neby jaduhñ hoy yhidät. Pero nimiäpodøøyyãp hãanjty je'e, y yajnöcxãp hãanjty pactuum ja'a møjcü'ujäm.

30 Mänitä Jesús ja'a mähdiojc miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänit yhadsooyy:

—Legiõnhøch nxøhaty.

Paady jaduhñ miãnaañ coo ja'a møjcu'u hãanjty may miøødä.

31 Mänitä møjcu'u ja'a Jesús hajxy miãnuu'xtaacy coo hajxy jiiby quia'a quexøøjät møjcu'uhaam maa jiaančh tehñ chaačhpän.

32 Jimä mayhädsøm hänajty yuummy tunmøjc. Mänitä møjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtáaccumbä coo hajxy jim quioxóøjät maa ja'a mayhädsøm hänajtiän. Mänitä Jesús cuhdujt miooyy.

33 Mänitä mähdiojc ja'a møjcu'u nähwaatsänä. Mänitä hädsømhajxy hoy nähmechii. Mänit hajxy wyiinnänacpäyø'cy. Mänit hajxy quihgahnajxy naaxøjpcøxp mejjiooty. Jiiby hajxy cøjx ñøøho'ogø'øy.

34 Coo ja'a hädsømgiieendähajpähajxy jaduñ yhiixy, mänit hajxy piäyø'cy. Mänitä cu'ug hajxy hoy yhawaañä cajptooty møødä cajtpa'a.

35-36 Mänitä cu'ughajxy hänajty nøcxy yhixa'añ neby hänajty tøø jiadyiijän. Mänit hajxy miejch maa ja'a Jesús hänajtiän. Jiibiä mähdiojc ja'a Jesús hänajty wyiinhäña'ay, ja'a møjcu'u hänajty tøø nähwa'achiijäbä. Tøø wit hänajty piägøøñä. Tøø hänajty wyiinnmahñdymejtsnä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ yhiixy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Paady hajxy chähgøøyy, haxøøgiäya'ay tyijy ja'a Jesús. Mänitä cu'ughajxy yhawaañäxä nebiä mähdiojc ja'a møjcu'u hänajty tøø nähwa'achiijän. Ja'a hajxy hänajty tøø yhiixiäbä, je'e hajxy jaduñ nägapx.

37-39 Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy mänuu'xtaacpä coo jim choonät Gadara. Hix, jaanč tehñ chähgøøby hajxy hänajty. Jim tyijy ja'a Jesús cøxypänejiä jiaac jatcø'owa'añ. Ja'a mähdiojc hänajty tøø nähwa'achäbä, mänitä Jesús miänuu'xtaacy coo cu miødhajty. Mänitä Jesús yhadsooyy coo miähmø'owät maa quiajptän:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän; mädia'ag nebiaty ja'a Dios tøø xpiuhbety.

Mänitä craa jiaanč nøcxy, miädiaacy jiiby cajptooty nebiaty hänajty tøø piuhbedyijäm ja'a Jesús. Mänitä Jesús biarcotägøøñä, wyiimbijnä.

40 Coo ja'a Jesús jim miejstägajch mejyhawiimb, jimä cu'ughajxy hänajty yhahixy. Mänit hajxy xioondaacy.

41 Mänitä jäya'ay tu'ug miejch ja'a xøhajpä Jairo. Tsajtøjwiindsøn hänajty tiuumby. Mänitä Jesús wyiinjicädaacy. Mänit miänuu'xtaacy coo ñøcxät maa ja'a tiøjcän.

42 Jimä Jairo yhuung hänajty yho'ogaannä. Tiu'ughuung hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a to'oxyhäna'c hänajty miøødä. Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mayyä jäya'ayhajxy piadu'ubøjcy, høxtä yhanø'tsmujpy ja'a Jesús hajxy hänajty.

43-44 Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay tu'ug jioGuyohdiägøøyyä. Pa'ammøød hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a pa'am hänajty tøø miähäyoy. Ñø'ty hänajty wi'i xiee'xp, pero weenjaty weenjaty. Ni pøn hänajty quia'a najuø'øy nebiä choomiáyät. Mänitä Jesús wyitpa'a nähdoonäxä. Mänitiä ja'a tajiäya'ay ñø'ty yhadujnä.

45 Mänitä Jesús miänaañ:

—Pøñhöch xñähdoon.

Ni pøn quia'a mänaañ coo hajxy nähdoon. Mänitä Pedrohajxy miänaañ:

—Wiindsøn, xjiaanč tehñ yhanø'tsmujp miich ja'a cu'ug. Tii nyajna-juøøyyäm pøn tøø xñähdoñ.

46 Mänitä Jesús miänangumbä:

—Nnajuøøbiøch coo pøn tøø miäbaadø'øy høøch nmäjaahaam. Páadyhöch jaduñ tøø nnä'ä najuø'øy cooch hajxy tøø xñähdoñ.

47 Mänitä tajiäya'ay jaduñ ñajuøøyy coo ja'a Jesús hänajty ñajuø'øy coo je'e hänajty tøø miänähdoñ. Mänitä Jesús wyiingumedsøøyy tsäyüuyyap. Mänitä

Jesús wyiinjiicádaacy. Mänit ñägapxy cu'ughagujc cooc ja'a Jesús wyit hánajty tøø ñähdoonä, y cooc mänitiä pia'amnajxy.

48 Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay ñämaayy:

—Huung, paady miich tøø mba'amnaaxy coo tøø mmäbøcy. Nøcxnä jootujc.

49 Jimä Jesús hánajty miädia'agyñä, mänitä jäya'ay tu'ug miejch. Jim hánajty tøø choñda'agy maa ja'a Jairo tiöjcän. Mänitä Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'ogy. Cabä wiindsøn mhadsijnät.

50 Miädoow ja'a Jesús jaduñ. Mänitä Jairo ñämaayy:

—Ca'a mjootmayhaty. Mäbøc. Juyypiögäp ja'a mhuung häyaa.

51 Mänit hajxy jim miejtsnä maa ja'a Jairo tiöjcän. Coo ja'a Jesús tiöjtägøoyy, caj pøn miøødtöjtägøoyy, jagooyyä Pedro møødä Juan møødä quixy tiaj tieedy.

52 Tøghaguuy ja'a cu'ughajxy miähmøoyy jøöbiä xuu'tspä. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i jio'oy mwi'i xiuuch. Caj tøø yho'ogy, nä'ä maab jaduñ.

53 Mänitä Jesús ñäxiicä. Ñajuøøby hajxy hánajty coo ja'a quixy hánajty tøø yho'ogy.

54 Mänitä Jesús ja'a quixy quio'ø miajtsä. Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Huung, pädø'ög.

55 Mänitä quixy jiuypiojcy. Mänit piädø'cy. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy jaycáyät.

56 Jaančh tehñ yagjuøoyy ja'a tiaj ja'a tieedy jaduñ. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy pøn quia'a yajmøødmädiä'agät neby hánajty tøø jiatiän.

9

1 Mänitä Jesús ja'a jiamioød miøjyaaxy ja'a hajxy nämajmetspä. Mänitä cuhdujt hajxy miooyyä coo ja'a mõjcu'uba'ammøødpä hajxy nägøxiä yajñhäwä'adsät. Møødä mäjaa hajxy mióoyyäbä coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøcpögät.

2 Mänit hajxy wyiinguejxä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwä'xät, coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøcpögät. Jaduñ hajxy miädiä'agät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'än.

3 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Cab hajxy tii mmänøcxät, ni cuhdajt, ni pijty, ni tsajcaagy, ni xädø'øñ. Tu'xojxc-hajtiä ja'a mwit hajxy mmänøcxät, ca'a mietscä.

4 Homiädyii töjca hajxy mmejtstá'agät, jim hajxy mmähmø'owät høxtä coonä hajxy jim jadähooc mwiimbidät.

5 Y coo hajxy maa xquia'a yajtöjtägø'owá'anät, mänit hajxy jim mdsóonät maa ja'a cajtän. Mänitä mdecy hajxy mwiiñwóbät nebiä hijxtahnd jaduñ miähmø'owät coo mijts tøø xquia'a yajtöjtägø'oy —nämä Jesús miänaañ.

6 Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hánajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, pa'amjäya'ay-yajmøcpøjpä.

7 Ja'a Herodes hánajty jim tuumb gobernador. Mänit miädoyhajty nebiatiä Jesús ja'a hijxtahnd hánajty yajcähxø'øguiän. Cab hánajty ñajuø'oy nebiä wyiinmahñdyhadät. Hix, näje'e hajxy hánajty miänaañ cooc tyijy ja'a Juan hánajty tøø jiuypiojcy. Hix, tøø ja'a Juan hánajty yagho'ogyii.

8 Näje'e hajxy hánajty miänaambä cooc tyijy je'e Eliás, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwä'xäbä. Näje'e hajxy hánajty jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyiäya'ay tøø jiuypiojcy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwä'xäbä.

9 Mänitä Herodes miänaañ:

—Hoočhä Juan nyajyo'pujxä. Põnäda'a jaduñ wädiyp. Madiú'ujøch jaduñ nmädo yajcähxø'øgy.

Jiaančh tehñ yhixaambiä Herodes ja'a Jesús hänäjty.

¹⁰ Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy wyiimbijtgajch, mänitä Jesús hajxy yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänäjty tøø wiädity. Mänit hajxy miøødnøcxä pactuum, jim mäwiingon maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Betsaida.

¹¹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädojhajty, mänitä Jesús hajxy jim piamejch. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy jim miähmø'owät. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiaacä cooc ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Møødä pa'amjäya'ayhajxy may yajmøcpøjcä.

¹² Tsuijõñäp hänäjty, mänitä Jesús wyiingumedsøoyyä ja'a jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Näma'aw yøø jäya'ayhajxy coo hajxy nøcxy pioo'xnä, coo hajxy nøcxy quiayhøxta'ay wiingtuum maa ja'a cajpt miäwiingonän. Yaa maa hajxy nhjätäm, cabä tii yaa.

¹³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc yajcay mijts.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä; jagooyyä højts tsajcaagy mägoøxc nmøødä møødä hacx metscä. Tøgä nøcxäp højts njuuyyä ja'a hajxy quiaayaambiä, hoy hajxy jia nämayyä.

¹⁴ Nämägøøxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy hänäjty nägøxiä. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhäñaaguiäda'agy naaxwiin näjuxyçhägui'xmajcjaty.

¹⁵ Mänit hajxy ñämaayy coo hajxy jaduñ yhäñaaguiäda'agät. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy nägøxiä.

¹⁶ Mänitä Jesús ja'a mägoøxpä tsajcaagy quioondsooyy møødä metspä hacx. Mänit chajhee'py. Mänitä Dios pia'yaaxy, miänaañ:

—Dioscujú'uyäp coo højts hädaa tøø xmiø'oy.

Mänit jaduñ yhaguidøoyy. Mänitä jiamiøød miooyy coo hajxy jaduñ jajwá'xät maa ja'a cu'ugän.

¹⁷ Mänit hajxy nägøxiä quiaayy cu'uxiä. Majmejtscach ja'a caadiuc quiu-najxy.

¹⁸ Wiingxøø hänäjty je'ebä, jimä Jesús ja'a Tieedy hänäjty pia'ya'axy hanid-ihmduum. Jimä jiamiøødhajxy hänäjty miøødä. Mänitä Jesús yajtøoyy:

—Nébyhøch ja'a cu'ughajxy xñänømy põnhøch høøch.

¹⁹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuangä ja'a hijty mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mhEliasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjäya'ay tøø jiuypioøcy, ja'a Diosmädia'agy jecy jajwá'xäbä, y cooc tyijy miich mje'ejä.

²⁰ Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Mijtsäts, nej mijts mmänaambä põñ xtyijy høøch.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Diosquexy miich.

²¹ Mänitä Jesús møc miänaañ coo hajxy quia'a nägäpxät põñ hänäjty je'e.

²² Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Høøch ja'a Diosquexypä, hoyhóyhøch njaančh tehṃ chaachpøga'añ. Cábøch ja'a tsajtøjwiindsønḥajxy xñä'ägädä wiingudsähgø'øwa'añ, ni ja'a teedywiindsønḥajxy, ni ja'a jäya'ayḥajxy jim cuhdujtmøødpä tsajtøgooty. Xyagho'ogáambøch ḥajxy, pero cudägøøgxøøjøch njujyipiøga'añ.

²³ Mänit jiaac mänánaṅgumbä:

—Pønjätyhøch nmädia'agy xpiadu'ubøgáañp, ween yhamdsoo cuhdujt ḥajxy ñajtshixø'øy, ween ḥajxy chaachpøjpä jabom-jabom nébiøch nd-saačhpøga'añ. Jadúhñhøch nmädia'agy ḥajxy hoy xpianøcxät.

²⁴ Pøn jiuḡyhajt ja wi'i yaghoyø'øwaamb, nä'ägä cuhdägoyyaamb je'e. Pero pøn jiuḡyhajt jaduhñ yajtägoyyaamb ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e miähmø'øwa'añ.

²⁵ Coo ḥajxy hodium mga'a mmähmø'øwät, cab ḥajxy jaduhñ mniyaghoyø'øwøøjät, hoy ḥajxy mja mäyøøjä hädaa yaabä naaxwiin.

²⁶ Pønñhøch xmiädsähdiuumb møødhøch nmädia'agyquiøxpä, mänitøch jaduhñ nmädsähdiunaambä coøch hñajty ngädaactägatsa'añ. Hajajaamb hñajty yaa neby jim yhajjiän tsajpootyp maačh nDeedy yhitiän, maa ja'a mioonsähajxy yhitiän.

²⁷ Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, ja'a ḥajxy yaa tänaabiä, näje'e ḥajxy jaduhñ quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Dios ja'a miäjaa hñajty yacähxø'øga'añ.

²⁸ Cuductujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro miøødwiimbejty tunguhduum Diospa'yaaxpä, møødä Juan møødä Jacobo.

²⁹ Jimä Jesús ja'a Tieedy hñajty pia'ya'axy, mänitä wyiin jiojy høxtä haamb høxtä tsämaamb quiähxø'cy. Jaančh tehṃ pioob ja'a wyit jaduhñ jiajnä.

³⁰⁻³¹ Mänitä Moiséshajxy ñäguehxtøø'xy maa jiajy maa chämamiän møødä Elías. Mänitä Jesús ḥajxy miøødtägøøyy mädiaacpä. Je'e ḥajxy hñajty miädiaacyy coo ja'a Jesús hñajty jim nøcxy yho'oga'añ Jerusalén.

³² Hoyyä Pedroḥajxy hñajty jia wi'i mia'awa'añ, cab ḥajxy nä'ägädä maaho'cy. Mänit ḥajxy yhiḡxy coo ja'a Jesúsḥajxy hñajty jiajy chämamy møødä Moisés møødä Elías.

³³ Coo ja'a Moiséshajxy hñajty wyiimbidaannä, coo ja'a Jesús ḥajxy hñajty pihwa'adsaannä, mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, hoyøøyy jaduhñ coo ḥajxy yaa tøø nbéjtäm. Ween højts tøjquemy tægøøg cu nhädiuñ, tu'ug miičh mje'e, tu'ug Moisés jie'e, tu'ug Elías jie'e.

Nä'a nagoobä ja'a Pedro jaduhñ miänaañ.

³⁴ Mänitä näma'a tehṃ miapxy quiädaacy maa ḥajxy hñajtiän. Nädägooyy ḥajxy jaduhñ. Mänitä Pedroḥajxy chähgøøbiøjcy.

³⁵ Mänit ḥajxy miädooyy ja'a Dios quiapxy näma'ajooty:

—Høøch nHuung hädaa. Høøch tøø nwiinguexy. Mhamädoowhjtäp ja'a miädia'agy ḥajxy.

³⁶ Mänitä Jesús ḥajxy yhiḡxy coo hñajty nidiuhñ tiänaañ. Hamoñ ḥajxy jaduhñ miähmøøñä. Cab ḥajxy pøn yajmøødmädiaacy nebiaty ḥajxy hñajty tøø yhiḡxy.

³⁷ Cujaboom ḥajxy jim wyiimbijnä tunguhduum. Mänitä Jesús jäya'ay may jiojybaadøøyyä.

³⁸⁻³⁹ Mänit tu'jäya'ay møc quiapxy maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsøn, tú'uquiøch nhuung. Näxyhøch nhuung møjcu'u xjiaančh tehṃ ñämejtsä. Møc jaduhñ ya'axy, møc chäyuy. Høxtä hahoo'p jaduhñ. Hanaxiä

jaduhñ chaaçhtiuñii, y cab jaduññ ñä'ägädä nähwa'ach. Wiindsón, tunä mayhajt, yajñähwáatsägöch nhuung.

⁴⁰ Tøøch ja'a mjamiøød nja wi'i miänuu'xta'agy cooch nhuung hajxy xyañähwáatsät, pero cab hajxy jaduññ ñä'a jajty.

⁴¹ Mäñitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Nej, cájtäm mijts mänaa mmäböga'añä. Pämädúhñtiøch mijts jaduññ njaac mämee'xtuga'añ.

Mäñitä cuhuung ñämaayy:

—Woomixä mhuung.

⁴² Cahnä craa hñajty miechñä maa ja'a Jesúsän, mäñit yajcädaawä ja'a mõjcu'ujäm. Mäñit yajtsäyuyy. Mäñitä Jesús ja'a mõjcu'u yhøxquejxy. Mäñitä craa ñähwaach. Mäñitä tieedy yajcø'ødägøøyyä.

⁴³ Mäñitä cu'ughajxy nägøxiä yagjuøøyy coo ja'a Dios miøjjä jiaañchä, nebiä Jesús ja'a hijtahñd hñajty yajcähxø'øguiän.

Mäñitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

⁴⁴ —Hoy hajxy wiinjuø'ow; ca'a hajxy mjahdiägoy; høøch ja'a Diosquejxpä, nmädsiphøch hajxy jim xyajcø'ødägø'owaamb maa ja'a cu'ughajxiän nägøxiä.

⁴⁵ Pero cabä jiamiøødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy neby hajxy hñajty tøø miøødmädia'agviijän. Hiç, Jesús jaduññ ca'a yajwiinjuøøyy. Cab hajxy jaduññ yajtøøyy. Tsähgøøby hajxy hñajty.

⁴⁶ Mäñit hajxy tiägøøyy yajtsiptaacpä pøn cuhdujt maas mõj mo'owáañäp.

⁴⁷ Ñajuøøbiä Jesús hñajty nebiaty hajxy hñajty tiajy miay. Mäñitä pigäna'c hoy tu'ug wioy, piädaacy miøjc-haamby.

⁴⁸ Mäñit miänaañ:

—Pøn hädaa pigäna'c jaduññ tsógäp ja'a høøchcøxpä, jaduññ mäwínäts høøch xchojpä. Y pønñoch jaduññ xchojp, je'eçh nDeedy jaduññ xjiah-miéjtsäp ja'açh jaduññ tøø xquiéxiäbä. Pøn ja'a mõjcu'ujänt ca'a tsogaamb maa mijtsän, je'eds ja'a mõjcu'ujänt jaduññ nä'ägädä mo'owáañäp.

⁴⁹ Mäñitä Juan miänaañ:

—Wiindsón, tøø højts tu'jäya'ay nhixy. Miichcøxpä ja'a mõjcu'u hijty yhøxquexy. Mäñit højts jaduññ nnämaayy coo quia'a høxquejxnät, je'eguiøxpä coo højts xquia'a møødwädjätäm.

⁵⁰ Mäñitä Jesús miänaañ:

—Cab hajxy jaduññ cu nnämaayy. Pøn højts jaduññ xquia'a mädsiphajtäm, je'e højts jaduññ xmiägu'ughajtäm.

⁵¹ Tøø hñajty miäwiingoonnä coo ja'a Jesús hñajty ñøcxañnä tsajpootyp, mäñitä jioot yajmøødmädiaacy coo jim ñøcxnät Jerusalén.

⁵² Mäñitä jiamiøød mejtstägøøg quiejxø'cy. Mäñitä mejtstaact hajxy hoy jia høxta'ay maa ja'a cajpthuung tu'ugän jim Samarianaaxooty.

⁵³ Pero cab hajxy jaduññ ñä'a tøjmooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hñajty jim jiaac nøcxa'añ Jerusalén. Hiç, cabä Samariabä-jäya'ayhajxy hñajty miøødnijootpaadyii ja'a jäya'ayhajxy hñajty tsänaabiä Jerusalén.

⁵⁴ Coo ja'a Jacobo jaduññ miädooyy møødä Juan, mäñitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, tähooc ja'a Elías jøøn jim miøjyaaxy tsajpootyp nebiä haxøøgiäya'ayhajxy jaduññ tiøyät. Nej, mmäná'anäp miich jaduññ coo højts jøøn jim nmøjyaaxpänt tsajpootyp neby hajxy jaduññ tiøobiät ja'a højts jaduññ xquia'a tøjmo'owaambä.

⁵⁵ Mäñitä Jesús wyiinhee'ppejty; mäñit yhojy:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'oy coo haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä.

⁵⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébiøch ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnáhwa'ads nyajcuhwá'adsát. Cábøch hajxy jaduhñ nyajcuhdägoyya'añ.

Mänit hajxy jim tiu'ubøjnä, ñøcxy hajxy wiingcajpt.

⁵⁷ Jim hajxy hánajty tiu'uyo'oyñä, mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty jim tu'haam. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, nja wi'i pianøcxáambiøch miich majaty miich mnøcxa'añän.

⁵⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc jaduhñ maach nboo'x nhäñá'awät.

⁵⁹ Mänitä Jesús wiinghäna'c ñämäaguiumbä:

—Høøch padu'ubøjcäc.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Mänitøch miich nbadu'ubøgät cooñ ndeedy hánajty tøø yho'nä, cooñ hánajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

⁶⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a mäbøjpä, je'e miich ja'a mdeedy hajxy xyaj-naaxtägø'øwáañp. Pero miich, nøcx ja'a Diosmädia'agy yajwa'x coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

⁶¹ Mänitä Jesús ñämaayyä wiingjäyá'ayägumbä:

—Wiindsøn, nja wi'i pianøcxáambiøch miich, pero nøcxyhøch ja'a njujy nmägu'ug nhuuc hawaañä jayøjp cooñ miich jaduhñ nbadu'ubøgaanä.

⁶² Mänitä Jesús yhadsooy:

—Pøñhøch jaduhñ xjia wi'i piawäditaamb, cooñ nmädia'agy hamuundu'joot xquia'a mäbøjcät, cábøch jaduhñ hoy xpianøcxät.

10

¹ Mänitä Jesús jäya'ay jiaac wiimbiyy nädägøøghii'xcumajc. Mänit hajxy metscaty metscaty quiejxø'cä majaty ja'a Jesús hánajty ñøcxa'añän.

² Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nämayyä jäya'ayhajxy jia mäbøga'añ; je'eds ca'a hijp pøn ja'a Diosmädia'agy yajwá'xäp. Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jiaac quéxät.

³ Nøcx hajxy. Mnigwieendähadøøjäp hajxy. Ca'awiindøyhäna'c-haguic hajxy mwädita'añ.

⁴ Cabä xuumy hajxy mmänøcxät, ni xädø'øñ. Tu'tehngä cø'øg hajxy mmänøcxät. Cab hajxy pøn mwiindänaaxiøbät tu'haam.

⁵ Coo hajxy muum maa mhamejstá'agät, myajpoo'xäp ja'a cudøjc hajxy. “Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.” Jaduhñ hajxy mnämá'awät.

⁶ Pø hojiäya'ay ja'a cudøjc-hajxy jaduhñ, mänitä Dios jiaanç mó'owät ja'a hoyhajt ja'a weenhajt; pø caj, cab hajxy jaduhñ mio'owøøjät. Y cab hajxy jim mnä'ägä mähmø'owät.

⁷ Cab hajxy tøjc-tøjc mwädität. Jim hajxy mnä'ägädä hídät maa hajxy hánajty tøø mmejtsta'aguian. Jim hajxy mmähu'ug mmägáyät. Je'e hajxy jaduhñ mhú'ugäp mgáyäp tijaty hajxy jaduhñ xmiooby. Hawiinmats jaduhñ coo hajxy jaduhñ xmió'owät, je'eguiøxpä coo hajxy mwiinguexiä.

⁸ Homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xtiøjmó'owät, mgáyäp hajxy jaduhñ tijaty hajxy xmiiooby.

⁹ Myajmøcpøgäp ja'a pa'amjäya'ay hajxy maa ja'a cajptän. Jaduhñ hajxy mnämä'awät: "Tøø miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä."

¹⁰ Pero homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xquia'a tøjmo'owät, callejooty hajxy nõcxy mya'axy:

¹¹ "Hädaa cajpt yaabä, cabä quiuhdujthajxy yhooyä. Paady højts ndecy nwiinwoba'añ. Jaduhñä hijxtahñd miähmø'owät coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä."

¹² Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ, maas hanaxiä ja'a cajpt jaduhñbä chaaçhpøga'añ quejee ja'a Sodomacajpt jecy chaaçhpøjquiän.

¹³⁻¹⁴ 'Mjaanç tehñ chaaçhpøgaamb hajxy pønjaty jim tsänaaby Corazincajptooty møødä Betsaidacajptooty. Maas hanaxiä hajxy mdsaaçhpøga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jecy chaaçhpøjquiän, ja'a hajxy jecy tsänaayyabä Tirocajptooty møødä Sidóncajptooty. Coo je'e hajxy cu yhiijy ja'a hijxtahñd nej mijts mja hixiän, cu ñajtshixøyy ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy; cu jiøøyy cu xiuu'ch hajxy jaduhñ.

¹⁵ Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, haagä jiiiby mijts mhäda'aga'añ møjcu'uhaam. Cab hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp neby hajxy mdiijjiän.

¹⁶ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädägøøghii'xcumajcpä:

—Pønjaty mijts mmädia'agy xyhamädoowhjtäp, jaanä jadúhñhøch nmädia'agy hajxy xyhamädoowhjtäbä. Pero pønjaty mijts mmädia'agy xquia'a hamädoowhjtäp, ni høøch nmädia'agy hajxy xquia'a hamädoowhjtäbä; ni ja'a nDéedyhøch miädia'agy xquia'a hamädoowhjtäbä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

¹⁷ Mänitä nädägøøghii'xcumajcpähajxy tiu'ubøjcy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Cujecy hajxy wyiimbijtagajch. Jaanç tehñ jiootcujc hajxy hänäjty. Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsøn, høxtä ja'a møjcu'u højts nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä ja'a miichcøxpä.

¹⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Nhíjxhøch ja'a Satanás coo jim quiahy tsajpootyp. Nebiä wädsucän jaduhñ jiatcøøyy.

¹⁹ Huuc mäadow hajxy, tøøch mijts ja'a mäjaa nmo'oy coo mijts tsahñdy myajtéenät møødä caa'pty, y coo ja'a møjcu'u hajxy mga'a yajmäjädá'agät; y cab hajxy nej mjada'añ.

²⁰ Paady hajxy mxoondá'agät coo ja'a mxøøhajxy jim yhity cujaay tsajpootyp. Cab jaduhñ ñejpiä pø tøø ja'a møjcu'u ja'a mmädia'agyhajxy xmiäbøjcä.

²¹ Mänitä Jesús jiaanç tehñ yajxoonädaacpøjcä ja'a Dioshespirtu. Mänitä Jesús miänaañ:

—Teedy, miichäts jim Wiindsønhajp tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. Choippy miich mjoot jaduhñ coo ja'a hajxy ca'a høxpøcypiä wyiinjuø'owät tijaty ja'a hajxy høxpøcypiä tøø mga'a yajwiinjuø'oy. Páadyhøch miich hoy nnänømy.

²² Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Tøøch nDeedy ja'a cuhdujt xquiøxy mo'oy. Cábøch pøn xñajuø'oy pønñøch høøch, jagóoyyøch nDeedy jaduñ xñajuø'oy. Y jagóoyyøch nDeedy nnajuøøbiä. Ñajuøøby hajxy je'ebä pønjátyhøch tøø nyajnáhdijy coo hajxy ñajuø'owät.

²³ Mänitá Jesús ja'a jiamiøød wyiinhee'ppejty ja'a hajxy nämajmetspä. Mänit hajxy hawiing ñämaayä:

—Jootcujc hajxy jaduñ mhídat je'eguiøxpä cooçh mijts ja'a hijxtahñd may tøø nyajnáhixø'oy.

²⁴ Tøyhájtøch jaduñ nmána'añ. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpáhajxy møødä gobiernáhajxy, nämay hajxy jia hixaañ tijaty mijts mhijxyp. Nämay hajxy jia mäadowaañ tijaty mijts mmädooby.

²⁵ Mänitá ley-yajnáhixøøbiä tu'ug tiänaayyø'cy. Mänitá Jesús hoy miäyajtøy: —Wiindsøn, tiich ngudiünäp nébiøch cøjxta'axiøø njugyhádät nebiä Dios jiugyhatian.

Paadiä Jesús jaduñ ñämaayä, nä'ä mädia'agyhixáañäp hánajty je'e waamñ hánajty yhadsowa'añ.

²⁶ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Neby jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a leyän. Neby jaduñ mwiinjuø'oy.

²⁷ Mänitá ley-yajnáhixøøbiä yhadsooyy:

—Jaduñ jim myiñ maa ja'a leyän coo ja'a Dios mwiingudsáhgø'owät hamuumdu'joot. Jaaná jaduñ jim myiimbä coo hopiønä mdsógät mba'häyówät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsoquiän.

²⁸ Mänitá Jesús miänaañ:

—Hoy jaduñ tøø mhadsoy; coo jaduñ mgudiünät, mänit jim mnøcxät tsajpootyp.

²⁹ Pero yajcumayaambä ley-yajnáhixøøbiä hánajty. Mänit miänáangumbä:

—Pøn jaduñ mnänøømby cooçh hopiønä ndsógät nba'häyówät.

³⁰ Mänitá Jesús yhadsoogumbä:

—Nhuuc yajmøødmädiä'agyhøch mädia'agy tu'ug, nej miich jaduñ hoy mwiinjuø'owät. Jiibiä jäya'ay hánajty tu'ug yháda'agy Jericó. Jerusalén hánajty tøø choñda'agy. Tu'haamhádaacpä ja'a mee'tspä piaaty. Cøjx jaduñ mié'tsáxä møødä wyit. Mänit hoyhoy wiobho'cä. Nebiä ho'ogypiän hajxy jaduñ ñähgüecy.

³¹ Mänit teedywiindsøn tu'ug ñajxy. Coo ja'a mähdiøjc jaduñ yhiyxy, cab jaduñ tiänaaxiøjpy. Jiuhyohy jaduñ.

³² Jadhñdsä tsajtøjcueendähjppä tu'ug ñajxpä; jaduñ je'e jiuhyohbiä.

³³ Mänitá Samariabäya'ay tu'ug ñajxpä. Coo jaduhñ yhiyxy, mänitá hojioot miøødhajty.

³⁴ Mänitá mähdiøjc chooyøøyy aceitehaam møødä vinohaam. Mänit yhamägüjty withaam maa hánajty tøø jiotiän. Mänitá yhamdsoo jäyujcøxp yujtsehñ. Mänitá mähdiøjc hoy ñajtsømø'oyii maa ja'a mejtstaactän. Mänit jim yhiixä.

³⁵ Cujaboomä Samariabäya'ay ja'a cudøjc plataxädø'øñ metsc miooyy. Mänit ñämaayy: “Tuñä mayhajt, huuc cueendähät yø'ø mähdiøjc. Mäduhñtiä xädø'øñ mjaac yajtuñ, mänitøch jaduñ nmoodiägätsät cooçh nwiimbijtägätsät.”

³⁶ Mänitá Jesús ja'a ley-yajnáhixøøbiä miäyajtøoyy:

—Pøn maas hoyhána'c tøø piädsømy yø'ø nädägøøgpähajxy.

³⁷ Mänitá ley-yajnáhixøøbiä yhadsooyy:

—Ja'a häna'c hojioot mөөdhájtäbä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nөcx, y jaduһn miich hojioot mmөөdhájpät.

³⁸ Mänitä JesúsҺajxy tiu'ubөjсumbä. Mänit hajxy miejch wiingcajptooty. Mänitä Jesús yajtөjtägөөyyä ja'a to'oxiөjс tu'ug ja'a xөҺajpä Marta.

³⁹ Jimä Marta piuhdo'oxy һänajty tu'ug ja'a xөҺajpä María. Mänitä María ja'a Jesús wyiinhөxtaacy. Yhamädoowhidaamby һänajty je'e waambaty ja'a Jesús һänajty miädia'aga'añ.

⁴⁰ Pero wyi'i jioodhadөtsäp ja'a Marta tiuung һänajty. Mänitä Jesús һämaayy:

—Wiiindsón, nej miich jaduһn mnijiäwө'өyii cooч nbuhdo'oxy ja'a tuung төө xyajmänähgueegө'өy. Huuc näma'aw weenч xpuiһbety.

⁴¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Marta, Marta, madiu'u miich mwi'i tiajy mwi'i miay.

⁴² Tu'tu'uyyä jaduһn yhawiinmatsä. Hoyyä mbuhdo'oxy jaduһn quiudiuñ. Cabä María ja'a cuhdujt jaduһn pөң piөгáañäxä cooч nmädia'agy jaduһn xyhamädoowhjtät.

11

¹ Wiingtuumä Jesús ja'a Dios һänajty pia'ya'axy. Coo pia'yaaxpädөөyy, mänitä jiamiөөд tu'ug miänaañ:

—Wiiindsón, һөjts Diospa'ya'ax yajnähiхөөyyäc nebiä Juan ja'a jiamiөөд yajnähiхөөyyän.

² Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a Dios hajxy һänajty mba'ya'axa'añ, jaduһn hajxy mmäná'anät: Dios, miich һөjts nDeedyhajpy. Jim mhity tsajpootyp.

Weenä jäya'ayҺajxy nägөxiä xwyiingudsähgө'өy. Weenä mmäjaa myacähxө'өgy.

Weenä mmädia'agy hajxy yaa xmiäbөjcä һädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jim xmiäbөjcän tsajpootyp.

³ Móoyyäc һөjts ja'a cay jäda'axөөө neby һөjts cu'uxiä ngäyät.

⁴ Hөjts ja'a pojpä cädieey mäme'e'xäc neby һөjts jaduһn nmämee'xiän pөңjaty һөjts xñägädieeyөөby.

Cabä möjcu'ugong cuhdujt mmó'owät coo һөjts xjiөjсapxө'өwät, coo һөjts ja'a һaxөөgpä xyajnähdjät.

⁵ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tsөг hajxy jaduһn mänáañäm coo mijts mmägu'ughajpä mmөөдä tu'ug. Coo miich cuptsuhmä nөcxy mnäma'ay: “Mägu'ughajpä, һөөчhä tsajcaagy tägөөg yajyujwáañäc.

⁶ Ja'a nmägu'ughájpөч tu'ug төө miech. Jäguem chooñ. Cábөч tii nmөөдä tiich jaduһn nnä'ä mó'owäp.”

⁷ Wehdä mmägu'ughajpä jiiby төgooty xyhadsówät: “Ca'a xyhadsipy. Hägө'өy ja'a төjcän. Төө һөjts ngөxy maaho'nä möөdhөч nhuunghajxy. Cábөч nbädө'өгaannä cooч miich jaduһn tijaty nmó'owät.”

⁸ Төyhájtөч jaduһn mnäna'añ, hoy jaduһn xjia mägu'ughaty, cab jaduһn xñä'ä näbädө'өгáambät coo miich tijaty xmió'owät. Pero coo miich tehngajnä mwi'i ñé'emät, mänit jaduһn piädө'өгät, mänit jaduһn xmió'owät tijaty miich һänajty myajmaajjapy.

⁹ Tøyhájtħoch jaduħn nmána'añ, coo mijs ja'a Dios tijaty mmäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduħn xñä'ägädä mó'owät.

¹⁰ Coo pønä Dios tijaty miäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduħn ñä'ägädä mo'owa'añii.

¹¹ 'Pø jim mhuunghajxy, coo tsajcaagy xmiäyujwá'anät, cabä tsaa mmo'owa'añ; coo hacx xmiäyujwá'anät, cabä tsahñdy mmo'owa'añ.

¹² O coo tseedi'u'dy xmiäyujwá'anät, cabä caa'pty mmo'owa'añ.

¹³ Hojiatypä ja'a mhuunghajxy jaduħn mmooby, hoy hajxy mja ca'awiindøyyä. Mänaxiä ja'a mDeedyhajxy jim tsajpootypä xmió'owät ja'a yħEspíritu coo mijs jaduħn mmäyujwá'anät.

¹⁴ Wiinghoocä Jesús ja'a møjcu'u hänäjty yħøxquexy. Tøø jäya'ay hänäjty tu'ug yaghuumyü. Coo ja'a mähdijc ñähwaatsnä, mänit quiapxø'nä. Yagjuøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduħn.

¹⁵ Pero näje'e hajxy jaduħn miänaañ:

—Yø'ø craa, ja'a møjcu'ugongä miäjaa jaduħn miøødhájtäp, paadiä møjcu'u yħøxquexy. Ja'a møjcu'ugong, ja'a møjcu'u wyiindsønħajxy je'e.

¹⁶ Näje'e häna'c ja'a Jesús hajxy hänäjty ñäma'ay coo hijxtahnd ween yajcäxø'øgy, ja'a jim tsajpootypä. Wyiinmahñdyhixaambiä Jesús hajxy hänäjty.

¹⁷ Pero ñajuøöbiä Jesús hänäjty nebiaty hajxy hänäjty wyi'i tiajy wyi'i miay. Mänit miänaañ:

—Homiädyyi cajptä, coo ja'a cu'ughajxy ñiyhawiingpäda'agóøjät, coo hajxy tu'tøjc ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a chäna'ahajxy jaduħn.

¹⁸ Jaanä jaduħnduhmbä, coo Satanáshajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp hajxy je'ebä. Mijs jaduħn mänaamb cooħ tyjy ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy ja'a møjcu'ugongä miäjaagøxpä.

¹⁹ Pero coo häxøpy jaduħn tøyöy, maa mijs mjamiøød ja'a mäjaa hajxy yhuuc paatpä coo ja'a møjcu'u hajxy yħøxquexy. Cäxhø'p jaduħn coo mijs ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä.

²⁰ Pero høøch, ja'a Diosmäjaagøxpøch ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy. Y cäxhø'p jaduħn coo miäwiingoonnä coo Dios ja'a miäjaa yajcäxhø'øga'añ ja'a mijscøxpä.

²¹ Tsøg jaduħn mänaañäm, coo ja'a jäya'ay jaanč møcpä cwieendähädät ja'a yhamdsoo tøjc, coo pujxt coo wojpt hänäjty miøødä, cabä mee'tspä jaduħn tiägó'owät.

²² Pero coo jäya'ay maas ca'awiindøybä miädsät, cabä cudøjc jaduħn miäjädä'agät. Pøjcäxp ja'a piujxt ja'a wiojpt jaduħn ja'a tyjy yajmäjäda'agaambiä. Møød jaduħn piøjcäxäbät tijaty jiiby miøød tøgooty. Y høøch, jaduħn mäwínäts høøch ja'a møjcu'ugong nga'a yajmäjäda'agy.

²³ 'Pønhøch jaduħn xquia'a møødpädø'p, høøch nmädsip je'eduhñ. Y pønhøch jaduħn xquia'a møødtuumb, je'e jaduħn yajma'p pønjätyhøch nmädia'agy xjia wi'i miäbøgáañäp.

²⁴ Mänitä Jesús miänaañgumbä:

—Tsøg jadähooc mädiáaccumbä. Coo ja'a møjcu'u piädsømät maa jäya'ay tu'ugän, mänit tiägø'øy poo'xtaactħøxtaabiä pactuum. Y coo jaduħn quia'a päädät, mänit miäna'añ cooc jim wyiimbida'añ maa tøø yhuuc pädsømbän.

²⁵ Coo jim miejstägätsät maa ja'a jäya'ayän, tøø ja'a jäya'ay hänäjty wyiinmahñdymech nebiä tøjc wa'adspän.

26 Mänitä møjcu'u ja'a jiamiøød nõcxy wioy juxtuyc ja'a maas haxøøgpä. Mänit hajxy nägøxiä tiägø'øy maa ja'a jäya'ayän tsänaabiä. Y maas haxøøg ja'a jäya'ay nã'ägä jaty quejee hãnjaty.

27 Jimä Jesús hãnjaty miãdia'agyñä, mänitä to'oxiøjc tu'ug yaaxy cu'ughagujc:

—Jootcujc miich mdaj mdsi'tsc jaduhñ yhity je'eguiøxpä coo miich tøø xyajtso'ogy tøø xyajyeegy.

28 Mänitä Jesús miãnaañ:

—Je'eds maas jootcujc hijp, põnjatiä Diosmädia'agy cudiumb.

29-30 Tehngainä ja'a Jesús ja'a cu'ug hãnjaty jiaanč tehñ nãmugø'øyii may. Mänitä Jesús miãnaañ:

—Cabä jäya'ay howyiinmahñdy hajxy miøødä, ja'a hajxy jäda'ahatypä. Ja'a hijxtahnd hajxy jia wi'i yhixaamby, ja'a hoy-yagjuøøñäbä. Pero cab hajxy jaduhñ yaghixa'añii. Jagooyyã hajxy jaduhñ yhixa'añ cooch høøch jaduhñ njada'añ nebiä Jonás jecy jiajtiän mänaa jim quiexyijän Nínivecajttooty. Dios jaduhñ quejx.

31 Coo jaduhñ yhabaadät coo ja'a jäya'ayhajxy hãnjaty jajnãhdija'añii, mänitä to'oxiøjc piädø'øga'añ, ja'a jecy hanehmãbä jim jäguemnaax ja'a jøømbojmãnjãp. Je'le jaduhñ mäna'anaamb coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Je'eds ja'a Salomón hoy tøø miãmädoona'ay, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hãnjaty jiaanč tehñ quiuhwijjiä. Y cabä Salomón cuhdujt hãnjaty jiaty møødä nébiøch høøch jaduhñ nmøødän.

32 Y ja'a jäya'ayhajxy jecy tsänáayyãbä Nínivecajttooty, jaduhñ hajxy miãna'anaambä coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Coo ja'a Jonás ja'a Diosmädia'agy hoy jajwa'xy jim Nínivecajttooty, mänitä jäya'ay ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás cuhdujt hãnjaty jiaty møødä nébiøch høøch nmøødän.

33 Coo ja'a jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy jaduhñ piäda'agy, nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ quiudøø'xøøjät ja'a hajxy tøjtägøøbiä. Cabä jøøn hajxy yu'učh, ni cab hajxy quiuhjupy cajónghaam.

34-36 Cooch mijts ja'a nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, hoy hajxy jaduhñ mwädität homiãnaajä. Pero cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mãbøjcät, hagogdstuum hajxy jaduhñ mhídät. Homiãnãajøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät neby hajxy hagogdstuum mga'a cá'awät.

37 Coo ja'a Jesús miãdiaacpãdøøyy, mänitä Jesús wioonøcxä mägaabiä ja'a farisewäm. Coo jim miejch maa ja'a fariseo tiøjcän, mänit yhäñaaguiädaacy meexãwiinduum.

38 Jaguiø'øbujy ja'a Jesús yhäñaaguiädaacy. Caj quiø'øbujy nebiä judíoshajxy hãnjaty quiuhdujthatiän. Coo hajxy hãnjaty tiägø'øwa'añ caabiä, mänit hajxy hãnjaty quiø'øbujy. Coo ja'a Jesús quia'a cø'øbujy, yagjuøøyy ja'a fariseo jaduhñ.

39 Mänitä Jesús miãnaañ:

—Mijts fariseodøjc, jaduhñ hajxy mja wi'i quiahxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän jim cu'ughagujc. Pero cabä mjoot cabä mjuøhñdyhajxy yhooyä, je'eguiøxpä coo hajxy mwi'i mieech mwi'i pioty.

40 Caj mijts mwíinmahñdy yhooyä. Tøø ja'a Dios ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy xquiunuu'xä. Tøø ja'a mjoothajxy xjia cunú'xäbä coo ja'a mjuøhñdyhajxy hoy cu mhijty.

41 Coo ja'a häyooäyay hajxy mbuhbédät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduhñ mnähwá'adsät.

42 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Xiøøbä hajxy mja nä'ä wi'i quiuyoxø'ø yø'øbi'c jøø'xychooy jii by tsajtøgooty. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy mgudiuna'añ maa jaduhñ myiñän coo hajxy hoy mwädität, coo ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy mgudiünät.

43 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Mjaanč tehñ yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Jii by hajxy mja wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabejt hojiatypän jii by tsajtøgooty. Y chojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo ja'a cu'ug hajxy xi'ig xon xwyiingudsähgø'øwät jii by halaplaaz.

44 'Mijts fariseodøjc, mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, mhøhndaacp hajxy jaduhñ. Cab hajxy myajcähxø'øgy coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Y pønjaty ja'a mmädia'agyhajxy xpianøcxäp, tu'udägooby hajxy je'ebä, je'eguiøxpä coo hajxy quia'a najuø'øy coo mijts mguhdujt jaduhñ yhaxøøgä.

45 Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a ley-yajnähi xøøbiä tu'ug:

—Wiindsøn, coo jaduhñ mmäna'añ, haxøøg højts jaduhñ xñänøømbä.

46 Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, jaanä haxøøg mijts mjadaambä mhabetaambä. Hanaxiä mijts ja'a tsipjatypä myajnähi xø'øy. Ni pøn jaduhñ quia'a jada'añ nej mijts myajnähi xø'øyän. Y cab hajxy hamdsoo mgudiuna'añ neby hajxy myajnähi xø'øyän ni weeñtiä.

47-48 'Haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Haxøøg mijts mguhdujt nebiä mhap ja'a mdeedyhajxy hijty chäna'ay yhäyoyyän jegyhajty. Je'eds hajxy jaduhñ yagho'c ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Y mijts ja'a tiøjc-huunghajxy myajcøjjäp maa hajxy jecy ñaaxtägøøyyän. Myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a mhap ja'a mdeedy hajxy tu'ugwiinmahñdy mmøødhity.

49 'Najuøøbiä Dios jaduhñ. Je'e jaduhñ mänaañ: “Nguexäämbiøch nguguexyhajxy maa yø'ø häna'c-hajxiän. Näje'ejøch nguguexyhajxy xyagho'ogaanä. Näje'e hajxy ñä'ä tsaächtiuna'añii.”

50 Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, pojpätuum cädieedium hajxy jaduhñ miähmø'owa'añ ja'a Dios quiugueyxcøxpähajxy, ja'a hajxy tøøbä yagho'ogyíjábä nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyyä yagho'cäbä mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän.

51 Møødä Abel yagho'cäbä møødä Zacarías. Tsajtøghaguuy ja'a Zacarías yagho'cä jim mäðøyyä maa ja'a altarän. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä miähmø'owa'añ pojpätuum cädieedium.

52 'Mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cabä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä mo'owa'añ. Cabä tøyhajt hajxy hamdsoo mnä'ä tsoey. Mijts ja'a cu'ug mwi'i quiapxhiimby nebiä tøyhajt hajxy jaduhñ quia'a päadät.

53 Mänitä Jesús jiaanč tehñ miäjootmäl'tä ja'a fariseodøjc møødä ley-yajnähi xøøbiädøjc. Mänit hajxy tiägøøyy mäyajtøøbä madiu'u.

54 Jia wiinmahñdyhixaan ja'a Jesús hajxy jaduhñ neby hajxy jaduhñ cu yajnähdsoømy.

12

1 Mänitä jäya'ayhajxy yhamugøøyy milhaam høxtä niñø'tsmujcä hajxy jaduhñ. Mänitä Jesús ja'a jiamioød hawiing ñämaayy:

—Cabä fariseos miädia'agy hajxy mmäbójcät. Nämay häna'c jaduñ tiu'udägoy coo ja'a fariseos miädia'agy hajxy miäbójcä. Hiḡ, hōhñdaacp ja'a fariseoshajxy jaduñ. Yajñajuø'owaamb jaduñ tsipcøxp coo hajxy jaduñ yhōhñda'agy. Hoy hajxy hoy jia capxy jia mädia'agy, cab hajxy hamdsoo hoy quiudiñ.

² Hiḡ, cab jaduñ tii ñä'ägädä mähmø'owa'añ jañägapxy. Haagä cähxø'øgaamb jaduñ cøxiä.

³ Jaanä jaduñduhmbä ja'a mijtsøxpä, waambaty hajxy tøø mmäna'añ hamee'ch, yajmädowaamb jaduñ cu'ughagujc.

⁴ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mdsähgø'owät pøñ ja'a mni'x ja'a mgopc xyaghó'cäp. Cab jaduñ nej xjiaac tünät.

⁵ Pero ja'a Dios hajxy jaduñ mdsähgø'owäp. Je'edsä cuhdujt møød coo ja'a mjugyhajthajxy xyajcuhdägóoyyät, y coo hajxy xpiädá'agät haxøøgtuum.

⁶ Høxtahmäsä muuxyhuunghajxy, hoy hajxy yaa tii quia'a ja wa'añ, jahmiejchpä Dios je'e.

⁷ Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a jahmiédsät. Paady hajxy jaduñ mga'a tsähgø'owät. Xjiaanč tehñ chojp mijts ja'a Dios høxtä xmioby hajxy tijaty hajxy myajmaajjapy.

⁸ Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ, høøch ja'a Diosquexypä, pøñhøch xquiapxpaatp cu'ughagujc, je'ečh jaduñ ngapxpaattägatsaamby jim tsajpootyp ja'a Diosmoonsäwiinduum.

⁹ Pero pøñhøch jaduñ xquia'a capxpaatp cu'ughagujc, ni je'ečh jaduñ nga'a capxpaadaambä ja'a Diosmoonsäwiinduum.

¹⁰ Pøñhøch haxøøg xñänøomb, mee'xáanäp je'e. Pero coo ja'a Dioshespíritu hajxy haxøøg ñänómät, cab hajxy jaduñ mié'e'xänät.

¹¹ 'Coo mijts häna'c mädsibø'obä xyajñócxät tsajtøgooty o jim maa ja'a hagujtøjcän, cab hajxy mdaj mmáyät waamb hajxy mmädiá'agät,

¹² je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu hajxy xñajtsapxøoyyät waambaty hajxy jaduñ mhadsówät.

¹³ Mänitá Jesús ñämaayyá tu'jäya'ay maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsøn, nämáayyägøch nbuhya'ay coočhä nnädeedyñaax xpiuhmó'owät.

¹⁴ Mänitá Jesús miänaañ:

—Pøñhøch tøø xquiuhdujtmo'oy coočh mijts nhané'emät.

¹⁵ Mänitá Jesús miänáangombä:

—Mnigwieendähadóøjäp hajxy coo hajxy tii mga'a hadsógät. Cab hajxy nõcy mdajy mmay coo hajxy cøxiä mga'a møødä.

¹⁶ Mänit miänáangombä:

—Tsøg hajxy mänánañäm, jii jäya'ay hijty tu'ug jaanč tehñ miäyøø. Mänitá ñøø miooc may jajpädø'cy.

¹⁷ Mänit tiägøøyy tajpä maabiä: “Nébiøch nnøø nmooc ndúnät. Maačh jaduñ nnä'ä pädá'agät.”

¹⁸ Mänit miänáangombä: “Tøøch nnajuø'oy maačh nbädá'agät. Nya-jmä'adäbøch yø'ø ndsehḡ. Maas crúundøch ngójät. Jíibyhøch nnøø nmooc ngøxy pädá'agät, mädühñtiøch nmøødä.

¹⁹ Cábøch jaduñ tii ndájñät nmáañät. Jootcujc-høch jaduñ ndsánaañät nhäyóonät majiomøjt. Poo'xáambøch, cayáambøch hu'ugáambøch, xoonä'agáambøch.”

20 Mänitā Dios ja'a craa ñāmaayy: “Miičh, cab jaduħn mnä'ägä mǎbøcy. Jāda'a coods mho'oga'añ. Yø'øduħn tøø mwil'i piädá'aguiäbä, pøn jaduħn māmāhmø'øwaamb.”

21 Jaduħndsä mäyøøjäya'ayhajxy jiaty yhabety pønjaty maxiädø'øñ jaduħn tehngajnä yajmuuj yhamdsoogøxpähajxy. Pero maa ja'a Dioswiinduumän, häyoo hajxy jaduħn.

22 Mänitā Jesús ja'a jiamioød ñāmaayy:

—Ca'a hajxy mdajy mmay tii hajxy mnäjuyghadaamby, tii hajxy mgayaamby, tii hajxy mwithadaamby.

23 Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä wiinä mga'a møødä.

24 Høxtahmðs yø'ø muuxyhajxy, cab hajxy tiuñ xiajy. Cab hajxy tii ñi'iby; cab hajxy tii yajpädø'øgy; cabä tsehχ hajxy miøødä. Ja'a Dios jaduħn yagjøø'xp. Y mijts, mmaas tsoobaatp hajxy quejee ja'a muuxyhajxy.

25 Hoy hajxy mäduħñtiä mja taj mja máyät, cab hajxy hamdsoo mniyajy-eegøøjät ni weeñtiä.

26 Pø cab hajxy hoy hamdsoo mniyajyeega'añii, cab hajxy tii mdaj mmáyät.

27 'Høxtahmðs yø'ø pøjy, yee'p yø'ø. Pero cab tiuñ xiajy; cab pyiidyhädiuñ. Tøyhajt jaduħn, ni ja'a rey Salomón jecy quia'a nä'ägä mäbaaty nej yø'ø pøjjiän, hoy howyit hänajty jia møødä.

28 Hoyyā Dios yø'ø pøjy yajxón jia cunuu'xy, cab jiecy. Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a witmó'owät, hoy mijts jaduħn mga'a ja mǎbøcy.

29 Ca'a hajxy mwil'i tiajy mwil'i miay tii hajxy mgayaamby mhu'ugaamby.

30 Ja'a hajxy jaduħn ca'a mǎbøjpä, je'eds hajxy wyi'i tiajpy wyi'i miaaby. Pero mijts, ñajuøøbiä mDeedyhajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy.

31 Taj may hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät, mänitā Dios cøxiä xmió'owät.

32 'Mägu'ughajpädøjc, ca'a hajxy mdsähgø'øy, hoy hajxy jaduħn mja nä'ä weeñtiä. Chojpiä mDeedy jioot jaduħn coo mijts xyhuunghádat.

33 Mdóogäp hajxy mäduħñtiä hajxy mmøødä; mänitā häyooäya'ay hajxy mnä'ä mó'owät cøxiä. Jaduħn mijts hoyhajt weenhajt jim mbáadät tsajpootyp. Cab jaduħn pøn jim tii xpió'jcat.

34 Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mbáadäp ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduħn. Coo ja'a yaabä naaxwiimbä hajxy mbøcjuø'owät, cab hajxy tii mbáadät.

35-36 Mänitā Jesús tiägøøyy mädiaacpä nebiä jiamioødhajxy nähix hahixø'ø yhidät coo hänajty quiädaactägatsa'añ jadähooc. Mänit miänaaf:

—Nähix hahixø'ø hajxy mhídat nebiä homioonsähajxiän coo ja'a wyiindsøn hajxy wyiimbídat mägaabiä mähuucpä maa ja'a pøc hu'ug jiadyiijän. Jøønmøød hajxy jaduħn yhähixy. Coo ja'a wyiindsøn hajxy miech maa ja'a tiøjcän, mänit hajxy yajtøjtägø'øy.

37-38 Pø jujyñä ja'a mioonsähajxy hänajty, hoy ja tsuhmdä, hoy ja moññä, cumayaambä wyiindsøn jaduħn. Tøyhajt jaduħn. Høxtä yajcayøøjap hajxy ja'a yhamdsoo wiindsøn.

39 Y jaanä jaduħnduhmbä, coo ja'a cudøjc jaduħn ñajuø'owät mäduħnajtä ja'a mee'tspä miédsät, cab jaduħn ñä'ägä maahó'ogät nebiä mee'tspä jaduħn quia'a tøjtägø'owät.

40 Jaduħn mijts nähix hahixø'ø mhíjpät. Cab hajxy mnä'ägä najuø'owät mänájoch ngädaactägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

41 Mänitā Pedro yajtøøyy:

—Wiindsón, pøn miich hádaa myajmøødmädiacypy, højtsyähajtiä tögä nägøxiä.

⁴² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ cudiumb nebiatiä wyiindsón yhane'emiän, je'eds jaduhñ hoy copc-hajp maa ja'a wyiindsón tiöjcän. Coo ja'a wyiindsón maa ñöcxy, je'eduhñ mähmøby coo jaduhñ yajcáyät pøn jiiy hijp tögooty.

⁴³ Pø cudiumbä copc-hajpä hánajty hoy, coo ja'a wyiindsón wyiimbi-jtägátsät, cumayáanäp jaduhñ ja'a wyiindsón.

⁴⁴ Mänitä wyiindsón yajnähdi ja'añii coo jaduhñ quiopc-hádät mäduhñtiä ja'a wyiindsón miøødä cøxiä.

⁴⁵ Pero coo ja'a copc-hajpä miäná'anät coo ja'a wyiindsón quia'a tsoj medsa'añ, coo ja'a miämoonsä yhäyoowhixät, coo tiägø'øwät huucpä caabiä, coo miu'ugøøjät,

⁴⁶ mänitä wyiindsón miejstägatsa'añ jaguiapxy, mänit jaduhñ jiaanč tehñ chaächtiuna'añii neby hajxy chaächtiunñijän ja'a hajxy ca'a mæbøjpä.

⁴⁷ Mädyii moonsä jaduhñ ca'a mädia'agymiäbøjp, hoy jia najuø'øy nebiaty ja'a wyiindsón yhane'emyii, jaanč tehñ chaächtiunáanäp je'e.

⁴⁸ Pero mädyii moonsä ca'a mädia'agymiäbøjp je'eguiøxpä coo quia'a najuø'øy, cab jaduhñ jiaty tsaächtiuna'añii. Pøn madiuung jaduhñ yajcø'ødägøyyäp, tsipcøxp jaduhñ quiudiünät nebiaty yhane'emyii.

⁴⁹ Páadyhöch yaa tøø ngäda'agy hádaa yaabä naaxwiin nebiä tsip jaduhñ piädø'ögät. Weenä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øyii.

⁵⁰ Mobadájpech nho'oga'añ. Jiaanč tehñ chójpech njoot coo paquiä yhabáadät.

⁵¹⁻⁵² Páadyhöch yaa tøø ngäda'agy hádaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät. Cabä jäya'ayhajxy jootcujc ñä'ägä hidaanä. Nimiädsibø'øwáanäp hajxy tu'ugtøgooty. Nädägøøgpána'c-hajxy yajmuga'añ ja'a nämetspäya'ay.

⁵³ Miøødnimiädsibø'øwáanäp ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy. Miøødhoc jixie'ebhajxy ñimiädsibø'øwa'añii.

⁵⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy:

—Coo ja'a joc piädø'ogy maa ja'a xøø quiuhnaxiän, hijxtahñd je'e coo tiu'uwa'añ.

⁵⁵ Y coo jioømbojy, hijxtahñd jaduhñ coo han yhida'añ. Y mnajuøøby hajxy jaduhmbä.

⁵⁶ Tøyhajt jaduhñ, mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä xøø ñaxa'añ, pero cab hajxy mnajuø'øy tijaty jadaänäp habetáanäp. Hix, hamdsoo ja'a mjoothajxy quia'a tsoy coo hajxy jaduhñ mnajuø'øwät.

⁵⁷ Tii hoguiuhdujt hajxy hamdsoo coo mga'a jada'añ.

⁵⁸ Coo pøn hánajty tøø xñäxø'øwø'øy, coo hánajty xyajnøcxy haguyc, tu'haamnøcxpä myajtødiägø'øwät. Pø caj, xchúmäp hajxy jaduhñ.

⁵⁹ Y cab jaduhñ mdsoj pädsómät høxtä coonä mnuu'xy myajnähwá'adsät pedyii. Jaduhñ mäwíinäts Dios hajxy yajcumädowät.

13

¹ Mänitä ja'a Jesús yhawáanäxä coo ja'a Pilato ja'a Galileabäya'ay hánajty näje'e tøø yajyagho'ogyii tsajtøghaguuy. Animalyøjxpä Galileabäya'ayhajxy hánajty. Jaduhñ hajxy hánajty quiuhdujthaty.

² Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmánaamb hajxy jaduhñä, paady yø'ø häna'c-hajxy yagho'cä je'eguiøxpä coo maas may ja'a pojpa cädieey hajxy hänajty tøø tiuñ quejee ja'a miägunaaxhajxiä.

³Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mga'a najtshixø'owät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä.

⁴Y yø'ø häna'c-hajxy nämajmocxtägøøgpä tøø yhö'oguiäbä jim Siloé mänaa ja'a møj torre tøø ñähgahbetiän, nej, mmánaamb mijts jaduhñä coo maas may pojpa cädieey hajxy hänajty tøø tiuñ quejee ja'a jiamiøødhajxy jim tsánaabiä Jerusalén.

⁵Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mga'a najtshixø'owät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä.

⁶Mänitä Jesús miänaangombä:

—Tsøc mädiáacäm, jii jäya'ay piids hijty tu'copc miøødä maa ja'a ñaaxän. Mänit hoy jia hixø'oy pø tøø tiøømbety. Cahnä hänajty tiøømbetyñä.

⁷Mänitä mioonsä ñämaayy: “Huug hix yø'ø piids, tøø ndijy häxøpy tiøømbejnä cudägøøgomøjt, y cahnä ñä'ägädä tøømbetyñä. Púxäts, xiøøbä jim ñä'ä naaxñähdäna'ay.”

⁸Mänitä mioonsä miänaañ: “Wiindsøn, ween jiaac täna'ay tu'jomøjt. Nhuuc nä'ä juhdajtú'udyhøch. Nhuuc tsooyø'øyhøch abonohaam.

⁹Wehñdä jaduhñ ñä'ä tøømbédät. Pø caj, mänitøch nbúxät.”

¹⁰Wiinghoocä Jesús hänajty jiiby yajwiingapxø'øy tsajtøgooty. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e.

¹¹Jiibiä tajjäya'ay hänajty tu'ug. Majmocxtägøøgomøjt ja'a pa'am hänajty tøø miähäyoy. Jøney ja'a mähdiojc hänajty tøø yagjadyii ja'a møjcü'ujäm; ni cab hänajty hoy ñä'ägä tøwa'añ.

¹²Coo ja'a Jesús ja'a tajjäya'ay yhiixy, mänit miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Pi'maam, tøø ja'a mba'am jaduhñ xñähwa'açh.

¹³Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoonñ. Mänitiä ja'a mähdiojc tiøøyy. Mänit miänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä.

¹⁴Mänitä tsajtøwiindsøn jiootma'ty je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a pa'am yajnaxxy ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitiä cu'ug ñämaayy:

—Tädujxøø ja'a Dios tøø quiunuu'xy coo hajxy ndúunämät. Mänitiä mba'am hajxy miñ myajniñähwa'açhii. Pero cab hajxy myajniñähwa'adsøøjät ja'a poo'xxiøøjooty.

¹⁵Mänitä Jesús miänaañ:

—Mhøhndaacp mijts jaduhñ. Nej, caj mijts mweey mburro hajxy myajnøøhu'ugy ja'a poo'xxiøøjootiä. Hoy hajxy hoy mja capxy mja hane'emy, cab hajxy hamdsoo hoy mgudiuuñ.

¹⁶Y hädaa tajjäya'ay, Abraham yhap yhoc hädaaduhñ. Majmocxtägøøgomøjt hijty tøø yaghidyii pa'ammøød ja'a møjcü'ujäm. Nej, cáboch ja'a cuhdujt hijty nmøødä cooçh poo'xxiøøjooty tøø nyajñähwa'açhä.

¹⁷Mänitä Jesús miädsiphajxy chähdiuuñ. Pero ja'a cu'ug, jaançh tehñ xioondaac hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy.

¹⁸Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ, jadúhnhøch nya-jmäbaada'añ

¹⁹nebiä habi'c mostazapajcän. Coo jäya'ay jaduhñ ñí'ibät maa ja'a ñaaxän, cøxp jaduhñ yéegät. Høxtä pe'eñhädiúnäp ja'a muuxyhajxy yhaa'xcøxp.

20 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'oga'añ, jadúhñhøch nya-
jmäbaada'añ

21 nebiä to'oxiøjc tsajcaagychooy hajxy yajtuññän coo tsajcaagy hajxy
yhädiuñ. Tägøøgquixøhñdy ja'a harina hajxy yajmäbädaagø'øy ja'a tsajcaagy-
chooy. Mänit jaduñ hoy piädø'ogy.

22 Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Jerusalén hänajty ñøcxa'añ. Tu'haamnøcxpä ja'a
Jesús hänajty yajnähixø'øy maa ja'a cajpthuungän.

23 Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Nej, näweeñtiä hajxy ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä cädieeyhajxiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

24 —Tsipcøcxpä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiünät nebiä cuhdujt hajxy
hoy nmøødhädät neby hajxy jim mdägø'owät tsajpootyp. Nämay hajxy jia
wi'i tiägø'owa'añ, pero cab hajxy hänajty yajtägø'owa'añii coo cuhdujt hajxy
hänajty quia'a møødä.

25 Coo ja'a Dios ja'a tøjc hänajty tøø yhagøøñä, mänitä tøghagø'ow hajxy
hänajty jia wi'i quiojxnoga'añ, pønjaty tøba'am hänajty tøø miähmø'øy. Mänit
hajxy hänajty jia wi'i miäna'ana'añ: “Dios, yaghawa'ads yø'ø tøjc.” Mänitä
Dios yhadsowa'añ: “Cábøch mijts nhixiä.”

26 Mänit hajxy hänajty miäna'anäängombä: “Pero tøøds miich nmøødcay
nmøødhu'ugy; tøøds miich mmädia'agy xyajnähixø'øy mänaa jim mhitiän maa
höjts ngajptän.”

27 Mänitä Dios hänajty yhadsowäängombä: “Tøø hajxy nnäma'ay coo hajxy
nga'a hixiä. Wiimbit hajxy. Caj mijts mguhdujt ñä'ägä hoyyä.”

28 Mänitä Abraham hajxy hänajty jim mhixa'añ tsajpootyp jim Dioswiin-
duum møødä Isaac møødä Jacob møødä Diosquexyhajxy nägøxiä. Mänit
hajxy mjø'owa'añ mxuuds'añ coo ja'a Dios hajxy tøø xquia'a yajtägø'øy.

29 Nøcxaambä jäya'ayhajxy miägaya'añ Dioswiinduum ja'a hajxy wiin-
duhmyhagajpt-tsohmä.

30 Jaaya'ayhajxy jäda'ahaty péjxäbä, näje'e møjtuung hajxy piaada'añ. Y
jaaya'ayhajxy jäda'ahaty møjtuungmøødpä, näje'e tiuunghajxy piögáanäxä.

31 Mänitxøøbä ja'a fariseoshajxy näje'e miehch maa ja'a Jesúsän. Mänitä
Jesús hajxy ñämaayy:

—Mdsóonäp yaa coo ja'a Herodes xjia wi'i yajyagho'oga'añii.

32 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ca'awiindøyyä Herodes jaduñ. Nøcx hajxy näma'aw cooçh mejtsxøø
tägøøgxøø njaac tuna'añ. Njaac høxquexäämbiøch ja'a møjcu'uhajxy. Njaac
yajmøcpøgäämbiøch ja'a pa'amjäya'ayhajxy. Mänitøch nduumbädø'owa'añ.

33 Jexioo, mejtsxøø tägøøgxøøjøch njaac tu'uyo'oya'añ. Mänitøch jim
nmedsa'añ Jerusalén. Cab jaduñ yhawiinmatsä coo ja'a Diosquexy wiing-
tuum yhó'ogät.

34 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Ja'a häna'c-hajxy jim tsänaabiä Jerusalén, tøø ja'a Diosquexy hajxy may
quiuhga'açh. Tøøch mayhooc nja wi'i ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy
ñajtshixø'owät; pero cab hajxy ñä'a najtshixø'owa'añ.

35 Cooçh jim ngóodät Jerusalén, páquiøch jim nhida'añ. Mänitøch mijts
jim nnähgue'egäängombä. Cábøch hajxy xyhixaannä høxtä cóonøch hänajty
ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy hänajty mmäna'ana'añ: “Jaançh tehñ møj
jaançh tehñ jiaançh ja'a Dios tøø quiéxiäbä.”

14

1 Wiinghooä Jesús ñøcxy mägaabiä maa ja'a fariseowiindsønä tiøjcän. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. Jiibiä Jesús hänajty miähijxna'ayíjäm tøgooty ja'a fariseoshajxy.

2 Jiibiä mähdiojc hänajty tu'ug qui'ixypa'ammøød. Jesúswiinduum hänajty tiäna'ay.

3 Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a ley-yajnähixøøbiähajxy møødä fariseosha-jxy:

—Nej, jii cuhdujt jaduñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät poo'xxiøøjootiä.

4 Pero cab hajxy waamb ñä'ä hadsooyy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoöñ, yajmøcpøjcy. Mänit ñämaayy coo wyiimbídät.

5 Mänitä fariseoshajxy ñämäyyägombä:

—Coo mijts mburro mweey quiuga'awó'owät nøøjutjooty, nej, cab hajxy mänitä myajpádsømädä, hoy hänajty jia poo'xxiøøjootiä.

6 Cab hajxy waamb ñä'ägä hadsooyy.

7 Mänitä Jesús yhiyx coo ja'a woybä wichpä hoyhänäabiejt hajxy jia wi'i yhøxta'ay. Mänit miänaañ:

8 —Coo ja'a pøc ja'a hu'ug hänajty mänaa jiadyii, coo mijts myajwówät, cabä hoyhänäabiejt hajxy myaghänä'awó'owät. Hiix, coo häna'c maas cuhdujtmøødpä jiaac médsät,

9 mänitä cudøjc xñámá'awät: “Pädø'øg, mo'ow yø'ø hänäabiejt yø'ø häna'c tøø jiaac mécháä.” Xyajtsähdiünäp jaduñ. Mänit nøcxy mhänä'ay maa ja'a hänäabiejt ca'a hojiatypän.

10 Pero jayøjp mhøxtá'awät ja'a hänäabiejt ca'a hojiatypä. Mänitä cudøjc xñámá'awät: “Mägu'ughajpä, yaa naç maa hädaa hänäabiejt hojiatypän.” Xquiumáyäp ja'a jäya'ayhajxy ja'a hajxy jim hänäabiä.

11 Pøñ ja wi'i yajcumayaamb, yajpexaamb je'eduhñ. Pøñ ca'a yajcumayaamb, je'eds jaduñ møjtägø'owaamb.

12 Mänitä Jesús ja'a fariseowiindsøn ñämaayy, ja'a hänajty tøø miäwóyyäbä:

—Coo ja'a tsuunaç hänajty mänaa myagjada'añii, cabä mmägu'ughajpähajxy mwówät, ni ja'a mbuhya'ayhajxy, ni ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy, ni ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc-hajxy ja'a mäyøøbä. Xwiodägätsäp hajxy je'e ja'a miieç hänajty tøø mwóyyäbä.

13 Pero je'eds mwówäp ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä.

14 Hoy miieç jaduñ xquia'a ja woodägätsät, jootcujc mhídät jadähooc je'eguiøxpä coo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mbaada'añ mänaa ja'a jäya'ayhajxy hänajty jiuypiojtägatsa'añän, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø quiuidiüñäbä.

15 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug yhäna'ay meexäwiinduum. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Jootcujc je'e, pøñ mägayaamb Dioswiinduum.

16 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøc mädiäacäm. Jaduñä jäya'ay tsuunaç tu'ug yagjajtä. Mänitä jäya'ay may yajwoowä.

17 Coo hänajty tøø yhabaady, mänitä mioonsä ñämaayy: “Nøcx ja'a woybä wichpähajxy näma'aw coo hajxy yhadø'ødsät, coo ja'a cay tøø yhabaatnä.”

18 Pero mänit hajxy nägøxiä yhadsoooy cooc hajxy quia'a näbaadøwáañäxä. Tu'jåya'ay miänaañ: “Tøøchä naax njuy; nøcxáambøch cham nhixa'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadøwáañä.”

19 Mänit wiingpä miänáangombä: “Tøøchä waj njuy mägooxmancuerno. Je'eçh nøcxy nyajtuunghabøga'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadøwáañä.”

20 Mänit wiingpä jiaac mänáangombä: “Naambøcyhøch høøch; páadyhøch nga'a nøcxa'añ mägaabiä.”

21 Coo ja'a moonsä wyiimbijtägajch, mänit je'e cøjx ñägäpaxy waambaty hajxy yhadsoooy. Mänitä wyiindsøn jiaançh tehñ jiootma'ty. Mänitä mioonsä ñamáaguioombä: “Nøcx jim päyø'øguiä maa ja'a møjtu'ujän. Pønjaty jim mbaatyp, ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä, je'e jaduñ mwoomínäp.”

22 Coo ja'a moonsä jadähøoc wyiimbijtägajch, mänit miänaañ: “Wiindsøn, Tøøch ngudiuiñ nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Pero xiinä hawa'adspä.”

23 Mänitä wyiindsøn yhadsoooy: “Nøcx jim maa ja'a xu'udstu'ujän, maa ja'a padu'ujän; pønjaty jim najxp, mnämä'awäp hadsip coo hajxy myinät, nébiøch ndøjc jaduñ yhúdsät.

24 Pero pønjátyhøch tøø nja yajwoyii, cab hajxy min quiaya'añ maaçh ndsuunaax nyagjadyiiän.”

25 Nämäyyä jåya'ay ja'a Jesús hånajty pianøcxy. Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänit miänaañ:

26-27 —Pønjátyhøch xpianøcxaamb, wéenhøch xmiaas tsoey quejee ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy chocy, møødä yhuch ja'a piuhya'ay; quejee ja'a yhuungä tio'oxy chocy. Pø caj, cábøch hoy xpianøcxät. Pøn ja'a jiugyhajt ca'a nähduj, cábøch jaduñ hoy xpianøcxät.

28 Coo pønä tøjc hånajty quioja'añ, jayøjpä xiädø'øñ miäçhoy pø pedáañäp jaduñ.

29 Pø caj, mänit jaduñ ñäxi'igøøjät coo hånajty quia'a maya'añ.

30 Jaduñ hajxy miäná'anät: “Xiøøbä yø'ø craa ñä'ä yajtsohndaacy; maa jaduñ ñä'ä yajmaayy.”

31 Coo ja'a reyhajxy hånajty ñimiädsibø'owa'añii, jayøjp hajxy yhahixø'oy pø mäjäda'agaamb coo nämajcmil soldado jia møødä, coo ja'a miädsip ja'a soldado nahii'xmil miøødä.

32 Pø caj, jäguemiä ja'a quiuquey quiéxät weenä miädsip jaduñ miee'xy.

33 Jaaná jaduñ mijtspä, coo hajxy cøxiä wiinä mga'a najtshixø'owät ja'a høøhcøxpä, cábøch hajxy hoy xpianøcxät.

34 Tuungpaatpä caan hit. Pero coo jiø'owät, cab jaduñ mänaa yhyoóñät.

35 Cab jaduñ tiuungpaadaañä. Nä'ä tägooby jaduñ. Pø mwijnjuøby hajxy, wéenhøch hádaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

15

1 Mänitä Jesús ñámejtsä ja'a yajnähjuudiutpähajxy nämay møødä cubojpä cugädieeybähajxy. Miädowaambä miädia'agy hajxy hånajty.

2 Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy tiägøoyy mädiaacpä møødä ley-yajnähixøøbiähajxy:

—Cab jaduñ yhyoyä coo yø'ø craa ja'a cubojpä ja'a cugädieeybä miägu'ughädät, coo miøødcáyät.

3 Mänitä Jesús tiägøoyy mädiaacpä:

4—Tsɔc mǎnǎnǎm, pɔŋ meeg hǎnajty mɔɔd mǎgɔ'x, coo tu'ug tiǎgɔyyǎt, nej, cabǎda'a nǎgɔ'ɔ nǎdecypiǎ mhɔxtǎ'awǎdǎ.

5 Y coo mbǎadǎt, mǎnit mxoondǎ'agǎt. Mǎnitǎ meeg mdsehŋó'ɔgǎt. Mǎnit mdsehŋó'ɔcxǎt maa ja'a mdɔjcǎn.

6 Coo jim mmédǎsǎt, mǎnit mmǎjɔɔn mmǎdɔjc mwoomúgǎt mɔɔdǎ mmǎgu'ughajpǎhajxy. Mǎnit mmǎnǎ'anǎt: "Tsɔg hajxy xoonǎdǎacǎm; tɔɔchǎ meeg nbaady ja'a hijty tɔɔ tiǎgɔyyǎbǎ."

7 Tɔyhajt, jaanǎ jaduhŋ hajxy jim xioonda'agaambǎ tsajpootyp coo ja'a cubojpǎ cugǎdieeybǎ yhaxɔɔgcuhdajt hajxy ŋajtshixó'ɔwǎt. Ja'a jaac nǎmǎdaaxc-hii'x-cumajmocxmǎdaaxc jǎya'ayhajxy, ja'a hijty tɔɔ quia'a tu'udǎgɔyyǎbǎ, cab hajxy jiaty nǎxoonǎda'aga'añii.

8 'Tsɔg jaac mǎnǎnǎm, mǎdyii to'oxiɔjc xǎdɔ'ɔñ majc mɔɔd, coo tu'ug tiǎgɔyyǎt, mǎnitǎ jɔɔn quiudɔɔ'xɔ'ɔy. Mǎnit tiǎgɔ'ɔy tɔjpeetpǎ hodia'agyhaamby, cham jaduhŋ yhɔxta'ay.

9 Coo ja'a xǎdɔ'ɔñ piaady, mǎnitǎ miǎjɔɔn miǎdɔjc wioomucy mɔɔdǎ miǎgu'ughajpǎhajxy. Mǎnit miǎna'añ: "Tsɔg hajxy xoonǎdǎacǎm; tɔɔchǎ xǎdɔ'ɔñ nbaady ja'a hijty tɔɔ tiǎgɔyyǎbǎ."

10 Tɔyhajt jaduhŋ, jaanǎ jaduhŋ ja'a Diosmoonsǎhajxy jim xioonda'agaambǎ tsajpootyp coo ja'a cubojpǎ cugǎdieeybǎ yhaxɔɔgcuhdajt hajxy ŋajtshixó'ɔwǎt.

11 Mǎnitǎ Jesús jadǎhooc miǎnǎngombǎ:

—Tsɔc mǎdiǎacǎm, jaduhŋǎ jǎya'ay hǎnajty tu'ug, metsc yhuung.

12 Mǎnitǎ muutspǎ ñamaayy ja'a tieedy: "Teedy, hɔɔchǎ xǎdɔ'ɔñ móoyyǎc mǎdúhñtiɔch hijty tɔɔ xyajnǎdijy." Mǎnitǎ yhuunghajxy miooyy ja'a xǎdɔ'ɔñ.

13 Cujaboom cumaaxcǎ craa muutspǎ tiu'ubɔjnǎ. Cɔjxǎ xiǎdɔ'ɔñ miǎdu'ubɔcy. Mǎnit ñɔcxy jǎguemnaax. Mǎnitǎ xiǎdɔ'ɔñ cɔjx ñǎhaduŋ ñǎhanǎma'awɔ'ɔy. Haxɔɔg hǎnajty wiǎdity.

14 Coo ja'a xiǎdɔ'ɔñ hǎnajty tɔɔ quiɔjxnǎ, mǎnitǎ yuu miejch maa ja'a craa hǎnajtǎn. Mǎnitǎ yuu hoyhoy piǎatǎnǎ.

15 Mǎnitǎ tuung hoy piaady mǎhǎdsɔm'yagjɔɔ'x.

16 Jia wi'i jɔɔ'xaamby hǎnajty ja'a hǎdsɔm hǎnajty jɔɔ'xypǎ, pero cab hǎnajty tii ñǎ'ǎgǎ mo'oyii.

17 Mǎnit wyiinmahñdymejch: "Jim maač ndeedy tiɔjcǎn, jaanč tehŋ quiu'uxiǎ ja'a moonsǎhajxy jim quiay yhu'ugy. Y hɔɔch, cooçh yaa nmǎhmó'ɔwǎt, yuuhó'ogǎbɔch hǎyaa.

18 Nnǎ'ǎgǎ nɔcxyhɔch jim maač ndeedy tiɔjcǎn. Jadúhñhɔch nnǎma'awa'añ: Teedy, tɔɔchŋ ngǎdieey ja'a Dioscɔxpǎ mɔɔdǎ miichcɔxpǎ.

19 Cábɔch miich hawiinmats xyhuunghǎjnǎt. Hóyhɔch miich xñǎ'a wǎ'anǎt moonsǎ."

20 Mǎnitǎ craa wyiimbijty, ñɔcxtǎgajch maa ja'a tieedy tiɔjcǎn.

'Mɔjnǎ hǎnajty quia'a mech, mǎnitǎ tieedy jɔjcuheebɔyyǎ. Mǎnitǎ tieedy jioot xiuu'tspɔjcy jadǎhooc. Mǎnit pǎyɔ'ɔguiǎ hoy jɔjcuabaadɔ'ɔy. Mǎnit ñǎhmǎneeñ quiuhmǎneeñ. Mǎnit chu'xy.

21 Teedy yhuung miǎnaañ: "Teedy, tɔɔchŋ ngǎdieey ja'a Dioscɔxpǎ mɔɔdǎ miichcɔxpǎ. Cábɔch miich hawiinmats xyhuunghǎjnǎt."

22 Mǎnitǎ tieedy ja'a moonsǎ tu'ug ñamaayy: "Tsógǎm, nɔcx ja'a howyit yajpǎdsɔm. YajniGUIubɔgɔɔ. Pǎdaacǎ cɔ'ɔjǎdsɔhñdy tu'ug mɔɔdǎ xǎguiɔ'ɔg.

²³ Nøcxä wajhuung hajxy yagho'og ja'a ni'xpä. Tsögä xøø hajxy yagjåjtäm. Tsög hajxy caayy tsög hajxy hüucäm.

²⁴ Jaduhñhøch hädaa nhuung hijty nebiä ho'ogypiän nebiä tägoybän. Pero tøøch jadähooc xyhajuø'oyii. Y chaaçh tøø xñämech." Mänitå xøødsuu hajxy yagjajtå.

²⁵ Ja'a craa mõjpä, jim hånajty je'e camjooty. Mänit wyiimbijty. Coø hånajty miedsaannå maa tøjcän, mänit miädooyy coø hajxy wyi'i xiu'uxy, coø hajxy wyi'i yhech wyi'i piuty.

²⁶ Mänitå moonså tu'ug miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy: "Tii jaduñ jåjtåp."

²⁷ Mänit ñåmaayyå: "Tøø ja'a mhuch miech hoy ween. Paadiå mdeedy ja'a wajhuung ni'xpå tøø yajyagho'ogyii."

²⁸ Mänitå craa mõjpä jiootma'ty. Cab hånajty tiøjtågø'owa'añ. Mänitå tieedy tiøjpadsoømy. Mänit hoy miänuu'xta'agyii coø tiågø'owät.

²⁹ Mänitå craa ja'a tieedy ñåmaayy: "Tøøch miich majiomøjt nja møøduñ. Homiänåajøch miich mmådia'agy tøø nmåbøjcäm. Pero cáboch miich mänaa tii tøø xñå'ägä mo'oy, nébiøchå xøø jaduñ nyagjadøøjåt møødhøch nmågu'ughajpådøjc-hajxy.

³⁰ Pero xiidså mhuung tøø miech. Tøø miich mxädø'øñ xñå'å yaghåyø'cå maa ja'a cuhñindø'oxiøjcän. Y yø'ø craagøxpå miichå wajhuung ni'xpå tøø myajyagho'ogyii."

³¹ Mänitå tieedy miänåñ: "Huung, homiänåajøch miich tøø xmiøødhity. Y haagå miich mje'e jaduñ mäduññtiøch jii nmøødå.

³² Pero hawiinmats jaduñ coø ja'a xøø nyagjåjtåmåt, coø nxoondåcåmåt, je'eguiøxpå coø yø'ø mhuch tøø miech. Jaduñ hijty nebiä ho'ogypiän nebiä tägoybän. Pero tøøds jadähooc xyhajuø'oyyäm."

16

¹ Mänitå Jesús ja'a jiamioød ñåmaayy:

—Jaduñdså mäyøøjåya'ay hånajty tu'ug. Mänit hoy yhawåanåxå coø ja'a xiädø'øñ hånajty yajtuñåxå ja'a mioonså.

² Mänitå mioonså miøjyaaxy: "Nej, tøyhajt jaduñ coøch miich ja'a nxädø'øñ xwyi'i yajtuñåjå. Hoorå, høøch móoyyåc mäduññtiøch miich hijty tøø nyajcø'dågø'oy. Cáboch miich nmoonsåhadaaññå."

³ Mänitå craa tiågøøyy tajpä maabiå: "Nébiøch jaduñ nnå'å jatcø'owät. Xpiøgåñåbøch ja'a nduung jaduñ. Cáboch møcmåjaa nmøødå coøch nyu'uw coøch nbuxåt. Tsåhdiúnåbøch jaduñ coøch ndågø'owät xädø'øñyujwaambå.

⁴ Tøøch nnajuø'oy nébiøch njatcø'owät, nébiøchå jåya'ayhajxy xtiøjmo'owät, coøch nduung hånajty tøø xpiøjcå."

⁵ Mänit tu'ugjaty tu'ugjaty miøjyaaxy pønjaty ja'a wyiindsøn hånajty mänuu'xyhajp. Mänitå tu'jåya'ay jayøbajt miäyajtøøyy: "Mäduññtiøch yø'ø nwiindsøn xmiänuu'xiå."

⁶ Mänit yhadsooyy: "Mågo'xlatå acéitøch nmänuu'xiå." Mänitå craa miänåñ: "Hådaa nocy jaduñ mänaamb coø miich mågo'xlatå mmänuu'xyhaty. Chaadså nocy wiingpä. Huug hädiuñdågats coø juxyçhägui'xmajc-latå mmänuu'xyhaty."

⁷ Mänit tu'ug miäyajtøøgombå: "Míichåts, mäduññtiå mnuu'xy." Mänit yhadsooyy: "Mågo'xquixøhñdyhøchå trigo nmänuu'xyhaty." Mänitå craa miänåñ: "Chaadså nocy wiingpä. Huug hädiuñdågats coø mädaaxc-hii'x mmänuu'xyhaty."

8 Manitá máyøøjäya'ay ja'a mioonsä quiumaayy coo quiuhwijjiä. Maas cuhwijy ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä maa ja'a tiuunghajxiän quejee yø'ø Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä.

9 Tsiçøxpä xädø'øñ quiøxa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Myajtúnäp hajxy jaduñ nebiä jäya'ay hajxy jaduñ xmiägu'ughädät. Coo hänäjty tøø mho'nä, mänitá Dios jim̄ xwyiingpögät tsajpootyp.

10 Pøñä xädø'øñ hoy yajtuumb, hoy jia weeñtiä, coo ja'a xädø'øñ hänäjty miayyá, mänit hoy yajtuungombät. Pero pøñä xädø'øñ hoy ca'a yajtuumb coo hänäjty weeñtiä, ni jaduñ hoy quia'a yajtúnät coo hänäjty miayyá.

11 Jaduhñds je'e, coo mijts ja'a xädø'øñ hoy mga'a yajtúnät hädaa yaabä naaxwiin, caj mijts ja'a Dios xyajcø'ødägø'øwät mädyii jaančh tsoobaadaamb.

12 Y coo wiingjäya'ay xiädø'øñ hajxy hoy mga'a yajtuunät, cabä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim̄ mbäädät tsajpootyp.

13 Coo ja'a moonsä ja'a wyiindsøn metsc miädúnät, ja'a tu'jäyá'ayäbä, je'e miädia'agy hoy quiuiduunäp; ja'a tu'jäyá'ayäbä, cabä miädia'agy miäböcät. Jaanä jaduñduhmbä, coo ja'a xädø'øñ hajxy mw'i' chógät, cabä Dios hajxy hoy mmädúnät.

14 Jimä fariseoshajxy hänäjty näje'e miämädoona'ay. Jiaančh tehñ piøcjuøbiä fariseos ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty. Mänitá Jesús hajxy ñäxiicy.

15 Mänitá Jesús miänaañ:

—Mijts, mjaančh tehñ yajcumayaamb hajxy jaduñ maa ja'a cu'ughagujcän. Pero xñajuøyyäp ja'a Dios ja'a mwiinmahñdyhajxy. Mädyijaty ja'a jäya'ayhajxy quiumaaby, je'edsä Dios jaduñ piejxyp.

16 Ja'a Moisés miädia'agy hijty cudiuunäxäp møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Pero coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwä'xpä, nägøxiä jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ maa ja'a Diosmädia'aguian.

17 Pero cabä Moisés miädia'agy tiägoyya'añ. Maas paquiä ja'a tsajpootyp tiägöyyät møødä naaxwiin quejee ja'a Moisés miädia'agy.

18 Pøñä tio'oxiøjc høxmajts, tu'udägooby jaduñ coo wiingto'oxiøjc wyiingpøjnät. Jaanä jaduñ tiu'udägoobiä pøñä to'oxiøjc wiingpøjp ja'a tøø yhøxmächijäbä.

19 Jaduhñdsä máyøøjäya'ay hänäjty tu'ug. Jaančh tehñ yajxon ja'a wyit hänäjty miøødhaty. Jabom-jabom ja'a xøø hänäjty yagjadyii jaančh tehñ yajxon.

20 Jimä mähdiøjc hänäjty tu'ug xiøhaty Lázaro. Jaančh tehñ ñähbu'uds jaančh tehñ quiuhbu'udsä Lázaro hänäjty. Jim̄ naxy yhäña'ay naaxwiin maa ja'a mäyøøhäna'c tiøghaawän.

21 Je'e ja'a Lázaro hänäjty jia wi'i quiayaamby tijaty jiiby cahb naaxwiin maa ja'a mäyøøjäya'ay mieexän. Høxtä nähwéhyyäxäbä Lázaro piu'uds hänäjty ja'a húcäm.

22 Mänitá Lázaro yho'nä. Mänitá yháañämä yajnøcxäxä tsajpootyp maa ja'a Abraham wyiinduumän. Ja'a Diosmoonsä yajnøcx. Mänitá mäyøøjäya'ay ho'pä. Mänit yajnaaxtägøøyyä.

23 Mänitá yháañämä yhädaacy møjcu'uhaam. Mänit tiägøøyyä tsaachtuunäbä. Mänit chajhee'py. Jimä Abraham ñäheebøøyy møødä Lázaro.

24 Mänit yaaxy: “Abraham, høøch näxúutsäc. Høøchä Lázaro yajnäguéjxäc. Weenä quiø'øjøp yajxoogy wéenhøch ndoots min̄ xyajtøjtsä. Jaančh tehñ chaächpøjpøch yaa jøønjooty.”

25 Mänitá Abraham yhadsooy: “Huong, jahmiets jaduñ nej tøø mdsána'ay nej tøø mhäyoyyän yajxón. Pero Lázaro, jaanč tehñ yhäyoob je'e hijty. Pero coo yaa tøø quioo'nä, jootcuyc yhiñä. Míichäts jii by tsaachpójñäp.

26 Y chaads je'ebä, cabä najxtaact maa, coo ja'a Lázaro jii by yhadä'agät, ni coo miich yaa mbédät.”

27 Mänitá mäyøøjäya'ay miänaañ: “Abraham, tunä mayhajt, huuc quex ja'a Lázaro jim maach ndeediän.

28 Mägóoxc-höch nbuhya'ay jim. Weenä Lázaro nøcxy ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät, neby hajxy yaa min quia'a tsaachpójñät.”

29 Mänitá Abraham miänaañ: “Jim hajxy je'e miøødä ja'a Moisés miädia'agy møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Je'e hajxy quiudiünäp.”

30 Mänitá mäyøøjäya'ay miänáangombä: “Abraham, tøyhajt jaduñ, pero coo ja'a ho'ogyjiäya'ay jim miédsät maach ndeedyhajxiän, mänit mäbøcypiä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät.”

31 Mänitá Abraham yhadsóogombä: “Pø cab hajxy quiudiuna'añ nebiä Moisés jia hanehmiän, nebiä Diosquexyhajxy jia hanehmiän, nej, je'e hajxy nøcxy ñä'a mäbøquia coo ja'a ho'ogypiä jia médsädä.”

17

1 Mänitá Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Tspicøxpä jäya'ay hajxy xjia wi'i yajtu'udägoyya'añ. Pero pøn jaduñ jatcøøby, haxøøg jiada'añ.

2-3 Nägüentä hajxy mwädität. Coo pøn yø'ø pigäna'c yajtu'udägóyyät, haxøøg jaduñ jiädät. Mejor ñä'ägä mejjwyipø'owøøjät molinopaanyo'xodsø'øy.

'Coo ja'a mbuhya'ay xñägädieeyó'owät, mhójàp jaduñ. Y coo xñámá'awät coo mmée'xät, mmée'xäp jaduñ.

4 Coo juxtujc-hooc xñägädieeyó'owät tu'xøøbä, y coo juxtujc-hooc xñámá'awät coo quia'a jatcø'øwaanä jaduñ, mmée'xäp jaduñ.

5 Mänitá Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Højtsä mäjaa jaac móoyyác neby højts maas hoy nmäbógät.

6 Mänitá Jesús yhadsooy:

—Coo mijts häxøpy mmäbøcy hoy jia tu'lii'xiä, coo yø'ø quepychaa hajxy mnámá'awät coo nøcxy ñimiejjwyipø'øyii, xquiudiünäbä mmädia'agyhajxy jaduñ.

7 Tøøg jaduñ mänáañäm, coo ja'a mmoonsä tu'ug wyiimbídät camjooty, nej, jaduñ mnámá'awädä: “Min cay.”

8 Caj pues, cab jaduñ mnámá'awät. Jaduñ mnámá'awät: “Høøch njøø'xy hädiüünäc, høøch puhbéjtäc maač cham ngaya'añ nhu'uga'añän. Mänit miich häyaa høxhaam mgáyät mhú'ugät.”

9 Ni mga'a Diosmó'owät coo ja'a mmädia'agy hänäjty tøø xquiudiünä.

10 Jaanä jaduñ mijtspä, coo hajxy hänäjty tøø mgudiünä nebiatiä Dios hänäjty tøø xyhane'emiän, jaduñä Dios hajxy mnámá'awät: “Cab højts hawiinmats xmió'owät Dioscujú'uyäp. Jadhuyyä højts tøø ngudiünä neby højts miich tøø xyhane'emiän” —nømä Jesús miänaañ.

11 Tu'uyóhñäbä Jesús hajxy hänäjty. Jerusalén hajxy hänäjty nøcxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a Samarianaax miøødnibiaadyiiñän ja'a Galileanaax.

12 Mänit hajxy miehch maa ja'a cajpthuung tu'ugän. Mänitä Jesús jiojcubaadøøyyä ja'a häna'c nämajcpä ja'a haxøøgpu'udsmøødpä. Pero cabä Jesús wiingön tiehm nämajtsä.

13 Mänit hajxy yaaxy:

—Jesús, Wiindsón, hõjts näxúu'tsäc.

14 Coo ja'a Jesús jaduñ yhiixy, mänit miänaañ:

—Nøcx hajxy niyajcähxø'ogøø maa ja'a teedyhajxiän.

Coo hajxy wyiimbijty, mänit hajxy cøjx nähwa'açh ja'a piu'uds.

15 Coo hajxy yhiixy coo hajxy hänajty tøø nähwa'açh, mänit tu'jäya'ay wyiimbíjcumbä. Mänit møc yaaxy coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä.

16 Mänitä Jesús hoy wyiinijicäda'agy. Høxtä mägujtsädaac naaxwiin. Mänitä Jesús Dyiosmooyy. Samaria ja'a craa hänajty chooñ.

17 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nämajc ndijy hajxy tøø nähwa'açh. Maa ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädaaxtujcpä.

18 Jagooyyä hädaa craa nidiuhm tøø wyiimbity Diospa'yaaxpä, y Samaria chooñ.

19 Mänitä Jesús ja'a craa nämayaayy:

—Tänaayyø'og, nøcxnä. Coo tøø mmäböcy, paadiä mbu'uds tøø cho'ogy.

20 Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy mänaa hänajty yhabaada'añ coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'oga'añ. Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduñ yaghixa'añ mänaa jaduñ yhabaada'añ.

21 Cab hajxy jaduñ miäna'ana'añ: “Xiids je'e”, o “Chaads je'e.” Tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ.

22 Mänitä Jesús ja'a jiamiøød nämayaayy:

—Habaadaamb jaduñ cooçh mijts xjia wi'i yhiixtägatsa'añ, høøçh ja'a Diosquexypä; pero cáböçhajxy xyhixa'añ.

23 Mänitä cu'ughajxy miäna'ana'añ cóogøch tyijy tøø ngäda'agy; pero cab hajxy mmäböçgät.

24 Jadúhnhøch ngäda'aga'añ nebiä wädsucän coo xim yam tiägø'oy hajajpä.

25 Pero jaançh tehm chaachpøgåambøch jayøjp. Cáböçh jäya'ayhajxy xmiee'xa'añ ja'a hajxy jäda'ahatypä.

26 Cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, jaduñnä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'owa'añ nebiä jecyjäya'ayhajxy hänajty jiatcø'oyän mänaa ja'a Noé hänajty jyijän.

27 Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i piøjp wi'i yhuucp hajxy hänajty. Mänitä Noé tiägøøyy barcojooty. Mänitä Dios ja'a nøøgomdägoy quiejxy. Cøjx hajxy jaduñ yho'ogy.

28 Jaduñ hajxy hänajty jiatcøøbiä mänaa ja'a Lot hänajty jyijän. Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i jiuuby wi'i tioo'p hajxy hänajty, wi'i ñiip hajxy hänajty, wi'i tiøjcojp hajxy hänajty.

29 Coo ja'a Lot jim choñ maa ja'a Sodomacajptootiän, mänitä jøøñ tiägøøyy cahbä møødä azufre. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy.

30 Jaduñnä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'owängombä cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, høøçh ja'a Diosquexypä.

31 Mänitxøø, pøn hänajty hijp tøjwiing, caj tiøjtägø'owät coo cøxiä wiinä yajpädsømat; jaduhyä piäyø'ogät. Y pøn hänajty hijp camjooty, caj wyiimbídät maa ja'a tiøjcän; jaduhyä tiu'ubøjtöwät.

32 Høxtahmäsä Lot tio'oxiøjc jiajty.

33 Põnä jiuḡyhajt hädaa yaabä naaxwiin ja wi'i yaghoyø'øwaamb, haxøøgtuum piada'aga'añii. Pero põnä jiuḡyhajt nähdugaamb, hodium je'le ñä'ägä nõcxa'añ.

34 Tøyhajt jaduḡñ, mänitcoods, nämetsc hajxy hänäjty mia'awa'añ tu'ugmaabejt. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii.

35 Jaduḡñä to'oxiøjc-hajxy hänäjty jiojtspä nämetsc. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii.

36 Jaduḡñä ya'adiøjc-hajxy hänäjty nämetsc tiuumbä camjooty. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii.

37 Mänitä Jesús miäyajtøwä:

—Wiindsøn, maa jaduḡñ jiada'añii.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tsipecøp jaduḡñ jiada'añii nébiøch cham̄ nmädia'aguiän.

18

1 Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy tehngajnä Dyiospa'ya'axät, coo hajxy mänaa quia'a jootmayhäät, hoyyä Dios quia'a ja tsoj hadsöwät.

2 Mänit miänaañ:

—Tsøḡ hajxy mädiäacäm. Jaduḡñä jäya'ay hijty tu'ug quiuduunghaty. Cabä Dios hänäjty wyiingudsähgø'øy ni ja'a miägajptjäya'ay.

3 Jimä yaamgto'oxy hänäjty tu'ug maa ja'a cajptän. Ja'a miädsip hänäjty jia wi'i ñäxø'øwø'øwaamby. Paady hänäjty jabom-jabom̄ ñøcxy maa ja'a cuduungän neby jaduḡñ pihhedøøjät.

4 Cabä yaamgto'oxy miädia'agy hänäjty ñä'ägä cudiunáanäxä. Mänitä cuduung tiägøøyy tajpä maabiä: “Cábøch põñ nwiingudsähgø'øy ni ja'a Dios ni ja'a jäya'ay.

5 Pero cooçh yø'ø yaamgto'oxy xwyi'i yhadsipy, ngudiunáanäbøçhä miädia'agy jaduḡñ, nébiøch min̄ xquia'a wi'i yhadsijpnät. Pø caj, jootmä'adäbøch häyaa.”

6 —Nømä cuduung miänaañ, ja'a Dios ca'a wiingudsähgøøbiä.

7 Jaduḡñä Dios ja'a yhuung pihhedaambä, ja'a hajxy xøømdsuhm̄ pa'yaaxpä.

8 Paquiä yhadsowa'añ. Pero høøçh ja'a Diosquexypä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, nej, je'enä ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäbøcyñjä.

9 Jimä jäya'ayhajxy hänäjty näje'e, wi'i yajcumayaamb hajxy hänäjty. Wyi'i piejxyp wyi'i tiehm̄by ja'a miägu'ughajpä hajxy hänäjty. Mänitä Jesús miänaañ:

10 —Tsøḡ hajxy mädiäacäm. Jaduḡñä jäya'ay metsc ñøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Tu'ug hänäjty tiuñ fariseo, tu'ug hänäjty tiuñ yajnähuudiutpä.

11 Ja'a fariseo, täna'a hänäjty Dyiospa'ya'axy: “Haay Dios, Dioscujú'uyäp cooçh nguhdujt quia'a haxøøgä. Cábøch nmeech cábøch nboty, cábøçhä to'oxiøjc nmøødä wiingpä. Cábøch jaduḡñ njatcø'øy nej yø'ø yajnähuudiutpän.

12 Hayúujøch naxy nhity metsc-hooc tu'ugpä semana. Nyéjpiøçhä diezmo homiänaajä.”

13 Jäguemjuøbiä yajnahjuudiutpä hänajty tiäna'ay. Cab hänajty nã'ägä tsajheebý. Jaanč tehñ jiootmayhajp hänajty je'e. Jaduhñ hänajty miäna'añ: "Haay Dios, høøch näxúu'tsäc. Nnajuøbiøch cooçh ngubojpã cooçh ngugãdieeyã."

14 Tøyhajt jaduñ, coo ja'a yajnahjuudiutpä wyiimbijnã, tøø ja'a piojppã quiãdieey hänajty yajnahwa'açhiijãm ja'a Diøãm. Pero ja'a fariseo, cab jaduñ yajnahwaatsã. Pøn ja wi'i yajcumayaamb, cabã Dios quiumay. Pero pøn ca'a yajcumayaamb, je'edsã Dios jaduñ quiumaaby.

15 Mänitã pigãna'c-huunghajxy näje'e wiomejtsã maa ja'a Jesúsã, nebiã Jesús jaduñ quiunúu'xät. Coo ja'a jiamiøødhajxy jaduñ yhiyxý, mänit hajxy tiägøoyy hojppã ja'a pigãna'c-hajxy tøø wiomeçhiijãbã.

16-17 Mänitã Jesús nãmaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Weençh yø'ø pigãna'c-hajxy xñãmiñ. Ca'a hajxy mhaducy. Yø'ø pigãna'c-hajxy, chojpiã jioothajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miãbøgät. Cab hajxy yajcumaya'añ. Pønã jioot jaduñ tsojppã coo ja'a Diosmädia'agy miãbøgät, pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jim nøcxaamb maa ja'a Dioswiinduuman. Tøyhajt jaduñ.

18 Mänitã Jesús miäyjtøwã ja'a copc-hajppã tu'ug:

—Jwiindsøn, mhoyhãna'c miich. Tiich ngudiünãp nébiøch çøjxta'axiøø njugyhãdät nebiã Dios jiuçghatiã.

19 Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Tiich coo xñãma'ay cooçh nhoyhãna'cã. Jagooyyã Dios tu'ug yhooyã.

20 Mjajpy jaduñ nebiã Dios tøø xyhanéhãm, tuhmðs: "Cabã to'oxiøjç wiingppã mmøødhãdät; ca'a mjãya'ay-yagho'ogy; ca'a mmeeçh; ca'a mhøhnda'agy; mwiingudsãhgø'owãp ja'a mdaj ja'a mdeedy."

21 Mänitã copc-hajppã miãnaañ:

—Ngudiüumbiøch jaduñ. Chüucnøch jaduñ nmãdsohndaacy ja'a wiinmahñdy hoybã.

22 Mänitã Jesús miãnaañ:

—Jadu'tu'uyyã mga'a yajpedyii. Cøx toog mãduhñtiã mmøødã; mänitã häyoobãya'ay mnã'ã mó'owät. Coo jaduñ ngudiünãt, mänit jim mdãgø'owät tsajpootyp. Hoorã, høøçh padu'ubøjçãc.

23 Mänitã craa jiootmabiøjcy, je'eguiøxpã coo hänajty jiaanç tehñ miäyøøjã.

24 Coo ja'a Jesús yhiyxý coo ja'a craa hänajty tøø jiootmabiøcy, mänit miãnaañ:

—Jaanç tehñ chip jaduñ coo ja'a mäyøøjãya'ayhajxy jim tiägø'owät Dioswiinduun.

25 Maas paquiã ja'a camello ñaxø'owät ja'a xuhñdyjutjooty quejee ja'a mäyøøjãya'ayhajxy jim tiägø'owät Dioswiinduun.

26 Mänitã jãya'ayhajxy miãnaañ, ja'a hajxy hänajty jim mãmädoonaabiã:

—Pønãda'a jim nã'ã tägø'owãp Dioswiinduun.

27 Mänitã Jesús miãnaãngombã:

—Mädyii ja'a jãya'ayhajxy quia'a jadaamby, Dios mãbøcypã jadaamby.

28 Mänitã Pedro miãnaañ:

—Tøøds højts ngøxy najtshixø'oy mãduhñtiã højts hijty nmøødã, neby højts miich hoy nbanøçxät.

29 Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ, pønä tiøjc najtshixø'øwaamb, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a piuhya'ay, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, ja'a Diosmädia'agyquixpã,

³⁰ piaadaamby ja'a maas hoybã ja'a maas weenbã hädaa yaabã naaxwiin. Y coo hñajty tøø yho'nä, mänit hñajty cøjxta'axiøø jjugyhada'añ nebiã Dios jugyhatiän.

³¹ Mänitã Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy ja'a nämajmetspã. Mänit miänaañ:

—Yam hajxy nnøcxäm Jerusalén. Jímhøch njada'añ nhabeta'añ nébiøchã Diosquexyhajxy jecy xmiädiaaquiän, høøch ja'a Diosquexypã.

³² Xquiø'dägø'øwáambøch ja'a teedywiindsøñhajxy ja'a jäguembäya'ayhajxy. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'øwáambøch hajxy.

³³ Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xyagho'ogaanã. Y cudägøgxøøjoch njuypioğa'añ.

³⁴ Cabã Jesús ja'a jiamiøødhajxy hñajty ñä'ägã wiinjuø'øy nebiã Jesús hñajty miädia'agy. Tsip hñajty miädia'agy.

³⁵ Coo ja'a Jesús hajxy hñajty tøø miäwiingoönã maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Jericó, jimã wiindspã hñajty tu'ug yhäñ'ay tu'haam. Xäðø'øñ hñajty yujwaamby.

³⁶ Coo miädooy coo jäya'ay hñajty may wyi'i ñaxy, mänit yajtøøyy tii jájtãp.

³⁷ Mänitã yhawáañäxã coo ja'a Jesús hñajty ñaxy, ja'a Nazaret-tsohmã.

³⁸ Mänitã wiindspã yaaxy:

—Jesús, miichã David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsác.

³⁹ Ja'a hajxy hñajty jawyiin najxpã, mänit hajxy yhojy coo yhamónãt. Pero maas møc jaduhñ jiaac yaaxy:

—Miichã David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsác.

⁴⁰ Mänitã Jesús tiänaaxiøjpy. Mänit miänaañ:

—Yajmets yøø wiindspã yaa.

Coo ja'a mähdiojc yajmejtsã maa ja'a Jesúsän, mänitã Jesús ja'a wiindspã miäyajtøøyy:

⁴¹ —Nébiøch miich nbuhbédãt.

Mänitã mähdiojc yhadsooy:

—Wiindsøn, høøch hii yaghijxø'cãc.

⁴² Mänitã Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhñ mhijxø'øgy coo tøø mmäbøcy.

⁴³ Mänitiã ja'a wiindspã jiaançh hijxø'cy. Mänitã Jesús piadu'ubøjcy. Mänit tiägøøyy mänaambã coo ja'a Dios miøjjã jiaançhã. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ hijábã, jaduhñ hajxy miänaambã nägøxiã coo ja'a Dios miøjjã jiaançhã.

19

¹ Mänitã Jesús quiajptägøøyy Jericó. Mänit ñajxy cajptooty.

² Jimã mäyøøjäya'ay hñajty tu'ug ja'a xøhajpã Zaqueo. Wiindsøn hñajty tiuumby maa ja'a yajnähjuudiutpähajxiän.

³ Ja'a Zaqueo, jia wi'i yhixaambiã Jesús hñajty, pero cab hñajty hoy yhixa'añ je'eguiøxpã coo hñajty jiaançh tehñ ñaaxypã, møødã jäya'ayhajxy hñajty jiaançh tehñ miayyã.

⁴ Mänit päyø'øgiã ñøcxy maa ja'a Jesús hñajty ñaxø'øwa'añän. Mänit piejty quepyquixp, nebiã Jesús jaduhñ hoy yhixãt.

5 Coo ja'a Jesús jim ñajxy, mänit yuughee'py maa ja'a Zaqueo hänajty yhäña'ayän. Mänitä Jesús miänaañ:

—Zaqueo, tsógämäts, mänácäts, mejtsta'agáamböch jim maa miich mdöjcän.

6 Mänitä ja'a Zaqueo miänajcy. Mänitä Jesús hoy yajtöjtägö'oy jootcuyc.

7 Coo ja'a cu'ug jaduñ yhiyxy, mänit hajxy tiägööyy mänaambä cooc jaduñ quia'a hoyyá coo ja'a Jesús jim miejtstá'agät maa ja'a cubojpáya'ay cugädieejäya'ay tiöjcän.

8 Mänitä Zaqueo tiänaaayö'cy. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, huuc mäadow, mäduhñtiöch nmöödá, cúpc-höchä häyoobäya'ay nnä'a mo'owa'añ. Pönjátyhöch töö nmämeech höhnda'agymiädia'agyhaam, mädaaxjaduhñtiöch nyajwiimbida'añ.

9 Mänitä Jesús miänaañ:

—Jädá'ajöchä piojpä quiädieeyhajxy nyajnáhwa'adsaanä hädaa tögootypä, je'eguiöxpä coo yhAbraham yhap yhocä hädaa craabä, hoy jia nä'a ya-nähjuudiu'udy.

10 Páadyhöch yaa töö ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, hööch ja'a Diosquexypä, nébiöchä jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy jaduñ nyajnáhwá'adsät. Jaduhñhöch njoot chocy.

11 Mäwiingóonnäbä Jesúshajxy hänajty Jerusalén. Miädóowäbä cu'ugä Jesús miädia'agy hänajty. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ cooc hänajty töö yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxö'oga'añ.

12 Paadiä Jesús tiägööyy mädiaacpä:

—Jaduñnä mäyööhána'c hänajty tu'ug. Nöcxaamb hänajty jäguemnaax coo hänajty mio'owa'añii möjtuung maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit hänajty wyiimbida'añ.

13 Coo hänajty tiu'uböga'añ, mänitä mioonsä ja'a majcpä miöjyaaxy. Mänitä maxiädö'öñ hajxy nägöxiä yajcö'ödägööyyä. Mänitä mäyöøjäya'ay miänaañ: “Mäduhñtiöch jäguem nhida'añ, myajmayó'öwäp hädaa xädö'öñ hajxy.” Mänitä craa tiu'uböjcy.

14 Jaanč tehñ xiöoghájtäbä craa jim maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänitä cu'ugä capxy quiejxy coo hajxy hänajty quia'a tsoy coo ja'a craa jim quiopc-hádät maa ja'a quiajpthajxiän.

15 Coo ja'a craa hänajty töö tiuungwiingpöjnä, mänit wyiimbijnä maa ja'a quiajptän. Mänitä mioonsä miöjyaaxy ja'a xädö'öñ hajxy hänajty töö yajcö'ödägö'öyijäbä. Yajtöwaambiä craa hänajty mäduhñjaty hajxy hänajty töö yajmayö'öy.

16 Mänit tu'ug miejch. Mänit miänaañ: “Wiindsón, majcjaduhñtiä ja'a mxädö'öñ töö miayö'öy.”

17 Mänitä craa yhadsooyy: “Jaanč tehñ yhoy miich töö mgudiuñ. Wéñtiöch miich hijty töö nyajcö'ödägö'öy. Coo hoy töö mgudiuñ, páadyhöch miich nyajnáhdijy coo mgopc-hádät maa yö'ö majcpä cajptän.”

18 Mänitä wiingpä miejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsón, mägoöxcjaduhñtiä ja'a mxädö'öñ töö miayö'öy.”

19 Mänitä craa yhadsoögombä: “Jim miich mgopc-hada'añ maa ja'a mägoöxpä cajptän.”

20 Mänitä wiingpä jiaac mejtspä. Mänit miänaañ: “Wiindsón, chaadsä mxädö'öñ. Paayyájóotyhöch hijty nyaghity.

21 Miičhōch hijty ndsähgōøby je'eguiōxpä coo miich mjootmōjjä, coo miich myajpādō'ogy maa hijty tōø mga'a päda'aguiän."

22 Mänitä mäyōøhäna'c miänaaŋ: "Caj miich hoy tōø mgudiuñ. Hamdsoo miich mmäna'añ coooh njootmōjjä, coooh nyajpādō'ogy maach hijty tōø nga'a päda'aguiän.

23 Jimhōch nxädō'ōñ häxōpy tōø xpiädaacä maa ja'a bancon, neby jaduñ cu miayōøyy, mäduñtiōch hoy jäguem tōø nwädity."

24 Mänitä craa ja'a jäya'ay ñämaayy ja'a hajxy hänajty jii by tänaabiä: "Pōjcä yō'ø craa yō'ø xädō'ōñ. Mo'ow yō'ø craa ja'a xädō'ōñ majcjaduhñtiä tōø yajmayō'oyäbä."

25 Mänit hajxy yhadsooyy: "Wiindsōñ, tisän, ximä xädō'ōñ may miōødäbä."

26 Mänitä mäyōøhäna'c yhadsooyy: "Hōøch jaduñ mänaamb; pōñ may mōød, maas may mi'owa'añii. Pero pōñ weeñtiä miōød, pōgäänäxäp cōxiä mäduñtiä miōødä.

27 Y ja'a nmädsiphōchhajxy, ja'a hōøch hajxy xxiōøghajpä, yajmñ hajxy yaa; yagho'og hajxy yaa maačh nwiinduumän" —nōmä Jesús miänaaŋ.

28 Mänitä Jesús hajxy tiu'ubōjcombä. Jerusalén hajxy hänajty ñōcxy.

29 Mäwiingōomb hajxy hänajty maa ja'a cajpt hänajty metsc xiōhatiän Betfagé mōødä Betania, mäwiingōñ maa ja'a tun hänajty xiōhatiän Olivos. Mänitä Jesús ja'a jiamioød metsc

30 ñämaayy:

—Nōcxō'og hajxy jim maa yō'ø cajptän. Jim cajptpa'a ja'a burrohuung hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pōñ ñä'ägä yaghñaabietyñä.

Mmäguejō'owäp hajxy; mänit hajxy yaa mmämíñät.

31 Coo pōñ xmiäyajtōwät tii ja'a burro hajxy coo mmäguejō'oy, mänit hajxy mhadsōwät coooh hōøch jaduñ nmäna'añ.

32 Mänitä burro hajxy hoy jiaanč paady nebiä Jesús hänajty tōø miäna'añän.

33 Jimä burro hajxy hänajty miäguejō'oy, mänit hajxy ñämaayy ja'a cuburrohajxy:

—Tii yō'ø burro hajxy coo mmäguejō'oy.

34 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Hōjts nwiindsōñ jaduñ mänaamb.

35 Mänitä burro hajxy yajnōcxy maa ja'a Jesúsän. Mänitä wyit hajxy piädaacy burronähgōxp. Mänitä Jesús hajxy yajpejty burronähgōxp.

36 Mänitä cu'ugä wyit hajxy tiägōøyy najtswidsoöbiä tu'haam maa ja'a Jesús hänajty ñaxō'owa'añän.

37 Olivostunmōjcä tu'u hänajty ñaxō'oy. Coo hajxy miejtsnä maa ja'a wiinnäcän, mänitä Jesús jiamioødhajxy tiägōøyy yaaxpä jōjpä je'eguiōxpä coo hajxy hänajty xioonda'agy. Nämäyä Jesús jiamioødhajxy hänajty. Jaduñ hajxy hänajty ya'axy coo ja'a Dios miōjjä jiaančhä, coo hajxy hänajty tōø yhixy ja'a hoy-yagiuōññajatypä ja'a Jesús hänajty tōø yajcähxō'oguiäbä:

38 —Mōj jaanč hädaa gobiernä; Diosquexy hädaaduhñ. Mōj jaančhä Dios jim tsajpootypä; ween hajxy jim xioonda'agy —nōm hajxy hänajty ya'axy.

39 Jimä fariseoshajxy hänajty näje'e piadäna'ay. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy: —Wiindsōñ, mhōjöp yō'ø mjamiōødhajxy.

40 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhōch yō'ø häna'c cu nja hoj, cab häna'c häyaa ñä'ä hamóombät; maas mōc hajxy ñä'ägä yá'axät.

⁴¹ Coo ja'a Jesús hánajty jim miedsaanä Jerusalén, coo jaduhñ ñáheebøøyy, mänit tiägøøyy jøøbiä.

⁴² Mänit miänaañ:

—Yøø Jerusalénpäya'ayhajxy, cooñ hajxy cu xchojcy, jootcuyc hajxy häxøpy yhity. Tøø yhabaady coo ja'a cu'ughajxy cu jiootcugøøyy. Pero cab hajxy wyiinjuø'øwa'añ. Cábøch hajxy xchoga'añ xmiee'xa'añ.

⁴³ Haxøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ. Medsaambä miädsiphajxy. Mänit hajxy juuhguraajø'øwa'añii piquiä.

⁴⁴ Cab hajxy yajmäjäda'aga'añii. Yagho'ogáanäp hajxy jaduhñ. Mänitä quiajpthajxy quihdägoyya'añ. Paady hajxy jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ cooñ hajxy jaduhñ xquia'a tsoga'añ.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús miejch cajtooty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy høxquejxpädsøømbä pønajaty jii by juuby too'p.

⁴⁶ Mänit miänaañ:

—Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eñ ndøjc hajxy xwiäänät cooñ hajxy jii by xpia'yá'axät.” Ja'a Dios jaduhñ mänaañ. Pero mijts, jaduhñ hajxy mwa'añ meedsøhñdy.

⁴⁷ Najxpäxøø ja'a Jesús hánajty jii by yajñähixø'øyy tsajtøgooty. Pero ja'a teedywiindsøñhajxy møødä ley-yajñähixøøbiähajxy, quiojyquiapxytiuumby hajxy hánajty nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, møødä cu'ugwiindsøñhajxy.

⁴⁸ Pero cab hajxy hánajty ñajuø'øyy neby hajxy jiatcø'øwät je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug ja'a Jesús miädia'agy hajxy hánajty jiaanñ tehñ miämädoonaayä.

20

¹ Jiibiä Jesús ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy hánajty yajñähixø'øyy tsajtøgooty, mänitä Jesús ñámejtsä ja'a teedywiindsøñhajxy møødä ley-yajñähixøøbiähajxy møødä copc-hajpähajxy.

² Mänit hajxy miänaañ:

—Pønä cuhdujt tøø xmio'oy coo ja'a cu'ug tøø mhøxquejxpädsømny tsajtøgooty, y coo tøø mdägø'øyy yajñähixøøbiä.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Chaadts mijts nmäyajtøwaambä. Mhadsówäp hajxy jaduhñ:

⁴ Coo ja'a Juan hijty wiädity mäyajnäbejpä, pøn jaduhñ quejx, Dios tøgä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'ä hadsooyy.

⁵ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

—Neby hajxy nnä'ä hadsówämät; coo hajxy nmánáanämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit yhadsowa'añ: “Tii hajxy coo mga'a mäbøjcä.”

⁶ Y coo hajxy nmánáanämät coo jäya'ay quiejxy, mänitä cu'ug hajxy xquihgá'tsämät. Hiñ, haagä mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a Juan tøø quiexyijäm ja'a Dios.

⁷ Mänit hajxy yhadsooyy coo hajxy quia'a najuø'øyy pønä Juan quejx mäyajnäbejpä.

⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ni høøch nga'a nägapxa'añ pønñøch ja'a cuhdujt tøø xmio'oy.

⁹ Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä:

—Jaduhñä jäya'ay tsaatpcam piädaacy maa ja'a ñaaxän. Mänit yhadoo'tujcy. Mänit tiu'ubøjcy. Jägüem ñøcxy. Jegaamb hánajty jim.

10 Coo ja'a tsaatypcam yhabaaty, mänitä mioonsä tu'ug quiejxy coo ja'a tsaatypcam piuhmo'owóóját. Mänitä mioonsä quioxhó'cäxä. Caj tii yajmäwiimbijtä.

11 Mänitä mioonsä tu'ug quiejxcumbä. Jaduhñä mähdiojc quioxhó'cägombä. Haxóogjaty jaduhñ ñämaayyá. Ni je'e tii quia'a mooyyá.

12 Mänitä wiingpä jiaac quiejxcumbä. Nähdsäbit cuhdsäbit ja'a mähdiojc piädaacänä.

13 Mänitä cudsatypcam miänaañä: "Nébiöch nnä'ä jatcó'owät. Tóöch cham nnajuó'oy. Hädaa nhúunghöch, njaançh tehñ chójpiöch njaançh tehñ pia'häyóobiöch hädaa. Nhuuc quéxyhöch hädaa. Coo yhöxcabóóját, wehñdä wyiingudsähgö'owóóját." Mänitä yhuung quiejxy.

14 Coo yhöxcajpä, mänit hajxy tiägóoyy ññámáayyábä, ja'a tsaatypcam hajxy hánajty hajoodiujpá: "Ja'a cudsatypcam yhuung yó'ö. Coo yó'ö tieedy jaduhñ yhó'ogät, yó'ö máhmö'owaamb cudsatypcam. Tsog hajxy yaghó'cäm neby hajxy jaduhñ nmämähmóoyyämät."

15 Mänitä cudsatypcam yhuung yhöxwijtspädsómäxä. Mänit hajxy yaghó'cy.

Mänitä Jesús yajtóoyy:

—Nebia cudsatypcam jiatcö'owa'añ coo yhuung yaghó'cäxä.

16 Nöcxamb yagho'tägatsa'añ ja'a yhuung tóö yaghó'cäxäbä. Mänitä wiinghäna'c ja'a tsaatypcam yaghajoodiuga'añ.

Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Ni ja'a Dios jaduhñ quia'a mäná'anät.

17 Mänitä Jesús ja'a cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Nej mijs ja'a Diosmädia'agy myajmädia'agytiägó'oy coo miäna'añ:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tójcojpä hajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuundsohn.

(Jesús hamdsoo niñänóömä nebiä tsaajän je'eguiöxpä coo hánajty quia'a tsocy quia'a mee'xylijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owáañäbä Jesús hánajty möjtuung.)

18 Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pöñ jaduhñ cá'awäp yó'ö tsaanähgöxp, tágóyyäp jaduhñ. Y coo pöñ ññghahbedóóját yó'ö tsaa, tágóyyäp je'ebä.

19 Mänitiä ja'a Jesús jia madsaañä ja'a teedywiindsöñhajxy möödä ley-yajñähixöbiähajxy. Ñajuóoby hajxy hánajty coo hajxy hánajty tóö miädia'agyii. Pero cabä Jesús ñä'ä majtsä je'eguiöxpä coo ja'a cu'ug hánajty chähgö'oylijäm ja'a teedywiindsöñhajxy.

20 Mänitä häna'c hajxy yajñähdiyy coo hajxy ñibiäda'agóóját nebiä hoyhäna'cän. Nöcxäp hajxy miädoy nebiaty ja'a Jesús hánajty miädia'aga'añ. Coo ja'a Jesús quiapxtägóyyät, mänit hajxy ñäxó'owó'owa'añ maa ja'a gobernadorän.

21 Mänitä Jesús hajxy miäyajtóoyy:

—Wiindsöñ, nnajuóoby höjts coo miichä töyhajt myajñähixö'oy ja'a Diosmädia'agy. Hopiöñä miich mmóödmädia'agy; y caj miich pöñ mmöjpäda'agy, hoy pöñ möjtuung jia möödä.

22 Höjtsä töyhajt móoyyác. Coo höjtsä gobiernä hánajty xyagjuy xya-jmo'ona'añ, nej, hoyyáda'a jaduhñ coo höjts njúyädä.

23 Pero ñajuóobiä Jesús hánajty coo hánajty jia yajcapxtägóyya'añii. Mänit miänaañ:

—Tiiçh hajxy coo xjia wi'i jiojcapxö'owa'añ.

24 Høøchä xädø'øñ tu'ug yaghjxäc. Pøñ yhajahñaxy yø'øduhñ, pøñ xiøø yø'øduhñ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

25 Mänitä Jesús miänaangombä:

—Pues, mmó'owäp ja'a gobiernä hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy. Y mmó'owäbä Dios hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy.

26 Cabä Jesús hajxy hänäjty hoy yajcapxtägoyya'añ cu'ughagujc. Yagjuøoyy hajxy jaduñ coo hoy yhadsooyy. Y cab hajxy waamb miänaañnä.

27 Mänitä Jesús ñamejtsä ja'a saduceoshajxy näje'e, ja'a hajxy jaduñ mänaambä cooc tyijy ni pøñ quia'a jujyipiøga'añ. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

28 —Wiindsøn, jaduñdsä Moisés jecy quuijahy, cooc ja'a ya'adiøjc hänäjty tu'ug tøø yho'ogy, y cooc ja'a yaamgto'oxy ja'a huung quia'a møødä, mänitägä quiapy wyiingpøgät, nébiägä yhuung jaduñ miähmø'øwät ja'a piuhya'aguiøxpä.

29 Jaduhñä häna'c-hajxy hänäjty, näjuxtujc tu'que'ex. Ja'a craa møjpä, mänit jia pøjcy. Mänit yho'cy. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøoyy.

30 Mänitä jiwidsømy ja'a yaamgto'oxy jia wiingpøjcombä. Mänit je'e yho'combä. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøøbiä.

31 Mänitä yaamgto'oxy ja'a quiapy jia wiingpøjcombä jatu'ug. Jaanä jaduñ yho'combä. Nägøxiä ja'a yaamgto'oxy ja'a quiapy jia møødsänaayy ja'a näjuxtujpä; cøjx hajxy yho'ogy, y ni pøñ yhuung quia'a mähmøoyy.

32 Mänitä yaamgto'oxy jiaag ho'pä.

33 Hoorä, coo hajxy hänäjty tøø jiuujyipiøjnä, pøñä to'oxiøjc tøyhajt møødsäna'awaamb ja'a näjuxtujpä, jim tsajpootyp.

34 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hädaa yaabä naaxwiin, pøjp huucp ja'a jäya'ayhajxy yaa.

35 Pero pønjaty jujyipiøgaamb, pønjaty nøcxaamb tsajpootyp, cab hajxy jim piøgaannä yhu'ugaannä.

36 Cab hajxy mänaa yho'tägatsaannä. Cooc hajxy hänäjty tøø jiuujyipiøjnä, jaduñ hajxy miähmø'øwaañnä nebiä Dioshuungän, nebiä Diosmoonsän.

37 Hamdsoo ja'a Moisés hajxy xyajñähixøoyyäm coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuujyipiøga'añ, jiiyby maa jaduñ myiñän coo ja'a hujtshuung hänäjty tiøy tu'ug. Jaduhñ jiiyby myiimbä coo ja'a Dios wyiingudsähgø'øyiñäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob.

38 Cabä Dios wyiingudsähgø'øyiñäm ja'a ho'ogypiähajxy. Ja'a jujcyjiäya'ayhajxy, je'eds hajxy jaduñ wiingudsähgøøby ja'a Dios.

39 Mänitä ley-yajñähixøøbiähajxy näje'e miänaañ:

—Wiindsøn, yajxøn miich jaduñ mmädia'agy.

40 Cabä Jesús hajxy waamb ñämaañä je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty chähgøøñä.

41 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mmäna'añ cooc ja'a David yhuunghaty ja'a Diosquexy.

42 Hamdsoo ja'a David miänaañ maa ja'a Salmos quuijahyyän:

Mänitøchä Dios ja'a nwiindsøn xñämaayyä:

“Yaads min häña'aw nhahooguiø'øhäampiøch,

43 høxtä cónøchä mmädsip tøø nga'a yajmäjädaacäm.”

44 Cooc ja'a David ja'a Diosquexy hamdsoo ñämaayy “wiindsøn”, nébiäts jaduñ ñä'a huunghädät.

45 Jimä cu'ughajxy hänajty nägøxiä miämädoona'ay, mänitä Jesús nãmaayy ja'a jiamiødhajxy:

46 —Ca'a yøø ley-yajnahixøøbiä miädia'agy hajxy mmäböjca. Yoñwitmøød hajxy wyi'i wiädity je'eguiøxpä coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ. Jaduhnä jioothajxy jia tsocy coo hajxy jim wyiingudsähgøøwøøjat halaplaaz. Jiiby hajxy yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän jiiby tsajtøgooty, chaads jim maa ja'a xøø jiadyijän.

47 Y piójcäbä yaamgt'oxy ja'a tiøjc hajxy. Wi'i yajcumayaam̄b hajxy, paady hajxy wyi'i Dyiospa'ya'axy jejcyjaty. Hanaxiä hajxy chaächtiuna'añii.

21

1 Tsajtøgootiä Jesús hänajty, mänitä mäyøøjäya'ay yhijsy coo xädø'øn hajxy hänajty quiuyoxø'y.

2 Mänitä yaamgt'oxy tu'ug yhijspä ja'a jaanč teh̄m yhäyoobä. Jagooyyä xädø'ønluung hänajty miøødä metsc. Je'eduhñ cøjx yecy.

3 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduñ, maas may hädaa yaamgt'oxy häyoobä ja'a xädø'øn tøø quiuyoxø'y quejee yøø mäyøøjäya'ayhajxy.

4 Yøø mäyøøjäya'ayhajxy, je'e hajxy quiuyoxøøyy mäduhñtiä hajxy tøø yajcunaxy. Pero hädaa yaamgt'oxy, je'e cøjx quiuyoxø'y mäduhñtiä hijty nãgaya'añ.

5 Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty näje'e tsajtøgooty. Jaduhñ hajxy hänajty miädia'agy coo ja'a tsaä jiaanč teh̄m yajxonjatiä, coo hajxy tøgooty yajxon jiaanč teh̄m yhijsy nebiatiä jäya'ayhajxy hänajty tøø piäda'aguiän. Mänitä Jesús miänaañ:

6 —Habaadaam̄b jaduñ coo hädaa tsajtøjc jyida'añ cøxiä.

7 Mänitä Jesús nãmaayyä:

—Wiindsøn, mänaa jaduñ jiada'añii. Tii hijxtahñd jaduñ naxaam̄b coo hänajty tøø yhabaatnä.

8 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcøøwøøjäp hajxy, cab hajxy myajwiinhøønät. Nämäy hajxy wiädita'añ. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøchä Dios tøø xquiexy”, y “Tøø yhabaatnä.” Pero cab hajxy mmäbögät.

9 Coo hajxy jaduñ mmädoyhädät coo tsip piädø'øga'añ, cab hajxy mdsähgø'øwät. Jayøjpä tsip jiada'añii, cahnä hänajty yhabaadyñä.

10 Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nimiädsibø'øwáanäbä wiingcajtjaty.

11 Møc hujx jiädita'añ. Jadaänäbä yuuxøø møødä pa'am wiinduhmyhagajpt. Y jimä hochähgøøñäjatypä quiähxø'øga'añ tsajtwiing.

12 Pero cahnä hänajty yhabaadyñä, xmiadsaam̄b mijts ja'a jäya'ayhajxy. Xyajnøcxaam̄b hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Jiiby hajxy xñäxø'øwø'owa'añ. Xchumaam̄b hajxy jaduñ. Xyajnøcxaam̄b hajxy maa ja'a gobiernäwiinduumhajxiän. Ja'a høøhcøxpä hajxy xchaaçhtiuna'añ.

13 Coo hajxy jaduñ mjädät mhabétät, mänitøch hajxy xmiädiä'agät.

14 Wiinjuø'ow hajxy jaduñ. Cab hajxy jäguemiä mwiinmahñdyhädät waam̄baty hajxy mhadsówät.

15 Høøch mijts nbuhbedaam̄by. Nmo'owáam̄biøch mijts ja'a wiinmahñdy nebiä mmädsip hajxy mga'a yajmjädä'agät.

16 Høxtä xñähdugaambä mdeedy hajxy mөөдä mbuhya'ayhajxy mөөдä mjujy mmägu'ughajxy mөөдä mmägu'ughajpähajxy. Näjë'eyyam mijts häna'c xyagho'oga'añ.

17 Nägөxiä hajxy xxiөөghada'añ maa ja'a hөөчhcөxpän.

18 Hoy hajxy cөxpänejpiä cu mja jat cu mja habet, tsipcөxp hajxy hodium mnөcxa'añ.

19 Coө hajxy hamuumdu'joot mmee'xtügät, mdägө'өwäp hajxy jim tsajpootyp.

20 'Coo hajxy mhíxät coө ja'a Jerusaléncajpt hänäjty tөө jiuhibigө'өyíjäm ja'a miädsip, mänit hajxy mnajuө'өwät coө hänäjty tөө yhabaatnä coө Jerusalén quiuhdägoyya'añ.

21 Pөnjaty hänäjty yaa hijp Judeanaaxooty, tsipcөxp hajxy piäyө'өгät, nөcxäp hajxy jim maa ja'a tunän. Pөnjaty hänäjty yaa hijp Jerusaléncajptooty, tsipcөxp hajxy yaa chöönät. Pөnjaty hänäjty hijp camjooty, cab hajxy ñөcxtägätsät quiajptooty hajxy.

22 Jaanч tehм chaachpөgaambä jäya'ayhajxy nägө'ө nädecypä. Jadäänäp jaduһñ nebiaty jii by myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coө jiada'añii.

23 Jaanч tehм chaachpөgaambä to'oxiөjc-hajxy hänäjty, ja'a hajxy hänäjty moxtsa'amhajpä, ja'a hajxy hänäjty maaxhuungmөөdpä. Hoyhoyyä jäya'ayhajxy yaa chaachpөga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanч tehм yajcumädowäänäp hajxy jaduһñ.

24 Näjë'e hajxy yho'oga'añ coө ja'a tsip jiada'añii. Näjë'e hajxy miadsa'añii. Mänit hajxy yajnөcxa'añii wiinduhmyhagajpt. Minaambä jäguemjäya'ay ja'a Jerusaléncajpt hajxy yajma'ada'añ, høxtä coönä yhabétät coө ja'a cuhdujt hajxy piөjcäxät coө hajxy jaduһñ quia'a jatcөөñät.

25 'Cähxө'өgaambä hijxtahnd maa ja'a xөөjän, maa ja'a po'ojän, maa ja'a madsa'ajän. Pädө'өgaambä mejy; jäditaamb jaduһñ. Paadiä cu'ughajxy chähgө'өwa'añ wiinduhmyhagajpt.

26 Wiinmahñtiägoyyaambä jäya'ayhajxy coө hothähgөөñä yaa jiada'añii hädaa yaabä naaxwiin. Tsäyuyyaambä xөө chaadsä po'o chaadsä madsa'a.

27 Mänitөch ngädaactägatsa'añ joc-hagujc, hөөч ja'a Diosquexypä. Hajjábөch ngäda'aga'añ mäjaamөөд. Xyhixäämbөchä jäya'ayhajxy.

28 Coө jaduһñ jiadөөjät, mänit hajxy mjootcugө'өwät. Mänit hajxy mbädsөma'añ hawa'adstuum.

29 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Hөxtahmдsä quepychaa,

30 coө hajxy mhixy coө wiamy, mnajuөөby hajxy coө pioodtägөөñä.

31 Jaduһñ mäwíñäts je'e coө ja'a hijxtahnd hajxy mhijxtsöönät, mnajuө'өwäp hajxy jaduһñ coө yhabaatnä coө Dios ja'a miäjaa yajcähxө'өga'añ.

32 'Coo jaduһñ yhabáadät nébiөch cham nmädia'aguiän, cahnä jäya'ayhajxy hänäjty quiөxy ho'ogyñä ja'a hajxy jäda'ahatypä. Tөyhajt jaduһñ.

33 Tägoyyaambä tsajtwiing mөөдä naaxwiin, pero tөjiadaamb nébiөch cham nmädia'aguiän.

34-35 'Mniyajcopcө'өwөөjäp hajxy. Cab hajxy mnajuө'өy mänáajөch ngädaactägatsa'añ. Paady hajxy hoy mhídat. Cab hajxy mhu'ug cab hajxy mjөө'xät. Cab hajxy tii mhadsögät hädaa yaabä naaxwiin. Pөnjaty jaduһñ ca'a cudiumb, haxөөg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, høxtä hoy hajxy maa cu jia tsäna'aw.

36 Nähix hahixø'ø hajxy mhídat. Homiánaajä hajxy mDiospa'yá'axät neby hajxy haxøøg mga'a jat mga'a habétät, nébiøch hajxy hoy xwyiin-gudsähgø'øwät, høøch ja'a Diosquexypä.

37 Xøømbaadiä Jesús hánajty yajnáhixø'øy tsajtøgooty. Coodspaady hánajty wiädity maa ja'a tuñ xiøhatiän Olivos.

38 Jopynä ja'a jäya'ayhajxy hánajty quiøxy hamugø'øy tsajtøgooty coo ja'a Jesús miädia'agy hajxy hánajty wyl'i yhamädoowhidaanä.

22

1 Tøø ja'a pascuaxøø hánajty miäwiingoonnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy hánajty quiayyän ja'a cajpä tsooy miøødäbä.

2 Jia wi'i xyiictaacypy jia wyl'i miädiaactaacypy ja'a teedywiindsøn hajxy hánajty møødä ley-yajnáhixøøbiähajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Pero chähgøøbiä cu'ug hajxy hánajty.

3 Mänitä Judas Iscariote ja'a Satanás jioottägøøyy quioptägøøyyä. Jesús jiamiøød hánajty je'e tu'ug maa ja'a nämajmetspän.

4 Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn hoy miøødmädia'agy møødä møjhjäpä hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Je'e yajmøødmädiaac nebiä Jesús yajcø'ødägø'øwät.

5 Mänitä teedywiindsøn hajxy xioøn daacy. Mänitä Judas hajxy ñämaayy coo xädø'øn hajxy mio'owa'añ.

6 Mänitä Judas ñähadsooyy. Mänit tiägøøyy wiinmahñdyhjäpä nebiä Jesús yajcø'ødägø'owa'añ, mänaa ja'a cu'ughajxy hánajty quia'a jaty mayyän.

7 Mänitä pascuaxøø yhabaatnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a cajpä tsooy miøødäbä. Yojaxypä meeghuung hajxy hánajty ja'a pascuaxøøjooty.

8 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a Pedro møødä Juan:

—Nøcx ja'a tsuugay hajxy yaghoyø'øw. Tøø yhabaady coo hajxy ndsuugayáanäm ja'a pascuaxøøgøxpä.

9 Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Maa højts nyaghoyø'øwät.

10 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hajxy mgajptägø'øwät, mbaadaambiä jäya'ay hajxy tu'ug majtcón. Mbanøcxäp hajxy maa tiøjtägø'owa'añän.

11 Mänitä cudøjc hajxy mnämá'awät: “Højts nWiindsøn tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtøwät maa hawa'adspä jii maa højts ndsuugáyät ja'a pascuaxøøgøxpä.”

12 Mänitä hawa'adspä hajxy xmio'owa'añ cruundä jim cøxp. Tøø hajxy hánajty hoy yajxon yaghoyø'øy. Jimä tsuugay hajxy myaghoyø'øwät.

13 Mänit hajxy hoy piaady nebiatiä Jesús hánajty tøø miäna'añän. Mänitä tsuugay hajxy yaghoyøøyy ja'a pascuaxøøgøxpä.

14 Coo yhabaatnä, mänitä Jesús hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum møødä jiamiøødhajxy.

15 Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooth nho'ogaanä, jootcújc-høch nnijiäwø'øyii cooth mijts nmøødt suugaya'añ ja'a pascuaxøøgøxpä.

16 Cábøch mijts nmøødt suugaadiägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät mänaa ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añän. Tøyhajt jaduhñ.

17 Mänitä Jesús ja'a vaso tu'ug quionø'cy vinomøød. Mänitä Dioscujú'uyäp jejcy. Mänit miänaañ:

—Huucmuc hajxy hädaa nägøxiä.

18 Cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

19 Mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscuju'uyäp yéjcombä. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamioød miooyy. Mänit miänaañ:

—Høøch nni'x ngopc hädaa. Ja'a mijtscøxpøch nniñähduga'añii cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ. Naaghøoc-høch mijts xjahmiejts'ta'agy, jaduhnä tsajcaagy hajxy mgáyät.

Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hánajty vinomøødpä. Mänit miänaañ:

20 —Hädaa vino, hijxtahnd jaduhñ miähmø'øwa'añ nébioch nnø'ty nyaghäyowa'añän cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ.

21 'Pero ja'a craa xyegáambøchä, yaach jaduhñ xmiøødhäña'ay maa hädaa meexän.

22 Tspicøxpøch nho'oga'añ nébiochä Dios tøø xyajnähdijjiän, høøch ja'a Diosquexypä. Pero ja'a craa xyegaambä, maas haxøøg jiada'añ yhabeta'añ.

23 Mänitä Jesús jiamioødhajxy tiägøøyy nimiäyajtøøwäbä hamiñ haxøpy pøñä Jesús yegaamb.

24 Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä pøñ møjtuung mo'owáañäp.

25 Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa hajxy yaa gobiernähajpä hädaa yaabä naaxwiin, nä'ä hanehmüb hajxy. Tspicøxpä cu'ughajxy quidiuñ neby hajxy yhane'emyijän.

26 Pero mijts, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä gobiernän. Pøñ møjtuung møød maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä tuung møj ca'a møødpän. Pøñ hanehmüb maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä moonsän.

27 Pøñ møjtuung møød, ja'a craa caabiä, tøgä craa mäyajcaabiä. Ja'a craa caabiä, je'eds møjtuung møød. Pero høøch mijts nyajcaaby, hóyhøch møjtuung nja møødä.

28 *Tøøch mijts xmiøødyo'oy xmiøødnaxy tsip xex.

29 Páadyhøch mijts møjtuung nmo'owa'añ, nébioch nDeedy tøø xmio'oyän,

30 neby hajxy jim mgay mhú'ugät maaçh nmeexäwiinduumän maaçh ngobiernähada'añän, nebiä hoyhänäbiejt hajxy myaghäña'awø'øwät mänaa ja'a judíos hajxy mhane'ema'añän, ja'a nämajmetsc-hagajtpä.

31 Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, Simón, mniyajcopcø'øwøøjäp. Tøøchä Satanás cuhdujt xjia mäyujwa'añ coo mijts xyajtu'udägóyyät.

32 Pero tøøchä Dios nmänuu'xta'agy ja'a miichcøxpä nébioch miich nmädia'agy homiänaajä xmiäböjcat. Coo miich hánajty tøø mwiinmahñdymejtsnä, mjoodcapxmøcpøgäp ja'a mjamiøødtøc neby hajxy jaduhñ quia'a tu'udägóyyät.

33 Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Homiäajøch miich nbanøcxät, hoy jia pujxtøgootiä. Høxtä näguipxy jaduhñ nmøødhø'ogät.

34 Mänitä Jesús miänaañ:

—Pedro, chamñ nnäma'ay, cahnä tsey hánajty ya'axyñä, tøø miich hánajty tägøøghooc mnijjögapxyii cooçh tyijy xquia'a hixiä.

35 Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a jiamioødhajxy:

—Cooch mijts nguejxy Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänitøch mijts nnämaayy coo hajxy tii mga'a wähatät, ni xuummy, ni xädø'øñhidøhñdy, ni cø'og. Y tii hajxy myajmaajiajt.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ni tii.

³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero chaačh nmänaañnä coo xuummy hajxy mwähätät møødä xädø'øñhidøhñdy. Pøñ espada ca'a møød, weenä wyit tioogy nebiä espada jiüyät.

³⁷ Tsipecøxp tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän ja'a høøčhcøxpä: “Ca'awiindøyhäna'c jaduñ tyijjä.” Cøxiä jaduñ tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay ja'a høøčhcøxpä.

³⁸ Mänit hajxy miänaañ:

—Chaa højts espada metsc nmøødä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädøyyä jaduñ.

³⁹ Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mänit ñøcxy maa ja'a Olivostunän neby hänäjty nä'ägä cuhdujthatiän. Quipxiä jiamiøødhajxy pianøcxy.

⁴⁰ Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús miänaañ:

—Tsögä Dios hajxy pa'yáaxäm; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴¹ Mänitä Jesús ñøcxy jäguemjuøøby nidiuhm Diospa'yaaxpä. Mänit jyi-jcädaacy.

⁴² Mänit miänaañ:

—Teedy, coo miich jaduñ mmäná'anät, cáboch hädaa tsaachpä peenä nmänáxät. Pero ca'a yhøøch nguहुdujtä nyaghidaamby; miich mghuहुdujt hidaamb.

⁴³ Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy. Tsajpootyp hänäjty chooñ. Ja'a Jesús ja'a mäjaa hoy mio'oy.

⁴⁴ Jaančh tehñ chaačhpøjpä Jesús hänäjty. Mänitä Dios miänuu'xtaacy nägøø nädecypä. Mänit xiäbitnøø tiägøoyy ta'xpä naaxwiin nebiä nø'tiän.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänit tiänaayyø'cy. Mänitä jiamiøødhajxy hoy yhixø'øy. Haagä maab hajxy hänäjty je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty jiaančh tehñ jiootmayhaty.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'li mia'ay. Pädø'og hajxy. MDiospa'yá'axäp hajxy; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴⁷ Jimnä ja'a Jesús hänäjty miädia'agyñä, mänitä cu'ug miejch. Ja'a Judas hänäjty copc-hajp maa ja'a cu'ughajxiän. Je'e ja'a Jesús hänäjty tøø jiamiøødhaty maa ja'a nämajmetspähajxiän.

⁴⁸ Mänitä Jesús hoy chu'xy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Judas, nej, tsu'xyháamhøch miich xyega'añä, høøčh ja'a Diosquexyä.

⁴⁹ Mänitä Jesús jiamiøødhajxy miänaañ:

—Wiindsøn, nej, pädø'øgäp højts espadahaamä.

⁵⁰ Mänitä Jesús jiamiøød tu'ug tiaatspujxtuuty ja'a teedywiindsøn mionsä. Ja'a hahooybä taatsc ñäbujx.

⁵¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ween hajxy yhity. Ween tiuhñä.

Mänitä Jesús ja'a craa tiaatsc piädaacä. Tsooc je'e.

52 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a teedywiindsõnhajxy, møødä tsajtõjwiindsõnhajxy, møødä mõjtõjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänäjty yajpädø'õgaambä:

—Nej, méé'tspõch hajxy jaduhñ xtyijjiä coo espada coo wojpt hajxy mmäbädø'õguiä.

53 Cooch mijts hijty nmøødhity tsajtõgooty najxpäxøø, cábõch mijts hijty nej xtiuñ. Pero tøø yhabaatnä cooch mijts xmiädsät ja'a haxøøgpä miäjaagøxpä.

54 Mänitä Jesús hajxy miajch. Mänit hajxy yajnõcxy maa ja'a teedywiindsõn tiõjcän. Jäguemjuõöbiä Pedro hänäjty piayo'oy.

55 Mänitä soldado jøøn hajxy tiägøøyy yajmøjjøöbiä jim tøba'amhagujc. Mänit hajxy yhøxtaacy piquiä jøõmba'axaambä. Mänitä Pedro piahøxtaacpä.

56 Mänitä to'oxymoonsä ja'a Pedro yhijxy coo jiihy piahäñaabiä. Mänit miänaañ:

—Yø'ø mixy, ja'a Jesús jiamiøød yø'ø.

57 Mänitä Pedro ñijijõgapxä:

—Pi'muuxy, cábõchä Jesús nhixiä.

58 Mänitä Pedro yhøxcájpägombä wiinghäna'c. Mänit ñämaayyä:

—Miičh mjamiøød je'e, tuhmðs.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Joom, caj tiõyyä.

59 Tøø hänäjty tu'horä yhity, mänitä Pedro ñänøømä:

—Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Jesús jiamiøød yø'ø. Galilea yø'ø craa chohmä.

60 Mänitä Pedro miänaañ:

—Joom, pätiidä miičh jaduhñ mnä'ä mädiaacypy.

Tuunä Pedro jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a tseyy jiaančh yaaxy.

61 Mänitä Jesús ja'a Pedro miõjhee'py. Mänitä Pedro cõjx jiahmiech waambaty hänäjty tøø ñäma'aylijäm ja'a Jesús: “Cahnä tseyy hänäjty ya'axyñä, tøø miičh hänäjty tägøøghooc mnijjõgapxyii cõogõch tyijy xquia'a hixiä.”

62 Mänitä Pedro wyiimbijnä. Mänit hoyhoy jioõyy.

63 Mänitä Jesús tiägøøyyä näxícäbä näyáaxäbä ja'a häna'c-hajxy hänäjty hadänaabiä. Mänit tiägøøyyä wobhó'cäbä.

64 Mänit hajxy wyiinguxodsøøyy. Mänit hajxy wyiinguwobøøyy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Najuø'ow pøn tøø xwiopy.

65 Jaančh tehñ yhaxøøgatiä Jesús ñämaayyä.

66 Coo jiobøøyy, mänitä judiõshajxy yhamugøøyy, møødä mõjtõjc-hajxy, møødä teedywiindsõnhajxy, møødä ley-yajnähixøöbiähajxy. Mänitä Jesús hajxy yajnõcxy maa junta hajxy hänäjty yagjadyiijän. Mänit hajxy miäyajtøøyy:

67 —Hõjtsä tøyhajt móoyäc, nej, miičh Dios tøø xquiexiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhõch jaduhñ cu nja mäna'an, cábõch mijts häyaa xñä'ä mäbõjcäbät.

68 Y cooch mijts waambaty nmäyajtõwät, cábõch hajxy xyhadsõwät, ni cábõch hajxy xyhøxmädsät.

69 Tøø yhabaatnä cooch jim nnõcxaanä maa ja'a Diosän, ja'a mõjcuhdujtmøødpä. Jimhõch nõcxy nhäña'awa'añ maa ja'a yhaohoyhaampiän, høõch ja'a Diosquexypä.

70 Mänit hajxy wyi'i miäyajtøøyy:

—Nej, miičhä Dios xyHuunghajpä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej mijts mmána'añän.

⁷¹ Mänit hajxy miänaañ:

—Tii testigo hajxy nnä'a jaac wáanämät. Hamdsoo hajxy tøø nmädóowäm coo hamdsoo tøø ñimiädia'agyii.

23

¹ Mänit hajxy nägøxiä tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a Pilato wyiinduuman.

² Mänit hajxy tiägøøyy nähwaambejpä:

—Jim hädaa craa ja'a cu'ug hijty wyl'i quiapxhiñ. Nøñ hijty miäna'añ coo højtsä gobiernä xädø'øñ nga'a mó'owät ja'a jim tsänaabiä Roma. Jaduhñ hijty miänaambä cooc tyijy ja'a Dios tøø quiexyii gobiernähajpä.

³ Mänitä Pilato ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Nej, jaduhñ miich mnibiäda'agyii nebiä gobiernän maa hädaa judioscáptänä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmána'añän.

⁴ Mänitä Pilato ñämaayy ja'a teedywiindsønñhajxy møødä cu'ug:

—Cábøch hädaa craa nhixy coo tii pojpä quia'a møødä.

⁵ Mänit hajxy tehngajnä wyl'i ya'axy:

—Høhnda'agymiädia'agyaam yø'ø craa yajnahixø'øy ja'a Judeabä-jäya'ayhajxy. Jim yajtsohndaacy Galilea. Yaa tøø miech. Jaduhñ yaa jiatcøøbiä.

⁶ Coo ja'a Pilato jaduhñ miädooyy, mänit yajtøøyy pø jimä Jesús jiaanč tsoñ Galilea.

⁷ Coo ja'a Pilato yhawáanäxä cooc ja'a Jesús jim chooñ, mänitä Pilato ja'a Jesús quiejxy maa ja'a Herodes wyiinduuman. Hix, gobernador ja'a Herodes hánajty jim tiuumby Galilea. Tøø hánajty quioody Jerusalén xøøhajpä.

⁸ Coo ja'a Herodes ja'a Jesús yhiixy, mänit jioutcugøøyy je'leguiøxpä coo hánajty jia wyl'i yhixa'añ. Tøø hánajty miädoyhaty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hánajty tøø yajcähxø'øgy. Jaduhñ Herodes hánajty jia wyl'i yhixa'añ coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäbä yajcähxø'øgät.

⁹ Mänitä Herodes ja'a Jesús madiu'u jia wyl'i miäyajtøøyy, pero cabä Jesús ñä'ägä hadsooyy.

¹⁰ Tehngajnä ja'a Jesús hánajty ñähwaambedyijäm ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy.

¹¹ Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy tiägøøyy näxiicpä näyaaxpä møødä soldadohajxy. Mänitä wit hajxy yajpägøøyy yajxonbä nebiä rey wiyitän. Mänitä Herodes ja'a Jesús quiejxwiimbijty maa ja'a Pilatän.

¹² Mänitxøø ja'a Pilato ja'a Herodes miøødnimiägu'ughajpøjcä. Nimiädsiphájtäp hajxy hánajty.

¹³ Mänitä Pilato yaaxmuicy ja'a teedywiindsønñhajxy møødä copc-hajpähajxy møødä cu'ughajxy.

¹⁴ Mänit miänaañ:

—Mjytshøch hädaa craa tøø xyajnämeh. Mmänaamb mijts jaduhñ coo ja'a cu'ug hijty quiapxhiñ. Tøøch nja yajmäyach maa mijts mwiinduumahjxiän, y tøø hajxy mhixy mmädoy coo ja'a pojpä quia'a møødä nej mijts tøø mja nähwaambetiän.

15 Ni ja'a Herodes quia'a mäna'añ coo ja'a pojpä miøødä, paady tøø quiejxwiimbity. Tøø hajxy mhixy coo ja'a pojpä quia'a møødä. Paady, cáboch nyajyagho'oga'añii.

16 Jayójpħoch nyajcumädowa'añ, mänitøch nhøxmdasaanñä.

17 Jaduhn hajxy hñajty quihdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay hajxy hñajty tu'ug yhøxmach ja'a pascuaxøøjooty.

18 Mänit hajxy nägøxiä yaaxy:

—Ca'a yøø craa mhøxmach. Jue'e mhøxmádsäp ja'a craa Barrabáshajpä.

19 Paadiä Barrabás hñajty tøø chumyii coo ja'a tsip hñajty tøø yajpádø'ogy cajptooty, møød coo hñajty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy.

20 Jia wi'i yhøxmdasaamby ja'a Pilato ja'a Jesús hñajty. Jaduhnä cu'ug jia nämáaguionbä.

21 Mänitä cu'ughajxy maas møc jiaac yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp, møjpahbet hajxy cruzcøxp.

22 Miädägøøghoocpä ja'a Pilato jia mänáangombä:

—Pero nébiämäts jaduhn tøø jiatcø'oy. Cabä pojpä tii miøødä. Nébiøch nyajyagho'ogóøjät. Nyajcumädowáambiøch. Mänitøch nhøxmdasaanñä.

23 Pero tehngajnä hajxy jiaançh tehñ ya'axy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. Jaduhñdsä teedywiindsønñhajxy yaaxpä. Mäjädaac hajxy jaduhn neby hajxy hñajty miäna'añän.

24 Mänitä Pilato miänaañä coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

25 Mänit Barrabás yhøxmajch, ja'a cu'ughajxy hñajty tøø yajnähdíjjiäbä, ja'a hñajty tøø chumyijjábä je'eguiøxpä coo tsip hñajty tøø yajpádø'ogy, møød coo hñajty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy. Mänitä Pilato yhanehmy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

26 Jimä soldado ja'a Jesús hajxy hñajty yajnøcxy maa hajxy hñajty miøjpahbedä'añän. Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug miajch, ja'a xøhjäpä Simón, ja'a Cirenetsøhmä. Camjootiä Simón hñajty tøø yhoy. Mänitä cruz hadsip yajtsømdu'ubøjcä.

27 Jaançh tehñ nämay hajxy hñajty pianøcxy møødä to'oxiøjc-hajxy. Jóøyyäp yáaxäbä to'oxiøjc-hajxy hñajty ñøcxy. Jootmayhajp hajxy hñajty ja'a Jesúsøxpä.

28 Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc-hajxy miøjhee'ppejty ja'a hajxy tsohmä Jerusalemén. Mänit hajxy ñämaayä:

—Ca'açh hajxy xñäjø'oy. Mijts hamdsoo mniñäjø'øwøøjöp møødä mhuung-hajxy.

29 Habaadaamb jaduhn coo ja'a jäya'ayhajxy miäna'ana'añ: “Jootcujcä to'oxiøjc-hajxy yhity ja'a yhuung ca'a hijpä.”

30 Mänitä jäya'ay ja'a tun hajxy ñäma'awa'añ: “Højts nähgabhéjtäc, højts yú'tsäc.”

31 Xchaaçhtiunäambøch ja'a jäya'ayhajxy, hóyhøçhä pojpä cádieey nga'a ja møødä. Maas hanaxiä mijts mjada'añ mhabeta'añ.

32 Metscä mee'tspädøjc ja'a Jesús hñajty quipxy nøcxy miøødmøjpahbedä'añii.

33 Coo hajxy jim miejch maa hñajty xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopc Ñähgädä'aguian”, mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp møødä mee'tspädøjc, tu'ug hanajtyhaamby, tu'ug hahooyhaamby.

34 Jimñä ja'a Jesús hñajty miøjpahbedyiinä, mänit miänaañ:

—Teedy, mee'x yø'ø häna'c-hajxy; cab hajxy ñajuø'øy tii hajxy jaduhñ coo jiatcø'øy.

Mänitä soldado ja'a Jesús wyit hajxy tiägøøyy yajniguiuhäyø'cäbä.

³⁵ Jimä cu'ughajxy hänajty miähee'pna'ay møødä tuungmøødpähajxy. Jimä Jesüs hajxy hänajty wyl'i ñäxi'igy:

—Yajniähwaachp yø'ø craa hijty wiinghäna'c. Ween hamdsoo yajniähwa'ächii pø tøy jaduhñ Dyioshuungä, pø tøy jaduhñ Dyiosquexiä.

³⁶ Jaanä jaduhñä soldadohajxy wyl'i ñäxiicpä. Mänitä Jesüs vinagre yaghu-cä.

³⁷ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøy miichä judiøshajxy xquiobiernähaty, hamdsoods yajniähwa'adsøø.

³⁸ Mänitä soldado pu'uyhuung hajxy jim yujpahy cruzcuhduum. Tägøøgtu'u hayuuc hänajty miøødä cujaay: “Hädaadsä judiøshajxy guiobiernähajpy.” Griego haam hänajty quiujaayä, møødä latínhaam, møødä hebreohaam.

³⁹ Mänitä mee'tspä tu'ug miänaañ, ja'a hänajty tøø miøjpahbéjtäbä cruzcøxp:

—Pø tøyä Dios tøø xquiexy, hamdsoods yajniähwa'adsøø, y yajniähwaätsägäts højtspä —nømä Jesüs ñämaayyä.

⁴⁰⁻⁴¹ Mänitä craa yhojjä jiamiøød:

—Nej, cajtämä Dios mwiingudsähgø'øyä. Paady højts ngumadowäänäm coo tøø ngädiéhyäm. Pero hädaa craa, caj nej tøø jiatcø'øy.

⁴² Mänitä Jesüs ñämaayyä:

—Jesüs, høøch xjiahmiédsäp coo miich hänajty mdägø'øwa'añ gobiernähajpä.

⁴³ Mänitä Jesüs yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nnäma'ay, jädä'ajøch miich jim xmiødhada'añ tsajpootyp.

⁴⁴ Cujyxiøø hänajty je'e, mänit wyiingoodsøøyy wiinduhmyhagajpt. Tägøøghorä yhiyty wiingoods.

⁴⁵ Cabä xøø hänajty maa ñä'ä hañ. Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cujjiä.

⁴⁶ Mänitä Jesüs yaaxy:

—Teedy, høøch miich njoot njuøhñdy nyajcø'ødägø'øwaamby.

Jagoo jaduhñ jiaac mänaañnä, mänitiä yho'nä.

⁴⁷ Mänitä soldadowiindsøn yhiyx nebiä Jesús jiajtian. Mänit jia mänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä, coo ja'a Jesús ja'a pojpä hijty quia'a møødä.

⁴⁸ Coo ja'a cu'ughajxy yhiyx nebiä Jesús jiajtian, mänit hajxy wyiimbijnä jootmayhätäp.

⁴⁹ Jimä Jesüs miägu'ughajpähajxy hänajty tiäna'ay jäguemjuøøby møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty jim tøø piadsóoñäbä Galilea. Yhiyx hajxy je'ebä nebiä Jesús jiajtian.

⁵⁰ Jimä hojiäya'ay hänajty tu'ug ja'a xøhajpä José. Arimatea hänajty chooñ jim Judeanaaxooty. Møjtuung hänajty miøødä maa ja'a judioscajptän.

⁵¹ Pero cab jaduhñ piamänaañ coo ja'a Jesús cu yagho'cä. Jiøbhixyp hänajty je'e coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

⁵² Mänitä José ja'a Pilato ja'a cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänácät cruzcøxp.

⁵³ Coo ja'a cuhdujt jaduhñ miooyyä, mänit yajmänajcy. Mänitä poobwit yajniähbijty. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy maa ja'a tsajjutän ja'a naamhädiüñäbä.

54 Mänacyxioø hänajty je'e mänaa ja'a Jesús ñaaxtägø'oyän. Viernes hänajty je'e. Hadsuujooñäp hänajty; ja'a poo'xxioø hänajty habáatnäp.

55 Ja'a to'oxiojc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø piadsóoñäbä Galilea, mänitä Jesús hajxy hoy yhixy maa hänajty tøø ñaaxtägø'oyän.

56 Coø hajxy wyiimbijty, mänitä pa'agxuu'pähón hajxy hoy jiuu. Mänit hajxy pioo'xnä ja'a poo'xxioøjooty neby hajxy hänajty quihuujthatiän.

24

1 Näxøjopiä to'oxiojc-hajxy ñøcxtägajch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän møødä jiamiøødhajxy wiingpä. Pa'agxuu'pähongón hajxy ñøcxy ja'a hajxy hänajty tøø jiüyyäbä.

2 Coø hajxy jim miejch, mänit hajxy yhiixy coø ja'a tsaajut hänajty tøø yhawa'ath.

3 Mänit hajxy jiiby tiägøøyy. Cab hajxy jiiby pøn piaaty.

4 Mänit hajxy chähgøøyy. Cab hajxy hänajty ñajuø'oy neby hajxy jiatcø'owät. Mänit hajxy yhiixy coø ja'a jäya'ay hajxy hänajty metsc miøødtäna'ay. Yaxjonjatiä wyithajxy hänajty. Høxtä haambä wyithajxy hänajty.

5 Mänitä to'oxiojc-hajxy ñaaxcooyy je'eguiøxpä coø hajxy hänajty chähgø'oy. Mänit hajxy ñämaayä:

—Tii ja'a Jesús hajxy yaa coø mhøxta'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ayhagujcän.

6 Cab je'e yaajän. Tøø jiuujyipiönä. Nej, cab hajxy mjahmiechä neby hajxy jiiby tøø xyajmøødmädia'aguiän Galilea.

7 Nömä Jesús ja'a Diosquexypä hajxy xyhawaanä cooc hijty quioø'dägø'owa'añii ja'a cubojpäya'ay ja'a cugädieejiäya'ay, cooc hijty miøøjpahbeda'añii cruzcøxp, cooc cudägøøgxøø hijty jiuujyipiøga'añ.

8 Mänit hajxy jiaanč jahmiejtsnä neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayiiän Jesúsäm.

9 Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänitä jiamiøødhajxy hoy yhawaanä ja'a nämajtu'ugpä møødä nämaybä.

10 Ja'a to'oxiojc ja'a mädia'agy hajxy mäméjtsäbä, jue'e hajxy hänajty näje'e xiøhaty María Magdalatsohmbä, møødä Juana, møødä María ja'a Jacobo tiaj.

11 Pero cabä to'oxiojc ja'a miädia'agyhajxy miäböjcäxä ja'a Jesús jiamiøødhajxy. Nebiä cuhhiimbä-mädia'aguiän hajxy jaduñ miädooyy.

12 Pero ja'a Pedro, miäböjc je'e. Päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän. Coø jiiby quiuwoodsøøyy, mänitä poobwit yhiixy coø wiingtuum yhiñä. Mänit wyiimbijnä. Yagjuøøyy jaduñ neby hänajty tøø jiadyiiän.

13 Mänitxøøbä ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty metsc ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Emaús. Majtu'ugkilómetro hänajty jiägüemä maa ja'a Jerusaléncajptän.

14 Mädiäacäp hajxy hänajty tiu'uyo'oy tijaty tøø jiadyii.

15 Mänit hajxy wyiingumedsøøyyä ja'a Jesús. Mänit hajxy miøødtu'ubøjcy.

16 Hoy hajxy jia hijxy, cab hajxy yhøxcajpy.

17 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mmädiaacyy. Tii hajxy coø mdajy coø mmay.

18 Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Cleofas. Mänit yhadsooyy:

—Hopionä ñajuø'oy tii jim tøø jiadyii Jerusalén jäda'a xøøbä. Nej, miich nidiuhm mga'a najuøøby tii jim tøø jiadyiiä, hoy miich jim tøø mja hijpä.

19-20 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii jaduḥḥ tøø jiadyii.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Jesús tøø yagho'ogyii cruzcøxp. Ja'a teedywiindsønḥajxy yejc møød højts ngopc-hajpä. Diosquexy hijty wiädity. Hoy-yagjuøøñäjatypä hijty yajcähxø'py. Hoy hijty miädia'agy ja'a Dioscøxpä cu'ughagujc.

²¹ Jaduḥḥ højts njoot hijty chocy coo ja'a Jesús ja'a gobiernä Rómaba ja'a quiuhdujt cu piøjčä nebiä gobiernä yaa quia'a hanéhmnät maa højts ngajptän, højts judiosjäya'ayhajxy. Maaxtøjcy mädägøøy jaduḥḥ yagho'cä.

²² Haamiän ja'a to'oxiøjc-hajxy näje'e yhooyy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän.

²³ Pero cábäc hajxy piaaty. Mänitägä Diosmoonsä hajxy metsc yhiixy ja'a tsajpootypä-tsohmä. Mänitäc hajxy yhawáañäxä cooc ja'a Jesús hänajty tøø jiuypiojñä. Hoy-yagjuøøñä højts hajxy xyajmøødmädiaacy.

²⁴ Mänit højts njamiøødhajxy hoy yhiixpä. Jaduḥḥc hajxy piaatpä nebiä to'oxiøjc-hajxy hänajty tøø ñägaxiän. Ni jé'egädsä Jesús hajxy quia'a hijxy.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cab hajxy mnä'ägä wiinjuø'øyä, cab hajxy mnä'ägä mäbøquiiä nebiä Diosquexyhajxy jecy miänaañän.

²⁶ Tspcøxpä Diosquexy chaächpøga'añ coo hänajty jim ñøcxaanä tsajpootyp.

²⁷ Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy majaty miädia'agyiiän. Jim quiapxtsohñ maa ja'a Moisés hänajty tøø quiujaayän. Cøjx quiapxy mäduhñtiä ja'a Diosquexyhajxy quiujahyyän.

²⁸ Coo hajxy jim miehch Emaús, mänitä Jesús miänaañ cooc jiaac yo'oya'añ.

²⁹ Mänit hajxy ñämaayho'cy:

—Huuc mähmø'øw yaa maa højtsän. Tøø chuujøøñä. Coodsøñäp jaduḥḥ.

Mänitä Jesús jiaančh mähmøøyy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy.

³⁰ Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. Mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujü'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamioød miooyy.

³¹ Mänitnätš hajxy yhøxcajpnä. Mänitä Jesús yhadägoyyøøñä.

³² Mänit tu'jäya'ay miänaañ:

—Wiinghøch hijty nnijiawø'øyii tu'haambejpä coo ja'a Diosmädia'agy xyajmøødmädiäacäm.

³³ Mänitiä hajxy wyiimbijnä, ñøcxtägajch Jerusalén. Mänitä jiamioød hajxy hoy piaady maa hajxy hänajty tøø yhamugø'øyän, ja'a nämajtu'ugpä møød hajxy nämaybä.

³⁴ Mänit hajxy nämetspä ñämaayyä:

—Tøyhajt jaduḥḥ coo ja'a nWiindsønḥájtäm tøø jiuypiojcy. Ja'a Simón jaduḥḥ tøø yhiixy.

³⁵ Mänit hajxy je'e ñägaxpä cooc ja'a Jesús hajxy tøø piaady tu'haam. Mänitäc hajxy yhøxcajpnä coogä Jesús ja'a tsajcaagy qyijwa'xy.

³⁶ Jiiby hajxy hänajty miädia'agyñä, mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa hajxy hänajty yhäña'ayän. Mänit yajpoo'xy ja'a jiamioødhajxy.

³⁷ Mänit hajxy jiaančh tehñ chähgøøyy. Háañämä tyijy hajxy nämejtsä.

³⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgø'øy. Tiič hajxy coo xquia'a høxcapy.

³⁹ Høxtáhmdsøch hádaa ngø'ø, høxtáhmdsøch hádaa ndecy. Høøch je'e Jesús. Høøch hajxy náhdóonác. Cabä háañämä ni'x copc miøødä nébiøch høøch nmøødän.

⁴⁰ Mänitá Jesús ja'a quiø'ødiecy yaghijxy ja'a jiamiøødhajxy.

⁴¹ Pero cab hajxy hamuumdu'joot ñä'ägä mäbøjcy. Xoondacp hajxy hánajty møød hajxy hánajty yagjuø'øy. Mänitá Jesús miänaañ:

—Tii hajxy jii mmøød cooçh ngáyät.

⁴² Mänitá hacxtsa'ay hajxy miooyy møødä møjtsiinjøødy.

⁴³ Mänitá Jesús quioondsooyy. Mänit quiaaayy maa ja'a wyiinduuhajxiän.

⁴⁴ Mänit miänaañ:

—Nébiøch tøø njatiän, tøøds hajxy hijty nhawáañäm mänaa hajxy quipxy tøø nhjätäm. Tøjiajt jaduñ ja'a høøchcøxpä neby jii by myiñän cujaay maa ja'a Moisés miädia'aguiän, chaads jii by maa ja'a Sálmosän, chaads jii by maa ja'a librän ja'a Diosquexy hajxy jecy jiáhyyábä.

⁴⁵ Mänitá Diosmädia'agy quiapxtøøyy:

⁴⁶ —Jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Diosquexy tsipcøxp yho'oga'añ, y cooc cudägøøgxøø jiuypijtägatsa'añ,

⁴⁷ y cooc miädia'aga'añii wiinduhmyhagajpt. Yaa Jerusalén miädiaactsoona'añii. Jaduñä cu'ughajxy yajwiingapxø'øwa'añii coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Mänit hajxy yajnähwa'adsa'añii ja'a piopjä quiädieey hajxy.

⁴⁸ Hamdsoo hajxy tøø mhixy tøø mmädoy nébiøch cham nmädia'aguiän.

⁴⁹ Nyajnäguexáambiøch mijts ja'a Dioshespíritu ja'a nDéedyhøch tøø xyajwiinwaanø'øyäbä cooçh mijts nmó'owät. Jim choona'añ tsajpootyp. Yaa hajxy mmähmø'owät Jerusalén høxtä coonä ja'a Dioshespíritu hajxy hánajty tøø xñägäda'agy.

⁵⁰ Mänitá Jesús miøødcajptpädsøømy ja'a jiamiøødhajxy. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt xiøhatiän Betania. Mänitá Jesús ja'a quiø'ø chajxajy. Mänitá Dioscujú'uyäp yejcy ja'a jiamiøødcøxpähajxy.

⁵¹ Mänit hajxy ñähguéecänä. Mänitá Jesús jim ñøcxy tsajpootyp.

⁵² Mänitá Jesús hajxy wyiingudsähgøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä jaançh tehñ jiootcujc. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén.

⁵³ Jabom-jabom hajxy hánajty ñøcxy tsajtøgooty. Nøcxy hajxy hánajty quiapxy miädia'agy coo ja'a Dios miøøjä jiaançhä. Amén.

San Juan

¹ Ja'a Dioshuung, je'e hajxy xyajñähixóøyyäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiyyäm hänajty je'e mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jiyyäm hänajty je'e mөөдä Dios; Diösäts je'e.

² Jim hänajty je'e mөөдä Dios mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän.

³ Jaaya'ay jaduһn hädiuһn cөxiä. Nidiuһm yhädiuһñ.

⁴ Ja'a Dioshuung, yejpy ja'a jugyhajt je'e. Jaduһn mäwiin je'e nebiä cujajpä nebiä cudøø'xpän. Xyajpädsóømäm hajxy hagoonstuum.

⁵ Coø jøøn yhajajy hagoonstuum, hoy jaduһn nhíxäm. Ja'a Dioshuung, jaduһn mäwiinäts je'e nebiä jøønän coø xyaghíxäm neby hajxy hoy nwädíjtämät.

⁶ Mänitä Dios jäya'ay tu'ug quiejxy, ja'a xøhajpä Juan.

⁷ Paadiä Juan quiejxä, jaduһnä Dioshuung ñägäpxät, jaduһnä jäya'ayhajxy nägөxiä miäböğät.

⁸ Ja'a Juan, ca'a je'e Dyioshuungä. Nä'ä nägapxpä jaduһn quiejxä.

⁹ Tøø ja'a Dioshuung hänajty yaa miejtsnä hädaa yaabä naaxwiin. Je'e ja'a tøyhajt hajxy xmióoyyäm nägөxiä maa hajxy yaa ndsänäayyäm hädaa yaabä naaxwiin. Cөxiä xyajñähixóøyyäm.

¹⁰ Coø yaa miejch hädaa yaabä naaxwiin, cabä miädia'agy miäböjcäxä, hoy hänajty cөxiä tøø jia hädiuһñ.

¹¹ Jim je'e jia medsoøyy maa ja'a yhamdsoo cajptän, pero cab jim chojca.

¹² Pero näje'ejaty hajxy chojcy. Pøn jaduһn tsojc, pøn ja'a miädia'agy mäböjcä, je'edsä cuhdujt hajxy mooyyä coø hajxy yhidät nebiä Dioshuungän.

¹³ Cab hajxy xyhuunghájtäm nebiä yaabä teedy hajxy xyhuunghájtäm. Pero coø hajxy nmäböjcämät ja'a Dios ja'a miädia'agy, mänit hajxy jaduһn xyhuunghájtämät.

¹⁴ Ja'a Dioshuung, jäya'ayhajt je'e neby højts chaa njäya'ayhájtäm. Hädaa yaabä naaxwiin je'e chänaayy maa højtshájtäm. Tøø højts nhíxy coø je'e miøjjä jiaančhä. Paady miøjjä jiaančhä coø je'e Dyioshuungä. Tiuumby je'e ja'a mayhajt homiänaajä. Tømiädiaacp je'e homiänaajä.

¹⁵ Jaayá'ayädsä Juan jaduһn ñägäpx:

—Yø'øya'ayhöch hijty nnägäpxyp, yø'ø høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøčh hijty jayøjp tøø nmech. Yø'ødsä mõjcuhdujt nä'ägädä mөөд. Høøčh, cáböčhä cuhdujt jaduһn nmөөдä neby yø'øya'ay miөөдän. Jimiäm yø'øya'ay hänajty coöch yaa nmiiñ ngahy.

¹⁶ Jaayá'ayäts ja'a mayhajt tuumb ja'a højtscøxphájtäm homiänaajä.

¹⁷ Dios ja'a Moisés ja'a cuhdujt jaduһn mooyy. Højts ja'a Moisés ja'a cuhdujt xmiöödiägájtsäm. Pero xchöjcäm ja'a Dios hajxy mөөд xmióoyyäm ja'a tøyhajt. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä.

¹⁸ Ni pøn ja'a Dios quia'a hixyñä. Ja'a yHuung, je'e hajxy xyhawáanäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiaanč tehñ chojpy ja'a Dios ja'a Jesucristo. Tu'ughuunghajp ja'a Jesucristo.

¹⁹ Mänitä teedyhajxy näje'e jim quiejxä mөөдä levitashajxy maa Juangän. Ja'a levitashajxy, tsajtøcuaeendähajpä hajxy hänajty tiuunghajpy. Jim hajxy

chohndaacy maa ja'a cajpt jaduñ xiõhatiän Jerusalén. Ja'a judíos wyiindsõnhajxy jaduñ mäguejx. Paadiä teedyhajxy jaduñ quiejxä coo ja'a Juan hajxy ween nõcxy tõiõyhajtmädooy põñ je'e.

²⁰ Coo ja'a Juan jaduñ miäyajtõõwa, yejc je'e ja'a tõiõyhajt. Caj yhõhndaacy:

—Ca'a yhõõchä je'e ja'a Cristo, ja'a hajxy nhahijxämbä, ja'a Dios tõõ wyiinguexiäbä coo hajxy xyhanéhãmät.

²¹ Mänitä jadähooc miäyajtõõwägumbä:

—Põñ miich. Nej, miich Elíashajpä ja'a mináambäjä.

Mänitä Juan yhadsooyy:

—Caj.

Mänitä miäyajtõõwägumbä:

—Nej, tøgä miich ja'a Diosmädia'agy jecy tõõ mhuuc mäwädijpä.

Mänitä Juan yhadsoógumbä:

—Cábämäts.

²² Mänitä miäyajtõõwägumbä:

—Põñ miich. Hõjts ja'a tõiõyhajt móoyyác neby hõjts ja'a nwiindsõñ häyaa nhawaandägájsät põñ miich.

²³ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Hõõch, nyajcapxõõbiõch ja'a Diosmädia'agy mœc pactuum. Panœcx ja'a Diostu'u hajxy nebiä Isaías jecy miänaañän coo hajxy mbanõcxät. Diosmädia'agy ja'a Isaías jecy yajwa'x.

²⁴ Ja'a hajxy hånajty tõõ quiexyijäbä maa ja'a Juangän, näje'e hajxy hånajty pianõcxä ja'a fariseos ja'a miädia'agy hajxy.

²⁵ Mänitä Juan miäyajtõõwa:

—Tii miich coo mnä'ä mäyajnäbejpä pø cá'adäm miich mGrístjäjä, pø cá'adäm miich ja'a ja'ay ja'a Diosmädia'agy jecy tõõ yajwä'xiäbä.

²⁶ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Hõõch, nõõháamhõch nmäyajnäbety. Pero xima jäya'ay tu'ug ma-jiäya'ayhagujc. Cahnä hajxy mhixyhatyñä.

²⁷ Jayõjphõch nmejch. Mänit yõ'õya'ay hõxhaam jiaac mejch. Mõjcuहुdujt yõ'õya'ay miõõd quejeech nmõõdä.

²⁸ Jimä Juan hånajty miäyajnäbety maa ja'a cajpt hånajty xiõhatiän Betábara, ja'a Jordängpä mõjnõõhaawiimbä jaduñ maa ja'a xõõ piädsõmiän.

²⁹ Cujaboom ja'a Juan ja'a Jesús yhiyx. Jimä Jesús hånajty miänacy maa ja'a Juan hånajty tiäna'ayän. Mänitä Juan miänaañ:

—Huug hix hajxy, xii jäya'ay tu'ug miänacy. Yõ'õ jaduñ xõhajpä ja'a Meeghuung ja'a Dios tõõ quiexiäbä. Yõ'õds hajxy je'e xñähho'tu'udäänäm. Yõ'õds hajxy je'e xyajñähwa'ads xyajcuहुwa'adsaanäm ja'a nbojpä ngädieyhájtäm.

³⁰ Yõ'õch hijty nnänõõmby ja'a hõxhaam tõõ jiaac méchäbä. Hõõch hijty jayõj p tõõ nmech. Yõ'õds je'e ja'a mõjcuहुdujt mõõd quejeech nmõõdä. Jimiäm yõ'õya'ay hånajty mänaach nmiñ nga'ayän.

³¹ Cábõch hijty nnajuõ'y põñ jaduñ tunaamb nébiõch tõõ nmädia'aguiän. Pero páadyhõch tõõ nmech mäyajnäbejpä nõõhaam neby hajxy jaduñ mna-juõ'õwät põñ je'e, mijts judíos.

³² Mänitä Juan miänängumbä:

—Tõõchä Dioshespíritu nhixy coo jim tõõ choõñ tsajpootyp. Mänitõch nhixy coo hånajty miänacy nebiä palomän. Mänitä ñaaxcädaacy. Mänitä jim yhõxtaacy yõ'õya'ay quiuhduum.

33 Cáhnoch hánajty nnajuø'øy pøn je'e. Pero jaayá'ayhøch tøø xquiéxiábä mäyajnäbejpä nøøhaam, je'e'ech jaduhñ xñämaayy: "Mhixaambiä Dioshèspiritu maa je'e miänacø'øwa'añän. Jim jaduhñ miähmø'øwa'añ maa tu'jäya'ay quiuhduumän. Jaayá'ayäts ja'a Dioshèspiritu jaduhñ yegáanñäp."

34 Tøøch njaanç hixy. Tøøch nnägapxy coo yø'øya'ay jiaanç Dioshuungä. Nyépiøch ja'a tøyhajt jaduhñ.

35 Cujaboom ja'a Juan hánajty jim tiänáaguumbä møødä jiamiøød metscä.

36 Jimä Jesús hánajty wiädijpä. Coo ja'a Juan ja'a Jesús miøjhee'py, mänitä Juan miänaañ:

—Yø'øds jaduhñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiábä.

37 Coo ja'a Juan ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ miädooyy, mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy nämetscä.

38 Coo Jesús jiäwøøyy coo hánajty pianøcxyii, mänitä wia'wiimbijty. Mänitä yhihxy coo hánajty nämetscä pianøcxyii. Mänitä miänaañ:

—Tii hajxy mhøxtaaby.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsøñ, maa miüch tøø mmejtsta'agy.

39 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jam huug hjxäm.

Mänit hajxy hoy jiaanç hixy maa Jesús hánajty tøø miejtsta'aguian. Tøø hánajty miänacyxiøøjøñä. Jim hajxy miähmøøñä maa Jesúsän.

40 Tu'ugä Juan ja'a jiamiøød hánajty xiøhaty Andrés, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Je'eds ja'a Jesús hánajty tøø piadu'ubøcy møødä jiamiøød tu'ug.

41 Mänitiä Andrés ja'a piuhya'ay hoy piaady, ja'a xøhajt Simón. Mänitä Simón ñämaayy:

—Tøø højts ja'a Mesías nbaady —je'e jaduhñ ñänøømby ja'a Cristo, ja'a Dios tøø wyiinguéxiábä coo hajxy yaa xyhanéhmämät.

42 Mänitiä Andrés ja'a Simón jim wioonøcxy maa ja'a Jesús hánajtiän. Coo ja'a Jesús ja'a Simón yhihxy, mänit miänaañ:

—Miüch, Simón miüch mxøhaty. Jonás miüch mdeedyhajpy. Pero Pedro mxøhataañä —je'e jaduhñ ñänøømby tsaa.

43 Cujaboom ja'a Jesús hánajty ñøcxa'añ Galilea. Mänitä Felipe hoy piaady. Mänitä Felipe ñämaayy:

—Jámhøch quipxy møødwädijtät. Høøçhä nmädia'agy habøjcäc.

44 Jimä Felipe hánajty choon maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Betsaida. Jim ja'a Andrés hánajty choombä møødä Pedro.

45 Mänitiä Felipe ja'a Natanael hoy piaady. Mänitiä Natanael ñämaayy:

—Tøø højts jaaya'ay nbaady ja'a Moisés tøø ñägäpxiábä maa ja'a nocy piäðø'quiän, ja'a Diosmädia'agymiäwädijpähajxy tøø ñägäpxiábä. Jesús jaduhñ xiøhaty. José yhuung je'eduhñ. Jim jaduhñ choon Nazaret.

46 Mänitiä Natanael miänaañ:

—Nazaretä. Cabä ndijy hoybäda'a jim Nazaret.

Mänitiä Felipe yhadsooyy:

—Jam huug hjxäm.

47 Jimä Natanael ja'a Jesús hánajty ñämech. Coo Jesús ja'a Natanael yhihxy, mänitiä Jesús miänaañ:

—Yø'ø judio xii miinbä, hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy quiuidiñ. Ni mänaa quia'a hønnda'agy.

48 Mänitiä Natanael ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Maach miich tøø xyhixy cooch miich jaduhñ tøø xyhøxcapy.

Mänitá Jesús yhadsooy:

—Jiiby miich hánajty mdána'ay piidspa'c. Cahn Felipe hánajty xmiägäpaxy.

⁴⁹ Mänitá Natanael miánaañ:

—Wiindsón, Dios miich xyhuunghajp. Mhanehmby miich ja'a judíoshajxy.

⁵⁰ Mänitá Jesús miánaañ:

—Páadyhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjcä cooch jaduhñ nmánaañ cooch miich jiiby tøø nhixy piidspa'c. Pero mhixaamby cooch maas hoy-yagjuøøñajatyä nyajcähxø'øga'añ.

⁵¹ Mänitá Jesús miánaangumbä:

—Chaads mijts nnámá'awät, mhixaamby hajxy coo ja'a tsajpootyp yhawa'adsa'añ. Mhixaamby ja'a Diosmoonsä hajxy ja'a tsajpootypä coo hajxy chajpeda'añ coo hajxy ñaaxcäda'aga'añ maachä nwiinduumän, høøch ja'a Diosquexyä.

2

¹ Cumaaxc ja'a pøc hu'ug hánajty jiada'añii maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Caná de Galilea. Jimä Jesús ja'a tiaj wioowä

² møødä Jesús møødä jiamiøødhajxy.

³ Mänitá vino quiøjxy. Mänitá Jesús ñämaayä ja'a tiaj coog ja'a vino tøø quiøxy.

⁴ Mänitá Jesús yhadsooy:

—Maam, ca'a mhaaw mbäda'agy. Ca'a myiichä mgüeendä. Høøch nna-juøøby. Cahnä yhabaadyñä cooch nmayhajtünät.

⁵ Mänitá Jesús ja'a tiaj miánaañ, ñämaayä ja'a moonsähajxy:

—Naxy hajxy mdehm miäbögat coo Jesús hajxy xmiägäpax xyhané'emät.

⁶ Jimä hamøj tsaanøøgow hánajty quiärumna'ay tädujcä. Tägøøwaamb jiiby tu'nøøgow mädaaxc-hii'xlitro o mägo'xlitro. Jue'e ja'a judíos hajxy hánajty wia'añ, cø'øbujnøøhidøhñdy. Jaduhñ hajxy hánajty quiuhdujthaty.

⁷ Mänitá Jesús miánaañ, ñämaayä ja'a moonsähajxy:

—Cudemø'ow nøø hajxy nøøgowooty. Cøxy yaghuts hajxy.

Mänit hajxy jiaançh yaghujch.

⁸ Mänit Jesús miánaangumbä:

—Jee'ppädsøm nøø hajxy weenñtiä. Nøcx ja'a mwiindsón hajxy mo'ow.

Mänit hajxy jaduhñ quiudiuuñ.

⁹ Tøø ja'a nøø hánajty wia'añguiojy vino. Jesús jaduhñ yajwa'añguioj. Mänitá moonsäwiindsón ja'a vino quiøøchooy. Mänit yhuucmajch. Cab hánajty ñajwø'øy maa ja'a vino tøø chooñ. Pero ñajuøøby ja'a moonsähajxy hánajty; hix, je'e ja'a nøø hajxy hánajty tøø jiee'ppädsømy. Mänitá moonsäwiindsón ja'a jamiø'ød miøjyaaxy.

¹⁰ Mänit ñämaayä:

—Jayøjp ja'a hovyino hajxy naxy ñä'ägädä temy. Coo ja'a woybä wichpähajxy hánajty com tøø yhu'ugy, mänit hajxy hánajty jiaac tema'añ ja'a vino ca'a jaty hoybä. Pero miich, cahnä hovyino mdemyñä.

¹¹ Coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy jim Caná de Galilea, hijxtahñd jaduhñ yajcähxø'tsohñ coo miøjjä coo jiaançhä. Coo Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ yhiixy coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy, paadiä Jesús miädia'agy miäböjcäxä.

¹² Mänitá Jesús hajxy jiiby yhädaacy maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Capernaum, møødä tiaj, møødä piuhya'ayhajxy, møødä jiamiøødhajxy. Coo hajxy jiiby quiädaacy, mejtsxøø tägøøgxøø hajxy jiiby yhiijty.

13 Jadáanäp ja'a pascuaxøø hánajty jim maa ja'a cajpt jaduñ xiohatiän Jerusalén. Ja'a judíoshajxy hánajty jim yagjadáanäp. Mánit Jesús jim ñøcxy Jerusalén.

14 Coo jim quiøø'ty, mänit jiiby tiøjtägøøyy maa ja'a tsajtøjc hamøjpän maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hánajty wyiingudsáhøø'oyän. Jiiby ja'a wajtoø'pähajxy hánajty møødä meegtoø'pä møødä palomatoø'pä. Jaaná jiiipiä xädø'øñguiuwijtspähajxy hánajty yhánaabiä.

15 Coo Jesús jaduñ yhiixy, mänitä xaaç wyidsø'cy. Mänitä ju'xt yhädiuñ. Mänitä jäya'ayhajxy øøx yhøxpäbo'oyii jiiby tsajtøgooty møødä waj møødä meeg øøxiä. Mänitä Jesús yajtsitø'cy ja'a xädø'øñguiuwijtspä mieexähajxy. Øøx ja'a xiädø'øñhajxy yhøxxity.

16 Mänitä palomatoø'pähajxy ñämaayyä:

—Yajpädsøm yø'ø mbaloma hajxy! ¡Cábøch nDeedy ja'a tiøjc hajxy xwiáanät halaplaaz!

17 Mänitä jiamiøødhajxy jiahmiejtstaacy coo jaduñ yhity cujaay: “Mjaanç tehñ cwieendhadáanäbøch hádaa miich mdøjc nägø'ø nädecypiä, hóyhøch hajxy cu xjia yajcuyagho'ogø'øw.”

18 Mänitä judíoshajxy miänaañ, ñämaayyä Jesús:

—Tii hijxtahñd højts xyajcähxø'øgåanäp hoy-yagjuøøñäjatypä pø mmøød miich cuhdujt jaduñ coo yø'øya'ayhajxy tøø mgøxy høxpäbo'oy.

19 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hádaa tsajtøjc hajxy myagjidät, pues cudägøøgxøøyyøch nyaghoyøødiägátsät.

20 Mänitä judíoshajxy miänaañ:

—Cujuxychägui'xtädujcjumøjt hádaa tsajtøjc jecy miaayy y tægøøgxøøyyä miich myaghoyøødiägatsa'añ. Cab højts jaduñ nmäböcy.

21 Pero jue'e Jesús hánajty ñänøømby “ja'a tsajtøjc”, ja'a yhamdsoo ni'x ja'a yhamdsoo copc.

22 Coo Jesús hánajty cujecy tøø jiaanç juyypiøcy, mänitä jiamiøødhajxy jiahmiejtstaacy nebiaty hánajty tøø miäna'añän. Mänitä Diosmädia'agy hajxy miäböjnä møødä Jesús ja'a miädia'agy.

23 Mänaa ja'a Jesús jim yhitiän Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty, mänitä cu'ugä Jesús hajxy yhiixy coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hánajty yajcähxø'øgy. Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäböjçäxä nämøj nämay.

24 Pero cabä Jesús hánajty yajwiinhøøñ, je'eguiøxpä coo hánajty ñajuø'øy hamdsoohaamby coo ja'a cu'ughajxy hánajty hamuumdu'joot quia'a mäböcy.

25 Hiix, hamdsoohaambiä Jesús hánajty ñajuø'øy coo hajxy haxøøg nwi-inmahñdyhátäm nägøxiä. Cabä Jesús hánajty pøñ miäyajtøy neby hajxy nwi-inmahñdyhátäm.

3

1-2 Coo maxiøø hánajty tøø yhiñä, mänitä copc-hajpä jim tu'ug miejch maa Jesúsän. Nämäy hajxy hánajty quiopc-haty maa judíoshajxiän. Nicodemo ja'a copc-hajpä hánajty xiohaty. Pianøçxäp ja'a fariseos miädia'agyhajxy hánajty. Tøø hánajty quiøødsø'øy coo jim miejch maa Jesúsän. Mänit Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøñ, nnajuøøby højts coo miichä Dios tøø xquiexy yajñähixøøbiä. Coo miichä Dios häxøpy xquia'a puhbety, caj miich hoy-yagjuøøñäjatypä häxøpy myajcähxø'øgy.

3 Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägätsät, cabä Dios xyhané'emät.

⁴ Mänit Nicodemo yajtøyy:

—Pero neby jaduñ mmiindägats mgahdägätsät coo hñajty tøø mmäjaanä. Neby jiiby mdägøødiägätsät ja'a mdaj jioodooity coo jiiby jadähooc mmaax-huunghädät.

⁵ Mänit Jesús yhadsooy:

—Pues caj. Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägätsät nøøhaam møødä Dios yhEspirituhaam, cabä Dios xyhané'emät.

⁶ Coo tøø mmiñ tøø mga'ay nebiä maaxhuungän, Dios je'e xmiiooy ja'a mni'x ja'a mgopc møødä mjuøhñdy. Y jaduñ mäwínäts je'e, coo Diosh-espíritu mbadu'ubögät, nebiä miindägach cahdägachpäñ mmähmó'owät.

⁷ Ca'a myagjuø'oy cooñ jaduñ nnäma'ay coo tsipcøxp mmiindägats mgahdägätsät.

⁸ Coo poj jaduñ xiämemy, cab hajxy nnajuøøyyäm maa myinø'øy maa ñøcxø'øy. Homiaajä poj xiämemy. Mmädówäp jaduñ pero caj mhixät. Jaduñ mäwínäts ja'a Dios yhEspíritu coo xjioottägø'ow coo xquioptägø'owät. Coo jaduñ mmäböögät hamuumdu'joot, jaduñ mjädät nebiä miindägach cahdägachpäñ —nømä Jesús miänaañ.

⁹ Mänitä Nicodemo yajtøøgumbä:

—Neby je'eduhñ mnänømy.

¹⁰ Mänit Jesús yhadsooy:

—Yajnähixøøbiä miich mduunghajpy maa ja'a judiøshajxiän pero cahnøch nmädia'agy xwyiinjuøyyäbä.

¹¹ Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät. Nmädiaacyy højts mädyijaty højts nnajuøøby y nnägapxyp højts mädyijaty højts tøø nhixy. Pero mijts, cab højts mijts nmädia'agy xñä'ägädä mäböjcä.

¹² Tøø hajxy nja yajmøødmädia'agy tijaty yaa ja hijp hädaa yaabä naaxwiin, pero cab hajxy mmäböcy. Hoorä, cooñ ja'a tsajpootypä hajxy nya-jmøødmädiä'agät, ni je'e hajxy mga'a wiinjuø'owät.

¹³ Ni pøn jim quia'a hoyñä tsajpootyp. Jagøoyyøch jim nidiuhñ ndsooñ, høøch ja'a Diosquexypä. Päädyhøch ja'a tøyhajt nmøødä neby jim.

¹⁴ Ja'a Moisés, jimä tsahñdyhahädiuunnaxy yujpahy quepyquiøxp jim pactuum. Jaanä jadúhñhøch jäya'ay xyujpa'awaambä, høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁵ Pønjätyhøch nmädia'agy xmiäböjcäp, cabä yháañmähajxy mänaa quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁶ Xjiaanç tehñ chojc xjiaanç tehñ pia'häyóowäm ja'a Dios hajxy nägøxiä, mäduhñtiä hajxy yaa nhjätäm hädaa yaabä naaxwiin; paadiä tiu'ughuung nähdujcy. Coo ja'a mädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäböjcämät ja'a Dioshuungcøxpä, cabä nháañmähajxy mänaa quiuhdägøoyyämät. Jaduñ hajxy cøjxta'axiøø njugyhätämät nebiä Dios jiugyhatiän.

¹⁷ Paadiä Dios ja'a yHuung yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin coo hajxy jaduñ ween xñähho'túutäm. Cab hajxy jaduñ xyajcumädowäañäm.

18 Põnjatiä Dios yHuung ja'a miädia'agy mäbõjcäxäp, cab hajxy je'e yacumädowa'añii. Põnjaty ca'a mäbõjp, tøø Dios miäna'añ cooc hajxy yacumädowa'añii, coogä Dios ja'a yHuung ja'a miädia'agy quia'a mäbõjcäxä.

19 Cooc Dios yHuung yaa yhoovy hädaa yaabä naaxwiin, hagogoodstuum jäya'ayhajxy hänajty yhity. Paady hajxy hänajty yhity hagogoodstuum coo haxøøgwiinmahñdy hajxy hänajty tiuñ. Cabä Dios yHuung miädia'agy hänajty miäbõjcäxä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jøønän. Paady jaduhñ nebiä jøønän, jaduhñ jäya'ayhajxy piädsømat hagogoodstuum. Põnjaty hagogoodstuum mähmø'øwaamb, je'eds Dios ñänøømby coo hajxy yajcumädowa'añii.

20 Põnjaty haxøøgwiinmahñdy tuumb, cab hajxy chocy maa jiajjiän. Cähxø'øgaamb yhaxøøgwiinmahñdyhajxy je'e, paady hajxy quia'a pädsøma'añ jajtuum.

21 Põnjaty panøcxaamb ja'a tømiaädia'agy, je'eds jaduhñ pädsømaamb jajtuum. Paady hajxy jaduhñ piädsøma'añ, jaduhñ quiähxø'øga'añ coo Dios hajxy tøyhajt jiaanč puhbedyii.

22 Mänitä Jesúshajxy jim ñøcxy Judeanaaxooty møødä jiamiøødhajxy. Cooc hajxy jim miejch, mänit hajxy tiägøøyy mäyajnäbejpä. Maxiøø hajxy jim yhiyty mäyajnäbejpä.

23 Jaanä jimä Juanghajxy hänajty miäyajnäbejpä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Enón. Salim cajpt mäwiingón jaduhñ. Comä nøø hänajty jim. Mejtsp jäya'ayhajxy hänajty jim näbejpä.

24 Cahnä Juan hänajty chumyii.

25 Mänitä Juan ja'a jiamiøødhajxy tiägøøyy mädiaacpä møødä judiøshajxy nämejtsc nädägøøg. Je'e hajxy hänajty miädiaacpy neby hajxy ñäbetät.

26 Mänit Juan hoy ñäma'ayii:

—Wiindsón, xiiby yø'øya'ay miäyajnäbety, ja'a miich hijty jim xmiøødhijpä ja'a Jordängpä mõjnøøhawiimb, ja'a miich tøø mnägápxiäbä coo Dios tøø quieyxy. May jäya'ay tøø ñämech maa miäyajnäbetiän.

27 Mänit Juan miänaañ:

—Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, paadiä Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay.

28 Tøø hajxy mmädoy cooch nga'a Cristo. Jawyínhøch Dios xquieyxy. Páadyhøch jawyiin xquieyxy cooch mädia'agy nyajwá'xät yø'ø Jesúscøxpä.

29 Cooc ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, ja'a jamiø'ød, je'eds ja'a jaxie'eb møød. Ja'a jamiø'ød ja'a miägu'ughajpä jii hijpä, xoonäacp je'eduhñ coo jamiø'ød quiaqxy. Jaanä xoonäacpøch høøchpä je'eguiøxpä coo Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay.

30 Tehñgahnä hajxy miayø'øwa'añ, ja'a Jesús miädia'agy hajxy panócxäbä. Pero põnjátýhøchä nmädia'agy xpianócxäp, haweenø'øwaamb hajxy je'e.

31 Xyhanéhäm hajxy je'e nägøxiä, jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp. Yaayyä hajxy ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, y hädaa yaabä naaxwiimbä mädia'agy hajxy nmädiaacäm. Pero jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp,

32 je'eduhñ miädiaacpy nebiaty jim tøø yhixy tøø miädoyyän tsajpootyp. Pero cabä miädia'agy miäbõjcäxä nämay.

33 Põnjatiä Jesús miädia'agy mäbõjcäp, je'eds tøyhajt yejp coo Dios tømiaädia'agy.

34 Jaaya'ay Dios tøø quiéxiäbä, Diosmädia'agy je'eduhñ miädiaacypy. Hamuumdu'joot Dios ja'a Jesús ja'a Dioshespíritu miooyy nebiä Jesús jaduñ miädiaactägátsät.

35 Chojpy ja'a Dios ja'a yHuung; paadiä cøxiä wiinä tøø yajcø'ødägø'oy.

36 Pøñä Dios yHuung ja'a miädia'agy mábøjcäp, je'eds cøjxta'axiøø ju-gyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Ja'a hajxy ca'a mábøjpa, cab hajxy jaduñ ju-gyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän; yajcumäowáanäp hajxy je'e ja'a Diósäm.

4

1-3 Coo Jesús miädoyhajty coogä fariseoshajxy hñajty tøø miädoyhaty coogä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hñajty maas may yajmábøcy y yajnäbety quejee Juan, mänit Jesús hajxy wyiimbijty Judea. Galilea hajxy ñøcxtägajch.

4 Jim hajxy ñaxøøyy Samarianaaxooty.

5 Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Sicar jim Samari-anaaxooty, mäwiingön maa José ñädeedyñaaxän. Ja'a tieedy jaduñ jecy xøhajt Jacob.

6-8 Jimä nøøjut mädyii José yajmämähmøøyyä coo Jacob yho'cy. Coo Jesús hajxy jim miejch maa nøøjutän, tøø Jesús hñajty yhanuu'xø'oy. Mänit Jesús yhøxtaacy nøøjutpa'a. Tøø hñajty quiuyxiøøjø'oy. Mänitä jiamiøødhajxy ñøcxy cajptooty juuguiabiä. Mänitä to'oxiøjc tu'ug quiädaacy nøøgoombä; Samaria hñajty chooñ. Mänit Jesús to'oxiøjc ñämaayy:

—Høøchä nøø móoyäc.

9 Mänit Jesús ñämaayyä:

—Tiich miich nøø coo xmiäyujwa'añ. Jue'e miich mdsooñ Judea. Høøch, yaaçh ndsooñ Samaria.

(Ix, cabä Judéabä jäya'ayhajxy hñajty miøødnijootpaadyii ja'a Samáriabä jäya'ayhajxy.)

10 Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo häxøpy mnajuø'oy tii mayhajt Dios tiunaamby maa miichcøxpän y pøñch høøch cooçh ja'a nøø tøø nja yujwa'añ, mänítøch cu xmiäyujwaañ ja'a nøø ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä.

11 Mänitä to'oxiøjc yhadsooyy:

—Tsäguhm, cøøc hädaa nøøjut. Caj miich tii mmøødä coo ja'a nøø myaj-wohmädsømät. Maa tyijy miich ja'a nøø mbáadät, ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä.

12 Nejy, maas móctäm miich cuhdujt mmøødä quejee Jacob cuhdujt je-gyhajty miøødä, ja'a hajxy hijty nhaphajt ndeedyhájtäm. Je'e hädaa nøøjut xyajmämähmøøyyäm. Yaa jecy ñøøhuucy møødä yhuunghajxy møødä yhani-malhajxy.

13 Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo hädaa nøø hajxy yhu'ugy, najxp tiødsø'øhajxy jaduñ. Mänit hajxy tiødsø'øbáatägumbä cujaboom cumaaxc.

14 Høøch, nyéjpiøch ja'a nøø, ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä. Coo hajxy yhu'ugät, ni mänaa ja'a tødsø'ø hajxy quia'a paattägájtänät. Cøjxta'axiøø hajxy jaduñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

15 Cahnä to'oxiøjc ja'a mädia'agy hñajty wyiinjuø'oyñä nebiä Jesús ja'a nøø ñägapxiän. Jue'e Jesús jaduñ ñänøøm ja'a mayhajt ja'a Dios jaduñ tiunaamby maa højtscøxpän. Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Hóóchä nөө móoyäc nébiöch töds'ö xquia'a páatnät. Jadúhñhöch yaa min nga'a nөөwóhñnät.

¹⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Nöcx ja'a mnihyhap möjya'ax; mänit yaa mwoomínät.

¹⁷ Mänit to'oxiöjc yhadsooyy:

—Cáböch mnihyhap.

Mänit Jesús miänaañ:

—Tehñ tiöyhajt miích jaduhñ mmäna'añ coo nihyhap mga'a möödá.

¹⁸ Mägöoxcä mnihyhap töö mmöödtsäna'ay, y yö'ö ya'adiöjc xim mmöödpä, töyhajt, ca'a myiichä mhamdsoo nihyhap yö'ö.

¹⁹ Mänit to'oxiöjc miänaañ:

—Tsäguhm, nyö'mädóobiöch jaduhñ coo miích ja'a Dioshespíritu mmöödá.

²⁰ Jim höjts nhap ndeedy ja'a Dios hajxy hijty jecy wyiingudsähgö'öy maa yö'ö tunän. Pero mijts mänaamb coo hajxy jim nwiingudsähgö'öyämät jim Jerusalén.

²¹ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Muuxy, mäböjcägöch nmädia'agy. Habaadaññäp je'ejän coo mijts ja'a Diosteedy homiaajä mwiingudsähgö'öwaañnä. Ca'a ñä'a jiiyyä hajtiä mwiingudsähgö'öwa'añ maa yö'ö tunän ni jim Jerusalén.

²² Hoy Dios hajxy mja wiingudsähgö'öy, cab hajxy mhixiä. Höjts, nhixy höjts ja'a Dios. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ coo ja'a judíos jäya'ay tu'ug yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añ.

²³ Pöñ ja'a Dios tehñ tiöyhajt wiingudsähgö'öñäp, je'eds hamuumdu'joot wiingudsähgö'öby. Jadúhñäts ja'a Dios chocy coo wyiingudsähgö'öwööd hamuumdu'joot.

²⁴ Jaduhñä Dios nebiä poj nebiä täxa'ajän. Tsipcöxp hit ja'a Dios hajxy nwiingudsähgö'öyämät.

²⁵ Mänit to'oxiöjc miänaañ:

—Ja'a Cristo, ja'a Dios quiexaambiä, je'e höjts nhahíxäm. Coö je'e quiäda'aga'añ, mänit höjts je'e cöxiä xyhawaaññañäm.

²⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Hóöchäts je'e ja'a Cristo.

²⁷ Mänit Jesús jiamiöödhajxy miejch. Coö hajxy yhiixy coö Jesús ja'a to'oxiöjc hänäjty miöödmädia'agy, yagjuöoyy hajxy jaduhñ. Pero cab hajxy yajtöoyy tiiguiöxpä Jesús ja'a to'oxiöjc hänäjty coö miöödmädia'agy.

²⁸ Mänit to'oxiöjc jii by chohñ maa hajxy hänäjty miädia'aguian. Jiibiä miajt ñähgueicy, ñöcxy je'e cajptooty, huug ja'a cu'ughajxy ñäma'ayii:

²⁹ —Jam jäya'ay hajxy tu'ug huug híxäm. Tööch je'e xñajuö'öy nebiätyhöch haxöögpä töö nduñ. Jadúhñhöch je'e töö xyhawaañä. Je'e ndijjiäda'a je'e ja'a Cristo.

³⁰ Mänitä cu'ughajxy tiu'uböjcy cajptooty, ñänöcxy ja'a Jesús hajxy.

³¹ Jimä Jesús hänäjty ñäma'ayii ja'a jiamiöödhajxy:

—Wiindsón, cay.

³² Mänit Jesús yhadsooyy:

—Xiích jöö'xypöcy nmöödá. Cab hajxy mnajuö'öy tii je'eduhñ.

³³ Mänitä jiamiöödhajxy ñiñämaayyä:

—Nejy, töö jioö'xypöquiäda'a yajméjtsäxä.

³⁴ Mänit Jesús miänaañ:

—Cooč jaduhñ nmänaañ cooç jøø'xypøcy nmøødä, je'eč hänäjty jaduhñ nnänøømby cooç njootcujcä, cooç ngudiúnät nébiøch Dios tøø xyhane'emiän, cooç tiuung nyajmäayyät; je'eč jaduhñ tøø xquixey.

³⁵ Huug hiç yø'øya'ay hajxy xii mänajpä. Xmiäbøgåanäbøch nmädia'agy hajxy yø'ø. Jaduhñ mäwínäts høøčhä nmädia'agy nebiä tøømd paquiä mi-ayø'øyän. Tehñ quiäxø'p jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ mdehñ miänä'anät nebiä niippäðjç-hajxy miäna'añän cooc mädaaxp'o' yhabety, mänitäc hajxy je'e yajpäðø'ga'añ.

³⁶ Pøñhøch jäya'ay ja'a nmädia'agy xyajmäbøgåanäp, xoonða'agaamb hajxy je'e coo hajxy je'e may miäbøga'añ. Quipxy hajxy miøødxoonða'aga'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt yaghawa'xøøčhöñbä. Ja'a hajxy yajmäbøgåanäbä, je'edshajxy çøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jügy-hatiän.

³⁷ Tøyhajt je'eduhñ nebiä jäya'ayhajxy miäna'añän: “Wiingpä je'e niip, y wiingpä je'e yajpäðø'p.”

³⁸ Tøøč mijts nwiinguexy coo mijts jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy myajmäbøgät, ja'a hajxy hijty tøø miädoyhätiäbä. Wiingpä hajxy jayøbajt yajmädoyhajt; mijts høxhaam myajmäbøgaamby —nøñ Jesús miänaañ.

³⁹ Ja'a Sicarpä jäya'ayhajxy, nämay hajxy je'eduhñ miäbøjçä ja'a Jesús miädia'agy. Paady hajxy je'eduhñ miäbøjçy coo ja'a to'oxiøjç hänäjty jaduhñ tøø ñägapxy cooc yhaxøøgwiinmahñdy çøjç ñajuøøyyäxä, møød cooc çøjç yhawaandøøwäxä. Jimä Sicarpä jäya'ayhajxy hänäjty xiøønaxy Samarianaaxooty.

⁴⁰ Mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo jim miähmø'øwät maa quiajptha-xiän. Mänit jiaanč mähmøøyy. Mejtsxøø je'eduhñ jim yhiyty.

⁴¹ Coo Jesús jiaac yajmøødmädiaacy ja'a jäya'ayhajxy, nämay ja'a miädia'agy jiaac mäbøjçäxä.

⁴² Mänitä to'oxiøjç hajxy ñämaayy:

—Høxtahmðs miič jim hoy mnägapxiän cajptooty, cab højts tu'joot nmäbøjçy. Pero coo højts jilby ngädaacy, mänit højts je'e xtiehñ yhamd-soo møødmädiaacy. Mänit højts nmäbøjçy. Mänit højts nnajuøøyy coo yø'øyä'adiäm Cristohaty. Yø'øds hajxy xyajnähoa'ads xyajcuhwa'adsaanäm nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin.

⁴³ Nägooyyä mejtsxøø yhabety, mänit Jesúsahajxy tiu'ubøjnä, ñøcñä hajxy jim Galilea.

⁴⁴ Hamdsoo Jesús je'eduhñ miänaañ cooc hajxy quia'a wiingudsähgø'øyii maa yhamdsoo cajptän, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaghawa'xøøbiä.

⁴⁵ Pero coo Jesús jim miejch Galilea maa yhamdsoo cajptän, mänit yajpoo'xä haxi'ig haxøn. Paadiä Jesús yajpoo'xä, coo jäya'ayhajxy hänäjty tøø yhiçy hoy-yagjuøøñäjatypä, nebiaty Jesús jim tøø tiuñ tøø yajcähxø'øgy Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty.

⁴⁶ Mänit Jesús jim jadähooc miéjtscumbä Caná de Galilea maa ja'a nøø hänäjty tøø yajwa'añguiojjiän vino. Jimä gobiernä mioonsä hänäjty tu'ug tøø miech. Tu'ugä yhuuung hänäjty tøø pia'ambety jim Capernaum.

⁴⁷ Coo ja'a gobiernä mioonsä miädoyhajt coo Jesús hänäjty tøø miech jim Galilea, mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo yhuuung nøøxy yajmøcpøjçäxä. Møjta'agy yhuuung hänäjty.

⁴⁸ Mänitä gobiernä mioonsä ñämaayyä:

—Mijts, cahnä hajxy mmäbøcyñä, hoy hajxy tøø mja mädoyhaty cooñ hoy-yagjuøøñäjatypä tøø nduñ. Mänit hajxy mmäbøga'añ coo hajxy mhuuc tehñ yhixa'añ.

49 Mänitä gobiernä mioonsä miänaañ:

—Tsögäm, jam hadø'øchä; chámhøch nhuung yho'ogaanä.

50 Mänit Jesús miänaañ:

—Wiimbit jootcujc. Cabä mhuung yho'oga'añ.

Mänit Jesús miädia'agy jiaančh mäbøjcäxä. Mänit gobiernä mioonsä jiaančh wiimbijty.

51 Tu'haamhädaacpä ja'a mioonsähajxy jiojcubaadøøyyä. Mänit yhawáanäxä cooc yhuung hänajty tøø jiaančh møcpøcy.

52 Mänit yajtøøyy mäduñajtä hänajty tøø miøcpøcy. Mänit ñämaayyä:

—Häxøøy ja'a tioy tiojch cujyxiøøho'ogy.

53 Mänit ja'a gobiernä mioonsä jiaančh jahmiejch coo Jesús hänajty häxøøyhajty cujyxiøøho'ogy tøø miäna'añ cooc yhuung miøcpøga'añ. Mänit Jesús ja'a miädia'agy cøjx miäbøjcäxä mäduñtiä hajxy tiu'ugtøjca.

54 Miämetsc-hoocpä Jesús je'eduhñ yajcähxø'cy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim Galilea. Mänit je'eduhñ yajcähxø'cy coo hänajty tøø yhoy Judea.

5

1 Mänit Jesús ñøxcumbä jim Jerusalén xøøhajpä. Ja'a judíos xiøøhajxy hänajty jadaañäp.

2 Jimä tsiidaact jaduhñ tu'ug xiøhaty Betzata, ja'a hebreohayuuc-haamby. Jimä tsiidaact mädoøyyä maa ja'a meegtoø'taactän. Mägooxc-hit ja'a tøjwiing wäditiä jim maa ja'a tsiidaactän.

3 Mayyä pa'amjäya'ay hänajty jim quio'na'ay møødä wiindspä møødä tecymia'adpä møødä tecymiucypä. Jim hajxy hänajty yhahixy coo ja'a nøø jaduhñ jiädsenyó'oyät.

4 Wiingumänaa ja'a Dios mioonsä tsajpootypä hänajty tu'ug quiäda'agy nøøyagjädsenyohbiä maa ja'a tsiidaactän. Pero cab hänajty quiähxø'ogy. Nägooyä ja'a nøø hajxy hänajty jaduhñ yhixy tiägø'oy jädsenyohbiä, mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägø'oy nøøjooty. Ja'a hänajty jayøbajt tehñ tiägøøchohmbä, je'eds hänajty jaduhñ møcpøjp nidiuhñ. Hoy tyii pa'amä hänajty jia møødä, yajnajxyp je'e.

5 Jim jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay. Miähii'xmajmocxtägøøgjumøjtpä hänajty jim tøø yhyty.

6 Coo Jesús ja'a pa'amjäya'ay jaduhñ yhixy, mänit Jesús yajtøøyy:

—Nejy, mmøcpøgaambä.

7 Mänitä pa'amjäya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nbøn põnhøch xpiädä'agäp nøøjooty coo ja'a nøø tiägø'oy jädsenyohbiä. Coočh hänajty jilby nja tægø'owa'añ, tøø wiingpä hänajty tiägøøñä.

8 Mänit Jesús miänaañ:

—Pädø'og, yajpädø'og mdo'ogy, yohñä.

9 Mänitiä pa'amjäya'ay jaduhñ jiaančh møcpøjcy. Mänitiä miaabejt jiaančh yajpadø'cy yo'oyø'cy. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e.

10 Mänitiä judioshajxy miänaañ, ñämaayyä ja'a craa ja'a hänajty tøø yajmøcpøgyijjäbä:

—Poo'xxiøø jäda'a. Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo yø'ø mdo'ogy jäda'a mgapwädität.

¹¹ Mänit jäya'ay yhadsooy ja'a hänajty tøø miøcpøquiäbä:

—Jaayá'ayhöch tøø xyajmøcpøquiäbä, je'ečh jaduñ xñämaayy cooçh ndo'ogy nyajpádó'ogät.

¹² Mänit miäyajtøwa:

—Pøñ jaduñ tøø xñäma'ay coo mdo'ogy myajpádó'ogät, coo myo'oyó'ogät.

¹³ Cabä mähdiøjc ñä'ä hadsooy. Hix, jaançh tehñ ñämay jäya'ayhajty hänajty jim. Tøø Jesús hänajty yhiixtägöoyyänä. Paadiä mähdiøjc hänajty quia'a najuø'oy waamb yhadsówät.

¹⁴ Mänit cueeñtiä, mänit Jesús yhiixcumbä maa ja'a tsajtøjc hamøjpän. Mänit Jesús miänaañ:

—Huuc mädw, chaä miich nnämä'awät, tøø miich mmøcpøcy. Ca'a tii pojpa cädieey mduñ coo maas haxøøg mjádät.

¹⁵ Mänitä mähdiøjc hoy ñägapxy maa ja'a judiøshajxiän cóodäm Jesús je'e, ja'a hänajty tøø miäyajmøcpøquiäbä.

¹⁶ Coö Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, paadiä judiøš Jesús hajxy miädsiphajty; paady hajxy wyiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

¹⁷ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judiøshajxy:

—Cábøch nDeedy mänaa tiuumbädø'oy. Jäda'anäbaadyñä tiuñ. Páadyhöch jaduñ nbaduumbä, hoy jaduñ jia poo'xxiøøjootiä.

¹⁸ Paady hajxy jia wiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, coö Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, møød coö jaduñ miänaañ cooc Dios Tiedyhaty, møød coö yajnimiäbaatä nebiä Diosän.

¹⁹ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judiøshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cábøch nhamdsoo tuuñ nduñ; jadúñhöch nduñ nébiøch nDeedy jim tiuñän. Nebiätýhöch nDeedy tiuñ, jadúñhöch nduumbä.

²⁰ Xchøjpøch nDeedy. Xyajnähixøøbiøch nebiaty je'e tiuñ. Maas hoy-yagjuøøñätyhöch nDeedy xyajnähixøø'owa'añ neby hajxy myagjuó'owät.

²¹ Yagjujypiøjpiøch nDeedy ja'a ho'ogyjiäya'ay. Jaanä jadúñhöch nyagjujypiøgaambä, pønjátyhöch nyajnähidjöp.

²² NDeedyhöch, cab je'e pøñ yajcumädowa'añ. Høøch je'e tøø xquiuhdujtmo'oy cooçh jäya'ay nyajcumädówät, ja'a hajxy ca'a mädia'agymiäbøjpa.

²³ Páadyhöch jaduñ tøø xquiuhdujtmo'oy cooçhä jäya'ayhajxy ween xwyiingudsähgø'oy nébiøch nDeedy wyiingudsähgø'oyijän. Pønjátyhöch hajxy xquia'a wiingudsähgøøby, ni nDeedyhöch hajxy xquia'a wiingudsähgøøyyäbä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

²⁴ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pønjaty højts nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanäp møødhøch nDeedy, tøø ja'a haxøøgpä hajxy quiøxy najtshixøøñä. Je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jjugyhatiän. Cab hajxy je'e mänaa quiumädowa'añ.

²⁵ Ja'a hajxy ca'a mäbøjpa, tøø yhabaady cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Cooçhä nmädia'agy hajxy jaduñ xmiäbøjcät, jaduñ hajxy jjugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän.

²⁶ Miøødhøch nDeedy cuhdujt coö jäya'ayhajxy ñämä'awät coö hajxy jaduñ jjugyhadat tsajpootyp cøjxta'axiøø. Je'ečh cuhdujt tøø xmio'oy cooçhä jäya'ayhajxy jaduñ nnämä'awät coö hajxy jim yhidät cøjxta'axiøø.

27 Cooč je'eduhñ tøø xwyiinguexy, páadyhøch jaduñ tøø xquiuhdu-tmo'oy cooç nyajnáhdjät nebiaty jáya'ayhajxy jiádät.

28 Ca'a hajxy myagjuø'ø. Habaadaamb je'e cooçhä ho'ogyjiäya'ayhajxy nyaaxpádsøma'añ. Mänitøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä.

29 Mänit hajxy nägøxiä quiøxy jutpádsøma'añ mäduhñtiä hajxy hánajty tøø yho'ogy. Ja'ačh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xmiäbøjcäbä, je'eds hajxy nøcxaamb tsajpootyp. Ja'ačh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xquia'a mäbøjcäbä, je'eds hajxy ca'awaamb haxøøgtuum.

30 'Nyajtødiägøøbiøch nébiøch nDeedy xñäma'ayän. Ca'a yhøøehä nhamd-soo wiinmahñdy nyaghijpy. Ngudiúumbiøch jaduñ nébiøch nDeedy xmiägapxy xyhane'emiän. Cooç jaduñ ngudiuñ, páadyhøch ja'a tøyhajt nyecy cooç nyajtødiägø'ø.

31 Cooç häxøpy hamdsoo nniägapxyii, mänit hajxy cu mmänaañ cooçhä tøyhajt nga'a mädia'agy.

32 Jiichä wiingpä xñägapxy; nnajuøøbiøch coo ja'a tøyhajt je'eduhñ yecy. Diøshøch je'e xñägapxp.

33 Tøøch mijts hoy xyajtøy maa Juangän pø Diøshøch tøø xjiaančh quexy. Mänitä Juan ja'a tøyhajt hajxy xmiøoyy.

34 Pero høøch, ca'a jiäyá'ayhøch tøø xyhawaanä cooç Dios tøø xquiexy. Nyagjahmiéjchpøch mijts nebiä Juan hajxy tøø xyhawaanän cooç Dios tøø xquiexy, neby hajxy jaduñ mnähwa'ads mguhwá'adsät.

35 Yajwa'xyp ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy hijty. Xyajnähixøøby hajxy hijty neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Hoy ja'a miädia'agy hajxy hijty mmädóowä. Pero cabä miädia'agy hajxy hijty mmäbøgaanä.

36 Ndúumbiøch nébiøch nDeedy tøø xyhane'emiän. Cooç jaduñ nduñ, cähxø'p jaduñ cooç nDeedy tøyhajt tøø xquiexy. Cooç hajxy jaduñ xyhixy nébiøch nduñän, páquiøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät, hoy ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy tøø mga'a ja mäbøjcä ja'a høøchcøxpä cooç xñägapxy.

37 Ja'a nDeedyhøch, ja'ačh tøø xquiéxiäbä, høøchcøxpä jiiby tøø xyajcu-jaayii maa Diosmädia'aguian. Pero cab hajxy mnajuø'øy cooç nDeedy ja'a miädia'agy jaduñ nmädiaacä. Cab hajxy mnajuø'øy cooç jaduñ nduñ nébiøch nDeedy tiuñän.

38 Pero cábøch mijts nDeedy ja'a miädia'agy tøø xmiäbøjcä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Coø hajxy häxøpy tøø mmäbøcy, cu xmiäbøjcøch mijts ja'a nmädia'agy.

39 Nyajmädiaac-ho'py ja'a Diosmädia'agy hajxy, ja'a jecy mähmøøyyäbä cujaay. Paady hajxy jaduñ myajmädiaac-ho'ogy coo tyijy hajxy jaduñ mjugyhádat nebiä Dios jjugyhatiän. Chaads mijts hajxy nnámá'awät, cooç nmädia'agy hajxy xyajtúunät, mänit hajxy jaduñ mjugyhádat. Pero hóyhøch Diosmädia'agy xjia nägapxy,

40 cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanä. Cooç mijts nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, mänit hajxy mäbøcy mjugyhádat nebiä Dios jjugyhatiän.

41 'Cábøch nmøjpäda'agy, hóyhøch jáya'ayhajxy xquia'a ja wiingudsähgø'øy.

42 Nnajuøøbiøch coo mijts Dios mga'a tsoey.

43 NDéedyhøch tøø xjia hamdsoo quexy. Pero cábøch mijts nmädia'agy xmiäbøgaanä. Coø wiingpä miédsät, je'eds mijts ja'a miädia'agy paquiä mmäbøgaanäp.

⁴⁴ Cábøch mijts nmädia'agy hoy xmiäbøgaanä. Jia tsojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo jäya'ay hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Pero cabä mjoothajxy cho cy coo Dios hajxy xchögät.

⁴⁵ Ca'a yhøøchä mijts jim nnäxø'øwø'øwaamby maa Dios wyiinduumän. Ja'a Moisésäts mijts jaduhñ xñäxø'øwø'øwaamby. Mmänaamby hajxy jaduhñ coo tyjy Diosmädia'agy hajxy mmäböcy, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä.

⁴⁶ Coo mijts cu mjaançh mäböjcy, cu xmiäböjçøch nmädia'agy hajxypä. Høøchcøxpä Moisés jaduhñ jecy quiujahy.

⁴⁷ Pero pø cab hajxy mmäböga'añ nebiä Moisés jecy quiujahyyän, ni høøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbögaanäbä.

6

¹ Cumejtspo'o cudägøøgpø'o Jesús jim ñøcxy mejyhawiimb. Mejtstu'u ja'a mejy xiøhaty Galilea møød Tiberias.

² Nämäy Jesús hänajty pianøcxyii jäya'ayhajxy. Paady hänajty pianøcxyii coo hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy, møød coo pa'amjäya'ay hänajty tøø yajmøcpøcy.

³ Mänit Jesús hajxy jim wyiimbejty maa ja'a tunghuduumän møødä jiamioødhajxy. Mänit hajxy jim yhøxtaacy tunghuduum.

⁴ Mäwiingoomb ja'a pascuaxøø hänajty, ja'a judiøshajxy yagjäjtäbä.

⁵ Mänit Jesús wyiinhee'ppejty coo jäya'ay hänajty may pianøcxyii. Mänit Jesús ja'a Felipe ñämaayy:

—Maa ja'a caayyøøc hajxy nbäatämät coo yø'øya'ay hajxy nyajcäayämät nämay.

⁶ Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, yhuuc nä'ä mädia'agyhixaamby hänajty waambä Felipe hänajty yhadsowa'añ. Tøø Jesús hänajty hamdsoo wyiinmay nebiä jäya'ayhajxy hänajty yajcaya'añii.

⁷ Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Ni mejtsmägo'x denariojuy ja'a tsajcaagy quia'a mäðøyhädät, hoy hajxy tu'lii'xyjaty cu nja móoyäm.

⁸ Andrés ja'a Jesús ja'a jiamioød hänajty tu'ug xiøhaty, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Mänitä Andrés ja'a Jesús ñämaayy:

⁹ —Chaadsä pigäna'c ja'a cebadatsajcaagy miøødä mägoøxcä, møødä hacx metscä. Pero cab jaduhñ miäðøyhädät. Hi x, majiäya'ay yø'øduhñ.

¹⁰ Mänit Jesús miänaañ:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhøxta'agy.

Møj jim miøøjiotä. Jim hajxy yhøxtaacy ja'a mägoøxmilpä ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy hawiing.

¹¹ Mänit Jesús ja'a tsajcaagy quioondsooyy. Mänit Jesús Dios jaduhñ ñämaayy: “Dioscujú'uyäp.” Mänit Jesús ja'a jiamioød ja'a tsajcaagy miooyy. Mänitä jiamioød ja'a tsajcaagy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä maa jäya'ayhajxy hänajty yhäña'ayän. Møødä hacx hajxy yajmäwa'xøøbiä. Jaduhñtiä jäya'ayhajxy miooyy mäduhñtiä hajxy hänajty quiaya'añ.

¹² Coo hajxy quiaabiäðøøyy, mänit Jesús ja'a jiamioød ñämaayy:

—Yajpäðøøg tsajcaagyquiaadiuc hajxy møødä hacxtsu'tstuc, neby hajxy jaduhñ nga'a nähguëecämät.

¹³ Mänit ja'a tsajcaagyquiaadiuc hajxy cøjx yajpäðøøgy møødä hacxtsu'tstuc. Majmetscach hajxy yaghujch ja'a tsajcaagyquiaadiuc.

14 Coo jäya'ayhajxy yhihxy nebiä Jesús ja'a tsajcaagy hánajty tøø ya-
jwa'añguiojjiän, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä:

—Pues tehñ tiøyhajt, yø'øds je'e, ja'a hajxy hijty nhahijxämbä coo hajxy
hijty xñämedsáañäm nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

15 Coo Jesús ñajuøøyy coo hánajty nøcxy piäda'aga'añii gobiernä mädsibø'øbä,
mänit jim chohñnä. Mänit jim ñøcxnä nidiuhm tunjoot.

16 Coo chuujøøyy, mänitä Jesús jiamioødhajxy yhädaacy mejypia'a.

17 Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jim Capernaum
hajxy hánajty ñøcxa'añ mejyhawiimb. Wiingoods hánajty. Cahnä Jesús ja'a
jiamioød hánajty piaadyñä.

18 Mänitä poj piädø'cy møc. Mänitä mejy chajcujy cøxp.

19 Mägoøxkilometro tädujkilometro hajxy hánajty tøø ñøcxy, mänitä Jesús
hajxy yhihxy coo ja'a barco hánajty tøø ñajtspaadø'øy. Yohby Jesús hánajty
mejywyiing. Mänitä jiamioødhajxy chähgøøbiøjcy.

20 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy; Jesúshøch høøch.

21 Mänit hajxy jiootcugøøyy. Mänitä Jesús yajtägøøyyä barcojooty. Mänitiä
hajxy jim miejtsnä mejypia'a maa hajxy hánajty ñøcxiän.

22 Cujaboom, jimnä majiäya'ayhajxy hánajty mejyhawiimbñä, maa hajxy
hánajty tøø yajcayiiñän. Ñajuøøby hajxy hánajty coo Jesús hánajty tøø quia'a
møødtu'ubøgyii ja'a jiamioødhajxy quipxy. Hijxä ja'a Jesús jiamioødhajxy coo
hajxy tiu'ubøjcy barcojooty ja'a majiäya'ayhajxy. Jagoo barco hánajty tu'ug;
je'e hajxy hánajty tøø yajtu'ubøcy.

23 Mänitä barco hajxy yajmejch wiingpä, ja'a Tiberiastsohmbä. Jim hajxy
miedsøøyy maa jäya'ayhajxy hánajty tøø chajcaagyquiayyän, mänaa Jesús ja'a
Dioscujú'uyäp yequiän.

24 Coo ja'a majiäya'ayhajxy yhihxy coo Jesúshajxy quia'a jiiñän, mänit hajxy
tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubøjcy Jesúshøxtaabiä. Jim hajxy ñøcxy
mejyhawiimb jim Capernaum.

25 Coo hajxy jim miejch mejyhawiimb, mänitä Jesús hajxy jim piaaty. Mänit
Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøñ, mänaa mmejch.

26 Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, páadyhøch mijts hijty xyhøxta'ay
cooñ mijts je'e cu'uxiä nyajcaayy. Cábøch mijts je'e xmiäyajtøwa'añ ti-
iguiøxpøch ja'a hoy-yagjuøøñäbä coo nyajcähxø'cy.

27 Paady hajxy mduñ, jaduñnä cay hu'ugy hajxy mbaady. Pero chaads
mijts nnämä'awät jadunajtä coo hajxy mhøxtá'awät neby hajxy mjugyhádat
nebiä Dios jjugyhatiän. Høøch mijts cuhdujt nmo'owaamby coo hajxy
jaduñ mjugyhádat. Páadyhøch mijts jaduñ nmo'owa'añ, cooçhä Dios tøø
xquiuhdujtmo'oy, høøch ja'a Diosquexypä.

28 Mänit Jesús miäyajtøøwa:

—Neby højts ngudiünät nebiä Dios choquiän.

29 Mänit Jesús yhadsooyy:

—Chojpy ja'a Dios cooñ mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjçät, ja'açh tøø
xquiéxiäbä.

30 Mänitä Jesús miäyajtøøwägumbä:

—Tii hijxtahñd hoy-yagjuøøñäbä myajcähxø'øgaamby neby højts miich ja'a
mmädia'agy jaduñ nmäbøjçät coo miich ja'a Dios tøø xquixy.

³¹ Ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm ja'a jecypiä, jimä maná hajxy quiaaay maa hánajty pøn quia'a tsána'ayän. Moisés ja'a maná yajwa'añguioj. Ja'a maná, nebiä tsajcaaguiän je'e. Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Yajcaayä jäya'ayhajxy ja'a tsajcaagyhajpä ja'a tsajpootyptsohmbä. Dios jaduñ quejx."

³² Mänitä Jesús yhadsooy:

—Chads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: Caha Mioisésä mijts ja'a tsajcaagy xyajnäguejx ja'a tsajpootyptsohmbä. Dios, je'eds hajxy je'e xyajnäguejx. Je'eds hajxy je'e xquihdujtmó'owaamb coo hajxy jim mdägó'owät tsajpootyp.

³³ Ja'a Dios tøø quiéxiäbä, jim tsajpootyp je'e tøø chooñ. Paady je'e yaa tøø quiäda'agy ney mijts xquihdujtmó'owät coo hajxy mjugyhádat nebiä Dios jugyhatiän.

³⁴ Mänitä Jesús ñämaayä:

—Højts yø'ø tsajcaagy móoyäc cøjxta'axiøøbä, ja'a tsajpootyptsohmbä.

Paady hajxy jaduñ miänaañ coo hajxy quia'a wiinjuøøyy coo Jesús jaduñ ñiñänøøma hamdsoo coo je'e tøø quiexyii ja'a Dios.

³⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch je'e, ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Cuhdujtyéjppoch coo hajxy jim tiägó'owät tsajpootyp pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhidät.

³⁶ Pero mijts, cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbójcä, hoy hajxy tøø mja hixy coohä hoy-yagjuøøñäbä tøø nja yajcähxø'øgy.

³⁷ Pønjátyhøch ja'a nDeedy jaduñ xyajcø'øwaanøøby, je'echä nmädia'agy xmiäbøgåanäp. Nguhbøgåambiøch hajxy je'e.

³⁸ Páadyhøch tøø ndsooñ tsajpootyp cooch ngudiünät nébiøch nDeedy xyhane'emiän, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Cábøch ja'a nhamdsoo wiinmahñdy nyaghida'añ.

³⁹ Cábøchä nDeedy miäna'añ coo hajxy haxøøgtuum quiá'awät, ja'açh hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä, coo ja'a xøø jumøjt jaduñ yhabéjñät. Pero jaduñ miäna'añ cooch hajxy nyajnócxät tsajpootyp.

⁴⁰ Jadúhñhøch ja'a nDeedy miäna'añ coo hajxy cøjxta'axiøø jiugyhádat neby jaaya'ay jiugyhatiän, pønjaty jaduñ najuøøby coohä Dios xyHuunghaty, pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Je'ech hajxy jim nyajnócxaaamb by tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴¹ Coo Jesús miädiaacpádøøyy, mänit tiägøøyyä wiingapxpéjtäbä ja'a judíøshajxy. Paadiä wyiingapxpejtä coo hánajty tøø miäna'añ coo jim chooñ tsajpootyp.

⁴² Jaduñ hajxy ñiñämaayä:

—Jesús yø'øya'ay xiøhaty; José yhuung yø'ø. Nhixyhájtäm ja'a tiaj tieedy yø'ø. Høhñdaacp yø'øduhñ cooc tyijy jim tøø chooñ tsajpootyp.

⁴³ Mänitä Jesús ja'a judíos yhojy:

—Ca'a hajxy mgapxtägooñä.

⁴⁴ Pønñhøch ja'a nDeedy yajnähdiipy, je'echä nmädia'agy xmiäbøgåanäp. Je'ech nyajnócxaaamb by tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴⁵ Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo Dios jäya'ay nägøxiä yajnähixø'øwa'añ. Pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy tøø xwyi-injuøøyyä tøø xyhabójcä, je'edshøch ja'a nmädia'agy tøø xmiäbójcä.

46 'Cábøch nDeedy mänaa yhixyii jäyá'ayäm; høøch nidiuhñ tøø nhixy. Jímhøch ndsooñ Dioswiinduum.

47 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, põñhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds jugyhadaamb cøjxta'axiøø nebiä Dios jügyhatiän.

48 Høøch hajxy jaduhñ jim nyajtägø'øwaamby.

49 Ja'a nhaphäjtäm ndeedyhäjtämhajxy, ho'c hajxy je'e, hoy ja'a maná hajxy jia caayy pactuum. Ja'a maná, mäjaajejc jaduhñ. Pero paquiä ja'a miäjaahajxy quiøjxy.

50-51 Høøch, páadyhøch tøø ndsooñ jim tsajpooty nébiøch jäya'ayhajxy jim nyajtägø'øwät. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø põnjátyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nñähugáambiøch ja'a nni'x ja'a ngopc. Nñähho'tu'udáambiøch jäya'ayhajxy nägøxiä.

52 Mänitä judiøshajxy yajcapxiøøyy ja'a Jesús ja'a miädia'agy:

—Nejy, xmio'owáañäm yø'øya'ay ñi'x quiopcäda'a coo ndsú'tsamädä.

53 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judiøshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, høøch ja'a Diosquexypä, coøch mijts ja'a nni'x ja'a ngopc xquia'a tsú'tsät, coøch mijts ja'a nnø'ty ja'a njoot xquia'a húucät, cab hajxy jim mdägø'øwät maa Dioswiinduumän.

54 Pønjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, põnjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eds je'e hidaamb cøjxta'axiøø jim tsajpootyp.

55 Tsu'tsøøc-høch ja'a nni'x ja'a ngopc; huucøøc-høch ja'a nnø'ty ja'a njoot.

56 Pønjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, põnjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eçh jaduhñ nnänøømbby ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xmiäbøjcäp. Je'eçh hajxy nguhdujtmø'owaambby coo hajxy yhidät cøjxta'axiøø jim tsajpootyp. Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy nmøødhida'añ.

57-58 Ja'a nDeedyhøch, ja'açh tøø xquiéxiäbä, je'eçh jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy coøch jäya'ayhajxy jim nyajnoçxät tsajpootyp, põnjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Ja'a nhaphäjtäm ja'a ndeedyhäjtäm, ho'c hajxy je'e jequiän, hoy ja'a maná hajxy jia caayy. Pero põnjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, cab hajxy quia'awa'añ haxøøgtuum mänaa.

59 Jaduhñ Jesús jim miädiaacy Capernaum coo hñajty yajñähixø'øy tsajtøgooty maa ja'a judios ja'a Dios hajxy hñajty wylingudsähgø'øyän.

60 Coø Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ jim miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cab hajxy jaduhñ nguhbøjcämät; tsip xex yø'ø mädia'agy jaduhñ.

61 Ñajuøøyy Jesús jaduhñ nebiaty hajxy hñajty miädia'aguiän. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nejy, cábøçhä nmädia'agy hajxy xjiøjpøgø'øwáañäjä.

62 Coøch mijts xyhíxät coøch hñajty jim nnø'cxy tsajpootyp, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanä coøch jim ndsooñ tsajpootyp, høøch ja'a Diosquexypä.

63 Ja'a mjuøhñdyhajxy, je'eds hajxy yaa xyagjugyhajp. Ja'a mni'x ja'a ngopc-hajxy, cab hajxy je'e yaa xyagjugyhaty. Coøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjcät, mänit hajxy mdägø'øwät jim tsajpootyp.

64 Pero cahnä hajxy nägøxiä mmäbøcyñä.

Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, ñajuøøby hñajty jaduhñ põnjaty hñajty je'e ca'a mädia'agymiäbøgaamb. Ñajuøøby hñajty je'ebä põñ hñajty yegáañäp

ho'c'óoc. Jäguemiä Jesús jaduñ ñajuøøyy mänaa ja'a miägu'ughajpähajxy tiägø'øyän yajñähixøöbiä.

⁶⁵ Mänit Jesús miánaangumbä:

—Páadyhöch mijts jaduñ nnämaayy: “Póñhöch ja'a nDeedy yajñähidjpy, je'ečhä nmädia'agy xmiäbögåñäp.”

⁶⁶ Coö Jesús jaduñ miädiaacpäðøøyy, mänitä jiamiøødhajxy nämay wyiim-bijnä. Cabä Jesús hajxy hñajty miøødwäditaannä.

⁶⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøøð miäyajtøøyy ja'a nämajmetspähajxy:

—Nejy, xpiuhwa'adsáambøch mijtspä.

⁶⁸ Mänitä Simón Pedro yhadsooyy:

—Wiindsón, caj. Tii højts miich coö nnä'a puhwá'adsät. Miich højts je'e xyajñähixøøby neby højts jim ndägø'øwät tsajpootyp.

⁶⁹ Nmäböjcäp højts miichä mmädia'agy. Nñajuøøby højts coö jim tøø mdsooñ maa Diosán, coö mGristähaty, ja'a højts hijty nhahijxypä, ja'a Dios hijty quixaambiä.

⁷⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Páadyhöch mijts tøø nwiimbiy nébiøch hajxy jaduñ xmiøødwädítät, mijts ja'a nämajmetspä. Pero xii hajxy tu'jäya'ay mmøødä, ja'a möjcu'uwiinmahñdymøødpä.

⁷¹ Ja'a Judas jaduñ nänøøma, ja'a Simón Iscariote yhuung. Ja'a Judas, je'edsä Jesús hñajty yegaamb ho'c'óoc, hoy ja'a Judas ja'a Jesús hñajty jia møødwädity møødä nämajtu'ugpähajxy.

7

¹ Mänitä Jesús tiägøøyy cajthayohbiä jim Galilea. Cab hñajty jim wiäditaannä jim Judea, je'eguiøxpä coö ja'a judiøshajxy hñajty yhöxta'ay nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

² Jadääñäp ja'a judíos xiøøhajxy hñajty coö ja'a ramada hajxy yhädiuñ. Jim hñajty jiada'añii Jerusalén.

³ Mänitä Jesús ñämaayyä yhuchhajxy:

—Ca'a yaa mmähmø'øy. Nøcx jim Judea. Ween ja'a mmägu'ughajpähajxy jimbö yhuug hijxpä nejy miich ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä myajcähxø'øguiän.

⁴ Myajcähxø'øpy miich hijty maa jäya'ay quia'a mayyän. Pero pø chojpy ja'a mjoot jaduñ coö ja'a mmädia'agy wiädítät ja'a miichcøxpä, mänit hijxwiin-duum myajcähxø'øgät majiäya'ayhagujc.

⁵ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hñajty miäböjcäxä ni ja'a yhamdsoo huchhajxy. Paady hajxy jaduñ miánaañ.

⁶ Mänitä Jesús miánaañ:

—Cahnä yhabaadyñä coöch jäya'ayhajxy nhawáañät póñhöch høøch. Pero mijts, homiánaajä hajxy jim mnøcxät Jerusalén.

⁷ Caj mijts cu'ug xmiähahñaty. Pero høøch, xmiähahñájpyoch cu'ug. Páadyhöch hajxy xmiähahñaty coöch nnägäpxy coö hajxy yhaxøøgwädity.

⁸ Nøcx mijts xøøhat. Cábøch nnøcxä'añ høøch. Cahnä yhabaadyñä coöch jäya'ayhajxy nhawáañät póñhöch høøch.

⁹ Mänit Jesús miädiaacpäðøøñä. Mänit jim jiaančh mähmøøñä jim Galilea.

¹⁰ Mänit Jesús yhuchhajxy jim ñøcxy xøøhajpä Jerusalén. Mänit Jesús jim pianøcxy hamee'ch.

¹¹ Jimä judíos ja'a Jesús hajxy hñajty yhöxta'ay maa ja'a xøø hñajty jiadyiijän. Jaduñ hajxy hñajty miána'añ:

—Maada'a tyijy je'e.

¹² Mädiäcäp ja'a Jesús hänajty ja'a majiäya'ayhajxy. Näje'e hajxy hänajty miäna'añ cooc yhojiäya'ayä. Näje'e hajxy hänajty miänaambä cooc tyijy yhaxøøgjäya'ayä, cooc tyijy hänajty wiädity cu'ugwiinhøhmbä.

¹³ Pero hamee'ch hajxy hänajty miädia'agy. Hix, chähgøøby hajxy hänajty ja'a judíos wyiindsøn'hajxy.

¹⁴ Mägujnä xøø hänajty jiadyii, mänit Jesús tiägøøyy tsajtøgooty yajnahixøøbiä.

¹⁵ Mänitä judiøshajxy yagjuøøyy, miänaañ hajxy:

—Tii yø'øya'ayäda'a coo jiaančh tehñ jiaty madiu'u y caj yhøxpøquiä.

¹⁶ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa; nDéedyhøch miädia'agy hädaa jaduhñ, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

¹⁷ Pøñ jaduhñ cudiunaamb nebiä Dios miäna'añän, je'e najuø'øwaamb coo quia'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa, coo Diosmädia'agy hädaa.

¹⁸ Pøñ jioot jaduhñ tsojp coo yajcumáyät, je'edsä yhamdsoo mädia'agy mädiäcäp. Pero chójpjøch njoot coo Dios wyiingudsähgø'øwøøjät, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Nmøødhøch ja'a tøyhajt; cábøch nhøhñda'agy.

¹⁹ Tøyhajt coo Moisés ja'a ñocy jecy yejcy, túhmäts. Jiiby jaduhñ miäna'añ ñocyjiooty coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Pero cab hajxy mgudiuñ. Mmänaamb hajxy jaduhñ cooč hajxy xyagho'oga'añ.

²⁰ Mänitä cu'ug yhadsooyy:

—Nej, mguhmäñøøbiä coo jaduhñ mmäna'añ coo højts miich nyagho'oga'añ. Pøñdsän miich xyagho'ogaamb.

²¹ Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Tähóoc-høch ja'a hoybä tøø nduñ ja'a poo'xxiøøjooty; mänit hajxy myagjuøøyy nägøxiä. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo hajxy tii nga'a túunämät ja'a poo'xxiøøjooty; paady hajxy myagjuøøyy.

²² Moisés ja'a cuhdujt jecy yejcy coo hajxy mnicircuncidarhadøøjät. (Ca'a Mioisésä yajtsohñdaac; yhaphajpä tieedyhajpähajxy jecy yajtsohñdaac.) Paadiä mhuung hajxy mcircuncidarhaty hoy jia poo'xxiøøjootiä.

²³ Mgudiuumb by hajxy jaduhñ nebiä Moisés ja'a cuhdujt jecy yejquiän; pero mjootma'p hajxy coočhä jäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty.

²⁴ Cabä jäya'ay hajxy paquiä mwiiimahñdyhixät nebiä wyiimahñdy je'e. Coø jecy mmøødhidät, mänitäs ja'a wyiimahñdy je'e mhijxät. Coochä pa'amjäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty, paady hajxy jaduhñ mmäna'añ coogøch tyijy ja'a haxøøgwiimahñdy nmøødá. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo tii nga'a túunämät ja'a poo'xxiøøjooty. Pero Dios mänaamb coo yhahixø'øy coo hajxy nduunämät.

²⁵ Mänitä Jerusaléngpä jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy mänaambä:

—Yø'øds hajxy yhøøtaaby coo hajxy yagho'oga'añ.

²⁶ Xiidsä quiapxy majiäya'ayhagujc, y caj waamb ñäma'ayii. Nej, mänaamb højts nwiindsøn'hajtämhajxiäda'a coo yø'ø Miesiäsä, ja'a hajxy nhahijxämbä.

²⁷ Nnajuøøyyäm hajxy maa yø'øya'ay chooñ. Pero ja'a Mesías, ja'a gobiernähadaambä, cab hänajty yajnajuø'øwa'añ maa hänajty chooñ.

²⁸ Jiibiä Jesús hänajty yajnähixø'øy tsajtøgooty. Coø jaduhñ miädooyy waambaty hajxy hänajty miäna'añ, mänitä møc miänaañ:

—Xyhixyhájpøch hajxy. Mnajuøøby hajxy maačh ndsooñ. Pero ca'a yhøøčhä hamdsoo tøø nwiinmay cooçh yaa ngädá'agät. Ja'a nDéedyhøch tøø xquiexy. Pero cab hajxy mnajuø'øy.

²⁹ Nhíxyhøch je'e. Jimhøch ndsooñ. Je'eçh jaduñ tøø xquiexy.

³⁰ Coo Jesús jaduñ miänaañ, mänitá jia madsaanä. Pero caj ñä'a yajmajch. Cajnä hánajty yhabadyñä coo Jesús yagho'ogøjät.

³¹ Hoy ja'a Jesús hánajty jia madsa'añii, nämay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hánajty miäbøjcäxä. Mänit hajxy miänaañ:

—Coo ja'a Mesías jaduñ miédsät, ja'a hajxy nhahíxämbä, nej, maas hoy-yagjuøøñäjaty ja'a Mesíasäda'a yajcähxø'øga'añ quejee nej yø'øya'ay jaduñ yajcähxø'øguiän.

³² Mänitá fariseoshajxy jaduñ miädoyhajty waambaty Jesús hánajty miädia'agyii. Mänitá policíahajxy quiejxä coo Jesús hajxy miädsät. Ja'a fariseoshajxy jaduñ mägejx møødá teedywiindsøñhajxy.

³³ Mänitá Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts jecy nmøødhidaañä. Nøcxáañnábøch maačhä ndsohñän.

³⁴ Xjia høxta'awáambøch hajxy, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy jim hoy mnøcxät maačh nhida'añän.

³⁵ Mänitá judíoshajxy ñiñämaayä:

—Maa yø'øya'ayäda'a ñøcxa'añ coo hajxy jaduñ nga'a páatämät. Nej, nøcxaambäda'a jim maa ja'a judíoshajxy wa'xyjaty chäna'ayän maa ja'a hajxy ca'a Israelpähajpän, coo Diosmädia'agy yajnähixø'øwät ja'a hajxy ca'a judíoshajpä.

³⁶ Tiida'a tyjy coo miäna'añ cooc hajxy nja høxta'awáañäm, pero cábäc hajxy nbaadääñäm, y cooc hajxy hoy nga'a nøcxämät maa yhida'añän.

³⁷ Coo ja'a xøø hánajty miayaañä, ja'a møjxøøjooty, mänitá Jesús tiänaayyø'cy. Mänitá møc miänaañ:

—Pøñ tødsøyyäp, ween yaa myiñ maach høøçhän, ween miñ yhu'ugy mädyíibøch nmo'owaamby.

Jaduñ Jesús yajnimiäbaatä nebiä møjnøøgopçän. Mänitá miänáangumbä:

³⁸ —Pøñjátýhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eçhä nmädia'agy xya-jwa'xtägájtšäp, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

³⁹ Jaduñ Jesús miänaañ, pøñjaty ja'a miädia'agy mäbøgáañäp, mänitá Dioshespíritu mio'owa'añii. Cahnä Dioshespíritu hánajty quiäda'agyiñä. Cahnä Jesús hánajty yagho'ogyii; cahnä hánajty yhoodiägachñä maa ja'a Tiedeian.

⁴⁰ Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy nebiä Jesús hánajty tøø miädia'aguiän, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tehm tiøyhajt ja'a Dios ja'a quiugapxy yø'ø, ja'a Dios hijty quiexaambiä.

⁴¹ Näje'e hajxy miänaambä:

—Ja'a Mesías yø'ø, ja'a gobiernähadaambä.

Pero näje'ehajxy miänaambä:

—Pero cabä Mesías jim choona'añ Galilea.

⁴² Jaduñ Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Mesías ja'a David yhaphada'añ tieedyhada'añ, y cooc jim choona'añ Belén maa ja'a David jecy chänaayän.

⁴³ Coo hajxy hánajty jaduñ miädia'agy, cab hajxy hánajty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii ja'a Jesúsøxpä.

⁴⁴ Näje'e ja'a Jesús hajxy hánajty jia madsa'añ, pero caj pøñ ñä'a majch.

45 Mänitä policíahajxy wyiimbijty maa ja'a teedywiindsõñhajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitä policíahajxy ñämaayyá:

—Tii hajxy coo mǵa'a yajmejch.

46 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab jaduñ põñ mänaa miädia'agy nej yõ'õya'ay miädia'aguiän.

47 Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Cab jaduñ yhooyä coo mijts jaduñ tõõ myajwiinhõmbä.

48 Caj yõ'õya'ay ja'a miädia'agy miäbõjcäxä ja'a wiindsõñhajxy mõõdä fariseoshajxy.

49 Pero yõ'õ cu'ughajxy, cabä jecyquihdujt hajxy jiaty. Ween hajxy chaächpõcy.

50 Jimä Nicodemo hänajty, ja'a Jesús hänajty tõõ ñähóyyäbä. Fariseohajp hänajty je'ebä. Mänitä Nicodemo miänaañ:

51 —Cab hõjts nguhdujthájtäm jaduñ myiñäm coo jäya'ay nyajcumädóowämät coo hänajty tõõ nga'a mädia'agymiädóowäm jayõjp.

52 Mänitä Nicodemo wyiinwohñä ñämaayyá:

—Jaduñ miich mbamädiaacpä nebiä Galileabä jäya'ayhajxy miädia'aguiän. Huuc tehñ yajmädia'ag ja'a Diosmädia'agy. Cab jaduñ jiiby maa myiñ coo ja'a Dios ja'a quiugapxy jim choona'añ Galilea.

53 Mänit hajxy ñõcxnä maa ja'a tiõjc-hajxiän.

8

1 Mänitä Jesús jim ñõcxy maa ja'a tun jaduñ xiõhatiän Olivos.

2 Cujaboom jopyjiajõ'õgyñä, mänitä Jesús ñõcxy maa ja'a tsajtõjcän. Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämejtsä. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy, tiägõõyy yajñähixõõbiä.

3 Mänitä to'oxiõjc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Ja'a cuhdujtya-jñähixõõbiähajxy mäyajmejts mõõdä fariseoshajxy. Paadiä to'oxiõjc hänajty tõõ miächii coo hänajty tõõ tiu'uma'ady tõõ tiu'udägoy. Mänitä to'oxiõjc jim yajñõcxä maa ja'a cu'ughagujcän.

4 Mänitä cu'ug ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsõñ, paady hädaa to'oxiõjc tõõ miächii coo tõõ piaadyii wiingya'adiõjmõõd.

5 Jiiby maa ja'a Diosmädia'aguiän, jiibiä Moisés hajxy xyhanéhñäm coo ja'a to'oxiõjc jaduhmbä hajxy nguhgá'tsämät. Míichäts, waamb miich mmänaambä.

6 Paady hajxy jaduñ yajtõõyy, coo hajxy hänajty miädowa'añ põ tu'ugmädia'agy ja'a Jesús hänajty mõõdä Diosmädia'agy. Yhõxtaaby hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy ñähwaambédät coo häxõpy quia'a tu'ugmädia'aguiä. Pero cabä Jesús waamb yhadsooyy. Mänitä Jesús ñäaxcooyy. Mänitä tiägõõyy jahbiä cõ'õhaam naaxwiin.

7 Mänitä Jesús jaduñ miäyajtõwägumbä. Mänit yhäñaaguiugõõyy. Mänit miänaañ:

—Põñä pojpä cädieey ca'a mõõd, ween quia'tstsoñ.

8 Mänitä Jesús ñäaxcõogumbä. Mänit tiägõõguiumbä jahbiä naaxwiin.

9 Coo hajxy jaduñ miädooyy nebiä Jesús hänajty tõõ miäna'añän, mänit hajxy je'e tiu'ubõjñä hanidiuhmjaty. Ja'a mõjpä, je'e jawyiin tehñ tiu'ubõjtsõñ. Niñajuõõyyä hajxy hamdsoo coo ja'a pojpä cädieey hajxy hänajty miõõdä,

paady hajxy tiu'ubøjcy. Mänämetscä Jesús ja'a to'oxiøjc miøødmähmøøyy. Jimä to'oxiøjc hänajty tiäna'ay Jesús ja'a wyiinduum.

¹⁰ Mänitä Jesús yhäñaaguuiugøøyy. Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Maa jaaya'ayhajxy, ja'a hajxy hijty xquiuhga'adsaambä. Nej, caj pøn tøø xñä'ä cuhga'ačhä.

¹¹ Mänitä to'oxiøjc yhadsooyy:

—Wiindsøn, caj.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Ni høøčh jaduħn nga'a mänaambä coo miich myajcuhgá'adsät. Nøcx; cab jaduħn haxøøg mjatcøøñät.

¹² Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Jaduħn mäwíinhøch nyajnimäbaadyii nebiä jøønän coočhä jäya'ayhajxy nyajnáhixø'øy ja'a tu'u hoybä. Pønajaty ja'a nmädia'agy xpianøcxáanap, cab jaduħn wiädita'añ hagogostuum. Cøjxta'axiøø jim yhida'añ tsajpootyp.

¹³ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Hamdsoo miich mniñänømyii. Pero caj miich mnä'ä tømädia'agy.

¹⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tømädiäacpøch, hóyhøch hamdsoo nja niñänømyii. Nnajuøøbiøch maačh ndsooñ maačh nnøcxy. Pero mijts, cab hajxy mnajuø'øy.

¹⁵ Nä'ä nägóobøch mijts xñä'ä nähwaambety. Pero høøčhä, cábøch jäya'ay nä'ä nägoobä nnähwaambety.

¹⁶ Tøyhájthøch nnä'ägädä mädia'agy. Ca'a yhøøčhä nhamdsoo mädia'agy hädaa; ja'a nDéedyhøchä miädia'agy hädaa, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

¹⁷ Miimb jaduħn cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian, coo jäya'ayhajxy tiu'ugmädia'aguia nämetscä, pues tøyhajt hajxy jaduħn jeypy.

¹⁸ Pues højts, tu'ugmädia'agy højts møødhøch nDeedy cooçh je'e tøø xquiexy.

¹⁹ Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Maa mDeedy.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøch mijts xñajuø'øy; ni ja'a nDéedyhøch hajxy xquia'a najuøøyyä. Cooçh mijts häxøpy xñajuø'øy, xñajuøøyyäbøch ja'a nDeedy hajxy häxøpy.

²⁰ Yajnáhixøøguiujc ja'a Jesús jaduħn miänaañ jiiby tsajtøgooty, jiiby mäðøyyä maa ja'a cajän maa ja'a xädø'øn hajxy hänajty yajnáhgäda'aguian. Pero cabä Jesús hänajty pøn miadsa'añii, hoy hänajty jia mädia'agy cu'ughagujc. Cahnä hänajty yhabaady coo je'e miadsøøjät.

²¹ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Nøcxáanbøch høøčh. Xjia høxta'awäämbøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy hoy mnøcxät maačh nnøcxa'añän. Coo hajxy mho'oga'añ, jiiby hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

²² Mänitä judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Nej, hamdsooda'a ñiyagho'oga'añii, coo hajxy jaduħn nga'a nøcxämät maa ñøcxä'añän.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa mijts mdsooñ, hädaa yaabä naaxwiin. Pero høøčh, tsajpóotypøch ndsooñ, ca'a yaajä.

²⁴ Tøøçh mijts jaduħn nnäma'ay, coo hajxy hänajty tøø mho'ogy, cahnä mbojpä mgädieey hajxy hänajty xñähwa'ačhñä. Cabä mbojpä mgädieey hajxy xñähwa'adsa'añ coočhä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjät pønñøch høøčh.

25 Mänitá Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Pónäsän miich.

Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tøøch mijts nja hawáanäm pónhøch høøch.

26 Madiú'ujøch nnägápxät coo hajxy haxøøg mjäya'ayhaty. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjca. Nhawáanäm mijts jaduñ nebiátyhøch jaaya'ay tøø xñajtsapxøøyyän, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

27 Pero cab hajxy wyiinjuøøyy coo Jesús ja'a Tieedy jaduñ ñägapxy.

28 Mänitá Jesús miänaañ:

—Cooch mijts hánajty tøø xmiøjpabhety, mänit hajxy mnajuø'owa'añ pónhøch høøch, y coochä nhamdsoo cuhdujt nga'a yajtuñ. Pero jaduñ nhawáanäm nebiátyhøch ja'a nDeedy tøø xyajnáhixø'oy.

29 Xmiøødwädjpxøch je'e, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Cábøch nidiuhñ tøø xñähgue'egy je'eguiøxpä cooch homiänaajä ngudiuñ nébiøch tøø xyhane'emiän.

30 Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacy, mänitá miädia'agy miäbøjcxä nämay.

31 Mänitá Jesús ñämaayy ja'a judíøshajxy, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hánajty tøø miäbøjca:

—Cooch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät homiänaajä, mänitøch mijts hamuumdu'joot xmiøødwädit.

32 Jaduhñsä tøyhajt hajxy mmøødhädät cooch ja'a Dios tøø xquiexy. Jaduhñsä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'owät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduñ xquia'a hané'emät.

33 Mänitá judíøshajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Cab højts pøn xyhane'emy. Tii jaduñ coo mmäna'añ coo højts ja'a møjcu'ugong xquia'a hané'emät.

34 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Chaad mijts tehm tøyhajt nnämä'awät, pønajat ja'a pojpa cädieey jaduñ møød, møjcu'ugong jaduñ hanehm.

35 Ja'a moonsähajxy, cab hajxy jim yhity cøjxta'axiøø maa hajxy quiuduñän. Pero ja'a cumoonsä yhuungä, je'eds jim nä'ägä hijp maa ja'a tiøjcän.

36 Høøch, nbuhbédäbøch mijts jaduñ nebiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'owät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduñ xquia'a hané'emät.

37 Nnajuøøbiøch jaduñ coo Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty. Pero xyagho'ogáambøch mijts, je'eguiøxpä coo hajxy tu'joot mga'a tuna'añ nébiøch mijts nja näma'ayän.

38 Nmädiäacypiøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xyajmøødmädia'aguiän. Pero mijts, jaduñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedy yaa jiäya'ayhatiän hädaa yaabä naaxwiin, nebiä cu'ug yhane'emiän.

39 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Pø tøyhajt ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty, jaduñ hajxy mjäya'ayháxpät nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän.

40 Pero xyagho'ogáambøch mijts, hóyhøch mijts ja'a tøyhajt tøø nja yajmøødmädia'agy, mädyibøch ja'a Dios tøø xyajmøødmädia'agy. Cábøchä Abraham häxøpy xyagho'oga'añ. Caj mijts mjäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän.

41 Jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedyhajxy jiäya'ayhatiän.

Mänitä Jesús nãmaayyã:

—Tøyhajt højts ja'a Abraham hijty nhaphaty ndeedyhaty. Jaduhñ højts njäya'ayhaty nebiã Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. Tu'ug højts nDeedy; Dios je'e.

⁴² Mänitä Jesús miãnaañ:

—Coo Dios hajxy häxøpy tøyhajt mDeedyhaty, xchójpøch mijts häxøpy yaabã. Jímhøch tøø ndsooñ maa Diosän; pero yaaçh nhijnã hädaa yaabã naaxwiin. Ca'a yhamdsoo jóothøch yaa tøø ngäda'agy. Dióshøch xquejex.

⁴³ Xióøbøch yaa nja mädia'agy; cábøch mijts ja'a nmädia'agy xñã'ã cudiunaanã.

⁴⁴ Ja'a møjcu'ugong hajxy mdeedyhajpy. Jaduhñ hajxy mjäya'ayhaty nebiã mdeedy jiäya'ayhajtjän. Mänit je'e tiägøøyy jäya'ay-yagho'pä mänaabã naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Cabã tiømiädia'agy. Cabã hädaa yaabã naaxwiin hoy jiäya'ayhaty. Høhndaacp je'e; jaduhñ nã'ägã cuhdujthaty. Jaduhñ jäya'ayhajxy yaa yajnähixø'øyyi ja'a møjcu'uwiinmahñdy.

⁴⁵ Pero høøch, cooçh mijts ja'a tøyhajt nyajmøødmädia'agy, cábøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcã.

⁴⁶ Hopiønã najuø'øyy cooçhã pojpä cãdieey nga'a møødã. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät cooçhã tøyhajt nmädia'agy.

⁴⁷ Ja'a Dios ja'a yhuungã, miädóowäp je'e ja'a Dios ja'a miädia'agy. Pero mijtsã, caj mijts Dios xyhuunghaty; paadiã Dios miädia'agy hajxy mga'a mädowaanã.

⁴⁸ Mänitä Jesús nãmaayyã ja'a judiøshajxy:

—Nej, cab jaduhñ tiøyyã coo jim mdsooñ Samaria, coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'øyyã.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøçhã møjcu'ugong tøø xyajtägø'øyy. Nwiinguhdsähgøøbiøch ja'a nDeedy. Pero cábøch mijts xwyiingudsähgø'øyy.

⁵⁰ Cábøch hamdsoo nmäna'añ cooçh hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Ja'a nDeedyhøch jaduhñ mänaamb. Yajcumädowaamb by je'e pøn'høch haxøøg xñänøømb.

⁵¹ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cooçhã nmädia'agy pøn xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät.

⁵² Mänitä judiøshajxy yhadsooyy:

—Hoorã sí, tøø højts nnajuø'øyy coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'øyy. Tøø ja'a Abraham yho'ogy møødã Dios ja'a quiugapxyhajxy. Pero miüch mänaamb coo mmädia'agy pøn xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät.

⁵³ Nej, maas møc miüchã cuhdujt mmøødã quejee ja'a Abraham jecy miøødhajty, ja'a hajxy hijty nhaphajtãm ndeedyhajtãmbã. Tøø je'e yho'ogy. Jaduhñ ja'a Dios ja'a quiugapxyhajxy tøø yho'pä. Pøn tyjy miüch coo jaduhñ mniñänømyii.

⁵⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ yhahixø'øyy cooçh hamdsoo nniguiumayøøjät. Pero Dióshøch xquiumaaby, ja'a tyjy mijts mDioshajpy.

⁵⁵ Cãhnøch nDeedy hajxy xñajuøøyyã. Pero høøch, nhíxyhøch høøch. Cooçh nnämä'anät cooçh nga'a hixiã, høhnda'agäbøch jaduhñ nej mijts mhøhnda'aguiän. Pero nhíxyhøch høøch. Nmäbøjcábøch ja'a miädia'agy je'e.

⁵⁶ Ja'a Abraham, ja'a hajxy jecy nhaphajtãm ja'a ndeedyhajtãmbã, xoondaacp je'e hijty cooçh hãnajty xyhixa'añ mänãajøch hãnajty nhida'aññã hädaa yaabã naaxwiin. Tøøch je'e xjiaançh hixy. Mänit jiaançh xoondaacy.

57 Mänitá Jesús ñämaayyá ja'a judíoshajxy:

—Je'ená jaduhñ mdsaaná. Nej, tøø ja'a Abraham mhixiá.

58 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, jíyyämøch hánajty; cahná Abraham hánajty jiinä.

59 Mänitá tsaa hajxy quionø'cy; Jesús hajxy hánajty quiuhga'adsaamby. Pero tøø ja'a Jesús hánajty ñiguiu'úchi. Mänit piädsøømná tsajtøgooty.

9

1 Jimá Jesús hánajty ñaxy. Mänitá wiindspá tu'ug yhijsy. Jaduhñä mähdiøjc ñä'ägá maaxhuunghajty wiinma'ad.

2 Mänitá Jesús ñämaayyá ja'a jiamiøødhajxy:

—Wiindsón, tii yø'øya'ay wyiináda'a coo mia'adá. Pøñá pojpa cádieeyáda'a tøø tiuñ, yø'øya'ayá, tøgá tiaj tieediá.

3 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Ni pøn. Paady yø'øya'ay wyiin mia'adá nebiá Dios ja'a miäjaa jaduhñ quiähxø'øgät maa yø'øya'aguioxpän.

4 Tsøc Diostuung hajxy túunám, ja'a'ach tøø xquíexiäbä, mädühñtiä jugyhajt hajxy nmøødhájtäm. Coø hajxy nhó'cänät, cab hajxy jaduhñ mänaa ndúunänät.

5 Cooch yaa nhity hádaa yaabä naaxwiin, nyajcähxø'piøch jäya'ay piojpa quiädieeyhajxy.

6 Mänitá Jesús ñajtsujøøyy naaxwiin. Mänitá chujy yajmo'ondscojy. Mänitá pyiinø'cy. Mänitá wiindspá yajwiingupiinøøyy ja'a chujy, ja'a hánajty tøø mio'ondscójiäbä.

7 Mänitá Jesús ja'a wiindspá ñämaayy:

—Nøcx niwyiimbujøø maa ja'a tsiidaact jaduhñ xiøhatiän Siloé —je'e jaduhñ ñänøømby, Quexy.

Mänitá wiindspá hoy jiaançh niwyiimbujyii. Coø wyiimbijnä, tøø hánajty wyiindøø'xø'nä.

8 Mänitá mähdiøjc yhijsä ja'a miädøjc-hajxy møødá hajxy hijty yhijsypä coø hánajty xiädø'øñyujwa'añ. Mänitá hajxy miänaañ:

—Nej, caj jie'e yø'øjä, ja'a hijty naxy xädø'øñyujwaambä hñä'a.

9 Naje'e hajxy hánajty miäna'añ:

—Jaançh je'e yø'ø.

Naje'e hajxy hánajty miäna'añ:

—Ca'a jie'ejä; pero tehñ jiaduhñ quiähxø'øgy.

Pero ja'a mähdiøjc, hamdsoo hánajty ñiñänømyii:

—Høøch je'e hijty wiinds.

10 Mänitá miäyajtøøwa:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

11 Mänit yhadsooyy:

—Jaaya'ay ja'a Jesúshajpä, jaaya'ay ja'a chujy yajmo'ondscoj. Mänitøch xyajwiingubiinøøyy. Mänitøch xñämaayy cooch nøcxy nniwyiimbujyii maa ja'a tsiidaact jaduhñ xiøhatiän Siloé. Mänitøch hoy njaançh niwyiimbujyii. Mänitøch nwiindøø'xø'cy.

12 Mänitá miäyajtøøwägumbä:

—Maa jaaya'ayáda'a.

Mänit yhadsooyy:

—Pämäädä.

13 Mänitā mähdiɔjc yajnɔcxä maa ja'a fariseos wyiinduuhajxiän, ja'a hänäjty tɔɔ wyiindɔɔ'xɔ'ɔguiäbä.

14 Poo'xxiɔɔjooty ja'a Jesús ja'a chujoy yajmo'ondskojy, yajwiindɔɔ'xɔ'cy ja'a wiindspä.

15 Mänitā mähdiɔjc miäyajtɔwägumbä ja'a fariseoshajxy:

—Nejy mwiindɔɔ'xɔ'cy.

Mänit yhadsooyy:

—Chujoy jaaya'ay yajmo'ondskoj; je'ečh je'e xyajwiingubiinɔoyy. Mänitɔch hoy nniwyiimbujyii. Mänitɔch nwiindɔɔ'xɔ'nä.

16 Mänitā fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Ca'a yɔ'ɔya'ay Dyiosquexiä. Tuumb yɔ'ɔduhn poo'xxiɔɔjooty. Cabä cuhudjyt miɔɔdä coo jaduhñ tiünät poo'xxiɔɔjooty.

Pero näje'e hajxy hänäjty miänaañ:

—Pero nebiä cuboj cugädieejäya'ay ja'a hoy-yagjuɔɔñäjatypä jaduhñ nä'ä yajcähxɔ'ɔgät.

Cab hajxy hänäjty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii.

17 Mänitā mähdiɔjc ñämaayyä, ja'a hänäjty tɔɔ wyiindɔɔ'xɔ'ɔguiäbä:

—Míichäts, waamb miich mmänaañ. Nejy yɔ'ɔya'ay mnänɔmy, ja'a tɔɔ xyaghijxɔ'ɔguiäbä.

Mänit yhadsooyy:

—Dios je'e tɔɔ quiexy.

18 Cabä judiɔshajxy hänäjty miäbɔga'añ coo jaaya'ay hijty wyiindsä, coo jaaya'ay hijty tɔɔ wyiindɔɔ'xɔ'ɔgy. Paady hajxy miɔjyaaxy jaaya'ay tiaj tieedy.

19 Mänit hajxy miäyajtɔwa:

—Nej, mijts ja'a mhuung yɔ'ɔ, ja'a hajxy mnänɔm̄biä coo hijty wiinds tɔɔ miaaxhuunghatiä. Nebiäda'a tɔɔ yhijxɔ'ɔgy.

20 Mänitā tiaj tieedyhajxy yhadsooyy:

—Hɔjts nhuung jaančh yɔ'ɔ. Wiinds jiaančh maaxhuunghajty.

21 Pero cab hɔjts nnajuɔ'ɔy nejy tɔɔ yhijxɔ'ɔgy o pɔñ jaduhñ tɔɔ yaghijxɔ'ɔgy. Yɔ'ɔ hajxy mäyajtɔw. Mɔj yɔ'ɔjän. Ween hamdsoo ñägapxy.

22 Paady hajxy jaduhñ miänaañ, coo ja'a teedywiindsɔñ hajxy hänäjty chähgɔ'ɔy. Tɔɔ ja'a teedywiindsɔñhajxy hänäjty quiojyquiapxyhaty coo hajxy hänäjty yajpädsɔma'añ tsajtɔgooty pɔñ jaduhñ mäna'anaamb cooc Jesús Miesiashaty. Nägooyyä hajxy hänäjty yajtpädsɔma'añ, cab hajxy hänäjty yajtpädsɔma'añ tsajtɔgooty.

23 Paady jaaya'ay tiaj tieedyhajxy miänaañ: “Yɔ'ɔ hajxy mäyajtɔw. Mɔj yɔ'ɔjän.”

24 Mänitā mähdiɔjc miɔjyáaxägumbä, ja'a hänäjty tɔɔ yhijxɔ'ɔguiäbä. Mänitā ñämaayyä:

—Hɔjts tɔyhajt móoyyác. Nnajuɔɔby hɔjts coo Jesús quiuboj quiugädieeyä.

25 Mänit yhadsooyy:

—Cábɔch nnajuɔ'ɔy pɔ cuboj pɔ cugädieey je'e. Pero nnajuɔɔbiɔch cooč tɔɔ nhijxɔ'ɔgy, hóyhɔch hijty nja wiindsä.

26 Mänit ñämaayyä:

—Nej xyaghijxɔ'cy.

27 Mänit yhadsooyy:

—Tɔɔds mijts nja hawáañäm. Pero cab hajxy mmäbɔjcy. Tii hajxy coo mmädowáangombä. Nej, mbanɔcxáañäp ja'a miädia'agy hajxypä.

28 Mänit yhojjä ñämaayyä:

—Miičh jaduħn mbanócxäp ja'a miädia'agy. Højtsä, Moisés ja'a miädia'agy nbanócxäp.

29 Nnajuøøby højts coo Dios ja'a Moisés miøødmädiaacy jequiän. Pero jaaya'ayä, cab højts nnajuø'øy maa chooñ.

30 Mänitä mähdiojc yhadsooyy:

—Hoy-yagjuøøñä jaduħn. Cab hajxy mnajuø'øy maa jaaya'ay chooñ, hóyhøch tøø xjia yaghijxø'øgy.

31 Hoy piønä jaduħn ñajuø'øy coo Dios jaduħn quia'a mädoowa ja'a miädia'agy ja'a cuboj ja'a cugädieey. Pero pøn ja'a Dios jaduħn wiin-gudsähgøøby, pøn jaduħn cudiumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a miädia'agy jaduħn mädoowäxäp ja'a Diósäm.

32 Høxtahm̄ds ja'a naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän, ni mänaa jaduħn quia'a yajmädoyhaty coo jäya'ay yaghijxø'øgyii, ja'a wiinds tøø miaax-huunghátiäbä, høxtä jäda'anäbaady.

33 Coo jaaya'ay häxøpy quia'a Diosquexiä, cab jaaya'ay cu yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäbä.

34 Mänitä mähdiojc yhojjä:

—Nej, xyajnähixø'øwaamb højts miichä. Pojpatuum cädieeduum miich tøø mmaaxhuunghaty.

Mänitä mähdiojc je'e yajpädsøøma tsajtøgooty.

35 Mänitä Jesús miädoyhajty coo ja'a mähdiojc hänäjty tøø yajpädsømyii tsajtøgooty. Mänitä Jesús ja'a mähdiojc yhøxtaayy. Mänit jiaančh paaty. Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmäbójcäp ja'a miädia'agy, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

36 Mänitä mähdiojc yhadsooyy:

—Wiindsøn, pøn jaduħn mnänøømby. Høøch hawáañäc nébiøch ja'a miädia'agy nmäbójcät.

37 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø je'e mhixy. Høøch je'e.

38 Mänitä mähdiojc miänaañ:

—Wiindsøn, mäbójpøch.

Mänitä Jesús wyiinjjicädaacä, wyiingudsähgøøyyä.

39 Mänitä Jesús miänaañ:

—Päadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jaduħn yhiyxø'øgät, ja'a hajxy hijpä nebiä wiindspän; møød neby hajxy jaduħn wyiindsø'øwät, ja'a hajxy hijpä nebiä hijxpän.

40 Jimä fariseoshajxy hänäjty näje'e tiäna'ay maa Jesús hänäjty mädooyyän. Coo hajxy jaduħn miädooyy nebiä Jesús miänaañän, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Nej, mmänaamb miich jaduħnä coo højts jaduħn nhijpä nebiä wiindspän.

41 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hajxy häxøpy mhity nebiä wiindspän, cabä pojpä cädieey hajxy häxøpy mhixyhaty. Pero coo hajxy jaduħn mmäna'añ coo hajxy mhity nebiä hijxpän, paadiä mbojpä ja'a mgädieey hajxy xquia'a nähwa'ächñä.

10

1 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: cabä mee'tspähajxy jii by tiägø'øwø'ø y maa ja'a meegcuraahaawän. Wiingtuum hajxy je'e tiägø'øwø'ø y maa ja'a curaahaaw quia'a hitiän.

² Pero ja'a cumeeg, je'eds jii by tägø'øwøø by maa ja'a curaahaawän.

³ Yajtägøø by ja'a curaagüendähajpä ja'a cumeeg jii by curaajooty. Coø hänajty mieegmøjya'axa'añ, mänitä mieeg quieøxy xøøguya'axy. Yo'mädooby ja'a meeg ja'a wyiindsøn hajxy. Mänitä cumeeg yhøxwoobädsømy.

⁴ Coø ja'a meeghajxy hänajty tøø piädsømy, mänitä wyiindsøn hajxy øjx piadu'ubøcy. Paady hajxy jaduhñ piadu'ubøcy coø ja'a wyiindsøn hajxy yo'mädooy.

⁵ Cabä wiingjäya'ay hajxy pianøcxa'añ. Coø wiingjäya'ay hajxy yo'mädooy, øjx hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

⁶ Ja'a Jesús, yajmäbaadyhaam hänajty miädia'agy; pero cabä miädia'agy hänajty wyiinjuøøyyäxä.

⁷ Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämä'awät: Øøch, jaduhñ mäwíinhøch nebiä curaahaawän maa ja'a meeghajxy tiägø'øwø'øyän.

⁸ Cahnøch hänajty nmech, tøø jäya'ayhajxy hänajty may miech høhndaacpä. Jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä Diosquexypan. Jaduhñ mäwíinäts hajxy miäbaady nebiä meegmee'tspän. Pero cabä miädia'agyhajxy miäbøjcäxä. Jaaya'ayädshajxy jaduhñ ca'a mäbøjc, øñjátyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e miäbaatpä nebiä meeg mädia'agymiäbøjpan.

⁹ Ja'a meeghajxy, jii hajxy je'e tiägø'øwø'ø y maa ja'a curaahaawän. Høøch, jaduhñ mäwíinhøch nebiä curaahaawän. Pønñhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'ech ngüendähadaamby.

¹⁰ Ja'a hajxy jäya'awyíinhøhmä, Diosmädiá'aguiäc tyijy hajxy je'e ya-jwa'xyp. Yhamdsoo copcooty ja'a mädia'agy hajxy hänajty yajpädsømy. Pero høøch, páadyhøch tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ jim ñøcxät tsajpootyp, neby hajxy jaduhñ jim yhidät øjxta'axiøø.

¹¹ Ja'a cumeeg, cwieendähajpy ja'a mieeg je'e. Jaduhñ mäwíinhøch je'e, ngüendähadaambiøch ja'aäch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä. Jaaya'ay ja'a meeg jaanç tehñ chojpä, høxtä ñähho'tu'udäp ja'a mieeg.

¹²⁻¹³ Ja'a moonsähajxy, cabä meeg hajxy tu'joot cwieendähaty. Paady hajxy je'e tu'joot quia'a cüeendähaty, coø hajxy je'e quia'a yhamdsoo je'ejä. Mäjuy hajxy je'e jia cuduñ. Coø ja'a pahuc miech meegtsu'tspä, mänitä moonsähajxy piäyø'øgy. Mänitä meeg mähdiøjc-hajxy ñä'ägä machii. Mänit hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

¹⁴⁻¹⁵ Pero høøch, jaduhñ mäwíinhøch nebiä jäya'ay meeg hajxy jaanç tehñ chojpan. Yhixyhájpøch ja'a nDeedy, y nhixyhájpøch je'ebä. Jaanä jaduhñds je'e, jaanä nhixyhájpøch øñjátyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Nñähho'tu'udäambiøch hajxy je'e.

¹⁶ Jaanä xmiäbøgäänäbøch ja'a nmädia'agy hajxy, ja'a jäya'ayhajxy tsänaabiä wiinghagajpt. Tu'ugmädia'agy hajxy yhida'añ møød hädaa jäya'ayhajxy yaabä. Tu'cuhdújtñhøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä nägøxiä.

¹⁷ Páadyhøch ja'a nDeedy xhocy coøch jaduhñ nmäna'añ coøch häna'c ween xyaghø'ogy nébiøch jaduhñ njujypiøgät jadähooç.

¹⁸ Høøch, hamdsoøch nmäna'añ coøchä jäya'ay xyaghø'ogät. Coøch häxøpy nga'a mänaambä, cábøchä jäya'ay häxøpy xyaghø'oga'añ. Nmøødhøch cuhdujt

cooĉ nhó'ogät; y nmóðdhöch cuhdujt cooĉ njujypiógät jadähooc. Páadyhöch ja'a nDeedy tóø xwyiinguexy cooĉ nhó'ogät, cooĉ njujypiógät.

19 Coo Jesús jaduñ miädiaacy, paadiä judíoshajxy tu'ugmädia'agy quia'a nibiaatä.

20 Mänit hajxy nämay miänaañ:

—Møjcu'uda'a mióðd. Cuhmäññöbiäda'a jaduñ. Tii yø'ø miädia'agy hajxy coo mmädowaañä.

21 Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cabä møjcu'umóðdpä jaduñ miädiá'agät. Cabä møjcu'ua ja'a wiindspä jaduñ yaghíjxó'ogät.

22 Jájtäbä xóø hänäjty jim Jerusalén, ja'a xøhajpä ja'a Dedicación. Tóøchpojooty hänäjty.

23 Jiibiä Jesús hänäjty wiädity tsajtógooty, jiiby maa ja'a tøjwiingän, ja'a xøhajpä Salomón.

24 Mänitä judíoshajxy jim yhamugóøyy maa Jesús hänäjty wiäditiän. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Mänaa højts xyhawaañaañä pø tøyhajt mMesiášaty.

25 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tóøds mijts nja hawaañäm, pero cab hajxy mmäböjcy. Cooĉ jaduñ ngudiñ nébiöch ja'a nDeedy tóø xyhane'emiän, cähxó'pöch jaduñ cooĉ nGristohaty.

26 Pero, cooĉ mijts ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a panöcxä, páadyhöch ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a mäbögaanä.

27 Nhixyhájpöch pónhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp; je'eĉh ja'a nmädia'agy xpianócxäp.

28 Nyajñöcxäämbiöch hajxy jim tsajpootyp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Cáböch hajxy je'e pøn xpíöjçät.

29 Mióðdhöch ja'a nDeedy ja'a mäjaa. Cabä pøn ja'a mäjaa jaduñ mióðdä nébiöch ja'a nDeedy mióðdän. Ja'a nDéedyhöch jaduñ tóø miäna'añ cooĉ jaaya'ay ja'a nmädia'agy hajxy xmiäböjçät. Cáböch ja'a nDeedy jaaya'ayhajxy mänaa piógáañaxä.

30 Hóøch móðdhöch ja'a nDeedy, tu'ugmädia'agy højts nhity.

31 Mänitä judíoshajxy tiägóøguiombä tsaagonø'pä. Jesús hajxy hänäjty quia'adsaamby.

32 Mänitä Jesús ja'a judíos ñämaayy:

—Madiú'ujöch ja'a hoybä tóø ngudiñ nébiöch ja'a nDeedy tóø xyhane'emiän. Tiiguióxpöch mijts coo xquia'adsa'añ.

33 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Paady højts miich nga'adsa'añ coo Dios haxóøg mnänömy, coo mnibiäda'agyii nebiä Diosän; ca'a jie'eguiöxpä coo hodiunng jaduñ tóø mduñ.

34 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jiiby jaduñ miyñ maa mijts mguhdujtän coo Dios jaduñ miänaañ: "Mdioshajp hajxy."

35 Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ ñä'ägädä mädia'agy. Jaduñ miäna'añ cooc hajxy jaduñ dyioshaty, ja'a jäya'ayhajxy tóø wyiingpöquiäbä ja'a Diosmädia'agy.

³⁶ Hoorá, Dióshøch tøø xquiunuu'xy tøø xpiáda'agy. Yaačh tøø xquiexy hádaa yaabá naaxwiin. Cábøch Dios tøø nwiingapxpety cooçh nmánaañ cooçhá Dios xyHuunghaty. Tøyhájtøch jaduhñ xyHuunghaty.

³⁷ Cooçh háxøpy nga'a tuñ nébiøch ja'a nDeedy tiuñän, cábøçhá nmádia'agy hajxy háxøpy xmiábøjçä.

³⁸ Pero jaančh túumbøch jaduhñ. Mmábøgäp hajxy jaduhñ cooçhá Dios tøø xquiexy, høyhøçhá nmádia'agy hajxy xquia'a ja mábøjçä. Jaduhñds hajxy mnajuøøñät coo højts tu'ugjäya'ay nhity møødhøçhá nDeedy.

³⁹ Mänitä Jesús jia madsáañägumbä. Pero cabä ñä'ä yajmajch.

⁴⁰ Mänitä miøjnøønáxcumbä ja'a Jordángpä møjnøøbä maa ja'a Juan miäyajnäbejtsohñän.

⁴¹ Mänitä Jesús hajxy ñämejch nämay. Mänit hajxy miánaañ:

—Cabä Juan ja'a hoy-yagjuøøñäbäjäty ñä'ä yajçähxø'cy. Pero tøyhajt jaduhñ cøxiä nebiä Juan yø'øya'ay tøø ñägäpxiän.

⁴² Mänitä Jesús ja'a miádia'agy hajxy jim miábøjçä nämay.

11

¹ Tu'ug jäya'ay hänajty xiøhaty Lázaro. Tøø hänajty pia'ambety. Jim hänajty çhána'ay Betania møødä piuhdo'oxyhajxy, ja'a María møødä Marta.

² Cahnä hänajty yhabaady mänaa María ja'a Jesús ja'a perfume hänajty yajtecytia'xø'øwa'añ, mänaa María ja'a Jesús hänajty tiécymie'exa'añ ja'a quiuhwaayhaam.

³ Coo Lázaro hänajty tøø pia'ambety, mänitä piuhdo'oxy ja'a capxy hajxy quiejxy maa Jesúsän coogä Lázaro tøø pia'ambety. Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty je'e.

⁴ Coo Jesús ja'a mädia'agy jaduhñ miädooyy, mänit miánaañ:

—Cabä mähdøjç tiehm yho'oga'añ. Paady tøø pia'ambety neby jaduhñ quiähxø'øgät coo Dios miøjjä jiaançhá, neby jaduhñ quiähxø'øgät cooçh nmøjjä njaançhá. Dióshøch xyHuunghajp.

⁵ Hoy ja'a Jesús hänajty jia jaançh tehñ miøødnijootpaadyii ja'a Lázarahajxy,

⁶ mejtsxøø jim jiaag hijty maa hänajty ñä'ägä hitiän.

⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Jamds hajxy jadähooc Judea.

⁸ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøñ, cahnä jiegeø'oy mänaa ja'a judiøshajxy xjia cuhga'adsa'añän. Tii jim coo mnøcxtägatsa'añ.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a Diostuunç hajxy tuumbä, coo ja'a tiuunghajxy je'e quia'a maynä, cahnä hajxy je'e yho'oga'añ. Jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä xøømbä tiu'uyo'oyän. Cab hajxy je'e quiuhnepy. Hoy hajxy je'e yhixy.

¹¹ Mänitä miánaañgombä:

—Tøø højts nmägu'ughajpä Lázaro miaahó'cäm. Nøcxáambøch cham nyuxa'añ.

¹² Mänitä jiamiøødhajxy miánaañ:

—Pero, wiindsøñ, pø nä'ä maaho'c jaduhñ, møcpøjtägatsaambäda'a jaduhñ, cabä.

¹³ Coo Jesús jaduhñ miánaañ cooc Lázaro miaaho'cy, jaduhñ hänajty miána'anaañ cooc tøø yho'ogy. Pero cabä jiamiøødhajxy jaduhñ wyiinjuøøyy coo Lázaro tøø yho'ogy. Jaduhñ hajxy wyiinjuøøyy coo tøø miaaho'ogy.

14 Mänitá Jesús howyiinjuoðñä tiehm ñägäpñä:

—Tøø ja'a Lázaro yho'ogy.

15 Xoondáacpøch jaduhñ cooçh hánajty nga'a jimä. Coø hajxy jaduhñ mhixa'añ nébiøch nduna'añän, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäas mähøgaanä. Páadyhöch jaduhñ nxoonða'agy. Jamds hajxy jim maa Lázaran.

16 Tu'ugä Jesús ja'a jiamiøð hánajty xiøhаты Tomás, ja'a hajxy hánajty ñänømbiä hametsc-huung. Mänitá Tomás ñämaayy ja'a jiamiøðhajxy:

—Jamxä Jesús hajxy møødhó'cäm.

17 Coø hajxy jim miejch Betania, mänitá Jesús yhawáanäxä coø ja'a Lázaro hánajty jiiby tøø yhity mädaaxxøø jutjooty maa cabäsaantän.

18 Mäwiingón Betania hánajty jim Jerusalén. Jaduhñda'a jiäguema, mejt-skilómetro ja cupcäda'a.

19 Nämäy ja'a judiøshajxy hánajty tøø ñämech ja'a Marta møødä María. Capxmøcpøgåanäp hajxy hánajty coø ja'a piuhya'ayhajxy hánajty tøø yho'ogy.

20 Coø ja'a Marta jaduhñ miädoyhajty coø Jesús hánajty miäwiingoñ, mänit hoy jiøcubaado'øy. Pero María, jiiby miähmøøyy maa ja'a tiøgootyhajxiän.

21 Mänitá Marta ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, coø häxøpy myaajä, cábøçhä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy.

22 Nnajuøøbiøch jaduhñ, hoytyijä Dios mmäyujwá'anät, xmió'owäp je'e.

23 Mänitá Jesús ja'a Marta ñämaayy:

—Jujypiøgaambä mbuhya'ay.

24 Mänitá Marta miänaañ:

—Nnajuøøbiøch coø jujypiøga'añ coø ja'a naaxwiimbä hánajty wyiimbida'añ, coø hajxy nägøxiä njujypiøgåanäm.

25-26 Mänitá Jesús miänaañ:

—Nyagujypiøgåambiøch hajxy je'e pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nyajnøcxáambiøch hajxy je'e jim tsajpootyp, hoy hajxy hánajty jia jujcyñä, hoy hajxy hánajty tøø jia ho'ogy. Nejj, mmäbøjpy jaduhñä.

27 Mänitá Marta miänaañ:

—Wiindsón, nmäbøjpiøch coø miich ja'a Dios xyHuunghaty, coø mMesiashaty, coø miich ja'a Dios tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin.

28 Mänitá Marta ja'a piuhdo'oxy hamee'ch hoy ñäma'ay:

—Tøø ja'a nWiindsønhtëäm miéjtsäm. Miich xyajtøøb.

29 Coø ja'a María miädooyy, mänitiä tiänaayy'øcy. Mänitá María ja'a Jesús ñänøcxy.

30 Jimä Jesús hánajty tøø miähmø'øy maa ja'a Marta hánajty hoy tøø miøødmädia'aguian. Cahnä Jesús hánajty quiajptägø'øy.

31 Ja'a judiøshajxy hánajty jiiby maa ja'a María tiøgootyhajxiän, coø hajxy yhiixy coø María tiänaayy'øcy, coø tiøjpädsøømy, mänitá María hajxy piadójpädsøømy. Jim tyjy María hánajty ñøcxy cabäsaantä'øøbiä xuu'tspä.

32 Coø ja'a María jim miejch maa ja'a Jesús hánajty tøø miähmø'øyän, mänitá Jesús yhiixy. Mänitá María ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänitá María miänaañ:

—Wiindsón, coø miich häxøpy myaajä, cábøçhä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy.

33 Coø Jesús jaduhñ yhiixy coø María hánajty jiø'øy møødä judiøshajxy, ja'a hánajty tøø piameçhijäbä, mänitá Jesús jiootmabiøjcy.

34 Mänit miänaañ:

—Maa hajxy tøø myajnaaxtägø'øy.

Mänitá Jesús ñämaayyä:

—Wiindsón, jam nyajnahixø'oy.

³⁵ Mänitä Jesús jioøoy.

³⁶ Mänitä judíoshajxy miänaañ:

—Høxtahmðs jio'oy coo Lázaro hijty jiaanč tehñ miøødnijootpaadyii.

³⁷ Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tisän yø'øya'ay ja'a Lázaro coo quia'a yajmøcpøjcy. Tøø yø'øya'ay ja'a wiindspä yaghijxø'øgy, túhmäts.

³⁸ Mänitä Jesús jiootmabiøjcombä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naaxjutän maa ja'a Lázaro hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Jimä tsaä ja'a jut hänajty yhadäguec-haty.

³⁹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä juthaguum:

—Hadäguejtu'ud yø'ø jut hajxy.

Jimä cuhäyohnd hänajty tänaabiä, ja'a Martahajpä. Mänitä Marta ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, pero mädaaxxøø jii by tøø yhity jutjooty. Haxøøgxuu'päda'a yø'øjän.

⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a Marta ñämaayy:

—Tøøč miich nhawäänäm, coo mmäböğät, mänit mhíxät coo Dios miøjjä jiaančhä.

⁴¹ Mänitä jut hajxy jiaanč yhadäguejtuuty. Mänitä Jesús chajhee'py. Mänit miänaañ:

—Teedy, Dioscujú'uyäp cooč miich ja'a nmädia'agy tøø xmiädoowa.

⁴² Nnajuøbiøch jaduñ cooč miich ja'a nmädia'agy hoymiänaajä xmiädoowa. Päädyhøch miich tøø nnäma'ay “Dioscujú'uyäp” neby hajxy miäböğät cooč miich tøø xquiexy, yø'øya'ayhajxy xii tänaabiä.

⁴³ Mänitä Jesús møc yaaxy:

—¡Lázaro, pädsómäts!

⁴⁴ Mänitä Lázaro jiaanč pädsøømy, ja'a hänajty tøø yhö'oguiäbä. Nähbity nähmoch piädsøømy. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä:

—Nähbijtu'ud yø'ø hajxy. Ween ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

Mänitä Lázaro hajxy jiaanč nähbijtuuty. Mänit ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

⁴⁵ Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäböjçäxä nämay ja'a judíoshajxy, ja'a María hajxy hänajty tøø miøødhitiäbä maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy hänajty tøø yhiäxiäbä coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøjcy.

⁴⁶ Pero cab judíos hajxy näje'e miäböjcy. Paady ja'a fariseos hajxy hoy yhawaanä nebiä Jesús hänajty tøø tiuñ.

⁴⁷ Mänitä teedywiindsøn hajxy yhamugøøyy møødä fariseoshajxy møødä tuungmøødpähajxy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Neby hajxy nwiinmahñdyhätämät.

Madiu'u jaaya'ay ja'a

hoy-yagjuøøñäbäjaty tøø yajcähxø'øgy.

⁴⁸ Coö hajxy nga'a májtsämät, mänitä miädia'agy miäböğäänäxä nägøxiä. Minaambä romano jäya'ayhajxy ja'a møjcuhdujtmøødpä. Mänitä ndsajtøjc hajxy xyajma'adäänäm. Mänitä nguhdujt hajxy xpiøgäänäm.

⁴⁹ Caifás ja'a teedywiindsón hänajty xiøhaty ja'a møjcuhdujtmøødpä. Mänit miänaañ:

—Cab hajxy tii mjaty mnajuø'oy.

⁵⁰ Cab hajxy mwiinjuø'oy coo maas hoy hit jaduñ coo ja'a cu'ug tu'jäya'ay xñäho'túütämät. Cab hajxy jaduñ nägøxiä nguhdägøoyämät.

⁵¹ Ca'a Quiaifás ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduñ. Pero coo hánajty tiuñ teedywiindsón mójcuhdujtmøødpä, paadiä Dios ja'a Caifás jaduñ yajnägäpaxy coo ja'a Jesús ja'a judíos hánajty ñähho'tu'uda'añ,

⁵² møød hajxy nägøxiä, ja'a Dios hánajty tøø wyiimbíyyäbä, ja'a wiinghagajptjatypä.

⁵³ Mänitä mójcuhdujtmøødpähajxy quiojyquiapxyhajty coo Jesús hajxy hánajty yagho'oga'añ.

⁵⁴ Paadiä Jesús hánajty jim quia'a wäditaannä mayjiäya'ayhagujc maa ja'a Israelpähajxiän. Mänitä Jesúshajxy jim chohñ jim Judea, ñøcxy hajxy jim maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Efraín. Jimä Jesúshajxy miähmøøyy møødä jiamiøødhajxy. Mäwiingón ja'a cajpt hánajty tøødsnähgäp.

⁵⁵ Habaadaännäp ja'a pascuaxøø hánajty, ja'a judíoshajxy yagjáltäbä. Nämäy hajxy jim ñøcxy xøøhajpä jim Jerusalén, ja'a hajxy jim tsohñbä maa ja'a cajpthuungän. Cahnä xøø hánajty jim chohnda'agy coo hajxy jim quioo'ty. Jayøp hajxy hánajty yhuuc tsi'iwa'añ. Jadúhñäc tyijy hajxy hánajty ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä quíadieey.

⁵⁶ Jiibiä Israelpäjäya'ay ja'a Jesús hajxy hánajty yajcopcø'øy tsajtøgooty. Jiiby hajxy hánajty ñimiäyajtøyii:

—Nej, cabä Jesúsäda'a miedsa'añ xøøhájpjä.

⁵⁷ Tøø ja'a teedywiindsønähajxy hánajty yhane'emy møødä fariseoshajxy, coo Jesús pøn yhíxät, mänit hajxy ñägäpxät, nebiä Jesús hajxy jaduñ miädsät.

12

¹ Ja tädujxøø ja'a pascuaxøø hánajty quia'a habaady. Mänitä Jesús jim ñøcxy Betania, maa Lázaro hánajty chána'ayän, ja'a Jesús hánajty tøø yagjujpióquiäbä coo hánajty tøø yho'ogy.

² Nämäyyä jäya'ayhajxy jiiby yhamugøøyy tsugaabiä ja'a Jesúsøxpä. Ja'a Marta hánajty txyyhäbøgøøby. Jiibiä Lázaro ja'a Jesús hánajty miøødtsuugay tøgooty.

³ Mänitä María ja'a perfume quionmejch cuplitro. Haagä nardopøjy ja'a perfume hánajty ja'a tsowjatypä. Mänitä María ja'a Jesús yajtecytia'xøøyy ja'a perfume. Mänitä María ja'a Jesús tiecymieexy quihwaayhaam. Mänitä perfume tiägøøyy pu'xø'pä tøgooty.

⁴ Jiibiä Judas hánajty, ja'a Simón Iscariote yhuung. Jesús ja'a jiamiøød hánajty je'ebä. Je'edsä Jesús hánajty yegaamb coo hánajty yajcø'øddägø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Mänitä Judas miänaañ:

⁵ —Maas hoy hijty coo yø'ø perfume cu ndóo'cäm nebiä häyoobädøjc ja'a xädø'øñ cu nnä'ä móoyäm.

⁶ Pero cabä Judas ja'a häyoobädøjc hánajty ñä'ägädä näxuuch. Je'e ja'a xädø'øñ hánajty yajconwädíjtäp. Pero hamdsoo hánajty wyi'i yajpädsømy. Paady jaduñ miänaañ coo ja'a perfume hajxy cu tioo'cy nebiä xädø'øñ jaduñ miéedsät.

⁷ Mänitä Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Ween yø'ø to'oxiøjc yhity. Ca'a waamb mnäma'ay. Ween yø'ø perfume yaghity høxtä cóonøch nhó'ogät. Mänitøch yø'ø perfume xyajnäjháaxät.

⁸ Hoymiänaajä mijts ja'a häyoobädøjc xmiøødhida'añ. Pero høøch, cábøch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ.

⁹ Nämayyá Israelpä jäya'ayhajxy miädoyhajty coogä Jesús hänajty jim̄ t̄ō miech Betania. Mänitá Jesús hajxy hoy yhīxy m̄ōōdá Lázaro, ja'a Jesús hänajty t̄ō yagjujȳpīōquiábä.

¹⁰⁻¹¹ Coo Jesús ja'a Lázaro hänajty t̄ō yagjujȳpīōcy, paadiä Israelpä jäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty t̄ō piadu'ub̄ōcy nämay. Y paadiä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty t̄ō miäb̄ōcäxä nämay. Coo ja'a teedywiinds̄ōn ja'a miädia'agyhajxy hänajty quia'a jaty pan̄ōcxäxä, paady hajxy quiojȳquiapxytiuuñ coo ja'a Lázaro hajxy ween yagho'ogy nebiä Jesús hajxy hänajty yagho'oga'añän.

¹² Nämayyá jäya'ayhajxy hänajty jim̄ t̄ō miech Jerusalén pascuax̄ōohajpä. Cujaboom hajxy miädoyhajty coo ja'a Jesús hänajty miedsa'añ cajptooty.

¹³ Mänitá xi'iwhaay hajxy hoy piuxy. Mänitá Jesús hajxy hoy j̄īōcubaad̄ōy xi'iwhaaguaiap. Yáaxäp ja'a Jesús hajxy hänajty ñän̄ōcxy:

—¡Viva Jesús! Ts̄ōc ȳō'oya'ay hajxy wiinguds̄ähḡō'oyyäm, ȳō' Dios t̄ō quiéxiábä. Paadiä Dios t̄ō quiexy coo hajxy ngobiernähj̄tämät, h̄ōjts ja'a Israelpäjäya'ayh̄j̄täm.

¹⁴ Mänitá Jesús ja'a burrohuung tu'ug piaaty. Mänit yajpejty. Jaduhñ j̄īby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

¹⁵ Ca'a hajxy mds̄ähḡō'oy, mijts jim̄ ts̄änaabiä Jerusalén.

Huug hīx hajxy, xiidsä mgobiernähajxy piety burrohuungnähḡōxp.

¹⁶ Cabä Jesús ja'a jiamīōdhajxy hänajty ñajūō'oy p̄ōñ jaduñ ñän̄ōm̄by coo miedsa'añ burrohuungnähḡōxp, ja'a Dios quixeaambiä. Pero cujecy, coo Jesús hänajty t̄ō j̄īujȳpīōñä, coo hänajty t̄ō ñ̄ōcxnä tsajpootyp, mänitá jiamīōdhajxy jiahmiejstaacnä coo jaduñ jiaan̄ch miñ cujaay ja'a Jesús̄ōxpä y coo Jesús hajxy hänajty t̄ō piuhbety.

¹⁷ Mädiacp hajxy hänajty neby hajxy hänajty jim̄ t̄ō yhīxy mänaa Jesús ja'a Lázaro j̄īby yh̄ōxyaax̄p̄äds̄ōmiän tsaajutjooty. Ja'a hajxy hänajty t̄ō quia'a yhīxiábä, je'eds hajxy hänajty mīōōdmädiacp̄y.

¹⁸ Coo jaduñ yajmädoyhajty nebiä Jesús ja'a Lázaro hänajty t̄ō yagjujȳpīōquiän, paadiä Jesús hajxy hänajty n̄ōcxy j̄īōcubaad̄ōy mayjiäya'ay.

¹⁹ Mänitá fariseoshajxy ñiñämaayyá:

—Nejy ȳō'oya'ay nduñämät coo jaduñ piawädityīi n̄äḡōxiä.

²⁰ T̄ō ja'a ca'a Israelpähajpähajxy hänajty näje'e quioo'pä x̄ōohajpä. Dioswiinguds̄ähḡōbiä hajxy hänajty t̄ō quioody.

²¹ Mänitá Felipe hajxy hoy ñämech. Betsaida Felipe hänajty chooñ jim̄ Galileanaaxooty. Mänitá Felipe ñämaayyá:

—Tsäguh̄m, maa ja'a Jesús. Je'eds h̄ōjts nja m̄ōōdmädia'agaan̄.

²² Mänitá Felipe ja'a Andrés hoy yhawaanä coogä Jesús hajxy hänajty hoy t̄ō jia m̄ōōdmädia'aga'añ. Mänitá Felipe ja'a Jesús hajxy hoy yhawaan̄d̄agajtsä m̄ōōdá Andrés.

²³ Mänitá Jesús miänaañ:

—T̄ō yhabaady cooch nhó'ogät. Páadyh̄ōch Dios t̄ō x̄quiexy.

²⁴ Chaads mijts teh̄m tīōyhaj̄t nnämä'awät, coo jäya'ay ja'a trigo hajxy ñi'iby, mänitá t̄ōōmd tyictspäds̄ōmy yhaabiäds̄ōmy. Coo jaduñ tyictspäds̄ōmät yhaabiäds̄ōmät, mänit hoy tiäḡōoñä yee'pä. Maȳō'ob̄ ja'a trigo jaduñ. Pero coo quia'a tictspäds̄ōmät quia'a haabiäds̄ōmät, jaduhyyá piú'udsät. Cabä miúxät. Cabä trigo miaȳō'owät.

²⁵ P̄ōnjátyh̄ōchä nmädia'agy x̄quia'a mäb̄ōgáañäp, cab hajxy jim̄ ñ̄ōcxät tsajpootyp. Páadyh̄ōchä nmädia'agy hajxy x̄quia'a mäb̄ōgáañä coo hajxy

chähgø'øy coo hajxy yagho'oga'añii. Pønjátyhøchä nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds hajxy jim nøcxaamb tsajpootyp, hoy hajxy jia yagho'ogyii ja'a høøhcøxpä.

²⁶ Pø xWyiindsønhadáambøch hajxy je'e, wéenhøchä nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Nwowhídábøch hajxy je'e. NDéedyhøch päda'agaamb coo hajxy wyiingudsähgø'øwøød wiingjäya'aybä.

²⁷ 'Jootmayhájpøch chamj. Cab jaduñ yhahixø'øy coochä nDeedy nnámá'awät ween xyajtso'ogy cooch hánajty yaa nho'oga'añ hádaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy cooch yaa nhø'ogät.

²⁸ Teedy, yajcähxø'øg ja'a mmäjaa.

Mänitä Dios jim yhadsooy tsajpootyp:

—Tøøch tähooc nyajcähxø'øgy. Nyajcähxø'øgåambiøch jadähooc.

²⁹ Ja'a hajxy hánajty jim tänaabiä nämay maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän, jia mädoow hajxy, pero cab hajxy wyiinjuøøyy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy hānee yaaxy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Dios ja'a mioonsä jim tsajpootyp tu'ug quiapxy.

³⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a yhøøhcøxpä ja'a Dios jaduñ miänaañ. Paady jaduñ miänaañ nej mijts mnajuø'owät cooch jaduñ xmiägäpxy.

³¹ Cooch nhø'ogät, cábøch ja'a møjcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ, jaaya'ay hanembä hádaa yaabä naaxwiin. Dios jaduñ mänaamb coo hajxy ween yajcumädoy, ja'a høøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mábøjcäbä.

³² Høøch, cooch nyajmøjpahbedät cruzcøxp, mänithøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaañ, ja'a hajxy tsānaabiä wiinduhmyhagajpt.

³³ Paadiä Jesús jaduñ miänaañ, neby hajxy ñajuø'owät neby hánajty yagho'oga'añii.

³⁴ Mänitä Jesús ñāmaayyā:

—Jiiby jaduñ myiñ maa højts nguhdujtän coo jaaya'ay hánajty yhane'ema'añ mayjiomøjt, ja'a Dios quiexaambiä, ja'a højts nhahijxypä. Pero miich jaduñ mänaamb coo tsipcøxp ja'a Diosquexypä yajmøjpahbedä'añ cruzcøxp. Pøñ miich jaduñ mnänøømby ja'a Diosquexypä.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ. Jaduñ mäwiinhøch mijts ngudøø'xy nebiä jøønän. Mábøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy, mäduhñtiøch hádaa yaabä naaxwiin nhídät, nébyhøch mijts jaduñ hoy xpianøcxät, neby hajxy mga'a hídät hagoodstuum. Pøñ hajxy jaduñ hijp hagoodstuum, tågodiium hajxy ñä'ägädä hity. Høøch, nøcxāñnābøch. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiädowāañänä.

Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpādøøyy, mänitä tiu'ubøjnä. Mänit ñiguii'tsä.

³⁷ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hánajty miäbøgāñäxä, hoy hánajty madiu'u hoy-yagjuøøñājaty tøø jia yajcähxø'øgy.

³⁸ Paady hajxy hánajty quia'a mábøga'añ nebiä jecy quiujahyyän: Dios, cab højts ja'a nmädia'agy pøñ tøø xmiäbøjcä.

Tøø ja'a mmäjaa mja yajcähxø'øgy, pero cab hajxy tøø xmiøjpäda'agy.

³⁹ Cabä Jesús ja'a miädia'agy miäbøgāñäxä nebiä Isaías wiingtuum quiujahyyän:

⁴⁰ Tøø ja'a Dios miäna'añ:

Tøøchä quiopc-hajxy nyajxejxä nébyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a wiin-juøøyyät,

nebiä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy quia'a najtshixø'owät.

Cábøch ja'a piojpä quiädieey hajxy nyajnhwáatsät.

⁴¹ Jaduhñä Isaías jecy quiujahy nebiä Isaías ja'a Jesús hánajty tøø yhiçiän tsajpootyp. Cahnä Jesús hánajty yaa quiäda'agy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴² Siémpräm ja'a Israelpä jáya'ay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä, møødä pocp-hajpähajxy nämay. Pero hamee'ch hajxy miäbøjcy. Cabä Jesús hajxy hánajty quiapxaady mayjiäya'ayhagujc. Tsähgøøby hajxy hánajty coo hajxy jajpädsømmøød maa ja'a chajtøjc-hajxiän ja'a fariseoshajxy.

⁴³ Ja'a judíoshajxy, cab hajxy chocy coo hajxy quiuimayøød ja'a Dios. Je'e hajxy chojpy coo hajxy ween wyiingudsähgøøyii ja'a cu'ug.

⁴⁴ Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Pønhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaanä xmiäbøjcäbøchä nDeedy ja'a miädia'agy hajxypä, ja'a'ch yaa tøø xquiéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin.

⁴⁵ Pønhøch jaduhñ xyhijxp, jaanä xyhíjxäbøchä nDeedy hajxypä.

⁴⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy quia'a mähmø'owät hagoodstuum pønjátyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Jaduhñ mäwiinhøch ngudøø'xy nebiä jøønän neby hajxy hoy yhiçät.

⁴⁷ Ca'a yhøøchä hajxy nyajcumädowaamby, ja'a nmädia'agyhøch hajxy xquia'a mäbøjcäbä, hoy hajxy jaduhñ tøø jia mädoxyhaty. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, nébyhøch ja'a jáya'ayhajxy jaduhñ nnähho'tú'udät. Ca'a yhøøchä hajxy je'e nyajcumädowaamby.

⁴⁸ Pønhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcäp, mänit hajxy quiuimädowa'añ coo ja'a naaxwiimbä hánajty wyiimbida'añ. Paady hajxy quiuimädowa'añ, coo'chä nmädia'agy hajxy hánajty tøø xquia'a mäbøjcä.

⁴⁹ Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy jaduhñ tøø nyaghity. Ja'a nDeedyhøch, ja'a'ch tøø xquiéxiäbä, je'e'ch jaduhñ tøø xyhane'emy nebiätyhøch nmädiá'agät.

⁵⁰ Høøchä, nmøødhøch ja'a tøyhajt jaduhñ coo hajxy jim yhida'añ tsajpootyp cøjxta'axiøø, pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy mäbøjcäp. Nmädiacypiøch nébyhøchä nDeedy tøø xyhane'emiän.

13

¹ Mänitä pascuaxøø hánajty tiehm yhadusuujø'oy. Tøø ja'a Jesús hánajty ñajuø'oy coo hánajty tøø yhabaady coo hánajty yaa choonaanñä hädaa yaabä naaxwiin, coo hánajty jim ñøcxaanñä maa ja'a Tieddiän. Chojpy ja'a Jesús ja'a jiamioød hánajty hamuumdu'joot hädaa yaabä naaxwiin.

² Coo ja'a Jesúshajxy hánajty chuugaya'añ, tøø Judas hánajty wyiinmahñdyhaty, ja'a Simón Iscariote yhuung, coo Jesús hánajty yajcø'owaanø'owa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Ja'a møjcu'ugong ja'a Judas jaduhñ jajwiinmahñdiägooyy.

³ Ñajuøøbiä Jesús hánajty nebiaty ja'a cuhdujt hánajty tøø mio'oyii ja'a Tieddy. Ñajuøøby hánajty coo hánajty jim tøø choon maa ja'a Tieddiän, coo hánajty jim ñøcxaanngombä jadähooc.

⁴ Coo hajxy hánajty tøø chuugaabiädoøñä, mänitä Jesús tiänaayyø'cy. Mänitä wyit chijy. Mänitä cuhbe'en tu'ug yajnimioxmäguitøøyyä.

⁵ Mänitä nøø quiudemøøyy palanganajooty. Mänitä Jesús tiägøøyy tecypiu-jpä ja'a jiamioød. Coo tecypiujpädøøyy, mänit tiecymiéxcombä.

6 Coo ja'a Jesús ja'a Simón Pedro hánajty tiecypiuja'añ, mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Nej, xtiēcypiujáambøch hóøchpäjä.

7 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Miičh, caj miičh mnajuø'oy tiiguiøxpøch miičh coo ndecypiuju. Mänit jaduñ mnajuø'owa'añ cooçh jaduñ njádät nhabétät.

8 Mänitä Pedro miänaañ:

—Cab jaduñ yhahixø'oy cooçh miičh jaduñ xtiēcypiuját.

Mänitä Jesús yhadsooy:

—Pø cájtäm miičh myajtecpiuja'añ, cájtämøch miičh hoy xjiamiødhadaañä.

9 Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Bueno, Wiindsón, cóxiøch jaduñ xpiúját móødhøçhä ndecy, móødhøçhä ngøø, móødhøçhä ngopc.

10 Mänitä Jesús yhadsooy:

—Pøn tøø chi'iy, wa'ads ja'a ñi'x ja'a quiopc je'e. Jagoo ja'a tiecy piúját. Mijts, mwa'ads mijts hajxy, pero cab hajxy nägøxiä mwa'adsä.

11 Najuøobiä Jesús hánajty pøn hánajty yajcø'owaanø'owaanäp. Paady jaduñ miänaañ coo tu'jáya'ay hánajty quia'a wa'adsä.

12 Coo ja'a Jesús cøjx tiecypiujpädø'oy ja'a jiamiødhajxy, mänitä Jesús wyitpägøøñä. Mänit yhøxtaacnä. Mänit miänaañ:

—Chójpjøçhä njoot jaduñ coo hajxy mnajuø'owät tiiguiøxpøch mijts coo tøø ndecypiuju.

13 Hoy jaduñ cooçh mijts jaduñ xñäma'ay: “Wiindsón.” Tøyhájthøch mijts hajxy jaduñ xWyiindsøphaty.

14 Tøøch mijts hajxy ndecypiuju, hóyhøch Wiindsón nja tuñ. Jaanä jaduñ mijtspä, mnidiecpiujøb hajxy hamiñ haxøpy.

15 Mbahíxäp hajxy jaduñ nebiátyhøch mijts tøø nduñ.

16 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cabä moonsä cuhdujt møc miøødä quejee ja'a wyiindsón. Jaanä jaduñ je'ebä ja'a tøø quiexyijäbä, cabä cuhdujt je'e møc miøødäbä quejee ja'a tøø miäguéxiäbä.

17 Cooçhä nmädia'agy hajxy xwyiinjuøyyät, coo hajxy jaduñ mgudiúnät, jootcujc hajxy jaduñ mhídät.

18 Cábøch mijts nägøxiä nnägäpxy. Najuøøbiøch pønjátyhøch tøø nwiimbiy. Pero tøjiajpä Diosmädia'agy maa jaduñ miäna'añän: “Ja'a craaçh tu'ugmucy xmiøødcaabiä, tøøch je'e xmiädsibø'oy.”

19 Jäguémiøch mijts chaa nhawäänäm cooçh haxøøg njada'añ nhabeta'añ. Cooçh jaduñ njaançh jádät njaançh habétät, mänit hajxy mhuuc mäbøgät cooçhä Dios tøyhajt tøø xjiaançh quexy.

20 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pøn hajxy mägu'ugpøgaamb ja'açh nguexaambä, møød høøch jaduñ xmiägu'ugpøgaambä. Jaanä jaduñds je'ebä, pønhoçh je'e xmiägu'ugpøgaamb, møødä Dios jaduñ miägu'ugpøgaambä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

21 Coo ja'a Jesús miädiaacpäðøøñä, mänit jiootmadiägøøñä. Mänit miänaañ:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät cooçh mijts ja'a mjamiøød tu'ug xyega'añ ho'cøc.

22 Mänitä jiamiøødhajxy ñiwyiinhee'ppejtä. Cab hajxy hánajty ñajuø'oy pøn ja'a Jesús hánajty jaduñ ñänøømby.

23 Jimä Jesús ja'a jiamioðod hänäjty yhäña'ay tiehm̄ ñähmøjc. Jaančh tehñ yhoy ja'a Jesús hänäjty mioðdnijootpaadyii.

24 Mänitä Simón Pedro ja'a craa miäwø'xy. Mänit hamee'ch ñämaayy:

—Huuc mäyajtøw pøñ jaduññ ñänøømby.

25 Mänitä craa ja'a Jesús tiaatsmägøwøyy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøñ jaduññ mnänøømby.

26 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nbama'tsnaxáambiøch hädaa tsajcaagyhaguijt. Mänitøch ja'a craa nmo'owa'añ, ja'ačh xyegaambä ho'cøøc.

Mänitä Jesús ja'a tsajcaagyhaguijt jiaančh pama'tsnajxy. Mänitä Judas jajcø'øgonøøyy, ja'a Simón Iscariote yhuung.

27 Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä miojcu'ujoottägøøyyä. Mänitä Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Tsógäm. Nøcx jatcø'øw nejy mjatcø'øwa'añ.

28 Ja'a hajxy hänäjty jim̄ caabiä, cab hajxy hänäjty ñajuø'øy tiiguiøxpä Jesús jaduññ coo miänaañ.

29 Naje'e hajxy hänäjty wyiinmahñdyhaty coo tyijy ja'a Jesús ja'a Judas hänäjty quiexy juubiä mädyijaty tyijy hänäjty yajtunaamby xøøjooty. Naje'e hajxy hänäjty wyiinmahñdyhajpä coo tyijy Jesús ja'a Judas ja'a häyoobäya'ay hänäjty yajmo'owa'añ xädø'øñ. Paady hajxy hänäjty wyiinmahñdyhaty, coo ja'a Judas ja'a xädø'øñ hänäjty yajwijswädityii.

30 Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä tiøjpädsøømy. Tøø hänäjty quioodsøøñä.

31 Coo ja'a Judas tiøjpädsøømy, mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooçh ngähxø'øga'añ cooçh nmøjjä njaančhä. Høøçhcøxpä Dios jaduññ quiähxø'øga'añ coo miojjä jiaančhä. Diøshøch tøø xwyiinguexy.

32 Nyajcähxø'øgáambiøch ja'a Dios coo miojjä jiaančhä. Mobädäjpøch ja'a Dios xyajcähxø'øgaambä cooçh nmøjjä njaančhä.

33 Mägu'ughajpädøjc, cábøch mijts jejcy nmøødhida'añ. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Chaads mijts hajxy nnámá'awät nébyhøçhä Israelpä jäya'ayhajxy tøø nnäma'ayän: Cab hajxy jim̄ hoy mnócxät maaçh nhida'añän.

34 Chaads mijts hajxy ja'a hawiinjemyguiuhdujt nmó'owät coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød nébyhøch mijts ndsoquiän.

35 Coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød, cähxø'øgäp jaduññ cooçh mijts ja'a nmädia'agy xjiaančh panøcxä. Xyhíxäp ja'a jäya'ayhajxy jii nägøxiä.

36 Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsøñ, maa mnøcxa'añ.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøch miich jadunajtä hoy xpianócxät maaçh nnøcxa'añän. Miich, høxhaam miich mnócxät.

37 Mänitä Pedro ja'a Jesús miäyajtøøgumbä:

—Tiich miichäda'a jadunajtä hoy coo nga'a panócxät. Nnähho'tú'udäbøch miich häyaa.

38 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaančhä; cabä ndijy miichäda'a xñähho'tú'udät. Chaads miich jadunajtä nnámá'awät, cahnä tseey hänäjty ya'axyñä, tøø miich hänäjty tägøøghooc mnijiogapxyii cooçh tyijy miich hänäjty xquia'a hixiä.

14

1 Mänitá Jesús miánaañ:

—Ca'a hajxy mwí'i tiajy mwí'i miay. Mábøjcä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy, y mábøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxypä.

2 Jim tsajpootyp maaçhä nDeediän, mayyá tsäna'awøhñdy jim. Coø hæxøpy quia'a tøyyä, cab hajxy cu nhawáañäm. Nøcxáambøch ja'a tsäna'awøhñdy nbäda'aga'añ nahix hahixøø maa mijts mhídät.

3 Coøch jim nnøcxa'añ, cádaactägatsáambøch jadáhøocägumbä. Mänitøch mijts jim ngøxy woonøcxa'añ maaçh nhida'añän. Näguipxy hajxy jim nhidáañäm.

4 Mnajuøøby hajxy maaçh nnøcxa'añ. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiä neby hajxy jim mnøcxät.

5 Mänitá Tomás ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøñ, pero cab højts nnajuøøy maa miiech mnøcxa'añ. Neby højts jaduhñ jim nnä'ä nøcxät.

6 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tu'ujän. Høøchcøxpä hajxy jim mgooda'añ pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiábøjcäp. Høøchcøxpä hajxy jim mhida'añ cøjxta'axiøø. Paady hajxy jim mhida'añ coøchä tøyhajt nya-jcähxøøgy ja'a Dioscøxpä.

7 Pønjátyhøch je'e xyhixyhajp, jaaná xyhixyhájtäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tøø hajxy mhixy.

8 Pero cab hajxy wyiinjuøøyy waambä Jesús jaduhñ jia mänaañ. Mänitá Felipe ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøñ, ween højts ja'a mDeedy xyhuuc yaghíxät. Mänit højts jootcujc nmähmøøwät.

9 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Felipe, tii jaduhñ coo mmäna'añ. Tøøch miiech jejcy xpiawädity. Xy-hixyhájpøch miiech jaduhñ. Pøñch xyhixp, jaaná xyhixäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tii ch miiech jaduhñ coo xñäma'ay coøch mijts ja'a nDeedy nyaghíxät.

10 Nej, cab jaduhñ mmábøquiä coøchä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Ja'a nDéedyhøch miädia'agy, je'e ch jaduhñ nmädiäcäp; ca'a yhøøchä nhamd-soo mädia'agy nmädiacypy. Ja'a nDéedyhøch ja'a mäjaa jaduhñ xmiøoby; je'e ch ja'a tiuung jaduhñ ndúuñäp.

11 Mábøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy coøchä nDeedy jaduhñ tu'ugmädia'agy nmøødhity. Hoy hajxy mwíinjuøøy mga'a ja wíinjuøøy, mmábøgäp hit hajxy jaduhñ. Páadyhøch hit hajxy ja'a nmädia'agy xmiábøjcät, coøch hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxøøgy.

12 Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämáaguioombä, pønñhøch ja'a nmädia'agy xmiábøjcäp, jaaná yajcähxøøgaamby je'ebä ja'a hoy-yagjuøøñäjaty. Maas hoy-yagjuøøñäjatypä je'e yajcähxøøga'añ quejeech nyajcähxøøgy. Paady jaduhñ yajcähxøøga'añ coøch jim nnøcxa'añ maaçhä nDeediän.

13-14 Coø hajxy mmábøgät coøch ja'a cuhdujt tøyhajt nmøødá, coø hajxy hänäjty tii myujwa'ana'añ, ngudiúnäbøch jaduhñ neby jaduhñ quiähxøøgät coøchä nDeedy je'eduhñ miøjjä jiaançhä.

15 'Pø xchøjpøch mijts, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät nebiätýhøch mijts tøø nmägapy tøø nhane'emiän.

16 Nnámáabiøch ja'a nDeedy coo mijts ja'a jootcapxmøcpøjpä wiingpä xya-näguéxät, ja'a tømíadiaacpä. Ja'a Dioshespíritu je'e. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ xmiøødhida'añ.

17 Pønjatý ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, cabä Dioshespíritu hajxy choga'añ. Cab hajxy mänaa yhixyhada'añ. Pero mijts, mobädajpä hajxy je'e mhixyhada'añ. Xmiøødhidáanñap hajxy je'e. Jiiby hajxy mmøødhada'añ mjoodootyhajxy.

18 Cábøch mijts je'e nnähgue'ega'añ nidiuhñ nämetsc. Cädaactägatsáambøch yaa jadähooc maa mijtsän.

19 Mejtsxøø tægøøgxøøch ja'a jäya'ayhajxy xjiaag hixa'añ. Cábøch hajxy hänäjty yaa xyhixaannä cooçh yaa ndsoonaannä. Cooçh cøjxta'axiøø nhida'añ, paady mijts cøjxta'axiøø mhidaambä.

20 Mobädajpä hajxy jaduhñ mnajuø'øwa'añ cooçh nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Jaaná tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ nhidáanämbä.

21 Pønjátýhøch ja'a nmädia'agy xquiudiúunäp nébiøch tøø nmägapy tøø nhane'emiän, xchøjpøch je'e. Jaaná ndsojpy højts je'ebä móødhøch ja'a nDeedy. Nyaghixáambiøch ja'a nwiinmahñdy hajxy.

22 Jii Jesús ja'a jiamiøød hänäjty tu'ug xiøhaty Judas. Pero ca'a je'e yhIscariote. Mänitá Judas ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsøñ, tii højts ja'a mwiinmahñdy coo xyaghixa'añ, pero cabä cu'ughajxy myaghixa'añ.

23 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Pønhoçh xchojp, xquiudiúunäbøch ja'a nmädia'agy je'e. Y chójpiøçhä nDeedy je'ebä. Tu'ugmädia'agy højts nmøødhida'añ móødhøch ja'a nDeedy.

24 Pønhoçh jaduhñ xquia'a tsojp, cábøçhä nmädia'agy xyajtuunä. Ca'a yhøøçhä nhamdsoo mädia'agy hädaa, hädaa hajxy nyajmøødmäiaacypiä. Ja'a nDeedyhøch miädia'agy hädaa, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

25 'Mijts, nyajmøødmäiaacypiøch mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa nmøødhitiän.

26 Nägøoyyøch nnøcxaanñä ndu'ubøgaanñä, mänitøch ja'a nDeedy yh-Espíritu quixa'añ maa mijtsän. Je'eçh jaduhñ nguwitshadaamby. Mijts jaduhñ xjiotcapxmøcpøgaamb. Cøxaamb hajxy xyajnáhixø'øwa'añ. Cøxaamb hajxy xyagjahmiejtsta'aga'añ nebiátýhøch mijts yaa tøø nyajmøødxi'igy tøø nyajmøødmäia'agy.

27 'Jootcújc-høch mijts nyajmähmø'øwa'añ. Cab mijtsä cu'ug xyagjootcugø'øwät nébiøch mijts jootcujc tøø nyaghiitiän. Ca'a hajxy tii mnädajy mnämay. Ca'a hajxy mdsähgø'øy mdsähdiuñ.

28 Tøøçh mijts nhawáanäm cooçh nnøcxa'añ ndu'ubøga'añ. Pero cädaactägatsáambøch jadähooc. Pø xchøjpøch mijts tøyhajt, mxoondá'agäp hajxy coo nhawáanäm cooçh jimñ nnøcxa'añ maaçhä nDeediän. Miaas møødä májaa je'e quejeeçh nmøødä.

29 Tøøch mijts jäguemiä nhawáanäm nébiøch yaa njada'añ hädaa yaabä naaxwiin y cooçh jimñ nnøcxaanñä maaçhä nDeediän. Cooçh jaduhñ njädät, cooçh jimñ nnøcxät, mänit hajxy mhuuc tehñ miäböçät.

30 'Tu'habáquiøch mijts nhuuc jaac møødmäia'agyñä. Medsaambä møjcu'ugong, ja'a yaa cu'ughanehmbä; pero cabä cuhdujty miøødä maaçh høøçhcøxpän.

31 Ngudiunáannäbøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xmiägäpxy tøø xyhane'emiän. Páadyhøch jaduñ ngudiuna'añ neby jaduñ quiähxó'ögät coochä nDeedy tøyhajt njaançh tsocy. Tänaayø'øg hajxy. Jam hajxiän.

15

1 Høøch, jaduñ mäwínhøch høøch nebiä tsaatyptequiän ja'a tøyhajtpä. Ja'a nDéedyhøch, jaduñ je'e nebiä cudsaatypcamän.

2 Ja'a nDéedyhøch, xyhøxpúxäbøch ja'a nhaads mädyii ca'a tømbejp; pero mädyiids jaduñ tømbejp, je'eds jaduñ weenjaty yhøxpújxy, nebiä maas majiaty tiøømbédät.

3 Coø hajxy jaduñ tøø mmäbøcy nebiátyhøch mijts je'e tøø nyajnáhixø'øyän, jadúñnhøch ja'a nDeedy mijts tøø xyajnáhwa'açh ja'a mhaxøgwíinmahídyhajxy. Jaduñ mäwíináts je'e nebiä tsaatyp hajxy jìjòpuxiän.

4 Tehngájnoch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxät; tehngájnoch mijts nbuhbeda'añ. Ja'a tsaatypaads, cab je'e tiøømbeda'añ coo ja'a yhøjxä tiecy hánajty quia'a hity. Jaduñ mäwíináts mijtspä, pø cáboch ja'a nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxaanä, cab hajxy hoy mwädítät.

5 Høøch, jaduñ mäwínhøch høøch nebiä tsaatyptequiän. Høøch mijts jaduñ nhaadshajpy. Coochä nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät, mänit hajxy hoy mwädítät. Nbuhbédäbøch mijts jaduñ. Cooch mijts nga'a puhbédät, cab hajxy tii hoy mduna'añ.

6 Pønhøchä nmädia'agy xquia'a panøcxäp, jaduñ mäwíináts je'e nebiä tsaatypaads hajxy yhøpuxiän. Coø jaduñ tiøøch, mänit hajxy yajpædø'ogy; mänit hajxy ño'ogy.

7 Coochä nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät, coo hajxy mga'a jahdiägóyyät nebiátyhøch mijts tøø nyajnáhixø'øy, ngudiúnäbøch jaduñ mädyiibäjaty mijts xmiäyujwa'anaamb.

8 Coø hajxy hoy mwädítät, cähxø'øgäp jaduñ coochä nmädia'agy hajxy tøyhajt xpianøcxä. Jaanä cähxø'øgaamb jaduñmbä coochä nDeedy je'e miøjjä jiaançhä.

9-10 Nébiøchä nDeedy xchoquiän, jadúñnhøch mijts ndsojpa. Coochä nmädia'agy hajxy xyajtúunät, ngumáyäbøch mijts jaduñ; hoy miänájøch mijts ndsögät. Jadúñnhøchä nDeedy xchocy coochä miädia'agy nyajtúunäbä.

11 Páadyhøch mijts jaduñ nyajmøødx'i'igy nyajmøødmädia'agy coo hajxy tehngajnä mxoondá'agät nébiøch nxoonda'aguiän.

12 Míjtshøch jaduñ nmägäpxy nhaneñmby coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød mnibia'häyowøød nébiøch mijts ndsoquiän.

13 Pøñ jaduñ jaançh tehñ chójcäp, coo hánajty yagho'oga'añii, nähho'tu'udøøb je'e ja'a mägu'ughajpä.

14 Coø hajxy mgudiúnät nebiátyhøch mijts tøø nmägäpxy tøø nhane'emy, xmiägu'ughajpøch mijts hánajty jaduñ.

15 Cáboch mijts nnäma'awaannä "moonsä." Ja'a moonsä, cabä ñajuø'øy tii ja'a wyiindsøn tiuumby. Pero mijts, tøø mijts ngøxy hawáañäm nebiátyhøch ja'a nDeedy je'e tøø xyhawaanä. Páadyhøch mijts nnäma'awaannä "mägu'ughajpä."

16 Ca'a yhøøch mijts je'e tøø xwyiimby; høøch mijts je'e tøø nwiimby. Tøøch mijts jaduñ nwiingüxy coo hajxy hoy mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy myajwá'xät, neby hajxy jaduñ mmayø'øwät. Weenä Diosmädia'agy

hajxy tehngajnä pianøcxpä; ween hajxy hoy wiädijpä. Jadúhñhøch mijts nDeedy xmió'owät tijaty mijts hánajty mdsogaamby, coochä nmädia'agy hajxy hánajty xmiäbøjcä.

¹⁷ Chámhøch mijts jadähooç nmägäpxy nhane'emy coo hajxy mniçhogøøð mnibia'häyowøøð hamiñ haxøpy.

¹⁸ Mijts, xmiähänhadaamb ja'a tsaan ja'a cu'ug hajxy. Moorä høøch hajxy tøø xmiähänhajpä.

¹⁹ Xmiähänhadaamb mijts je'e, ja'a hajxy haxøøgwädijpä. Paady mijts xmiähänhada'añ coo mijts ja'a haxøøgpä tøø mgøxy najtshixøøñä. Tøø mijts ja'a mbojpä mgädieey nyajnáhwáatsäm. Coo mijts häxøpy tøø mga'a najtshixø'oy ja'a haxøøgpä, cu xmiägu'ughajty jäya'ay hajxy may.

²⁰ Huuc jahmiets hajxy ney mijts tøø nnäma'ayän, cabä moonsähajxy quiuhdujtmøøð quejee wyiindsøñhajxy. Coochä jäya'ayhajxy näje'e xmiädsiphaty, paady mijts hajxy xmiädsiphadaambä. Y coochä nmädia'agy hajxy näje'e xmiäbøjcä, paady mijts ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgåanäbä.

²¹ Høøçhcøxpä mijts ja'a cu'ug xmiädsiphada'añ, je'eguiøxpä coochä nDeedy hajxy xquia'a hixyhajtä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²² Tøøch jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy hoy nyajmädoyhaty. Coochä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä, paady hajxy quiumädowa'añ. Coochä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xquia'a mädoyhajtä, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ.

²³ Pøñhøch xmiähänhajpä, jadúhñhøchä nDeedy xmiähänhajtäbä.

²⁴ Tøøchä hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'ogy. Caj pøn jaduhñ yajcähxø'ogy hädaa yaabä naaxwiimbä. Hoy jäya'ayhajxy tøø jia hixy tøø jia mädoy, xmiähänhajpä højts møødhøchä nDeedy. Paady hajxy je'e quiumädowa'añ. Coochä hoy-yagjuøøñäjatypä häxøpy tøø nga'a yajcähxø'ogy, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ.

²⁵ Coochä jäya'ayhajxy xmiähänhaty, tøjiajp jaduhñ nebiä Diosmädia'agy myiñän, neby hajxy jecy quiujahyyän: "Pues, nä'ä nägóobøch hajxy xmiähänhaty."

²⁶ Nguexäämbiøch ja'a Dioshespíritu, ja'a mijts xjiøotcapxmcøpøgaambä, ja'a tømiaäiaacpä. Jim jaduhñ choona'añ maachä nDeediän. Coo quiäda'aga'añ, mänitøch je'e xñägäpxa'añ.

²⁷ Jadúhñhøch mijts xñägäpxaambä, nebiätihøch mijts yaa tøø nmøødwädity. Høxtähmdsøchä jäya'ayhajxy nyajnáhixøøchooñän, quipxyhøch mijts nmøødtägøøyy wädijpä høxtä jäda'anäbaadyñä.

16

¹ Päädyhøch mijts cham nyajmøødxi'igy nyajmøødmadia'agy, cooch mijts ja'a nmädia'agy ni mänaa xquia'a najtshixøøyyät, hoy mijts jäya'ay mäduhñtiä xjia mädsiphaty xjia mähanhaty.

² Xyajpäsømaamb mijts je'e tsajtøgooty. Høxtä habaadaamb jaduhñ coo mijts xyagho'oga'añ je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiudiuiñ.

³ Paady mijts je'e xmiädsiphada'añ coo højts je'e xquia'a hixiä møødhøchä nDeedy.

⁴ Coo hajxy jaduhñ mjädät mhabétät, mänit hajxy jaduhñ mjahmiédsät coo hajxy nhawáanäm. Paady cham nhawáanäm.

'Cooch mijts hijty quipxy nmøødwädity, paady hajxy hijty nga'a hawáanäm.

5 Nøcxáanñäbøch jim maačhä nDeediän, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Jímhøch nhidaanñä. Pero cábøch mijts xmiäyajtø y maačh nnøcxa'añ.

6 Mjootmayhajt mijts jaduñ coočh mijts jaduñ tøø nyajmøødmädia'agy.

7 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, hoyø'øwaamb jaduhñ mijtsøxpä coočh nnøcxa'añ. Nguexáambioch pøn mijts xjootcapxmøcpøgaamb. Coočh nga'a nõcxät, cab jaduhñ quiädá'agät maa mijtsän.

8-9 Tspicøxp jaduhñ ñä'ägä cáda'aga'añ. Mänit jäya'ayhajxy yajwiinjuø'øwa'añii coo pojpä cádieey hajxy tøyhajt jiaančh møødá. Paady hajxy miøødá, coočhä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä. Paady hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm.

10 Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáanäbä coočh ja'a pojpä cádieey nga'a møødá. Nøcxáambøch jim maačhä nDeediän; cábøch mijts yaa xyhixaanñä.

11 Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáanäbä coo hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, pønajat ja'a møjcu'ugong ja'a miädia'agy panøcxäp, ja'a yaa hanehmbä hádaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a Dios miäna'añ coo ja'a møjcu'ugong quiumädowa'añ.

12 Madiu'u mijts nja hawaanāanām, pero cab hajxy mwiiñjuø'øwät.

13 Coo ja'a Dioshespíritu hānajt quiäda'aga'añ, mänit mijts ja'a tøyhajt xquiøxy yajwiinjuø'øwa'añ. Ca'a yhamdsoo mädia'agy je'e miädia'agaamby. Piamädia'agaamby jaduhñ nebiaty je'e tøø miädoy. Je'e mijts xyajmädoyhadaamb tijaty jadaañ tunāanāp.

14 Xñägäpaxáambøch je'e coočh nmøjjä njaančhä. Mijts xyajmädoyhadaamb nebiatyhøch je'e tøø nnäma'ayän.

15 Coo højts nhity tu'ugmädia'agy møødhøchä nDeedy, páadyhøch mijts chamñ nnäma'ay coo mijts ja'a Dioshespíritu xyajmädoyhada'añ nebiatyhøch je'e tøø nnäma'ay.

16 Møbädäjpøch jim nnøcxaanñä maačhä nDeediän. Pero cábøch njega'añ; mänitøch mijts hānajt xyhijxtägatsa'añ.

17 Mänit Jesús ja'a jiamiøødhajxy näje'e ñiñämaayä:

—Pätiidä yø'øya'ay jaduhñ coo ñä'ä mäna'añ cooc mobädajpä ñøcxaanñä; cábac jaduhñ jiega'añ. Mänitac nhixāanāgombä. Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ cooc ñøcxa'añ maa ja'a Tiediän.

18 Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ “mobädajpä.” Päwaambtä jaduhñ jia mäna'ana'añ.

19 Najuøøbiä Jesús hānajt coo hānajt miäyajtøwa'añii. Mänit miänaañ:

—Xmiäyajtøwáambøch mijts tijatyhøch jaduhñ tøø nja mädia'agy, túhñämäts.

20 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, mjø'øwaamb mxuudsaañb mijts ja'a høøchcøxpä. Pero yø'ø cu'ughajxy, jaančh tehñ xioonda'agaamb hajxy. Pero cab hajxy jejcy mjootmayhada'añ. Paquiä hajxy mjootcugø'øwāanāgombä.

21 Coo ja'a to'oxiøjc ja'a xiøøbio'ohajxy piedyii, mänitä jioothajxy piädø'ogø'ogy. Nägooyä ja'a yhuunghajxy je'e miejtsnä, hagādaacp ja'a jioothajxy je'e. Cab hajxy je'e jahmiejtsnä coo ja'a jioothajxy hānajt tøø piädø'ogy. Xoonāacnāp hajxy coo yhuunghajxy hoy ween tøø myiñ tøø quia'ay.

22 Jaduhñ mäwīnāts hajxy mjootmayhaty nebiä to'oxiøjc ja'a jioothajxy piädø'oguiän. Pero nägooyä højts nniyhjxägumbä, mänit mijts mxoonāda'aga'añ. Caj mijts pøn xyagjootmayhadaanñä.

23 'Cábøch mijts hānajtj tii xmiäyujwa'anaañä. Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnāmá'awät, cooçh mijts nDeedy hānajtj tijaty xmiäyujwa'anaañä, xmi'o'owaamb mijts je'e ja'a høøçhcøxpä.

24 Cahnä hajxy tii mhuuc yujwa'añ ja'a høøçhcøxpä. Coø hajxy tijaty myujwá'anät, xñä'ägä mo'owaamb hajxy je'e. Jaduhñ hajxy hoy jootcujc mhídat.

25 'Yajmäbaadyháamhøch mijts tøø nmøødmädia'agy. Habáatnáp jaduhñ cooçh nga'a mädia'agaañnä yajmäbaadyhaam. Howyiinjuøøñøch ja'a nDeedy nmädia'agaañnä.

26-27 Mānitøch mijts ja'a nDeedy hoy tyijä xmiäyujwa'anaañä ja'a høøçhcøxpä. Mānit hajxy xmi'o'owa'añ. NDéedyhøch mijts xyhamdsoo mäyujwa'anaañäp je'eguiøxpä cooçh mijts nDeedy xjiaançh tehñ chocy. Paady mijts xchocy cooçh mijts xchojpä, cooçh mijts ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä cooçh jim tøø ndsooñ maaçhä nDeediän. Hamdsoo hajxy mmäyujwa'ana'añ; cábøch waamb nmāna'ana'añ.

28 Høøçh, jimhøch tøø ndsooñ maaçhä nDeediän. Yaach tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin. Pero tsoonäämbøch yaa jadähóocägumbä. Nøcxtägatsäämbøch jimägumbä maaçhä nDeediän.

29 Mānitä Jesús ja'a jiamjøødhajxy miānaañ, ñāmaayä Jesús:

—Hoorá sí, howyiinjuøøñä miich mmädiaacnä.

30 Tøø højts nnajuø'øy. Cab højts miich tii nmäyajtøwaanä. Nmäbøjnáp højts jaduhñ cóodäm miich jim mjaançh tsooñ maa Diosän.

31 Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Mjaançh mäbøjpiäda'a tyijy hajxiä.

32 Habáatnáp jaduhñ coo mijts ja'a cu'ug xquiøxy päboowia'xa'añ. Mānit hajxy jim mnøcxaañnä maa mdøjc-hajxiän. Nidiühmøch hajxy yaa xñähgüe'egaañnä. Pero cábøch nidiuhm tøyhajt nhida'añ. Ja'a nDeedyhøch jaduhñ xmiøødhidaamb.

33 Páadyhøch mijts jaduhñ cham nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øy coo mijts ween jootcujc mhíjnät cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Mbaadaambiä tsaachpa peenä hajxy hädaa yaabä naaxwiin. Pero ca'a hajxy tii mdajy mmay; cábøçhä møjcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ.

17

1 Nägooyä Jesús miädiaacpádøøyy, mānit yuughee'py tsajpootyp. Mānit miānaañ:

—Teedy, tøø yhabaatnä. Huuc yajcähxø'øg cooçh nmøjjä cooçh njaançhä. Jaduhñhøch nyajcähxø'øgaambä coo miich mmøjjä coo miich mjaançhä.

2 Tøøçh miich cuhdujt jaduhñ xmi'o'oy cooçhä jäya'ayhajxy nägøxiä nguhdujtmó'owät coo hajxy jim jaduhñ ween yhyty maa miichän cøjxta'axiøø, pønjátyhøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øy.

3 Jaduhñ hajxy jim cøjxta'axiøø yhida'añ maa miichän, coo højts ja'a nmädia'agy jaduhñ xmiäbøjcämät coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy, cooçh miich yaa tøø xquiøxy hädaa yaabä naaxwiin.

4 'Høøçh, ngudiühmbiøch hädaa yaabä naaxwiin nébiøch miich tøø xyhane'emian. Nyajcähxø'piøch jaduhñ coo miich ja'a mājaa tøyhajt mmøødä.

5 Teedy, høøçhä nmājaa yajcähxø'cäc jim maa miichä mwiinduumän nébiøçhä mājaa hijty jim nmøødän mānaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'agiän.

6 P'ønjaty miich yaa tøø mwiimbiy hädaa yaabä naaxwiin, je'eeth hajxy jayøjp nyajmädoyhajt coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdömiädia'agy. Miichä mgø'øjooty hajxy je'e hijty. Pero jadähöoc-höch miich je'e tøø xyajcø'øwaanø'øguiumbä. Tøø ja'a mmädia'agy hajxy je'e xmiäböjcä xquiudiunä.

7 Najuøñäp hajxy cooch miich jaduhñ tøø xmio'oy mäduhñtiöch nmøødä.

8 Tøöch hajxy ngøxy yajnähihö'ø nebiätyhöch miich tøø xyajnähihö'øbiän. Najuøñäp hajxy cooch jim tøyhajt ndsooñ maa miichän. Tøöchä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäböjcä cooch miich tøø xquiexy.

9 Teedy, tunä mayhajt. Cueendähat hädaa jäya'ayhajxy, hädäajöch miich tøø xyajcø'øwaanø'øyabä. Ca'a jie'emøødöch jaduhñ nnänømy ja'a mmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäböjcäbä.

10 Højts hädaa jäya'ay nje'ehajmüjcäm; páadyhöch miich nnäma'ay coo mgüeendähädät. Hädaa jäya'aguiøxpä jaduhñ quiähxø'øga'añ coo højts nmøjhäjtäm coo højts njaançhähäjtäm.

11 Cáböch yaa nhidaannä hädaa yaabä naaxwiin. Nøcxäannäböch jim maa miichän. Pero yaaçhä njamiøødhajxy miähmø'owa'añ. Cueendähat hajxy neby hajxy jaduhñ yhidät tu'ugmädia'agy neby højts nhäjtäm tu'ugmädia'agy. Miichä mmäjaagøxpä mgüeendähädät. Miichhöch hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øy. Jaançh tehñ wia'ads miichä mjoot miichä mwiinmahñdy.

12 Høxtä jäda'anäbäadyñöch hajxy ngüeendähaty miichä mmäjaagøxpä. Caj miichä mmädia'agy hajxy nägøxiä tøø xñajtshixøøyyä. Jagooyyä tu'jäya'ay ja'a mmädia'agy tøø xñajtshixøøyyä, ja'a hijty nä'ägä tu'udägoyyaambä. Paady jaduhñ tiu'udägooyy nebiä mmädia'agy jaduhñ tiøjiädät nebiä cujaaybä miähmøøyyän.

13 Høöch, nøcxäannäböch jim maa miichän. Páadyhöch miich jaduhñ chamñ nyajmøødmädia'agy hädaa jäya'ay wyiinduumhajxy neby hajxy jaduhñ xioondäacpäät nébiöch nxoonäda'aguiän.

14 Tøöch miichä mmädia'agy hädaa jäya'ayhajxy nyajmøødmädia'agy. Paady hajxy yaa miähanhadyii hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy haxøøgtuum quia'a wädijnä. Høöch hajxy xpiahijxp cooch haxøøgtuum nga'a wädity.

15 Chaads miich nnämä'awät coo miich hädaa jäya'ayhajxy mgüeendähädät maa ja'a møjcu'ugongän. Cáböch jaduhñ nmäna'añ coo hajxy yaa chöönät hädaa yaabä naaxwiin.

16 Hoy hajxy jaduhñ wiädity nébiöch nwäditiän.

17 Cunuu'x hädaa jäya'ayhajxy ja'a miichä mhomiädia'agyhaam nebiä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiunä. Mäduhñtiä miichä mmädia'aguiä, tøyhajt je'e.

18 Høöch, hädaa yaabä naaxwñinhöch miich tøø xquiexy nébiöch miich ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy nyajmädoyhädät. Jaduhñhöch yø'øya'ayhajxy nwiinguexaambä nebiä mmädia'agy hajxy xyaghawa'xøøyyät.

19 Nnähho'tu'udäambiöch hädaa jäya'ayhajxy nejy miichä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiunät.

20-21 'Jaduhñhöch nmänaambä coo jäya'ayhajxy ween yhity tu'ugmädia'agy nägøxiä mäduhñtiöch ja'a mmädia'agy hajxy xmiäbögaanä majatyhagäpthöçhä njamiøød ja'a mmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä. Ween hajxy xmiøødhäjtäm tu'ugmädia'agy neby højts nhäjtäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñsä jäya'ayhajxy miäböga'añ cooch miich tøyhajt tøø xjiaançh quexy.

22 Tøøch hajxy nguhdujtm'o'oy coo hajxy yhidät tu'ugmädia'agy, nébiøch miich tøø xquiuhdujtm'o'oyän coo nhjätämät tu'ugmädia'agy.

23 Tu'ugmädia'agyhøch hajxy xmiøødhity nébiøch miich nmøødhitiän tu'ugmädia'agy. Nägøxiä hajxy jaduhñ yhidät tu'ugmädia'agy, ja'a nmädiä'agyhøch hajxy tøø xmiäbøjcäbä. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy ñajuø'owa'añ nägøxiä cooçh miich tøø xquiexy, coo miich hajxy jaduhñ mdsoçy nébiøch miich xchoquiän.

24 Teedy, mänáambøch jaduhñ cooçh hajxy jim ween xmiøødhity maaçh nhida'añän, ja'açh miich tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä. Jaduhñhøch nmánaambä coo ja'a mäjaa hajxy ween hixy, ja'açh miich tøø xmió'oyäbä. Xji-aançh tehñ chøjpøch miich hñajty mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiø'xta'aguiän. Høxtä jäda'anäbäadyñøch miich xchocyñä.

25 Teedy, tøyhajt miich mnä'ägädä mädia'agy. Ja'a cu'ughajxy, cab hajxy wyiinjuø'oy coo miich mdømiädia'agy. Pero høøch, nhixyhøch miich. Hädaa njamiøødhøch hajxy chaä tänaabiä, ñajuøøby hajxy je'e cooçh miich tøø xquiexy.

26 Tøøch hajxy je'e nyajmøødmädia'agy coo miich nidiuhñ mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Tehngájñøch jaduhñ nyajmøødmädia'aga'añ neby hajxy jaduhñ ñichogøød ñibia'häyowøød nébiøch miich xchoquiän. Wéenhøch hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhity.

Mänitä Jesús miädiaacpäðøøyy.

18

1 Coo Jesús miädiaacpäðøøyy, mänitä Jesúshajxy chohñ cajpooty møødä jiamioødhajxy. Mänitä woc hajxy yajnajxy, ja'a hñajty xøhajpä Cedrón. Mänit hajxy tiägøøyy olivocamjooty.

2 Ja'a Judas, yhixy hñajty je'e jiiby olivocamjooty. Mayhooc ja'a Jesúshajxy hñajty jiiby tøø yhamugø'oy. Ja'a Judas ja'a Jesús hñajty yegaamb. Ja'a Jesús ja'a miädsiphajxy hñajty yajcø'ødägø'owáanäp.

3 Mänitä Judas ja'a soldadohajxy hoy wioy. Møødä policiahajxy hoy wioy maa ja'a teedywiindsøñhajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitä Jesús jiiby ñägädaacä olivocamjooty, ja'a Judashajxy møødä soldado møødä policia. Tøø hñajty quioodsøøñä. Møødä jiøøn møødä quiuhñd hajxy quiädaacy.

4 Ja'a Jesús, ñajuøøby hñajty je'e nebiaty hñajty je'e tiuna'añii. Mänitä Jesús hoy jiøjcuyo'oyø'oy ja'a Judashajxy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøñ hajxy mhøxtaaby.

5 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch jaduhñ xøhajp.

6 Coo ja'a soldadohajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhyyä yhøxtägø'owa'cy. Jaduhyyä hajxy cøjx quiäday.

7 Mänit Jesús miäyajtøøgumbä:

—Pøñ hajxy mhøxtaaby.

Mänitä Judashajxy yhadsoogumbä:

—Ja'a Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

8 Mänit Jesús miänaañ:

—Tøøds mijts nja hawáanäm. Høøchämäts je'e. Pø høøçhtiäm mijts xyhøxtaaby, wéenhøçhä njamiøødhajxy wyiimbity.

⁹ Paadiä Jesús jaduñ miänaañ neby jaduñ tiõjjädät nebiä Tieedy hänajty tõe ñäma'ayän: “Põñhöch miich tõe xyajcø'øwaañø'oy, cábøch pøn xpioogañä. Cab hajxy nej jiada'añ.”

¹⁰ Mänitä Simón Pedro ja'a espada jiadujpadsøømy. Mänitä teedywiindsõñ ja'a mioonsä tiaatsc ñä'ä pújxäxä, ja'a hahoodiaatsc. Malco hänajty xiøhaty.

¹¹ Mänitä Jesús ja'a Pedro yhojy:

—Cuyuugø'ow yø'ø mhespada. Tspicøxpøch nho'oga'añ nébiøchä nDeedy tõe xñäma'ayän.

¹² Mänitä Jesús miajtsä quiø'øxojsä. Ja'a soldadohajxy jaduñ jatcøøyy møødä wyiindsøñhajxy møødä policiahajxy, ja'a judiøshajxy hänajty tõe quiéxiäbä.

¹³ Mänitä Jesús yajnøcxä maa ja'a Anás ja'a tiõjcän. Ja'a Anás ja'a Caifás hänajty miø'ødhajpy. Teedywiindsõñ ja'a Caifás hänajty tiuumby.

¹⁴ Ja'a Caifás, je'e ja'a judiøshajxy hänajty tõe ñäma'ay cooc yhahixø'oy jaduñ coo tu'jäya'ay ja'a cu'ug ñähho'tú'udät.

¹⁵ Høxhaam ja'a Simón Pedro ja'a Jesús hajxy hänajty pianøcxy nämetsä. Ja'a Jesús ja'a jiamioødhajxy nämetsä. Ja'a Simón Pedro miägu'ughajpä, yhixy ja'a teedywiindsõñ hänajty je'e. Mänit Jesús piadägøøyyä ja'a Simón Pedro miägu'ughajpä maa ja'a teedywiindsõñ tiøghawa'adsän.

¹⁶ Ja'a Pedro, jim je'e miähmøøyy tøghawa'adshaguum. Mänitä Pedro miägu'ughajpä piädsøømy. Mänitä to'oxymoonsä miägapy ja'a tøjcueendähajpä. Mänitä Pedro quiuwowøøyyäbä tøghawa'ads ja'a yhamdsoo mägu'ughajpä.

¹⁷ Mänitä to'oxymoonsä ja'a Pedro miäyajtøøyy:

—Miich yø'øya'ay mmøødwädijpy, túññämäts.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchä.

¹⁸ Jimä policiahajxy hänajty jiøømba'axamy møødä moonsähajxy. Tøøchc hänajty. Paady hajxy hänajty tõe jiøønyajmøjjø'oy. Jimä Pedro hänajty jiøømba'axaambä.

¹⁹ Mänitä Jesús miäyajtøøwa ja'a jiamioødcøxpä møødä miädia'agyquiøxpä. Ja'a teedywiindsõñ jaduñ yajtøøw.

²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jimhöch hijty tõe nmädia'agy majiäya'ayhagujc. Jimhöch hijty nmäyajnähixø'oy Diostøgooty møød tsajtøgooty maa ja'a judiøshajxy naxy yhamugø'oyän. Cábøch jim mänaa pactuum tõe nmädia'agy.

²¹ Tiich miich coo xmiäyajtøy. Yø'øya'ayhajxy mmäyajtøwäp yø'ø nmädia'agyhöch hajxy tõe xmiädøowäbä. Yø'øhajxy je'e najuøøby nebiätyhöch jim tõe nmädia'aguian.

²² Tuunä Jesús jaduñ ñä'ä hadsooyy, mänit yhala'abø'cä. Policía jaduñ tu'ug jatcøøyy. Mänitä policía Jesús ñämaayy:

—Cab jaduñ yhooyä coo ja'a teedywiindsõñ jaduñ mhadsówät.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pø tøøch ngapxtägoy, yec ja'a tøyhajt yaa. Pø caj, cab jaduñ yhooyä cooñ miich nä'ä nägoobä xñä'ä hala'abø'øgät.

²⁴ Mänitä Anás ja'a Jesús quiejxy cø'øxoch maa ja'a Caifás ja'a wyiindu-umän. Caifás hänajty teedywiindsõñ tuumb.

²⁵ Ja'a Simón Pedro, jim hänajty jiøømba'axamy. Mänit miäyajtøøwa:

—Miich yø'øya'ay mmøødwädijpy, túññämäts.

Mänitä Pedro ñiguiugapxä:

—Ca'a yhøøchä.

²⁶ Mänitä Pedro miäyajtøwägumbä:

—Tøøch miich jiiby nhixy olivocamjooty møød yø'øya'ay, túhñämäts.

Ja'a teedywiindsøn ja'a mioonsä jaduñ mäyajtøw, jaaya'ayä jiuju miägu'ug ja'a tiaatsc hñajty tøø ñä'ä púxäxä ja'a Pedro.

²⁷ Mänitä Pedro ñiguiugápaxgumbä. Tuunä jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitä teey yaaxy.

²⁸ Mänitä Jesús yajnøcxä maa ja'a gobernador tiøjcän. Pilato hñajty tuumb gobernador. Jobø'øwaamb hñajty. Coø hajxy jim quioo'ty, cabä teedywiindsønhajxy ñä'ä tøjtägøøyy. Cabä Israelpä quiuhdujthajxy hñajty jaduñ myiñ coø hajxy jiiby tiøjtägø'øwät maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a Israelpähajpä, ja'a pascuaxøøjooty. Coø hajxy jiiby tiøjtägø'øwät, cädiéeyäp hajxy jaduñ. Coø hajxy jaduñ quiädiéeyät, cab hajxy miägáyät ja'a pascuaxøøjooty. Paady hajxy jiiby quia'a tægøøyy Pilato tiøgooty.

²⁹ Coø Pilato miädooyy coø hajxy hñajty tøø quioody, mänit hajxy ñädøjpädsøøma. Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii mijts yø'øya'ay myajcuxø'øwø'øwaamby.

³⁰ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Coø hädaa jäya'ay häxøpy tøø quia'a cädieey, cab højts miich häxøpy tøø nyajnägöody.

³¹ Mänitä Pilato miänáangumbä:

—Yajwiimbit yø'øya'ay hajxy. Nøcx mijts mädia'agymiädo w nej mijts ja'a mguhdujt myiñän pø tøø quiädieey.

Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Ja mäná'anäp højts jaduñ coø yagho'ogøød; pero højts, cab højts ja'a cuhdujt jaduñ nmøødä coø højts jäya'ay nyaghó'ogät.

³² Paady hajxy jaduñ yhadsooyy, ween ja'a Pilato jaduñ ñägäpax pø tøø Jesús tøyhajt jiaanç cädieey. Tøjjajt jaduñ nebiä Jesús hñajty tøø miäna'añän coø hñajty yega'añii maa ja'a ca'a Israelpähajxiän, coø hñajty yagho'oga'añii cruzøxp.

³³ Mänitä Pilato tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús quiuyaaaxøøyyä tøgooty. Mänit miäyajtøwa:

—Nej, miichä judíoshajxy xguiobiernähajpä.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduñ xñämaayy. Tøgä miichä mhamdsoo copcooty mnä'ä yajcojjiä.

³⁵ Mänitä Pilato jadähooç yhadsoogumbä:

—Tiich nyajnajuø'øb. Ca'a yhøøchä Israelpäjäya'ay. Miichä mhamdsoo mägunäaxhøch miich tøø xyajnägöody møødä teedywiindsønhajxy. Tii jaduñ tøø mgädieey.

³⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Høøch, cábøch yaa nduñ gobiernä hädaa yaabä naaxwiin. Cooch häxøpy nduñ, tøøchä nmoonsähajxy häxøpy xñäwa'añ. Cábøchä judíoshajxy häxøpy tøø xñä'ä mach. Cábøch yaa nduñ gobiernä.

³⁷ Mänitä Pilato miänaañ:

—Mduumbäda'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Jexioo, túumbøch jaduñ. Høøch, nmädiacypiøch ja'a tøyhajt hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nga'ay. Pønjaty ja'a tømiaadia'agy mábøjp, je'eçhä nmädia'agy xmiäböjçäp.

³⁸ Mänitä Pilato miänaañ:

—Pätiidä miich jaduñ mnänøømby ja'a tøyhajt.

—Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä. Mänitä judiøshajxy ñämaayyä:

—Høøch, cábøch yø'øya'ay tøø nhamdsoo hixy tøø nhamdsoo paady pø tøø quiädieey.

³⁹ Jii mijtsä mguhdujt jaduñ cooç mijts ja'a jäya'ay tu'ug nhøxmájtsämät ja'a pascuaxøjooty. Nej, mmänaamb hajxy jaduñä coo ja'a mgobiernähajxy nhøxmájtsämät.

⁴⁰ Mänit hajxy møc yhadsooyy:

—¡Ca'a yø'øya'ay mhøxmach! ¡Høxmats ja'a craa Barrabášhajp!

Paadiä Barrabás hänäjty chumyçhäna'ay coo hänäjty tøø mieeç tøø pioty. Mänitä Pilato tiøjtägøøñä.

19

¹ Mänitä Pilato ja'a Jesús yajwojpä.

² Mänitä soldado ja'a wädsatscorona hajxy yhädiuñ. Mänitä Jesús ja'a quiuhduum piädáacäxä. Mänitä Jesús ja'a hucywyit yajnähgäjeñøøyyä nebiä gobiernähajxy hänäjty wyithatiän. Paadiä Jesús jaduñ tiuunä, neby hajxy hänäjty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ ñä'a wi'i ñäya'axa'añ. Paady hajxy hänäjty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ coo ja'a Pilato hänäjty tøø miäna'añ coogä Jesús hänäjty giobiernähaty.

³ Mänitä Jesús miäwiingoonä. Mänit ñäxiicä:

—¡A poco miich tuumb gobiernjä!

Mänitä Jesús tiägøøyyä coxhó'cäbä.

⁴ Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä. Mänitä judiøshajxy ñämaayyä:

—Nyajtøjpädsøømáambøch yø'øya'ay nebiä tøyhajt hajxy jaduñ mmøødhädät cooç tøø nhixy tøø nbaady coo tøø quia'a cädieey.

⁵ Mänitä Jesús piadøjpädsøømy hucywyitmøød, coronamøød. Mänitä Pilato ñämaayy ja'a Israelpäjäya'ayhajxy:

—Xiids yø'øya'ay tøø tiøjpädsømy.

⁶ Coo Jesús jaduñ yhiçä ja'a teedywiindsøñhajxy møødä policiahajxy, mänit hajxy ñäyaaxøøyy:

—¡Møjpahbétäts hajxy cruzcøxp! ¡Møjpahbétäts hajxy!

Mänitä Pilato miänaañ:

—Hamdsoo hajxy mmøjpahbédät. Høøch, cábøch jaduñ nmäna'añ coo tøø quiädieey.

⁷ Mänitä Israelpäya'ayhajxy yhadsooyy:

—Jaduñ højts nguhdujt myiñ coo yø'øya'ay ween yagho'ogyii je'eguiøxpä coo tøø miäna'añ coogä Dios Tieedyhaty.

⁸ Coo Pilato jaduñ miädooyy, mänitä chähgøøbiøjcy.

⁹ Mänitä Pilato ja'a Jesús miøødtøjtägøøñä. Mänitä miäyajtøøyy:

—Maa miich mjaanç tsooñ.

Pero cabä Jesús waamb miänaañ.

¹⁰ Mänitä Pilato miänáangumbä:

—Nej, cábøch xñä'ägä hadsowa'añä. Nej, çaj miich mnajuø'øyä cooçhä cuhdujt nmøødä cooç miich nhøxmádsät, ó cooç miich nyajmøjpahbedøød.

11 Mänit Jesús yhadsooy:

—Coo Dios miich cuhdujt häxopy tøø xquia'a mo'oy, caj miich ja'a cuhdujt häxopy mmøødä maačh høøčhcøxpän. Paady miich ja'a pojpä caj mjaty møødä quejee ja'a teedywiindsøn, ja'a høøčh yaa tøø xyajméchäbä maa miichä mwiinduumä.

12 Mänit Pilato jia wiinmahñdyhajty nebiä Jesús yhøxmádsät. Pero mänitá Israelpäya'ayhajty ñäyaaxøøguiumbä:

—iPø mmägu'ughajpy miich ja'a gobiernä César, caj miich yøø craa mhøxmádsät! Pøn jaduhñ wi'i ñibiädäacäp nebiä gobiernän, je'edsä gobiernä César møøtnimiädsiphájtäp.

13 Coo Pilato jaduhñ miädooy, mänitá Jesús miøødtøjpädsøømägumbä. Mänitá Pilato yhøxtaacy häñaabiejtcøxp maa hajxy hánajty xiøhdaacthatiän. Jue'e hánajty jim xiøhaty Gabata, hebreohayuuc-haamby. Je'eduhñ ñänøømby “maa ja'a tsaa quiøøña'ayän.”

14 Tøø hánajty quiujyxiøøj'øy. Hadsuujø'øwaambä pascuaxøø hánajty. Mänitá Pilato ñämaayy ja'a Israelpäya'ayhajxy:

—iXiidsä mgobiernähajxy!

15 Mänit hajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—iWeen yho'ogy! iWeen yho'ogy! iNøcx hajxy møjpahbet!

Mänit Pilato miänaañ:

—Nej, mmáná'anäp mijts jaduhñä coo mijts ja'a mgobiernä nmøjpahbéjtämät.

Mänit teedywiindsøñhajxy yhadsooy:

—César højts ngobiernähajpy. Ca'a wyiinghäna'cä.

16 Mänitá Pilato Jesús yajcø'ødägøøyy maa ja'a Israelpähaxiän, coo Jesús miøjpahbedøød.

17 Mänitá Jesús jim yajnøcxä maa jaduhñ xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopcän.” Gólgota jim xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Yhamdsoo cruz je'e yajquejyquiaphajtä.

18 Jimä Jesús hoy miøjpahbedyii. Metscä jäya'ay jim miøjpahbéjtäbä Jesús ja'a ñähmøjc. Cujc ja'a Jesús quiuba'awøøyyä.

19 Mänitá Pilato yagjahyyä pu'uyhuungcøxp: “Jesús Nazaretpä, ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxy.” Mänitá pu'uyhuung yajyujpahwa cruzcuhduum.

20 Tägøøghayuuc-haamby jaduhñ yagjahyyä, møødä hebreo, møødä griego, møødä latin. Cajptmäwiingón Jesús miøjpahbejtä. Paadiä judioshajxy nämay yajmädiaacy nebiä Pilato hánajty tøø yajyuugjaayiyän cruzcøxp. Mänitá teedywiindsøn ja'a Pilato hajxy ñämaayy:

21 —Cab hijty jaduhñ yhähixø'øyy coo jaduhñ cu mjahy: “Ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxy.” Jaduhñ cu mjahy: “Nä'ä nibiädäacäp jaduhñ nebiä Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähaxiän.”

22 Mänitá Pilato yhadsooy:

—Tøøčh jaduhñ njaay; cábøch nyajtägatsa'añ.

23 Coo Jesús hánajty tøø miøjpahbedyii, mänitá soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy yajpädø'cä. Nämädaaxc ja'a soldadohajxy hánajty. Mänitá wit hajxy yajwa'xy cødu'ug. Jii Jesús ja'a yoñwit hánajty tu'ug. Tu'ugwit hánajty tøø quiojy; cab hánajty maa xiuyyä.

24 Mänitá soldadohajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduhñ yhooyä coo hädaa wit hajxy nhagøødsóoyyämät. Tsog hajxy häyø'cäm. Pøñ hädaa wit jaduhñ cuhäyø'ógäp, je'e jaduhñ je'ehádäp.

Mänitä soldadohajxy jaduhñ jiaančh häyø'cy. Jaduhñdsä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduhñ cujaay myiñän: “Xyajwá'xøch ja'a nwit hajxy; xquihäyø'cøch ja'a nwit hajxy jaduhñ.”

²⁵ Jimä Jesús ja'a tiaj hñajty tiäna'ay maa hñajty mädøyyä tøø miøjpahbedyijän, chaadsä tiaj ja'a piuhdo'oxy, chaadsä María ja'a Cleofas ja'a tio'oxiøjc, chaadsä María Magdalena. Jimä Jesús ja'a miägu'ughajpä hñajty tu'ug tiäna'ay maa ja'a Jesús tiaj mädøyyän, ja'a Jesús hñajty jiaančh tehñ chojpiä.

²⁶ Coo hajxy yhiyxä ja'a Jesús, mänitä Jesús ja'a tiaj ñämaayy:

—Maam, hädaads mhuunghádäp.

²⁷ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy:

—Hädaads mdajhádäp, ja'a høøčhã ndaj.

Mänit jiaančh tajnäbøjcy.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tødsóoyyãbøch.

Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ. Ñajuøøbiä Jesús hñajty coo hñajty tøø yhabejnä.

²⁹ Jimä texy hñajty tu'ug quiøøñä'ay vinoxunmøød. Mänitä xo'od hajxy quiugonøoyy vinojooty. Cøjx je'e chomø'øy. Mänitä paxy hajxy yagjøjwøønøoyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús ja'a xo'od hajxy yaghayuugøoyy.

³⁰ Coo Jesús ja'a vino miuu'cy, mänitä miänaañ:

—Tøøds jaduhñ miaañä.

Mänitä quiopc yagjänaañä. Mänit yho'nä.

³¹ Mänaa ja'a Jesús yho'oguiän, ja'a pascuaxøø hñajty tehñ yhadsuujøøby. Cujaboom ja'a møjpasuaxøø hñajty jiada'añii, poo'xxiøøjooty. Jaduhñdsä judiøshajxy hñajty quiuhdujthaty, cabä ho'ogyjiäya'ay hajxy hñajty jim yajmähmø'øy cruzcøxp ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä Israelpä ja'a Pilato hajxy hoy ñäma'ay coo soldado quiéxät weenä Jesús ja'a tiecyhajxy nøcxy tiøjjäxä neby hajxy paquiä yhö'ogät. Nägooyyä hajxy jaduhñ yhö'ogät, mänit hajxy yajmänacøød cruzcøxp.

³²⁻³³ Mänitä Pilato ja'a soldado jiaančh quejxy. Coo ja'a soldadohajxy jim miejch, mänit hajxy yhiyxxy coo ja'a Jesús hñajty tøø yho'ogy. Cabä tiecy hajxy je'e ñä'ä tøjjä. Mänitä ñähmøjcpähajxy tiecytiøjjä nämetscä. Cahnä hajxy hñajty yho'ogy.

³⁴ Mänitä Jesús quiaachmägumøoyyä cuhñdhaam. Soldado jaduhñ tu'ug jatcøoyy. Mänitä nø'ty piädsøømy chaadsä nøø.

³⁵ Høøch, tøyháthøch jaduhñ tøø nhixy. Páadyhøch mijts jaduhñ nya-jmädojhaty neby hajxy jaduhñ mmäbøgät.

³⁶⁻³⁷ Jecy hajxy jaduhñ quiujahy Diosmädia'agyjooty ja'a Jesúscøxpä: “Cabä piajcy tiøjäänäxä.” Jaduhñ hajxy quiujahbiä ja'a Jesúscøxpä: “Wyiin-hee'ppedaamby hajxy, ja'a hajxy hñajty tøø quiümiäbä.” Coo ja'a Jesús ja'a tiecy jaduhñ quia'a jaančh tøjjäxä, coo jaduhñ jiaančh cuumä, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

³⁸ Tu'ugä jäya'ay hñajty jim chooñ Arimatea. José hñajty xiøhaty. Hamee'ch ja'a Jesús hñajty miøødniägu'ughadyii. Chähgøøbiä José ja'a judiø hñajty. Paadiä Jesús hñajty hijxwiinduum quia'a møødwädityii. Mänitä José ja'a cuhdujt hoy yajpädsømy maa ja'a Pilatän coo ja'a Jesús

yajmānaca'añ cruzcøxp. Mānitā Pilato ja'a cuhdujt jiaanč yejcy. Mānitā José ja'a Jesús yajmānajcy cruzcøxp.

³⁹ Mānitā Nicodemo ja'a perfume miāmejch hii'xmajc kilo. Māyābicø'øy miāmejch møødā mirra møødā āloes. Tøø hānajty jieğø'øy coo ja'a Nicodemo hānajty tøø yhuug hoobiā coods maa ja'a Jesúsān.

⁴⁰ Mānitā José ja'a Jesús hajxy nāhbijty møødā Nicodemo. Jiibiā perfume hajxy yajmānāhbidoøyy. Jaduhndsā judiøshajxy hānajty quiuhdujthaty. Perfumemānāhbidoø'øy ja'a ho'ogyjiāya'ay hajxy hānajty yajnaaxtägø'øy.

⁴¹ Jimā olivocam hānajty tu'ug māwiingón maa ja'a Jesús hānajty tøø miøjpahbedyijān. Jiibiā tsaajut hānajty tu'ug olivocamjooty wiinmøjtuum. Naamba'ay ja'a tsaajut hānajty. Cahnā ho'ogyjiāya'ay hānajty jiiby piädaactsooñiinā.

⁴² Ja'a judiøshajxy, tsuu ja'a pioo'xxiøø hajxy hānajty yajtsohnda'agy. Cab hajxy hānajty quiuhdujthaty coo hajxy tii tiünāt ja'a poo'xxiøøjooty. Ja ween ja'a poo'xxiøø hānajty quia'a habaady, paadiā Joséhajxy quia'a nābaadoøyyā coo hajxy hoy jāguem cu yajnaaxtägøøyy. Paady hajxy jimīā nā'a pādaacy tsaajutjooty ja'a olivocamjootypā.

20

¹ Cumaaxc, nāxøø hānajty je'e. Mānitā María Magdalenahajxy jim nōcxy maa ja'a tsaajutān, maa ja'a Jesús hānajty tøø nāaxtägø'øyān. Cahnā hānajty hoy jiajjoøgyñā. Coodsjuøøbyñā hānajty. Mānit hajxy yhijsy coo ja'a tsaajut jim tøø jiwā'ačh juthaguuy.

² Coo ja'a María yhijsy coo ja'a tsaajut quia'a jimān juthaguuy, mānit wyimbijty päyø'øguiā. Mānitā Simón Pedrohajxy piaatā chaadsā Jesús ja'a miāgu'ughajpā, ja'a Jesús hānajty jiaanč tehñ chojpiā. Mānitā María miānaañ:

—Tøø ja'a nWiindsønhājtam hajxy xyajpādsøømām tsaajutjooty. Cab højts najuø'øy pāmaadā hajxy tøø piāda'agy.

³ Coo ja'a Pedrohajxy jaduhñ miādooy, mānit hajxy jim nōcxy päyø'øguiā maa ja'a tsaajutān. Mānitā María jadāhooc pianøcxcumbā.

⁴ Mānitā Pedro yhoxpäyø'cā. Jayøjp ja'a Pedro jiamiøød jim miejch maa ja'a tsaajutān.

⁵ Mānit jiiby quiuwoodsøøyy tsaajutjooty. Mānitā wit yhijsy coo jiiby yohoxna'ay jutjooty. Pero cab jiiby tiehñ tiägøøyy. Nā'ā cuhixøøyy jaduhñ.

⁶ Mānitā Simón Pedro hōxhaam jiaac mejch. Tu'uda'acquiā jiiby tiägøøyy tsaajutjooty. Jaduhñā wit yhijsy coo jiiby yohoxna'ay.

⁷ Mānitā paayyā yhijsy, ja'a Jesús hajxy hānajty tøø yajcuhmāguitiābā. Hawiing hānajty jim ñe'na'ay.

⁸ Mānitā Pedro jiamiøød piadägøøbiā, ja'a hānajty jayøjp tøø miéchābā. Mānitā paayyā yhijsy coo hawiing ñe'na'ay. Paady jaduhñ miäbøjcy coo ja'a Jesús hānajty tøø jiuypioøcy.

⁹ Cahnā Diosmādia'agy hajxy hānajty hoy wyiijnjuø'øyñā ja'a jecypiā maa jaduhñ myiñān coo ja'a Jesús hānajty jiuypioøga'añ coo hānajty tøø yho'ogy.

¹⁰ Mānitā Pedrohajxy wyiimbijnā, nōcxnā hajxy maa ja'a tiøjc-hajxiān.

¹¹ Tøø ja'a María hānajty piāmējtscumbā hōxhaam maa ja'a tsaajutān. Coo ja'a Pedrohajxy wyiimbijnā, mähmøøyy ja'a María jim nidiuhñ. Wi'i jioøby hānajty. Mānit jiiby quiuwoodsøøguiumbā tsaajutjooty.

12 Mänitá Diosmoonsä metsc yhiixy, ja'a tsajpootyptsohm̄bä. Haagä nähboobwit hajxy hänäjty. Jiiby hajxy hänäjty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänäjty t̄ø wyijtsna'ayän. Tu'jäya'ay hänäjty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a quiopc hänäjty t̄ø quioonna'ayän. Y tu'jäya'ay hänäjty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a tiecy hänäjty t̄ø quiajpnä'ayän.

13 Mänitá María miäyajt̄øw̄a:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy.

Mänitá María yhadsooyy:

—T̄øøchä nWiindsøn hajxy xyajp̄äds̄øøm̄ä. Pämaadä hajxy t̄øø piäda'agy.

14-15 Tuunä María jaduhñ ñä'ä hadsooyy, mänitá wia'wiimbijty. Mänitá Jesús yhiixy. Jim̄ hänäjty tiäna'ay; pero cab jaduhñ yhøxcajpy. Olivo-camgüeendähajp̄ä je'e yhajoodhajt. Mänitá Jesús miänaañ:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy. P̄øn mhøxtaaby.

Mänitá María yhadsooyy:

—Tsäguhñ, p̄ø miiçh t̄øø myajp̄äds̄øømy, h̄øøch hawáañäc maa t̄øø mbäda'agy nébiøch häyaa n̄øcxy nyajp̄äð'øgy.

16 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—¡María!

Tuunä María jaduhñ ñä'ä nämäaayyä, mänitá wyiinhee'ppejty. Mänitá yhøxcajpy coo je'e Jiesúsä. Mänitá jaduhñ miänaañ hebreohayuuc-haamby:

—¡Raboni! —je'e jaduhñ ñänøøm̄by “Wiindsøn.”

17 Mänitá María ja'a Jesús jia mats jia mänaañ. Mänitá Jesús miänaañ:

—Ca'açh xmiach. Cahnøch jim̄ nhoyñä maaçhä nDeediän. N̄øcxhøçhä njamiøødhajxy hawáañäc cooçh jim̄ nnøcxa'añ maachä nDeediän, maachä nDiosän. Jaanä je'e mijts mDeedyhajp̄ä mDioshajp̄ä.

18 Mänitá María ja'a Jesús ja'a jiamioødhajxy hoy jiaançh nämä'ay:

—T̄øøch je'e nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn h̄ajtämbä.

Mänit hajxy cøjx yhawáañäxä nebiaty ja'a María hänäjty t̄øø ñäma'ayii.

19 Coo quioods̄øøñä, mänitá Jesús ja'a jiamioødhajxy ñiyhagøøyyänä. Hiç, chähgøøby ja'a judíos hajxy je'e hänäjty; paady hajxy ñiyhagøøyyä. Mänitá Jesús jiiby ñäguehxt̄øø'xy haguç hawa'ads. Mänitá Jesús miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

20 Mänitá Jesús yajcähxø'cy ja'a quiø'øjoot m̄øødä quiaaçhac maa hänäjty t̄øø jiotiän. Coo hajxy yhiixy, mänit hajxy ñajuøøyy coo je'e Jiesúsä. Mänit hajxy xioon̄daacy.

21 Mänitá Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy tii mdajy mmay. Nébiøçhä nDeedy t̄øø xwyiinguexiän, jaanä jaduhñhøch mijts nwiinguexaam̄bä.

22 Mänitá Jesús ñäbäxujy ja'a jiamioødhajxy. Mänitá miänaañ:

—Wiingp̄øc ja'a Dioshesp̄iritu hajxy.

23 H̄øøch mijts ja'a mäjaa nmo'owaam̄by. P̄ønjaty mijts mhawáañäp coo Dios ja'a pioj̄p̄ä quiädieeyhajxy t̄øø yajnähwa'açh, pues t̄øyhajt jaduhñ coo Dios t̄øø yajnähwa'açh. P̄ønjaty mijts mhawáañäp coo Dios t̄øø quia'a yajnähwa'açh, pues t̄øyhajt jaduhñ coo Dios t̄øø quia'a yajnähwa'açh.

24 Majmetscjäya'ay ja'a Jesús hänäjty t̄øø miøødwädy. Tu'ug hänäjty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hänäjty ñänøømbiä “Hametsc-huung.” Mänaa ja'a Jesús ñäguehxt̄øø'xtsooñän jayøbajt, cabä Tomás hänäjty jim̄.

25 Mänitá Tomás ñämaayyä ja'a jiamioødhajxy:

—T̄øø h̄øjts nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn h̄ajtämbä.

Mänitá Tomás miänaañ:

—Mänitøch nmäbøgät cooch ndehm yhixät pø jaanč jot ja'a quiø'ø, coočhä ngø'ø jiihy nhuuc tehm piädá'agät maa ja'a quiaachmøjc jjutän. Pø cabä, cábøch jaduhñ nnä'ägä mäbøgät.

²⁶ Cuductujxøø, jiihiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänäjty tøgóotiägumbä. Jiihiä Tomás hänäjtypä. Tøø ja'a tøjc hajxy hänäjty yhagøøguiumbä. Mänitá Jesús jiihy ñäguehxtøø'xcumbä hagujc hawa'ads. Mänitá miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁷ Mänitá Tomás ñämaayy:

—Tehm quiudsiiwø'øw yø'ø mgø'ø yaaby ngø'øjóotyhøch maa ja'a clavo-haawän. Híjxägøch hädaa ngø'ø. Päda'ag yø'ø mgø'ø yaaby ngaachmøjc-høch. Miičh, caj miičh hijty mmäbøcy. Chaach miičh nnämä'awät coo mmäbøgät.

²⁸ Mänitá Tomás yhadsooyy:

—Miičhhøch nWiindsøñhajpy, nDioshajpy.

²⁹ Mänitá Jesús miänaañ:

—Cooch miičh tøø yxixy, paady jaduhñ mmäbøcy. Jootcujc hajxy je'e, ja'a hajxy tøø miäbøquiäbä, hóyhøch hajxy je'e tøø xquia'a ja xixy.

³⁰ Madiu'u ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñjäjtypä yajcähxø'cy ja'a jiamiøødä wyiinduuhajxy. Cab yam cøxiä quiujaayä hädaa librocøxp. Cujwa'xy je'e yam quiujaayä.

³¹ Paady yam quiujaayä neby hajxy jaduhñ mmäbøgät coo Jesús ja'a Dios Tiededyhaty, coo Jesús je'e Miesiashaty, coo ja'a Dios jaduhñ tøø quiexy. Coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät, mhídäp hajxy jim tsajpootyp cøjxta'axiøø.

21

¹ Jadähooc ja'a Jesús yhíjxägumbä ja'a jiamiøødhajxy jim mejypia'a ja'a xøhajpä Tiberias.

² Jimä Simón Pedrohajxy hänäjty møødä Tomás, ja'a hajxy hänäjty ñänøømbiä “Hametsc-huung”, møødä Natanael ja'a Caná de Galilea tsohmä, møødä Zebedeo yhuunghajxy, møød hajxy jaac nämetspä. Haagä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ.

³ Mänitá Simón Pedro miänaañ:

—Nøcxy nhuuc jaac hacxmach.

Mänitá jiamiøødhajxy miänaañ:

—Ween hajxy nnøcxäm.

Mänit hajxy jiaanč nøcxy mejypia'a. Mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy hoy jia hacxmadsa'añ. Tu'tsuhñ hajxy jaduhñ jia wädijty. Pero cab hajxy tii ñä'ägä paaty.

⁴ Coo jiobøøyy, jimä Jesús hänäjty tiäna'ay pu'uwiing. Pero cabä Jesús yhøxcajpä ja'a jiamiøødhajxy.

⁵ Mänitá Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, nej, cab hajxy tii tøø mnä'ägä paadiä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Joom mägu'ughajpä, cab højts tii tøø nnä'ägä paady.

⁶ Mänitá Jesús miänaañ:

—Päda'ag yø'ø mdsaa'y hajxy jimhaamby ja'a barcohahooyhaampiä pa'ahaam. Mänit hajxy jaduhñ mbäädät.

Mänitá chaay hajxy jim jiaančh pádaacy. May ja'a hacx hajxy jiaančh tehñ yaghadujcy. Cab hajxy hánajty miaya'añii coo ja'a tsaay hajxy hánajty jia wijtspádsoma'añ nòøjooty.

⁷ Mänitá Pedro ñämaayyá ja'a Jesús ja'a jiamiøød, ja'a Jesús hánajty jiaančh tehñ chojpiá:

—jJa'a nWiindsønhtëjtámhajxy yø'ø!

Tuunä Pedro jaduññ ñä'a mádooyy coo je'e Jiesúsá, mänitá wyitpägøøyy. Høxyø'øhuungmøød hajxy hánajty yhacxmach. Mänitá quiuhtøpxnájxy nòøjooty. Nøcxaamb hánajty pu'uwiing maa ja'a Jesúsán.

⁸ Ja'a jiamiøødhájxy, jilby hajxy miáhmøøyy barcojooty. Mejypia'a máwiingón hajxy hánajty yhacxjoomy. Jaduhñäda'a ja'a mejypia'a hajxy hánajty tøø ñähgue'egy mágo'xmetro. Hujts ja'a tsaay ja'a hacx hánajty miøødä. Mänitá tsaay cu juxychägwi'xmajtägøøg ja'a hacx hánajty jilby tsaajooty, haagä majatypä. Hujts ja'a tsaay hánajty, pero cabä hacx yajcøø'ch.

⁹ Mänit hajxy biarcopádsøømy. Mänitá juhñdy hajxy yhiixy coo jim wyi'itioy pu'uwiing. Jimä Jesús hánajty yhacxtsa'ay. Jimä tsajcaagy hánajty yajcoonna'ay.

¹⁰ Mänitá Jesús miänaañ:

—Mámín ja'a hacx hajxy mejtstägøøg, ja'a hajxy tøø mmáchäbä.

¹¹ Mänitá Pedro tiägøøguiumbä barcojooty. Mänitá tsaay pawich yajmejch mejypia'a. Mágo'x cu juxychägwi'xmajtägøøg ja'a hacx hánajty jilby tsaajooty, haagä majatypä. Hujts ja'a tsaay hánajty, pero cabä hacx yajcøø'ch.

¹² Mänitá Jesús miänaañ:

—Minds hajxy cay.

Cab hajxy miäyajtøøyy pøn je'e. Tøø hajxy hánajty yhøxcapy coo je'e Jiesúsá.

¹³ Mänitá Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy miooyy møødä hacxtsa'ay.

¹⁴ Miädägøøghoocpä ja'a Jesús hajxy hánajty tøø yhiixy mänaa hánajty tøø jiuypioquiän.

¹⁵ Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitá Jesús ja'a Simón Pedro ñämaayy:

—Simón, Juan miich mdeedyhajpy. Pønñøchäda'a xmiaas tsojp, yø'ø njamiøødhájtäm o miich.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Yaghójcägøøchä nmeeghuunghajxy.

Ca'a mieeghuungä ja'a Jesús jaduññ tiehñ ñänøøm. Je'eduhñ ñänøøm coo ja'a Simón Pedro ja'a jäya'ayhajxy yajñähixø'øwät, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy panócxäbä.

¹⁶ Mänitá Jesús miänáangumbä:

—Simón, nej, xchójpøch miichä.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Cueendähájtägøøchä nmeeghajxy.

¹⁷ Ja'a miädägøøghoocpä ja'a Simón Pedro ñämäayyägumbä:

—Simón, nej, jaduññch xjwiø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitá Pedro jiootmadiägøøyy coo miäyajtøøwa ja'a miädägøøghoocpä.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Cøxiä miich mnajuø'øy. Mnajuøøby jaduññ cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitá Jesús miänaangumbä:

—Pues, yaghójcägöch ja'a nmeeghajxy.

18 Tehm tiöyhájthöch miich chaa nnámá'awät, coo hijty mdsucywiäjy-hatyña, hamdsoo ja'a mwit hijty mbägø'öy. Mwädiyp hijty maa ja'a mjoot hijty choquiän. Pero coo hänajty tøø mmäjaaná, mänit mgø'ø mxajtøwa'añ. Mänitá wiinghänä'c ja'a mwit xyajpägø'øwa'añ. Mänit xyajncxa'añ maa ja'a mjoot hänajty quia'a tsoquiän.

19 Paadiä Jesús jaduñ miänaañ nebiä Pedro jaduñ ñajuø'owät neby hänajty yaghø'oga'añii, nebiä Dios ja'a miäjaa jaduñ jajcähxø'ögät ja'a Pedrocxpä. Mänitá Jesús ja'a Pedro ñamaayy:

—Jam hajxy wädjítäm.

20 Mänitá Pedro quioowiimbijty. Mänitöch xyhijxy coochä Jesús hänajty nbanøcxpä. Høøch, Juánghöch høøch. Høøchä Jesús hijty xjiaanç tehñ chojp. Høøch je'e häñaayy ja'a Jesús ja'a ñähmøjc mänaa højts ndsuugayyän. Høøch jaduñ nyajtøw: “Wiindsón, pøn miich jaduñ xyegaamb.”

21 Coochä Pedro xyhijxy, mänitá Jesús miäyajtøoyy:

—Wiindsón, yø'öyá'ayäts, nej yø'öyá'ay jiada'añ.

22 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Ca'a myiichä mgüentä yø'ø pø chójpiøchä njoot jaduñ coo yø'öyá'ay hänajty jünä coochä ngädaactägätsät. Pero miich, panøcxägöch ja'a nmädia'agy.

23 Mänitá mädia'agy jii wiädijty maa ja'a jäya'ayhajxiän ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä cóogöch tyjy nga'a ho'oga'añ. Pero cabä Jesús jaduñ miänaañ cóogöch nga'a ho'oga'añ. Nøm jaduñ miänaañ: “Ca'a myiichä mgüentä yø'ø pø chójpiøch ja'a njoot jaduñ coo yø'öyá'ay hänajty jünä coochä ngädaactägätsät.”

24 Høøch, Juánghöch høøch. Tehm tiöyhájthöch jaduñ tøø nhixy nébiøch chaa ngujaayän. Najuø'öbiøchä njamiøødhajxy coochä tøyhajt nmøødä.

25 Madiu'u ja'a Jesús jaduñ jiaanç tuuñ. Cáböch yam cøxiä tøø ngujaay. Cooch häxøpy cøxiä tøø ngujaay, cabä ndijy hädaa naaxwiimbä miädøyhädät. Amén.

Hechos

¹ Mägu'ughajpä Teófilo, mänáajoch miich jayøbajnt nnäjaayø'oyän, mänítøch ngøxy cujahy nebiatiä Jesús yaa wiädijty hädaa yaabä naaxwiin, møød nebiaty yajnähixøøyy,

²⁻⁴ mänaa jaduhñ tiägø'oyän wädijpä høxtä coonä hänajty ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp. Cahnä Jesús hänajty yho'ogyñä, tøøyyämä jiamiøød hänajty wyiinguexy coo miädia'agy yajwá'xäxät wiinduhmyhagajpt. Coo Jesús yho'cy, mänit jiuypjøjtägajch. Coo Jesús jaduhñ yhiixä ja'a jiamiøødhajxy, jaduhñä tøyhajt hajxy miøødhajty coo Jesús hänajty tøø jiaanç juyypjøjtägach. Coo Jesús jaduhñ jiuypjøjtägajch, mänitä jiamiøød jiaac møødwädijty juxy-chägui'xxøø. Jaduhñä Jesús hänajty yajnähixø'øyy coo Dios hajxy xyhanéhämäm ja'a miøcmäjaahaam. Coo juxychägui'xxøø yhabejty, mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøødhamugøøyy maa tun hänajty xiøhatiän Olivostun. Mänitä Jesús tiägøøyy hanehmbä ja'a Dioshespiritu miäjaahaam. Mänit miänaa:

—Coo hajxy jim mnøcxtägätsät Jerusalén, cab hajxy jim mdsøhñdägätsät. Jim hajxy jaduhñ mjøbhixøt cooçh mijtsä nDeedy ja'a yhEspiritu xya-jnäguéxät nej mijts tøø nnäma'ayän. Tøøch mijtsä nDeedy xyhuuc yajwiin-waanøøbiä coo hajxy jaduhñ xyajnäguexa'añ.

⁵ Ja'a Juan, nøøhaam hijty miäyajnäbety. Tøyhajt jaduhñ. Pero jaboom juxtøpc mijtsä Dios ja'a yhEspiritu xjiaanç yajnäguexa'añ. Ja'a yhEspirituhaam hajxy jaduhñ xyajnäbeta'añ —nømä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy, ja'a hajxy hänajty tøø yhamugø'øybä.

⁶ Mänitä Jesús miäyajtøwä:

—Wiindsøn, nej, jaduhñ miich tøø mwiinmahñdyhatiä coo højtsä nmädsip nga'a yajmäjädaacnädä, højts judíos, møød coo højtsä nhamdsoo mägunaax ngobiernähäjnät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a nDéedyhöchä tøyhajt møød mänaa jaduhñ yajtøjiada'añ nej mijts myajtøyyän. Je'e cuhdujt nidiuhñ møød coo jaduhñ yajtøjiadät. Pero mijts, caj yahixø'øyy coo mijtsä tøyhajt mmøødhädät.

⁸ Coo mijtsä Dioshespiritu xñägädä'agät, mänitä mäjaa hajxy xmio'owa'añ. Mänítøch hajxy jim xmiädia'agät Jerusalén cooçh tøø njuypjøjtägach, høyhøch hänajty tøø nja ho'ogy. Møød jim hajxy xmiädiaacpät Judea-naaxooty, møød jim Samaria-naaxooty, møød jim wiinduhmyhagajpt høxtä mäduhñtiä cajpt quiugøxø'oyän.

⁹ Mänitä Jesús miädiaacpädøøyy. Jimä Jesús hänajty wyiinhee'ppedyyi ja'a jiamiøødhajxy, mänitä Jesús nä'a nägoobä chajpejty. Mänit hoy tiägø'øyy jøcjooty. Mänitä Jesús yhiixtägøoyy ja'a jiamiøødhajxy.

¹⁰ Jim hajxy hänajty chajhebyñä, mänitä jäya'ayhajxy metsc ñäguehxtøø'xy jim maa Jesús ja'a jiamiøødä wiinduuhajxiän. Nähboobwit hajxy hänajty nämetsc.

¹¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpäðøc, jim hajxy mdsøñ Galilea maa Jesús chooñän. Mijtsä mmägunaax yø'ø. Quipxy hajxy hijty mmøødwädity. Ca'a hajxy mw'i'i yuugheeb. Ca'a hajxy mw'i'i tiajy mw'i'i miay. Tøø Jesús jaduhñ ñøcxiä tsajpootyp. Pero coo yhabädät, mänit jaduhñ wyiimbijtagatsa'añ neby hajxy tøø mhijxnøcxiän.

12 Mänitä Jesús ja'a jiamioðdhajxy jim chohñ maa tun hänajty xiøhatiän Olivos. Mänit hajxy ñöcxy Jerusalén. Tu'kilómetro hänajty jiäguemä.

13 Jue'e Jesús ja'a jiamioðdhajxy hänajty xiøhaty: Pedro, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Simón ja'a Celote, mөөдä Judas. Nämetsc hajxy hänajty xiøhaty Santiago. Judas ja'a piuhya'ay je'e ja'a tu'jäya'aybä. Alfeo ja'a Judas ja'a tieedyhajxy hänajty xiøhaty.

14 Naxy hajxy hänajty yhamugø'oy Diospa'yaaxpä nägøxiä, näguipxy mөөдä Jesús ja'a tiaj María, mөөдä Jesús ja'a piuhya'ayhajxy, mөөдä to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hänajty quipxy tөө piawädityijäbä.

15 Cujaboom cumaaxc, mänitä mäßöjpädøjc-hajxy yhamugøöy. Nämägo'x-cu-ii'x hajxy hänajty. Mänitä Pedro tiänaayyø'cy. Mänit miänaañ:

16-20 —Mägu'ughajpädøjc, jéquiänä David quiujahy salmosjooty ja'a Judascøxpä, nebiatiä Dioshespíritu ñajtscapxøöy: Pactsacä tiøjc jiada'añ; caj pøn jim chäna'awaannä. Ja'a Judas ja'a tiøjc jaduñ nänøømäxä. Jaduñ jim miänaambä coogä Judas wiingjäya'ay hänajty ñähduundu'uda'añii. Jaançh töjiajt jaduñ ja'a Judascøxpä nebiatiä David jecy quiujahyyän. Näguipxy højtsä Judas hijty xmiøødwädijtäm. Näguipxy højts hijty xmiøødtuunmüjcäm. Mänitä Judas wyiinmahñdyhajty coo Jesús ñähdügät. Mänitä Judas ja'a jäya'ay wiomejch maa Jesús hänajtiän, ja'a Jesús hajxy hänajty madsaambä. Coo Judas jaduñ haxøøg jiatcøöy, mänit miäjuuyä. Mänitä naax hoy jiuu. Mänit hoy quiuhgahnaxy cuhmänac. Coo mioxtsäbijty, mänitä tyiinçh yhöxhänøømbädsøömy. Coo jäya'ayhajxy jaduñ miädoyhajty, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Jerusalén, coo ja'a Judas hänajty tөө yho'ogy, mänitä naax hajxy yajxøbejty Acéldama, ja'a Judas hänajty tөө jiuuyäbä; jaduñ miädia'agytiägø'oy yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy, Nø'ñaax.

21-22 'Jii højtsä nmägu'ughajpähájtäm, näguipxy hajxy tөө xmiøødwädijtäm mänaa Jesús hijty jiiñän, mänaa Juan ja'a Jesús yajnäbetiän, høxtä coo Jesús çhajpejty cøxp. Hahixøøby jaduñ coo hajxy tu'jäya'ay nwiinguéjxämät, ja'a Judas nähduundu'udaambä. Näguipxiä mädia'agy hajxy xmiøødyajwä'xämät coo Jesús tөө jiuuypiøcy —nømä Pedro miänaañ.

23 Mänitä jäya'ay metsc ñänøømä. Tu'ug hänajty xiøhaty Matías. Jatu'ugpä, tägøøgtu'u hänajty xiøhaty: José, Barsabás, Justo.

24 Mänitä Pedrohajxy tiägøöy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miieç mnajuøøby neby højts nägøxiä nwiinmahñdyhatiän. Højts hawääñac mädyii miieç tөө mwiimbiy hädaahajxy nämetspä,

25 mädyiibä Judas jaduñ nähduundu'udäp. Coo Judas jaduñ quiädiehy, paadiä tiuung jajtägoöy. Paady jii by yhädaacy haxøøgtuum —jaduñä Dios hajxy pia'yaaxy.

26 Mänit hajxy yhäyø'cy suertehaam mädyii hänajty tuungtägøøwaamb. Mänitä Matías piaatä. Mänitä Matías hajxy quiumaayy, ja'a hajxy hänajty nämajtu'ugpä.

2

1 Coo Pentecostés-xøø yhabaaty, mänitä mäßöjpädøjc-hajxy nägøxiä yhamugøöy.

2 Jii by hajxy hänajty tögooty yhäña'ay. Mänit hajxy miädooy nebiä poj yhamuuyän coo møc piojy. Cøxp jaduñ chohndaacy. Møc jii by yhawaandsøöy tögooty.

3 Mänit hajxy nägøxiä nãgädaacä haniduhmjaty ja'a Dioshëspirítäm. Jaduhñ hänäjty quiähxøøgy nebiä tootsän, nebiä jøønhaayän.

4 Mänit hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä ja'a Dioshëspirítäm. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä wiinghayuucjaty. Ja'a Dioshëspirítu hänäjty jaduhñ yajmädiaacp.

5 Tøø judiøshajxy hänäjty nämay miech Jerusalén xøøhajpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty chooñ. Paady hajxy miech Jerusalén xøøjooty, quiudiunaambiä quiuhdujt hajxy hänäjty jaduhñ neby hajxy hänäjty quiuhdujthatiän.

6-7 Coø judiøshajxy miädooy coo poj hänäjty møc yhamuuy jilby tøgooty maa mäbøjpädøjc-hajxy hänäjty tøø yhamugøøyän, mänitä judiøshajxy jilby tiøjtägøøyy. Coø judiøshajxy jaduhñ miädooy coo mäbøjpädøjc-hajxy hänäjty quiapxy miädia'agy wiinghayuucjaty, mänitä judiøshajxy wyiinjuøøyy yhamdsoo hayuuc-haamby neby hajxy hänäjty miädia'aguian majaty hajxy hänäjty chooñ wiinduhmyhagajpt. Coø hajxy jaduhñ miädooy, mänit hajxy jiaanç tehñ yagjuøøyy nägøøø nädecypä. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Yøø jäya'ayhajxy xiiby capxpä mädiaacpä, haagä Galilea yøø hajxy chooñ.

8 Tii hajxiäda'a coo tøø nmädóowäm nebiaty hajxy cøjwiinghayuuc tøø nmämín tøø nmäga'awóøyyäm.

9 Hix, wiinduhmyhagajpt hajxy ndsøhnäm, Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia,

10 Frigia, Panfilia, Egipto, møød jim Libia, Cirene mäwiingøn. Høxtä Roma hajxy näje'e ndsøhnäm,

11 møød Creta, møød Arabia. Näje'e hajxy judiø nmämín nmäga'awóøyyäm. Näje'e ja'a judiø quiuhdujt wyiinmahñdy hajxy tøø njøjpøgøøyyäm neby hajxy quiuhdujthatiän. Coø yøø Galileabä-jäya'ayhajxy jaduhñ tøø quiapxy tøø miädia'agy wiinghayuucjaty nebiatiä Dios ja'a hoy-yagjuøøñbä tøø yajcähxøøgy, jaduhñ hajxy tøø nwiinjuøøyyäm ja'a nhamdsoo hayuuc-haamby cøjwiinduum —nømä judiøshajxy ñiñämaayyä.

12 Coø judiøshajxy jaduhñ wyiinjuøøyy ja'a yhamdsoo hayuuc-haamby, paady hajxy jiaanç tehñ yagjuøøyy nägøøø nädecypä. Mänit hajxy ñimiäyajtøøwä:

—Tii yøø jäya'ayhajxy coo quiapxy coo miädia'agy wiinghayuucjaty, yøø hajxy tsohmä Galilea.

13 Mänit hajxy näje'e yhadsooy xi'igy hanähaty:

—Múucäp hajxiäda'a.

14-15 Mänitä Pedrohajxy tiänaayøø'cy møødä jiamiøødhajxy ja'a nämajtu'ugpä, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ Dioswiinguexypä. Mänitä Pedro møc tiägøøyy mädiaacpä:

—Mägu'ughajpädøjc, nägøxiä hajxy njudiøshájtäm mäduhñtiä hajxy yaa nyajpáatäm, mäduhñtiä hajxy jäguem mdsooñ, møød mijts yaa tsohmä Jerusalén. Näje'e mijts mmäna'añ cooc tyijy højts nmu'ugyii. Pero cab jaduhñ tiøyyä. Cab jaduhñ pøn yhu'ugy jopyñä.

16 Coø hajxy tøø mhixy tøø nmädoy coo højts tøø ngapxy tøø nmädia'agy wiinghayuucjaty, jiaanç tøjjajt jaduhñ nebiä Joel jecy quiujahyyän ja'a Dioscøxpä. Diosquexiä Joel hänäjty. Jaduhñä Joel jecy quiujahy:

17 Jaduhñä Dios miänaañ: Coø hänäjty yhabaadaañnä coo naaxwiimbä hänäjty wyiimbidaañnä,

mánithøchä nhEspíritu nguexa'añ maa jäya'ayhajxy nägøxiän, mäduhñtiä hajxy yaa yhyty hädaa yaabä naaxwiin.

Y mijtsä mnøøx mmajc-hajxy, mänithøchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä.

Ja'a høxcujc-häna'c-hajxy, hoy-yagjuøñäjätyhöch hänajty nyajwiinhixa'añ.

Jaana jaduhnä majjäya'adiøjc-hajxypä, nyajcuma'awáambiøch hajxy hänajty hoy-yagjuøñäjäty.

¹⁸ Coø hänajty yhabaada'añ, mänithøchä nhEspíritu nyajnäguexaambä ja'a nmoonsähajxy, ja'a ya'aybä, ja'a to'oxypä.

Mänithøchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xáanäbä.

¹⁹ Nyajcähxø'øgåambiøchä hijxtahnd hoy-yagjuøñäjätypä jim tsajtcøxp møøð hädaa yaabä naaxwiin.

Hochähgøñäjätyhöch jaduhñ nyajcähxø'øga'añ nebiä nø'tiän, nebiä jøønän, nebiä jøønjoän.

²⁰ Wiingoodsø'øwaambä xøø hänajty.

Ja'a po'o, tsapts hänajty yhana'añ nebiä nø'tiän.

Ja ween hänajty quia'a habaadyñä coochä naaxwiimbä nyajwiimbidaannä, coochä nHuung Jesucristo yaa quiaadaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii.

Jaduhñhøchä nmøcmäjaa hänajty nyajcähxø'øga'añ.

²¹ Pøñjatiä Jesucristo hänajty capxpaadaamb, je'e hänajty hodium mähmø'øwaamb,

nømä Dios miänaañ. Jim jaduhñ myiñ maa Joel jecy quiujahyän.

²² Mijts israelitas, huuc hamädoowhit hajxy hoy. Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios ja'a Jesús ja'a Nazarettsohmäbä wyiinguejxy coo jii tiünät maa mijtsän. Madiu'u ja'a Jesús hijxtahnd yajcähxø'cy hoy-yagjuøñäjätypä maa mijtsä mwiinduumhajxiän.

²³ Tøø Dios hänajty yajnädhjy coo mijtsä Jesús mmädsät. Mänitä cahwiindøyhäna'c hajxy hoy myajcø'ødägø'øy. Mänitä Jesús hoy miøjpahbedyii cruzcøxp. Mänit yho'cy.

²⁴ Pero mänitä Dios ja'a Jesús yagjuypiojtägajch. Jaduhñä Dios hänajty tøø miäna'añ coogä Jesús tsipcøxp jiuypioät.

²⁵ Hix, jaduhñä David jecy miädiaacy ja'a Jesuscøxpä:

Nnajuøøbiøch jaduhñ cooch homiänaajä xpiuhbety.

Homiänájøch jaduhñ xcwieendähaty, jaduhñhöch pøñ xquia'a hadsähgø'øwøt.

²⁶ Páadyhöch jootcujc njaanç tehñ ñijäwø'øyii.

Páadyhøchä Dios jootcujc nba'ya'axy.

Cábøchä nho'og ndsähgø'øy je'eguiøxpä coochä njuøhñdy nbäda'agy maa Diosän.

²⁷ Xyagjuypioätgåambøch miich jaduhñ.

Cábøch miich jii by jutjooty xyajmähmø'øwa'añ cooch jii by nbú'udsät, je'eguiøxpä cooch miich xyHuunghaty.

²⁸ Xyagjuyhadaambøch miich øjxta'axiøø nej miich homiänaajä mjyghatiän.

Cooch miich jaduhñ xmiøødhida'añ tehñgajnä, páadyhöch jootcujc nni-jäwø'øwa'añii.

²⁹ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Mägu'ughajpädøjc, nmøødhájtämä tøyhajt hajxy jaduhñ coo David jaduhñ jecy quia'a nimiädiaacä hamdsoo. Hix, coo David jecy yho'cy, mänit hoy ñaaxtägø'øy. Jiiby jaduhñ yhytyñä jutjooty høxtä jáda'anäbaadyñä.

30 Coo David jaduhñ jecy miädiaacy, ñajuøøby hánajty jaduhñ coo yhapä yhoc hánajty tu'ug wyiinguexaánaxä ja'a Diósäm, møød coo hánajty yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän. Tøøyyämä Dios hánajty miäna'añ coo hánajty yajtøjiada'añ coo David ja'a yhapä yhoc hánajty tu'ug wiindsøn tiuna'añ.

31 Jaduhñä David tøyhajt jecy miøødhajty coo Dios ja'a wyiinguexyypä yagju-jyptøga'añ coo hánajty tøø yho'ogy, møød coo hánajty quia'a mähmø'owa'añ jutjooty, møød coo ñi'xä quiopc hánajty jiiby quia'a pu'uda'añ.

32 Ja'a Jesúscøxpä David jecy miädiaacy coo Jesús hánajty jiuypjøjtägatsa'añ. Tøø højts nhamdsoo hixy coo jiaanč juyjpiøjcy.

33 Mänitä Jesús jim miøjyaaxä maa Tieediä wyiinduumän. Mänit ñämaayyä coo jim yhöxtä'agät maa Tieediä yhahooyhaampiän. Mänitä Jesús jaa Tieediä yhEspiritu miooyyä nebiä Tieedy hánajty tøø yajwiinwaanø'oyiijän. Mänitä Jesús ja'a Tieediä yhEspiritu yaghawa'xøoyyä. Je'e hajxy jaduhñ tøø mhixy tøø mmädoy.

34 Ja'a Jesúsäts jim møyjaaxä tsajpootyp, ca'a Diavitä. Hix, jaduhñä David jecy miänaambä:

Ja'a høøchä nWiindsøn, je'e jaduhñ nämaayyä ja'a Tiédiäm:
“Min yaa häñ'aw maač nhahooyhaampiän.

35 Nmo'owäambiøch miič cuhdujt jaduhñ coo mmädsip mga'a yajmäjääd'agät.” Jaduhñä Dios ja'a yHuung ñämaayy.

36 Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Jaduhñds je'e, ja'a Jesús, ja'a mijts mmøjpahbéjtäbä cruzøxp, je'e ja'a Dios jaduhñ wyiinguejx coo hajxy nWiindsønhájtämät, coo hajxy xyänähwäatsämät. Tøyhajt jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy nägøxiä mmäbøgät ja'a Jesúscøxpä, mijts israelitas. Ca'a hajxy mga'a mäböcy —nømä Pedro miänaañ.

37 Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jiiby hamädoowhijpä, coo hajxy jaduhñ miädooy, mänit hajxy tiägøøyy tajpä maabiä hoyhoy. Mänitä Pedrohajxy ñämaayyä møødä jiamioødtøjc:

—Mägu'ughajpädøjc, neby jaduhñ yhahixø'øy højts ngudiúnät.

38 Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy. Jøpøgøøyyä ja'a Dios ja'a quihdujt hajxy. Näbet hajxy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Dios ja'a mbojpä mgädieeybä hajxy xyajnähwäatsät. Jaduhñä yhEspiritu hajxy xmióobiät.

39 Pønjatä Dios ja'a nWiindsønhájtämbä miøjyaaxyp, jé'egädsä piojpä quidiäeybä yajnähwäatsäxäp, jé'egädsä Dios yhEspiritu mio'owaamby, møød mijts, møødä mhap møødä mhoc-hajxy, møød pønjaty jäguem tsánaaby. Jaduhñ hajxy xyajwiinwaanø'oyyäm —nømä Pedro miänaañ.

40 Madiu'ujä Pedro jiaac mädiaacy. Mänit jiaac tehñ miänaañ:

—Yø'ø cahwiindøjiäya'ayhajxy, ca'a hajxy tehngajnä mbahixy neby hajxy quihdujthatiän, coo hajxy jaduhñ mnä'ä padägøyyät —nømä Pedro miägapy yhanehmy.

41 Mänitä Pedro miädia'agy miäböjcäxä nädägøøgmil-jäya'ay. Mänit hajxy hoy nägøxiä ñäbety.

⁴² Hamuumdu'joot hajxy hānajty miäböcy nāgōxiä neby hajxy hānajty jajnähixō'oyiijän ja'a apóstoldōjcām. Naxy hajxy hānajty yhamugō'oy tsajcaagyquiaamiujpä, mōöd hajxy hānajty Dyiospa'ya'axy. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy hānajty yhity. Hamiñ haxōpy hajxy hānajty ñihuhbedyii.

⁴³ Madiu'ujä apóstoldōjcō hijxtahñd hajxy hānajty jajcähxō'ogy hoy-yagjuōñajaty. Jiaanč tehñ yagjuōöbiä mäßōjpädōjc-hajxy hānajty neby hajxy hānajty yhixiän.

⁴⁴ Tu'ugmädia'agy hajxy hānajty yhity mäduhñtiä hajxy hānajty miäböcy. Jajtuunmujpy hajxy hānajty tijaty hajxy hānajty miōöd.

⁴⁵ Mānit hajxy nāgōxiä tiägōōyy too'pä tijaty hajxy hānajty miōöd. Pōnjatiä xädō'ñ hānajty jajmaajajp, mānitä xädō'ñ hajxy hānajty mio'oyii mäduhñjaty hajxy hānajty jajmaajiaty.

⁴⁶ Jabom-jabom hajxy hānajty yhamugō'oy maa mōjtsajtōjcän Diospa'yaaxpä. Jootcujc hajxy hānajty quiaamiucy yhuucmucy maa yhamdsoo tōjc-hajxiän. Hojiot hajxy hānajty miōöd.

⁴⁷ Wyiingudsähgōöbiä Dios hajxy hānajty. Mōödä cu'ug hajxy hānajty wyiingudsähgōöbiä. Jabom-jabomä mäßōjpädōjc-hajxy hānajty jajmayō'oyii ja'a Diósäm. Jadhñ hajxy hānajty jajnähwa'ačhii.

3

¹ Tu'ugxōöbä Pedrohajxy hānajty ñōcxy tsajtōgooty mōödä Juan. Mānacyxiōō hānajty je'e. Jadhñ hajxy hānajty quihuhdujthaty jabom-jabom coo hajxy mānacyxiōō Dyiospa'ya'axy.

² Jimä pa'amjäya'ay hānajty tu'ug yhäña'ay maa tsajtōghaawän. Tecymia'adä mähdiōjc hānajty tōō myiñ tōō quia'ay. Jabom-jabom hānajty jim jajmēchii maa tsajtōjcän xädō'ñyujwaambä. Jim hānajty jabom-jabom ñajtshäña'awō'oyii maa tsajtōghaawän, ja'a hānajty xōhajpä ja'a jajxonbä. Pōnjaty hānajty jiihy tägōöby, mānitä xädō'ñ hajxy hānajty miäyujwa'añii ja'a pa'amjäya'ay.

³ Coo Pedrohajxy hānajty jiihy tiōjtägō'owa'añ tsajtōgooty, mānit hajxy yhi-jxä ja'a pa'amjäya'ay. Mānitä xädō'ñ hajxy miäyujwaanä.

⁴ Mānitä Pedro ja'a mähdiōjc ñaaxcuheebōōyy maa hānajty yhäña'ayän. Mānitä Pedro miänaañ:

—Hōjts wiinhee'ppētāc.

⁵ Mānitä Pedrohajxy jiaanč wiinhee'ppejtä. Jadhñä mähdiōjcä yhaa jioot hānajty yagjaty coo xädō'ñ hānajty mio'owa'añii.

⁶ Mānitä Pedro miänāngumbä:

—Cab hōjtsä xädō'ñ nnä'a mōödä tii hōjts miich nnä'a mó'owäp. Pero ndunaamby hōjtsä mayhajt maa miichcōxpän. Jadhñ hōjts miich nnäma'ay coo mbädō'ögät, coo myo'oyō'ögät. Ja'a Jesucristocōxpä hōjts miich jadhñ nnäma'ay, ja'a hijty jim tsohmä Nazaret.

⁷⁻⁸ Mānitä Pedro ja'a mähdiōjcä yhaoguiō'ō miajtsä. Mānitä ja'a mähdiōjcä tiicy miögōōyy mōödä tiicy-yo't. Coo Pedro wyidsō'cy, mānitä pa'amjäya'ay tiixpō'cy. Mānit yo'oyō'cy. Mānitä Pedrohajxy jiihy miōödōjtägōōyyä tsajtōgooty. Tōpxäp jiihyäp ja'a craa tiōjtägōōyy, ja'a hānajty tōō miōcpōquiäbä. Mānit tiägōōyy Dioscapxapatpä.

⁹ Jiihiä jäya'ayhajxy hānajty nämay tsajtōgooty. Mānit hajxy yhiixy coo craa hānajty yo'oy, mōöd coo Dios hānajty quiapxpaady.

10 Mänitá craa yhoxcajpä coo hänajty je'e jie'ejä, ja'a hänajty jim̄ tøø xiädø'ñyujwá'añbä maa tsajtøghaawän, ja'a hajxy hänajty tyijpiä ja'a jaančh teh̄m̄ yajxonbä. Mänitá jäya'ayhajxy jiaančh teh̄m̄ yagjuøøyy nägø'ø nädecypä coo craa hänajty tøø miøcpøcy.

11 Jimä Pedrohajxy hänajty tiäna'ay maa hajxy hänajty tyijjiän Pórtico de Salomón, møødä Juan, møødä craa ja'a hänajty tøø miøcpøquiäba. Cabä Pedrohajxy hänajty puihwa'adsa'añii. Mänitá jäya'ayhajxy jim̄ ñøcxøøyy yagjuøøyyäp maa Pedrohajxy hänajty tiäna'ayän.

12 Coo Pedro jaduhñ yhiixy coo jäya'ayhajxy hänajty yagjuø'øy, mänitá jäya'ay ñämaayy:

—Mägu'ughajpädøjc, israelitadøjc, tii hajxy jaduhñ coo mwi'i yagjuø'øy. Tii højts jaduhñ coo xwyi'i yheeby. Coo hädaa craa tøø miäbøcy ja'a Jesúscøxpä, paady jaduhñ tøø yo'oyø'øgy, ca'a jie'eguiøxpä coo højts mäjaa nmøødä, ni quia'a je'eguiøxpä coo højtsä Dios hoy nwiingudsähgø'øy.

13-15 Jue'e hajxy jecy nhaphajtäm ndeedyhajtäm, ja'a Abrahamhajpä, møødä Isaac-hajpä, møødä Jacobhajpä. Wyiingudsähgøøbiä Abraham ja'a Dios hajxy hänajty jegyhajty. Pero coo Dios ja'a yHuung Jesús yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy mwiingudsähgøøyy. Mänit hajxy hoy mmach. Mänitá tuungmøødpä hajxy hoy myajcø'ødägø'øy. Mänitá Pilato ja'a Jesús jia yaghøxmadsaanä. Pero mijts, caj mijts jaduhñ mmänaañ coo Jesús yhoxmadsøøjät, hoyyá Jesús tii pojpä tii cädieey hänajty quia'a jagä møødä. Mänit mijtsä haxøøghäna'c mnä'ägä nähdujcy coo yhoxmadsøøjät, ja'a hänajty tøø jäya'ay-yaghø'øguiäbä. Mänit hajxy mmänaañ coo Jesús yagho'ogøøjät. Coo Jesús jaduhñ yho'cy, xyajnähwäatsäm hajxy jaduhñ; jaanä jaduhñ hajxy xyagjyghadäänäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänitá Dios ja'a Jesús yagjujypiojtägajch. Jaduhñä Dios ja'a Jesús yajmøjtägøøyy. Coo Jesús hänajty tøø jiuujypioçy, mänit højts nhixy, paady højts tøyhajt jaduhñ nmøødä.

16 Hoorä, hädaa craa, mnajuøøby hajxy hijty coo hijty tiecymia'adä. Mhixnöp hajxy jaduhñ coo tøø choocnä. Paady tøø cho'ogy coo tøø miäbøcy ja'a Jesúscøxpä, coo Jesús møcmäjaa miøødä, møødä møccuhdujt.

17 'Mägu'ughajpädøjc, huuc mäadow hajxy. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts hänajty mga'a najuø'øy coo Jesús Dyioswiinguexiä, paady hajxy myajyagho'cä. Ni ja'a mwiindsøn̄hajxy hänajty quia'a najuø'øy coo je'e Dyiosquexiä.

18 Jéquiänä Dios ja'a profetadøjc ñajtsapxøøyy coo Mesías hänajty tsipcøxp yho'oga'añ, ja'a Dios hänajty tøø wyiinguéxiäbä. Jaduhñä profetadøjc-hajxy jiaančh cujahy. Y coo Jesús jaduhñ jiaančh ho'cy, jaduhñä Dios yajtøjiajty neby hänajty jecy tøø miäna'añän.

19 Paadiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät. Jøjtägøøyyä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy. Jaduhñä Dios ja'a mbojppä mgädieeybä hajxy xyajnähwäatsät. Y jaduhñä hoybä weenbä hajxy xmiø'owät.

20 Coo yhabaadät, mänitá Dios ja'a Jesús yaa quiejxtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a tøø wyiinguéxiäbä coo mijts xyajnähwä'adsät.

21 Cahnä yhabaady coo Jesús jim̄ choñdägätsät tsajpootyp, coo yaa miänajtägätsät hädaa yaabä naaxwiin. Jim̄ jaduhñ yhida'aññä høxtä coonä yhabaadät coo Dios yaghoyøødiägätsät tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä Dios ja'a profetadøjc jecy ñämaayy coo hajxy quiujäayät, ja'a Dios hänajty tøø wyiinguéxiäbä.

²² Hix, jéquiänä Moisés jaduñ ñämaayy ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm: "Tøøchä Dios xwyiinguexy coochä profeta ndúnät. Coö yhabáadät, mänitä Dios tu'jäya'ay wyiinguexa'añ, ja'a højts nmägunáaxäm. Jaduhñ je'e tiunaambä profeta nébiøch nduñän. Nebiaty mijts xyhane'ema'añ, mgudiunäbä miädia'agy hajxy.

²³ Pønjaty hänäjty ca'a mäbøgaamb, yajcuhdägoyyaanäp hajxy hänäjty ja'a cú'ugäm", nõmä Moisés jecy miänaañ.

²⁴ 'Jaduhñä profetadøjc-hajxy jecy miädiaacy nägøxiä nebiaty jäda'ahaty jiadyii tiuñii, møødä Samuel, møød hajxy jaac túunäbä profeta.

²⁵ Ja'a hajxy jecy túunäbä profeta, mänitä Dios hajxy ñajtsapxøøyyä coö mijtsä Dios xñämaayy coogä Dios ja'a Mesías hänäjty wyiinguexa'añ mijtsøxpä. Jaanä jaduñduhmbä, jéquiänä Dios yajcuhdujcy møød højtsä nhaphájtäm møød højtsä ndeedyhájtäm coö Mesías hänäjty wyiinguexa'añ mijtsøxpä. Hix, jaduñä Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy: "Ja'a miichä mhapä mhoccøxpä tu'ug, jaduhñhøchä jäya'ay nägøxiä ngunuu'xa'añ wiin-duhmyhagajpt", nõmä Dios jecy miänaañ.

²⁶ Y coö Dios ja'a yHuung yagjujypiøjtägach mänaa hänäjty tøø yho'oguiän, mijts jayøjp xyajnäguejx. Paady mijts jaduñ xyajnäguejxy coö mijts jaduñ xquiunú'xät, coö weenä mhaxøøguhdujt hajxy jaduñ nägøxiä mnajt-shixø'øwät, —nõmä Pedro miänaañ.

4

¹⁻² Jimä Pedro ja'a cu'ug hänäjty miøødmädia'agyñä tsajtøgooty, mänitä teedyhajxy miädoyhajty møødä saduceodøjc coogä Pedro ja'a cu'ug hajxy hänäjty yajnähixø'øy coogä Jesús hänäjty tøø jiujujypiøjtägach mänaa hänäjty tøø yho'oguiän. Coogä Jesús jaduñ jiujujypiøjcy, jaduhñägä Pedro tøyhajt hajxy hänäjty miøødä coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty jiujujypiøgaambä. Coö teedyhajxy jaduñ miädoyhajty coogä Pedrohajxy hänäjty jaduñ yajnähixø'øy, mänitä teedyhajxy jiaanč tehñ jiootma'ty møødä saduceodøjc-hajxy, møødä tsajtøjcueendähajpä wyiindsønñhajxy. Mänitä Pedrohajxy ñämejtsä møødä Juan.

³ Mänitä Pedrohajxy hoy chumyii. Tøø hänäjty chuujø'øy. Mänit hajxy jiiby yhjity pujxtøgooty tu'tsuhñ.

⁴ Mänitä jäya'ayhajxy nämay miäbøjcy ja'a Jesúscøxpä, ja'a hajxy hänäjty tøø miädøyyäbä nebiä Pedrohajxy yajnähixøøyyän tsajtøgooty. Nämägøoxmil ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduñ jiajty, haagä ya'adiøjc.

⁵ Cujaboom, mänitä judíos wyiindsønñhajxy jim yhamugøøyy Jerusalén, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä cuhdujtyajnähixøøbiädøjc-hajxy,

⁶ møødä Anás, ja'a hänäjty tuumbä teedywiindsøn, møødä Caifás, møødä Juan, møødä Alejandro, møødä teedywiindsøn jiuju miägu'ughajxy.

⁷ Mänitä Pedrohajxy yajnøcxä møødä Juan jim maa judíos wyiindsønñhajxy hänäjty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Pedrohajxy piädaacä cujc. Mänit hajxy miäyajtøwä:

—Coo mijts hädaa craa tecymia'adpä tøø myajtso'ogy, pønä quiuhdujthaam, pønä miäjaahaam hajxy jaduñ jaduñ myajtsoocy.

⁸ Haa ja'a Pedro, miøødä Dioshespíritu hänäjty je'e. Mänitä Pedro miänaañ:

—Mijts cu'ugwiindsønndøjc, mijts majjäya'adiøjc,

⁹ mijts højts jaduñ xmiäyajtøøb neby højts hädaa mähdiojcy tøø nyajtso'ogy, hädaa hijty tecymia'adpä.

10 Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hajxy weefñtiä neby hõjts cham̄ nmädia'aga'añän maa mijtsä mwiinduumhajxiän. Jaduhnä tøyhajt hajxy nägõxiä mmøødhädät møødä israelitadõjc-hajxy nägõxiä neby hädaa mähdiõjc miõcpõjcy, hädaa hijty tecymia'adpä, hädaa yaa tänaabiä mijtsä mwiinduum. Ja'a Jesucristo jaduñ yajmõcpõjcy, ca'a yhõjtsä. Nazaret ja'a Jesucristo hijty choofñ. Mänit mijts myajmõj pahbejtä cruzcõxp. Mänitä Dios jagjujypiojtägajch.

11 Jaduhn jim̄ myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Jaa tsaä mädyiibä tõiõjcpädõjc-hajxy quia'a cumaayy, je'eds jaduñ jayõjy pädaactsõhnä jim̄ tõiõteec.” Haa jaa Jesucristo, jaduñ je'e miäbaady nebiä tsaajän, ja'a jayõjy jim̄ pädaactsõhnäbä teectuum. Pero mijts, cab hajxy mgumaayy, paady hajxy myäyagho'cä.

12 Jaaya'ay hajxy jaduñ xyajnä hwaats xyajcuhwäatsäm. Ja'a Dios jaduñ mänaañ coo Jesús hajxy jaduñ xyajnä hwaats xyajcuhwäatsämät —nõmä Pedro miänaañ.

13 Coo Pedrohajxy hänajty quiapxy hamõj jootmõj, paadiä mõiõtc-hajxy hänajty yagjuõ'oy. Hiñ, ñajuõõbiä mõiõtc-hajxy hänajty coo Pedrohajxy hänajty quia'a hõxpõquiä. Mänitä mõiõtc-hajxy ñajuõõy coo Pedro ja'a Jesús hänajty tõõ piawädity, paady hajxy hänajty quiapxy hamõj jootmõj.

14 Cabä Pedrohajxy hänajty hoy quiapxaduga'añii, je'eguiõxpä coo hajxy hänajty piuhdäna'awõ'oyii ja'a craa ja'a hänajty tõõ chõ'oguiäbä.

15 Mänitä Pedrohajxy jüby yhõxquejxpädsõõmä. Mänitä teedyhajxy tiägõõy yajcapxiõõbiä:

16 —Neby hajxiäda'a nnä'ä jatcõõyämät maa yõ'õ häna'cõxpän. Mäduhñtiä cu'ughajty yaa chäna'ay Jerusalén, quiõxy hiñy quiõxy mädoy hajxy jaduñ coo yõ'õ häna'c yõ'õ tecymia'adpä hajxy tõõ yajtsõ'ogy. Neby hajxy jaduñ nnä'ä mänänañmät coo jaduñ quia'a tõyyä neby yõ'õ häna'c yõ'õ tecymia'adpä hajxy tõõ yajtsõ'oguiän. Pero cab jaduñ yhähixõ'oy coo yõ'õ capxy coo yõ'õ mädia'agy jaduñ tehngahnä yhawa'xõ'owät.

17 Hähixõõby jaduñ coo hajxy nhadsähgõõyämät, jaduñhä dijuuntä Jesús hajxy tehngahnä quia'a ja wi'i quiapxpäädät —nõmä teedyhajxy ñiñamaayyä.

18 Mänitä Pedrohajxy yajmõjyaaxä møødä Juan. Mänit hajxy yhanehmä coo Jesús hajxy quia'a capxpäatnät, coo cu'ug hajxy quia'a yajnä hixõõñät ja'a Jesúsõxpä.

19 Mänitä Pedrohajxy yhadsooyy:

—Huuc wiinmahñdyhat hajxy waambä Diosäda'a miäna'añ, pø hähixõõby jaduñ coo hõjts mijtsä mmädia'agy ngudiüünämät, cahnä hõjtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiüünä.

20 Caj pues, cab jaduñ yhähixõ'oy coo hõjts mijtsä mmädia'agy ngudiüünämät, cahnä hõjtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiüünä. Hoorä, jaduñ hõjtsä Dios tõõ xyhane'emy coo hõjtsä miädia'agy tehngahnä ngapxwä'xät coo hõjtsä Jesús tõõ nhixjujypiojcy, coo hõjts tõõ nmädoy nebiatiä Jesús tõõ yajnä hixõ'oyän. Paady hõjts jaduñ nga'a hamona'añ —nõmä Pedrohajxy miänaañ.

21-22 Mänitä Pedrohajxy jadähooc yhadsähgõõy. Mänit hajxy yhõxmajtsä. Paady hajxy jaduñ yhõxmajtsä coo teedywiindsõñhajxy hänajty quia'a najuõ'oy nebiä Pedrohajxy ñä'ä tsaachtüunõjät. Hiñ, chähgõõbiä teedywiindsõñä cu'ug hajxy hänajty je'eguiõxpä coo cu'ugä Dios hajxy hänajty tehngahnä wyl'i quiapxpaady coo mähdiõjc tõõ cho'ogy, ja'a hänajty tõõ myiñ

tøø quí'ayäbä tecymia'ad. Jiaanč tehñ yagjuøøbiä cu'ughajxy hñajty jaduñ, je'eguiøxpä coo mähdiøjc juxychägui'x naxy jomøjt hñajty miøødä, ja'a tøø chó'oguiäbä.

²³ Coo Pedrohajxy yhøxmájtsänä møødä Juan, mänit hajxy jim ñøcxy maa jiamioødhajxiän. Mänit hajxy quioøxy mädiaacy waam̄batiä teedywiindsøñhajxy hñajty tøø miäna'añ, møødä majtøjc-hajxy.

²⁴ Coo jiamioødhajxy jaduñ miädooy, mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy Diospa'yaaxpä:

—Diosteedy, miich højts nWiindsøñhajpy. Miichä tsajt jaduñ mhädiuun møød hädaa yaabä naaxwiin, møødä mejy, møød tijaty jim hijp tsajtcøxp, møød hädaa yaabä naaxwiin, møød jii by mejjiooty.

²⁵⁻²⁶ Jaduñ miichä David jecy mnajtsapxøøyyä ja'a mhEspirituhaam: Nä'a nägoobä jäya'ayhajxy yhawa'anda'agy, ja'a Dios hajxy ca'a wiin-gudsähgøøbiä.

Xiøøbä hajxy ñä'a wiinmahñdyhaty, cab hajxy tii yhojóøyyäxä.

Mänitä gobiernähajxy yhamugøøyy, ja'a hajxy yaa hanehm̄bä hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitä Dios hajxy jia näbädø'cy.

Jaanä Mesías jaduñ ja näbädø'cäbä, ja'a Dios hñajty wyiinguexaambiä, nõmä David jecy miänaañ, ja'a miich jecy mmoonsähjätbä, ja'a højts jecy nhaphajt ndeedyhätbä.

²⁷ Coo Jesús jaduñ miajtsä, mänitä Herodeshajxy yaa yhamugøøyy jun-tahajpä yaa Jerusalén, møødä Poncio Pilato, møødä israelitahajxy, møødä jäya'ayhajxy ca'a israelitabä. Jaduñ jiaanč tøjiajty nebiä David jecy jiaanč mänaañän. Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy ñähwaambejty, hoyyä Jesús hñajty tii cädieey quia'a jagä møødä. Miichä mHuung je'e. Miich je'e mwiinguejx coo Mesías tiünät.

²⁸ Tøøyyäm miich hñajty jaduñ mmäna'añ coo Jesús hñajty jaduñ tsipcøxp jiada'añ yhabeta'añ, paady miich jaduñ waam̄b mga'a mänaañ coo Jesús jaduñ jiaanč jajty jiaanč habejty.

²⁹ Hoorä, Diosteedy, mnajuøøby miich jaduñ coo højtsä teedywi-indsøñdøjc tøø xjia hadsähgøø'y. Højts miich jaduñ xmioonsähajp. Højtsä mäjaa jaac móøyyäc, jaduñ højts miichä mmädia'agy jaduñ hoy njaac yaghawa'xóøyyät hamøj jootmøj.

³⁰ Højts jaac puhbéjtäc, jaduñ højtsä pa'amjäya'ay nyajmøcpógät ja'a miichä mHuungä miäjaagøxpä, ja'a Jesúshajpä, weenä cu'ughajxy jaduñ jiaanč tehñ yagjuøø'y nej mijtsä møcmäjaa hajxy mjaanč tehñ miøødä —nõmä Pedro ja'a Dios hajxy pia'yaaxy.

³¹ Coo Pedrohajxy jaduñ Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänit jim chäyuyy maa hajxy hñajty tøø yhamugøø'oyøn. Mänitä Dioshespiritu hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä hamøj jootmøj.

³² Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä mähøjpädøjc-hajxy hñajty nägøxiä. Mäduñjaty hajxy hñajty miøødä cøxiä wiinä, tu'ugmucy hajxy hñajty yajtuunmucy. Cab hñajty pøn miäna'añ coo hñajty nidihm̄ jie'ehaty.

³³ Haa ja'a apóstoldøjc-hajxy, Diosmäjaamøød hajxy hñajty quiapxy miädia'agy coogä Jesús hñajty tøø jiuypioøcy, ja'a hajxy nWiindsøñhätbä. Jiaanč tehñ piuhbéjtäp hajxy hñajty nägøxiä ja'a Diosäm.

³⁴ Cab hänajty pøn tii yajmaajiaty. Hiḵ, pønjatia naax hänajty mōōd, mōōdä tōjc, tioo'py hajxy hänajty. Pønjaty hänajty tōō ñaaxtoogy tōō tiōjtōogy,

³⁵ mänitā xādō'ōñ hajxy hänajty yecy maa apóstoldōjc-hajxiän. Mänitā mǎbōjpädōjcä xādō'ōñ hajxy hänajty yajniñäwa'xō'yōii pønjaty hänajty yajmaajiajp.

³⁶ Jimä mǎbōjpä hänajty tu'ug xiōhaty José. Chiprenaaxooty hänajty chooñ. Ja'a Levi ja'a José hänajty jegyhajty tōō yhaphaty tōō tieedyhaty. Bernabé ja'a José yajxōbejtä ja'a apóstoldōjcäm. (Jue'e Bernabé miädia'agytiägō'oy hahebreohaam, "mäjootcapxmōcpōjp.")

³⁷ Jimä José naaxcam hänajty miōōdä. Mänit tioo'cy. Mänitā xādō'ōñ hoy yecy maa apóstoldōjc-hajxiän.

5

¹ Jimä jāya'ay hänajty tu'ug xiōhaty Ananias. Safira ja'a tio'oxiōjc hänajty xiōhaty. Mänitā ñaax hajxy je'e piadoo'pä.

² Tōō hajxy hänajty quiojyquiapxytiuñ mōōdä tio'oxiōjc coogä xādō'ōñ hajxy hänajty cujjiä yega'añ maa apóstoldōjc-hajxiän. Cújiäc hajxy hänajty miämähmō'owa'añ. Coō Ananias ja'a Pedro ja'a xādō'ōñ yajnämejch, mänitā Ananias miānaañ cooc tyijy ja'a xādō'ōñ hänajty tōō quioxy yecy mādühñtiä hänajty tōō tiogy.

³⁻⁴ Mänitā Pedro miānaañ:

—Ananias, coo miichä mnaax tōō mdoogy, cujjiä xādō'ōñ tōō mmämähmō'oy mādühñtiä tōō xquiujuuyä. Cooch miichä xādō'ōñ cujjiä tōō xmiō'oy, jaduñ miich tōō mmäna'añ cooch tyijy cōxiä tōō xmiō'oy. Coō naax hänajty mga'a toogyñä, mje'ehajpyñä hänajtyñä. Coō tōō mdoo'nä, miich mje'e hijty je'e ja'a naaxtsow. Coō jaduñ tōō mhōhnda'agy, mgädiehy jaduñ. Ja'a Dios miich mja wiinhōōnaañ, ca'a yhōjtsä. Ja'a mōjcu'ugong miich jaduñ xyajcapxtägooyy, paadiä Dioshēspiritu jaduñ mja wiinhōōnaañ —nōmä Ananias ñāmaayä.

⁵ Coō Ananias jaduñ miädooyy, mänitiä ho'ogy quiädaayy. Pønjaty jaduñ mādoyhajt coō Ananias jaduñ yho'cy, mänit hajxy chāhgōōbiōjcy.

⁶ Mänitā hōxcujc-hāna'c-hajxy näje'e miehch. Mänitā ho'ogyjiāya'ay hajxy ñāhbijty. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägō'oy.

⁷ Cudägōōghorä, mänitā Ananias tio'oxiōjc piamejtspä, ja'a hänajty xōhajpä Safira. Cahnä Safira hänajty miädoyhatyñä coo ñihyhap hänajty tōō yho'ogy. Mänitā Safira tiōjtägōōy maa Pedro hänajtiän.

⁸ Mänitā Pedro ja'a Safira miäyajtōōy:

—Nej, jaduñä mnaax hajxy mjaanč yequiä, neby hajxy tōō mnägapxiän.

—Jaduñ —nōmä Safira yhadsooyy.

⁹ Mänitā Pedro miānāngumbä:

—Tii hajxy coo mja cojyquiapxytiuñ coo hajxy hänajty mhōhnda'aga'añ. Nej, cab hajxy mnajuō'yä coo Dioshēspiritu hotyijä yajcopcō'oy. Cab hajxy jaduñ hoy mwiihōōnät. Coō mnihyhap yhōhndaacy, paady tōō yho'ogy. Xii hāna'c-hajxy je'e tiōjtägō'oy, ja'a hajxy hoy tōō miäyajnaaxtägō'yäbä. Nōcxaamb miich yō'ō hāna'c xyajnaaxtägō'owaambä —nōmä Safira ñāmaayä.

¹⁰ Tuunä Safira jaduñ ñä'ä mädooyy, mänitiä Pedro tiecyquiädawōōyā ho'ogy. Coō hōxcujc-hāna'c-hajxy tiōjtägōōy, mänitā Safira hajxy yhiyx coo hänajty tōō yho'ogy. Mänit hajxy yhōxcōōbiädsōōmy. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägō'oy maa ñihyhapä ñāhmōjcän.

11 Pønjaty jaduhñ mädoyhajt nebiä Ananíashajxy hänäjty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit hajxy nägøxiä chähgøøbiøjcy, møødä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä.

12 Mänitä apøstoldøjc-hajxy jim tiägøøyy mäba'amyajnajxpä cajptooty. Jaanč tehñ yhoy-yagjuøñä hajxy hänäjty tiuñ. Jaduhñ hajxy hänäjty yajcähxøøgy coo Dios mäjaa jiaanč tehñ miøødä. Jimä mæbøjpädøjc-hajxy hänäjty yhamugøøyhaty tsajtøgooty maa hänäjty xiøhatiän ja'a Pórtico de Salomón.

13-14 Tehngahnä mæbøjpädøjc-hajxy hänäjty miayøøy näya'ay-nädo'oxy, ja'a hajxy hänäjty mæbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Haa ja'a jäya'ayhajxy hänäjty ca'a mæbøjpä, cab hajxy hänäjty jim ñä'ägädä nøcxy maa mæbøjpädøjc-hajxy hänäjty naxy yhamugøøyän, hoyyä mæbøjpädøjc-hajxy hänäjty jiaanč tehñ quiumayii ja'a cú'ugäm. Paady hajxy hänäjty jim quia'a nøcxa'añ, ja'a hajxy hänäjty ca'a mæbøjpä, coo hajxy hänäjty chähgøøy.

15 Coo apøstoldøjcä pa'amjäya'ay hajxy hänäjty may yajmøcpøcy, paadiä pa'amjäya'ayhajxy hänäjty jim quiøøñøcxyii tu'haam maa Pedro hänäjty ñaxøøwa'añän. Jaduhñägä pa'amjäya'ayhajxy jaduhñ näje'e miøcpøgät coogä Pedro yhahapc hajxy ñä'ä päatät maa hajxy hänäjty quio'na'ayän cøjxcøxp, møød to'ogyquiøxp.

16 Mayyä pa'amjäya'ayhajxy hänäjty jim yajmečhii Jerusalén, møød ja'a hajxy haxøøgpä ca'a hoybä møødpä, ja'a hajxy hänäjty tsohm̄bä Jerusaléncajptpa'a mäwiingón. Nägøxiä hajxy hänäjty yajmøcpøgyii.

17 Coo teedywiindsøn̄hajxy jaduhñ miädoyhajty coo pa'amjäya'ayhajxy hänäjty may tøø wyl'i miøcpøcy, mänit hajxy nägøø nädecypii jiootma'ty, møødä saduceodøjc-hajxy. Hiç, cabä apøstoldøjc-hajxy hänäjty yajmädsogyii coo hajxy hänäjty tehngahnä wyl'i yajnähixøøy ja'a Jesuscøxpä.

18 Mänitä apøstoldøjc-hajxy hoy chumyii.

19 Mänitcoodsä Diosmoonsä ja'a pujxtøghaaw hoy yaghawa'ačh. Mänitä apøstoldøjc-hajxy yhøxwoobädsøømä ja'a Diosmóonsäm.

20 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Coo jioböøwät, mänit hajxy jim mnøcxät maa tsajtøjcän. Jimä cu'ug hajxy myajnähixøøwät neby hajxy ñähwá'adsät, neby hajxy jaduhñ jiugyhádät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Diosmoonsä miänaañ.

21 Coo jioböøyy, mänitä apøstoldøjc-hajxy jim jiaanč nøcxy tsajtøgooty neby hajxy hänäjty tøø ñäma'ayiiän ja'a Diosmóonsäm. Mänitä cu'ug hajxy tiägøøyy yajnähixøøbiä.

Mänitä teedywiindsøn̄hajxy miänaañ coo hajxy nägøxiä yhamugøøwät juntahajpä, møødä majtøjc-hajxy israelitabä. Mänit hajxy miänaañ coo tsumyhäna'c-hajxy jim yajmedsøøjät maa junta hajxy hänäjty yagjadyiiän.

22 Coo policiahajxy jim miejch maa pujxtøjcän, cab pøn̄ hänäjty jiiäñ. Mänitä policiahajxy wyiimbijty.

23 Mänit hajxy miänaañ:

—Coo højts jim nmejch maa pujxtøjcän, je'enä hänäjty hoy yhaawguiičä. Jimä soldadohajxy hänäjty yhadäna'ayñä maa pujxtøghaawän. Pero coo højts jii by nja tøjtägøøyy, cab pøn̄ hänäjty jiiäñ —nømä policiahajxy miänaañ.

24 Coo teedywiindsøn̄hajxy jaduhñ miädooyy, møødä tsajtøjcueendähajpä wyiindsøn̄hajxy, møødä møjteedywiindsøn̄, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Cab hajxy hänäjty ñajuøøy tii hänäjty jätjät tünüp.

25 Mänitá jäya'ay tu'ug miejch maa teedywiindsønajxy hánajty jiuñta-hatiän. Mänitá craa miänaañ:

—Ximá cu'ug wyl'i jajnáhixóoyyägumbá tsajtøgooty —nømä teedywiindsønajxy ñämaayyá.

26 Mänitá apóstoldøjc-hajxy hoy wioyii. Ja'a tsajtøjcueendähajpähajxy hoy miäwoy møødä policiashajxy. Hahoy haweená apóstoldøjc-hajxy jaduhñ jim yajmejtsá maa junta hánajty jiadyiijän. Hix, tsáhgøøbiø policiashajxy hánajty coo hajxy ñá'á paga'ads ñá'á pawobøøját ja'a cú'ugám.

27 Coo apóstoldøjc-hajxy jim wioomejtsá maa junta hánajty jiadyiijän, mänit hajxy jim yajnøcxá maa møjteedywiindsøná wyiinduuman. Mänitá apóstoldøjc-hajxy ñämaayyá:

28 —Tøø højts mijts nja nämá'ay coo hajxy mga'a ná'ägädá jajnáhixóøñát ja'a dijuuntá Jesúscøxpá. Pero cab højts mijtsá nmädia'agy tøø xquiudiunuá. Tøø cu'ug hajxy jaduhñ mgøxy jajnáhixó'øy, máduhñtiá hajxy yaa chána'ay Jerusalén. Y højts mijts jaduhñ xjia wyl'i jajnáhdsømaamb cooc tyijy højtsá dijunto Jesús najyagho'cá.

29 Mänitá Pedrohajxy yhadsooy møødä jiamiøødhajxy:

—Cab yahixó'øy coo højtsá jäya'ay miädia'agy ngudiúunát, cahná højtsá Dios miädia'agy hánajty ngudiunuá.

30 Coo mijtsá Jesús myajyujmänooná cruzcøxp, mänitá Dios ja'a Jesús yagjuypiojtägajch, ja'a højtsá nhapá ndeedyhajtám jecy wyiingudsáhgøøyyábá.

31 Mänitá Dios ja'a Jesús cuhdujt miooy coo Jesús jim miáhané'emát tsajpootyp maa Dios yahooyhaampiän. Coo judíos ja'a yahaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'øwát, jaduhñá piojpa quidiieybá hajxy jaduhñ jajnáhwaats yajcuhwáatsäxát Jesúsäm.

32 Højtsá tøyhajt nyejpy coo Jesús jiuypiojtägajch coo hánajty tøø yho'ogy. Jaaná jaduhñá Dioshespíritu tøyhajt yejpä coo Jesús jiuypiojcy. Pønñatiá Dios ja'a miädia'agy jaduhñ cudiúunáp, je'e ja'a Dios ja'a yhEspíritu miooby —jaduhñá Pedrohajxy miänaañ.

33 Coo teedywiindsønajxy jaduhñ miädooy, mänit hajxy jiaanç tehñ jiootma'ty. Mänit hajxy jaduhñ jia mänaañ coo Pedrohajxy yagho'ogøøját.

34 Jimá fariseo hánajty tu'ug teedywiindsønajxyguc. Jue'e hánajty xiøhaty Gamaliel. Ley-jajnáhixóøbiá hánajty tiuunghajpy. Jaanç tehñ wyiingudsáhgøøyyáp hánajty je'e ja'a cú'ugám. Mänit tiänaayyø'cy. Mänit yhanehmy coo apóstoldøjc-hajxy nøcxy yajpádsømyii tu'habaquía.

35 Mänitá Gamaliel ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Mägu'ughajpädøjc, huuc wiinmahñdyhat hajxy hodiägaamby neby yø'ø hána'c hajxy mduna'añ.

36 Huuc jahmiets hajxy nebiá Teudas jecy jiajtiän. Mänit jootmøj ñibiädaacá. Mänit ñiñänøømá cooc tyijy miøjjäya'ay jiaançjäya'ayá. Mänit piadu'ubøjçá nämádaaxmägo'x jäya'ay. Mänitá Teudashajxy tiägøøyy tsiptuumbá. Mänitá Teudas yagho'cá. Ja'a soldadohajxy jaduhñ mäyagho'c. Mänitá Teudas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøøyy. Mänitá tsip jaduhñ yhamaadiujná.

37 Mänitá tsip wiingpá jadähooc chohñdáaccumbá mänaa censo hajxy hánajty yajpádø'øguiän. Ja'a craa Judas ja'a tsip jaduhñ yajtsøhndaac, ja'a hánajty jim tsohñbá Galilea. Mänitá cu'ug may piadu'ubøjçábá. Mänitá Judas yagho'cábá ja'a soldadohajxy. Jaduhñá Judas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøøbiá.

³⁸ Paady, hoxmats yø'ø häna'c hajxy. Cab jaduñ yhäxixø'øy coo hajxy nej mdúnät. Hix, pø yhamdsoo wiinmahñdy hajxy jaduñ yajtuumby, cab jaduñ yhöyø'øwät; tu'umá'adäp jaduñ.

³⁹ Pero pø yø'ø häna'cä Dios wyiinmahñdy hajxy yajtuunäp, cab hajxy jaduñ hoy mgapxadúgät. Hix, jaduñ quiähxø'ögät nejpiä Dios hajxy hänajty mmädsiphajpiän —jaduñnä teedywiindsøñhajxy ñämaayyá.

Jiaanč mabøjc hajxy jaduñ nebiä Gamaliel miänaañ.

⁴⁰ Mänitä apóstoldøjc-hajxy jadähooc quiuyaaxøøyyä tøgooty. Mänit hajxy wiobho'cä. Mänit hajxy yhanemä coo Jesús hajxy quia'a capxpáatnät. Mänit hajxy ñajtsmadsøøyyä.

⁴¹ Xoondáacäp hajxy tiøjpädsøømy maa junta hänajty jiadyiijän. Paady hajxy hänajty xioonä'agy, hix, häxixøby hänajty jaduñ coo hajxy hočhähdiiunnä chaächpögät ja'a Jesúscøxpä.

⁴² Mänit hajxy tiägøøguiumbä yajnäxixøöbiä ja'a Jesúscøxpä, tsajtøgooty møød tøgootypaady. Tehngahnä hajxy hänajty yajnäxixø'øy jøjwidsøø.

6

¹ Tehngahnä mabøjpädøjc-hajxy hänajty jiaanč tehñ miayø'øy. Jaduñ hajxy hänajty quiuhdujthaty coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy jabom-jabom mio'owøøjät. Cujwa'xiä mabøjpädøjc-hajxy hänajty quiapxy hagriego. Cujwa'xiä hajxy hänajty quiapxy hahebreo. Ja'a hajxy hänajty capxpä hagriego, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy hänajty pedyii quia'a móoyänä, ja'a hajxy hänajty capxpä hagriego. Høxtä yajtsip yajma'adøøby hajxy hänajty ja'a yaamgto'oxycøxpä.

² Mänitä apóstoldøjc ja'a nämajmetspähajxy miänaañ coo mabøjpädøjc hajxy nägøxiä yhamugø'øwät. Mänitä apóstoldøjc-hajxy miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, cab jaduñ yhäxixø'øy coo højtsä cay hu'ugy njaac yajwá'xät tehngahnä. Hix, cab højtsä Diosmädia'agy jaduñ hoy ngapwa'xaannä.

³ Paadiä, häxixøby jaduñ coo hajxy mniwiimbiwøøjät näjuxtujc coo cay hu'ugy hajxy yajwá'xät. Jue'e hajxy mwiimbiwäp mädyii hoyhäna'c, mädyii Dioshespíritumøød, mädyii jajp najuøøby.

⁴ Y højtsä ja'a nämajmetspä, tehngahnä højtsä Dios nba'ya'axa'añ. Tehngahnä højtsä miädia'agy nyajnäxixø'øwaañä —nømä apóstoldøjc-hajxy miänaañ.

⁵ Mänitä mabøjpädøjc-hajxy nägøxiä cojyquiapxy miähmøøyy pønajaty hajxy hänajty wyiimbiwaamby. Jue'e hajxy jaduñ wiimbiwä, ja'a Esteban, møødä Felipe, møødä Prócoro, møødä Nicanor, møødä Timón, møødä Parmenas, møødä Nicolás. Haa ja'a Esteban, hoyyä Diosmädia'agy hänajty jiaanč tehñ miäbøcy. Miøødä Dioshespíritu hänajty je'e. Haa ja'a Nicolás, Antioquia hänajty chooñ. Coo hänajty tøø miøjjø'øy, mänit jaduñ tiägøøyy maa judíos quiuhdujthajxiän.

⁶ Mänitä näjuxtujpähajxy jim wioonøcxä apóstolwiinduumhajxy. Coo näjuxtujpähajxy jim miejch, mänit hajxy quiø'ønähgajpä ja'a apóstoldøjc. Mänitä apóstoldøjcä Dios hajxy pia'yaaxy coo näjuxtujpä cuhdujt hajxy mio'owøøjät coo hajxy jaduñ tiúnät nebiä apóstoldøjc-hajxy hänajty tiuñän.

⁷ Tehngahnä Diosmädia'agy hänajty yhawa'xø'øy. Mayøøbyñä ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty tehngahnä jim Jerusalén. Mayyä teedywiindsøñhajxy hänajty miäbøjpä.

⁸ Haa ja'a Esteban, miøødä Diosmäjaa hänajty je'e. Dioswiinguexy hänajty jaduhñ. Mänit tiägøøyy pa'amyajnajxpä maa cu'ugän. Hoy-yagjuøøñä hänajty jaduhñ wyl'i tiuñ.

⁹ Mänitä judíos ja'a Esteban hajxy näje'e tiägøøyy yajcapxiøøbiä nebiatiä Esteban hänajty yajnahixø'øy. Tøø hajxy hänajty yhyty nebiä cudoogø'øybän. Pero tøø hajxy hänajty yhxmäjtsänä. Jimä yhamdsoo tsajtøjc hajxy hänajty miøødä. Jäguembaady hajxy hänajty choon' wiinghagajptjaty, møød jim Cirene, møød jim Cilicia-naaxooty, møød jim Asia-naaxooty.

¹⁰ Pero cab hajxy hänajty miäjäda'aga'añ je'eguiøxpä coo Esteban hänajty jiaanč tehñ jiaty mädia'ag. Hiñ, miøødä Esteban ja'a Dioswiinmahñdy hänajty nebiaty hänajty mio'oyii ja'a Dioshespíritäm.

¹¹ Mänitä judíoshajxy quiojyquiapxytiuuñ coo wiinghäna'c hajxy miäjüyät coo weenä Esteban nähwaambedyii cooc tyijy ja'a Moisés hänajty haxøøg tøø ñänømyii møødä Dios.

¹² Coo Esteban jaduhñ nähwaambejtä, mänitä cu'ughajxy hoyhoy jootma'ty, møødä majtøjc-hajxy, møødä ley-yajnahixøøbiädøjc-hajxy. Mänitä Esteban yajmujcä. Mänit miajtsä. Mänit yajnöcxä maa teedywiindsønwiinduumhajxiän, maa junta hajxy hänajty yagjadyiijän.

¹³ Mänitä wiinghäna'c-hajxy yajmejtsä maa junta hänajty jiadyiijän. Mänitä Esteban tiägøøyyä nähwaambéjtäbä:

—Tehngahnä yø'ø craa hädaa tsajtøjc haxøøg ñänømy maa Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämän. Jaduhñä ley haxøøg ñänømbä, ja'a Moisés jecy quijähyyäbä.

¹⁴ Jaduhñ højts nmädooyy coo jäya'ayhajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Jesús Nazaretpä hädaa tsajtøjc yajma'ada'añ, cooc tyijy ja'a cuhdujt yajtagatsa'añ, ja'a Moisés hajxy jecy xyajmänähgueegøøyyämbä —nømä Esteban nähwaambejtä.

¹⁵ Mänitä tuungmøødpä Esteban hajxy wyiinhee'ppejty, mäduhñtiä hajxy hänajty jim yhäña'ay maa junta hänajty jiadyiijän. Haamb tsämaambä Esteban wyiin jiojy hänajty quiahxø'øgy nebiä Diosmoonsä wyiin jiojphajxy quiahxø'øguiän, ja'a hajxy jim hijpä tsajpootyp.

7

¹ Mänitä teedywiindsønä Esteban miäyajtøøyy:

—Nej, jaanč tøyhajt jaduhñä nej miich yø'ø häna'c xñänømiän.

² Mänitä Esteban yhadsooyy:

—Majtøjc, puhya'adiøjc, høøchä nmädia'agy hajxy huuc hamädoowhjtäc. Ja'a Abraham hajxy jecy nhaphajt ndeedyhjtäm. Jim hänajty chäna'ayñä Mesopotamia-naaxooty maa Caldeabä-jäya'ayhajxy hänajty chäna'ayän. Cahnä Abraham hänajty jim jiojbajnaxyñä maa naax hänajty xiøhatiän Harán. Mänitä Dios tsajpootypä jim ñäguehxtø'xy maa Abraham wyiinduumän.

³ Mänitä Dios ja'a Abraham ñämaayy: “Mdsóonäp yaa maa mnaax maa mgajptän. Mnähgué'egäbä mjujy mmägu'ug. Jim mnøcxät maath miich nwoonøcxä'añän. Mänitøch miich jim nyajnahixø'owät maa mdsänaadiaacpøgät”, nømä Abraham jecy nämaayy.

⁴ Mänitä Abraham jim jiaanč tsohñä Mesopotamia. Mänit jim ñøcxy tsänaadiaacpøjpä Harán-naaxooty. Pero cab jim jecy yhiyty Harán-naaxooty. Coo Abraham tieedy yho'cy, mänit jim chóhngumbä. Mänitä Dios ja'a

Abraham yaa wioomejch hädaa yaabä naax hädaa yaabä cajpt maa hajxy jäda'ahaty nhíjtäm.

⁵ Pero cabä Dios ja'a Abraham cuhdujt ñä'ägä mooyy ni weeñtiä coo yaa chänaadiaacpögät. Jaduhñä Abraham cuhdujt ñä'a mooyy coo yaa ñä'a hahídät. Mänitä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy coogä cuhdujt hänäjty mio'owa'añ coo yhap yhoc-hajxy yaa chänaañät coo Abraham hänäjty tøø yho'ogy, hoyyä Abraham yhuung hänäjty quia'a jagä jiiä mänaa jaduhñ yajwiinwaanøøyyän.

⁶ Jaduhñä Dios jiaac mänaañ coogä Abraham yhap yhoc-hajxy hänäjty wiingnaaxooty nõcxy yhadsäna'awa'añ, møød coog hajxy hänäjty yhida'añ nebiä cudoogø'oybän mädaaxmägo'xjumøjt, møød coog hajxy tsaachtuññ yhida'añ.

⁷ Mänitä Dios miänáangumbä: "Coo miichä mhapä mhoc-hajxy hänäjty tøø yagjaamduñ tøø yajtsaachtuññ, mäníthøchä jäya'ay nyajcumädowa'añ, ja'a miichä mhapä mhoc hänäjty tøø xjiaamduun tøø xhaachtuññäbä. Mänitä mhapä mhoc-hajxy jim choona'añ. Mänit hajxy yaa myina'añ. Yaach hajxy jaduhñ xwyiingudsähgø'owa'añ."

⁸ Coo Dios ja'a Abraham jaduhñ yajmøødmädiaacy, yajcuhdujc hajxy jaduhñ neby hajxy jaduhñ miädiaaquiän. Mänitä Dios ja'a Abraham yhanehmy coo Abrahamhajxy yajcircuncidarhádät, møødä yhuunghajxy, møødä yhapä yhoc-hajxy. Jaduhñä hijxtahñd miähmøøyy coo Dios ja'a Abraham jaduhñ miøødyajcuhdujcy. Paadiä, coo Abraham yhuung Isaac jiaančh miññ jiaančh cahy, cuctuujxøø ja'a Abraham ja'a yhuung jiaančh circuncidarhajty. Y coo Isaac hänäjty tøø miøjjø'oy, jaduhñä yhuung Jacob tiuumbä. Y ja'a Jacob, jaanä jaduhñä ñøøx miajc yajpanøcpxä, ja'a nämajmetspä, ja'a højts jecy nhaphajt ndeedyhájätämbä.

⁹ Jue'e Jacob yhuung hänäjty tu'ug xiøhaty José. Coo José hänäjty jiaančh tehñ chogyii ja'a tiëdiäm, paadiä José yhajchhajxy jiootma'ty. Mänitä José jim quiudoogøøyyä Egipto-naaxooty. José yhajchhajxy jaduhñ jatcøøyy. Pero tehñgahnä Dios ja'a José hänäjty cwieendähaty.

¹⁰ Coo José hänäjty hoyhoy tøø chaachtuññii, mänit yajnähwaatsä ja'a Diósäm. Mänitä José wiinmahñdy miooyy. Mänitä Dios miänääñ coo José quiumayøøjät ja'a Faraóngäm, ja'a hänäjty jim tuumbä gobiernä Egipto-naaxooty. Mänitä Faraón ja'a José wyiinguejxy coo José jim yhané'emät mäduhñtiä Egipto-naax, møød jimbaady maa Faraón tiøjcän.

¹¹ Mänitä yuuxøø hoyhoy jiajtä jim Egipto møød jim Canaán-naaxooty. Mänit højtsä nhapä ndeedyhajxy jiaančh tehñ chaachpøjcy ja'a yuugøxpä, coo cay hu'ugy hänäjty jim quia'a hijnä.

¹² Pero coo Jacob jaduhñ miädoyhajty coo trigo hänäjty jim yajpaady Egipto, mänitä ñøøx miajc jim quiejxy trigojuubiä. Coo Jacob yhuunghajxy yhoöchohñ jayøbajt, cabä José choj høxcajpä ja'a yhájchäm.

¹³ Coo hajxy miämetsc-hoocpä yhoodiägajch, mänitä José ñiñägäpxä. Mänit yhxäcájpanä. Mänitä Faraón ñajuøøñä coo José yhajchhajxy hänäjty je'e.

¹⁴ Mänitä José quiapxyñäguejxy coo tieedyhajxy jiiby ween miänacy Egipto, møødä jiuju miägu'ughajxy nägøxiä. Jue'e hajxy hänäjty nägøxiä, nädägøøghii'xcumajmocx.

¹⁵ Mänitä Jacobhajxy jiiby jiaančh hädaacnä Egipto møødä yhuunghajxy. Jiiby hajxy nägøxiä yho'taacy, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájätämbä.

16 Cujequiä Jacob piajc-hajxy yagjødsohnñájxäxä mөөdä José piajc. Jimä piajc-hajxy yajnócxäxä maa cajpt hánajty xiøhatiän Siquem. Jim hajxy hoy ñaaxtägөөdiägach maa Abraham ja'a naax hánajty tөө jiuuyän. Ja'a Hamor yhuungä naax hajxy too'c.

17'Coo hánajty yhabaadaañnä coo Dios hánajty yajtøjiada'añ nebiä Abraham hánajty tөө yajwiinwaanø'yijän, tөө højtsä nhaphájtämä ndeedyhájtámhajxy hánajty miayөөñä jim Egipto.

18 Mänitä wiingobiernä jim tiägөөy tuumbä Egipto-naaxooty. Cabä gobiernä miøjpädaacy nebiä José hánajty tөө tiuñän.

19 Mänit højtsä nhaphájtämä ndeedyhájtámhajxy wyiinhøhnä. Ja'a gobiernä jaduñ mäwiinhøhn. Mänit hajxy jiaamduunä chaachtuunä. Mänit hajxy yhanehmä hadsip coo yhuung hajxy yhöxtséénät yhöxcónät, ja'a naammiñ ja'a naammechpä, coo hajxy jaduñ ween yho'ogy.

20 Mänitä Moisés myiñguiahy. Yajxón jiaanč tehñ miaaxhuunghajty. Cabä Moisés yhöxtseñnä nebiä gobiernä hánajty tөө jia hane'emiän. Yu'uchä Moisés yaghijtä tägөөgp'o tögooty.

21 Coo Moisés hánajty hoy yu'uch quia'a hidaañnä, mänitä gobiernä tio'oxyhuungä Moisés yohbiaaty. Mänit yajtsocoy nebiä hamdsoo huungän.

22 Coo Moisés miøjpөөy, mänitä cuhdujt cøxiä yajwiinhixөөy nebiä egipcioshajxy hánajty quiuhdujthatiän. Jaanč tehñ jiajp jaduñ piädsөөmy. Jaanč tehñ yajxón hánajty quiapxy miädia'agy nebiä jajp nebiä najuөөbiän. Jaanč tehñ yhoj hánajty miähane'emy.

23 'Coo Moisés jiumøjt juxychägui'x yhabejty, mänit wyiinmaadiaacy coo ja'a miägunaax nøcxy quiuhixa'añ.

24 Jimä Moisés ja'a miägunaax hánajty tu'ug chaachtuñii ja'a egipcio-jäyá'ayäm. Coo Moisés jaduñ yhiixy, mänitä miägunaax ñäwaañ. Mänitä egipcio-jäyá'ay yagho'cy, ja'a hánajty mädsaačhtuumbä.

25 Paadiä Moisés jaduñ jiatcөөy, jaduñ hánajty tiajy miay coo miägunaaxhajxy hánajty tөө miäböcy coo Moisés hánajty tөө wyiinguexyii ja'a Diósäm coo miägunaax jaduñ yajnähwá'adsät. Pero cab hajxy jaduñ ñä'ä mäböjcy.

26 Cujaboom, jimä israelitahajxy hánajty nämetsc ñiguioxyii. Coo Moisés jaduñ yhiixy, mänit jia mänaañ coo hajxy ñiyhöxmadsoøjät. Mänit miänaañ: "Mägu'ughajpädojc, jue'e mijts jaduñ, mdu'ugcunaax mijts jaduñ. Cab jaduñ yhäxø'øj coo hajxy jaduñ mniguioxøjät."

27 Mänitä Moisés yhöxjahmä tu'jäyá'ay, ja'a hánajty mäjäda'agaambä. Mänitä Moisés ñämaayä: "Pøñ miič tөө xpiäda'agy coo højts miič xyhané'emät.

28 Nej, jaduñ miič mdaj mmaabiä cooč miič xyagho'ogaambä nej miičä egipcio-jäyá'ay häxөөy myagho'quiän."

29 Coo Moisés jaduñ miädooyy, mänit piäyø'cy. Mänit jim ñøcxy jäguem maa naax hánajty xiøhatiän Madiän. Mänit jim tiägөөy hadsänaabiä. Mänitä jäyá'ay wyiingpøjcy. Mänitä huung hajxy metsc piaaty.

30 'Coo Moisés hánajty jim tөө yhiñä Madiän juxychägui'xjumøjt, mänit jim tiägөөy wädijpä pactuum, jim mädooyy maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Sinaí. Mänitä Moisés yhiixy coo ja'a wädsats hánajty tioy. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguexxø'xy jøønhaajiooty. Tsajpootyp hánajty tөө chooñ.

31 Coo ja'a Moisés jaduñ yhiixy, mänit jaduñ jiaanč tehñ yagjuөөy. Mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy:

32 “Høøch Dioshajp. Høøchä Abrahamhajxy jecy xwyiingudsähgøøyy, møødä Isaac, møødä Jacob, ja'a miich jecy mhaphajt mdeedyhäjtäbä.” Mänitä Moisés tiägøøyy tsäyuuviä. Jaanč tehñ chähgøøby hänajty jaduñ. Cab hänajty jim ñä'ägä møjheeba'añ maa hänajty miägapxyiijän.

33 Mänitä Moisés ñämäáyyägumbä: “Jen yø'ø mgø'øg. Høøch nwiinduum miich yaa mdäna'ay.

34 Tøøch nhixy coočhä ngu'ughajxy jim jiaanč tehñ chaachpøcy Egipto-naaxooty. Tøøch nmädooy coo hajxy wyi'i jio'øy wyi'i xiuučh. Päädyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a ngü'ughøch nyajñähwa'ads nyajcuñwa'adsaamby. Miich jim nguexaamby Egipto nyajñähwaatspä”, nømä Dios miänaañ.

35 Mänitä Esteban jiaac mädiaacy:

—Tøø ja'a Moisés ja'a miädia'agy hänajty quia'a mäbójcäxä. Ja'a yhamdsoo miägunaaxhajxy hänajty tøø quia'a mäbøcy. Mänit hajxy miänaañ: “Pøn miich tøø xwyiinguexy coo mmøjhädat, coo mmähan'e'emät.” Hoyyä Moisés hänajty jaduñ tøø jia näma'ayii, mänitä Dios ja'a Moisés wyiinguejxy wiindsønñajpä maa ja'a quiu'ugän, coo hajxy jaduñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Ja'a Diosmoonsä ja'a Moisés jaduñ najtscapxøøyyä, ja'a hänajty tøø ñäguehxtø'xiäbä maa ja'a wädsats hänajty tiöyyän.

36 Mänitä Moisés ja'a hoy-yagjuøøñajaty pä may yajcähxø'cy jim Egipto-naaxooty. Mänitä miägunaax jim hoy wioobädsømy. Majatiä Moiséshajxy hänajty wiädity, yajcähxø'piä Moisés ja'a hoy-yagjuøøñajaty pä hänajty, møød jim maa ja'a Tsaptsmejiän, møød jim pactuum. Juxychägui'xjumøjt hajxy jim wiädijty pactuum.

37 Mänitä Moisés ja'a miägunaax ñämaayy: “Nébiöchä Dios tøø xwyinguexiän coo mijts nyajñähwá'adsät, jaanä jaduhñä Dios wiinghäna'c wyiinguexaambä, ja'a jaac miimbä ja'a jaac cahbä. Mijtsä mmägunaax jaduñ pädsømaamb. Naxiä miädia'agy hajxy mdehm quiudiüunät waambaty hänajty miäna'ana'añ”, nømä Moisés jecy miänaañ.

38 Hanäguixiä Moisés ja'a miägunaax jim miøødwiädijty pactuum, ja'a højts nhaphajt ndeedyhäjtäm. Coo hajxy jim miejch maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Sinaï, mänitä Diosmoonsä ja'a Moisés jim tu'ug miägapxy, ja'a hänajty jim tsohmbä tsajpooty. Mänitä Moisés ja'a Diosmädia'agy ñajtscapxøøyyä. Paady jaduñ ñajtscapxøøyyä, coo højts jaduñ xyajmänähgueegøøyyämät. Ja'a Diosmädia'agy, cab jaduñ mänaaxøø quiuhdägoyya'añ.

39 'Pero cabä Moisés ja'a miädia'agy hänajty yajtunáañäxä. Ja'a højts nhaphajt ndeedyhäjtämhajxy hänajty ca'a cudiunaamb. Jaduhñä jioot hajxy hänajty tøø piäda'agy coo hajxy hänajty wyiimbida'añ, coo hajxy hänajty jim ñøcxtägatsa'añ Egipto.

40 Jimä Moisés ja'a piuhya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Aarøn. Coo ja'a Moisés hänajty tøø ñøcxy tunmøjc, mänitä cu'ugä Aarøn hajxy ñämaayy: “Huuc tunä mayhajt, højtsä saandä mejtstägøøg hädiüunäc, jaduñ højts nwiingudsähgø'øwät. Je'e højts jaduñ xwyiinwöwäp. Ja'a Moisés, ja'a højts tøø xwioobädsømmämbä jim Egipto-naaxooty, cab jaduñ yajñajuø'øy neby jaduñ tøø jiaty tøø yhabety”, nømä Aarøn ñämaayyä.

41 Mänitä saandä hajxy yhädiuun wajhuunghähädiuunnaxy. Mänitä saandä hajxy tiägøøyy wiingudsähgøøbiä. Mänitä animal hajxy tiägøøyy yojxpä ja'a saandäcxpä. Mänitä saandä hajxy wyiinxoondaacy, ja'a hajxy hänajty hamdsoo tøø yhädiüñäbä.

⁴² Mänitä Dios ja'a tsaangu'ug piuhwaatsnä. Mänit ñähgueecnä, je'leguiøxpä coo ja'a xøø hajxy hänajty tøø tiägø'øyy wiingudsähgøøbiä møødä po'o møødä madsa'a. Hix, jaduñ jīm myiñ cujaay maa ja'a profeta jecy quiujahyyän:

Mijts Israelpäjäya'ay,

mānaa hajxy jecy mwäditiän pactuum juxychägui'xjumøjt,

ca'a yhøøchcøxpä ja'a animal hajxy mwi'i vojxy,

ca'a yhøøchä mijts xwyiingudsähgøøyy.

⁴³ Caj pues, ca'a yhøøchä.

Je'e hajxy mwiingudsähgøøyy ja'a saandä hänajty xøhajpä Moloc.

Je'e chajtøjc-hahädiuunxay hajxy mmädajnajxä, møødä saandä Renfán ja'a miadsa'ahahädiuunxay.

Hamdsoohaambiä saandä hajxy mhädiuun neby hajxy jaduñ mwiingudsähgø'øwät.

Coo hajxy jaduñ mjatcø'øyy, paady mijts nhøxquejxpädsøma'añ maa ja'a mhamdsoo naaxhajxiän.

Jäguem mijts nguexa'añ Babilonia-nänaxy.

Jaduñ jīm myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁴ 'Hoorä, mānaa højts nhaphajt ndeedyhåjtämhajxy jecy wiäditiän pactuum, carpa-tøbia'cä Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyy. Tsajtøjcä carpa-tøyy hajxy hänajty wia'añ. Hoy ñä'ä majatiä carpa hajxy hänajty ñä'ä tøy. Jaduñhä carpa-tøyy hajxy yhädiuun nebiä Dios ja'a Moisés ja'a hijxtahñd jecy yaghiixiän coo jaduñ piahädiünät.

⁴⁵ Ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhåjtämhajxy, ja'a hajxy jaac pühwäbä jaac hi'cäbä, tehngahnä cuhdujt hajxy hänajty jiaac panøcxy coo ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyy carpa-tøbia'c. Jaduñ hajxy hänajty jiaac paduññä mānaa ja'a Josué hajxy jīm wioonøcxyiijän wiinghagajpt maa ja'a wiingjäya'ayhajxy hänajty chäna'ayän. Coo ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhåjtämä naax hajxy ñädägøøyy tsiptuumbä, ja'a Dioscøxpä hajxy miäjädaacy. Ja'a miädsiphajxy, cøjxä ñaax hajxy yhøxpäyø'øgy. Y coo ja'a David cujecy tiägøøyy gobiernähajpä, je'enä ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhåjtämä cuhdujt hajxy hänajty jiaac paduñ coo ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyy carpa-tøbia'c, ja'a hajxy hänajty tøø jiaac tehñ piü'uyäbä, ja'a hajxy hänajty tøø jiaac tehñ yhi'iguiäbä.

⁴⁶ Ja'a David, jaanç tehñ quiumaabiädsøøm jaaya'ay maa ja'a Diosän. Mänitä David ja'a Dios cuhdujt miäyujwaañ coo ja'a tsajtøjc yhädiünät maa ja'a Jacob yhap yhoc ja'a Dios hajxy jaduñ pia'yá'axät.

⁴⁷ Ca'a Diavitä ja'a tsajtøjc hädiuun ja'a Dioscøxpä. Ja'a David ja'a yhuung Salomón, je'edsä tsajtøjc jaanç hädiuun.

⁴⁸ Pero ja'a Dios tsajpootypä, cab jaduñ tiehñ yhity tsajtøgooty, ja'a jäya'ayhajxy yhädiuumbiä. Jaduñhä profeta tu'ug jecy quiujahy coogä Dios miänaañ:

⁴⁹ Høøch Dioshajp. Yaaç nhäña'ay tsajpootyp.

Yaaç nmähane'emy. Jiiby naaxwiin, jiibyhøchä ndecy nyaghity.

Cábøchä tøjc nyajmaajiaty maaç nbóo'xät. Cab jaduñ yhahixø'øyy coo mijtsä tøjc xquiøjät.

Tiichä tøjc jaduñ nnä'ä wá'anät.

⁵⁰ Haa ca'a, høøch cøxiä tøø nhuuc hädiuumbä mäduhñtiä yaa tsajpootypä møød jiiby naaxwiin, nømä Dios miänaañ.

⁵¹ Mänitä Esteban jiaac miänaañ:

—Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, jaanč tehñ quiuhxex hajxy hijty, nebiä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpän. Jaanä jaduñ mijtspä, caj mijtsä Diosmädia'agy mmäbøgaambä. Høxtä Diosh-espíritupaady hajxy jaduñ homiänaajä mmädsiphaty.

⁵² Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, quiøxy jaamduun quiøxy tsaächtiuun ja'a profetadøjc hajxy jecy, ja'a Dios hänajty tøø wyiin-guéxiäbä coo ja'a mädia'agy hajxy yajwá'xät coogä Dios ja'a yHuung hänajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a pojpa cädieey ca'a møødpä. Høxtä yagho'cä ja'a profetadøjc-hajxy jaduñ. Y coo ja'a Dios yHuung yaa jiaanč cädaacy, mänit mijts mgøøyejcy coo yagho'ogøøjät.

⁵³ Coo ja'a Dios ja'a Moisés cuhdujt jecy miooyy, ja'a Diosmoonsä ja'a Moisés najtscapxøøyyä, ja'a jim tsohmä tsajpootyp, mänit mijtsä mhapä mdeedy ja'a cuhdujt hajxy jaduñ mioodiägajtsä. Hoyyä Diosmoonsä ja'a cuhdujt hajxy jia yejcy, cab hajxy jaduñ mgudiñ —nømä Esteban miädiaacpädøøyy.

⁵⁴ Coo ja'a teedywiindsøn hajxy jaduñ miädooyy nebiä Esteban hänajty miädia'aguiän, mänitä Esteban hajxy jaduñ jiaanč tehñ miäjootma'ty. Høxtä tøøtsädajp hajxy hänajty.

⁵⁵ Pero cabä Esteban jaduñ ñä'ä møjpädaacy. Hiñ, miøødhajpiä Esteban ja'a Dioshespíritu hänajty. Mänitä Esteban yuughee'py tsajpootyp. Mänit jaduñ yhiixy coo jim jiaanč tehñ yajxonä maa ja'a Dios yhäña'ayän. Mänitä Jesús jaduñ yhiixäbä coo jim yhäñaabiä maa ja'a Dios ñähmøjcän yhahooyhaamby.

⁵⁶ Mänitä Esteban miänaañ:

—Huug hiñ hajxy. Jadúñhøchä tsajt nhiixy nebiä hawa'adspän. Xiñä Jesucristo yhäña'ay Diosñähmøjc maa yhahooyhaampiän.

⁵⁷ Mäduhñtiä jäya'ayhajxy hänajty yhamädoowhity, mänit hajxy ñidiaatsmo'xä; haa ca'a, cab hajxy hänajty tehngahnä miädowaannä nebiatiä Esteban hänajty miädia'agy. Mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä møcjaty. Mänitä Esteban yajmujcä.

⁵⁸ Mänit yajnøcxä cajtpa'a hadsip. Ja'a häna'cä Esteban hajxy hänajty tøø ñähwaambétiäbä, mänitä jiocxwit hajxy nägøxiä yhøxchijy. Jimä høxcujc-häna'c hänajty tu'ug piadäna'ay, ja'a hänajty xøhajpä Saulo. Mänitä Saulo ñämaayyä coo ja'a jiocxwithajxy cwieendähájtäxät. Mänitä Esteban tiägøøyyä ca'adshó'cäbä.

⁵⁹ Jimä Esteban hänajty quia'adsho'ogyii, mänit tiägøøyy Diospa'yaaxpä. Mänit miänaañ:

—Wiindsøn Jesús, tunä mayhajt, høøch njuøhñdy jim wiingpøjcäc tsajpootyp.

⁶⁰ Mänitä Esteban jiyicädaacy. Mänit møc yaaxy:

—Dios, ca'a jaduñ mmøjpäda'agy nébiøch yøø häna'c xchaaächtiñän, hoy jia møjpoj jia møjcädieeyä.

Coo ja'a Esteban jaduñ jiaac tehñ quiapxy, mänit yho'nä.

8

¹ Y ja'a Saulo, quiumaayy je'eduhñ coo ja'a Esteban yagho'cä.

Ja'a mänitxøøbä ja'a mäbøjpädøjc-hajxy tiägøøyyä jaamduun tsaächtiñänä jim Jerusalén. Mänit hajxy xii yaa ñøcxøøyy. Näje'e hajxy miähmøøyy Judea-naaxooty wiinduhmyhagajpt. Näje'e hajxy ñøcxøøbiä Samaria-naaxooty. Jagooyyä ja'a apóstolädøjc-hajxy jim jiaac mähmøøyy Jerusalén.

2 Mänitä dijuuntä Esteban hoy yajnaaxtägø'oyii. Näje'e jäya'ayhajxy hoy miäyajnaaxtägø'oy, pønjatiä hojioot hänajty møød. Hoyhoyyä Esteban ñäjøoyy ñäxuu'tsä.

3 Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mäbøjpädøjc hänajty jiaamduñ chaächtiuñ wi-induhmyhagajpt. Høxtä jäya'adiøgootypaadiä Saulo hänajty tiägø'oy. Pønjaty hänajty yajpaatp tiøgooty, mänit hajxy hänajty yhøxwich yhøxwooñii, ja'a ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc.

4 Y ja'a mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø chøofñäbä Jerusalén, je'enä ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tehngahnä yajwa'xy ja'a Jesúsøxpä, majaty hajxy hänajty wiädity.

5 Høxtähmädsä craa Felipehajpä, coo jim chohñ Jerusalén, mänit jim ñøcxy Samaria-cajptooty. Coo jim miejch, mänit jaduhñ tiägøoyy mädiaacpä ja'a Jesúsøxpä, coo hänajty je'e Dyiosquexiä.

6 Mayyä jäya'ayhajxy hänajty yhamugø'oy mädia'agyhämädoowhijpä waambatiä Felipe hänajty miäna'añ. Madiu'u ja'a Felipe hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty yajcähxø'ogy, paadiä miädia'agy hänajty jiaanč tehñ yhamädoowhijtäxä.

7 Pønjatiä haxøøgpä ca'a hoybä hänajty møød, mänit hajxy nämay pia'amnajxy. Yäaxäp jójcäbä haxøøgpä ca'a hoybähajxy hänajty piädsømy. Jaduhñä cø'omucypiä tecymiucypiähajxy hänajty miøcpøjpä møødä tecymia'adpähajxy.

8 Paadiä cu'ughajxy hänajty jiaanč tehñ xioonda'agy jim Samaria.

9-11 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Simón. Tøø ja'a magia-wiinnmahñdy hänajty jejcy tiuñ jim Samaria. Tøø ja'a Simón ja'a jäya'ay hänajty jim may jiaanč tehñ wyiinhøøñ. Jaduhñä Simón hänajty ñiñänømyii cooc tyijy jiaanč tehñ miøj jiaanč tehñ jiaančhä, je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a magia hänajty jiaanč tehñ jiaty. Madiu'u ja'a Simón ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty jiaanč tehñ yajcähxø'ogy, paadiä miädia'agy hänajty jiaanč tehñ miäbøjcäxä nägøxiä høxtä ja'a møjtøjcpaady:

—Yøø Simón, jue'eda'a yøø, Dioswiinguexiäda'a yøø, paadiä møcmäjaa jaduhñ jiaanč tehñ miøødä.

Jaduhñä Simón hänajty ñänømyii ja'a cú'ugäm.

12 Jaduhñä Felipe hänajty yajnähiø'oy coogä Dios yhane'emy ja'a miøcmäjaahaam, møød coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Mänitä jäya'ayhajxy may miäbøjcy näya'ay nädo'oxy. Mänit hajxy nägøxiä hoy ñäbety.

13 Y ja'a Simón, miäbøjc je'eduhmbä. Mänit hoy pianäbejpä. Mänitä Simón ja'a Felipe tiägøoyy møødwädiä. Yagjuøøbiä Simón hänajty nebiä Felipe ja'a hoy-yagjuøøñäbä hänajty yajcähxø'øguiän.

14 Y ja'a apóstoldøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø miähmø'oyäbä Jerusalén. Mänit hajxy miädoyhajty coogä cu'ug ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø jiojppøgø'oy jim Samaria. Mänitä Pedrohajxy jim quiejxä møødä Juan.

15 Coo hajxy jim miejch Samaria, mänit hajxy tiägøoyy Diospa'yaaxpä ja'a mäbøjpädøjcøxpähajxy, weenä Dioshespíritu hajxy nägøxiä yhadägø'oy jioottägø'oyii.

16 Hix, cahnä Dioshespíritu hänajty pøn yhadägø'oy jioottägø'oyii. Tøø hajxy hänajty jia näbety ja'a Jesúsøxpä. Cahnä hajxy hänajty miädoyhatyñä ja'a Dioshespíritucøxpä.

17 Coo ja'a Pedrohajxy Dyiospa'yaaxpādøøyy møødä Juan, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy quiø'ønähxajjä. Mänit hajxy yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm.

18 Y ja'a Simón, coo jaduhñ yhiixy, mänitä Pedro xädø'øñ hajxy jia yajmähawaanøøyyä.

19 Mänitä Simón miänaañ:

—Høøch yø'ø mäjaa jaduhmbä yaghabøjcäc. Hix, cooch pøñ jaduhñ ngø'ønähxajät, tehñ jiaduhñ je'e yhadägøøyy jioottägøøyyäbät ja'a Dioshespíritäm.

20 Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Coo miich jaduhñ mwí'i tiajy mwí'i miay coo højts miich ja'a Diosmäjaa nyaghabøgät juyhaam, paady miichä Dios xyajcuhdägøyya'añ møødä mxädø'øñ. Hix, ñä'ä yejpiä Dios jaa miäjaa jaduhñ, caj pøñ yajmädøogy.

21 Caj miich cuhdujt mnä'ägädä møødä coo højts miich ja'a Diostuunng xmiøødtunät, je'eguiøxpä coo miichä mwíinmahñdy quia'a nä'ägädä hoyyä ja'a Dioscøxpä.

22 Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgwiinmahñdy jaduhñ. Jímbädä Dios xñä'ä mämée'xät coo mmänuu'xtá'agät.

23 Tøøch miich nhøxcapy coo miichä mhaa mjoot jiaanç tehñ yhaxøøgä, møød coo miich haxøøg mjaanç tehñ tiajy mjaanç tehñ miay mjoodooty mgopcooty.

24 Mänitä Simón yhadsooyy:

—Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc Diospa'ya'ax hajxy ja'a høøchcøxpä, jadúhñhøchä Dios xquia'a yajcumädówät nébiøch hajxy tøø xyajmøødmädia'aguiän —nømä Simón miänaañ.

25 Jímä Pedrohajxy hánajty jiaac capxy jiaac mädia'agy ja'a Jesúsøxpä møødä Juan, nebiaty hajxy hánajty tøø yhamdsoo yajnähixø'oyii ja'a Jesúsäm. Mänit hajxy wyiimbijnä, mänit hajxy jím ñøcxtägajch Jerusalén näguipxy møødä Felipe. Tu'haamnøcxpä, nøødánáayyap tu'udánáayyap hajxy hánajty ñøcxy. Majatiä cajpthuung jím Samaria-naaxooty, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hánajty yajwa'xy nebiä cu'ugä piojpä quiädieeybä ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

26 Coo hajxy jím quioo'ty Jerusalén, mänitä Felipe ja'a Diosmøonsäm tu'ug ñämaayyä, ja'a jím tsohmbä tsajpootyp:

—Nøcxø'ow jím jøømboj mänajpä. Ja'a møjtu'u mbanøcxäp, ja'a jím nøcxpä maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Gaza.

Ja'a møjtu'u jaduhmbä, pactuum jaduhñ ñøcxø'oy.

27-28 Mänitä Felipe jiaanç tu'ubøjcy. Ja'a tu'haamnøcxpä, mänitä Felipe ja'a jäya'ay tu'ug piaaty, ja'a hánajty tsohmbä Etiopía. Tøø jaaya'ay hánajty yhoy Jerusalén Dioswiingudsähgøøbiä. Quiajptooty hánajty ñøcxnä. Eunuco je'e. Møjtuunng hánajty jím miøød maa ja'a ñaax maa ja'a quiajptän. Xädø'øñgwieendähajpä hánajty jím tiuumby. Ja'a reina mioonsä hánajty je'eduhñ, ja'a hánajty jím mähanehmbä Etiopía. Carretajooty jaaya'ay hánajty ñøcxy nocyhee'päp. Jue'e hánajty quiapxyp, ja'a nocy ja'a Isaiás jecy quiujähyyäbä, ja'a jecy tuunäbä profeta.

29 Mänitä Felipe ñämaayyä ja'a Dioshespíritäm coo jím miøjwá'agät carretawiinduum.

30 Coo ja'a Felipe jím jiaanç møjwa'cy carretawiinduum, mänitä Felipe miädøoyy coo ja'a Etiopíabä jäya'ay ja'a nocy hánajty quiapxy, ja'a Isaiás jecy quiujähyyäbä. Mänitä Felipe jaaya'ay miäyajtøøyy:

—Nej, mwiinjuøby miich jaduñä nebiaty mgapxiän.

³¹ Mänitä jaaya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nwiinjuø'y. Cábøch pøn nmøødä pøñhøch jaduñ xquiapx-tóowäp.

Mänitä Felipe ñämaayä coo jim piédät carretajooty, coo jim yhøxtá'agät maa ja'a Etiopíabä jáya'ay ñähmøjcän.

³² Jaduñä jaaya'ay hänäjty quiapxy:

Hadsipä mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a yagho'taactän, jaduñ nebiä meeg yajnøcxyijän maa ja'a yagho'taactän.

Cabä mähdiøjc waamb ñä'ägädä capxy;

jaduñ hamoñ yhiyty nebiä meeg hamoñ yhitiän coo ñähme'xyii.

³³ Hochähdiuunnä ja'a mähdiøjc yagho'cä.

Cab jaduñ pøn ñähgapxtuuty.

Cabä ñøøxä miajc miøødhajty; hix, tøø ja'a jiugyhajt hänäjty yaa quiøjxnä hädaa yaabä naaxwiin.

³⁴ Mänitä Felipe ñämaayä:

—Tuñä mayhajt, høøch huuc hawáanäc, coo ja'a Isaiás jaduñ jecy quii-jahy, pøn jaduñ miädiaac, wiingjäya'ay tøgä je'eguiøxpä —nømä Etiopíabä jáya'ay yajtøoyy.

³⁵ Mänitä Felipe tiägøoyy capxtøøbä waambaty hänäjty jaduñ miädia'agytiägø'y. Mänit miädiaacy ja'a Jesúscøxpä, coo hajxy hoy xñähho'túutäm.

³⁶ Weeñtiä hajxy jaduñ jiaac yohy carretajooty, mänitä nøø hajxy piaaty. Mänitä Etiopíabä jáya'ay miánaañ:

—Xii nøø. Nej, cab jaduñ yhahixø'yä cooth nnäbétädä.

³⁷ Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Hahixøby jaduñ pø tøyhajt jaduñ mmäbøcy hamuumdu'joot.

Mänitä Felipe yhadsoowä:

—Nmäbøjpiøch jaduñ coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

³⁸ Mänitä Etiopíabä jáya'ay ja'a carreta yajyajtánaaxiøjpä. Mänitä Felipehaxxy nämetsc quiarretamänajcy, møødä Etiopíabä jáya'ay. Mänit hajxy nämetsc ñøødägøoyy. Mänitä Etiopíabä jáya'ay ñäbejty.

³⁹ Coo hajxy ñøøbädsøømgumbä, mänitä Felipe wiingtuum yajnøcxä ja'a Dioshespíritäm. Cabä Felipe yhijtägájtänä ja'a Etiopíabä jáya'ayäm. Xoondáacäp ja'a Etiopíabä jáya'ay ñøcxnä.

⁴⁰ Y ja'a Felipe, mänit jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Azoto. Mänit tiägøoyy wädijpä cajpt-cajpt. Yajwa'xypä Felipe ja'a Diosmädia'agy hänäjty nebiä cu'ugä piojpä quiädieeybä ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänit jim miejch Cesarea.

9

¹ Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mäbøjpädøjc hänäjty yhadsähgø'y yhajuø'y coo hajxy hänäjty yagho'oga'añii, pønjaty hänäjty mäbøjp ja'a Jesúscøxpä. Coo ja'a Saulo hänäjty jaduñ tehngahnä jia wi'i miähadsähgø'owa'añ, paady jim ñøcxy maa ja'a teedywiindsønän.

² Mänitä Saulo cuhdujt miooyyä nocyhaam coo jim ñøcxät Damasco, coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jim yhøxta'awøøjät wiinduhmçhajtøjc, majatiä judioshajxy hänäjty yhamugø'yän. Jaduñä Saulo hänäjty tiajy miay coo

ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim nøcxy chuma'añii Jerusalén, ya'adiøjca tio'oxiøjca.

³ Mänitä Saulohajxy tiu'ubøjcy møødä jiamiøød nämetsc nädägøøg. Ja ween hajxy hänajty jim quia'a mech Damasco, mänitä Saulo jøøn møc quihja-jcädaacä wäditiä. Tsajpootypä jøøn choñdaacy.

⁴ Mänitä Saulo quidaaay. Mänit miädooy coo jäya'ay hänajty tu'ug quiapxy: —Saulo, Saulo, tiich miich jaduhñ coo xwyi'i miädsibøøy.

⁵ Mänitä Saulo yajtøøyy:

—Wiindsøn, pøn miich jaduhñ.

Mänit yhadsoowä:

—Jesushøch høøch. Høøch miich jaduhñ xwyi'i miädsibøøby. Cooth miich jaduhñ xwyi'i miädsibøøy, hamdsoo miich jaduhñ mniçhaačhtiuñii.

⁶ Tsähgøøyy tsäyúuyäbä Saulo yajtøøgumbä:

—Wiindsøn, neby yahixøøy njatcø'øwädøch.

Mänit yhadsoowägumbä:

—Pädø'øg, nøcx cajptooty. Jim häna'c xyhawäänät nej njatcø'øwät.

⁷ Y ja'a Saulo jiamiøødhajxy, coo hajxy jaduhñ miädooy nebiatiä Saulo hänajty tøø miägaxyijän, jaanč tehñ chähgøøyy hajxy jaduhñ. Hiç, cab hajxy pøn yhiçxy. Høxtä hahuum høxtä hawiinds hajxy miähmøøyy.

⁸ Mänitä Saulo jiaanč tänaayyø'cy. Coo jaduhñ jia wiindøø'xy, cab jaduhñ tii yhiçxy. Hiç, tøø hänajty wyiinxooč. Coo hajxy jaduhñ tiu'ubøjtägajch, wichhaamä Saulo jim yajmejtsä Damasco.

⁹ Tägøøgxøø ja'a Saulo jim yhiçty wiinxoods Damasco. Ni quia'a cay ni quia'a hu'ugy hänajty tii.

¹⁰ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Damasco, ja'a hänajty xøhajpä Ananías. Tøø ja'a Diosmädia'agy hänajty miäböcy. Mänitä Ananías ja'a Jesús wyiinhijxy haguma'ayhaam. Mänitä Ananías miägaxä:

—Ananías.

Mänit yhadsooyy:

—Wiindsøn, chaach høøch, tisän.

¹¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pädø'øg. Nøcx jim maa ja'a møjtu'u jaduhñ xiøhatiän Tødiu'u. Jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay, ja'a xøhajpä Judas. Jimä craa tu'ug yahahity, ja'a xøhajpä Saulo. Jim je'e choñ maa ja'a cajpt xiøhatiän Tarso. Diospa'yaaxp jim jadunajtä maa ja'a Judas tiøjcän. Coo jim mmédsät, mänitä Saulo myajtøwät.

¹² Tøø miichä Saulo xwyiinhixy haguma'ayhaam coo miich hoy mnähdoñ, jaduhñ yhiçtägätsät.

¹³ Coo ja'a Ananías jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Wiindsøn, tøøch jaduhñ mayhooc nmädoyhaty nebiä craa Saulo naxy jiatcøøy jim Jerusalén. Naxiägä mäbøjpädøjc-hajxy jim jiaamduñ chaačhtiuñii, ja'a miichä mmädia'agy hajxy xmiäböjcabä.

¹⁴ Jaduhñhøch tøø nmädoyhajpä coogä cuhdujt jim miooyyä coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy yaabä yajnøcxøøjät jim Jerusalén, coo hajxy jim chüumäbät, pønjayt miich jaduhñ yaa xquiapxpaatp. Ja'a teedywiindsønä cuhdujt hajxy jaduhñ yejç. Hoorä, tøø ja'a Saulo yaa miejtsnä Damasco —nømä Ananías miänaañ.

¹⁵ Mänitä Jesús ja'a Ananías ñämáguiumbä:

—Tsógäm, nõcx cudiún nébiõch miich tøø nhane'emiän. Tøøchä Saulo nyanjähdijy coo miädiä'agät ja'a høøchcøxpä jim maa ja'a israelitahajxiän, møød jim maa ja'a ca'a israelitahajxypän, møød jim maa ja'a guobiernähajxiän.

16 Høøchä Saulo nyajnähdiämbby mäduhñtiä jaduñ yhahixø'øy chaachpógät ja'a høøchcøxpä.

17 Mänitä Ananías jiaanč nõcxy maa ja'a Saulo hänajty tøø miejsta'aguiän. Coo ja'a Ananías tiõjtägøøyy, mänitä Saulo quio'õnähgäpä. Mänit ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä Saulo, ja'a Jesús miich jaduñ jim mhijx tu'haammiimbä. Jaayä'ayhõch jaduñ yaa tøø xquiexy nej miich jaduñ mhijxø'tägätsät hoy. Y jaduñ miichä Dioshespõritu xyhadägø'ow xjiootägø'owät.

18 Tuunä ja'a Ananías jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitiä Saulo wyiingahduutä nebiä tsaamghacän. Mänitä yhjixø'tägajch. Mänit tiänaayyø'cy. Mänit hoy ñäbety.

19 Mänit quiaayy yhuucy. Møcpøjc je'e jaduñ. Mänit jim jiaac mähmøøyy mejtsxøø tægøøgxøø Damasco maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän.

20 Mänitä Saulo tiägøøyy mädiä'agy-yajwa'xpä wiinduhmčhajtøjc jim Damasco maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Jaduñ hänajty miädiä'agy coogä Jesús Dyioshuungä.

21 Põnjaty ja'a Saulo miädiä'agy hänajty hamädoowhijtäp, jiaanč tehñ jagjuøøby hajxy hänajty jaduñ nebiä Saulo hänajty miädiä'aguiän ja'a Jesúsøxpä. Mänit hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Yøø craa Saulo, jue'e yøø, yøø ja'a mäbøjpädøjc jim wi'li miädsibøøby Jerusalén, põnjatiä Jesús capxpaatp. Paady yøø yaa tøø piejpä Damasco coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy yaa miäjtsäbät, møød coo hajxy jim yajnøcxøød Jerusalén hadsip, jaduñ hajxy jim nõcxy quio'øyegyii maa ja'a teedywiindsõnhajxiän —nõmä Saulo ñänøõmä.

22 Y ja'a Saulo, tehngahnä hänajty hamøj jootmøj jiaty coo ja'a tsaanä cu'ug hänajty yajwiinxiic yajwingapxø'øy coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Jaanč tehñ homiäbøjnä hänajty miädiä'agy. Y ja'a judiõshajxy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Damasco, cabä Saulo hajxy hänajty hoy quiapxhaduga'añ, je'eguiøxpä coo Saulo hänajty miädiä'agy hamøj jootmøj.

23 Cujecy, mänitä judiõshajxy jim yhamøøyy. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuun coogä Saulo hajxy hänajty yagho'oga'añ.

24 Xøømdsuhmä Saulo hänajty miäxojna'ayii mäduhñjatiä tægø'owøødiaactän maa ja'a Damasco-cajpt jiuuhmu'utswädiän. Mänitä Saulo jaduñ miädoyhajty cooc hänajty yagho'oga'añii.

25 Mänitä mäbøjpädøjcä Saulo hajxy coods piädaacy mõjcatchjooty. Mänit hajxy quihdøõñajxy maa ja'a cajpt hänajty piquiä yhamuudsø'oguiän. Jaduñdsä Saulo piäyø'cy.

26 Coo Saulo jim chohñ Damasco, mänit jim ñøcxtägajch Jerusalén. Coo jim quioo'ty, mänit jim nõcxøøyy maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän. Pero je'enä ja'a Saulo hajxy hänajty nägøxiä jiaanč tehñ chähgø'øy. Hix, cab hajxy hänajty ñajuø'øy pø mäbøjp hänajty je'ebä.

27 Jimä mäbøjpä hänajty tu'ug xiõhaty Bernabé. Je'e mäbøcypiä, cab hänajty chähgø'øy. Mänitä Bernabé ja'a Saulo wioonøcxy maa ja'a apóstoldøjc-hajxiän. Mänitä Bernabé ja'a apóstoldøjc yajmøødmädiacy coogä Saulo ja'a Jesús hänajty tøø wyiinhixy tu'haamnøcxpä jim Damasco-mäwiingõñ, møød coogä Jesús ja'a Saulo jim miägapxy, møød

coogä Saulo tiägøøyy mädiaacpä hamøj jootmøj jim Damasco ja'a Jesúscøxpä. Jaduhnä Bernabé ja'a apóstoldøjc yajmøødmädiaacy ja'a Saulocøxpä.

²⁸ Mähmøøyy ja'a Saulo jim Jerusalén. Mänitä Saulo ja'a apóstoldøjc tiägøøyy møødwädijpä. Mänitä mädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä ja'a Jesúscøxpä hamøj jootmøj.

²⁹ Jimä judiøshajxy hänajty näje'e, hagriego hajxy hänajty yhayuuc-hajpy. Mänitä Saulo tiägøøyy møødyajcapxiøøbiä ja'a Jesúscøxpä. Pero cabä judiøshajxy jaduhn yhojiäwøøyy. Mänit hajxy wyiinmaayy coo ja'a Saulo hajxy yaghó'ogät.

³⁰ Coo ja'a mabøjpädøjc-hajxy jaduhn miädoyhajty coogä Saulo hänajty yagho'oga'añii, mänitä Saulo hajxy miøødnøcxy jim Cesarea. Coo hajxy jim miejch, mänitä Saulo hajxy quiejxtägajch Tarso.

³¹ Mänitä tsip jaduhn yhamaadiujnä ja'a mabøjpädøjcøxpähajxy, mäduhnjaty hajxy hänajty xii yaa chäna'ay, møød jim Judea, jim Galilea, jim Samaria. Tehngahnä møcmäjaa hajxy hänajty mio'oyii jøjwidsø'ø ja'a Dioshespíritäm, paady hajxy hänajty jabom-jabom miayø'øy.

³² Y ja'a Pedro, wiinduhmçhajtøjc hänajty wiädity mäduhnjatiä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chäna'ay. Mänit jim ñøcxøøbiä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Lida. Jimä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chänaabiä.

³³ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay, ja'a hänajty xøhajpä Eneas. Tuctujcumøjt hänajty tøø piøgyii. Jue'e hänajty je'e, cø'ømucy tecymiucy. Coo ja'a Pedro jim miejch Lida, mänit jim ñøcxy maa Eneas tiøjcän.

³⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Eneas, ja'a Jesucristo miiçh xyajmøøcpøgaamb. Pädø'og. Pädit yø'ø mgøjxt.

Tuunä ja'a Eneas jaduhn ñä'ä nämaayy, mänitiä jiaançh pädø'cy.

³⁵ Mäduhñtiä jäya'ayhajxy hänajty chäna'ay jim Lida møød jim maa ja'a joy hänajty xiøhatiän Sarón, coo hajxy jaduhn miädoyhajty coogä Eneas hänajty tøø pia'amnaxy, mänitä Eneas hajxy nägøxiä hoy yhixy coo tøø jiaançh møøcøcy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy mabøjpä ja'a Jesúscøxpä. Mänitä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixøøñä.

³⁶ Jimä tajiäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jope. Tabita ja'a tajiäya'ay hänajty xiøhaty arameo-ayuuuc-haamby. Hagriego-haamby, jue'e hajxy hänajty tyijy Dorcas. Jaduhn miädia'agytiägø'øy "Gacela." Hoorä, ja'a Dorcas, miäbøjpiä Diosmädia'agy hänajty je'e, paadiä häyooädøjc hänajty naxy piuhbety, pønjaty hänajty tii yajmaajajp. Jaançh tehñ yhooyä Dorcas hänajty jiäya'ayhaty.

³⁷ Mänitä Dorcas pia'ambejty. Mänit yho'cy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy yajtsiiyy. Mänit hajxy hoy piäda'agy cøxp nähbettøgooty.

³⁸ Jim Jope, wiingón hänajty jim Lida maa ja'a Pedro hänajty yhitiän. Hoorä, ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty jim tsänaabiä Jope, coo hajxy jaduhn miädoyhajty coogä Pedro hänajty jim wiädityñä Lida, mänitä cugapxy hajxy metsc quiejxy coo Pedro paquiä yhuuc nõcxät jim Jope maa ja'a Dorcas hänajty tøø yho'oguiän.

³⁹ Mänitä Pedro jiaançh panøcxy. Coo hajxy jim miejch Jope, mänitä Pedro wioonøcxä nähbettøgooty maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hänajty wyijtsna'ayän. Piquiä ja'a yaamgto'oxy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty tøø piäda'agy. Wi'i jiøøby wi'i xiuu'tsp hajxy hänajty. Mänitä Pedro ja'a wit tucxy yaghijxä mädyijjatiä Dorcas hänajty tøø yhädiuñ.

40 Mänitä Pedro ja'a jäya'ay nägøxiä yhøxquejxpädsøømy. Mänitä Pedro jyjicädaacy. Mänit Dyiospa'yaaxy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay wyiinhee'ppejty. Mänit miänaafi:

—Tabita, pädø'og.

Mänitä Dorcas wyiindøø'xø'cy. Coö ja'a Dorcas ja'a Pedro yhiixy, mänitä Dorcas yhänaayø'cy.

41 Mänitä Pedro ja'a Dorcas wyidsø'cy. Mänitä Pedro ja'a mäbøjpädøjc quiyuaxøøyy tøgooty møødä yaamgto'oxy. Coö hajxy tiøjtägøøyy, mänit hajxy yhiixy coö ja'a Dorcas hänajty tøø jiuypjiojñä.

42 Mänitä mädia'agy paquiä wia'xy jim Jope cooc jaduhñ tøø jiuypjio'cy. Mänitä jäya'ayhajxy may jiaančh mäbøjcy ja'a Jesúsøxpä.

43 Mänitä Pedro jim jiaac mähmøøyy Jope maxiøø. Jim hänajty miejtsta'agy maa ja'a Simón tiøjcän, ja'a wajhacyajtøøtspä.

10

1 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Cesarea, ja'a hänajty xøhajpä Cornelio. Soldado-wiindsøn hänajty tiuumby. Italia ja'a soldadohajxy hänajty chooñ. Nämayyä soldadohajxy hänajty jim yhity Cesarea.

2 Hoyyä Cornelio ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'oy møødä yhuung møødä tio'oxy. Hojiootä Cornelio hänajty jiaančh tehñ miøød. Naxiä judioshajxy hänajty piuhbedyii xädø'øñhaam, ja'a hajxy hänajty häyoobä. Jabom-jabomä Cornelio hänajty Dyiospa'ya'axy.

3 Mänacyxiøø hänajty jaduhñ, jimä Cornelio hänajty tiuñ xiaxy tøgooty, mänitä Diosmoonsä tu'ug näguehxtøø'xy maa Cornelio hänajtiän. Tsajpootyp ja'a Diosmoonsä hänajty tøø chohnda'agy. Mänitä Diosmoonsä ja'a Cornelio nämaayy:

—Cornelio.

4 Coö ja'a Cornelio ja'a Diosmoonsä jaduhñ yhiixy, chähgøøyy jaduhñ. Jejcy-juøøby miähee'pnaayy. Mänit miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, tii mdsojpy.

Mänitä Diosmoonsä yhadsooyy:

—Xquiumaaby miichä Dios jaduhñ coö miich tehngahnä mba'ya'axy, møød coö miichä häyoobäjäya'ay naxy mbuhbety.

5-6 Jim Jope, jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay mejypia'a, ja'a xøhajpä Simón. Jue'e Simón tiuunghajpy, wajhacyajtøøtsp. Jimä craa tu'ug yhähäña'ay maa ja'a Simón tiøjcän. Mejtstu'u ja'a craa xiøø, Simón møød Pedro. Jimä cugapxy mejtstägøøg mguéxät Jope, weenä Pedro jaduhñ nøcxy näma'ayii cooc miich yaa miñ xquiuhixy. Jaaya'ay jaduhñ xyhawäänäp tii miichä Dios xyajmädsøjpy coö mgudiünät —nømä Diosmoonsä miänaafi.

7 Coö ja'a Diosmoonsä wyiimbijnä, mänitä Cornelio ja'a mioonsä metsc quiyuaxøøyy møødä soldado tu'ug. Dioswiingudsähgøøbiä soldado hänajty. Miøødnijiootpäatäbä Cornelio ja'a soldado hänajty.

8 Mänitä Cornelio quiøxy yajmøødmädiaacy waambaty hänajty tøø näma'ayii ja'a Diosmoonsäm. Mänitä Cornelio ja'a mioonsä jim quiejxy Jope nädagøøg møødä soldado.

9 Cujaboom cujyxiøø, jim hajxy hänajty tiu'uyo'oyñä. Ja ween hajxy hänajty jim quia'a mech Jope. Y ja'a Pedro, mänit jim wyiimbejty tøjnähgøxp Diospa'yaaxpä.

10 Jaančh tehñ yähó'cäbä Pedro hänajty. Jaguiay hänajty je'eduhñ. Jimä quiaay hänajty yaghoyøøyyäxä. Mänit jaduhñ wyiinhiixy

11 coo ja'a tsajt hánajty tøø yhawa'ath. Mänit jaduñ yhişxy coo tii jaduñ quiuhdøøñaxyii nebiä poobwit crutypan. Mädaaxc-hitä poobwit hánajty xiojtsø'øguiä. Jaduñ hánajty miänooñna'ay.

12 Madiu'u animalhajxy hánajty jim quiähxø'øgy poobwittøguiøxp, møødä hamädaaxteçyipiähajxy, møødä tşahñdy, møødä muuxy.

13 Mänitä Dios ja'a Pedro ñämaay:

—Pedro, pädø'øg. Yagho'og yø'ø animal maybä. Mänit mdsú'udsät.

14 Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Wiindsøn, caj; cáboch yø'ø animal jaduñmbä mänaa ndsu'uçh. Hiş, cab højts nguñdujt jaduñ myiñ coo højts animal hoñä'ä mädyiibä ndsu'udsät.

15 Mänitä Pedro ñämáayyägumbä:

—Tijátyhøch nyajnähdişpy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduñ yhahixø'øgy coo hajxy mwiiingápxät —nømä Dios miänaañ.

16 Tägøøghooçä Pedro jaduñ miägápxä, mänit yhişxy coo ja'a poobwit çajpéçcumbä tsajpootyp.

17 Wyi'i tiaşpy wyi'i miaabiä Pedro hánajty tiiguiøxpä hánajty jaduñ coo tøø wyiinhixy. Y ja'a Cornelio quiugapxyhajxy, tøø ja'a Simón ja'a tiøç hajxy hánajty piáatänä.

18 Mänit hajxy møç quiugapxøøyy pø jiiibiä Simón Pedro jiaançh hity.

19 Y ja'a Pedro, je'enä hánajty wyi'i tiaş wyi'i miay tiiguiøxpä hánajty jaduñ coo tøø wyiinhixy. Mänitä Dioshespíritu ja'a Pedro ñämaayy:

—Mädoş, xiiby miich häna'c nädägøøg xyhøxta'ay.

20 Mänac, nøcx yø'ø häna'c yajtøjtägø'øw. Hoy jaduñ coo mbanøcxät coo hajxy hánajty wyiimbida'añ. Hiş, høøch yø'ø häna'c jaduñ tøø nguexy coo miich jaduñ xwioonøcxät maa ja'a quiajpthaxiän.

21 Mänitä Pedro jiaançh mänajcy. Mänitä Pedro ja'a häna'c nädägøøgpä ñämaayy:

—Høøch Pedrohajp. Høøch mijts xyhøxtaaby. Tiiçh mijts xwia'ana'añ.

22 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Cornelio højts tøø xquiexy, ja'a soldado-wiindsøn. Jiaançh tehñ yhojiäya'ay je'e. Dioswiingudsähgøøby je'e. Jiaançh tehñ chojpiä judíos ja'a Cornelio hajxy. Jiaançh tehñ quiumaaby hajxy jaduñ —nømä Pedro ñämaayyä.

23 Mänitä Pedro ja'a häna'c nädägøøgpä ñämaayy coo hajxy tiøjtägø'øwät, møød coo hajxy jim miejststä'agät. Cujaboom hajxy wyiimbijnä näguipxy møødä Pedro. Näje'e ja'a mäbøjpädøç-hajxy pianøcxpä, ja'a hajxy hánajty jim tsänaabiä Jope.

24 Cumaaxc hajxy jim miejch Cesarea. Jimä Cornelio hánajty yhahixy, møødä jiuşy møødä miägu'ug, møødä miägu'ughajpähajxy.

25 Coo ja'a Pedro jim miejch maa ja'a Cornelio tiøçän, mänitä Cornelio ja'a Pedro yajpoo'xy. Mänitä Cornelio ja'a Pedro wyiinjiçcädaacy. Wyiin-gudsähgø'øwaambiä Cornelio ja'a Pedro hánajty jaduñ.

26 Mänitä Pedro ja'a Cornelio ñämaayy:

—Tänaayyø'øg, ca'ath ndiosä. Nä'ä pajäya'ayhájppøch høøch nej miichän. Cab jaduñ yhahixø'øgy cooçh miich xwyiin-gudsähgø'øwät.

27 Mänitä Cornelio jiaançh tänaayyø'cy. Mänit hajxy paquiä miädiaacy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy maa ja'a Cornelio miägu'ughajpähajxy hánajty nämay tøø yhamugø'øyän.

28 Mänitä Pedro miänaañ:

—Højts judíos-jäya'ay, jaduñ højts nguhdujt myiñ coo højts jiiby nga'a tøjtagó'owät maa jäya'ay tiöjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a judiöspä, nébiöch chaa tøjtagó'oyän. Coochä Dios jaduñ xyajwiinhijxy, jadúñhöch tøjtagó'oyän. Coochä Dios jaduñ quia'a hahixó'oy cooch pöñ nbéxät.

²⁹ Paady, coochä Cornelio tøjtagó'oyän xyajmøjya'axyii, páadyhöch jaduñ tøjtagó'oyän nga'a mäna'än cooch hänäjty nga'a mäna'än. Huuc tunä mayhajt, hööch huuc hawaänäc tiich jaduñ coo tøjtagó'oyän xyajmøjya'axyii.

³⁰ Mänitä Cornelio yhadsooy:

—Maaxtojcy mädägöoyy, yáabiöch hänäjty nDiospa'ya'axy tögooty. Mänacyiöch hänäjty je'e. Mänitä jäya'ay tu'ug nägüehxtö'xy hööch nwiinduum. Jaanč tehñ yhaambä wyit hänäjty.

³¹ Mänitöch xñämaay: “Cornelio, tøjtagó'oyän miichä Dios xmiädoy coo jaduñ jabom-jabom mba'ya'axy. Xquiumaaby miichä Dios jaduñ coo miichä häyoobädöjc mnäxuuch.

³² Capxyñägüex ja'a Simón Pedro jim Jope coo ween yaa myiñ. Jim jaduñ yhähäna'ay maa ja'a craa Simónhajpä tiöjcän, ja'a wajhacyajtöjtagó'oyän. Mejypia'a mädöyyä chäna'ay. Coo ja'a Simón Pedro yaa miédsät, mänit miich jaduñ xmiödmädia'aga'än.”

³³ Mänitöch häna'c jim njaanč quejxy coo miich nöcxy xwioy. Hoy jaduñ coo tøjtagó'oyän. Paady højts yaa tøjtagó'oyän nhamugó'oy coo højts miich mgapxy mmädia'agy nhamädoowhidänaäm nebiaty miichä Dios tøjtagó'oyän xñajtagó'oyän coo højts jaduñ xyajmödmädiaactägätsät. Xyhijxp højtsä Dios jaduñ coo højts hamuumdu'joot nmäböga'än —nömä Pedro nämaayyä.

³⁴ Mänitä Pedro tiägöoyy mädiaacpä:

—Tøjtagó'oyän nwiinjuöönä coo højtsä Dios tu'cuhdajt xhöjcam. Cabä Dios pöñ hixy heeby piäda'agy. Tøjtagó'oyän jaduñ.

³⁵ Pönjatiä Dios jaduñ wiingudsähgöoby hamuumdu'joot, pönjaty hojiöot mööd, je'edsä Dios quiumaaby, homiädyyi cajptä hajxy jia tsoön.

³⁶⁻³⁷ Mänaa ja'a Juan tiägó'oyän mäyajnäbejpä, mänitä mädia'agy jim tiägöoyy yajwa'xpä Galilea-naaxooty cooc ja'a Dios ja'a Jesucristo hänäjty quixä'än maa ja'a israelita-jäya'ayhäxiän, majaty hajxy hänäjty chäna'ay, jaduñä piojpä quiädieeybä hajxy nähwa'ads quihwá'adsät. Jaaya'ay hajxy nägöxiä nWiindsönhäjtäm.

³⁸ Nazaret ja'a Jesús hänäjty choön. Mänitä Dios ja'a Jesús ja'a yHEspiritu miooy möödä mäjaa. Jaduñä Jesús wyiinguejxä coo wiädität mayhajtuumbä. Pönjaty hänäjty pöjcap, yajpa'amnäxäp hajxy hänäjty. Pönjatiä häxöögpä ca'a hoybä hänäjty mööd, yajnähwaatsäp hajxy hänäjty. Puhbétabä Jesús hänäjty ja'a Diösäm.

³⁹ Højts, hamdsoo højts nhijxy tijatiä Jesús jim tiuun Judea-naaxooty mööd jim Jerusalén. Paady højtsä tøjtagó'oyän nwiinduum coo tiöyyä. Mänitä Jesús miöjpahbejtä cruzcöxp. Jaduñ yho'cy.

⁴⁰⁻⁴¹ Pero cumaaxcä Dios ja'a Jesús yagjyypiojcy. Mänit højtsä Dios ja'a Jesús xyaghijxy coo hänäjty tøjtagó'oyän jiaanč juyypiojcy. Cabä jäya'ayhajxy nägöxiä yhiyxy. Jagooyyä højts nhijxy. Paady højtsä Dios xyaghijxy coo højts hänäjty jaduñ tøjtagó'oyän xyajnähdijy. Mänit højtsä Jesús nmöodcaay nmöodhuuc.

⁴² Mänit højtsä Jesús xwyiinguejxy coo højtsä Diosmädia'agy nöcxy nyajwa'xy wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúsöxpä, coo ja'a Dios ja'a Jesús tøjtagó'oyän piäda'agy coo jäya'ayhajxy nägöxiä yajtøjtagó'oyän, yho'oguiä, jiujuquiä.

⁴³ Jaduhnä profetadøjc-hajxy jecy quiujahy coogä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy yajnáhwa'ach yajcuhwa'achii, pønjatiä Jesús ja'a miädia'agy mäbøjcäp.

⁴⁴ Cahnä ja'a Pedro hänajty miädiaacpädø'oyñä, mänit hajxy nägøxiä yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm, pønjatiä Pedro ja'a miädia'agy hänajty hamädoowhijtäp.

⁴⁵ Y ja'a judíoshajxy, ja'a Pedro hajxy hänajty tøø piamečhíjábä, ja'a hajxy hänajty mäbøjpä, coo hajxy jaduhn yhiixy coo ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíoshajpä yhadägøøyy jioottägøøyyä, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy.

⁴⁶ Hiix, miädoow ja'a judíoshajxy jaduhn coo ja'a ca'a judíospahajxy hänajty wiinghayuuc miädia'agy. Jaduhnä Dios hajxy hänajty quiapxpaady coo miøjjä coo jiaančhä.

⁴⁷ Mänitä Pedro ja'a judíos ñämaayy:

—Neby højtsä Dioshespíritu xyhadägøøyy xjioottägøøyyäm, jaanä jaduhn hädaa jäya'ayhajxy yaabä tøø yhadägøøyy tøø jioottägøøyyäbä, hädaa ca'a judíoshajxypä. Hahixøøby jaduhn coo hajxy ñäbéjpat.

⁴⁸ Mänitä Pedro ja'a jäya'ay ca'a judíospä jiaanč nämaayy coo hajxy ñäbétät ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy hoy jiaanč näbety. Mänitä Cornelio ja'a Pedro ñämaayy coo Pedro jim jiaac hídät mejtsxøø tægøøgxøø maa ja'a Cornelio tiøjcän.

11

¹ Mänitä mädia'agy jim wia'xy Judea-naaxooty wiinduhmyhagajpt coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø jiojpoøgø'oy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jaduhnä apóstoldøjc-hajxy miädoyhajty møødä mäbøjpädøjc-hajxy.

²⁻³ Pero coo ja'a Pedro jim ñøcxtägajch Jerusalén, mänit ñähojjä:

—Tii miichä jäya'ay hoy coo tøø mguhixy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Tii hoy coo tøø mmøødcay coo tøø mmøødhu'ugy.

Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhn mänaañ, ja'a hajxy hänajty mänaambä coo ja'a ca'a judíoshajxy tsipcøxp yajcircuncidarhájpät nebiä judíoshajxy quiuhdujthatiän.

⁴ Mänitä Pedro quiøxy mädiaacy tiiguiøxpä hänajty coo tøø yhoy Cesarea:

⁵ —Jimhøch hänajty nDiospa'ya'axy maa ja'a cajpt xiøhatiän Jope, mänitøch nwiinhixy coo tii hänajty quiuhdøøñaxyii tsajpootyp nebiä poobwit crutyän. Mädaaxc-hit hänajty xiojtsø'øguiä. Jaduhn hänajty miänooñna'ay. Coo jaduhn ñaaxcädaacy maach hänajtiän,

⁶ mänitøch jiiiby nguueebøøyy poobwittojiooty. Mänithøchä animal madiu'u nhixy møødä hamädaaxtecypiähajxy, møødä hawa'anjatypä, møødä tsahñdy, møødä muuxy.

⁷ Mänithøchä Dios xñämaayy: “Pedro, pädø'og. Yagho'og yøø animal. Mänit mdsú'udsät.”

⁸ Mänitøch nhadsooyy: “Wiindsøn, caj, cábøch yøø animalduhmbä mänaa ndsu'učh. Hiix, cab højts nguhdujt jaduhn myiñ coo højtsä animal hoñä'ä mädyiibä ndsu'udsät.”

⁹ Mänithøchä Dios jadähooc xñämäaguumbä: “Tijátyhøch nyajnáhdijpy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduhn yhahixø'oy coo hajxy mwiingäpxät.”

¹⁰ Tægøøghøoc-høchä Dios jaduhn xñämaayy, mänithøchä poobwit nhixy coo chajpəcumbä tsajpootyp.

¹¹ Mänithøchä häna'c nädägøøg xñämejch maach hänajty nmejtsta'aguian. Jim hajxy hänajty tøø chohnda'agy Cesarea.

12 Mänithöchä Dioshespíritu xñämaayy cooth tähooccapxiä nbadu'ubögät. Mänitöch njaančh mөөdnöcxy. Mänit hädaa mäbөjpädөjc-hajxy nädädujc piadu'ubөjpä. Jope hajxy chooñ. Coө höjts jim nmejch Cesarea, mänit höjts jim ndөjtägөөyy maa ja'a craa Corneliohajpä tiөjcän.

13 Mänit höjtsä Cornelio xyajmөөdmädiaacy nebiägä Diosmoonsä tsajpootypä ñäguehxtө'xiän ja'a Cornelio wyiinduum. Mänitägä Diosmoonsä ja'a Cornelio ñämaayy: “Jimä craa tu'ug yhity Jope, ja'a xөhajpä Simón Pedro. Capxyñäguex ja'a craa jaduhñ coө yaa myñät.

14 Coө yaa miédsät, mänit miičh xyhawaanaanä nebiä mbojpä mgädieeybä hajxy mnähwa'ads mguhwa'adsät, mөөdä mhuung mөөdä mdo'oxy.”

15 Cooth ndägөөyy mädiaacpä, mänitä Corneliohajxy yhadägөөyy jioottägөөyyä ja'a Dioshespiritäm, neby höjts jayөbajt xyhuuc nägädaacambän.

16 Mänitöch ñjahmiejtstaacy nebiä Jesús tähooc miänaañ: “Ja'a Juan, nөөhaam hijty miäyajnäbety. Tөyhajt jaduhñ. Pero mijts jaduhñ xyajnäbetaamb ja'a Dios yhEspirituhaam”, nөm höjtsä Jesús xñämaayy.

17 Y coө hajxy tөө nmäbөjcäm ja'a Jesucristocөxpä, paadiä Dios ja'a yhEspiritu hajxy tөө xmiöooyäm. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiöspä, tөө ja'a Dios ja'a yhEspiritu mioobiä, neby hajxy tөө xmiöooyämbän. Pөñhöch höөčh coohä Dios jaduhñ nnä'a capxhadügät —nөmä Pedro miädiaacy.

18 Coө ja'a mäbөjpädөjc-hajxy jaduhñ miädoyhajty jim Jerusalén, mänit hajxy hamoñ haducy miähmөөyy. Mänitä Dios hajxy pia'yaaxy coө miөj coө jiaančhä. Mänit hajxy miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiöspä, tөө ja'a cuhdujt hajxy miöooyäbä coө ja'a Dios hajxy jiojpөгö'öwät, mөөd coө ja'a yhaxөөгcuhdujt hajxy ñajtshixö'öwät, jaduhñ hajxy cөjxta'axiөө jiuгыhadät nebiä Dios jiuгыhatiän.

19 Tөөyyämä Esteban hänajty jim yagho'ogyii Jerusalén, mänitä mäbөjpädөjc-hajxy jim tiägөөyyä jaamdüünäbä tsaačhtiuunäbä. Coө hajxy jim choññ, näje'e hajxy jäguembaady ñөcxөөyy, Fenicia, Chipre, Antioquia. Coө ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xy ja'a Jesucristocөxpä homiaajä, jagooyä judiös ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajnähixө'öyii. Pөñjaty hänajty ca'a judiös, cab hajxy hänajty yajnähixө'öyii.

20 Ja'a mäbөjpädөjc-hajxy hänajty jim tsohmбä Chipre mөөd Cirene, coө hajxy näje'e miejch maa ja'a cajpt hänajty xiөhatiän Antioquia, hopioñä Diosmädia'agy yajnähixөөyyä ja'a Jesúsөxpä, mөөdä judiöshajxy, mөөdä ca'a judiöshajxypä. Jaduhñ hajxy yajnähixөөyyä coө ja'a Jesús hajxy nWiindsөñhätäm.

21 Ja'a mäbөjpädөjc-hajxy, miөөdhätäbä Dios ja'a miөcmäjaa hajxy hänajty. Mänitä jäya'ay ja'a jiecycuiuhdujt hajxy nämay ñajtshixөөyy. Mänitä Dios hajxy jiojpөгөөyy.

22 Ja'a mäbөjpädөjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty hijpä Jerusalén, coө hajxy jaduhñ miädoyhajty coө ja'a mäbөjpädөjc-hajxy hänajty jim miayө'өy Antioquia, mänitä Bernabé hajxy jim quiejxy.

23 Coө ja'a Bernabé jim miejch Antioquia, mänit yhiyx coө ja'a Dios ja'a mayhajt hänajty möj tөө tiuñ, coө ja'a mäbөjpädөjc-hajxy hänajty tөө jiaančh mayө'өy. Mänitä Bernabé jiaančh tehñ xioondaacpөjcy. Mänitä Bernabé ja'a mäbөjpädөjc ñämaayy coө ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngahnä miäböğät hamuumdu'joot ja'a Jesucristocөxpä.

24 Hojiootä Bernabé hänajty jiaančh tehñ miөөd. Jiaančh tehñ miөөdä Dioshespiritu hänajty je'eduhñ. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hänajty

miäbøcy. Paadiä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jaduħ tehngahnä miayø'oy, ja'a hajxy hänajty mäbøjpä ja'a Jesuscøxpä.

²⁵ Coo ja'a Bernabé jim chohñ Antioquia, mänitä Saulo hoy piaady. Mänit hajxy jim nämetsc ñøcxtägajch Antioquia.

²⁶ Tu'jumøjtä Bernabéhajxy jim yhiyty mөөdä Saulo maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän. Jimä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy nämay yajwiingapxøøyyä. Jim Antioquia, jimä mäbøjpädøjc-hajxy yajxøbejtsohnä cristianos, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hänajty tøø jøøjpøgø'oy.

²⁷ Mänitä jäya'ayhajxy näje'e jilby quiädaacy Antioquia. Jerusalén hajxy hänajty tøø chohnda'agy. Tøø hajxy hänajty ñajtsapxøøyyä ja'a Diösäm.

²⁸ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Agabo. Tøø ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty yhamugø'oy. Mänitä Agabo tiänaayyø'cy jäya'ayhagujc. Mänit miänaañ coogä yuuxøø hänajty jejcy jiada'añii wiinduhmyhagajpt. Mänit jaduħ jiaanč tøjiajty cujegy mänaa ja'a Claudio hänajty jim tiuungmөөdän Roma.

²⁹ Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy quiojyquiapxytiuun jim Antioquia coo ja'a xädø'øñ hajxy hänajty jim quiexa'añ Judea maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jimän. Jaduħ hajxy hanidiuhmjaty yejcy, mäduhñtiä xädø'øñ hajxy hänajty miөөdä.

³⁰ Mänitä xädø'øñ hajxy jaduħ jiaanč quejxy. Ja'a Bernabéhajxy jim mänøcx Judea mөөdä Saulo. Mänitä majjäya'adiøjc ja'a xädø'øñ hajxy hoy mio'oyii, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Judea.

12

¹ Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy näje'e tiägøøyyä jaamdúunäbä tsaachtüunäbä. Ja'a Herodes jaduħ jatcøøyy, ja'a hänajty tuumbä gobiernä jim Judea.

² Mänitä Herodes ja'a Santiago yajyagho'cä espadahaam, ja'a Juan yhajch.

³ Coo ja'a Herodes jaduħ yhiixy coo ja'a judíos hajxy hänajty xioonda'agy je'eguiøxpä coo ja'a Santiago hänajty tøø yagho'ogyii, mänitä Herodes ja'a Pedro yajmajtsä. Ja'a xøø hänajty jajtäp mänaa ja'a judíos ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiayyän, ja'a ca'a tsoomiөөdpä.

⁴ Coo ja'a Pedro jaduħ yajmajch, mänit chuunä. Xøømdsuhm ja'a Pedro hänajty cwieendähadyii ja'a soldádäm. Tädujc-horajatiä soldadohajxy hänajty nämädaaxcjaty yhadäna'ay. Niguiuwjtsäp hajxy hänajty. Tøø ja'a Herodes hänajty wyiinmay coo ja'a Pedro hänajty xøønaxy yajtøyhajtyega'añii cu'ughagujc.

⁵ Hoyyä Pedro hänajty jia tsumiä, tehngahnä mäbøjpädøjc ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axy ja'a Pedrocøxpä, coo yhøxmasdøøjät.

⁶ Cujaboomä Herodes ja'a Pedro hänajty yajnøcxa'añ cu'ughagujc, jimä Pedro hänajty mia'ay pujxtøgooty. Coods hänajty jaduħ. Soldadohajxy hänajty mia'ay. Cø'øxoch hänajty jaduħ mejtsnax. Jimä soldadohajxy hänajty yhadäna'ay pujxtøghaawjooty.

⁷ Mänitä Diosmoonsä tu'ug näguehxtøø'xy ja'a Pedro wyiinduum. Mänitä jøøñ jilby yagjajøøyy pujxtøgooty. Mänitä Diosmoonsä ja'a Pedro jiahmyu'xy. Mänitä Pedro ñämaayyä:

—Tsógäm, pädø'øg.

Mänitä Pedro ja'a cadena quiø'øgahduutä.

⁸ Mänitä Diosmoonsä miänänngumbä, ja'a hänajty jim tsohmä tsajpootyp:

—Niwiøhnda'adsøø. Pägø'øw yø'ø mgø'øg.

Coo ja'a Pedro jaduħ quiudiuun, mänit ñämáayyägumba:

—Pägö'ow yö'ö mjocxwit. Hөөч pajáamäc.

⁹ Mänitä Pedro ja'a Diosmoonsä jiaanč padu'uböjcy. Cabä Pedro hänajty ñaju'öy pö töyyä ja'a Diosmoonsä jiaanč hijxy, tögä ñä'ä wiinhijx jaduhñ.

¹⁰ Mänitä Pedrohajxy jim ñajxy maa ja'a soldado jayöjpä hänajty yhadäna'ayän. Mänit hajxy ñajxy maa ja'a miämetspan. Coö hajxy jim miejch maa tehñ piujxtöghaawän, mänit yhawaach hamdsoo. Coö hajxy piädsöomy, mänit hajxy weeñtiä jiaac nöcxxy. Mänitä Diosmoonsä yhadägoyyöñä. Nidiuhmä Pedro jaduhñ miähmööyy.

¹¹ Mänitä Pedro wyiinmahñmejtsnä. Mänit miänaañ quiopecooty:

—Töyhajt jaduhñ coöchä Dios ja'a mioonsä tөө xyajnäguexy. Tөөч jaduhñ xyajnähwa'ačh ja'a Herodesöxpä mөөdä judiöshajxy.

¹² Mänitä Pedro jim ñöcxxy maa ja'a María tiöjcän, ja'a Juan ja'a tiaj. Jaduhñä Juan hajxy hänajty tyjipä Marcos. Tөө jäya'ayhajxy hänajty may yhamugö'öy tögooty Diospa'yaaxpä.

¹³ Coö ja'a Pedro jim miejch, mänitä töghaaw quiojxnöjcy. Mänitä quixy tu'ug jim miejch maa ja'a töghaawän, ja'a hänajty xöhajpä Rode. Miädowaambiä Rode hänajty jaduhñ pönä töjc cojxnöjp.

¹⁴ Coö ja'a Rode ja'a Pedro yo'mädooyy, mänitä Rode päyö'öguiä wyiimbijty xoonäacäp. Cabä Rode ja'a töjc ñä'ä yaghawaach. Mänit hoy ñägapxy coögä Pedro hänajty jim tiäna'ay töguuy.

¹⁵ Mänitä Rode ñämaayyä:

—Tөө miichäda'a mguhhiñ.

Pero tehñgahnä Rode hänajty miäna'añ cooc hänajty jie'ejä ja'a Pedro. Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ca'ada'a yö'ö jie'ejä. Ja'a yhaañämädah yö'ö.

¹⁶ Jimä Pedro ja'a töghaaw hänajty tehñgahnä jia wi'i quiojxnöcy. Coö hajxy hoy yaghawa'ačh, mänit hajxy yhiixy coö hänajty jiaanč jie'ejä.

¹⁷ Mänitä Pedro seña tiuun quio'öhaam coö hajxy yhamónät. Mänit jaduhñ miädiaacy neby hänajty tөө yajpädsömyii pujxtögooty ja'a Diösäm. Mänit jiaac mänaañ:

—Nöcxä Santiago hajxy hawaanä mөөdä mäböjpädöjc coöch tөө nnähwa'ačh.

Coö ja'a Pedro jaduhñ miädiaacpädooyy, mänit wiingtuum ñöcxnä.

¹⁸ Coö jiobööñä, mänitä soldadohajxy jiaanč tehñ yagjuöoyy coö ja'a Pedro hänajty quia'a jiibiän pujxtögooty.

¹⁹ Mänitä Herodes yhanehmy coö ja'a Pedro yhöxta'awöjät. Coö ja'a Pedro maa quia'a yajpaaty, mänitä soldadohajxy yajnähdsöömä, ja'a hajxy hänajty tөө yhadäna'ayäbä maa ja'a pujxtöjcän. Mänitä Herodes yhanehmy coö ja'a soldadohajxy yagho'ogöjät. Mänitä Herodes jim chohñ Judea. Mänit jim ñöcxxy tsänaabiä Cesarea.

²⁰ Mänitä Herodes ja'a cu'ug jiaanč tehñ miäjootma'ty, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Tiro mөөd jim Sidón. Mänitä cu'ughajxy nägöxiä quiojyquiapxytiuun coö hajxy nägöxiä jim ñöcxät ja'a Herodes wyiinduum. Jimä Herodes ja'a mioonsä hänajty tu'ug xiöhaty Blasto. Möjtuungä Blasto hänajty jim miөөd maa ja'a Herodes wyiinduumän. Mänitä cu'ugä Blasto hajxy miäjuyy coö ja'a Blasto ja'a cu'ug piuhbédät, weenä tsip jaduhñ ñaxy miay. Hix, jimä cu'ughajxy hänajty tiuunädaachaty maa ja'a Herodes ñaaxootiän.

²¹ Coö hajxy hänajty tөө yajcuhducy mänaa hajxy hänajty jim yhamugö'öwa'añän maa ja'a Herodes wyiinduumän, mänitä Herodes ja'a

reewyit piägøøyy. Mänit jim̄ yhøxtaacy maa ja'a yhäñaabiejtän, maa ja'a cu'ughajxy hänäjty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Herodes ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä.

²² Mänitä cu'ughajxy tiägøøyy yaaxpä:

—Yø'ø craa xim̄ capxpä, jue'e yø'ø, Diosäda'a yø'ø; ca'ada'a yø'ø jiäya'ayä neby højtshäjtäm.

²³ Tuunä hajxy jaduññ ñä'a mänaañ, mänitä ja'a Diosmoonsä ja'a Herodes yajpa'ambejty. Paadyjaduññ yajpa'ambejtä je'eguiøxpä coo ja'a Dios hänäjty tøø quia'a wiingudsähgø'øy. Mänitä Herodes tiøøngcuhsu'tsä. Mänit yho'nä.

²⁴ Pero ja'a Diosmädia'agy, tehngahnä hänäjty jaduññ wia'xy wiinduhmyñaax wiinduhmyguiajpt.

²⁵ Hoorä, coo ja'a Bernabé møødä Saulo ja'a majjäya'adiøjc ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty tøø mio'oy jim̄ Jerusalén, mänit hajxy wyiimbijnä. Mänit hajxy ñøcxtägajch jim̄ Antioquia. Quipxiä Juan Marcos pianøcxy.

13

¹ Jim̄ Antioquia, jim̄ä jäya'ayhajxy hänäjty may tøø yhamugø'øy Jesúswiingudsähgøøbiä. Näje'e hajxy hänäjty tiuñ Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä. Näje'e hajxy hänäjty tiuumbä yajñähixøøbiä. Ja'a hajxy hänäjty jaduññ tuumbä, jue'e hajxy hänäjty xiøhaty: Bernabé, Simón ja'a humybiä, Lucio ja'a Cirene-tsohmä, Saulo, møød Manaén. Quipxiä Manaén ja'a Herodes hänäjty tøø miøødmuutsc-haty, ja'a hänäjty jim̄ tøø guioberñähätiäbä Galilea.

² Jiibiä Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øy jaguiay jayhu'ugy maa ja'a chajtøjc-hajxiän. Mänit hajxy ñämaayyä ja'a Dioshespíritäm:

—Tøøchä Bernabé møødä Saulo nyajñähdiy coöchä nduung hajxy xtiüünät. Mwiinguéxäp hajxy jaduññ.

³ Coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduññ Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänitä Bernabéhajxy quiø'onähgäpä møødä Saulo. Mänitä Bernabéhajxy tiu'ubøjnä møødä Saulo.

⁴ Mänitä Bernabéhajxy wyiinguejxä ja'a Dioshespíritäm coo hajxy wiädität Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Mänit hajxy jiiby yhädaacy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Seleucia. Mänit hajxy hoy biarcotägø'øy. Mänit hajxy ñøcxy mejyhawiiimb maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Chipre, ja'a mejyhagujpä.

⁵ Coo hajxy jim̄ miejch, mänit hajxy jim̄ biarcomanajcy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Salamina. Mänit hajxy tiägøøyy Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Jim̄ä Juan Marcos hänäjty piawädijpä nä'a jamiøød.

⁶ Coo ja'a Bernabé ja'a cajpthuung hajxy hänäjty tøø quiøxy hawädity jim̄ Chipre, mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Pafos. Jim̄ä jäya'ay hänäjty tu'ug wiädijpä, ja'a hänäjty xøhajpä Barjesús. Judío hänäjty je'e. Wiinmahñmøød hänäjty je'e. Jaduññ hänäjty yhøhnda'agy cooc tyijy hänäjty je'e Dyiosquexiä.

⁷ Hoyyä Barjesús ja'a Sergio Paulo hänäjty miøødnimiägu'ughadyii, ja'a hänäjty tuumbä gobernador. Coo ja'a Sergio Saulo jaduññ miädoyhajty coo ja'a Bernabé ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäwädity, mänitä Bernabéhajxy miøjyaaxä møødä Saulo. Miädowáambiägä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hänäjty.

⁸ Haa ja'a Barjesús, Elimas hánajty xiøhaty hagriegoaam. Hoorä, coo ja'a Elimas jaduhñ miädoyhajty coogä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hánajty miädowa'añ, cabä Elimas jaduhñ yhojiäwøøyy. Mänitä Elimas ja'a Sergio Paulo jia jøjcapxøøyy coo quia'a mäbögät.

⁹ Haa ja'a Saulo, mejtstu'u hánajty je'e xiøhjäpä møødä Pablo. Hoorä, miøødä Pablo ja'a Dioshespíritu hánajty. Mänitä Pablo ja'a Elimas wyiin-hee'ppejty.

¹⁰ Mänit yhojy:

—Møjcu'uhuung, mjaanč tehñ yhøhndaacp miičh. Jaanč tehñ yhaxøøg miičhä mwijnmahñdy. Caj miičh myajmädsocy coo jäya'ayhajxy hoy quiuh-dujthädät. Tii miičh jaduhñ coo mwii'li miäna'añ cooc tyjy ja'a Diosmädia'agy quia'a tøyyä.

¹¹ Xyajcumädowaamb miičhä Dios. Xyajwiinxoodsaamb miičh jaduhñ. Jecy miičh wiinds mmähmø'øwa'añ. Caj miičhä jajpä mdsoj hixa'añ, —nømä Elimas ñämaayä.

Mänitä Elimas jiaanč wiinxoo'ch. Hobiänejpiä hánajty tioonda'ay maa ñøcxø'øwät. Yhøxtaaby hánajty jaduhñ pøn jaduhñ wiinwidsäp.

¹² Coo ja'a Sergio Paulo jaduhñ yhiŋxy nebiä Elimas hánajty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit yagjuøøyy. Mänitä Diosmädia'agy jiaanč mäbøjcy coo tiøyyä.

¹³ Mänitä Pablohajxy jim biarcotägøøguiumbä, møødä Bernabé, møødä Juan Marcos. Mänit hajxy miejyñäjcumbä. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Perga, jim maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Panfilia. Jimä Juan Marcos wyiimbijnä nidiuhñ. Mänit yhädaacnä Jerusalén.

¹⁴ Coo ja'a Pablohajxy jim choññ Perga, møødä Bernabé, mänit hajxy jiaac nøcxy maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Antioquia, jim maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Pisidia. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Pablohajxy chajtøjtägøøyy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänit hajxy jiiby yhäñaaguiädaacy.

¹⁵ Ja'a häna'c-hajxy hánajty jiiby tuumbä tsajtøgooty, mänitä Diosmädia'agy hajxy quiapxy maa ja'a Moisés jecy quiujahyyän, møød maa ja'a profetahajxy jecy quiujahyyän. Mänitä Pablohajxy ñämaayä:

—Mägu'ughajpädøjc, pø jii mijts mädia'agy hajxy mmädia'aga'añ, huuc capx hajxy, weenä cu'ughajxy miädoy.

¹⁶ Mänitä Pablo tiänaayø'cy. Mänitä quio'ø chajtsihy, weenä cu'ughajxy jaduhñ yhamädoowhity. Mänit miänaañ:

—Huuc hamädoowhit hajxy nägøxiä, mijts israelitashajxy, møød mijts ca'a israelitabä. Mhaagä wiingudsähgøøbiä Dios hajxy.

¹⁷ Højts israelitabä, Dios højts nDioshajpy. Jegyhajty højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty jim yhadsäna'ay maa ja'a naax xiøhatiän Egipto. Mänit hajxy jaduhñ yajnähdiŋjä ja'a Diósäm coo hajxy hánajty quiu'ughada'añii ja'a Diósäm. Mänit hajxy jim Egipto yhøxwoobädsøømä ja'a Diósäm. Jaduhñä Dios ja'a miäjaa yajcähxø'cy.

¹⁸ Coo hajxy jim wiomejtsä pactuum maa hánajty pøn quia'a tsäna'ayän, jim hajxy miähmøøyy yuxychägui'xjomøjt. Miece'xtujpiä Dios hánajty jaduhñ, hoyyä miädia'agy hánajty quia'a jagä yajtúunäxä.

¹⁹ Mänitä israelitashajxy jim ñøcxy maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Canaán. Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jim tsänaabiä, ja'a näjuxtujc-hagajptpä, cøjx hajxy yajcuhdägoyyii ja'a Diósäm. Mänit højtsä nhapä ndeedyhajxy ñäaxpaatnä.

20 Mädaaxmägo'xjomøjt ja cupc hānajt̃y t̃øø yhity coo hajxy hānajt̃y t̃øø chooñ Egipto.

'Mānitā Dios miānaañ coo cuduuᅅg hajxy miøødhādāt. Jaduhᅅ hajxy jejcy miøødhajt̃y. Ja'a Samuel, je'eds jaac tehᅅ tiuun cuduuᅅg.

21 Mānitā cu'ughajxy miānaañ coo gobiernā hajxy mio'owøøjāt, coo hajxy jaduhᅅ yhane'emøøjāt. Mānitā Dios ja'a Saúl jajnāhdijy coo je'e tiunāt gobiernā, ja'a Cis yhuung. Benjamín ja'a Cis hānajt̃y jegyhajt̃y t̃øø yhaphaty t̃øø tieedyhaty. Juxychāgui'xjomøjtā Saúl jaduhᅅ tiuuñ gobiernā.

22 Mānitā Dios miānaañ coo Saúl jaduhᅅ quia'a t̃uunnāt gobiernā. Jaduhᅅ miānaañ coo David jaduhᅅ ween tiuunnā gobiernā: "Njaančh tehᅅ quiumāabiøøchā David jaduhᅅ, ja'a Isaí yhuung. Cøxaamb jaduhᅅ quiudi-una'añ waambát̃yhøch nnāma'awa'añ", nomā Dios ja'a David jecy ñānøømy.

23 Mānitā Jesús cujecy jiaac mejch. Ja'a Jesús ja'a David jecy yhaphajt̃y tieedyhajt̃y. Paadiā Dios ja'a Jesús quejxy coo ja'a israelitashajxy jaduhᅅ ween miᅅ jajnāhwa'ačhi. Jéquiānā Dios hajxy jaduhᅅ jajwiinwaanøøyyā coogā jajnāhwaat̃spā hānajt̃y quiexa'añ.

24 Cahnā Jesús hānajt̃y tiägø'oyñā wādijpā, jimā Juan ja'a israelitas ja'a Diosmädia'agy hānajt̃y jajwiingapxø'oy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt̃y hajxy nāgøxiā ñajtshixø'owāt, møød coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot wyiingudsāhgø'owāt, møød coo hajxy ñābētāt.

25 Coo ja'a Juan hānajt̃y tiuumbādø'owaannā, mānit miānaañ: "Jaduhᅅhøch mijtsāda'a xñānømy cooc tyijy høøch nGristo. Ca'ačh nje'eja. Jímhøchā njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ. Maas møcmājaamøød je'e miedsa'añ queečh høøch. Cábøch cuhdujt̃y jaduhᅅ njaty møødā nebiā cuhdujt̃y je'e miøødān ja'a jaac medsaambā."

26 'Māgu'ughajpādøjc, højtsā Abraham jecy nhaphajt̃y ndeedyhajt̃m; møød mijts ca'a judiospā, mwiingudsāhgøøbiā Dios hajxypā. Nāgøxiā ja'a Dios hajxy t̃øø xyajnāhdijjām coo hajxy nāgøxiā xyajnāhwa'adsaanām.

27 Coo ja'a Jesús quioo'ty Jerusalén, cabā cu'ughajxy hānajt̃y ñajuø'oy coo hānajt̃y je'e Dyiosquexiā. Ni ja'a teedywiindsøn hajxy hānajt̃y quia'a najuøøbiā. Coo ja'a Jesús hajxy jajyagho'cā, jaduhᅅnā Diosmädia'agy hajxy jajtøjiajty nej myiñān cujaay coo ja'a Diosquexy hānajt̃y yagho'oga'añii. Ja'a profetadøjc-hajxy jaduhᅅ jecy cujahy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hānajt̃y jegyhajt̃y māvādijpā. Høyyā cu'ugā Diosmädia'agy hānajt̃y jia mādoy wiingusābadohaam nebiā profetadøjc ja'a Diosquexy hajxy hānajt̃y jia mädia'aguiān, cabā cu'ughajxy hānajt̃y ñajuø'oy coo ja'a Jesús hānajt̃y Dyiosquexiā.

28 Jaduhᅅnā cu'ughajxy hānajt̃y tehngajnā ñā'ägā mānaañ cooc tyijy ja'a Jesús hānajt̃y hanaxiā t̃øø quiādieey. Pero cab hānajt̃y jaduhᅅ ñā'ā t̃øyyābā. Hoy hānajt̃y quia'a jagā t̃øyyā, tehngajnā cu'ug ja'a Pilato hajxy jaduhᅅ ñāmaayy coo ja'a Pilato ja'a Jesús jajyagho'ogøøjāt.

29 Coo ja'a Jesús jaduhᅅ jiaančh ho'cy, cøjx jaduhᅅ tiøjiajty nebiaty jim miādia'agyiñān maa ja'a Diosmädia'agy myiñān. Mānit jajmānajcā cruzcøxp. Mānit hoy jajnaaxt̃ägø'oyii.

30 Mānitā Dios ja'a Jesús yagjujyipt̃ytagajch.

31 Mayhoocā Jesús jaduhᅅ jiaac hijxā ja'a jiamioødhajxy, ja'a hajxy hānajt̃y quipxy t̃øø piadsohndā'aguiābā jim Galilea. Quipxiā Jesús hajxy piagoo'ty Jerusalén. Hoorā, jādā'ahatiā Jesús hajxy miādiaacpā maa ja'a judiošhajxiān coogā Jesús Quiārsto.

32 Paady hõjts mijts jaduhñ nyajwiingapxø'oy ja'a Jesúsøxpä. Jequiän hõjts nhap ndeedyhajxy yhawáañäxä ja'a Díósäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hñajty quiexa'añ.

33 Coo ja'a Jesús hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coo jiuypjøjtägajch, jaduhñä Jesús hajxy tøø xjiaančh yajnähwáatsäm. Jaduhñä Dios ja'a miädia'agy yajtøjajty neby hõjts nhap ndeedyhajxy jecy yhawáañäxäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hñajty quiexa'añ. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a salmo miämetspän: “Høøch miich nHuunghajpy. Jäda'ačh miich tøø nyagjuypjøjtägach.”

34 Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coogä yHuung hñajty yagjuypjøjtägatsa'añ, jaduhñäc je'e quia'a pú'udsät. Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Mijtshøch ngunuuxaamby nébiøčhä David tøø nyajnäma'ayän. Nyajtøjiadämbiøch jaduhñ.”

35 Jaduhñ jim myiimbä cujaay wiingsalmojooty: “Caj miich mmäna'ana'añ coo ja'a mHuungä ñi'xä quiopc piú'udsät, coo hñajty tøø yho'ogy. Myagjuypjøjtägatsaamby miich jaduhñ”, nømä Dios ñämaayyä.

36 Hoorä, coo ja'a David jecy miähanehmbädøøyy nebiä Dios hñajty tøø yajnähdiijiän, mänitä David yho'nä tiägoonä. Mänit hoy ñaaxtägø'oy. Mänit piuutsnä. Tøyhajt jaduhñ.

37 Pero ja'a Jesús, coo je'e yho'cy, cab je'e piuuch, je'eguiøxpä coo yagjuypjøjtägajtsä.

38-39 Mägu'ughajpädøjc, huuc hamädoowhit hajxy, jaduhñ hõjts mijts nya-jiingapxø'oy coo ja'a Jesús hajxy nägøxiä tøø xñähho'túutäm, møød coo jadähoc jiuypjøjtägajch. Pønjaty jaduhñ mäbøjp, nähwa'adsaamb hajxy je'e; hawa'adstuum hajxy miähmø'owa'añ. Hoyyä jecyquihdujt hajxy hijty nja wi'i quiudiunáañäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, cab hajxy hoy pedyii ngudiunáañäm, paady hajxy hijty nga'a nähwa'adsáañäm.

40 Naxy hädaa mädia'agy hajxy mdehm miäbøgät neby hõjts mijts cham nyajwiingapxø'oyän. Pø caj, wehñdä hajxy mjat mhabétät nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiujahyyän:

41 Huuc mäadow hajxy, pønjaty jaduhñ mäwiingapxpejp,

myagjuø'øwäp hajxy jaduhñ;

mniguiu'uds mniguiuhhämeedø'øwøøjäp hajxy.

Hix, hoy-yagjuøñøch jaduhñ njaančh tehñ yajcähxø'øga'añ maa mijts mwi-induumhajxiän.

Pero cab hajxy jaduhñ miäbøga'añ, ja'a hajxy hamdsoo ca'a hixaammbä, nømä Dios jecy miänaañ.

42-43 Mänitä Pablo miädiaacpädøøñä. Coo ja'a Pablohajxy chajtøjpädsøømy møødä Bernabé, mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy jadähoc ween min miädia'agy ja'a sábado hñajty jaac miimbä, neby hajxy hñajty tøø yhuuc mädiaacpän. Mänitä Pablo jäya'ay hajxy may piadu'ubøjcä, møødä judíos hajxy, møødä ca'a judiøspähajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hñajty mäbøjpä. Mänitä Pablohajxy miänaañ coo ja'a jäya'ayä Dios hajxy homiänaajä yhajodhädät.

44 Coo ja'a sábado hñajty jadähoc yhabáatcumbä, mänitä cu'ughajxy jim miejch maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Tøø ja'a cu'ughajxy hñajty miädoyhaty coo ja'a Pablo ja'a Diosmädia'agy hñajty jadähoc miädia'agáangumbä.

45 Coo ja'a judíos wyiindsøn hajxy jaduhñ yhiyx coo ja'a cu'ughajxy hñajty jaančh tehñ miay tøø miech Diosmädia'agyhämädoowhijpä, mänit hajxy

jiotma'ty. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänäjty yhönda'agy. Wiingapxpéjtäbä Pablohajxy hänäjty jaduhñ.

⁴⁶⁻⁴⁷ Pero cabä Pablohajxy ñä'ägä möjpädaacy. Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jaduhñ höjtsä Dios tøø xwyiinguexy coo höjts mijts judiöspä jayøjp nyajwiingapxø'owät ja'a mädia'agy ja'a Jesüscøxpä. Pero caj mijts hädaa mädia'agy mnä'ägä mädown'añ. Coö hajxy jaduhñ mga'a mäböga'añ, paady jaduhñ quia'a hawiinmatsä coö hajxy homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios homiänaajä jiugyhatiän. Cab höjts mijts hädaa mädia'agy nyajmøødmädia'agaannä. Jim höjtsä jäya'ay nøcxy nnä'ägä yajwiingapxø'owaannä, ja'a hajxy ca'a judiöspä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁸ Coö hajxy jaduhñ miädooyy, ja'a hajxy ca'a judiöspä, mänit hajxy xioöndaacpøjcy. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä coögä Diosmädia'agy ja'a Jesüscøxpä jiaanč tehñ yhooyä. Mänit hajxy nägøxiä miäböjcy, pønjatia Dios hänäjty tøø yajnähdiy coö hajxy jiugyhada'añ homiänaajä neby je'e jiugyhatiän.

⁴⁹ Mänitä Diosmädia'agy ja'a Jesüscøxpä tiägøøyy wa'xpä wiin-duhmÿhagajpt.

⁵⁰ Mänitä mäyøøjäya'ayhajxy jiojcapxøøyyä møødä to'oxiojç-hajxy, ja'a hajxy hänäjty Dioswiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy ñämaayyä coö ja'a Pablo miädia'agyhajxy quia'a mäböjçäxät. Ja'a judiöswiindsønñhajxy jaduhñ mänaañ. Jaduhñ hajxy hänäjty miänaambä coö ja'a Pablohajxy yhöxpäbo'owøøjät.

⁵¹⁻⁵² Mänitä Pablo ja'a tiecy hajxy wyiinxiyty wyiinwojpy, weenä naaxoc jaduhñ quioxy ca'ay. Hijxtahnd hajxy jaduhñ yajcähxø'c coö ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty nämay quia'a mäböga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy hänäjty mäböjpä, jaanč tehñ xioöndaacp hajxy hänäjty. Höxtä piaatypä Dioshëpïritu hajxy hänäjty. Mänitä Pablohajxy jim chohñnä møødä Bernabé. Mänit hajxy jim nøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Iconio.

14

¹ Mänitä Pablohajxy jim miejch Iconio. Coö säbado yhabaaty, mänit hajxy nøcxy maa ja'a judiös ja'a chajtøjç-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyy. Mänitä jäya'ayhajxy may miäböjcy, møødä judiöshajxy, møød hajxy ca'a judiöspä.

² Pero cabä judiöshajxy nägøxiä miäböjcy. Mänitä jäya'ayhajxy jiojcapxøøyyä, ja'a hajxy hänäjty ca'a judiöspä, ja'a hajxy hänäjty mäböjpä. Jaduhñ hajxy jiojcapxøøyyä coö ja'a Pablo miädia'agy hajxy quia'a mäböjçäxät. Ja'a judiöshajxy jaduhñ mänaañ, ja'a hajxy hänäjty ca'a mäböjpä. Jaduhñ hajxy hänäjty miänaambä coö ja'a Pablohajxy wyiingapxpedøøjät.

³ Jejquä Pablohajxy jim jiaac hijty Iconio. Cabä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tsähgø'ø-tsähgø'ø ñä'ä mädia'agy. Jaduhñ hajxy hänäjty miädia'agy coögä Dios hajxy xjiaanč tehñ chójçäm. Madiu'u ja'a Pablo pa'am hajxy hänäjty yajnaxy. Hijxtahnd hajxy hänäjty yajcähxø'py jaduhñ coö ja'a Pablo ja'a Jesús ja'a miäjaa hajxy hänäjty tøø mio'oyii. Hiç, ja'a Jesús ja'a miäjaahaamä pa'am hajxy hänäjty yajnaxy. Jaduhñä cu'ughajxy hänäjty ñajuø'øy coö ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaanč tsójçäm.

⁴ Pero cabä cu'ughajxy hänäjty tiu'ugmädia'aguiä. Näje'e ja'a judiös miädia'agy hajxy hänäjty miäböjçä. Näje'e ja'a Pablo miädia'agy hajxy hänäjty miäböjçä. Dioswiinguexiä Pablohajxy hänäjty tiuumby møødä Bernabé.

5 Mänitä mōjtuungmōōdpähajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Pablohajxy quihga'adsōōjät. Jaduhñä judiōshajxy piamānaambä mōōd hajxy ca'a judiōspä.

6 Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jim piäyō'cy. Mänit hajxy ñōcxy maa ja'a naax hānajty xiōhatiān Licaonia, mōōd maa ja'a cajpt hānajty xiōhatiān Listra mōōd Derbe.

7 Mänitä Diosmädia'agy hajxy jim tiägōōyy yajwiingapxōōbiä Licaonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt.

8 Jimä pa'amjäya'ay hānajty tu'ug chāna'ay Listra. Tecymiuquä mähdiojc hānajty tōō myiñ tōō quia'ay. Cahnä hānajty mänaa yo'oyō'ogy.

9 Jiaanč tehñ yhamädoowhiipiä mähdiojc hānajty waambatiä Pablohajxy hānajty miädia'agy. Coo ja'a Pablo ja'a mähdiojc jaduhñ yhiyxy coo ja'a mähdiojcä jioot hānajty tōō piäda'agy coo miōcpōgät, mōōd coo hānajty miäböcy coo ja'a Pablo ja'a Jesús miäjaa hānajty miōōdhajtä,

10 mänitä Pablo ja'a mähdiojc ñāmaayy:

—Pädō'og, tänaayyō'og.

Mōcä Pablo jaduhñ miānaañ. Mänitä craa jiaanč tänaayyō'cy. Mänit hoy tiägōōñä yohbiä.

11-12 Coo ja'a cu'ugä craa hajxy jaduhñ yhiyxy coo hānajty tōō miōcpōcy, mänit hajxy tiägōōyy yaaxpä yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy:

—Tōō ja'a Zeus hajxy xñägädäacäm mōōdä Hermes, ja'a hajxy nwiingudsähgōōyyämbä. Tōō hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii neby jäya'ayän —nōmā Pablohajxy ñänōōmā.

Jaduhñä Bernabē hānajty yhajodhadyii nebiä Zeusän. Haa ja'a Pablo, jaduhñ hānajty je'e yhajodhajtäbä nebiä Hérmesän, je'eguiōxpä coo ja'a Pablo hānajty jiaanč tehñ miädia'agy.

13-14 Pero cabä Pablohajxy hānajty wyiinjuō'oy waambaty hajxy hānajty ñänōmyii. Hoorä, jimä tsajtōjc hānajty tu'ug cajtpa'a maa ja'a cu'ugä Zeus hajxy hānajty wyiingudsähgō'oyän. Ja'a jäya'ay hānajty jim tuumbä teedy, mänitä waj may yajmejch maa ja'a Pablohajxy hānajty cajtpa'a tōō miähmō'oyän. Mayyä pōjy jaduhñ yajmejtspä. Mänitä Pablohajxy tiägōōyyä wiingudsähgōōyyäbä. Ja'a cu'ughajxy mōōdä teedy, je'e hajxy hānajty mäwiingudsähgōōby. Mänitä teedyhajxy tiägōōyy mänaambä coogä waj hajxy hānajty yoxa'añ ja'a Pablocōxpähajxy. Hagriegohaam hajxy jaduhñ miānaañ. Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ wyiinjuōōñä nebiä cu'ughajxy hānajty jiatcō'owa'añ, mänitä Pablohajxy tiägōōyy tajpä maabiä. Mänitä wyit hajxy quio'ch. Mänit hajxy jim tiägōōyy cu'ughagujc. Mänit hajxy yaaxy:

15 —Mägu'ughajpädōjc, ca'a hōjts xwyiingudsähgō'oy. Jäya'ay hōjts nej mijsän. Paady hōjts yaa tōō nmech maa mijs mgajptän, coo hōjts mijsä Diosmädia'agy nyajwiingapxō'ōwät, jaduhñä Dios juppiä ja'a miädia'agy hajxy mmäbōjcät. Jéquiänä Dios ja'a tsajt yhädiuuñ, mōōdä naaxwiin, mōōdä mejy, mōōd tijaty jaac jii, cōxiä. Jaduhñä Dios miāna'añ coo hajxy je'e mwiingudsähgōōñät, coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy mnajtshixōōñät, ja'a ca'a tsoobaatpä.

16 Hijty, jaduhñä Dios hijty miāna'añ coo ja'a jäya'ayä yhamdsoo cuhdujt hajxy ween yajtuñ.

17 Homiānaajä ja'a Dios yajcähxō'ogy coo hojiot jiaanč tehñ miōōdä maa mijscōxpän, mōōd coo yajtu'uy coo yajta'xy, mōōd coo ja'a camä tu'u

yaghoyø'oy, jaduñ hajxy ngaayy nhúucäm jootcujc —nømä Pablohajxy miänaañ.

18 Hobiänejpä ja'a Pablo ja'a cu'ug hajxy jaduñ yajmäbøjcy coo ja'a waj hajxy quia'a yóxät, coo ja'a Pablohajxy jaduñ quia'a wiingudsähgø'owøøð møødä Bernabé.

19 Mänitä judiøshajxy näje'e miejch. Antioquia hajxy hänäjty chooñ møøð Iconio. Mänitä cu'ug hajxy yajmäbøjtägajch cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänäjty yhöñda'agy møødä Bernabé. Mänitä cu'ugä Pablo hajxy jaduñ jia ca'ch. Jaduñ hajxy hänäjty yhajodhaty coo ja'a Pablo hänäjty tøø yho'ogy, pero cab hänäjty tøø ñä'a ho'pä. Mänitä Pablo hajxy hoy yhöxwich cajtpa'a.

20 Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty jaduñ tøø miäbøquiäbä, mänitä Pablo hajxy hoy jiuhmugø'oy. Mänitä Pablo jadähooc wyiimahnemejch. Mänitä Pablohajxy jaduñ jiiy tiägøøguiumbä cajptooty møødä mäbøjpädøjc. Cujaboomä Pablohajxy jim chohñ møødä Bernabé. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty jaduñ xiøhatiän Derbe.

21 Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Derbe, mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy hawaan hayaaxøøbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy maa miäbøjcy. Mänitä Pablohajxy jim wyiimbjçumbä. Mänit hajxy jim ñøcxtägajch Listra, møøð jim Iconio, møøð jim Antioquia, majaty hajxy hänäjty tøø yhuuc hoobiän.

22 Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøquiäbä, mänit hajxy wyiingapxøøyyä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxät tehngahnä, hoy hajxy jaduñ cu jia mänaç cu jia yajnaç ja'a tsaächpä ja'a peenä. Mänit hajxy jaduñ jim ñøcxät Dioswiinduum.

23 Majatiä Pablohajxy hänäjty wiädity, wyiinguejxyp hajxy hänäjty pøn jaduñ jim túnäp wiindsøn maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a Dios hajxy pia'yaaxy coo hajxy jaduñ quiuweendähadøøjat ja'a Diósäm, ja'a hajxy hänäjty tøø miäbøquiäbä. Jaguiay jayhu'uguiä Dios hajxy hänäjty miänuu'xta'agy.

24 Mänitä Pablohajxy jim ñaxøøyy møødä Bernabé maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Pisia. Møøð hajxy jim yhoobiä maa ja'a naax hänäjty xiøhajpän Panfilia.

25 Mänitä Pablohajxy jim jadähooc miéjtscumbä Perge. Jimä Diosmädia'agy hajxy jadähooc yajwä'xcumbä. Mänit hajxy ñøcxy jadähooc Atalia.

26 Jim hajxy jadähooc hoy biarcotägø'oy. Mänit hajxy jim ñøcxumbä Antioquia maa hajxy hänäjty jaduñ tøø yhuuc tshöndaacpä, maa hajxy hänäjty jaduñ tøø wyiinguexyijän coo ja'a Dios ja'a tiuung hajxy tiuunät. Coo hajxy jaduñ jim miejtstägajch Antioquia, yaghabejt hajxy jaduñ nebiä Dios hänäjty tøø yhane'emiän coo hajxy jaduñ tiunät.

27 Coo hajxy jim miejch Antioquia, mänitä Pablo ja'a mäbøjpädøjc hajxy wioomujcy. Mänit hajxy miädiaacy nebiatiä Dios hajxy hänäjty tøø piuhbedyijän, møøð coo ja'a Dios cuhdujt jaduñ tøø yecy coo ja'a jäya'ayhajxy jaduñ miäbøjpät, ja'a hajxy hänäjty jaduñ ca'a judiøspä.

28 Jejquiä Pablohajxy jim yhiyty Antioquia. Xyiicy xioondaacy hajxy jaduñ møødä mäbøjpädøjc-hajxy.

15

1 Mänitä jäya'ayhajxy jaduñ jim näje'e miejch Antioquia. Judea hajxy hänäjty tøø chohñda'agy. Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy yajnähiøøyyä coo hajxy

jaduhñ quiudiúnät nebiä Moisés hänajty jegyhajty tøø yhane'emiän, coo hajxy yajcircuncidarhádät. Cooc hajxy jaduhñ quia'a cudiúnät, cábac hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. Ja'a jäya'ayhajty hänajty jim tsohm̄bä Judea, je'edsä mäbøjpädøjc hajxy jaduhñ yajñähixøøyy.

2-3 Pero cabä Pablohajxy jaduhñ quiumaayy coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ yajñähixøøwøøját. Mänitä Pablo ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ yajcapxiøøyy coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ quia'a mäbögät neby hajxy hänajty tøø yajñähixøøyijän coo hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhádät. Mänitä Pablohajxy jim quiejxä Jerusalén møødä Bernabé, møødä wiinghäna'c-hajxy. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ mäguejx coo ja'a tsip ja'a pleetä jaduhñ ween nøcxy yajcøyy yajmay. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty jim tuumbä Jerusalén maa ja'a tsajtøjcän, je'edsä tsip ja'a pleetä hajxy hänajty miøødyajcøxaamby miøødyajmayaaamby, jaduhñ hajxy quia'a tsipyajpádø'nät. Coo ja'a Pablohajxy jim tiu'ubøjcy Antioquia, mänit hajxy jim ñaxøøyy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Fenicia, møød jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Samaria. Jimä Pablo ja'a mäbøjpädøjc hajxy miøødmädiaacy, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Fenicia møød jim Samaria. Jaduhñä Pablohajxy miädiaacy coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø piadu'ubøcy, ja'a hajxy hänajty ca'a judiøspä, møød coogä yhamdsoo cuhdjyt hajxy hänajty tøø ñajtshixøøñä. Coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhñ jiaanç tehñ xioondaacy.

4 Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Jerusalén møødä Bernabé, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy jim yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän, møødä Dioswiinguexypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønhajxy. Mänitä Pablohajxy miädiaacy nebiatä Dios hajxy hänajty tøø piuhbedyijän.

5 Jimä fariseoshajxy näje'ebä. Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy tiänaayyø'cy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tsipcøxpä mäbøjpädøjc-hajxy yajcircuncidarhájpat, hoy hajxy jaduhñ quia'a jagä judiøspä; weenä mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiun̄ nebiä Moisés jecy yhanehmiän —nømä fariseoshajxy miänaañ.

6 Mänitä Dioswiinguexypähajxy yhamugøøyy møødä tsajtøjc-wiindsønhajxy. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä waambatiä fariseoshajxy tøø miänaañ.

7 Mänitä Pedro tiänaayyø'cy mädiaaccujc. Mänit yajcapxøøyy:

—Puhyä'adiøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ coothä Dios jecy xwyiinguejxy coothä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxøøwät, ja'a hajxy ca'a judiøspä, coo hajxy miäbögät, jaduhñ hajxy ñähwá'ads quiuhwá'adsät.

8 Haa ja'a Dios, xyhixyhájtämä njootä njühñdyhajxy. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäbøjcy, ja'a ca'a judiøspä, mänitä Dioshespíritu hajxy mióoyyabä, nebiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmióoyyäm højtshájtäm. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a nähwaatstaact hajxy jaduhñ piaatpä, neby højts tøø nbátäm.

9 Tu'cuhdujtä Dios hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm møødä cajpä judiøspähajxy. Coo hajxy jaduhñ tøø miäbøjpä, paadiä piojpä quiädieyhajxy tøø ñähwaatspä.

10 Pero jaduhñ mijts mja mänaañ coo ja'a cajpä judiøspä ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiun̄bät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Ni højts pedyii nga'a cudiun̄äm, højts judiøshájtäm. Ni højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty

jegyhajty hoy quia'a cudiúuñämbä. Coö mijts jaduhñ mja mäna'añ coö ja'a cajpä judíoshajxy jaduhñ quiudiúumbät, jaduhñ hajxy myajcähxø'ogy nebiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mga'a mäbøjcäbän.

¹¹ Pero jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coö ja'a Jesús hajxy tøø xñä'ä yajñhäwäatsäm tu'cuहुdujt, møød højts judíospähájtäm, møødä cajpä judíoshajxy. Hojiootä Jesús jaduhñ miøødhajpy maa højtscøphájtäm —nømä Pedro miänaañ.

¹² Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy miädiaacpädøøyy, ja'a hajxy hänäjty jim tsänaabiä Jerusalén. Mänitä Pablohajxy tiägøøyy mädiaacpä møødä Bernabé nebiatiä Dios ja'a miäjaa hänäjty tøø yajcähxø'ogy maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a cajpä judíospähajxy, møød nebiatiä Pablo ja'a hoy-yagjuøñäjaty pä hajxy hänäjty tøø tiuñ.

¹³ Coö ja'a Pablohajxy jaduhñ miädiaacpädøøyy, mänitä Santiago miänaañ: —Puhya'adiøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hädaa mädia'agy hajxy.

¹⁴ Jaduhñä Simón tøø miädia'agy coö ja'a Dios ja'a hojioot miøødhajnä maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä, møød coö ja'a Dios wyyimbiy pønjaty jaduhñ quiu'ughádäp.

¹⁵ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiapxy miädiaaquian coö ja'a Dios hojioot hänäjty miøødhada'añ maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä. Jaduhñä profeta Amós jecy quiujahy quiuguee'ch

¹⁶ coö ja'a Dios jaduhñ miänaañ:

Nguexáambioçhä nguguexy coö ween jaduhñ yhanehmä nebiä David jecy yhanehmiän,

¹⁷ jadúññhøçhä jäya'ayhajxy xwyyiingudsähgø'owät, ja'a hajxy cajpä judíospä, pønjätyhöch tøø nwiimbiy coöch je'je ngu'ughádät.

¹⁸ Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coö jaduhñ yajtøjiada'añ.

¹⁹ Mänitä Santiago jiaac mänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ nebiä Diosmädia'agy miäna'añän. Cab jaduhñ yhahixø'øy coö ja'a mäbøjpädøjc hajxy nhanéhämät, ja'a hajxy ca'a judíospä. Cab hajxy nnämäayyanät coö højtsä nguhdujt hajxy xpiahixämät, højts judíoshájtäm.

²⁰ Jaduhñ mäböcypiä, tsøc hajxy yajñäjaayøøyyäm coö hajxy jaduhñ quia'a tsú'udsät tijatiä jäya'ayhajxy tøø yoxy quepychechwiinduüm, møød coö wiingto'oxiøjc hajxy quia'a møødmá'awät, møød coö animal hajxy quia'a tsú'udsät ja'a jañø'xiee'xypä, møød coö animalnø'ty hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät.

²¹ Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coö højts jaduhñ nguhdujthájtämät, højts judíoshájtäm. Jaduhñ højts wiindu'ugpoo'xxiøø nyajñähixøøyyäm maa ja'a tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt.

²² Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy nägøxiä quiojyquiapxyhajty møødä Dioswiinguexyxpähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønñhajxy, coö ja'a cunocy hajxy jim quiéxät Antioquia, coö ja'a Pablohajxy miøødhadøøjat møødä Bernabé. Mänitä Judashajxy jaduhñ wyiinguejxä møødä Silas coö hajxy jaduhñ quiunocyhädt. Jimä Judashajxy hänäjty quiopc-haty møødä Silas maa ja'a tsajtøjcän. Mejtstu'u ja'a Judas hänäjty xiøhaty møødä Barsabás.

²³ Mänitä mäbøjpädøjcä nocy hajxy yhädiuñ. Mänitä Pablo ja'a nocy hajxy yajcø'ødägøøyyä coö hajxy miänøcxät Antioquia. Jaduhñä nocy hajxy quiujahy:

“Puhya'adiøjc, mijs hädaa nocy nyajnäguejxyp, mijs ca'a judíospä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmäböcy, pønjaty jim tsänaaby Antioquía, møød jim Siria, møød jim Cilicia. Højts hädaa nocy tøø nhädiuñ, højts mäböjpädøjc yaa hijpä Jerusalén, møødä Dioswiinguejxypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønähajxy.

²⁴ Tøø højts jaduñ nmädoyhaty coo højtsä nmägu'ughajpähajxy näje'e jim tøø yhooy maa mijsän. Ca'a yhöjts jaduñ nguejx; hamdsoo joot hajxy jim tøø ñöcx. Jaduñ højts tøø nmädoyhaty coo mijsä häna'c xjia wi'i wyiinhøøna'añ, ja'a hajxy jim tøø yhöyyäbä maa mijsän, møød coo mijs näje'e tøø myajwiinhøøñ.

²⁵ Coo mijsä häna'c jaduñ xjia wi'i wyiinhøøna'añ, paady højts tøø ngojyquiapxyhaty coo højtsä nmägu'ughajpä nämetsc jim nguéxät maa mijsän näguipxy møødä Pablo møødä Bernabé. Højtsä Pablo njaanč tehñ chojpy njaanč tehñ pia'häyooby møødä Bernabé.

²⁶ Jaanč tehñ yhooyä Pablo ja'a Jesucristo hajxy miäduñ. Coo hajxy jaduñ hoy miäduñ, paady hajxy mayhooc tøø jia wi'i yagho'oga'añii.

²⁷ Ja'a Judas højts nwiinguejxyp møødä Silas coo hajxy jim ñöcxät maa mijsän. Hajäya'ayhaam mijs jaduñ xmiøødmädia'aga'añ waambaty højts cham njaay ngueechän nocyquiøxp.

²⁸⁻²⁹ Jaduñ højtsä Dioshespíritu tøø xmiøødcojyquiapxyhaty coo mijs nhané'emät coo hajxy mga'a tsú'udsät mädyijaty animal ja'a häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo animal hajxy mga'a tsú'udsät ja'a jañ'oxie'e'xypä, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy mga'a møødmä'awät. Coo hajxy jaduñ mgudiünät, jaduñ hajxy mniyaghoyø'owøjät. Cabä wiingcuhdujt yaghane'ema'añ. Ja'a Dios hajxy jaduñ xcwieendähädäp.” Jaduñhä mäböjpädøjcä nocy hajxy yhädiuñ, ja'a hajxy hänajty jim hijpä Jerusalén.

³⁰ Mänitä Pablohajxy jim tiu'ubøjcy møødä Bernabé, møødä Judas, møødä Silas. Mänit hajxy jim ñöcx Antioquía. Coo hajxy jim miehch, mänitä mäböjpädøjc-hajxy nägøxiä jim yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a mäböjpädøjcä nocy hajxy yajcø'ødägøøyy.

³¹ Mänitä mäböjpädøjcä nocy hajxy quiapxy. Mänit hajxy jiaanč tehñ jiootcugøøyy je'eguiøxpä coo hajxy jaduñ quiapxmøøcpøjcä nocyhaam.

³² Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyyä. Ja'a Judashajxy jaduñ capx møødä Silas. Yoñ hajxy jaduñ quiapxy miädiaacy. Diosquexiä Judashajxy hänajty møødä Silas nämetsc.

³³ Maxiøø ja'a Judashajxy jim yhjity Antioquía møødä Silas. Coo hajxy hänajty wyiimbidaannä, mänit hajxy ñämaayä coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jim nøcxy yecy Jerusalén. Mänitä Judashajxy ñöcxnä Jerusalén maa hajxy hänajty tøø yhuuc tsohndaacpäñ.

³⁴ Pero cabä Silas ja'a Judas pianøcxy. Jim miähmøøyy Antioquía

³⁵ näguipxy møødä Pablo møødä Bernabé. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwiingapxøøbiä näguipxy møødä mäböjpädøjc-hajxy nämaybiä.

³⁶ Mänitä Pablo ja'a Bernabé cujey ñämaayy:

—Jam jadähooc wädjätäm majatiä Diosmädia'agy hoy nyajwá'xäm. Jamä mäböjpädøjc kuhjxäm pø tehngahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxy.

³⁷ Jia nähadsoow ja'a Bernabé jaduñ. Mänit jaduñ jia mänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy cu miødhajty.

³⁸ Pero cabä Pablo jaduñ miänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy jaduñ miødhädät je'eguiøxpä coo ja'a Juan Marcos hajxy hänajty tøø piuhwa'achii

mänaa hajxy hänajty jim wiäditiän Panfilia maa ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xiän.

³⁹ Coo ja'a Pablo hänajty quia'a tu'ugmädia'aguiä mөөдä Bernabé, paady hajxy mänit niwia'xä. Mänitä Bernabé ja'a Marcos wiowø'cy. Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy jim nõcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Chipre.

⁴⁰ Haa ja'a Pablo, mänit je'eduhñ miänaañ cooc ja'a Silas hänajty miөөдwädita'añ. Mänitä mäbøjpädøjcä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a Pablohajxy piuhbedøøjat. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä mөөдä Silas.

⁴¹ Mänit hajxy jim ñaxøøyy Siria mөөд jim Cilicia. Majatiä Pablohajxy hänajty wiädity, jimä mäbøjpädøjc hajxy hänajty quiapxmøcpøcy.

16

¹ Mänitä Pablohajxy jim nõcxy Derbe. Coo hajxy jim tiu'ubøjcumbä, mänit hajxy jim nõcxcumbä Lистра. Jimä craa hajxy tu'ug hoy piaady. Timoteo ja'a craa hänajty xiøhaty. Miäbøjpiä Timoteo ja'a Diosmädia'agy hänajty. Ja'a Timoteo ja'a tiajjä, judia hänajty je'e. Jaanä miäbøjpiä Diosmädia'agy hänajty je'ebä. Ja'a Timoteo ja'a tieediä, ca'a hänajty je'e judiösä.

² Quiumaabiä mäbøjpädøjcä Timoteo hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Lистра mөөд jim Iconio.

³ Mänitä Pablo ja'a Timoteo ñämaayy coo hänajty miөөдwädita'añ. Pero cahnä Timoteo hänajty yajcircuncidarhaty. Mänitä Pablo ja'a Timoteo yajcircuncidarhajtä, jaduhñä judiøshajxy jaduhñ quia'a jootmä'adät. Hix, ñajuøøbiä judiøshajxy hänajty nägøxiä coo ja'a Timoteo hänajty quia'a yajcircuncidarhatyñä. Coo ja'a Timoteo ja'a tieedy hänajty quia'a judiösä, paadiä Timoteo hänajty quia'a yajcircuncidarhatyñä.

⁴ Mänitä Pablohajxy tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt mөөдä Silas mөөдä Timoteo. Majaty hajxy hänajty wiädity, jimä mäbøjpädøjc hajxy hänajty yajmädoyhaty waambatiä Dioswiinguexyypähajxy hänajty tøø yhane'emiän, mөөдä tsajtøjc-wiindsøñhajxy, ja'a hajxy hänajty jim hijpä Jerusalén.

⁵ Jaanä jaduhñä Pablo ja'a mäbøjpädøjc hajxy hänajty quiapxmøcpøjpä wiinduhmyhagajpt, paadiä mäbøjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy jiaac tehñ miäbøcy. Mөөд hajxy hänajty jiaac tehñ miayøøy jabom-jabom.

⁶ Pero cabä Pablo cuhdujt hajxy choj mooyyä ja'a Dioshespiritäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jim nõcxy yajwa'xy Asia. Paady hajxy jim jiaac wädijty Frigia mөөд jim Galacia.

⁷ Mänit hajxy jim miehch maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Misia. Mänit hajxy jia mänaañ coo hajxy jim nõcxät maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Bitinia. Pero cabä Jesús yHespiritu jaduhñ miänaañ coo hajxy jim nõcxät.

⁸ Coo hajxy jim ñaxøøyy Misia, mänit hajxy jim miehch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Troas.

⁹ Mänitcoodsä Pablo jäya'ay tu'ug wyiinhijxy. Jim hänajty chooñ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Macedonia. Tänaaby hänajty jaduhñ. Mänitä Pablo ñämaayy: "Huuc tunä mayhajt, jam højtsä Diosmädia'agy yajwiin-gapxøøyyäc jim Macedonia." Jaduhñä Pablo miänuu'xtaaca.

¹⁰ Coo ja'a Pablo jaduhñ wyiinhijxy, mänit højts jaduhñ nwiinmaayy coo højts jim njaançh nõcxät Macedonia. Jaduhñ højts hänajty nwiinjuøøy coo højtsä Dios hänajty tøø xwyiinguexy coo højtsä Diosmädia'agy jim nõcxy nyajwa'xy.

¹¹ Mänit hõjts hoy nbarcotägõ'oy. Mänit hõjts jim ndsohñ Troas. Mänit hõjts nnõcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiõhatiän Samotracia. Mejyhagujcä naax jaduhñ. Cujaboom hõjts jadähooc nbarcotägõõguiumbä. Mänit hõjts njaac nõcxy mejyhawiimb maa ja'a cajpt hänajty jaduhñ xiõhatiän Neápolis. Coõ hõjts jim nmejch mejyhawiimb, mänit hõjts nbarcopädsõõmnä.

¹² Mänit hõjts nnõcxumbä maa ja'a cajpt hänajty jaduhñ xiõhatiän Filipos, jim Macedonia-naaxpa'a. Jimä Rómabä jäya'ayhajxy hänajty nämay chána'ay. Jim hõjts jaduhñ maxiõõ nhijnä.

¹³ Coõ ja'a poo'xxiõõ yhabaaty, mänit hõjts jim nnõcxy mõjnõõba'a, jim cajtpa'a. Jimä judíos ja'a Dios hajxy hänajty naxy pia'ya'axy. Jimä to'oxiõjc-hajxy hänajty näje'e tõõ yhamugõ'oy. Mänit hõjts jim nhõxtaacy. Mänit hõjtsä jäya'ay ndägõõyy yajmõõdmädiaacpä ja'a Diosmädia'agy, ja'a hajxy hänajty tõõ yhamugõ'oyäbä. Haagä to'oxiõjc hajxy hänajty je'e.

¹⁴ Tu'jäya'ay hänajty xiõhaty Lidia. Jim hänajty choõñ maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Tiatira. Hucywyit hänajty tioo'py, ja'a hojiatypä. Wyi-ingudsähgõõbiä Lidia ja'a Dios hänajty. Mänitä Dios ja'a Lidia yajmãbõjcy waambatiä Pablo hänajty yajnähxõ'oy.

¹⁵ Mänitä Lidiahajxy hoy ñäbety nägõxiä mäduhñtiä hajxy hänajty jim yhity maa ja'a tiõjcän. Mänit hõjtsä Lidia xñämaayy:

—Põõ mmänaamb hajxy jaduhñ cooçhä Dios ja'a miädia'agy hamuumdu'joot nmãbõjcä, jam hajxy jim mejtsta'ag maaçhä ndõjcän —nõõm hõjts jaduhñ xñämaayho'cy.

Mänit hõjts jim hoy nmejtsta'agy.

¹⁶ Wiinghooc hõjts hänajty jim nnõcxy maa ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axiän. Tu'haamnõcxpä, jim hõjtsä cäxyiihäna'c tu'ug hoy nbaady. Cudoogõ'oy hänajty je'eduhñ. Ja'a haxõõgpä hänajty miõõd. Cuwiinmahñdy hänajty je'eduhñ. Cõxiä hänajty jaduhñ ñajuõ'oy tijaty hänajty jadäänäp tunäänäp. Majiatiä xädõ'õñ hänajty ñämechii coõ hänajty jaduhñ cõxiä ñajuõ'oy. Coõ xädõ'õñ hänajty mio'oyii, cõxiä wyiindsõñ hänajty miõõdiägach, mäduhñtiä hänajty quianarhaty.

¹⁷ Mänit hõjtsä cäxyiihäna'c xpiadu'ubõjcy hõxhaam. Mänit tiägõõyy yaaxpä jojpä:

—Yõ'õ jäya'ayhajxy, ja'a Dios hajxy miäduumby, ja'a maas mõc cuhdujt mõõdpä. Mijsht hajxy xyajwiingapxõ'õwaamb neby hajxy mnähwa'ads guhwá'adsät.

¹⁸ Maxiõõ hõjtsä quixy jaduhñ xpiawädijty yáaxäp wäänäp. Coõ ja'a Pablo jaduhñ chújpanä coõ ja'a quixy jaduhñ wyi'i ya'axy, mänitä Pablo ñäwa'wiimbijty. Mänitä Pablo ja'a haxõõgpä yhõxquejxy:

—Ja'a Jesucristocõxpõch miich nhõxquejxy; pädsõm jiihy maa yõ'õ cäxyiihäna'cän —nõõmä Pablo miänaañ.

Mänitä haxõõgpä jaduhñ jiaançh pädsõõmy.

¹⁹ Coõ ja'a quixiä wyiindsõñhajxy jaduhñ yhijsy coõ ja'a quixy hänajty jaduhñ tõõ ñähwa'ächii, mänit hajxy jaduhñ ñajuõõyy coõ ja'a quixy hänajty jaduhñ quia'a canarhadaannä, mõõd coõ xädõ'õñ hajxy hänajty quia'a mo'owäänänä. Mänitä Pablohajxy miajtsä mõõdä Silas. Mänit hajxy yajnõcxä hagujc.

²⁰ Mänit hajxy jaduhñ ñäxõ'õwõõyyä:

—Hädaa judiõshajxy, cajptyajma'p hajxy jaduhñ.

²¹ Wiingcuhdujt hōjts xjia wi'i yajñähixø'owáanäm. Cab hajxy hawiinmats nmäbōjcämät, je'eguiøxpä coo hajxy jim ndsøhnäm Roma —nømä Pablohajxy ñänøømä.

Ja'a quixiä wyiindsøn hajxy jaduhñ mänaañ.

²² Mänitä Pablohajxy ñäbädøcä ja'a cú'ugäm. Mänitä cuduunghajxy miänaañ coo ja'a Pablo ja'a wyithajxy yajtsíjjaxät, møød coo hajxy wiobho'ogóøjät paxyhaam.

²³ Coo ja'a Pablohajxy hänäjty tøø wiobho'ogyii, mänit hajxy hoy chumyii. Mänitä tsumyjiäya'agwieendähajpä yhanehmä coo ja'a Pablohajxy hoy cwieendähadøøjät.

²⁴ Mänit hajxy hoy piäda'agyii hadsihxtuum jiiby pujxtøgooty. Pu'uyhawa'adsootiä tiecyhajxy jaduhñ yhame'mújcäxä.

²⁵ Cuptsuhmdä hänäjty jaduhñ, jiibiä Pablo ja'a Dios hajxy hänäjty pia'høy pia'ya'axy. Jiibiä miädsummyjiäya'ayhajxy hänäjty jaduhñ yhamädoowhity.

²⁶ Mänitä hujx møc ñajxy. Høxtä tsäyuuyy ja'a pujxtøjc jaduhñ. Cøjxä tøgħaaw jaduhñ yhawa'açh. Møødä cadena jaduhñ cøjx pioty maa ja'a tsumyjiäya'ayhajxy hänäjty jaduhñ quiuxochän.

²⁷ Coo ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä mia'abiädø'cy, mänit jaduhñ yhiixy coo ja'a tøgħagø'øw hänäjty jaduhñ tøø quiøxy hawa'açh. Mänit jaduhñ miänaañ cooc tyijy ja'a tsumyjiäya'ayhajxy tøø quiøxy päyø'ogy. Mänitä espada jiuu'ty. Niyagho'ogáanäp hänäjty jaduhñ hamdsoo je'eguiøxpä coo hajxy cu piäyø'cy.

²⁸ Mänitä Pablo yaaxy:

—Ca'a jaduhñ mniyagho'ogyii. Chaa hōjts jaduhñ nägøxiä. Caj pøn tøø piäyø'ogy —nømä tsumyjiäya'agwieendähajpä ñämaayyä.

²⁹ Jaançh tehñ chähgøøby hänäjty je'eduhñ. Høxtä tsäyuuby hänäjty je'eduhñ. Mänitä jøøn hoy quiøñ. Päyø'oguiä tøjtgøøguiumbä. Mänitä Pablohajxy hoy wyiinjjcäda'agyii møødä Silas.

³⁰ Mänit hajxy yhøxwoobädsøømä pujxtøgooty. Mänit hajxy miäyajtøwä:

—Wiindsønøjc, ja wi'i ñähwa'adsáambøch høøçh. Nébyhøch jaduhñ njatcø'øwat.

Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduhñ mänaañ.

³¹ Mänitä Pablohajxy yhadsooyy:

—Coo hajxy jaduhñ mmäbøgät ja'a Wiindsøn Jesúsøxpä, jaduhñ hajxy mnähwä'adsät mäduhñtiä hajxy jim mhity maa ja'a mdøjcän.

³² Mänitä tsumyjiäya'agwieendähajpä ja'a Dioscapxy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy yajwiingapxø'øyii mäduhñtiä hajxy hänäjty jim yhity maa ja'a jløøn maa ja'a tiøjcän. Ja'a Pablohajxy jaduhñ mäyajwiingapxøøyy.

³³ Moññä hänäjty jaduhñ. Mänitä Pablohajxy hoy yajtsi'iyii møødä Silas majty hajxy hänäjty jaduhñ tøø chaachø'øyän. Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduhñ mäyajtsiiw. Mänit hajxy nägøxiä hoy ñäbety mäduhñtiä hajxy hänäjty jiiby yhity maa ja'a jløøn maa ja'a tiøjcän.

³⁴ Mänitä Pablohajxy jim wioonøcxä maa ja'a craa tiøjcän. Mänit hajxy yajcaay yaghuucä. Jaançh tehñ xioondaac ja'a craahajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Dioscapxy ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøc.

³⁵ Coo jioböøyy, mänitä cuduungä policia hajxy quieixy maa ja'a pujxtøjcän. Mänitä policia ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä hajxy hoy ñäma'ay coo ja'a Pablohajxy ween yhøxmachii møødä Silas.

³⁶ Mänitä Pablo hoy ñämaadiägachii:

—Tøøčhä cuduunghajxy jaduñ xyhane'emy cooč mijts nhøxmádsät. Nøcx hajxy jaduñ jootcujc.

³⁷ Mänitä Pablo ja'a policia nãmaayy:

—Højts, Roma højts nxønaxy. Jaduñ højts cuhdujt nmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän. Hoy højts jim nja xønaxy Roma, tøø højtsä cuduunghajxy xyajwobho'ogyii hijxwiinduun. Hoy højts tii pojpa tii cadiiey nga'a jagä møødä, tøø højts xyajtsumyii. Hoorä, tsähdiuumbä cuduunghajxy jaduñ coo højts jaduñ tøø xchaačhtiuñ. Paady højts hamee'ch xjia wi'i yaghøxmdsa'añii. Ween højts min xyhamdsoo høxmach —nømä policiahajxy nãmaayyä.

³⁸ Mänitä cuduunghajxy hoy yhawáanäxä waambatiä Pablo hánajty tøø miäna'añ. Coo ja'a cuduunghajxy jaduñ miädooy coogä Pablohajxy hánajty jim xiønaxy Roma, mänit hajxy chähgøøbiøjcy.

³⁹ Mänitä Pablohajxy hoy nãma'ayii møødä Silas:

—Huuc tunä mayhajt hajxy, højts huuc mämée'xäc —nømä cuduunghajxy hoy miäna'añ.

Mänitä Pablohajxy yhøxmájtsänä. Mänit hajxy miänuu'xtaacä coo hajxy jim choonät Filipos.

⁴⁰ Coo ja'a Pablohajxy piujxtøjpädsøømy, mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a Lidia tiøjcän. Mänitä mäbøjpäðøjc-hajxy jim yhamugøøyy. Mänit hajxy quiapxmøcpøjcä ja'a Pablo. Mänitä Pablohajxy jim chohñnä møødä Silas.

17

¹ Mayhagajptä Pablohajxy ñaxøøyy, møød jim Anfípolis, møød jim Apolonia. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Tesalónica. Jimä judíos ja'a chajtøjc-hajxy hánajty tu'ug.

² Jaduñä Pablo hánajty quiuhdujthaty coo jaduñ chajtøjyo'oy. Wiindu'ugpoo'xxiøø hánajty jaduñ jim ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Tägøøghoocä Pablo jim yhooyy maa ja'a tsajtøjcän jim Tesalónica. Jimä Pablo ja'a jäya'ay hánajty miøødcapxy miøødmädia'agy. Ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty yajcapxiøøby.

³ Jaduñä Pablo hánajty quiapxtøy coo jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian coogä Dios ja'a Mesias hánajty yaa quixea'añ hädaa yaabä naaxwiin, møød cooc hánajty yho'oga'añ, møød cooc hánajty jiuypjøjtägatsa'añ:

—Ja'a Jesushøch mijts nyajmøødmädiaacyy. Jue'e je'e, ja'a Mesías je'e, ja'a Dios jecy ñänøømäbä cooc hánajty yaa quixea'añ ho'pä —nømä Pablo miänaañ.

⁴ Näje'e ja'a judíoshajxy miäbøjcy. Nämäyyä jäya'ayhajxy miäbøjpa, ja'a hajxy hánajty ca'a judíosä, ja'a Dios hajxy hánajty wiingudsähgøøbiä. Nämäyyä to'oxiøjc-hajxy miäbøjpa, pønjetiä ñihyhaphajxy hánajty jim tuunghmøød haguyc. Mänitä Pablohajxy miägu'ugpøjcä møødä Silas, ja'a jäya'ayhajxy hánajty tøø miäbøquiäbä.

⁵ Coo ja'a Pablohajxy jaduñ miägu'ugpøjcä, mänitä judíoshajxy jiootma'ty, ja'a hajxy hánajty ca'a mäbøjpa. Mänitä haxøøghäna'c-hajxy hoy wioomu-gyii. Mänit hajxy nãmaayyä coo hajxy ween quiajptyajma'ady. Mänitä haxøøgjäya'ayhajxy miädoyhajty cooc tyijy ja'a Pablohajxy hánajty jim tøø

miech maa ja'a Jasón ja'a tiòjcän. Jue'e ja'a haxøøgiäya/ayhajxy hänajty jiatcø'owa'añ møødä judíoshajxy, jimä Pablohajxy hänajty yajnøcxa'añii haguyc. Mänitä Jasón ja'a tiòjc hadsip yhajahmduütä.

⁶ Coo ja'a Pablohajxy jim quia'a paatä, mänitä Jasónhajxy jim wyitsnøcxä haguyc hadsip, møødä mäbøjpädøjc-hajxy näje'e. Mänitä judíoshajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä:

—Ja'a Pablohajxy, cajptyajma'pä hajxy jaduñ wiädity homiaajä. Tøø hajxy yaa miejtspä.

⁷ Jim hajxy miejtsta'agy maa ja'a Jasón ja'a tiòjcän, paadiä Jasón ja'a pojpa miøødäbä. Homiaajä Pablohajxy jaduñ wiädity, jaduñä cu'ug hajxy jiojcapxø'øyy coo ja'a gobiernä miädia'agy hajxy quia'a mäbøjcänät, ja'a jim møjhjäpä Roma. Jaduhñä Pablohajxy yhöñdaacpä cooc tyijy ja'a Jesús jaduñ miøjhjäpä nebiä gobiernän —nømä judíoshajxy miänaañ, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä.

⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy møødä møjhjäpähajxy, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä waambä.

⁹ Mänitä Jasónhajxy ñiñähjuuduutä møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø miächijäbä. Mänit hajxy yhöxmäjtsänä.

¹⁰ Coo quioodsøøyy, mänitä Pablohajxy ñämaayy møødä Silas coo hajxy jim choonät, coo hajxy ñøcxät jim maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Berea. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduñ mänaañ. Mänitä Pablohajxy jim jiaančh nøcxy Berea. Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän.

¹¹ Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajnähixøöbiä. Coo ja'a judíoshajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jaduñ jiootcugøøyy. Cab hajxy jaduñ jiootma'ty nebiä miäjudíoshajxy hänajty tøø jiootma'adiän jim Tesalónica. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy capxtaacpä jabom-jabom pø jaančh tøyhajt hänajty jaduñ nebiä Pablo hajxy hänajty miädia'aguian.

¹² Paady hajxy jaduñ may miäbøjcy. Møødä jäya/ayhajxy may miäbøjpä, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, møødä møjhjäpädøjc-hajxy, ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy.

¹³ Ja'a jäya/ayhajxy hänajty jim tsänaabiä Tesalónica, ja'a hajxy judíospä, coo hajxy jaduñ miädoyhajty coo ja'a Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty jim yajwa'xy Berea, mänit hajxy jiootma'ty. Mänitä jäya/ayhajxy Beréabä hoy jiojcapxø'øyyii coo ja'a Pablo ja'a miädia'agy quia'a mäbøjcäxät.

¹⁴ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä jim Berea, mänit hajxy miänaañ coo ja'a Pablo jim choonät, coo wiingtuum ñøcxät mejypia'a. Paady hajxy jaduñ miänaañ je'eguiøxpä coo hajxy hänajty chähgø'øyy coo ja'a Pablo øxyypänejpä tiunøjät. Coo ja'a Pablo jim jiaančh tsoñ Berea, jimä Silashajxy miähmøøyy møødä Timoteo.

¹⁵ Yajmøødquejxä ja'a Pablo ja'a mäbøjpädøjc nämetsc nädägøøg. Coo ja'a Pablohajxy jim miejch mejypia'a, mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Atenas. Coo hajxy jim miejch, mänitä Pablo jiamíøødhajxy wyiimbjinä. Mänitä Pablo capxy jim quiejxy Berea coo ja'a Silashajxy jim paquiä ñøcxpät Atenas møødä Timoteo, coo ja'a Pablo hajxy jim piáadät.

¹⁶ Jimä Pablo ja'a Silas hänajty yahixy Atenas møødä Timoteo, mänitä Pablo yhiixy coo tsaasaandä hänajty jim jiaančh tehñ miayyä cajptooty. Je'e

ja'a cu'ughajxy hānajty wyiingudsähgøøby. Coo ja'a Pablo jaduhñ yhijsy, mānit jiaañch tehñ jiootmayhajty.

17 Naxiä Pablo hānajty jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Ja'a Jesucristocøxpä ja'a Pablo hānajty jim yajcapxy yajmädia'aguio'øy møødä judiøshajxy, møødä jäya'ayhajxy ca'a judiøspä, ja'a Dios hajxy hānajty wiingudsähgøøbiä. Jabom-jabomä Pablo hānajty jim ñøcxy cajptøcujc. Møød jimä Pablo ja'a Jesucristocøxpä hānajty yajcapxy yajmädia'aguio'øbiä møødä cu'ug, ja'a hajxy hānajty jim yohby najxpä.

18 Mānitä jäya'ayä Pablo hajxy näje'le wyiingumedsøøyy. Cujwa'xy hajxy hānajty yhabøcy ja'a epicureodøjcä miädia'agy. Møød kujwa'xy hajxy hānajty yhabøjpä ja'a estoicodøjcä miädia'agy. Mānit hajxy näje'le miänaañ:

—Yø'ø craa, jaanč tehñ yajcumayaamb yø'øduhñ cooc tyijy jiaañch tehñ yhøxpøquiä. Pero cap yø'øduhñ tü ñä'ägädä jaty —nømä Pablo jaduhñ ñänøømä.

Mānitä wiinghäna'c-hajxy miänaañ:

—Jäguem yø'ø craa chooñ. Wiingdiosäda'a miädiaacyy.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coo ja'a Pablo ja'a Jesucristo hānajty miädia'agy, cooc hajxy hoy xñähho'túütäm, møød cooc jadähoc jiu-jyjiøjtägajch.

19 Mānitä Pablo jim wioonøcxä maa ja'a tunhuung hānajty xiøhatiän Areópago. Jimä jäya'ayhajxy hānajty may tøø yhamugø'øy. Mānitä Pablo ñämaayyä:

—Højts hawáañäc tii miich jaduhñ mmädiaacyy hawiinjemybiä.

20 Jaanč tehñ wyiing miich jaduhñ mmädia'agy. Højts capxwijjäc neby jaduhñ miädia'agytiägø'øyän —nømä Pablo miäyajtøwä.

21 Hix, ja'a jäya'ayhajxy hānajty jim tsānaabiä Atenas, møødä jäya'ayhajxy hānajty jim hadsänaabiä, jaduhñ hajxy hānajty quiuhdujthaty coo hajxy hānajty cøxiä wiinä miädowa'añ, ja'a hānajty hawiinjemybiä.

22 Mānitä Pablo tiänaayyø'cy cu'ughagujc. Mānit miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, mijts yaa tsānaabiä Atenas, tøøch jaduhñ nhixy coo mijtsä tsaasaandä madiu'u mwiingudsähgø'øy.

23 Mayhitä wiingudsähgøødiaact hajxy mmøødä. Tøøchä altar tu'ug nhixy coo letra jaduhñ yuugjaay miøødä: “Jii ja'a Diosäda'a tu'ug, cahnä pøn yhixyñä. Je'e yhaltar hädaa.” Hoorä, mwiingudsähgøøby yø'ø Dios hajxy jaduhñ, hoy hajxy mga'a jagä hixyhatyñä. Pues je'eč mijts jaduhñ nya-jmøødmädiaacyy.

24 Ja'a Diøshøch jaduhñ nmädiaacypiä, cøxiä je'e yhädiuun møød hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty yaa hijp. Wiindsønhajp je'e jim tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. Cøxiä wiinä jaduhñ yhane'emy homiaajä. Cab jaduhñ jii by chāna'ay tsajtøgooty, ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ yhädiuumbiä.

25 Cabä Dios tii yajmaajiaty. Cab jaduhñ miäna'añ coo højts nbuhbéjtämät. Pero jaaya'ay hajxy cøxiä xmióoyyäm tijaty hajxy nyajmaajijätäm, møødä juyghajt, møødä poj, cøxiä.

26 Tu'ug jäya'ay ja'a Dios jecy yhädiuunsohñ. Je'e hajxy nägøxiä nhøjxhajtäm ndecyhajtäm mādühñtiä hajxy yaa ndsänaayyäm hädaa yaabä naaxwiin wiinduhmyhagajpt. Cahnä Dios hajxy hānajty xyhädiuunäm, tøøyyäm hajxy hānajty xyajñähdijjäm mänaa hajxy nmiin ngähwämät, maa hajxy ndsänaayy nhäyöwämät.

²⁷ Chojpiä Dios ja'a jioot jaduñ coo hajxy nwiingudsähgóoyämät, paady hajxy tøø xyhädiuunäm. Coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nba'yáaxämät, xyhadsóowäm hajxy jaduñ.

²⁸ Hix, jaaya'ay hajxy xyagjughájtäm. Jaduñ hajxy tøø xquiunú'xäm coo hajxy ndsánaaxy nháyóowämät, møød coo hajxy nyohy nnáxämät. Jaduñä yaabä jäya'ayhajxy näje'e tøø quiujaay coogä Dios hajxy xyhuunghájtäm.

²⁹ Tøyhajt jaduñ coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Pero coo jäya'ayä jäya'ayhahädiuunnaxy hajxy yhädiuñ, jue'e hajxy yajtuumby, oro, møødä poobhoro, møødä tsa. Cab jaduñ yhahixø'øy coo jaduhmbä jäya'ayhahädiuunnaxy hajxy nwiingudsähgóoyämät. Hix, ca'a Dyiosä je'e jaduñ.

³⁰ Jegyhajty, cabä jäya'ayhajxy hijty ñajuø'øy pø jii Dios. Y cabä Dios hijty miøjpäda'agy coo hijty quia'a wiingudsähgø'oyii. Pero jäda'ahaty, tøø ja'a Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a nhaxøøgcuhdujt hajxy nägøxiä nnajtshixøoyämät, mäduhñtiä hajxy yaa ndsánáayyäm hädaa yaabä naaxwiin.

³¹ Hix, tøø ja'a Dios wyiinnmay coo hajxy nägøxiä xyajtøyhajtægáañäm. Jaanä jaduñ tøø wyiinmaabiä mänaa hajxy jaduñ xyajtøyhajtægáañäm. Tøø ja'a Dios tu'ljäya'ay yajnähdiij coo hajxy mänitxøøbä xya-jcueendäyegáañäm. Coo tu'ljäya'ay jaduñ yho'cy, mänitä Dios jaaya'ay yagjuypiojtägajch jadähooc. Coo jaaya'ay jaduñ jiaanč juypiojtägajch, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo jaaya'ay hajxy tøyhajt xyajcueendäyegáañäm mänitxøøbä —nømä Pablo miänaañ.

³² Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooy coo ja'a Pablo jaduñ miänaañ cooc tu'ljäya'ay hänajty tøø juypiojtägajch, ja'a hänajty tøø yho'oguiäbä, mänitä Pablo hajxy näje'e ñäxiicy. Mänit wiinghána'c-hajxy näje'e miänaañ:

—Mminäp yaa jadähooc. Njaac mädownaamby højts jaduñ nej miich mmädia'aguiän —nømä Pablo ñämaayyä.

³³ Mänitä Pablo wyiimbijnä.

³⁴ Näje'e jäya'ayä Pablo hajxy pianøcxy. Miäbøjc hajxy jaduñ. Tu'ljäya'ay hänajty xiøhaty Dionisio. Møjhajp hänajty je'e jim maa ja'a Areópagon. Jaanä jaduñä to'oxiøjc tu'ug miäbøjpä. Dámaris hänajty xiøhaty. Nämay hajxy jaduñ miäbøjcy.

18

¹ Mänitä Pablo jim chohñ Atenas. Mänit wiingtuum ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Corinto.

² Jimä Pablo ja'a judío tu'ug miøødnibiaatä. Jue'e ja'a judío hänajty xiøhaty Aquila. Jim hänajty choon maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Ponto. Jue'e tio'oxiøjc hänajty xiøhaty Priscila. Naan mech hajxy hänajty jim Corinto. Jim hajxy hänajty tøø chohñda'agy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Italia. Paady hajxy jim chohñ Italia, je'eguiøxpä coo ja'a gobiernä Claudio hänajty tøø yhane'emy coo ja'a judiøshajxy jim quiøxy tsóonät Roma. Mänitä Pablo jim ñøcxy cuhijxpä maa ja'a Aquilahajxy hänajty yhahäña'ayän.

³ Jue'e Aquilahajxy hänajty tiuunghajpy, loondøy hajxy hänajty yhädiuumby. Y ja'a Pablo, jaanä jaduñ hänajty tiuungmøødäbä. Paadiä Aquila ja'a Pablo ñämaay coo ja'a Pablo jim miøødtúnät. Mänitä Pablo jim miähmøøñä.

⁴ Wiindu'ugäsábado ja'a Pablo hänajty jim ñøcxy maa ja'a judíos cha-tøjc-hajxiän. Jiibiä Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxø'øy ja'a

Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ miäböcy, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä.

⁵ Mänitä Silashajxy jim miejch Corinto møødä Timoteo. Macedonia hajxy hánajty tøø chohnda'agy. Mänitä Pablo jaduhñ wyiinmaayy coo tu'tu'uuyyá hánajty tiunaannä, coo ja'a Diosmädia'agyhajtíä hánajty miäwäditaannä. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøøyy yajmøødmädiaacpä coogä Jesús hánajty ja'a Mesías, ja'a Dios hánajty jecy tøø yajnáhdjijjáä coo hánajty quíexa'añ yajnáhwaatspä.

⁶ Mänitä judíoshajxy jiootma'ty. Mänit hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Pablo hánajty yhöhnda'agy. Mänitä Pablo ja'a wyit wyiinxiyty. Jaduhñä hijxtahnd yejcy coo ja'a judíos wyiinmahñdyhajxy hánajty quíä'a hoyyá. Mänitä Pablo miänaañ:

—Hamdsooyä pojpä hajxy jaduhñ mmøødä coo hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ. Paady hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ coo haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. Ca'a yhöøchä pojpä jaduhñ nmøød coo hajxy mga'a nähwa'adsa'añ. Cábøch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaañnä. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eçh hajxy jaduhñ nyajwiingapxø'øwaañnäp —nømä Pablo ja'a judíos ñämaayy.

⁷ Mänitä Pablo chajtøjpädsøømy. Mänit jim ñøcxy maa ja'a craa Ticio Justo tiøjcän, jim tsajtøjnähmøjc. Wyiingudsähgøøbiä Ticio Justo ja'a Dios hánajty, hoy hánajty je'e quíä'a jagä judíosä.

⁸ Jimä jäya'ay hánajty tu'ug xiøhaty Crispo. Jue'e hánajty tiuumby tsajtøjwiindsøn. Mänitä Crispo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböjcy nägøxiä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Nämäyyä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäböjpä, ja'a hajxy hánajty jim tsänaabiä Corinto. Mänit hajxy hoy ñäbety.

⁹ Mänitä Pablo ja'a Jesucristo wyiinhijxy coods. Mänitä Jesucristo miänaañ: —Ca'a pøn mdsähgø'øy. Höøch nmädia'agy tehngajnä yajwá'xäc. Caj mhamónät.

¹⁰ Höøch miích ngüeendähajpy. Caj miích pøn nej xtiuna'añ. Hix, nämáyhöchä jäya'ay ja'a gapxy ja'a nmädia'agy hajxy yaa xmiäböjçä maa hädaa cajptän —nømä Pablo ñämaayyä.

¹¹ Tu'jomøjtä cupcä Pablo jim hijty Corinto. Jue'e ja'a Pablo hánajty jaduhñ ñä'ägädä tuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä.

¹² Pero coo ja'a craa Galión jim tiägøøyy tuumbä gobernador maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Acaya, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy tiägøøyy mädsibøøbiä. Mänit hajxy jim yajnøcxy haguyc maa ja'a Galión hánajty tiuñän.

¹³ Mänitä judíos ja'a Galión hajxy ñämaayy:

—Jue'e hädaa craa jiatcø'øy, jiojcapxøøby hädaa craa ja'a cu'ug coo højts nguuhujt hajxy xquia'a yajtúñät neby højtsä Dios nwiingudsähgø'øyän. Wiingwiinmahñdy jaduhñ yajnáhixøøby coo højtsä Dios wiing nwiingudsähgø'øwät —nømä Pablo ñähwaambejtä.

¹⁴ Coo ja'a Pablo hánajty yhadsowa'añ, mänitä Galión yaghadsowøøyy:

—Coo hädaa craa häxøpy tøø quíädieey, mänitøch mijtsä mmädia'agy häxøpy nmädowaañä.

¹⁵ Pero ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ myajtsibøøby. Ja'a mhamdsoo mädia'agy hajxy jaduhñ myajcapxiøøby pøn jaduhñ xøhajt ja'a Mesías. Hamdsoo mijts myajtødiägø'øwät. Cábøch jaduhñbä nmädowa'añ —nømä judíoshajxy yhojjä.

¹⁶ Mänitä Galión ja'a judíos yhöxquejxy maa ja'a hagujtøjcän.

17 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Sóstenes. Copc-hajp hänajty je'e maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä cu'ugä Sóstenes hajxy miajch. Mänit hajxy jim yajnøcxy hagujc. Mänit hajxy jim quioxho'cy. Pero cabä Galión jaduñ miøjpädaacy.

18 Y ja'a Pablo, maxiøø je'e jim jiaag hijty Corinto. Mänitä Pablo ja'a mäbøjpädøjc ñämaacy coo hänajty jim choonaanä. Jim hänajty ñøcxa'añ Siria barcojooty näguipxy møødä Priscila møødä Aquila. Cahnä hajxy hänajty jim biarcotägø'øy Cencrea, mänitä Pablo cuhdøø'x yajcuhme'xy. Paady jaduñ yajcuhme'xy coo ja'a Dios hänajty cøxiä wiinä tøø miäyujwa'añ. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä barcojooty.

19 Mänit hajxy mejyhawiimb ñajxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Efeso. Jimä Pablohajxy ñibiuhyohdiütänä møødä Priscila møødä Aquila. Mänitä Pablo jim ñøcxy nidiuhm maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøøyy møødmädiaacpä.

20 Mänitä judiøshajxy jia mänaañ coo ja'a Pablo jim jejcy yhidät. Pero cabä Pablo jaduñ miänaañ.

21 Mänit miänaañ: "Nøcxäambøch cham Jerusalén xøøhajpä. Pero coo ja'a Dios jaduñ miänä'anät, mänitøch yaa nmiändägätsät maa mijtsän."

Coo ja'a Pablo jaduñ quiapxpädøøyy, mänit jadähooc biarcotägøøguiumbä. Mänit jim chohñ Efeso.

22 Mänit jim ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Cesarea. Coo jim miejch, mänit biarcopädsøømy. Mänit ñøcxy Jerusalén. Coo jim quioo'ty, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy hoy quiuhixyii. Mänitä Pablo jim ñøcxy Antioquia.

23 Maxiøø jim yhjity. Mänit jim tiu'ubøjcumbä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Galacia møød jim Frigia. Majatiä Pablo hänajty wiädity, jimä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty quiapxmcøpøgyii nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy yajnøcxät.

24 Mänitä judíos jim tu'ug miejch Efeso. Apolos hänajty xiøhaty. Jue'e hänajty choon Alejandria maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Egipto. Jøjwidsø'ø hänajty quiapxy miädia'agy. Ca'xiä Diosmädia'agy hänajty jiaanç tehñ jiaty.

25 Tøø ja'a Diostu'u hänajty jaduñ hoy yhabøcy. Hamuumdu'joot hänajty yajnähixø'øy ja'a Jesuscøxpä, neby hänajty tøø jiaty tøø yhabetiän. Ñajuøøbiä Apolos hänajty jaduñ coo ja'a Juan hänajty tøø miäyajnäbety. Pero cahnä Apolos hänajty miädohyatyñä coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty ñäbejnä ja'a Jesucristocøxpä.

26 Mänitä Apolos jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Apolos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä. Møcjoot hänajty miøød. Jimä Priscilahajxy hänajty yhamädoowhity tsajtøgooty møødä Aquila. Coo ja'a Apolos jaduñ miädiaacpädsøøyy, mänitä Priscila ja'a Apolos hajxy hawiing wioonøcxy. Mänitä Apolos hajxy ca'xy yajmøødmädiaacy nebiä Apolos ja'a Diosmädia'agy jaduñ maas hoy yajnøcxät.

27 Mänitä Apolos miänaañ coo hänajty jim ñøcxa'añ Acaya. Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy jaduñ piamänaañ coo ja'a Apolos jim ñøcxät. Mänitä mäbøjpädøjc nocy hajxy yhädiuun coo ja'a Apolos jim piuhbedøøjat Acaya. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim hijpä Acaya, je'edsä Apolos hajxy puhbedäp. Mänitä Apolos jim chohñ Efeso. Mänit jim ñøcxy Acaya. Coo jim miejch, mänitä mäbøjpädøjcä Apolos hajxy piuhbejty nägø'ø nädecypiä. Paady hajxy hänajty tøø miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hojioot jiaanç tehñ miøødä.

28 Majatiä Apolos ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy hänäjty miøødyajcapxiø'oy cu'ughagujc, cabä judiøshajxy hänäjty yajmäjäda'agvii. Jaduhnä Apolos yajnähixø'oy coogä Jesús hänäjty je'e Miesiasä, ja'a Dios hänäjty jecy tøø yajnähdiäjäbä coo hänäjty yaa quieixa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhnä Apolos hänäjty yajnähixøøbiä coo jaduhn jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios jaduhn jecy tøø miäna'añ coogä Mesias hänäjty yaa quieixa'añ.

19

1 Jimä Apolos hänäjty yhitynä Corinto, mäniä Pablo jim chohñ Antioquia. Mäniä jim ñaxøøy tunjoot. Mäniä jim miejch Efeso. Jimä Pablo ja'a mäbøjpädøjc may piaty.

2 Mäniä Pablo miänaañ:

—Mänaa mijtsä Diosmädia'agy mmäbøquiän, nej, mäniä ja'a Dioshespíritu hajxy xquiorazongtägøøyyä —nømä mäbøjpädøjc-hajxy miäyajtøøwä.

Mäniä hajxy yhadsooyy:

—Tii jaduhn mnänøømby ja'a Dioshespíritu. Cahnä højts jaduhn mnädohyatyñä.

3 Mäniä Pablo miänäänqumbä:

—Mänaa mijts mnäbetiän, pønä quiuhdujt hajxy myajtuunä.

Mäniä hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Juan quiuhdujt højts nyajtuunä.

4 Mäniä Pablo jiaac mänäänqumbä:

—Jue'e ja'a Juan hänäjty yajnäbejpy, pønatiä yhäxøøgwiinmahñdy hänäjty tøø ñajtshixø'oy. Jaduhnä Juan hänäjty yajnähixøøbiä coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxät, ja'a hänäjty jaac medsaambä —nømä Pablo ja'a mäbøjpädøjc ñämaayy.

5 Coo hajxy jaduhn miädooyy, mäniä hajxy hoy ñäbety ja'a Jesucristocøxpä.

6 Mäniä Pablo ja'a mäbøjpädøjc tiägøøyy cøøghuxajpä hanidiuhmjaty. Mäniä Dioshespíritu hajxy ñähgädaacä. Mäniä hajxy tiägøøyy capxpä wiinghayuuc-haamby. Mäniä Dios ja'a miädia'agy hajxy tiägøøyyä natscapxøøyyäbä.

7 Nämajmetscä mäbøjpädøjc-hajxy hänäjty.

8-9 Mäniä Pablo tiägøøyy nøcxpä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän jim Efeso. Sábadohaam hänäjty ñøcxy. Mäniä Pablo ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä nebiatiä Dios yhane'emiän. Møcjoatä Pablo miøødhajt. Jia wi'i yajmäbøgaambiä Pablo ja'a judíos hänäjty. Jia mäbøjc hajxy jaduhn näje'e. Pero cab hajxy nägøxiä miäbøjcy. Ja'a hajxy hänäjty ca'a mäbøjpä, mäniä hajxy häxøøgiaty ñä'ägä mänaañnä jäya'ayhagujc. Häxøøgä Diostu'u hajxy piädaacnä. Mäniä Pablo wyiinmaayy coo hänäjty jim quia'a nøcxaannä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Tägøøgpø'o hänäjty tøø yhäbety coo ja'a Pablo jim tiägøøyy nøcxpä. Coo ja'a Pablo jim chohñ, mäniä Pablo ja'a mäbøjpädøjc jiaac møødnøcxy. Mäniä hajxy tiägøøyy hamugøøbiä maa ja'a Tirano tiøjcän. Hamøj ja'a Tirano tiøjc hänäjty. Jabom-jabomä Pablohajxy hänäjty jim ñøcxy capxpä mädiaacpä.

10 Mejtsjomøjtä Pablo jim jiaac yajnähixøøyy. Nämayyä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jaduhn jim miädooyy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Asia, wiinduhmyhagajpt, møødä judiøshajxy, møød hajxy hänäjty ca'a judiøspä.

11 Madiu'ujä Pablo pa'am jim̄ yajnajxy ja'a Dios miäjaahaam. Hoy-yagjuoõñäjatiä Pablo jaduñ tiuun̄.

12 Coo ja'a Pablo wyit hänajty ñähdõõnäxä, høxtä najxpä pia'amhajxy hänajty, høxtä nähwáatsäp ja'a haxoõgpoj hajxy hänajty.

13 Jim̄ä judiõshajxy hänajty näje'e wiädity. Jáya'ay hajxy hänajty yajñähwaachp, ja'a hajxy hänajty haxoõgpojmoõdpä. Coo ja'a judiõshajxy jaduñ miädooy cooc ja'a Pablo jáya'ay haxoõgpoj hänajty yajñähwa'ačh ja'a Jesús miäjaagõxpä, mänit hajxy wyiinmaadiaacy coo ja'a Pablo hajxy hänajty jaduñ piahixaambä. Mänitä haxoõgpoj hajxy tiägõõyy nämaabiä:

—Ja'a Jesús miäjaagõxpä, ja'a Pablo naxy miädiaacypiä, jaduñ miich nhane'emy coo miich jiiby mjõwá'adsät.

14-15 Jaduñä Eseva yhuunghajxy hänajty jiatcõõbiä, ja'a hajxy hänajty näjuxtupä. Teedywiindsõñä Eseva hänajty tiuumby maa ja'a judiõs chajõjc-hajxiän. Mänitä jáya'ay hajxy tu'ug piaaty. Haxoõgpoj hänajty miõõd. Mänitä haxoõgpoj hajxy ñämaayy:

—Ja'a Jesús miäjaagõxpä miich nhane'emy coo miich jiiby mjõwá'adsät.

Mänitä haxoõgpoj yhadsooyy:

—Nhixyhõchä Jesús. Nnajuõõbiõch põñ je'e ja'a Pablo. Pero mijts, caj mijts nhixiä —jaduñä Eseva yhuunghajxy yhadsoowä.

16 Mänit hajxy hoyhoy quioxhõ'cä. Ja'a craa jaduñ jatcõõyy, ja'a haxoõgpoj hänajty moõdpä. Hoyhoy hajxy jaduñ chaachõõyy. Nähwa'ads høxwa'ads hajxy jaduñ piädaacä. Mänit hajxy jiiby yhõxpäbooyy maa craa tiõjcän.

17 Mänitä mädia'agy jim̄ wiädijty Efeso nebiä Eseva yhuunghajxy jiajty yhabejty. Nägõxiä jáya'ayhajxy jaduñ miädoyhajty, moõdä judiõshajxy, moõdä ca'a judiõshajxypä. Jaanč tehñ chähgõõyy ja'a cu'ughajxy jaduñ. Mänitä Jesús hajxy tiägõõyy wiingudsähgõõbiä nägõõ nãdecypä, ja'a hajxy nWiindsõñhãjtãmbä.

18 Mänitä mäbõpãdõjc-hajxy nämay hoy ñãgapxy cu'ughagujc nebiaty hajxy hänajty haxoõg tõõ jiäya'ayhaty.

19 Ja'a jáya'ayhajxy hänajty tõõ tiüñäbä magiahaam, mänitä magianocy hajxy quiõxy yajmejch. Mänit hajxy quiõxy no'cy hijxwiinduum. Jue'egä noquiäda'a hänajty tõõ choobaady juxychãgui'xmajcmil.

20 Coo ja'a ñocy hajxy jaduñ ño'cy, jaduñä hijxtahnd hajxy yejcy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy tõõ miäbõcy. Tehngajñä ja'a Diosmädia'agy hajxy jim̄ jiaac yajwa'xy wiinduhmyhagajpt.

21 Mänitä Pablo wyiinmaadiaacy coo hänajty jim̄ nõcxy wiädita'añ Macedonia moõd jim̄ Acaya. Coo hänajty jim̄ tõõ quiõxy wädity, mänit hänajty jim̄ ñõcxa'añ Jerusalén. Mänit miänaañ:

—Cooch hänajty tõõ nhoy Jerusalén, mänitõch jim̄ nnõcxa'añ Roma.

22 Jim̄ä Pablo jiamioõd hänajty miõõdä nämetsc, ja'a Timoteo moõdä Erasto. Mänit ja'a Pablo ja'a jiamioõd jim̄ quiejxõ'cy Macedonia. Haa ja'a Pablo, maxioõd jim̄ jiaag hijty Asia.

23 Mänitä jáya'ayä tsip hajxy näje'e jim̄ yajpãdõ'cy Efeso. Paady hajxy jaduñ yajpãdõ'cy je'eguiõxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a tsoy.

24 Jim̄ä jáya'ay hänajty tu'ug xiõhaty Demetrio. Saandãtõjc-hahãdiuunñaxiä Demetrio hänajty yhädiuumby poobhorohaam maa ja'a saandä hänajty yhi-tiän, ja'a xõhãpã Artemisa. Mayyã Demetrio moonsã hänajty miõõdä. Jaanč

tehm̄ quianarhajp hajxy hānajtj jaduħn coo ja'a saandätöjc-hahädiuun̄naxy hajxy hānajtj tioogy.

²⁵ Mānitä Demetrio ja'a mioonsä miöødhamugöøyy nägöxiä mөөd pönjaty hānajtj hawiing saandähädiuumbä. Mānitä Demetrio miānaaŋ:

—Mägu'ughajpädöjc, coo hädaaduhmbä tuung hajxy nduun̄am, paady hajxy njaanč tehm̄ quianarhājtām. Tøyhajt jaduħn.

²⁶ Tөө hajxy mhixy, tөө hajxy mmädooy coo ja'a Pablo jii wiädity, coo jii quiapxy coo jii miädia'agy cooc tyijy höjtsä nsaandä quia'a jújquiām. Tөө jäya'ayhajxy may miäböcy; ca'a yaayyā Efeso, pero cöxiä wiinduhmyhagajpt yaa Asianaaxooty.

²⁷ Coo jäya'ayhajxy maas may jiaac mäböğät, cab hajxy majiaty nganarhājtānät. Y cabä jäya'ayā nsaandähajxy xwyiingudsähgö'öwānānā, ni ja'a saandätöjc maa yhtiän. Jiahdiägoyyaamby hajxy jaduhñan. Wiinduhmyhagajptä saandä Artemisa wyiingudsähgö'öyii yaa Asianaaxooty mөөd jäguembaady.

²⁸ Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooy, mānit hajxy jiootma'ty. Mānit hajxy tiägöøyy yaaxpā jojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Höjtsä Artemisa yaa nsaandähājtām yaa Efeso.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooy coo ja'a Demetrio mioonsähajxy hānajtj jaduħn wyl'i ya'axy wyl'i jiocy cajptooty, mānitä cu'ughajxy tiägöøyy haamhajpā. Jimä Pablohajxy hānajtj wiädity cajptooty. Jue'e ja'a jiamioødhajxy hānajtj xiøhaty, Gayo mөөd Aristarco. Macedonia hajxy hānajtj nāmetsc chooŋ. Mānitä Gayohajxy miajtsä mөөdä Aristarco. Ja'a cu'ughajxy jaduhñ māmajts. Mānitä Gayohajxy piawijtsä piajāgücä maa ja'a hamugöødiaactän. Mānit hajxy jim̄ n̄axö'öwöøyyä.

³⁰ Haa ja'a Pablo, coo jaduhñ miädoyhajty coo ja'a jiamioød jaduhñ miājtsäxä, mānit jii by jia wi'l'i tiägö'öwaaŋ jäya'ayhagujc. Ja'a jiamioød hānajtj jia wi'l'i n̄ähgapxtu'udaamby. Pero cabä mäböjpädöjcä Pablo hajxy jaduhñ quiejxy.

³¹ Jimä Pablo ja'a miägu'ughajpähajxy näje'e miøjhaty Asia. Mānitä Pablo nocy yajnäguejxä coo jii by quia'a tägö'öwät jäya'ayhagujc.

³² Jaanč tehm̄ yaaxp jaanč tehm̄ jiojpä cu'ughajxy hānajtj jim̄ maa hajxy hānajtj tөө yhamugö'öyän. Wiingiaty hajxy hānajtj ya'axy. Cab hajxy hānajtj tu'cuħdujt ya'axy. Ni quia'a najuö'öy hajxy hānajtj tii hajxy hānajtj jaduhñ tөө n̄āhamugö'öy.

³³ Jimä judíos hānajtj tu'ug xiøhaty Alejandro. Mānitä Alejandro jaduhñ piajahmā jäya'ayhagujc. Ja'a miägunaaxhajxy jaduhñ näje'e jatcöøyy. Mānitä Alejandro yhawānāxä tiiguiöxpä yö'ö jäya'ayhajxy hānajtj jaduhñ coo wyl'i yhaamhaty. Mānitä Alejandro ja'a judíos jia n̄ähgapxtu'udaan̄ jäya'ayhagujc.

³⁴ Coo ja'a cu'ugä Alejandro hajxy jaduhñ yhöxcajpy coo hānajtj je'e jiidüospä, mānit hajxy tiägöøguiumbä yaaxpā jojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Höjtsä Artemisa yaa nsaandähājtām yaa Efeso.

Mejtschora hajxy jaduhñ jiaac yaaxy jiaac jocy.

³⁵ Hobiä nejpä ja'a secretario ja'a cu'ug yaghamooŋ. Mānit miānaaŋ:

—Mägu'ughajpädöjc, mijs yaa tsānaabiä Efeso, jēquiänä tsa'a tu'ug quiahy tsajtwiing. Artemisa hajxy nyajxö'hājtām. Jie'e hajxy yaa nwiingudsähgöøyyäm yaa Efeso. Tөө ja'a tiöjc hajxy jaduhñ nhädiuun̄am coo jaduhñ jii by yhidät jii by tiögooty. Höjtsä cuħdujt jaduhñ nmөөd'ājtām coo höjtsä Artemisa ngüendähājtām.

³⁶ Tøyhajt jaduħn. Hopiøñä jaduħn miäna'añ. Hoorä, huuc tuñä mayhajt hajxy. Huuc hamón hajxy. Hoy hajxy jaduħn mhuuc tehñ tiaj mhuuc tehñ miáyät jayøjp tii hajxy mdunaamby.

³⁷ Hädaa mähdiojc hajxy tøø mmächäbä, cabä tii pojpä tii cädieey hajxy hädaa tøø tiuñ. Cabä Artemisa hajxy tøø miägäpxtägoy, ni cab hajxy tii tøø mieečh maa ja'a Artemisa tiøgootiän.

³⁸ Pø tøø hädaa mähdiojc-hajxy jaduħn jiaančh cädieey nebiä Demetrio-hajxy ñäxø'øwø'øyän, weenä Demetrio-hajxy jim nõcxy ñäxø'øwø'øy maa ja'a hagujtøjcän. Jaduħnä cuhdujt ñä'ägä miñ. Paadiä cuduunŋ yhuuc jimäbä.

³⁹ Pø jimä tsip wiingpä hajxy jaduħn mjaac møødä, mänit hajxy mnägäpaxät coo junta hänajty jiaac jada'añii.

⁴⁰ Cab jaduħn yhäxø'øy coo hajxy jaduħn nwi'i yhaamhajtäm nä'ä nägoobä, coo tsip hajxy jaduħn nä'ä nägoobä nyajpädø'cäm. Coo ja'a gobiernä Rómabä jaduħn miädoyhädat neby hajxy jäda'a tøø njatcøøyyäm, wehñdä häyaa ñäxø'øwø'øyyämät. Neby hajxy häyaa nnä'ä hadsøowämät.

⁴¹ Mänitä secretario quiapxpädøøñä. Mänit miänaañ coo ja'a jäya'ayhajxy wyiimbijnät.

20

¹ Coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø mioon tøø tiujnä, mänitä Pablo ja'a mäbøjpädøjc miøjyaaxy. Mänitä Pablo miägäpaxy yhanehmy. Mänit miänaañ coo hänajty jim wyiimbidaannä, møød coo hänajty jim ñøcxañnä Macedonia.

² Coo jim miejch, mänit jim tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Majaty hänajty wiädity, jimä mäbøjpädøjc hänajty miägäpaxy yhane'emy. Mänitä Pablo jim chøhngumbä Macedonia. Mänit jim nõcxy Grecia.

³ Coo jim miejch, mänit jim yhiyty tægøøgpø'o. Coo hänajty jim choonängumbä, mänit hänajty jim ñøcxa'añ Siria barcojooty. Cahnä Pablo hänajty biarcotägø'øyñä, mänit miädoyhajty coogä judiøshajxy hänajty tøø quiojyquiapxytiuñ coogä Pablo hajxy hänajty miadsa'añ, nägøoyädsä Pablo jii by tiägø'øwät barcojooty. Mänitä Pablo wyiinmahñdyhajty coo hänajty quia'a tu'ubøgaannä barcojooty. Jaduħn wyiinmahñdyhajnä coo jim ñøcxø'øwät Macedonia teci-yo'oyhaam.

⁴ Nämayyä Pablo miägu'ughajpähajxy jim miøødnøcxy Asia, møødä Timoteo, møødä Sópater, ja'a hänajty jim tsohmä Berea, ja'a Pirro yhuung, møødä Gayo, ja'a hänajty jim tsohmä Derbe, møødä Aristarco, møødä Segundo, møødä Tiquico, møødä Tróximo. Tesalónica ja'a Aristarcohajxy hänajty chooñ møødä Segundo. Asia ja'a Tiquicohajxy hänajty chooñ møødä Tróximo.

⁵ Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Filipos møødä jiamiøødhajxy, mänithøchä Pablo jim nbaattägajch, høøch Lucas. Høøch hädaa nocy jaduħn nhädiuumby. Mänitä Pablo jiamiøødhajxy jim ñøcxø'cy Troas. Jim højts hänajty xyhahixa'añ, høøch møødä Pablo.

⁶ Paady højts jim nmähmøøyy Filipos, coo ja'a judiø ja'a xiøøhajxy hänajty jiada'añii mänaa ja'a judiø ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a ca'a levadura møødpä. Coo ja'a xøø jaduħn miaaay, mänit højts jim nbarcotägøøyy. Mänit højts jim ndsohñä Filipos barcojooty. Mägøøxøø højts mejjioty nyohy. Mänit højts jim nmejch Troas. Mänit højtsä Pablo ja'a jiamiøød jim nbaattägajch, ja'a højts hänajty jim xyhahixpä. Jim højts njaac hijty juxtuxøø nägøxiä.

⁷ Coo näxøø jaduhñ yhabaaty, mänit højts nhamugøøyy, højts mäbøjpädøjc. Mänit højtsä Santa Cena nyagjajtä. Mänit højtsä Pablo xtiägøøyy yajñähixøøbiä. Jeycy jaduhñ miädiaacy je'eguiøxpä coo hänajty cujaboom tiu'ubøgaanä. Cuptsuhmdä hänajty tøø jiaty, jimnä ja'a Pablo hänajty miädia'agyñä.

⁸ Maa højts hänajty tøø nhamugø'øyän, nähbettøjtøgooty hänajty jaduhñ jim. Jiibiä jøøn hänajty may tioy.

⁹ Jimä høxcujc-häna'c hänajty tu'ug yhäña'ay ventanahaguuy nähbettøjnähgøxp ja'a miädägøøgpisobä. Eutico ja'a craa hänajty xiøhaty. Jim Eutico ja'a Pablo hänajty yhamädoowhity. Tøø ja'a Pablo hänajty jeycy miädiaacnä. Mänitä Eutico jim miaaho'cy maa hänajty yhäña'ayän ventanahaguuy. Mänit jim quihgahnajxy. Ho'ogy hoy wyidsø'cänä.

¹⁰ Coo ja'a Pablo jaduhñ yhiixy, mänit jiiby yhädaacy naaxyp maa ja'a Eutico hänajty tøø quia'ayän. Mänitä Pablo ja'a Eutico miäneenø'cy. Mänit højtsä Pablo xñämaayy:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Jujcyñä hädaa craa jaduhñ.

¹¹⁻¹² Jujcy ja'a craa jiaançh yajnøcxä maa ja'a tiøjcän. Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy jiaançh tehñ xioønðacy. Mänitä Pablo jim ñøcxtägajch cøxp maa hänajty yajñähixø'øyän. Mänitä Pablo ja'a tsajcaagy yajwa'xy. Mänit højts ngaayy nhuucy nägøxiä. Mänitä Pablo jim iaac tægøøyy yajñähixøøbiä. Jim højts jaduhñ ngujobøøyy. Mänitä Pablo miädiaacpädøøñä. Mänit jim chohnä Troas.

¹³⁻¹⁴ Tøø højtsä Pablo hänajty xñäma'ay cooc hänajty tecy-yo'oyhaam ñøcxa'añ jim maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Aso. Pero højts, barcojooty højts jim nnøcxy, høøch Lucas møødä Pablo jiamioødhajxy. Coo højts jim nmejch Aso, mänitä Pablo jim tiägøøbiä barcojooty. Mänit højts jim ndu'ubøjcumbä Aso näguipxy møødä Pablo. Mänit højts jim nägøxiä nnøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mitilene.

¹⁵ Coo højts jim ndsøhngumbä, mänit højts cujaboom nnaxøøyy jim mäðøyyä maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Quío. Mänit højts jim cujaboom nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Samos. Coo højts jim ndsøhngumbä, cujaboom højts jim nmøjtscumbä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mileto.

¹⁶ Tøø ja'a Pablo hänajty wyiinmay coo hänajty jim quia'a näxø'øwäängumbä Efeso. Hiç, cabä Pablo hänajty jim jeycy wiädita'añ Asianaaxooty. Paady hänajty jim quia'a wädita'añ Asia coo hänajty jim ñøcxa'añ Jerusalén. Mobädajpä ja'a Pentecostésxøø hänajty jim jiada'añii. Paadiä Pablo hänajty yhadø'øch, jaduhñä Pentecostés-xøø mäðøyyä piäadät.

¹⁷ Jimnä højts hänajty nhityñä Mileto, mänitä Pablo capxy jim quiejxy Efeso coo ja'a tsajtøwiindsønñhajxy jim ñøcxät Mileto, ja'a hajxy hänajty jim tuumbä Efeso.

¹⁸ Coo hajxy jim miehch Mileto, mänit hajxy ñämaayyä:

—Mänájøch jim nhitiän maa mjijsän jim Asianaaxooty, jaançh tehñ yhöyhøch jim nduunñ mäðühñtiøch jim nhijty. Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooçh jaduhñ nga'a høhnda'agy.

¹⁹ Jaançh tehñ yhöyhøchä Jesús ja'a tiuung hänajty nduunä, ja'a hajxy nNjoindsønñajtämbä. Mee'xxiéemyhøch hänajty nduñ. Näxyhøch hänajty njootmayhaty cooçhä nmägunaaxä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty quia'a mäbøgaanä. Mayhooc hajxy jaduhñ quiojyquiapxytiuuñ cooçh hajxy hänajty xjia wi'i yagho'oga'añ.

²⁰ Cóxyhøch mijts hānajtj nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øý neby hajxy hoy mhídāt. Homiānāajøch mijts hānajtj nyajnāhixø'øý, møød jim jāya'ayhagujc, møød jim maa ja'a mdøjc-hajxiān.

²¹ Jadúhnhøch mijts hānajtj nmāgapxy nhane'emy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy jaduhñ mnajtshixø'øwāt, møød coo ja'a Diosmādia'agy hajxy mmābøgāt ja'a Jesúcøxpā, ja'a hajxy nWiindsønhājítāmbā. Nāgøxiøch mijts hānajtj jaduhñ nmøødmādia'agy, møød mijts judiøshajxy, møød mijts cajpā judiøspā.

²² Hoorā, tøøchā Dioshespíritu xñāma'ay cooçh jim nnøcxāt Jerusalén. Pero cábøch nnajuø'øý nébyhøch jim njada'añ nhabetā'añ.

²³ Jagóoyyøch jaduhñ nnajuø'øý cooçh jim nyajtsuma'añ, cooçhā tsaachpā peenā jim nbaada'añ. Majátyhøch jaduhñ tøø nwādity, jadúhnhøchā Dioshespíritu tøø xyhawaanā cooçh jaduhñ njada'añ nhabetā'añ.

²⁴ Pero cábøch tii ndajy nmay. Cabā cueentā jaduhñ cooçh nnā'ā hó'ogāt. Je'eyyāhājítøch nbøcjuøøby cooçhā nduung nyajmayaannā, ja'a Jesúshøch xmióoyyābā, ja'a hajxy nWiindsønhājítāmbā. Jadúhnhøch xtiuungmooyy cooçhā mādia'agy jaduhñ nyajwá'xāt coo ja'a Dios hojiøot jiaançh tehñ miøødā.

²⁵ Tøøch mijts nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øý coo ja'a Dios yhane'ema'añ ja'a miøcmājaahaam. Hoorā, cábøch mijts mānaa xyhijxtāgatsaanñ. Tøyhajt jaduhñ.

²⁶ Coo mijtsā Diosmādia'agy mga'a mēbøgāt nébyhøch tøø nja mādia'aguiān, ca'a yhøøchā pojpa jaduhñ nmøød.

²⁷ Hix, pedyfijøch mijts tøø nyajmøødmādia'agy nebiatīā Dios tøø yhane'emiān.

²⁸ Mniyajcopcø'øwøøjāp hajxy. Mgüeendāhādābā mēbøjpādøjc hajxy nāgøxiā. Ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiādaac coo hajxy jaduhñ mgüeendāhādāt. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām, paadiā Dios hajxy jaduhñ xyhuunghājítām, coo ja'a miādia'agy hajxy nmēbøjcām.

²⁹ Cooçh mijts jaduhñ nbuhwa'adsaannā, mānitā wiinghāna'c-hajxy yaa miedsa'añ maa mijtsān. Māwiinhøhmbā hajxy jaduhñ miedsa'añ. Xjia wi'i jiojcapxø'øwaamb mijts jaduhñ coo ja'a Diosmādia'agy hajxy mnajtshixø'øwāt. Jaduhñ māwiināts hajxy jiatcø'øwa'añ nebiā pahucā meeg hajxy chu'uçhān. Tøyhajt jaduhñ.

³⁰ Høxtā mijtsā mjamiøød nāje'e tiāgø'øwaambā høhñdaacpā. Nāje'e ja'a mēbøjpādøjc-hajxy jaduhñ yajtāgoyyāanābā nebiā høhñdaacpāhajxy tiāgoyyā'añān.

³¹ Naxy hajxy jaduhñ mdehñ ñiyajcopcø'øwøøjāt. Tāgøøgjomøjthøch mits jaduhñ nmāgapxy nhanehmy xøømdsuhñ. Jiaançh tehñ chaachpøjpøch hānajtj. Naxy hajxy jaduhñ mdehñ jahmiēdsāt.

³² Hoorā, mēbøjpādøjc, mijtsā Dios nyajcø'øwaañøøby ween hajxy jaduhñ xcwieendāhaty. Jaduhñā Diosmādia'agy miāna'añ cooc ja'a Dios hojiøot jiaançh tehñ miøødā. Coo ja'a Diosmādia'agy hajxy hamuumdu'joot mmēbøgāt, jaduhñā Dios hajxy xjiaac tehñ piuhbédāt ja'a miājaahaam. Møød hodiuum hajxy jaduhñ xpiādā'agāt nāguipxy møød pønajatj ja'a Dios yhuung-hajpy.

³³ Cábøch pønā wyitā xiādø'øñ tøø nhadsojāc.

³⁴ Ja'a nhamdsoo cø'øhāamhøch jaduhñ tøø nniyhixyii. Jadúhnhøchā nmāgu'ughajpā tøø nbuhbejpā. Tøyhajt jaduhñ.

³⁵ Homiänáajøch mijts tøø nmägapy tøø nhane'emy coo hajxy mnigu-iudúunäxät, møød coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy jaduhñ mbuhbédät møødä häyoojäjäya'ay. Mjahmiédsáp hajxy jaduhñ coo ja'a Jesús jaduhñ jecy miänaañ: “Coo wiinghäna'c mbuhbédät, jaduhñds jootcuyc mhídät. Pø mnä'ä yajpuhbedaañb jaduhñ, cab jaduhñ jootcuyc mhídät.”

³⁶ Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxäpädøøyy miädiaacpädøøyy, mänit hajxy nägøxiä jyjicädaacy näguipxy møødä Pablo. Mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä.

³⁷ Mänit hajxy tiägøøyy jøøbiä xuu'tspä coo ja'a Pablo hajxy hänäjty piuhwa'adsaanänä. Mänitä Pablo hajxy miajch miäneeñ. Mänitä Pablo hajxy chu'xy.

³⁸ Jaanč tehñ jiootmayhajp hajxy hänäjty je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänäjty tøø miäna'añ cooc ja'a Pablo hajxy hänäjty quia'a hijxtägatsaanänä. Mänitä Pablo hajxy hoy ñajtshixøøñä maa ja'a Pablo hänäjty biarcotägø'øwa'añän.

21

¹ Mänit højtsä mäbøjpädøjc nbuhwaatsnä. Mänit højts nbarcotägøøyy. Mänit højts jim ndsohnä Mileto. Mänit højts jim tu'uda'akuia nnøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Cos. Cujaboom højts njaac nøcxy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Rodas. Coo højts jim ndsøhngumbä, mänit højts jim njaac nøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Pátara.

² Jim højtsä barco wiingpä hoy nbaady. Jim hänäjty ñøcxa'añ maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Fenicia. Mänit højts ndu'ubøjcumbä wiingbarcojooty.

³ Mänit højtsä naax nnäheebøøyy, ja'a hänäjty xøhajpä Chipre. Hahooy-haamy højts jim nwiinnajxy jäguemjuøøby. Jim højts hänäjty nnøcxø'øyy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Siria. Coo højts jim nmejch, mänit højts jim nbarcopädsøømy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Tiro. Paadiä barco jim miedsøøyy Tiro coo tsømy hajxy hänäjty jim ñähdsøømdu'uda'añ.

⁴ Jim højtsä mäbøjpädøjc näje'e nbaaty. Mänit højts jim nhijty Tiro juxtuxøø maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän. Mänitä Pablo hajxy jia nämaayy coo jim quia'a jaac nøcxät Jerusalén. Jadúhñac hajxy hänäjty tøø ñajtscapxø'øyyii ja'a Dioshespiritäm. Pero cabä Pablo jaduhñ ñä'ä møjpädaacy.

⁵ Coo juxtuxøø yhabejty, mänit højts jim ndu'ubøjcumbä. Mänit højtsä mäbøjpädøjc nägøxiä hoy xñajtshixø'øyy cajtpa'a møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänit højts jim njjicädaacy pu'uwiing. Mänit højts nDiospa'yaaxy.

⁶ Mänit højtsä mäbøjpädøjc xpiuhwaatsnä. Mänit hajxy wyiimbijnä maa ja'a tiøjc-hajxiän. Mänit højts ndägøødiägajch barcojooty.

⁷ Mänit højts jim ndsøhngumbä Tiro. Mänit højts jim njaac nøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Tolemaida. Coo højts jim nmejch, mänit højtsä mäbøjpädøjc hoy nguhixy. Tu'tsuhñ højts jim nhijty maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän.

⁸ Cujaboom højts jim ndu'ubøjcumbä. Mänit højts jim nnøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Cesarea. Coo højts jim nmejch, mänit højts jim nnøcxøøyy maa ja'a Felipe tiøjcän. Mänit højtsä Felipe xñämaayy coo højts jim nmejstá'agät maa ja'a tiøjcän. Jue'le ja'a Felipe hänäjty tiuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwa'xyp. Tøø hänäjty jaduhñ wyinguexyii coo ja'a mäbøjpädøjc piuhbédät. Näjuxtuc hajxy hänäjty jaduhñ wyiinguejxä coo hajxy jaduhñ miäbuhbédät.

⁹ Mädaaxcä Felipe yhuung hänäjty haagä cäxyii. Nämädaaxcä Diosmädia'agy hajxy hänäjty ñajtsapxø'øy.

¹⁰ Maxiøø hōjts hänäjty jim tøø nhity maa ja'a Felipe tiøjcän, mänitä jäya'ay tu'ug miejch. Agabo hänäjty xiøhaty. Jim hänäjty chooñ Judea. Ñajtsapxøøbiä Diosmädia'agy hänäjty je'ebä.

¹¹ Coo ja'a Agabo jim miejch maa hōjts hänäjty nmejtsta'aguiän, mänitä Pablo ja'a wiøøn wiähäjtäxä. Mänitä Agabo hamdsoo ñiguiø'øxojts ñidiecyxiojtsä ja'a Pablo ja'a wiøønhaam. Mänitä Agabo ja'a Pablo ñämaayy:

—Jadúhñhøchä Dioshespíritu tøø xñäma'ay cooh miich nñajtsapxøøyyät. Jadúhñäc miichä judíos xquiø'øxots xtiecyxiødsaañbä jim Jerusalén nébyhöch cham tøø nhamayyän. Mänitäc miich xyajcø'ødägo'øwa'añ ja'a soldadohajxy Rómabä.

¹² Coo hōjts jaduñ nmädooyy, møødä mäbøjpädøjc-hajxy, mänit hōjtsä Pablo nja nämaayy coo jim quia'a nøcxät Jerusalén.

¹³ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tii hajxy coo mjø'øy coo mxuuč. Tiič hajxy coo xyagjootmayhaty. Cabä cuentä jaduñ coohä häna'c jaduñ jim xquiø'øxots xtiecyxiødsät Jerusalén. Cabä cuentä jaduñ cooh häna'c jim xyaghó'ogät ja'a Jesúscøxpä, ja'a hajxy nWiindsøñhätjämbä —nøñä Pablo miänaañ.

¹⁴ Coo hōjts jaduñ nhijxy coo ja'a Pablo hänäjty quia'a mäbøga'añ, mänit hōjts nmänaañnä:

—Ween jaduñ jadyii nebiä Dios tøø miäna'añän.

Mänit hōjts nhamoöñnä.

¹⁵ Mänit hōjts nhadsøømbøjcy, høøch møødä Pablo. Mänit hōjts jim nnøcxy Jerusalén.

¹⁶ Näje'e hōjtsä mäbøjpädøjc jim xpianøcxy, ja'a hajxy hänäjty jim tsohmäbä Cesarea. Coo hōjts jim nmejch Jerusalén, mänit hōjts hoy xñajtswowø'øy maa ja'a Mnasón ja'a tiøjcän. Jimä Mnasón hänäjty jecy tøø choñda'agy Chipre. Tøø hänäjty jiego'øy coo ja'a Mnasón ja'a Diosmädia'agy hänäjty tøø miäböcy. Jim hōjts nmejtstaacy maa ja'a Mnasón ja'a tiøjcän.

¹⁷ Coo hōjts jim nmejch maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän, mänit hōjts xquiøñdymooyy xoondäacäp.

¹⁸ Cujaboom hōjtsä Pablo jim xmiødhajty maa ja'a tsajtøjcän. Jimä Santiago hänäjty møødä tsajtøjwiindsøñhajxy nägøxiä.

¹⁹ Mänitä Santiagohajxy miøødnijajpoo'xä ja'a Pablo. Mänitä Pablo tiägøøyy mädiaacpä nebiatiä Diosmädia'agy hänäjty tøø yajwa'xiän maa ja'a cajpa judiøshajxiän, cooc jaduñ quiapxy miädiaacy ja'a Dios miäjaahaam.

²⁰ Coo ja'a Santiagohajxy jaduñ miädooyy, mänitä Dios hajxy wyiin-gudsähgøøyy. Mänitä Pablo hajxy ñämaayy:

—Mägu'ughajpä Pablo, mnajuøøby miich jaduñ coo ja'a judíos ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy nämay tøø miäböjcä. Jaduñ hajxy nägøxiä miäna'añ coo ja'a cuhdujt hajxy tsipcøxp ngudiüñämät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä.

²¹ Tøø hajxy jaduñ miädoohaty cooc tyijy miichä judíos wiingcuhdujt tøø myajñähixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä. Jadúhñäc tyijy tøø myajñähixø'øy coo cuhdujt hajxy ñajtsxixø'owät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. Jadúhñäc tyijy tøø myajñähixøøbiä coo hōjts ja'a nguhdujt nga'a cudiüñänät, hōjts judíos, møød coo hōjts nhuung nga'a circuncidarhätänät.

22 Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoyhádat coo miich yaa tøø mgoody Jerusalén, mänitá tøyhajt hajxy choga'añ pø tøyhajt jaduhñ coo miichá judíos jaduhñ tøø mjaančh yajnáhixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä.

23 Tøø højts ja'a wiinmahñdy tu'ug nbaady nej miich myajniyhoyø'øwøøjät. Jii højtsä nmägu'ughajpä nämädaaxcä. Tøø xøø hajxy yhagapxtucy coo meeg hajxy hñajty yoxa'añ nebiä Moisés jecy yhanehmiän coo hajxy jaduhñ nguhdujthájtämät.

24 Mmødhádäp miich yø'ø häna'c yø'ø nämädaaxpä. Jaduhñ miich mnämäjuyø'øwät coo meeg hajxy hñajty yoxa'añ. Jaaná jaduhñ miichá meeg tu'ug myøjxpät. Coo miich jaduhñ mnämäjuyø'øwät, jaduhñ hajxy hoy yajcuhmé'xät. Coo miich jaduhñ mguhdujthádät, jaduhñ miichá cu'ug xyhixät coo miichá cuhdujt jaduhñ mgudiuumbä, ja'a Moisés jecy yhanéhmbä. Jaduhñä cu'ugä tøyhajt hajxy miøødhada'añ coo miich wiingcuhdujt tøyhajt mga'a yajnáhixø'øy.

25 Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a hajxy mæbøjpä, tøø højtsä nocy nyajnäjaayø'øy. Jaduhñ højts tøø nmägapxy tøø nhane'emy coo hajxy quia'a tsú'udsät mädyiibä häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo hajxy quia'a tsú'tspät ja'a tøø quia'a nø'xiée'xiábä, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy quia'a møødmá'awät —nømä Pablo ñämaayyä.

26 Mänitá Pablo ja'a häna'c miødhajty ja'a nämädaaxpä. Mänit hajxy cujaboom hoy quiuidiuñ nebiä judíos quiuhdujthajxy hñajty myiñän. Mänit hajxy tiøjtägøøyy tsajtøgooty. Mänit hajxy ñägapxy cooc juxtujxøø hñajty quia'a habetyñä neby hajxy hñajty tøø yhagapxtuquiän coo meeg hajxy hñajty yoxa'añ.

27-30 Ja weenjaty hñajty quia'a habety ja'a juxtujxøøbä. Mänitá jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy tsajtøgooty. Jim hajxy hñajty chooñ Asia. Coo ja'a Pablo hajxy jiiby yhiijxy tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä cooc ja'a Pablo hñajty jiiby wiädity:

—Judíostøjc, højts puhbéjtäc. Xiids yø'ø craa Pablo wiädity. Yø'ødsä wiingcuhdujt homiajaty nøcxy yajwiinhixø'øy. Jaduhñ yø'ø craa ja'a cu'ug jiojcapxø'øy coo højtsä nguhdujt hajxy xquia'a cudiüünämät, nebiä Moisés jecy jia hanéhmiän. Jaduhñ yø'ø craa yajwiinhixøøbiä cooc tyijy hádaa tsajtøjc jaduhñ quia'a tsoobaady. Maas hanaxiä haxøøg tøø jiatcø'øy coo jäya'ay yaa tøø miøødtägø'øy tsajtøgooty, ja'a hajxy ca'a judíospä. Hix, cabä cuhdujt jaduhñ ñä'ägä miñ coo hajxy yaa tiägø'øwät tsajtøgooty, pønjaty ca'a judíos.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hñajty tøø yhixyii cajptooty coo ja'a Trófimo hñajty miøødä. Jaduhñä Asiabäjäya'ayhajxy hñajty miäna'añ cooc tyijy ja'a Pablo ja'a Trófimo hñajty tøø miøødtägøøyy tsajtøgooty. Efeso ja'a Trófimo hñajty chooñ. Ca'a jiidíosä hñajty je'e. Hoorä, coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy cooc ja'a Pablo hñajty jiiby wiädity tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy haamhjäpä. Mänitá Pablo hajxy miajch. Mänit hajxy piawijch piäjädujty jim tsajtøghaguuy. Mänitiä tsajtøjc hajxy yhagøøyy.

31 Jimä cu'ugä Pablo hajxy hñajty ñä'ägä yagho'ogaanä, mänitá soldado-wiindsønä mädia'agy ñämejtsä coogä cu'ughajxy hñajty jim wyi' yhaamhaty Jerusalén. Roma ja'a soldadohajxy hñajty chooñ.

32 Tuunä ja'a soldado-wiindsøn jaduhñ ñä'ä mädooyy, mänitá soldadohajxy yhamugøøyy. Mänit hajxy päyø'øguiä yhádaacy maa ja'a cu'ughajxy hñajty yhaamhatiän. Coo ja'a cu'ugä soldado hajxy jaduhñ jiojcuheebøøyy coo ja'a

soldadohajxy hānajtj miānacy maa ja'a Pablo hānajtj wiobho'ogyiijān, mānitā Pablo yhōxmajtsā.

³³ Coo ja'a soldado-wiindsōn jūby quiādaacy, mānitā Pablo chuumā. Hamejtscadena quiō'ōxojs tēcycxiojtsā. Mānitā soldado-wiindsōnā cu'ug miāyajtōoy pōnā Pablo, mōōd tii hānajtj coo tōō wiobho'ogyii.

³⁴ Mānitā jāya'ayhajxy may yhadsooy haagā wiingjaty. Cab hajxy hānajtj tiu'ugmādia'aguāi. Coo ja'a cu'ughajxy hānajtj jaduhñ wabi'ya'axy, cabā soldado-wiindsōnā tōyhajt hānajtj hoy piaada'añ. Mānit miānaañ coo ja'a Pablo jim̄ yajnōcxōjāt maa ja'a cuartelān.

³⁵ Coo ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jim̄ miōōdcoo'ty maa ja'a escalera jaduhñ chohnda'aguān, mānitā Pablo hajxy quiōyō'cy. Paady hajxy jaduhñ quiōyō'cy coo ja'a cu'ugā Pablo hajxy hānajtj jia wi'i yagho'oga'añ.

³⁶ Hōxhaamā cu'ugā soldado hajxy hānajtj pianōcxy yāaxāp coo ja'a Pablo yagho'ogōjāt.

³⁷ Jim̄ soldado ja'a Pablo hajxy hānajtj miōōdtāgō'owa'añ cuarteltōgooty, mānitā Pablo ja'a soldado-wiindsōn nāmaayy:

—Huuc min, nhuuc mōōdmādiā'agyhōch miich paquiā.

Hagriego haamā Pablo jaduhñ miānaañ. Mānitā soldado-wiindsōn yhadsooyy:

—Mjājpytiāmā hagriego jaduhñā.

³⁸ Cājtām miich jim̄ ndsooñ Egipto-naaxootiā. Tōō jiegō'oy coo hāna'c tsip jim̄ tōō yapādō'ogy Egipto. Nāmādaaxmilā jiamioōd hānajtj, haagā cahwiindōyhāna'c. Mānit hajxy piāyō'cy. Mānit hajxy jim̄ nōcxōoyy pactuum maa pōn quia'a tsāna'ayān.

³⁹ Mānitā Pablo miānāngumbā:

—Cābōch jim̄ ndsooñ Egipto. Judiojāyā'ayhōch hōōch. Jímhōch ndsooñ maa ja'a cajpt jaduhñ xiōhatiān Tarso jim̄ Cilicianaaxooty. Mōjjuōbyhōch ngajpt. Huuc tuñā mayhajt, nhuuc cōxy mōōdmādiā'agyhōch yō'ō cu'ug.

⁴⁰ Mānitā soldado-wiindsōnā Pablo cuhdujt miooyy coo quiāpxāt. Mānitā Pablo piejty escalercōxp. Mānitā quiō'ō chajxajy. Mānitā cu'ughajxy cōjx yhamōñ. Mānit tiāgōoyy xiicpā mādiaacpā hebreohayuuc-haamby:

22

1 —Māgu'ughajpādōjc, huuc hamādoowhit hajxy hoy; mijts nmōōdmādiā'agaamby.

2 Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miādooyy coo ja'a Pablo hānajtj quiapxy miādia'agy hebreohayuuc-haamby, tehngajnā hajxy hānajtj hoy yhamādoowhity. Mānitā Pablo jiaac mādiaacy:

3 —Judiojāyā'ayhōch hōōch. Jímhōch nnaaxque'exā Tarso, jim̄ Cilicianaaxooty. Muūtsnōch yaa ngoo'ty Jerusalén. Ja'a teedyhap Gamaliélhōch yaa xyajcapxtaac. Jaanč tehñ yhōyhōch xyajnāhixōoyy ja'a jecyquihdujt. Jaanč tehñ yhōyhōchā Dioscuhdujt hijty nbaduñ hamuumdu'joot nej mijts jāda'ahaty mbaduñān.

4 Nyajtsaatchpōjpiōchā jāya'ay hijty, ja'a Diosmādia'agy hajxy mābōjpā ja'a Jesūscōxpā, to'oxiōjcā, ya'adiōjcā. Hōxtā nyaghō'piōch hijty tāhoocjaty. Pawichōch hijty pujxtōgooty yajnōcxy cō'ōxoch tēcycxiojtsā.

5 Ja'a teedywiindsōn yaa tuumbā Jerusalén, coo hajxy jaduhñ mmāyajtōwāt pō tōyhājthōch jaduhñ tōō njatcō'oy, xmiō'owābā tōyhajt hajxy jaduhñ. Jaanā jaduhñā majtōjcā tōyhajt hajxy yéjpat coo hajxy jaduhñ mmāyajtōwāt.

Yø'öchä nocy hajxy tøø xyajmäguexy coo højts nmägunaax jim nmó'owät maa ja'a cajpt jaduñ xìohatiän Damasco. Jímhøchä jäya'ay hänäjty nøcxy nhøxta'awa'añ Damasco pønjataiä Diosmädia'agy mabøjp ja'a Jesúscøxpä. Je'ech hänäjty nøcxy nmadsa'añ. Yaach hänäjty nyajmänaca'añ Jerusalén. Yaach hänäjty miñ ndsaachtiuna'añ.

⁶ Jim tu'haamnøcxpä, ja weenjátyhøch hänäjty jim nga'a coody Damasco, mänitá jøøn quiuhajcädaacy jaanč tehñ miøc, mäduhñtiøch hänäjty nyo'oy. Cujyxiøøho'ogy hänäjty jaduñ.

⁷ Túunøchä jøøn jaduñ nnä'a hijxy, mänitiøch jaduñ ngädaayy. Mänitøch nmädooyy cooçh häna'c hänäjty xxiøøguya'axy: “Saulo, Saulo, tiich jaduñ coo xwyi'i miädsibø'oy.”

⁸ Mänitøch nmäyajtøoyy: “Wiindsøn, pøn miich.” Mänitøch xyhadsooyy: “Jesúshøch høøch. Nazaréthøch hijty ndsooñ. Høøch miich jaduñ xmiädsibøøby.”

⁹ Pønjátýhøch hänäjty nmøødnøcxyp, yhiix ja'a jøøn hajxy. Pero cab hajxy miädooyy cooçhä Jesús jaduñ xmiägapxy.

¹⁰ Mänitøchä Jesús nmäyajtøøgumbä: “Wiindsøn, tiich jaduñ ndúnäp.” Mänitøch xyhadsøogumbä: “Tänaayyø'øg. Jaac nøcx jim Damasco. Coo miich jim mgóodat, mänit miich häna'c jim xyhawaanaañ tijaty miichä Dios jaduñ xyajtunaamb.”

¹¹ Hoorä, cooçhä jøøn nhijxy, wiinxóo'tshøch jaduñ. Cábøch hänäjty hoy nhijxnä. Ja'a njamiøødhøch hajxy jim xjiaac witscoo't Damasco.

¹² Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug chäna'ay. Ananías hänäjty xìohaty. Jaanč tehñ yhoyyä Ananías ja'a cuhdujt hänäjty piaduñ nebiä Moisés jecy yhanehñiän. Jimä judioshajxy hänäjty näje'e chänaabiä Damasco. Jiaanč tehñ quiumaabiä judios ja'a Ananías hajxy hänäjty jaduñ.

¹³ Hoorä, cooçh jim ngoo'ty Damasco, mänitøchä Ananías hoy xquiuhixy. Mänitøch xñämaayy: “Puhya'ay Saulo, hijxø'øg jadähooc cham jaduñajtä.” Tuunä ja'a Ananías jaduñ nñä'a mänaañ, mänitiøch jaduñ njaanč hijxø'cy.

¹⁴ Mänitøchä Ananías xñämäaguuiumbä: “Ja'a nhaphájtämhajxy ja'a ndeedyhájtämhajxy ja'a jecypiä haampiä, ja'a Dios hajxy hijty wyiingudsähgøøby jegyhajty. Jaaya'ay miich jaduñ tøø xyajnähdijy coo jaduñ mdúnät neby je'e jioot choquiän, møød coo ja'a Jesús mhamdsoo híxät coo mhamdsoo mädo'wät nebiaty je'e miädia'agy.

¹⁵ Nøcxaamb miich mmädia'aga'añ wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúscøxpä, nebiaty tøø mhixy nebiaty tøø mmädoy.

¹⁶ Hoorä, tsógänämäts, nøcx näbejnä. Jaduñä Jesús mmänuu'xtä'agät coo weenä mbojpä mgädieey xyajnähwaats xyajcuhwäatsät”, nømhøchä Ananías xñämaayy.

¹⁷⁻¹⁸ Mänitøch yaa nwiimbijtagajch Jerusalén. Mänitøch nnøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Mänitøchä Jesús nwiinhijxy, ja'a hajxy nWiindsønñhájtämbä. Mänitøchä Jesús xñämaayy: “Tsógänämäts, mdsóonäp yaa. Caj miichä cu'ugä mmädia'agy yaa xmiäbøgaañä cooçh miich yaa xjia wi'i miädia'aga'añ.”

¹⁹ Mänitøch nhadsooyy: “Wiindsøn, ñajuøøbiä cu'ughajxy cooçh hijty nwädity wiinduhmyhagajpt maa ja'a judios chajtøjc-hajxiän, cooçhä jäya'ay hijty nyajnøcxy pujxtøgooty pønjataiä mmädia'agy xmiäbøjcäp. Naxyhøch hijty nyajwobyii.

²⁰ Y coo ja'a Esteban yagho'cä, jímhøch hänäjty nbadsóonäbä. Møødhøch hänäjty nbamänaambä coo yagho'ogøøjät. Ja'a häna'cä Esteban hajxy

yaghó'cäbä, hөөчhä wyit ngüeendähajtä. Paadiä Esteban jaduhñ yagho'ca je'eguiöxpä coo miichä mmädia'agy hänäjty xyajwa'xä.”

21 Mänitöchhä Jesús xñämáaguiumbä: “Cabä cueentä jaduhñ. Nöcxnä. Jäguémhөch miich nguexa'añ maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä.”

22 Mäduñjatiä Pablo hänäjty miädia'agy, hamädoowhijtäxäbä miädia'agy hänäjty jaduhñ. Pero coo jaduhñ miänaañ cooc hänäjty jäguem quixea'añii maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä, cabä cu'ugä Pablo ja'a miädia'agy hajxy hänäjty yhamädoowhidäanänä. Mänitä cu'ughajxy tiägöoyy yaaxpä joppä:

—Ween yө'ө craa yho'ogy. Yagho'og yө'ө craa hajxy.

23 Tehñgajnä hajxy hänäjty jaduhñ wyi'i ya'axy wyi'i jioocy. Yamä wyit hajxy hänäjty wyi'i chajyemy. Yamä naaxoc hajxy hänäjty wyi'i chajwөjy. Paady hajxy hänäjty jaduhñ wyi'i jiatcө'өy coo ja'a Pablo hajxy hänäjty jiaanч tehñ miädsiphaty.

24 Mänitä soldado-wiindsön miänaañ coo ja'a Pablo jiiby yajtөjtägө'өwөjät quarteltөгooty. Mänit jiaac mänaañ coo ja'a Pablo wiobho'ogөjät, ween jaduhñ quioxy nägapxy tiiguiöxpä cu'ugä Pablo hajxy hänäjty coo tөө wyi'i ñäya'axy.

25 Mänitä soldado ja'a Pablo hajxy quio'өxojch. Wiobho'ogaambiä Pablo hajxy hänäjty. Mänitä Pablo ja'a capitän miägapxy, ja'a hänäjty jim tänaabiä wiinduum:

—Caj mijts cuhdujt mmөөdä coöch mijts xwiöbät nä'a nägoobä. Cab hajxy mnajuө'өy pө tөөчh ngädieey. Hөөчh, jaduhñhөчhä cuhdujt nmөөdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miөөdän —nөmä Pablo ja'a capitän ñämaayy.

26 Coo ja'a capitän jaduhñ miädooyy, mänitä wyiindsön ñämaayy:

—Ca'a hajxy jaduhñ mwopy. Jaduhñäc yө'ө craa cuhdujt miөөdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miөөdän.

27 Mänitä soldado-wiindsönä Pablo hoy miäyajtөy:

—Nej, төyhajt jaduhñ coo miichä cuhdujt jaduhñ mmөөdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miөөdänä.

Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tөyhajt jaduhñ.

28 Mänitä soldado-wiindsön miänaañ:

—Jaduhñhөчhä cuhdujt nmөөdäbä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miөөdän. Pero jaanч tehñ chöwhөch jaduhñ tөө xyhabädsөөmä coöchä cuhdujt jaduhñ tөө njuy.

Mänitä Pablo miänaañ:

—Coöch jim nnaaxque'exä Tarso, páadyhөчhä cuhdujt jaduhñ nmөөdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miөөdän.

29 Ja'a soldadohajxy hänäjty mäwobaambä, coo hajxy jaduhñ miädooyy coogä Pablo cuhdujt hänäjty jaduhñ miөөdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy hänäjty miөөdän, mänitä Pablo hajxy piuhwaach. Y ja'a soldado-wiindsön, coo je'e jaduhñ miädooyy, tsähgөoyy je'eduhñ je'eguiöxpä coo ja'a Pablo hänäjty tөө quio'өxochii tөө tiecyxiochii.

30 Tujaboomä soldado-wiindsön jaduhñ miänaañ coo ja'a Pablo quio'өгuejөjät. Mänit miänaañ coo ja'a teedywiindsөñhajxy yhamugö'өwät mөөdä majtөjc-hajxy. Mänitä Pablo jim yajnөcxä maa ja'a teedywiindsөñhajxy hänäjty tөө yhamugö'өyän. Mänitä Pablo jim

yajtánaaguiädaacä cu'ugwiinduum. Miädoowaambiä soldado-wiindsón hánajty jaduhñ tiiguiøxpä judíos ja'a Pablo hajxy hánajty coo tøø ñäxø'øwø'øy.

23

¹ Mänitä teedywiindsøn hajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Pábläm. Mänitä Pablo miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, Dióshøch jaduhñ xyhijxp cooçh homiänaajä nho-jiäya'ayhaty.

² Coo ja'a Pablo jaduhñ miänaañ, mänitä häna'c-hajxy ñämaayyä coo ja'a Pablo hajxy yhapo'xó'øgät, ja'a häna'c-hajxy hánajty jim tänaabiä Pablo wyiinduum. Ja'a Ananías jaduhñ mänaañ coo hajxy jaduhñ jiatcø'øwät. Møjhajpä Ananías hánajty jim maa ja'a teedywiindsøn hajxiän.

³ Mänitä Pablo ja'a Ananías ñämaayy:

—Dios miich jaduhñ xyajcumädoowaamb. Caj miich hoy mduñ. Jaduhñ miich mduungmøødä cooçh miich xyajtøyhajtyégät hoy yajxon nebiä cuhdujt myiñän. Pero coo miich jaduhñ tøø mmäna'añ cooçh häna'c xquióxät, myajcähxø'py miich jaduhñ coo miichä cuhdujt hoy mga'a yajtuñ.

⁴ Ja'a häna'c-hajxy hánajty jim tänaabiä, mänitä Pablo hajxy ñämaayy:

—Tøø miich jaduhñ ngapxtägoy coo yø'ø møjteedywiindsøn jaduhñ tøø mwiingapxpety. Haa ca'a, Dios yø'øduhñ tøø yhuuc pädaacpä.

⁵ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Mägu'ughajpädøjc, huuc mee'x hajxy, cábøch hijty nnajuø'øy coo yø'ø jaduhñ tiuñ møjteedywiindsøn. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian coo hajxy nga'a nänömät haxøøg, pønjetiä tuung møød maa ja'a tsaan maa ja'a cu'ugän.

⁶ Mänitä Pablo jaduhñ yhiixy coo häna'c-hajxy hánajty mejtstu'u tøø yhamugø'øy, møødä saduceoshajxy, møødä fariseoshajxy. Mänitä Pablo møc quiapxy:

—Mägu'ughajpädøjc, høøçh, jue'eçh høøçh, fariséoshøch høøçh. Haagä fariseos højts jaduhñ. Cooçh jaduhñ nmäböcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jaduhñ jiuypjøjtägatsa'añ, päadyhøçhä häna'c jaduhñ tøø xñäxø'øwø'øy.

⁷ Coo ja'a Pablo jaduhñ miänaañ, mänitä fariseoshajxy tiägøyy yajcapxiøbiä møødä saduceoshajxy. Cabä miädia'agyhajxy hánajty ñibiaadyii.

⁸ Hiç, jaduhñä fariseoshajxy hánajty miäböcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøjtägatsa'añ. Jaduhñ hajxy hánajty miäböjpä cooc ja'a Dios ja'a mioonsä jim miøødä tsajpootyp, møød cooc ja'a nhaañmähäjtämhajxy quia'a hó'cäm. Pero cabä saduceoshajxy hánajty miäböcy nebiä fariseoshajxy hánajty miäböquiän.

⁹ Tehngajnä hajxy hánajty miaas nämayø'øy haamhajpä. Tehngajnä hajxy hánajty yhamböcy. Mänitä fariseoshajxy näje'e tiänaayyø'cy, ja'a hajxy hánajty yajnähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mänit hajxy miänaañ:

—Yø'ø craa, cap tii pojpä cädieey miøødä. Jimbädä Diosmoonsä tøø miägapxyii, o háañämä.

¹⁰ Maas hanaxiä hajxy hánajty yhamböcy. Tsähgøøbiä soldado-wiindsøn hánajty coo ja'a Pablo hánajty yagho'oga'añii. Mänitä soldado-wiindsønä soldado miøjyaaxy coo ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jiiby wyitstsóonät, møød coo hajxy jim yajnøcxät maa ja'a cuartelän.

¹¹ Mänitcoodsä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xy maa ja'a Pablo wyiinduumän. Mänitä Jesús ja'a Pablo ñämaayy: “Ca'a mdsähgø'øy. Nébyhøch miich

yaa tøø xmiädia'aguiän Jerusalén, jaaná jadúhñhøch miith jim nøcxý xmiädia'agáangumbä Roma.”

12 Cujaboomä judíoshajxy näje'e hoy quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät. Mänit hajxy ñiñämaayä:

—Mäduhñtiä Pablo jiaac jugyhaty, cab hajxy nnä'ägä caayy nnä'ägä hüücämät.

13 Näjuxychägui'xnaxy hajxy hänäjty je'eduhñ, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ tøø quiojyquiapxyhátiaäbä.

14 Mänit hajxy hoy ñägapxy maa ja'a majtøjc-hajxiän:

—Tøø højts jaduhñ ngojyquiapxyhaty coo højtsä Pablo nyaghó'ogät. Høxtä mänit højts ngaya'añ nhu'uga'aññä.

15 Hoorä, mijts, nøcxä soldado-wiindsøn hajxy jaduhñ näma'aw coo weenä Pablo yaa yajmechii mijts mwiinduum. Jaduhñ hajxy mwiinhøønät coo tyijy ja'a Pablo hajxy mjaac tehñ miäyajtøwa'añ. Cahnä Pablo hänäjty yaa quioody maa mijts mwiinduumän, jim højts nyaghó'ogät tu'haam —nøñmä teedywiindsønhajxy ñämaayä.

16 Mänitä Pablo chojmajc jaduhñ miädoyhajty coogä Pablo hänäjty yagho'oga'añii. Mänitä Pablo hoy yhawáañäxä maa hänäjty chumiän.

17 Mänitä Pablo ja'a capitán tu'ug miøjyaaxy. Mänit ñämaayy:

—Huuc tunä mayhajt, huuc woonøcx hädaa craa jim maa ja'a mwiindsønän. Jim jaduhñ miøødmädia'aga'añ.

18 Mänitä Pablo chojmajc wioonøcxäxä maa ja'a soldado-wiindsønän. Mänitä capitán ja'a soldado-wiindsøn ñämaayy:

—Ja'a Pábløch jaduhñ tøø xñäma'ay cooth hädaa craa yaa nwoomínät maa miichän. Miiçhac jaduhñ xmiøødmädia'agaamb.

19 Mänitä Pablo chojmajc wiingtuum wyitsnøcxäxä. Mänitä soldado-wiindsøn miänaañ:

—Tiiçh jaduhñ xyhawáañäñäp —nøñmä Pablo chojmajc miäyajtøwäxä.

20 Mänitä Pablo chojmajc yhadsooyy:

—Tøø ja'a judíoshajxy näje'e quiojyquiapxytiñ cooc miich xñäma'awa'añ coo miichä Pablo jaboom ween mguexy maa ja'a teedywiindsønä wyiindu-umhaxiän. Jadúhñac miich xwyiinhøønä'añ cooc tyijy ja'a Pablo hajxy cøxiä wiinä jiaac tehñ miäyajtøwa'añ.

21 Caj miich jaduhñ mmäböçät. Näjuxychägui'xnaxiä jäya'ayhajxy jaduhñ tøø quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpä. Cábac hajxy jaduhñ ñä'ägä caya'añ ñä'ägä hu'uga'añ. Høxtä coogä Pablo hajxy yaghó'ogät, mänitac hajxy quiaaya'añ yhu'uga'aññä. Miiçhac hajxy xyhuuc jaac hahijxp cooc miich jaduhñ mmäná'anät pø mgudiunaamby jaduhñ —nøñmä soldado-wiindsøn ñämaayä.

22 Mänitä Pablo chojmajc ñämáayyäxä coo quia'a nägäpxät wiingtuum waambaty hänäjty jaduhñ tøø miädia'agy. Mänitä soldado-wiindsøn jaduhñ miänaañ coo ja'a Pablo chojmajc wyiimbijnät.

23-24 Mänitä soldado-wiindsønä capitán metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy wyiinguejxä coo ja'a Pablo hajxy coods jim yajnøcxät Cesarea. Nämäyä soldadohajxy hänäjty pianøcxä'añ. Námejtsmägo'x hajxy hänäjty ñøcxä'añ tcy-yo'oyhaam; møød nädägøøghii'xcumajc hajxy hänäjty ñøcxä'añ cuaañähgøxp; møød námejtsmägo'x hajxy hänäjty ñøcxäambä cuhñdcap. Jaduhñä capitánhajxy ñämáayyäbä coo ja'a Pablo cuaañähgøxp ñøcxät, møød coo hoy cwieendähadøøçät, jaduhñ nejy quia'a jat quia'a habétät.

Jaduhñä soldado-wiindsón yhanehm̄bä coo ja'a Pablo ja'a gobernador Félix yajcø'ødägø'øwøøjät.

²⁵ Mänitä soldado-wiindsönä nocy yhädiuun̄. Ja'a gobernador Félix hänajty yajnäguexaamby. Jaduhñ soldado-wiindsón quiujahy:

²⁶ “Høøch hädaa nocy nhädiuumb̄y, høøch Claudio Lisias. Wiindsón Félix, miich jaduhñ cham nyajpoo'xyp.

²⁷ Hädaa jäyá'ayhøch miich nyajnäguejxyp. Pablo jaduhñ xiøhaty. Häxøøyy maaxtøjqüiä Pablo yaa miajtsä Jerusalén. Ja'a judíosahjxy jaduhñ mämajts. Yagho'ogäänäbä Pablo hänajty. Pero cooçh jaduhñ nmädoyhajty coo ja'a Pablo cuhdujt jaduhñ miøødä nebiä Rómabä jäyá'ayhajxy miøødän, mänitøçhä soldado ja'a Pablo hoy nmøødyajnahwa'açh.

²⁸ Je'eçh hänajty nmädowaamby tiiguixpä Pablo hänajty coo tøø miaçhii, páadyhøch jiiby nmøødhädaacy maa ja'a judíos ja'a junta hajxy hänajty yag-jadyiijän.

²⁹ Mänitøch nmädooyy coogä Pablo tii pojpä tii cädieey quia'a møødä. Je'eduhñ yajcumadsøøyyä coo ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy wyiingjatiä. Páadyhøch jaduhñ nga'a mänaañ̄ coo ja'a Pablo yagho'ogóøjät, ni coo chumøøjät.

³⁰ Cooçh jaduhñ nmädoyhajty coo ja'a judíosahjxy hänajty näje'e tøø quio-yyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy hänajty yagho'oga'añ̄, mänitøch jaduhñ nwiinmaayy cooçh miich jaduhñ nyajnägüéxät. Ja'a häna'cä Pablo hajxy ja wi'i yagho'ogaambä, tøøch nnäma'ay coo ja'a Pablo jim̄ nøcxy ñäxø'øwø'øyii miich mwiinduum̄.”

³¹ Mänitä soldadohajxy jiaançh cudiuun̄ nebiä wyiindsón hajxy hänajty tøø ñäma'ayiiijän. Mänitä Pablo hajxy jim̄ coods yajnøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Antípatris.

³² Cujaboomä soldadohajxy wyiimbijty, ja'a hajxy hänajty tøø ñøcxy tery-yo'oyhaam. Ja'a hajxy hänajty cuaañhøxpä, je'edsä Pablo hajxy jaac møødnøcxnä.

³³ Mänit hajxy jim̄ quioo'ty Cesarea. Mänitä Pablo ja'a Félix hoy yajcø'ødägø'øyii møødä nocy, ja'a soldado-wiindsón hänajty tøø quiéxiäbä.

³⁴ Mänitä Félix ja'a nocy quiapxy. Mänitä Félix ja'a Pablo miäyajtøøyy maa je'e chooñ. Mänitä Pablo yhadsooyy coo hänajty jim̄ chooñ Cilicianaaxooty.

³⁵ Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänitä Pablo ñämaayy:

—Weenä jäyá'ayhajxy yhuuc mech, ja'a miich hajxy jaduhñ xñäxø'øwø'øwaaambä, mänitøçhä tøyhajt nmädowa'añ̄ ja'a miichøxpä.

Mänitä Félix ja'a soldado ñämaayy coo ja'a Pablo piäda'agóøjät møjtøgooty, ja'a hänajty xøhajpä Palacio de Herodes. Jaanä jaduhñä Félix miänaambä coo ja'a Pablo hoy cwieendähadøøjät.

24

¹ Cumägooxxøø ja'a Ananiashajxy jim̄ quioo'ty Cesarea. Møjteedywiindsönä Ananiäs hänajty tiuumby jim̄ Jerusalén. Näguipxiä majtøjc-hajxy näje'e pia-goo'pä møødä licenciadä tu'ug, ja'a hänajty xøhajpä Tértulo. Mänit hajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a gobernador Félix hänajty tiuñän. Mänitä Félix hajxy ñämaayy coo ja'a Pablo hajxy hänajty ñäxø'øwø'øwa'añ̄.

²⁻³ Mänitä Félix miänaañ̄ coo ja'a Pablo yajmedsøøjät maa ja'a Félix wyi-induumän. Coo Pablo jaduhñ yajmejtsä, mänitä Tértulo ja'a Pablo tiägøøyy näxø'øwøøbiä:

—Wiindsón Félix, hoy hõjts njaanč tehñ ñijäwø'oyii maa miichcõxpän, coo miich hoy mjaanč tehñ tiuñ. Tøø hõjts miichä nnaaxä ngajpt xjiaanč tehñ yaghoyøoyyã. Cabã tsip cabã pleetã jaduhñ maa yajpaady. Coo miich jaduhñ hoy mjaanč tehñ tiuñ, paady hõjts Dioscujú'uyäbã njaanč tehñ jecy maa miichcõxpän.

⁴ Cábõch miich jecy nhadsiba'añ. Huuc tunã mayhajt, hõjtsã nmädia'agy hamädoowhijtãc. Paquiã hõjts jaduhñ nmädia'aga'añ.

⁵ Yø'ø craa Pablohajpä, nmøødhajpy hõjtsã tøyhajt jaduhñ coo yø'ø hõjts xjiaanč tehñ miädsibø'oy majaty hõjts nhity, hõjts judiøshajpä. Jaduhñ hõjts xjia wi'i jiocapxø'oy coo hõjtsã nguhdujt nnajtshixø'owät. Jaduhñã tsip homiaajã yajpãdø'ogy. Ja'a jäya'ayã Jesús Nazaretpã miädia'agy hajxy panõcxãbã, je'e ja'a Pablo hajxy wiindsõñhajp.

⁶ Mänitã Pablo jäya'ay nämãdaaxc miøødtøjtägøoyy maa hõjtsã nmøjtsajtøgootiän. Ja'a hajxy nämãdaaxpä, ca'a hajxy je'e jiidiosã. Cab hõjtsã nguhdujt jaduhñ myiñ coo wiingjäya'ay jiiiby tiägø'owät. Mänit hõjtsã Pablo nyajmajtsã. Nyajcumãdowaamby hõjts hãnajty, tii hãnajty jiiiby tiuumby tsajtøgooty. Jaduhñ hõjtsã nguhdujt myiñ coo jaduhñ quiumãdowät.

⁷ Mänitã soldado-wiindsõñ piayajcahw piayajpøgøoyy, ja'a xøhajpä Lisias. Mänit hõjtsã Pablo mädsibø'øbã xpiøjcã.

⁸ Mänit hõjtsã Lisias xñãmaayy coo hõjts yaa nmínãt maa miichä mwiinduumän, coo hõjtsã Pablo yaa nnãxø'owø'owät. Hoorã, hamdsoo miichä Pablo mmäyajtowät pø tøyhajt jaduhñ neby hõjts chamñ nnãxø'owø'oyän —nømã Tértulo ja'a Félix ñãmaayy.

⁹ Jaduhñã judiøshajxy piamãnaambã.

¹⁰ Mänitã gobernador Félix ja'a Pablo miãwø'xy coo ja'a Pablo miädiã'agät. Mänitã Pablo miãnaañ:

—Wiindsõñ Félix, jaanč tehñ jiootcújc-hõch chamñ nnijäwø'oyii cooçh yaa nniguiugapxa'añii miichä mwiinduum. Hiç, nnajuøøbiõch jaduhñ coo miich mõjtuuñg jecy yaa tøø mmøødhaty maa hõjtsã nnaax maa hõjtsã ngajptän.

¹¹ Chaanã miajmetsxøøhaty cooçh jimñ ngoo'ty Jerusalén. Jímhõçhã Dios hãnajty nwiingudsãhgø'owa'añ tsajtøgooty. Tøyhajt jaduhñ. Hoy piõñã jaduhñ miãna'añ.

¹² Pero cábõchã tsip jimñ nhõxtaayy. Cábõchã tsip ni maa nhõxtaayy, majátyhõch tøø nwädity, ni jiiiby mõjtsajtøgooty, ni jiiiby muutstsajtøgooty, ni jimñ cajptooty. Cábõch pøñ jimñ nmøødyajcapxiøoyy.

¹³ Hoorã, yø'ø hãna'c-hajxy ximñ xwyiingapxpéjppõchã, hõhñdaacp hajxy yø'ø. Cab hajxy tøyyã ñã'ã mädia'agy.

¹⁴ Pero jaduhñ mãbøcypiã, nwiingudsãhgøøbiõchã Dios. Nebiã jecyiäya'ayã Dios hajxy wyiingudsãhgøoyyän, jaduhñhõch nwiingudsãhgøøbiã. Cooçhã Dios jaduhñ nwiingudsãhgø'oy, páadyhõçhã yHuung Jesús ja'a miädia'agy jaduhñ nbanõcxã. Yø'ø hãna'c-hajxy ximbã, cabã Jesús ja'a miädia'agy hajxy wyiinjuøoyyã. Cábãc tyijy jaduhñ tiøyyã. Pero nmãbõjpiõchã jecymiädia'agy, ja'a Moisésajxy jecy quijáhyyãbã møødã profetadøjc-hajxy.

¹⁵ Yø'ø hãna'c-hajxy, jaduhñ hajxy miãbøcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy nägøxiã jiiuypiøjtägatsa'añ, hoyhãna'cã, haxøøghãna'cã. Jaanã jaduhñhõch nmãbõjpã. Coo ja'a Dios jaduhñ miãnaañ cooc hajxy nägøxiã xyagjujypiøjtägatsaãñãm, tøy jaduhñ.

16 Cooch jaduhñ nmäböcy, páadyhøchä njoot homiänaaja nbäda'agy coochä Diosmädia'agy hoy tehngajnä nbadúnät. Jadúhñhøchä Dios xquiumáyät. Jaanä jadúhñhøchä cu'ug xquiumáabiät.

17 'Mánájøch hoy nwäditian jäguembaady mejtsjomøjt tågøøgjomøjt, mänitøch jim nmejtstägajch Jerusalén. Xädø'øñhøch jaduhñ nmámejts. Ja'a nmägunáxhøch hánajty nmo'owaamby. Móødhøchä meeg hánajty nyoxa'añ ja'a Dioscøxpä.

18 Jadúhñhøch hánajty jii by nguhdujthaty møjtsajtøgooty, mänithøchä judioshajxy näje'e xyhijxy, ja'a hajxy jim tsohmä Asia. Tøøch hánajty ngudiuñ neby højtsä nguhdujt myñän. Cábøchä häna'c hánajty nämay nmøødä. Cab højts hánajty nhaamhaty.

19 Ja'a jäya'ay højts jaduhñ xyhijxäbä møjtsajtøgooty, je'eds jaduhñ hahixøøby xñäxø'øwø'øwäbøch yaa miichä mwiinduum, pø tøøch hajxy jaduhñ xyhixy cooch ngädiehy.

20 Yø'ø häna'c-hajxy xim tänaabiä, ween yø'øhajxy jaduhñ ñägäpxy pø tøøch hánajty ngädieey mänaachä häna'c jim xyajmechän maa ja'a teedywiindsønä wyiinduumhajxiän jim Jerusalén.

21 Wéhndøch mänit ngapxtägooyy cooch nmänaañ cooch nmäböcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypisøga'añ. Møc-høch jaduhñ nmänaañ.

Mänitä Pablo quiapxpädøñä.

22 Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänit jaduhñ wyiinmahñdyhajty coo ja'a tsip hánajty quia'a tsoj yajtødiägø'øwa'añ ja'a Pablocøxpä. Hix, ñajuøøbiä Félix hánajty jaduhñ coo ja'a jäya'ayhajxy hánajty hoy quiuhdujthaty, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hánajty panøcxäbä. Mänitä Félix ja'a judíos ñämaayy:

—Mhahixäbä Lisias hajxy. Coo je'e yaa quiadä'agät, mänitøchä mdsiphajxy nyajtødiägøøyyät —nømä Félix miänaañ.

23 Mänitä Félix ja'a capitän ñämaayy coo ja'a Pablo jiaac yaghidøøjät tsumy, møød coo quia'a tsaaçhtiuñøøjät ni weeñtiä. Jaduhñä Félix miänaambä coo ja'a Pablo quiuhixøøjät ja'a miägu'ughajpädøjc, møød coo hoy tyiijä ween yajnämèchii.

24 Cumejtsxøø cudägøøgxøø ja'a Félix ja'a tio'oxiøjc miøødmejch maa hagu-jcän. Drusila hánajty xiøhaty. Judia hánajty je'e. Mänitä Félix miänaañ coo ja'a Pablo yajmedsøøjät maa ja'a Félix wyinduumhajxiän. Miädowaambiä Félixhajxy hánajty tiiguiøxpä Pablo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hánajty coo pi-anøcxä.

25 Mänitä Pablo tiägøøyy mädiaacpä coo hajxy hoy njäya'ayhájtämät, møød coo hajxy hoy nguhdujthájtämät, møød coo ja'a Dios hajxy cøxiä xya-jnägäpæänäm nebiaty hajxy hánajty tøø njäya'ayhájtäm. Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänit chähgøøbiøjcy. Mänitä Félix ja'a Pablo ñämaayy:

—Ween tiuhñä. Tøø ja'a mmädia'agy nmädøowäm. Nøcxnä. Coo jadähooc ñäbaadø'øwät, mänit miich jadähooc nyajmøjya'axøøjät —nømä Félix ja'a Pablo ñämaayy.

26 Jaduhñä Félix hánajty miäna'añ cooc tyijy xädø'øñ mio'owa'añii Pábläm, cooc tyijy ja'a Pablo jaduhñ yajpædsømøøjät pujxtøgooty. Paadiä Félix ja'a Pablo hánajty ja naañooc yajmøjya'axyii coo hánajty miøødmädia'aga'añii.

27 Mejtsjomøjtä Pablo hánajty jim tøø chumyçhäna'ay Cesarea, mänitä gobernadorhajxy ñiguiuwijtsä. Coo ja'a Félix piädsøømy, mänit wiinghäna'c tiägøøguiumbä. Porcio Festo hánajty xiøhaty. Cabä Félix ja'a judíos hánajty

yagjootma'ada'añ, paadiä Félix miänaañ coo ja'a Pablo jaduñ jiaac hídät tsumy.

25

¹ Mänitä Festo tiägøøyy tuumbä gobernador jim Cesarea. Cudägøøgxøø jim ñocxy Jerusalén.

² Coo jim quioo'ty, mänitä teedywiindsøñhajxy jim miejch maa ja'a Festo wyiinduuman, møødä møjhajpá judíoshajxy. Mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä.

³ Mänitä Festo hajxy miänuu'xtaacy coo mayhajt cu tiuun, coo cu yhanehmy coo ja'a Pablo jim cu quiejxä Jerusalén. Hix, tøø ja'a judíoshajxy hánajty quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpá.

⁴ Pero cabä Festo jaduñ ñähadsooy. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo hánajty jiiby chumyčhána'ay Cesarea. Jaduñä Festo miänaambä coo hánajty paquiä jim yhida'añ Jerusalén, møød coo hánajty jiiby yháda'agáangumbä Cesarea.

⁵ —Pøñ cuhdujt møød maa mijtsän, wéenhøch hajxy jiiby xpiaháda'agy Cesarea. Y pø tøødsä Pablo jaduñ jiaanč cädieey, jiiby jaduñ ñäxø'øwø'øwøøjät —nømä Festo ja'a judíos ñämaayy.

⁶ Tuctujxøø ja'a Festo jim jiaac hijty Jerusalén. Mänit jiiby yhádaactägajch Cesarea. Coo jiiby quiädaacy, mänit jim tiägøøyy tuumbä haguyc. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo jim yajmedsøøjät.

⁷ Coo ja'a Pablo jim miejch haguyc, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy piquiä piädaacy, ja'a hajxy hánajty tøø chohndá'aguiäbä Jerusalén. Mänitä Pablo hajxy cøxypänejpy ñähwaambejty.

⁸ Mänitä Pablo ñijiøgapxä:

—Cábøchä cädieey jaduñ maa nmøødä, ni jim maa ja'a judíos quihdujthajxiän, ni jim maa ja'a chajtøjc-hajxiän, ni jim Roma maa ja'a gobiernä yhan'emiän.

⁹ Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Nej, mmänaamb miich jaduñä coo højts jim nnøcxämät Jerusalén, coo miich jim mdøyhajtyégät maačhä nwiinduuman.

Paadiä Pablo jaduñ ñämaayy, je'eguiøxpä coo ja'a Festo ja'a judíos hánajty quia'a yagjootma'ada'añ.

¹⁰ Mänitä Pablo yhadsooy:

—Cab jaduñ yhawiinmatsä cooçh jim ndøyhajtyégät Jerusalén. Hix, cábøch ti cädieey nmøødä maa yø'ø judíoshajxiän. Mnajuøøby miich jaduñ. Jaduñ mäböcypiä yhawiinmatsä cooçh yaa ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä yhan'emiän, ja'a jim tuumbä Roma.

¹¹ Cooçh häxøpy tøø ngädieey, hahixøøby hijty jaduñ cooçh nhó'ogät. Pero cábøch tøø ngädieey, hoy yø'ø judíoshajxy jaduñ tøø xjia nähwaambety. Cab jaduñ yhahixø'øy cooçh pøñ xyégät maa yø'ø judíoshajxiän. Jadúñhøch nja mäna'añ cooçh jim ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä wyiinduuman jim Roma —nømä Pablo miänaañ.

¹² Mänitä Festo ja'a jiamiøød miäyajtøøyy neby jaduñ wyiinmahñdyhádät ja'a Pablocøxpä. Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Miich jaduñ tøø mmäna'añ coo miich jim nøcxy mdøyhajtyega'añ jim Roma maa ja'a gobiernä wyiinduuman. Pues jimhøch miich njaanč quexa'añ Roma tøyhajtyejpä.

13 Cumejtspo'o cudägøøppo'o, mänitä Agripahajxy jim miejch Cesarea møødä tio'oxiojc Berenice. Gobiernä ja'a Agripa hänajty tuumby wiingtuum. Mänitä Agripa ja'a Festo hajxy yajpoo'xy.

14 Maxiøø ja'a Agripahajxy hänajty jim yhida'añ maa ja'a Festo tiøjcän. Mänitä Festo ja'a Agripa ñämaayy:

—Jimä jäya'ay tu'ug chumyčhäna'ay. Pablo jaduhñ xiøhaty. Coø ja'a Félix yaa piädsøømy tuumbä, jimä Pablo jaduhñ jiaac mähmøøyy tsumy.

15 Mänájøch jim nhoyyän Jerusalén, mänitøchä judiøshajxy xiñahooyy, ja'a hajxy hänajty møjhappä, møødä teedywiindsøn'hajxy. Mänitä judiø ja'a Pablo hajxy ñäxø'øwøøyy maačh nwiinduumän. Mänitä judiøshajxy miänaañ coø ja'a Pablo cu yagho'cä.

16 Mänitøch nhadsooyy: “Jaduhñ hajxy jim quiuhdujthaty Roma, cab jaduhñ pøn yagho'ogyii, pø cahnä hänajty ñijiøgapxyii maa ja'a jäya'ayä wyiinduuhhaxjiän, ja'a hajxy hänajty mänäxø'øwøøbiä”, nõmhøchä judiøsnämaayy.

17 Hoorä, cooçh yaa ngädaactägajch Cesarea, mänitøchä judiø xpiamänajcy. Cujabóomhøch ndägøøyy tuumbä. Mänitøchä Pablo nyajmøjyaaxä.

18 Coø ja'a judiøshajxy jim miejch maačh nwiinduumän, mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä. Haxøøgaty ndijy ja'a Pablo hänajty ñäxø'øwø'øwa'añii. Pero cabä Pablo jaduhñ haxøøgaty ñä'ä nänøømä.

19 Jue'e ja'a judiøshajxy hänajty yajcapxiøøby, nebiatiä quiuhdujt hajxy yaghity, møød coogä Pablo hoy quia'a cudiuñ. Møød hajxy hänajty yajtsi-bøøbiä pø tøø ja'a Jesús jiaanch juyypiojtägach, ja'a hänajty tøø yho'oguiäbä. Jaduhñä Pablo yhajodhaty coogä Jesús tøyhajt tøø jiuypioçy.

20 Høøch, cáboch hänajty nnajuø'øy nébiochä capxy mädia'agy jaduhñ nyajtødiägø'øwät. Mänitøchä Pablo nmäyajtøøyy pø nõcxaamb hänajty jim Jerusalén coø jim cu tiøyhajtyeçy.

21 Mänitä Pablo yhadsooyy cooc hänajty jim quia'a nõcxa'añ Jerusalén. Mänit miänaañ cooc hänajty jim nõcxy yajtøyhajtyega'añii Roma maa ja'a gobiernä tiuñän. Coø jaduhñ yhadsooyy, páadyhøch jaduhñ nmänaañ coø yaa jiaac hidät tsumy. Coø jaduhñ ñäbaadø'øwät, mänitøch jim nguexa'añ Roma, ween jim nõcxy tiøyhajtyeçy maa ja'a gobiernä wyiinduumän —nøømä Festo quiapxy miädiaeçy.

22 Mänitä Agripa ja'a Festo ñämaayy:

—Nmädowáambioch høøchpä waambä craa jaduhñ miädia'aga'añ.

Mänitä Festo yhadsooyy:

—Jaboom mmädowät —nøømä Agripa ñämaayyä.

23 Cujaboomä Agripahajxy jim miejch haguç møødä Berenice. Wiinxu'uxy wiinwopy hajxy jim miejch. Mänit hajxy jii by tiøjtägøøyy maa ja'a Festo hänajty tiuñän, näguipxy møødä soldado-wiindsøn'hajxy, møødä mõjtøç-hajxy. Mänitä Festo ja'a Pablo yajmøjyaaxä.

24 Coø ja'a Pablo jii by tiägøøyy, mänitä Festo miänaañ:

—Wiindsøn Agripa, møød pønjaty yaa tøø miech maa højts nwiinduumän, mjiçtsäts jaduhñ nmägapxy. Yø'ø craa xii tänaabiä, yø'øds jaduhñ xøhapp Pablo. Yø'ødsä judiøshajxy tøø wyl'i ñäxø'øwø'øy yaa Cesarea møød jim Jerusalén. Jaduhñ hajxy tøø wyl'i ya'axy tøø wyl'i jioçy coø yø'ø Pablo ween yho'ogy.

25 Pero høøch, cáboch jaduhñ nmäna'añ coø tøø quiädieey. Páadyhøch jaduhñ nmäna'añ coø quia'a hó'ogät. Pero hamdsoo yø'øduhñ tøø miäna'añ

coo jim ñócxät Roma, coo jim nõcxy yajtøyhaytjyega'añii maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Páadyhöch jaduhñ jim nguexa'añ.

²⁶⁻²⁷ Cáböch nnajuó'öy waambátyhöčhä gobiernä Rómabä nno-
cñäjaayó'öwät ja'a Pablocöxpä. Cab jaduhñ yhawiinmatsä coočhä Pablo jim
nguexät Roma tsumy, pö cáböch tøyhajt nmöödä pö töö jiaanč cädieey. Hoorä,
páadyhöčhä Pablo yaa töö nyajmeh coo miñ jaduhñ ween myajtøyhaytjyey.
Miñch, Wiindsón Agripa, miñ mjaanč tehñ jiajny mjaanč tehñ ñajuóöby.
Coo miñs hñajty töö myajtøyhaytjyey nebiaty jaduhñ töö jiaanč cädieey,
mānitöch máböcy nnajuó'öwät nébiöch njäyät —nömä Festo miänaañ.

26

¹ Mānitä Agripa ja'a Pablo ñämaayy:

—Hahixöby jaduhñ coo miñch hamdsoo mnijjögapxóöjät.

Mānitä Pablo ja'a quio'ö chajxajy. Mānit tiägööy mädiaacpä:

² —Wiindsón Agripa, chámhöch nnijjögapxa'añii nebiátyhöčhä judiöshajy
töö xñähwaambety. Jootcujc-höch jaduhñ nnijjävö'öyii cooč yaa
nmädia'aga'añ miñch mwiinduum.

³ Páadyhöch jootcujc nnijjävö'öyii je'eguiöxpä coo miñch mjaanč tehñ
jiaty mjaanč tehñ ñajuó'öy nebiatiä judiöshajy quihdujthaty, mööd tijaty
hajxy naxxy yajtsiböby. Hööč huuc méé'xác. Hööčhä nmädia'agy huuc
hamädoowhijtác.

⁴ Ñajuóöbiä judiöshajy jaduhñ nägöxiä coočhä quihdujthajxy hoy ngudi-
uunä homiänaajä, mööd jim maächä nhamdsoo cajptän, mööd jim Jerusalén.
Múutsnöch hñajty jaduhñ coočhä quihdujthajxy jaduhñ nbadu'uböjčä.

⁵ Jaanä jaduhñä judiöshajy ñajuóöbiä coočhä fariseos quihdujthajxy
hoy nyajtuunäbä. Múutsnöch hñajty jaduhñbä cooč ndägööy haböjpä.
Miöödä judiös ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ. Hahixöby jaduhñ coo hajxy jaduhñ
ñägápxät. Ja'a fariseoshajy, ca'xiä cuhdujt hajxy yajnöcxy nebiä judiöshajy
yajñähixö'öyän.

⁶⁻⁷ Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coogä ho'ogyjiäya'ay yagjujyipiöga'añ.
Höjts judiös, jaduhñ höjtsä nhapä ndeedyhajxy jecy xyajwiinwaanööyüyä ja'a
Diosäm. Nägöxiä höjts jaduhñ njöbhixy coo ja'a Dios jaduhñ yajtöjiada'añ neby
jecy miänaañän, höjts ja'a majmetsc-hagajptpä. Paady höjtsä Dios xöömdsuhñ
nwiingudsähgö'öy. Hoorä, Wiindsón Agripa, cooč jaduhñ nmáböcy coo
ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujyipiöga'añ, páadyhöch yö'ö judiöshajy cham
xñähixö'öy miñch mwiinduum —nömä Pablo ja'a Agripa ñämaayy.

⁸ Mānitä Pablo ja'a judiös ñämaayy:

—Tii hajxy jaduhñ coo mga'a máböga'añ coo ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay
yagjujyipiöga'añ.

⁹ Mānitä Pablo jiaac mänaañ:

—Bueno, jaduhñhöch hijty nmäna'añ coo hijty yhahixö'öy coočhä
jäya'ayhajxy ndsaačhtiünät, ja'a Jesús Nazaretpä ja'a miädia'agy hajxy
hñajty panócxäbä.

¹⁰ Jaduhñhöch jim njaanč jatcööy Jerusalén. Ja'a teedywiindsónhöčhä
cuhdujt hajxy jim xmiööy coočhä jäya'ayhajxy nyajtsuumööd, ja'a Jesucristo
miädia'agy hajxy hñajty panócxäbä. Nämäyhöch hajxy jaduhñ njaanč
yajtsuumä. Y coo hajxy yagho'cä, jaduhñhöch hñajty nbamänaambä coo
hajxy yagho'ogöjät.

11 Ja naaŋhóoc-höch hajxy tøø nyaajtsaačhtiuñii coo hajxy ñijigapxóøjät ja'a Jesúscøxpä. Wiinduhmyčajtøjc-höch hijty ndsaačhtiuñ. Hanáxiöch hajxy hijty nmäjootma'ady, páadyhöch hajxy hijty jäguembaady ndsaačhtiuñ.

12 'Mánitöchä teedywiindsønňhajxy jim̄ xwyiinguejxy Damasco coochä mäbøjpädøjc jim̄ nyaajtsaačhtiuñøjät.

13 Tu'haamnøcxpä, mänit højtsä jøøn xquihjajcädaacy jaanč tehñ miøc. Cujyxiøøho'ogy hánajty je'e. Cabä xøø hánajty miäbaady nebiä jøøn hánajty jiajjiän. Høxtä xquihjajwädijit højts jaduhñ.

14 Coo højtsä jøøn jaduhñ nhijxy, mänit højts nägøxiä ngädaa. Mánitöch niduhñ nmädooyy coochä häna'c xmiägäpaxy hahebreohaam. Mánitöch xñämaayy: "Saulo, Saulo, tiich miich jaduhñ coo xwyi'i miädsibø'oy. Cooč miich jaduhñ xwyi'i miädsibø'oy, hamdsoo miich jaduhñ mničhaačhtiuñii."

15 Mánitöch nmánañ: "Wiindsøn, pøñ miich." Mánitöch xyhadsooyy: "Jesúshöch høøč. Høøč miich jaduhñ xmiädsibø'oy.

16 Tänaayyø'og. Páadyhöch jaduhñ tøø nnäguehxtøø'xy ja'a miichcøxpä, mičhñöch nwiinguxaamby coo ja'a mädia'agy jaduhñ myajwá'xät nebiätyhöch tøø xyhixy, møød nebiätyhöch miich njaac yajnáhixø'owa'añ.

17 Nnäwa'anáambiöch miich majaty miich mwädita'añ, jim̄ maa ja'a judiøshajxiän, jim̄møød maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän, ja'a hajxy ca'a judiøspä. Jim̄höch miich jaduhñ nguexa'añ maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän.

18 Páadyhöch miich jim̄ nguexa'añ, jaduhñ miichä Diosmädia'agy myajwiin-gapxø'owät, jaduhñ yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtsxixø'owät. Cabä møjcu'ugong ja'a miädia'agy jaduhñ miäbøjcäxät. Ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäbøgäp. Y coochä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcäbät, jaduhñhöch nyajnáhwá'adsät ja'a piojpä quiädieyhajxy, jaduhñ hajxy miähmø'owät hawa'adstuum", nõmhöčhä Jesús xñämaayy.

19 'Wiindsøn Agripa, coochä Jesús jaduhñ jim̄ xmiägäpaxy tsajpootyp, páadyhöčhä miädia'agy jaduhñ ngudiuunä.

20 Mánitöchä Diosmädia'agy ndägøøyy yajwa'xpä coo jäya'ayä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtsxixø'owät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy piadu'ubøgät. Coo hajxy jaduhñ yhojiäya'ayhadät, jaduhñ hajxy yajcähxø'ogät coo yhaxøøgcuhdujt hajxy tøø jiaanč najtsxixø'oy. Jim̄höčhä Diosmädia'agy nyajwa'xtsohñ Damasco. Mánitöch jim̄ njaac yajwa'xy Jerusalén, møød jim̄ Judeanaaxooty wiinduhmyhagajpt. Mánitöchä jäya'ayhajxy njaac yajnáhixøøyy, ja'a hajxy ca'a judiøspä.

21 Coočhä jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnáhixøøyy, ja'a hajxy ca'a judiøspä, páadyhöčhä judiøshajxy näje'e jim̄ xjia majch møjtsajtøgooty, jim̄ Jerusalén. Cooč højty jaduhñ xmiajch, mänitöch hajxy xjia yagho'ogaañ.

22-23 Pero Diøshöch xpuihbejp. Tehngájnöčhä Diosmädia'agy nyajwa'xy høxtä jäda'anäbaady, ja'a Jesúscøxpä. Nägøxiöchä jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnáhixø'oy, møjtojc, häyoobädøjc. Jaduhñhöch nnä'ägä mädia'agyhaty neby jim̄ cujaay myiñän nocyjiooty, ja'a profetadøjc-hajxy jecy yhädiuunäbä, ja'a Moisés jecy yhädiuunäbä. Jaduhñ hajxy jecy quiujahy coogä Dios ja'a wiiinguehxyäp hánajty quixa'añ, ja'a xøhajp Cristo. Jaduhñ hajxy jecy quiujahxiä coogä Cristo hánajty yho'oga'añ. Jaayá'ayäc hánajty jayøjp juyjpiøgaamb. Jaduhñägä jäya'ayhajxy hánajty yajnáhwa'adsa'añii, møødä judiøshajxy, møødä wiingjäya'ayhajxy. Hoorä, coo ja'a Jesús yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, Dios jaduhñ wiinguejx. Jaduhñ tiøjiajty nebiä profe-

tadøjc-hajxy jecy quiujahyän, nebiä Moisés jecy quiujahyän —nømä Pablo ñijiøgapxä.

²⁴ Mänitä Festo yaaxy:

—Pablo, tøø miich jaduñ mguhhiñ. Coø hanaxiä tøø mgapxta'agy, je'e tøø xyajcuhhiñ.

²⁵ Mänitä Pablo yhadsooy:

—Wiindsón Festo, cábøch nguhhiñ. Ja'a tøyhajt, je'eçh nmädiaacpy. Homiäbøjnøch jaduñ nmädia'agy.

²⁶ Mänitä Pablo ja'a Agripa ñämaay:

—Wiindsón Agripa, cøxiøch cham nmädia'agy maa miich mwiinduumän. Nmøødhøçhä tøyhajt jaduñ coø miich jaduñ mgøxy najuøøbiä nebiätyhøch cham nmädia'agy. Hijxwiinduum jaduñ tøø jiadyii tøø tiuñii, ca'a yhayu'uçh ca'a yhamee'chä.

²⁷ Wiindsón Agripa, nnajuøøbiøch jaduñ coø miichä mädia'agy mmäböcy, ja'a profetadøjc-hajxy jecy yhädiuunäbä.

²⁸ Mänitä Agripa yhadsooy:

—Ja weenjátyhøch miich xquia'a yajniñähdujçä cooçh jaduñ nmäböçgät ja'a Jesúscøxpä.

²⁹ Mänitä Pablo miänaañ:

—Hoy jia weenjaty hoy jia møjaty hajxy mga'a mäböcyñä, chojpiä Dios ja'a jiøt jaduñ coø ja'a miädia'agy hajxy nägøxiä mmäböçjät ja'a Jesúscøxpä nébiøch nmäböquiän, mäduhñtiä hajxy yaa mhamädoowhity, møød miich Wiindsón Agripa. Pero cábøch jaduñ nmäna'añ coø hajxy tsumy mhidät nébiøch høøçhän.

³⁰ Mänitä Agripahajxy tiänaayyø'cy, møødä Festo, møødä Berenice, møødä jäya'ayhajxy nägøxiä.

³¹ Mänitä hajxy tiøjpädsøømy. Mänitä Agripahajxy hawiing ñiñämaayyä møødä Festohajxy:

—Caj yø'ø craa tii cädieey miøødä. Cab jaduñ yahixø'øcy coø tsumy jiaac hidät ni coø yagho'ogøøjät.

³² Mänitä Agripa ja'a Festo ñämaay:

—Coo yø'ø craa häxøpy tøø quia'a mäna'añ coø jim nøcxy yajtøyhajtyega'añii Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän, tøø häxøpy yhøxmächii.

27

¹ Mänitä Festo wyiinmahñdyhajty coø ja'a Pablohajxy jim quieçøøjät Italia barcojooty møød jiamioødhajxy, ja'a hajxy hänajty tsumybiä. Mänitä Julio ja'a tsumyhäna'c yajcøødägøøyyä. Capitán ja'a Julio hänajty tiumby maa ja'a Augusto biatallongän. Høøçh Lucas, høøçhä Pablo hänajty nbanøcxaamby.

² Mänit højts hoy nbarcotägø'øcy. Jimä barco hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Adramitio. Tänaayyaambiä barco hänajty ñøcxa'añ majatiä cajpt hänajty miejypia'ajän jim Asianaaxooty. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug piadsoonä. Aristarco hänajty xiøhaty. Jim hänajty quiunaaxä Tesalónica, jim Macedonia-naaxooty. Mänit højts ndu'ubøjnä barcojooty.

³ Cujaboom højts nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sidón. Jaançh tehñ yhojiootä Julio hänajty miøød ja'a Pablocøxpä. Paadiä Julio ja'a Pablo cuhdujt miooy coø ja'a Pablo ja'a miägu'ughajpä nøcxy quiuhixy cajptooty, weenä Pablo jaduñ piuhbedyii.

4 Mänit hõjts jim jadähooc ndu'ubõjcumbä Sidón barcojooty. Mõc hõjts hänajty xjõjcubojo'õy. Paady hõjts Chiprenaaxooty hahooyhaamby nwiinna-jxy maa hänajty mõc quia'a jaty pojjian.

5 Mänit hõjts jim nnaxõõyy Cilicia-naaxooty mõõd Panfilia-naaxooty. Mänit hõjts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Mira, jim Licea-naaxooty.

6 Jimä Julio wiingbarco hoy piaady, ja'a hänajty nõcxaambä Italia. Alejandria ja'a barco hänajty tõõ chõhnda'agy. Mänit hõjts barcojooty hoy ndägõõdiägach. Mänit hõjts ndägõõyy tu'uyoõhiä jadähooc.

7 Je'enä hõjts hänajty mõc xjõjcubojo'õy, paady hõjts hänajty hodiägaamby ndu'uyo'õy. Mädaaxõõ mägõõxõõ hõjts hänajty tõõ njaac nõcxy coo hõjts jim nmejch mäwiingõõn maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Gnido. Hobiänejpia hõjts jim nmejch. Cab hõjts hänajty hoy ndu'uyo'õyaannä. Je'enä hõjts hänajty mõc xjõjcubojo'õy. Mänit hõjts wiingtuum nnõcxõõyy maa ja'a naax hänajty xiõhatiän Creta. Coõ hõjts jim nnaxõõyy mäwiingõõn maa hänajty xiõhatiän Cabo Salmón, mänit hõjts Creta hanajtyhaamby nnõcxõõyy maa hänajty mõc quia'a jaty pojjian.

8 Hamäjaa hõjts jim nmejypia'ayohy. Mänit hõjts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Buenos Puertos, jim mäwiingõõn maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Lasea.

9 Maxiõõ hõjts jim nhijty. Tõõ hõjts hänajty hanaxiä nhõxhaamõ'õy. Mäjahñ ja'a tu'uyo'õyibä hänajty tõõ jiajnä je'eguiõxpä coo tõõchpoj hänajty tõõ piädsõõmnä. Mänitä Pablo miänaañ:

10 — Wiindsõndõjc, mäjahñdiägõõbiõchä tu'uyo'õyibä jaduõõn nhijxnä coo tõõchpoj tõõ piädsõõmnä. Wehñdä barco jaduhñ miä'adät mõõdä tsõmydiagy cõxiä. Wehñdä hõjts jaduhñ nhõ'cämät.

11 Pero cabä Julio ja'a Pablo ja'a miädia'agy ñä'a jaytuunä. Jue'e ja'a miädia'agyhajxy jaytuunäxä, ja'a barcoyayõõhiä mõõdä cubarco. Jaduhñ hajxy hänajty tõõ miäna'añ cooc tyijy hänajty quia'a mäjahñä.

12 Cab hänajty yhahixõ'õy coo hõjts tõõchpoj jim nyajnáxät Buenos Puertos. Mänit hajxy nämay miänaañ coo hõjts jadähooc ndu'ubõjcumbät barcojooty. Jim hajxy hänajty ñaxa'añ maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Fenice. Creta-naaxooty hänajty je'e mejypia'a. Cab hänajty jim jiaty mäjahñä je'eguiõxpä coo jim mõc quia'a pojy. Paadiä tõõchpoj hajxy hänajty jim yajnaxa'añ.

13 Mänitä jõõmboj yuung piädsõõmy. Mänit hajxy miänaañ cooc hajxy hoy jiaac tu'uyo'õya'añ barcojooty. Mänit hõjts njaanõõ tu'ubõjcumbä. Jim hõjts njaac mejypia'ayohy Creta.

14 Weeñtiä hõjts hänajty tõõ njaac tu'uyo'õy, mänitä tsuxpoj mõc piädsõõmy.

15 Mõc hõjts hänajty xjõjcubojo'õy. Coõ ja'a barcoyayõõhiä jaduhñ yhiijxy coo hänajty quia'a mäjäda'aga'añ, mänit hajxy ñiñämaayyä coo ja'a barco ween piabojy.

16 Mänit hõjts jim nmejch maa ja'a naax mejyquiuic chuucpän, ja'a hänajty xõhajpä Cauda. Mänit hõjts jim nnaxõõyy hanajtyhaamby maa hänajty mõc quia'a pojjian. Jim hõjtsä barcohuung hänajty nbawich. Hobiänejpia hõjtsä barcohuung jiiby nyuugjädujty mõjbarcojooty.

17 Coõ hajxy yajwiimbeyty, mänitä barco hajxy yagjuhmäguiwädipty laansähaam, jaduhñä barco quia'a má'adät. Coõ ja'a mejy hänajty jim quia'a jaty hagomä, paadiä barcoyayõõhiähajxy hänajty chähgõ'õy coo ja'a barco jiiby jié'xät tsäbiu'ujooty nõõba'c. Mänitä wit pojyõõhiä hajxy yajmänajcy,

ja'a barco hánajty quiuhdøyhajpiä. Mänit hajxy miänaañ coo ja'a barco ween jaduhyä piabojoy.

18 Cujaboom, je'enä hánajty møc piojy. Møcä barco hánajty miøjpojpedyii. Ja'a tsømydiajy ja'a barco hánajty yajnøcxypä, mänit hajxy ñøøjuip ñøøpøgøøyy mejjiooty.

19 Cujaboom højtsä tuumbejt njaac nøøjuip njaac nøøpøgøøyy, møødä wit pojyohbiä, ja'a barco hánajty quiuhdøyhajpiä, møødä wittøøbiejt.

20 Maxiøø højts jaduhyä nmänajxy nyajnajxy. Tehngajnä hánajty møc piojy. Jaanč tehñ wyiimbøcy hánajty. Cabä xøø cabä madsa'a hánajty quiähxø'øgy ni weeñtiä. Cab højts hánajty nnajuø'øy maa højtsä poj hánajty xchømnøcxy. Jaanč tehñ chähgøøby højts hánajty coo højts nhó'ogät.

21 Tøø højts hánajty maxiøø nhity jaguiay. Mänitä Pablo tiänaayø'cy jäya'ayhagujc. Mänit miänaañ:

—Wiindsønødc, coochä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xyajtuunä, cab hajxy häxøpy jim tøø mdsooñ Creta, y cabä tsø'ty cabä häyohn hajxy häxøpy tøø nbäatäm.

22 Pero, ca'a hajxy mdsähgø'øy. Caj pøn yho'oga'añ, hoyyä barco cu jia ma'ad.

23 Hix, haamyquiöödshøchä Diosmoonsä tu'ug nwiinhijxy. Jim chooñ Dioswiinduum. Nwiingudsähgøøbiøchä Dios. Je'ečh jaduhyä xwyiinguejx.

24 Mänithøchä Diosmoonsä xñämaayy: “Pablo, ca'a mdsähgø'øy. Tsipcøxp yhäxixø'øy coo miich jim mmédsät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduuman. Miihcøxypä ja'a Dios tøø miäna'añ cooc pøn quia'a ho'oga'añ mäduhñtiä hajxy jiiy mnøcxy barcojooty”, nómhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

25 Paady, ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nmäbøjcäbøchä Dios ja'a miädia'agy jaduhyä cooc hajxy xyajnahwa'adsäänäm, nebiätyhøchä Diosmoonsä tøø xyajmøødmädia'agy.

26 Jim mejyquiuyc, jimä naaxhuung tu'ug. Jim højts nøcxy nmøjpojpedäänäm. Tøyhajt jaduhyä —nømä Pablo miänaañ.

27 Majmactsxøø højts hánajty tøø nbabojoy barcojooty jim maa ja'a mejy hánajty xiøhatiän Adriática. Cuptsuhñ hánajty jaduhyä, mänitä barcoyajy-ohbiähajxy ñajuøøyy coo højts hánajty naaxpa'a tøø nmäwiingoñ.

28 Mänitä nøø hajxy qyipy mäduhñtiä quiøøcä. Jue'e hánajty quiøøcä, hii'xmajmøcxmetro. Coo hajxy weeñtiä jiaac nøcxy, mänit hajxy qyipxcumbä. Jue'e hánajty quiøøcä, hii'xjuxtujmetro.

29 Tsähgøøby hajxy hánajty coo ja'a barco tsaä nøøba'c miøjpohmbédät, paadia pujxthajo'c hajxy mädaaxc ñøøjuipøøyy barcohøxhaam. Cuxodsø'øyä pujxthajo'c hánajty. Paady hajxy jaduhyä ñøøjuipøøyy coo ja'a barco jaduhyä jiiy wiohñmähmø'øwøøjät. Jaanč tehñ jiootmayhajp hajxy hánajty. Jaduhyä hajxy hánajty miäna'añ coo paquia cu jioøøyy.

30 Mänitä barcoyajyohbiä ja'a barcohuung hajxy quiuhdøøñajxy nøøjooty. Jaduhyä hajxy hánajty yajnänøma'añ cooc tyijy ja'a pujxthajo'c hánajty ñøøjuipø'øwa'añ barcojohhaam. Ja wi'i piäyø'øgaambä barcoyajyohbiähajxy hánajty jaduhyä ja'a barcohuungooy.

31 Pero cabä Pablo yajwiinhøhñ. Mänitä Juliohajxy ñämaayyä møødä soldadohajxy:

—Coo yø'ø yajyohbiädøjc-hajxy häyaa piäyø'øgät, mhó'ogäp hajxy jaduhyä —nømä Pablo miänaañ.

³² Mänitá soldado ja'a barcohuung hajxy miäbuxøøyy. Mänitá barcohuung chømnøcxä nähgapjooty.

³³⁻³⁴ Jobøøwaamb hänajty jaduñ, mänitá Pablo jáya'ay ñämaayy:

—Joom, huuc wiingaañáxäts hajxy hii. Majmactsxøø hajxy tøø mhity jaguiay jamia'ay. Cab jaduñ yhooyä coo hajxy jaguiay mjaac hídát, coo hajxy jaduñ mnä'á päma'ayó'owät. Hix, cab hajxy nej mjada'añ.

³⁵ Coo ja'a Pablo jaduñ quiapxäðøøyy, mänitá tsajcaagy quionø'cy. Mänitá Dios ñämaayy “Dioscujú'uyäp” jiamiøðwiinduum. Mänitá tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänit tiägøøyy caabiä.

³⁶ Coo ja'a Pablo jaduñ yhiyxä coo hänajty quiaay, mänitá jiamiøðdhajxy jiootcugøøyy. Mänit hajxy piadägøøbiä caabiä.

³⁷ Jue'e højts hänajty nhity barcojooty nämejtsmägo'xcudägøøghii'x cu maj-mocxtu'ug.

³⁸ Coo hajxy jaduñ quiaabiäðøøyy, mänitá trigo hajxy miejjwyipøøyy, jaduñä barco ween pie'tiø'øy.

³⁹ Coo jioðøøyy, cabä barcoyajyohbiäðjc-hajxy hänajty yhajuø'øyii. Mänitá laguun hajxy yhiyxä mejypia'a. Pa'adsäbiu'u hänajty je'e. Mänit hajxy miänaañ coo ja'a barco hajxy jim yajnøcxät pu'uwiing, coo hajxy jim yajmøjyäsujtspédát.

⁴⁰ Mänitá pujxthajo'c hajxy miäbuxøøyy. Jiiby jaduñ miähmøøyy mejjiiooty. Mänitá barcoaa'pt hajxy yajyuungøøyy, jaduñä barco hoy yó'oyät. Mänitá wit hajxy yujxojch barcojøbhaam, ja'a barco hänajty quiuhðøyhajpiä. Mänitá barco tiägøøyy yohbiä. Jim ñøcxøøyy pu'uwiing.

⁴¹ Mänitá barco jie'xy nøøba'c tsäbiu'ujooty maa nøø hänajty quia'a comän. Ja'a barcojøbhaam jaduñ je'x. Mänitá barcohøxhaam tiägøøyyä mö'cujpéjtäbä. Mänit tiägøøyy ma'pä tsaybiig.

⁴² Coo ja'a soldadohajxy jaduñ yhiyxä coo ja'a barco hänajty mia'ada'añ, mänitá tsumyhäna'c-hajxy jia yagho'ogaanä, jaduñ hajxy cu quia'a päyø'cy yáhwäp.

⁴³ Pero cabä Julio jaduñ miänaañ coo ja'a tsumyhäna'c-hajxy yagho'ogóøjät. Paady jaduñ miänaañ je'eguiøxpä coo ja'a Julio ja'a Pablo hänajty yajnähwa'adsa'añ. Mänitá Julio miänaañ coo hajxy ñøga'awó'owät, pønjaty yaaw hänajty jajp, jaduñ hajxy ñøcxät tø'ødstuum yáhwäp.

⁴⁴ Pønjaty hänajty ca'a yaawjajp, wénaç hajxy ñøcxy pu'uñähgøøxp, møødä barcohäðjcøxp. Jaduñ højts nägøxiä ndsoocy tø'ødstuum.

28

¹ Coo højts jaduñ nägøxiä ndø'ødspäðsøømy, mänit højts nmädooyy coo ja'a naax hänajty xiøhaty Malta.

² Mänit højtsä jáya'ay xñäxuu'ch, ja'a hajxy hänajty jim nä'ägä tsänaabiä. Tuub hänajty; tøøhc hänajty jaduñ. Mänitá jøøñ hajxy yajmøjjoøyy. Mänit højts xñämaayy coo højts njøømba'axámät.

³ Mänitá Pablo ja'axy tø'ødspä miämejch tu'tso'oy. Jiibiä Pablo ja'axy hänajty piäda'agy jøønhaajiooty. Mänitá hawa'andsahñdy tu'ug piädsøømy jøønhaajiooty. Mänitá Pablo quio'ømäwødsøøyyä.

⁴ Coo ja'a jáya'ayhajxy jaduñ yhiyxä coo ja'a Pablo tsahñdy hänajty miøødä quio'øgøxp, mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Tøø yø'ø craada'a miäjäya'ay-yagho'ogy. Coo jaduñ tøø quidiiey, paady jaduñ tsipcøxp yho'oga'añ, hoy jaduñ tøø jia tso'ogy mejjiiooty.

⁵ Mänitä Pablo ja'a quiø'ø xiädiyty. Mänitä tsahñdy hoy quia'ay jøønhajiooty. Cabä Pablo nej jiajty.

⁶ Nømä jäya'ayhajxy hänäjty miäna'añ coog ja'a Pablo quiø'ø cu qyixta'ch, o cooc cu yho'cy. Pero coo hajxy yhiyty coo ja'a Pablo nej quia'a jajty, mänit hajxy miänaañnä cooc tyijy ja'a Pablo Dyiosä.

⁷ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug chäna'ay mäwiingõn maa højts hänäjty njøømba'axamiän. Publio hänäjty xiøhaty. Gobernador ja'a Publio hänäjty jim tiuumby Malta. Coø højts jim nmejch maa ja'a tiøjcän, mänit højts jim xyajmejtstaacy tägøøgxøø.

⁸ Jimä Publio tieedy hänäjty pia'amgo'na'ay. Tóoyyär hänäjty jaduhñ møøddä nø'tiø'ønøø hänäjty miøøddä. Mänitä Pablo jiiy tiøjtägøøyy maa ja'a Publio tieedy hänäjty pia'amgo'na'ayän. Mänitä Pablo ja'a Dios pia'yaaxy. Mänitä Pablo ja'a pa'amjäya'ay ñähdoõñ. Mänit pia'amyajnajxä.

⁹ Coø ja'a pa'amjäya'ayhajxy jaduhñ jim miädoyhajty Malta, mänit hajxy hoy yajmøcpøjcäbä nägøxiä.

¹⁰⁻¹¹ Mänit højts madiu'u xñä'a mooyy cøxiä wiinä. Jimä barco hänäjty tu'ug tiøøchpojnaxy. Jue'e ja'a barco hänäjty xiøhaty: "Ja'a Hametsc-huung." Alejandria ja'a barco hänäjty tøø chohnda'agy. Coø højts hänäjty jim tøø nhity Malta tägøøgpø'o, mänit højts nbejty barcojooty, ja'a hänäjty xøhajpä: "Ja'a Ametsc-huung." Mänit højtsä jäya'ay xjiaac mooyy tijaty højts hänäjty nmänøcxaamby barcojooty. Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty tøø miøcpøquiäbä, je'e hajxy jaduhñ xmiøoyy. Mänit højts jim ndu'ubøjnä Malta.

¹² Mänit højts nmejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Siracusa. Jim højts njaac hijty tägøøgxøø.

¹³ Coø højts jim ndu'ubøjcumbä, mänit højts njaac mejypia'ayohy. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Regio. Cujaboomä jøømboj piädsøømy. Mänit højts jadähooc ndu'ubøjcumbä. Cumaaxc højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Puteoli. Jim højtsä barco nnähmänajtuutnä.

¹⁴ Mänit højtsä jäya'ay näje'e nbaaty. Ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäbøjpy. Mänit højts xñämaayy coø højts jim nmejtstä'agät maa ja'a tiøjc-hajxiän. Juxtujxøø højts jim nhijty. Mänit højts jim ndu'ubøjcy tecy-yo'oyhaam. Jaduhñ højts hänäjty jim njaac nøcxa'añ Roma.

¹⁵ Mänitä mäbøjpäøjc-hajxy Rómabä miädoyhajty coø højts hänäjty jim nnøcxy Roma. Mänit højts näje'e hoy xjiøjcubaadø'oy jim maa hänäjty xiøhatiän Foro de Apio. Näje'e højts hoy xjiøjcubadøøbiä maa hänäjty xiøhatiän Tres Tabernas. Coø ja'a Pablo jaduhñ yhiyty, mänitä Dioscujú'uyär yejcy. Mänit jiootcugøøyy.

¹⁶ Coø højts jim ngoo'nä Roma, mänitä Pablo cuhdujt miooyyä coø ja'a yhamdsoø tøjc yhøxtä'awät maa jaduhñ yhidät. Mänitä soldado tu'ug yajcø'owaanøøyyä coø ja'a Pablo cwieendähadøøjät, coø ja'a Pablo jaduhñ ñä'a päyø'ogät. Mänitä tsumyhäna'c-hajxy jiaac yajcø'ødägøøyyäbä ja'a soldado-wiindsøn, ja'a copc-hajpä.

¹⁷ Cudägøøgxøø ja'a Pablo ja'a judíos yajmøjyaaxä, ja'a hajxy hänäjty møjhajpä maa ja'a chajtøjc-hajxiän. Coø hajxy hänäjty tøø yhamugø'oy, mänit hajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpäøjc, mänájøch jim nhitiän Jerusalén, jimhöch häna'c näje'e xmiäjch, höyhøch hänäjty tøø nga'a jagä cädieey, höyhøchä cuhdujt hänäjty

pedyii t00 nja cudiuñ nebiä nhaphájtämä ndeedyhájtámhaxjy jecy yajt-sohñdaaquiän. Ja'a nmägunaaxhájtámhaxjy jaduhñ xmiajts. Mänit0ech hajxy xqui0'0yeycy maa ja'a soldadohajxiän, ja'a hajxy yaa tsohmä Roma.

18 Coochä soldadohajxy hänäjty t00 xyajtoyhajtyecy, mänit hajxy jaduhñ ñaju00yy cooch hänäjty t00 nga'a cádieey. Mänit hajxy jia mänaañ cooch hajxy jaduhñ xyh0xmádsät.

19 Pero cabä judíoshajxy jaduhñ miänaambä cooch nyagh0xmádsät. Mänit0ech nwiinmahñdyhajty coo jaduhñ yhahix0'0y cooch yaa nd0yhajtyégät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Pero cáb0ech hänäjty nmäna'añ coochä nmägunaaxhajxy nnäx0'0w0'0wät.

20 Hoorä, cooch jaduhñ t00 njaty t00 nhabety, páadyh0ech mijts jaduhñ nm00dmädia'aga'añ. Páadyh0ech chamñ ndsumyhäñ'a'ay coo h0jts judíos nmäb0jcam coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ —n0mä Pablo miänaañ.

21 Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy ñämaayy:

—Cab h0jts tii capxy tii mädia'agy t00 nmädoyhaty maa miichc0xpän. Caj miich p0ñ waamb t00 xñän0my, ja'a hajxy jimñ tsohmä Judea.

22 Jaduhñ h0jts t00 nmädoyhaty coo jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miädsiphadyii, ja'a hajxy jaduhñ mäb0jpä coo ja'a Jesús Dyiosquexiä. Paady h0jts nhamädoowhida'añ nej miich mwiinmayyän —n0mä judíoshajxy miänaañ.

23 Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy mi00dcojyquiapxytuiuñ mänaa hajxy jadähooç ñ0cxät maa ja'a Pablo hänäjty yhitiän. Coo yhabaaty, mänitä jäya'ayä Pablo hajxy nämay jiaançh nämejch. Tu'x00 ja'a Pablo jäya'ayä Diosmädia'agy yajwiin-gapx00yy ja'a Jesús0cxpä, coo ja'a Dios ja'a Jesús hänäjty t00 quiexy, nebiä Moisés jecy quiujahyyän, nebiä profetad0jc-hajxy jecy quiujahyyän. Jia wi'i yajniähdugáañäbä Pablo ja'a jäya'ay hänäjty coo hänäjty 0yhajt miädia'agy ja'a Jesús0cxpä.

24 Näje'e hajxy miäb0jcy nebiatiä Pablo hänäjty t00 miädia'aguian. Näje'e hajxy quia'a mäb0jcy.

25 Mänitä mädia'agy hajxy tiäg00yy yajcapxi00biä nebiä Pablo hänäjty t00 miädia'aguian. Coo ja'a miädia'agy hajxy quia'a yajnibiaatä, mänit hajxy tiäg00yy wiimbijpä. Mänitä Pablo miänaañ:

—Jéquiänä Diosh0spiritu ja'a profeta Isaías miägapxy. Mänit h0jtsä nhaphájtämä ndeedyhájtámhaxjy miägapxtägajtsä:

26 N0cx y0'0 jäya'ay näma'aw:

Hoy hajxy mja mädown'añ, cab hajxy mwiinju0'0wa'añ.

Hoy hajxy mja hixa'añ, cab hajxy mmäb0ga'añ.

27 T00 hajxy mguhxexy. Jaduhñ hajxy mnibiäda'agyii nebiä wiindspän nebiä cuhñatpän.

Coo hajxy häx0py t00 mga'a cuhxexy, cu mwiinju00yy hajxy.

Jaduhñä mhax00gwiinmahñdy hajxy cu mnajtshix00yy.

Jaduhñ hajxy cu nyajñahwaach,

n0mä Diosh0spiritu jecy miänaañ. 0yhajt jaduhñ miänaañ.

28 Mänitä Pablo jaduhñ jiaac mänaañ:

—Huuc mädown hajxy, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, yajwiin-gapx0'0wáañäbä Diosmädia'agy hajxy je'e coo hajxy yajnähwa'adsáañäbä. Je'e hajxy mäb0cypä mäb0gaamb.

29 Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpäd00yy, mänitä judíoshajxy quioxy wiimbinä.

³⁰ Mejtsjomøjtä Pablo jim jiaag hijty maa ja'a tøjc hñajty yhajoodiuquiän. Pønjaty hñajty jim mejtsp tøjhayohbiä, mioobiä Pablo hñaaabiejt hñajty.

³¹ Hagujc jootcujcä Pablo ja'a Diosmädia'agy hñajty yajwiingapxø'øy ja'a Jesúsçøxpä coo ja'a Dios ja'a Jesús hñajty yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin. Cabä Pablo hñajty yhagapxtugyii ni pøn.

Romanos

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Høøchä Jesucristo xya-tuumb nebiä moonsän. Hamuumdu'jóothøchä miädia'agy jaduñ nyajtu-unä. Dióshøch jaduñ xpiädaac cooch ndúnät apóstol. Cooch jaduñ nduñ apóstol, je'eduhñ ñanøombby coochä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nmäwädjätät ja'a yHuungcøxpä, coo hajxy yaa hoy xñähho'túutäm.

² Jéquiänä Dios jaduñ miänaañ cooc ja'a yHuung hänäjty yaa quixa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jim jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä, jaaya'ayhajxy jaduñ jecy cujahy.

³ Ja'a Jesucristo ja'a Dios jaduñ yHuunghajpy, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Jäya'ayhajt je'e hädaa yaabä naaxwiin neby højtshájtäm. Ja'a rey David yhap yhoc hänäjty je'e.

⁴ Y coo ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiuypjøjtägajch ja'a yhEspírituhaam. Coo jaduñ jiuypjøjtägajch, jaduñ yajnajuø'oy coo je'e ja'a Dios yHuunghadyii, coo møcmäjaa jiaanč tehñ miøødä, coo ja'a Dioshespíritu jiaanč tehñ miøødä.

⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, coo jiuypjøjtägajch, páadyhøchä Dios tøø xquiexy wiinduhmyhagajpt mädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, ween hajxy hoy yajtuñ, weenä Jesucristo hajxy jaduñ wyiingudsähgø'oy. Coochä Dios jaduñ tøø xquiexy, yajcähxø'py je'eduhñ cooch jaduñ xquimay.

⁶ Møød mijtsä Dios xyajnähdijpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxäbät, mijts jim hijpä maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Roma.

⁷ Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby, pønatiä Dios yaghijpy quiø'jøoty jim Roma. Jaaya'ay mijts jaduñ xyajnähdij coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Xjiaanč tehñ chojpp mijts jaaya'ay jaduñ. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt xmio'oy møødä yHuung Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Ja'a Dios hajxy nDeedyhájtäm.

⁸ Jayøjphøchä Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy. Coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jaduñ nyéjcäm, mänitä Jesucristo hajxy jaduñ xñähgapxtúutäm. Wiinduhmyhagajptä mädia'agy wiädity cooc mijtsä Diosmädia'agy hoy mjaanč tehñ miäbøcy nägøxiä. Páadyhøchä Dioscujú'uyäp nyecy.

⁹ Najuøöbiä Dios cooch tøy nmädia'agy cooch nmäna'añ coo mijts homiänaajä njahmiech coochä Dios naxy nba'ya'axy. Hamuumdu'jóothøchä Dios nmøødtuñ coochä miädia'agy nyajwa'xä ja'a yHuungcøxpä.

¹⁰ Mayhöoc-høch jim tøø nja nøcxa'añ maa mijtsän. Jadúñhøchä Dios nja wi'i ñäma'ay cooch jim xyajnäøcxät. Wehndä jaduñ miänáañnät.

¹¹ Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduñ mijts hoy nbuhbédät ja'a Dioshespíritucøxpä, jaduñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy mmäbøgät.

¹² Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm, páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduñ hajxy hoy hamüñ haxøpy nnijoot-capxmøcpøjcämät.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, jadúñhøch nja wi'i miäna'añ cooch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, cábøch jaduñ nnä'ä yajnäbaadø'oy. Páadyhøch jim nja

wi'i ñøcxa'añ, chójpíøchä njoot jaduhñ coo hajxy mjaac mayø'øwät maa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøquiän, nebiä mäbøjpädøjc-hajxy tøø miayø'øyän wiingtuumjaty, majátyhøchä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xiän.

14 Jadúhñhøchä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nyajwá'xät ja'a yHuungcøxpä wiinduhmyhagajpt majatiä jäya'ayhajxy griegoaam miädia'aguiän, møød majatiä jäya'ayhajxy griegoaam quia'a mädia'aguiän. Jadúhñhøch tøø xwyiinguejxpä coochä jäya'ay jaduhñ nägøxiä nyajwiingapxø'øwät, hoy hajxy jia høxpøquiä, hoy hajxy quia'a jagä høxpøquiä.

15 Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxaambä Roma maa mijtsän, jímhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaambä.

16 Hix, cábøchä Diosmädia'agy nmädsähdiuñ ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy nägøxiä piäda'aga'añii hawa'adstuum ja'a Dios miäjaahaam, pønjatiä Diosmädia'agy mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Højts judíos, højts ja'a Diosmädia'agy jayøjp nmäoodsøhñ. Høxhaamä jäya'ayhajxy jiaac mädooyy, ja'a hajxy ca'a judiøspä.

17 Ja'a miädia'agyhaamä Dios hajxy xyajwiinjuø'øyyäm coo piäda'aga'añ hawa'adstuum pønjaty jaduhñ mäbøgaamb coo ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Pøn jaduhñ ca'a mäbøgaamb, cab je'e piäda'aga'añii hawa'adstuum. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pønjaty jaduhñ mäbøgaamb coo ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'e ja'a Dios jaduhñ piäda'agaamb y hawa'adstuum. Je'e jaduhñ ñøcxaamb Dioswiinduum."

18 Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy coo ja'a Dios tsajpootypä yajcumädowa'añ pønjatiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møød pønjatiä jioot ca'a tsojpp coo ja'a Dios wyiingudsähgø'øwøjät wiinghäna'c. Paadiä jioothajxy jaduhñ quia'a tsocy je'eguiøxpä coo hajxy haxøøg jiaac jatcø'øwa'añ.

19 Cabä tøyhajtpä hajxy chocy, hoyyä Dios hajxy tøø jia yajwiinjuø'øyii nebiatiä Dios jaduhñ wyiinmahñdyhaty.

20 Jéquiänä Dios cøxiä yhädiuñ, møød yø'ø tsajt, møød hädaa yaabä naaxwiin, cøxiä. Coo hajxy jaduhñ nhíxäm tijaty ja'a Dios jaduhñ tøø yhädiuñ, paadiä tøyhajtpä hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios møøcmäjaa miøødä homiänaajä, møød coo cøxiä wiinä yhane'emy, hoyyä Dios hajxy nga'a jagä híxäm. Jaduhñä tøyhajtpä hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgø'øyyämät. Cab jaduhñ pøn hawiinmats miäná'anät cooc tyijy hajxy quia'a najuø'øy coo ja'a Dios jyijä.

21 Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ haxøøg jatcøøbiä, cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy, hoy hajxy jaduhñ jia najuø'øy coo ja'a Dios jyijä. Ni cabä Dios Dioscujü'uyäp hajxy mio'oy. Paadiä wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaada'añ. Y paady hajxy tehngajnä wyiinmahñdyhada'añ haxøøg. Cabä howyiinmahñdy hajxy hoy miøødhadaañä.

22 Hoy hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanç tehñ jiajpän, cab hajxy tii ñä'ägädä jaty.

23 Ja'a Dios, møj jaanç je'e. Hoy miänaajä yhity. Cab jaduhñ mänaa yho'ogy. Pero cabä haxøøghäna'cä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ. Jäya'ayhahädiuñnaxy hajxy wyiingudsähgøøby, hoyyä jäya'ayhajxy jia ho'ogy; møødä muuxyhadädiuñnaxy hajxy wyiingudsähgøøbiä, møødä tsahñdyhadädiuñnaxy, møødä animalhahädiuñnaxy ja'a hamädaaxtecyipiä.

24 Paady, cabä Dios waamb miäna'anaannä, weenä jäya'ayhajxy haxoog wyiinmahñdyhaty nebiä jioot hajxy choquiän, coo hajxy cöxpänejpiä ween ñidiuñii hoçhähdiiuunnä,

25 je'eguiöxpä coo ja'a töyhajtpä hajxy töö quia'a mäböcy ja'a Dioscöxpä. Ja'a höñnda'agymiädia'agy hajxy jaduñ miäböjpy. Cabä Dios hajxy wyiingudsähgö'öy. Jue'e hajxy wyiingudsähgö'öby, tijatiä Dios yaa töö quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin. Pero, hahixö'öby coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgö'öyyämät homiänaajä. Töyhajt jaduñ.

26 Coo häna'cä Dios hajxy quia'a wiingudsähgö'öwa'añ, paadiä Dios waamb quia'a mäna'ana'añ, ween hajxy hoçhähdiiuunnä ñidiuñänä. Höxtä to'oxiöjpaadyhajxy jaduñ jiatcö'öy. Cabä ñihyhap hajxy näje'e miöödsäna'awaannä; quipxyjatiä to'oxiöjc-hajxy cöxpänejpiä ñidiuñii hoçhähdiiuunnä.

27 Jaanä jaduñä ya'adiöjc-hajxy näje'ebä, cabä tio'oxiöjc hajxy miöödsäna'awaannä. Quipxyjatiä ya'adiöjc-hajxy ñimiöödsäna'awa'añii. Höçhähdiiuunnä hajxy jaduñ ñidiuñii cöxpänejpiä. Coo hajxy jaduñ jiatcö'öy, paady hajxy quia'a niyaghoyö'yii maa ja'a ñi'xcöxp maa ja'a quiopcöxpahajiän, mööd maa ja'a wiinmahñdycöxpahajiän.

28 Coo ja'a haxöoghäna'cä Dios hajxy jaduñ quia'a wiingudsähgö'öwa'añ, paady hajxy ñajtshixö'yii ja'a Diósäm. Ja'a Dios, cab jaduñ waamb miäna'anaannä, weenä yhaxöögwiinmahñdy hajxy tiuñ, ween hajxy jaduñ jiaac jiatcö'öy haxöög.

29 Madiu'u hajxy haxöög jiatcö'öy cöxpänejpiä. Miöödsänaabiä kuhindo'oxiöjc hajxy. Möödä jäya'ajie'e hajxy yhadsoy. Cab hajxy hojiäwö'öy pö jimä miägu'ughajpähajxy cöxiä wiinä miöödä. Höxtä niyaghö'cäp hajxy. Nimiädsiphájtäp hajxy. Höñndaacp hajxy. Niñähöönö'öyyäp hajxy.

30 Niwyiingapxpéjtäp hajxy. Möödä Dios hajxy miähanhathy. Nibiéjxäp hajxy. Yajcumayaamb hajxy. Hawiinjemybiä haxöögwiinmahñdy hajxy yajcojpy. Cabä tiaj, cabä tieediä miädia'agy hajxy miäböjca.

31 Jaan'ch tehñ quiuhxex hajxy. Ni ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy quia'a cudiuna'añ. Cab hajxy pöñ chocy miee'xy. Ni cab hajxy pöñ miee'xa'añ. Cabä hojiot hajxy ñä'ägädä möödä.

32 Ñajuö'öby hajxy jaduñ coo ja'a Dios töö yhane'emy coo hajxy haxöögjaty quia'a jiatcö'öwät nébiöch naamnä töö nmädia'aguiän. Jaanä jaduñ hajxy ñajuö'öbiä, pöñ jaduñ haxöög jiatcö'öby, quiumädowaambby hajxy je'e tehngajnä. Pero nägö'ö nädecypiä hajxy jaduñ jiatcö'öy, hoy hajxy jaduñ jia najuö'öy. Höxtä xoonäacp hajxy jaduñ coo wiinghäna'c-hajxy jaduñ haxöög pijaatcö'öbiä.

2

1-3 Nnajuö'öyyäm hajxy jaduñ coo jaduñ yhahixö'öy coo ja'a Dios hajxy nägöxiä xyajcumädöowämät je'eguiöxpä coo hajxy nägöxiä haxöög njatcö'öyyäm. Cab jaduñ yhahixö'öy coo höjtsä jäya'ay nnänöömämät coo hajxy hoy quia'a hity, coo hajxy ween quiumädöy. Caj pues, haa ca'a, jaduñ höjts haxöög nbajatcö'öyambä. Hix, ni pöñ jaduñ hahixö'öby quia'a mäná'anät cooc tyijy hoy tiehñ yhity. Paady jaduñ yhahixö'öy coo ja'a Dios hajxy nägöxiä xyajcumädöowämät, je'eguiöxpä coo hajxy hoy nga'a hoyhidäañäm.

4 Pero hojiootä Dios jiaanč tehṃ miøød, paady hajxy xquia'a tsoj tsaächtiüünäm. Chojpiä jioot jaduḥṃ coo howyiinmahñdy hajxy nbadu'ubòjcänät, coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixøøyyänät.

5 Pero jii jäya'ayhajxy näje'e, jaanč tehṃ xiexä quiopcä tiaatsc-hajxy. Cabä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owa'añ. Y coo hajxy jaduḥṃ tehngajnä quia'a mäbögät, mänit hajxy hänäjty hanaxiä chaächtiuna'añ coo yhabaadät coo ja'a Dios ja'a cahwiindøyhäna'c hänäjty chaächtiuna'añ.

6-10 Pønä jioot nägø'ø nädecypiä tsojpp coo hoy yhidät, pønä jioot pädaacp coo jim ñöcxät Dioswiinduum, coo ja'a hoyhajtä weenhajt jim piäädät, coo jim quiumayøøjät ja'a Diósäm, pues je'edsä Dios jim yajnøcxaamby. Mio'owaambiä Dios je'e ja'a hoyhajtä weenhajt. Quiumayaambiä Dios jaduḥṃ. Yaghidaambiä Dios je'e jootcujc homiänaajä, hopiønä, hoy jia judiósä, hoy quia'a jagä judiósä. Pero hoyhoyä Dios chaächtiuna'añ pøn haxøøg jatcøøby, pønä Diosmädia'agy ca'a cudiunaamb, pøn ca'a yajmägapx ca'a yaghane'emaamb waambatiä Dios hajxy jaduḥṃ xjia hanéhmäm. Hopiønä jaduḥṃ chaächpøga'añ, pønjaty jaduḥṃ haxøøg jatcøøby, hoy hajxy jia judiöspä, hoy hajxy quia'a jagä judiöspä.

11 Hix, cabä Dios miøjpäda'agy pø mjudio miich, pø caj. Je'e yajcopcøøby pø mhoyhäna'c, pø caj.

12-15 Højts judiöshajpä, jequiän højtsä Dios xyhanehmy neby højts hoy nguhdujthädät. Mänitä Moisés ja'a mädia'agy jaduḥṃ quiujahy nebiaty højts hoy nguhdujthädät. Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judiöspä, cabä mädia'agy hajxy miädoyyä nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero hoy hajxy quia'a jagä mädoyyä, coo hajxy hamdsoojoot hoy quiudiünät nebiä Dios jioot jia tsoquiän, cähxø'ögäp jaduḥṃ coo hajxy yhawänañä ja'a Diósäm ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy. Jaduḥṃ hajxy hamdsoo ñajuø'oy pø hoy hajxy quiudiün, pø caj. Jaduḥṃ hajxy yajtuungpaady néjjiäm hajxy häxøpy tøø miädoy ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä. Y coo hajxy hoy quia'a cudiünät neby hajxy ñajuø'oy ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy, mänit hajxy quiumädowa'añ. Jaanä jaduḥṃ højtspä, højts judiöspä, coo højts nga'a cudiünät neby højtsä Dios jecy xyhanehmiän, nebiä Moisés ja'a mädia'agy jecy quiujahyyän, jaduḥṃ højts ngumädowaambä. Hix, pøn jaduḥṃ cudiuumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a Dios piäda'agaamby hawa'adstuum, hoyyä mädia'agy tøø quia'a jagä mädoyyä nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero pøn jaduḥṃ ca'a cudiuumb, hoyyä mädia'agy tøø jia mädoyyä nebiä Moisés jecy quiujahyyän, cab je'eduhṃ hawa'adstuum piäda'aga'añii ja'a Diósäm. Jaduḥṃds je'e, nägøxiä ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxy quiumädowa'añ, hoy hajxy jia judiöspä, hoy hajxy quia'a jagä judiöspä.

16 Mänit hajxy jaduḥṃ quiumädowa'añ coo ja'a Dios ja'a Jesucristo hänäjty yaa quejxtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä jäya'ayhajxy yhixa'añii ja'a Jesucristäm nebiaty hajxy hänäjty yaa tøø jiatcø'oy. Mänit hajxy yagjahmiejtsa'aga'añii nebiaty hajxy hänäjty tøø wyiinmahñdyhaty hamee'ch. Jaduḥṃnä Diosmädia'agy miäna'añ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a'ch nyajwa'xypä.

17 Højts judiöshajpä, naxy højts nniguiumayii coo højts njudiöshaty, coo højtsä mädia'agy nmäbøcy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä. Jaduḥṃ højts nniguiumäyyäbä coo højtsä Dios tøyhajt xquiu'ughaty, højtsyähajtiä, højts judiöshajpä.

18 Nnajuøøby højts jaduḥṃ nebiatiä Dios jioot chocy coo højts nhoyhäna'c-hädät. Y ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä, je'e

højts jaduhñ xyhawáañäp neby højts nwiimbíwät tii hoy tii mäbaad.

19-20 Niyhajuøøyyäp højts coo højts häna'c hoy nyajñähixø'owa'añ, ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a jajpä ca'a najuøøbiä. Jim højtsä tøyhajt nbaady maa ja'a mädia'aguiän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä.

21 Hoorä, coo højts häna'c jaduhñ nyajñähixø'oy ja'a Diosmädia'agy, hähixøøby jaduhñ coo højtsä Diosmädia'agy hoy ngudiünät. Cábøchä nmägunaaxhajxy näje'e hoy quiudiuñ. Y coo højts häna'c nmägapxy nhane'emy coo hajxy quia'a méedsät, hähixøøby jaduhñ coo højts nga'a méé'tspät. Jadúhñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy.

22 Y coo højts häna'c nmägapxy nhane'emy coo wiinghäna'cä tio'oxiøjc hajxy quia'a møødtsänáayät, cab jaduhñ yhähixø'oy coo højts jaduhñ njatcøøbiät. Jadúhñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy. Cab højts quepychech naaxpoch nwiingudsähgø'oy. Pero cab jaduhñ yhähixø'oy coo højts xädø'øñ nméedsät tsajtøgooty maa ja'a quepychech naaxpoch yhitiän. Jadúhñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy.

23 Niguiumáayyap højts jaduhñ coo højtsä mädia'agy nmäböcy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero näje'eçhä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ. Jaduhñ hajxy yajcähxø'ogy coo ja'a Dios hajxy tøyhajt quia'a wiingudsähgø'oy.

24 Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "mijts judiøshajpä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cudiuñ, paadiä Dios haxøøgiaty ñähoyjii ja'a häna'c-hajxy ca'a judiøspä." Tøyhajt jaduhñ.

25 Højts, judiø højts nmäminø'oy nmäga'awø'oy. Mänit højtsä Dios xquiumáyät coo højtsä mädia'agy hoy ngudiünät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero coo højts jaduhñ hoy nga'a cudiünät, cab højtsä Dios jaduhñ xquiumaya'añ.

26 Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judiøspä, coo hajxy hoy quiudiuñät nebiä Dios yhane'emiän, mänit hajxy quiuumaya'añii ja'a Diøsä.

27 Näje'eçhä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ nebiä Dios yhane'emiän, hoy hajxy judiø jia mäminø'oy jia mäga'awø'oy, hoyyä mädia'agy hajxy jia mädooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Je'ehajxy mäböcypiä ca'a cumayáañäp ja'a Diøsä.

28 Pønjaty hoy cudiuumb nebiä Dios yhane'emiän, je'edsä Dios quiu'ughajpy, hoy hajxy judiø quia'a jagä mäminø'oy quia'a jagä mäga'awø'oy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxpahajxiän neby højts judiø nmøødän.

29 Hix, coo pøn hoy quiudiuñät hamuumdu'joot nebiä Dios choquiän, mänit hajxy quiu'ughada'añii ja'a Diøsä, hoyyä judiøshajxy näje'e quia'a ja mäna'añ cooc tyijy hajxy jaduhñ quia'a cu'ughadyii ja'a Diøsä. Hix, quiumaabiä Dios jaduhñ pøn jaduhñ cudiuumb hamuumdu'joot.

3

1-2 Xchoobáatäp højts jaduhñ madiu'u coo højts judiø nmäminø'oy nmäga'awø'oy, coo højtsä hijxtahnd nyajpäda'agy maa højts nni'xcøxpän, ja'a jaduhñ yajcähxø'pä coo højtsä Dios xquiu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ. Haa ca'a, Dios højts nhap needy jecy xyajcø'ødägøøyyä ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Mänit hajxy ñämaayä ja'a Diøsä coog hajxy hänäjty quiu'ughada'añii.

3-4 Y je'enä højtsä Dios xquiu'ughatyñä neby højts jecy xyajwiin-waänøøyyän, hoy højts nhap needy nämay hoy quia'a jagä cudiuuñ neby

hajxy hānajtj tøø yhanē'emyiijān ja'a Diósām. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Cabä Dios mänaa yhöñnda'agy, hoy hajxy nägøxiä cu nja mänaañäm cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Diosteedy, hopiønä jaduhñ ñajuø'øy coo miich myajtøjiaty waambaty højts miich tøø xyajwiinwaanøø'øy.

Coo miich pøn xñäxø'øwø'owät cooc tyijy miich jaduhñ mga'a yajtøjiaty waambaty miich tøø mmädia'agy, cähxø'øgaamb jaduhñ coo je'e yhöñnda'agy, ja'a miich jaduhñ xñäxø'øwøøbiä.

⁵ Jaanč tehñ yhooyä Dios yhity. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägä hñjtäm. Tøyhajt jaduhñ. Paadiä, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios jiaanč tehñ hoyyä. Hiñ, coo højts häxøpy nhñjtäm hoy, cab jaduhñ häxøpy quiahxø'øgy coo ja'a Dios jaduhñ hoy jiaanč tehñ yhity. Pero jaduhñ jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy ja'a Dios howyiinmahñdy quia'a møødä, je'eguiøxpä coo hajxy xyajcumädowāañäm.

⁶ Pero hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädowämät. Haa ca'a, coo ja'a Dios häxøpy hoy quia'a hity, cabä cuhdujt häxøpy miøødä coo hajxy jaduhñ xyajcumädowämät.

⁷ Hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, yajnajuøøby jaduhñ coo ja'a Dios tøyhajt mänaa quia'a höñnda'agy. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä ñajuø'øwa'añ coo jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Pero coo pønä Dios jaduhñ ñänømät cooc tyijy quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, hahixøøby jaduhñ coo je'e quiumädowät.

⁸ Näje'ečhä jäya'ayhajxy xñähøønø'øy cóogøch tyijy nmäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät, jaduhñäc tyijy maas hoy quiahxø'øga'añ coo ja'a Dios jiaanč tehñ yhooyä. Ja'a hänä'c-høch hajxy jaduhñ xñähøønøøbiä, höñndaacp hajxy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy quiumädowät.

⁹ Jaanä jaduhñ højts judíospä, cab højtsä Diosmädia'agy maas hoy ngudiuñ quejee ja'a hāna'c-hajxy ca'a judíospä. Haa ca'a, tøøč nhuuc mänaambä coo hajxy jaduhñ hoy nga'a nä'ägä hojiäya'ayhñjtäm, coo ni pønä Diosmädia'agy hoy quia'a nä'ägä cudiuñ, ni højts judíos, ni ja'a hāna'c-hajxy ca'a judíospä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ hoy nga'a jäya'ayhñjtäm.

¹⁰ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ni pøn hoy quia'a wädity.

¹¹ Ni pøn jaduhñ quia'a wiinjuø'øwa'añ nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän.

Ni pønä jioot quia'a päda'agy maa ja'a Diosän.

¹² Tøø ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ñajtshixøøñä.

Cøjnøø cøjtu'u hajxy tøø piadu'ubøjnä.

Haxøøg hajxy jäya'ayhajnä nägøxiä.

¹³ Jaanč tehñ yhaxøøg hajxy quiapxy miädia'agy.

Jaduhñä yhaawhajxy tiocxuugy nebiä ho'oguiäya'ajiut tiocxuuguiän, ja'a tøø yhawá'ačhäbä.

Jaanč tehñ yhöñndaacp hajxy. Jaduhñä haxøøgpä hajxy yaghity yhaawjooty nebiä haxøøgtsahñdyhaawän.

Jaanč tehñ miägapxpoj hajxy.

¹⁴ Jaanč tehñ quiapxtägooby hajxy hoñejpiä nebiä jioot hajxy yajmädsoquiän. Jaanč tehñ yhaxøøg hajxy ñiñänømyiñ.

- 15 Jaanč teh̄m̄ piaquiä jootma'ad hajxy piaadyii, mäniä miäya'adiöjc hajxy nõcxy yagho'oga'añ.
- 16 Jaanč teh̄m̄ chipyajpädö'p hajxy majaty hajxy wiädity. Chaačhtiuumbiä cu'ug hajxy jaduhñ.
- 17 Jaanč teh̄m̄ chiptsojp hajxy.
- 18 Cab hajxy tiajy miay pø yajcumädowaañäbä Dios hajxy.

19 Jaduhñds je'e, yajcumädowaambä Dios ja'a jäya'ay nägöxiä, pönä miädia'agy hoy ca'a cudiuunäp, mөөд һөјts judíos, mөөдä häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Hөјts judíos, һөјtsä pojpä nmaas mөөд, je'eguiöxpä coo һөјtsä Dios ja'a nһap nädeedy jecy xjia hanehmä coo hajxy haxөөgјaty quia'a jaticö'owät nebiöch naamnä tөө ngujaayan. Pero cab һөјts jaduhñ nnä'ägädä cumada'añ.

20 Jéquiänä Dios ja'a Moisés yhanehm̄y coo ja'a miädia'agy quiujähyyäxät. Jaduhñ hajxy nnajuöөyyäm coo hajxy nägöxiä hoy nga'a jäya'ayhajtäm. Ni pөн jaduhñ hoy quia'a cudiuna'añ ja'a Diosmädia'agy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agaañäm hawa'adstuum, caj jie'eguiöxpä cooc tyjy ja'a mädia'agy hajxy hoy ngudiuunäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä.

21-26 Hoorä, nnajuöөyyäm hajxy jaduhñ coo hajxy nägöxiä haxөөg njatcöөyyäm, mäduhñtiä hajxy yaa ndsänäayäm hädaa yaabä naaxwiin, mөөд һөјts judíos, mөөдä häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Cabä Dios pөн ñä'ägädä cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyjy hajxy piäda'aga'añii hawa'adstuum coogä jecymiädia'agy hajxy hoy quiudiunät, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Pero tөө hajxy nhjxäm coo ni pөн jaduhñ quia'a päda'aga'añii hawa'adstuum. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coo ja'a yHuung hänajty yaa quixa'añ maa һөјtsajtäm. Mayhajtä Dios hänajty tiunaamby maa һөјtsajtäm. Jaduhñ hajxy hänajty xpiäda'agaañäm hawa'adstuum. Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a jecymiädia'aguian, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Pero cabä jecyjiäya'ayhajxy hänajty wyiinjuö'oy. Hojootä Dios mөөд coo ja'a jecyjiäya'ayhajxy quia'a pädaacä haxөөgtuum, hoy hänajty jia hawiinmatsä coo hajxy jim cu piädaacä, je'eguiöxpä coo hajxy hänajty haxөөg jiatcö'oy. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, jaduhñä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy ñähwä'adsät. Jaduhñ quiähxö'ogy coo ja'a Jesucristo ja'a jecyjiäya'ay yajnahwaach ja'a piojpä quiädieeyhajxy. Hөxtä jäda'anäbaadyñä ja'a Dios hajxy xyajwiinjuöөyyäm neby hajxy xpiädaacäm hawa'adstuum. Jaanä jaduhñ hajxy xyajwiinjuöөyyämbä coo hajxy piäda'aga'añii haxөөgtuum pөнjaty haxөөg jatcö'oby jäda'ahaty. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, ja'a Jesucristo, neby hajxy jaduhñ xñähho'túutämät. Y coo hajxy jaduhñ nmäböjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xjiaanč ñähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwäatsäm, jaduhñ hajxy xpiädaacäm hawa'adstuum, hopiönä, mөөд һөјts judíos, näguipxy mөөдä häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Mayhajtä Dios jaduhñ tiuun maa һөјtsajtäm coo hajxy jaduhñ xpiädaacäm hawa'adstuum.

27-28 Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hamdsoo nniguiumäayämät. Hix, coo hajxy nmäböjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agaañäm hawa'adstuum, hoy hajxy nga'a jagä panöcxäm nebiä Moisés jecy quiujähyyän. Coo ja'a Dios hajxy häxöpy xpiädaacäm hawa'adstuum je'eguiöxpä coo ja'a jecymiädia'agy hajxy ngudiuunäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä, mäniä hajxy mäböcy

cu nniguiumáayyäm hamdsoo. Pero caj pøn jaduhñ piäda'aga'añii hawa'adstuum hamdsoohaam.

²⁹⁻³⁰ Tu'uguüä Dios jaduhñ. Tu'cuhdujtä Dios hajxy xyhíjxäm nägøxiä, møød højts judíos, møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Tøyhajt jaduhñ. Coö hajxy nägøxiä nmäbøjcämät coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy jim xpiädáacämät hawa'adstuum nägøxiä.

³¹ Pero cáböch nmäna'ana'añ coö ja'a jecymiädia'agy quia'a tøyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, hoy hajxy nja wiinjuøyyänä coö ja'a Jesucristo hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Hiç, maas hoy hajxy jaduhñ nwiinjuøyyänä coö ja'a jecymiädia'agy jaduhñ jiaançh tøyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Coö hajxy nmäbøjcäm coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum, caj jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a jecymiädia'agy hajxy jaduhñ hoy ngudiüünäm. Tøø hajxy jaduhñ nwiinjuøyyänä coö jaduhñ tiøyhajtä.

4

¹ Højts judíos, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt.

² Høyyä Abraham hijty jäya'ayhaty jegyhajty. Hoorä, coö ja'a Dios ja'a Abraham häxøpy tøø piäda'agy hawa'adstuum jie'eguiøxpä coö ja'a Abraham hoy jia jäya'ayhajty, mänitä Abraham cu ñiguiumaayyä.

³ Hiç, paadiä Dios ja'a Abraham piädaacy hawa'adstuum, coö ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy miäbøjcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, ca'a jie'eguiøxpä coö ja'a Abraham hoy jäya'ayhajty. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴ Hoorä, ja'a cuduumbädøjc, paady hajxy miäjuyii coö hajxy quiuduñ, cab jaduhñ ñä'a mayhajtä. Jaduhñ miäbaady nebiä jäya'ayhajxy näje'e wyiinmahñdyhatiän. Yajcumayaamb hajxy ja'a Diósäm, paady hajxy jia wi'i hoyjäya'ayhada'añ.

⁵ Pero pønjaty tøø miäböcy coö ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'edshajxy jaduhñ hawa'adstuum päda'agäänäp. Paady hajxy jim piäda'aga'añii coö hajxy jaduhñ miäböcy, ca'a jie'eguiøxpä coö hajxy hoy jia jäya'ayhaty. Jim hajxy jaduhñ piäda'aga'añii, hoy hajxy haxøøg tøø jia jatcø'øy. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ. Coö ja'a Dios hajxy häxøpy xpiädáacäm hawa'adstuum jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy njäya'ayhajtäm, cab hajxy häxøpy nmänäänäm cooc ja'a Dios mayhajt tiuñ.

⁶ Jaduhñä David jecy miänaañ cooc hajxy jootcujc yhida'añ, pønjaty jaduhñ najuøøby coö ja'a Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum ja'a miyahajthaam, hoy hajxy hänajty haxøøg tøø jia jatcø'øy. Hiç, cabä Dios miøjpäda'agy pø cabä häna'c hänajty hoy tøø jäya'ayhaty.

⁷⁻⁸ Coö jaduhñ yhabaatnät coö Dios ja'a jäya'ay yajtøyhajtyega'añ nebiaty hajxy hänajty tøø quiädieeyän,

mänit hajxy jootcujc yhida'añ pønjatiä Dios piädaacy hawa'adstuum, pønjatiä Dios miee'xyp,

pønjatiä piojhajpiä ja'a quiädieeyhajpiä hajxy yajnahwáatsäxä, nõmä David jecy miänaañ.

⁹ Jue'e ja'a David jecy ñänøøm cooc hajxy jootcujc yhida'añ, pønjatiä Dios piädaacy hawa'adstuum, hopiøñä, møødä judíoshajxy, ja'a Dios quiu'ughajpiä, møødä cajpä judíoshajxy. Je'edshajxy ca'a cu'ughajtäp ja'a

Dios. Hix, jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy miäböjcä cooc ja'a Dios mänaa quia'a hõhnda'agy, paady piädaacä hawa'adstuum."

¹⁰ Hoorä, jaduñä judíosahjxy quiuhdujthaty, yajcuncidarhajpä ya'adiöjc-hajxy. Jaduñ miädia'agytiägø'öy coo hijxtahnd hajxy piädaacäxä maa ja'a ñi'xcøxpahxiän. Hoorä ja'a Abraham, tóyyäm hänäjty je'e piädaacänä hawa'adstuum, cajnä hijxtahnd hänäjty jaduñ piädaacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän. Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo häna'c-hajxy piäda'agyii hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy miäböjcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty je'e tøø quiapxy tøø miädia'agy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxpahxiän.

¹¹ Paadiä Abraham hijxtahnd jaduñ piädaacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän, jaduñ yajnajuø'öy coo ja'a Abraham hänäjty tøø piäda'agyii hawa'adstuum. Paady jim piädaacä coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hänäjty tøø miäböjcäxä. Jaduñä Abraham piädaactsohnä hawa'adstuum, hoyyä hijxtahnd hänäjty jaduñ quia'a jagä pädaacäxänä maa ja'a ñi'xcøxpän. Pønjaty jaduñ mäbøjp nebiä Abraham jecy miäböjquiän, jaanä jaduñ hajxy yhiäaänbä ja'a Dios nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhiäxiän, hoy hajxy quia'a jagä judiospä. Coo hajxy jaduñ nmäböjcäm nebiä Abraham jecy miäböjquiän, jaduñ quihxø'ögy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhájtäm ndecyhájtäm.

¹² Højts judíosahjxy, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt. Jaaya'ay jaduñ pädaactsohnä hawa'adstuum je'eguiøxpä coo jaduñ miäböjcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hänäjty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Tøyhajt jaduñ. Højts judíos, jaduñ højts nyajcuncidarhaty nebiä Abraham jecy yajcuncidarhajiän. Pero tóyyämä Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy hänäjty miäböjcä, cahnä hänäjty yajcuncidarhaty. Højts judíos, højts jaduñ mäbøjpä, jaanä jaduñ højts nmäböjpä nebiä Abraham jecy miäböjquiän. Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo højtsä Abraham jecy nhøjxhajty ndecyhajty, coo højts jaduñ nmäböjcy, højts judíos.

¹³ Jéquiänä Dios ja'a Abraham nãmaayy cooc hänäjty yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin näguipxy møødä yhap møødä yhoc. Ja'a Dios jaduñ mänaän. Paadiä Abraham jaduñ nãmaayyä je'eguiøxpä coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy hajxy miäböjcä, ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a Abraham jia cudiuñ nebiaty hänäjty tøø yhane'emyii. Pero coo ja'a Abraham jaduñ miäböjcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hänäjty tøø quiapxy tøø miädia'agy, paadiä Abraham jaduñ nãmaayyä coo ja'a Abrahamhajxy hänäjty yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin, møødä yhaphajxy, møødä yhoc-hajxy.

¹⁴ Haa ca'a, jaduñä Dios miänaañ cooc hajxy yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin pønjaty jaduñ mäbøjp coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hänäjty tøø miäna'añ. Jaduñ miädia'agytiägø'öy coo ja'a Dios ja'a hoybä weenbä hajxy xmiø'owáañäm je'eguiøxpä coo hajxy jaduñ nmäböjcäm. Pero coo ja'a hoybä weenbä hajxy häxøpy nbáatäm je'eguiøxpä coo ja'a jecymiädia'agy hajxy hoy ngudiuñäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä, cab jaduñ cu choobaaty coo ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xñämáayyäm coogä mayhajt hänäjty tiuna'añ coo ja'a hoybä weenbä hajxy xmiø'owáañäm. Ni jaduñ cu quia'a tsoobaaty coo højts cu nmäböjcäm coo ja'a Dios jaduñ yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy.

¹⁵ Hix, cabä jecymiädia'agy hajxy hoy ngudiuñäm, ja'a Moisés jecy

quiujáhyäbä. Coo hajxy jaduhñ nga'a cudiúunäm, paady hajxy ngädiéhyäm. Y paady jaduhñ yhahixøøy coo hajxy ngumädöowämät. Pero pønjaty ja'a jecymiädia'agy tøø quia'a mädoy, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä, cab hajxy jaduhñ quiumädowa'añ, hoy hajxy tøø quia'a jagä tuñ nebiä Moisés jecy yhanehmian.

¹⁶ Coo ja'a Abraham jaduhñ jecy miäbøjcä ja'a Dios miädia'agy coo ñämaayä coogä Abrahamhajxy hänäjty yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin, møødä yhap møødä yhoc-hajxy, paadiä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios ja'a hoybä weenbä hajxy nägøxiä xmio'owáanäm nä'ä mayhajt, coo ja'a Abraham hajxy nbamäbøjcämät coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø miäna'añ, møød højts judíos, møød mijts ca'a judiöspä. Coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbamäbøjcämät, jaduhñ mäwiin hajxy nägøxiä xyajmäbäatäm nebiä Abraham hajxy xyhaphájtäm xyhoc-hájtäm. Jaduhñ quiähxøøgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhájtäm ndecyhájtäm.

¹⁷ Hix, jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Dios ja'a Abraham piädaacy coo ja'a jäya'ayhajxy mayhagajtpä yhaphat yhoc-hadøøjtä ja'a Abraham. Y miäbøjc ja'a Abraham jaduhñ coo jaduhñ ñämaayä coogä tio'oxiøjc hänäjty quio'na'awa'añ, hoy hajxy hänäjty tøø jia miäjaanä. Paadiä Abraham jaduhñ miäbøjcy, ñajuøøby hänäjty jaduhñ coo ja'a Dios mäjaa miøødä coo ja'a ho'oguiäya'ay yagjujypiøjtägätsät, y coo mäjaa miøødäbä coo ja'a jäya'ay quiunú'xät ja'a hajxy hänäjty ca'a miimb ca'a cahbnä. Y coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbamäbøjcäm, jaduhñ mäwiin hajxy nmäbäatäm nebiä Abraham hajxy xyhaphájtäm xyhoc-hájtäm. Jaduhñ quiähxøøgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhájtäm ndecyhájtäm.

¹⁸⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Abraham jaduhñ jecy ñämaayä coogä mayhagajtpä-jäya'ayhajxy hänäjty yhaphada'añ tieedyhada'añ ja'a Abraham, tøø ja'a Abrahamhajxy hänäjty miäjaanä møødä tio'oxiøjc. Mägo'x-jomøjtä Abraham hänäjty miøødä. Y ja'a tio'oxiøjc, ja'a Sarahajpä, cahnä hänäjty ñä'ägädä huungpaadyñä, hoyyä jomøjt hänäjty tøø jia nøcxnä coo yhuungpáadät. Pero cabä Abraham jaduhñ ñä'ägädä møjppädaacy coo hajxy hänäjty tøø miäjaanä. Hamuumdu'jootä Abraham jaduhñ miäbøjcy nägøø nädecypia neby hänäjty tøø ñäma'ayijän ja'a Diösäm coog hänäjty jäya'ay may yhaphat yhoc-hada'añii. Paady jaduhñ tiøjiajty. Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy hänäjty jiaançh tehñ miayø'owa'añ. Paadiä Abraham jaduhñ miäbøjcy, ñajuøøby hänäjty jaduhñ coo ja'a Dios mäjaa miøødä coo jaduhñ yajtøjiädät waambaty hänäjty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Mänitä Abraham ja'a Dios jaduhñ miøjppädaacy jiaançhpädaacy.

²² Coo ja'a Abraham jaduhñ miäbøjcy, paady hawa'adstuum piädaacä.

²³ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Abraham piädaacä hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy miäbøjcäxä coogä Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy.

²⁴ Jaanä jaduhñ højtsä Diosmädia'agy xñänøømämbä. Coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ nmäbøjcämbät, jaduhñä Dios hajxy xpiädäacämbät hawa'adstuum, je'eguiøxpä coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtägajch. Ja'a Jesucristo, je'e hajxy nWiindsønhájtäm.

²⁵ Jaaya'ay jaduhñ nähdujcä coo hajxy xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojphájtäm ja'a ngädieyhájtäm hajxy xyajnähwäatsäm. Y coo ja'a Jesucristo jaduhñ yagjujypiøjtägajtsä, jaduhñ hajxy nmähmøøyyänä hawa'adstuum.

5

¹ Hoorä, coo hajxy nmäbójcäm coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm, paadiä Dios hajxy tøø xyajnáhwáatsäm ja'a nbojphájtäm ja'a ngädieyhájtäm. Paady hajxy xpíädáacäm hawa'adstuum. Jootcujä Dios hajxy jaduñ xmiødhájtäm.

² Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduñ tøø xñäho'túutäm, coo je'e jiuypíøjtägajch, paadiä Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy nxoondáacäm. Y coo jaa tøyhajt hajxy jaduñ nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän, paady hajxy jootcujc nhájtäm.

³⁻⁴ Jaaná jaduñduhmä, xooñdáacäm hajxy hádaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy yaa nja tsaachpójcäm. Coo hajxy nmee'xtújcämät, jaduñä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiüunämät. Y coo hajxy jaduñ hoy ngudiüunämät, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Coo hajxy jaduñ nnajuøøyyäm coo hajxy jim xyajnøcxáañäm, paady hajxy yaa nxoondáacäm, hoy hajxy yaa nja tsaachpójcäm.

⁵ Coo ja'a Dios jaduñ miäna'añ coog hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän, jejpiä Dios ja'a tøyhajt jaduñ. Cab hajxy jaduñ xwyiinhóhnäm. Hix, tøø ja'a Dioshespiritu hajxy xyhadägøøyy xjioottägøøyyäm. Jaduñ hajxy xyajnajuøøyyäm coo hajxy xjiaanç tehñ chójcäm hamuumdu'joot.

⁶ Coo ja'a Dios yajnáhdijy coo hánajty tøø yhabaatnä, mänitä Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm. Jaduñä nbojhájtämä ngädieyhájtäm hajxy xyajnáhwáatsäm. Cab hajxy hánajty hoy nnähwa'adsáañäm hamdsoo je'eguiøxpä coo hajxy hánajty ngahwiindøyhájtäm.

⁷ Hix, caj miich pøñ xchoj nähho'tú'udät, hoy miich hánajty mja hojjäya'ayhaty.

⁸ Pero ja'a Dios hajxy xjiaanç tehñ chójcäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm, hoy hajxy hánajty nja cuboj nja cugädieyhájtäm.

⁹ Hoorä, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm, coo ja'a Dios hajxy tøø xpíädáacäm hawa'adstuum, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xquia'a yajcumädowáañäm.

¹⁰ Coo hajxy hijty øøxpänejpiä njäya'ayhájtäm, jaduñ mäwiin hijty piaady néjjiäm coo ja'a Dios hajxy hijty nmädsiphájtäm. Pero coo ja'a yHuung Jesucristo hajxy hoy tøø xñäho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsøñhájtämbä, paady cabä Dios hajxy nmädsiphájtänä. Hoyyä Dios hajxy xyhuunghájtänä. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Dios hajxy nmøødhájtänä. Y coo ja'a Jesucristo jiuypíøjtägajch, coo jim ñøxtägajch maa ja'a Tiediidn, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim xyajnøcxáañämbä.

¹¹ Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo ja'a Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy jaduñ xquiumáayyänä coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Tsøcxä hajxy jaduñ xooñdáacäm.

¹² Hoorä, tul'jäya'ay jecy quia'a cudiuundsøñ neby hánajty tøø yhane'emyiijän ja'a Diósäm. Ja'a Adánhøch jaduñ nnänøømby, ja'a hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm. Jaduñä pojpa cädieey yaa chohndaacy hádaa yaabä naaxwiin. Y coo ja'a Adán jaduñ jecy quädiehy, paady jaduñ yhuuc ho'tsohmä. Y coo ja'a Adán hajxy jaduñ jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm nägøxiä, paady hajxy nbagädiehyäm, paady hajxy nbahó'cäm.

13-14 Høxtä jecyjiäya'abiaady hajxy haxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy nägøxiä yho'cy, hoyyå Moisés hånajty quia'a jagä miññä, quia'a jagä ca'ayñä, hoyyå Dios hånajty quia'a jagä hane'emyñä coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhadät nebiä Moisés jecy quiujahyyän, hoy hajxy hånajty quia'a jagä pagädiehbiä nebiä Adán hånajty tøø quidiieeyän. Hoyyå Dios hånajty quia'a jagä hane'emyñä coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhadät, nägøxiä jäya'ayä pojpä cädieey hajxy hånajty miøødä. Y ja'a Adán, jaduñ je'e jecy ñämaayyå cooc hånajty yho'oga'añ, pø cab hånajty jaduñ quidiuuna'añ nebiä Dios hånajty tøø yhane'emiän. Y coo ja'a Moisés jaduñ cujecy quiujahy nebiatiä Dios hånajty tøø yhane'emiän, jaduñjä jäya'ayhajxy nägøxiä ñämáayyåbå coogä Adán hajxy hånajty nägøxiä piaho'ogaambå, pø cab hajxy hånajty quidiuuna'añ nebiä Dios hånajty tøø yhane'emiän. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy hånajty jiihä, cahnå Moisés hånajty quiujaayñä nebiatiä Dios hånajty tøø yhane'emy, cab hajxy hånajty jaduñ nämay ñajuø'øy coo hajxy hånajty yho'oga'añ, pø haxøøg hajxy hånajty jiäya'ayhaty.

15 Coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jaduñ jecy quia'a cudiuunå, paady hajxy nägøxiä nhó'cäm. Pero coo ja'a Jesucristo ja'a Tieediä miädia'agy jaduñ quidiuunå, paady hajxy nnähwaats nguhwåatsäm. Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduñ hoy xñåhho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiaäácäm hawa'adstuum. Møjmayhajtå Dios jaduñ tiuun maa højtshåjtäm, pønjatå miädia'agy tøø miåbøcä ja'a Jesucristocøxpå. Paady hajxy jim xyajñøcxåañäm maa ja'a wyiinduumän.

16 Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñåhho'túutäm, jaduñjä tøyhajt hajxy nmøødhåjtäm coo ja'a nbojpä ngädieey hajxy jaduñ xyajñåhwåatsäm nägøxiä, pønjaty tøø miåbøcy ja'a Jesucristocøxpå. Paadiä Dios hajxy xpiaäácäm hawa'adstuum. Paady hajxy jim xyajñøcxåañäm maa ja'a wyiinduumän.

17 Jaduñds je'e, coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jecy quia'a cudiuunå, paady hijty yhawinmatså coo ja'a Dios hajxy xpiaäácämåt haxøøgtuum. Pero tøø ja'a Jesucristo hajxy xyajñåhwaats xyajcuhwåatsäm. Møjmayhajtå Dios jaduñ tiuun. Paadiä Dios hajxy xquia'a päda'agåañäm haxøøgtuum, pønjaty hawa'adstuum. Y paady højtså hoyhajt yweenhajt yaa nbaadåañäm hädaa yaabå naaxwiin je'eguiøxpå coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajñåhwaats tøø xyajcuhwåatsäm.

18-19 Månaa ja'a Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabå naaxwiin, ca'xiä Tieediä miädia'agy quidiuunå mäduhñtiä yaa yhiyty. Y coo hajxy jaduñ xñåhho'túutäm, ja'a Tieediä miädia'agy jaduñ quidiuunå. Jaduñ hajxy xyajñåhwåatsäm. Coo hajxy jaduñ nmåbøcämåt coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaanč nhåhho'túutäm, mänitå Dios hajxy xpiaäácämåt hawa'adstuum. Hoorå, ja'a Adán, haxøøg je'e jecy jiäya'ayhajty. Cabå Adán ja'a Dios miädia'agy jecy ñå'ägädå cudiuunå. Y coo ja'a Adán hajxy jecy nhaphåjtäm ndeedyhåjtäm, paadiä Dios miädia'agy hajxy nga'a nå'ägädå cudiunåañåmbå. Coo hajxy jaduñ nga'a cudiunåañäm, paady hijty yhawinmatså coo ja'a Dios hajxy jiihy cu xpiaäácäm haxøøgtuum. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñåhho'túutäm, paady hajxy jim xyajñøcxåañäm Dioswiinduum. Jaduñjä Dios mayhajt møj jiaanč tehñ tiuun maa højtshåjtäm.

20-21 Coo ja'a Dios jecy yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhadät, mänitå Moisés jaduñ quiujahy. Y coo ja'a nocy hajxy ngåpxämåt, ja'a Moisés jecy quiujahyyåbå, jaduñ hajxy nnajuøøyyämåt coo hajxy njaanč

cädiéhyäm. Hoy hajxy jaduñ nja najuóoyäm, cab hajxy nmäbójcäm. Pero xjiaanč tehñ ñäxú'utsämä Dios. Paadiä möjmayhajt jiaanč tehñ tiuñ maa højtshájtäm. Jaduhñs je'e, coo hajxy ngädiéhyäm, paady hajxy nhó'cäm. Pero coo ja'a Dios hajxy xñäxú'utsäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutam, ja'a hajxy nWiindsøñhájtämbä. Jaduhñä Dios hajxy xpiädaacäm hawa'adstuum. Mänit hajxy xyagjyghadaañäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jygyhatiän.

6

¹ Cab jaduñ ñä'ägädä hahixø'oy coo hajxy nmänáañämät: "Tsøg hajxy cädiéhyäm tehngajnä. Haa ca'a, tehngajnä Dios hajxy xñäxuudsáañäm."

² Caj pues, cab jaduñ yhahixø'oy coo hajxy tehngajnä ngädiéhyämät. Haa ca'a, tøø ja'a pojpa cädieey hajxy nñajtshixøoyänä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø nmäbójcäm ja'a Jesucristocøxpä.

³⁻⁵ Tøgä cab hajxy mnajuø'oyä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy coo hajxy tøø nnábéjtäm ja'a Jesucristocøxpä. Y coo hajxy jaduñ tøø nnábéjtäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduñ mäwiin pi-aady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødhó'cäm. Jaanä jaduñ mäwiin piaatpä néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødnaaxtägøoyäm. Coo ja'a pojpa cädieey hajxy tøø nñajtshixøoyänä, jaduñ miädia'agytiägø'oy coo hajxy jaduñ ween nga'a jatcøoyänä haxøøg. Y coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypiojtägajch ja'a miäjaahaam, mänitä Jesucristo juyghajt hawiinjemybiä miøødhajty. Jaanä jaduñ højtshájtämbä, coo hajxy nnábéjtäm, jaduñ mäwiin pi-aady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuyypiojtägájtäm. Paadiä juyghajt hajxy hawiinjemybiä nmøødhájtämbä. Tøyhajt jaduñ. Jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy nmøødhájtämät. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a Dios hajxy xyagjyghadaañäm cøjxta'axiøø neby je'e jygyhatiän.

⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutam cruzcøxp, mänitä nhaxøøgwiinmahñdyhajxy quiuhdägøoyänä nebiä haxøøgwiinmahñdy hajxy nägøxiä hijty nmøødhájtäm. Coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduñ quiuhdägøoyänä, paadiä Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paady hajxy jaduñ tøø xñähho'túutam, jaduñä nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduñ quiuhdägøoyänä. Jaduhñä njoot hajxy nga'a pädaacänät maa ja'a haxøøgpän.

⁷ Pøñä Jesucristo hñajty møødhijp tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa ja'a Jesucristo yho'oguiän, cabä jioot piädaacnä maa ja'a haxøøgpän.

⁸ Coo hajxy nmäbójcäm coo ja'a Jesucristo hajxy jaduñ tøø xñähho'túutam møød coo jadähooc juiypiojcy, jaduñ mäwiin miäbaady néjjiäm coo ja'a Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuyypiojçäm. Paady hajxy jaduñ njyghadaañäm cøjxta'axiøø neby je'e jygyhatiän.

⁹ Coo ja'a Jesucristo juiypiojtägajch, cab jaduñ mänaa yho'tägatsaannä. Homiänaaxøøjä homiänaadsuujä jygyhada'añ. Tøyhajt jaduñ.

¹⁰ Hix, tähoocnäho'tu'utiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutam. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnähwäatsäm. Y coo ja'a Jesucristo tøø juiypiojtägajtsnä, paady homiänaaxøøjä homiänaadsuujä ja'a Dios miøødhidaannä.

¹¹ Jaanä jaduñ højtshájtämbä, coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugmädia'agy, tsøg hajxy jahmiejstääcäm coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy

tøø quiuhdägóoyänä. Jaduhñ hajxy tsøc jahmiejtstáacämbä coo hawiin-jemybiä jugyhajt hajxy nmøødhjätänä nebiä Jesucristo hánajty miøødhatiän mänaa jiuypjijätägachän. Paadiä Dios hajxy nmøødhjätämbä tu'ugmädia'agy.

12 Cab hajxy cøxypänejpäiä tsøc jatcøøyyänä. Cabä njootä ngopc hajxy nbädáacänät maa ja'a haxøøgpän.

13 Cabä ngøø ndecy hajxy nyaghanáxänät, ni ja'a nhaawhájätäm. Tsøgä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot cudiüünäm. Coo ja'a Jesucristo ha-jxy hánajty nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, møød mänaa jiuypjijätägachän, paadiä Dios hajxy nmøødhjätänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

14-15 Paadiä Dios hajxy xquiumáayyäm coo mayhajt tøø tiuñ maa højtshjätäm, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a mädia'agy hajxy nja wi'i quidiünáanäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Coo ja'a Dios mayhajt jaduñ tiuñ maa højtshjätäm, je'ečh jaduñ nnänøømby coo hajxy xyajnáhwaats, coo hajxy xyajcuhwáatsäm. Hoyyä Dios mayhajt jaduñ tiuñ maa højtshjätäm, cab jaduñ nä'ägä hahixø'øy coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät tehngajnä.

16 Tsøg hajxy paquiä mädiáacäm neby hajxy yaa nguuhdujthjätäm hádaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä cuhdujt hajxy nmøødhjätäm coo hajxy nwi-imbíiwämät pøn jaduñ nmädunáanäm. Y jaduñ hajxy nguidiünäm nebi-atiä nwiindsønájätäm hajxy xyhanéhäm. Jaaná jaduñä cuhdujt hajxy nmøødhjätämbä coo hajxy nwiimbíiwämät mädyi hajxy nyajtunáanäm, ja'a Diosmädia'agy, o ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhájätäm. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajtuünämät, mänitä Dios hajxy jaduñ xquiumáayyämät. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nyajtuünämät, cabä Dios hajxy jaduñ nmøødhjätämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänitä Dios hajxy xpiädáacämät haxøøgtuum. Tøyhajt jaduñ.

17 Dioscujú'uyäp ja'a Dios coo mijtsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot myaj-tuunnä neby hajxy tøø mmäbøquiän. Cahnä Diosmädia'agy hajxy mmädoyñä, haxøøg hajxy hijty mjäya'ayhaty.

18 Coo mijts tøø mmäbøcy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mnajtshixøøñä. Tøø ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhájät.

19 (Páadyhöch jaduñ nmädia'agy neby hajxy yaa nguuhdujthjätäm hádaa yaabä naaxwiin, jaduñ hajxy hoy mwiinjuø'øwät. Cab hajxy jaduhyä hoy mwiinjuø'øwa'añ.) Hijty, jaanč tehñ yhaxøøgiaty hajxy hijty mjäya'ayhaty. Cøxypänejpäiä hajxy hijty mjaanč tehñ jatcø'øy. Maas hanaxiä hajxy hánajty mjatcø'øwa'añ tehngajnä. Pero tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjnä ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Diosmädia'agy hajxy myajtuunnät nägø'ø nädecypiä.

20 Coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hijty myajtuñ, cabä mjoothajxy hijty chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Coo hajxy häxøpy tøø mhojiäya'ayhaty, tøø ja'a Dios hajxy häxøpy xquiumay.

21 Höchähdiuunnä hajxy hijty mjatcø'øy. Cabä tii hoybä hajxy hijty mbaady. Haxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä háda'aga'añ.

22 Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm, coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduñ mnajtshixø'øwät. Tøyhajt jaduñ. Paadiä Jesucristo hajxy mmøødhijnä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Coo ja'a mjoot hajxy hamuumdu'joot tøø mbäda'agy coo ja'a Dios hajxy mmøødtuna'añ, paadiä hoyhajtä weenhajt hajxy mbaada'añ. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy, coo mijtsä

Dios hoyhäna'c xyagjada'añ nebiä Jesucristo yhoyhäna'c-hatiän, paadiä Dios hajxy xyagjughada'añ cõjxta'axiõõ neby je'e jiugyhatiän.

²³ Coo hajxy cõxypänejpiä njatcõõyyämät, cabä Dios hajxy jaduñ nmõõdhjätämät tu'ugmädia'agy, mõõd haxõõgtuum hajxy nhädaácämät. Pero tõõ ja'a Dios mayhajt tiuñ coo ja'a yHuung hajxy yaa tõõ xyajnäguéjxäm, ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsõnhjätämä. Hoyyä Jesucristo hajxy tõõ xñäho'túutäm. Jaduhñä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Coo hajxy jaduñ nmäbõjcämät, mäniä Dios hajxy xyagjughjätämät cõjxta'axiõõ neby je'e jiugyhatiän.

7

¹ Mägu'ughajpädõjc, mnajuõõby hajxy jaduñ nebiä cuhdujt yaa myiñ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy mõjcuhdjtmõõdpä, ja'a häna'c hajxy jaduñ xyhanéhämäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhjätäm, túhmäts. Pero coo hajxy nhó'cänä, cab hajxy jaduñ xyhanéhämänä.

²⁻³ Hõxtahmäsä to'oxiõjc ja'a ya'adiõjcmõõdpä, jaduñä cuhdujt myiñ coo hajxy ñimiõõdtsäna'awõõjät mäduhñtiä hajxy nämetsc jiugyhaty. Hoorä, coo ja'a to'oxiõjc wiingya'adiõjc miõõdtsänä'awät, y je'enä ñihyhap jiugyhatyña, haxõõgä to'oxiõjc jaduñ jiatcõ'õwät. Hix, cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo jaduñ jiatcõ'õwät. Pero coodsä ñihyhap yhó'ogät, mäniä quixy cuhdujt miõõdänä coo piõjtägätsät, y cab jaduñ ñejpiä.

⁴ Hoorä, mägu'ughajpädõjc, coo mijtsä Jesucristo hänajty mmõõdhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanéhmnä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaanä jaduñduhmbä, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy hänajty mmõõdhjätäbä mänaa jiuypiojtägachän. Tõõ ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo jaaya'ay hajxy mmõõdtúnät. Jaduhñä Dios hajxy mmõõdtúumbät.

⁵ Cahnä hajxy hänajty nmäbõjcäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm, jaduñä njoot hajxy hänajty nnä'ägädä pädaácäm coo hajxy hänajty jaduñ njatcõ'õwäañäm hoñejpiä. Paady hajxy hijty nhäda'agäañäm jiiib mõjcu'uhaam. Jaanç tehñ yhaxõõg hajxy hänajty nwiinmahñdyhjätm. Hoyyä mädia'agy hajxy hänajty nja mädoõwäm, ja'a Dios ja'a Moisés jecy ñajtsapxõõyyäbä, cab hajxy hänajty nyajtunäañäm.

⁶ Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänajty nmäbõjcäm ja'a Jesucristocõxpä, tehngajnä ja'a jecymiädia'agy hajxy hänajty nja wi'i quiudiunäañäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñäc tyijy hajxy hänajty nnähwa'adsäañäm. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xñäho'túutäm, paadiä jecymiädia'agy jaduñmbä xquia'a hanéhmnä. Coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xyajnähwäatsäm, jaduñ hajxy xyagjughadaañäm cõjxta'axiõõ neby jaaya'ay jiugyhatiän. Y xpiuhbéjtämä Dioshespíritu hajxy nebiä Dios hajxy hoy nmõõdtuñämät.

⁷⁻⁹ Cahnõõchä jecymiädia'agy hänajty nmädoyñä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, cábõch hänajty nnajuõõy coõch hänajty hoy nga'a jäya'ayhaty. Pero coõch jecymiädia'agy jaduñ nwiinjuõõñä, päadyhõch nnajuõõñä coõch cõxypänejpiä njatcõ'õy hoñejpiä. Coochä haxõõgwiinmahñdy jaduñ njaanç tehñ miõõdä, päadyhõchä njoot hijty chocy coõch cõxypänejpiä njatcõ'õwät hoñejpiä nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xjia hanéhämäm coo hajxy nga'a jatcõõyyämät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y coochä jecymiädia'agy jaduñ nmädoy, maas hanäxiõch cõxypänejpiä njaac jatcõ'õy tehngajnä. Päadyhõchä tõyhajt nmõõdä coõch hijty nga'awa'añ haxõõgtuum.

10 Hóyhøch ndijy jaduñ ngudiuna'añ ja'a jecymiädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y cooçh häxøpy hoy ngudiun, hawa'adstúumhøçhä Dios cu xpíadaacy. Pero cábøçhä jecymiädia'agy jaduñ hoy nnä'ägädä cudiuna'añ, páadyhøch hawiinmats nhádä'agät haxøøgtuum.

11 Hoy ndíjyhøçhä jecymiädia'agy hánajty nyajtuna'añ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñ ndíjyhøçhä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmi'o'owa'añ. Pero cábøçhä tøyhajt hánajty nnä'ägä møødä. Cooçhä haxøøgwiinmahñdy hánajty nmøødä, páadyhøçhä jecymiädia'agy hánajty hoy nga'a yajtuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Páadyhøch hánajty nga'awa'añ haxøøgtuum.

12 Ja'a jecymiädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, je'e hajxy xyhanéhñäm coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Jaduhñ miädia'agy neby hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Xyajnajuóyyäm hajxy jaduñ coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaançh tehñ miøødä.

13 Paadia jecymiädia'agy jaduñ yhooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero hóyhøch hánajty tøø nja mädoy, tehngájnoçh hánajty haxøøg nwi'i jiäya'ayhatyñä. Páadyhøch hijty jilby nga'awa'añ haxøøgtuum. Hix, cábøçhä nwiinmahñdy hánajty yhooyä. Y cooçhä jecymiädia'agy jaduñ nmädooyy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, maas hanáxiøch hánajty haxøøg njatcø'owa'añ.

14 Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo ja'a jecymiädia'agy hajxy xyhawáañäm coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaançh tehñ miøødä. Jaañ jaduhñ hajxy xyhawáañäm coo Dios ja'a jioot chocy coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägädä jäya'ayhajtäm, je'eguiøxpä coo højts hádaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy nmøødhajtäm. Hamdsoojoot hajxy jaduñ haxøøg njatcøóyyäm.

15 Jaduhñä njoothajxy jia wi'i chóçäm coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät, pero cab hajxy nnä'ägädä jadaañäm hojiäya'ayhat. Pätiidä hajxy jaduñ coo nga'a jadaañäm. Cøxypänejpä hajxy nwi'i jiatcøóyyäm, hoy hajxy nja najuóóyyäm coo jaduñ yhaxøøgä.

16 Nnajuóóyyäm hajxy jaduñ coo ja'a jecymiädia'agy yhooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñä njoothajxy jia tsóçäm coo hajxy ngudiunämät nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xyhanéhñäm. Pero cab hajxy hoy nnä'ägädä cudiunáañäm.

17 Pero, ca'a yhamdsoojoot hajxy jaduñ haxøøg njatcøóyyäm. Ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduñ xyagjatcøóyyäm haxøøg.

18-19 Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáañäm hamdsoojoot, hoyyä njoothajxy jia tsóçäm coo hajxy ngudiunämät. Haxøøg hajxy njatcøóyyäm, hoyyä njoothajxy jaduñ quia'a jagä tsóçäm coo hajxy jaduñ njatcøóyyämät.

20-21 Hix, ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy haxøøg xyagjatcøóyyäm, ca'a yhamdsoojootä.

22 Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhñäm nebiaty hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Njoodótyhøch ngopcóotyhøch jaduñ njuø'oy coo ja'a Diosmädia'agy jiaançh tehñ yhooyä.

23 Nnajuóøbiøch jaduñ cooçhä haxøøgwiinmahñdy njaançh tehñ miøødä. Páadyhøçhä howyiinmahñdy hoy nga'a nä'ägädä yajtuna'añ. Hix, ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhøch haxøøg xyagjäya'ayhajp. Y cábøch hoy nnä'ägädä najtshixø'owa'añ.

24 Cooçh häxøpy pøñ hoy xquia'a yajnähwa'adsa'añ ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhøch, cábøçhä Dios häxøpy hoy nmøødhida'añ tu'ugjoot

tu'ugwiinmahñdy. Jiibyhøch häxøpy nhäda'aga'añ møjcu'uhaam. Jaančh tehñ yhoñäxú'tsnøch häxøpy nhity.

²⁵ Pero nmóobiøčhä Dios Dioscujú'uyäp coočhä Jesucristo tøø xya-nähwa'ačh, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. Páadyhøčhä Diosmädia'agy hoy nyajtuna'añ ja'a nhowyiinmahñdyháamhøch, hóyhøčhä haxøøgwiinmahñdy nja møødnä. Je'ečh tähoocjaty haxøøg xyagjattøøby.

8

¹ Hoorä, hawa'adstuum hajxy nmähmøøyyänä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñ hajxy ngudiúunäm nebiä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhäm. Cab hajxy cøxypänejiä njatcøøyyänä.

² Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm, paady hajxy xmiøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paadiä Dioshespíritu hajxy xyagjuyhadäänäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. Paadiä Dios hajxy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy xmiøødhidäänäm homiänaajä. Coo ja'a Jesucristo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø xyajnáhwáatsäm, paady hajxy jiiby nga'a häda'agäänänä haxøøgtuum.

³⁻⁴ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, jaduhñ yaa jiäya'ayhajty neby højtshjätäm. Jesucristo je'e. Pero cabä Jesucristo haxøøg jiäya'ayhajty neby højtshjätäm. Mänitä Jesucristo hajxy xñähho'túütäm. Hoyyä Jesucristo ja'a jecymiädia'agy quiudiuuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero højtshjätäm, cab hajxy jaduhñ ngudiúunäm. Paady jaduhñ yhahixøøy coo hajxy ngumädóowämät. Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túütäm, quiumädoow je'e ja'a højtscøxphjätäm jaduhñ. Paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanéhmänä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtänä coo ja'a Dios hajxy xmiøødhjätämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñ hajxy xpiuhbéjtämbä coo hajxy haxøøg nga'a jäya'ayhjäjtänät.

⁵ Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiuhbéjtäm, paady hajxy nxiictaac nmädiaactaacäm nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nyajtúunämät. Pero ja'a jäya'ay ja'a Dioshespíritu ja'a miädia'agy hajxy ca'a cudiunäänäbä, jaduhñ hajxy xyiicta'agy miädiaacta'agy nebiä yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajtuñ.

⁶ Pøn jaduhñ xiictaacp mädiaactaacp nebiä Dioshespíritu ja'a miädia'agy maas hoy miäbøjcät, je'e ja'a Dios jaduhñ miøødhjy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Je'eduhñ nøcxaamb Dioswiinduum. Jootcujc je'e jim yhida'añ møødä Dios. Pero pønä yhamdsoo wiinmahñdy wi'i yajtunaamb, ja'a Dios ja'a miädsip je'eduhñ. Haxøøgtuum je'eduhñ ñä'ägä häda'aga'añ,

⁷⁻⁸ je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädsiphaty. Cabä Diosmädia'agy hoy yajtuna'añ, ni ja'a jioot jaduhñ quia'a tsoy coo yajtúnät. Y cab jaduhñ quiumayii ja'a Diósäm.

⁹ Pønä Dioshespíritu ca'a møødhjy tu'ugmädia'agy, cabä Diosmädia'agy miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Coo mijts jaduhñ mjaančh mäbøcy, paady mijtsä Dioshespíritu mmøødhity tu'ugmädia'agy. Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ mmøødhity, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mhøxhijxnä.

¹⁰ Tøyhajt jaduhñ coo hajxy nho'ogäänäm, je'eguiøxpä coo ja'a Adán jecy quiädieh, ja'a hajxy jecy nhaphjäjtäm ndeedyhjätäm. Pero coo mijtsä Dios tøø xpiäda'agy hawa'adstuum, y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity

tu'ugmädia'agy, paady mijtsä Dioshespíritu xyagjugyhada'añ homiánaajä nebiä Dios juggyhatiän. Jim hajxy xyajnøcxa'añ Dioswiinduum.

11 Coo ja'a Dioshespíritu hajxy xmiødhjítäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyagjujypiojtägatsáañäm ja'a yhEspírituhaam coo hajxy hñajy tøø nhó'cäm. Jaduhñ hajxy xyagjujypiojtägatsáañäm nebiä Jesucristo yagjujypiojtägajtsän.

12 Mägu'ughajpädøjc, jaduhñds je'e, hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dioshespíritu miädia'agy hajxy nyajtúunämät. Cab jaduhñ yhahixøøy coo ja'a nhamdsoo wiinmahñdy hajxy nyajtúunänät tehngahnä.

13 Hix, coo hajxy tehngahnä haxøøg njatcøøyyänät, cabä Dios hajxy hoy nmøødhjítämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänit hajxy jibby nhädáacämät haxøøgtuum. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixøøyyämät ja'a Dioshespírituhaam, jaduhñä Dios hajxy hoy nmøødhjítänät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

14 Hix, pønjaty jaduhñ puhbéjtäp ja'a Dioshespíritu nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy yajtúnät, Dios yhuung hajxy je'e.

15 Haa ca'a, ja'a yhEspírituhaamä Dios hajxy xyhuunghjítäm, paady hajxy nnämäayyäm: "Diosteedy." Y coo ja'a Dios hajxy xyhuunghjítäm, paadiä Dios hajxy nga'a tsähgøøyyänä neby hajxy hijty ndsähgøøyyäm coo hajxy hijty xquia'a pädáacämnä hawa'adstuum.

16 Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xmiødhjítäm, jaduhñä tøyhajt hajxy xmiøoyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghjítänä.

17 Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghjítäm näguipxy møødä Jesucristo, paadiä Jesucristo hajxy jim xyajnøcxaañäm Dioswiinduum. Paadiä Dios hajxy madiu'u xquiunuu'xáañäm näguipxy møødä Jesucristo, nebiä Dios jecy miánaañän cooc hajxy xquiunuu'xáañäm. Y coo hajxy ndsaaçhpøjcämät ja'a Dioscøxpä nebiä Jesucristo chaachpøjquiän, mänitä Dios hajxy møj jaançh xpiädáacämät näguipxy møødä Jesucristo.

18 Høøch jaduhñ mänaamb coo hajxy yaa weeñtiä ndsaaçhpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero cab jaduhñ ñä'ägädä mäbaady ni weeñtiä nebiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jim xmiø'owáañäm maa je'e wyiinduumän.

19 Tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jibbhixyp hajxy jaduhñ coo yhabáadät coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt mio'owa'añ pønjaty jaduhñ yhuunghajpy. Mänitä Dios jaduhñ miána'ana'añ coo hajxy nga'a tsaachpøgáañänä.

20-21 Coo ja'a Adán jaduhñ jecy jawyiinhajt quiädiehçohñ, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhjítämbä, paadiä Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Mäduhñtiä Dios yaa tøø quiunuu'xy cøxiä hädaa yaabä naaxwiin, cøxaamb jaduhñ quihdägoyya'añ. Pero cabä pojpa hajxy tii miøødä. Ca'a jie'eguiøxpä ja'a Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy. Hix, jagooyyä jäya'ay pojpa cädieey hajxy miøødä, paadiä Dios tsø'ty häyohn yaa quiejxy. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy coo cøxiä wiinä chaachpøgät näguipxy møødä jäya'ayahajxy, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy, høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios hajxy xquia'a yajtsaaçhtiunáañänä. Mänitä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy nägøxiä xmiø'owáañäm, højts Dioshuung, näguipxy møødä tijaty ja'a Dios yaa tøø quiunuu'xy.

22 Hix, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jibbhixyp hajxy jaduhñ coo yhabáadät coo ja'a Dioshuung ja'a hoyhajtä

weenhajt hajxy mio'owa'añii. Tøyhajt jaduhñ. Pero cahnä yhabaady, jaan'ch tehñ chaachpøjp hajxy jaduhñ.

²³ Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, jaduhñ højts ndsaačhpøjčämbä, jaduhñ højts nja wi'i jiohbíxämbä coo yhabaadät coo ja'a Dios hajxy pedyii xmio'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt. Coo Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy jaduhñ xmio'owáañäm. Mänitä Dios ja'a hawiinjemybiä ni'xcopc xmio'owáañäm, ja'a mänaa ca'a ma'p ca'a tägoobiä. Coo ja'a Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xyajnáguéjxäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xjiaan'ch huunghájtäm. Jaanä jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy pedyii xmio'owáañäm.

²⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy nnähwaats nguhwäätsäm, paadiä Dios hajxy xmiøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Y paady hajxy nja wi'i jiohbíxäm coo yhabaadät coo ja'a Dios hajxy xmio'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt cøxiä. Cahnä yhabaady, paady hajxy nja wi'i jiohbíxämnä. Coo häxøpy tøø yhabaatnä, cab hajxy häxøpy njøhbíxänä.

²⁵ Coo hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xmio'owáañäm tijaty hajxy xyajmädsójcäm, paady hajxy tsøc mee'xtújcäm mäduhñtiä hajxy yaa njaac jøhbíxäm, hoy hajxy nej nja jajt nja habéjtäm.

²⁶ Y xpiuhbéjtämä Dioshespíritu hajxy nebiaty hajxy hamdsoo nga'a jadaañäm. Hix, coo ja'a Dios hajxy naxy nja wi'i pia'ya'axaañäm, cab hajxy naxy nnajuøøyyäm tijatiä Dios hajxy nmäyujwáañäm, waambatiaä Dios hajxy nmänuu'xtaacämät. Naxy hajxy jaduhñ njájtäm coo ja'a capxy ja'a mädia'agy hajxy hoy xquia'a habädsømäañäm. Nä'ä møcxéjjäm nä'ä ho'ogyxiéjjäm hajxy jaduhñ. Pero coo hajxy nga'a najuøøyyämät nebiä Dios hajxy nmänuu'xtaacämät, mänitä Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtämät.

²⁷ Piuhejpiä Dioshespíritu pønjiatiä Diosmädia'agy tøø miäbøcy. Hoorä, ñajuøøbiä Dioshespíritu jaduhñ waambatiaä Dios jioot chocy coo ja'a Dios hajxy nmänuu'xtaacämät. Jaduhñä Dioshespíritu hajxy xyajxiic xyajmädiäacäm ja'a ngopcootyhájtäm. Y ñajuøøbiä Dios jaduhñ waamбаты hajxy nxiiic nmädiäacäm ja'a ngopcootyhájtäm.

²⁸ Hoorä, cab hajxy njootmayhájtämät coo Dios ja'a tsaachpä peenä hajxy xmiøøyyämät. Haa ca'a, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios quiøxy najuøøy nebiaty hajxy njajt nhabéjtäm, pønjiatiä Dios tsojp. Nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios wyiinmay coo hajxy ween xyhoyøøyyäm cøxiä wiinä. Tøø hajxy xyajnáhdíjjäm coo hajxy njäya'ayhájtämät nebiä jioot choquiän. Jaanä jaduhñ hajxy xyhawáañämbä cooc hajxy xyhuunghadaañäm.

²⁹ Hix, jéquiänä Dios yhuuc najuøøbiä pønjiatiä miädia'agy hänäjty mäbøgáañäxp. Je'ehajxy jaduhñ yajnähdiäjä coo hajxy yhojiäya'ayhadät nebiä Jesucristo yhojiäya'ayhatiän, ja'a Dios yHuang. Jaduhñä Dios hajxy nägøxiä xyhixáañänä nebiä Jesucristo yhuchän. Højts jaduhñ xñänøømäm coo Jesucristo hajxy nbuhya'ayhadaañäm, je'eguiøxpä coo Dios hajxy xyhuunghájtäm.

³⁰ Coo Dios hajxy jecy xyajnáhdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy tøø xyhawáañäm cooc hajxy xyhuunghadaañäm. Y coo miädia'agy hajxy jaduhñ tøø njaan'ch mäbøjcäm, mänit hajxy xpiädiäacäm hawa'adstuum. Jaduhñ tøø miänaambä coogä cuhdujt hajxy nmøøhdadaañäm nebiä Jesucristo miøødän.

³¹ Homiädoonä hädaa mädia'agy, túhmäts. Coo Dios hajxy jecy xyajnáhdíjäm coo hajxy xyhuunghájtäm, ni pøn jaduhñ xquia'a yajtu'udägóoyyämät. Tøyhajt jaduhñ coo Dios yajtøjiada'añ tijaty tøø wyiinmay ja'a højtscøxphájtäm.

³² Xjiaanč tehñ chójcämä Dios jaduhñ. Høxtä ñähdujc ja'a yhamdsoo Uung coo hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Jaanč tehñ miøjjä Dios mayhajt jaduhñ tiuunñ ja'a højtscøxphájtäm. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a mayhajt jaduhñ tehngajná jiaac tuna'añ.

³³ Coo Dios hajxy tøø xyajnáhdíjäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy pøn hoy xquia'a näxø'øwø'øwáañäm maa Dioswiinduumän. Haa ca'a, tøø Dios hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum.

³⁴ Ni pøn hajxy jaduhñ hoy xquia'a päda'agáañäm haxøøgtuum. Haa ca'a, jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. Ja'a Dios yha-hooyhaambiä Jesucristo yhäña'ay. Møj jaanč jim yhity. Paady hajxy jim xñähgapxtúutäm, coo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, møød coo hoy tøø jiuypjøjtägach. Jaduhñ hajxy tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

³⁵ Xjiaanč tehñ chójcämä Jesucristo hajxy jaduhñ nägø'ø nädecypiä. Nnä'ägädä møødhájtämä tøyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy mänaa xquia'a nähgue'egáañäm, hoyyá tsaachpä peenä hajxy cu nja páatäm, hoy hajxy pøn cu xjia tsaachtúuunäm ja'a Diosmädia'agyquixpá, hoyyá yuu hajxy cu xjia páatäm, hoyyá wit tucxy hajxy cu nja yajmaajíájtäm, hoy hajxy mäjahñdiuum cu nja wädíjtäm, hoyyá cahwiindøyhäna'c hajxy cu xjia yaghó'cäm.

³⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguian:
Xøømdsuhñ højtsä cahwiindøyhäna'c xjia wi'i yagho'oga'añ ja'a miich
mmädia'agyquixpá;
ho'cøøc højts xñä'ägädä wa'ana'añ,
nømä Dios ñämaayyá.

³⁷ Hoy hajxy jaduhñ cu nja jajt, hoy hajxy jaduhñ cu nja habéjtäm, nnä'ägädä mee'xtugáañäm hajxy jaduhñ. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xñä'ägädä puhbéjtäm, je'eguiøxpá coo hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Naamgahnä hajxy tii xjíájtäm xyhabéjtäm, jaduhñä Jesucristo hajxy maas hoy nbanøcxämät hamuumdu'joot.

³⁸⁻³⁹ Coo Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, jaduhñä tøyhajt hajxy njaanč tehñ miøødhájtäm coo Jesucristo hajxy tehngajná xñä'ägädä puhbedáañäm, hoy ñejpiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy hajxy cu nja hócäm, hoy hajxy cu nja tägóoyyäm, hoy hajxy cu nja jaac jugyhájtäm, hoy hajxy cu nja jaac tsuxc-hájtäm, hoyyá møjcuहुjtmøødpädøjc hajxy cu xjia mädsiphájtäm, ja'a pojhajpä táxa'ahajpä, hoyyá møjcu'ugong hajxy cu xjia mädsiphájtäm, hoy miaajä hajxy jia hity, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy jyim tsajpootypä, hoy jyiby møjcu'uhaamä. Pero cabä cuहुdujt hajxy ñä'ägädä møødá maa Jesucristocøxpän, ja'a hajxy nWi-indsønhájtämbä. Paadiä Jesucristo hajxy homiänaajä xchójcäm; paady hajxy homiänaajä xcwieendähájtäm.

9

¹⁻³ Jaanč tehñ jiootmayhájpøchä judiøscøxpähajxy je'eguiøxpá coo hajxy quia'a mäbøga'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø ñähho'tu'udyii. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Jaanč tehñ chaachøøbiøch njoot jaduhñ coo hajxy quia'a mäbøga'añ. Tøyhøch jaduhñ nmädia'agy. Coochä Jesucristo

nmøødhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhádät cooçh nga'a hõhnda'agy. Ja'a nhamdsoo juõhñdyháamhõch jaduñ nna-juõ'øy cooçh nga'a hõhnda'agy, møød coo Dioshespíritu jaduñ miánaambä. Jaanç tehñ chaachõbõch njoot jaduñ cooçhã nmägunaaxhajxy quia'a mábõga'añ; hõxtä cu nja nãhhadaactu'udãanhõch hajxy jiiby haxõøgtuum coo Dios jaduñ cu miánaañ. Jaduhñhõch nmána'ana'añ cooçhã Jesucristo cu xquia'a yajnáhwaach, pero cooçhã nmägunaaxhajxy cu yajnáhwaatsä. Hoorä, ja'a Israel, hõjts nhap ndeedy hijty je'e jegyhajty.

4 Jéquiänä Dios ja'a Israel miøødyajcuhdujcy coo Israel yhap yhoc-hajxy hãnjaty piuhbedãañä. Jaanç huunghajtä hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm. Je'eduhñ ñãnøømby coo hajxy jaduñ quiu'ughajtä ja'a Diósäm. Yhijx hajxy jaduñ coo Dios ja'a miãjaa yajcãhxõ'cy jim mãðyyä maa Diostõjcän. Jaduhñ hãnjaty quiãhxõ'øgy nebiä jocän. Mänitä Dios hajxy yhanehmã madiu'u. Mänitä Moisés quiujahy nebiatä Dios hãnjaty tøø yhane'emiän. Mänitä Dios cuhdujt yejcy nebiatä Dios hajxy jaduñ jim wyiingudsãhgõ'øwät. Mänitä Dios tøyhajt yejcy coo ja'a yajnáhwaatspä hajxy hãnjaty yajnáguexa'añii. Cooçh jaduñ nnãnøømy coo hajxy yphaty yhoc-hadyii ja'a Israel, hõjts jaduñ niñãnøømãp, hõjts judíoshajxy.

5 Hõjtsä jecyjiäya'ay nhaphajt ndeedyhajt, ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacobo. Cumaayyã ja'a jecyjiäya'ayhajxy jaduñ ja'a Diósäm. Y coo Cristo yaa hoy jiäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin neby hõjtshtëm, jaanä jaduñ je'e yphajtãbã yhoc-hãjtãbã ja'a Israel. Dioshajpã Cristo. Cõxiä wiinä je'eduhñ yhane'emy homiaajä. Tsøc hajxy wiingudsãhgõ'øyyãm homiãnaaxõjã coo miõjã coo jiaançhã. Tøyhajt jaduñ.

6 Cooçh nmána'añ cooçhã nmägunaaxhajxy quia'a mábõga'añ coo Jesucristo hajxy tøø xñãhho'túutãm, cábõch jaduñ nmána'ana'añ coo tyjy ja'a Dios ja'a miãdia'agy tøø quia'a yajtõjiaty coo jecy miánaañ coogã Israel yhap yhoc-hajxy hãnjaty yajnáhwa'adsa'añii. Hix, coo Dios ja'a Israel jecy ñãmaayy coo yhap yhoc-hajxy hãnjaty yajnáhwa'ads yajcuhwa'adsãañä, cabã Dios hãnjaty miána'ana'añ coo tyjy hajxy hãnjaty nãgõxiä ñãhwa'ads quiuhwa'adsa'añ. Jue'e hãnjaty ñãnøømby pønjaty mábõjp coo Dios yajtõjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miãdia'agy. Hix, cabã Israel yhap yhoc-hajxy nãmay miãbocy coo hajxy tøø ñãhho'tu'udyii ja'a Jesucristãm. Pønjaty jaduñ mábõjp, je'eds hajxy jaduñ tøyhajt haphãjtãp hoc-hãjtãp ja'a Israel. Pønjaty jaduñ ca'a mábõjp, cab hajxy tøyhajt yphaty yhoc-hadyii ja'a Israélam.

7 Jaanä jaduñä Abraham ja'a yhuunghajxy je'ebã. Tu'uquiiã jaduñ ñãnøømã ja'a Diósäm coo hoyhajt weenhajt hãnjaty mio'owãañãbã nebiä Abraham hãnjaty mio'owa'añiiñ. Ja'a Abraham ja'a yhuung tu'ugpä, cab je'e jaduñ ñãnøømã coo tii mio'owa'añii. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmãdia'aguian: "Ja'a miich mhuung Isaac, je'e yhap yhoc-hõch jaduñ nhixãañãp nej miich mhãp nej miich mhocän", nõmã Dios ja'a Abraham jecy ñãmaayy.

8 Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhãjtãm coo Isaac yhap yhoc-hajxy quiu'ughãjtãxã ja'a Diósäm. Paadiã Isaac yhap yhoc-hajxy jaduñ quiu'ughãjtãxã ja'a Diósäm coo Abraham jecy yhawaanã coo tio'oxiõjc hãnjaty yhuungpaada'añ. Coo ja'a Abraham jaduñ yhawãañãxã, tøø ja'a Sara hãnjaty miãjay, y cabã yhuung hãnjaty ni tu'ugtä.

9 Hix, cahnã Sara hãnjaty yhuungpaadyñã, tøøyyãmã Dios ja'a Abraham hãnjaty jaduñ ñãma'ay: "Coo jaduñ yhabãadät, mänit miich mhixã'añ

coočhä nmädia'agy nyajtöjiada'añ. Co'na'awaambä mdo'oxiöjc Sara. Ya'ayhäna'c jaduñ minaañb ca'awaamb", nõmä Dios ja'a Abraham jecy ñämäaguiumbä. Ja'a Isaac jaduñ nänøømä coo hänäjty myina'añ quia'awa'añ.

10 Jaanä jaduñnä Rebécabä, ja'a Isaac tio'oxiöjc, coo je'e quio'naabiä, mänitä pigäna'c-hajxy myiññguiahy tähoocechpä.

11-12 Cahnä Rebeca hänäjty quio'na'ayñä, tóøyyäm hänäjty ñäma'ayii ja'a Diósäm coo ja'a Jacobo ja'a Esaú hänäjty yhane'ema'añ, hoyyá Esaú jayøjp jia mejch, hoyyá Jacobo jia jaac tehñ miejch høxhaam. Paadiä Dios jaduñ miänaañ, tóøyyäm hänäjty wyiinmahñdyhaty coo Jacobo yhap yhoc-hajxy hänäjty quiu'ughadaañäxä ja'a Diósäm, møød coo Esaú yhap yhoc-hajxy hänäjty jaduñ quia'a cu'ughadaañäxä, hoy hänäjty quia'a jagä cähxø'øgyñä pø hoyhäna'c-hadaambä Rebeca yhuunghajxy hänäjty, pø caj. Hiñ, hamdsoo-jootä Dios jaduñ wyiinmahñdyhajty nebiä Jacobo hänäjty yhixa'añ, nebiä Esaú hänäjty yhixa'añ.

13 Jaduñ jim myiñbä cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Ndsöjc-høchä Jacobo møødä yhap møødä yhoc-hajxy, páadyhöch hajxy nnäxuudsä'añ. Pero ja'a Jacobo yhajch, ja'a Esaú, cábøch je'e nnäxuudsä'añ. Ni cábøchä yhap yhoc-hajxy jaduñ nnäxuudsäañäbä", nõmä Dios cujecy miänaañ.

14 Pero cab hajxy hawiinmats waamb nmänáañämät cooc tyijy Dios hoy quia'a wiinmahñdyhajty coo miänaañ coogä Jacobo yhap yhoc-hajxy hänäjty piuhbedäañäxä, møød coogä Esaú yhap yhoc-hajxy hänäjty quia'a puhbedäañäxä. Caj pues. Haa ca'a, hoyyá Dios jaduñ wyiinmahñdyhaty homiänaaxøøjä.

15 Hiñ, jaduñnä Dios ja'a Moisés jecy ñämaayy: "Nnäxúu'chpøch nba'häyöbiøch pønjätyhöch njoot chojpy cooñ jaduñ nnäxúudsät, cooñ jaduñ nba'häyöwät. Cáboch nnäxuudsä'añ pønñøch njoot quia'a tsojpy cooñ nnäxúudsät."

16 Coo Dios jaduñ miänäxuuch, jaduñ hajxy nyajnajuøøyyäm coo hojiot jiaanč tehñ miøødä. Hamdsoo ñägapxy pøn ñäxuudsäamby. Hamdsoojoot jaduñ miänäxuuch, caj jie'eguiøxpä coo hajxy cu nja nämáayyäm coo hajxy ween xñäxúu'tsäñ, coo hajxy ween xpia'häyöwäm. Ni quia'a je'eguiøxpä coo njoot hajxy nbädäacäm coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät.

17-18 Hiñ, ñäxuu'chpä Dios pøn ñäxuudsäamby. Jaanä jaduñduhmbä, yajnähjipiä Dios coo quiohc-hajxy xiéxät pønä Dios jaduñ yajmädsøjpy coo quiohc-hajxy jaduñ xiéxät. Jaduñnä Dios ja'a gobiernä ja'a quiohc jecy yajxéjxä, ja'a hänäjty jim hanehmbä Egiptonaaxooty. Tøyhajt jaduñ. Haa ca'a, jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coo Dios ja'a gobiernä jaduñ ñämaayy: "Páadyhöch miich tøø nyajmøjtägøøy, tøøch hänäjty nwiinmay coočhä nmäjaa hänäjty nyajcähxø'øga'añ maa mijts mnaax maa mijts mgajptän. Cooñ ngu'ug jim nhøxwoobädsómät maa mijts mnaax maa mijts mgajptän, jaduhñhöch nmäjaa njaanč tehñ yajcähxø'øga'añ. Jaduñnä mädia'agy wiädita'añ wiinduhmyhagajpt ja'a høøchcøxpä cooñ njaanč tehñ miøøjä cooñ njaanč tehñ jiaančhä", nõmä gobiernä jecy ñämaayyä.

19 Jii häna'c-hajxiäda'a näje'e miäna'ana'añ: "Cabä Dios wyiinmahñdy hoyyá je'eguiøxpä coo hajxy xñäxø'øwøøyyäm cooc højts pojpä cädieey nmøødhajtäm. Haa ca'a, hamdsoo højts ngopc tøø xyajxéjxäm. Paady højts pojpä cädieey nmøødhajtäm."

20 Pero cab jaduḥḥ yhahixø'oy coo pøḥḥ jaduḥḥ miäná'anät. Tøyhajt jaduḥḥ. Caj pues. Haa ca'a, yaa hajxy njäya'ayhajtäm. Cabä cuhdujt hajxy nnä'ägädä møødhajtäm ni weeñtiä coo Dios hajxy nhadsøwämät. Hiḥ, jaduḥḥ mäwíñäts højts Dios xyajñähdijjäm nebiä tu'tspojtspädøjc-hajxy pi-ochän nebiä jioot hajxy yajmädsøquiän. Co tu'ts quiapxø'ögät, cabä pojtspä hawiinmats ñämá'awät: "Tiich yajxón coo xquia'a pojch." Caj pues, cab jaduḥḥ yhahixø'oy coo tu'ts jaduḥḥ miäná'anät.

21 Haa ca'a, miøødä tu'tspojtspädøjc cuhdujt hajxy jaduḥḥ coo tu'tsnaax hajxy yajtúnät nebiä jioot hajxy yajmädsøquiän. Pø chojpiä jioothajxy jaduḥḥ coo tsowdu'ts hajxy piódsät, pues miøødä cuhdujt hajxy jaduḥḥ coo hajxy jaduḥḥ piódsät. Y pø chojpiä jioothajxy jaduḥḥ coo cuhga'aybä hajxy piódsät, jaduḥḥ cuhdujt hajxy miøødäbä coo hajxy jaduḥḥ piódsät. Jaduḥḥ mäwíñätsä Dios cuhdujt miøødäbä coo hajxy xyajñähdijjämät nebiä jioot choquiän. Co jioot jaduḥḥ chógät coo hajxy xpiädäacämät hawa'adstuum, pues miøødä cuhdujt jaduḥḥ coo hajxy jim xpiädäacämät. Y coo jioot jaduḥḥ chógät coo hajxy xpiädäacämät haxøøgtuum, jaduḥḥ cuhdujt miøødäbä coo hajxy jaduḥḥ jim xpiädäacämät.

22 Y jaanä jaduḥḥä Dios cuhdujt miøødäbä coo jaduḥḥ miee'xtujcy ja'a cahwiindøjiäya'aguiøxpä. Miøødä Dios cuhdujt jaduḥḥ coo ja'a cahwiindøjiäya'ayhajxy yajcumädowøøjät. Pero cab hajxy choj cumädowa'añ, hoy hajxy tøø jia cädieey hanaxiä. Hawiinmats hit jaduḥḥ coo hajxy paquiä quiumädowät. Y coo Dios hñajty yajcumädowa'añ ja'a quiädieeguiøxpähajxy, hijxtahndä Dios jaduḥḥ yajcähxø'øgaamby coo mäjaa møc miøødä. Jaduḥḥ yajcähxø'øgaambä coo haxøøghäna'c-hajxy tehngajnä quia'a mee'xtuga'añii.

23-24 Co Dios jaduḥḥ jecy wyiinmahñdyhajty coo haxøøghäna'c yajcumädowa'añ, paady jaduḥḥ wyiinmahñdyhajty neby højts jaduḥḥ hoy nwiinjuøøyyämät coo jaduḥḥ yhawiinmatsä coo haxøøghäna'cä quiädieey hajxy quiumädowät. Jaanä jaduḥḥduhmbä, paadiä Dios jäya'ay näje'e quia'a yajcumädoy, je'eguiøxpä coo hajxy ñäxuuchii ja'a Diósäm, hoy hajxy hñajty tøø jia cädieey. Jequiän hajxy jaduḥḥ yajñähdijjäm coo hajxy jim ñócxät Dioswiinduum. Højts jaduḥḥ xñänøømäm coo Dios hajxy tøø xyajñähdijjäm coo hajxy jim xyajñøcxäänäm wyiinduum, pønjaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xyhuunghadäänäm, møødä judíoshajxy, møødä cajpä judíoshajxy. Jaduḥḥ hajxy nwiinjuøøyyäm coo Dios møjmayhajt tøø tiuñ maa højtscøxphajtäm, møød coo hojioot jiaançh tehñ miøødä.

25 Maa Oseas nocy jecy quiujahyyän, jaduḥḥ jim myiñ cujaay coo Dios jaduḥḥ miänaañ:

Yø'ø jäya'ayhajxy cajpä judíos, cábøch hijty ngu'ughaty.

Cábøch hijty ndsocy. Pero tøøçh nyajñähdijnä cooçh ngu'ughadäänä.

Ndsójñäbøch jaduḥḥ.

26 Wiingtuuum miänáangumbä: "Cábøch mijts hijty ngu'ughaty."

Pero jaduḥḥhajtøch mijts nhuunghadaañä, homiaajä hajxy mhity, nømä Dios miänaañ. Homiänajaä Dios yhity.

27 Y ja'a Isaías, jaduḥḥ je'e jecy quiujahy: "Yø'ø judíoshajxy, hoy hajxy jaduḥḥ jia nämayä nebiä tsäbiu'ujän, näweeñtiä hajxy jaduḥḥ cho'oga'añ.

28 Ja'a jäya'ayhajxy yaa cädiehbiä hädaa yaabä naaxwiin, möbdajpä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. Tähooc-yajcumädoybä hajxy yajcumädowa'añii hoyhoy."

29 Jaanä jaduḥḥä Isaías jecy miädiáaccumbä ja'a judíoscøxpähajxy:

Cøxiä wiinä Dios yhane'emy homiaajä. Coo højtsä Dios häxøpy tøø xquia'a nãxúu'tsäm, tøø højts häxøpy ngøxy cuhdägóoyäm, nebiä jäya'ayhajxy jecy quiuhdägooyän, ja'a hajxy hijty jegyhajty tsänaabiä maa cajpt hijty xiøhatiän Sodoma møøð Gomorra.

³⁰ Nébiøch cham tøø ngujaayän, jequiän højtsä Dios xyajnähdijy coo højts hänajty xquiu'ughada'añ, højts judiøshajpä. Pero, ja'a jäya'ayhajxy cajpä judios, cabä Dios hijty je'e nãxuuçh. Ni ja'a jäya'ayhajxy hijty quia'a nãxúu'tsämä, ja'a hajxy hänajty ca'a tajp ca'a maabiä maa nãhwaatstaact hajxy piáadät. Pero cahnä jiegøøy coo mädia'agy hajxy tøø miádoonä coogä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, cooc ja'a Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm. Coo hajxy jaduñ miádooy, näje'e hajxy miäbøjcy; paady hajxy tøø nãhwa'açh, paady hajxy tøø quiuhwa'açh.

³¹⁻³² Pero yøø judiøshajxy, jadúhnäc tyijy hajxy hijty nãhwa'adsa'añ je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy quiudiuñ nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero cab hajxy jaduñ nã'ä nãhwaach je'eguiøxpä coo tøyhajt hajxy quia'a møøðä coo Dios miäyajnãhwa'açh je'eguiøxpä coo hojioot miøøðä, ca'a jie'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy hoy jia wi'i jäya'ayhada'añ. Paadiä judiøshajxy quia'a nãhwaach je'eguiøxpä coo hajxy quia'a mäbøjcy coo højtsä Jesucristo xñäho'túutäm. Jaduhñ mäwiin hajxy jiaty nebiä häna'c quiuhnepiän tsaanähgøxp päyø'cujc. Cab hajxy nã'ägä mech maa hajxy hänajty jia wi'i nøcxa'añän.

³³ Tøøyyämä Dios hänajty ñajuøøy coo judiøshajxy hänajty quia'a mäbøga'añ coo Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Jimä cajpt tu'ug xiøhaty Siön. Jimä judiøshajxy çhãna'ay, ja'a Dios quiu'ughajpiä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jimhøch ngu'ug çhãna'ay maa cajpt jaduñ xiøhatiän Siön.

Jimhøçhä tsaä tu'ug nbäda'aga'añ, weenä jäya'ayhajxy jim quiuhnepy maa tsaajän, ween hajxy jim quiäday.

Ja'a Jesucristo jaduñ mäbaat neby yøø tsaajän. Hiç, pøn jaduñ ca'a mäbøjp coo højtsä Jesucristo hoy xñäho'túutäm, jaduñ je'e miäbaady nebiä häna'c cuhnejpän. Quiumädowaamby je'e. Pero pøn jaduñ jaançh mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds hodium päda'agáanäp.

10

¹ Mägu'ughajpäðøjc, jia tsójpjøch njoot jaduñ coo judiøshajxy nãhwá'adsät. Jadúhnhøçhä Dios nja pa'ya'axy jaaya'aguiøxpä. Haa ca'a, judiøhãjpøch høøçhpä.

² Jia wi'i quiudiunaambiä Diosmädia'agy hajxy. Tøyhajt jaduñ. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy wyiinjuøøy.

³ Hamdsoo hajxy jia wi'i yajniñãhwa'adsa'añii yhamdsoo cuhdujtcøxpä. Hiç, cab hajxy jaduñ wyiinjuøøy tiiguiøxpä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy hawa'adstuum. Paady hajxy jim piäda'agyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä coo hajxy jaduñ nãhwa'adsa'añii.

⁴ Pønjaty mäbøjp coo hajxy tøø nãhho'tu'udyii ja'a Jesucristäm, je'edsä Dios nãxuu'chp. Coo Jesucristo hajxy cu xquia'a nãhho'túutäm, ngumädowaanäm hajxy hijty, je'eguiøxpä coo jecymiädia'agy hajxy tøø nga'a cudiúuñäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Jesucristo mäbøcypä, ca'xiä jecymiädia'agy quiudiuuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, nebiä Dios hänajty tøø

yhane'emiän. Jaanč tehñ yhooyä Jesucristo jaduñ yhäna'c-hajty. Cabä pojpä cädieey hänajty ñä'ägädä mөөдä ni weeñtiä. Paady hijty jaduñ quia'a hahixø'oy coo jaduñ cu yho'cy. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm, paady yø'ø jecymiädia'agy hajxy jaduñ xquia'a hanéhñänä, ja'a Moisés jecy quiujähyyä.

5 Jaduñä Moisés jecy quiujahy coo judíoshajxy pedyii quiuidünät nebiaty hänajty tөө quiujaay. Jaduñägä hoyhajtä weenhajt hajxy piädät.

6 Coo hajxy nmäbójcämät maa Jesucristocøxpän, jaduñä hoyhajtä weenhajt hajxy nbáatämät. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ mänaamb. Pero cab hajxy ndaj nmáayyämät: “Pøñ jim nõcxäp tsajpootyp coo yajñähwaatspä wioomänácät.”

7 Ni jaduñ hajxy nga'a taj nga'a máayyämät: “Pøñ jiiby hädá'agäp mõjcu'uhaam coo ja'a yajñähwaatspä wioobédät, jiiby maa ho'ogyjiäyay yháañämähajxy yhitiän.” Paady hajxy jaduñ nga'a taj nga'a máayyämät je'eguiøxpä coo Jesucristo yaa tөө yhoonä hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy tөө xñäho'túutänä, mөөд coo jadähooc jiuypijøjtägajch. Hix, jaduñ hajxy tөө xyajñähwaats tөө xyajcuhwáatsäm.

8 Nägooyä hajxy jaduñ nmäbójcämät coo Jesucristo hajxy tөө xñäho'túutäm, jaduñ hajxy nnähwáatsämät. Cab hajxy jaduñ pøñ xñähmáayyämät coo nähwaatstaact hajxy wingtuum nhøxtáayyämät. Cab hädaa mädia'agy jaduñ ñä'ägä tsipä. Howyiinjuøonä hädaa mädia'agy jaduñ. Jaduñ højts nnä'ägä yajñähixø'øyhaty.

9 Coo hajxy mejtstu'u ngudiünämät, mänit hajxy nnähwáatsämät. Je'ech jaduñ nnänøømby mejtstu'u, coo hajxy nnägäpxämät cu'ughagujc coo Jesucristo hajxy nWiindsønähjätäm, mөөд coo hajxy nmäbójcämät hamuumdu'joot coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypijøjtägajch mänaabä hänajty tөө yho'oguiän. Coo Dios ja'a Jesucristo jaduñ yagjuypijøjtägajch, jaduñ hajxy nnajuøoyyäm coo Dios ja'a Jesucristo quiumay, mөөд pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä.

10 Coo hajxy jaduñ nnä'ägä mäbójcämät hamuumdu'joot, jaduñä Dios hajxy xquiumáayyämät. Y coo Jesucristo hajxy nmädiäacämät cu'ughagujc coo hajxy nWiindsønähjätäm, mänit hajxy nnähwáatsämät.

11 Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pøñ jaduñ jaanč mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduñ päda'agäañäp hodiuum ja'a Diósäm.”

12 Hix, tu'cuहुdujt højtsä Jesucristo xyhíxäm, mөөдä judíoshajxy, mөөдä ca'a judíoshajxypä. Tu'cuहुdujt højtsä Jesucristo jaduñ xyhuunghjätäm. Coo højtsä Jesucristo nba'yáaxämät coo nbojpa ngädieey hajxy xyajñähwáatsämät, tsipcøxp højts jaduñ xñäxúu'tsämät, tsipcøxpä mayhajt jaduñ tiünät maa højtsøxphjätäm.

13 Jaduñä Diosmädia'agy miänáangumbä: “Pøñä Jesucristo pa'yaaxp, hodiuum je'eduhñ piäda'aga'añii ja'a Diósäm.”

14 Pønjaty ca'a mädoobnä ja'a Jesucristocøxpä, cabä Jesucristo hajxy jaduñ hoy miänuu'xta'aga'añ. Tøyhajt jaduñ. Pø cahnä hajxy jaduñ miädoyhaty coogä Jesucristo hajxy tөө xñäho'túutäm, cab hajxy hoy miäbøga'añ. Pø cahnä hajxy yajwiingapxø'øyii ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy hoy miädowa'añ.

15 Ja'a Diósädsä cugapxy quejx coo ja'a miädia'agy yajwá'xaxät maa jäya'ayhajxiän, ja'a cahnä hajxy hänajty miädoybä. Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Pønjetiä Diosmädia'agy tөө miädoy coogä Dios

yajnáhwa'ačh pønjatiä Dios pa'yaaxp, paady hajxy xioonda'agy coo hajxy jaduhñ tøø miädoonä. Jaančh tehñ yhoy jaduhñ coo Diosmädia'agy jaduhñ wia'xy."

16 Pero cabä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä tøø miäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Isaías jecy quiujahy: "Dios, tøø miich mmädia'agy nja yajwa'xä, pero cab pøn tøø miäböcy."

17 Mayhagajptä Diosmädia'agy tøø wia'xy ja'a Jesucristocøxpä. Tøø jäya'ayhajxy may miädoonä. Näje'e hajxy hoy tøø wyiinjuø'oy. Je'eds hajxy jaduhñ tøø miäböcy. Coo hajxy quia'a mädo'wät, cab hajxy jaduhñ miäbö'gät.

18 Hoorä, ja'a judíoshajxy, tøyhajt jaduhñ coo hajxy je'e miädöyyäbä. Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguianä: "Wiinduhmyhagajptä mädia'agy tøø wia'xy ja'a Dioscøxpä."

19 Y jia wiinjuøyy ja'a judíos ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy miäböjcy. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiospä, je'eds hajxy jaduhñ mäböjcy. Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä judíoshajxy ñämaayä ja'a Diósäm:

Mbejxyp mijts pønjaty ca'a judíoshajpä cóogoch tyijy nga'a cu'ughaty.

Pero ngu'ughadáamböch hajxy je'e. Jaduhñ mijts mnänømy cooc tyijy hajxy tü quia'a jaty quia'a najuø'oy.

Pero nnäxuudsäambiøch hajxy je'e, paady mijts mjootma'ada'añ, nømä judíoshajxy jecy ñämaayä.

20 Mänitä Isaías høxhaam jiaac cujahy coogä Dios miänaañ:

Pønjatiä nähwaatstaact hijty ca'a høxtaaby, tøøchä nmädia'agy hajxy xmiäböjcanä.

Cábøch hajxy hijty xyajtø, pero tøøch hajxy nyajwiinjuøñä cooth hojioot njaančh tehñ miøødä.

21 Jaduhñä Dios miänaangumbä: "Yø'ø judíoshajxy, tøøch hajxy jaduhñ nja wi'i miänuu'xta'agy cooth nmädia'agy hajxy xmiäböjcat. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ägä mäböga'añ. Jaančh tehñ xie'xä quiopcä tiaatsc-hajxy jaduhñ", nømä Dios jecy miänaañ.

11

1 Pero cábøch nmäna'ana'añ coo judíoshajxy tøø ñajtshixø'oyii ja'a Diósäm. Caj pues, caj tiähoocnajtshixø'oyyä; paquiä hajxy ñajtshixø'oyyä. Haa ca'a, judioshápcøch høøchpä. Abrahámhøch nhaphajt ndeedyhajt. Y ja'a Benjamínhajpä, møød je'e'ech nhaphajty ndeedyhajt. Ja'a Abraham yhap yhoc je'ebä, ja'a Benjamínhajpä.

2 Cab højtsä Dios tøø xñajtshixø'oy, højts judíoshajpä. Hi'x, jequiän højtsä Dios xyajnáhdijy coo højts hánajty xquiu'ughada'añ. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguian coogä Elías ja'a miägunaax jecy ñäxø'owøøyy, ja'a judíoshajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty quia'a mäbögaambiä. Ja'a Elías, jequiän je'e quiuguexyhajtä Diósäm. Pia'yaaxypä Elías ja'a Dios hánajty coo jaduhñ miänäxø'owøøyy:

3 "Dios, yø'ø judíoshajxy, haxøøg hajxy tøø jiatcø'oy. Tøø miich mguguexyhajxy xyagho'cä. Tøø tsaamaax'xy hajxy yajma'ady maa animalho'ogy hajxy hijty ño'oguiän coo miich hajxy hijty xwyiingudsähgø'oy. Nägøxiä jäya'ayhajxy tøø yagho'ogyii, ja'a miich hajxy hijty xwyiingudsähgøøbiä. Nidiúhnhøch tøø nmähmø'oy jujcy. Høøchpaady hajxy xjia wi'i yagho'ogaambä", nømä Elías ja'a Dios jecy ñämaayä.

4 Mänitä Dios yhadsooyy: “Caj tiöyyä cooĉ miiĉ nidiuhm xjiaac wi-ingudsähgø'öyñä. Jé'enøĉhä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'öyñä ja'a hajxy näjuxtujmilpä. Cabä Baal hajxy wyiingudsähgø'öy. Quepychech je'e ja'a Baalhajpä”, nömä Dios jecy miänaañ.

5 Ja'a judiöshajxy, jequiän hajxy jaduhñ yajnähdiijä ja'a Diösäm coo hajxy hänajty quiu'ughada'añii. Paady hajxy jaduhñ quiu'ughadyii coo Dios hojioot jiaanĉ tehñ miøødä. Pero näweeñtiä judiös ja'a Dios miädia'agy hajxy miäböjčä, caj ñämayyä. Jäda'anäbaadyñä, jiinä judiös ja'a Dios miädia'agy hajxy näje'e miäböjčä. Je'enä hajxy quiu'ughadyiinä ja'a Diösäm. Coo hajxy jaduhñ näxuuchii, paady hajxy je'enä wioowhidyii, jaduhñä Dios miädia'agy tehñgajnä miäböjčäxät.

6 Jaduhñä judiöshajxy yajnähdiijä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy miäböjčät ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jaduhñ yajnähdiijä je'eguiøxpä coo Dios hojioot miøødä, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy hoy jiiäya'ayhaty. Coo jäya'ayhajxy häxøpy näxuuchii ja'a Diösäm je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy jiiäya'ayhaty, cab hajxy jaduhñ cu nmänaañäm coo Dios hojioot miøødä.

7 Hiḡ, näje'e judiöshajxy yajnähdiijä coo hajxy nähwá'adsät näweeñtiä. Jaduhñä Dios miädia'agy hajxy miäböjčä ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a judiöshajxy nämaybä, cab hajxy jaduhñ yajnähdiijä, hoy hajxy hänajty jaduhñ jia wi'i nähwa'adsa'añ. Hiḡ, xejx ja'a quiopčä tiaatsc-hajxy jaduhñ. Cabä Dios miädia'agy hajxy miäböjčä ja'a Jesucristocøxpä.

8 Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Tøø quiopčä tiaatsc-hajxy yajxéjxäxä ja'a Diösäm. Jaduhñ hajxy yhity nebiä wiindspän nebiä cuhnatpän høxtä jäda'anäbaadyñä.”

9 Jaduhñä David jecy quiujahbiä:

Xøødsuu ja'a judiöshajxy naḡy yagjätäp. Jaduhñäc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy quiuiduñ.

Jaduhñäc tyijy hajxy quiumayii ja'a Diösäm. Pero ween hajxy hoy quiumädoy. Hiḡ, cab hajxy tøyhajt miäböga'añ.

10 Ween hajxy jaduhñ jiaty nebiä wiindspän nebiä xoodspän.

Ween hajxy ni mänaa quia'a wiinjuø'öy nebiä piojpä quiädieeyhajxy nähwá'adsät.

Jaduhñä David jecy quiujahy.

11 Hoorä, nämayyä judiöshajxy tøø quia'a mäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy nägøxiä ñajtshixø'owa'añii ja'a Diösäm. Cab hajxy nägøxiä quiumädowa'añ. Pero jaduhñä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween miäböcy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy ca'a judiöspä. Coo ja'a ca'a judiöshajxy nähwaatsnä, paadiä judiöshajxy näje'e jia mänaambä coo hajxy ween nähwäatspät.

12 Coo judiöshajxy quia'a mäböjcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy paquiä ñajtshixøøyyä ja'a Diösäm. Pero mänitä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween nähwa'aĉ wiinduhmyhagajpt, ja'a hajxy cajpä judiös. Paadiä judiös ja'a quiopčä tiaatsc-hajxy yajxéjxäxä ja'a Diösäm. Paadiä hoyhajt weenhajt hajxy quia'a mooyyä ja'a Diösäm. Cu miooyyä hajxy jaduhñ coo hajxy cu miäböjcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiöspä, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyhagajpt, je'edsä hoyhajtä weenhajt mäböcypiä mooyyä. Hoorä, habaadaamb jaduhñ coo judiöshajxy miäbögaambä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy je'e nähwa'adsaambä. Jaanĉ tehñ jiootcuĵ

hajxy jaduhñ yhidáanñbä. Mänitä jäya'ayä hoyhajtä weenhajt hajxy maas may jiaac mo'owa'añii wiinduhñyhagajpt.

13 Mijts jaduhñ ca'a judiöshajpä, mijts nyajwiinmädiaagóñäp. Diöshöch jaduhñ tøø xwyiinguexy coochä miädia'agy jim nyajwá'xät maa mijtsän. Xtiunngmóoyhøchä Dios jaduhñ. Nägø'ø nádécypíøchä nduung jaduhñ nnä'ägä tuñ,

14 ween mijts nämay mmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, ween mijtsä judiös jaduhñ xpiahixy. Coö mijtsä judiös jaduhñ xyhíxät coö mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt tøø xmio'oy, mänitä judiöshajxy miäbögaambä ja'a Jesucristocøxpä. Høøch nmägunaaxhajxy je'e ja'a judiöshajxy. Ween hajxy jaduhñ ñähwáatspät neby mijts tøø mnähwa'achän.

15 Coö judiöshajxy quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy ñajtshixøyyä ja'a Diösäm. Paadiä Dios hänajty tøø wyiinmay coö mijtsä miädia'agy mmäböjcänät, pønjaty jaduhñ ca'a judiöspä. Y coö judiöshajxy jaduhñ miäböjpät ja'a Jesucristocøxpä, mänit hajxy quiuhbögåanägumbä ja'a Diösäm. Mänit hajxy yagjughada'añii homiänaajä ja'a Diösäm neby jaaya'ay jiugyhatiän.

16 Ja'a judiöshajxy, ja'a Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Yhaadshajt tyictshajt ja'a Abraham hajxy jaduhñ. Jéquiänä Dios ja'a Abraham quiu'ughajty. Paadiä judiöshajxy jäda'ahaty quiu'ughájtäbä ja'a Diösäm. Jaduhñ mäwiinä Abraham miäbaady nebiä quepytyictsän. Y ja'a judiöshajxy, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä quepyhaa'xän.

17 Hoorä, nämayyä judiöshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy tøø ñajtshixø'oyii ja'a Diösäm. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coö judiös ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy quia'a mo'owáanänä ja'a Diösäm. Y mijts ca'a judiöspä, jaduhñ mäwiin hajxy mmäbaatpä nebiä yuuc-holivohaa'xän coö tøø yagjøjheedsø'oy maa olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Coö hajxy tøø mmäböjnä, paadiä Dios hajxy xmioöñä ja'a hoyhajtä weenhajt.

18 Pero caj mijtsä judiös hawiinmats mbéxät. Ca'a hajxy mniguiumayii. Cab hajxy mmäná'anät: "Cabä judiöshajxy quiu'ughájtänä ja'a Diösäm. Højtsä Dios xquiu'ughájtänäp, højts ca'a judiöspä." Hiñ, Dios mijts jaduhñ tøø xquiunuu'xy je'leguiøxpä coö Abraham jecy quiunuu'xä møødä yhap møødä yhoc, ja'a judiöshajxy. Coö Dios ja'a Abraham jecy cu quia'a cunuu'xy, ni mijts hijty xquia'a cunuu'xaambä.

19 Wehñdä pøñ miäná'anät: "Yø'ø judiöshajxy tøø quia'a mäböquiäbä ja'a Jesucristocøxpä, høøchcøxpä hajxy tøø ñajtshixø'oyii ja'a Diösäm. Hiñ, páadyhøchä Dios xhocy cooch nga'a judiösä. Cabä judiöshajxy chójcänä ja'a Diösäm."

20 Tøyhajt jaduhñ. Paadiä judiöshajxy tøø ñajtshixø'oyii ja'a Diösäm coö hajxy tøø quia'a mäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Y mijts, coö hajxy tøø mmäböcy, paady mijtsä Dios tøø xquiunuu'xy. Pero ca'a hajxy mniguiumayii coö Dios hajxy jaduhñ xñä'ä najtshixø'obiät. Hiñ, caj mijts hijty hoy mjäya'ayhaty. Coö Dios hojioot miøødä, paady hajxy xquiunuu'xy.

21 Jaanç tehñ yajcumayaambä judiöshajxy jaduhñ. Paady hajxy jaduhñ ñiguiumayii coö hajxy tøø quia'a mäböcy coö hajxy tsipcøxp ñäxuudsøøját ja'a Diösäm. Paady hajxy ñajtshixøyyä ja'a Diösäm, hoyyä Abraham hajxy jecy jia haphajty jia teedyhajty. Jaanä jaduhñ mijtspä, mijts ca'a judiöspä, coö mijts jaduhñ mniguiumáayyäbät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xñajtshixø'obiät.

²² Hix, jiaanč tehñ quiunuuxypä Dios ja'a quiu'ug. Pero pønjatiä Dios tøø ñajtshixø'y, je'eds hajxy jaduhñ jaanč tehñ yajcumädowaanäp ja'a Diósäm. Paady mijtsä Dios xjiaanč tehñ quiunuuxy, coo hajxy mmäböcy. Pero pø cab hajxy jaduhñ mmäbögaanä, mänitä Dios hajxy xyajcumädowaambä.

²³ Hoorä, ja'a judíosahjxy, Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Jéquiänä Abrahamhajxy yajnähdijjä ja'a Diósäm coog hajxy jaduhñ quiu'ughadøøjät ja'a Diósäm, møødä Abraham yhap yhoc-hajxy, ja'a judíosahjxy. Tøyhajt jaduhñ, paadiä Abrahamhajxy paquiä hoy quiu'ughadaanägumbä Diósäm. Y mijts, jaanä jaduhñ mijtsä Dios xquiu'ughäjnäbä, hoy mijts hijty jegyhajty xquia'a cu'ughaty. Paady, ca'a hajxy mmäna'añ cooc tyijy ja'a judíosahjxy quia'a cu'ughajtägatsa'añii ja'a Diósäm.

²⁴ Hix, ja'a judíosahjxy, Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Jéquiänä Abrahamhajxy yajnähdijjä ja'a Diósäm coog hajxy jaduhñ quiu'ughadøøjät ja'a Diósäm, møødä Abraham yhap yhoc-hajxy, ja'a judíosahjxy. Tøyhajt jaduhñ, paadiä Abrahamhajxy paquiä hoy quiu'ughadaanägumbä Diósäm. Y mijts, jaanä jaduhñ mijtsä Dios xquiu'ughäjnäbä, hoy mijts hijty jegyhajty xquia'a cu'ughaty. Paady, ca'a hajxy mmäna'añ cooc tyijy ja'a judíosahjxy quia'a cu'ughajtägatsa'añii ja'a Diósäm.

²⁵⁻²⁶ Mägu'ughajpädøjc, nébiøch chamñ nmädia'aga'añän, náamñøchä Dios tøø xñajtsapxøyyä. Cahnä jäya'ay hädaa mädia'agy hajxy nämay miädoyñä. Paady mijts jaduhñ nhawaanäm, jaduhñ hajxy mga'a niguuumayøøjät, hoyyä Dios hajxy tøø xjia cu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ coo judíosahjxy nämay tøø quia'a mäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero habaadaamb jaduhñ coo hajxy nägøxiä miäbögaanä. Mänit hajxy jaduhñ miäböga'añ coo mijts hänajty tøø mmäböcy, ja'a mijts ca'a judiöspä, mäduhñtiä hajxy hänajty mmäböga'añ. Jaduhñ jimñ myiñ maa Diosmädia'aguiän:

Mänitä yajnähwaatspä jim choona'añ maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Siön, maa judíosahjxy chäna'ayän.

Cøxaambä judíosahjxy jaduhñ miäböga'añ ja'a yajnähwaatspäcøxpä. Cøxaambä piojpä quiädieeybä hajxy ñähwa'adsa'añ.

²⁷ Cooč hajxy jaduhñ nyajnähwä'adsät, mänit jaduhñ tiøjiada'añ nébiøch hajxy hijty tøø nyajwiinwaanøøyän mänäajøch hajxy nmøødyajcuhduquiän hawiinjemy,

nømä Dios miänaañ.

²⁸ Coo judíosahjxy tøø quia'a mäböcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy tøø ñajtshixø'yii ja'a Diósäm. Y coo hajxy jaduhñ tøø ñajtshixø'yii, paady mijtsä Dios tøø xyajnähdijy coo hajxy mmäböggät ja'a Jesucristocøxpä, mijts ca'a judiöspä. Pero, hoyyä judíosahjxy tøø quia'a jagä mäböcy, tsøjcäpnä hajxy jaduhñ ja'a Diósäm je'eguiøxpä coo yhapä tieedyhajxy jecy yajnähdijjäxä ja'a Diósäm coo hajxy quiu'ughadøøjät.

²⁹ Hix, cabä Dios mänaa yhøhnda'agy. Homiänaajä yajtøjiaty waambaty quiapxy miädia'agy. Y coo Dios jaduhñ jecy miänaañ coogä judíosahjxy homiänaajä quiu'ughada'añii, yejcä Dios ja'a tøyhajt jaduhñ. Hix, cabä Dios ja'a miädia'agy mänaa yajtägach. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhäjtäm coo Dios jiaanč yajtøjiada'añ waambaty tøø miäna'añ ja'a judiöscøxpähajxy.

³⁰ Mijts ja'a ca'a judiöspä, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Cabä Dios hajxy hijty mwiingudsähgøøy. Y coo judíosahjxy tøø quia'a mäböcy ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hojioot miøødä ja'a mijtsøxpä.

³¹ Jäda'anäbaadyñä, cabä judiös ja'a Dios miädia'agy jäda'ahaty miäbögaanä ja'a Jesucristocøxpä. Coo hajxy jaduhñ quia'a mäböga'añ, paady mijtsä Dios xñäxuu'tsnä, mijts ca'a judiöspä. Hoorä, coo mijtsä judiös xyhixät coo mijtsä Dios xñäxuuč, mänit hajxy jaduhñ miäbögaambä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy ñäxuudsäänäbä ja'a Diósäm.

³² Jéquiänä Dios jäya'ay yhawaanä nägøxiä coo pojpa cädieey hajxy miøødä, møødä judiøshajxy, møødä ca'a judiøshajxypä. Jadhun hajxy jecy yhawäänäxä coo hajxy hawiinmats quiumädöwät. Hix, paadiä Dios jadhun miänaän, je'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy hänäjty nägøxiä näxuudsä'añii tu'cuhdujt, møødä judiøshajxy, møødä ca'a judiøshajxypä. Coo Dios hajxy häxøpy tøø xquia'a näxú'utsäm, nägøxiä hajxy hijty ngumädowäänäm.

³³ Jaanč tehñ jiajp, jaanč tehñ ñajuøöbiä Dios. Cab hajxy hoy nnä'ägä wiinjuø'owäänäm nebiatiä Dios wyiinmay. Hix, hojiootä Dios jiaanč tehñ miøød coo hajxy nägøxiä tøø xñäxú'utsäm, møødä judiøshajxy, møød cajpä judiøshajxy. Nägøxiä ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owäänäm tu'cuhdujt.

³⁴ Jadhun jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy pøn ñajuøöyyäxä. Cabä Dios pøn miäyajtøy nebiä wyiinmahñdyhädät.

³⁵ Cabä Dios pøn miänuu'xyhaty."

³⁶ Hamdsoojotä Dios ja'a naaxwiimbä jecy yhädiuñ møødä jäya'ay nägøxiä. Tijaty yaa jäjtäp tüunäp hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Dios jadhun hanehm̄b coo jadhun jiadøøjät, coo jadhun tiunøøjät. Y tijaty jadhun jadaänäpnä tunäänäpnä, ja'a Dios jadhun yajtøjiadaamb nebiaty hänäjty tøø wyiinmay. Tsögä Dios hajxy mõj jaanč pädaacäm homiänaajä. Tsög hajxy homiänaajä wiingudsähgøöyyäm. Amén.

12

¹ Mägu'ughajpädøjc, miøødä Dios hojioot maa højtscøxphäjtäm. Chamč mijs nhane'emy coo hajxy hamuumdu'joot mniyegøøjät Dios quiø'øjooty tiecyjiooty. Jadhunä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiänät hamuumdu'joot. Jadhunä Dios hajxy hoy mwiingudsähgø'owät nebiä Dios hajxy xyajmädsoquiän.

² Ca'a hädaa wiinmahñdy hajxy myajtuñ nebiä jäya'ay wyiinmahñdyhajxy yaajän. Pønatiä Dios quia'a cu'ughajpy, je'eds hädaa yaabä wiinmahñdy hajxy yajtuumb. Cabä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owa'añ. Ca'a hajxy mbahixy. Hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy jadhun mmøødhäjnäp, je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy mmøødhijnä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jadhunä tøyhajt hajxy mmøødhädät tijatiä Dios hajxy xyajmädsojp coo hajxy mdúnät. Homiänaajä Dios hajxy xyajmädsøjcäm coo hajxy hoy njäya'ayhäjtämät, coo hajxy hoy ndúunämät. Coo hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy jadhun nmøødhäjtämät, jadhunä tøyhajt hajxy jadhun nmøødhäjtämät tijatiä Dios hajxy xyajmädsøjcäm coo hajxy ndúunämät.

³ Mayhajtä Dios jadhun ñä'a tuun ja'a høøhcøxpä coočä cuhdujt jadhun xmiøoyy cooč mijs nmägax nhané'emät. Ca'a hajxy mniguiumayii cooc tyijy hajxy øxiä wiinä mjaanč tehñ jiaty. Tijatiä tuungä Dios hajxy tøø xmio'oy, je'eds hajxy mmøøjpädä'agäp. Ca'a wiingtuung hajxy mmøøjpäda'agy. Hoy hajxy mdúnät nebiatiä Dios hajxy tøø xyajnähdiijy.

⁴ Hix, nägøxiä ni'xcopc hajxy nmøødhäjtäm møødä cø'ødecy, møødä wiinjøjp, møødä copctaatsc. Cab hajxy tiu'ugtuungä; haagä hawiingjaty hajxy tiuñ. Pero haagä tuungpaat hajxy jadhun.

⁵ Jadhun mäwiin højts nmäbaatäm nebiä tu'ugni'x tu'ugcopcän coo hajxy tu'cuhdujt nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, hoy hajxy nja nämayhäjtäm. Jadhun hajxy hawiingjaty ndúunäm. Jadhun hajxy nnibiuhbéjtäm hamiñ haxøpy.

⁶ Tsög hädaa tuuᅅg hajxy hoy jajnócxäm nebiatiä Dios hajxy tøø xy-hanéhmäm. Mayhajtä Dios jaduᅅn tiuun coo wiinmahñdy hajxy cøjwiinduum xmióoyyäm nebiaty hajxy ndúunämät. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy jajwá'xät nebiaty hajxy hánajty tøø ñajscapxóøyyäxä, ween hajxy jaduᅅn jajwa'xy nebiaty hajxy hánajty piuhbedyii.

⁷ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbédät, ween hajxy hamuumdu'joot tiuᅅ. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy jajwá'xät, ween hajxy hoy jajwa'xy.

⁸ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäjootcapxmøpógät, ween hajxy hoy tiuᅅ. Pønjaty mäyøø, weenä häyoobä hajxy piuhbety hamuumdu'joot. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miähané'emät maa tsajtøjcän, ween hajxy hoy miähane'emy. Hiᅅ, Dios ja'a cuhdujt jaduᅅn yejc coo hajxy jaduᅅn miähané'emät. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo mayhajt hajxy tiünät maa häyoobädøjcän, møød maa yaamgto'oxyhajxiän, ween hajxy hamuumdu'joot piuhbety. Møød weenä pa'amjäya'ay hajxy quiuhiᅅy.

⁹ Tsög hajxy hamuumdu'joot ničhójcäm nibia'häyóowäm. Tsögä haxøøgpä hajxy najtshixóøyyäm. Tehᅅgajnä howyiinmahñdy hajxy tsøc tsójcäm.

¹⁰ Hamiᅅ haxøpy hajxy mnichogóøjät mnibia'häyowóøjät neby tu'ugpuhya'ay neby tu'ugpuhdo'oxypän. Hamiᅅ haxøpy hajxy mniwyiingudsähgø'øwóøjät. Cab hajxy mnibiexóøjät.

¹¹ Hamuumdu'jootä Wiindsón Jesucristo hajxy mmädúnät. Jootcujc hajxy jaduᅅn mdúnät. Cab hajxy jaduᅅn mänaa mnänuuxó'øwät.

¹² Coo hajxy pøn xchaächtiúnät, cab hajxy mmøjpädä'agät; mmee'xtúgäp hajxy jaduᅅn. Mnajuøøby hajxy jaduᅅn coo hajxy jim mnøcxa'añ maa Dioswiinduumän. Paady hajxy jaduᅅn mxoondä'agät. Homiänaajä Dios hajxy mba'yá'axät.

¹³ Coo pøn ti jajmaajiädät, naᅅy hajxy mdehᅅ piuhbédät. Je'ečh jaduᅅn nnänøømby pøn jaduᅅn mabøjp ja'a Jesucristocøxpä. Pønjaty jaduᅅn mejtsp maa mdøjc-hajxiän, myajtøjtägø'øwäp hajxy je'e. Myajcáyäp myaghú'ugäp hajxy jaduᅅn.

¹⁴ Coo hajxy pøn xchaächtiúnät, cab hajxy mmähanhädät. Pero mmänuu'xtä'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween ñähwa'ačh.

¹⁵ Pønjaty xoondaacp, mmøødxoondä'agäp hajxy je'e. Pønjaty jøøby xuu'tsp, mmøødjøøw mmøødxúudsäp hajxy je'ebä.

¹⁶ Tu'ugcøpc tu'ugwiinmahñdy hajxy mnimiøødhidóøjät. Cab hajxy pøn mbéxät. Jootcujc hajxy mhídät, hoyyä møjtuuᅅg hajxy mga'a jagä møødä. Cab hajxy mänaa mniguiumayóøjät.

¹⁷ Coo hänä'c hajxy xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Hoy hajxy mjäya'ayhädät, jaduᅅnä Dios hajxy jaduᅅn xquiumáyät; jaduᅅn mijtsä cu'ug waamb xquia'a nänómät. Pero xwyiingudsähgø'øwäbä cu'ug hajxy jaduᅅn.

¹⁸ Coo mijtsä cu'ug xjia wi'i jiøjcaxó'øwät coo hajxy jaduᅅn mbahíxät nebiaty hajxy haxøøg jiatcø'øyän, cab hajxy jaduᅅn mbahíxät. Pero coo hajxy waamb xquia'a nämá'awät, mänit hajxy hoy jajxón mmøødmädiä'agät. Cab hajxy pøn mmädsiphädät.

¹⁹ Mägu'ughajpädøjc, coo hajxy pøn xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Dios jaduᅅn yaghawiimbídäp. Jaduᅅn jim myiᅅ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Dios jaduᅅn miänaañ: "Høøčh jaduᅅn nyaghawiimbídäp."

²⁰ Coo hajxy pøn xmiädsiphádät, cab hajxy mmädsiphajtägátsät. Jaduhñä Diosmädia'agy miána'añ: "Pø yähó'cäbä häna'c ja'a miich hánajty jaduhñ xmiädsiphajpä, myajcáyäp myaghú'ugäp jaduhñ. Pø tødsøyyäp, mmó'owäbä nøø. Coo jaduhñ mgudiúnät, hoyhoyyä häna'c chähdiúnät, ja'a miich hánajty jaduhñ xmiädsiphajpä."

²¹ Nägüentä hajxy mhídät, cabä haxøøgpä hajxy myaghawiimbijtagátsät. Coo hajxy jaduhñ mjatcø'owät, myajcähxø'øgäp hajxy jaduhñ coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hánajty tøø mbadu'ubójcumbä. Pero coo häna'c hoy yajxón mmägápxät, ja'a mijts hánajty xmiädsiphajpä, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy hánajty mmøødhajnä. Mänitä Dios jaduhñ xquiumáyät.

13

¹ Tsøg hajxy nägøxiä cudiúunäm nebiatiä cuduung hajxy xyhanéhäm. Hix, Dios ja'a cuhdujt møc møød. Je'e ja'a cuhdujt jeyp jadähooc. Pønä cuhdujt møød, paady jaduhñ miøødä coo tøø mio'oyii ja'a Diósäm.

² Pøn jaduhñ ca'a cudiunaamb nebiatiä cuduung jia hane'emiän, quiumädowaamby hajxy je'e. Hix, ja'a Dios ja'a cuduung pädaac coo yhané'emät. Jaduhñds je'e, pø cab hajxy jaduhñ mgudiuna'añ nebiatiä cuduung yhane'emiän, jaduhñ miäbaady coo Dios miädia'agy hajxy mga'a cudiunaañä.

³ Pønjaty hoy wädijp, cabä cuduung hajxy chähgø'øy. Pero pønjaty hoy ca'a wädijp, je'eds mábøcypiä tsähgøøby. Coo hajxy hoy mwädítät, mänitä cuduung hajxy xquiumáyät. Cab hajxy jaduhñ xchaaçhtiúnät.

⁴ Hix, ja'a cuduunghajxy, moonsähjätäp hajxy je'e ja'a Diósäm. Paady hajxy jaduhñ tiuñ, coo mijts hajxy jaduhñ xwiowhídät. Jaduhñä cuhdujt hajxy tøø mióoybä coo mijts hajxy yajcumädówät coo mijts hánajty tøø mgädieey. Paady hajxy jaduhñ mdsähgø'owät.

⁵ Naxy hajxy mdehm quidiúnät nebiatiä cuduung hajxy xyhane'emiän, coo Dios hajxy jaduhñ xñä'a yajcumädówät. Jaanä jaduhñduhmbä, coo hajxy hamdsoo mnajuø'øy coo jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduhñ mgudiúnät waambatiä cuduung hajxy xyhane'emiän. Coo hajxy jaduhñ mga'a cudiúnät, cab hajxy jootcuj mhídät, je'eguiøxpä coo hajxy hánajty mnajuø'øy hamdsoo coo hajxy hánajty tøø mgädieey.

⁶ Jaanä jaduhñduhmbä, tsipcøxp hajxy mnähjuudiú'udät tijaty häna'c hajxy xyajnámaaby coo hajxy mnähjuudiú'udät. Hix, ja'a Dios ja'a cuhdujt jaduhñ jejc coo mijtsä häna'c jaduhñ xyagjúyät.

⁷ Hahixøøby jaduhñ coo cuduung hajxy mmájúyät nebiaty hajxy xyajnáma'ay. Jaanä jaduhñ yhahixøøbiä coo cuduung hajxy mwiingudsähgø'owät, miøjjä miuutscä.

⁸ Naxiä mnuu'xy hajxy mdehm jiahmiédsät. Naxy hajxy mniçhogóøjät nebiä tu'ugpuhya'aybän, nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Hix, pøn wiinghänä'c tsojp, hoy jaduhñ quidiuñ nebiatiä Dios hajxy xyhanéhäm.

⁹ Jaduhñä Diosmädia'agy miána'añ: "Pø jim miich mdo'oxiøjc, cabä wiingpä mmøødhídät. Cab mmäyaghó'ogät. Cab mmeédsät. Cabä mmädøjcä jie'e mhadsóçät." Hoorä, coo wiinghänä'c mdsógät hamuumdu'joot, hoy jaduhñ mgudiúnät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguian.

¹⁰ Hix, pøn wiinghänä'c jaanč tsojp hamuumdu'joot, cab jaduhñ mänaa yhäyoowhixa'añ. Hoorä, coo wiinghänä'c mjaanč tsógät hamuumdu'joot, hoy ca'xy mgudiúnät nebiä Dios yhane'emian.

¹¹ Naxy hajxy jaduhñ mdehm ñichogóójät. Hix, mnajuøøby hajxy jaduhñ coo tøø jecy mänaa hajxy tøø mmäbøquiän. Habáatnäp jaduhñ coo Jesucristo hajxy min xyajpádø'ogáañäm, coo hajxy jim xyajnxáañäm tsajpootyp. Nägüeeñtä hajxy jaduhñ mwädität. Hix, cab hajxy nnajuøøyyäm mänaa Jesucristo yaa quiädaactägätsa'añ, coo hajxy jaduhñ xñä'ä nähgädaacpéjtämät. Hix, coo jaduhñ quiädaactägätsät, mänit hajxy xyajtøyhajtyegáañäm.

¹² Habáatnäp jaduhñ coo hajxy yaa ndsoonáañäm, coo hajxy jim nnøcxáañäm tsajpootyp. Tsøcxä ja'a haxøøgpä hajxy najtshixóøyyäm neby hajxy yaa tøø njäya'ayháltäm, cahnä Dios hajxy hñajty nwiingudsähgøøyyäm.

¹³ Tøø Dios hajxy xyajnáhdíjäm coo hajxy homiánaajä njugyháltämät neby je'e jiugyhatiän. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy nbanøcxáañäm. Tsøcxä hajxy hoy wädíjtäm, ca'a jiaduhñä nebiä häna'c-hajxy hagoonstuum wädíjpän. Cab hajxy mhaxøøghu'ug mhaxøøgjóø'xät. Cab hajxy comjaty mhú'ugät. Cab hajxy jim mnøcxät maa cuhhiñdo'oxiøjc-hajxiän. Tsögä to'oxiøjc hajxy wiingudsähgøøyyäm. Hix, ja'a cu'ug hajxy xyhiñxäm neby hajxy njäya'ayháltäm, pø hoy, pø caj. Cab hajxy haxøøg mnä'ägä jatcø'owät. Cab hajxy pøn mmähahñädät, hoy hajxy jia mäyøøjä que mijts. Cab hajxy tii mmädsibø'owät.

¹⁴ Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønñáltäm. Je'e hajxy xyhanéhmäm. Jaanč tehñ yhoy je'e wyiinmahñdyhaty. Naxy hajxy jaduhñ mdehm miøødhídät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hoy mhøxhíxät. Jaduhñ hajxy hoy mhäna'c-hädät.

14

¹ Jii jäya'ayhajxy näje'e, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabøcyñä, hoy hajxy tøø jia mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy mmägu'ughädät. Pero cab jaduhñ yhahixøøy coo mädia'agy hajxy mmøødyajýónät ja'a cuhdjotcøxpä.

² Pønñatiä Diosmädia'agy hoy tøø yhabøcy, ñajuøøby hajxy je'eduhñ coo jaduhñ yhawiinmatsä coo hotyijä mgáyät. Pero pønñaty hoy tøø quia'a habøcy, cábác tyijy yhooyä coo tsu'učh ndsú'tsämät. Páadiäc tyijy quia'a hoyä coo tsu'učh ndsú'tsämät, yajnajuøøby jaduhñ coo häna'c ja'a tsu'učh hajxy hñajty tøø quiunuu'xy maa haboñtsnaxy wyiinduumän. Jaduhñäc tyijy miäbaady néjjiämä haboñtsnaxy jaduhñ mwiingudsähgøøbiän.

³ Hoorä, pø mdsu'chp miiehä tsu'učh, cab jaduhñ mbéxät ja'a häna'cä tsu'učh ca'a tsu'tspä. Jaanä jaduhñduhmbä, pønä tsu'učh ca'a tsu'tsp, cab jaduhñ waamb ñämä'awät ja'a häna'cä tsu'učh tsu'tspä cooc tyijy jaduhñ quiädieey. Haa ca'a, ja'a Dios yhuung je'ebä.

⁴ Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo waamb mnämä'awät pønä Diosmädia'agy panøcxp. Haa ca'a, ja'a Dios ja'a mioonsä je'ebä. Jagooyä Dios cuhdujt jaduhñ miøødä coo miäná'anät pø hoyä mioonsä quiudiuñ, pø caj. Hamdsoojä Dios jaduhñ ñämä'awät neby hoy wiädität. Haa ca'a, ja'a Dios je'e hanehmb.

⁵ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ coo poo'xxiøø jyijä mädyii hajxy yhamajtsch-hädäp. Näje'e hajxy miänaambä coo Dios hajxy homiánaajä nwiingudsähgøøyyämät. Pero mijts, jaduhñ hajxy mgudiúnät nebiä Dios hajxy hamdsoo tøø xyajwiinjuø'oyän.

6 Hix, pønjaty jaduhñ mänaamb coogä poo'xxiøø jyijjä, nägüeentä hajxy jaduhñ wiädity ja'a poo'xxiøøjooty. Jaduhñä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. Jaanä jaduhñduhmbä, pønjaty jaduhñ mänaamb cooc jaduhñ quia'a cädieeyä coo tsu'učh ndsú'tsämät, hoy hänäjty tøø jia cunuu'xyii maa habojsnaxy wyiinduumän, mioobiä Dios Dioscujú'uyäp jaduhñ coo jaduhñ yajcayii. Jaanä jaduhñduhmbä, pøn jaduhñ mänaamb cooc jaduhñ quia'a hoyyä coo tsu'učh ndsú'tsämät, jaanä jaduhñä Dios Dioscujú'uyäp mioobiä coo jaduhñ yajcayii.

7 Coo Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy xmioonsähjätäm. Paady jaduhñ quia'a hahixø'øy coo hajxy njäya'ayhätämät nebiä nhamdsoojoot hajxy chójcäm. Ni ja'a cuhdujt hajxy nga'a møødhätäm coo hajxy hamdsoo nniyajnähdjijämät mänaa hajxy nho'ogäänäm ndägoyyäänäm.

8 Ja'a Jesucristo hajxy xmioonsähjätäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhätäm, hoy ñejpiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Y coo hajxy nho'c coo hajxy ndägóoyyämät, je'enä hajxy hänäjty xmioonsähadaañäm homiänaajä.

9 Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, mänit jadähooç jiuypiojtägajch. Jaduhñ hajxy xquiu'ughätäm, pønjaty jaduhñ mäbøjp, møød hajxy tøø yho'oguiäbä, møød hajxy jaac jujcypä jaac tsuxpä. Jaanä jaduhñ hajxy xyanéhämämbä.

10 Cabä mmägu'ughajpä hajxy hawiinmats mbéxät, hoyyä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a jagä habøcyñä. Cab hajxy pøn mnämä'awät cooc tyijy hajxy hoy quia'a cudiuñ, hoyyä wiinguhdujt hajxy jia panøcxy. Hix, coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, mänit hajxy nägøxiä jim nnaaxø'øwäänäm ja'a Jesucristo wyiinduum tøyhajtyejpä.

11 Jaduhñ jim myiñ maa Diosmädia'aguiän:

Nägøxiöchä jäya'ayhajxy nøcxy xwyiinjinna'awa'añ.

Xwyiingudsähgø'øwäämbøch hajxy jaduhñ. Jaduhñhøch hajxy xquiapx-paadaambä cooch nidiuhñ nDioshaty. Tøyhajt jaduhñ, nømä Dios miänaañ.

12 Jaduhñ hajxy nyajnajuøoyyäm coo hajxy nägøxiä jim nøcxy ndøyhajtyegäänäm Dioswiinduum.

13 Cab hajxy tsøc niñänøømänä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nga'a panøcxäm. Pero jaduhñ tsøc cudiuunäm nebiatiä mäbøjpädøjc-hajxy quiudiuñän, jaduhñ hajxy waamb xquia'a nänøømämät. Pøn jaduhñ mänaamb cooc tyijy quia'a hawiinmatsä coo tsu'učh ndsú'tsämät, pues, hahixøby jaduhñ coo mga'a tsú'udsät coo hänäjty mmøødhity. Hix, wehndä miich jaduhñ xpiahsú'udsät. Coo miich jaduhñ xjiaančh padsú'udsät, cädieeyäp je'eduhñ.

14 Cab jaduhñ quiädieeyä coo tsu'učh ndsú'tsämät, hoy hänäjty tøø jia cunuu'xyii maa habojsnaxy wyiinduumän. Nmøødhøchä tøyhajt jaduhñ. Hix, tu'ugmädiä'agyhøchä Jesucristo nmøødhity, ja'a nWiindsøñhätämbä. Pero jii jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy quia'a hoyyä coo tsu'učh ndsú'tsämät. Coo hajxy jaduhñ jiaančh tsú'udsät, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä, pues, cädieeyäp hajxy jaduhñ.

15 Hoorä, coo miichä tsu'učh jaduhñ mdsú'udsät, y coo jaaya'ay jaduhñ xpiahixät, ja'a jaduhñ mänaambä cooc tyijy quia'a hoyyä coogä tsu'učh mdsú'udsät, myajcädieeyäp miich je'eduhñ. Pø jaančh tøy mdsocy, cab

jaduhñ myajcädiéyät, je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy miäböcy. Hix, ja'a Jesucristo jaaya'ay tøø ñähho'tu'udy. Pero coo myajcädiéyät, wehñdä Jesucristo miädia'agy ñajtshixøyyäxät.

¹⁶ Y coo jaaya'ay jaduhñ myajcädiéyät, wehñdä miich myajnänómät. Y wehñdä jaaya'ay yajnänómät, ja'a Jesucristo miädia'agy tøø ñajtshixøyyäbä. Jaduhñds je'e, maas hoy hit jaduhñ coo tsu'uch mga'a nä'ägä tsú'udsät, hoy jaduhñ mja najuø'oy coo jaduhñ quia'a cädieyä coo mdsú'udsät.

¹⁷ Coo hajxy tøø nmäböjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hajxy xyanéhmanä. Hix, cabä Dios waamb miäna'añ coo hajxy hotyijä ngaayy nhúucäm; ni jaduhñ quia'a mänaambä coo hajxy tii nga'a caayy nga'a húcämät. Coo Dios hajxy tøø xpiädácäm hawa'adstuum, paady hajxy hoy njäya'ayhájätm, paady hajxy jootcujc nnimiødhjätm, paadiä Dioshespíritu hajxy xyajxoondácäm.

¹⁸ Hoorä, pønä Jesucristo miädia'agy jaduhñ cudiunáanäp, cumayáanäp je'e ja'a Diósäm møødä cú'ugäm. Tsøcxä hajxy jaduhñ cudiúnäm nebiä mäböjpädøjc-hajxy quiuiduñän.

¹⁹ Mägu'ughajpädøjc, tsögä hoybä hajxy tehngajnä høxtáayyäm, jaduhñ hajxy jootcujc nnimiødhjätmät, jaduhñ hajxy hoy nnguiapxmøcpøjcämät, jaduhñä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy ngudiúnämät hamuumdu'joot.

²⁰⁻²¹ Cab jaduhñ quiädieyä coo hajxy hotyijä ngaayy nhúucämät. Pero pø jii mäböjpädøjc-hajxy jaduhñ näje'e miäna'añ cooc tyijy ja'a tsu'uch hajxy nga'a tsú'tsämät, cooc tyijy ja'a vino hajxy nga'a húcämät, pues, maas hoy jaduhñ coo mga'a tsú'udsät, coo mga'a hú'ugät. Hix, coo hajxy jaduhñ xyhíxät coo hánajty jaduhñ mgay mhu'ugy, wehñdä hajxy jaduhñ xpiahíxät. Y coo hajxy jaduhñ xpiahíxät, cädieyäp hajxy jaduhñ. Jaduhñ quiähxø'ogät coo miich hánajty tøø myajcädieey. Y cab jaduhñ yhoyyä coo mäböjpädøjc myajcädiéyät hoy ñä'ä tiiguiøxpä. Hix, jia wi'l pianøcxáanäbä Jesucristo miädia'agy hajxy jaduhñ, y coo hajxy jaduhñ quiädieyät, cab hajxy jaduhñ hoy pianøcxät.

²² Hoy miich mja najuø'oy coo quia'a cädieyä coo hotyijä mgay mhú'ugät, cab jaduhñ yhoyyä coo wiinghána'c mmøødyajtsibø'øwät. Ja'a Dios miich jaduhñ xyhijxp coo hoy mguiduñ. Pøn jaduhñ najuøøby coo quiumayii ja'a Diósäm nebiä quihdujthaty, jootcujc je'eduhñ yhyty.

²³ Pero pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø yejpiä Dios cuhdujt jaduhñ coo tsu'uch ndsú'tsämät, pø caj, coo je'e jiaanč tsú'udsät, cädieyäp je'eduhñ, hoy hamdsoo jaduhñ jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios tøø miäna'añ coo hajxy nga'a tsú'tsämät. Paady jaduhñ miäna'añ, wehñdä tsu'uch hánajty tøø quiunuu'xyii maa habojsnaxiä wyiinduumän. Jaaná jaduhnduhmbä, hoy ñä'ä tiiguiøxpä, pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø tøø Dios cuhdujt yecy je'eguiøxpä, o pø caj, coo jaduhñ jiaanč jatcø'øwät, cädieyäp jaduhmbä.

15

¹⁻² Nnajuøøyyäm højts jaduhñ coo quia'a cädieyä coo hajxy hotyijä ngaayy nhúucämät. Pero tsögä nmägu'ughajpädøjc ja'a Diosmädia'agy jaac yajmäböjcäm, ja'a hajxy naamädgø'oy habøjpa, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy quia'a hawiinmatsä coogä tsu'uch ndsú'tsämät, coogä vino nhúucämät. Cabä nhamdsoo cuhdujthajtiä hajxy nyaghjätmät; møødä Dioscuhdujt hajxy nyaghjätmät.

³ Hix, mänaa Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä yhamd-soo cuhdujt hänäjty yaghity. Ja'a Tieediä miädia'agy jaduhñ quiudiuunä, paady jaduhñ chaačhpøjcy. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Pønjaty miich haxøøg xñänøømb, jaduhñ mäwiin miäbaady néjjiäm høøch xñänøømbän", nømä Jesucristo ja'a Tieedy nämaayy.

⁴ Ja'a højtscøxpä Dios ja'a miädia'agy jecy yajcujahyyä, jaduhñ hajxy hoy ngapxtäacämät. Jaduhñ højtsä tøyhajt nmøødhájtäm coo Dios yajtøjiada'añ neby jecy yajcujahyyän coo højts jim xyajnøcxäänäm maa wyiinduumän. Coo hajxy jaduhñ nnajuøøyyäm coo hajxy jim nnøcxäänäm, paady hajxy hotyijä nmee'xtüjcämät. Cab hajxy tsøc jootmayhájtäm, hoy hajxy cøxypänejpiä cu nja jajt cu nja habéjtäm.

⁵ Ja'a Dios hajxy jaduhñ xpiuhbéjtäm coo hajxy jaduhñ nmee'xtüjcämät, coo hajxy jaduhñ nga'a jootmayhájtämät. Ween mijtsä Dios xpiuhbety coo hajxy jaduhñ mbahixät nebiä Jesucristo hoy yhitiän. Jootcuyc hajxy jaduhñ mnimiøødhidøøjät tu'ugmädia'agy.

⁶ Jaduhñ hajxy tu'ugmädia'agy mhídät coo Dios hajxy mgapxpäadät møj jaančh. Ja'a Dios, ja'a Jesucristo Tieedy je'e. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm.

⁷ Hoorä, nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm, jaanä jaduhñ hajxy hamuumdu'joot nničhójcämbät. Coo cu'ug hajxy jaduhñ xyhixämät coo hajxy hänäjty nničhójcäm, jaduhñä cu'ughajxy ñajuøøwaambä coo Dios miøjjä jiaančh.

⁸ Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coogä yajnähwaats yajcuhwaatspä quixa'añ maa judiøshajxiän. Ja'a judiø ja'a yhapä tieedy hajxy, je'eds hajxy jaduhñ jecy hawäänäxä, møødä Abraham, møødä Isaac, møødä Jacob. Coo Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin, hoyyä judiøshajxy piuhbedyii. Tøjiajt jaduhñ nebiä Dios jecy miänaañän coo yajnähwaats yajcuhwaatspä hänäjty quixa'añ. Hix, tømiädiaacpä Dios. Caj mänaa yhøhnda'agy. Tøyhajt jaduhñ.

⁹ Jaanä jaduhñduhmbä, paadiä Jesucristo yaa quiejxä, hoyyä jäya'ayhajxy piuhbéjtäbä, ja'a hajxy ca'a judiøspä. Coo hajxy jaduhñ ñäxúu'tsäbä ja'a Diøsä, paadiä Dios hajxy møj jaančh quiapxpaady. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Miich ngapxpaadaamby møj jaančh näguipxy møød hajxy ca'a judiøspä. Høyháamhøch miich nwiingudsähgøøwa'añ, nømä Dios nämaayy.

¹⁰ Wiingtuumä Diosmädia'agy myiñgumbä cujaay:

Mijts ca'a judiøspä, xoonäda'ag hajxy møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy.

¹¹ Jaduhñ cujaay myiñgumbä wiingtuum:

Mijts ca'a judiøspä, weenä Dios hajxy møj jaančh mgapxpaady wiinduhmyhagajpt.

¹² Wiingtuumä Isaiäs jecy quiujähguiumbä:

Ja'a Isai yhapä yhoc, minaañb je'e miähane'ema'añ.

Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiøspä, je'eds hajxy jaduhñ hane'emáanäp.

Jaaya'ay hajxy jaduhñ jibbhixyp coo hajxy miñ yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añii,

nømä Jesucristo jecy ñänøømä, møødä jäya'ayhajxy ca'a judiøspä.

¹³ Hoorä mijts, coo Diosmädia'agy hajxy tøø mmäbøcy, weenä Dios hajxy hoyhoy xyajxoonäda'agy, ween hajxy xyaghity jootcuyc. Hix, tøø Dios hajxy

xyhawáañäm coogä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáañäm ca'xy pedyii. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ mjøbhíxät. Xpiuhbédäbä Dioshespíritu hajxy jaduhñ ja'a miäjaahaam.

¹⁴ Mägu'ughajpádøjc, nmóødhøchä tøyhajt jaduhñ coo hajxy hamuumdu'joot mniçocy mnibia'häyoyii, møød coo hojioot hajxy mmøødä, møød coo Diosmädia'agy hajxy hoy mwiinjuø'oy, møød coo hajxy mjaty mägapx hane'em.

¹⁵⁻¹⁶ Nébiøch hädaa nocy cham̄ ngujaayän, hamøc hadsaaçh mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy. Nyagjahmiejchp mijts jaduhñ jadähooc. Nmóødhøchä cuhdujt jaduhñ cooçh mijts nyagjahmiédsät. Hix, ja'a Dióshøch jaduhñ tøø xtiuungmo'oy cooçhä miädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä jim̄ maa mijtsän, mäduhñtiä hajxy mga'a judíoshaty. Coo jäya'ayhajxy nämay miäbøgät hamuumdu'joot ja'a Dioshespíritu miäjaahaam, mänit hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm.

¹⁷ Jootcújc-høch jaduhñ nnijwiø'oyii cooçhä nduung tøø yhoyø'oy, ja'a Dióshøch tøø xmió'oyäbä. Ja'a Jesucristøch jaduhñ xpiuhbejp, páadyhøch nduung tøø yhoyø'oy.

¹⁸ Jayóoyyøch cham̄ nmädia'aga'añ nebiatyhøchä Jesucristo xpiuhbejty mänábøchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nyajmäbøquiän, ja'a hajxy ca'a judíospä. Cábøch nmädia'aga'añ nebiatiä wiinghäna'c-hajxy tøø tiuñ. Mädia'agyháamhøchä jaaya'ay nyajmäbøjcy, møød cooçhä hoy-yagjuøñäbä hánajty nyajcähxø'ogy.

¹⁹ Ja'a Dios, ja'a miäjaahaamä hijxtahnd tøø yajcähxø'ogy hoy-yagjuøñä. Ja'a yhEspírituhaamä jäya'ay tøø yajmäbøcy. Wiinduhmyhagájphøchä Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä, coo jaaya'ay hajxy hoy xñäho'túutäm. Jímhøch ndägøoy wädijpä Jerusalén. Jäguémhøch hoy nwädity. Høxtä jímhøch hoy nwädity maa naax xiøhatiän Iliria.

²⁰ Jayóoyyøch jim̄ tøø nwädity majatiä Jesucristo hánajty tøø quia'a mädoyhadyiijän. Jadúhñhøch nnä'ägä wädityhaty. Hix, cábøchä Dios xtiuungmooyy cooçh nwädítät maa wiinghäna'cä Diosmädia'agy hánajty tøø yajwa'xiän.

²¹ Pønjetiä Diosmädia'agy tøø quia'a mädoy, je'eçh tøø nyajwiingapxø'oy. Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay jaaya'aguiøxpä maa Diosmädia'aguiän, ja'a hánajty cahnä miädoybä:

Pønjetiä ca'a mädoobnä coo Dios ja'a yajnähwaatspä tøø quiexy, je'edshajxy jaduhñ mädoyhadaamb.

Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hijty ca'a mädoobnä, jaduhñ hajxy yajmøødmädia'aga'añii coo hajxy ñäxuuchii ja'a Diósäm.

²² Tøøch jim̄ mayhooc nja nøcxa'añ maa mijtsän jim̄ Roma. Pero cábøch hijty xñäbaadøyyä cooçh jim̄ nnøcxät. Hix, ja'a Diosmädiá'agyhøch hijty nyajwa'xyp wiinduhmyhagajpt.

²³ Pero tøøch nwädijpádøñä wiinduhmyhagajpt. Mobädájpnøch jim̄ nnøcxaanä maa mijtsän. Tøø jaduhñ majiomøjt yhjñä cooçh jim̄ tøø nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän.

²⁴ Cooçh mäbøcy hánajty jim̄ nnøcxa'añ España, mänitøch mäbøcy jim̄ ndu'unaxø'owät maa mijtsän. Jootcújc-høch jaduhñ nnijwiø'owøøjät cooçh mijts jaduhñ nguhíxät. Mänitøch njaac tu'uyó'oyät cooçh hánajty jim̄ nnøcxa'añ España. Mänitäts mijts hii xpiuhbédät.

25-26 Pero cab jaduḡḡ choj nábaadø'owa'añ cooḡḡ jim̄ nnøcxät maa miḡsän. Hiḡ, Jerusalénhöch jayøjp̄ nnøcxa'añ. Xädø'øñhöch jim̄ nøcxy nyega'añ. Ja'a häyooädøjc-höch nøcxy nmo'owa'añ, ja'a hajxy mäbøjp̄. Ja'a mäbøjp̄ädøjc-hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia møød jim̄ Acaya, jaaya'ayä xädø'øñ hajxy yajmujc. Hööchä xädø'øñ hajxy xyajmäguexaamb cooḡḡ hänajty jim̄ nnøcxa'añ Jerusalén.

27 Hamdsoojoot hajxy yajmujcy, ca'a yhööchä nnämaayy coo hajxy yajmügät. Hawiinmats jaduḡḡ coo mäbøjp̄ädøjc-hajxy piuhbedøjät, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Jerusalén. Hiḡ, judiøshajp̄ hajxy je'e. Jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jim̄ mäbøjtsoḡḡ Jerusalén mänaabä Diosmädia'agy tiägø'øyän wädijp̄ä ja'a Jesucristocøxpä. Mänitä jäya'ayhajxy høxhaam jiaac mädoyhajty, ja'a hajxy ca'a judiøspä. Miäböjc hajxy je'ebä. Paady jaduḡḡ yhawiinmatsä coo ja'a judiøshajxy piuhbedøjät ja'a jäya'ayhäjxiäm, ja'a hajxy ca'a judiøspä.

28 Hoorä, cooḡḡä xädø'øñ hänajty jim̄ hoy tøø nyecy Jerusalén, mänitøch jim̄ ndu'unaxø'øwät maa miḡsän jim̄ Roma.

29 Y cooḡḡ jim̄ nmédsät maa miḡsän, nägø'ø nädécypiøchä Jesucristo xpuihbeda'añ cooḡḡ miḡsä Diosmädia'agy nyajnähiø'øwät, jaduḡḡ hajxy tu'ugmucy nhjätämät jootcuyc. Nmøødhöchä tøyhajt jaduḡḡ.

30 Mägu'ughajp̄ädøjc, tu'ugmädia'aguüä Jesucristo hajxy nmøødhjtämbä, ja'a hajxy nWiindsønähjtäm. Ja'a Dioshèpiritu hajxy xyajnihöjcäm. Huuc tuḡä mayhajt hajxy maaḡḡ høøhcøxpän. Tsøgä Dios hajxy hamuumdu'joot mänuu'xtäacäm maaḡḡ høøhcøxpän

31 cooḡḡä Dios jim̄ xñäwá'anät Judeanaaxooty maa jäya'ayhajxy ca'a mäbøjp̄än. Jaduhḡä Dios hajxy nmänuu'xtäacämbät cooḡḡä mäbøjp̄ädøjc-hajxy jim̄ jootcuyc xtiøjmó'owät jim̄ Jerusalén cooḡḡ jim̄ nmédsät xädø'øñyejp̄ä.

32 Y coo Dios jaduḡḡ miäná'anät, mänitøch jim̄ nwiimbídät, mänitøch jim̄ jootcuyc nnøcxät maa miḡsän. Jootcüjc-höch jaduḡḡ jim̄ nbó'xät. Hamiñ haxøpy hajxy mänit̄ nnijjootcapxmøcpøjcämät.

33 Xmióoyämä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy. Wéenäts miḡs nägøxiä xpuihbety.

16

1 Jim̄höchä nmägu'ughajp̄ä tu'ug chäna'ay maa cajpt xiøhatiän Cencrea. Febe xiøhaty. Diosmädia'agymiäböjp̄ je'ebä. To'oxiøjc je'eduhḡ. Mäbuhbejp̄ jaduḡḡ maa tsajtøjcän.

2 Coo Febe jim̄ miédsät maa miḡsän, naxy hajxy jootcuyc mdehm̄ miägu'ugpøgät ja'a Jesucristocøxpä. Hawiinmats coo hajxy jaduḡḡ mmägu'ugpøgät pønatiä Diosmädia'agy mäbøjp̄. Mmó'owäbä Febe hajxy jaduḡḡ tijaty yajmaajiajpy. Hiḡ, náxyhöch jaduḡḡ xpuihbety. Nämay hajxy jaduḡḡ tøø piuhbedyü.

3 Nyajpø'ø'xypøchä Prisca møødä Aquila. Tøøch hajxy jaduḡḡ xmiøøduñ ja'a Jesucristocøxpä.

4 Tøøch hajxy jaduḡḡ jim̄ xñäwá'añ mäjahñdium. Päädyhöchä Dioscüjü'uyäp nmo'oy. Jaduhḡä mäbøjp̄ädøjcä Dioscüjü'uyäp hajxy yejp̄ä, ja'a hajxy ca'a judiøspä, wiinduhmyhagajpt.

⁵ Móødhøchä jäya'ay jaduñ nyajpoo'xpä, pønjaty jaduñ hamugøøby Dioswiingudsähgøøbiä maa Prisca tiøjc-hajxiän. Móødhøchä Epeneto nya-jpoo'xpä. Jaanč tehñ yhöyhøch je'eduñ xmiägu'ughaty. Jaaya'ayäts jim mäbøjtsoñ ja'a Jesucristocøxpä maa naax jaduñ xiøhatiän Asia.

⁶ Nyajpoo'xypøchä Mariabä. Jaanč tehñ yhoj jim tiuñ maa mijsän.

⁷ Nyajpoo'xypøchä Andrónico møødä Junias. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Näguipxyhøch hajxy hijty xmiøødtsumyčhäna'ay. Hoy piønä jaduñ ñajuø'oy coo hajxy Dyiosquexiä. Paady hajxy jaduñ quiejxä, coo Diosmädia'agy hajxy jaduñ yajwá'xät. Jayøjp hajxy miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä. Høøch høxhaam njaac mäbøjc.

⁸ Nyajpoo'xypøchä Ampliato. Höyhøch je'e xmiøødnijootpaadyii ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønähjtäm.

⁹ Nyajpoo'xypøchä Urbano. Näguipxy hajxy je'e xmiøødtuunäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpoo'xypøchä Estaquis. Höyhøch je'eduñ xmiägu'ughaty.

¹⁰ Nyajpoo'xypøchä Apeles. Tøø jiaanč tehñ miee'xtucy ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpoo'xypøch pønjaty jaduñ jim tsänaaby maa Aristóbulo tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä.

¹¹ Nyajpoo'xypøchä Herodiön. Høøch nmägunaax je'ebä. Nyajpoo'xypøch pønjaty jaduñ jim tsänaaby maa Narciso tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä.

¹² Nyajpoo'xypøchä Trifena møødä Trifosa. Tuumb hajxy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønähjtämbä. Nyajpoo'xypøchä Pérsida. Jaanč tehñ chójcäp je'e. Hoy jiaanč tehñ tiuumbä maa Jesucristocøxpän.

¹³ Nyajpoo'xypøchä Rufo møødä tiaj. Jaanč tehñ yhojyä Rufo ja'a Jesucristo miädia'agy pianøcxä. Jaduhñhøchä tiaj njuøøyyä nébiøch nhamdsoo tajjän.

¹⁴ Nyajpoo'xypøchä Asíncrito, møødä Flegonte, møødä Hermas, møødä Patrobas, møødä Hermes, møødä mäbøjpädøjc jaac jimbä.

¹⁵ Nyajpoo'xypøchä Filólogo, møødä Julia, møødä Nereo møødä piuhdo'oxy, møødä Olimpäs, møødä Diosmädia'agymiäbøjpähajxy jaac jimbä.

¹⁶ Xi'ig xoñ hajxy mniyajpoo'xøøjät ja'a Jesucristocøxpä. Xyajpoo'xp mijs-spä, ja'a hajxy mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä wiinduhmyhagajpt.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, wiing hajxy yajnähiø'oy; cab hajxy yajnähiø'oy nej mijs tøø mhabøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Cabä jioot hajxy xyajmädsocy coo mijs tu'ugmädia'agy mhídät maa Diosmädia'agyquiøxpän. Jaduhñ hajxy yajnähiø'oy coo wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubögät. Naxy hajxy mdehñ ñigwieendähadóøjät maa jaaya'ayhajxy jaduhñbän. Cab hajxy jim mnøcxø'øwät maa jaaya'ayhajxy jaduhñbän.

¹⁸ Hix, cabä Diosmädia'agy hajxy yajnähiø'oy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy yajnähiø'oy nebiä cu'ughajxy jia mädwawañän. Paady hajxy jaduñ yajnähiø'oy, yajmäjuyaamb hajxy jaduñ; jaduñ hajxy hoy jiatcø'owaañ nebiä jioot hajxy choquiän. Hoy yajxon hajxy jia capxy jia mädia'agy. Pero xjia wi'i yajtägoyyaamb mijs jaduñ.

¹⁹ Hopiønä tøø miädoyhaty coo mijsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä; páadyhøch jootcujc mnijiäwø'oyii ja'a mi-jtscøxpä. Jaduhñ mijs nyajmädsocy coo hajxy mniyajcøpcø'owøøjät, jaduñ hajxy hoy mwädität, jaduñ hajxy haxøøg mga'a jäya'ayhädät.

²⁰ Ja'a Dios hajxy xyaghidaamb jootcujc. Coo hajxy mga'a møjpadá'agät waambatiä hønndaacpä hajxy xjia wi'i yajnähiø'owaañ, jaduñä Dios ja'a

møjcu'ugong quia'a yajmäjäädá'agät. Y cabä møjcu'ugong hajxy nej xtiúunnät. Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt tehngajnä xmió'oy, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä.

²¹ Xyajpoo'xp mijtsä Timoteo. Høøch jaduñ xmiøødtuumb. Jaanä xya-jpoo'xp mijts jaduñ ja'a Lúciobä, møødä Jasón, møødä Sosípater. Haagä høøch nmägunaaxhajxy je'e.

²² Høøch Tercio, høøch hädaa nocy ngujahby. Jaanä høøch mijts nya-jpoo'xpä ja'a Jesucristocøxpä.

²³ Xyajpoo'xp mijtsä Gayo. Yaač jaduñ nhity ja'a Gayo tiøgooty. Yejpiä tiøjc jaduñ coo mäbøjpädøjc-hajxy yaa yhamugó'øwät Dioswiingudsähgøøbiä. Xyajpoo'xp mijtsä Erasto. Jim je'e tiuñ haguyc. Xädø'øñgwieendähajp jim. Møødä hermano Cuarto hajxy xyajpoo'xpä.

²⁴ Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt xmió'oy nägøxiä. Amén.

²⁵ Hoorä, tsøgä Dios hajxy møj jaanč capxpáatäm. Jaaya'ay mi-jts hamuumdu'joot xjiaac yajmäbögäp ja'a Jesucristocøxpä. Jadúñhöch nnä'ägä yajnähixø'yhaty coo Dios ja'a Jesucristo quiejxy. Jaduhñä Jesucristo hajxy hoy xyajnähwáatsäm nägøxiä, møødä judíoshajxy, näguipxy møødä ca'a judíoshajxypä. Tøyhajt jaduñ. Jéquiänä Dios jaduñ wyiinmaayy, pero cab jaduñ choj yajtøjiajty. Paady hajxy nga'a tsoj wiinjuøøyyäm.

²⁶ Pero jim jaduñ myiñ cujaay maa Diosquexyhajxy jecy quiujahyyän. Jim jaduñ cøxiä quiapxtøy. Naamñä hajxy jaduñ tøø nwiinjuøøyyäm. Paadiä Dios jaduñ yhanehmñä coo mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä wiá'xät wiinduhmyhagajpt, jaduñä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbögät, jaduñ hajxy quiudiúumbät. Homiänaajä Dios yhity.

²⁷ Jagooyyä Dios tøø wyiinmay coo hajxy xyajnähwáatsäm, coo hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyäm. Ja'a Jesucristocøxpä Dios møj jaanč quiapx-paadyii cøjxta'axiøø. Amén.

1 Corintios

1-2 Høøch Pablo hädaa nocy cham njahby. Dióshøch xwyiinguejx coohä Jesucristo xquiuguexyhadät. Mijts hädaa nocy cham nyajnäjahby, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Corinto. Dios ja'a Jesucristo jaduñ quejx coo hajxy hoy xñähho'túütäm, pønjaty ja'a Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp wiinduhmyhagajpt. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjätm. Dios hajxy xyajnähdíjjäm coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túütämät. Ja'a hermano Sóstenes, xyajpoo'xp mijts je'ebä.

3 Weenä Dios hoyhajt weenhajt hajxy xmio'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhäjtäm.

4 Homiänájøch ja'a Dios nnäma'ay Dioscujú'uyäp je'eguiøxpä coo Dios mayhajt tiuñ maa mijtsøxpän. Paadiä Dios mayhajt jaduñ tiuñ, coo Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy mmøødhity.

5 Coo hajxy jaduñ mmøødhity, paadiä Dios hajxy tøø xpiuhbety møj may, jaduñ hajxy hoy mgápxät, jaduñ hajxy hoy mwiiñjuó'øwät cøxiä.

6 Coo højts mijts ja'a mädia'agy tøø nyajwiingapxø'oy coo Jesucristo hajxy xñähho'túütäm, paadiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjnä.

7 Coo hajxy jaduñ mmäbøjnä hamuumdu'joot, paadiä Dios mäjaa hajxy xjiaanč tehñ mio'oy coo hajxy mgudiñ waambaty hajxy xyhane'emý. Mjøbhiyxp mhajuøøbiä Jesucristo hajxy jaduñ coo quiädaactägatsa'añ.

8 Dios hajxy xpiuhbedaamb coo miädia'agy hajxy hoy mgudiünät. Paady mijts Dios hänäjty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo ja'a haxøøgjäya'ay hänäjty yajcumädowaannä.

9 Tøyhajt ja'a Dios miädia'agy jaduñ. Cabä Dios mänaa yhøhnda'agy. Jaaya'ay hajxy tøø xyajnähdijy coo yHuung hajxy mmøødhjät tu'ugmädia'agy. Ja'a Jesucristo je'e.

10 Hermanodøjc, ja'a Jesucristo miädiä'agyhøch mijts cham nyajmøødcapx nyajmøødmädiaactägatsaamb coo hajxy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mhidät maa tsajtøjcän. Cab hajxy tii myajtsibó'øwät.

11 Páadyhøch jaduñ nmäna'añ, tøøchä hermanohajxy xyajmädoyhaty coog hajxy mnimiädsibø'oyii. Jim hajxy choon maa Cloé tiøjcän.

12 Wiingátiägä mädia'agy hajxy mbanøcxy. Näje'e hajxy miäna'añ cóogøch høøch nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Näje'e hajxy miänaambä coogä Apolos miädia'agy hajxy pianøcxä. Näje'e hajxy miänaambä coogä Pedro miädia'agy hajxy pianøcxä. Y näje'e hajxy miänáangombä coogä Jesucristo miädia'agy hajxy pianøcxä.

13 Pero cabä Jesucristo miädia'agy hajxy madiu'u xyajnäxixøøyyäm. Hix, jaaya'ay mijts jaduñ xñähho'tuut cruzøxp, ca'a yhøøch mijts nnähho'tuut. Paady hajxy mnäbejty coo Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxä, ca'a jie'eguiøxpä cooch høøch nmädia'agy hajxy xpianøcxä.

14-15 Jagøoyøch ja'a craa Crispo nyajnäbejty maa mijtsän møødä craa Gayo. Cábøchä wiinghäna'c jim nnä'ä yajnäbejty. Cab hajxy jaduñ mmäná'anät cooc xtyijy nyajnäbejty. Páadyhøchä Dios jaduñ nnäma'ay Dioscujú'uyäp.

16 (Jexioo, chamč njahmiejtstääccombä coochä Estéfanaahajxy nyajnäbejpä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Cab ndijy wiinghäna'c njaac yajnäbejty.)

17 Ca'a jäya'ay-yajnäbéjpech Jesucristo xquiejxy. Diosmädia'agy-yajwá'xpöch xquiejxy coo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cooch jaduñ nwädity Diosmädia'agy-yajwá'xpä, howyiinjuóñöch hänäjty ngapxy nmädia'agy. Páadyhöch jaduñ ngapxy nmädia'agy howyiinjuóñä, chójpiöch njoot jaduñ coo hajxy hoy mwiiinjuó'owät ja'a Jesucristocøxpä. Cáböch njoot chocy cooch nmädia'agy hajxy xquiumáayyät je'eguiøxpä cóogöch tyijy jayxón ngapxy nmädia'agy.

18 Nmäbójcäm ja'a mädia'agy hajxy jaduñ coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Pönjaty häda'agaamb möjcu'uhaam, coo hajxy miädoy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, ñäxiicyy hajxy jaduñ je'eguiøxpä cooc tyijy jagooyyä cádieeyhäna'c-hajxy yagho'ogyii cruzcøxp.

19 Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguian:

Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä, cáböchá wyiinmahñdyhajxy nyajtsööbaadaañ, nõmä Dios miänaañ.

20 Hoorä, yajcähxø'piä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaada'añ, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä. Ñäxiicypiä Dios jaduñ.

21 Jaanç tehñ quiuwiinmahñdiä Dios tu'uuqiä. Je'e jaduñ mänaañ coo höjts ja'a miädia'agy nyajwá'xämät coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Pönjaty jaduñ mäbøjp, Dios jaduñ wyiinmahñdyhajyt coo hajxy jaduñ yajnähwa'adsøøjät ja'a piojpä quidiieyhajxy, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia näxi'igy. Ca'a yhöjts nhamdsoo wyiinmahñdyhaam ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy xyajwiinjuóøyyäm. Jaduñä Dios miänaañ.

22 Ja'a judíosahajxy, coogä hoy-yagjuóñäbä hajxy yhíxät, mänitác tyijy hajxy jaduñ miäbøga'añ. Y ja'a griegohajxy, mänitác tyijy hajxy jaduñ miäbøga'añ coogä jäya'ay miädia'agy hajxy miädöwät, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä.

23 Pero höjtshajtäm, jaduñ höjts nmädiácäm coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cabä judíosahajxy jaduñ miäbøcy. Cab hajxy jaduñ miäna'añ cooc tyijy Jesucristo quia'a Dioshuungä. Hix, nõm hajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshuung quia'a ho'oga'añ cruzcøxp. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiøspä, ni je'e hajxy quia'a mäbøjpä. Hoñäxiicnä Diosmädia'agy hajxy miädoy.

24 Pero coo Dios hajxy tøø xwyiimbíiwäm, paady hajxy nmäbójcäm coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, hoy hajxy nja judiøsäm. Coo hajxy jaduñ xñähho'túutäm, jaduñä Dios yajcähxø'cy coo mäjaa miøødä, coo quiuwiinmahñdiä.

25 Coo Dios ja'a yHuung ñähdujcy coo yagho'ogøøjät, paadiä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy Dios quia'a cuwiinmahñdiä, cooc tyijy mäjaa quia'a møødä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, paady hajxy jaduñ miäna'añ. Hoyyä Dios ja'a wyiinmahñdy häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduñä jäya'ay wyiinmahñdyhajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä. Jaanä jaduñduhmbä, hoyyä Dios ja'a mäjaa häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduñä jäya'ay miäjaahajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä.

26 Hermanodøjc, huuc mäadow hajxy, mänaa mijts Dios xwyiimbiiyyän, cab hajxy hänäjty nämay mhøxpøquiä, näje'eyyäm; cab hajxy hänäjty nämay

mmäyøøjä, näjë'eyyäm; cabä møjcuहुdujt hajxy hänäjty nämay mmøødä, näjë'eyyäm.

²⁷⁻²⁸ Nmäbøjcäm ja'a Diosmädia'agy hajxy. Xpiéjxäm jäya'ay hajxy hijty coo hajxy hijty nga'a høxpøquiäm, coo hajxy hijty nga'a mäyøøjä, coo møjcuहुdujt hajxy hijty nga'a møødhajtäm. Xxiøøghajtäm ja'a jäya'ay hajxy hijty jaduhñ. Pero coo Dios hajxy xwyiimbüwäm, jaduhñä Dios ja'a jäya'ay yajtsähdiuundägajch, ja'a hajxy hijty xpiéjxämbä. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo hajxy hänäjty tøyhajt quia'a høxpøquiä, coo hajxy hänäjty tøyhajt quia'a mäyøøjä, coo møjcuहुdujt hajxy hänäjty tøyhajt quia'a møødä.

²⁹ Hiç, cab jaduhñ pøn jim ñiguiumayäänänä Dioswiinduum.

³⁰ Dios hajxy jaduhñ xpiädäacäm tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo quiuwiinmahñdiä coo Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Jaduhñ hajxy xyajñhäwäatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm. Jaduhñ hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum.

³¹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Cab hajxy hamdsoo nnguiumäyyämät. Tsøgä Dios hajxy møj jaançh pädäacäm.”

2

¹ Hermanodøjc, mänäajøch mijts nnähooçhooñän, mänäajøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxøøçhooñän, cab mijts yajxøn nmøødmädiaacy.

² Cooçh hänäjty jim nnøcxa'añ maa mijtsän, tøøçh hänäjty nwiinmahñdyhaty coo Jesucristo hajxy hänäjty nyajmøødmädia'aga'añ, coo hajxy hänäjty je'e tøø xñähho'túutäm cruzcøp. Cábøch wiingmädia'agy hänäjty nmädia'aga'añ.

³ Nnajuøøbiøch hänäjty cooçh hänäjty hoy nga'a capxa'añ ja'a nhamdsoo copc-háamhøch. Høxtä tsähgøøbiøch hänäjty; høxtä tsäyúubiøch hänäjty.

⁴ Hóyhøch hänäjty yajxøn nga'a jagä mädia'agy, xpiuhbéjppøch ja'a Diosh-espíritu hänäjty ja'a miäjaahaam neby hajxy jaduhñ ca'xy mwiinjuø'øwät.

⁵ Hiç, chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Ja'a miäjaahaamä Dios hajxy xyajmäbøcy, ca'a quiuwiinmahñdyhäna'c hajxy jaduhñ xyajmäbøjp.

⁶⁻⁷ Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä hädaa yaabä naaxwiimbä, cábøch hajxy jaduhñ xñänømy cooçh nguwiinmahñdiä. Jadúhnhøch häna'c-hajxy xñänømbä cooçh nga'a cuwiinmahñdiä, ja'a møjcuहुdujtmøødpähajxy ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Mänitä miäjaahajxy piøgäänäxä møødä wyiinmahñdyhajxy coo hädaa yaabä naaxwiimbä hänäjty quiuhdägoyya'añ. Pønjataiä Diosmädia'agy ca'xy cudiumb, ñajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios tøyhajt quiuwiinmahñdiä. Paady hajxy jaduhñ ñajuø'øy cooçh jaduhñ tøø nyajmøødmädia'agy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coo hajxy jim nnøcxäänäm Dioswiinduum. Jequiän ja'a Dios jaduhñ wyiinmaayy. Cahnä naaxwiimbä hänäjty yhawijy tiøø'xta'agy. Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxø'cy. Cahnä hajxy xyajwiinjuøøyyäm høxtä jäda'anäbaadyñä.

⁸ Pero cabä møjcuहुdujtmøødpähajxy jaduhñ wyiinjuø'øwa'añ. Coo hajxy cu wyiinjuøøyy, cabä Jesucristo hajxy cu miøjpahbejty cruzcøp. Piädaac ja'a Dios ja'a yHuung jaduhñ coo yaa wyiingudsähgø'øwøøjät hädaa yaabä naaxwiin.

⁹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ:

Ni pøn quia'a hixyñä, ni quia'a mädoynä,
ni quia'a wiinmayñä nebiatiä Dios hoyhajt weenhajt mio'owa'añ pøn jaduhñ
chojpy.

10 Ja'a hõjtshájtám, tøø Dios hajxy xyajwiinjuøøyyám ja'a yhEspírituhaam nebiaty jaduhñ wyiinmahñdyhajty. Yhøxtaabíá yhEspíritu jaduhñ neby hajxy hoy xyajwiinjuøøyyámát.

11 Cabä wiinghána'c jaduhñ xñajuøøyyát nebiaty hánajty mwiinmay. Ja-gooyyá miích mhamdsoo juøhñdy jaduhñ ñajuø'øwát. Jaaná jaduhñä Diospá, cab jaduhñ pøñ ñajuøøbiá nebiatiä Dios wyiinmay. Jagooyyá Dios yhamdsoo Espiritu jaduhñ ñajuø'øy.

12 Tøø Dios ja'a yhEspiritu hajxy xmióoyyám coo hõjts ja'a miädia'agy jaduhñ nmäbójcäm. Ja'a yaabä juøhñdy, cab jaduhñ miäbaady nebiä Dios ja'a yhEspiritän. Paady hajxy jaduhñ xmióoyyám, jaduhñ hajxy xyajnajajuøøyyám coo hoyhajt weenhajt hajxy xñä'ä móoyyám.

13 Jaduhñä jáya'ay hajxy nhawaandägájtäm coo hajxy jaduhñ xñä'ä móoyyám. Jaduhñ hajxy nhawaanäm nebiatiä DioshEspiritu hajxy xyajwiinjuøøyyám. Jaduhñ hajxy nyajwiinjuøødiägájtäm je'eguiøxpä coo DioshEspiritu hajxy miøødhajpä. Ja'a häna'c-hajxy tyijy cuwiinmahñdypä, cabä wiinmahñdy hajxy ca'xy miøødä coo tijaty mädia'agy hajxy hánajty xya-jmøødmädia'aga'añ. Paadiä wiinmahñdy hajxy ca'xy quia'a møødä coo DioshEspiritu hajxy quia'a møødä. Pero hõjts, cab hõjts nmädiäcäm ja'a nhamdsoo wiinmahñdyhaam.

14 Pønjetiä DioshEspiritu ca'a møød, cab hajxy wyiinjuø'øy nebiatiä DioshEspiritu hajxy jia wi'l' yajmøødmädia'aga'añii. Cábäc tyijy jaduhñ choobaady. Hix, coo DioshEspiritu hánajty mga'a møødä, cab jaduhñ mnä'ägädä wiinjuø'øwát nebiä Dioswiinmahñdy.

15 Pønjetiä DioshEspiritu møød, quiøxy wiinjuøøby hajxy jaduhñ. Pøñä DioshEspiritu ca'a møød, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy miäná'anät cooc tyijy jáya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a yajnáhixø'øy, ja'a jáya'ay ja'a DioshEspiritu hajxy møødpä.

16 Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Cabä Dios wyiinmahñdy pøñ ñajuøøyyä. Cabä Dios pøñ yajnáhixø'øyii." Pero nmøødhájtäm ja'a Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaduhñ.

3

1-2 Hermanodøjc, cooçh jim nhooçhohñ maa mijtsän, cábøch mijts tsipjaty nyajnáhixøøyy. Ja'a ca'a tsipjätýpøch mijts jaduhñ nyajnáhixøøyy. Hix, je'enä hajxy hánajty mhityñä nebiä naamdägø'øybän maa Jesucristocøxpän. Jaduhñ hajxy hánajty mhity nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän. Cahnä hajxy hánajty may mwiinjuø'øyñä maa DioshEspiritucøxpän. Y høxtä jáda'anäbaadyñä, cahnä hajxy jaduhñ may mwiinjuø'øyñä.

3 Je'enä hajxy mniwyiinhecy mniwyiinoyiinä coo hajxy mga'a hity tu'ugmädia'agy. Cab hajxy jaduhñ mniçhocy mnimiee'xyii. Je'enä hajxy jaduhñ mjäya'ayhaty nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän.

4 Näje'e hajxy mmána'añ: "Høøch ja'a Pablo miädia'agy nbanócxäp." Näje'e hajxy mmänaambä: "Høøch ja'a Apolos miädia'agy nbanócxäp." Coo hajxy jaduhñ mga'a hity tu'ugmädia'agy, cäxø'p jaduhñ coo hajxy jaduhñ mjäya'ayhatyñä nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän.

5 Høøch Pablo, cábøch møjcuhdujt nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduhñ quiaa móødäbä. Cab jaduhñ yahixø'øy coo hõjts nmädia'agy hajxy jaduhñ xya-jtsibøøyyät. Jue'e hõjts, Dios hõjts jaduhñ xñä'ä moonsähajp. Dios hõjts

jaduhñ xquiejx coo mijts jaduñ nyajñähixó'owät. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy ja'a Dioscøxpä. Cøjwiinduum højts ja'a Dios ja'a tuung xmiooyy.

6 Høøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajñähixøøchoñ. Mänitä Apolos hajxy jaduñ xjiaac yajñähixøøyy. Pero Dios, je'e mijts jaduñ xyajmäbøjc. Y tehngahnä hajxy xjiaac yajmäbøga'añ. Tehngahnä hajxy xjiaac yajmayø'owa'añ.

7 Høøch Pablo, cábøch møjcuñdujt nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduñ quia'a møødäbä. Jagooyyä Dios møjcuñdujt miøødä. Je'eduhñ tu'ug xyajmäbøgäp. Je'eduhñ tu'ug xyajmayø'owäp.

8 Tu'ugmädiä'agyhøch ja'a Apolos nmøødhity, hoy højts cøjwiingtuung nja møødä. Coo højts hoy ndünät, mänitä Dios møjmayhajt tiünät maa højtscøxpän. Pero coo højts hamuumdu'joot nga'a tünät, mänitä Dios mayhajt hänäjty weeñtiä tiunaambä maa højtscøxpän.

9 Højts ja'a Dios nmøødtuumby. Y coo mijts hoy mjäya'ayhaty, jaduñjä jäya'ay tøyhajt hajxy miøødä coo Dios hajxy hoy xyagiäya'ayhaty. Mijts ja'a Dios ja'a mwiinmahñdy xyajtägäjtsäp neby hajxy jaduñ mhídät nebiatiä jioot chocy.

10-11 Tøøchä Dios xwyiinguexy coo mijts ja'a miädia'agy nyajñähixøøyyät ja'a Jesucristocøxpä. Xmióoyyhøchä wiinmahñdy jaduñ nébiøch mijts jaduñ hoy nyajñähixø'ød. Cabä cuñdujt jaduñ myiñ coo pøn ja'a Dios miädia'agy yajtägäjtsät ja'a Jesucristocøxpä. Ween hajxy jaduñ yajñähixøøbiä nébiøch tøø nyajñähixø'øyän.

12 Pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjp, jaduñ hajxy tiuunghaty nebiä jäya'ayhajxy jaduñ miädoyhädät ja'a Jesucristocøxpä. Näje'e hermanodøjc-hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jiaan'ch tehñ quiumayii. Jiibby hajxy näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jaduñ quia'a cumayii.

13-14 Coo Jesucristo hänäjty yaa quiaädaactägatsa'añ, mänit jaduñ quiahxø'øga'añ pønjaty hänäjty hoy tøø tiuñ. Cøjxta'axiøø ja'a Dios jiahmiedsa'añ neby hajxy hänäjty hoy tøø tiuñäbä. Møjmayhajt ja'a Dios tiunaambä maa häna'c hoy tøø tiuñän. Jaduhñ je'e quiahxø'øgaambä pønjaty hänäjty hoy tøø quia'a tuñ. Cabä Dios mayhajt tiuna'añ maa häna'c hoy tøø quia'a tünäbän.

15 Hawa'adstuum hajxy yaghida'añii, pero hobiä nejpäiä.

16 Jaduhñ hajxy nmäbäatäm hädaa hajxy njoothäjtämbä nebiä Diostøjcän coo Dioshespíritu hajxy nmøødhäjtäm maa hädaa njoodootyhajxiän. Mna-jøøby hajxy jaduñ, túhmäts.

17 Pønjaty haxøøg nä'ägädä jäya'ayhajp, hoyyä Dioshespíritu hajxy jia møødä jioodooty, päda'agäänäp hajxy hajøøxc. Hiñ, coo ja'a Dioshespíritu hajxy mmøødä ja'a mjoodooty, päadiäts mjoot hajxy wa'ads myaghidät. Hiñ, cabä Dioshespíritu hoñä'ä maajä yhida'añ majaty hänäjty quia'a wa'adsä.

18-19 Näje'eg tyjy mijts madiu'u mnajuø'øy neby hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy myiñ. Cab hajxy hamdsoo mniguiumayøød coo hajxy mjaty coo hajxy mnajuø'øy. Nømä Dios miäna'añ cooc hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy quia'a tsoobaady. Hahixøøby jaduñ coo mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mnajtshixøøñät, coo hajxy jaduñ mñibiäda'agøøjät nebiä ca'a wiinjuøøbiän. Jaduhñ ja'a Dioswiinmahñdy hajxy hoy mwiinjuø'owät nebiä tiøyyän. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguian: "Dios yacumädowaamb ja'a häna'c jaan'ch tehñ jiajpä mäwiinhøøn."

20 Jaduhñ jim myiim̄bā cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Ñajuøøbiä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaady, ja'a hajxy tyijpiä cuwiinmahñdy.”

21-22 Näje'e jäya'ayhajxy ñiguiumayii je'eguiøxpä coo jäya'ay miädia'agy haxypianøcxä ja'a tyijy tøyhajtmøødpä. Cab hajxy jaduhñ mbahixät. Mijtsøxpä Dios cøxiä yhädiuun̄ tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Møød højts ja'a Dios jaduhñ xyhädiuumbä ja'a mijtsøxpä, højts yajñähixøøbiädøjc, møød høøch, møødä Apolos, møødä Pedro. Paadiä Dios jugyhajt hajxy xmiøoyäm neby hajxy jaduhñ hoy nyajtuun̄gpäatämät. Hoy hajxy cu nja hócäm, hoy hajxy nyajtuun̄gpäadänäm tijaty jäda'ahaty jäjtäp tüun̄äp, chaads tijaty jädaän̄äp tunään̄äp, je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm.

23 Hiç, coo Jesucristo hajxy mWiindsøn̄haty, paadiä miädia'agy hajxy mya-tuun̄ä. Y jaduhñä Jesucristobä, yajtuun̄äbä Tieedy miädia'agy je'ebä.

4

1 Cab højts møjcuhdajt jaduhñ nmøødä, ni høøch ni Apolos; xñä'ä moonsähajp højts ja'a Jesucristo jaduhñ. Dios højts jaduhñ tøø xwyiinguexy coo højts ja'a Diosmädia'agy ca'xy ngapxtøwät, mädyiijaty ja'a jäya'ayhajxy hijty jegyhajty quia'a wiinjuøby.

2 Mäduhñtiä jäya'ay mioonsähadyii, tsipcøxp hajxy quiudiünät neby hajxy yhane'emyii. Paady højts jaduhñ ngudiunaambä neby højts ja'a Dios tøø xwyiinguexy.

3-4 Pero høøch, cábøch jaduhñ tii nmøjpäda'agy cooçh pøn waambaty xñänömät pø høyhøch nyajñähixø'øy, pø caj. Høyhøch cu nja mäna'an cooçh hoy nyajñähixø'øy, cab jaduhñ choobaada'añ. Tu'uquiiä Jesucristo jaduhñ ñajuø'øy pø høyhøch njaançh yajñähixø'øy. Y høøch, cooçh hamdsoo nniñänømøøjat pø høyhøch nyajñähixø'øy, pø caj, cábøch nmädia'agy jaduhñ choobäädät. Cábøch nnajuø'øy pø høyhøch tøø nyajñähixø'øy, pø caj. Pero, cab jaduhñ ñeipiä pø nnajuøøbiøch, pø cábøch nnajuø'øy. Ja'a Jesucristo tu'uquiiä nägapxaamb pø høyhøch tøø nyajñähixø'øy, pø caj.

5 Caj pøn nä'ä nägoobä mnä'ä nänómät coo tøø quiädieey pø cabä tøyhajt hñanjty mnä'ä møødä. Coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, mänit hñanjty jaduhñ yajcähxø'øga'añ neby hajxy nwiinmahñdyhajtäm, nebiaty hajxy hñanjty hamee'ch tøø njäya'ayhajtäm. Mänitä Dios hajxy xquiumayäänäm coo hajxy hñanjty hoy tøø ngudiüun̄äm.

6 Páadyhøch cham̄ tøø nmädia'agy ja'a høøchcøxpä møødä Apoloscøxpä neby højts nyajñähixø'øy, cábøch njoot jaduhñ chocy coo hajxy jaduhñ nnänómät coo tu'jäya'ay jiaty, coo tu'jäya'ay quia'a jaty. Pønjatiiä Diosmädia'agy yajñähixøøby, je'eçh jaduhñ nnänøømby coo hajxy jaduhñ mga'a nänómät.

7 Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mniguiumayøøjat. Hiç, Dios mäjaa hajxy jaduhñ xmiøoby neby hajxy jaduhñ hoy mmädünät. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmänä'anät coo hajxy hamdsoohaamby mbaady. Caj mijts pøn xñänømy cooc tyijy mijts mjaançh tehñ miøj mjaançh tehñ jiaançh.

8 Nøñ mijtsäda'a hamdsoo nniñänømyii cooc tyijy Jesucristo mmäbatnä nej yhojiäya'ayhatiän, y cooc tyijy ja'a Diosmäjaa hajxy mjaançh tehñ miøødä. Jaduhñ mäwiin mijts mnibiädäcänä nebiä jäya'ayhajxy hanehmbän, cooc tyijy mijts cuhdajt mmaas møødä que højts. Pero

mgapxtägooby hajxy jaduhñ. Hoy hijty jaduhñ coo hajxy cu mhanehm̄y. Näguipxy hajxy jaduhñ cu nhanéh̄m̄äm.

⁹ Pero hõjts Diosquexypä, jaduhñ mäwínhõch ndijy hõjts Dios xpiädaacy nebiä cuhdujtm̄õd ca'a hidaambän. Jaduhñ mäwiin hõjts xpiädaacpä nebiä cädieehyänä'c yagho'oga'añiijän. Hijxwiinduum hõjts jaduhñ njaanč tehñ chaachpöcy. Ja'a Diosmoonsähajxy tsajpootypä, je'e hõjts jaduhñ xyhijxp, mõdä jäya'ayhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹⁰ Nõmä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy hõjts tii nga'a jaty nga'a najuõ'oy. Paady hõjts jaduhñ xñänõmy coo hõjts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Pero mijts, mjaanč tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduhñ cooc tyijy mijts ja'a Dios xjiaanč tehñ yajwiinjuõ'oy ja'a Jesucristocõxpä. Jaduhñ hõjts jäya'ayhajxy xñänõmbä cooc tyijy hõjts Diosmäjaa nga'a mõdä. Pero mijts, mjaanč tehñ miõd ja'a Diosmäjaa tyijy. Mijts ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä wiingudsähgõöby. Pero hõjts jäya'ay xjiaanč tehñ piejxp xjiaanč tehñ tiehmb cooc tyijy hõjts tii nga'a jaty nga'a najuõ'oy.

¹¹ Jaguiay jayhu'ugy hõjts naxy nhity homiänaaxõöjä. Hagõõdsõ'oy hõjts nwit nducxy naxy nmäwädity. Xjiaanč tehñ chaachtiumb hõjts jäya'ayhajxy yaa homiänaaxõöjä. Cab hõjts tsänaadiaact maa tõõ nmõõdhaty ni mänaa.

¹² Hamdsoo cõ'õhaam hamdsoo tecyhaam hõjts nduñ nxajy. Jaduhñ hõjts nnägaayyõc nbaady. Cooc hõjts jäya'ay naxy xñänõmy haxõõgaty, cab hõjts ndsippäda'agy nma'adpäda'agy. Yajxón hõjts nhadsoy. Cooc hõjts jäya'ay naxy xyajtsaachpöcy, nmee'xtujpy hõjts jaduhñ. Cab hõjts waamb jaduhñ nnä'ägädä mäna'añ.

¹³ Cooc hõjts jäya'ay naxy xñähwaambety nä'ä nägoobä, mee'xxieemy hõjts jaduhñ njaanč tehñ yhadsoy. Hõxtä jäda'anäbaadyñä hõjts jäya'ay xyhixy nebiä hujts nebiä haayän.

¹⁴ Hermanodõc, jadúhnhõch mijts njuõõñä nebiä hamdsoo huungän. Páadyhõch mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy. Cabõch mijts jaduhñ nya-tsähdiuna'añ.

¹⁵ Hoy mijts häna'c xjia yajnähixõ'oy nämay ja'a Jesucristocõxpä, hõõch mijts jaduhñ tu'uquiä xtieedyhajp ja'a Jesucristocõxpä, je'eguiõxpä cooch mijts jayõbajt nyajnähixõõyy cooc Jesucristo hajxy tõõ xñähho'túutäm, y coo jadähooc jiuypjõjtägajch.

¹⁶ Jadúhnhõch mijts nja nämä'ay cooch hajxy jaduhñ xpiahixät.

¹⁷ Y ja'a Timoteo, jadúhnhõch je'e ndsocy nébiõch nhamdsoo huungän ja'a Jesucristocõxpä. Pedyii jaduhñ jiaanč tehñ quiudiun̄ ja'a Diosmädia'agy. Páadyhõch jim̄ tõõ nguexy maa mijtsän nébiõch mijts jaduhñ xjiahmiejst-ägät coochä Jesucristo nbanõcxy. Wiinduhmyhagäpñthõchä Jesucristo miädia'agy nyajwiingapxõõyyä maa tsajtõcän.

¹⁸⁻¹⁹ Hõõch, mobädäjpõch jim̄ nnõcxaambä maa mijtsän cooc Dios jaduhñ miäna'anät. Cabä jäya'ayhajxy näje'e miäböcy cooc tyijy jaduhñ jim̄ nga'a nõcxa'añ, je'eguiõxpä cooc tyijy njaanč tehñ chähgõ'oy. Paady hajxy jiaanč tehñ ñiguiumayii. Howiaambaty hajxy jiaanč tehñ miäna'añ. Pero cooch jim̄ jaduhñ njaanč nõcät maa mijtsän, mänitõch jaduhñ jim̄ nhixa'añ põ jaanč tõyhajt ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanč mõdä, ja'a hajxy jaduhñ niguiumáayyabä. Paady hajxy ñiguiumayii cooc tyijy ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanč tehñ miõdä.

²⁰ Je'e jaduñ jaanč tehñ choobaatp coo Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Cab jaduñ choobaady coo hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä xi'ig mnä'ä mädiä'agät.

²¹ Nöcxáamböch jim maa mijtsän. Coo mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'owät, mänitöch hajxy hoy yajxón nmøødmädiä'agät. Pero pø cabä mhaxøøgcuhdujt hajxy nñajtsnixø'owa'añ, nmøødhöch cuhdujt jaduñ coo hajxy nyajcumädöwät.

5

¹ Tøöch nmädoyhaty coo tu'jäya'ay haxøøg jiaanč tehñ jiatcø'oy maa mi-tsän, hoyyä Diosmädia'agy hajxy mja mäböcy. Yhamdsoo huudájjac jaduñ miøødtsänaaby. Ni pøn jaduñ quia'a jatcø'oy, ni ja'a cajpä jiuðioshajxy.

² Hahixøøby jaduñ coo yø'öya'ay hajxy mga'a mägu'ughájñät. Cu mhoyj hajxy jaduñ. Jaduñ hajxy cu mjootmayhajty. Pero cab hajxiäda'a waamb tøø mnä'ägädä näma'ay. Höchähdiuunnä jaduñ coo hajxy mga'a hojy. Cab jaduñ yhojy coo hajxy mniguuumayii.

³⁻⁴ Hóyhöch jim nga'a jagä hity maa mijtsän, nmøødhöch cuhdujt jaduñ coöch mijts nhané'emät ja'a Jesucristocøxpä coo jaaya'ay hajxy mga'a mägu'ughájñät, ja'a yhamdsoo huudáj jaduñ miøødtsänaabiä. Mänit hajxy myajpädsömät coo hajxy hñajty mhamugø'oy. Diøshöch ja'a cuhdujt jaduñ xmiooyy coöch mijts jaduñ nhané'emät.

⁵ Cab hajxy jim myajméjtsnät maa tsajtöjcän. Ween jaduñ chaächtiunüi ja'a möjcu'ugöngäm. Wehñdä jaduñ yhuuc tehñ wyiinmahñmédäts coo haxøøg jiatcø'oy. Mänit jaduñ ñähwá'adsät ja'a piojpä quiädieey. Mänit jaduñ jim ñöcxpä tsajpootyp coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a nWindsønähjätmbä.

⁶ Cab jaduñ yhojy coo hajxy myajcumáyät. Huuc mädoow hajxy, coo jäya'ay tsajcaagy hajxy yajcojy, mänitä chooy hajxy piädaacä harinajooty. Mänit hajxy yajmätijwäditø'oy. Mänitä harina chooy yajtägø'oyii.

⁷ Paadiä craa hajxy mga'a yajméjtsnät maa tsajtöjcän coo mijts jaduñ mnä'ä pahíxpät ja'a haxøøgpä. Jaduñ mijts jaduñ mga'a padu'udägöobiät. Hix, tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Jaduñ nbojhjätäm ngädieeyhjätäm hajxy xyajñähwätsäm.

⁸ Jaduñds je'e, tsögä haxøøgpä hajxy najtsnixø'öyyäm. Tsögä tøyhajtpä hajxy hamuumdu'joot hoy yajtu'uyóhyäm.

⁹ Tøöch mijts ja'a nocy tu'ug nyajñäjaayø'oy coo hajxy mga'a mägu'ughädät ja'a jäya'ayhajxy haxøøgwädijpä.

¹⁰⁻¹³ Je'eč jaduñ nnänøømby pønnda'a tyijy tuumb hermano. Cab hajxy jaduñ mmägu'ughädät ja'a hajxy wiingto'oxiøjc pawädijpä, møød hajxy jäya'ajie'e hadsojpä, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, møød hajxy jäya'añähwaambejpä, møød hajxy jaduñ múucäp wädijpä, møødä jäya'ayhajxy mee'tspä. Ni jäya'ay jaduñbä hajxy mga'a møødcáyät, pøn tyijy jaduñ tuumb hermano. Tsipcøxp hajxy jaduñ jim mhøxquejxpädsömät maa tsajtöjcän, pønjaty jaduñ haxøøgwädijpä. Pero cab højts cuhdujt nmøødhjätäm maa jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy ca'a tuumbä hermano, hoy hajxy jaduñ jia wädijpä haxøøg. Dios jaduñ najuøøby nebiä tsaathpä hajxy mio'owa'añii. Homiajatiä jäya'ay hajxy nbáatäm ja'a hajxy haxøøgwädijpä, møød ja'a jäya'ajie'e hajxy hadsojpä, møød ja'a mee'tspähajxy, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä.

6

¹ Hermanodøjc, coo mijts hānajtj mniñāxø'øwø'øwa'añii, jim hajxy mnócxāt maa Dios quiu'ugān; cab hajxy jim mnócxāt maa cuduunghajxiān, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mǎbøjpǎ. Jaduhnǎ hermanohajxy nǎje'e jiatcø'øy.

² Tøgǎ cab hajxy mnajuø'øyǎ coo højts jāya'ayhajxy nǎgøxiǎ nyajtøyhajtyegānām ja'a hādaa yaabǎ naaxwiimbǎ, coo Jesucristo quiādaactǎgǎtsǎt. Paady hajxy hānajtj jaduhnǎ ndunānām coo Dios hajxy xquiu'ughǎjtām. Hoorǎ, pø myajtøyhajtyegaamby hajxy hānajtj jaduhnǎ, tii hajxy coo mga'a jajpǎ yajtøyhajtyec mǎdyiibǎ ca'a tsipjaty.

³ Tøgǎ cab hajxy mnajuø'øyǎ coo Diosmoonsǎbaady hajxy nyajtøyhajtyegānāmbǎ, ja'a hajxy jim hijpǎ Dioswiinduum. Jaduhnǎds je'e, hoy hajxy jaduhnǎ nyajtøyhajtyejcāmǎt mǎdyiiijaty hādaa yaabǎ naaxwiimbǎ.

⁴ Pø jii hajxy tijaty myajtsibø'øy ja'a hādaa yaabǎ naaxwiimbǎ, tii hajxy jim coo nøxcy myajtødiägø'øy maa hajxy ca'a mǎbøjpǎn.

⁵ Høchǎhdiuunnǎ hajxy jaduhnǎ mjatcø'øy. Jii jajpǎhāna'cǎdt'aduhnǎ maa mi-tjsǎn tu'ug metsc. Je'eduhnǎ xyajtødiägø'øyyǎp ja'a mdsiphajxy, hermanodøjc.

⁶ Cab jaduhnǎ yhojyǎ coo hajxy hamiñ haxøpy mniñāxø'øwø'øwø'øjǎt maa cuduunghān, ja'a Diosmädia'agy ca'a mǎbøjpǎ.

⁷ Coo hajxy hānajtj tijaty myajtsibø'øy, myajcǎhxø'py hajxy hānajtj jaduhnǎ coo Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cudiuñ. Mās hoy hit jaduhnǎ coo pøn xmiägǎdiéeyǎt, coo pøn xmiäméedsǎt, cab hajxy mnāxø'øwø'øwǎt.

⁸ Pero cab jaduhnǎ yhojyǎ coo hajxy mnimiägǎdieeyø'øjǎt, coo hajxy mnimiäméedsø'øjǎt, haagǎ hermanodøjc.

⁹ Tøgǎ cab hajxy mnajuø'øyǎ coo haxøghāna'c-hajxy jim quia'a tǎgø'øwa'añ maa Dioswiinduumān. Tøyhajt jaduhnǎ. Jue'eth jaduhnǎ nnānøømby ja'a haxøggjāya'ayhajxy, ja'a hajxy nimiøødtsānāyāyǎbǎ jabiøcy, møød hajxy quepychech naaxpoch wiingudsǎhgøøbiǎ, møød hajxy wiingjāya'ay tio'oxiøjc møødtsānaabiǎ, møødǎ jāya'ay miāya'adiøjc møødtsānaabiǎ,

¹⁰ møødǎ mee'tspǎhajxy, møød hajxy jāya'ajie'e hadsojppǎ, møød hajxy múucǎp wǎdijpǎ, møød hajxy wi'i quiapxpǎ, møød hajxy mee'tspǎ høhnda'agyhaam. Pønajatj jaduhnǎ jatcøøby, cab hajxy jim tiägø'øwa'añ maa Dioswiinduumān.

¹¹ Jaduhnǎ hajxy hijty nǎje'e mbajatcøøbiǎ. Pero tøø Dios ja'a mbojppǎ mgǎdieeyhajxy xyajnǎhwa'ačh ja'a yhEspirituhaam maa Jesucristocøxpǎn, ja'a hajxy nWiindsønǎhǎjtāmbǎ. Jaduhnǎ Dios hajxy tøø xpiādǎacām coo hajxy hoy nwǎdijtāmǎt, coo hajxy hoy njāya'ayhǎjtāmǎt nebiǎ jioot jaduhnǎ chocy.

¹² Jaduhnǎ jāya'ayhajxy nǎje'e miāna'añ coogǎ cuhdujt jaduhnǎ myiñ cooc hajxy hotyjijati nduūnāmǎt nnǎjxāmǎt. Tøyhajt jaduhnǎ. Pero cab jaduhnǎ xyhahixø'øyyāmǎt coo hajxy cøxiǎ wiinǎ nduūnāmǎt nnǎjxāmǎt. Y cab hajxy ndehm yaghanǎjxāmǎt nebiǎ nwiinmahñdy hajxy hoy nhøxhǎjxāmǎt.

¹³ Paadiǎ Dios jøø'xytiøjc caadiøjc hajxy xmióoyyām coo hajxy jaduhnǎ ngǎayyāmǎt coo hajxy jaduhnǎ nhúucāmǎt. Pero nǎ'a mǎdøyyǎ hajxy ngǎayyāmǎt nhúucāmǎt, cab hajxy ngaayyhanǎjxāmǎt. Pero cab jaduhnǎ ñeipiǎ pø cǎayyām pø ca'a ngǎayyām; hiǎ, ñǎ'ägǎdǎ yajcuhdǎgøyyaambiǎ Dios je'e. Paadiǎ Dios hajxy xpiādǎacām coo miādia'agy hajxy ngudiūnāmǎt. Pero cabǎ jioot jaduhnǎ chocy coo hajxy haxøg nwǎdijtāmǎt.

¹⁴ Nebiǎ Dios ja'a yHuung yagjujyipiøjquiān, jaanǎ jaduhnǎ højts xyagjujyipiøgānāmbǎ ja'a miājaahaam.

15 Huuc mäadow hajxy, coo Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm, paady jaduhñ quia'a nä'ägädä hoyyá coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät.

16 Jaduhñä Diosmädia'agy miána'añ, coo jáya'ayhajxy ñimiøødma'awóøjät, jaduhñä Dios yhixy nebiä tu'ugpä jáya'ayän. Jaduhñds je'e, coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät, jaduhñä Dios hajxy xyhíjxäm nebiä tu'ugpä jáya'ayän.

17 Pero coo Jesucristo miädia'agy hajxy nbanócxämät, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ nmøødhíjtämät.

18 Cabä cuhhiñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät; haxøøg jaduhñ. Hoy hajxy nej cu mja jatcø'øw, cabä mni'x cabä mgopc nej jiaty jádät. Pero coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät, mnä'ägädä mägädiehbiä mhamdsoo ni'x ja'a mhamdsoo copc hajxy jaduhñ.

19 Nej, cab hajxy mnajuø'øyä coo Dioshespíritu jiiby yhity mjuøhñdiotyhajxiä. Dios hajxy jaduhñ xmiooyy. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyhuunghajp, paadiä miädia'agy hajxy myajtúunät; cabä mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtúnät.

20 Paady hajxy xyhuunghaty coo yHuung hajxy xñähho'tuuty. Paady hajxy hoy mwädítät, jaduhñ hajxy myajcähxó'øgät coo Dios miøjjä jiaančhä.

7

1 Hoorä, tsøg hajxy mädiáacäm waambátyhøch mijts xmiäyajtøoyy nocyhaam. Hoy hit jaduhñ coo ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc quia'a møødtsáná'awät.

2 Pero coo hajxy hánajty mga'a mee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduhñ coo to'oxiøjc hajxy mnä'ägädä pøgät, y weená to'oxiøjc ja'a ñihyhap miøødhájpat.

3-4 Ja'a pøcyjiäya'ayhajxy, hamiñ haxøpy hajxy ñimiøødma'awóøjät. Cabä cuhdujt hajxy mmøødá maa mhamdsoo ni'xhajxiän. Hix, pø xmiøødma'awaambä mjamiøød jaduhñ, naxy mdehñ miøødmá'awät, cab jaduhñ mnimiøjjø'øgøøjät.

5 Jaduhñ hajxy mnä'ägädä cuhdujthádät coo møjcu'ugong hajxy xñä'ä yajtu'udägóyyät. Coo hajxy jaduhñ nämetsc mmáná'anät coo Dios hajxy mba'yá'axät, mänit jaduhñ yhooyä coo hajxy mga'a nimiøødma'awóøjät hamiñ haxøpy. Hoorä, coo Dios hajxy hánajty tøø mba'ya'axy, mänit hajxy mnimiøødmáawägombät. Mänitä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a yajtu'udägóyyät.

6 Cábøch jaduhñ nmána'añ coo hajxy mädsibø'øbä mbøgät. Nnä'ä móobiøchä cuhdujt jaduhñ.

7 Maas hoy hit jaduhñ coo hajxy jaduhñ mnä'ägädä hídät nidiuhñ nébiøch høøch jaduhñ nhitiän. Pero cøjhaminø'øy ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm. Näje'e hajxy tøø xpiädáacäm coo hajxy nidiuhñ nhíjtämät, näje'e caj.

8 Jaduhñds je'e, pøñ jaduhñ nidiuhñhajpnä, jaduhñ ñä'ägädä mähmø'øwät nidiuhñ nébiøch høøch nhitiän. Y jaaná jaduhñduhmbä, ja'a yaamgtø'oxyhajxy, cab hajxy piøjtägätsät.

9 Pero pø cab hajxy mmee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduhñ coo hajxy mbøgät, coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy xñä'ä yajcuhhínät.

10 Pero pønajty jaduhñ tøø piøjnä, chamñ hajxy nmägapxy nhane'emy. Ca'a yhøøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; Diosmädia'agy hädaa. Cab jaduhñ yhooyä coo to'oxiøjc ja'a ñihyhap piuhwá'adsät.

11 Pero coods jaduñ piuhwá'adsät, cabä wiingya'adiöjc wyiingpógät. Maas hoy coo ñihyhap ñä'ägädä nämejtstägätsät. Y ja'a ya'adiöjc, jaanä jaduñ je'ebä, cabä tio'oxiöjc yhöxmádsät.

12 Chámhóch njaac mädiá'aga'añ. Ja'a nhamdsoo mädiá'agyhöch hädaa; cab jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädiá'aguiän. Pø jii ya'adiöjc tu'ug mäbøjpä, pø cabä tio'oxiöjc miäböcy, cabä tio'oxiöjc yhöxmádsät pø jaac møødtsäna'awáañäp ja'a tio'oxiöjcäm.

13 Jaanä jaduñduhmbä, pø jii tio'oxiöjc mäbøjpä, pø cabä ñihyhap miäböcy, cabä ñihyhap ñähgué'egät pø jaac møødtsäna'awáañäp ja'a ñihyhápäm.

14 Coö ya'adiöjc ja'a Diosmädiá'agy hänäjty quia'a mäböcy, yaghoyóöyyäp je'e ja'a tio'oxiöjcäm je'eguiöxpä coö tio'oxiöjc miäböcy. Jaanä jaduñduhmbä, coö tio'oxiöjc ja'a Diosmädiá'agy hänäjty quia'a mäböcy, yaghoyóöyyäp je'ebä ja'a ñihyhápäm je'eguiöxpä coö ñihyhap miäböcy. Coö hajxy jaduñ yhodiuumä, paadiä yhuunghajxy jaduñ yhodiuumäbä. Pø cabä tiaj tieedy häxöpy nidu'jäya'adiä quia'a mäböcy, cab hajxy häxöpy yhodiuumäbä.

15 Pøn jaduñ mäbøjp, coö jiamioød ja'a ca'a mäbøjpä hadsip miäná'anät coö hajxy ñiyhöxmadsoøjät, ween hajxy jaduñ ñiyhöxmaçhii. Jaduñ jiajcombät nebiä tøø quia'a pøquiäbä. Hiç, chojpiä Dios jioot jaduñ coö hajxy hoy nhjätämät.

16 Pøn jaduñ mäbøjp, cab jaduñ yajnajuø'öy pø yajmäbögaambytiä ja'a jiamioød ja'a ca'a mäbøjpä.

17 Cøjhaminø'öy ja'a Dios hajxy tøø xpiädäacäm. Jaduñ hajxy jootcujc njaac hjätämät neby hajxy hänäjty nhjätäm mänaa Dios hajxy xyajnáhdijjäm coö hajxy nmädúñämät. Hädaa mädiá'agyhöch homiaajä nyajnáhixøøby majatiä hermanodöjc-hajxy yhamugø'öyän Dioswiingudsähgøöbiä.

18 Höjts judíos, coö Jesucristo miädiá'agy hajxy nbanøcxäm, cab hajxy ndsähdüñämät, hoy hajxy nja judíoshjätäm. Y ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiospä, ja'a Jesucristo miädiá'agy hajxy panøcxpä, ni je'ehajxy quia'a tsähdüñät, hoy hajxy quia'a ja judioshaty.

19 Cab jaduñ ñejpiä pø mjudioshájp, pø caj. Je'e nä'ägädä tsoobaatp coö Dios miädiá'agy mgudiüñät.

20 Jaduñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänäjty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnáhdijjiän coö miädiá'agy hajxy mmäböjcät.

21 Näje'e mijts jäya'ay xjie'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän, hoyyá Diosmädiá'agy hajxy mja panøcxy. Cab hajxy jaduñ mmøjpädä'agät. Pero pø cabä mwiindsøn hajxy xyajtunaannä, ween hajxy xyhöxmajtsnä.

22 Tøø mijts ja'a Dios xyajnáhdijy coö miädiá'agy hajxy mmäböjcät, hoyyá jäya'ay hajxy hänäjty xjia je'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Hiç, tøø Jesucristo hajxy xyajnáhwäatsäm ja'a nbojphjätäm ja'a ngädieyhjätäm. Hoorä, pønjaty hänäjty ca'a je'ehjätäp jaduñ nebiä waj nebiä cuaayän mänaa hajxy yajnähdiijjiän ja'a Diósäm coö miädiá'agy hajxy miäböjcät, moonsä hajxy je'e tiünäp ja'a Jesucristocøxpä.

23 Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä Dios miädiá'agy hajxy nmäböjcänä. Cabä jäya'ay miädiá'agy hajxy nmäböjcänät.

24 Jaduñds je'e, hermanodöjc, jaduñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänäjty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnáhdijjiän coö miädiá'agy hajxy mmäböjcät. Jaduñä Dios hajxy hoy nmädüñät.

25 Myajtøøw hajxy jaduñ pø hahixøøby jaduñ coö cäxyiihäna'c-hajxy piögät. Höøch nhamdsoo mädiá'agy hädaa; cab jaduñ jim myiñ cujaay

maa Diosmädia'aguiän. Pero hahixøby jaduhñ cooçh mijts nmädia'agy xmiäbøjcät; hiñ, Dióshøch jaduhñ tøø xyajñähdijy cooçh nmädúnät.

²⁶ Pues høøch jaduhñ mänaamb coo jaduhñ yhahixø'oy coo hajxy mga'a pøgät, je'eguixpä coo tsø'ty häyohn wiädijnä jäda'ahaty.

²⁷ Pø jii mdo'oxiøjc, caj mhøxmädsät. Y pø cabä to'oxiøjc mmøødä, ca'a mhøxta'ay.

²⁸ Cab jaduhñ yhaxøøgä coo mbøgät; y coo cäxyiihäna'c jaduhñ piøgät, ni jaduhñ quia'a haxøøgä. Pero coo hajxy jaduhñ piøgät, maas hamäjaa jiugyhajt hajxy miänaxa'añ. Páadyhøch jaduhñ nja mäna'añ coo hajxy quia'a pøgät.

²⁹ Hermanodøjc, jue'ech jaduhñ nja mäna'ana'añ, ja ween quia'a habaady coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy yaa jeycy njaac tunäänäm. Jaduhñds je'e, pønjaty to'oxiøjmøød, jaduhñ hajxy xyiicta'ag miädiaactä'agät nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Cabä yhuung tio'oxy hajxy ñädaj ñämäañät.

³⁰ Pønjaty jaduhñ jootmayhajp, ween hajxy jaduhñ quia'a jootmayhajnä. Pønjaty jaduhñ xooñdaacp, ween hajxy jaduhñ quia'a xooñdaacnä. Y ja'a ha-juubiädøjc-hajxy, ween hajxy jaduhñ yhity nebiä toogy hajxy ca'a møødpän.

³¹ Pønjaty jaduhñ yaa tsänaaby häyoob hädaa yaabä naaxwiin, ween hajxy jaduhñ yhity neby hajxy tii ca'a møødpän. Hiñ, hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy chamñ nhíxäm, cøxaamb hädaaduhñ quiuhdägoyya'añ.

³² Jaduhñhøch njoot chocy coo hajxy tii mga'a nädaj mga'a nämáyät. Ja'a ya'adiøjc nidiuhmhajpä, caj tii ñädajy ñämaj. Jagoo tiajy miay nebiä Dios hoy miädúnät.

³³ Pero ja'a craa to'oxiøjmøødpä, je'e tiajpy miaaby nebiä yhuung nebiä tio'oxy hoy miøødhíät.

³⁴ Y cabä Dios hoy miäduna'añ. Jaaná jaduhñä cäxyiihäna'c-hajxypä, cab hajxy tii tiajy miay. Jagoo hajxy tiajy miay nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Pero ja'a to'oxiøjc ja'a ya'adiøjmøødpä, nebiä ñihyhap hoy miøødhíät, je'eyyä ñä'a tajpy ñä'a maaby.

³⁵ Páadyhøch jaduhñ nmäna'añ, mijts jaduhñ nja puhbedaan. Caj mijts jaduhñ nhane'ema'añ. Pero chøjpiøch njoot jaduhñ coo hajxy hoy yajxón mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät.

³⁶ Pø jii mhuinghajxy tøø quiäxyiiø'oy, ween hajxy piøcy, pø chojpy mjoothajxy jaduhñ. Cab jaduhñ yhaxøøgä coo hajxy jaduhñ piøgät.

³⁷ Pero pø cabä mjoothajxy chocy coo hajxy piøgät, ween hajxy jaduhñ quia'a pøcy. Hiñ, cabä cuhdujt pøn miøødä coo miich xyhané'emät maa mhuingcøxpän.

³⁸ Hoy jaduhñ coo mhuing myajpøgät. Jaaná hoy jaduhñbä coo mga'a yajpøgät; cab jaduhñ ñejpiä.

³⁹ Ja'a to'oxiøjc ya'adiøjmøødpä, cabä cuhdujt miøødä coo wiingpä miøødsaná'awät. Pero coo ñihyhap yhó'ogät, mänit mäbøcy wyiingpøgät pøn jaduhñ chojpy. Pero tsipcøxpä hermano wyiingpøgät.

⁴⁰ Pero maas jootcujc yhidät coo quia'a nä'ägädä pøjtägätsät. Høøch jaduhñ mänaamb. Ja'a Dioshespíritøch ndijy jaduhñ xñajtsapxøyyäp.

8

¹ Näje'ech hajxy tøø xmiäyajtøy pø hoy jaduhñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsamät ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Tøyhajt

jaduhñ coo hajxy nägøxiä tøø nmädoyhåjtäm hädaagøxpä. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy nmänäänämät cooc tyijy hajxy cøxiä nwiinjuøoyyäm. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e miänaambä, ja'a hajxy yajcumayaambä. Pero coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnimiée'xämät, mänitä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmäbøjcämät.

² Pøñ jaduhñ mänaamb cooc tyijy hotyijjä jiaty, hønndaacp jaduhñ. Cab jaduhñ tiøyyä coo hotyijjä jiaty. Ween jaduhñ jiaac habøcy.

³ Pøñä Dios jaduhñ wiingudsähgøøby, ñajuøøbiä Dios jaduhñ pøñ je'e.

⁴ Tsøg hajxy jadähooc jaac mädiäacäm pø hoy jaduhñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Bueno, nnajuøøoyyäm hajxy coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Y nna-juøøoyyäm hajxy coo Dios tiu'ugä.

⁵ Møyyä jäya'ayhajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshajxy miayyä jim tsajpootyp chaads yaa hädaa yaabä naaxwiin. Je'eg hajxy jaduhñ jiaançh wiingudsähgøøby.

⁶ Pero højts jaduhñ mänäänäm coo Dios tiu'ugä, ja'a nDeedyhåjtäm. Je'e jaduhñ hädiuun cøxiä näguipxy møødä yHuung. Paady hajxy jaduhñ xquiunú'xäm xpüädäacäm coo hajxy jaduhñ ween nwiingudsähgøøoyyäm. Jaduhñ hajxy nmänäänäm coo Jesucristo hajxy nWiindsøñhåjtäm. Cabä wiingpä hajxy nwiindsøñhåjtäm. Møød je'e cøxiä yhädiuumbä. Høxtä højtspaadyhåjtäm hajxy xquiunú'xäm.

⁷ Pero cabä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbøcy coo quepychech quia'a jujyquiä, coo naaxpoch quia'a jujyquiä. Näje'e jäya'ay quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgøøyñä. Y coo hajxy jaduhñ chú'udsät tijaty jäya'ayhajxy yojxyp quepychechwiinduum, jootmayhajp hajxy jaduhñ cooc tyijy jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy chú'udsät. Hix, je'enä hajxy jaduhñ miäbøcyñä cooc tyijy quepychech jujyquiä.

⁸ Nnajuøøoyyäm hajxy coo Dios quia'a møjpäda'agy pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm. Cab jaduhñ ñejpiä pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm.

⁹ Pero hoy hajxy nja najuøøoyyäm jaduhñ coo quia'a nejpiä pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm, maas hoy hit jaduhñ coo nga'a tsú'tsämät, pø jii hermanohajxy näje'e quia'a najuøøbiä coo jaduhñ quia'a nejpiä coo hajxy ndsú'tsämät.

¹⁰ Tsøc mädiäacäm coo miich mnajuøøoy coo jaduhñ quia'a nejpiä coo yø'øduhmbä tsu'uçh mdsú'udsät. Hoorä, tsøc mänäänäm coo miich yø'øduhmbä tsu'uçh hänajty mdsu'uçh maa quepychechwiinduumän. Hoorä, coo hermano jaduhñ tu'ug xyhixät, ja'a ca'a najuøøbiä coo jaduhñ quia'a nejpiä coo miich jaduhñ mdsú'udsät, wehndä je'e xpüadsú'tspät. Wehndä miäná'anät cooc tyijy jaduhñ tøø quiädieey coo jaduhñ tøø xpüadsu'uçh.

¹¹ Y coo jaduhñ quiädieeyät, miichä pojpä hänajty mmøød je'eguiøxpä coo miich hänajty jim mgay. Hix, tøø mähdiøjc ñähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm.

¹² Y coo miichä mähdiøjc jaduhñ myajcädieeyät, jaduhñ hänajty tøø piaady nejpä miichä Jesucristo hänajty tøø mmägadieeyän.

¹³ Hoorä, pø cädieeyaambä hermano tu'ug je'eguiøxpä cooçh høøçh yø'øduhmbä tsu'uçh ndsu'uçh, cábøch jaduhñ nnä'ägädä tsú'udsät mänaa, coo hermano ñä'ä cädieeyät.

9

¹ Cáboch pøñ xyhane'emy, túhmäts. Dióshøch xwyiinguejx, túhmäts. Hamd-sooçhä Jesucristo nhijxy, túhmäts, ja'a hajxy nWiindsøñhåjtämbä. Mijts ja'a

Diosmädia'agy nyajmäbøjc, túhmäts.

² Näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy. Pero mmøødä tøyhajt hajxy jaduñ cooçhä Dios tøø xwyiinguexy, je'eguiøxpä cooçh mijts nyajmäbøjcy ja'a Diosmädia'agy.

³ Cooçh pøñ mänaa xñäma'ay cooc tyijy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy, jaduhñhøch naxy nhadsoy:

⁴ Nmøødhøch ndijy cuhdujt jaduñ cooçh mijts cay hu'ugy nmäyujwá'anät je'eguiøxpä cooçhä Diostuung nduñ.

⁵ Ja'a Jesucristo yhuchhajxy, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy wiädítät to'oxiøjmøød. Jaduhñä Pedro miøødäbä, møødä Dioswiinguexypähajxy. Jaduhñhøch cuhdujt nmøødäbä, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyijy høøch nga'a møødä.

⁶ Tøgä mmänaamb mijts jaduhñä coo højts cuhdujt nga'a møødä coo højts nduung nnajtshixó'owät, coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät, høøch møødä Bernabé. Ja'a Diosquexyhajxy nägøxiä, tøø tiuung hajxy ñajtshixø'oy coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy.

⁷ Yajmäjuuby hajxy je'e, y jaduñ højts nyajmäjuyaambä. Hix, yajmäjuubiä soldadohajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a cudsaatypcamhajxy, jiøø'xypä tsaatypsa'am hajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a meegcueendähajpähajxy, yhuucyipiä meegtsi'tsnøø hajxy.

⁸ Ca'a yhøøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; jaduhñä mädia'agy miänaambä ja'a Moisés jecy quijähyyäbä.

⁹⁻¹⁰ Jaduhñ jim myñ cujaay: “Cabä waj mhaxuu'tsó'ogät coo trigopajc hänäjty tiehñjo'oçh.” Coo Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñ miänaañ coo højts nyajmäjüyät. Hix, ja'a häna'c naaxpuhbähajxy møødä tsijpädøjc-hajxy, ñajuøøby hajxy jaduhñ coo hajxy yajmäjuya'añ. Jaanä jaduhñ højtspä, jaduhñ højts nyajmäjüubiät.

¹¹ Coo højts mijtsä Diosmädia'agy tøø nyajnähixø'oy, paady hajxy xmiäjüyät.

¹² Mmäjuubiä Diosquexy hajxy, túhmäts; maas may højts cuhdujt nmøødä coo højts mijts xmiäjüubiät.

Pero cahnä højts mänaa nmäna'añnä coo højts nyajmäjüyät. Chojpy højts njoot jaduhñ coo Diosmädia'agy wiá'xät, ja'a Jesucristocøxpä, paady højts nhity jamiäjuy.

¹³ Pero nmøød højts cuhdujt jaduhñ coo højts nyajmäjüyät. Hix, ja'a häna'c-hajxy jim tuumbä tsajtøgooty, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy quíáyät tijatiä cu'ughajxy jim quuiyoxøøby maa altarän.

¹⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, tøø Dios yhane'emy coo Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy yajmäjüyät. Ja'a jäya'ayhajxy mädoobä, je'eds hajxy jaduhñ mäjüyäp.

¹⁵ Pero høøch, cáboch mänaa tøø nmäna'añ cooçh mijts xmiäjüyät. Jaduhñhøch njoot chocy cooçh jamiäjuy ndúnät. Y cooçh häyaa nnä'ä yuhó'ogät, cab jaduhñ ñejpiä, nägooçh hänäjty tøø nduñ jamiäjuy.

¹⁶ Näje'e jäya'ayhajxy yajcumaya'añ je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. Pero Dióshøch xwyiinguejx cooçh nyajwá'xät høøch; cáboch hamdsoojoot nyajwa'xy. Paady, cáboch nyajcumaya'añ. Y cooçhä Diosmädia'agy jaduhñ nga'a yajwá'xät, yajcumädówäbøchä Dios jaduhñ.

¹⁷ Cáboch hamdsoojoot ndägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Dióshøch jaduhñ xwyiinguejx cooçh miädia'agy nyajwá'xät. Cooçh häxøpy tøø ndägø'oy hamdsoojoot, mänítøch cu nyajmäjuuy.

18 Jaanč teh̄m xioondáacpøch jaduñ coočhä Diosmädia'agy nyajwa'xy jamiäjuy, hóyhøchä cuhdujt nja møødä cooč cu nyajmäjuuy.

19 Hix, cooč jaduñ nduñ jamiäjuy, cábøch pøn xyhane'emy. Pero chójpiøch njoot jaduñ cooč hoy piønä xyhané'emät, nãgoo Diosmädia'agy hajxy miäbøgät.

20 Cooč jim nhiyty maa judiøshajxiän, jadúñhøch nguhdujthajpä nebiä judiøshajxy quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduñ cu miäbøjcy. Y cooč jim nhiyty maa jäya'ayhajxy hãnjaty yhane'emyijän ja'a Diosmädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jadúñhøch nyaghanehmbä neby hajxy hãnjaty yaghanehmbän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduñ cu miäbøjcy, hóyhøchä cuhdujt nja nmøødä cooč nga'a yaghané'emät.

21 Y cooč jim nhiyty maa jäya'ayhajxiän, ja'a cajpä judiøspä, ja'a mädia'agy hajxy ca'a cudiuumbä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jadúñhøch nguhdujthajpä neby hajxy hãnjaty quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduñ cu miäbøjpä. Cáboch nmãna'ana'añ coočhä Dios ja'a miädia'agy hãnjaty nga'a mäbøjcä. Hix, nmäbøjcäbøchä Jesucristo miädia'agy jaduñ.

22 Y cooč jim nhiyty maa hermanohajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'xy ca'a wiinjuøbiä, jadúñhøch nbaguhdujthajpä neby hajxy hãnjaty quiuhdujthatiän, je'eguiøxpä cooč hãnjaty nyajnáhixø'owa'añ nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy wyiinjuø'owät. Majátühøch jaduñ nwädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, cábøchä jäya'ayhajxy jaduñ nyagjootma'ady, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduñ miäbøcy.

23 Páadyhøch jaduñ nguhdujthaty, jadúñhøchä Diosmädia'agy hoy nya-jwá'xät. Y coočhä jäya'ayhajxy may nyajmäbøgät, mänitøch jaduñ nx-oondá'agät.

24 Coo jäya'ayhajxy naxy ñiyhøxpäyø'ogyii, tu'jäya'ay jaduñ nøcxy quiuhäyø'ogy, ca'a ñägøxiä. Tøyhajt jaduñ. Jaduñ mäwiin højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm, naxy hajxy hoy ndehm quiudiúunämät, jaduñ hajxy jim nnøcxämät Dioswiinduum.

25 Høxtahmðsä häyø'pädøjc-hajxy, tu'jøjpiä jioot ja'a wyiinmahñdy hajxy naxy piäda'agy coo hajxy jaduñ quiuhäyø'ogät, túhmäts. Paadiä haxøøgpä hajxy jaduñ quia'a nã'ägä nähdoñ. Premio hajxy jaduñ móoyyap, y cab jaduñ ñä'a jecy. Pero højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy hoy njaanč teh̄m quiudiúunämät, mänit hajxy jaduñ jim nnøcxämät Dioswiinduum. Jimðs hajxy jaduñ nhíjtämät cøjxta'axiøø.

26 Ja'a hãna'c cuhäyø'pädøjc-hajxy, tøyyä hajxy jaduñ ñä'a päyø'ogy, cab hajxy jaduñ yhimbyiäyø'ogy miaamybiäyø'ogy. Ja'a boxeadorhajxy jajpä mägox mädex, cab hajxy jaduñ ñä'a yemy ñä'a wopy. Jaduñ mäwinäts høøch, tu'jøjpiøchä Diosmädia'agy nbanøcxy.

27 Cábochä haxøøgpä jaduñ nnä'ägä nähdoñ. Ngudiúumbiøchä Diosmädia'agy jaanč teh̄m yhoy. Páadyhøchä Dios jim xyajñøcxa'añ maa wyiinduumän. Y cooč jaduñ hoy nga'a cudiünät, cáboch jim xyajñøcxät, hóyhøchä jäya'ayhajxy hãnjaty tøø nja yajwiinhixø'oy.

10

1 Hermanodøjc, huuc mädox hajxy jaduñ. Jéquiänä Dios ja'a joc ja'a nãma'a jaduñ quiejxy maa nhaphájtäm maa ndeedyhájtämhajxy hãnjatiän, møødä Moisés. Mänit hajxy jaduñ jecy piadu'ubøjcy nãgøxiä näwiinä. Mänit hajxy nãgøxiä ñøønajxy coo Tsaptsmejy paquiä tiøøch.

² Ja'a Moisés hajxy hānajtj nāguipxy miøøwädiŋpy nāgøxiä maa joc hajxy hānajtj piawäditiän, maa hajxy ñøønajxiän Tsaptsmejjiooty.

³ Mānitä Dios hajxy miooyä ja'a cay ja'a hu'ugy. Mānit hajxy quiaaayy nāgøxiä.

⁴ Mānitä Dios ja'a tsaac tu'ug yajtsäbijty. Mānitä nøø tiägøøyy xee'xpä. Mānit hajxy nāgøxiä ñøøhuucy. Jaduhñ mäwīnāts ja'a Cristo neby yø'ø tsaajän. Hiŋ, puhbéjtāp hajxy hānajtj ja'a Cristām majaty hajxy hānajtj wiädity. Ja'a Cristo, Dios yHuung je'e.

⁵ Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nāmāy quiudiuuñ. Cabä Dios hajxy jaduhñ quiumaayy. Paady hajxy jim̄ tiu'uhø'cy pactuum.

⁶⁻⁷ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty coo haxøøgpä hajxy yhadsojcy, coo quepychech ja'a naaxpoch hajxy wyiingudsähgøøyy. Hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a paduunāmät. Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Mānit hajxy quiaaayy yhuucy quepychechwiinduum; mānit hajxy yhejch piujty quepychechwiinduum."

⁸ Nāje'e hajxy haxøøg jiatcøøyy. Paady hajxy nāhi'xtägøøg mil yho'cy tu'xøøbä. Paady hajxy jaduhñ nga'a pahijx nga'a paduunāmät.

⁹ Nāje'e Dios hajxy yhiŋxmajch pø tøyhajt hajxy hānajtj yajcumādowa'añijām ja'a Dios. Mānit hajxy chahñchu'tsä. Cøjx hajxy je'e yho'ogy. Paady hajxy jaduhñ nga'a pahijx nga'a paduunāmät.

¹⁰ Nāje'e hajxy hānajtj jootcuŋc quia'a hity, je'eguiøxpä coo hajxy hānajtj quia'a mabøcy. Paadiä Dios ja'a mioonsä quiejxy, hoy hajxy yagho'ogyi.

¹¹ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty, hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a paduunāmät. Paady cujaay yhiŋy. Hiŋ, habāatnāp jaduhñ coo Jesucristo yaa quia'daactägatsa'añ.

¹² Pøñ jaduhñ niñänøømäp coo hamuumdu'joot miäbøcy, naxxy tiehm ñiyajcopcø'øwøøjät coo ñä'ä tu'udägöyyät.

¹³ Miŋts ja'a møjcu'ugong xjia wi'i yajtu'udägoyyaamb. Hoy piøñä jaduhñ jia yagjatcø'øwa'añii haxøøg. Pero jaduhñä Dios miäna'añ cooc hajxy xpiuhbedāanām, neby hajxy jaduhñ nga'a tu'udägöoyyāmät. Tøyhajt jaduhñ coo hajxy xpiuhbedāanām. Hiŋ, cabä møjcu'ugongä miäjaa jaduhñ miäbaady nebiä Dios mäjaa miøødän.

¹⁴ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, cabä quepychech, cabä naaxpoch hajxy mwiingudsähgø'øwät.

¹⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooñ tøyhajt nmädia'agy. Hiŋ, mwiinjuøøby hajxy hädaaduhñ.

¹⁶ Coo tsuugay nyagjājtām mānaa vino hajxy nhūucām, mānitä Dioscujū'uyāp hajxy nyéjcām. Je'e jaduhñ ñänøømby coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhjätām, je'eguiøxpä coo Jesucristo ñø'ty jiaanth tehñ yaghäyooyy mānaa hajxy je'e xñähho'tuütām maa hädaa yaabä naaxwiinän. Y coo tsajcaagy hajxy nyajniñäguidøøyyām, je'e jaduhñ ñänøømgumbä coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhjätām, je'eguiøxpä coo Jesucristo ja'a ñi'x ja quiopc ñähdujcy mānaa hajxy je'e xñähho'tuütām.

¹⁷ Coo tu'ugpä tsajcaagy hajxy ngaamiüjcām, paady hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhjätām, hoy hajxy nja nāmāyyām.

¹⁸ Jaduhñä judiøshajxy yhiŋpā tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy møødä Dios mānaa animal hajxy chu'uchän, ja'a jäya'ayhajxy yojxypä altarwiinduum.

19 Jadúhnhoch nmána'añ coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Jadúhnhoch nmánaambä coo animal quia'a cunuu'xiä ja'a jäya'ayhajxy yoxypä quepychechwiinduum.

20 Caj pues. Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä, coo animal hajxy yoxy quepychechwiinduum, ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ wyiingudsähgøøby, ca'a Dyosä. Cábøch njoot chocy coo jäya'ay hajxy mmøødhidät tu'ugwiinmahñdy, ja'a møjcu'ugong hajxy wyiingudsähgøøbiä.

21 Pø mhu'ugaambiä vino hajxy ja'a Dioscøxpä, cab hajxy hoy mhú'ugät ja'a møjcu'ugongcøxpä. Pø mgayaambiä tsajcaagy hajxy ja'a Dioscøxpä, cab hajxy hoy mgáyät ja'a møjcu'ugongcøxpä.

22 Cab jaduhñ yhooyä coo Dios hajxy nyagjootmä'tämät. Hix, maas mäjaamøddä Dios que højtshájtäm.

23 Jaduhñä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc cuhdujt hajxy nmøødhájtäm hoy ñejpiä. Tøyhajt jaduhñ. Pero cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hoy ñejpiä njatcøøyyämät. Hix, coo hajxy hoy ñejpiä njatcøøyyämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajtu'uyóhyämät.

24 Näje'e jäya'ayhajxy yhoxta'ay coo hajxy chänä'awät coo hajxy yhäyówät. Pero maas hoy jaduhñ coo nmädøjc hajxy nbuhbéjtämät.

25 Tsu'udsä tsu'uçh hajxy jaduhñ mädyiijaty jim' too'cäp halaplazpa'c. Pero cab hajxy myajtówät pø tøø jäya'ay animal hajxy yoxy quepychechwiinduum. Cab hajxy je'eduhñ mnä'ä taj mnä'ä máyät ja'a tsu'uçhcøxpä.

26 Hix, jaduhñä Diosmädia'agy miädia'agy: "Dios jie'e hädaa cøxiä maa hädaa yaabä naaxwiimbän."

27 Coo pøn hajxy jaduhñ xwiówät mägaabiä, hoy jaduhñ coo hajxy mnøcxät, hoyä craa ja'a Diosmädia'agy hänäjty quia'a jagä mabøcy. Y cab hajxy myajtówät pø tøø animal hänäjty quepychechwiinduum yoxyii. Cab hajxy mdaj cab hajxy nmáyät ja'a tsu'uçhcøxpä.

28 Pero coo pøn hajxy jaduhñ yhawáanät coo häna'c yø'ø animal hänäjty tøø yoxy quepychechwiinduum, cab hajxy jaduhñ mdsú'udsät, weenä craa jaduhñ quia'a jootma'ady ja'a hajxy tøø yhawáanäbä. Jaduhñä craada'a tiajy miay coo jaduhñ quia'a hoyä coo yø'øduhmbä tsu'uçh hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c yojxypä quepychechwiinduum.

29 Ja'a craa tøø yhawáanäbä, je'eçh jaduhñ nnänmøømby coo wehndä jootma'ada'añ. Cábøch jaduhñ nmána'ana'añ coo mijts njootma'ada'añ.

Näje'e jäya'ayhajxiäda'a miäna'ana'añ: "Ween yø'ø craa jaduhñ ñä'ä jootma'ady, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ coochä animal ndsú'udsät, hoy häna'c tøø jia yoxy quepychechwiinduum.

30 Haa ca'a, nnämäabiøçhä Dios Dioscujú'uyäp coochä tsu'uçh hänäjty tøø ndsu'uçh. Tiiçh yø'ø craa jaduhñ coo xñä'ä nāma'ay cooçh nga'a tsu'udsät."

31 Jaduhñds je'e, tsogä mädia'agy hajxy hoy yajxón yajtuun yaghjítäm homiädyiibä coo hajxy ngaay coo hajxy nhúucäm. Coo jäya'ay hajxy jaduhñ xyhjxämät coo mädia'agy hajxy hänäjty hoy yajxón nyajtuun nyaghjítäm homiädyiibä, mänitä Dios hajxy miøjpäda'aga'añ jiaançhpäda'aga'añ.

32 Hix, coo mädia'agy hajxy hoy yajxón nyajtuun nyaghjítämät homiädyiibä, ni pøn jaduhñ quia'a jootmä'adät, ni ja'a judiøshajxy, ni ja'a jäya'ayhajxy cajpä judiøshajpä, ni ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mabøjpä.

33 Jadúhnhøch høøçhpä, hoy yajxónhøçhä nyajtuñ nyaghity homiädyiibä nébiøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ xquimáyät. Cábøch pøn jaduhñ nyagjootma'ady. Hix, chøjpiøch njoot jaduhñ coo jäya'ayhajxy nägøxiä

ñähwá'adsät ja'a piojpä ja'a quiädieeyhajxy. Cábøch njoot chocy cooçh nidiuhm nbáadät ja'a hoybä ja'a weenbä.

11

¹ Nébiöçhä Jesucristo nbahixiän, jadúhnhøch mijts xpiahíxpät.

² Hermanodøjc, xoondáacpøch jaduhñ cooçh mijts xjahmiejsta'agy homiánaajä, y coo Diosmädia'agy hajxy homiánaajä myajtuñ nebiátyhøch hajxy tøø nnajtsapxøøyyäm.

³ Chójpjøch njoot jaduhñ coo hajxy mwiinjuó'owät coo Jesucristo ja'a Dios Wyiindsønhaty y coo højtsä Jesucristo nWiindsønhtëmbä, højts ya'adiøjc-hájtäm. Jaaná jaduhñä ndo'oxiøjc-hájtäm hajxy xwyiindsønhtëmbä, højts ya'adiøjc-hájtäm.

⁴ Maa hermanodøjc-hajxy yhamugø'oyän tsajtøgooty, coo ya'adiøjc jim tu'ug Dyiospa'yá'axät cuhjupmøød, cabä Jesucristo hamuumdu'joot wyiin-gudsähgø'oy; ni jaduhñ coo Diosmädia'agy cuhjupmøød yajwiinhixó'owät.

⁵ Janä jaduhñduhmbä, coo to'oxiøjc-hajxy jiiby Dyiospa'yá'axät cuhwa'ads tsajtøgooty, o coo Diosmädia'agy hajxy jiiby yajwiinhixó'owät cuhwa'ads, høchähdiuunnä hajxy je'eduhñ. Jaduhñ je'eduhñ piaady nejpiän yø'ø to'oxiøjc quiuhwaay hajxy yhøxme'xypän.

⁶ Jaduhñds je'e, pø cabä to'oxiøjc-hajxy tiägø'owa'añ tsajtøgooty cuhjuuxy, ween hajxy jaduhñ ñä'ägä yajcuhme'xy. Y pø tsähdiuumb hajxy jaduhñ cuhme'xy, ween hajxy ñiguiuhjuuxyii.

⁷ Pero ja'a ya'adiøjc-hajxy, cab hajxy je'e ween tsajtøgooty cuhjupmøød tiägøøbiä. Hix, jaduhñä Dios ja'a ya'adiøjc yhädiuunñ nebiä Diosän. Ja'a ya'adiøjc-cøxpä jaduhñ quiähxø'ogy coo Dios mäjaa jiaançh tehñ miøødä. Pero ja'a to'oxiøjc-cøxpä quiähxø'ogy coo ya'adiøjc mäjaa miøødäbä.

⁸ Coo Dios ja'a to'oxiøjc jecy yhädiuunñ, jayøjpä ya'adiøjc ja'a quiaaach tu'ug piójcäxä. Mänitä to'oxiøjc yajwa'añguiojjä caaachhaam. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pero cab jaduhñ miäna'añ coo ya'adiøjc yajwa'añguiojjä ja'a to'oxiøjc quiaaachhaam.

⁹ Ja'a ya'adiøjc-cøxpä ja'a to'oxiøjc yhädiuunbä. Cab hajxy nmänáañämät coo ya'adiøjc yhädiuunä ja'a to'oxiøjc-cøxpä.

¹⁰ Páadiädsä to'oxiøjc-hajxy wiädítät cuhjuuxy, jaduhñ hajxy yajcähxø'øgät coo hajxy yhane'emyii ya'adiøjcäm. Jaduhñä Diosmoonsähajxy quiumay, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

¹¹ Pero jaduhñä Dios hajxy jecy xquiunúu'xäm ya'adio'oxy.

¹² Hix, jéquiänä to'oxiøjc yajwa'añguiojjä ja'a ya'adiøjc quiaaachhaam. Janä jaduhñduhmbä, ja'a to'oxiøjc-cøxpä ja'a ya'adiøjc myiñguia'ay.

¹³ Huuc mäna'an mijts pø hawiinmats jaduhñ coo to'oxiøjc-hajxy cuhwa'ads Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty.

¹⁴ Høchähdiuunnä jaduhñ coo ya'adiøjc quiuhwaayhajxy yoñ jayyéegät. Hoy piønä jaduhñ miäna'añ.

¹⁵ Pero hahixøøyyäp ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduhñ coo quiuhwaay hajxy jayyéegät yoñ; jaduhñ je'eduhñ miäbaady nebiä cuhmochpäñ.

¹⁶ Jaduhñ højts nnä'ägädä yajnahixø'oy coo to'oxiøjc-hajxy cuhmoch Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty. Y jaduhñä hermanohajxy nägøxiä yajnahixøøbiä tsajtøgooty wiinduhnyhagajpt. Hoorä, pønjaty jaduhñ mänaamb cooc tyijy jaduhñ quia'a nejpiä coo to'oxiøjc-hajxy jaguiuhmoch tsajtøgooty Dyiospa'yá'axät, cabä tøyhajt hajxy ñä'ägädä møødä.

17-19 Tøøch nmädoyhaty coo hajxy näje'e haxøøgtøjiämuum mniñäma'ayii maa hajxy tsajtøgooty mhamugø'øyän. Tøyhajtäda'a jaduñ. Cab jaduñ yhooyä y cábøch jaduñ ngumay, hóyhøch jaduñ nja najuø'øy coo jaya'ayhajxy yhixa'añ pønjaty tøyhajt hoy wädiyp.

20 Coo Jesucristo hänäjty yagho'oga'añii, mänitä jiamiøød ñämaayy coo hajxy chuugaamiügät ja'a Jesucristocøxpä. Pero mijts, coo hajxy naxy tsajtøgooty mhamugø'øy, coo hajxy naxy mdsuugaamiucy, cabä Jesucristo hajxy naxy mjahmiech.

21 Haniduhmjaty hajxy naxy mgay. Cab hajxy naxy mdajy mmay pø jii mmägu'ughajpä caayyøøc hajxy miøødä quia'a møødä. Näje'e hajxy naxy mmu'ugyii.

22 Jim hajxy hawiinmats mgay mhú'ugät maa mhamdsoo tøjc-hajxiän. Cab jaduñ yhooyä coo hajxy jaduñ mjatcø'øy maa Diostøjcän. Myajtsähdiuumbiä häyoobäya'ay hajxy jaduñ. Cáboch mijts jaduñ nnä'ägädä cumay coo hajxy jaduñ mjatcø'øy.

23 Hamdsoöchä Jesucristo xyajnähiøøyy nébiøch mijts tøø nnajtsapxøøyyäm: Hoorä, mänittsuu, coo Jesucristo hänäjty tiooga'añii, mänitä Jesucristohajxy tiägøøyy tsuugaabiä møødä jiamiøødhajxy. Mänitä Jesucristo tsajcaagy quionø'cy.

24 Mänit Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänit miänaañ: "Huuc cay hajxy. Høøch nni'x høøch ngopc hädaa. Mijtsøxpøchä häna'c xtioga'añ. Cooch mijts mänaa xjiahmiejtstä'agät, jaduñä tsajcaagy hajxy mgáyät."

25 Y coo hajxy hänäjty tøø chuugaabiädøøñä, mänitä Jesús vino quionø'cy copajooty. Mänit miänaangombä: "Cooch mijts nnähho'tu'udaannä, cooch nnø'ty nyaghäyowaannä, hawiinjemybiä Dios hajxy xmiøødyajcuhduga'añ. Hoorä, hädaa vino, hijxtahñd jaduñ miähmø'owa'añ nébiøch nnø'tiän. Y naaghooc hädaa vino hajxy mhu'ugy, mänitøch hajxy xjiahmiejtstä'agät."

26 Homiänaajä hädaa tsajcaagy hajxy hänäjty mgaya'añ, homiänaajä hädaa vino hajxy hänäjty mhu'uga'añ, myajcøhxø'py hajxy hänäjty coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm. Hix, wiimbijtagatsaambä Jesucristo. Yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

27 Nebiä Jesucristo jiamiøødhajxy miøødcaayy miøødhuuquiän, jadúhñäc hajxy ngaayy, jadúhñäc hajxy nhúucämbät. Pønjataiä howyiinmahñdy hänäjty ca'a møød coo hänäjty jaduñ quiaya'añ, coo hänäjty jaduñ yhu'uga'añ, haxøøg hajxy jaduñ jiatcø'øy ja'a Jesucristo ñi'xcøxpä ñø'tycøxpä.

28 Jaduñds je'e, coo hajxy hänäjty mgaya'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänäjty mhu'uga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy jayøjpiä mdehñ ñiñajuø'owøøjät pø howyiinmahñdy hajxy hänäjty mjaançh møød.

29 Pønjaty jaduñ caaby huucp ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy jaduñ quia'a møjpädá'agät coo Jesucristo hajxy xñähho'túütäm, yajcumädoowanäp hajxy jaduñ.

30 Näje'e hajxy mba'ambety; näje'e hajxy mga'a majaamøødä. Høxtä näje'ejaty hajxy jaduñ tøø yho'ogy. Paady hajxy jaduñ mjaty mhabyety coo hajxy mga'a møjpädá'agy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm.

31 Pero cabä Dios hajxy xyajcumädoowämät coo howyiinmahñdy hajxy hänäjty nmøødhajtäm coo hajxy hänäjty ngayäänäm ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänäjty nhu'ugäänäm ja'a Jesucristocøxpä.

³² Paadiä Dios hajxy tähoogaty xyajcumädóowäm, jaduñ hajxy xyajna-juóoyyäm coo miädia'agy hajxy hánajty hoy nga'a yajtúunäm. Y coo miädia'agy hajxy hoy nyajtúunämät, cab hajxy jii by nnä'ä hädáacämät møjcu'uhaam maa jäya'ayhajxy yhäda'aga'añän, ja'a hajxy ca'a mábøjpä.

³³ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, coo hajxy hánajty mänaa mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hánajty mänaa mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy tu'cuहुdujt mdehm quiaačhóonät. Mniyhahixø'owóøjäp hajxy jaduñ.

³⁴ Pø myähó'cäp hajxy hánajty, jayøjp hajxy mnä'ägä cáyät maa mdøjc-hajxiän. Jaduhñä Dios hajxy xquia'a yajcumädówät coo hajxy hánajty mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hánajty mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Madiu'uch hajxy tøø xjiaac mäyajtøy. Coočh jim nnócxät maa mijtsän, mänitøch jim nyajtødiägó'owät.

12

¹ Hermanodøjc, tsøg hajxy mädiäcäm nebiatiä Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtäm, coo hawiingatiä tuuñg hajxy xmióoyyäm. Naxy hajxy jaduñ mdehm wyiinjuó'owät.

² Mnajuøby hajxy jaduñ, coo Diosmädia'agy hajxy hánajty mga'a panøcxyñä, je'enä quepychech naaxpoch hajxy hánajty mwiingudsähgø'oyñä. Cabä quepychech naaxpoch quiapxy miädia'agy. Jaduhñ hajxy hánajty mwädity nebiä tu'udägoybän.

³ Huuc wiinjuó'ow hädaa mädia'agy hajxy. Pønjetiä Dioshespíritu jaduñ najtscapxóoyyäp, cabä Jesús hajxy je'e haxøøg ñänømy. Y pønjetiä Diosh-espíritu jaduñ ca'a najtscapxóoyyäp, cab hajxy hoy miäna'ana'añ coo Jesús hajxy nWiindsøñhájätäm.

⁴ Coo Diostuung hajxy jaduñ ndúunäm, hawiingatiä Diostuung hajxy jaduñ xpiáatäm. Pero ja'a Dios ja'a yhEspírituhajtiä hajxy jaduñ xtiuungmóoyyäm.

⁵ Madiu'u ja'a Diostuung hajxy jaduñ njaančh túunäm, pero tu'jäya'ayyä hajxy jaduñ nWiindsøñhájätäm. Ja'a Jesucristo je'e.

⁶ Ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm coo tiuung hajxy ndúunämät, nebiatiä tiuung hajxy xpiáatäm.

⁷ Paadiä Dioshespíritu hajxy hawiingaty xtiuungmóoyyäm, jaduñ hajxy hoy nnibihbéjtämät hamiñ haxøpy.

⁸ Hix, näje'e hermanohajxy tiuungmo'oyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy quiapx coo hajxy miädiä'agät nebiä jajpä häna'cän.

⁹ Näje'e hermanohajxy piuhbedyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy jiaančh tehñ miäböğät ja'a Diosmädia'agy. Näje'e hajxy miäjaamo'oyii nebiä jäya'ay hajxy yajmøcpøgät, ja'a pøjc ja'a hújábä.

¹⁰ Näje'e hermanohajxy piuhbedyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy-yagjuøñä tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hajxy tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Näje'e hajxy tiuungmóoyyäbä coo hajxy yhøxcábät pøn najtscapxóoyyäp ja'a Dioshespíritäm, pøn najtscapxóoyyäp ja'a møjcu'ugóngäm. Näje'e hajxy piaadyii coo hajxy quiápät wiinghayuucjaty. Näje'e hajxy piáatäbä coo hajxy quiapxhoyø'owät waambatiä hermanohajxy tøø quiapxy wiinghayuucjaty.

¹¹ Hanidiuhmjatiä Dioshespíritu hajxy xtiuungmóoyyäm, nebiä jioot chocy. Tu'uquia ja'a Dioshespíritu jaduñ.

12 Ja'a tu'ugpä ni'x, ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc miøðä. Pero tu'ugpä ni'x tu'ugpä copc hajxy jaduhñ nmøødhájtäm. Jaduhñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm coo Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm, hoy hajxy nja nämayahájtäm.

13 Coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhñä Dioshespíritu hajxy xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, møøðä judioshajxy, møøðä cajpä judioshajxy, møøðä jäya'ayhajxy je'ehájtäbä wiinghänä'cäm, møøðä jäya'ayhajxy hijpä hawa'adstuum. Nägøxiä ja'a Dioshespíritu hajxy nmøødhájtäm.

14 Ja'a tu'ugpä ni'x ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc hajxy nmøødhájtäm.

15 Coods yø'ø tecy jaduhñ ñä'ä mäná'anät: "Cábøch tii nmach cábøch tii nnähdoñ nej yø'ø cø'øjän, páadyhøch miich jaduhñ xquia'a yajtuna'añ", cab jaduhñ ñä'ä tøyäbä; haa ca'a, nyajyohy nyajnájxäm ja'a tecy jaduhmbä.

16 Jaanä jaduhnduhmbä, coo yø'ø taatsc jaduhñ miänáambät: "Cábøch jaduhñ nhíxy nej yø'ø wiinän, páadyhøch miich jaduhñ xquia'a yajtuna'añ", cab jaduhñ ñä'ä tøyäbä; haa ca'a, nyajmäðowäm ja'a taatsc jaduhmbä.

17 Coo hajxy häxøpy nhaagä wiinhájtäm, cab hajxy häxøpy nmädóowäm. Y coo hajxy häxøpy nhaagä mädohndhájtäm, cab hajxy häxøpy tii xjiøxuugóøyyäm.

18 Jaduhñä Dios hajxy xquiunúu'xäm nebiaty hajxy xyajmäðsójcäm. Paadiä ni'x ja'a copc hajxy nmøødhájtäm, paadiä cø'ø ja'a tecy hajxy nmøødhájtäm.

19 Coo hajxy häxøpy nhaagä pajc-hájtäm, cabä nni'x ja'a ngopc-hajxy häxøpy yhjítäm.

20 Madiu'u ja'a pajc hajxy nmøødhájtäm ja'a tu'ugpä jäya'ay. Tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jaduhñ nmøødhájtäm.

21 Coo wiin häxøpy quiapxy, cabä cø'ø jaduhñ ñämä'awät: "Cábøch miich nyajmaajiaty." Jaanä jaduhñä copcpä, coo häxøpy quiapxy, cabä tecy jaduhñ ñämäabiät: "Cábøch miich nyajmaajiaty."

22 Pero nhaagä yajtuungpáatäm ja'a ni'x ja'a copc cøxiä, hoyyá pajc näje'e quia'a jagä møcä.

23 Cabä ni'x ja'a copc hajxy teeñmuum nyajcähxø'øgåñäm, paadiä wit hajxy nmøødhájtäm.

24 Pero ja'a nwiin ja'a njøphajtämhajxy, cab jaduhñ ñeipiä coo hajxy nyajcähxø'cämät. Jaduhñhøch cham tøø nmädia'agy nebiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hajtämhajxy xquiunúu'xäm tu'ughamuum. Hoorä, jaduhñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nnimiøødhíjtäm coo Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbójcäm, coo Jesucristo hajxy näguipxy nWiindsønhájtäm. Jaduhñä Dios hajxy xquiunúu'xäm coo hermanodøjc hajxy nwiingudsähgøøyyämät, hoy hajxy jia xoñ jia häyoy.

25 Jaduhñä Dios quiumay coo hajxy nhíjtämät tu'ugjoot tu'ugcopc, coo hajxy nniçhojc coo hajxy nnimié'e'xämät hamiñ haxøpy.

26 Coo tu'jäya'ay chaathpógät, mänit hajxy nägøxiä njootmayhájtämät. Jaanä jaduhnduhmbä, coo tu'jäya'ay wyiingudsähgøøwøøjät, mänit hajxy nägøxiä nxoondáacämät.

27 Nwiindsønhájtämä Jesucristo hajxy nägøxiä pønjiatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Hawiingatiä Dios hajxy tøø xquiunúu'xäm.

28 Näje'e hermanohajxy tøø tiuungmøoyii ja'a Diósäm. Ja'a Dios quiugexyhájtäbä, je'e hajxy jayøjp tuungpaat. Mänit hajxy je'e tiuungpaatpä, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, møøðä Diosmädia'agy-yajwiinhixøøbiähajxy. Näje'e hermanohajxy hoy-yagjuøñä

tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hermanohajxy yajmøcpøcy ja'a jäya'ayhajxy nähba'amguhba'ambä. Näje'e hermanohajxy miäbuhbety. Näje'e hajxy jaduhñ miägapxy yhane'emy. Näje'e hajxy piaadyii coo wiinghayuucjaty hajxy quiäpñät.

²⁹ Hoorä, cabä Dios hajxy nägøxiä xquiuguexyhajtäm. Cabä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä nyajwá'xäm. Cab hajxy nägøxiä nyajñähixøyyäm. Cab hajxy nägøxiä ndüünäm hoy-yagjuøñä ja'a Diosmäjaagøxpä.

³⁰ Cab hajxy nägøxiä nba'amyajñáxäm. Cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo ngápñämät wiinghayuucjaty. Y cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo hajxy ngapxhoyøyyämät waambatiä hermano tøø quiapxy wiinghayuucjaty.

³¹ Tsögä njoot hajxy pädaacäm hamuumdu'joot coo Dios tuuñ hajxy ween xmióoyäm ja'a maas tsoobaatpä. Chámhøçhä mädia'agy hajxy nyañähixø'øwa'añ nebiä Dios miädia'agy hajxy hoy nmaas yajtu'uyó'oyät.

13

¹ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hñajty hoy ngudiüünäm, hoy hajxy cu nja capx cu nja mädiacäm madiu'u nebiä jäya'ayhajxy yaa jia capxiän hädaa yaabä naaxwiin, nebiä Diosmoonsähajxy jim jia capxiän tsajpootyp.

² Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoy hajxy cu nja najuøyyäm tii jadaañäp tii tunáañäp, hoy hajxy cøxiä wiinä cu nja najuøoyy cu nja jahmiétsäm, hoyyá møcmäjaa hajxy cu nja jaançh tehñ miøødhajtäm hoy ñä'a tigøxpä.

³ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoyyá häyoobäjäya'ay hajxy cøxiä wiinä cu nja móoyäm mäduhñtiä hajxy nmøødhajtäm, hoyyá jäya'ay hajxy cu nja nähho'túutäm.

⁴ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, mee'xxieemy hajxy jaduhñ yhity. Hoy hajxy jaduhñ miädøjc-haty. Cabä hadsocywyiinnmahñdy hajxy miøødá. Cab hajxy yajcumaya'añ.

⁵ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, cab hajxy chähdiuhñdägoyyá. Cab hajxy wyiinducä. Cab hajxy jiootma'ady, hoy hajxy cøxypänejpia cu jia tunøø.

⁶ Cabä haxøøgpä hajxy chocy; ja'a tøyhajtpä hajxy jaduhñ chojpy.

⁷ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, miee'xtujpy hajxy. Coo hajxy cøxypänejpia tiunøøjät ja'a miädøjcäm, cab hajxy jiootma'ady. Cab hajxy ñäxø'øwø'øy, cab hajxy ñähøøñø'øy. Hoy hajxy miäxi'igy, hoy hajxy miägapxy, weenä craa ja'a tøø quiädiéeyäbä jaduhñ yhuuc wiinnmahñmech coo jaduhñ tøø quiädieey.

⁸ Habaadaamb jaduhñ coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hñajty quia'a yajwa'xaannä. Habaadaamb jaduhñ coo jäya'ayhajxy hñajty quia'a capx quia'a mädia'agaannä wiinghayuucjaty. Habaadaamb jaduhñ coo quia'a tsoobaadaannä tijatiä jäya'ayhajxy yaa ñajuøøby hädaa yaabä naaxwiin. Pero cøjxta'axiøø hajxy nniçhoc nnimiee'xáañäm.

⁹ Cahnä hajxy hoy nwiinjuøyyäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa nhjätamnä hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nhabøjcäm coo hajxy nyajwá'xämät.

¹⁰ Habaadaamb jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy maas ca'xy nwiinjuøwáañäm, paady hñajty pøñ quia'a wäditaannä Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

¹¹ Coo hajxy nmuutsc-hajtämñä, cahnä hajxy hñajty nwiinnmahñmétsäm. Pero coo hajxy nmøjjøoyyänä, mänit hajxy nnajuøoyyänä. Tøø hajxy

nwiinmahñméjtsänä; cab hajxy nwiinmahñdyhajtänä neby hajxy tøø nmuutsc-hájtäm.

¹² Jaduhñ mäwínäts je'e, coo hajxy yaa nhíjtäm hádaa yaabä naaxwiin, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nwiinjuóoyyämñä. Cahnä Dios hajxy nhixyhájtäm. Pero coo hajxy jimñnócxcáañäm tsajpootyp, mänitä Dios hajxy nhixyhadaañäm neby hajxy je'e xyhixyhájtäm. Mänitä miädia'agy hajxy ca'xy nwiinjuó'owáañäm.

¹³ Tägøøgtu'u ja'a Dios hajxy xyhanéhñäm; coo miädia'agy hajxy nmäbójcämät coo tiøyhajtä, chaads coo Jesucristo hajxy njøbhíjxämät coo yaa quiädaactägatsa'añ, chaads coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät. Hádaa høxhaambä jaduhñ maas tsoobaadaañb coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät.

14

¹ Naxy hajxy ndehmññiçhojc ndehmññimíe'e'xämät hoy miánaajä. Je'e maas tsoobaatp. Jaaná jaduhñduhñmbä, tsøgä Dios hajxy nämáyyäm coo mäjaa hajxy ween xmióoyyäm coo tiuung hajxy jaduhñ ndúuñämät. Je'e tsoobaatp coo hermano ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy.

² Näje'e hermanohajxy, coo hajxy hñanjty quiapxa'añ tsajtøgooty, cab hajxy howyiinjuøøñä miädia'agy. Hix, ja'a Dios hajxy jaduhñ miøødmädiaacyy, ca'a yhøjtshájtäm, je'eguiøxpä coo Dioshajtä wiyinjuø'y. Cab højts jaduhñ nnä'ägädä wiinjuøoyyäm. Najtscapxøoyyap hajxy jaduhñ ja'a Dioshespiritäm. Jagooyyä Dios jaduhñ ñajuø'y waambaty hajxy jaduhñ miädia'agy.

³ Pero coo Diosmädia'agy hajxy ngäpxämät nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ wiyinjuø'owät, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxøoyyämät, hoy hajxy jaduhñ nmägäpx nhané'emät, hoy hajxy jaduhñ ngäpxmøcpójcämät.

⁴ Pøn Dioshajtä nä'ä møødmädiaacyy, je'e mäjaa nidiuhñ móoyyap nebiä Diosmädia'agy maas hoy jiaac wiinjuø'owät. Hix, cabä jäya'ayhajxy jaduhñ wiyinjuø'y waambaty jaduhñ miädia'agy. Pero coo hermanodøjc ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxøoyyämät howyiinjuøøñä, mänit hajxy miäjaamo'owøøjät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy jiaac wiinjuø'owät.

⁵ Maas tsoobaatp jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy ngäpxämät howyiinjuøøñä; jaduhñä hermanohajxy nägøxiä wiyinjuø'owät, ja'a hajxy mädoobä. Hoy hit jaduhñ coo Dioshajtä hajxy nägøxiä mmøødmädiá'agät. Mänit mäbøcy yhoyø'owät coo hajxy ngäpxhoyø'owät, jaduhñä hermanohajxy nägøxiä wiyinjuø'owät.

⁶ Hermanodøjc, cooçhä Dioshajtä nnä'ä møødmädiá'agät maa mijtsän, cab hajxy jaduhñ hoy mwiinjuø'owät. Pero mänit hajxy jaduhñ mwiinjuø'owät cooçh mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiinixø'owät nebiätyhøçhä Dios ja'a miädia'agy hñanjty xñajtsapxøoyyä.

⁷ Høxtáhñmädsä xuuxpädøjc-hajxy, coo hajxy hoy quia'a xú'uxät, nägoodä hajxy nøcxy ñä'ä yajxu'uxy ñä'ä yajpøgø'y, y cab hoy yajmädoy.

⁸ Jaaná jaduhñduhñmbä maa jäya'ayhajxy chiptuñän, coo soldado ja'a corneta hoy quia'a yajxú'uxät, cabä jiamiøødhajxy jaduhñ hoy chiptúnät. Nä'ä himybiäyø'og nø'ø maamybiäyø'ogäp hajxy jaduhñ.

⁹ Jaduhñ mäwínäts højtshájtäm, coo Dioshajtiä hajxy nmøødmädiácämät, cabä nmädia'agy hajxy jaduhñ nniwyiinjuøøyyämät hamiñ haxøpy. Xiøøbä hajxy jaduhñ nnä'ä capx nnä'ä mädiácämät.

¹⁰ Madiu'u hayuuc hajxy yaa ngápxäm hädaa yaabä naaxwiin. Hawiingaty hayuuc hajxy nniwyiinjuøøyyäm.

¹¹ Y coo mädia'agy hajxy hamiñ haxøpy nga'a nniwyiinjuøøyyämät hawiingjaty, cab hajxy jaduhñ hoy nniwiøødmädiácämät.

¹² Jaduhñ mäwínäts mijts, mjaanč tehñ miänaamb mijts jaduhñ coo Dioshëpíritu hajxy xtiuungmó'owät. Y myujwá'anäp ja'a tuung hajxy mädyii maas tsoobaatp. Jaduhñä hermanodøjc hajxy maas hoy myajwiin-gapxø'owät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy wyiinjuø'owät.

¹³ Jaduhñds je'e, pøn jaduhñ howyiinjuøøñä ca'a capxp ca'a mädiaacp, weenä Dios jaduhñ ñäma'ay coo miäjaamo'owøøjät nebiä miädia'agy quiapx-hoyø'owät.

¹⁴ Coo Dios hajxy nba'yáaxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, cab hajxy nwiinjuøøyyämät, hoy hajxy cu nja mädiácäm wiinmahñdyhaam. Y cab hajxy jaduhñ nnä'ägädä wiinjuøøyyäm.

¹⁵ Jaduhñds je'e, tsøcxä Dios hajxy pa'yáaxäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuøøñä. Tsøcxä Dioshøy hajxy høøwäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuøøñä.

¹⁶ Coo Dios hajxy nnämäayyämät “Dioscujú'uyäp”, ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby, cab hajxy hamdsoo nwiinjuøøyyämät. Y ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, ni je'e hajxy jaduhñ quia'a wiinjuø'owät. Y cab hajxy hoy piamáná'anät “Dioscujú'uyäp.”

¹⁷ Hoyyä Dios hajxy yajxón cu nja nämäayyäm “Dioscujú'uyäp”, ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, cab hajxy wyiinjuø'owät. Y cabä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ jiaac wiinjuø'owät.

¹⁸ Høøch, nnämäabiøchä Dios “Dioscujú'uyäp” je'eguiøxpä cooçh pøn jaduhñ xquia'a najtspaadø'oy nébiøch hayuuc-haamby ngapxiän, ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä.

¹⁹ Pero maa hajxy nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsoobaatp jaduhñ cooçh howyiinjuøøñä ngápxät, hoy jia weeñtiä. Cab jaduhñ jiaty tsoobáadät cooçh hayuuc-haamby ngápxät ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, hóyhøch yoñ cu nja capx. Hix, cooçh howyiinjuøøñä ngápxät, wyiinjuø'owäp ja'a hermanohajxy jaduhñ, jaduhñhøchä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxø'owät.

²⁰ Hermanodøjc, tsøg hädaa mädia'agy hajxy hoy wiinjuøøyyäm nebiä mõjhäna'c-hajxy hoy wyiinjuøøyän. Yø'ø pigäna'c-hajxy, cahnä hajxy wyiinmahñmechñä. Pero cahnä haxøøgpä hajxy yhixy yhabaadyñä.

²¹ Jaduhñä Diosmädia'agy jecy miänaañ: “Ja'a judiøshajxy, cábøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Nguexáambiøchä jäguembä jäya'ay jim maa judiøshajxiän. Mänit hajxy miøødmädia'aga'añii wiinghayuuc-haamby. Pero ni jaduhñhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä, nõmä Dios miäna'añ.”

²² Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, je'eguiøxpä højts hayuuc-haamby ngápxäm, ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, ca'a jie'eguiøxpä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mäbøjpä. Coo hajxy naxy ngápxäm ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby, jaduhñä Dios hijxtahnd xii jecy coo jäya'ay tsaachpä peenä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Pero coo Diosmädia'agy hajxy naxy ngápxäm howyiinjuøøñä,

jaduhñä Dios hijxtahñd xii yecy coo jäya'ay hoybä weenbä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä.

²³ Hix, coo hajxy nägøxiä ngäpxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtjä wyiinjuøøby maa hajxy hänäjty nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, y coo jäya'ayhajxy jim tiägø'owät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, jaduñda'a hajxy miäna'anät cooc tyijy hajxy nguhhünäm.

²⁴⁻²⁵ Pero coo Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ngäpxämät howyijnjuøøñä, mänitä jäya'ayhajxy wyiinjuø'owät, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. Mänit hajxy yhuuc tehñ wyiinmahñmédsät. Mänit hajxy hamdsooyyä ñiñajuø'owøjät coo hajxy hänäjty hoy tøø quia'a jäya'ayhaty. Mänit hajxy jaduñ jy-icädá'agät. Mänitä Dios hajxy yhuuc tehñ wyiingudsähgø'owät. Mänit hajxy yhuuc tehñ miäna'anät coo Dios hajxy hänäjty tøy xjiaanñ tehñ miøødhjätäm.

²⁶ Hermanodøjc, maa hajxy nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsøg hajxy yajxón yagjätäm nägøxiä, jaduñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmaas mäbøjcämät. Näje'e Dioshøy hajxy yhøwa'añ. Näje'e hajxy yajnähixø'owa'añ. Näje'e hajxy miädia'aga'añ waambatiä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø ñajtsapxø'øyii ja'a Diósäm. Näje'e hermanohajxy quiapxa'añ hayuuc-haamby mädyii Dioshajtjä wyiinjuøøby. Y näje'e hermanohajxy quiapxhoyø'owa'añ waambatiä hermanohajxy hänäjty tøø quiapxy ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtjä wyiinjuøøbiä.

²⁷ Coo hajxy mäna ngäpxämät ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtjä wyiinjuøøbiä maa hajxy hänäjty nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, nämetsyä nädägøøquiä hajxy ngäpxämät haniduhmjaty. Mänitä hermano tu'jäya'ay xquiapxhoyøøyyämät.

²⁸ Pero pø cabä hermanohajxy jim näje'e jiaty capxhoyø'ow, mejor ween hajxy jim nga'a nä'ägädä cápxämät tsajtøgooty ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtjä wyiinjuøøby. Wiingtuum hajxy nøcxy nnä'ägädä cápxäm jaduñ haniduhmjaty. Xmiädóowämäp ja'a Dios hajxy jaduñ.

²⁹ Jaanä jaduñduhñbä, coo hermanohajxy hänäjty quiapxa'añ waambaty hajxy hänäjty ñajtsapxø'øyii ja'a Diósäm, ween hajxy nämetsyä nädägøøquiä quiapxy. Y ja'a hermanohajxy jaac jilbä, mänit hajxy jaduñ miäna'anät pø tøø hajxy hoy miädoy, pø caj.

³⁰ Y coo wiinghermano hänäjty quiapxa'añ waambaty hänäjty ñajtsapxø'øyii ja'a Diósäm, weenä hermano yhuuc hamoñ, ja'a hänäjty capxpä.

³¹ Haniduhmjaty hajxy ngäpxämät nägøxiä waambatiä Dios hajxy hänäjty xñajtsapxøøyyäm. Jaduñ hajxy nägøxiä maas hoy nhabøjcämät; jaduñ hajxy nägøxiä nniguiapxwíjjämät.

³² Hix, coo miich hänäjty mgapxa'añ waambaty miichä Dios hänäjty xñajtsapxø'owaanä, mänit mgäpxät coo hänäjty tøø xyhabaatä.

³³⁻³⁴ Jaduñä Dios quiumay coo hajxy haniduhmjaty ngäpxämät. Cab jaduñ quiumay coo hajxy nägøxiä nxiicmujc nmädiaacmújcämät tsajtøgooty.

Cab jaduñ yhoyyä coo to'oxiøjc-hajxy jilby quiäpät tsajtøgooty maa Dios hajxy hänäjty nwiingudsähgøøyyämän. Cabä Dios jaduñ miäna'añ coo hajxy jilby quiäpät. Jaduñä hermanohajxy nägøxiä quiuhdujthaty wiinduhmyhagajpt. Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ coo to'oxiøjc-hajxy miädia'agymiäbøgät.

³⁵ Hochähdiuunnä jaduhñ coo to'oxiøjc-hajxy jiiby quiápaxät tsajtøgooty. Pø cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø wyiinjuø'øy tsajtøgooty, jimä ñihyhap hajxy miäyajtøwät maa yhamdsoo tøgootyhajxiän.

³⁶ Jaduhñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä miäna'añ wiinduhmyhagajpt coo to'oxiøjc-hajxy jiiby quia'a capx quia'a mädiä'agät tsajtøgooty nebiä Diosmädia'agy miäna'añ. Ý mijts jim hijpä Corintos, jaduhñ mijts mbaguhdujthájpät. Caj mijts mhamdsoo cuhdujt myajtúnät.

³⁷ Nébiøch cham ngujaay, Diosmädia'agy hädaaduhñ. Naxy hajxy jaduhñ mdehmñ miäbøgät, pønjaty jaduhñ niñänøømäp coo Dios hajxy ñajtsapxøøyyäxä, coo Dioshespíritu pihhbedyii.

³⁸ Pønjaty hajxy jaduhñ ca'a mäbøgaamb, cabä Dios hajxy jaduhñ quiu-maya'añii.

³⁹ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, tsøgä Dios hajxy nämáayyäm coo hajxy tehngajnä ween xpiuhbéjtämät, coo miädia'agy hajxy xñajtsapxøøyyämät. Jaduhñä miädia'agy hajxy hoy nyajwä'xämät. Pøn jaduhñ capxaamb mädiä'agaamb ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtii wyiinjuøøbiä, ween hajxy jaduhñ quiapxy, ween hajxy jaduhñ miädia'agy.

⁴⁰ Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy hoy yaxón yagjätäm tsajtøgooty.

15

1-2 Hermanodøjc, tsøg hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñhøch mijts tøø nyajwiingapxø'øy. Tøø hajxy jaduhñ nmäbøjcäm. Coo hajxy tehngajnä nmäbøjcämät hamuumdu'joot, mänit hajxy jim nnøcxämät Dioswiinduum. Pero coo hajxy jaduhñ nga'a mäbøjcämät, cab hajxy jim nnä'ägädä nøcxämät.

³ Jaduhñhøch mijts tøø nyajwiingapxø'øy nebiátyhøchä Dios tøø xñajtsapxøøyyä. Jaanç tehñ choobaatp hädaa Diosmädia'agy jaduhñ. Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm; jaduhñä nbojpa ngädieyhájtäm hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän.

⁴ Coo Jesucristo hänajty tøø yho'ogy, mänit hoy ñaaxtägø'øy. Mänit hoy jiu-yjpiøjtägach cumaaxc. Jaduhñ jim myiñgombä cujaay maa Diosmädia'aguiän.

⁵ Mänitä Pedro ja'a Jesucristo hoy wyiinguhixø'øy. Mänitä Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägumbä ja'a jiamiøødhajxy, ja'a nämajmetspäjäya'ayhajxy.

⁶ Mänit hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a miägu'ughajpähajxy nämägooxmägo'xnaxiä. Näje'eyyä hajxy tøø yho'nä, caj ñämayyä.

⁷ Mänitä Jacobo ja'a Jesucristo jadähooc wyiinguhixøøguiombä. Mänitä Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a jiamiøødhajxy nägøxiä.

⁸ Høøch, høxháamhøchä Jesucristo njaac tehñ yhiixy. Pero cábøch mähdiojc jaduhñ nnä'ägädä tsoobaady.

⁹ Cábøch cuhdujt møc nmøødä nej yø'ø Dioscuguexypä cuhdujt hajxy møc jiaanç tehñ miøødän. Cábøch mähdiojc nhawiinmatsä cooç mähdiojc jaduhñ nniñänømøøjät cooç Dios xquiuguexyhajpä. Hix, haxøøghøch hijty njäya'ayhaty. Nyajtsaachpøjpiøchä jäya'ayhajxy hijty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty panøcxpä.

¹⁰ Pero cooçhä Dios xjiaanç cuguexyhaty, páadyhøch jaduhñ xpiuhbety. Høyhøch nduñ. Maas máyhøchä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xy ja'a nmädia'agyháamhøch que ja'a Dios quiuguexypähajxy tøø yajwa'xy, ja'a hajxy jaac jimhä. Ca'a yhøøch jaduhñ tøø nnä'a piy ngopcóotyhøch; Diøshøchä wiinmahñdy tøø xmio'oy. Jaduhñhøchä Dios xpiuhbety ja'a miäjaahaam.

11 Pero cab jaduñ ñeippi pønjaty mijtsä Diosmädia'agy tøø xyajwiin-gapxø'oy, pø høøch, pø wiinghäna'c. Tu'ugmädia'agy højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy. Y tøø mijtsä Diosmädia'agy mmäbøcy.

12 Jaduñ højtsä mädia'agy nyajwa'xy coo Jesucristo jiuypiojtägajch coo hänajty tøø yho'ogy. Mayyä jäya'ayhajxy jaduñ quia'a mäbøcy cooc tyiyy ja'a ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juypiøga'añ. Cabä tøyhajt hajxy jaduñ ñä'ä møødä.

13 Pø cab häxøpy jaduñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypiojcy.

14 Y coo Jesucristo häxøpy tøø quia'a juypiøcy, cajxä hädaa mädia'agy häxøpy choobaady neby højts jaduñ nja yajwa'xy. Y nej mijtsä mädia'agy hajxy mja mäbøcy, ni je'e häxøpy quia'a tsoobaady.

15 Jaduñ højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypiojcy. Pø cab häxøpy jaduñ tiøyyä, hønndaacp højts häxøpy ja'a Dioscøxpä. Hix, pø cab häxøpy jaduñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Dios ja'a Jesucristo cu yagjuypiojcy.

16 Pø cab häxøpy jaduñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypiojcy.

17 Y coo Jesucristo cu quia'a juypiøjcy, cabä mädia'agy häxøpy choobaady neby hajxy nmäbøjcäm. Y cabä nbojpä ngädieeyhajxy häxøpy ñähwäatsäm.

18 Y tøø ho'oguiäya'ayhajxy häxøpy yhäda'agy møjcu'uhaam, hoy hajxy cu jia mäbøc ja'a Jesucristo miädia'agy.

19 Coo Jesucristo cu quia'a juypiøjcy, cab hajxy häxøpy jim nnøcxäänäm tsajpootyp. Tøø hajxy häxøpy nniwyiin'høhnäm hamiñ haxøpy. Hoñäxuu'tsnä jäya'ay hajxy häxøpy xyhjxäm.

20 Pero tøyhajt jaduñ coo Jesucristo jiuypiojtägajch. Jayøjp je'e jiuypiojtsøhñ. Høxhaam hajxy njaac juypiøgäänäm.

21 Tu'jäya'ay jecy yho'tsohñ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a craa Adánhjätäbä. Paadiä Adán jecy yho'cy, coo Dios ja'a miädia'agy quia'a cudiuunä. Y jaanä jaduñduhmbä, tu'jäya'ay jiuypiojtsøhñ; ja'a Jesucristo je'e.

22 Ja'a Adán, højts nhaphajt ndeedyhjätm je'e, paady hajxy nägøxiä nbaho'ogäänäm. Y jaanä jaduñduhmbä, nägøxiä hajxy njuypioøgäänämbä, pønjatia Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp.

23 Coo Jesucristo hänajty tøø jiuypiojtägach, mänit jim ñøcxcombä maa Tieediän. Coo jim quioo'ty, mänit tiägøøyy hanehmbä. Y coo yaa quiaädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit ho'oguiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänajty tøø miäbøjcäbä.

24-26 Mänitä Jesucristo miäjäda'aga'añ. Mänitä Dios ja'a miädsip ja'a quiuhdujthajxy piøgäänäxä nägøxiä. Mänitä jäya'ayhajxy quia'a ho'ogaannä ni mänaa. Mänitä Jesucristo ja'a Dios cuhdujt yajcø'ødägø'owa'añ neby jäda'ahaty yhane'emiän. Mänitä naaxwiimbä wyiimbidaannä:

27 "Tøø Dios ja'a Jesucristo cuhdujt mio'oy coo jäya'ay cøxiä yhané'emät." Nømä Diosmädia'agy jecy miänaañ. Mänit jaduñ tiøjijaty mänaa Jesucristo tiägøøyän jäya'ayhanehmbä. Pero cabä Diosmädia'agy jecy miänaañ coo Dios yaghane'emy. Hix, jaaya'ayä cuhdujt yejc coo Jesucristo jäya'ay cøxiä yhané'emät.

28 Coo Jesucristo ja'a miädsip hänajty tøø quia'a cøxy yajmäjäda'agy, mänitä Tieedy cuhdujt quioøxy yajcø'ødägø'owa'añ mäduhñtiä cuhdujt hänajty tøø

mio'oyii. Jaduhñä Jesucristo yhane'ema'añii ja'a Tiéediäm. Jaduhñä Dios cõxiä yhane'ema'añ.

29 Nãje'e jäya'ayhajxy ñãbety ho'oguiäya'aguiõxpä. Pø cab häxøpy jaduhñ tiõyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipiõga'añ, tiõguiõxpä jäya'ayhajxy jaduhñ coo ñãbety ho'oguiäya'aguiõxpä.

30 Nmãbøjpy højts jaduhñ coo hajxy njuypipiõgãñäm, paady højts nga'a mõjpäda'agy, hoy højts nja wädity mëjahñdiuum homiãnaajä.

31 Cooch nmãna'añ cooch jaduhñ nwädity mëjahñdiuum, je'eçh jaduhñ nnãnømby coochä ca'awiindøyhãna'c-hajxy xjia wi'i yagho'oga'añ homiãnaajä. Hermanodøjc, tehñ tiõyhajt jaduhñ cooch nxoõnda'agy mijtscøxpä, je'eguiõxpä coo Jesucristo miãdia'agy hajxy mmãbøjcä, ja'a hajxy nWiindsønhtëjãmbä. Hoorä, jaanä tøyhajt je'eduhmbä cooch nwädity mëjahñdiuum homiãnaajä.

32 Tøøchä ca'awiindøyhãna'c-hajxy mayhooc xjia wi'i yagho'oga'añ yaa Efeso ja'a Diosmãdia'agyquiõxpä. Cooch häxøpy nga'a mãbøcy coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipiõga'añ, cábøchä Diosmãdia'agy häxøpy nyajwa'xy. Coo häxøpy jaduhñ quia'a tøygyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipiõga'añ, cu nmãnaãñäm hajxy jaduhñ: "Tsøg hajxy jaac cáyyãm, tsøg hajxy jaac húucãm, coo hajxy jaboom nho'ogãñäm."

33 Cab hajxy myajwiinhøønät. Cab hajxy mmøødwädiymügät ja'a häna'c-hajxy mãnaambä cooc tyijy ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juypipiõga'añ coo hajxy jaduhñ xyajtu'udägóyyät.

34 Najtshixøøw yøøø mhaxøøgcuhdujt hajxy. Hoy hajxy myohy, hoy hajxy mnãjxnät. Nãje'e yøøø mxamiøødhajxy quia'a mãbøcyñä ja'a Diosmãdia'agy. Hothãhdiuunnä je'eduhñ.

35 Nãje'e jäya'ayhajxy yajtøwa'añ: "Nebiä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipiõga'añ. Tii ni'x tii copc hajxy miøødhadaamby."

36 Hoypiõñä jaduhñ ñajuøøy. Coo mãdyii tøømd mní'ibät, hoy trigo, tsipcøxp jaduhñ piu'udy; pø caj, cab jaduhñ ñã'ä muxy.

37 Y ja'a tøømd jaduhmbä, coo mní'ibät, wiing jaduhñ jiajnä coo miuxy.

38 Dios jaduhñ tøø wyiinmay nebiatiä tøømd jiädät. Wiingatiä tøømd quiunuu'xy.

39 Jaanä wiingatiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hajxy xquiunuu'xãmbä. Y wiingatiä animal ñi'x quiopc-hajxy quiunuu'xãxãbä, møødä animalhajxy ja'a tøødstuum tsãnaabiä, møødä muuxyhajxy, møødä hacxhajxy.

40 Ja'a hajxy jim hijpã tsajtcøxp, wiing hajxy jaduhñ quiãhxøøgy. Cab hajxy jaduhñ quiãhxøøgy neby hajxy yaa quiãhxøøgyiän, ja'a hajxy yaa hijpã hädaa yaabã naaxwiin.

41 Haagä hajajp ja'a xøø møødä po'o møødä madsa'a, pero haagä wiingaty yhajajy. Jaanä jaduhñ ja'a madsa'abä, haagä wiingaty yhajajpã.

42-44 Jaduhñ mãwíinãts højtshãjtãm, coo hajxy nho'c coo hajxy ndãgøoyyãm, cabä mãjaa hajxy nmøødhãjtãnä. Mãnit hajxy nõcxy nnaaxtãgøoyyãnä. Ja'a naaxni'x ja'a naaxcopc jaduhñ naaxtãgøøby. Mãnit hajxy ngøxy yajxee'xtútãnä jutjoody. Mãnit hajxy njãjtãnä hoxiøøghajnä. Pero coo Jesucristo yaa quiãdaactãgãtsãangombã hädaa yaabã naaxwiin, mãnit hajxy njuypipiõjtãgãtsããngombã, coo hajxy hãnajty tøø nho'c coo hajxy hãnajty tøø ndãgøoyyãm. Wiing hajxy jaduhñ njadããñãnä coo hajxy jim nnøcxããñãnä Dioswiinduum. Hoy yajxon hajxy hãnajty njadããñãm haagä mãjaamøød. Y

cab hajxy hānajtj mānaa nho'tāgatsāaṅānā. Wiing hajxy yaa nhj̄tām hādaa yaabā naaxwiin; wiing hajxy hānajtj jim̄ nhidāaṅānā Dioswiinduum.

45 Jaduhṅā Diosmādia'agy miāna'añ: “Coo Adán jaduhṅ quiunuu'xtsohnā, mānitā jugyhajt miooyyā.” Pero coo Jesucristo jiuypiojtāgajch, paadiā tøyhajt hajxy nmødhj̄tām coo hajxy nbajuypiojtāgatsāaṅāmbā.

46 Jawyiin hajxy yaa nhj̄tām hādaa yaabā naaxwiin. Coo hajxy njuypiojtāgatsāaṅām, mānit hajxy jim̄ nnøcxāaṅām Dioswiinduum.

47-49 Ja'a craa Adānhj̄tābā, jecy je'eduhṅ quiunuu'xtsohnā naaxoc-haam. Yaa jaduhṅ jecy chānaabiā hādaa yaabā naaxwiin. Jaanā jaduhṅ hōj̄tshj̄tāmbā, naaxoc hajxy nni'xhāj̄tām ngopc-hāj̄tām nebiā Adāngān. Hix, je'e hōj̄ts nhaphajt ndeedyhāj̄tām. Haa ja'a Jesucristo, jim̄ je'eduhṅ chohṅ tsajpootyp. Coo yaa quiādaactāgatsa'añ hādaa yaabā naaxwiin, mānit hajxy njuypiojtāgāaṅām, pønjatiā miādia'agy hānajtj tøø miābøjcā. Jaduhṅ hajxy jim̄ nhidāaṅām tsajpootyp nebiā Jesucristo jim̄ yhitiān.

50 Hermanodøjc, huuc mādow hajxy, cab hajxy jim̄ hoy nnøcxāmāt Dioswiinduum ni'xcopcmøød nebiā nni'xā ngopc hajxy yaa nmødhj̄tām hādaa yaabā naaxwiin, je'eguiøxpā coo hajxy nho'og coo hajxy ndāgoyyāaṅām. Coo hajxy ndāgaj̄tsāmāt nebiā Jesucristo yhitiān, mānit mābøcy hajxy jim̄ nnøcxāmāt tsajpootyp.

51 Huuc mādow hajxy nébiøchā Dios jaduhṅ xñaj̄tscapxøoyyā. Coo Jesucristo quiādaactāgatsa'añ, cahnā hajxy hānajtj nāgøxiā nho'c ndāgoyyām. Nāje'e hajxy hānajtj njūj̄quiāmnā. Pero nāgøxiā hajxy ndāgatsāaṅām, møødā juj̄cypiā møødā ho'ogypiā.

52 Nāgooyyā Diosmoonsā ja'a corneta hānajtj høxhaam jiaac yajxuuxmaya'añ, ja'a tsajpootypā, mānitā ho'oguiāya'ayhajxy jiuypiojtāgatsa'añ. Cab hajxy hānajtj mānaa yho'tāgatsaannā. Mānitā hajxy nāgøxiā ndāgatsāaṅām, møød hajxy hānajtj yaabā juj̄cypiā, møød hajxy hānajtj tøø yho'oguiābā.

53 Hādaa naaxni'x hajxy nmødhj̄tāmbā, nā'āgādā ho'og nā'āgādā tāgoyyāaṅām hajxy jaduhṅ. Tsipcøxp hādaa nni'x hādaa ngopc-hajxy tiāgatsāaṅām, mānit hajxy jim̄ nnøcxāaṅām Dioswiinduum. Y cab hajxy hānajtj nho'tāgatsāaṅānā ni mānaa.

54 Y coo hajxy jaduhṅ njadāaṅām, mānitā Diosmādia'agy tiøjiada'añ coo jaduhṅ miāna'añ: “Cabā jāya'ayhajxy hānajtj mānaa yho'og tiāgoyyāaṅānā.” Coo Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām, paady hajxy jiiiby nga'a hāda'agāaṅām møj̄cu'uhaam.

55 Y coo hajxy jiiiby nga'a hāda'agāaṅām, paady hajxy nga'a tsāhgøoyyānā coo hajxy hānajtj nho'ogāaṅām.

56 Hoorā, coo Diosmādia'agy hajxy hoy nga'a cudiúuṅām, paady hajxy ngādiéhyyām, paady hajxy nhó'cām.

57 Tsøgā Dios hajxy nāmāyaym “Dioscujú'uyāp”, je'eguiøxpā coo Jesucristo hajxy xñāhho'túutām, ja'a hajxy nWiindsønhj̄tāmbā. Coo hajxy xñāhho'túutām, paady hajxy jiiiby nga'a hāda'agāaṅām møj̄cu'uhaam.

58 Jaduhṅds je'e, hermanodøjc, tsøg hajxy hoy túuṅām hamuudmu'joot ja'a Dioscøxpā. Cabā miādia'agy hajxy mānaa nnaj̄tshixøoyyāmāt, howyi-aambatiā jāya'ay hajxy cu xjia nāmāyaym. Nnajuøoyyām hajxy jaduhṅ coo Dios hajxy xpiuhbedāaṅām.

16

1 Mguexaambiä xädø'õñ hajxy jim Judeanaaxooty maa hermanodøjc-hajxiän. Jaduhñ hajxy myajmújpät nebiøçhä hermanodøjc-hajxy nhanehmy jim Galacianaaxooty.

2 Näxøøbaadiä xädø'õñ hajxy mbuhgónät mäduhñtiä hajxy hánajty tøø mguduñ. Hawiing hajxy jaduhñ myaghídat. Mánitøch hajxy xmió'owät cooch jim nmédsät maa mijtsän neby hajxy jaduhñ mänit møc hadø'øçhä mga'a wädijtä'agät.

3 Mánitä hermano hajxy mwiimbíwät pønjátyhøçhä xädø'õñ hánajty nya-jmäguexaamby jim Jerusalén maa hermanodøjc-hajxiän. Nocymioød hajxy ñøcxät nebiä hermanohajxy jim ñajuó'øwät cooch hánajty tøø nguexy.

4 Pø hahixøøby hánajty cooch jim nnøcxät, mänitøch hajxy xpianøcxät.

5 Cooch hánajty jim nnøcxa'añ Corintos, tu'unaxáambøch jim Macedonia.

6-7 Coo Dios jaduhñ miáná'anät, jégäbøch jim maa mijtsän. Wéhndøch jim nga'a tsoj wiimbídat høxtä coo tøøchpoj hánajty tøø ñaxy. Jadúhñhøch mijts jeycy nguhixät. Jadúhñhøch hajxy xpiuhbédät majátyhøch hánajty njaac wädita'añ.

8 Pero cábøch yaa ndsoj tu'ubøga'añ yaa Efeso. Coo Pentecostésxøø hánajty tøø yhabaady, mänitøch ndu'ubøga'añ.

9 Hix, jaançh tehñ miäbøgaambä jäya'ayhajxy yaa, hóyhøch nmädsiphajxy jia nämayyá.

10 Coo Timoteo jim miédsät maa mijtsän, hoy yajxón hajxy myajmédsät. Hix, jaduhñä Diostuung tiuumbä nebiøch nduñän.

11 Cab hajxy jaduhñ mbéxät. Mbuhbédäp hajxy jaduhñ nebiaduhñ jootcujc jiaac minät yaa maach høøçhän. Nja wi'i jibøbhixyp højts yaa møødä hermanodøjc-hajxy.

12 Y ja'a hermano Apolos, nja mänuu'xtáac-høch je'e coo hermanodøjc cu miøødnøcxy maa mijtsän, pero cab jáda'a tiehñ ñøcxa'añ. Coo ñäbaadø'øwáañäxä, mänítnäc hánajty ñøcxa'añ.

13 Mniyajcopcø'owøøjäp hajxy. Hoyyá Diosmädia'agy hajxy myajtu'uyó'oyät. Cab hajxy pøn mdsähgø'øwät. Mmee'xtúgäp hajxy.

14 Mniçhoc mnimiee'xøøjäp hajxy hamuumdu'joot.

15 Hermanodøjc, mnajuøøby hajxy coo Estéfanas ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøjp miäbøjtsøhñ jim Acayanaaxooty, møødä yhuung møødä tio'oxy. Jimä hermanodøjc hajxy piuhbety.

16 Jadúhñhøçhä njoot chocy coo hajxy mbahix mbadúnät nebiä Estéfanashajxy tiuñän.

17 Xoondáacpøch jaduhñ coo Estéfanashajxy tøø miech møødä Fortunato møødä Acaico. Nñajootmayhájpøch mijts coo hajxy mjäguemä. Pero coo Estéfanashajxy tøø miech, paady cábøch njootmayhajnä.

18 Tøøçhä njoot hajxy xyajmøcpøjcä. Jadúhñhøçhä mjoothajxy nya-jmøcpøgåañäbä. Mnajuó'øwäp hajxy jaduhñ coo Estéfanashajxy hoy tiuñ.

19 Mijtsä hermanodøjc-hajxy xyajpoo'xp ja'a hajxy jim tsánaabiä Asianaaxooty. Xyajpoo'xp mijtsä Aquilahajxypä ja'a Dioscøxpä, møødä Priscila, møødä hermanodøjc-hajxy jim hamugøøbiä Dioswiingudsähgøøbiä maa tiøjc-hajxiän.

20 Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy nägøxiä. Hoy yajxón hajxy mniyajpoo'xøøjät.

21 Nhamdsoo cø'øháamhøch hädaa nocy njahmiaj, høøch Pablo.

²² Pøñä Jesucristo ca'a tsojp, ja'a hajxy nWiindsøñhájtämbä, ween haxøøgtuum ñøcxy. Wiindsøñ, min hadø'öchä.

²³ Weenä Jesucristo hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, ja'a hajxy nWiindsøñhájtämbä.

²⁴ Ndsójpíøch mijts nägøxiä ja'a Jesucristocøxpä. Amén.

2 Corintios

¹ Høøch Pablo hädaa nocy njahby. Jesucristøch tøø xwyiinguexy cooch ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Ja'a Dios jaduñ mánaamb cooch nyajwá'xät. Ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmähñdyhöch je'e xmiøødhity cooch hädaa nocy njaay. Mijts hädaa nocy nyajnäguexaamby pønjaty Diosmädia'agymiäbøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Corinto, møød maa ja'a naax xiøhatiän Acaya wiin-duhmyhagajpt.

² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy møødä Jesucristo. Dios hajxy nDeedyhajtäm. Jesucristo hajxy nWiindsøñhajtäm.

³ Tsögä Dios hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm. Tsøc hajxy tehngajnä nämáayäm Dioscujú'uyäp. Ja'a Jesucristo Tiedy je'e. Jaanç tehñ yhojioot ja'a Dios miøød. Xjiootcapxmøcpøjcäm hajxy homiänaajä,

⁴ hoy ñebiaty hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Paady hajxy jaduñ xjiootcapxmøcpøjcäm, jaduñ hajxy hoy njootcapxmøcpøjtägäjsämd pønjaty häyohmbaatp.

⁵ Hiç, nebiä Jesucristo chaaçhpøjquiän, jaanä jaduñ hajxy ndsaaçhpøjcämbä. Y coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhajtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xjiaanç tehñ jiootcapxmøcpøjcäm.

⁶ Coø højts ndsaaçhpøcy, mänit højts Dios xjiootcapxmøcpøcy. Y jaduñ mijts njootcapxmøcpøjtägajtpä. Y jaduñ mijts Diosmädia'agy nyajwiin-gapxó'øwät neby hajxy jaduñ mnähwá'adsät. Coø mijts ndsaaçhpøjpät neby højts ndsaaçhpøquiän, mänit mijts njootcapxmøcpøgät neby hajxy jaduñ hoy mmee'xtügät.

⁷ Nnajuøøby højts coø mijts mmee'xtuga'añ, coø mijts Dios xjioot-capxmøcpøga'añ, hoy miäduhñtiä mijts cu mja tsaachpøc neby højts ndsaaçhpøquiän. Nmøød højts ja'a tøyhajt jaduñ.

⁸ Mägu'ughajpädøjc, chojpy højts njoot coø hajxy mnajuø'øwät nebiaty højts jim ndsaaçhpøjcy maa ja'a naax jaduñ xiøhatiän Asia. Hanaxiä højts jim njajty nhabejty. Jaanç tehñ jiootmayhajp højts hänäjty. Høxtä mänaañ højts jaduñ coø ndijy højts hänäjty jim nho'oga'añ,

⁹ coø ndijy häna'c hänäjty tøø quiojyquiapxytiüñ coø højts hänäjty xyagho'oga'añ. Paady højts jaduñ njajty nhabejty, jaduñ højts nnajuø'øwät coø jagooyä Dios xñäwá'ananät, cab højts hamdsoo hoy nnäñäwa'anøøjät. Haa ca'a, Dios jaduñ yagjujyipiøjtägajtp ja'a tøø yhö'oguiäbä.

¹⁰ Xñäwaan højts ja'a Dios coø højts häna'c hänäjty jim xjia yagho'oga'añ. Homiänaajä højts jaduñ xñäwa'ana'añ. Nmøød højts ja'a tøyhajt jaduñ.

¹¹ Naxy mijts ja'a Dios mdehñ pia'yá'axät maa højtsøxpän. Jaduñ højts mijts hoy xpiuhbédät. Coø jäya'ayhajxy nämay Dyiospa'yá'axät maa højtsøxpän, mänit højts ja'a Dios xñäwa'ana'añ, mänitä jäya'ay ja'a Dios hajxy nämay ñäma'awa'añ "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxpä coø højts Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy.

¹² Jootcujc højts nnijiäwø'øyii coø højts hoy tøø njäya'ayhaty maa mi- jtsän hädaa yaabä naaxwiin. Dios højts jaduñ xpiädaac coø højts hoy njäya'ayhädät. Jaaya'ay højts xyhijxp coø højts hoy njaanç jäya'ayhaty.

Xpiuhbejp hõjts jaduhñ neby hõjts hoy njaac jäya'ayhádát. Cab hõjts hamdsoo hoy nhojiäya'ayhádát.

13-14 Hix, howyiinjuõõnä mijts tõe nnäjaayõ'õy, caj chipjatiä. Caj mi-
jts mänaa tõe nwiinhõõñ. Tõe hõjts nmädia'agy hajxy siempräm xwyiin-
juõõyã. Chõjpy hõjts njoot coo hajxy ca'xy mwiinjuõ'õwät, jaduhñ hajxy
mõõõndá'agät maa hõjtscõxpän coo ja'a Jesucristo hãnjaty quíãdaacãgatsa'añ.
Je'e hajxy nWiindsõñhãjtãm. Mãnit hõjts nõõõnda'agaamãbã maa miijtscõxpãn.

15 Nmõõdhõch tõyhajt jaduhñ coo hõjts nmädia'agy hajxy ca'xy xwyiin-
juõ'õwaañä, páadyhõch hijty tõe nja wiinmay coo mijts jadãhooc nõcxy ca'
nguhijxy. Jaduhñ hajxy jadãhooc cu nõõõndãacãm nägõxiã.

16 Hix, nõcxãambõch hijty jim maa ja'a naax jaduhñ xiõhatiã Macedonia,
y jim mijts hijty ndu'uguhixa'añ Corinto. Y coõch hijty nwiimbidaannã
Macedonia, mãnit mijts hijty jadãhooc ndu'uguhixãangombã coõch hijty jim
nnõcxa'añ maa ja'a naax jaduhñ xiõhatiã Judea. Jim mijts jaduhñ cu
xpiuhbejty.

17 Pero cabã Dios jaduhñ miãnaañ coõch jim cu nminõõyy maa mijtsãn.
Ca'a yhamdsoojõõtõch jim tõe nga'a naxõ'õy. Cab jaduhñ yhooyã coo hajxy
mmãnã'anãt cóogõch tyijy jaduhñ ndu'ugcapxy nmetscapxy, coõch jim tõe
nga'a naxõ'õy. Ja'a hãna'c-hajxy ca'a mãbõjpã, je'eds hajxy tu'ugcapxp
metscapxp, ca'a yhõõchã.

18 Dios hõjts xyhijxp coo hõjts nga'a hõhnda'agy. Cab hõjts mijts mänaa tõe
nmõõdtu'ugcapxy tõe nmõõdmetscapxy.

19 Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, cab je'eduhñ mänaa tiu'ugcapxy
mietscapxy. Homiãnaajã tiõmiãdia'agy. Y coo hõjts mijts nyajwiingapxõõyy
ja'a Jesucristocõxpã, paady hõjts nga'a tu'ugcapxy nga'a metscapxy, ni hõõch
Pablo, ni hermano Silvano, ni hermano Timoteo.

20 Waambatiã Dios jecy miãnaañ coo hãnjaty yajtõjiada'añ, cõjx jaduhñ
tiõjiaty ja'a Jesucristocõxpã. Y coo hõjts ja'a mädia'agy nmãbõjcãm ja'a Jesu-
cristocõxpã, jaduhñã Dios mõj jaançh nbãdáacãm.

21 Pero ja'a Dios hajxy xpiuhbẽjtãm nebiã Jesucristo hajxy jaduhñ
nmõõdhõtãmdu tu'ugmädia'agy tehngajnã, mõõd hõjts mõõd mijts nägõxiã.
Jaanã Dios hõjts jaduhñ xwiinguejxpã coo hõjts ja'a miãdia'agy nyajwã'xãt.

22 Xyaghijp hõjts ja'a Dios quio'õjooty ja'a yhEspirituhaam. Xyhuunghajp
hõjts jaduhñ. Xmiõõyyãm ja'a tõyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy homiãnaajã
xcwieendãhadãñãm.

23 Dios ja'a tõyhajt mõõd coõch nga'a hõhnda'agy. Pãadyhõch jim tõe nga'a
naxõ'õy Corinto maa mijtsãn, cãbõch njoot hãnjaty chocy coo mijts nhõjãt.

24 Pero cab hõjts mijts nhane'ema'añ nebiatiã Diosmädia'agy hajxy
mmãbõgãt. Hix, nnajuõõby hõjts jaduhñ coo hajxy hamuumdu'joot
mmãbõcy. Nja wi'li piuhbedaamby hõjts mijts jaduhñ nebiã Diosmädia'agy
hajxy maas hoy mbanõcxãt. Jaduhñ hajxy maas jootcujc mhídãt.

2

1 Mãnãajõch jim nhuug hoobiãn maa mijtsãn, mãnitõch mijts nhojy
je'eguiõxpã coo hajxy hãnjaty hoy mga'a tuñ. Jootmayhãjtãbõch jim nwiim-
bijty. Hoorã, tõeõch nmãdoyhãjcombã coo hajxy hoy mga'a túungombã. Tõeõch
nwiinmahñdyhaty coõch jim nga'a tsoj nõcxtãgatsa'añ maa mijtsãn, coo mijts
jim nnã'ã hojtãgãtsãt.

² Hix, coo mijts nhojtägátsät, mänítøch jadähooc njootmayhada'añ. Pero chójpiøch njoot jaduhñ coo hajxy hoy mdúnät. Jadúhñhøch jootcuyc nhídät.

³⁻⁴ Mänáajøch mijts jayøbajt nhuuc näjaayøøbiän, mänit mijts nmägapxy nhanehmy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'øwät. Jaanèh tehñ jiootmayhájpøch hänäjty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty hoy mga'a panøcxy. Høxtä jóøyyhøch jaduhñ. Paady mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy nocyhaam, njaanèh tehñ chojpy mijts jaduhñ. Cábøch njoot chocy coo hajxy mjootmayhádät. Coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'øwät nébiøch chamñ nmägapxy nhane'emiän nocyhaam, mänítøch jimñ jootcuyc nnøcxa'añ maa mijtsän. Coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy cu mbanøcxy, cábøch jaduhñ mänaa cu njootmayhajty. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mja wi'i pianøcxa'añ. Y coo hajxy jaduhñ hoy mbanøcxät, jaduhñ hajxy nägøxiä jootcuyc nhítäm, møød høøch møød mijts.

⁵ Ja'a mijts mmägu'ughajpä ja'a tøø quiädieeyäbä, nägøxiä hajxy jaduhñ tøø xñägädieeyøøyyäm, ca'a yhøøchähajtiä nidiuhñ. Pero cábøch nmäna'añ coo hanaxiä tøø quiädieey. Hix, cábøch hanaxiä nyajtsähdiuna'añ.

⁶ Hoorä, tøø ja'a mmägu'ughajpähajxy chaachpøcy. Tu'ugwiinmahñdy hajxy mnibiaatä, paadiä mmägu'ughajpä hajxy myajcumädooy. Hoorä, tøø jaduhñ chaachpøjnä.

⁷ Hahixøøby hajxy jaduhñ mmämée'xnät. Jaduhñ hoy jiootcugóøguiumbät, y cab jaduhñ hanaxiä jiootmayhádät.

⁸ Coo hajxy jaduhñ mmämée'xnät, myajcøxø'øgaamby hajxy jaduhñ coo hajxy mjaanèh tehñ chocy.

⁹ Paady mijts jayøbajt nnäjaayøøyy, nhijxmajts mijts jaduhñ pø tøyhájtøch nmädia'agy hajxy hänäjty xmiäbøgaanä hamuumdu'joot.

¹⁰ Pønjaty mijts mmämée'xyp, jaanä jadúhñhøch nmämée'xaambä. Haa ca'a, pø tøøch häna'c nmämée'xy, páadyhøch tøø nmämée'xy, jaduhñ mijts jootcuyc mhídät. Jesucristøch jaduhñ xyhijxp cooèh nga'a høhñda'agy.

¹¹ Coo hajxy jaduhñ nnimiämée'xämd, cabä møjcu'ugong miäjädá'agät maa højtscøxphájtäm. Nnajuøøyyäm hajxy coo ja'a møjcu'ugong jiaanèh tehñ miäwiinhøøñ.

¹² Cooèh jimñ nmejch maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas Diosmädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, nbáathøch hawa'adspä cooèh jimñ ndägó'øwät Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

¹³ Pero cooèh hermano Tito jimñ nga'a paaty maa ja'a herman-odøjc-hajxiän, mänítøch ndägøøyy jootmayhajpä. Mänítøch nwiimbijnä. Mänítøch nnøcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Macedonia.

¹⁴ Dioscujú'uyäp ja'a Dios coo højts xpiuhbety, coo højts xyaghity tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Jaduhñ højts ja'a Dios xpiuhbety coo højts ja'a møjcu'ugong nga'a yajmäjäda'agy majaty højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä. Homiädoonä ja'a jäya'ayhajxy miädoy nebiaty højts nyajwiingapxø'øy.

¹⁵⁻¹⁶ Xquiumaaby højts ja'a Dios coo højts ja'a miädia'agy nyajwa'xä ja'a Jesucristocøxpä. Pønjaty hoy mädoob, pønjaty mäbøjp, je'eds nähwa'adsaamb. Jugyhadaamb hajxy je'eduhñ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiyughatiän. Pero pønjaty hoy ca'a mädoob, pønjaty ca'a mäbøjp, cab hajxy jaduhñ nähwa'adsa'añ. Je'eds hajxy haxøøgtuum nøcxy miähmø'øwa'añ. Caj pøn yhamdsoo jada'añ Diosmädia'agy-yajwa'x.

17 Højts mǎbøcypiä njajpy je'eguiøxpä coo højts ja'a Dios xwyiinguejy. Hamuumdu'joot højts nduñ je'eguiøxpä coo højts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhity. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduñ coo højts hoy nduñ. Jii häna'c näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Ja'a Diosmädia'agy tyijy hajxy yajwa'xyp. Pero yhamdsoo mädia'agy hajxy wyi'i miädiaacypy, je'eguiøxpä coo hajxy jia wi'i quiänaarhada'añ. Højts, cab højts jaduñ nbahixy.

3

1 Cab hajxy mmäná'anät coo tyijy højts nniguiumayii nebiä häna'c ñiguiumayijän, ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy miäwädijpiä. Coo hajxy hänajty maa ñøcxa'añ, mäniä hermanodøjc hajxy ñäma'ay coo nocy hajxy jaduñ ween yhädiuñäxä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy tøø yajwa'xy. Pero højts, cab højts jaduñmä nocy nyajmaajiaty, ni coo mijts nyaghixät, ni coo mijts xmió'owät.

2 Hoy piønä ñajuø'øy coo højts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy. Haa ca'a, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmǎbøcy mänaa højts jim hoy nyajnähiø'øyän. Hix, njaanç tehñ chojpy højts mijts hamuumdu'joot. Homiänaajä højts mijts njahmiejtsta'agy.

3 Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmǎbøcy, jaduñä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy miøødä coo højts ja'a Jesucristo jaduñ xwyiinguejy maa mijtsøxpän, coo højts mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'owät. Jujcy ja'a Dios. YhEspirituhaam ja'a Dios hajxy xyajmäbøjcy. Jaduñ miäbaady coo ja'a Jesucristo tøø yuugjaay maa ja'a jäya'ay quiorazoncøxphajxiän. Cab jaduñ tøø yuugjaay tsaagøxp tintahaam nebiä Dios jecy yuugjahyyän tsaagøxp maa ja'a tuñ xiøhatiän Sinai.

4 Paady højts jaduñ nmäna'añ, nmøød højts ja'a tøyhajt coo højts ja'a Jesucristo xwyiinguejy.

5 Pero cab højts tii njada'añ hamdsoo. Dios højts jaduñ xpiuhbejp coo højts njädät.

6 Jaaya'ay højts jaduñ tøø xyajnähdijy coo højts ja'a hawiinjemybiä mädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä. Hädaa hawiinjemybiä mädia'agy, yhEspirituhaam højts ja'a Dios tøø xmió'oy. Cabä Dios tøø jiahñä tsaagøxp nebiä jecyquihdujt jecy jiahyyän tsaagøxp. Yø'ø jecyquihdujt, cab jaduñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum. Pero coo ja'a hawiinjemymiädia'agy hajxy mmǎbøgät, mäniä Dios hajxy xyagjugyhädät cøjxta'axiøø yhEspirituhaam neby je'e jiuqyhatiän.

7 Hoorä, coo ja'a Dios ja'a jecyquihdujt jiahy tsaagøxp, høxtä haamb høxtä tsämaamb ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy hänajty, høxtä cabä israelita ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy hajxy hänajty hoy yheebaana. Pero paquiä ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy jaduñ ñä'ä haañ ñä'ä tsämaamy. Paadiä Moisés ja'a wyiin jiojy hänajty yhañ çhämaay, tøø ja'a Moisés hänajty yhoj jim Dioswiinduum maa ja'a Dios hänajty tøø quiäda'aguiän jim tunøøxp. Y møcmäjaa ja'a Dios jiaanç tehñ miøød. Hoorä, yø'ø jecyquihdujt, cab jaduñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum.

8-9 Hoorä, coo ja'a Dios ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy jecy yaghaanä yajtsämaamä, jaduñä Dios yajcähxø'ocy coo møcmäjaa miøødä. Y coo ja'a Dios ja'a hawiinjemymiädia'agy tøø yejnä coo hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum, ja'a yhEspirituhaam ja'a Dios ja'a hawiinjemymiädia'agy tøø jecy. Jaduñä Dios maas hoy tøø yajcähxø'øgy coo møcmäjaa miøødä. Hix,

hoy-yagjuoõñä ja'a Moisés ja'a wyiin jiojpp jecy yhaañ chämaamy. Maas hanaxiä ja'a hawiinjemyiädia'agy yhoy-yagjuoõñä, ja'a højts nyajwa'xypä.

¹⁰⁻¹¹ Jaduhñ quiähxø'ogy coo ja'a jecyquihdujtt jaduhñ quia'a jatyt tsoobaatnä. Ja'a hawiinjemyiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduhñ tsoobaatnäp. Y cab jaduhñ mänaa tiägoyya'añ.

¹² Tøyhajt jaduhñ, paady højts nga'ta tsähdiuñ mänaa højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xiän, ni nga'a mädsähdiuñii højts jaduhñ.

¹³ Hix, haamb tsämaambä Moisés ja'a wyiin jiojpp hänäjty coo ja'a Dios ja'a Moisés ja'a miädia'agy miooyy. Mänitä Moisés ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy yajwiingapxøoyy. Coo ja'a Moisés miädiaacpädøoyy, mänitä wit ñiyajwiinguwidsooyy, je'eguiøxpä coo ja'a wyiin jiojpp hänäjty jecy quia'a hanaannä quia'a tsämamaannä. Paady jaduhñ miädsähdiuñä. Hix, yhixaambiä israelita ja'a Moisés hajty hänäjty coo ja'a Moisés ja'a wyiin jiojpp hänäjty quia'a hanañä quia'a tsämaamñä.

¹⁴⁻¹⁶ Pero ja'a israelitahajxy, jaančh tehñ quiuhxex hajxy hänäjty, cab hajxy hänäjty miädia'agywyiinjuø'oy. Høxtä chamñäbaadyñä hajxy jaduhñ quiuhxexä. Coo ja'a jecyquihdujtt hajxy mänaa miädoy, cab hajxy jaduhñ wyiinjuø'oy, ja'a Moisés jecy miädiäacäbä. Mänit hajxy jaduhñ wyiinjuø'owät coo hajxy hänäjty tøø miäböcy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. Je'e hajxy nWiindsønhtëm.

¹⁷ Hoorä, tu'ugjuøhñdy ja'a Jesucristo yhyty møødä Tieediä yhEspiritu. Y coo hajxy nmäböjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñä cuhdujtt hajxy xmiøoyyäm coo Dios hajxy nba'yäaxäm.

¹⁸ Hoorä, põnjaty jaduhñ hamuumdu'joot mäböjpp ja'a Jesucristocøxpä, tøø hajxy ngøxy wiinjuøoyyäm coo ja'a Jesucristo miøjjä jiaančhä. Tehngajñä ja'a Jesucristo hajxy xyaghaguijyatiøoyyäm neby je'e yhyitiän. Hix, tu'ugjuøhñdy je'e yhyty møødä Tieediä yhEspiritu.

4

¹ Hojiot ja'a Dios jiaančh tehñ miøød, paady højts tøø xwyiinguexy coo højts ja'a miädia'agy nyajwä'xät ja'a Jesucristocøxpä. Paady højts nga'a jootmayhaty ni mänaa.

² Nyejpy højts ja'a tøyhajt coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy. Cab højts jaduhñ mänaa nhøhnda'agy. Najuøøbiä cu'ughajxy jaduhñ coo højts mänaa nga'a nhøhnda'agy. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduhñ. Ja'a häna'c-hajxy hønndaacpä, cabä Diosmädia'agy hajxy ca'xy yajwa'xy. Yhamdsoo mädia'agy hajxy jaduhñ yajmämädiaagøoby magämaa. Hochähdiuñnä hajxy jaduhñ jiatcø'oy. Pero højts, ja'a tøyhajt højts nmädiaacyy.

³ Cabä jäya'ay ja'a mädia'agy hajxy nägøxiä wyiinjuø'oy, ja'a højts jaduhñ nyajwa'xypä ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jaduhñ quia'a wiinjuø'oy coo hajxy haxøøgtuum wiädyty.

⁴ Paadiä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäböga'añ, tøø ja'a wyiinmahñdyhajxy piädäacäxä haxøøgtuum ja'a møjcu'ugóngäm, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Coo ja'a wyiinmahñdyhajxy tøø piädäacäxä haxøøgtuum, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a wiinjuø'owa'añ maa jaduhñ myiñän cujaay coo ja'a Jesucristo møcmäjaa miøødä. Tu'ugmädia'agy ja'a Jesucristo yhyty møødä Tieedy.

⁵ Coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy, ja'a Jesucristo højts nmädiaacyy coo hajxy nägøxiä nWiindsønhtëm. Cab højts jaduhñ nyajcumaya'añ.

Jaduhñ hõjts njoot chocy coo hõjts mijts nbuhbédát, je'eguiõxpä coo hõjts ja'a Jesucristo nWiindsõñhаты.

⁶ Dios jecy mänaañ coo jõõn jiájät hagogdstuum. Cahnä ja'a naaxwiimbä hänäjty yhojõ'oy. Jaaya'ay hõjts ja'a miädia'agy jaduhñ tõõ xyajwiinjuõ'oy coo je'e mõcmäjaa miõõdá. Coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xyajnáhwaats tõõ xya-cuhwaatsám, jaduhñ hajxy nyajnajuoõyyám coo ja'a Dios mõcmäjaa miõõdá.

⁷ Jaaya'ay hõjts tõõ xwyiinguexy coo hõjts ja'a miädia'agy nyajwá'xát ja'a Jesucristocõxpä. Jaanč tehñ choobaatp ja'a miädia'agy jaduhñ. Hõjts, cab hõjts mõcmäjaa nhamdsoo mõõdá. Dios hõjts jaduhñ xpuihbejp coo hõjts ja'a miädia'agy nyajwá'xát. Coo hõjts jaduhñ xpuihbety, jaduhñ yajnajuoõ'oy coo ja'a Dios mõcmäjaa jiaanč tehñ miõõdá.

⁸ Tõõ hõjts häyohn may nmänaxy nyajnaxy, pero cab jaduhñ tiehñ yhanaxiä. Naxy hõjts nga'a najuoõ'oy neby hõjts njatcõ'owät, pero cab hõjts hanaxiä njootmayhаты.

⁹ Tõõ hõjts häna'c mayhooc xjia wi'i chaačhtiuna'añ, pero cab hõjts ja'a Dios mänaa xñajtshixõ'oy. Hoy hõjts häna'c mayhooc tõõ xjia häyoowhixy, cab hõjts nmõjpäda'agy. Hix, homiänaajä hõjts ja'a Dios jaduhñ xcwieendähаты.

¹⁰⁻¹¹ Nebiä Jesucristo hijty mäjähñdium wiäditiän jabom-jabom, jaanä jaduhñ hõjts mäjähñdium nwädijpä homiänaajä. Ja'a Jesucristocõxpä hõjts häna'c xjia wi'i yagho'oga'añ. Pero cab hõjts Jesucristo xñä'ägä nähducy. Hix, coo ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiuypijõtägajch. Mänit jim ñõcxy maa ja'a Tieediä wyiinduumän. Jimä mõcmäjaa jäda'ahаты miõõdänä. Paady hõjts jaduhñ homiänaajä xcwieendähаты.

¹² Paady hõjts mäjähñdium nwädity coo hõjts Diosmädia'agy nyajwa'xy. Coo ja'a Jesucristo jiujyhaty, paady hajxy xcwieendähátäm homiänaajä.

¹³ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian coo tu'jäya'ay jecy miänaañ: "Nmäbõjpiõch ja'a Diosmädia'agy, päadyhõch ja'a Dios ngapx-paady"; jaanä jaduhñ hõjts ja'a Diosmädia'agy nmäbõjpä, paady hõjts ja'a Dios ngapxpaatpä.

¹⁴ Coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypijõtägajch, ja'a nWiindsõñhátäm, jaduhñ hõjts ja'a tõyhajt nmõõdá coo hõjts xyagjuypijõtägatsaambä näguipxy mõõd mijts. Paadiä Dios hajxy xyagjuypijõtägatsaanäm coo hajxy nhjätäm tu'ugmädia'agy mõõdá Jesucristo. Mänitä Dios hajxy nägõxiä xyajncxäänäm jim maa ja'a wyiinduumän näguipxy mõõd mijts.

¹⁵ Paady hõjts häyohn nmänaxy nyajnaxy, chojpy hõjts njoot jaduhñ coo mijts ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbõgät cooc ja'a Jesucristo hajxy tõõ xñähho'tuutäm. Jaanä jaduhñ hõjts njoot chojpä coo ja'a jäya'ayhajxy maas nämay jiaac mäbõgät, weenä Dios hajxy nämay ñäma'ay: "Dioscujú'uyäp", je'eguiõxpä coo ja'a Dios hojioot jiaanč tehñ miõõdá. Y weenä Dios hajxy nämay ñämaabiä coo mõcmäjaa jiaanč tehñ miõõdá.

¹⁶ Nnajuõõby hõjts jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyagjuypijõtägäänäm, paady hõjts nga'a jootmayhаты. Tehngajnä hõjts ja'a Dios mõcmäjaa xjiaac mo'oy maa hõjts njuoõhñdycõxpän, hoy hõjts nni'x ngopc tehngajnä jia mäjay.

¹⁷ Neby hõjts häyohn yaa nmänaxy nyajnaxiän, cab hõjts jejcy nmänaxy nyajnaxa'añ. Y cab hõjts jaduhñ njaty tsaachpõcy. Coo hõjts jaduhñ tõõ njaty tõõ nhabety, paadiä Dios ja'a mayhajt mõj may tiuna'añ maa hõjtscõxpän cõjxta'axiõõ.

¹⁸ Pero cab hõjts jaduhñ nmõjpäda'agy coo hõjts jaduhñ yaa njaty nhabety hädaa yaabä naaxwiin. Hix, paquiä hõjts nnä'ä jaty nnä'ä habety. Jim hõjts

njoot nbáda'agy maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Cøjxta'axiøø hajxy jim xyaghidáañäm.

5

1 Tsipecøxp hajxy nho'ogáañäm ndägoyyáañäm. Pero nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Dios hajxy tøø xyajnáhdíjjäm cooc hajxy jim xyaghidáañäm maa ja'a wyiinduumän cøjxta'axiøø. Diósäts hajxy jim xyaghidáañäm, ca'a wyiingjäya'ayä hajxy jim xyaghidáañäm.

2 Coo hajxy yaa ndsaaçhpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin, paadiä njoot hajxy jaduhñ tøø nbádaacäm coo hajxy jim nnøcxáañäm tsajpootyp.

3 Coo hajxy jim njoo'täm, jaançh tehñ jootcujc hajxy jim nniijäwø'øwáañäm jim Dioswiinduum.

4 Mäduhñtiä hajxy yaa njaac híjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy jootcujc nhíjtäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa ndsaaçhpøjcäm. Pero cab hajxy ndsøjcäm coo hajxy paquiä nho'c ndägøoyyäm. Je'e hajxy ndsøjcäm coo njugyhájtäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän.

5 Ja'a Diósäts hajxy jaduhñ xyajnáhdíjjäm coo hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Tøø ja'a yhEspíritu hajxy jaduhñ xyajnáguéjxäm coo hajxy jaduhñ xmiøødhíjtäm tu'ugmucy. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaançh yagjugyhadáañäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän.

6 Paady højts jootcujc nhity jabom-jabom. Mäduhñtiä højts yaa njaac jugyhaty hädaa yaabä naaxwiin, cab højts jim ndsoj nøcxa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän. Tøyhajt jaduhñ.

7 Hoy højts ja'a Jesucristo yaa nga'a ja hixy hajujcy, nmäbøjcäp højts ja'a miädia'agy jaduhñ.

8 Cab højts nnä'ägä jootmayhaty ni weeñtiä. Chøjpy højts ja'a njoot coo højts nhó'ogät, coo højts jim nnøcxät maa ja'a Jesucristo wyiinduumän.

9 Cab højts nmøjpäda'agy pø ho'ogaamb højts, ó pø cab højts ndsoj ho'oga'añ. Pero chøjpy højts njoot jaduhñ coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy hoy ngudiúunät. Jaduhñ højts ja'a Jesucristo xquiumáyät.

10 Hix, nägøxiä ja'a Jesucristo hajxy nøcxy nwiindäna'awáañäm. Mänit jaaya'ay nägapxa'añ pøn hänajty hoy tøø quiudiuñ, pøn hänajty hoy tøø quia'a cudiuñ. Pønjaty hänajty hoy tøø quiudiuñ, je'eds ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy paadaamb. Pero pønjaty hänajty hoy tøø quia'a cudiuñ, quiumädowaamb by hajxy je'e.

11 Nwiingudsähgøøby højts ja'a Jesucristo. Jia wi'i chøjpy højts ja'a njoot jaduhñ coo højts xquiumáyät. Nja wi'i yajmäbøgaamb by højts ja'a cu'ughajxy coo højts ja'a Jesucristo tøyhajt tøø xwyiinguexy. Najuøøbiä Dios coo højts ja'a miädia'agy hamuumdu'joot ngudiunä. Chøjpiøçhä njoot jaduhñ coo mijts mnajuøøbiät coo højts ja'a Diosmiädia'agy hamuumdu'joot ngudiuñ.

12 Cab højts nyajcumaya'añ, hoy højts jaduhñ nja niñänømyii coo højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexy. Paady højts mijts jaduhñ nhawáañäm, jaduhñ mijts mnajuø'øwät neby højts mijts xpuihgapxø'øwät coo højts häna'c hänajty jaduhñ tøø xñähwaambety. Ja'a häna'c-hajxy jaduhñbä, je'e hajxy yajcøpøøby pø hoy yhamdsøo cuhdujt hajxy quiudiuñ. Cab hajxy nã'ägädä wiinjuø'øy coo ja'a wyiinnmahñdyhajxy quia'a nã'ägädä hoyyä.

13 Jaduhñ højts häna'c xñänømy cooc tyijy højts nghumäñø'øy coo højts ja'a Dios ndsocy. Diósäts højts xñajuøøby coo højts nga'a cuhhiñ coo højts

nga'a cuhmään'ø'y. Hiḡ, chojpy hōjts ja'a njoot jaduhḡ coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmió'owät.

¹⁴ Coo hōjts ja'a Jesucristo xjiaančh tehḡ chójcäm, paady hōjts ja'a miädia'agy ngudiúunäm hamuumdu'joot. Nmøødhajtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhḡ coo jaaya'ay hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Xyajnähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieehajtämhajxy.

¹⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä nhamdsoo cuhdujt hajxy nga'a yajtúunänä. Tsögä miädia'agy hajxy jaduhḡ cudíúunäm máduhñtiä hajxy yaa njaac jugyhajtäm. Y coo ja'a Jesucristo jiuujypiøjtägajch, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy xyagjugyhadaänäm cøjxta'axiøø nebiä Tieedy jiuigyhatiän.

¹⁶ Cab hōjts pøn nyajcopcøøñä pø mäyøøhajxy, pø häyoobhajxy. Ja'a Jesucristo, jaduhḡ hōjts hijty nhixy nebiä pajäya'ayän. Pero cab hōjts jaduhḡ nhijxnä nebiä pajäya'ayän.

¹⁷ Hoorä, pønjayt ja'a Jesucristo tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy møødhijnäp, hawiinjembä wiinmahñdy hajxy jaduhḡ miøødhajnäp. Tøø ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhḡ yhøxhijxnä.

¹⁸⁻¹⁹ Ja'a Dios jaduhḡ mänaän coo hawiinjembä wiinmahñdy hajxy nmøødhajtäm. Y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm. Jaduhḡ hajxy xmiøødnijootpaatäm. Y hōjts jaduhḡ tøø xwyiinguexy coo hōjts ja'a miädia'agy jaduhḡ nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, y coo ja'a Dios hajxy xyajnähwáatsäm, y coo ja'a Dios hajxy jaduhḡ xmiøødnijootpaadaänäm.

²⁰ Ja'a Dios hōjts tøø xwyiinguexy coo hōjts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwá'xät. Jaduhḡ hōjts tøø xñäma'ay coo hōjts mijts nmänuu'xtá'agät coo miädia'agy hajxy mmäböjcat. Jaduhñä Dios hajxy xyajnähwá'adsät. Jaduhḡ hajxy ween xmiøødnijootpaadøøjät.

²¹ Cabä Jesucristo ja'a Dios mänaa miägädiehy. Pero coo Dios hajxy xjiaančh tehḡ chójcäm, paady miänaän coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieeyhajxy xchømó'cäm. Y coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, jaduhñä Dios hajxy xyajnähwáatsäm. Jaduhḡ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum.

6

¹ Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäböcy, paadiä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy tøø xmió'oy. Hōjts mijts nmänuu'xtaacypy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Paady mijts jaduhḡ nmänuu'xta'agy, coo hōjts ja'a Dios nmøødtuñ.

² Hiḡ, jaduhḡ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Tøøch nyajnähdiy mánájoch miich ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hawiinmats nmó'owät.

Cooch miich mänit xpia'yá'axät, mänitøch miich nmädówät. Mänit nbuhbédät. Mänit nyajnähwa'ads nyajcuhwá'adsät, nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Hoorä, tøø yhabaatnä coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämd. Jaduhñä Dios hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsämd.

³ Maa hōjts ja'a Diostuung nduñän, hoy hōjts njäya'ayhaty. Hiḡ, cab hōjts ndsocy coo hōjts pøn xñähwaambédät.

⁴ Hoy hõjts ja'a Diostuung njaanč tuñ. Nmee'xtujpy hõjts hoy tyiiä, hoy ñeipä hõjts nja jaty nja habety. Hanaxiä hõjts tõõ ndsaačhpøcy. Tõõ hõjts häyohn mayhooč nmänaxy nyajnaxy.

⁵ Tõõ hõjts mayhooč nyajwobho'ogy. Tõõ hõjts mayhooč nyajtsuny. Tõõ hõjts ja'a cu'ug mayhooč xñäbädø'ogy. Tõõ hõjts mayhooč nhanuu'xø'oy ja'a Diosmädia'agyquixpä. Tõõ hõjts jamiä'ay nhity mayhooč ja'a Diosmädia'agyquixpä. Tõõ hõjts mayhooč jaguiay jayhu'ugy nhijpä.

⁶ Coõ hõjts ja'a Diostuung nduñ, cab hõjts haxøøgwiinmahñdy nnä'ägä møødä. Nwiinjũøby hõjts ja'a Diosmädia'agy. Mee'xxieemy hõjts nhity, cab hõjts tii nmõpäda'agy. Hojiot hõjts nmøød. Hiç, ja'a Dioshespõritu hõjts nmøød. Hamuumdu'joot hõjts jäya'ay jaduñ ndsocy nba'häyoy.

⁷ Nyajwa'xyp hõjts ja'a tøyhajt. Ja'a Diosmäjaa hõjts nmøød. Jaanč tehñ yhoj hõjts njäya'ayhaty nebiä Dios choquiän. Jaduñ hõjts ja'a haxøøgpä nga'a yajmäjäda'agy.

⁸ Näje'eyä hõjts jäya'ay jaduñ xwyiingudsähgø'oy. Näje'e hõjts xquia'a tsocy xquia'a mee'xy. Näje'e hõjts xquiumay, näje'e hõjts xñähojy. Tõmiäiaacp hõjts, hoy hõjts jäya'ay näje'e xjia nänømy cooc tyijy hõjts nhøhnda'agy.

⁹ Hoy hõjts ja'a tsaangu'ug xjia hixyhaty, cab hõjts häna'c näje'e xmiämñjy xmiämayø'oy. Mäjahñdiuum hõjts njaanč tehñ wiädity, høxtä xyagho'ogaamb hõjts jäya'ay. Pero ja'a Dios hõjts jaduñ xcwieendhajt. Tõõ hõjts ja'a Dios xyajcumädoj, pero cabä Dios jaduñ miäna'añ coõ hõjts nhø'ogät.

¹⁰ Jootucj hõjts nnä'ägä hity homiänaajä, hoy hõjts wiingumänaajaty nja mänaxy nja yajnaxy. Hoy hõjts nja häyoy, nyajnähiçøby hõjts ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nämay, jaduñnä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy piäädät. Hoy hõjts tii nga'a ja møødä, Dios hõjts xmiøoby tijaty hõjts nyajmaajjapy.

¹¹ Mägu'ughajpädøjc, ja'a mijts jim hijpä Corintos, mijts jaduñ nmägaxyp. Tõõ mijts ngøxy hawäänäm nebiaty hõjts ja'a mädia'agy nmøødä. Njaanč tehñ chojpy hõjts mijts jaduñ.

¹² Nja wi'i miøødnijootpaadäänäp hõjts mijts. Cab hõjts nnajuø'oy pø jaduñ mijts xjiäwøøbiä.

¹³ Tuñä mayhajt hajxy, tsøc hajxy nijootpáatäm. Jaduñ mijts nmägapxy nebiä huungän.

¹⁴ Cab hajxy mmøødwäidijmügät pøn ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, coõ hajxy jaduñ mnä'ä pahjxpät neby hajxy yhaxøøgwädiän. Hiç, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp, hoy hajxy quidiuñ. Hawa'adstuum hajxy je'e. Pero pønjaty ca'a mäbøjp, cab hajxy quidiuñ. Wiing ja'a wyiinmahñdyhajxy. Haxøøgtuum hajxy je'ebä.

¹⁵ Hiç, cabä Jesucristo tu'ugmädia'agy yhity møødä mõjcu'ugong. Jaanä jäduñduhmbä, pøn ja'a Diosmädia'agy mäbøjp, cab hajxy tu'ugmädia'agy yhjpä møød ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä.

¹⁶ Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coõ häna'c quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgø'owät maa ja'a Diostøcän. Cabä quepychech naaxpoch jiujuquiä. Ja'a Diósäts mäbøcy jujcy. Y coõ ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm, jaduñ mäwiin hajxy nmäbáatäm nebiä Diostøcän, je'eguiøxpä coõ ja'a Dioshespõritu hajxy nmøødhajtäm. Jaduñä Dios jecy miänaañ:

Pønjátyhøchä nmädia'agy xmiøbøjcäp, je'echä nhEspõritu nmo'owaamby. Nwoowhidäämbiøch hajxy je'e.

Xwyiingudsähgø'owäämbøch hajxy je'e. Ngu'ughadäämbiøch hajxy je'e,

nømä Dios hajxy jecy xmiädiácám.

17 Jaduhñä Dios jecy miánaambä:

Puhwaatsnä hajxy ja'a häna'c ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, ja'a häna'c ja'a naaxpoch hajxy wiingudsähgøøbiä.

Cab hajxy mmøødwäidjmnät. Høxhix ja'a haxøøgpä hajxy. Mänitøch mijts xquiø'ødägøøñät.

18 XTieedyhadáambøch mijts hñajtiän. Nnøøxhadáambiøch

nmajc-hadáambiøch mijts hñajtiän,

nømä Dios jecy miánaañ. Møccuhdujt ja'a Dios miøød. Hoy piønä jaduhñ yhane'emy.

7

1 Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyhuungháltäm. Tsøcxä haxøøgwiinmahñdy hajxy najtshixøøyyäm cøxiä. Yø'ø haxøøgwiinmahñdy, xyajmá'täp ja'a mni'x ja'a mjuøhñdy jaduhñ. Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Tsøgä njoot hajxy pädáacám maa ja'a Dioscøxpän.

2 Cham højts mijts nnämäaguumbä, tunä mayhajt hajxy, tsøc hajxy ni-jootpátäm. Cab højts pøn tøø nhäyoowhixy, cab højts pøn haxøøgwiinmahñdy tøø nyajnähixø'øy, cab højts pøn tøø nwiinhøøñ.

3 Pero cábøch nmäna'añ cooch pøn tøø xnähøøno'øy. Njaanç tehñ chojpy højts mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa njaac jugyháltäm hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñ mijts hijty tøø nhuuc nämäabiä.

4 Nnajuøøbiøch coo mijts ca'xy mgudiuna'añ waambátyhøch mijts tøø nmägäpxy tøø nhane'emy. Ngumäabiøch mijts jaduhñ. Jootcujc-høch njaanç tehñ ñijiäwø'øyii maa mijtscøxpän. Jaanç tehñ xioondáacpøch, hoy højts madiu'u nja tsaaçhpøcy.

5 Coo højts ja'a hermano Tito jim nga'a paaty maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas, paady højts jim nwiimbijty. Y coo højts yaa nmejch Macedonia-naaxooty, ni yaa højts ja'a hermano Tito nga'a paatpä. Coo højts yaa nga'a tsoj paaty, paady højts hijty jootcujc nga'a nä'ägädä ñijiäwø'øyii. Xmiädsiphajp højts jäya'ayhajxy hijty ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Jootmayhajp højts hijty je'eguiøxpä cooc tyijy mijts jaduhñ mga'a mabøga'añ.

6 Ja'a Dios, yagjootmøcpøjpy je'e pønjaty jaduhñ jootmayhajp. Y coo ja'a hermano Tito jiaanç mejch, mänit højts ja'a Dios xyagjootmøcpøjcy.

7 Xjiaanç tehñ yagjootmøcpøjcy højts ja'a Dios jaduhñ coo højts ja'a hermano Tito xyhawaanä coo mijts je'e myagjootmøcpøjcy mänaa jim yhitiän maa mijtsän. Cøjx højts xyhawaanä cóogøch mijts xjia wi'i jiøbhixy cooch jim nnøøxät maa mijtsän. Jaduhñ højts tøø xyhawaanäbä cooc mijts mjootmayhaty je'eguiøxpä cooch mijts hijty tøø xyhuuc yagjootmayhajpä. Y jaduhñ højts tøø xyhawaanäbä cóogøch mijts xjiaanç tehñ jiahmiejtsta'agy. Coo højts jaduhñ tøø xquiøxy hawaanä, päadyhøch njaanç tehñ xioonda'agy.

8 Mänájøch mijts ja'a nocy jawyiinhajtpä nyajnäguexiän, nhøjjøch mijts jaduhñ siémpräm. Paady hajxy weeñtiä mjootmayhajty. Jootmayhájthøch høøch weeñtiäbä coo mijts nhojy.

9 Coo mijts nhojy, paadiä mhaxøøgcuhtdujt hajxy mhøxhixy. Xquiumaayy mijts ja'a Dios jaduhñ coo hajxy jaduhñ mhøxhixy. Coo hajxy jaduhñ mhøxhixy, päadyhøch nxoonda'agy, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy mjootmayhajt.

10 Põnjaty yhaxõõgcuहुdujt hõxhijxp, je'edshajxy hodium mähmõ'õwäp. Cumay hajxy jaduhñ piädsõmät maa ja'a Diosän. Y cab hajxy jaduhñ jiootmayhajnät. Pero põnjaty yhaxõõgcuहुdujt ca'a hõxhijxp, haxõõgtuum hajxy miähmõ'õwät. Hoy miänaaxõõ hajxy jaduhñ jiootmayhada'añ.

11 Pero mijts, hamuumdu'joot hajxy mgudiuñ nebiaty mijts tõõ nmägapxy tõõ nhane'emiän mänäajõch ja'a jayõbajtpä nocy nguexiän. Mjaançh hõxhijxp ja'a mhaxõõgcuहुdujt hajxy nebiä Diosmädia'agy yhane'emiän. Mjootmayhajt hajxy jaduhñ coo hajxy hijty tõõ mgädieey. Y mdsähgõõyy hajxy jaduhñ weeñtiä. Chopy ja'a mjoothajxy coo mijts ngumáyät, paadiä craa hajxy mhõxquejxpädsõõmy, ja'a haxõõgjatcõõyyäbä. Tõõ hajxy myajcähxõ'nõ coo hajxy tii pojpä tii cädieey mga'a mõõdän.

12 Paady hõjts ja'a nocy jim nguejxy maa mijtsän, coo häna'c-hajxy haxõõg tõõ ñidiuñii. Ca'a jie'eguiõxphajtiä hõjts yõ'õ nocy nguejxy. Paady hõjts nguejxpä, chopy hõjts ja'a njoot hänajty coo hajxy myajcähxõ'õgät coo hõjts mijts xchocyñä. Xyhijxp hõjts ja'a Dios jaduhñ coo hõjts nga'a hõhñda'agy.

13 Coo hõjts mijts jaduhñ xchocyñä, paady hõjts nxoõnda'agy.

14 Xoondaacp hõjts jaduhñmbä coo ja'a hermano Tito xioõndaacpä. Paady xioõnda'agy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy mbanõcxyñä nägõxiä mänäa jim yhitiän maa mijtsän. Tõõchä hermano Tito hijty nnäma'ay coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mgudiuñ. Y tõyhajt hajxy mjaançh cudiuñ.

15 Hamuumdu'joot mijts ja'a hermano Tito xjiaançh tehñ chocy, je'eguiõxpä coo mijts ja'a miädia'agy mmäbõjcä hamuumdu'joot nebiaty mijts xyhanehmiän.

16 Nnajuõõbiõch coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mbanõcxaanñä; päadyhõch nxoõnda'agy.

8

1 Hoorä, mägu'ughajpädõjc, cham hõjts mijts nyajmõõdmädia'aga'añ nebiaty ja'a Dios mayhajt tõõ tiuñ ja'a mäbõjpdäõjcõxpähajxy, ja'a hajxy jim tsänaabiä Macedonia-naaxooty.

2 Jaançh tehñ xioõndaacp hajxy, hoy hajxy jaduhñ tõõ jia tsaachpõcy hoyhoy, hoy hajxy jaduhñ jia häyoy hanaxiä. Coo hajxy jaduhñ jiaançh tehñ xioõnda'agy, paadiä xädõ'õñ hajxy may tõõ yajmucy. Hojioot hajxy jiaançh tehñ miõõd, paady hajxy may tõõ yajmucy. Tõõ ja'a häyõobäjäya'ay xädõ'õñ hajxy mio'oyii; ja'a hermanodõjc-hajxy jaduhñ tõõ yecy.

3 Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ tõõ yecy, ca'a yhadsipä, ca'a yha-jootma'adä. Tõõch nhamdsoo hixy coo hojioot hajxy jaduhñ jiaançh tehñ miõõdä. Hõxtä yejnajxypä xiädõ'õñ hajxy jaduhñ näjootpä.

4 Coo hajxy miädoyhajty coo hõjts ja'a häyõobäjäya'ay hänajty nbuhbeda'añ xädõ'õñhaam, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbõjpä, mänit hõjts xñämaayy coogä xädõ'õñ hajxy jaduhñ quixeaambä, ja'a hajxy jim tsänaabiä Macedonia. Hamuumdu'jootäc hajxy jaduhñ quixea'añ.

5 Xoondaac hõjts jaduhñ coo ja'a hermanodõjc xädõ'õñ hajxy may yejcy, ja'a hajxy jim tsänaabiä Macedonia. Y coo hajxy miänaañ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot quitudiunaanä, paady hõjts maas hanaxiä nxoõndaacy. Dios jaduhñ mänaañ coo hajxy jaduhñ quitudiünät. Jaduhñ hajxy miänaambä coc hõjts ja'a nmädia'agy hajxy xquitudiunaanäbä.

6 Mänäa ja'a hermano Tito jim jayõbajty yhyõän maa mijtsän, mänit hajxy xñämaayy coo xädõ'õñ hajxy myajmügät. Hoorä, jim hõjts ja'a hermano Tito nguejxtägatsaambä maa mijtsän, weenä xädõ'õñ hajxy mgõxy yajmucy. Mänit

hajxy jim̄ mguéxät maa ja'a häyoobäjäya'ayhajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbõjpä.

7 Jaančh teh̄m yhoy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy. Jaančh teh̄m yhoy hajxy myajwiingapxø'øy. Jaančh teh̄m yhoy hajxy mwiinjuø'øy. Hamuumdu'joot hajxy jaduh̄n mmäbøcy. Xjiaančh teh̄m chojpy højts mijts. Hoorä, chojpy højts ja'a njoot coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay mjaančh teh̄m piuhbédät hamuumdu'joot xädø'õñhaam.

8 Cábøch mijts ndehm̄ yhane'emy coo hajxy mbuhbédät. Paady mijts jaduh̄n nyajmøødmädia'agy nebiatiä wiingjäya'ayhajxy tøø miäbuhbetiän, ween hajxy jaduh̄n mbahjxpät. Jaduh̄n hajxy myajcähxø'øgät coo hajxy tøyhajt mjaančh mädsõjpä.

9 Tøyhajt jaduh̄n coo ja'a Jesucristo hojiot jiaančh teh̄m miøødä, ja'a nWi-indsonhajtämhajxy. Cahnä hänajty yaa quiäda'agyñä hädaa yaabä naaxwiin nebiä pajäya'ayän, jim̄ hijty møc yhane'emy maa ja'a Tieedy ja'a wyi-induumän. Pero coo yaa quiädaacy, mänit jaduh̄n jiajty nebiä hädaa yaabä jäya'ayhajxiän, neby hajxy yaa nhäyöowäm. Jaduh̄n hajxy hoy xñäho'túutäm. Y coo hajxy jaduh̄n tøø xñäho'túutäm, paady hajxy jim̄ xyajnøcxäänäm maa ja'a Tieediä wyiinduumän, pønhatiä miädia'agy jaduh̄n mäbõjcäp.

10-12 Cham̄ mijts nwiingapx njøycapxø'owa'añ coo ja'a xädø'õñ hajxy myajpedøød neby hajxy hadojumøjt mwiinmahñdyhajtjän coo hajxy hänajty myajmuga'añ. Mja nähmajts hajxy jaduh̄n, pero cahnä hajxy myajpedyii. Hahixøøby jaduh̄n coo hajxy myajpedøød, jaduh̄n hajxy myajcähxø'øgät coo hojiot hajxy tøyhajt mjaančh møødä. Mijts jaduh̄n mwiinmahñdyhajtsohn̄ coo xädø'õñ hajxy hänajty myajmuga'añ. Jaduh̄n hajxy myégät neby hajxy nmäjäda'aga'añ. Mäðøyyä jaduh̄n. Cab jaduh̄n yhahixø'øy coo hajxy hanaxiä myégät. Hix, jaduh̄nä Dios ja'a jioot chocy coo hajxy myajcähxø'øgät coo hojiot hajxy jaduh̄n mjaančh møødä.

13 Cábøch nmäna'añ coo hajxy mhäyoodägø'öwät, páadyhöch tøø nmäna'añ coo hajxy hanaxiä mga'a yégät.

14 Jaduh̄nhøchä njoot chocy coo pøn̄ tii quia'a yajmaajiädät. Jaduh̄nds je'e, hahixøøby jaduh̄n coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay mbuhbédät, je'eguiøxpä coo mijts nä'ä tægø'øbä mmøødä jäda'ahaty. Y coo mijts hänajty tøø mhäyoodägø'øy, mänit mijts xpiuhbejtägätsät, pø jim̄ hajxy hänajty miøødä nä'ä tægø'øbä.

15 Jaduh̄n jim̄ myiñ̄ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian̄: "Pønjaty mayajpädø'c, piuhmooyy hajxy je'e pønjaty weeñtiä yajpädø'c. Yaghaguipxy-jatiøoyy hajxy jaduh̄n tu'cuhdujt."

16 Dios ja'a hermano Tito jaduh̄n tøø yajnähdiij coo hojiot miøødhädät maa mijtsøxpä, neby højts hojiot nmøødän maa mijtsøxpän. Dioscujú'uyäp ja'a Dios jaduh̄n.

17 Coø højts ja'a hermano Tito nnämaayy coo jim̄ ñøcxät maa mijtsän, jootcugøøyy je'e coo højts jaduh̄n nnämaayy coo jim̄ ñøcxät. Hix, hamdsoojoot hijty jaduh̄n ñä'ägä nøcxa'añ.

18 Nyajmäguexø'owaamby højts ja'a hermano Tito ja'a mägu'ughajpä wiingpä. Wiinduhm̄chajtøjc tøø yajmäðoyhaty coo ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä.

19 Jaduh̄nä mäbõjpädø'jc-hajxy tøø miänaambä coo højts nmøødhädät majaty højts ja'a xädø'õñ nyajmucy mänaa højts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy hänajty

nøcxy nmo'owa'añän. Cähxø'øgaamb jaduhñ coo ja'a Dios miøjjä jiaanchä. Jaduhñ quiähxø'øgaambä coo højts hojioot nmøødä.

²⁰ Paady højts nämetsc nädägøøg nwädity xädø'øñyajmujpä, cab højts ndsocy coo højts pøn xñänømat cooc tyijy højts nje'ehada'añ. Hix, majiaty højts xädø'øñ nyajmucy.

²¹ Chojpy højts ja'a njoot jaduhñ coo højts ja'a jäya'ayhajxy xquiumáyät neby højts ja'a Dios xquiumáyän.

²² Chaads højts ja'a mägu'ughajpä mäwiingpä nguexáangumbä møødä hermano Titohajxy. Mayhooc højts hoy tøø xmiøøduñ hoy ñä'ä mädyii tuungä. Hamuumdu'joot jim ñøcxa'añ maa mijtsän. Hix, ñajuøøby jaduhñ coo mijts hoy myajtøjtägø'owa'añ.

²³ Naxiä hermano Tito hajxy hoy mdehm yajtøjtägø'owät coo hajxy jim miédsät. Haa ja'a hermano Tito, hoy miänáajøch jaduhñ xñä'ägä møøduñ, páadyhøch jim nguexa'añ maa mijtsän. Y ja'a jiamøødhajxy nämetspä, ja'a mæbøjpädøjc-hajxy yaabä, jaduhñ hajxy tøø miänaambä coo hajxy jim ñøcxät. Hoyyä Jesucristo hajxy wyingudsähgø'øy.

²⁴ Coo mijts ja'a hermano Tito hoy myajtøjtägø'owät møødä jiamøødhajxy, jaduhñ mijts ja'a mæbøjpädøjc hajxy xyhixät coo hajxy tøyhajt mjaanç mädsocy. Tøjiádäp jaduhñ neby højts mijts tøø nmädia'aguiän coo mijts hojioot mjaanç tehñ miøødä.

9

¹ Høøch mijts jaduhñ nnä'ä jaac näjaayøøby. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy mbuhbeda'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mæbøjpä.

² Hix, nnajuøøbiøch coo hajxy hamuumdu'joot mbuhbeda'añ. Jaduhñhøchä mæbøjpädøjc-hajxy tøø nhawaanä, ja'a hajxy jim tsänaabiä Macedonia-naaxooty. Jaduhñhøch hajxy tøø nhawaanä coo mijts hadøjumøjt mdägøøyy xädø'øñyajmujpä, pønjatä Diosmädia'agy jim mæbøjp Acaya-naaxooty. Y coo mijts jayøjp mnähmajch, paadiä Macedóniabä jäya'ayhajxy nämay xpiahixaambä. Jaduhñ hajxy hamuumdu'joot miäbuhbedaambä nej mijts mmäbuhbeda'añän hamuumdu'joot.

³ Páadyhøchä hermano Titohajxy jim nguejxø'øga'añ maa mijtsän, weenä xädø'øñ hajxy paquiä myajmujpädø'øy. Jaduhñds je'e, cooch jim nnøcxät, tøø ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty mgøxy yajmujnä. Haa ca'a, tøøchä Macedóniabähajxy nhawaanä coo mijts ja'a xädø'øñ myajmuga'añ.

⁴ Hix, wéhndøchä Macedóniabä jäya'ayhajxy näje'e nmødhädät jim maa mijtsän. Y coo hajxy jaduhñ xyhixät coo ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty mga'a cøxy yajmucyñä, mdsähdiunaamb hajxy jaduhñ. Jaduhñhøch ndsähdiuumbät je'eguiøxpä cooch mijts tøø nmädia'agy coo ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty myajmuga'añ.

⁵ Páadyhøch jaduhñ nwiinmaayy coo hijty yhahixø'øy coochä hermano Titohajxy jawyiin nguejxø'øgät maa mijtsän, jaduhñ mijts jim xpuihbédät maa ja'a xädø'øñ hajxy myajmuquiän. Jaduhñä xädø'øñ hajxy myaghidät nähix hahixø'ø cooch jim nmédsät, neby hajxy jaduhñ tøø mmäna'añän coo hajxy myaghida'añ. Jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo ja'a xädø'øñ hajxy myega'añ hojiootcøxpä. Cab pøn jaduhñ miäná'anät cooc tyijy mijts hadsip tøø nhane'emy coo hajxy myégät.

⁶ Jaduhñds je'e, pønjaty jaduhñ wiinduc wiindsaačh, cabä hoyhajt hajxy piaada'añ. Pero pønjatiä häyoobäjäya'ay näxuu'tsp, je'edsä hoyhajt hajxy jaduhñ paadaamb. Tøyhajt jaduhñ.

⁷ Jootcuyc hajxy myégät hamuumdu'joot neby hajxy hänäjty myega'añän, ca'a yhadspä ca'a yhajootma'adä, ca'a hajxy tii mnajstšäyowø'oy. Hix, je'e ja'a Dios chojpy pønjaty jaduhñ jootcuyc jeyp.

⁸ Møj jaančhä Dios. Xmió'owäp mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may, jaduhñ hajxy tii mga'a yajmaajiädät ni mänaa. Nä'ä tägø'øbä hajxy jaduhñ xmió'owät, jaduhñä wiingjäya'ay hajxy hoy mbuhbejtägätsät hoy ñeipiä.

⁹ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian:

Pøn hojiäya'ay, møj mayyä häyoobäjäya'ay piuhbety.

Hoy miänaaxøø ja'a Dios jaduhñ piuhbejtägatsa'añ.

¹⁰ Ja'a Dios, jeypy je'e ja'a tøømd mädyii mn'ibäp, mädyii mdünäp. Yajmayøby jaduhñ nebiä mgäyät nebiä mhú'ugät. Jaanä jäduhñduhmbä, xmió'owäp mijts ja'a Dios nä'ä tägø'øbä tijaty hajxy hänäjty myajmaajiajpy, jaduhñ mijts ja'a häyoobäjäya'ay mmoodiägätsät.

¹¹ Y coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhñ hamuumdu'joot mbuhbédät, mänit mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may xmió'owät. Y coo højts ja'a häyoobäjäya'ay xädø'øn nøcxy nmo'oy, ja'a mijts hänäjty tøø myéquiäbä, mänitä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy ñäma'awa'añ: "Dioscujú'uyäp."

¹² Hix, coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhñ mbuhbédät, mejtstu'u ja'a hoybä hajxy jaduhñ mduna'añ. Piaadaambiä häyoobäjäya'ayhajxy tijaty hajxy hänäjty yajmaajiajpy, y tehngajnä ja'a Dios hajxy jaduhñ ñäma'awa'añ: "Dioscujú'uyäp."

¹³ Coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhñ mbuhbédät jootcuyc hoy miädyii cajptä, myajcähxø'øgaamby hajxy jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy mgudiunä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy møj jaančh ñäma'awa'añ, je'eguiøxpä coo mijts ja'a Dios ja'a miädia'agy mgudiunä, møød coo hojiot hajxy mjaančh tehñ miøødä ja'a häyoobäjäya'aguixpähajxy.

¹⁴ Coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may tøø xmió'oy, paady mijts ja'a häyoobäjäya'ay xhoga'añ xpia'häyowa'añ, møødä Dios hajxy pia'ya'axa'añ ja'a mijtsøxpä.

¹⁵ Tsøcxä ja'a Dios hajxy nägøxiä nämäáyyäm: "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxpä coo ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñäho'túutäm. Møjmayhajt ja'a Dios jaduhñ tiuun hoy-yagjuøñä.

10

¹ Høøch mijts chamñ nmägäpaxaamby nhane'emaamby, høøch Pablohajpä. Mänaa ja'a Jesucristo yaa wiäditiän hädaa yaabä naaxwiin, jaančh tehñ miøødä hojiot hänäjty. Mee'xxieemy hänäjty jiaančh tehñ wiädity. Jaduhñhøch je'e nja pahixaañ cooçh mijts jaduhñ nmägäpaxa'añ nhane'ema'añ. Ja'a nmädsiphøchhajxy, jaduhñhøch hajxy xñänømy cooc tyijy mijts hänäjty tsähgø'ø tsähgø'ø nmägäpaxy nhane'emy mänäajøch jim nhitiän maa mijtsän, pero cooc tyijy høøch nga'a tsähgøøñä coo mijts nmägäpaxy nhane'emy nocyhaam. Cab jaduhñ tiøyyä, nä'ä høhñdaacp hajxy jaduhñ.

² Mägu'ughajpädøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, høxhix ja'a haxøøgpä ja'a ca'a hoybä hajxy. Coo hajxy jaduhñ mhøxhixät, cab mijts jim waamb nnämä'awät cooçh jim nnøcxät maa mijtsän. Pero pøn jaduhñ mänaamb cooc

tyijj hõjts hoy nga'a wädity nebiä hädaa jäya'ayhajxy hoy quia'a wäditiän hädaa yaabä naaxwiin, je'ečh mäböcy hajxy nhójap hajäya'ayhaam. Nyajcähxõ'ogäböch jaduhñ coočh hänäjty tøyhajt nga'a tsähgø'øy.

³⁻⁴ Hoy hõjts yaa nja tsäna'ay hädaa yaabä naaxwiin, cab hõjts ja'a nhamd-soo wiinmahñdy nyajtuñ nebiä yaabä jäya'ayhajxy yajtuñän. Ja'a Dios hõjts xpjuhbejp ja'a miäjaahaam, cab hõjts ja'a Dios ja'a miädsip jaduhñ nyajmäjädaacä.

⁵ Jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, yajcumayaamb hajxy, hõhndaacp hajxy. Cabä jioothajxy yajmädsocy coo wiinghäna'c ja'a Dios hajxy pia'häyowät. Nyajcähxø'py hõjts jaduhñ coo yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ yhõhnda'agy. Y coo hõjts hänäjty tøø nga'a yajmäjäda'agy, mänit hõjts nyajmäböga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo ja'a miädia'agy hajxy ween quidiuunä.

⁶ Y coo mijts hänäjty hoy tøø mgudiuñ, cab hõjts mijts hänäjty waamb nnäma'awaannä. Pero pønjaty jaduhñ ca'a nä'ägädä cudiunaamb, je'eds hõjts hahoy nhøxquexaamby maa ja'a tsajtøjcän.

⁷ Pønjaty jaduhñ najuøøby coo hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm, ween hajxy ñajuøøbiä coočh ja'a Jesucristo tøø xwyiinguejxpä. Tøyhajt jaduhñ. Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy.

⁸ Ja'a Jesucristo hõjts ja'a cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy coo hõjts mijts nmägaxp nhane'emät. Chojpä jioot jaduhñ coo mijts ja'a miädia'agy mjaac mäböjcät. Cabä jioot chocy coo hajxy mdu'udägóyyät. Tøyhajt jaduhñ coočhä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduhmbä tøø xmio'oy. Coočh jaduhñ nniñänomyii, cáböch ndsähdiuna'añ, hõyhøch häna'c jaduhñ xjia nänømy coogøch tyijj nyajcumaya'añ hanaxiä.

⁹ Cábøch mijts nhadsähgø'øwa'añ, hoy mijts nocy naxy nja yajnäguexy.

¹⁰ Ja'a nmädsiphøchhajxy, jaduhñ hajxy miäna'añ cooc tyijj mijts møc nhane'emy nocyhaam. Pero jaduhñ hajxy miänaambä cooc tyijj hänäjty møc nga'a hane'emy mänägøch jimñ nhitiän maa mijtsän, cooc tyijj hänäjty weenjaty ndsähgø'øy.

¹¹ Pero pønjaty jaduhñ mänaamb, cabä tøyhajt hajxy miøødä. Jaduhñdsä tøyhajt pä, neby hõjts mijts møc nhane'emiän nocyhaam, jaanä jaduhñ mijts møc nhane'emaambä coo hõjts jimñ nnøcxtägätsät maa mijtsän.

¹² Jii häna'c-hajxy näje'e, jaančh tehñ yajcumayaamb hajxy cooc tyijj hajxy jiaančh tehñ jiaty jiaančh tehñ ñajuø'øy. Hamiñ haxøpy hajxy jaduhñ ñiguiumayii. Y cabä wiinghäna'c hajxy quiumay. Pero cabä tøyhajt hajxy miøødä. Hõjts, cab hõjts jaduhñ nhäna'c-haty. Cab hõjts jaduhñ niguiumayii.

¹³ Caj pues, cab hõjts nyajcumaya'añ. Jaduhñ hõjts nduna'añ neby hõjts ja'a Dios tøø xyajnähdijjiän coo hõjts ndünät. Jaduhñ hõjts tøø xyajnähdijy coo hõjts jimñ ndünät høxtä jimbaady maa mijtsän.

¹⁴ Coo hõjts jimñ nduñ maa mijtsän, ngudiuumby hõjts jaduhñ neby hõjts ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Hix, hõjts ja'a Diosmädia'agy jimñ nyajwa'xtsohñ maa mijtsän, ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁵ Majaty wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuunðsooñän, cab hõjts jaduhñ nmäna'añ coo hõjts jimñ tøø nduñ. Cab hõjts jaduhñ nguhdujthaty. Pero chojpy hõjts ja'a njoot coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäböğät, jaduhñ hõjts maas hoy njaac tehñ tiunät maa mijtsän.

¹⁶ Y jaduhñ hõjts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwä'xät jäguembaady maa pøn ja'a Diosmädia'agy quia'a mädoynän. Hix, cab hõjts nduna'añ maa wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuunðsooñän. Hix, cab hõjts jaduhñ nyajcumaya'añ.

¹⁷ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Cab jaduhñ yhahixø'øy coo hamdsoo mniguiumayøøjat. Pero jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a Dios hajxy møj jaančh mnänømat."

¹⁸ Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Dios jaduhñ xquiumáyät. Cab jaduhñ choobaady coo hamdsoo mniguiumayøøjat.

11

¹ Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc mee'x hajxy weeñtiä. Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'aga'añ nebiä jäya'ayhajxy yajcumayaambän. Cooth jaduhñ weeñtiä nniguiumayii, jaduhñ yajmädoy nebiä cuhhiimbähajxy miädia'aguiän.

² Nej mijts ja'a Dios xchoquiän, jaduhñhøch mijts ndsojpä, je'eguiøxpä cooh mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nyajmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Chøjpiøčhä njoot jaduhñ coo ja'a mjoot hajxy mbäda'agät hamuundu'joot maa ja'a Jesucristocøxpän. Cabä mjoot hajxy wiingtuum mbäda'agät.

³ Mnigwieendähadøøjäp hajxy, jaduhñ hajxy pøn xquia'a jøjcaxø'øwät, coo hajxy xyagjahdiägöyyät ja'a Jesucristo. Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Cab mijts xyajmädsocy coo ja'a Jesucristo hajxy hamuundu'joot mbanøcxnät. Paquiä hajxy jaduhñ xwyiinhøønät. Haa ca'a, jaduhñä Eva jecy yhuuc wiinhøhnbä ja'a møjcu'ugongäm mänaa ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyijän nebiä tsahñdiän. Siémprämä møjcu'ugong quiuwiinmahñdiä. Paquiä ja'a Eva yajwiinhøhñ.

⁴ Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mmäbøjc'cä pønjaty mijts jaduhñ wiing xyajnähxøøby ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähxø'øy neby højts ja'a Diosmädia'agy nyajnähxø'øyän ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähxø'øy ja'a Dioshøspiritucøxpä neby højts nyajnähxø'øyän. Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mbadu'ubøjcä.

⁵ Yøø häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajnähxøøbiä ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy ñiñänomyii nebiä Dioswiinguexyypän, neby jaančh tehñ jia-jpän. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmäna'anät cooc tyijy hajxy miaas jaty queech høøch njaty.

⁶ Wehñdäda'a jaduhñ tiøyyä cooth hoy yajxon nga'a xi'igy nga'a mädia'agy; cab jaduhñ ñejpiä. Pero tøyhajt jaduhñ cooth madiu'u njaty nnajuø'øy ja'a Diosmädia'agyquixøxpä. Homiänaajä højts mijts ja'a tøyhajt nmo'oy hoy ñä'ä tiiguiøxpä.

⁷ Mänájøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øyän, cábøch mi-jts jaduhñ mänaa nnämaayy cooth mijts xmiäjüyät. Niguiuduñäbøch hänajty hamdsoo, je'eguiøxpä coochä njoot hänajty chocy coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäbøgät. Y cooch hänajty hamdsoo nniguiuduñäxä, päadyhøčhä jäya'ayhajxy näje'e xñänømy cóogøch tyijy hänajty hoy nga'a cudiuñ. Pero cab jaduhñ tiøyyä.

⁸ Wiingjäya'ayhøčhhajxy hänajty xpiuhbejp, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä wiingtuumjaty. Päadyhøch hajxy hänajty xpiuhbety cooth mijts ja'a Diosmädia'agy hänajty nyajwiingapx nyajwiinmädiaagø'øy.

⁹ Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, cábøch hänajty pøn nnäma'ay cooth hajxy xpiuhbedät xädo'øñhaam, hóyhøch hänajty tii nja yajmaajaty tähoocjaty. Hix, xpiuhbejpøčhä jäya'ayhajxy hänajty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä, ja'a hajxy hänajty jim tsohmbä Macedonia-naaxooty. Xmiöobiøch

hajxy hänajty tijátyhøch hänajty nyajmaajajpy. Y cábøch mijts mänaa nnäma'awa'añ cooçh mijts xpiuhbédät xädø'øñhaam.

¹⁰ Tømiädiacpøch jaduhñ nebiä Jesucristo tømia'dia'aguiän. Cáboçhä xädø'øñ pøñ nmäyujwa'añ jim maa mijts mdsäna'ayän Acaya-naaxooty.

¹¹ Coo pøñ jaduhñ miäná'anät cóogøch tyijy mijts nga'a tsoçy, hòhñdaacp hajxy jaduhñ. Ja'a Dios jaduhñ najuøby cooçh mijts njaançh tehñ choçy njaançh tehñ pia'häyoy.

¹²⁻¹³ Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Ja'a Jesucristäc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät maa ja'a mábøjpädøjc-hajxiän, neby højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexiän coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät. Pero hòhñdaacp hajxy; cab hajxy tøyhajt tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Paady hajxy jaduhñ yhøhñda'agy coo hajxy yajcumaya'añ.

¹⁴⁻¹⁵ Yø'ø häna'c-hajxy, ja'a møjcu'ugong hajxy wyiindsøn'hajpy. Jaaya'ay hajxy jaduhñ piahijxyp. Najuøøyyäm hajxy coo ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyii nebiä jaançh tehñ yhoçbän, nebiä Diosmoonsän. Hoorä, cab jaduhñ yhoç-yagjuøøñä coo ja'a møjcu'ugongä mioonsähajxy pijaatc'øç, coo hajxy yhøhñda'agy cooc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Y coo hajxy jaduhñ haxøøç jiäya'ayhaty, je'e hajxy jaduhñ quiumädoowaamby.

¹⁶ Hoorä, chámhøch mijts nmägäpxcombä. Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, hóyhøch weeñtiä nja niguiumayii. Pero, pø mjaançh mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, huuc tunä mayhajt hajxy, høøçhä nmädia'agy hajxy weeñtiä huuc hamädoowhijtäc. Nhuuc nimiädia'agyijøch weeñtiä. Nhuuc niguiumayijøch weeñtiä.

¹⁷ Cáboçh nmäna'añ cooçhä Dios ja'a cuhdujt tøø xmio'oy cooçh jaduhñ nniguiumayøøjtät. Jadúhñhøch nniguiumayii nebiä cuhhiimbän.

¹⁸ Hix, ja'a jäya'ayhajxy nämaybä, miäniguiumáayyáp hajxy tijaty hajxy yaa miøød hädaa yaabä naaxwiin, møød tijaty hajxy jaduhñ tøø tiuñ. Jaduhñçh hòøçhpä, weeñtiøch chamñ nmäniguiumayáañäbä tijátyhøch tøø nduumbä.

¹⁹ Jaduhñ mijts mjaançh tehñ ñibiäda'agyii nebiä jaançh tehñ jiajpän nebiä jaançh tehñ ñajuøøbiän. Paady mijts ja'a cuhhiimbähäna'cä miädia'agyhajxy mhamädoowhidaañä. Pero cab hajxy tøyhajt mjaançh jaty mjaançh najuø'øç.

²⁰ Hix, mmee'xtujpy hajxy hoy ñä'ä tijatiä, hoy mijts yø'ø häna'c-hajxy hoy ñebiä xjia häyoowhixy, yø'ø häna'c-hajxy hòhñdaacpä, yø'ø miädia'agy hajxy mjaançh tehñ yhamädoowhidáañäbä. Xyhanehmqb mijts jaduhñ nebiä moonsän. Y xñägäayyáp xñähúucäp mijts ja'a mxädø'øñ. Xwyiinhøhmb mijts yø'ø häna'c. Xpiejxp mijts yø'ø häna'c. Høxtä xquiojxp mijts yø'ø häna'c, y cab hajxy waamqb mmäna'añ. Cab mijts yø'ø häna'c xyhixy nebiä jäya'ayän.

²¹ Pero højts, cab mijts jaduhñ mänaa nhäyoowhixy neby mijts yø'ø häna'c xyhäyoowhixiän, yø'ø häna'c-hajxy hòhñdaacpä. Cab højts jaduhñ njootmøjjä.

Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'agáangumbä nebiä cuhhiimbän. Tijaty yø'ø häna'c-hajxy miäniguiumáayyáp, nmøødhøçhä cuhdujt hòøçhpä cooçh jaduhñ nmäniguiumáayyábät.

²² Niguiumáayyáp hajxy je'eguiøxpä coo hajxy yhebreojäya'ayä, coo ja'a Abraham hajxy jecy yphahjty tieedyhajty møødä Israel. Pues jaanä jaduhñçh hòøçhpä, jaduhñçh nniñänøømäbä cooçhä Abraham tøø nhaphajpät tøø ndeedyhajpä.

²³ Jaduhñ hajxy ñiguiumáayyábä je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy mioonsähadyii ja'a Jesucristøm. Pues xmioonsähajpøçhä Jesucristo hòøçhpä. Y maas

hóyhóch nduñ que yó'ó hána'c-hajxy tiuñ. Cooch jaduhñ weenñtiä nnguiumayii, jaduhñ yajmädooy nebiä cuhhiimbähajxy miädia'aguiän. Maas móc-hóch tóó nduñ que yó'ó hána'c-hajxy tóó tiuñ. Mayhóoc-hóch tóó nyajtsumy tóó nyajmach. Ni pón jaduhñ quia'a yajtsumy quia'a yajmachñá nébióch tóó nyajtsumiän. Mayhóoc-hóchä hána'c tóó xjiaan'ch tehñ wiobho'ogy. Mayhóoc-hóchä hána'c ja'a weenjaty tóó xquia'a yagho'ogy.

²⁴ Mägooxc-hóoc-hóchä judíoshajxy tóó xjiu'xy hii'xmajmoxcmädaaxc'ó'ó.

²⁵ Tägoóghóoc-hóchä hána'c tóó xwiopy paxyhaam. Tähóoc-hóchä hána'c xjia ca'ch; xquiuhga'adsáambóch hajxy hánajty. Tägoóghóoc-hóchä barco tóó xmiäma'adó'oy mejjiooty. Xjia móodnóoguguiñhóch jaduhñ. Mánáajóchä barco táhooc xmiäguiñän, tu'xóoch jiiy nhijty mejjwyiing móod tu'tsuhñ.

²⁶ Mayhóoc-hóchä yonñdiu'u tóó ndu'uyo'oy. Mayhóoc-hóch ja weenjaty tóó nga'a nóóho'ogó'oy mójnóogujc. Tóóchä mee'tspädójc mayhooc nyohbi-aady. Tóóchä nhamdsoo mägunaañ mayhooc xjia yagho'oga'añ. Tóóchä wiinghána'c xjia yagho'ogaambä; ca'a yhóochä nmägunaaxhajxy je'e. Tóóch nwädity mähajñdium jim cajptooty, móod jim pactuum, móod jim mejjiooty. Tóóchä hána'c mayhooc xchaaçhtiuñ, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy miábócy.

²⁷ Tóóchä tuung mayhooc xyaghanuu'xó'oy; hóxtä xyajtsaaçhpójc-hóch jaduhñ. Mayhóoc-hóch tóó ndsunaxy jamia'ay jayhity. Tóóchä yuu mayhooc nmánaxy nyajnaaxy móodä tóds'ó. Tóóch mayhooc nhity jaguiay jayhu'ugy. Tóóchä tóóchpä mayhooc nmánaxy nyajnaaxy. Nja yajmaajájpíochä wit tucxy hánajty.

²⁸ Tóóch madiu'u ndsaachpócy, pero cábóch jaduhñajtä ngóxy mädia'aga'añ. Je'eçh nmädia'agaamby coochä mäbójpädójc jabom-jabom nnädajy nnámay wiinduhñçhajtójc, pó hoy pó ween hajxy yhity. Hix, hóochä ngó'ójooty hajxy jaduhñ yhity.

²⁹ Pónä Diosmädia'agy hoy ca'a cudiunaamb, hoy hajxy jia mäbócy, nnäjootmayhájpíoch hajxy jaduhñ. Pón jaduhñ cádiehby je'eguióxpä coo tóó wyiinhóonñii, nmäjootma'adhájpíochä hána'c ja'a tóó miäwiinhóonñäbä.

³⁰ Hóoch, cábóch nyajcumaya'añ. Pero cooch häxópy nyajcumaya'añ, je'eçh häxópy nyajniuiumayáañäp coochä häyohn mayhooc tóó nmánaxy tóó nyajnaaxy.

³¹ Ja'a Dióshóch jaduhñ xñajuóóby cooch nga'a hóhnda'agy. Ja'a Jesucristo ja'a Tieedy je'e. Tsögä Dios hajxy çajxta'axiöó wiingudsáhgóóyyäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsóhñajtäm.

³² Mánäa ja'a Aretas hánajty tiuñän gobiernä, mänitóchä mioonsä xjia yajmadsaanñ jim maa ja'a cajpt jaduhñ xióhathiän Damasco. Juhmuu'tswäditiä cajpt hánajty jaduhñ. Jia pädaac ja'a hadánaabiä hajxy majatiä tagó'owóodiaact nébióch jaduhñ nga'a pädsómät.

³³ Pero päyó'c-hóch. Ja'a nmägu'ughajpóchhajxy hoy xquiuhdóonñaxy cachjooty maa ja'a muuch hánajty jiiütän.

12

¹ Cab jaduhñ yahihó'oy cooch nyajcumáyät. Pero nébióch chamñ nmädia'aga'añän, jaduhñ yajmädowa'añ nébióch nyajcumaya'añän. Je'eçh chamñ nmädia'agaamby nebiátyhóchä Jesucristo hijxtahñd tóó xyajwiinhixiän.

²⁻³ Nmóodhíjpíochä Jesucristo tu'ugmädia'agy. Tóó yhiñnä majmactsjumójt coochä Dios jim tóó xyaghoy tsajpootyp maa ja'a wyiinduumän. Cábóch

nnajuø'oy pø ni'xhaam pø copc-háamhøch jim̄ nhooyy, o pø juøhñdyhaam. Ja'a Dios jaduñ nidiuhñ najuøøby.

4 Madiu'ujøchä hoy-yagjuøøñäjatypä jim̄ nmädooyy tsajpootyp. Cábøchä cuhdujt nmøødä cooç nmädiaactägätsät.

5 Coo wiinghäna'c häxøpy jim̄ tøø yhoj tsajpootyp, mänitøch häxøpy nmøjpäda'aga'añ. Pero høøçh, cábøch hamdsoo nniguiumaya'añii. Jagøoyyøch nmädia'aga'añ nebiätýhøchä häyohñ tøø nmänaxy tøø nyajnaxy.

6 Nmøødhøchä cuhdujt jaduñ cooç nmädiá'agät nebiätýhøchä Dios tøø nmøøduñ. Hix, tøyhájtøchä Dios jaduñ tøø nmøøduñ. Cábøch nmädia'aga'añ cooçh jim̄ nhooyy tsajpootyp, je'eguiøxpä cooçhä njoot quia'a tsocy cooçh pøñ xmiøjpädá'agät. Cooçhä jäya'ayhajxy xyhíxät cooçh hoy njäya'ayhaty, cooçh hajxy xmiädówät cooçh hoy ngapxy nmädia'agy, mänitøch hajxy xquiumáyät.

7 Jaançh tehñ yhoj-yagjuøøñäjätyhøch jim̄ nwiinhixy tsajpootyp. Pero cabä Dios ja'a jioot chocy cooçh nniguiumayøøjät. Paadiä Dios miänaañ cooçh möjcu'ugong ja'a tsaachpä xyajpáadät, jadúhñhøch hamdsoo nga'a niguiumayøøjät.

8 Tägøøghøoc-høchä Jesucristo nja mänuu'xtaacy cooçh cu xyajnáhwaach.

9 Mänitøch xyhadsooyy: “Njaançh tehñ chojpy njaançh tehñ piä'häyøobiøch miich. Páadyhøch miichä mdsaaçhpä nga'a yajnáhwa'adsa'añ, nyajcähxø'øgåmbiøch jaduñ coo miich mduñ ja'a høøchä nmäjaagøxpä”, nõmhøchä Jesucristo xñämaayy. Xoondáacpøch jaduñ cooçhä ndsaaçhpä xquia'a yajnáhwa'adsaannä, je'eguiøxpä cooçh tøø xñäma'ay cóogøch xyajtuna'añ ja'a miäjaagøxpä.

10 Xoondáacpøch jaduñ cooçhä Jesucristo xyajtuñ, hóyhøchä tsaachpä nja paady madiu'u. Náxyhøchä häna'c xyhäyoowhixy. Náxyhøch cøxiä wiinä nyajmaajiaty. Náxyhøchä häna'c xchaachtiun ja'a Diosmädia'agyquiuøxpä. Náxyhøchä häyohñ nmänaxy nyajnaxy. Pero cábøch nnä'ägä möjpäda'agy cooçh jaduñ njaty nhabety. Hix, cooçh jaduñ njaty nhabety, cähxø'p jaduñ cooçh tii nga'a tuñ ja'a nhamdsoo mäjaaháamhøch; ja'a Jesucristo miäjaaháamhøch jaduñ nduñ.

11 Hoorä, hóyhøch tii nga'a ja jada'añ hamdsoo, nmaas jájpiøch høøch quejee yø'ø häna'c-hajxy, yø'ø hajxy jaduñ niñänøømäbä cooc tyijy hajxy Dyioswiinguexiä. Cábäc tyijy pøñ jaduñ jiaty nébiäc hajxy jiatian. Y cooçh yø'ø häna'c-hajxy jaduñ tøø xñähwaambety, tiich mijts jaduñ coo tøø xquia'a nähgapxtu'udy. Cooçh mijts tøø xquia'a nähgapxtu'udy, páadyhøch cham hamdsoo nniñähgapxtu'udyii. Jaduñ weenjaty yajmädoj nebiä yacumayaambän.

12 Mänáajøch jim̄ nhitiän maa mijtsän, mänithøchä hijxtahnd madiu'u nyajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäjatypä. Ja'a Diosmäjaaháamhøch jaduñ nyajcähxø'cy. Nyajcähxø'c-høch jaduñ cooçhä Dios jaduñ tøyhajt tøø xwyiinguexy. Mee'xtújpøch hánajty.

13 Jaançh tehñ yhöyhøch nduñ hoy miädyii tsajtøgootiä. Jaanä jadúhñhøch jim̄ hoy nduumbä maa mijtsä mdsajtøjcän. Pero je'e mijts mga'a hojiiawøøby cooçh mijtsä xädø'øñ tøø nga'a mäyujwa'añ nébiøch wiingtuumjaty nyujwa'añän. Jaançh tehñ wyiingä wiinmahñdy hajxy nmøødä. Pø tøøch mijts nyagjootma'ady, høøch hajxy huuc mé'e'xäc.

14 Metsc-høoc-høch jim̄ tøø nhooñä maa mijtsän. Miädägøøghøocpøch cham nnøcxáangumbä. Cábøch mijts tii nmäyujwa'ana'añ. Cábøchä njoot chocy coo

hajxy tii xmió'owät. Jaduhñ mijts ndsocy nebiä hamdsoo huungpäñ, paady mijts jaduhñ nbuhbeda'añ. Pero cáboch nmäna'añ cooch mijts xpiuhbejtägätsät xädø'õñhaam.

15 Tøøchä njoot hamuumdu'joot nbäda'agy maa mijtsän coo mijts nbuhbedät hoy ñejpiä, hóyhøch cøxypänejpiä cu nja jat cu nja habet maa mijtscøxpän. Njaanç tehñ chojpy mijts jaduhñ; pätiidä mijts jaduhñ coo xquia'a tsjotägach.

16 Mänáajøch jimñ nhoyyän maa mijtsän, cab mijtsä xädø'õñ nmäyujwaañ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, tuhñds. Pero näje'e mijts jaduhñ mmäna'añ cóogøch tyijy mijts tøø nwiinhøøñ

17 mänáajøchä nmägu'ughajpähajxy jimñ nguexiän maa mijtsän xädø'õñyajmujpä. Jaduhñägäts tyijy mijts tøø nmämeech. Pero cab jaduhñ tiøyyä.

18 Mänáajøchä hermano Titohajxy jimñ nguexiän maa mijtsän møødä mägu'ughajpä tu'ugpä, ni je'e mijts xquia'a mämeet'spä. Hiç, jaduhñä hermano Tito howyiinmahñdy hajxy mióødäbä nébiøch nmøødän. Hoguiuhdujt hajxy mióødäbä nébiøch nmøødän.

19 Jaduhñ mijtsäda'a mmäna'añhaty cooc tyijy højts nja wi'i ñiñähgaxtu'uda'añii maa mijtscøxpän. Pero cab jaduhñ tiøyyä. Ja'a Dios højts xyhijxp coo højts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhity. Mägu'ughajpädøjc, paady højts mijts ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nyajwiingapxø'øj, chojpy højtsä njoot jaduhñ coo mijts hamuumdu'joot mjaac mäbøgät.

20 Cooch jimñ nnøcxtägätsät maa mijtsän, mänitøch jootcuyc nhídät pø hoy hajxy hánajty mwädity. Jaduhñ hajxy jootcuyc mhijpät ja'a høøchcøxpä. Pero pø cab hajxy hánajty hoy mwädity, jootmayhádäbøch jaduhñ. Jaanä jaduhñ mijts mjootmayhájpät. Je'eçh jaduhñ chamñ nnädaç nnämaaby. Je'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a ca'a howiädit, pø mnimiädsibóøyyäp hajxy hánajty, pø cab hajxy hánajty myajniyajmädsogyii, pø mnimiäjootmä'täp hajxy hánajty, pø mnimiädsiphájtäp hajxy hánajty, pø mniwiingapxpéjtäp hajxy hánajty, pø mniñänøømäp hajxy hánajty cøxypä waamb, pø mniguiumáayyap hajxy hánajty, pø mdsipyagájtäp hajxy hánajty.

21 Pø jaduhñ hajxy hánajty mjaanç jootcø'øj cooch jimñ nnøcxtägätsät maa mijtsän, wéhñdøchä Dios weenjaty xyajtsähdiünät maa mijtscøxpän. Je'eçh chamñ nnädaç nnämaaby. Nnäjootmayhádäbøch hajxy je'e, pønjatii yhaxøøgcuhdujt hajxy hánajty tøø quia'a najtshixø'øj. Je'eçh jaduhñ nnänøømby coo wiingto'oxiøjc hajxy piawädity tehngajnä.

13

1 Miädägøøghóocpøch jimñ nnøcxa'añ maa mijtsän. Jaduhñä cuhdujt myiñ, coo hajxy hánajty pønñ mnäxø'øwø'øwa'añ, tsipcøxpä testigo hajxy myajcähxø'øgät mejstägøøg.

2 Mänáajøch jimñ nhuug hoobiän maa mijtsän ja'a miämetsc-hoocpä, mänitøch hajxy nyajcuhojøøy coo hajxy haxøøg quia'a jootcøøñät, pønjaty hánajty haxøøgwädiçp. Y çámhøch mijts jadähooc nnäma'awáangumbä nägøxiä coo hajxy mga'a haxøøgwädítät. Y pø je'enä hajxy hánajty mhaxøøgwädity cooch jimñ nnøcxtägätsät maa mijtsän, tsipcøxpøch mijts nøcxy nyajcumädowa'añ.

³ Jadúhñhøch nyajcähxø'øga'añ cooçhä Jesucristo miädia'agy tøyhajt nya-njajxä. Haa ca'a, jadúhñhøch mijts tøø xyhuuc nämaabiä cooçh jaduhñ nyajcähxø'øgät. Hiç, møcmäjaahaamä Jesucristo hajxy xyajcumädöwät coo hajxy hoy mga'a wädítät.

⁴ Coo ja'a Jesucristo miøjpahbejtä cruzcøxp, cabä miøcmäjaa hänajty yajcähxø'øgy. Pero coo jiuypjøtägajch, coo jim ñøcxtägajch maa ja'a Tieediän, jimäts jaduhñ yhiñä ja'a Tieediä miøcmäjaahaam. Nebiä Jesucristo ja'a miøcmäjaa hijty quia'a yajcähxø'øguiän, jaduhñ højts mäjaa nga'a móðäbä hamdsoo. Pero coo højtsä Jesucristo nmøðdhity tu'ugmädia'agy, paady højts mijts hoy nhane'ema'añ ja'a Dios ja'a miøcmäjaahaam.

⁵ Huuc niñajuø'øwøø hajxy hamdsoo. Coo ja'a Jesucristo ja'a miädia'agy hajxy hoy mbanøcxät, jaduhñ hajxy myajnuø'öwät coo ja'a Jesucristo hajxy tøyhajt mjaanç møødhity tu'ugmädia'agy. Pero coo hajxy hoy mga'a panøcxät, cabä Jesucristo hajxy tøyhajt mmøðdhidät tu'ugmädia'agy.

⁶ Chøjpy højtsä njoot coo hajxy mnajuø'öwät coo højtsä Jesucristo tøyhajt nmøðdhity tu'ugmädia'agy. Cab højts jaduhñ nhøhnda'gy.

⁷ Nmänuu'xtaacypy højtsä Dios coo hajxy hoy mwädítät, coo hajxy haxøøg mga'a jäya'ayhadät. Pø mwädijp hajxy hänajty hoy coo højts jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, cab højts hänajty nyajcähxø'øga'añ coo højtsä Jesucristo ja'a cuhdujt tøø xmio'oy coo højts mijts nyajcumädöwät. Y coo højts jaduhñ nga'a yajcähxø'øgät coo højtsä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy, cab jaduhñ ñeipiä. Je'e højtsä njoot chøjpy coo hajxy hoy mwädítät.

⁸ Pø mjaanç wädijp hajxy hänajty hoy coo højts jim nnøcxät, cab højts mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Chøjpy højtsä njoot coo hajxy tøyhajt hoy mwädítät. Pero pø cab hajxy hänajty tøyhajt hoy mwädity, mänit højts mijts mabøcy nhoja'añ.

⁹ Coo hajxy hoy mwädítät, xoondá'agäp højts jaduhñ. Cab højts jaduhñ nyajcähxø'øgät coo højtsä Jesucristo ja'a cuhdujt hänajty tøø xmio'oy coo højts mijts jaduhñ nyajcumädöwät. Nmänuu'xtaacypy højtsä Dios jaduhñ coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mgøxy najtshixø'öwät, coo ja'a hoguiuhdujt hajxy hamuumdu'joot mjaac panøcxät tehngajnä.

¹⁰ Páadyhøch mijts cham weenjaty nhojy nocyhaam, jadúhñhøçhä njoot chocy coo hajxy hoy mwädítät. Ja'a Jesucristøçhä cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy maa mijtsøxpän, weenä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mabøjcä. Cabä Jesucristo jioot chocy coo hajxy md'uudägöyyät. Y pø mjaanç wädijp hajxy hänajty hoy cooçh jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, cábøch mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Pø caj, mänit højts mijts mabøcy nyajcumädöwät.

¹¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, chámhøch jaduhñ nyajmayaannä maa hajxy cham nmägäpxy nhane'emiän. Huuc cudiün hajxy jaduhñ nébiøch cham nnäma'ayän. Yaghoyø'ow ja'a md'u'u hajxy. Ca'a haxøøgtu'u hajxy mbanøcxnä. Tsøc hajxy jaduhñ nimiøðdhjätäm tu'ugmädia'agy. Cab hajxy tii myajtsip myajma'adøøñät. Jaduhñä Dios hajxy xmiøðdhjñät. Xchójcäm ja'a Dios hajxy. Chøjpiä jioot jaduhñ coo hajxy jootcujc nhjätämät.

¹² Mniyajpoo'xøøjäp hajxy hamuumdu'joot, ween jaduhñ quiahxø'øgy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmabøcy.

¹³ Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa mabøjpä.

¹⁴ Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Je'e hajxy nWiindsønhtëjäm. Weenä Dios hajxy xchójcäm homiänaajä. Weenä

Dioshespíritu hajxy xmiøødhíjtäm nägøxiä. Amén.

Gálatas

1-2 Høøch Pablo, hádaa nócyhøch nhádiuumby møødä hermanohajxy yaabä nägøxiä. Mijts hádaa nocy nyajnäguejxyp, mijts hermanodøjc jim tsánaabiä Galacia. Cab hajxy mmäná'anät cooçh jäya'ay tøø xwyiinguexy. Jesucristøch xwyiinguejx møødä Dios ja'a nDeedyhajtäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagjujyijøc.

3 Weenä Dios ja'a nDeedyhajtäm hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møødä Jesucristo ja'a nWiindsøn'hajtäm.

4 Jaaya'ay hajxy xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm nebiä Dios ja'a nDeedyhajtäm tøø miäna'añän. Paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm nebiä haxøøgpä hajxy yaa xñähwáatsämät hádaa yaabä naaxwiin.

5 Tsøgä Dios hajxy møj jaançh pädáacäm cøjxta'axiøø. Amén.

6 Hermanodøjc, Dios hajxy xmiøjyáaxäm je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy xchøjcäm. Pero tøøch nmädoyhaty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a panøcxnä je'eguiøxpä coo ja'a wiingmädia'agy hajxy tøø mbadu'ubøjnä. Nyagjuøbiøch jaduhñ coo ja'a Dios hajxy paquiä tøø mnajtshixøøñä.

7 Pero cabä wiingmädia'agy jii neby hajxy mnähwá'adsät. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e wiädity yajñähixøøbiä. Xjia jøjcapxø'øwaamb mijts jaduhñ. Ja'a hønnda'agymiädia'agy mijts hajxy xyajñähixøøby ja'a Jesucristocøxpä.

8-9 Tøøch mijts jaduhñ nhuuc nämaabiä, y chaaçh jadähooc nmänáangumbä, tøøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajñähixøøy neby hajxy jaduhñ mnähwá'adsät. Pero coo mijts pøn wiingmädia'agy xyajñähixøøwät, jii by nøcxy quia'awa'añ haxøøgtuum, hoy piønä, hoy yhøøçhä, hoy jim jia tsoon tsajpootyp.

10 Ndsøjpiøch cooçhä Dios xquiumáyät. Cábøch ndsocy cooçhä cu'ughajxy xquiumáyät. Cooçh häxøpy jaduhñ ndsocy, cábøçhä Jesucristo häxøpy hoy nbanøcxnä.

11-12 Hermanodøjc, huuc wiinjuøøw hajxy jaduhñ, hádaa mädiá'agyhøch mijts nyajwiingapxøøbiä, ja'a Jesucristøch xmioooy; ca'a jäya'ayä xmioooy hádaa yaabä naaxwiimbä.

13 Tøø hajxy nmädoyhaty nébyhøch hijty nwädity, mänáajøçhä judíos miädia'agy hajxy hänajty nbanøcxnä. Mnajuøøby hajxy nébyhøçhä jäya'ayhajxy hijty ndsaaçhtiuñ nägøø nädecypä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä. Páadyhøch hijty ndsaaçhtiuñ nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixøøwät.

14 Maa yøø judíos miädia'agyhajxy myiñän, maas hóyhøch hijty nbanøcxy. Cábøch nmägunaax pøn hijty syhabexy, ja'a høøch nmädu'ugyee'taact. Hix, maas pedyijøch hijty ngudiuñ ja'a nhap ndeedy quiuhdujthajxy ja'a jecypä.

15 Pero tøøçhä Dios hijty xwyiimbij, cáhnøch hänajty nmiñ nga'ayñä. Páadyhøch tøø xmiøjya'axy cooçh xjiaançh tehñ chocy.

16 Mänitä Dios miänaañ cooçhä yHuung nhixyhajtät, nébiøçhä miädia'agy jaduhñ nyajwiingapxøøyät ja'a hajxy ca'a jydiospä, neby hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. Cooçh jaduhñ njajty, cábøch hoy pøn tøø nyajmøødmädia'agy,

17 ni ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Jerusalén, ja'a hajxy hijty tøø wyiinguexyijäbä ja'a Dios. Pero jimhøch nnøcxtøøyy Arabianaaxooty. Mänitøch nwiimbijty, nmejtstägajch maa ja'a cajpt xiøhatiän Damasco.

18 Coo tågøøgjomøjt hånajty tøø ñajxnä, mänitøch jim nnoøcxy Jerusalén. Jimhøchä Pedro hoy nhixyhaty. Mänitøch nmøødhijty majmocxxøø.

19 Jimhøchä Jacobo nhixyhajpä ja'a nWiindsønhájtämä piuhya'ay. Pero cábøchä hermano wiingpä nhixy, ja'a wiinguexypä.

20 Tehm tiøyhajt jaduhñ nebiøch chamñ njaayän. Cáboch nhøhnda'agy. Diøshøch jaduhñ xyhixp cooçh nga'a høhnda'agy.

21 Mänitøch hoy nwädity Sirianaaxooty møødä Cilicianaxooty.

22 Ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Judeanaaxooty, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hånajty panøcxäbä, cáhnøch hajxy hånajty nhixyhatyñä.

23 Jagooyä hajxy hånajty miädooyä cooçhä Diosmädia'agy hånajty nyajwa'xnä. Tøø hajxy hijty miädoyhaty cooçhä hermanohajxy hijty ndsaächtiuñ, nebiä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixø'owät. Pero cooçhä Diosmädia'agy hånajty nyajwa'xnä høøçhpä,

24 paadiä Dios hajxy miooyy Dioscujú'uyäp ja'a høøchcøxpä.

2

1 Coo majmactsjomøjt hånajty tøø ñajxnä, mänitøch hoy ngoo'nä Jerusalén møødä Bernabé møødä Tito.

2 Diøshøch jim xqueijx. Jimhøchä Jacobo nmøødhamugøøyy hamee'ch møødä Pedro møødä Juan. Jim hajxy hånajty quiopc-haty maa ja'a hermanodøjc-hajxiän. Mänitøch hajxy nyajmøødmädiaacy nebiätühøchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxø'oy, ja'a hajxy ca'a judiøspä, neby hajxy hoy ñähwá'adsät. Páadyhøchä copc-hajpädøjc jawyiin nyajmøødmädiaacy, nebiøch hajxy jaduhñ xquia'a jøjcapxø'owät.

3-5 Xjiøjpøgøøyy højts jaduhñ; cab højts waamb xñämaayy. Tøø häna'c-hajxy näje'e yajtägø'oy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän; nom hajxy hånajty miäna'añ cooc tyijj hajxy pianøcxpä; pero cab hajxy hånajty tøyhajt pianøcxy. Højts hajxy xjia jøjcapxø'owaan. Coo højtsä Jesucristo miädia'agy hånajty nbanøcxänä, cab højtsä judiøspä cuhdujt hånajty nbanøcxnä. Pero cab højts nmøjpädaacy, neby højts mijts hoy njaac yajwiingapxø'owät ja'a tøyhajt, nej mijts jaduhñ hoy mnähwá'adsät. Jaduhñ hajxy hånajty jia mänaambä coo ja'a Tito ween yajcircuncidarhaty nebiä judiøshajxy quiuhdujthatiän, hoyyä Tito hånajty quia'a ja judiøspä. Cabä copc-hajpähajxy miänaañ coo ja'a Tito yajcircuncidarhädät.

6-9 Cábochä Jacobohajxy hånajty nmøjpäda'agy, hoy hajxy hånajty tøø jia päda'agyii copc-hajpä. Hix, cabä Dios hajxy xmiøjpädaacäm, hoyyä møjtuung hajxy nja møødhájtäm. Mänitøch hajxy xyhixyhajty cooçhä Dios hånajty tøø xwyiinguexy, cooçhä miädia'agy nyajwiingapxø'oyyät ja'a ca'a judiøspähajxy, nebiä Pedro hånajty tøø wyiinguexyijän coo ja'a judiøshajxy yajwiingapxø'owät. Mänit højts ja'a copc-hajpähajxy xjiøjpøgøøyy møødä Bernabé. Mänit højts tu'ugmädia'agy nmähmøøyy coo højts nwädität maa ja'a ca'a judiøspän, chaads häna'c-hajxy jaduhñ wiädität maa ja'a judiøspän. Y cáboch hajxy nej xyhanehmy.

10 Jagooyä højts xñämaayy coo højtsä häyoobäya'ayhajxy nbuhbädät. Jaduhñch nnä'ägä cuhdujthaty.

11-14 Mänitøchä Bernabé nmøødhädaacy maa ja'a cajpt xiøhatiän Antioquia. Cujecy højtsä Pedro xpiagädaacy. Mänitä Pedro tiägøøyy caamiujpä møødä hermanodøjc ja'a ca'a judiøspä. Mänitä Jacobo miägu'ughajpähajxy näje'e quiädaacpä. Mänitä Pedro quia'a møødcaamiujcänä ja'a hajxy ca'a judiøspä.

Hix, chähgøøbiä Pedro hänajty coo ja'a hermanodøjc-hajxy miädoyhádät jim Jerusalem, ja'a hajxy hänajty jaac panøcxpá ja'a judioscuhdajt. Mánitá Bernabé piajatcøøbiä møødä hermanodøjc-hajxy nägøxiä ja'a judíos, coo hajxy quia'a møødcaamiugaañnä ja'a hajxy ca'a judiospá. Hix, mejtstu'u ja'a wyiinmahñdyhajxy hänajty. Y cooch nhijxy neby hajxy hänajty jiatcøøyän, coodsä tøyhajt hajxy quia'a panøcxnä, ja'a Diosmädia'agy, mänitøchä Pedro njøjcuhojøøyy ja'a hermanodøjc wyiinduumhajxy. “Jue'e miich, mjudios miich, y caj miich hijty nbanøcxy ja'a judioscuhdajt. Caj miichä cuhdajt mnä'ägä møødä coo miichä wiinghana'c mädsibøøbä mnämä'awät coo hajxy pianøcxät ja'a judioscuhdajt.” Páadyhøchä Pedro jaduhñ nhojy coo je'e ja'a pojpa hänajty miøødä.

15 Jue'e højtshájtäm, judíos højts nmiin ngáhwäm. Caj tyjy højts ngahwiindøyyä nebiä wiingjáya'ayhajxiän.

16 Pero, paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpá coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcäm, ca'a jie'eguiøxpá coo hajxy ngudiúunäm nebiä jecyquihdujt myiñän. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy mga'a mäbøjcät, cabä Dios xpiädá'agät hawa'adstuum, hoy mja cudiuñ nebiä jecyquihdujt myiñän.

17 Pero tsøc mänáañäm, coo jaduhñ quiähxø'øgät coo højts ngahwiindøyyäbä, hoyyá Jesucristo miädia'agy nja mäbøjcäm, cab hajxy nmänáañämät cooc tyjy ja'a Jesucristo tøø xyajtu'udägøoyäm.

18 Coo højtsä jecyquihdujt nnajtshixøøyyämät, cab jaduhñ yhooyä coo hajxy jadähooc nbadu'ubøjcämät. Hix, cähxø'øgäp jaduhñ coo højts ja'a pojpa cádieey nmøødhájtäm.

19 Pero høøch, cábøchä jecyquihdujt nbanøcxnä. Tøøch nnajtshixøøñä, nébiøchä Dios hamuumdu'joot jaduhñ nbanøcxnä.

20 Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzøxp, páadyhøch je'e hamuumdu'joot nbanøcxy; cábøch nhamdsoo wiinmahñdy nyajtu-naañnä. Tu'ugmädiä'agyhøchä Jesucristo xmiøødhijnä. Xchøjpcøch je'eduhñ, páadyhøch tøø xñähho'tu'udy.

21 Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpá coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm; ca'a jie'eguiøxpá coo ja'a jecyquihdujt hajxy ngudiúunäm. Coo häxøpy quia'a jaduhñä, xiøøbä ja'a Cristo häxøpy tøø ñä'a ho'ogy. Paady, cábøchä hoyhajt nnajtshixøøwa'añ mädyijøchä Dios tøø xmiø'oy.

3

1-5 Mijts hermanodøjc, nej, mguhmañøøby hajxy jaduhñä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a panøcxaañnä. Nej, mbanøcxtägatsaambiä jecyquihdujt hajxy jadähoocä. Mnajuøøby hajxy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Coo mijtsä Jesucristo miädia'agy tøø mmäbøjcä, paadiä Dios ja'a yHespíritu hajxy tøø xmiø'oy, paadiä hoy-yagjuøøñäjatypä tøø yajnaxy maa mijtsän. Ca'a jie'eguiøxpá coo ja'a jecyquihdujt hajxy hijty mgudiuñ. Pero cabä ndijy ja'a Diosmädia'agy hajxy tøyhajt mnajtshixøøwa'añ.

6 Ja'a Abraham, ja'a hajxy nhaphájtäm ja'a hajxy ndeedyhájtämbä, miäbøjc je'e ja'a Diosmädia'agy. Paadiä piädaacä hawa'adstuum.

7 Y coo højtsä Diosmädia'agy nbamäbõjcämät, mänitä Dios hajxy xpiädäacämät nebiä Abraham yhap yhocän. Mänit højts xpiädäacänät hawa'adstuum.

8 Jéquiänä Dios ja'a Abraham ñämaayy: “Miichcõxpõchä jäya'ayhajxy nbuhbeda'añ nägõxiä ja'a wiinduhmyhagajtpä je'eguiõxpä coo miich tõõ nmäbõcy.” Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Jaduñ hajxy nyajnuõõyyäm coo ja'a Dios hajxy xpiäda'agäänäm hawa'adstuum pønjaty mäbõjp, hoy hajxy quia'a ja judíosä.

9 Entonces, ja'a hajxy mäbõjpä, jaduñ hajxy piuhbedyii nebiä Abraham jecy piuhbejtän.

10 Ja'a hajxy jaduñ mänaambä cooc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ je'eguiõxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy quiudiüñ, haxõõgtuum hajxy je'e piäda'aga'añii. Jaduñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a jecyquihdujtän, “Haxõõgtuum piäda'aga'añii pønjaty hoy ca'a cudiumb nebiaty hädaa libro xyhanéhäm.”

11 Jaduñ jiiby myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbõjcämät, mänitä Dios hajxy xyajñähwäatsämät.” Ca'a jie'eguiõxpä cooc tyijy hajxy ngudiüñäm ja'a jecyquihdujt.

12 Pero jaduñä jecyquihdujt miäna'añ: “Põnä jecyquihdujt cudiumb, hawa'adstuum piäda'aga'añii.”

13 Coodsä jecyquihdujt hajxy hijty hoy nga'a cudiuñäänäm, haxõõgtuumä Dios hajxy hijty xpiäda'agäänäm. Pero xñäxú'tsämä Dios hajxy jaduñ; paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túütäm; paadiä Dios hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum. Jaduñä jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Põñ möjphbejtäp quepyquiõxp, tõõ hänajty piäda'agyii haxõõgtuum.”

14 Paadiä Jesucristo hajxy tõõ xñähho'túütäm, nebiä jäya'ayhajxy jaduñ piuhbéjtäbät, ja'a hajxy ca'a judíospä, nebiä Abraham jecy piuhbejtän. Y coo hajxy nmäbõjcämät, mänitä Dios ja'a yHespíritu hajxy xmio'owäänäm nägõxiä neby hajxy jecy xyajwiinwaanõõyyäm cooc hajxy xmio'owäänäm.

15 Hermanodõc, tsõg hajxy mädiäacäm neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Cooc põñ tii yajcuhdügät maa ja'a hagujtõcän, coo fyirmarhadät, ni põñ jaduñ quia'a yajtägätsät, ni quia'a mäná'anät coo quia'a hoyyä.

16 Bueno, coo ja'a Dios ja'a Abraham miõõdyajcuhdujcy cooc hoy miänaajä piuhbeda'añ, jaduñ miänaambä cooc ja'a Abraham yhap yhoc miõõdyajcuhdüjcäbä. Jaduñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. (Cab jaduñ myiñ cooc hajxy nämay miõõdyajcuhdüjcä.) Cooc jaduñ miäna'añ: “Abraham yhap yhoc”, ja'a Jesucristo jaduñ nänõõmáp.

17 Y coo mädaaxmägo'xcuhii'xmajcjomõjt hänajty tõõ ñaxy, mänitä jecyquihdujt piädaacä. Pero cab jaduñ yajtägajch nebiä Dios ja'a Abraham hänajty tõõ miõõdyajcuhdüqiän.

18 Cooc häxõpy quia'a tõyhajtä jaduñ, cab häxõpy tiuñ nebiä Dios jecy yajcuhdüjqiän.

19 Paadiä Dios ja'a jecyquihdujt yecy neby jaduñ quiähxõ'õgät coo ja'a pojpä cädieey hajxy nmõõdhájtäm. Pero coo ja'a Jesucristo yaa tõõ yhoy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a hänajty tõõ miõõdyajcuhdugyjijäbä, cabä jecyquihdujt jaduñ tiunaannä. Bueno, coo ja'a Dios ja'a jecyquihdujt piädaacy, mänitä mioonsä tsajpootypä ja'a Moisés hoy mio'oy. Mänitä Moisés jioyeynajxy.

20 Pero hamdsoo ja'a Dios ja'a Abraham miõõdyajcuhdujcy; cabä jioyeynajxpä jaduñ ñä'a yajtuuñ.

²¹ Cab hajxy nmánaanämät coo ja'a jecyquihdujyt jajtägajch nebiä Dios hánajty tøø yajcuहुduquiän. Coo ja'a Dios häxøpy tøø miäna'añ coo hajxy cu nnähwáatsäm maa ja'a jecyquihdujtän, pues tøø ja'a jecyquihdujyt hajxy häxøpy xyajnáhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhájtäm.

²² Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb coo hajxy nägøxiä nhjtäm haxøøgtuum je'eguiøxpä coo ja'a pojpa cädieey hajxy nmøødhjtäm. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xyhuunghjtämät nebiä jecy yajcuहुdujquiän.

²³⁻²⁵ Tuungpaatpä jecyquihdujyt hijty. Tsipcøxp højts hijty ngudiüünäm. Pero coo ja'a Jesucristo tøø yhoy, cab højtsä jecyquihdujyt nbanøcxänä. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, jaduhñä Dios hajxy xyhuunghjtämät.

²⁶ Y xjiaančh huunghajp mijts ja'a Dios je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcä, coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy.

²⁷ Y coo hajxy jaduhñ mmøødhidät, coo hajxy jaduhñ mnäbétät, mänitä Dios hajxy xyhuunghädät, nebiä Dios ja'a Jesucristo yHuunghatiän.

²⁸ Tu'ugmädia'agy hajxy mhijnä møødä Jesucristo. Cabä Dios tiehñ jajtøø pø mjudios, pø caj, pø mmäyøø, pø caj mmäyøøjä. Cabä Dios jajtøø ja'a haagä tehñ ya'adiøjcpä, ja'a haagä tehñ tio'oxiøjcpä. Jøjwa'achä jajtøø. Jaduhñä Dios hajxy xyhijxnä nebiä yhamdsoo huungän.

²⁹ Y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyhuunghaty, nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhuunghajtiän.

4

¹⁻² Jaduhñds je'e, coo jäya'ayhajxy hánajty näje'e yho'ogaanä, mänit hajxy miäna'añ coo yhuunghajxy yhjxäxät ja'a miägu'ughajpähajxy. Coo ja'a yhuunghajxy miøjjøøñät, mänit nädeedy hajxy miämähmøøñät. Pero coo hajxy hánajty miuutsnä, jaduhñ hajxy yhane'emyii nebiä moonsän, høxtä coonä hajxy hánajty tøø miøjjøøñä.

³ Y højtshjtäm, coo ja'a Jesús hajxy hánajty nga'a hixyhjtämnä, jaduhñ mäwainäts hajxy hijty nhjtäm nebiä hane'emybiän coo ja'a jecyquihdujyt hajxy hijty tehngajnä nbanøcxäm.

⁴ Pero coo yhabaaty, mänitä Dios ja'a yHuung quiejxy; Jesucristo je'e. Hoy je'e miñguia'ay neby højtshjtämän yaa judíosnaaxooty, maa ja'a jecyquihdujyt tiuñän.

⁵ Paadiä Jesús quiejxä neby højts jaduhñ xñähho'túütämät, je'eguiøxpä coo højts ja'a jecyquihdujyt hijty nbanøcxäm tehngajnä. Coo hajxy xñähho'túütäm, xyhuunghjtäm ja'a Dios hajxy jaduhñ.

⁶⁻⁷ Xmio'owáanäm hajxy jaduhñ nebiaty ñägapxy. Cab hajxy nhjtänä nebiä hane'emybiän. Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghjtäm, paadiä yhEspiritu hajxy xyajnáguéjxäm. Paady hajxy je'e nnämäayyäm: "Teedy" hamuumdu'joot.

⁸ Jue'e mijts hijty mwi'i wyiingudsähgøøby, quepychecch naaxpoch. Cahnä ja'a Dios hajxy hánajty mhixyhatyñä.

⁹ Pero coo ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbiy, paady hajxy mhixyhajnä. Cab jaduhñ yhahixøøy coo ja'a jecyquihdujyt hajxy jadähooç mbaðu'ubøjcombät. Cab hajxy nyaghanéhmänät maa ja'a jecyquihdujytän.

¹⁰ Pero mijts, je'enä xøø hajxy mwi'i yagjadyii. Jaduhñ tyijy hajxy mnähwa'adsa'añ.

11 Nej, xióoboch mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nja yajwiinhixø'øyä. Pø tøyhajt jaduhñ, njaanč tehñ yagjuóobiöch jaduhñ.

12-14 Hermanodöjc, nnämä'awäböch mijts coöch mijts xpiahíxät. Najtshixøw ja'a jecyquihdujt hajxy nébiöch tøø nnajtshixø'øyän. Mánájöch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxøöchooñän, hóyhöch mijts xmiägu'ugpöjcy. Jaduhñhöch hajxy xjiöjpögøøyy nebiä Diosquexiän, nebiä Jesucristän. Cáböch hajxy xxiöghajty, hóyhöchä pa'am hánajty nja møødä, hóyhöch mijts hoxiöghajnä hánajty xjia hixy. Coochä pa'am hánajty nmøødä, páadyhöch jim nmähmøøyy maa mijtsän.

15 Pero mijts, cab hajxy jootcujc mhijnä. Pänebiä hajxy tøø mjaty. Mánájöch jim nhitiän maa mijtsän, høöchcöxpä mijts hánajty mduñ hoy miädyii mayhajtä. Xmióobiöch mijts hánajty hoy tyiijä.

16 Páadyhöch mijtsäda' xquia'a mägu'ughadaannä coöch mijts tøø nhawäänäm ja'a tøyhajt.

17 Y häna'c-hajxy hõhndaacpä, paady mijts hajxy xmiägu'ughada'añ nébiöch mijts jaduhñ xquia'a panöcxnät. Pero caj mijts hajxy hamuumdu'joot xmiägu'ughada'añ. Xñä'ä wiinhøønaamb mijts hajxy jaduhñ.

18 Hoy hit jaduhñ coo mijts pøñ hamuumdu'joot xmiägu'ughádät hoy miänaajä, hóyhöch hánajty jim nga'a ja hity maa mijtsän.

19 Mägu'ughajpä, jaanč tehñ jiootmayhájpech jadähooc ja'a mijtscöxpä. Jiaanč tehñ chójpiöch njoot coo mijts ja'a Jesucristo mmøødhidät tu'ugmädia'agy.

20 Cu nnöcxyhöch jim maa mijtsän. Cu nmøødmädiáacyhöch mijts jaduhñ yajxon. Cooch mijts hoy nga'a møødmädia'aga'añ hajäya'ayhaam, cáböch nnajuø'øy nébiöch ndaj nmáyät ja'a mijtscöxpä.

21 Hoorä, pø chojpiä mjoothajxy tehngajnä coo ja'a jecyquihdujt hajxy mbanöcxa'añ, huuc mäadow hajxy neby jiiby myiñän maa ja'a jecyquihdujtän.

22-23 Metscä Abraham yhuung hánajty. Tu'ug hánajty xiøhajty Isaac. Tøø Dios Abraham hánajty jaduhñ yajwiinwaanø'øy coo ja'a Isaac hánajty myina'añ quia'awa'añ. Abraham yhamdsoo huunghajxy je'eduhñ møødä tio'oxiöjc. Jat'u'ugpä, Ismael je'e xiøhajpä. Jaduhyyä je'e ñä'ä miññ ñä'ä cahy. Moonsä je'e tiajhajt.

24-25 Hädaa mädia'agy, nebiä hijtahnän hädaa jaduhñ. Ja'a Ismael tiaj, ja'a Agarhajpä, moonsähajp hánajty je'e. Cabä yhamdsoo cuhdujt hánajty yaghity. Hoorä, coo ja'a Dios ja'a cuhdujt yejcy maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Sinaí, jim Arabianaxooty, jaduhñ mäwiinäts hajxy nhjätäm nebiä Agar hánajty mioonsähatiän. Cabä nhamdsoo cuhdujt hajxy nyaghjätäm. Mejtstu'u ja'a tun hánajty xiøhaty. Xøhajp hánajty Sinaí, møødä hánajty xiøhaty Agar. Ja'a cajpt jaduhñ xøhajpä Jerusalén, ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, jaduhñ mäwiinäts je'e nebiä Agarän. Hix, cabä Jerusalénpä-jäya'ay yhamdsoo cuhdujt hajxy yaghity.

26 Jaduhñ ja'a cajpt jim xiøhajpä tsajpootyp Jerusalén. Jim hajxy nxøönájxäm. Cabä jecyquihdujt jim tiuunnä nebiä Dios jejquiän Sinaí. Jemyguihdujtäts jim tüunnäp.

27 Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Huuc xoonäda'ag, hoyyä huung mga'a ja paadyñä, Maas may miich huung mbaada'añ.

Cabä mmoonsä may jiaty paada'añ.

²⁸ Hoorä, hermanodøjc, tøø ja'a Dios hajxy xyajnáhdíjjäm coo hajxy xyhuunghadáañäm, nebiä Isaac yajnáhdíjjän.

²⁹ Dios ja'a yhEspíritu ja'a Isaac yajmägunuu'xøøyy coo myínät. Cabä Ismael yajmädsøjcy coo ja'a Abraham ja'a Isaac yhuunghádät. Jaduhñ mäwíinäts højtsä jäya'ayhajxy xquia'a yajmädsójcäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtämät.

³⁰ Jaduhñ jii by myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Høxqejejpädsøm yøø to'oxymoosä møødä yhuung." Cabä moonsä yhuung ñä'ägädä puhmo'owa'añii ñädeedy. Pero yhamdsoo to'oxiøjc yhuung, je'eds jaduhñ mio'owaamby.

³¹ Hermanodøjc, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot ndsójcäm, jaduhñ mäwíinäts hajxy nhíjtäm nebiä Isaac jecy yhiitiän. Pero ja'a hajxy ca'a tospä, jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä Ismaelän, ja'a moonsä yhuung.

5

¹ Coo ja'a Dioscuhdajt hajxy nyaghíjtäm, mädyii ja'a Moisés jecy miähooyy, jaduhñ mäwíinäts hajxy hijty nhíjtäm neby hajxy hadsip yajtuñíjábän. Coo ja'a Jesucristo quiádaacy, mänit hajxy xñámáayäm coo ja'a jecyquihdujt hajxy nga'a mõjpádaacánät. Xyhawáañäm hajxy jaduhñ neby hajxy nnähwáatsämät. Hamuumdu'jootä Jesucristo miädia'agy hajxy mbanócxät. Cabä Moisés jecyquihdujt hajxy mbadu'ubójcät jadähooc.

² Huuc hamádoowhit hajxy. Coo hajxy nyajcircuncidarhájtämät cooc tyijy hajxy jaduhñ nnähwa'adsáañäm, xiøøbä ja'a Jesucristo hajxy häxøpy tøø xñä'a nähho'túutäm. Høøch jaduhñ mänaamby, Pablo. Diosquéxyhøch høøch.

³ Jaduhñhøch jadähooc nmánáangombä, pønjaty mänaamby coo hajxy yajcircuncidarhádät, tsipcøxp hajxy quiudiúnät nebiatiä Moisés jecyquihdujt yajnáhdíjy coo hajxy quiudiúnät.

⁴ Jii häna'c-hajxy näje'e miäna'añ: "Páadyhøch nnähwa'adsa'añ cooçhä Moisés jecyquihdujt hoy ngudiuunä." Pero cab jaduhñ tiøyyä coo hajxy nähwa'adsa'añ. Hix, cabä Jesucristo hajxy miøødhijnä tu'ugmädia'agy.

⁵ Pero nmábójcäm højts coo hajxy nnähwa'adsáañäm ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbedáañäm.

⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhíjtämät, cab jaduhñ ñejpiä pø tøø hajxy nyajcircuncidarhájtäm, o pø caj. Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmábójcämät y coo hajxy hamiñ häxøpy niçhójcämät nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm.

⁷ Hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty mbanócxyc. Pätiidä hajxy coo tøø mnajtshixøøy. Pábøndä hajxy tøø xwyiin�øøñ.

⁸ Ca'a Dyiosä hajxy xyajnajtshixøøyy. Jaaya'ay hajxy xyajnáhdíjjäm coo ja'a miädia'agy hajxy nbanócxämät.

⁹ Jaduhñä jäya'ayhajxy miäna'añ: "Coo tsajcaagychooy weeñtiä nbádaacämät, cøxiä harina yajtägøøyii." Jaduhñ mäwíinäts højtshájtäm coo häna'c høhñda'agymiädia'agy hajxy xyajnáhixøøyyämät; nägøxiä hajxy jaduhñ nmá'tämät.

¹⁰ Nbádaacypiøçhä njuøhñdy ja'a Dioscøxpä coo wiingmädia'agy hajxy mga'a mábögät. Dios jaduhñ yajcumádowaamby pøn mijs høhñda'agymiädia'agy xyajnáhixøøby.

¹¹ Tehngájnoçhä Diosmädia'agy nyajwa'xy coo ja'a jäya'ayhajxy ween miäböcy; je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp.

Páadyhøchä jäya'ayhajxy xmiähanhathy. Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy høøchä mädia'agy nyajwa'xy coo hajxy ween ñiseñapáda'agyii. Pero cab jaduñ nä'ä tøyyä. Coochä mädia'agy häxøpy nyajwa'xy coo hajxy yajcircundarhádát, cábøchä jäya'ayhajxy häxøpy xmiähanhathy.

12 Yøø häna'c mijts xjia wi'i ñämaabiä coo hajxy myajcircundarhádát, ween hajxy jaduñ xpuihwaatsnä.

13 Tøø mijts ja'a Dios xyajnáhdijy coo ja'a Moisés jiecycuiuhdujt hajxy mnajtshixøyyát. Pero cabä Dios jaduñ miäna'añ coo hajxy cøxypänejpä mjäya'ayhádát. Jaduñ miäna'añ coo hajxy yajxón mniçhogóøjät, coo hajxy yajxón mnibiuhbedóøjät.

14 Jaduñä Dios jiecycuiuhdujt miäna'añ coo hajxy hoy piønä mdsoc mba'häyówät hádaa yaabä naaxwiin nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mdsociän.

15 Cab jaduñ yhoyyä coo hajxy mnimiähanhadóøjät tu'ugpä tsajtøc, jaduñ hajxy mga'a niyajtágyoøjät.

16 Hoy hajxy mwädítät ja'a Diosmäjaagøxpä. Cabä mhamdsoo wiinmahñdy hajxy myaghjñät, hoyyä mjoothajxy hñajty ti jia tsocy.

17 Ja'a Diosmäjaa, cabä tu'ugjuøhñdy yhity møødä haxøøgcuhdujt. Coo hñajty haxøøg mjatcø'owa'añ, Dios xyhadujp mga'a jatcø'oy jaduñ cøxypänejpä. Hoorä, coo ja'a mjoot hñajty chocy coo hñajty hoy mwädita'añ, ja'a mhaxøøgwiinmahñdy jaduñ xyhadujp.

18 Pø chojpä mjoot jaduñ coo ja'a Diosmäjaagøxpä mwädítät, cabä Moisés jiecycuiuhdujt mbanócxänät.

19 Madiu'u ja'a jäya'ayhajxy yhaxøøgcuhdujthaty: jabiøcy hajxy ñimiødtsäna'ayii; cøxypänejpä hajxy jiäya'ayhathy; haxøøg hajxy wiädity, hoy hajxy jia to'oxiøjcmøødä;

20 wyiingudsähgøøbiä quepychec naaxpoch hajxy; mähijxp mäbäxujp hajxy; nimiädsiphájtáp hajxy; yhadsojpy hajxy mädyijjatiä miägu'ughajpähajxy miøød; paquiä hajxy ñimiäjootma'adyii; wiinduc-ho'p hajxy; nibiuhy-ohdiúútáp hajxy; cab hajxy tiu'ugmädia'aguiä;

21 hadsojt hajxy wyl'i miøød; jäya'ay-yagho'p hajxy; haxøøghuucp hajxy, haxøøgjø'xp hajxy; madiu'u hajxy jaduñ jiatcø'oy. Tøøds mijts nja yag-jahmiech, chaads jadähooç nhawáanäm: pøn haxøøgcuhdujt møød, cab jim ñøcxa'añ tsajpootyp.

22 Pero coo ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nwädíjtämät, Dios hajxy jaduñ xpuihbéjtäm coo ja'a jäya'ay hajxy hoy nmägu'ughájtämät, coo hajxy nx-oondáacämät, coo hajxy jootcujc nhíjtämät, coo hajxy nmee'xtújcämät, coo ja'a nmäjøøn coo ja'a nmädøjc hajxy yajxón nmägu'ughájtämät, coo ja'a hojiot hajxy nmøødhájtämät, coo hajxy nga'a hønhdáacämät,

23 coo hajxy mee'xxieemy nhíjtämät, coo hajxy jootxeemy nhíjtämät. Coo hajxy jaduñ njäya'ayhájämät, cab hajxy pøn waamß xñämäayyämät.

24 Pønä Jesucristo miädia'agy panócxáp hamuumdu'joot, tøø ja'a yhaxøøgcuhdujt yhøxhixy, y cab jaduñ jiahmiejtsnä.

25 Pø mänáanäm hajxy jaduñ coo ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nhíjtäm, tsøg hajxy hamuumdu'joot pawädíjtäm.

26 Cab hajxy nyajcumáayyämät; cab hajxy nniyagjootmá'tämät hamiñ haxøpy; cab hajxy cøziä wiinä nniyhadsójcämät.

6

1 Hermanodøjc, coo pøn tiu'udägöyyät, mee'xxieemy hajxy mmägäp mhané'emät, nej mijtsä Diosmäjaa mmøødän, weenä yhaxøøgpä yhøxhijxnä. Pero mnigwieendähadøøjär hajxy coo mijts jaduhñ mnä'ä tu'udägöobiät.

2 Nibihubedøø hajxy neby hajxy jaduhñ mmäjädá'agät, neby hajxy jaduhñ mga'a tu'udägöyyät. Jaduhñdsä Jesucristo miädia'agy hajxy mgudiüünät.

3 Pøn yajcumayaamb je'eguiøxpä cooc tyijy miøjjä, caj ñä'ä tøyä coo miøjjä. Nä'ä niwiiinhøñäp jaduhñ.

4 Cøjwiinduum hajxy mniyhixøøjät pø hoy hajxy tøø mgudiüñ. Y pø tøø hajxy hoy mgudiüñ, mänit hajxy mxoondá'agät. Pø tøø ja'a mmägu'ughajpä hajxy mbexy, cab hajxy nøcxy mniguiumayii.

5 Cøjwiinduum hajxy mniyajcopcø'øwøøjät pø hoy hajxy mgudiüñ.

6 Pøn jaduhñ yajnähixøöyyäp ja'a Diosmädia'agy, tsipcøxpä ofrenda hajxy yégät, mio'owøøjät ja'a yajnähixøöbiä.

7 Ca'a hajxy myajwiinhøøñ; ñajuøöbiä Dios neby hajxy nwiin-mahñdyhätäm. Nej tøø mjäya'ayhatiän, høxtä jaduhñ mguhbédät.

8 Pønä Dioshespíritu panøcxp, je'e cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios ji-ugyhatiän; pero pøn yhamdsoo cuhdujt yajtuumb, cab jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

9 Tsögä njoot hajxy møc pädáacäm; coo hajxy tehñgajnä hoy nwädjätmät, mänit hajxy jim nnøcxämät tsajpootyp coo yhabáatnät.

10 Hoy miänaajä ja'a jäya'ay hajxy mbuhbédät nägøxiä. Tsipcøxpädsä hermanodøjc hajxy mnä'ägädä puhbédät.

11 Hamdsøøjäh hädaa letra nhädiüñ, paady miøjjatiä.

12 Pønjaty mijts xjia wi'i ñämaaby coo hajxy myajcircularhädät, paady hajxy jaduhñ miäna'añ coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ cu'ughagujc. Hix, tsähgøøby hajxy jaduhñ coo hajxy miädsibø'øwøøjät ja'a homiädia'agyquiøxpä, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'tuütäm cruzøxp.

13 Hoy hajxy näje'e tøø jia yajcircularhät, cabä Moisés jicyquihdujt hajxy yajtuunä. Paady mijts hajxy xjia wi'i ñäma'ay coo hajxy myajcircularhätjäpät, yajcumayaamb hajxy jaduhñ ja'a mijtsøxpä.

14 Pero høøch, cábøch nmäna'añ coo mädyii miøjjä jiaanähä. Jagöoyyøch nmäna'añ coo miøjjä jiaanähä coöchä Jesucristo tøø xñäho'tu'udy cruzøxp. Cábøchä njoot yaa nbädaacnä hädaa yaabä naaxwiin. Hoyyä jäya'ay hajxy waambaty jia mäná'anät, cábøch tii nmøjpädaacnä. Cábøch tii hadsojt nmøødän hädaa yaabä naaxwiin.

15 Cab jaduhñ ñeipiä pø tøø myajcircularhät y o pø caj. Je'eduhñ tsoobáatnäp coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädäacäm hawiinjemy.

16 Pønä Diosmädia'agy hoy cudiuum, je'eds hoyhajt weenhajt mo'owáanäp.

17 Páadyhøch chaä nnähxäguuèh nguhxäguuèhä coöchä Jesucristo miädia'agy tøø nmädiaacä. Y coöch jaduhñ tøø ngudiüñ, páadyhøchä cuhdujt nmøødän. Páadyhøch hajxy tii xquia'a yajnämäañät.

18 Hermanodøjc, weenä Jesucristo hajxy xcwieendähaty. Amén.

Efesios

¹ Hõõch xõhajt Pablo. Hõõch hädaa nocy njahby. Ja'a Dios jaduñ mänaa coothä Jesucristo xwyiinguéxät. Mijts hädaa nocy nyajnajaayõõby põnjatiä Diosmädia'agy mäbõj jim maa ja'a cajpt jaduñ xiõhatiän Efeso, põnjatiä Jesucristo miädia'agy jim hoy yajtúunäp.

² Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, mõõdä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsõnhajtäm.

³ Tsõgä Dios hajxy wiingudsähgõõyyäm. Ja'a Jesucristo, Dyioshajpiä Dios je'eduhmbä; y jaduñ je'e Tieedyhajpä. Coõ ja'a Jesucristo hajxy xmiõõdhjätäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios tsajpootypä ja'a mayhajt madiu'u tiuñ ja'a hõjtsõxphajtäm.

⁴ Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänajty chõhnda'agy, tõõyyämä Dios hajxy hänajty xwyiimbüwäm coõ ja'a Jesucristo hajxy xmiõõdhjätämät tu'ugmädia'agy. Jaanä jaduñ hajxy xwyiimbüwäm coõ hajxy hoy njäya'ayhajtämät, coõ hajxy nga'a cädiéhyämät, jaduñ hajxy wa'ads hoy nhjätämät maa ja'a Dioswiinduumän.

⁵ Coõ ja'a Dios hajxy xchõjcäm, paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin ja'a hõjtsõxphajtäm. Paadiä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coõ ja'a Dios hänajty tõõ wyiinmay coõ hajxy xyhuunghadäänäm. Hamdsoojootä Dios jaduñ miänääñ coõ hajxy xyhuunghajtämät.

⁶ Tsõcxä Dios hajxy wiingudsähgõõyyäm coõ hajxy xjiaanç tehñ chõjcäm, coõ ja'a Jesucristo yaa quiejxä maa hõjtsphajtäm. Jaduñä Dios ja'a mayhajt mõj tiuun ja'a hõjtsõxphajtäm. Paady hajxy xchõjcäm coõ ja'a Jesucristo hajxy xmiõõdhjätäm tu'ugmädia'agy. Hiç, jaanç tehñ chõjcäbä Jesucristo ja'a Tiëediäm.

⁷ Coõ ja'a Dios hajxy jaduñ xjiaanç tehñ chõjcäm, paadiä Jesucristo hajxy yaa hoy tõõ xñähho'túutäm, jaduñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwaats xyajcuhwäätsäm. Jaduñä Dios hajxy xmiéé'xäm.

⁸ Coõ hajxy jaduñ xjiaanç tehñ chõjcäm, paady hajxy hoy tõõ xyajwiinjuõõyyäm nebiaty jaduñ tõõ wyiinmay ja'a hõjtsõxphajtäm.

⁹ Tõõ ja'a wyiinmahñdy hajxy xyhawaäänäm ja'a hijty jaduñ quiuyu'chpä. Hamdsoojootä Dios jaduñ tõõ wyiinmahñdyhaty. Chõjpiä jioot hänajty jaduñ coõ ja'a mayhajt hänajty tiuna'añ ja'a hõjtsõxphajtäm.

¹⁰ Jaduñä Dios tõõ wyiinmahñdyhaty coõ ja'a Jesucristo Wyiindsõnhadõõjät cõxiä tijaty jim tsajpootyp, mõõdä tijaty yaa hädaa yaabä naaxwiin. Coõ ja'a Dios jaduñ yaghabaadät, mänit hänajty tiõjiada'añ coõ ja'a Jesucristo jaduñ Wyiindsõnhada'añii.

¹¹ Ja'a Dios, yajtõjiajpy je'eduhñ nebiaty je'e wyiinmay. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coõ hõjts ja'a yHuung xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät, hõjts judíospä, coõ hõjts jaduñ nmõõdhidät tu'ugmädia'agy.

¹² Jéquiän hõjts ja'a nhap ja'a ndeedy ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tiäõõyyä mäbõjcäbä coõ hõjts xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät. Hoorä, paadiä Dios jaduñ jecy wyiinmaayy coõ hõjts ja'a yHuung xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät, jaduñä jäya'ayä Dios hajxy nägõxiä wyiingudsähgõõwät coõ jiaanç tehñ miõjjä coõ jiaanç tehñ jiaançhä.

13 Y mijts ja'a ca'a judiöspä, jaanä jaduñä Dios tөө wyiinmaabiä coo mijts ja'a yHuung xyajñahwaats xyajcuhwaatspä. Y jaduñ hajxy tөө mmäböjpä coo ja'a yHuung hajxy tөө xyajñahwaats tөө xyajcuhwaatspä. Jaanč tehñ tiömiädiaacpä Dios jaduñ. Coo hajxy jaduñ nmäböjčäm, paadia Dios ja'a yhEspiritu yaa tөө quiexy maa hөjtshäjtäm, jaduñä tөyhajt hajxy nmөөdhäjtäm coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xjiaanč yajñahwaats tөө xjiaanč yajcuhwaatsäm. Hix, jéquiänä Dios jaduñ miänaañ cooc ja'a yhEspiritu hānajty quiexa'añ maa ja'a jāya'ayhajxiän, ja'a miädia'agy hajxy hānajty mäböjčäbä coo hajxy hānajty yajñahwa'ads yajcuhwa'adsa'añii. Jaduñä Dios ja'a tөyhajt hajxy xmiöoyyäm coo hajxy hoy miänaajä xcwieendähadäänäm.

14 Y coo ja'a Dios ja'a yhEspiritu tөө jiaanč quejxnä maa hөjtshäjtäm, jaduñä tөyhajt hajxy nmөөdhäjtämbä coo hajxy jim xyajñcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Jaduñä DioshEspiritu hajxy xmiөөdhidäänäm hөxtä coonä yhabaadät coo ja'a Dios hajxy jim xyajñcxämät maa ja'a wyiinduumän, y coo ja'a Dios ja'a mayhajt jaduñ tiuñ ja'a hөjtscxəphäjtäm, päadiäts hajxy nwiingudsähgöoyyämät coo jiaanč tehñ miöjjä coo jiaanč tehñ jiaančhä.

15 Nmädöyhөch jaduñ coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy tөө mmäböjčä, ja'a hajxy nWiindsөnhäjtämbä. Jadúhñhөch nmädöyyäbä coo hajxy mdsocya mba'häyoy pөnjatiä Diosmädia'agy panөcpx.

16 Cooč jaduñ nmädöyyä, päadyhөch Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy ja'a mijtscxəpä hoy miänaajä, cooč hānajty nDiospa'ya'axy ja'a mijtscxəpä.

17 Nmānuu'xtäacypiөčhä Dios coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduñ ween xmiö'oy ja'a yhEspirituhaam, y coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduñ ween xyajwiinjuө'oy. Dioshäjtäbä Dios ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsөnhäjtämbä. NDioshäjtämä Dios hajxy. Mөj jaanč je'e. Hawiinmats hajxy jaduñ nwiingudsähgöoyyämät.

18 Jadúhñhөčhä Dios nmānuu'xtaacpä coo hajxy ween xyajwiinjuө'oy coo je'e tөө wyiinmay coo hajxy jim xyajñcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Paady hajxy jim xyajñcxäänäm coo hajxy xyhuunghäjtäm. Jaanč tehñ yhoy jaanč tehñ yajxөñ hajxy jim nhidäänäm.

19 Weenä Dios hajxy xyajwiinjuөbiä coo mөcmäjaa jiaanč tehñ miөөdä, coo ja'a miäjaahaam hajxy xpiuhbөjtäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäböjčäm coo tiömiädia'agy.

20 Jaanä miäjaahaamä yHuung jaduñ yagjujypiojtägajtspä. Mānit jim yajñөcxy maa ja'a wyiinduumän. Mānit ñāmaayy coo yhөxtä'agät maa ja'a quio'ө hahooyhaampiän. Jimä Jesucristo ja'a Tiedy miөөdhanehmnä.

21 Ni pөnä cuhdujt jaduñ quia'a nä'ägädä mөөdä nebiä Jesucristo mөjcuhdujt miөөdän, ni jim tsajpootyp, ni hādaa yaabä naaxwiin. Ni pөnä cuhdujt mānaa quia'a mөөdhada'añ nebiä Jesucristo mөjcuhdujt miөөdän.

22 Jaduñä Jesucristo piädaacä coo cөxiä wiinä yhané'emät hoy miaajä. Jaduñ je'e piädaacäbä coo hөjts nWiindsөnhäjtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nmäböjčäm coo tiömiädia'agy.

23 Hoyyä Jesucristo cөxiä wiinä jia hane'emy hoy miaajä, coo hajxy jaduñ nmäböjčäm, xjiootcädäacäm hajxy jaduñ coo hajxy xmiөөdhäjtämät tu'ugmädia'agy. Ni tii jaduñ quia'a jootcädaacy neby hөjts xjiootcädäacäm.

2

1 Jue'e mijts hijty, cabä Dios hajxy hijty mwiingudsähgө'oy, je'eguiөxpä coo ja'a pojpä cädieey hajxy hijty mmөөdä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty

mga'a cudiuñ.

² Jaanč tehñ yhaxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä hity. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy yhity ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Ja'a mõjcu'ugong ja'a miädia'agy hajxy hijty mmäbøjcäp. Jaaya'ayäts mõjtuungmøød tsajtcøxp. Yhanehmby jaduhñ pønjataiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp.

³ Jaduhñ hajxy hijty nägøxiä njatcøøyyämbä. Haxøøg hajxy hijty nwädjítäm nebiä njootä ngoc-hajxy hijty chójcäm. Paadiä Dios hajxy hijty xya-jcumäowáanäm nägøxiä näguipxy møødä haxøøgjäya'ayhajxy.

⁴ Pero hojiootä Dios jiaanč tehñ miøød. Xjiaanč tehñ chójcäm hajxy.

⁵ Hoyyä Dios ja'a miädia'agy hajxy hijty nga'a ja cudiuunäm, ja'a miäjaahaamä Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy tøø xyajtägájsäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ hoy ngudiunämät, nebiä Jesucristo yagjujypiøjcän ja'a Tiedia miäjaahaam. Coö ja'a Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, paady hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum.

⁶ Nebiä Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtägajchän, jaanä jaduhñ højts xyagjujypiøjtägatsáanämbä. Tøø hajxy xpiädäacäm coö ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjítämät tu'ugmädia'agy. Y nebiä Dios ja'a Jesucristo ja'a cuhdujt miooyän coö jim miähané'emät tsajpootyp, jaanä jaduhñ højtsä cuhdujt xmiø'owáanämbä.

⁷ Paadiä Dios ja'a cuhdujt hajxy jaduhñ xmiøoyäm, jaduhñ yajcähxø'øga'añ coö hojioot jiaanč tehñ miøødä maa højtsøxpän, coö hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin; paady hajxy hoy xñähho'túutäm. Jimä Dios hajxy hoy miänaajä xyaghidáanäm maa ja'a wyiinduumän.

⁸ Cab hajxy hamdsoo tøø nhawa'adspädsøømäm. Ja'a Dios hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum. Paady hajxy xyaghawa'adspädsøømäm coö hojioot jiaanč tehñ miøødä, coö hajxy nmäbøjcäm coö hojioot miøødä.

⁹ Coö ja'a nbojpä ngädieey hajxy hamdsoo tøø nga'a yajniñähwáatsäm, paady hajxy hamdsoo nga'a niguiumáayyämät, hoy hajxy tøø nja hojjäya'ayhájäm.

¹⁰ Hix, tøø ja'a Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy xyajtägájsäm coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhjítäm tu'ugmädia'agy. Tøø ja'a Dios ja'a mäjaa hajxy xmiøoyäm neby hajxy hoy nhjítämät. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy coö hajxy jaduhñ hoy nhjítämät.

¹¹ Hoorä, højts judiøspä, yajcumaaby højts jaduhñ coö højts nyajcircuncidarhaty. Jaduhñ højts tyijy nyajcähxø'øgy coö højtsä Dios xquiu'ughaty. Coö højts jaduhñ nyajcircuncidarhaty, je'eduhñ ñänøømby coö højtsä seña nbäda'agy maa højtsä nni'xcøxpän. Paady højts mijts nxøøghaty, mijts ca'a judiøspä, coö hajxy mga'a yajcircuncidarhajpä. Tøyhajt jaduhñ.

¹² Hix, højts judiøspä, ja'a Dios højts jecy xquiu'ughajt. Jaduhñ højtsä Dios xmiøødyajcuhdujcy coö højts hänäjty xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Pero mijts ca'a judiøspä, caj mijtsä Dios xñämaayy coö mijts xquiu'ughada'añ, coö mijts xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Hix, cahnä Diosmädia'agy hajxy hänäjty mmädoyñä ja'a Cristocøxpä. Paady hajxy hijty mga'a najuø'øy coö mijts ja'a Dios xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsaambä.

¹³ Caj mijtsä Dios hijty xquiu'ughaty. Cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Pero coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'tu'udy, paadiä Dios hajxy xquiu'ughajnä.

14 Coo ja'a Jesucristo hajxy t00 xñähho'túutäm, jaduñ hajxy t00 xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, m00d højts judíospä näguipxy m00d mijts ca'a judíospä. Hamiñ haxøpy hajxy hijty nnimiädsiphájtäm. Pero t00 hajxy nnimiägapxó'cänä je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy t00 xñähho'túutäm.

15 Højts judíospä, mijts hijty nm00dnimiädsiphájtäp, mijts ca'a judíospä. Hiç, højtsä Dios jecy xyhanehm madiu'u, ca'a myijtsä. Mänitä Moisés quíujahy nebiaty højtsä Dios xyhanehmy, y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä Dios ja'a mädia'agy yaghamaadiujnä nebiä Moisés hánajty jecy t00 quíujaayän. Jaduhñä Jesucristo hajxy t00 xpiädáacäm tu'ugmädia'agy m00d je'e, m00d højts judíospä näguipxy m00d mijts ca'a judíospä. Paady hajxy nga'a nimiädsiphájtänä hamiñ haxøpy neby hijtiän, højts judíospä m00d mijts ca'a judíospä.

16 Coo ja'a Jesucristo hajxy t00 xñähho'túutäm cruzøxp, paadiä Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmi00dhíjtänä, m00d højts judíospä näguipxy m00d mijts ca'a judíospä. Cabä Dios hajxy jaduñ nmädsiphájtänä.

17 Hoyyä Jesucristo hajxy xyhawáanäm coogä Dios ja'a jioot quia'a tsoey coo ja'a Dios hajxy nga'a mädsiphájtänät. Jaduhñägä jioot chocy coo hajxy nm00dhíjtänät tu'ugmädia'agy nägøxiä, m00d højts judíospä näguipxy m00d mijts ca'a judíospä.

18 Hiç, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä t00 xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy nägøxiä nm00dhíjtänä tu'ugmädia'agy, m00d højts judíospä näguipxy m00d mijts ca'a judíospä. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduñ xyajm00dhíjtäm tu'ugmädia'agy nägøxiä.

19 Xquiu'ughájnäp mijtsä Dios m00dä jäya'ayhajxy nägøxiä, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä, hoy hajxy nga'a jagä judíospä. Xyhuunghájnäbä Dios hajxy jaduñ. Cabä Dios hajxy hijty xquiu'ughaty xyhuunghaty, coo ja'a miädia'agy hajxy hijty nga'a mäbøjcä.

20 Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy t00 xñähho'túutäm, mänit je'e hoy jiu-yjpiøjtägach. Mänitä Diosquexy ja'a Diosmädia'agy hajxy tiägøyy yajwa'xpä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm.

21-22 Paadiä Jesucristo hajxy xmi00dhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm, m00d højts judíospä, m00d mijts ca'a judíospä. Hiç, t00 ja'a Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhájtäm. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduñ xyajm00dhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

3

1 Høøch Pablo, páadyhøch chaa ndsumyčhänä'ay coočhä Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä maa mijtsän, mijts ca'a judíospä. Coo ja'a Jesucristo hajxy t00 xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, páadyhøchä Dios nba'ya'axy ja'a mijtsøxpä.

2 T00 hajxiäda'a mmädoyhaty coočhä Dios t00 xwyiinguexy coo mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxó'owät, coo ja'a Dios ja'a hojioot mi00dä ja'a mijtsøxpä.

3 Jéquiänä Dios wyiinmaayy coo højtsä nbojpa ngädieey xyajnáhwaats xyajcuhwáatsät, højts judíospä. Nnajuøby højts hijty jaduñ. Pero cuyu'uchä Dios hijty yaghity coo hánajty t00 wyiinmaabiä coo mijts xyajnáhwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judíospä. Hoorä, t00chä Dios hädaa mädia'agy xyajwiinjüøñä nébiøch hädaa mädia'agy weenjaty chamñ njaayän.

⁴ Coo hädaa mädia'agy hajxy mgápxät, jaduñ hajxy mnajuø'owa'añ coochä Dios ja'a mädia'agy tøø xyajwiinjuø'oy, ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cuyu'uch tøø yhiäbä.

⁵ Cab hädaa mädia'agy hijty pøn miädooyä. Pero tøø ja'a Dios ja'a wyi- inguexyhajxy yajwiinjuøñä. Ja'a yhEspirituhaam jaduñ yajwiinjuøoy.

⁶ Jaduñ hajxy nnajuøoyäm coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo ja'a Jesucristo hajxy hänäjty xñähho'tu'udänäm, coo hänäjty jujypiøjtägatsa'añ. Y coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm, paadiä Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød højts judiøspä näguipxy møød mijts ca'a judiøspä. Jaduñä Dios hajxy nägøxiä xyhuunghjätäm. Tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy jaduñ xyaghjätäm ja'a Jesucristocøxpä. Paadiä Dios hajxy jaduñ xyajnahwaats xyajcuhwäatsäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túütäm. Jéquiänä Dios jaduñ wyiinmaayy.

⁷⁻⁸ Ja'a miøcmäjaahämhöchä Dios tøø xtiuungmo'oy cooch ja'a miädia'agy nyajwä'xät maa ja'a ca'a judiøshajxypän. Xtiuungmooyyhöchä Dios jaduñ coochä judiøshajxy nyajwiingapxø'owät coo Dios ja'a mayhajt mõj may tiuna'añ ja'a højtsøxphjätäm, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túütäm. Hojiootä Dios miøød, páadyhöch jaduñ xtiuungmooyy, höyhoch nga'a jagä mäna'añ cooch nga'a tsoobaady cooch jaduñ ndúnät, höyhoch nja mäna'añ coo ja'a Dioshuunghajxy miaas tsoobáadät, coo hajxy jaduñ tiúnät.

⁹ Jaanä jadühnhöchä Dios tøø xtiuungmoobiä coochä jäya'ayhajxy nägøxiä nyajwiinjuø'owät coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo mijtsä Jesucristo hänäjty xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judiøspä. Mänitä Dios jaduñ wyiinmaayy mänaa cøxiä wiinä yhädiuñän. Cab hajxy xchoj yajwi- injuøoyyäm. Jecy jaduñ yaghijty cuyu'uch.

¹⁰ Hoorä, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä tøø xyajnahwaats tøø xya- jcuhwäatsäm, møød højts judiøspä näguipxy møød mijts ca'a judiøspä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy, jaduñä Diosmoonsä hajxy jim ñajuøñä tsajpootyp coo ja'a Dios jiaanč tehñ quiuwiinmahñdiä madiu'u. Haa ca'a, xyhíxämä Diosmoonsä hajxy coo hajxy tu'ugmädia'agy jaduñ nhjätänä.

¹¹ Jaduñä Dios ñä'ägädä wiinmaayy jequiän, jajty hädaa naaxwiin yhädiuñ. Jaduñ yajtøjajty coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túütäm, ja'a hajxy nWiindsønhjätämbä.

¹² Coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugmädia'agy, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämät. Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhjätämbä coo hajxy xmiädöowäm.

¹³ Mijts nmänuu'xtaacypy coo hajxy mga'a jootmayhädät, höyhoch yaa nja tsaachpøcy. Páadyhöch chaa ndsaachpøcy coochä Diosmädia'agy nyajwa'xy maa mijtsän. Páadiäts hajxy jaduñ mxoondä'agät.

¹⁴⁻¹⁶ Ja'a nWiindsønhjätäm Jesucristo, Dios je'e Tieedyhajpy. Tieedyhajpiä Dios hajxy je'ebä pønjayty jim tsänaaby tsajtcøxp møød pønjayty yaa tsänaaby hädaa yaabä naaxwiin. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xpiädaacäm tu'ugmädia'agy møød højts judiøspä näguipxy møød mijts ca'a judiøspä, páadyhöchä Dios hamuumdu'joot nmänuu'xta'agy coo mijtsä mäjaa ween xmio'oy ja'a yhEspirituhaam, neby hajxy jaduñä mjuøhñdyhaam

mmee'xtúgät. Xpiuhbédäbä Dios hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo je'e miøjjä jiaančhä.

¹⁷ Jadúhñhøchä Dios nmänuu'xtaacpä coo ja'a Jesucristo yhEspíritu hajxy ween mjaac møødhajtä, je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Jaduhñ hajxy hoy yajxón mničhoc mnimiee'xøjät hoy miänaaxøøjä.

¹⁸⁻¹⁹ Y jaduhñ hajxy mwiinjuøbiät coo ja'a Jesucristo hajxy xjiaanč tehñ chójcäm møj may. Hanaxiä hajxy jaduhñ xjiaanč tehñ chójcäm. Cab hajxy ca'xy nwiinjuøyyäm nebiaty hajxy jaduhñ xjia tsójcäm. Cab hajxy pedyii nwiinjuøyyäm. Coo hajxy hoy nwiinjuøyyämät, hoyyä nwiinmahñdyhajxy jiadaañäm nebiä Dios ja'a wyiinmahñdiän.

²⁰ Jaanč tehñ miäjaamøødä Dios. Ja'a miäjaahaamä nwiinmahñdyhajxy xyajtägájsäm. Jaanä miäjaahaamä mayhajt møj may tiuumbä ja'a højtsøphájtäm. Høxtä cab hajxy hoy nwiinjuø'owáañäm nebiatiä mayhajt jaduhñ tiuunñ. Møj mayyä mayhajt jaduhñ tiuunñ, hoy hajxy nga'a jagä mäyujwáañäm.

²¹ Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'tútäm. Tøyhajt jaduhñ.

4

¹ Coochä Jesucristocøxpä nduñ, páadyhøch chaa ndsumyčhänä'ay. Coo mijtsä Dios tøø xyajnáhdijy coo hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduhñ mgudiünät.

² Cab hajxy myajcumáyät. Mee'xxieemy hajxy mhídät. Mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Hamiñ haxøpy hajxy mničhoc mnimiee'xøjät.

³ Naxy hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy mdehñ yhidät. Ja'a Diosh-espíritu hajxy jaduhñ xyaghídäp tu'ugmädia'agy.

⁴ Tu'ugmuquiä Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxäm, møød højts judiøspä näguipxy møød mijts ca'a judiøspä. Tu'ugmuquiä Dioshespíritu hajxy nmøødhájtäm. Nägøxiä Dios hajxy xyajnáhdíjjäm coo hajxy jim xyajncxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Tu'ugmucy hajxy jaduhñ njøbhjxäm.

⁵ Tu'ugmuquiä Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm. Tu'ugmuquiä miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy nägøxiä nnäbéjtäm.

⁶ Tu'ugmuquiä Dios hajxy nDeedyhájtäm nägøxiä. Jaaya'ay hajxy xyanéhñäm nägøxiä. Ja'a højtsøphájtäm jaaya'ayä mayhajt tiuunñ nägøxiä. Jaaya'ay hajxy hoy xmiøødhájtäm nägøxiä.

⁷ Cøjhawiingatiä Jesucristo hajxy tøø xyajnáhdíjjäm nebiaty hajxy ndúuñämät.

⁸ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: Coo jim ñøcxy tsajpootyp, tsumiä miädsip yajnøcxy, ja'a hajxy hänäjty tøø quia'a mäjädä'aguiäbä.

Mänitä jiamiøød madiu'u miooyy cøxiä wiinä.

⁹⁻¹⁰ Coo jaduhñ miäna'añ coo ja'a Jesucristo ñøcxy tsajpootyp, jaduhñ miäna'añ coo hänäjty yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin. Jim hänäjty tøø yhuuc tsohndaacpä tsajpootyp. Y coo jim ñøcxtägajch Dioswiinduum, jim møj jaanč yhijnä. Jim jaduhñ yhanehñnä tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin.

11 Ja'a Jesucristo hõjts xpiädaac coo hõjts madiu'u ndúnät jaaya'aguiõxpä. Näje'e hõjts xyajnáhdijy coo hõjts ndúnät apóstol. Je'ečh jaduhñ nnänõõmby coo hõjtsä Jesucristo xquiejtsohñ Diosmädia'agy-yajwa'xpä wiinduhmyhagajpt. Näje'e hajxy yajnáhdíjjäbä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jiaac yajwa'xät. Näje'e hajxy yajnáhdíjjäbä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jajiwiingapxõ'õwät. Näje'e hajxy yajnáhdíjjäbä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnáhixõ'õwät. Näje'e hajxy yajnáhdíjjäbä coo hajxy quiopc-hádät maa ja'a hermanodõjc-hajxy yhamugõ'õyän Dioswiingudsähgõõbiä.

12 Paady hajxy jaduhñ tiuñ, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy quiudiúnät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböcy. Jaaná jaduhñ hajxy tiuumbät ja'a Diosõxpä. Jaduhñ hajxy maas hoy wiädítät nägõxiä coo ja'a Jesucristo hajxy pianõcxy.

13 Jaduhñä Dios ja'a miädia'agy hajxy tu'ugmucy hoy nmäbõjcmät nägõxiä coo tiõmiädia'agy ja'a Jesucristocõxpä. Y jaduhñä Jesucristo hajxy hoy nmõõdhíjtämät tu'ugmädia'agy, ja'a Dioshuung. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nwiinjuõõyyämät. Jaduhñ hajxy maas hoy nyajtúunämät. Mänit hajxy hoy nwiinmäáyyämät nebiä Jesucristo wyiinmayyän. Y jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän.

14 Põnjatiä Diosmädia'agy hoy ca'a wiinjuõõbyñä, jaančh tehñ piaquiä hajxy yajwiinhõõñ. Hoy tyii mädia'aguiä hajxy miäböga'añ. Hix, ja'a häna'c-hajxy mäwiinhõõmbä, jiaančh tehñ jiajpy hajxy mäwiinhõõn. Jaančh tehñ piaquiä hajxy jaduhñ xwyiinhõõnät. Pero hõjtshájtäm, cab hõjts jaduhñ nyajwiinhõõñämät.

15 Pero, tsõg hajxy tõguiäpxäm, tsõg hajxy tõmiädiäcäm. Tsõg hajxy tsõjcam, tsõg hajxy mée'xäm põnjaty hajxy nmõõdmädiäcäm. Jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän, ja'a hajxy nWiindsõñhájttämbä.

16 Coo hajxy nhíjtämät tu'ugmädia'agy, coo hajxy nnibuhbéjtämät hamiñ haxõpy nebiatiä Dios hajxy tõõ xtiuungmóoyyäm, jaduhñä Jesucristo hajxy xpiuhbéjtämät, neby hajxy jaduhñ maas hoy nničhojc nnimié'e'xämät hamiñ haxõpy, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nwiinjuõõyyämät, neby hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúunämät.

17-19 Põnjatiä Diosmädia'agy ca'a panõcpx, cab hajxy miõjpäda'agy tijaty jaduhñ tsoobaatp. Cab hajxy tii wyiinjuõ'õy. Jaančh tehñ xiexä jiootä quiopc-hajxy; paady hajxy quia'a wiinjuõ'õy coo ja'a Dios ja'a mõjmayhajt tõõ tiuñ ja'a hõjtscõphájtäm, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Diósäm. Tsähdiuhndägoy hajxy jaduhñ. Hanaxiä hajxy yhaxõõgijatcõ'õy cõxypänejiä. Paady mijs jaduhñ nmägapxy nhane'emy ja'a Jesucristocõxpä coo hajxy jaduhñ mga'a pajatcõõbiät.

20 Coo hajxy tõõ mhabõcy ja'a Jesucristocõxpä, paady hajxy mnajuõ'õy coo jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy jaduhñ mga'a haxõõgwädíjnät, neby hajxy naamñä tõõ nmägapxy tõõ nhane'emiän.

21 Tõyhajt jaduhñ coo hajxy tõõ mhabõcy ja'a Jesucristocõxpä. Jaaya'ay hajxy xyajnáhixõõyy ja'a yhEspirituhaam. Hix, tõguiäpxp tõmiädiäcpx je'e.

22 Jaduhñ hajxy xyajnáhixõõyy coo ja'a mhaxõõgcuhtujt hajxy mnajtshixõ'õwät neby hajxy hijty mhaxõõgjäya'ayhatiän. Mdu'udägoyyaamb hajxy hijty je'eguiõxpä coo hajxy hijty cõxiä wiinä mhadsocy, cooc tyijy hajxy hijty jaduhñ mbaada'añ ja'a hoyhajtä weenhajt. Pero myajwiinhõõmb hajxy hijty. Hix, cabä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ mbáadät.

23 Pero, yajtägatsä mjootä mwiinmahñdy hajxy.

²⁴ Tøø ja'a Dios hajxy xmióoyyäm ja'a hawiinjembäiä howyiinmahñdy nebiä Dios hajxy jaduñ hoy nbahíxämät. Jaduñ hajxy tøyhajt hoy mjäya'ayhädät. Jaduñ hajxy tøyhajt haxøøg mga'a wädíjnät.

²⁵ Jaduñds je'e, cab hajxy mhøhñdáacnät. Tøyhajt hajxy mmädiáacnät. Hix, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm.

²⁶⁻²⁷ Coø hajxy tähoocjaty mnimiäjootma'adøøjät, paquiä hajxy jadähooc mnimiägaxø'cägumbät, coø ja'a møjcu'ugong hajxy jaduñ paquiä xñä'a yajcädiéeyät.

²⁸ Pønjaty mee'tsp, cab hajxy miéé'tsnät. Ween hajxy tiuunnä, jaduñä wiingjäya'ay hajxy piuhbédat pøñ jaduñ yajmaajajap.

²⁹ Cab hajxy mhaxøøgcäpxät. Coø hajxy hoy mgapx mmädiá'agät, jiaac wi-injuø'owaambiä jäya'ayhajxy, ja'a homiädia'agy hajxy hoy mädoobä. Jaduñä Dios ja'a mayhajt tiúnät jaaya'aguixpähajxy, ja'a hajxy jaduñ mädoobä.

³⁰ Cabä Dioshespíritu hajxy myagjootmadiägø'owät. Hix, jaaya'ay hajxy jaduñ xwieendähadäänäm høxtä coonä ja'a Jesucristo hänajty yaa quiädaactägatsa'añ. Mänit jaduñ quiäxø'øga'añ coø hajxy hänajty tøø xyajpnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm, møød coø hajxy hänajty tøø xyajpádsøømmäm haxøøgtuum.

³¹ Cab hajxy mnixiøøghájtänät. Cab hajxy mnimiädsiphájtänät. Cab hajxy mnimiäjootmä'tänät. Cab hajxy mnihójjänät. Cab hajxy mníñähójjänät. Cab hajxy mnimiähanhájtänät.

³² Pero, mnichoc mnimiee'xøøjap hajxy hamiñ haxøpy. Mniñäxuudsøøjap hajxy jaduñ. Mnimiee'xøøjap hajxy jaduñ. Hix, jaduñä Dios hajxy tøø xmiéé'xäm ja'a Jesucristocøpxä.

5

¹ Xyhuunghájtämä Dios hajxy; xchójcäm hajxy jaduñ. Naxiä Dios hajxy ndehñ piahíxämät.

² Mníchoc mnimiee'xøøjap hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Coø hajxy jaduñ xchójcäm, paady hajxy tøø xñähho'túutäm. Quiumaayy ja'a Dios jaduñ.

³ Coø ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy haxøøg mga'a nä'ägädä jatcø'owät. Ni mga'a hadsógat jäya'adio'oxiøjc hajxy. Jaaná jaduñ mijs to'oxiøjc-hajxypä, caj mijts wiingya'adiøjc mmøødmábät. Ni mga'a hadsócat hajxy ja'a mmädo'oxiøjcä ñihyhap. Ni cab hajxy mhaxøøgcäpxät.

⁴ Cabä haxøøghaaw hajxy mmøødhädät. Cab hajxy mguhhiñmädiá'agät. Cab hajxy mhanähädät. Cab jaduñ yhawiiñmatsä coø hajxy jaduñ mjatcø'owät. Pero ja'a Dios hajxy mnämä'awäp: "Dioscuj'uyäp."

⁵ Tøyhajt jaduñ, pøñ haxøøg jatcøøby, pøñ jäya'ajie'e jaanç tehñ yhadsojpp, cab jim tiägø'owa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän, maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Hix, pøñ jäya'ajie'e hadsojpp, cabä Dios hoy wyiingudsähgø'øy.

⁶ Cab hajxy nyajwiinhóñämät coø jäya'ay hajxy hänajty xjia nämáayyämät cooc tyijy yhooyä coø hajxy haxøøg njatcøøyyämät, nébiäts naamñä tøø nmägäpxy tøø nhane'emiän. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mäbøjppä, ja'a häna'c-hajxy jaduñ haxøøg jatcøøbiä, nébiäts naamñä tøø nmägäpxy tøø nhane'emiän, yajcumädowáanap hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm.

⁷ Paady jaduñ, tsøc ca'a møødjatcøøyyäm näguipxy.

⁸ Mijts, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Mhaxøøgwädijp hajxy hijty, møød hajxy hijty haxøøgjaty mjatcø'øy. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy tøø mmäbøjcänä, paadiä mwiinmahñdy hajxy mmøødän hawa'adstuum. Jaduhñä mwiinmahñdy hajxy mjaac yaghídät.

⁹ Pønjataiä wyiinmahñdy hawa'adstuum, hojiot hajxy miøød. Hoy hajxy jïäya'ayhaty. Tøguiapxp tømiädiacp hajxy je'e.

¹⁰ Mjaac habøgäp hajxy jaduhñ nebiatiä Dios hajxy xyajnähiø'øy neby hajxy jaduhñ maas hoy mjäya'ayhádät. Jaduhñä Jesucristo hajxy xmiaas cumáyät.

¹¹ Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mábøjpä, cab hajxy hoy jïäya'ayhaty. Cab hajxy jaduhñ cøxypänejpä mmøødjatcø'øwät; pero mwiinguhojø'øwäp hajxy jaduhñ.

¹² Jaanč tehñ yhočhähiuunnä hajxy hamee'ch jiatcø'øy; päadyhøch nga'a nägapxa'añ nebiaty hajxy jaduhñ jiatcø'øy.

¹³ Coo jäya'ay hajxy nwiinguhojø'øyyämät coo hajxy yhaxøøgwädity, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän, mänit hajxy jaduhñ yhooc tehñ ñajuø'øwät coo hajxy tøyhajt yhaxøøgwädity.

¹⁴ Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ:

Pøñ jaduhñ maab, ma'abiädø'øg hajxy;

pøñ jaduhñ tøø yho'ogy, mjujypiøjtägätsäp hajxy.

Ja'a Jesucristo mijts xquiujajaamb xquiudøø'xaamb.

Jaduhñ miädia'agytiägø'øy, pønä Diosmädia'agy ca'a mábøjp, ween hajxy miäbøcy. Jaduhñä Jesucristo hajxy xyajwiinjuø'øwät coo je'eyyä jaduhñ tu'uquä ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajnähwäatsät.

¹⁵ Jaduhñds je'e, nägüentä hajxy mwädítät. Cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuøøbiän. Paady hajxy hoy mwädítät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mwiinjuø'øy.

¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehm wiädítät. Hiç, jiaanč tehñ miäwädijpiä jäya'ayä haxøøgwiinmahñdy hajxy jäda'ahaty.

¹⁷ Hoorä, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jäya'ayhajxy ca'a jajpän. Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehm wyiinjuøøyyät mdehm wyiinmädoowät nebiatiä jioot chocy coo hajxy mgudiúunät.

¹⁸ Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmu'ugøøjät; jajtägoobiä jocnøø jaduhñ. Pero weenä Dioshespíritu hajxy xjiaac puhbéjtäm coo ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ njaac cudiúunäm.

¹⁹ Coo ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtäm, jaduhñ hajxy nnijioot-capxmøcpøjcäm ja'a Dioshøyhaam. Jaduhñä Dios hajxy hamuumdu'joot mwiinhøw mwiinyá'axät.

²⁰ Hoy miäduhñajtä Dios hajxy mnämä'awät: "Dioscujú'uyäp", ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Paadiä Dios hajxy jaduhñ mnämä'awät: "Dioscujú'uyäp", coo ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy je'e xmiøoyyäm. Hiç, je'e hajxy nDeedyhajtäm.

²¹ Hoorä, coo ja'a mmähermano waamb xyhané'emät, hamuumdu'jootä miädia'agy mgudiúunät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hoy nwiin-gudsähgøøyyäm.

²² Mijts to'oxiøc-hajxy, mgudiúunäbä mnihyhapä miädia'agy hajxy. Jaduhñä Jesucristo hajxy xyhane'emy, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä.

²³ Coo ja'a mniyhaphajxy quiopc-haty maa mijtsän, jaduñ mäwiin miäbaady coo ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønñháltäm coo ja'a miädia'agy hajxy hoy nmäbójcäm. Jaaya'ay hajxy xyajñähwáatsäm.

²⁴ Coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduñ mijtsä mniyhapä miädia'agy mgudiúunäbät, waambaty hajxy jaduñ xyhane'emy.

²⁵ Hoorä, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Hix, tøø hajxy xñähho'túutäm.

²⁶ Paady hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñ hajxy tøø xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyháltäm. Paady hajxy jaduñ tøø xyajñähwáatsäm coo ja'a miädia'agy hajxy tøø nmäbójcäm. Y coo hajxy nnäbértäm, jaduñ hajxy nmánaañäm coo ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xñähwáatsäm.

²⁷ Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñ hajxy hoy yajxón xyhíxámät nebiä pujoy nebiä je'ečhpän coo hánajty yaa quiädaactägatsa'añ. Hix, tøø ja'a nbojpä ngädieey hajxy hánajty xyajñähwáatsäm.

²⁸ Jaduñds je'e, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mjuø'øyän. Pønä tio'oxiøjc tsojpmee'xp, jaduñ miäbaady nebiä yhamdsoo ni'x nebiä yhamdsoo copc choquiän. Hix, tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jiaty coo to'oxiøjc hajxy wyiingpøcy.

²⁹ Hix, cap pønä yhamdsoo ni'x yhamdsoo copc xiøøghaty. Pero ngüeendäháltämä nni'x ja'a ngopc-háltäm hajxy; jaduñ mäwínäts miäbaady nebiä Jesucristo hajxy xcwieendäháltäm.

³⁰ Hix, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy xmiøødhíjtäm coo hajxy nWiindsønñháltäm.

³¹ Jaduñnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Jaduñds je'e, coo ja'a ya'adiøjc to'oxiøjc piaady, mänitä tiaj tieedy piuhyohdiuutnä. Jaduñ mäwínädsä ya'adiøjc-hajxy jiaty møødä tio'oxiøjc nebiä tu'ugni'x nebiä tu'ugcopcän."

³² Jaanč tehñ yajxón hädaa mädia'agy jaduñ. Cabä Dios hajxy hijty xchoj yajwiinjuøyyäm. Jaduñč nwiinjuø'øy, coo ja'a ya'adiøjcä tio'oxiøjc miøødhity tu'ugmädia'agy, coo jaduñ miøødhity tu'ugni'x tu'ugcopc, jaduñ mäwínäts miäbaady coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhíjtämbä tu'ugmädia'agy coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbójcäm.

³³ Jaduñds je'e, jaduñnä mdo'oxiøjc hajxy mdsoc mmée'xät nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mdsocquiän. Y mijts to'oxiøjc-hajxy, jaanä jaduñnä mniyhaphajxy mwiingudsähgøøbiät.

6

¹ Mijts pigäna'tøjc-hajxy, mgudiúunäbä mdajjä mdeediä miädia'agy hajxy ja'a Jesucristocøpü, ja'a hajxy nWiindsønñháltämbä. Hahixøøby jaduñ coo hajxy jaduñ mgudiúunät.

²⁻³ Jaduñnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Pønjatä tiaj tieedy wiingudsähgøøby, je'ečh hajxy hoy nyajtsäna'awaamby nyaghäyowaamby hädaa yaabä naaxwiin; je'ečh hajxy jecy nyagjugyhadaamby", nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Coo ja'a Dios hajxy jaduñ jecy xyhanéhäm, mänit jaduñ miänaandsohñ coo ja'a mayhajt hánajty tiuna'añ ja'a højtsøøpháltäm.

⁴ Mijts taj teedyhajxy, cabä mnøøx cabä mmajc hajxy hanaxiä mhójat coo hajxy xmiähahñádät. Jaduñnä mhuung hajxy mmägäp mhané'emät coo hajxy hoy wiädítät. Jaduñ hajxy quiumayøøjät ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsønñháltämbä.

5 Naje'e mijtsä jäya'ayhajxy xjie'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Mgudiüñäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Mwiingudsähg'öwäp hajxy jaduñ nebiä Jesucristo hajxy nwiingudsähg'öyyäm.

6-7 Hoyyä jäya'ayhajxy tiuñ coo ja'a wyiindsøn hajxy hänajty wyiindäna'ayii neby hajxy jaduñ quiumayöjät ja'a wyiindsønäm. Pero näje'e jäya'ayhajxy hoy quia'a tuñ coo ja'a wyiindsøn hajxy hänajty quia'a jimä. Mijts, cab hajxy jaduñ mbahixät. Hamuumdu'jootä mwiindsøn hajxy mmädünät. Jaduñ hajxy hoy myajcähx'ögät coo ja'a Jesucristo hajxy hoy mjaanč mäduñ. Jaaya'ay hajxy nmaas Wiindsøn hájtäm. Jaduñhä Dios chojpä. Ja'a Jesucristocöxpä hajxy jaduñ mdünät. Ca'a jäya'aguiöxpähajtiä hajxy mdünät.

8 Mjahmiédäp hajxy jaduñ, coo ja'a nwiindsøn hajxy hoy nmädüñämät, hoy hajxy xjia je'ehájtäm nebiä waj nebiä cuaayän, mäniä Jesucristo ja'a hoyhajt weenhajt hajxy xmiöoyämät.

9 Jaduñ mijtspä, cumoonsädöjc, mnäxüudsäbä mmoonsä hajxy jaduñ. Cab hajxy mhadsähg'öwät. Haa ca'a, jaduñ mijtsä Dios hajxy xyhanehmä nebiä mmoonsä hajxy xyhanehmäbän ja'a Diósäm, ja'a jim tsajpootypä. Haa ca'a, cabä Dios hajxy wiing xyhixäm. Haa ca'a, tu'ugjäya'ayhájtäm hajxy nägxiä.

10-11 Hoorä, mänuu'xta'agä Dios hajxy coo hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaahaam; jaduñhä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäböjcät. Hix, jaanč tehñ miäwiinhömbä möjcu'ugong. Pero jiaanč tehñ miöödä Dios mäjaa. Y coo hajxy jaduñ xpiuhbédät, cabä möjcu'ugong hajxy jaduñ myajmäjäädá'agät.

12 Hix, ja'a möjcu'ugong hajxy yaa xmiädsiböyyäm möödä mioonsä hajxy, ca'a jäya'ayhajxiä ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Haxöögä möjcu'uhajxy jäya'ayhaty. Pojhaam hajxy wiädity. Cabä ni'x copc hajxy tiehñ miöödä neby höjtshájtäm. Möcä mäjaa hajxy jiaanč tehñ miöödä. Ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä haxöögjäya'ayhajxy hanéhmäbä möjcu'ugongäm. Hoy chajtcöxpä ja'a möjcu'uhajxy wiädity.

13 Paadiä Dios hajxy mmänuu'xtá'agät coo hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaahaam. Jaduñhä möjcu'ugong hajxy hoy mjöjtänä'awät. Jaduñ hajxy mga'a yajmäjäädá'agät.

14 Jöjtäna'awxä ja'a möjcu'ugong hajxy. Naxy hajxy hoy miänaaxöjjä mdehm tiömiädiá'agät. Jaduñ hajxy hoy mmee'xtügät. Jaduñ mäwinäts miäbaady nebiä soldadohajxy möc fiwiöhnta'ačhiijän coo hajxy hänajty chip-tuna'añ. Naxy hajxy hoy yaxón mdehm wiädität. Jaduñhä Dios hajxy xñäwá'anät. Jaduñ mäwinäts miäbaady nebiä soldado latapujxt hajxy yajniguiäathjuböyijän. Jaduñ hajxy hoy miäjäda'aga'añ.

15 Niyhahixö'owöø hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy mmäwädität. Coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbögät, jaduñ hajxy jootcujc yhidät. Jaduñ mäwinäts miäbaady nebiä soldadohajxy ñiyhahixö'oyijän coo ja'a quio'ög hajxy piägö'öy.

16 Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehm miäböjcät coo ja'a Jesucristo hajxy töø xyajnähwäatsäm. Jaduñhä möjcu'ugong hajxy mga'a yajmäjäädá'agät. Jaduñ mäwinäts miäbaady nebiä soldado escudo hajxy yajniyhawähajtygijän neby hajxy jaduñ quia'a töpxöjät ja'a töpxquepty töoyäp queecpä.

17 Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm miäbögät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldado pujxcuhjup hajxy miøødän. Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm yhabögät nebiä Diosh-espíritu hajxy xyajñähixøøyyäm. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldado-hajxy espadacap chiptuñän.

18 Coo ja'a Dios hajxy mba'ya'axät, mmäyujwá'anäp hajxy tijaty hajxy hänäjty myajmaajiajpy. Mmäyajtøwäbä Dios hajxy ja'a yhEspirituhaam tijaty hajxy mmäyujwá'anäp. Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy ja'a jäya'aguiøxpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä. Cab hajxy mnänuuxø'øwät coo ja'a Dios hajxy hänäjty mba'ya'axa'añ.

19-20 Møød høøchcøxpøçhä Dios hajxy xpia'yáaxäbät coochä Dios xñajtsapxøøyyät waambátyhøch ngapx nmädiá'agät coochä miädia'agy hänäjty nyajwa'xä, ja'a hijty yaghijpiä cuyu'uuch. Ja'a Diøshøch jaduhñ xwyiinguejx coochä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Páadyhøch chaa ndsumyçhänä'ay ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Jadúhñhøçhä Dios hajxy xpia'yáaxäbät cooch nga'a tsähgø'øwät coochä miädia'agy hänäjty nyajwa'xä, nébiøch jaduhñ hoy ngudiünät.

21-22 Nguexáambiøçhä hermano Tíquico jim maa mijsän. Coo jim miésät, jim hajxy jaduhñ xyhawáañät nebiaty højts chaa ngudiuñ nguñaxy, coo højts hoy ween nhity, neby hajxy jaduhñ mga'a jootmayhájnät ja'a højtsøxpä. Hóyhøçhä hermano Tíquico nmøødnijootpaadyii. Hóyhøch jaduhñ xmiøødtuñ ja'a Jesucristocøxpä.

23 Ween mijsä Diosteedy hajxy xmio'oy ja'a hoyhajtä weenhajt møødä Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Weenä Dios hajxy xpuihbety nebiä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäbøjcät, neby hajxy jaduhñ maas hoy mnichoc mnimiee'xøøjät.

24 Weenä Dios ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtsøxphájtäm nägøxiä coo ja'a Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyäm hamuumdu'joot, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Tøyhajt jaduhñ. Amén.

Filipenses

¹ Jesucristo hõjts xmioonsähajp, hõõch Pablo mõødä Timoteo. Hõjts mijs hädaa nocy nyajnäjaayõõby mäduhñtiä mijs ja'a Diosmädia'agy hajxy jim mbanõcxy maa ja'a cajpt xiõhatiän Filipos, nägõxiä mõødä mwiindsõnhajpä jii by tsajtõgootpä, mõød hajxy jii by puhbejpä.

² Weenä Dios hajxy xmiõ'oy hoyhajt weenhajt, ja'a nDeedyhajtäm hajxy jim tsajpootypä mõødä Jesucristo hajxy nWiindsõnhajtämbä.

³ Naaghõoc-hõch mijs njahmiejsta'agy, nnämääbiõch ja'a Dios "Dioscuj'uyäp" maa ja'a mijscõxpän.

⁴ Naaghõoc-hõch ja'a Dios nba'ya'axy, nmäyujwáambiõch hoyhajt weenhajt ja'a mijscõxpä. Coochä Dios hänajty nba'ya'axy ja'a mijscõxpä, jootcújc-hõch hänajty nnijiäwõ'oyii,

⁵ Je'eguiõxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy tõõ nyajwá'xäm, mänaa hajxy tõõ mmädoodsoõñän hõxtä je'enä jäda'anäbaadyñä.

⁶ Ja'a Dios ja'a hodiunng yajtsohndaac ja'a mijscõxpä. Nmõõdhõchä tõyhajt jaduñ coo ja'a Dios ja'a tiuunng hoy yajtu'uyo'oya'añ hõxtä coonä Jesucristo hänajty quiädaactägatsa'añ.

⁷ Páadyhõchä tõyhajt nmõødä cooch mijs njaanç tehñ chocy njaanç tehñ pia'häyoy, coo ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm näguipxy, homiáajõch nhity, hoy piujxtõgootiä, hoy yhagujcä, cooch hänajty nmädia'agy coo ja'a Diosmädia'agy tiõyyä.

⁸ Näjuõõbiä Dios cooch mijs njaanç tehñ chocy njaanç tehñ pia'häyoy nägõxiä, nebiä Jesucristo hajxy xchõjcäm.

⁹ Nmänuu'xtáacypiõchä Dios coo hajxy hamuumdu'joot mjaac niçhoc mjaac nibia'häyowõjät, coo hajxy hoy mguhwijyhádät,

¹⁰ neby hajxy jaduñ mnajuõ'õwät mwiimbíwät ja'a hojiatypä hajxy. Jaduñ hajxy mhídät hawa'adstuum nebiä Dios hajxy xyajmädsõjcäm, hõxtä coonä Jesucristo hänajty quiädaactägatsa'añ.

¹¹ Xpiuhbédäp ja'a Jesucristo hajxy neby hajxy jaduñ hoy mwädität. Jaduñdsä Dios hoy quiähxó'õgät coo miõjjä coo jiaançhä.

¹² Hermanodõjc, huuc wiinjuõ'õw hajxy jaduñ; cooch yaa ndsumyçhänä'ay, maas hõyhõchä Diosmädia'agy jaduñ yaa nyajwa'xy.

¹³ Nägõxiä cu'ughajxy tõõ miädoyhaty coochä Jesucristo miädia'agy ngudsumyçhänä'awõõyyä, nägõxiä, mõødä soldadohajxy jim hadänaabiä maa ja'a gobernador tiõjcän.

¹⁴ Ja'a Jesucristo miädiä'agyhõch ngudsumyçhänä'awõõby. Cábõch ndajy nmay. Cooch nga'ta tajy nga'ta may, paadiä hermanodõjc-hajxy nämay quia'a nä'ägädä taj quia'a nä'ägädä maabiä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, hoy hajxy cu jia tsúumäbä. Cab hajxy nä'ägädä tsähgõ'õy ni weenñtiä. Hiç, hõõch hajxy jaduñ xpiahiixp.

¹⁵⁻¹⁷ Paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy cooch hajxy xchocy xpia'häyoy. Hojiot hajxy jiaanç tehñ miõød. Näjuõõby hajxy jaduñ coochä Diosmädia'agy ngudsumyçhänä'awõ'õy. Pero jii hajxy näje'ebä, paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, cooch hajxy xmiädsiphaty. Tõyhajt jaduñ. Je'eçh hajxy xyajmädsõjp cooch yaa ndsaathpõgät pujxtõgooty. Cabä hojiot hajxy nä'ägädä mõødä ja'a hõõchcõxpä.

¹⁸ Pero cábøch jaduhñ nmøjpáda'agy, hóyhøch hajxy jaduhñ xjia mádsiphaty. Xoondáacpøch jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy miádia'agy, hoy hojioot hajxy quia'a ja møødä ja'a høøchcøxpä.

¹⁹ Y jaac xoonda'agáambøch jaduhñ. Nnajuøøbiøch coooh hodium nmähmø'owa'añ. Hix, mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt mmáyujwaamby ja'a høøchcøxpä. Y xpiuhbéjðøchä Dioshespíritu ja'a Jesucristocøxpä.

²⁰ Cábochä njoot ñä'ägädä tsocy coooh ndsähgø'owät mänáajøchä Jesucristo hánajty nmádia'aguiän. Cáboch mänaa ndsähgø'oy ndsähdiuñ. Chøjpiøch njoot jaduhñ cooohä Jesucristo nyajcähxø'ogät coo miøjjä coo jiaançhä, hóyhøch njadehm quiuho'ogø'owät.

²¹ Madúhñtiøch yaa njaac jugyhaty, nyajcähxø'ogäbøchä Jesucristo coo miøjjä coo jiaançhä. Y coooh nhó'nät, maas hoy hánajty quiähxø'ogaannä coo miøjjä coo jiaançhä. Mänitøch jim nnøcxaannä maa je'e wyiinduuman.

²²⁻²³ Mejtstú'ujøchä njoot nyajmøødmádia'agy. Cooch nhó'ogät, mänitøch cu nnøcxaannä maa ja'a Jesucristän. Maas jootcújc-høch jim nnijäwøoyyänät. Pero coooh yaa njaac jugyhádät, maas hóyhøchä Jesucristo jaduhñ njaac mädúnät. Cáboch ndehm yhoñajuø'oy pø maas hoy coooh nhó'nät, o pø caj.

²⁴ Høøch jaduhñ mänaamb coooh hit nga'a tsoj hó'ogät; jadúhñhøch mijts ja'a Diosmádia'agy tehngajnä njaac yajnähixø'owät.

²⁵ Nmóødhøchä tøyhajt jaduhñ coooh mijts njaac møødhida'añ. Njaac yajnähixø'owáambiøch mijts tehngajnä, neby hajxy jaduhñ maas hoy mmäbøgät, neby hajxy jaduhñ mjaac xoondaacpøgät.

²⁶ Coochä Jesucristo jim xyajncxtägätsät maa mijtsän, mänit hajxy mmäna'ana'añ coo tiøyyä coo Jesucristo miøjjä jiaançhä.

²⁷ Naxiä Jesucristo miádia'agy hajxy mdehm yajtuunät. Jaduhñä Diosmádia'agy hajxy näguipxy myajwä'xät tehngajnä, hóyhøch jim nga'a ja nócxät maa mijtsän.

²⁸ Cabä mmädsip hajxy mnä'ägädä tsähgø'owät. Jaduhñ hajxy ñajuø'owa'añ coo hajxy haxøøgtuum yajca'awa'añijäm ja'a Diósäm, møød coo mijts ja'a Dios xpiáda'aga'añ hodium.

²⁹⁻³⁰ Tiuumbiä Dios ja'a mayhajt coo hajxy xyajnähdiy coo ja'a miádia'agy hajxy mmäbøjcät ja'a Jesucristocøxpä, nébiøch chamñ ndsaachpøquiän. Tøøch hajxy hamdsoo xyhixy xmiädoy coooh yaa ndsaachpøcy ja'a Jesucristocøxpä.

2

¹ Coo mijts ja'a Jesucristo xchocy, paady hajxy xjiootcapxmøcpøcy. Coo mi-tjts ja'a Dioshespíritu tu'ugmädia'agy mmøødhity, paady hajxy hamiñ haxøpy mníchocy mnibia'häyoyii.

² Jadúhñhøch njoot jiaançh tehñ chocy coo hajxy tu'ugmädia'agy mhídät. Coo hajxy mníchoc mnibia'häyowøøjät, maas hóyhøch nnijäwø'owøøjät.

³ Ca'a mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtuñ. Ca'a hajxy mniguiumayii. Jaduhñ hajxy mmäná'anät coo ja'a mmägu'ughajpä miaas jaty quejee miich.

⁴ Hamiñ haxøpy hajxy mnigwieendähadøøjät.

⁵ Mbähixäp ja'a Jesucristo hajxy neby je'e jecy wiädijtiän.

⁶ Hoyyä Jesucristo jia Dioshuungä, caj jiootma'ty coo ñämaayyä coo yaa jiäya'ayhádät hädaa yaabä naaxwiin.

⁷ Coo yaa jiäya'ayhajty, yhøxhixy yhamdsoo cuhdujt jaduhñän. Jaduhñ ñibiädäacänä nebiä moonsän. Cab hánajty hamdsooyyä miøjhada'añ.

8 Mänitā Dios miādia'agy quiudiuunā coo yhó'ogät. Hočhähdiiuunnā jim̄ cruzcøxp miøjpahbejtā.

9 Coo ja'a Jesucristo quiudiuun̄ ney jñämaayän, paadiä yajmøjhajtā ja'a Diósäm. Ni pøn jaduhñ quia'a mäbaady nebiä Jesucristän.

10 Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä wyiingudsähgø'øy, jim̄ tsajpootyp, møød hädaa yaabā naaxwiin, homiaajä.

11 Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä quiapxpaady coo hajxy wyiindsøñhaty. Jaduhñā Dios jim̄ quiähxø'ogät møj jaanč, ja'a nDeedyhajtäm.

12 Mägu'ughajpädøjc, mänájøch jim̄ nhitiän maa mijtshajxiän, xmiäböjčäböčhä nmädia'agy hajxy hānajty. Hoorä, cooč yaa jäguem̄ nhijnä, miaas tsøjpiøch njoot cooč nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäböjčät. Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm̄ miäböğät, neby hajxy jaduhñ hodiium̄ mmähmø'owät. Naxiä Dios hajxy mdehm̄ wyiingudsähgø'owät. Cab hajxy nä'ä nägoodä mnä'ä niguiumayøøjät.

13 Jaduhñā Dios jioot chocy coo hajxy hoy mwädität. Xpiuhbédäp ja'a Dios hajxy jaduhñ.

14 Hoy hajxy mwädität. Cab hajxy tii mwi'i chippädä'agät. Cab hajxy tijaty myajniguiuhøjø'owøøjät.

15-16 Jaduhñ hajxy hoy mwädität nebiä Dioshuungän maa ja'a ca'awiindøyhäna'c-hagujcän. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajnähiðø'owät, jaduhñ hajxy mwädität nebiä jøøn yhajajjiän hagoonstuum; coo jäya'ayhajxy jaduhñ miäböğät, mänit hajxy hodiium̄ piäda'agøøjät. Coo hajxy mgudiünät neby hajxy chaa nnäma'ayän, mänitøch nxoonäda'agät, mänaa ja'a Jesucristo hānajty jadähooc quiädaactägatsa'añän. Cähxø'ogaamb jaduhñ cooč hānajty hoy tøø nduñ maa mijtsøxpän.

17 Coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäböcy, päadyhøch nxoonäda'agy, hóyhøch cu nja ho'og. Čójpjpiøch njoot coo hajxy nmøødxoonäda'agät.

18 Tsøgxä hajxy jaduhñ xoonädaacäm.

19 Coo ja'a Jesucristo ja'a nWiindsøñhajtäm jaduhñ miäná'anät, mobädájøch mijts ja'a Timoteo nyajnäguexa'añ. Coočhä Timoteo miñ jadähooc xyhawaanä coo mijts hoy mhity, hóyhøch hānajty nniäwø'owa'añii.

20 Päadyhøčhä Timoteo jim̄ nguexa'añ cooč je'e nidiuhm̄ xmiøødhity tu'ugmädia'agy maa mijtsøxpän. Xpiuhbadaamb mijts jaduhñ hamuumdu'joot.

21 Ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, yhamdsoo tuung hajxy tiumby. Cabä Jesucristo tiuung hajxy hamuumdu'joot tiunaanä.

22 Mnajuøøby hajxy jaduhñ coočhä Timoteo hoy xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiñän, nébiøch nhamdsoo huungän.

23 Mänitøčhä Timoteo nguexät cooč hānajty tøø nnajuø'øy pø pädsømäambøch.

24 Coo ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, mobädájøch jim̄ nnøcxa'añ maa mijsän.

25 Tøøch mijts ja'a hermano Epafrodito hijty xyajnäguexy cooč jaduhñ xpiuhbédät. Hóyhøch jaduhñ xjiaanč møødtuñ coočhä Diosmädia'agy nya-jwa'xy. Hahixøøby cooč mijts nyajnäguexjtägätsät,

26 je'eguiøxpä coo mijts xjia wi'i quiuhijxtägatsa'añ. Jaanč tehñ tiajp jaanč tehñ miäbiäc je'eduhñ coo mijts tøø mmädoyhaty coo hijty piøgyii.

²⁷ Tøyhajt hijty piøgyii. Ja weenjaty jaduhñ quia'a ho'cy. Miøðhajt ja'a Dios hojioot ja'a Epafroditocøxpä møøð høøçhcøxpä. Coø hæxøpy tøø yho'ogy, maas hanáxiøch hæxøpy njootmayhaty.

²⁸ Páadyhøch mijts ja'a Epafrodito nyajnæguejxtägatsa'añ, neby hajxy jaduhñ mxoondá'agät coø mijts jadähooc xñämejstägatsa'añ. Coø hajxy jaduhñ mxoondá'agät, mänitøch jaduhñ hoy nniijiäwøøyyäbät.

²⁹ Coø jim miédsät maa mijtsän, xi'ig xon hajxy myajpøo'xät nebiä hermanän. Homianaaja hajxy mwiingudsähgø'owät pønjatä Diosmädia'agy pawädijp nebiä Epafrodito piawäditiän.

³⁰ Paady je'e ja weenjaty quia'a ho'cy cooçh jaduhñ xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiññän. Pero cabä miøjpäda'agy coø ja weenjaty tøø quia'a ho'ogy. Cooçh yaa xpiuhbety, mijts yaa xñähduunduutp. Hix, cábøch mijts hoy yaa xpiuhbeda'añ; jäguem mijts jaduhñ xpiaatä.

3

¹ Hermanodøjc, tsøg hajxy xoonðáacäm ja'a Dioscøxpä. Chaa hajxy jadähooc nhawaandägätsänäm neby hajxy tøø nhuuc nämaabiän. Coø hädaa mädia'agy hajxy jaduhñ myajtúnät, cab hajxy myajwiinhøønät. Ni mänáajøch jaduhñ nga'a nänuuxø'oy, hoñaaghoocä hajxy jaduhñ nhawáañamät.

² Mnigwieendähadóøjöp hajxy maa häna'c-hajxy jaançh tehñ quia'awiindøybän, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä coø hajxy tsipcøxp nyajcircuncidarhajtämät.

³ Tøyhajtä Dios hajxy xjiaançh circuncidarhajtäm coø hajxy nwiingudsähgøøyyäm. YhEspirituhaam hajxy nwiingudsähgøøyyäm. Jootcujc hajxy jaduhñ nniijiäwøøyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy nmänáañäm coø ja'a jecyquihdujt hajxy xyajnähwáatsäm.

⁴ Høøçh, jaduhñhøch hijty nmänaambä cooc tyijy ja'a jecyquihdujt hajxy xyajnähwáatsäm. Pedyíijøch hijty ngudiuñ nej yhane'emiän. Cab jaduhñ pønñá'ägä cudiuñ nébiøch hijty ngudiuññän.

⁵ Judíøshøch høøçh. Judíospøch hijty ndajhajpy ndeedyhajpy. Benjamínhøch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Mänáajøch nmiñ nga'ayän, cuduc-tujxøøjøch hoy nyajcircuncidarhaty, nebiä judíøshajxy quihdujthatiän. Ja'a fariseos miädiá'agyhøch hijty nbanøcxäp.

⁶ Nägø'ø nädécypiøch hijty ngudiuñ, høxtä ja'a hermanobáadyhøch hijty nyajtsaathpøcy. Jaançh tehñ piedyíijøchä ley hijty ngudiuñ; cábøch hijty pønwaamb xñäma'ay.

⁷ Jaançh tehñ ñiguiumáayäbøch hijty cooçh hijty jaduhñ hoy ngudiuñ. Pero cábøch nnguiumayáañänä, je'eguiøxpä cooçhä Jesucristo miädia'agy tøø nbadu'ubøjcänä.

⁸ Cójxhøch nnajtshixøøñä mädyiijátyhøch hijty nyajtuumby. Páadyhøch tøø nnajtshixøøñä, nébiøchä Jesucristo miädia'agy jaduhñ hoy nbanøcxät. Maas tsoobáatnäp hädaa cooçhä Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhijnä ja'a nWiindsønhajpiä.

⁹ Cooçhä Jesucristo miädia'agy nmäbøjcä, páadyhøchä Dios tøø xyanähwa'ach. Cábøch nmänaannä cóogøch tyijy ja'a jecyquihdujt xyanähwá'adsät.

¹⁰ Chójpjøch njoot cooçhä Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhijnät. Coø ja'a Jesucristo jadähooc jiuypijøcy, paadiä mäjaa jaduhñ miooyä cooçh jaduhñ

xpiuhbédät. Chogáambiöch njoot cooçh ndsaaçhpógät ja'a Jesucristocøxpä. Høxtä ho'ogáamböch jaduhñ neby je'e yho'quiän.

¹¹ Páadyhøch njoot jaduhñ chocy coo ja'a Dios jaduhñ ween miäna'añ cooçh xyagujypiojtägátsät.

¹²⁻¹⁴ Hermanodøjc, cáböch jaduhñ nmäna'añ cooçh tøø nyajpedyüi. Cáböch njahmiejtsnä nébiöch hijty nwädity. Cooçhä Jesucristo xmioonsähaty, páadyhøch miädia'agy nyajcopcøøyyänä, nébiöch jaduhñ ca'xy ngudiüünänät. Nä'ägädä tsøjpiöch njoot nägøø nädecypiä cooçh ca'xy ngudiünät. Jaduhñhøçhä Dios jim xmiøjyá'axät tsajpootyp, je'eguiøxpä cooçhä Jesucristo tøø xyajnáhwa'açh.

¹⁵ Tsög hajxy tu'ugcopc hjítäm nébiöch jaduhñ naamnä ngujaayän, pønjaty ca'xy cudiuumb. Pønjaty xquia'a møødhjítäm tu'ugcopc, weenä tøyhajt hajxy mio'oyíjäm ja'a Diösám.

¹⁶ Tsög hajxy tehñgajnä yajtu'uyóhyäm nebiä Dios hajxy xyajnáhixøøyyäm.

¹⁷ Hermanodøjc, xpiahíxáböch hajxy jaduhñ nébiöch hoy nwäditiän. Xpi-ahíxpøch hajxy jaduhñ nämay. Mbahíxäp hajxy je'eduhmbä.

¹⁸ Tøøch mijts mayhooc nnäma'ay coo ja'a høhñdaacpähajxy may wiädity. Cábac tyijy jaduhñ tiøyyä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm cruzcøxp. Cháajäts jadähooç nnämáaguümbä. Jaançh tehñ hoñäjøøñä jaduhñ.

¹⁹ Haxøøgtuum hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Hix, cabä Dios hajxy wyiingudsähgøøy. Yhamdsoo cuhdujt hajxy yajtuuumby. Tijaty maas hoçhähdüünnä, je'e hajxy nä'ägä cumaaby. Je'e hajxy jaduhñ wyl'i chojpy coo hoyhajt weenhajt hajxy cu piaaty hädaa yaabä naaxwiin.

²⁰ Pero højtshjítäm, jim højts njoot hamuumdu'joot nbädáacäm tsajpootyp. Ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønhjítämbä, je'e hajxy xyajnáhwáatsäm. Je'e hajxy nhahíxäm coo jim choona'añ tsajpootyp, coo yaa miänaca'añ hädaa yaabä naaxwiin.

²¹ Mänitä nnaaxni'xhajxy xyhädiuundägatsáañänä. Jaduhñ hajxy yajxón ngähxø'ogáañäm nebiä Jesucristo yhamdsoo ni'x yhamdsoo copcän. Miøødä Jesucristo cuhdujt jim cøxp møød hädaa yaabä naaxwiin homiaajä. Paadiä nnaaxni'xhajxy xyhädiuundägatsáañäm coo cuhdujt jaduhñ miøødä.

4

¹ Hermanodøjc, njaançh tehñ chojpy njaançh tehñ pia'häyóobiöch mijts jaduhñ. Páadyhøch nja wyl'i ñøcxa'añ maa mijtsän. Jaançh tehñ xioondáacpøch jaduhñ ja'a mijtsøxpä, je'eguiøxpä coo mijts ja'a Diosmädia'agy jaançh tehñ yhoy mgudiüñ, coo hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp. Tehñgajnä ja'a Dios hajxy mmøødhidät tu'ugmädia'agy.

² Evodia møødä Síntique, mijts nmänuu'xtaacypy coo hajxy mhídat tu'ugmädia'agy. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy myajtuunmúgät.

³ Chaads miüch mägu'ughajpä, hóyhøch miüch xjiaançh tehñ jiamiøødhaty, tunä mayhajt, mmägápxäp mhané'emäp ja'a Evodia møødä Síntique coo hajxy tu'ugmädia'agy yhíjñät. Näguípxyhøçhä Diosmädia'agy hajxy hoy nmøødyajwa'xy, møødä Clemente møødä hermanodøjc-hajxy may. Jim hajxy nøcxy yhidaañnä tsajpootyp cøjxta'axiøø.

⁴ Tehñgajnä hajxy homiänaajä mxoondá'agät ja'a Dioscøxpä.

⁵ Hoy hajxy mjaançh tehñ jüäya'ayhadät cu'ughagujc. Mäwiingoomb jaduhñ coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsa'añ.

6 Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Dios hajxy mmäyujwá'anäp coo hajxy xpiuhbédat. Mnámá'awäp ja'a Dios hajxy jaduñ "Dioscujú'uyäp."

7 Mänitä Dios hajxy xmió'owät hoyhajt weenhajt. Jaduñ hajxy tii mga'taj mga'a máañät. Jagoo hajxy jaduñ mjaac taj mjaac máyät ja'a Jesucristocøxpä. Ni pøn jaduñ xquia'a puhbédat nebiä Dios hajxy xpiuhbetiän.

8 Hermanodøjc, chaachä nocyhädiün nyajmayaannä. Je'e hajxy myajcopcø'owäp mädyijaty jaduñ tøyhajt, mädyijaty jaduñ howyiingudsähgøøñä, mädyijaty jaduñ hoy, mädyijaty jaduñ yajxón, mädyijaty jaduñ hoguiumaañä.

9 Tehngajnä hajxy hoy mgudiünät neby hajxy tøø nyajnáhixø'oyän. Jaduñhöch hajxy xpiahixät nébiøch hoy ngudiuñän. Jaduñä Dios hajxy xmiøødhidät tu'ugmädia'agy. Jaduñ hoyhajt weenhajt hajxy xmió'owät.

10 Xoonäacpøch je'eguiøxpä cooçh mijts jadähooc xpiuhbéjcumbä xädø'øñhaam. Páadyhöçhä Dios jaduñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Jia tsojc ja'a mjoothajxy cooçh hajxy cu xpiuhbejty, pero cab hajxy xñä'ä näbaadøyyä.

11 Cábøch hänäjty ndsippäda'agy, hóyhøch hänäjty tii nja yajmaajiaty. Tøøch nhäbøjnä nébiøch jootcujc nhijnät, hóyhøch hänäjty tijaty nja yajmaajiaty.

12 Cábøch nmøjpädaacnä mädyijátyhöch nyajmaajiajpy. Cábøch nøcxy nniguiumayii cooçhä Dios xpiuhbety.

13 Hotyijøch njada'añ. Ja'a Jesucristøch homiänaaja xpiuhbejp.

14 Hoyøøyy cooçh mijts xpiuhbejty xädø'øñhaam.

15 Pero jadúhnhøch mijts naxy xñä'ägädä puhbetyhaty. Cooçh hänäjty jim ndsoona'añ Macedonianaaxooty, mänitøçhä xädø'øñ hajxy hoy xmiø'oy. Páadyhöch hajxy hoy xmiø'oy cooçhä Diosmädia'agy jim hoy njaançh tehñ yajwa'xy jim maa mijtsän jim Filiposcajptooty. Cábøch wiinghänä'c-hajxy hänäjty tii xñä'ägädä mo'owa'añ.

16 Mänäajøch hänäjty jim nhityñä maa ja'a cajpt xiøhatiän Tesalónica, coo hajxy mmädoyhajty cooçh hänäjty nyajmaajiaty, metsc-hooc tægøøghøoc-høch xädø'øñ hajxy jim xyajnäguejxy.

17 Cab hajxy mmäná'anät coogøch tyijy xädø'øñ nwi'i quihbøcjuø'oy. Cooçh mijts xpiuhbety, paadiä Dios hajxy xmiø'owa'añ hoyhajt weenhajt. Höøçh, páadyhöch nxoonäda'agy.

18 Cábøch tii nyajmaajiajnä. Nä'ä tægø'øbøch mijts xyajnäguejxy, ja'a Epafrodito miäméjtsäbä. Xjiaançh tehñ quiumaabiä Dios hajxy jaduñ cooçh hajxy xjiaançh tehñ piuhbety.

19 Coo hajxy hänäjty tii nyajmaajiaty, xmiø'owäp ja'a Dios hajxy ja'a Jesucristocøxpä. Jim cøxiä miøødä tsajpootyp.

20 Tsögä Dios hajxy nämáayäm cøjxta'axiøø coo miøjjä coo jiaançhä; je'e hajxy nDeedyhajtäm. Amén.

21 Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä, højts mijts nyajpoo'xyp pønjatia Diosmädia'agy jim mäbøjp Filipos.

22 Pønjatia Diosmädia'agy yaa mäbøjp, je'eds mijts xyajpoo'xp, møød hajxy yaa tuumbä maa ja'a gobiernä tiøjcän.

23 Weenä Jesucristo hajxy xmiø'oy hoyhajt weenhajt. Je'e hajxy nWiindsøñhajtäm. Amén.

Colosenses

¹⁻² Høøch jaduñ xøhajp Pablo. Jesucristøch xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduñ mänaañ cooçh jaduñ xquiuguexyhádat. Højts hádaa nocy nhädiuumby mөөдä mägu'ughajpä Timoteo. Mijts jaduñ nnocyñäjaayøøby, pønjataiä Diosmädia'agy jim mäbøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Colosas. Tu'ugmädia'agy mijtsä Jesucristo mmөөдdhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmiø'oy. Hiç, jaaya'ay hajxy jaduñ nDeedyhajtäm.

³ Naaghooc højtsä Dios jaduñ mba'ya'axy ja'a mijtsçøxpä, nnämaaby højtsä Dios "Dioscujú'uuyäp." Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønähajtämbä, ja'a Dioshuung je'e.

⁴ Tøø højts jaduñ nmädoyhaty coo mijtsä Jesucristo miädia'agy mmäbøjcä, mөөд coo mijtsä mäbøjpädøjc nägøxiä mdsocy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä.

⁵ Tøø ja'a mjoot hajxy jim mbäda'agy tsajpootyp coo hajxy jim nøcxy mhida'añ cøjxta'axiøø. Mänitä mjoot hajxy jim mdehñ piädaacy mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädoodsooñän, ja'a jaançh tehñ tiøyhajtpä.

⁶ Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy wia'xnä. Jaduñnä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miäbøjnäbä. Jaduñ mijts tøø mmäbøjpä coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xchøjcäm.

⁷ Højts nmägu'ughajpä Epafraç, jaaya'ayä Diosmädia'agy hoy yajwa'xtsooñ maa mijtsän. Jaanä Jesucristo quiuguexy je'ebä. Hoy højts jaduñ xmiøøduñ.

⁸ Je'e højts hoy xyhawaanä cooc mijtsä mäbøjpädøjc mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy ja'a Dioshespírituçøxpä.

⁹ Jajty højts jaduñ nmädoyhajty cooc hajxy hoy mjaançh tehñ miäbøcy, jabom-jabom højtsä Dios nba'ya'axy ja'a mijtsçøxpä, ween hajxy jaduñ mnajuøøy tiä ja'a Dios hajxy xyajmädsojp, mөөд weenä Dios ja'a miädia'agy hajxy cøxiä xyajwiinjuøøy.

¹⁰ Jaduñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo hajxy hoy mwädität. Jaduñnä Jesucristo hajxy xquiumáyät. Jaduñnä hoybä hajxy madiu'u mgudiúnät. Maas hoyyä Dios hajxy jaduñ mmөөдdhidät tu'ugmädia'agy, mөөд jaduñ hajxy xquiumáabiät.

¹¹ Jaduñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo ja'a Dios hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaagøxpä ja'a jim miøødpä tsajpootyp. Jaduñ hajxy hoy mmeex'tügät, hoy häna'c hajxy nebiaty cu xjia tun. Tehngajnä hajxy jaduñ mxoondá'agät, hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet.

¹² Tehngajnä ja'a nDeedyhajtäm hajxy jaduñ mnämä'awät "Dioscujú'uuyäp." Hiç, jaaya'ay hajxy hawa'adstuum xpiädáacäm mөөдä jäya'ayhajxy nägøxiä, ja'a miädia'agy hajxy mäbøjcäbä.

¹³ Tøø ja'a Dios hajxy xyajpädsøømäm hagogdstuum. Hodium hajxy hoy nmähmøøyyäm maa ja'a yHuung yhane'emiän. Jiaançh tehñ chojpiä Dios ja'a yHuung jaduñ.

¹⁴ Jaayä'ayäts hajxy jaduñ xñähho'túutam; jaduñnä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwäatsäm.

15 Haa ja'a Jesucristo, jíyyám hánajty je'e mánaa hádaa yaabá naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Tu'uquüä Jesucristo jaduhñ møødä Dios. Mänitá Jesucristo hoy yaa jäya'ayhaty hádaa yaabá naaxwiin. Nhíjxám hajxy jaduhñ. Haa ja'a Dios, cab hajxy mánaa nhíjxám.

16 Cøxiä Jesucristo yhädiuunñ jim tsajpootyp møød yaa hádaa yaabá naaxwiin, tijaty hajxy yaa nhíjxám, møød tijaty hajxy yaa nga'a híjxám, møødä poj møødä táxa'a, ja'a jim máhanehmbä tsajtcøxp, møød pønjaty yaa máhanehmb hádaa yaabá naaxwiin, møød pønjaty jim jaac máhanehmb tsajpootyp. Paadiä Jesucristo jaduhñ cøxiä yhädiuunñ coo hánajty jaduhñ tøø yhane'emyii ja'a Tieedy. Madiu'u ja'a tuung jim tsajpootyp maa ja'a Jesucristo ja'a Diosmoonsä hoy piäda'aguiän. Hamdsoo ja'a Jesucristo jaduhñ cøxiä ñiyhädiuunäxä.

17 Jíyyám hánajty je'e mánaa hádaa yaabá naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Je'enä yaghitynä tijaty yhädiuunñ.

18 Jaayá'ayäts jaduhñ copc-hajp maa ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Coö hajxy hoy xñäho'túutäm, coö jadähooc jiuypijøjtägajch, paady møj jaančh yhiñä. Hix, jayøp je'e jiuypijøjcy. Y coö jaduhñ jiuypijøjtsøhñ, paady miøcuhdujt miøødän.

19 Nebiä Dios jim yhiñän tsajpootyp, jaanä jaduhñä Jesucristo jim yhiñäbä. Jaduhñä Dios ja'a yHuung Jesucristo yajmäsojcy coö ja'a Jesucristo pedyii Dyioshádat nebiä Tieedy Dyioshatiän.

20 Jaduhñä Dios ja'a jioot jia tsojpä coö hoy piønä miøødhádät, møød coö ja'a Dios hajxy jaduhñ nga'a mädsiphájtänät. Paadiä Dios ja'a yHuung yaa quiejxy coö hajxy jaduhñ xñäho'túutämät cruzcøxp.

21 Mijts, cabä Dios hajxy hijty mmøødhity tu'ugmädia'agy. Mmädsiphajpiä Dios hajxy hijty jaduhñ. Haxøg hajxy hijty mwädity.

22 Coö ja'a Jesucristo hoy yaa jäya'ayhaty hádaa yaabá naaxwiin, coö hajxy hoy xñäho'túutäm, tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ xmiøødhíjtänä. Jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm. Jaduhñä Tieedy tøø yhawaanä coö hajxy tøø nnähwáatsäm.

23 Hoyyá Jesucristo hajxy tøø xjia yajnáhwáatsäm, pø cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáanäm, cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumáayämät. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiünät nebiä Epafras hajxy xyajnáhixøøyyän. Cab hajxy mnajtshixø'øwät. Jaduhñ hajxy jim mnøcxät tsajpootyp. Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy jäda'ahaty wia'xnä. Høøch jaduhñ nyajwa'xyp, høøch Pablo.

24 Xoondáacpøch je'eguiøxp coøch jaduhñ ndsaachpøcy ja'a mijtsøxpä pønjatii Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp. Jaduhñä Jesucristo hajxy maas hoy mmøødhídät tu'ugmädia'agy. Jaduhñch ndsaachpøjpa nebiä Jesucristo chaachpøjquiän.

25 Jaayá'ayhøch jaduhñ xpiädaac coods mijtsä Diosmädia'agy ca'xiä ngøxy yajnáhixø'øwät. Jaduhñch xpiädaacpä coöchä jäya'ay nägøxiä nbuhbédat, ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ mäbøjcäbä.

26 Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxø'cy. Cujecy hajxy jaduhñ tøø xyajmädoyhájtäm pønjatii miädia'agy mäbøjcäp.

27 Jaduhñä Dios wyiinmahñdyhajty coö ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy møød mijts ca'a judiøspä. Mänit hajxy nägøxiä jim mnøcxaañnä tsajpootyp. Hoy-yagjuøñä ja'a Dios jaduhñ wyiinmahñdyhajty.

28 Hoy miaajä hõjts Jesucristocõxpä nwädity yajnähiõõbiä coo jäya'ayä yhaxõõgcuhtujt hajxy ñajtshixõ'õwät, mõõd coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy cõxiä ween yajtuungpaatä. Ja'a Dios hõjtsä wiinmahñdy xmiõoby nebiaty hõjts nyajnähiõõ'õwät. Jaduhñ hõjtsä Jesucristo nhawaanä coo ja'a jäya'ayä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy yajtuunänä. Cumayáanäp hajxy jaduhñ ja'a Jesucristo.

29 Hamuumdu'jóothõch jaduhñ nduunghaty nägõ'õ nädecypä. Ja'a Jesucristõch xpiuhbejp. Je'e'hä mäjaa xmiõoby pedyii.

2

1 Jabom-jabómhõchä Dios mõc-mõc nmänuu'xta'agy ja'a mijscõxpä mõõdä mäbõjpadõjcõxpähajxy, ja'a hajxy jim tsánaabiä Laodicea, mõõdä mäbõjpadõjc-hajxy nägõxiä põnjátyhõch xquia'a hixyhajpnä.

2 Ween mijsä Dios xquiapxmõcõpõcy. Jaduhñä Jesucristo hajxy maas hoy mmõõdhidät. Ween hajxy hamiñ haxõpy mnichocy mnibia'häyoyii. Mmõõdhájnábä tõyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy xmiõõdhijnä tu'ugmädia'agy. Ween hajxy jaduhñ tehngajnä mjaac habõcy.

3 Y coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy xmiõõdhijnä, jaduhñ hajxy mnajuõõñä nebiatiä Dios wyiinmahñdyhaty, coo cõxiä wiinä jiaanç tehñ ñajuõ'õy, coo cõxiä wiinä jiaanç tehñ jiaty.

4 Paady mijts jaduhñ nhawaanäm, jaduhñ hajxy mga'a yajwiinhõõnät, hoy häna'c hajxy yajxõñ cu xjia mõõdmädia'ag.

5 Hõyhõch jim nga'a ja hity maa mijsän hajäya'ayhaam, njahmiejchp mijts jaduhñ. Xoonädaacpõch jaduhñ coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbõjçä, mõõd coo hajxy tu'ugmädia'agy mhity.

6 Tõõ ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mmäbõjçä, ja'a hajxy nWiindsõñhájätämbä. Paady hajxy mmõõdhijnät tu'ugmädia'agy. Paadiä miädia'agy hajxy pedyii mgudiúunänät.

7 Ca'xy hajxy jaduhñ mgudiúnät nebiä Epafras hajxy xyajnähiõõyyän. Mijts, mmäbõjçäbä Jesucristo miädia'agy hajxy. Tsipecõxpä Dios hajxy jabom-jabom mnámä'awät "Dioscujú'uyäp." Hix, coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xyajnähwa'açh, paady hajxy jaduhñ mmäbõgät.

8 Mnigwieendähadõõjöp hajxy. Cabä häna'cä miädia'agy hajxy mmäbõjçät, ja'a häna'cä Jesucristo hajxy ca'a capxpaatpä. Hõhndaacpä hajxy jaduhñ wiädity. Cab tü tõyhajt hajxy ñä'ägädä yecy.

9 Nebiä Dios jim yhiitiän cõxp, jaanä jaduhñä Jesucristo jim yhijpä. Hix, pedyii ja'a Jesucristo Dyioshaty nebiä Tieedy Dyioshatiän.

10 Coo ja'a Jesucristo hajxy xmiõõdhijnä tu'ugmädia'agy, jaduhñä Dios hajxy xmiõõdhijpä. Haa ja'a Jesucristo, nägõxiä ja'a Diosmoonsähajxy jim yhanéhmanä tsajpootyp ja'a Jesucristo.

11 Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xmiõõdhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduhñ hajxy xyhíxäm nejjiän coo hajxy häxõpy tõõ nyajcircuncidarhájätäm, je'leguiõxp coo ja'a nhaxõõgwiinmahñdy hajxy tõõ nhõxhíxäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e jia wi'l miäna'añ coo hajxy nyajcircuncidarhájätämät, hõjts ya'adiõjc-hájätäm. Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy häxõpy tõõ xquia'a yajnähwáatsäm, cabä circuncisión häxõpy tiuungpaady.

12 Coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhñ hajxy ngähxõ'cäm coo ja'a nhaxõõgcuhtujt hajxy tõõ nñajtshixõõyyänä, mõõd coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbõjçänä

coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, møød coo yagjujypiøjtägajtsä ja'a Dios.

¹³⁻¹⁴ Jaduhñ mäwínäts hajxy hijty nhíjtäm nebiä ho'ogypiän coo ja'a pojpä cädieey hajxy hijty njaanč tehñ miøødhíjtäm coo hajxy hijty haxøøg njaanč tehñ jiäya'ayhäjtäm. Jéquiänä Moisés hajxy xyhanéhäm nebiä hoguiuhdujt hajxy ngudiünämät. Pero cab hajxy hoy ngudiünäänäm. Paadiä Moisés jecy miänaañ coo hajxy cu ngumädóowäm. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät cruzcøxp. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy cøjx xyajnáhwáatsäm. Jaduhñä Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhíjtänä.

¹⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xñähho'túutäm cruzcøxp, mänitä møjcu'ugongä quiuhdujt hajxy quiøxy pøjcäxä ja'a højtscøxpä. Tøø ja'a Dios jaduhñ yajcähxø'øgy coo ja'a Jesucristo ja'a møjcu'ugong hoyhoy tøø quia'a yajmäjäda'agy.

¹⁶ Coo mijts pøn xjia wi'i yhane'emá'anät coo ja'a quiuhdujt hajxy mya-jtúunät, cab hajxy mnä'ägädä møjpädä'agät. Madiu'u cuhdujt hajxy miøødä, coo hajxy tijaty mga'a hu'ug mga'a cáyät, møød coo ja'a xøø hajxy myag-jadøøjät, ja'a jomøjthaambä, ja'a po'ohaambä, ja'a poo'xxiøøhaambä. Cabä cuhdujt jaduhñbä hajxy mgudiünät.

¹⁷ Hix, cab jaduhñ tiuunnä, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin. Jaayá'ayädsä quiuhdujt jaduhñ túunnäp.

¹⁸ Näje'e jäya'ayä Diosmoonsä hajxy wyiingudsähgø'øy. Páadiäc hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'øy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy quia'a jada'añ nebiä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwät. Haxøøg hajxy jiaanč tehñ wyiin-mahñdyhaty. Jiaanč tehñ ñiguiumáayp hajxy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy naxy cøxiä wiinä wyiinhixy. Coo mijts xjia wi'i yhane'emá'anät coo hajxy mbahixät, cab hajxy mnä'ägädä yajwiinhóønät.

¹⁹ Yhøxhijxypä Jesucristo hajxy jaduhñ. Haa ca'a, je'e hajxy ngopc-híjtäm nägøxiä, mäduhñtiä Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Tu'ugmädia'agy hajxy xmiøødhíjtäm. Je'e ja'a mäjaa hajxy xmiøoyyäm nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy ngudiünämät, neby hajxy jaduhñ tu'ugmädia'agy nnim-iøødhíjtämät hamin haxøpy. Chojpä Dios ja'a jioot jaduhñ.

²⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Paadiä mhamdsoo wiin-mahñdy hajxy tøø mnajtshixø'øy. Tii hajxy coo mw'i' quiuhdujthatyñä nebiä häna'c-hajxy yhuuc cuhdujthatiän, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä.

²¹ Madiu'u hajxy jaduhñ jiaanč tehñ quiuhdujthaty. Jaduhñ hajxy miäna'añ coo hajxy tijaty mga'a nä'ä jøø'xät, møød coo hajxy tijaty mga'a nä'ä nähdonät, je'eguiøxp cooc tyijy quia'a hoyyä.

²² Yhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ yaghijpy coo hajxy jaduhñ miäna'añ coo hajxy tijaty nga'a jøø'xämät, coo hajxy tijaty nga'a nähdonämät. Hix, cab tii jaduhñ nä'ägädä jecy. Paadiä cuhdujt jaduhñbä quia'a jegaambä.

²³ Coo hajxy jaduhñ quiuhdujthaty, hamuumdu'joot hajxy jaduhñ quiudiunñ nägø'ø nädecypä. Jaduhñ hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiootxeemybiän. Hamdsoo hajxy jia ničhaachtiiñii, cooc tyijy yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ hoy yhøxhixa'añ. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a cuhdujt jaduhñbä hoy jia cähxø'øgy; pero cab jaduhñ nã'ägädä tuungpaady.

3

1-2 Coo ja'a Jesucristo jiuypijøjcy, paady hajxy jim nnøcxäänäm

maa yhäñä'ayän, jim hahooyhaamby maa ja'a Dios yhäñä'ayän. Tsöcxä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbójcäm. Cab hajxy nyajcopcöoyämät ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä.

³ Tøø hajxy jaduhmbä nnajtshixóoyänä je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñäho'túutäm. Coo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhjätäm, paadiä Dios hajxy jim xyaghidäänäm maa je'e yhitiän. Tøø ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyäm.

⁴ Y coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy miñ xya-
jpädø'ogäänäm. Mänit hajxy jim xyajnøcxäänäm tsajpootyp. Hoy miänaajä hajxy jim xyaghidäänäm.

⁵ Paadiä mguhdujt hajxy naxy mdehm ñajtshixó'owät, ja'a hajxy yaa mya-
jtuumbiä hädaa yaabä naaxwiin. Cabä to'oxiøjc hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä
møødtsänä'awät jabiøcy. Cab hajxy haxøøg mjäya'ayhädät. Cabä mjoot hajxy
mbädá'agät maa haxøøg ca'a hoybän. Cabä mmäjøønä mmädøjc hajxy tijaty
mhadsójcät. Jaançh tehñ yhaxøøg jaduhñ. Jaduhñ miäbaady nej coo jäya'ayä
quepychechá naaxpoch hajxy wyiingudsähgø'oy.

⁶ Coo hajxy jaduhñ jiatcø'øy, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä, paady hajxy ya-
cumädowa'añii ja'a Dios.

⁷ Jaduhñ hajxy hijty mbajatcøøbiä haxøøg.

⁸ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñäho'túutäm, hahixøøby jaduhñ coo ja'a
mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'owät. Cab hajxy mnimiäjootma'adøøjät.
Cab hajxy mniyhøøjät. Cab hajxy haxøøg mniñänømøøjät. Cab hajxy
mhaxøøgcapx mhaxøøgmädiä'agät.

⁹ Cab hajxy hamiñ haxøpy mniwyiinhøønøøjät. Jaduhñ hajxy hijty
mjatcø'øy. Cab hajxy jaduhñ mjatcøøñät.

¹⁰ Ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy mhabójnäp, jaduhñä Dios hajxy
hoy mbahijx mbaduunnät, je'eguiøxp coo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhjätäm.
Paadiä Jesucristo ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyäm tehñgajnä,
jaduhñ hajxy maas hoy nbahjxämät.

¹¹ Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm
tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, je'eguiøxp coo hajxy nägøxiä xñäho'túutäm
wiinduhmyhagajpt, hoy piønä. Cabä Jesucristo hajxy wiingaty
xquiunúu'xäm. Tu'cuhdujt hajxy xquiunúu'xäm haagä hawa'adstuum.
Cab jaduhñ miøjpäda'agy pø judiøshjätäm hajxy, pø caj. Cab jaduhñ ñejiä pø
høxpøcyhajtäm hajxy, pø caj. Cab jaduhñ ñejiä pø cudoogø'yhajtäm hajxy,
pø caj.

¹² Mijtsä Dios tøø xyajnähdijy coo ja'a tiuung hajxy jaduhñ mdúunät. Paady
hajxy xjiaançh tehñ chocy. Naxiä hojioot hajxy mdehm miøødhädät. Naxy
hajxy jaduhñ mhídät mee'xxieemy. Mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ.

¹³ Cab hajxy tii mdsippädá'agät, cab hajxy tii mma'adpädá'agät. Coo hajxy
mniñägädieeyø'owøøjät, mnimiämee'xøøjap hajxy jaduhñ, nebiä Jesucristo
hajxy xmié'e'xäm. Coo hajxy jaduhñ xmié'e'xäm, paady hajxy mmämé'e'xät
pøñ xñägädieeyøøby.

¹⁴ Hamiñ haxøpy hajxy mniçhogøøjät. Jaduhñ hajxy hoy mjaançh tehñ
yhídät tu'ugmädia'agy.

¹⁵ Weenä Jesucristo hajxy jaduhñ jootcuyc xyaghjätäm tu'ugmädia'agy neby
hajxy yaa tøø xpiädäacäm. Jabom-jabom hajxy tsøc hjätäm jootcuyc. Tsögä
Dios hajxy nämäayäm "Dioscujú'uyäp."

16-17 Mhabójcäbä Jesucristo miädia'agy hajxy cøxiä. Myajtuungpáadäp hajxy jaduhñ. Ja'a Dioswiinmahñdyhaam hajxy myajniñähixø'owóøjät. Jaaná jaduhñ hajxy mnijiootcapxmøcpøjcäbät. Hamuumdu'jootä Dioshøy hajxy mhówät. Naxiä Diosteedy hajxy mdehmñ ñámá'awät "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Je'e hajxy nWiindsønähjätäm. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy tijaty mdúnät.

18 Mijts to'oxiøjc hajxy, tsipcøxpä mnihyhapä miädia'agy hajxy mmäbójcät. Cähxø'øgaamb hñanjty jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäböcy. Chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo hajxy jaduhñ mgudiúnät.

19 Mijts, ya'adiøjc-hajxy, yajxonä mdo'oxiøjc hajxy jaduhñ mdsoc mba'häyówät. Cab hajxy mnä'ägä hójät.

20 Pønjaty høxcujc-hajp, mmäbójcäbä mdajjä mdeediä miädia'agy hajxy jaduhñ cøxiä. Xquiumáyäbä Dios hajxy jaduhñ.

21 Jaaná jaduhñ mijts teedyhajpä, cabä mnøøxä mmajc hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä yagjootmä'adät, coo hajxy jaduhñ nä'ä jootmayhädät.

22 Jaaná jaduhñ mijtspä, mijts moonsähajpä, hamuumdu'jootä mwiindsønä miädia'agy hajxy mgudiuun mguñáxät, nebiaty hajxy xyhane'emy. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e jiatcø'øy, coo ja'a wyiindsøn hajxy hñanjty jim tiäna'ay, mänit hajxy hñanjty jøjwidsø'ø tiägø'øy tuumbä. Yajcumayaamb hajxy hñanjty coo hajxy hñanjty jiaanç tehñ tiuñ. Caj mijts jaduhñ mjatcøøbiät. Coo hajxy hoy mdúnät, cähxø'øgäp jaduhñ coo ja'a Dios hajxy hoy mwiindsähgø'øy.

23 Hamuumdu'joot hajxy mdúnät hoy tiehmñ miädyii tuungä, jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Cab hajxy mnä'ä yajcumayá'anät cu'ughagujc.

24 Paady hajxy jaduhñ hoy mdúnät, tøø hajxy mnajuø'øy coo ja'a Dios hajxy jim xyajñøcxa'añ tsajpootyp, je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy mmäduñ. Hix, tøyhajt hajxy jaduhñ mnä'ägädä Wiindsønhaty.

25 Pøn hoy ca'a jäya'ayhajp, tsipcøxp jaduhñ nøcxy quiumädowa'añ. Hoy jia mäyøøjä, cabä Dios miøjpäda'agy.

4

1 Hoorä, pønjaty moonsämøød, hoyyä moonsä hajxy myajtúnät. Cab hajxy mdsaaçhtiúnät nä'ä nägoobä. Naxy hajxy mdehmñ jiahmiédsät coo mijtsä mWiindsøn jyñjibä, ja'a jimñ hijpä tsajpootyp.

2 Tehngajnä Dios hajxy mba'yá'axät hamuumdu'joot. Ca'a Diosmädia'agy hajxy mmänijyhøxmaaho'ogyii. Mnämä'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyäp."

3 Mba'yá'axäbä Dios hajxy ja'a højtsøxpä coo højts ween xyajyajnäbaadø'øy coo højtsä miädia'agy njaac mädiáacät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a naamñ yajmädoyhátiäbä. Cooçh jaduhñ tøø nmädia'agy, páadyhøch yaa ndsumyhäña'ay.

4 Pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøçhcøxpä, jaduhñçhä Diosmädia'agy howyiinjuøøñä nyajñähixø'owät. Jaduhñä Dios jiaanç tehñ quiumay.

5-6 Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, hoy yajxon hajxy mmøødmädiá'agät hoy miänaajä. Cab hajxy mmädsip, cab hajxy mnäma'adø'owät. Coo ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, naxy hajxy mdehmñ quidiúnät. Jaduhñ hajxy paquiä mnajuø'owät neby hajxy hoy mhadsówät hoy tiehmñ piønä.

⁷ Haa ja'a mägu'ughajpä Tíquico, jaanč tehñ yhóyhoch je'e xmiøødtuñ ja'a Dioscøxpä. Coo jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy xyhawaanaañ cøxiä ja'a høøhcøxpä.

⁸ Mänit hajxy xjiootcapxmøcpøga'añ.

⁹ Quipxiä Onésimo miødhada'añii. Hóyhoch je'e xmiøødtuumbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Xyhawaanaañap mijts jadhñ nebiaty yaa jaadyii.

¹⁰ Haa ja'a Aristarco, yaač je'e xmiøødtsumčhänäabiä. Xyajpoo'xp mijts je'ebä. Møødä Marcos hajxy xyajpoo'xpä. Ja'a Bernabé jiuju miägu'ug je'eduhñ. Tøø mijts nnocyñäjaayø'oy ja'a Marcoscøxpä. Coo jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy hoy yajxón mwiingudsähgø'owät.

¹¹ Jadhñä Jesús Justo hajxy xyajpoo'xpä. Haa ja'a judíoshajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø miäbøquiäbä, cábøchä Diosmädia'agy hajxy xmiøødyajwa'xa'añ. Jagóoyyøchä Aristarcohajxy xmiøødtuñ, møødä Marcos, møødä Jesús Justo. Hóyhoch hajxy jadhñ xpiuhbety.

¹²⁻¹³ Xyajpoo'xp mijtsä Epafras jadhñbä. Ja'a Jesucristo tiuung je'e tiuunäbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Høøchä tøyhajt nmøød coo ja'a Epafras ja'a Dios jiaanč tehñ miänuu'xta'agy ja'a mijtsøxpä, møødä mäbøjpädøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim tsänaabiä Laodicea, møød jim Hierápolis. Jadhñä Epafras ja'a Dios miänuu'xta'agy coo mijtsä Diosmädia'agy pedyii myajtünät hamuumdu'joot. Jadhñä Dios hajxy xquiumáyät.

¹⁴ Jadhñ mijts ja'a Demas xyajpoo'xpä, møødä Lucas ja'a mädsøoyøøbiä.

¹⁵ Huuc yajpoo'xä mäbøjpädøjc hajxy, ja'a hajxy jim hijpä Laodicea. Jadhñä hermana Ninfa hajxy myajpoo'xpät, møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy jim nøcxpä Dioswiingudsähgøøbiä maa ja'a Ninfas tiøjcän.

¹⁶ Coo hädaa nocy hajxy hänäjty tøø mgapxy, mänit hajxy jim mguejxtägätsät Laodicea, weenä mäbøjpädøjc-hajxy jim quiäpxpät. Mänitä nocy hajxy mgäpxpät, ja'ač jim tøø nguéxiäbä Laodicea.

¹⁷ Huuc näma'awä Arquipo hajxy jadhñ coo naxy hoy tiehñ quiudiünät nebiaty tøø yhane'emyii ja'a Dios.

¹⁸ Hamdsoo cøøjaayháambyhøch hädaa nocy nyajmaya'añ. Huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøhcøxpä coočh ween xpiuhbety maač yaa ndsumychäna'ayän. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Amén.

1 Tesalonicenses

¹ Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mõödä Silvano, mõödä Timoteo. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayõõby, pønjatia Diosmädia'agy jim mäbõjp Tesalónica. Mwiingudsähgõõbiä Diosteedy hajxy mõödä Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsõnhajtämbä. Tu'ugmädia'agy hajxy mmõõdhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy mõödä Jesucristo.

²⁻³ Tehngajnä hõjtsä Dios nnäma'ay “Dioscujú'uyäp” ja'a mijtscõxpä nägõxiä. Jaanä mijtscõxpä hõjtsä Diosteedy nmänuu'xta'agy tehngajnä. Jaduhñ hõjtsä Dios nnäma'ay coo mijtsä miädia'agy hamuumdu'joot mmäbõjcä, paady hajxy hoy mjaanç tehñ quiudiunuä. Paady hajxy jaduhñ mgudiunñ, coo ja'a Dios hajxy mjaanç tehñ chocy. Coo ja'a Jesucristo hajxy hamuumdu'joot mjõbhixy, paady hajxy nägõ'ø nädecypä mmee'xtucy.

⁴ Mägu'ughajpädõjc, xchojpä Dios hajxy jaduhñ. Nnajuõõby hõjts jaduhñ coo ja'a Dios hajxy tõõ xwyiimbijy.

⁵ Hix, coo hõjts mijts nyajwiingapxõõyy coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xñäho'túutäm, ja'a Dioshespíritu hõjtsä mäjaa hänäjty xmiooby. Cab hõjts hänäjty nä'ä nägoobä nnä'ä capxy nnä'ä mädia'agy. Coo hõjtsä mäjaa jaduhñ xmioooy, paady hõjts hänäjty nnajuõ'õy coochä tõyhajt hänäjty nyecy. Mänaa hõjts jim nhitiän maa mijtsän, hoy hõjts jim nhijty. Paady hõjts jaduhñ hoy nhijty coo hõjts mijts hänäjty jaduhñ hoy ween xpiahity. Mjähmiejchp hajxy jaduhñ, túhmäts.

⁶ Jaduhñ hõjts mijts hoy xjiaanç pahity. Jaduhñä Wiindsõñ Jesucristo hajxy hoy tõõ mbahijxpä. Yajxonä mädia'agy hajxy jaduhñ mmädooy, ja'a hõjts mijts nyajwiingapxõõyyäbä ja'a Jesucristocõxpä, ja'a hõjtsä Dios xñajtscapxõõyyäbä. Mxoonäaac hajxy jaduhñ coo hajxy jaduhñ mmädooy, hoy hajxy hänäjty jaduhñ hanaxiä mja tsaachpõcy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajxoonäaac.

⁷ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tõõ mmäbõcy, hoy hajxy hänäjty mja tsaachpõcy, paadia mäbõjpädõjc-hajxy hoy miäbõjpä nägõxiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä maa ja'a naax xiõhatiän Macedonia mõöd Acaya.

⁸ Ca'a jyimiähajtiä ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tõõ wia'xy ja'a Jesucristocõxpä. Wiinduhmyhagajpt jaduhñ wia'xnä. Jaanä jaduhñä mädia'agy wia'xpä wiinduhmyhagajpt coo mijtsä Diosmädia'agy mmäbõjtsõhñ. Coo ja'a mäbõjpädõjc-hajxy jaduhñ tõõ miädoyhajnä, paady hõjts jaduhñ nga'a nägapxy.

⁹ Hix, majaty hõjts nwädity, jaduhñ hõjtsä mäbõjpädõjc xñäma'ay coog hõjts mijts hoy yajxõñ xyajtõjtägõõyy mänaa hõjts jim nhoyyän maa mijtsän, mõöd coogä quepychächä naaxpoch hajxy tõõ mnajtshixõõñä. Pádiäc hajxy tõõ mnajtshixõ'õy coogä Dios hajxy mwiingudsähgõõñä, mõöd coogä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot myajtuunnä. Tõyhajtä Dios jiujuä. Cabä quepychächä naaxpoch jiujuä.

¹⁰ Mõöd jaduhñ hajxy miänaambä cooc mijtsä Dioshuung Jesucristo hajxy mjõbhixy coo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tsajpootyp chõhnda'aga'añ coo hänäjty yaa miänaca'añ. Coo ja'a Jesucristo hänäjty tõõ yho'ogy, mänit yagjujpiõjcä ja'a Tieedy. Mänit jim nõxcy tsajpootyp. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajnähwa'adsaanäm coo ja'a haxõõgjäya'ayhajxy hänäjty yajcumäowa'añii ja'a Dios.

2

1-2 Mägu'ughajpädöjc, coo hõjts jim nhooy Filipos Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänit hõjtsä jäya'ay jim xxiøøghajty. Hõxtä xchaächtiuun hõjts jaduhñ. Pero coo hõjts mänitiä nnøocy maa mijtsän, mänit hõjtsä Dios xjootcapxmøcpøjcy, hoy hõjtsä jäya'ay hänajty xjiaanč tehñ miädsiphaty. Y coo hõjts mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxøøy, mänit hajxy mmäbøjcy hamuumdu'joot. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Coo hõjtsä Dios xpuihbety, paady hõjtsä miädia'agy hamøj jootmøj nyajwa'xä.

3 Tøyhajtä Diosmädia'agy jaduhñ. Hamuumdu'joot hõjts nyajwa'xy. Cab hõjts nhøhnda'agy.

4 Haa ca'a, ja'a Dios hõjts xwyiinguejx Diosmädia'agy-yajwa'xpä, paady hõjts hamuumdu'joot nyajwa'xy ca'xy pedyi. Cab hõjts nyajtägach ni weeñtiä. Ja'a Dios hõjts xquiumaayy. Jaduhñ hõjtsä njoot chocy coo hõjts xquiumáyät. Cab hõjts nmøjpäda'agy pø cab hõjtsä cu'ug xquiumay. Hiḡ, jaduhñä Dios hajxy xñajuøøyyäm neby hajxy nwiinmahñdhájtäm.

5 Mänaa hõjts jim nhoyyän maa mijtsän, cab hõjts mijts hänajty nwiinhøøna'añ. Jii jäya'ayhajxy näje'e, yajxón hajxy miäwiinhøøñ je'eguixp coo hajxy yajcumaya'añ. Pero hõjts, cab hõjts jaduhñ mänaa njatcø'øy. Ni cab hõjtsä xädø'øñ mänaa nhadsoy. Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, yajxón hajxy miäwiinhøøñ, weenä xädø'øñ hajxy jaduhñ mio'oyii. Pero hõjts, cab hõjts jaduhñ njatcø'øy. Tøyhajt jaduhñ. Xñajuøøbiø'chä Dios jaduhñ cooçh nga'a høhnda'agy.

6 Cab hõjts jaduhñ nmäna'añ coo hõjts pøn xwyiingudsähgø'øwät, ni mi-jts ni pøn, hoy jaduhñ jia hawiinmatsä coo hõjts cu xwyiingudsähgøøy, je'eguixpä coo hõjtsä Jesucristo tøø xwyiinguexy.

7 Pero nnäxuu'chp hõjts mijts. Mijtsøøxpä hõjtsä hojioot nmøødhaty. Hõxtahmñsä tajjäya'ay ja'a yhuung hajxy cwieendähaty, jaduhñ hõjts mijts ngüeendähajpä.

8 Njaanč tehñ chojpy hõjts mijts, paady hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øy. Hõxtä cu nnähho'tuuty hõjts mijts coo ja'a Dios jaduhñ cu miänaañ. Hiḡ, hoyhoy hõjts mijts ndsoy nba'häyoy nägø'ø nädecypiä.

9 Mägu'ughajpädöjc, mänaa hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øyän, nnajuøøby hõjts hänajty coo mijtsä xädø'øñ hänajty may mga'a møødä. Paady hõjts hänajty møc nduñ nxajy xøømdsuhñ. Mjahmiejch hajxy jaduhñ, túhmäts. Ja'a nhamdsoo caayyøøc hõjts hänajty nguduumbby nguxajpy. Cab hõjts hänajty nmäna'añ coo hõjts mijtsä caayyøøc xñä'ä mó'owät.

10 Mägu'ughajpädöjc, hoy hõjts jim nwädiyty maa mijtsän. Cab hõjts jim nme'e'ch nbojty. Cab hõjts jim nduundägooyy nnajxtägooyy. Ni weeñtiä hõjts jim nga'a cädiehy. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jaduhñ hõjtsä Dios xñajuøøbiä coo tiøyyä.

11 Hõxtahmñsä teedyjäya'ayä yhuung hajxy jiootcapxmøcpøcy, jaanä jaduhñ hõjts mijts njootcapxmøcpøjpä. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jaduhñ mijts nmägapx nhanehmbä coo hajxy hoy yajxón mjäya'ayhadät.

12 Jaduhñä Dios jioot chocy. Coo hajxy jaduhñ hoy yajxón njäya'ayhájätämät, paadiä Dios hajxy jim xyajnøcxäanäm tsajpootyp maa miähane'emiän, maa wyiingudsähgø'øyijän.

13 Paady hõjtsä Dios tehngajnä nnäma'ay "Diosujü'uyäp." Hiḡ, coo hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øy, mänit hajxy hamuumdu'joot mguhbøjcy. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy coo jiaanč Diosmädia'aguiä. Cab hajxy

mmänaaŋ cooc tyijy jäya'ay tøø yhädiuñ. Tøyhajt jaduñ coo ja'a Dios tøø yhädiuñ. Y coo hajxy jaduñ mmäböcy, paady hajxy hoy mjäya'ayhajnä.

14 Mägu'ughajpädöjc, coo ja'a mhamdsoo mägunaax hajxy xchaachtiiuñ, ja'a judiöshajxy, jaduñ hajxy mjajt mhabejpä nebiä mäböpädöjc-hajxy jim chaachpøquiän Judea-naaxooty, ja'a hajxy mäböpä ja'a Diosmädia'agy mөөдä Jesucristo miädia'agy. Jaduñ hajxy chaachtiiuñäbä ja'a yhamdsoo mägunaaxhajxy, ja'a judiöshajxy.

15 Coo ja'a Wiindsön Jesucristo yagho'cä, ja'a judiöshajxy jaduñ jatcøøyy. Jaduñä judiös ja'a profetadöjc hajxy jecy yagho'pä. Højtspaadiä judiös xjiaac hadsaachtiiuñnajxpä. Coo ja'a judiöshajxy jaduñ haxøøg yhäna'c-haty, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Dios. Hoy piönä hajxy jaduñ miädsiphaty.

16 Hiç, coo højtsä jäya'ayä Diosmädia'agy hänajty nyajmøødmädia'agy, ja'a hajxy ca'a judiöspä, ween hajxy jaduñ ñähwaats quiuhwaatspä, mänit højtsä judiös hänajty xjia wi'i yhaduga'añ. Coo ja'a judiöshajxy jaduñ jiatcøøy, tehngajnä hajxy hanaxiä haxøøg jiaac tehñ jiatcøøy. Pero mobädajpä hajxy hoyhoy yajcumädowa'añii ja'a Dios.

17-18 Hoorä, mägu'ughajpädöjc, coo højts jim nhooyy maa mijtsän, mänit højts jim nwiimblijcumbä. Mänit højts yaa nmänajcy. Pero cab højts hijty yaa njega'añ. Ja wi'i ñøcxtägatsaamb højts jim jadähooc maa mijtsän. Hiç, jaduñ højts mijts njuøøy nebiä hamdsoo huungpän. Hoy miänaajä mits njahmiejtsta'agy, hoy hajxy nga'a ja nyihjixäm hajujcy. Høøch Pablo, mayhöoc-høch jim tøø nja wi'i ñøcxtägatsa'añ, pero cab højtsä möjcu'ugong tøø xyajnäbaadøøyyä coo højts jim nnøcxtägätsät.

19-20 Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsönhjäntämbä, coo je'e yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy hänajty mgähxø'øga'añ maa wyiinduumän coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hamuumdu'joot tøø mmäböcy. Paady højts njøbhixy coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Mänit højts jaduñ nxoonda'aga'añ nägøø nädecypia ja'a mijtsøxpä. Mänit højtsä Dios xquiumaya'añ je'eguiøxp coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiunä mänaabä højts mijts hoy nyajwiingapxøøyan.

3

1-3 Coo højts jaduñ nmädoyhajty coog hajxy hijty mjaanç tehñ chaachpøcy, mänitøch njaanç tehñ jiootmayhajpøjcy je'eguiøxp cooçh hänajty nga'a najuøøy pø mjøjtänaabiä möjcu'ugong hajxy hänajty. Páadyhöçhä njoot hänajty jiaanç tehñ chocy cooçh jim nnøcxät maa mijtsän, nmäyajtøwäambjøch mijts hänajty pø hoy hajxy hänajty mmee'xtucy. Pero cab hänajty ñäbaadøøwa'añ cooçh jim nnøcxät. Mänitøch jaduñ nwiinmahñdyhajty cooçhä hermano Timoteo jim nguéxät nidiuhm, y cooçh jiiby nidiuhm nmähmø'øwät Atenas. Näguipxy højtsä hermano Timoteo xmiøødtuñ Diosmoonsä maa højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xiän ja'a Jesucristoøxpä. Páadyhöçhä hermano Timoteo jim nguejxy maa mijtsän coo mijts jaduñ xjiootcapxmøcpögät maa hajxy hänajty mdsaaçhpøquiän, weenä Diosmädia'agy hajxy hänajty jaduñ maas hoy mmäböcy hamuumdu'joot, mөөд ween hajxy hänajty jaduñ mga'a jootmayhaty. Hiç, ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähdijäm coo hajxy jaduñ ndsaachpøjcämät ja'a Jesucristoøxpä. Tøyhajt jaduñ, túhmäts.

⁴ Haa ca'a, mänaa hõjts jim̄ nhoyyän maa mijtsän, mänit hajxy nhawaañäm coo hajxy hänäjy tsipcøxp ndsaachpøgáanäm. Jaduhñ hajxy tøø njaančh jajt tøø njaančh habéjtäm, túhmäts.

⁵ Hoorä, cooçh hänäjy nga'a najuø'øy pø hoyyä møjcu'ugong hänäjy mjøjtäna'ay maa hajxy hänäjy xjia wi'i jiojcapxø'øyän, mänitøch jaduhñ nja mänaañ cooçh jim̄ nnøcxät maa mijtsän. Pero coo hänäjy quia'a näbaadø'owa'añ cooçh jim̄ nnøcxät høøçh, páadyhøçhä hermano Timoteo jim̄ nguejxy, ween mijts jaduhñ xmiäyajtøy pø hoyyä møjcu'ugong hajxy hänäjy tøø mjøjtäna'ay, pø hoyyä Diosmädia'agy hajxy hänäjy mbanøcxyñä. Hiç, ndsähgøøbiøch hänäjy coo ja'a møjcu'ugong hajxy hänäjy tøø xjiojcapxø'øy. Coo hajxy häxøpy tøø mga'a mee'xtucy, xiøøbä hõjts mijtsä Diosmädia'agy häxøpy hoy tøø nyajwiingapxø'øy.

⁶ Coo ja'a Timoteo jim̄ jiaančh hooy maa mijtsän, mänit wyiimbjicumbä. Hoy yaa miejstägach maa hõjtsän. Mänit hõjts xyhawaañä coogä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, møød coog hajxy hamiñ haxøpy mniçhogyii. Hoxioondaacnä jaduhñ. Jaduhñä Timoteo miänaambä coogøch mijts hoy miänaajä xjahmiejsta'agy, møød coogøch mijts xchocy xpia'häyoy. Jaduhñägøch mijts xjia wi'i yhixa'añ nébiøch mijts nja wi'i yhixa'añän.

⁷ Mägu'ughajpädøjc, coo hõjts jaduhñ nmädoyhajty coogä Diosmädia'agy hajxy hänäjy tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, mänit hõjts njootcugøøyy, hoy hõjts hänäjy hanaxiä nja tsaachpøcy, hoy hõjts hänäjy møj may nyajmaa-jiaty.

⁸ Paady hõjts jootcuçc nniijiäwøøyyänä coo mijtsä Diosmädia'agy tehngajnä mbanøcxy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä.

⁹ Coo mijts jaduhñ mmäbøcy tehngajnä, paady hõjts njaančh tehñ xioonda'agy Dioswiinduum, paady hõjtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujü'uyäp."

¹⁰⁻¹¹ Xøømdsumh hõjtsä Diosteedy mba'ya'axy møødä Wiindsøn Jesucristo. Jaduhñ hõjts nmänuu'xta'agy hamuumdu'joot coo hajxy ween yajnäbaadø'øy coo hõjts jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, jaduhñ hõjts mijtsä Diosmädia'agy njaac yajnähixø'owät nebiaty hajxy pedyii mga'a mäbøcyñä,

¹² møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo hajxy hamuumdu'joot mjaac niçhogøøjät hamiñ haxøpy neby hõjts mijts ndsoquiän, møød coo jäya'ay hajxy jaduhñ nägøxiä mdsoc mba'häyowät,

¹³ møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mbanøcxät, møød coo hajxy mga'a najtshixø'owät, møød coo hajxy mga'a wädität haxøøg, jaduhñ hajxy mhídät hawa'adstuum, jaduhñ hajxy pøn xquia'a nähwaambédät maa ja'a Diosteedy wyiinduumän coo ja'a Wiindsøn Jesucristo hänäjy yaa tøø quiaädaactägach hädaa yaabä naaxwiin. Näguipxiä Jesucristo ja'a mioonsä hänäjy nägøxiä miøødcäda'aga'añ møød pønjiatiä Diosmädia'agy hänäjy tøø miäbøcy.

4

¹ Hoorä mägu'ughajpädøjc, ja'a Jesucristocøxpä hõjts mijts cham̄ nmägäpxy nhane'emy coo hajxy hoy mjaac tehñ jiäya'ayhädät, jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Jaduhñ hõjts mijts jayøbajt nyajnähixøøyy. Y jaduhñ hajxy hoy mjaančh jäya'ayhaty.

² Jaduhñ hõjtsä Wiindsõñ Jesucristo tõõ xñajtsapxõ'õy coo hõjts mijts nyajwiingapxõ'õwät, túhmäts.

³ Jaduhñä Dios hajxy xyajmädsõjcäm coo hajxy hoy ngudiúunämät nebiaty hajxy tõõ xyhanéhñäm coo hajxy hoy nwädjítämät, mõød coo ja'a haxõøgwiinmahñdy hajxy ngõxy najtshixõøyyämät.

⁴ Jaanä jaduhñä Dios hajxy tõõ xyhanéhñämämbä coo ja'a ndo'oxiõjc hajxy hoy yajxõñ nmõødtsänáayämät, mõød coo hajxy nwiingudsähgõøyyämät.

⁵ Haa ja'a jäya'ayä Dios hajxy ca'a hixyhajpnä, cabä miädia'agy hajxy jaduhñ quiudiunä. Hix, wiingto'oxiõjc hajxy wyl'i yhadsojpy. Pero mijts, ca'a hajxy jaduhñ mbajatcõ'õy.

⁶ Ca'a mmäjõøn mmädõjcä tio'oxiõjc hajxy jaduhñ mmägapxtägooyä. Põnjaty jaduhñ jatcõøby, tsipcõxp hajxy hoyhoy yajcumädownä'añii ja'a Jesucristo. Haa ca'a, jaduhñ hõjts mijts tõõ nhuuc hanehñbä.

⁷ Hix, jaduhñä Dios hajxy tõõ xyajñähdíjjäm coo hajxy hoy yajxõñ njäya'ayhájítämät. Cab hajxy jaduhñ xyajmädsõjcäm coo hajxy haxõøg nwädjítämät.

⁸ Jaduhñds je'e, paadiä Dios ja'a yhEspíritu tõõ xmióoyäm, jaduhñ hajxy hoy njäya'ayhájítämät. Põnjaty jaduhñ ca'a cudiunaamb nébiõch cham nmädia'aguian, ja'a Dios hajxy jaduhñ ñägädieeyõøby, ca'a jäya'ayä.

⁹ Mägu'ughajpädõjc, ja'a Dios hajxy jaduhñ tõõ xyajñähixõøyyäm coo hajxy hamiñ haxõpy nniçõjcämät, põnjatiä Diosmädia'agy mabõjpy. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy jaduhñ tõõ xyajñähixõøyyäm, cab yhadspä cooch mijts jaduhñ njaac hajynäyõ'õwät coo hajxy jaduhñ nniçõjcämät.

¹⁰ Tõyhajt jaduhñ coo ja'a mabõjpdõjc hajxy nägõxiä mdsocy yaa Macedonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt. Jaduhñ hõjts mijts mabõcy nmänuu'xta'agy coo hajxy maas hamuumdu'joot mmädsõgät.

¹¹ Jaduhñ hõjts mijts tõõ nhuuc hanehñbä coo hajxy hamoñ haducy mhídät, coo hajxy mga'a yajtägõ'õwät maa cuendä hajxy mga'a mõødän, mõød coo hajxy mniyhix nmimiähäyowõøjät hamdsoohaamby. Jaduhñä mjoot hajxy mbädá'agät coo hajxy jaduhñ mgudiünät,

¹² jaduhñä cu'ug hajxy xquiumáyät, mõød jaduhñ hajxy tii mga'a yajmaa-jiädät.

¹³ Mägu'ughajpädõjc, ja'a jäya'ayhajxy ca'a mabõjpy, coo ja'a jiuju ja'a miägu'ug hajxy yho'ogy tiägoy, mänit hajxy jiaanç tehñ jiootmayhaty. Paady hajxy jaduhñ jiootmayhaty coo hajxy quia'a najuõ'õy coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjuypiojtägatsa'añ, ja'a hajxy hñajty tõõ miäbõquiäbä. Paady hõjts mijts chamñ nhawáanäm, cab hõjtsä njoot chocy coo hajxy mjootmayhápät.

¹⁴ Hoorä, coo hajxy jaduhñ nmäbõjcäm coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch mänaabä hñajty tõõ yho'oguiän, paady hajxy jaduhñ nmäbõjcämbä coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjuypiojtägatsa'añ, ja'a hajxy hñajty tõõ miäbõquiäbä ja'a Jesucristocõxpä, ja'a Jesucristo hajxy mõødhijpä tu'ugmädia'agy.

¹⁵⁻¹⁷ Hädaa mädia'agy jaduhñbä, ja'a Jesucristõch jaduhñ xñajtsapxõøyyä. Hoorä, coo ja'a Jesucristo hñajty yaa quidaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit jim choona'añ tsajpootyp. Mänit mõc ya'axa'añ nebiä soldadowiindsõñhajxy mõc ya'axiän coo hajxy hñajty chiptuna'añ. Mänitä Diosmoonsä mõc ya'axaambä, ja'a mõjtuung jim mõødpä tsajpootyp. Mänitä

Dios ja'a xiuux̄t yajxu'uxa'añii m̄oc. Mänitã ho'oguiäya'ayhajxy jiu-jypioğa'añ, ja'a hajxy hãnajty t̄oø miãb̄oquiãbã ja'a Jesucristoc̄oxpã. Mänitã mãb̄ojpãd̄ojc-hajxy nãḡoxiã chajpeda'añ, p̄onjaty hãnajty jujyñã tsuxnã, nãguipxy m̄oød p̄onjaty hãnajty t̄oø yho'ogy, ja'a hajxy hãnajty t̄oø jiu-jypiojtãgãchãbã. Mänitã Jesucristo hajxy nãḡoxiã n̄ocxy nj̄ojcubaad̄o'owããñãm jim̄ jocjooty. M̄oød p̄onjaty hãnajty t̄oø jiu-jypiojtãgach, m̄oød p̄onjaty hãnajty jujyñã tsuxnã. Hoy miãnaajã ja'a Jesucristo hajxy nãḡoxiã xmiøødhidããñãm. Cab hajxy mãnaa xp̄iuhwa'adsããñãm.

¹⁸ T̄oyhajt hãdaa mãdia'agy jaduhñ. Coø hajxy jaduhñ mmãb̄ocy, jaduhñ hajxy hamiñ hax̄opy mn̄ijootcapxm̄ocp̄oḡoõt̄.

5

¹⁻² Mãgu'ughajpãd̄ojc, mn̄ajuøøby hajxy jaduhñ coø jaduhñ quia'a yajnajuø'oy mãnaa x̄oø tiempo yhabaada'añ coø ja'a Jesucristo yaa quiãdaactãgatsa'añ hãdaa yaabã naax̄wiin. Paady, cab yhadsipã cooçh mijts n̄jaac yajnãjaaȳo'owãt mãnaa jaduhñ jiada'añii. Pero jaduhñ mãb̄ocy, mn̄ajuøøby hajxy jaduhñ coø ja'a Jesucristo hajxy xyajcãdaacpedããñãm jaguiapxy jamiãdia'agy.

³ Jaduhñã cu'ughajxy hãnajty miãna'ana'añ: “Jootcujc hajxy nh̄ijtãm; cab hajxy nej njadaãñãm, cab hajxy nej nhabetããñãm”, n̄om. Mänitã ts̄o'ty häyohñ jaguiapxy jamiãdia'agy yhabaada'añ. Paquiã cu'ughajxy jaduhñ jiada'añii tiuna'añii jaduhñ mãwiin nebiã to'oxīojc-hajxy jiaty yhabetiã coø ja'a yhuunghajxy hãnajty myina'añ quia'awa'añ. Cabã cu'ughajxy hãnajty hoy piãȳo'oga'añ.

⁴ Pero mijts, mãgu'ughajpãd̄ojc, mwiinjuøøby hajxy jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ myagjuø'owa'añ coø ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajcãdaacp̄ejtãmãt jaguiapxy jamiãdia'agy.

⁵ Hix, coø ja'a Diosmãdia'agy hajxy nmãb̄ojcãm ja'a Jesucristoc̄oxpã, paady hajxy jaduhñ mãwiin nmãbãatãm nebiã jãya'ayhajxy x̄oøm wãdijpãn. Hoy hajxy yhixy. Cab hajxy nh̄ijtãm hãgoodstuum.

⁶⁻⁸ Coø hajxy jaduhñ nmãb̄ojcãm ja'a Jesucristoc̄oxpã, ts̄ocxã hajxy h̄ijtãm nahix̄ hahix̄o'ø. Ts̄oc hajxy h̄ijtãm wijy quejy. Jaduhñ hajxy nga'a h̄ijtãmãt nebiã jãya'ay maabãn, nebiã jãya'ay m̄ucãbãn. Jaduhñã hax̄oøgpã hajxy hoy nj̄oõtãnaãyãmãt nebiã soldadohajxy chiptuñãn nãhbujxt cuhbujxt. Ts̄ocxã Diosmãdia'agy hajxy hamuumdu'joot mãb̄ojcãm. Ts̄ogã jãya'ay hajxy nãḡoxiã ts̄ojc pa'hãyõowãm. Ts̄ogã Jesucristo hajxy j̄obh̄ixãm coø hajxy xyajnãhwa'ads xyajcuhwa'adsããñãm.

⁹ Hix, cabã Dios hajxy xyajmãds̄ojcãm coø hajxy ndsaachp̄ojcãmãt. Caj pues. Jaduhñ hajxy t̄oø xyajnãhd̄ijjãm coø ja'a Wiindsõñ Jesucristo hajxy xyajnãhwaats xyajcuhwãatsãmãt.

¹⁰ Paady hajxy hoy xñãhho'tt̄utãm, jaduhñ hajxy hoy xmiøødhidããñãm c̄ojxta'axiøø. Coø yaa quiãdaactãgatsa'añ hãdaa yaabã naax̄wiin, mãnit hajxy nãḡoxiã xwiow̄o'ogããñãm, m̄oød p̄onjaty hãnajty jujyñã tsuxnã, m̄oød p̄onjaty hãnajty t̄oø yho'ogy t̄oø tiãogy.

¹¹ Hoorã, jaac niijootcapxm̄ocp̄oḡoøø hajxy hamiñ hax̄opy. Jaac niyãjnãhix̄o'ow̄oø ja'a Diosmãdia'agy hajxy. Jaduhñ hajxy jãda'ahaty mjaançh cudiuñ.

¹² Mägu'ughajpädøjc, mijts nmänuu'xtaacypy coo ja'a wiindsøndøjc hajxy mwiingudsähgø'øwät, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a Diostøjcän, ja'a mijts xwyiingapx xjijøcapxøøbiä.

¹³ Coo hajxy jaduhñ tiuñ, paady hajxy hamuumdu'joot mdsoc mba'häyöwät. Jootcujc hajxy mnimiøødhidøjät. Cab hajxy mnimiäjootma'ad mnimiädsiphadøjät.

¹⁴ Mägu'ughajpädøjc, jaduhñ mijts njaac yajwiinxiic njaac yajwiingapxø'øy coo häna'c hajxy mhøjät, ja'a hajxy naxy nuuxho'pä, coo hajxy ween tiuñ; møød coo häna'c hajxy mjootcapxmøcpøgät, ja'a hajxy jootmayhaja; møød coo häna'c hajxy mwiingapx mjøcapxø'øwät, ja'a hajxy hoy ca'a mabøgaambä. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ nägøxiä mmägapx mhané'emät.

¹⁵ Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Coo pøn ñägädieeyø'øwøøjät, cab yaghawi-imbidät. Jaduhñä mjoot hajxy hoy miänaajä mbädá'agät coo mayhajt hajxy mduñhajtät hoy ñä'ä pønä, møødä mabøjpädøjc-hajxy, møødä cu'ughajxy nägøxiä.

¹⁶ Hoy ñä'ä mänaajä hajxy mxoondá'agät.

¹⁷ Tehngajnä Dios hajxy mba'yá'axät.

¹⁸ Mnämä'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyäp", hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Chojiä Dios joot jaduhñ coo hajxy jaduhñ ngudiuñämät, je'eguiøxp coo ja'a miädia'agy hajxy nmabøjcäm ja'a Wiindsøn Jesucristocøxpä.

¹⁹ Cabä Dioshespíritu hajxy mänaa mhadügät.

²⁰ Cab hajxy mbéxät pønjatiä Diosmädia'agy najtscapxøøby.

²¹ Pero cøxäbä mädia'agy hajxy mmädoomach mädyii hoy mädyii mäbaad. Je'eds hajxy mguhbøgäp hamuumdu'joot.

²² Møødä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy mgøxy najtshixø'øwät.

²³ Ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmiøoyyäm. Ween hajxy xquiøxy yajnähwa'açh xquiøxy yajcuhwa'açh. Ween hajxy xyaghty hawa'adstuum, møødä mjuøhñdyhajxy, møødä mni'xä mgopc-hajxy, høxtä coonä ja'a Wiindsøn Jesucristo yaa quädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin.

²⁴ Ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbüwäm. Jaaya'ay hajxy tsipcøxp xya-jnähwa'ads xyajcuhwa'adsaanäm neby hajxy tøø xyajwiinwaanøøoyyäm. Tøyhajt jaduhñ. Hiç, cabä Dios mänaa yhøhnda'agy.

²⁵ Mägu'ughajpädøjc, huuc Diospa'ya'ax hajxy tehngajnä ja'a højtscøxpä.

²⁶ Huuc näma'aw ja'a mabøjpädøjc hajxy jaduhñ nägøxiä coo højts hamuumdu'joot ndsocy nba'häyoy.

²⁷ Naxiä mabøjpädøjc hädaa nocy hajxy mdehm yajwiingapxø'øwät nägøxiä. Ja'a Jesucristo jaduhñ hanehmb.

²⁸ Ween mijtsä Wiindsøn Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt møj may xmiø'oy. Amén.

2 Tesalonicenses

¹ Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mөөдä Silvano, mөөдä Timoteo. Mijts hädaa nyajnäjaayõõby, põnjaty jim hamugõõby Dioswiingudsähgõõbiä Tesalónica. Ja'a Dios hajxy nDeedyhãjtãm, mөөдä Jesucristo hajxy nWiindsõnhãjtãm.

² Ween mijtsä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiuuñä, ween mijtsä hoyhajtã weenhajt xmiõ'oy.

³ Mägu'ughajpãdõjc, ja'a mijtscõxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hawiinmats jaduñ. Hix, tehngajnä Diosmädia'agy hajxy mjaac mäbõcy, mөөд hajxy tehngajnä mjaac niçhogyii hamiñ haxõpy.

⁴ Hoy miajatiä hõjts nwädity maa ja'a Diostõjcän, jaduñ hõjts nmädia'agy ja'a mijtscõxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mjaanç tehñ miäbõcy, mөөд coo hajxy hoy mjaanç tehñ miee'xtucy, hoy hajxy hanaxiä mja tsaaçpõcy ja'a Dioscõxpä.

⁵ Coo hajxy jaduñ mmee'xtucy, paadiä Dios hajxy jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo hänajty miähane'ema'añ. Xyhijxpä Dios hajxy coo hajxy je'e myajcudsaaçpõgõ'õy. Hoy jaduñ coo hajxy jim xpiäda'agät.

⁶ Põnjaty mijts jaduñ xhaaçhtiuumb, yaghawiimbidaambiä Dios jaduñ. Jaduhñä Dios jioot chocy.

⁷ Coo ja'a Wiindsõn Jesucristo yaa miänajtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, jim choona'añ tsajpõtyp. Ja'a mioonsä miõõdmänacaamby, ja'a hajxy mäjaamõõdpä. Hajãjãbä Jesucristo quiäda'aga'añ. Mänitä Dios hajxy nägõxiä xyajpoo'xäänãm, mөөд hõjts mөөд mijts nägõxiä. Cab hajxy jaduñ xyajt-saaçhtiunãñänä.

⁸ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tõõ quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy quiumädowa'añ põnjatiä Dios hänajty tõõ quia'a mõjpdãdã'aguiäbä, põnjatiä miädia'agy hänajty tõõ quia'a mäbõjcäbä ja'a Wiindsõn Jesucristocõxpä.

⁹ Cõjxta'axiõõ hajxy jiiby chaachpõga'añ haxõõgtuum. Cab hajxy jim mänaa yajtãgõ'õwa'añii Dioswiinduum, maa ja'a Dios mõj jaanç yhäña'ayän, maa mõcmãjaa miõõdän.

¹⁰ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tõõ quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ yagjuõ'õwa'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tõõ miäbõquiäbä, ja'a hajxy hänajty tõõ nähwa'açh tõõ quihwã'açhäbä. Mänitä Jesucristo hajxy wyiingudsähgõ'õwa'añ. Jim mijts hänajty mbahidaambä je'eguiõxp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tõõ mmäbõjpä neby hõjts mijts tõõ nyajnähixõ'õyän.

¹¹ Ja'a mijtscõxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nba'ya'axy coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiuñät, ween hajxy jaduñ xquiumay. Paady hajxy tõõ xyajnãhdij coo hajxy mnähwa'ads mguhwã'adsät. Ween hajxy xpiuhbety ja'a miäjaahaam coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mmäbõjcät, jaduñä hojiot hajxy mmõõdhãdät.

¹² Coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduñ mgudiuñät, jaduñä cu'ugä Wiindsõn Jesucristo hajxy wyiingudsähgõ'õwät, mөөд jaduñ mijtsä cu'ug xwyiingudsähgõõbiät. Ja'a nDioshãjtãm mөөдä Wiindsõn Jesucristo, jaaya'ay mijtsä tsooctä mayhajt xtiuuñäp.

2

1-2 Mägu'ughajpádøjc, chámhøch nmädia'aga'añ coo ja'a Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, møød coo hajxy xmiøjya'axáañäm coo hajxy jim nhamugøøyyámät maa je'ejän. Hoorä, coo hajxy nmädoyhádät cooc tyijy tøø yhabaatnä coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsaannä, cab hajxy mdsoj mábögät. Cab hajxy mjootmayhádät. Cab hajxy mdsähgø'owät. Hix, jadhunä häna'c-hajxy näje'e tøø yhöhnda'agy cooc tyijy ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, møød cooc tyijy højts jaduhñ tøø nmäna'añ, capxyhaam, nocyhaam. Pero cab jaduhñ ñä'ä tøyä. Paady højts mijts chamñ nmänuu'xta'agy

3 coo hajxy mga'a yajwiinhøønät ni weeñtiä. Hix, cab jaduhñ choj habaada'añ. Jayøjpä jaya'ayä Diosmädia'agy hajxy nämay ñajtshixø'øwa'añ. Mänitä haxøøgjäya'ay wyiingähxø'øga'añ, ja'a hänäjty jii by ca'awaambä haxøøgtuum.

4 Mänitä haxøøgjäya'ayä Dios miädsibø'øwa'añ møødä jäya'ayhajxy yaa wyiingudsähgøøbiä cøxiä. Jaanç tehñ yajcumayaamb hänäjty jaduhñ. Mänitä yhanehmdaact jii by piäda'aga'añ maa Diostøjcän. Jaduhñ hänäjty ñibiäda'aga'añii nebiä Diosän. Yajwiingudsähgø'øwaamb hänäjty jaduhñ nebiä Diosän.

5 Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, mänitøch jaduhñ nhuuc hawáañäm coo jaduhñ jiada'añ. Mjahmiejchp hajxy jaduhñ, túhmäts.

6 Cabä haxøøgjäya'ay jaduhñ choj wiingähxø'øga'añ je'eguiøxp coo yhadugyii høxtä coonä Dios yaghabáadät coo jaduhñ wyiingähxø'øgät. Mnajuøøby hajxy jaduhñ pøñ mähadujp.

7 Tøø ja'a haxøøgwiinmahñdy tiägøøñä wädijpä. Hamee'ch jaduhñ wiädity. Jaaná jaduhñ je'e yhadújcäbä. Cooc yhabáadät coo quia'a hadújcänät, mänitä mähadujpä jiøwa'adsa'añ.

8 Mänitä haxøøgjäya'ay jaduhñ jiaanç wiingähxø'øga'añ. Mänitnä Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ mäjaamøød. Mänitä Jesucristo ja'a haxøøgjäya'ay yajcuhdägoyya'añ. Piäxujyhaam jaduhñ yagho'øga'añ.

9 Cooc ja'a haxøøgjäya'ay jaduhñ wyiingähxø'øga'añ, ja'a møjcu'ugong puhbedaamb. Møcmäjaa miøødhadaamb. Mänitä hijxtahñd yajcähxø'øga'añ hoy-yagjuøøñä. Jaduhñä cu'ug hänäjty wyiinhøøna'añ.

10 Haxøøgwiinmahñdyhaam hänäjty miäwiinhøøna'añ. Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty tu'udägoyyaambä, je'edshajxy jaduhñ yajwiinhøønaamb. Paady hajxy hänäjty tiu'udägoyya'añ coo ja'a tøyhajt hajxy hänäjty tøø quia'a tsoy. Paady hajxy hänäjty quia'a nähwa'ads quia'a cuhwa'adsa'añ.

11-12 Pønjetiä tøyhajt jaduhñ ca'a tsojp, ja'a haxøøgpä hajxy wyiinxoondaacpy. Jaduhñä Dios miäna'añ coo hajxy ween yajwiinhøøñ, møød coo ja'a höhnda'agymiädia'agy hajxy ween miäböcy, jaduhñ hajxy jii by quia'awät haxøøgtuum.

13 Mägu'ughajpádøjc, xjiaanç tehñ chojpy mijtsä Dios. Ja'a mijtsøxpä højtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hawiinmats jaduhñ. Paady højts jaduhñ nnäma'ay je'eguiøxp coo ja'a Dios hajxy jecy xyajñähdiyy coo hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänäjty yhawijy tiøø'xta'agy coo hajxy jaduhñ xyajñähdiyy. Cooc ja'a tøyhajt hajxy tøø mmäböcy, paadiä Dios hajxy xyajñähwa'açh xyajcuhwa'açh ja'a yh-Espirituham.

¹⁴ Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajnáhdijy, paadiä tøyhajt hajxy tøø mmäböcy mänaa højts mijts hoy nyajwiingapxø'øyän. Jaduhñ hajxy tøø xyajnáhdijpá coo ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy xmiøødhidät øjxta'axiøø.

¹⁵ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts mijtsä cuhdujt madiu'u nyajnáhixø'øy capxyhaam møød nocyhaam. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ mmäbögat tehngajä. Cab hajxy nñajtshixø'øwät.

¹⁶ Xjiaanē tehñ chójcäm ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy møødá Diosteedy. Tøø mayhajt hajxy xtiúunäm coo hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm cooc hajxy hoy miänaajä xmiøødhidäanäm.

¹⁷ Weenä Dios hajxy xpiuhbety coo hajxy hoy mgudiünät, møød coo hajxy hoy mgápät.

3

¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a højtscøxpä, ween højtsä mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä paquiä nøcxy nyajwa'xy, weenä cu'ughajxy miäböcy nej mijts tøø mmäböquiän,

² møød ween højtsä Dios xñäwa'añ maa ja'a haxøøghäna'c-hajxiän, maa ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxiän. Hix, cabä jäya'ayhajxy nägøxiä miäböcy.

³ Pero tømädiaacpä Dios. Xpiuhbedaamb hajxy jaduhñ. Xñäwa'anaamb hajxy jaduhñ maa ja'a haxøøgpän.

⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, nmäböjcäp højtsä Dios ja'a miädia'agy ja'a mi-jtscøxpä. Nnajuøøby højts coo mijtsä cuhdujt mgudiuna'añ, ja'a højts mijts cham nyajwiingapxø'øwaambiä.

⁵ Weenä Dios hajxy xjiaac yajwiinjuø'øy tiiguiøxpä hajxy jaduhñ coo xhöjcam, møød tiiguiøxpä Jesucristo coo miee'xtujcy mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin.

⁶ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts nmädoyhaty cooc mijts näje'e mwi'i ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ. Hoorä, jaduhñ højts mijts nmägapxy nhane'emy ja'a Wiindsøn Jesucristocøxpä coo hajxy mbuhwá'adsät pønjaty jaduhñ wi'i ñuuxho'p, ja'a cuhdujt hajxy ca'a cudiunaambä, ja'a højts mijts tøø nyajwiingapxø'øyäbä.

⁷ Mnajuøøby hajxy coo højts hawiinmats xpiahíxät neby højts hoy nwäditiän. Hix, mänaa højts jim nhitiän maa mijtsän, cab højts hñajty jim nnuuxho'ogy.

⁸ Caj pues. Xøømdsuhñ højts hñajty nduñ nxajy. Paady højts hñajty jaduhñ nguhdujthaty, cab højts hñajty ndsocy coo højts mijts cu xpiuhbejty. Ngujuuby højts hñajty tijaty højts hñajty ngaaby.

⁹ Paady højts hñajty jaduhñ nguhdujthaty, jaduhñ højts hñajty ndsocy coo højts mijts mijts jaduhñ xpiahíxät, hoy højtsä cuhdujt hñajty nja møødá coo højts mijts cu xpiuhbejty.

¹⁰ Mänaa højts jim nhitiän maa mijtsän, jaduhñ højts hñajty nmägapxy nhane'emy coo hajxy nägøxiä mduñ mxájät. Pøn jaduhñ ca'a tunaamb, cabä caayyøøc hajxy mmó'owät.

¹¹ Coo højts jaduhñ tøø nmädoyhaty cooc hajxy jaduhñ näje'e mwi'i ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ, møød cooc hajxy näje'e mwi'i jajtägø'øy maa ceuendä hajxy mga'a møøðän,

¹² pønjaty jaduhñ jatcøøby, jaduhñ højts nmägapxy nhane'emy ja'a Wiindsøn Jesucristocøxpä coo hajxy jootcujc ween tiuñ xiajy, jaduhñä quiaayyøøc hajxy ñiguidúunäxät.

¹³ Mijts, mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mnänuuxó'øwät coo ja'a hoybä weenbä hajxy mdúnät.

¹⁴ Pøñ jadhun ca'a cudiunaamb neby højts cham ngujaayän maa hädaa noquiän, myajcopcø'øwäp hajxy jadhun. Cab hajxy mmøødwädiymúnät. Ween jadhun chähdiuñ.

¹⁵ Pero cab hajxy mmädsiphädät. Jadhun hajxy mhoj mmägápxät nebiä huch nebiä puhya'ayän.

¹⁶ Yejpiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt møj may xmio'oy hoy miänaajä. Ween hajxy nägøxiä xmiøødhity.

¹⁷ Høøch Pablo, hamdsoo cø'øháamhøch cham njahmiaya'añ. Jadúhñhøch nxøø ngujaay hoy ñä'ä mädyii nocyjiootiä: Pablo.

¹⁸ Ween mijtsä Wiindsøn Jesucristo ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä nägøxiä. Amén.

1 Timoteo

¹ Pablohájpøch høøch. Ja'a Jesucristøch xquiuguexyhajn. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, mänitøch hajxy tøø xyhane'emy cooch jaduhñ ndúnät cuguexy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm. Ja'a Jesucristo hajxy njøbhíxäm coo hajxy hawa'adstuum xpíada'agáanäm.

² Timoteo, miíchhøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Jadúhñhøch miích njuo'øy nebiä hamdsoo huungpän coo ja'a Diosmädia'agy nmäbøjcäm. Tøyhajt jaduhñ. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, ween miíchä tsootä mayhajt hajxy xtiuunä, ween xñäxuuçh, weenä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Hoorä, mänaa højts jim tøø nhíjtäm Efeso, mänitøch nwiinmahñdyhajty cooch jim nnøcxät Macedonia-naaxooty. Mänitøch miích nmänuu'xtaacy coo jim mmähmø'øwät Efeso nidium, coo jaduhñ jim ween mduñ wiindsón maa ja'a Diostøjcän. Jadúhñhøch miích cham nnämäaguumbä coo jim mjaac túnät. Hix, jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajnähixø'øy neby højts nyajnähixø'øyyäm. Wiingaty hajxy yajnähixø'øy. Mhøjäp jaduhñ coo hajxy jaduhñ wiing quia'a yajnähixø'øñät.

⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, mhøjäp je'ebä pønjetiä nähap hajxy wi'i miädiaacp, møød pønjaty yajocpøøby tijatiä jecyjiäya'ayhajxy hijty xiøhaty. Cab jaduhñ choobaady coo jaduhñbä capxy coo jaduhñbä mädia'agy hajxy tehngajnä yajcapxiø'øy. Jue'e tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Dios hajxy xpíadäacäm hawa'adstuum.

⁵ Pero jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy. Pønjaty howyiinmahñdy møød, je'ehajxy jaduhñ hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäp, møød pønjaty haxøøgwiinmahñdy ca'a møød, møød pønjetiä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mäbøjp.

⁶ Tøø jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä näje'e. Tøø hajxy jaduhñ tiu'udägooñä. Xiøøbä hajxy yajcapxiø'øy mädyii ca'a tsoobaatp.

⁷ Jaduhñä jioot hajxy jia wi'i piäda'agy coo ja'a jecyquihdujt hajxy yajnähixø'øwät, ja'a Moisés jecy quuijáhyyabä. Pero cab hajxy wyiinjuø'øy neby hajxy jia wi'i yajnähixø'øwa'añ cooc tyijy tiøyyä.

⁸ Coo ja'a jecyquihdujt hajxy jaduhñ hoy nyajtúunämät, mänit jaduhñ tiuungpaady. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts.

⁹ Paadiä Dios ja'a jecyquihdujt piädaacy coo ja'a haxøøgiäya'ayhajxy jaduhñ quiumädówät, ca'a jie'eguiøxpä ja'a hojiäya'ayhajxy. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jue'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a haxøøgiäya'ayhajxy, pønjetiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, møød pønjetiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møødä cubojpä cugädieebiähajxy, møød pønjetiä haxøøgwiinmahñdy møød, møød pønjetiä Dios mägapxtägooby, møød pønjetiä tiaj tieedy yagho'p, møødä jäya'ay-yagho'pähajxy,

¹⁰ møød pønjetiä wiingto'oxiøjc møødtsänaaby, møød pønjetiä miäya'adiøjc møødmaab, møødä jäya'amiee'tspähajxy, møødä høhñdaacpähajxy, møødä mänähøønøøbiähajxy, møød pønjetiä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy ca'a cuduumb.

11 Hädaa hoguiapxy hädaa homiädia'agy hädaaduhmbä, jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädaacäm hawa'adstuum. Dióshøch jaduhñ tøø xyajnáhdijy coo ja'a miädia'agy nya-jwá'xät. Jaanč tehñ jiootcujcä Dios jaduhñ.

12 Haa ja'a Wiindsón Jesucristo, je'ečhä mäjaa tøø xmio'oy. Páadyhøch jaduhñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" cooç tøø xwyiinguexy cooçhä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xyaghijxnájhøch jaduhñ cooç hánajty hoy nduna'añ,

13 hóyhøch hijty haxøøg nja wiingapxpety. Nmädsibøøbiøch hijty. Nhøxpäböobiøch hijty pønjaty mæbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Pero cábøčhä Dios xyajcumädooy. Xñäxúu'tshøch jaduhñ je'eguiøxp cooç hánajty nga'a nnajuø'øyñä cooç hánajty haxøøg njatcø'oy.

14 Mänitøchä Dios ja'a tsooctä mayhajt mõj may xtiuunä. Mänitøch xpiädaacy tu'ugmädia'agy mõødä Jesucristo. Páadyhøčhä Diosmädia'agy nmøøjnä. Páadyhøčhä jäya'ay nägøxiä ndsojc nba'häyoonä.

15 Paadiä Jesucristo yaa yhooy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a cubojpä ja'a cugädieebiähajxy hoy yajnáhwa'ačh yajcuhwa'ačhii. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. Tsøc hajxy hamuumdu'joot mæbøjcäm. Høøč, hanáxiøčhä pojpä cádieey hijty nmøødä may. Cab ndijy pøn hijty xmiäbaady nébiøčhä pojpä cádieey hijty nmøødä.

16 Hóyhøčhä pojpä cádieey hijty may nja mõødä hanaxiä, mänitøčhä Dios xñäxuu'ch, jaduhñä Jesucristo yajcähxø'cy cooç hánajty xjiaanč tehñ miee'xtucy, weenä cubojpä cugädieebiähajxy jaduhñ wyiinjuø'oy coo hajxy hawiinmats miäbøgät ja'a Diosmädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, mõød ween hajxy jaduhñ wyiinjuøøbiä coo hajxy hoy jjugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän.

17 Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm. Nidiuhñ jaduhñ miähane'emy cøjxta'axiøø. Cab jaduhñ mänaa yho'oga'añ tiägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mänaa nhíjxäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

18-19 Huung Timoteo, chámhøch miičh nwiingapx njøjcäpø'oy coo ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmämøjtánä'awät, mõød coo tehngajnä mmæbøgät, mõød coo hojioot howyiinmahñdy mjaac panøcxät. Jaduhñ miičhä Dioscugapxyhajxy jecy tøø xyhuuc mädiaacpä coo miič jaduhñ mgdiuna'añ. Najtsäpøøyyä hajxy jaduhñ ja'a Dioshøspiritu. Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo ja'a yhojiootä yhowyiinmahñdy hajxy tøø ñajtshixø'oy, paady hajxy tøø tiu'udägoonä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä.

20 Jaduhñä Himeneohajxy tøø jiaty mõødä Alejandro. Tøøčhä mõjcu'ugong hajxy nyajcø'ødägø'oy, weenä Dios hajxy jaduhñ miänuu'xta'agy coo hajxy miämee'xøøjät, mõød coo hajxy ween wyiinjuø'oy coo jaduhñ yhaxøøgä coo ja'a Dios hajxy ñähojy.

2

1 Hoorä, chámhøch nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øwa'añ nebiatiä Dios hajxy nba'yaaxmüjcämät. Tsøgä Dios hajxy mänuu'xtáacäm ja'a jäya'aguiøxpähajxy nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa chána'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm "Dioscujú'uyäp."

2 Pønjaty hajxy xyhanéhäm, je'eguiøxpä Dios hajxy tsøc mänuu'xtáacäm, mõødä gobiernähajxy, mõødä gobernadorhajxy, mõødä cuduunghajxy. Jaduhñ hajxy hagujc jootcujc nhíjtämät. Jaduhñä cu'ug hajxy xquia'a

hadsjþámát. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiúunámát. Jaduhñä Dios hajxy hoy nwiingudsähgöøyyámát.

³ Hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dios hajxy jaduhñ nmánuu'xtáacámát ja'a gobiernäcøxpähajxy. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáayámát. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyajñähwaats xyajcuhwáatsám.

⁴ Jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy nägøxiä nnähwaats nguhwáatsámát mäduhñtia hajxy yaa ndsánáayám hádaa yaabä naaxwiin, møød coo ja'a tøyhajt hajxy nwiinjuøøyyámát ja'a Jesucristocøxpä.

⁵⁻⁶ Hix, tu'uquä Dios hajxy nDeedyhájtäm. Jaaná jaduhñduhmbä, tu'jäya'ay hajxy jim xñähgapxtúútäm Dioswiinduum. Ja'a Jesucristo je'e. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo yaa jäya'ayhádat hádaa yaabä naaxwiin. Mänitä Jesucristo hamdsoojot ñiñähdujcä. Mänit hajxy nägøxiä hoy xñähho'túútäm. Jaduhñ nbojpä nädieey hajxy nägøxiä xyajñähwaats xyajcuhwáatsám.

⁷ Páadyhöçhä Dios xpiádaacy cooçh xquiuguexyhádat cooçhä mädia'agy jaduhñ nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túútäm, møød cooçhä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxó'øwät, ja'a hajxy ca'a judiöspä, ween hajxy jaduhñ miäböcy, møød weenä tøyhajt hajxy jaduhñ wyiinjuø'øy. Tømiädiáacpøch jaduhñ, cáböçh nhøhñda'agy.

⁸ Jaduhñds je'e, jaduhñhöçhä njoot chocy cooçhä nmäya'adiöjcä Dios hajxy pia'yá'axät, hoy ñä'ä majatiä hajxy mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä. Hojioot howyiinmahñdymøød hajxy jaduhñ mba'yá'axät, ca'a yhadsip ca'a yhajootma'adä, ca'a yhaxøøgwiinmahñdymøødä.

⁹ Jaaná jaduhñduhmbä, cáböçhä njoot chocy coo ja'a to'oxiöjc-hajxy hoçhähdiiuunnä ñibiäda'agøøjät. Cabä quiuhwaay hajxy hanaxiä yajcöpcó'øwät. Cabä oro hajxy piädá'agät ni perlas. Cabä wit tsowjatypä hajxy miäwädítät.

¹⁰ Jaduhñä jioot hajxy piädá'agät coo ja'a mayhajt hajxy tehñgajnä tiúnät, jaduhñ hajxy yajcähxó'øgät coo ja'a Dios hajxy tøyhajt wyiingudsähgø'øy hamuumdu'joot.

¹¹ Hamoñ haducy ja'a to'oxiöjc-hajxy jim yhamädoowhídät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabögät. Møød mee'xxieemy hajxy jim yhidät.

¹² Jaduhñhöçh nmägäpx nhanehmbä coo ja'a to'oxiöjcä Diosmädia'agy hajxy jim quia'a yajñähixó'øwät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Hamoñ haducy hajxy jim ñä'ägä hídät. Cabä to'oxiöjc cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a ya'adiöjc hajxy yhoj yá'axät.

¹³ Hix, ja'a Adán, jawyiin je'e yhädiuunä; høxhaamá Eva jiaac hädiuunä.

¹⁴ Jaaná jaduhñduhmbä, ja'a Eva jaduhñ wiinhøhñä ja'a möjcu'ugong, ca'a yhadängä. Jaduhñä Eva quiädiehçohñ.

¹⁵ Paadiä to'oxiöjc-hajxy jiaançh tehñ chaächpøcy coo yhuunghajxy myiñ miech. Pero coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tehñgajnä miäböjcät, jaduhñä piojpä quiädieey hajxy yajñähwa'ads yajcuhwa'adsáanäxä. Jaduhñä Dios chojpä coo ja'a to'oxiöjcä mäböjpadöjc hajxy hamuumdu'joot choc pia'häyówät, møød coo hojioot howyiinmahñdy hajxy miøødhádät, møød coo hajxy mee'xxieemy yhidät.

3

¹ Hahixøøby jaduhñ coo ja'a mjoot hajxy mbädá'agät coo hajxy mdúnät wiindsøn maa ja'a mäböjpadöjc-hajxiän. Hodiunng jaduhñ. Tehñ tiøyhajt

jaduhñ.

² Pøñ jadhuhñ tuumb wiindsõñ maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä howyiinmahñdy miøðhdädät. Jagooyyá to'oxiøjc tu'ug yaghídät, ca'a mietsc ca'a tiägøøgå. Cabä vino comjaty yhu'ugät. Cabä haxøøgwiinmahñdy miøðhdädät. Hoy wiädítät. Coø pøñ miédsät tøghayohbiä maa ja'a tiøjcän, piu'umiø'owäp quioñdymø'owäp jadhuhñ. Jiädäp yajñähixø'ow jadhuhñ.

³ Cab yhu'ug cab jiøø'xät. Cab chiptúnät. Mee'xxieemy jadhuhñ quiapx miädiá'agät. Cab tii yajtsiptá'agät. Cabä xädø'õñ yhadsógät.

⁴ Pøñ jadhuhñ tuumb wiindsõñ maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä yhuungä tio'oxy hoy miägäp xhané'emät, weenä yhuunghajxy miädia'agymiäböcy, ween wyiingudsähgø'øyii ja'a yhuung.

⁵ Hix, pøñä yhamdsoo huungä yhamdsoo to'oxy hoy ca'a hane'emaamb, cab hoy miähane'ema'añ maa ja'a Diostøjcän.

⁶ Cab jadhuhñ yahixø'øy coø ja'a naamdägø'øbä tiúnät wiindsõñ maa ja'a Diostøjcän, coø jadhuhñ ñä'ä niguiumayøøjät. Wehñdä jadhuhñ quiumädöwät nebiä møjcu'ugong quiumädooyän.

⁷ Pøñ jadhuhñ tuumb wiindsõñ maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä jadhuhñ hoy wiädítät maa jäya'ayhagujcän, ja'a hajxy ca'a Diosmädia'agymiäböjpä. Jadhuhñ quia'a nähøøjät, jadhuhñ quia'a yajtu'udägoyyøøjät ja'a møjcu'ugong.

⁸ Jaanä jadhuhñduhmbä, ja'a ya'adiøjc-hajxy jim mäbuhbejpä maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä hajxy hoy jäya'ayhädät. Cab hajxy ñä'ä metscapx ñä'ä tägøøgcäpxät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cabä jäya'axiädø'õñ hajxy yhadsógät.

⁹ Tsipcøxpä tøyhajt hajxy miäbögåt ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hijty cuyu'uchpä. Howyiinmahñdymøøð hajxy jadhuhñ miäbögåt.

¹⁰ Pøñjatiä jioot tsojp coø hajxy miäbuhbédät maa ja'a Diostøjcän, cab hajxy mdsoj pädá'agät. Ween hajxy jayøjp mhuuc hijxmach pø hoy hajxy hánajty tiuna'añ. Coø hajxy hánajty tøø mhijxmach coø howyiinmahñdy hajxy jiaanč møødä, mänit hajxy mbädá'agät coø hajxy jadhuhñ miäbuhbédät.

¹¹ Jaanä jadhuhñä to'oxiøjc-hajxypä, ja'a hajxy jim mäbuhbejpä maa ja'a tsajtøjcän. tsipcøxpä hajxy hoy jäya'ayhájpät. Cab hajxy pøñ ñähøønø'owät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Hamuumdu'jootä hoybä weenbä hajxy quidiúnät cøxiä.

¹² Hoorä, ja'a mäbuhbejpädøjc-hajxy, ja'a ya'adiøjc-hajxypä, jagooyyá to'oxiøjc hajxy tu'ug yaghídät. Hoy ja'a yhuungä tio'oxy hajxy miägäp xhané'emät.

¹³ Ja'a mäbuhbejpädøjc-hajxy jadhuhñ hoy tuumbä, cumayáañäp hajxy jadhuhñ ja'a mähøjpädøjc, møød jadhuhñä møjjuøhñdy hajxy miøðhdädät coø hajxy hánajty miädia'aga'añ coog hajxy miäböcy ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁴⁻¹⁵ Jaduhñhøchä njoot jia tsocy cooçh jim mobädajpä nnøcxät maa miichän. Pero cooçh jadhuhñ jim nga'a nä'ä tsoj nõcxät, päadyhøch hädaa nocy nyajñäjaayø'øy, jadhuhñ mnajuø'owät nebiä mähøjpädøjc-hajxy jim hoy yhidät maa ja'a Diostøjcän. Hoy miänaajä Dios yhity. Hoy miänaajä Dios ja'a mähøjpädøjc tøyhajt yajñähixø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Hamuumdu'joot hajxy jadhuhñ ñäwa'añii.

¹⁶ Jiaanč tehñ miøj jaanč tehñ jiaanč hädaa mädia'agy jadhuhñ ja'a Jesucristocøxpä, coø hajxy hoy xyajñähwaats xyajcuhwäatsäm. Tehñ tøyhajt jadhuhñ. Cuyu'uchä Dios hädaa mädia'agy hijty yaghity. Mänit hajxy jadhuhñ

tø xyajwiinjuøyyäm. Hoorä, coo ja'a Dios jaduhñ miänaañ, mänitä yHuong yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Jesucristo je'e. Jaduhñ je'e jläya'ayhajty neby højtshájtäm. Mänitä Dioshespíritu jaduhñ yajcähxø'cy coo ja'a Jesucristo yhyt hawa'adstuum. Mänitä Jesucristo yhiixä ja'a Diosmoonsä, ja'a hajxy jim tsohmbä tsajpootyp. Mänitä Jesucristo jim ñøcxy tsajpootyp. Mänitä mädia'agy wia'xy ja'a Jesucristocøxpä maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a ca'a judiøshajxypä. Mänitä jäya'ayhajxy yaa may miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä hädaa yaabä naaxwiin.

4

1-2 Hoorä, howyiinjuøñä ja'a Dioshespíritu tøø miäna'añ coogä mäwiinhøhmbähajxy piädø'øga'añ. Jaduhñäc hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä hoyhäna'cän. Pero yhamdsoo cuhdújtäc hajxy yajtunaamby. Haxøøgcuhdújtäc hajxy miøødhadaamby møødä haxøøgiuøhñdy. Jaduhñägä mäwiinhøhmbähajxy yajtägø'øwa'añii ja'a møjcu'u. Jaduhñäc hajxy ñajtscapxø'øwäañäxä nébiägä høhnda'agymiädia'agy hajxy yajnähixø'øwät. Mänitägä mäbøjpädøjca høhnda'agymiädia'agy hajxy nämay yhamädoowhida'añ. Mänitäc hajxy jaduhñ miäbøga'añ. Mänitägä tömiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä hajxy ñajtshixø'øwa'añ.

3-4 Jaduhñägä mäwiinhøhmbähajxy hänajty yhøhnda'aga'añ cooc tyijy yhaxøøgä coo hajxy nbøjcamät, møød cooc tyijy quia'a hahixø'øy coo hajxy cøxiä wiinä njøø'xämät, hoy ja'a Dios cøxiä wiinä tøø jia päda'agy. Hiix, tijatiä Dios tøø piäda'agy, haagä hoy je'e. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy nguhibøjcamät, pønjatä töyhajt mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Coo hajxy jaduhñ nguhibøjcam, jaduhñä Dios hajxy nnämäyymät "Dioscujü'uyäp." Y cab jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy nwiingäpämät.

5 Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, møød coo ja'a Dios hajxy nba'yäaxäm, jaduhñä Dios cøxiä wiinä quiunuu'xy.

6 Naxy miichä mäbøjpädøjca jaduhñ mdehmñ ñajtscapxø'øwät nébiøch chamñ nmädia'aguiän, jaduhñä Jesucristo hoy mbuhbédät, jaduhñä homiädia'agy hoy mjaac habøgät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nmäbøjcamä. Je'e miich mnä'ägä panøcxyhajpy.

7 Cabä nähapmädia'agy myajcopcø'øwät nebiä teedyhaphajxy wyi'i miädia'aguiän. Høhnda'agymiädia'agy je'e jaduhñ. Jimä mjoot mnä'ägä päda'agät nebiä Diosmädia'agy maas hoy mjaac panøcxät.

8 Tsoobaatp jaduhñ siémpräm coo nni'xä ngopc hajxy møc nyaghjítämät. Pero maas nä'ägädä tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä nbanøcxämät. Hiix, coo hajxy jaduhñ hoy ngudiüünämät, jaduhñä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøyyäm coo hajxy hodium yaghidäänäm hoy miänaajä, møød jäda'ahaty, møød miimnä mejtsnä. Jaduhñ hajxy xyagjugyhadäänäm cøjxta'axiøø neby je'e jjugyhatiän.

9 Tehmñ tiøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Tsøg hajxy hamuumdu'joot mäbøjcam.

10 Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xyaghidäänäm hodium hoy miänaajä, paady hajxy møc nduunñ nxájjäm. Jujquiä Dios. Coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcam coo ja'a Jesucristo ja'a jäya'ay nägøxiä tøø ñähho'tu'udy, paady hajxy xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsäänäm.

11 Jaduhñä mäbøjpädøjca mwiingapx mjøjcapxø'øwät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän.

¹² Tehngajná hoguiuhdujt myaghídät, jaduñ pøn xquia'a péxät, hoy jomøjt may mga'a ja møødä; møød jaduñnä mæbøjpädøjc xpiahíxät. Hoy yajxón mgapx mmädiá'agät. Caj mänaa mgapxtägöyyät. Hoy piønä mdsoc mba'häyówät. Hoy ja'a Diosmädia'agy mmábögät. Mmøødhádäbä howyiin-mahñdy.

¹³ Mäduññtiöch jim nga'a tsoj nõcxy maa miichän, tehngajná Diosmädia'agy mgapx mmädiá'agät coo hajxy jim naxy mhamugø'øy maa ja'a Diostøjcän. Jaduñnä mæbøjpädøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'owät.

¹⁴ Mänaa miichä majjäya'adiøjc jim xquiø'ønähgapiän maa ja'a Diostøjcän, mänit miichä Dioshëspiritu xñägapxy cooc miichä Diosmädia'agy myajwa'xa'añ. Mänit miichä häna'c jaduñ xñajtsapxøøyyä. Mänit miichä Dios mäjaa xmiooy coo ja'a miädia'agy jaduñ myajwá'xät. Naxy mdehm jiah-miejstá'agät coo ja'a mäjaa jaduñ xmiooy. Caj mnajtshixø'owät.

¹⁵ Jaduñnä mjoot mbädä'agät coo ja'a Diosmädia'agy jaduñ hamuumdu'joot myajwá'xät hoy miänaajä. Coo jaduñ mgudiün mguñáxät, jaduñnä cu'ug xyhíxät coo jaduñ hoy myajtu'uyo'oy.

¹⁶ Niyajcopcø'øwøø nej mwädity, nej myajnähiø'øy. Tehngajná jaduñ mgudiün mguñáxät, jaduñ mnähwa'ads mguhwá'adsät näguipxy møødä jäya'ayhajxy hamädoowhijpä.

5

¹ Cabä majjäya'adiøjc mhoj myá'axät. Mee'xxieemy mwiingapx mjøcäpaxø'owät nebiä mhamdsoo teediän. Møødä muutsc-häna'c-hajxypä, jaduñ mmägäp mhané'emät nebiä mhamdsoo puhya'ayän.

² Jaaná jaduñnä tsø'daj mmägäp mhanéhmbät nebiä mhamdsoo tajjän. Møødä to'oxiøjc-hajxy muutspä, jaduñ mmägäp mhanéhmbät nebiä mhamdsoo puhdo'oxiän. Caj mmägäpxtägöyyät.

³ Jii yaamgto'oxyhajxy näje'e, cab hajxy pøn ñä'ägädä møødä. Tøyhajt hajxy ñidiuhmhaty. Je'eds hajxy mbuhbédäp.

⁴ Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy jaac jimbä, pø jimä yhuunghajxy, pø jimä yhoc-huunghajxy, ween hajxy jaduñ piuhbedyii nägø'ø nädecypiä ja'a yhamdsoo huunghajxy, ja'a yhamdsoo hoc-huunghajxy. Jaduñnä mæbøjpädøjc-hajxy quiumayøøjät ja'a Dios coo tiaj tieedy hajxy jaduñ piuhbejtägätsät. Jaduñ hajxy yajcähxø'øgät coo ja'a tiaj tieedy hajxy jiaanç wiingudsähgø'øy.

⁵ Hix, ja'a yaamgto'oxyhajxy tehñ tiøyhajt nidiuhmhajpä, ja'a Dios hajxy yhajodhajpy. Xøømdsuhñ hajxy miänuu'xta'agy.

⁶ Pero ja'a yaamgto'oxy ja'a Dios hajxy ca'a hajodhajpä, coo ja'a jioot hajxy chógät coo hajxy xyi'ig xiooñda'aga'añ, jaduñnä Dios yhixy nebiä ho'ogypiän, hoy hajxy jia jujyñä, hoy hajxy jia tsuxnä.

⁷ Jaduñnä mæbøjpädøjc mwiingapx mjøcäpaxø'owät coo ja'a homiädia'agy hajxy pedyii ween quiudiuñ, jaduñ hajxy quiumayøøjät ja'a cu'ug.

⁸ Pønatiä jiuju miägu'ug ca'a hijxp ca'a mähäyoob møødä yhuung møødä tio'oxy, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä neby hajxy hijty miäbøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Maas haxøøg hajxy jiatcø'øy quejee häna'c-hajxy ca'a nä'ägä mæbøjpä.

⁹ Mgujáhyyäbä yaamgto'oxiä xiøø hajxy pønjaty hajxy mbuhbedaamby. Je'e xiøøhajxy pédäp pønjaty tægøøghii'x jomøjt tøø yhabéjtäxä, møød pønatiä ya'adiøjc tu'uquüä tøø miøødtsäna'ay,

10 mōōd pōnjatiä cu'ughajxy nñanōōmby coo ja'a mayhajt hajxy tōō tiúunäxä, mōōd pōnjatiä nōōxä miajc hoy yajxón tōō yajtso'ogy tōō yajyeegy, mōōd pōnjaty pu'umiooby coñdymooby ja'a jāya'ayhajxy jim miimb mejtspä maa ja'a tiōjcän, mōōd pōnjatiä mǎbōjpädōjc cō'ōbujp tecyuiujp, mōōd pōnjaty puhbejp ja'a jāya'ayhajxy häyohmbaatpä, mōōd pōnjatiä jioot tōō piäda'agy coo ja'a hoybä weenbä hajxy quidiuñ quiuñáxät hoy nñ'ä tiijä. Ja'a yaamgtō'oxy hädaa hoguiuhdujt jaduhmbä hajxy yajtuumbä, je'eds hajxy mbuhbédäp.

11-12 Pero ja'a yaamgtō'oxy tsaanbä muutspähajxy, cabä xiōōhajxy quuijáhyäxät, cab hajxy mbuhbédät. Hoy hajxy tōō jia mäna'añ coogä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot miäduna'añ maa ja'a tsajtōjcän, mäniä jioot hajxy näje'e piäda'agy coo hajxy piōjtägatsa'añ coo hajxy yhuuctägatsa'añ. Cabä Jesucristo hajxy jaduhñ hoy miädunaañnä. Y tu'udägōyyäp hajxy jaduhñ.

13 Jaanä jaduhñä yaamgtō'oxy tsaanbä muutspä hajxy näje'e jiajpä, wi'i ñuuxho'p hajxy, tōjc-tōjc hajxy wiädity. Wi'i miädia'agy-yajnajxp hajxy. Nñ'ä yaghadsow nñ'ä yajpōgō'oy hajxy cōxiä tōō jiaty. Cōxiä hajxy nñ'ä pamädia'agy mädyijaty ca'a jagä hawiinmats.

14 Jaduhñhōchä njoot jia tsocy coo ja'a yaamgtō'oxyhajxy piōjtägätsät, ja'a hajxy tsaanbä muutspä, weenä nōōxä miajc hajxy jaduhñ jiaac yajtso'ogy, weenä jioōnä tiōjc hajxy hoy yajxón cwieendähaty, jaduhñ hajxy quia'a hoj quia'a ya'axōōjät ja'a miädsiphajxy.

15 Hiḫ, tōō hajxy näje'e tiu'udägōōñä. Tōō ja'a mōjcu'ugongä miädia'agy hajxy jiojpōgōōyyänä.

16 Mijts, puhdo'oxytiōjc, pō jim mijtsä yaamgtō'oxy mmōōdä maa ja'a mjujy maa ja'a mmägu'ughajxiän, ween hajxy jaduhñ mbuhbety, jaduhñä mǎbōjpädōjc-hajxy quia'a taj quia'a máyät neby hajxy jaduhñ piuhbédät. Hiḫ, jaduhñä mǎbōjpädōjcä yaamgtō'oxy hajxy hoy piuhbédät, ja'a hajxy pōñ ca'a jaančh mōōdpä.

17 Ja'a majjäya'adiōjc-hajxy, ja'a hajxy jim hoy tuumbä wiindsón maa ja'a Diostōjcän, ween hajxy hoy miäjuyii, mōōdä Diosmädia'agy hajxy yajñähixōōbiä. Ween hajxy nä'ä tǎgō'ōbä miäjuyii.

18 Hiḫ, jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Maa ja'a weeyä trigo hajxy hānajt myajtehndse'ediän, weenä weeyä jaduhñ piuhjō'xy." Jaanä jaduhñ miänaambä: "Weenä cuduumbä cubōjpä miäjuyii."

19 Coo ja'a Diostōgootypä wiindsón nñäxō'ōwō'ōwōōjät, mäniä mǎxōhbä miädia'agy miäbōjcäxät pō jimä capxtōōbä miōōdä mejtstägōōg. Pō cab jaduhñ miōōdä, cabä miädia'agy jaduhñ miäbōjcäxät.

20 Ja'a Diostōgootypä wiindsōñhajxy hoy ca'a wädijpā, mhōjāp myä'axāp jaduhñ maa ja'a mǎbōjpädōjc-hajxy nǎgōxiä yhamugō'oyän, weenä miäwiindsōñhajxy jaduhñ chǎhgō'oy.

21 Miičh nwiingapx njōjcapxōōby coo hädaa cuhdujt jaduhmbä tsipcōxp mgudiuñ nguñáxät. Cabä mmähāna'c nä'ä nǎgoobä mnä'ä tsaächtiünät, ni caj nä'ä nǎgoobä mbuhbédät. Tu'cuhdujtä hāna'c mnä'ä hixät, hoy jaduhñ xjia mägu'ughaty, hoy jaduhñ xjia mädsiphaty. Xyhixäbä Dios jaduhñ mōōdä Jesucristo, mōōdä Diosmoonsähajxy jim tsajpootypä, ja'a hajxy wiimbīyyäbä.

22 Coo pōñ hānajt tǎgō'ōwa'añ tuumbä tsajtōjwiindsōñ, caj mdsoj cō'ōnǎhgābät. Jayōjp mwiinmahñdyhädät hodiägaamby pō hoy hānajt tiuna'añ, pō caj. Hiḫ, coo jaduhñ nñ'ä tu'udägōyyät, wehñdä miichä cu'ug

xñánómät cooc tyijy miich tøø mbuhbety. Howyiinmahñdy myaghídäp hoy miänaajä.

²³ Timoteo, naxy miich mjootpädø'ogyii. Hahixøøby coo vino weentiä mhú'ugät. Cabä nøøyyähajtiä mhúucnät.

²⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy mänaa quiädieey, paquiä jaduhñ wyiingähxø'ogy, cahnä hajxy hänäjty miøjya'axyii haguyc. Pero jii wiinghäna'c-hajxy, cabä piojpä quiädieeyhajxy choj wiingähxø'ogy, høxtä coonä hajxy hänäjty tøø miøjya'axyii haguyc.

²⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, jii jäya'ayhajxy näje'ebä, paquiä jaduhñ wyiingähxø'ogy coo hojioot hajxy jiaanč tehñ miøødä. Hoy jaduhñ quia'a ja tsoj wiingähxø'ogy, tsipcøxp cujey wyiingähxø'oga'añ.

6

¹ Mijts mäßbjpädøjc, nämay hajxy mhity cudoogø'ø. Naxiä mwiindsøn hajxy mdehñ wyiingudsähgø'øwät. Naxy hajxy jaduhñ mdehñ miädiä'agymiäböğät. Hix, coo hajxy jaduhñ hoy mga'a cudiün mga'a cuñäxät, wehñä mwiindsøn ja'a Dios haxøøg ñänómät møødä Diosmädia'agy.

² Jaanä jaduhñduhmbä, pønjiatiä wyiindsønä Diosmädia'agy mäßbjp, cabä mwiindsøn hajxy mbéxät. Pero hamuumdu'joot hajxy mwiingudsähgø'øwät. Maas hoy hajxy jaduhñ mmädia'agymiäböğät je'eguiøxp coo ja'a Diosmädia'agy miäßbjp, møød coo hajxy mmøødničogyii. Naxiä mäßbjpädøjc hädaa cuhdujt jaduhñbä mdehñ wyiingapx mdehñ jiojcapxø'øwät.

³ Jii häna'c-hajxy näje'e, wiing hajxy yajñähixø'ø. Cabä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy wyiinjuø'øwa'añ neby hajxy nyajñähixøøyyäm ja'a Wiindsøn Jesucristocøxpä coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduhñ nbáatäm.

⁴ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajñähixøøbiä, jaanč tehñ ñiguiumäyyäp hajxy jaduhñ cooc tyijy hajxy jiaanč tehñ jiaty, cooc tyijy hajxy jiaanč tehñ ñajuø'ø. Pero cab hajxy tii ñä'ägädä jaty, cab hajxy tii ñä'ägädä najuø'ø. Hanaxiä mädia'agy hajxy yajtsip yajma'adø'ø, ja'a ca'a tsoobaatpä. Coo hajxy jaduhñ jiatcø'ø, paady hajxy cøxiä wiinä yajcapxiø'ø, paady hajxy miänähøøno'ø, paady hajxy haxøøgjaty ñiñäma'ayii.

⁵ Coo hajxy jaduhñ jiaanč tehñ čiptsocy, paady hajxy jiaanč tehñ ñibiamädsibø'øyii. Jaanč tehñ yhaxøögä wyiinmahñdyhajxy. Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtsihxøøñä. Wi'i yajmäjyuaamb hajxy, paady hajxy ñibiäda'agyii cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy miäßbøcy, cooc tyijy hajxy yajñähixø'ø. Naxiä häna'c jaduhñbä mdehñ piuhwä'adsät.

⁶ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäßbjcämät, jaduhñä hoyhajtä weenhajt hajxy møj may nbáatämät, jaduhñ hajxy jootcujc nhíjtämät.

⁷ Haa ca'a, coo hajxy yaa nmiin ngáhwäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii nmämiin nmägáhwäm. Nähwa'ads hajxy nmaaxhuunghajtäm. Jaanä jaduhñduhmbä, coo hajxy nho'c ndägóoyäm, mänit hajxy cøjx nhøxhó'cäm tijaty hajxy yaa nmøødhájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy tii hoy nmädsoonáanäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

⁸ Hoorä, coo wit tucxy hajxy nmøødhájtäm, coo cay hu'ugy hajxy nmøødhájtäm, paady hajxy jootcujc tsøc híjtäm.

⁹ Pero jii häna'c-hajxy näje'e, jaduhñ hajxy wyi'i miäna'añ coo hajxy miäyøøjø'øwa'añ. Paadiä haxøøgwiinmahñdy hajxy pianøcxa'añ. Jaduhñ

hajxy haxøøgtuum nøcxy quia'awa'añ. Je'e hajxy yhøxtaaby mädyii jaduñ ca'a howyiinmahñdy. Je'e hajxy jaduñ quiumäowáanñäp.

¹⁰ Jiyyä haxøøgpä ca'a hoybä ñä'ägädä tsohnda'agy coo jäya'ayhajxy wyi'i xiädø'ñhadsocy, møød coo hajxy wyi'i wyiinduc-haty. Paadiä Diosmädia'agy hajxy näje'e tøø ñajtshixø'øy. Paady hajxy jiaanč tehñ jiootmayhajnä.

¹¹ Pero miich, coo miichä Dios xquiuguexyhaty, cabä haxøøgpä ca'a hoybä mädyii mgudiün mguñáxät. Ja'a hoybä weenbä jaduñ mgudiünäp. Ja'a Dios mwiingudsähgø'owäp. Mmäbøjcäbä miädia'agy. Mmädsoc mba'häyówäp. Mmee'xtügäp hoy mja tsaächpøcy. Mee'xxieemy mhäna'c-hädät.

¹² Hahixøøby coo ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbøgät, jaduñhä Dios xyagjugyhädät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänit miichä Dios jaduñ xyajñähdiij coo jaduñ mjugyhädät cøjxta'axiøø mänaa miich nnägäpxiän cu'ugwiinduum coo ja'a Diosmädia'agy tøø mmäbøcy.

¹³⁻¹⁴ Chaads miich nwiingapx njøjcapxø'øy coo ja'a Dioscuhdujt tehngajnä mjaac cudiün mjaac cuñáxät, møød coo mga'a yajtägätsät, jaduñhä Dioscuhdujt quia'a nänømøøjät haxøøg, høxtä coonä yhabaadät coo ja'a Wiindsøn Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Dios hajxy jaduñ xyhíxäm møødä Jesucristo. Ja'a Diósädsä jugyhajt mooby hoy piønä hoy tyiijä. Haa ja'a Jesucristo, coo hänäjty jim tøy yajmechii maa ja'a Poncio Pilato wyiinduumän, mänit ñägäpxy coogä Dios tøyhajt yHuunghadyii.

¹⁵ Ja'a Dios jaduñ yaghabaadaamb mänaa ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanč tehñ jiootcujä Dios. Nidiuhm tiuñ Wiindsøn. Nidiuhm miähane'emy. Ni pøn jaduñ quia'a mäbaady. Nägøxiä gobiernähajxy yhane'emyii møødä reyhajxy.

¹⁶ Hoy miänaajä Dios yhyty. Jim maa ja'a Dios yhytiän, jaanč tehñ miøc jim yhajjy. Paady hajxy jim hoy nga'a wiingumedsoyyäm. Tsøc hajxy hoy miänaajä Wiindsøñhätäm.

¹⁷ Pønjaty mäyøø hädaa yaabä naaxwiin, jaduñ miich mwiingapx mjøjcapxø'owät coo hajxy quia'a niguiumayøøjät, møød coo ja'a Dios hajxy yhajodhädät. Møj jaančhä Dios. Cøxiä wiinä hajxy xmióoyyäm, jaduñ hajxy jootcujc nhíjtäm. Pero cabä mäyøøjäya'ayä xädø'ñ hajxy yhadsögät. Hix cøjxp tägooby ja'a hajxy miämäyøøhajpiä.

¹⁸ Jaduñhä mäyøødøjc mwiingapx mjøjcapxø'owät coo hojioot hajxy jiaanč tehñ miøødhädät. Weenä häyoobädøjc hajxy piuhbety. Cab hajxy wyiinduc-hädät.

¹⁹ Coo hajxy jaduñ yaa yhojiäya'ayhädät hädaa yaabä naaxwiin, mänitä hoyhajt weenhajt hajxy møj may piädät Dioswiinduum. Y jaduñ hajxy cøjxta'axiøø yagjugyhädøøjät nebiä Dios jiugyhatiän.

²⁰⁻²¹ Timoteo, coo miichä Dios tøø xyajñähdiij coo ja'a miädia'agy myajwá'xät, paady hamuumdu'joot mgudiünät, paady jaduñ mnäwá'anät. Hix, tøø jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy näje'e ñajtshixø'øy. Wiingmädia'agy hajxy tøø piadu'ubøcy cooc tyijy miaas yajxonä. Pero cabä mädia'agy jaduñqbä tiøyyä. Cab jaduñ choobaady. Nä'ä nägoobä yhøñda'agy ja'a Dioscøxpä. Cabä hønnda'agymiädia'agy jaduñqbä mmøjpädä'agät.

Ween miichä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä. Amén.

2 Timoteo

1 Høøch hädaa nocy nhädiuumby, høøch Pablohajpä. Ja'a Jesucristøch jaduñ xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduñ mänaamb coöch jaduñ xquiuguexyhädät. Coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhajtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coö hajxy cøjxta'axiøø xyagjughadäänäm neby je'e jjugyhatiän.

2 Miich Timoteo, miichhøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Jadúhnhøch miich ndsocy nébiøch nhamdsoo huungän. Ween miichä Diosteedy mayhajt xtiunä møødä Wiindsøn Jesucristo. Ween xñäxuuch. Weenä hoyhajtä weenhajt xmiø'oy.

3 Hojiot howyiinmahñdymøødhøchä Dios nwiingudsähgø'øyy nébiøchä nhap nébiøchä ndeedyhajxy jecy wyiingudsähgøøyyän. Hoy ñaaghøoc-høchä Dios nba'ya'axy, mänitøch miich njahmiejtsta'agy. Mänitøchä Dios jaduñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" ja'a miichcøxpä.

4 Nja wi'i yhijxtägatsäämbiøch miich, jadúhnhøch nxoondaacpøgät. Xøømsúhnhøch miich njahmiejtsta'agy. Njahmiéjchpøch jaduñ coö miich hánajty mjaanç tehñ jootmayhaty mänaa hajxy jim nniwiá'xäm.

5 Jadúhnhøch njahmiejtspä coö miichä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäböcy. Ja'a mdajhoc Loida møødä mdaj Eunice, jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jayøjp mæbøjtsohñ. Tøyhajt jaduñ coö miich jaduñ mbamæbøjpä.

6 Mänáajøch miich jim ngø'ønähgapiän, mänit miichä Dios mayhajt xtiunä. Jaduhñ miich mäjaa xmiøoy coö ja'a tiuung mdúunät. Cham nnäma'ay coö mga'a najtshixø'owät ja'a mayhajt ja'a Dios mänit xtiunäbä, pero ween hamuumdu'joot mjaac yajtuñ.

7 Hix, jaduñä Dios hajxy xyajmädsøjcäm coö hajxy nga'a tsähgøøyyämät. Jaduhñ hajxy xyajmädsøjcämbä coö hajxy ndúunämät ja'a miäjaahaam, møød coö hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, møød coö hojiot howyiinmahñdy hajxy nyajtúunämät.

8 Jaduhñds je'e, cab mdsähdiünät ja'a Dioscøxpä coö ja'a miädia'agy hánajty myajwa'xä. Ni jaduñ mga'a tsähdiuumbät ja'a høøchcøxpä, høyhøch yaa nja tsumyçhäna'ay. Páadyhøch yaa ndsumyçhäna'ay coöchä Dios ja'a miädia'agy nyajwá'xäbä. Cab mdsähgø'owät coö mdsaaçhpøgät ja'a Diosmädia'agyquiøxpä nébiøch ndsaaçhpøquiän høøch. Hix, xpiuhbédäbä Dios jaduñ ja'a miäjaahaam.

9 Ja'a Dios hajxy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. Jaaya'ay hajxy tøø xpiädaacäm coö ja'a miädia'agy hajxy hoy ngudiünämät. Paadiä Dios hajxy jaduñ xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm coö hajxy xchøjcäm, møød coö mayhajt hajxy jecy xtiünäm ja'a Jesucristocøxpä; ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy nguhdujthajtäm. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hánajty yhawijy tiø'xta'agy, tøøyyämä Dios ja'a mayhajt hajxy hánajty jaduñ xtiünäm.

10 Coö ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm, jaduñä Dios ja'a mayhajt yajwiingähxø'nä, ja'a hajxy jecy xtiünämäbä. Coö ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xñähho'túütäm, jaduñ quiähxø'øgy coö hajxy cøjxta'axiøø xyagjughadäänäm neby je'e jjugyhatiän. Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

11 Páadyhøchä Jesucristo jaduñ xquiuguexyhaty coochä Diosmädia'agy jaduñ nyajwá'xät coo jaaya'ay hajxy jaduñ tøø xyajnáhwaats tøø xya-cuhwáatsäm.

12 Cooch jaduñ nyajwa'xy, páadyhøch jaduñ ndsaachpøcy. Pero cábøch ndsähdiuñ. Hix, coochä Dios ja'a miädia'agy jaduñ nmäbøjcä cooch jaduñ xyajnáhwa'adsa'añ, páadyhøchä tøyhajt nmøødä coo jaduñ hoy cwieendähada'añ pønjátyhøch tøø xyajcø'ødägø'øý. Paady jaduñ cwieendähada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

13 Jaac panøcx ja'a hoguiuhdujt, ja'açh miich tøø nyajnáhixø'øýäbä. Coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä miädia'agy hamuumdu'joot nmäbøjcät, paadiä jäya'ay hamuumdu'joot md-soc mba'häyøwät, ja'a miich myajnáhixøbä.

14 Hamuumdu'jootä tøyhajt myajwá'xät, ja'a Dios tøø xyajcø'ødägø'øýäbä. Caj myajtägätsät. Coo ja'a Dioshespíritu hajxy nmøødhjätäm, paady miich jaduñ xpiuhbeda'añ.

15 Tøø miichäda'a mmädoyhaty coochä mäbøjpädøjc nämay tøø xpiuhwaat-snä, ja'a hajxy jim tsohmä Asia-naaxooty, näguipxy møødä Figelo møødä Hermógenes.

16-18 Pero cábøchä Onesiforo mäbøcy tøø xmiädsähdiuñ, hóyhøch yaa nja tsumyçhänä'ay. Weenä Dios ja'a Onesiforo ja'a yhuungä tio'oxy ñäxuu'tsä. Coo miejch Roma, mänitøch nägø'ø nädecypiä xyhøxtaayy. Y cooch yaa xpiaaty, mänitøch mayhooc xpiuhbejty. Y hamuumdu'joot hajxy jim xpiuhbéjtäm Efeso, túhmäts. Coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy hánajty xya-jtøyhajtyegánäm, weenä Dios ja'a Onesiforo mänit ñäxuuçh.

2

1 Huung Timoteo, weenä Jesucristo xpiuhbety, jaduñ mga'a tsähgø'øwät mänaa. Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduñ nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä mayhajt hajxy jaduñ xtiúunäm.

2 Mänájøch miichä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øýän, nämayyä jäya'ayhajxy hánajty miämädoona'ay. Jaduñ miich wiinghana'c mnajtsapxøødiägätsät, ja'a hajxy hoy cudiumbä, ween wiinghänä'c hajxy jiaac tehm ñajtsapxøødiägätsägumbä.

3 Ja'a Jesucristocøxpä mmee'xtúgät coo hánajty mdsaaçhpøcy, nebiä soldadohajxy miee'xtuquiän.

4 Hix, ja'a soldadohajxiä, jaduñä jioot hajxy piäda'agy coo hajxy ween quiuumayii ja'a wyiindsønñhajxy. Cab jaduñ yhäxø'øý coo wiingtuung hajxy yhoxtä'awät.

5 Jaaná jaduñduhmbä, ja'a häyø'pädøjc-hajxiä, coo hajxy jaduñ hoy yhäyø'øgät nebiä cuhdujt myiñän, mänit hajxy hawiinmats quiuhäyø'øgät. Pero coo hajxy quia'a häyø'øgät, cab hajxy tii piáadät.

6 Jaaná jaduñduhmbä, ja'a yuubä pujxpähajxy hoy cuduumbä, je'edshajxy jaduñ jawyiin mäjúuyyap.

7 Yajcopcø'øw hoy nébiøch cham nmäna'añ, weenä Dios jaduñ xquiøxy jajwiinjuø'øý.

8 Ja'a Jesucristo, ja'a David jecy yphahajt yhoc-hajt. Coo ja'a Jesucristo hánajty tøø yho'ogy, mänit jiuypijøjtägajch. Ja'a Jesucristocøxpøch nnä'ägädä jajwiingapxø'øýhaty.

9 Coothä Jesucristocøxpä jaduñ nyajñähixø'øy, páadyhøch yaa ndsaachpøcy. Páadyhøch yaa ndsumyčhänä'ay nebiä cahwiindybän. Pero cabä Diosmädia'agy jaduñ mänaa yhadugyüi. Wiinduhmyhagajpt jaduñ wia'xy.

10 Coo jaduñ hoy miaajä wia'xy, páadyhøch yaa hoy ñeipiä nmeex'tucy, weenä jäya'ayhajxy jaduñ ñähwaats quiuhwaatspä, ja'a Dios jaduñ tøø ya-jñähdíjjiäbä coo ja'a Jesucristo hajxy miøødhídät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød ween hajxy yagjyghadyüi cøjxta'axiøø nebiä Dios juggyhatiän.

11 Hiç, coo hajxy nniñähdüjcämät coo hajxy nhó'cämät nebiä Jesucristo yho'quiän, mänit hajxy jaduñ njyghajtämät cøjxta'axiøø nebiä Jesucristo juggyhatiän. Møød jaduñ hajxy jim nhidäänäm maa je'e yhitiän. Tehm tøyhajt jaduñ.

12 Jaanä jaduñduhmä, coo hajxy nmeex'tüjcämät, mänitä Jesucristo hajxy jim xmiøødhanéhämät. Pero coo hajxy nniijögápxämät cooc tyijy hajxy nga'a hixyhajtäm, cab hajxy jim xyajtägøøyyämät maa je'e yhitiän.

13 Hoy hajxy nja hønhdáacäm, cabä Jesucristo mänaa yhønnda'agy. Hoy miänaajä tiømiädia'agyhaty.

14 Myagjahmiejtstä'agäbä mäbøjpädøjc jaduñ nébiøch naamnä tøø ngu-jaayän. Hoorä, jaduñ myajwiingapxø'øwät coo ja'a capxiä mädia'agy hajxy quia'a yajtsibø'øwät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhämä. Cab jaduñ tiuungpaady coo hajxy jaduñ yajtsibø'øy. Ja'a jäya'ayhajxy jaduñ hamädoowhiijpä, cabä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy jaduñ hoy yhabøga'añ.

15 Hamuumdu'jootä tøyhajt myajñähixø'øwät ja'a Jesucristocøxpä, jaduñnä Dios xquiumáyät, jaduñ mga'a tsähdiünät.

16 Cabä capxiä mädia'agy myajcapxiø'øwät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Ja'a jäya'ayhajxy jaduñ tehngajnä yajcapxiøøbiä, tehngajnä hajxy jaduñ nøcxy tiu'udägoyya'añ.

17 Y maas nämayyä jäya'ayhajxy jaduñ tiu'udägoyya'añ coo ja'a capxiä mädia'agy hajxy jaduñ miädówät, ja'a jaduñ ca'a tsoobaatpä. Tøø ja'a Himeneo jaduñ tiu'udägooñtä møødä Fileto.

18 Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtshixøøñä. Jaduhñ hajxy yhønnda'agy cooc tyijy hajxy nga'a juyypiøjtägatsäänäm. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy näje'e, coo hajxy jaduñ wyiinhøøñi, cabä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy miäbøgaanä.

19 Pero tøø ja'a Dios hajxy xpiädáacäm coo ja'a miädia'agy hajxy tehngajnä nbanøcxämät. Jaduhñä Dios tøø miäna'añ cooc ñajuø'øy pønä miädia'agy hamuumdu'joot mäbøjcäp. Jaduhñ tøø miänaambä coo ja'a haxøøgcuhdujt hajxy ween ñajtshixø'øy pønjaty niñänøømäp coogä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy.

20 Maa ja'a mäyøøjäya'ay tiøjcän, madiu'u texy jüby. Jübiä orotexy, møødä platatexy, møødä quepychechtiexy, møødä pochtiexy. Tsoobaatpä orotexy møødä platatexy. Cabä quepychechtiexy jiaty tsoobaady møødä pochtiexy.

21 Jaanä jaduñduhmä, pønjatä haxøøgwiinmahñdy najtshixøøby, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ pianøcxät. Hoy hajxy jaduñ quiudiünät waambaty hajxy yhane'emyii ja'a Wiindsøn Jesucristo. Jaduhñ hajxy quiu-møøjät.

22 Pero miich, mnajtshixø'øwäbä haxøøgwiinmahñdy nebiä muutsc-hänä'c-hajxy naxy yhadsoquiän. Ja'a mäbøjpädøjcä Dios hajxy hamuumdu'joot pa'yaaxpä, howyiinmahñdy hajxy miøød. Miäbøjpiä

Diosmädia'agy hajxy. Hamiñ haxøpy hajxy ñiichocy ñibia'häyoyii. Cab hajxy chiptsocy. Jaduhñ miich hamuumdu'joot mbahixät.

²³ Caj myajtägø'owät maa häna'cä capxiä mädia'agy hajxy nä'a nägobä yajcapxiø'oyän, ja'a ca'a tsoobaatpä, ja'a ca'a tuungpaatpä. Ja'a capxiä mädia'agy jaduhmbä, ja'a tsipä pleetä yhøjx tiecy je'eduhñ, túhmäts.

²⁴ Pønjaty yaa moonsähjätpä ja'a Dios hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii yajtsiptä'agät. Hojiot hajxy miøødhädäp hoy ñä'a pøngøxpä. Hoy yajxon hajxy yajñähixø'owät. Mee'xtügäp hajxy jaduhñ. Cab hajxy jiootmä'adät.

²⁵ Mee'xxieemiä miädsip hajxy yhoj miägäpxät. Wehndä Dios jaduhñ miäná'anät coo ja'a miädsipä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ wyiinjuø'oy.

²⁶ Ween hajxy jaduhñ wyiinmahñmech, hoy hajxy hänajty tøø jia wiinhøøñii ja'a møjcu'ugong. Paadiä møjcu'ugong jaduhñ jia wi'i miäwiinhøøna'añ; ja wi'i miähane'emaamb jaduhñ.

3

¹ Pero huuc wyiinjuø'ow miich hädaa. Coo hänajty yhabaada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quidiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänitä tsø'ty häyohn jida'añii yhabeta'añii.

² Haxøøgjatiä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'owa'añ. Jootmøj hajxy hänajty ñibiaäda'aga'añii. Jiaanč tehñ yhadsogaambiä xädø'øñ hajxy. Niguu-mayáanäp hajxy hänajty. Yajcumayaamb hajxy hänajty. Capxtägoyyaamb hajxy hänajty. Cabä tiaj tieedy hajxy hänajty wyiingudsähgø'owa'añ. Cab hajxy hänajty tii yhojiäwø'owa'añ. Cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty miäböga'añ.

³ Cabä yhuungä tio'oxy hajxy hänajty choga'añ. Cab hajxy hänajty pøn miee'xa'añ. Mänähøøñø'owaamb hajxy hänajty. Cabä howyiinmahñdy hajxy hänajty miøødhada'añ. Mähäyoowhixaamb hajxy hänajty. Cabä hoybä weenbä hajxy hänajty choga'añ.

⁴ Tiogaambiä miägu'ughajpä hajxy hänajty. Cab hajxy hänajty hodiägaamby wyiinmahñdyhada'añ tii hajxy hänajty tiunaamby. Yhøxta'awaamby hajxy hänajty neby hajxy xioondá'agät. Cabä Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'owa'añ.

⁵ Jaduhñ hajxy hänajty ñibiaäda'aga'añii nebiä häna'cä Diosmädia'agy mäböjpän, pero cab hajxy hänajty tøyhajt miäböga'añ.

Pønjaty jaduhñ haxøøg jatcøøby, naxy jaduhñ mdehñ piuhwá'adsät.

⁶ Jii cahwiindøyhäna'c-hajxy näje'e, jaanč tehñ yhøñdaacp hajxy. Nañiä to'oxiøjc hajxy wyiinhøøñ, ja'a hajxy tii ca'a jajp ca'a najuøöbiä. Ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduhmbä, cabä howyiinmahñdy hajxy ñä'ägädä møødä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ yajwiinhøøna'añ.

⁷ Hoy ñä'a mädyii mädia'aguiä hajxy jaduhñ jia wi'i yhabøga'añ, pero cabä tøyhajt hajxy ñä'ägädä wyiinjuø'owa'añ.

⁸ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ høñdaacpä, haxøøgä wyiinmahñdy hajxy. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäböga'añ. Jaduhñä tøyhajt hajxy miädsibø'oy nebiä Janes ja'a Moisés hajxy jecy miädsibøøyyän møødä Jambres.

⁹ Cabä Janeshajxy jecy miäjädaacy. Paady hajxy jaduhñ quia'a mäjädaacy coo howyiinmahñdy hajxy hänajty quia'a møødä. Ni häna'c-hajxy jaduhñ quia'a mäjäda'agaambä, ja'a hajxy jäda'ahaty høñdaacpä.

¹⁰ Hoorä, tøøch miich xyhixy coochä tøyhajt nyajñähixø'oy, cooch hoy njäya'ayhaty. Howyiinmahñdyhøch nmøød. Nmäböjpiøchä Diosmädia'agy

hamuumdu'joot. Mee'xxieemyhøchä jäya'ay nmägapxy. Hoy piõnøch ndsocy nmee'xy. Cábøchä Diosmädia'agy mänaa nnänuuxø'øy.

11 Jaanä jaduhñhøch miich tøø xyhijxpä cooçh hoy miänaajä nmee'xtucy, hoy ñéjpiøch hänäjty nja tsaachpøcy, nébiøch jim tøø njaty tøø nhabetiän Antioquia, møød jim Iconio, møød jim Listra. Madiu'ujøch jim ndsaachpøjcy. Pero cábøchä Dios mänaa xñajtshixø'øy. Hoy miänaajøch jaduhñ xcwieendähaty.

12 Haaga jaduhñä jäya'ayhajxy chaaçhpøgaambä pønjetiä jioot pädaacp maa ja'a Jesucriston coo hajxy jaduhñ hoy jiäya'ayhädät.

13 Pero ja'a cahwiindøybähajxy møødä hønñdaacpähajxy, maas haxøøg hajxy tehngajnä jiatcø'øwa'añ. Mäwiinhøønaamb hajxy møød hajxy yajwiinhøønaambä.

14 Pero miich, naçiä Diosmädia'agy tehngajnä mjaac tehñ pianøcxät, ja'a miich hamuumdu'joot tøø mmäbøquiäbä. Haa ca'a, høøch miich jaduhñ tøø nyajnähixø'øy, møødä mdaj møødä mdajhoc. Paady miich hoy tøø mhabøcy.

15 Chuucnä miichä Diosmädia'agy mdägøøyy capxtaacpä. Jiibiä tøyhajt hajxy nbäatäm neby hajxy hoy nnähwaats nguhwäatsämät. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy nnähwaats nguhwäatsäm.

16 Ja'a Diosmädia'aguiä, cøxiä Dios jaduhñ yagjahyyä. Jaançh tehñ tiuungpaatpä Diosmädia'agy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnähixøøyyämät. Jaduhñ hajxy nhoj nmägäpxämät. Jaduhñ hajxy nyajwiinxiic nyajwiingapxøøyyämät coo ja'a tøyhajt hajxy pianøcxät, møød coo hajxy hoy jiäya'ayhädät.

17 Pønjetiä Dios tøø yajnähdijy coo ja'a miädia'agy yajwä'xäxät, ween hajxy ca'xy pedyii yhabøcy, jaduhñ hajxy hoy yajtuungpäädat hoy ñä'ä maajä.

4

1 Coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit tiägø'øwa'añ mähanehmbä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii, møød hajxy hänäjty jujcypiä, møød hajxy hänäjty tøø yhö'oguiäbä. Ja'a Dioscøxpä møødä Jesucristocøxpä, jaduhñhøch miich nmägapxy nhane'emy

2 coo ja'a Diosmädia'agy hoy ñä'ä mänaajä myajwä'xät, møød coo ja'a cu'ug myajmäbøgät, møød coo mhoj mmägäpxät, møød coo myajwiingapxø'øwät coo hajxy jaduhñ miäbøgät. Mee'xxieemiä Diosmädia'agy myajnähixø'øwät tehngajnä.

3-4 Hix, habäatnäp jaduhñ coo ja'a cu'ugä Diosmädia'agy hajxy quia'a tsogaanä. Cabä tøyhajt hajxy jaduhñ miädowaannä. Hoy ñä'ä mädyii mödia'aguiä hajxy hänäjty wyi'i miädowa'añ, nägøo hänäjty quia'a tøyyä. Mayyä yajnähixøøbiädøjc hajxy jaduhñ yhøxta'awa'añ, ween hajxy hänäjty jaduhñ yajnähixø'øyii nebiatiä jioothajxy hänäjty chocy.

5 Pero miich, tehngajnä howyiinmahñdy mmøødhädät. Mmee'xtügäp jaduhñ coo hänäjty mdsaaçhpøcy. Myajwä'xäbä Diosmädia'agy. Hamuumdu'joot mgudiünät waambatiä Dios tøø xyhane'emy.

6 Høøch, ja weenjaty quia'a habaady cooçh häna'c xyagho'oga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Nähjøjp tu'ujøjphøch hädaajan.

7 Tøøchä haxøøgpä njøjtäna'ay. Tøøch nmäjäda'agy. Tøøch hamuumdu'joot ngudiunä waambätyhøchä Dios tøø xyhane'emy.

8 Chämhøch njøbhixy cooçhä Wiindsøn Jesucristo jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Mänitøch jim xpiäda'aga'añ coo ja'a jäya'ayhajxy

hänajty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii. Hoguiuhdujthaamä Jesucristo hajxy jaduñ xyajtøyhajtyega'añäm. Cábøch nidiuñ jím xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Pønjaty jaduñ jøbhixp hamuumdu'joot coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, nägøxiä hajxy jim piäda'agaañäbä hawa'adstuum.

⁹ Huuc miñ yaa maač høøčhän. Mhadó'ødsäp jaduñ.

¹⁰ Hix, tøøchä häna'c xpiuhwa'ač nämay. Haa ja'a Demas, tøø je'e ñøcxy Tesalónica. Paady yaa tøø choon coo chäna'awa'añ yhäyowa'añ. Haa ja'a Crescente, tøø je'e ñøcxy Galacia. Haa ja'a Tito, tøø je'e ñøcxy Dalmacia.

¹¹ Jagóoyøčhä Lucas yaa xjiaac møødhity. Tunä mayhajt, nøcxä Marcos wowø'øg, Yaa mwoominät. Hóyhøch yaa xpiuhbédat.

¹² Haa ja'a Tíquico, jímhøch tøø nguexy Efeso.

¹³ Coo miich yaa mminät, mhuuc túnäbä mayhajt. Høøchä nnähgämëm tu'uwiñtsäc. Jímhøch tøø nnähgue'egy Troas maa ja'a Carpo tøjcän. Møødhøchä nnocy xpiøcmiinät møødä animalhac-hädiünäbä.

¹⁴ Haa ja'a Alejandro, ja'a pujxthädiuumbä, tøøch cøxypänejpy xñähøønø'øy. Ja'a Dios jaduñ yaghawiimbidäp.

¹⁵ Cahwiindøy ja'a Alejandro jaduñ. Mniyajcopcø'øwø'øjäp. Møj may ja'a Alejandro xmiädsiphájtäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy naxy nyajwá'xäm.

¹⁶ Mánáøch jayøbjajt nyajnäxø'øwø'øyän, cábøch pøn mänit xñähgapxtuuty. Nägøxiøchä häna'c xpiuhwaach. Pero cab jaduñ ñejpiä. Weenä Dios jaduñ miee'xy.

¹⁷ Mäjähñdiuumhøch hänajty. Mänitøchä Dios xñäwaañ. Mänitøchä mäjaa xmiooyy, jadúñhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxøoyy, ja'a hajxy ca'a judiøpä, ween hajxy jaduñ nägøxiä miäbøcy.

¹⁸ Xcwieendähadäämbøchä Dios maa ja'a haxøøg ca'a hoybän. Xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsáambøch jaduñ. Jadúñhøch jím xyajnöcxä'añ tsajpootyp maa je'e yhane'emiän. Tsøgä Díos hajxy hoy miänaajä wiin-gudsähgøoyyäm. Amén.

¹⁹ Huuc yajpoo'x ja'a Prisca ja'a høøchcøxpä, møødä Aquila, møødä Onesiforo yhuungä tio'oxy.

²⁰ Haa ja'a Erasto, jím je'e miähmøoyy Corinto. Haa ja'a Tróximo, jímhøch nnähgueecy Mileto. Pøjcäp hänajty je'e.

²¹ Habáatnäp jaduñ coo tøøchc yhida'añ. Naxy mdehñ myínät. Mhadó'ødsäp jaduñ. Nägøxiä miichä mäbøjpädøjc yaa xyajpoo'xy møødä Eubulo, møødä Pudente, møødä Lino, møødä Claudia.

²² Ween miichä Wiindsøn Jesucristo xmiøødhity. Weenä hoyhajtä ween-hajtä xmio'oy. Amén.

Tito

1 Pablohájpøch høøch. Ja'a Dióshøch xmioonsáhajp. Ja'a Jesucristøch xquiuquexyhajp. Jadúhnhøch tøø xwyiinguexy coochä jáya'ayä Diosmädia'agy nyajwiinhixó'øwät, pønjatä Dios tøø wyiimbiy, ween hajxy jaduhñ miäböcy, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ miøødhaty, jaduhñä Dios hajxy hoy wyiingudsähgø'øwät.

2 Jéquiänä Dios hajxy xyajwiinwaanóøyyäm coo hajxy xyagjugyhadäänäm cøjxta'axiøø neby je'e jugyhatiän. Cabä Dios mänaa yhöhnda'agy, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhätäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadäänäm.

3 Coo yhabaaty, mänitä Dios hajxy jaduhñ xyhawaäänäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadäänäm. Tøøchä Dios jaduhñ xyhane'emy coochä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xtiehm wyiinguéjxhøch jaduhñ. Ja'a Dios hajxy xyanähwaats xyajcuhwäatsäm.

4 Tito, miíchhøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Tehm tiøyhájthøch miích njuøøy nébiøch nhamdsoo huungän. Tu'cuहुdujt højtsä Diosmädia'agy nmäböjcäm. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, ween miíchä mayhajt hajxy xtiuunä, ween miíchä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Ja'a Jesucristo hajxy xyanähwaats xyajcuhwäatsäm.

5 Mänájøch jim nwiimbitiän Creta, päadyhøch miích jim nyajmähmøøyy coo mjaac yaghoyø'øwät tijaty højts hánajty nga'a yajpéjtäpnä. Jadúhnhøch miích nhane'emy coo wiindsón mbädá'agät maa tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt.

6 Je'e mbädá'agäp pøn hoy jáya'ayhajp, pøn to'oxiøc tu'ug yaghijp, pøn yhuung mäböjpä Diosmädia'agy, pøn yhuung hoy wädijp, pøn yhuung mädia'agymiäböjp.

7 Ja'a jáya'ayhajxy jaduhñ tunaambä wiindsón, ja'a Dios hajxy moonsähadaäänäp. Howyiinmahñdy hajxy yaghidäp. Cab hajxy jootmøjhádät. Cab hajxy yhawa'andá'agät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cab hajxy chiptsögät. Cabä jáya'axiädø'øñ hajxy yhad sögät.

8 Yajtøjtägø'øwäp hajxy pønjaty mejtsp maa tøjc-hajxiän; piu'umio'owäp quioñdymó'owäp hajxy jaduhñ. Chógäp ja'a hoybä hajxy. Cab hajxy choj jootmä'adät. Hoy hajxy jiäya'ayhádät. Hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quidiünät. Cabä haxøøgwiinmahñdy hajxy yajtünät.

9 Cabä tömiädia'agy hajxy ñajtshixó'øwät, ja'a hajxy tøø yajnähixø'øyíjábä, jaduhñä mäböjpädøjcä hoguiहुdujt hajxy yajwiingapxø'øwät. Jaduhñ hajxy yajcähxø'øgät coo häna'c-hajxy yhöhnda'agy, ja'a wiingmädia'agy hajxy yajnähixøøbiä.

10 Nämayyä höhñdaacpähajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy quidiuna'añ. Nä'a nägoodä hajxy jaduhñ ñä'a capxy ñä'a mädia'agy. Jaduhñä häna'c-hajxy nämay jiatcøøbiä, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä coo ja'a mäböjpädøjc-hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhádät.

11 Tsipcøxp myaghamónät pønjaty jaduhñ wiing yajnähixøøby. Cabä cuहुdujt hajxy miøødä coo hajxy jaduhñ wiing yajnähixø'øwät. Yajmäjuyaamb hajxy, paady hajxy jaduhñ wiing yajnähixø'øy. Höchähdiuunnä hajxy jaduhñ jiatcø'øy. Haa ja'a mäböjpädøjcä wiingmädia'agy hajxy jaduhñ yajnähixøøyyäbä, naxy hajxy jaduhñ yajtu'udägoyii, ja'a hajxy tu'jøon tu'tøjcpä.

12 Jaduhñä Cretabäjäya'ay tu'ug tøø yhuuc mänaambä coogä miägunaaxhajxy jiaanč tehñ yhöñda'agy, møød coog hajxy hanaxiä quiahwiindöyyä, møød coog hajxy jiaanč tehñ quiaxä, møød coog hajxy jiaanč tehñ ñuuxho'ogy. Jaaya'ay jaduhñ tøø miänä'añbä, profeta hijty tiumbÿ.

13 Tehñ tøyhajt jaduhñ coo ja'a Cretabä-jäya'ayhajxy jaduhñ haxøøg jäya'ayhaty. Paady miich møc-haamby mhøj mmägápxät, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy miäböcy.

14 Cabä höñda'agymiädia'agy hajxy miøjpädá'agät, ja'a judiøshajxy naxy yajñähixøöbiä. Møød weenä mädia'agy hajxy quia'a cudiuñ nebiä häna'c-hajxy jia hane'emiän, ja'a tøyhajt hajxy ca'a tsojpa.

15 Ja'a häna'cä howyiinmahñdy hajxy møødpä, cumäayäbä Dios hajxy jaduhñ, hoy hajxy quia'a ja cudiuñ nebiä häna'c höñdaacpähajxy jia hane'emiän. Pero ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäböjpä, caba Dios hajxy quimayii je'eguiøxpä coo haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaanč tehñ miøöä. Cab hajxy tii hoy ñänømy.

16 Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios hajxy yhixyhaty, pero coo hajxy haxøøgiaty wyi'i jiatcø'øy, jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coo hajxy tøyhajt quia'a hixiä. Cabä Diosmädia'agy hajxy quidiuna'añ. Cabä hodiüung hajxy ñä'ägädä jada'añ. Paady hajxy xiøøghadyii ja'a Dios.

2

1 Pero miich, ja'a hoguiuhdujt myajñähixø'øwäp, jaduhñä mäböjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hoy quidiünät.

2 Jaduhñä majjäya'adiøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät. Cab hajxy nä'ä nägoodä ñä'ä xi'ig ñä'ä hanähätät. Hoy hajxy jäya'ayhädät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy miäbögät. Hoy ja'a miäjøøn miädøjc hajxy choc pia'häyöwät. Miece'xtügäp hajxy coo hajxy hänajty chaachpøcy.

3 Jaduhñä tajhoctøjc myajwiinxiic myajwiingapxøöbiät coo howyiinmahñdy hajxy miøødhädät, jaduhñ hajxy hoy quihdujthädät. Cab hajxy pøn ñähøønø'øwät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Ja'a hoybä weenbä hajxy yajñähixø'øwäp.

4 Jaduhñä tajhoctøjcä miädsaan miädo'oxy muutspä hajxy yajwiinxiic yajwiingapxø'øwät coo ja'a yhuung coo ja'a ña'ay hajxy chögät,

5 møød coo hajxy hoy jäya'ayhädät. Ja'a howyiinmahñdy hajxy miøødhädäp. Hoy yajxonä jiøøn tiøjc hajxy cwieendähädät. Miøødhädäbä hojiot hajxy. Wyiingudsähgø'øwäbä ñihyhap hajxy. Coo hajxy jaduhñ hoy quihdujthädät, jaduhñä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy wyiingudsähgø'øwät.

6 Jaanä jaduhñduhmbä, jaduhñä muutsc-häna'ctøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo howyiinmahñdy hajxy miøødhädät.

7 Jaanä jaduhñ miichpä, tehngajnä hoy mwädität, weenä mäböjpädøjc jaduhñ xpiahixy. Howyiinmahñdymøød myajñähixø'øwät. Caj nä'ä nägoodä mnä'ä xi'ig mnä'ä hanähätät.

8 Ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy jaduhñ myajñähixø'øwäp, jaduhñ pøn xquia'a jøjcäpø'øwät. Jaduhñä nmädsiphajtämhajxy chähdiünät, cab hajxy jaduhñ hoy xñänøømämät haxøøg.

9 Hoorä, ja'a häna'c-hajxy hijpä cudoogø'øyä, jaduhñ myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo ja'a wyiindsønä miädia'agy hajxy pedyii quidiüun

quiuñájxät, hoy hajxy nä'a waam̄baty yhane'emyii. Cab hajxy yhadsoowi-imbídät.

¹⁰ Cab hajxy miéedsät. Hamuumdu'jootä wyiindsønä miädia'agy hajxy yajtúunät, ween hajxy jaduhñ quiumayii, wehñdä wyiindsønä Dios miädia'agy hajxy jaduhñ xmiábójcät. Ja'a Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm.

¹¹ Hix, tøø ja'a Dios jaduhñ yajcähxø'ogy coo ja'a mayhajt tøø tiuñ, coo hajxy nägøxiä xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm, mäduhñtiä hajxy yaa nhítäm hädaa yaabä naaxwiin.

¹² Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhñäm coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixóoyyämät møødá hadsojtwiinmahñdy, møød coo ja'a howyiinmahñdy hajxy nyaghjítämät møødá hoguiuhdujt, møød coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgøoyyämät, jaduhñ hajxy hoy nwädjítämät hädaa yaabä naaxwiin,

¹³ je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ njøbhíjxäm coo yaa quiädaactägatsa'añ neby hajxy tøø xyajwiinwaanóoyyäm. Xi'ig xon hajxy jaduhñ njøbhíjxäm. NDioshájtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ. Møj jaançh je'e. Je'e hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. Yajxon jiaançh tehñ quiäda'aga'añ.

¹⁴ Paady hajxy hoy xñähho'túütäm, jaduhñä haxøøg ca'a hoybä hajxy xquiøxy yajnáhwaats xquiøxy yajcuhwáatsäm. Jaduhñ hajxy xqui'u'ughájtäm, weenä hoybä weenbä hajxy jaduhñ hamuumdu'joot ndúunäm.

¹⁵ Jaduhñdsä mäbøjpädøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'owät coo hajxy jaduhñ miábøgät. Mmøød miichä cuhdujt jaduhñ coo mhoj coo mmägápxät pøn ca'a mäbøgaamb, jaduhñ mga'a yajpéxät.

3

¹ Jaduhñä mäbøjpädøjc myagjahmiejtstá'agät coo ja'a gobiernähajxy wyiingudsähgø'owøójät møødá cuduunghajxy, møød coo ja'a miädia'agyhajxy quiudiúunäxät. Cabä mäbøjpädøjc-hajxy ñuuxhø'ogät. Tiúnäp ja'a cu'ugtuunghajxy.

² Cab hajxy pøn ñähøønó'owät. Cab hajxy chiptsógät. Mee'xxieemy hajxy jiäya'ayhádät. Hoy piønä hajxy wyiingudsähgø'owät.

³ Hix, hijty, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty nwiinjuóoyyäm. Cab hajxy hijty ngudiúunäm. Tu'udägóoyyäm hajxy hijty. Hanaxiä haxøøg ca'a hoybä hajxy hijty nhadsójcäm. Haxøøg hajxy hijty njäya'ayhájtäm. Hadsojtwiinmahñdy hajxy hijty nyaghjítäm. Xxiøøghájtäm ja'a cu'ug hajxy hijty. Hamiñ haxøpy hajxy hijty nnimiáhñ nnimiägø'owhájtäm.

⁴⁻⁵ Pero mänitä Dios yajwiingähxø'cy coo hajxy xñäxúu'tsäm, møød coo hojiot jiaançh tehñ miøødá. Mänit hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm coo hajxy jaduhñ xñäxúu'tsäm, ca'a jie'eguiøxpä cooc tyjy hajxy hoy tøø ngudiúunäm. Jaduhñ hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm coo hawiinjemyjiot coo hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm, møød coo ja'a Dioshèpíritu hajxy xyagjeen xyajtägájtäm.

⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túütäm, jaduhñä Dios ja'a yhEspíritu hajxy møj may xmióoyyäm.

⁷ Paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmióoyyäm, jaduhñ hajxy xpiädácäm hawa'adstuum. Møjjä mayhajt hajxy jaduhñ xtiúunäm. Møød jaduhñ hajxy xyagjyhadáanäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän. Jaduhñ hajxy tøø xyajwiinwaanóoyyäm. Paady hajxy jaduhñ njøbhíjxäm.

⁸ Tehm̄ tiõyhajt jaduñ. Naxy miichä mabõjpädõjc jaduñ mdehm̄ miägax̄ mdehm̄ yhané'emät coo hajxy hamuumdu'joot hoy quihdujthädät, ja'a Diosmädia'agy hajxy tõõ miäbõquiäbä. Tehngajnä hoybä weenbä hajxy tiünät. Tsoobaatp̄ jaduñ. Jaduñ hajxy ñiyaghoyõ'õwõõjät.

⁹ Pero caj myajtägõ'õwät maa ja'a hõhnda'agymiädia'agy hajxy naxy yaj-capxiõ'õyän, maa ja'a jecyquihdujt hajxy naxy yajtsipta'aguiän, maa ja'a jecyjiäya'ay xiõõ hajxy naxy yajtõõw yajtõõ'xän. Cab jaduñbä capxy mädia'agy jaduñ ñä'ägädä tuungpaady.

¹⁰ Jii häna'c-hajxy näje'e maa ja'a tsajtõjcän, wiingjaty hajxy yajnähixõ'õy. Y coo ja'a mabõjpädõjc-hajxy jaduñ näje'e miäbõcy, tu'udägooby hajxy jaduñ. Cabä jiamiõõd hajxy hoy miõõdhijnä tu'ugmädia'agy. Põnjaty jaduñ wiingjaty yajnähixõõby, mhõjöp̄ jaduñ tähooc metsc-hooc, ween hajxy yhuuc hamoñ. Y põ cab hajxy jaduñ yhamona'añ, mänit mga'a mämõjõ'õwät mga'a mämayõ'õwät.

¹¹ Põnjaty jaduñ jatcõõby, cabä howyiinmahñdy hajxy miõõdä. Haxõõgä wyiinmahñdyhajxy jaduñ. Paady hajxy haxõõgtuum piäda'aga'añii.

¹² Jímhõchä Artemas nguexa'añ maa miichän. Coo ja'a Artemas jaduñ quia'a yajnäbaadõ'õwät coo jim̄ ñõcxät, mänitõchä Tíquico mabõcy jim̄ nguexät. Coo jim̄ miédsät, mänitõch miich jim̄ nõcxy xpiaady Nicópolis. Jímhõch nhida'añ hõxtä coo tõõchpä ñäxät. Mhuuc hadõ'õdsäp̄ jaduñ.

¹³ Jimä Apoloshajxiäda'a wiädity Creta mõõdä Zenas, ja'a cuhdujtya-jnähixõõbiä. Coo hajxy hänajty tiu'ubõga'añ, mänit miich cõxiä wiinä mmõ'owät tijaty hajxy hänajty yajmaajiadaamby.

¹⁴ Jaduñnä njamiõõdhajtäm myajwiinxiic myajwiingapxõ'õwät coo ja'a hoyba weenba hajxy tehngajnä tiünät, ween hajxy jaduñ piuhbety põñ hänajty yajmaajiap̄. Cab hajxy ñä'ä nuuxhõ'ogät.

¹⁵ Ja'a njamiõõdhõch hajxy yaa xmiõõdhijpä, xyhaagä yajpoo'xp̄ miich jaduñ. Huuc tunä mayhajt, huuc yajpoo'x ja'a hõõchcõxpä põnjaty hõjts jim̄ xchojp̄ xpia'häyoob ja'a Diosmädia'agyquixpä. Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmiõ'oy nägõxiä. Amén.

Filemón

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Tsumyčhänäabiøch cham je'eguiøxpä coočhä Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Haa ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmähñdyhøch xmiøødhity coočhä hädaa nocy njaay.

² Miičh Filemón, miičh hädaa nocy nyajnäguexaamby. Hoy hajxy nničhojcy nmbia'häyóowäm coo hajxy nduunmújcäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpoo'xyp højts ja'a hermana Apiahajpä. Jaduhñ je'le njuø'øy nebiä hamdsoo puhdo'oxypän. Njaanä yajpoo'xyp højts ja'a hermano Arquipohajpä. Quipxy højts je'le xmiøødtuumbä maa højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xiän. Nägøxiä højtsä jäya'ay nyajpoo'xy ja'a hajxy jim mejtspä maa miičhä mdøjcän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mabøjpä.

³ Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmiø'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsøñhajtäm.

⁴ Naaghøoc-høchä Dios nba'ya'axy, ngapxpáatypøch miičhä mxøø, Filemón. Nmämäbiøchä Dios: "Dioscujú'uyäp", coo miičh hoy mjaančh tehñ tiuñ.

⁵ Tøøch nmädohyaty coo miičhä Jesucristo miädia'agy hamuumdu'joot tøø mmäbøjcä. Jadúhñhøch tøø nmädoyhajpä coo miičhä jäya'ay mjaančh tehñ chocy mjaančh tehñ pia'häyoy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mabøjpä.

⁶ Coo miičhä Diosmädia'agy hamuumdu'joot tøø mmäbøcy, paady miičhä hojiot mjaančh tehñ miøødä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ jiaac tehñ wyiinjuø'øy nebiatiä Jesucristo ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtsøxphajtäm.

⁷ Mägu'ughajpä, jaančh tehñ jiootcújc-høch jaduhñ nniäwø'øyii coo miičhä jäya'ay tøø mjootcapxmøcpøcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mabøjpä. Paady miičh jaduhñ tøø mjootcapxmøcpøcy coo miičh mjaančh tehñ chocy mjaančh tehñ pia'häyoy.

⁸⁻¹⁰ Høøch Pablo, tøøch nmäjaanä. Chámhøch jaduhñajtä ndsumyčhänä'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquixpä. Huuc møødhatä hojiot ja'a høøchcøxpä. Miičh nmänuu'xtaacypy coo miičhä mayhajt cu mduuñ ja'a Onésimocøxpä. Coo miičhä hojiot mjaančh tehñ miøødä, páadyhøch miičh jaduhñ nmänuu'xta'agy, hóyhøchä Jesucristo cuhdujt tøø xjia mo'oy coočh miičh nhané'emät. Jadúhñhøch ja'a Onésimo njuø'øy nébiøch nhamdsoo huungpä, je'eguiøxpä coočh je'le ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tøø nyajmabøcy yaa maach yaa ndsumyčhänä'ayän.

¹¹ Cahnä ja'a Onésimo hñajty jim piäyø'ogyñä maa miičhän, cab miičh mmädia'agy hñajty xquiudiuunä. Cab hñajty tiuna'añ. Pero coo yaa tøø miech maach høøchän, jaančh tehñ yhóyhøch yaa xmiøødtuñ. Jaančh tehñ yhoy miičh xmiøødtuunaambä.

¹² Nguejxtägatsáambiøch jim maa miičhän, hóyhøch yaa nja tsoy hamuumdu'joot.

¹³ Jadúhñhøch nja mänaañ coočh cu xmiøødmähmøøyy yaa maach yaa ndsumyčhänä'ayän. Cu xpiuhbéjtyhøch jaduhñ maa miičhcøxpän. Ja'a Diosmädia'agyquixpøch cham ndsumyčhänä'ay.

¹⁴ Páadyhøch ja'a Onésimo jim nguejxtägatsa'añ maa miičhän, cábøch nnajuø'øy pø mäna'anaamb miičh jaduhñ coo yaa cu miähmøøyy. Pø mdunaambiä mayhajt jaduhñ, ween hamdsoojoot mdúnät; ca'a yhadspä, ca'a yhajootma'adä; ca'a tii mnajtshäyowø'øy.

15 Wehndä Dios jaduñ tøø miäna'añ coo jim piäyó'ogät maa miichän, coo yaa yhidät paquiä maaç høøchän. Hiç, tøø ja'a Diosmädia'agy yaa miäbøcy. Y coo jim ñøcxtägätsät maa miichän, cab jaduñ mänaa xpuihwa'adsaannä.

16 Moonsä miich Onésimo hijty mwa'añ. Pero coo jim ñøcxtägätsät maa miichän, jaduñ miich mjuø'øwa'añ neby hamdsoo huch neby hamdsoo puhya'aybän. Jaduñ miich mdsogaambä nébiøch høøch ndsoquiän. Maas hanaxiä miich mdsoga'añ. Hiç, maas hoy miich mmädia'agy xquiudi-unáanänä. Xímnäts mijts jaduñ tu'ugymädia'agy mhidaannä ja'a Jesu-cristocøxpä.

17 Tøyhajt højts nnijootpáatäm. Tunxä mayhajt jaduñ. Tsøc Onésimo jaduñ møødnijootpáatäm neby højts nnijootpáatäm.

18 Pø tøø miich xñägädieeyø'øy hoy ñejpiä, pø xmiänuu'xyhajt miich jaduñ, høøchä ngüeentä jaduñ.

19 Høøch nyajnähwa'adsaamby mäduhñtiä xmiänuu'xiä. Tøyhajt jaduñ. Hamdsoo cø'øháamhøch hädaa nocy jaduñ njaay; jaduñ miich tøyhajt mmøødhädät cooç nga'a høhnda'agy. Y jim miich cuentä mmøødäbä maa høøchcøxpän. Hiç, høøch miich jaduñ tøø nyajmæbøcy ja'a Diosmädia'agy.

20 Mägu'ughajpä, coo ja'a Onésimo jaduñ mmøødnijootpaadøød, jaduñ miich myajcähxø'øga'añ cooç miich tøyhajt xjiaanç tsocy. Tunxä mayhajt jaduñ. Hiç, näguipxy højts ja'a Jesucristo jaduñ nmøødhjítäm tu'ugmädia'agy.

21 Hamdsoo cø'øháamhøch cham njaay. Nnajuøøbiøch jaduñ cooç miich ja'a nmädia'agy xquiudiunaanä nébiøch cham tøø nnäma'ayän. Njaanä najuøøbiøch jaduñmä coo miich hojiot mjaanç tehñ miøødhada'añ ja'a Onésimocøxpä.

22 Chámhøch mayhajt tu'ug nmäyujwa'anáangombä. Høøch maadaact hahixøødiäcäc. Pa'ya'ax ja'a Dios hajxy cooç ween xyajpädsømy pu-jxtøgooty. Mäníthøch jim nnøcxät maa mijtsän.

23 Xyajpoo'xp mijts ja'a hermano Epafrashajpä. Yaaç jaduñ xmiøødtsumyçhänä'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquiøxpä.

24 Xyhaagä nä'a yajpoo'xp mijts ja'a hermano Marcoshajxy, møødä hermano Aristarco, møødä hermano Demas, møødä hermano Lucas. Xyhaagä nä'a møødtúumbøch hajxy yaa ja'a Diosmädia'agyquiøxpä.

25 Weenä Jesucristo hoyhajt weenhajt hajxy xmiø'oy coo jaaya'ay hajxy jaduñ mmøødhity tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy. Amén.

Hebreos

1 Jecy ja'a Dios quiuguexy quiejxy maa højts nhaphájtám maa højts ndeedyhájtám. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy quiejxä. Mayhooc hajxy quiejxä. Madiu'u hajxy miädiaacy.

2 Tøø ja'a Dios ja'a yHuung hajxy yaa xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä jiege'øy coo yaa tøø yhoy. Je'e ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xjiaac hawáañäm. Jeqüän je'eduhñ wyiinguejxä coo ja'a xøøwiin naaxwiin yhädiünät cøxiä møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a. Mänit yajnähdijjä coo yhané'emät.

3 Jaduhñä Dios yHuung miøjjä jiaanthä nebiä Diosän. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy yhity. Jim hajxy yhane'emy cøxp chaads hädaa yaabä naaxwiin. Tøø højts hoy xñähho'túutám. Tøø ja'a nbojpä ngädieeyhajxy xyajnähwáatsám. Mänit jim ñcøxtägajch tsajpootyp maa ja'a Diosän. Jim je'eduhñ yhanehmbä jäda'anäbaadyñä.

4 Ja'a Dios yHuung, maas møj ja'a cuhdujt miøødä quejee ja'a Dios mioonsä ja'a tsajpootypähajxy miøødä, je'eguiøxpä coo je'e Dyios yHuungä.

5 Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:
Míichhøch jäda'a ndehm yHuunghadaamby.
Ni mädyii mioonsä quia'a nänømy:
Yø'øjøch jaduhñ xTieedyhadaamby;
nHuunghadäämbiøch yø'øduhñ.

6 Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, mäniä Dios miänaañ:
Wéenhøch nHuung xwyiingudsähgøøyyä ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

7 Paquiä Dios ja'a miädia'agy quiudiüunäxä ja'a mioonsähajxy, nebiä pojtägoy wiäditiän, nebiä padoooy wiäditiän.

8 Pero ja'a yHuung, je'eduhñ ñämaayy:
MDioshajp miich, homiänaajä miich mhane'emy;
homiänaajä miichä tøyhajt myega'añ.

9 Mdsojpy miich ja'a tøyhajtpä;
cabä haxøøgpä mdsocy.
Maas jootcüjç-høch miich nyaghity quejee ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

10 Jaduhñä Dios jiaac mänaambä:
Miich jecy mhädiuun ja'a naaxwiimbä møødä tsajpootypä.

11-12 Cuhdägoyyaambä naaxwiimbä møødä tsajpootypä;
tägatsaamb jaduhñ; jaduhñ jiada'añ néjjiämä wit coo tiujnä;
caj tiuunpaaadaañnä. Pero miich, cøjxta'axiøø miich mhida'añ;
caj miich mjyuhajt mänaa quiøxa'añ.

13 Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:
Yaaçh miich xmiøødhané'emät. Caj miich mmädsip myajmäjäda'aga'añ.

14 Ja'a Dios ja'a mioonsähajxy ja'a tsajpootypä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä pojjän. Cab hajxy quiähxø'øgy. Dios jaduhñ quejxp coo hajxy piuhbedät pønjetiä Dios piäda'agaamby hawa'adstuum.

2

¹ Tsipcøxpä Diosmädia'agy hajxy nyajcopcøøyyämät, ja'a hajxy tøø nmädoowämbä; jaduñ hajxy nga'a tu'udägooyämät.

² Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, jéquiänä Diosmädia'agy hajxy yaa yajcädaacy hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ; pønjiaty ca'a cudiuumb, haxøøgtuum hajxy miähmø'owa'añ.

³ Møjcuhdujtmøødä Jesucristo. Hamdsoo hajxy je'e hoy xyhawaänäm neby hajxy nnähwäatsämät. Haa ja'a hajxy jayøbajt mädoowäbä, tøjiajt ja'a mädia'agy jaduñ maa hajxy je'ejän. Mänit højts jaduñ xyhawaandägäjtsäm. Coø ja'a mädia'agy hajxy nga'a jaytuunämät, cab hajxy jaduñ nnähwäatsämät.

⁴ Madiu'u ja'a Dios ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'ogy, ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä; jaduñ hajxy nmäbøjcamät coø ja'a miädia'agy tøyhajtä. Tøø ja'a yhEspíritu hajxy xyajnäguéjxäm coø hajxy jaduñ xpuihbedäänäm mädyijjaty tuung hajxy xmiøoyäm. Jaduñnä jioot chocy.

⁵ Haa ja'a Dios mioonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, cabä Dios jaduñ tøø miäna'añ coø hajxy yhané'emät mänaa ja'a naaxwiimbä hånajty wyiimbida'añän.

⁶ Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Dios, tiiguixpä ja'a jäya'ay coø mjahmiejsta'agy, coø mbuhbety.

⁷⁻⁸ Maas møc ja'a mmoonsä cuhdujt hijty tøø mmo'oy quejee ja'a jäya'ayhajxy.

Pero mänitä jäya'ay mõjcuhdujt mmooyy coø cøxiä yhané'emät tijaty miich tøø mbäda'agy.

Jaduñnä Dios ja'a jäya'ay piäda'aga'añ mõj jaanč, coø jaduñ ween wyiingudsähgø'oyii. Coø ja'a Dios jaduñ hamdsoo miänaañ, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coø ja'a mõjcuhdujt hajxy tøø xmiøoyäm coø hajxy cøxiä nhanéhmämät. Pero cajnä quiähxø'ogyñä coø hajxy cøxiä nhane'emäänäm.

⁹ Jaduñnä Jesucristo, mänaa yaa yhiitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä cuhdujt hijty jiaty møødä nebiä Dios mioonsähajxy miøødän, ja'a hajxy tsajpootypä. Mänitä Dios miänaañ coø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät nägøxiä, je'eguiøxpä coø ja'a Dios hajxy xchójcäm. Coø ja'a Jesucristo yho'cy, paadiä mõj jaanč piädaacä, paadiä mõjcuhdujt miooyy coø yhané'emät.

¹⁰ Paadiä Dios cøxiä wiinä piädaacy, weenä jäya'ayä Dios hajxy jaduñ wyiingudsähgø'oy. Chojiä jioot jaduñ coø ja'a yhuunghajxy jim yhidät nägøxiä maa je'ejän, pønjiatiä miädia'agy mäbøjcap. Y jaduñnä Dios miänaañ coø ja'a Jesucristo quiumädowät ja'a højtsøxpä. Jiaanč cudiuun je'eduhñ coø hajxy xñähho'túutäm.

¹¹ Ja'a Jesucristo hajxy jaduñ xyajnähwäatsäm. Quipxiä Dios hajxy nDeedyhajtäm møødä Jesucristo. Paadiä Jesucristo hajxy xquia'a mädsähdiuunäm. Hix, hamdsoo miänaañ coø hajxy tu'ugpuhya'ay xmiøødhajtäm.

¹² Jaduñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Nmøødmädia'agäämbiøch nbuhya'ayhajxy ja'a miichcøxpä. Ngyuhwäämbiøch miich jim tsajtøgooty, jim cu'ughagujc.

¹³ Jaduñ jii by myiimbä:

Ni mänäajøchä Dios xquia'a wiinhøøñ, páadyhøch nga'a tsähgø'oy.

Jaduñ wiingtuum myiingumbä:

Chaach nhity møødhøch nhuunghajxy;

Dióshøch jaduhñ xmiiooyy.

14 Pøñ jaduhñ tu'que'ex, tu'ugjoot tu'ugnø'ty hajxy jaduhñ. Jaduhñä Jesucristo hajxy tøø xmiøødhjítäm tu'ugjoot tu'ugnø'ty mänaa yaa yhiitiän hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy jaduhñ xmiøødhjítäm, jaduhñ hajxy hänäjty xñähho'tu'udäänäm. Jaduhñä møjcu'ugong hoy quia'a mäjädaacnä. Coö cu miäjädaacy, jaayá'ayädsä mäjaa häxøpy møød coö hajxy cu xya-
jtu'udägøoyyäm.

15 Coö ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, cabä nho'og hajxy jaduhñ ndsähgøøyyänät. Pøñ jaduhñ ca'a mäbøjp, je'eds ja'a yho'og tsähgøøby mädu'ñtiä jia jugyhaty.

16 Coö ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy yajnäguejxä, neby hajxy jaduhñ piuhbedøjät. Ca'a Dyios-moonsähajxiä yajnäguejxä, ja'a tsajpootypä. Tøyhajt jaduhñ.

17 Y paadiä Jesucristo yaa hoy jiäya'ayhaty neby højtsähjítäm; jaduhñ hajxy hoy xñähgapxtúútäm maa ja'a Diosän; jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy hoy xñähho'túútäm. Hojioot ja'a Jesucristo miøødhajpy. Pedyii jaduhñ quiudiuuñ.

18 Hoyyä Jesucristo jia tsaachpøjcy, cabä møjcu'ugongä miädia'agy ya-
jtúunxä. Y coö ja'a møjcu'ugong hajxy hänäjty xjia wi'i yajtu'udägoyyäänäm, xpiuhbéjtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coö ja'a møjcu'ugong miädia'agy quia'a mäbøjcäxä ja'a Jesucristäm.

3

1 Hermanodøjc, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieey hajxy xya-
jnähwäatsäm. Tøø ja'a Dios hajxy xyajnähdjijäm coö ja'a miädia'agy ha-
jxy nmäbøjcämät. Tsøgä Jesucristo hajxy jahmiéjtsäm; høxtahnds højts
ja'a Dios yaa xyajnäguéjxäm. Jaduhñ hajxy njahmiéjtsämät coö hajxy jim
xñähgapxtúútäm maa ja'a Dioswiinduumän.

2 Haa ja'a Moisésä, pedyii je'e jecy quiuduuñ maa ja'a Dios ja'a tiøjcän.
(Je'eduhñ ñänøømby ja'a judiøshajxy.) Jaanä jaduhñä Jesucristo pedyii
quiudiuumbä coö wyiinguejxä coö højts jaduhñ xñähgapxtúútämät.

3 Maas hoy jaduhñ coö ja'a Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyämät quejee
ja'a Moisés. Høxtahndsä tøjcojpa, je'eds jaduhñ wiingudsähgøøyyäp; cabä tøjc
jaduhñ wyiingudsähgøøyyii.

4 Cabä tøjc hamdsoo quiojy; häna'c jaduhñ cojpa. Pero ja'a Dios,
cøxiä je'eduhñ piädaacy tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin møødä jim
tsajpootyp.

5-6 Ja'a Moisés, jayøjpa tøyhajt jaduhñ miädiaactsohñ mädyii ja'a Dios hänäjty
cujey quiapxtøwaamby. Pedyii ja'a Moisés quiudiuuñ maa ja'a Dios ja'a
qui'u'ugän. Pero cabä møjcuhdjyt miooyyä nebiä Jesucristo miøødän. Hix,
ja'a Jesucristo, ja'a Dios yhamdsoo Uung je'e. Y pedyii jim quiudiuuñ
maa ja'a Dios ja'a qui'u'ugän. Pero ja'a Moisés, jaduhñ je'e yhiyty nebiä
moonsän. Coö hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät, coö ja'a Jesucristo hajxy
jootcujc njøbhjixämät coö hänäjty miejstägatsa'añ, manitä Dios hajxy nägøxiä
xquiu'ugnäbøjcämät.

7 Jaduhñ jiiy myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian:

Cooch nmädia'agy hajxy jäda'anäbaady xmiädóowät,

8-9 hamuumdu'joot hajxy jaduhñ myajtúnät.

Haa ja'a jecyjiäya'ayhajxiä, ja'a mijts mhap mdeedyhajxiä, cábøch
nmädia'agy hajxy jecy xyajtuunä, høyhøch hijxtahnd may

nja yajcähxø'cy, mänáajøch hajxy jecy nyajwäditiän pactuum juxychägui'xjomøjt.

Coočh nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcä, páadyhøch hajxy nyajcumädooyy.

10-11 Xyagjootmadiägøøyyhøch hajxy je'e. Mänitøch nmänaañ:

“Tøø hajxy jaduhñ mdu'udägoonä. Cábøch nmädia'agy hajxy xyhabøgaanä. Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim nyajmedsaannä maach mijts hijty nya-jpoo'xa'añän.”

Jaduhñä Dioshëpíritu miänaañ maa ja'a Diosmädia'aguiän.

12 Hermanodøjc, mnigwieendähadøøjap hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy mga'a najtshixø'øwät; jaduhñ hajxy mga'a tu'udägóyyät. Jujcy ja'a Dios; ca'a jiaduhñä nebiä jäya'ayhajxy yaabä Dyioshajpiän.

13 Pero mäduhñtiä hajxy mjugyhaty, mniguiapxmøcpøgøøjap hajxy jabom-jabom, neby hajxy jaduhñ mga'a tu'udägóyyät.

14 Coo hajxy tehngajnä nmäbøjcämät, neby hajxy tøø nmäbøjtsóhnäm, mänitä Jesucristo hajxy jim xmiødhájtämät tsajpootyp.

15 Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jädä'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy myajtúnät.

Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cabä Diosmädia'agy hajxy jecy miäbøjcy.

16 Jimä Moisés ja'a jäya'ay hoy wioobädsømy Egiptonaaxooty; je'eds hajxy jecy ca'a mäbøjc ja'a Diosmädia'agy, hoy hajxy hñajty tøø jia mädooy.

17 Je'eds hajxy hoy tiu'udägoonä. Jim hajxy hoy quiøxy ho'nä pactuum. Je'edsä Dios hoyhoy ñajootmayhajt juxychägui'xjomøjt.

18-19 Je'edsä Dios jaduhñ ñämaayy coo quia'a yajmedsaannä maa hijty jaduhñ yajpoo'xa'añän, je'eguiøxpä coo hajxy hñajty quia'a mäbøcy.

4

1 Tsøg hajxy nigwieendähájtäm; jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóyyämät. Coo hajxy ndu'udägóyyämät, cabä Dios hajxy jiiby xyajtägøøyyämät maa hajxy xyajpoo'xäänäm. Tøø hajxy hijty xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy jiiby xyajtägø'øwäänäm.

2 Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy nmädóowäm nebiä jecyjiäya'ayhajxy jia mädooyän. Xiøøbä hajxy jaduhñ jia nä'a mädooyy, cab hajxy ñä'a mäbøjcy.

3 Højts, tøø højts nmäbøjcäm, paadiä Dios hajxy jim xyajtägø'øwäänäm maa hajxy xyajpoo'xäänäm. Jimä Dios jaduhñ ñänøømy:

Coočh hajxy nnäjootmayhajt, páadyhøch hajxy nnämaayy:

“Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim nyajmedsaannä maach mijts hijty nya-jpoo'xa'añän.”

Coo ja'a Dios ja'a naaxwiimbä yhädiuumbädøøyy, mänit jaduhñ pioo'xnä.

4 Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Mänitä Dios hoy pioo'xnä ja'a miäjuxtujxøøbä, coo ja'a naaxwiimbä hñajty tøø yhädiuumbädøøñä.

5 Wiingtuumä Dios miänáangombä:

Cábøch hajxy nyajmedsaannä maa ja'a poo'xtaactän.

6 Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt ja mädoówäbä, cab hajxy ñä'a yajtuuñ. Paady hajxy jim quia'a mejh maa ja'a poo'xtaactän. Pero näje'ejatiä jäya'ayhajxy miedsa'añ maa ja'a poo'xtaactän.

7 Cujequiä Dios ja'a David yajmänaañ:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy mmäbógät.

Je'eduhñ ñänøømby coo hajxy jäda'anäbaady jim ndägóøyyämät maa ja'a poo'xtaactän.

⁸ Coo ja'a Josué ja'a judíoshajxy jecy wioomejch maa ja'a Palestinanaaxootiän, cabä poo'xtaact hajxy ñä'ä paaty. Paadiä Dios jaduhñ miäna'añ coo højts jäda'anäbaady ndägóøyyämät maa ja'a poo'xtaactän.

⁹ Jimnä ja'a poo'xtaact yhytñä maa ja'a Dios ja'a quiu'ughajxy tiägø'owa'añän.

¹⁰ Pøñ jim tægøøby maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän, jim jaduhñ pioo'xaanä nebiä Dios pioo'xnän mänaa ja'a naaxwiimbä hänäjty tøø yhädiuumbädø'øyän.

¹¹ Tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbójcäm; jaduhñ hajxy hoy ndägóøyyämät maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän. Cabä Diosmädia'agy hajxy nnajtshixóøyyämät nebiä jecyjiäya'ay hajxy jiatcøøyyän. Cab hajxy miäbójcy, paady hajxy jim quia'a tægøøyy maa ja'a poo'xtaactän.

¹² Ja'a Diosmädia'agy, tuumnä je'eduhñ. Mäjaamøødnä je'eduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajcähxó'cäm ja'a miädia'agyhaam pø nmøødhájtäm ja'a howyiin-mahñdy hajxy, pø caj.

¹³ Caj tii hayu'u'ch hamee'ch mnä'ägädä túnät. Tspicøxpä Dios ja'a nwiinmahñdyhájtäm hajxy nägøxiä xyhixyhájtäm neby hajxy njäya'ayhájtäm pø hoy, pø ca'a hoy. Pø cab hajxy hoy njäya'ayhájtäm, mäniä Dios hajxy haxøøgtuum xpiäda'agäañäm.

¹⁴ Ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, tøø jim quioody Dioswiinduum. Jim højts xñähgapxtúütäm. Paady, tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot panócxäm. Cabä wiinghäna'c hajxy pøñ xñähgapxtúütäm jim Dioswiinduum.

¹⁵ Najuøøbiä Jesucristo neby hajxy yaa ndsaa'chpójcäm hädaa yaabä naaxwiin. Hix, tøø je'le yaa jiäya'ayhaty neby højts yaa njäya'ayhájtäm. Tøø jia yajtägoyya'añii ja'a mójcu'ugóngäm, neby højts xjia wi'i yajtägoyya'änämbä. Pero cabä Jesucristo mänaa tiu'udägoy.

¹⁶ Tsögä Dios hajxy pa'yáaxäm hamuumdu'joot. Xchójcäm Dios hajxy. Miøødhajpiä hojiot je'eduhñ maa højtshájtäm. Xpiuhbéjtäm hajxy jaduhñ coo højts tii nyajmaajájtämät.

5

¹ Ja'a teedywiindsøn'hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, jaduhñ hajxy piäda'agyii coo ja'a cu'ug hajxy ñähgapxtú'udät maa ja'a Diosän, møød coo hajxy cøxiä quiuyoxó'øwät, møød coo animal hajxy yóxät, weenä cu'ug ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'a'ch quuhwa'a'ch,

²⁻³ møød weenä yhamdsoo pojpa yhamdsoo cädieey ñähwaatsnä. Hix, jäya'ayhajp ja'a teedyhajxy neby højtshájtäm. Jimä piojpä quiädieeyhajxy je'ebä. Paady hajxy mee'xxieemy miägapy yhane'emy pønjaty ca'a najuøøby, pønjaty tu'udägooby.

⁴ Cabä teedyhajxy hamdsoo nibiäda'agyii. Dios hajxy jaduhñ pädaacp nebiä Aarón jecy piädaacän.

⁵ Nii ja'a Jesucristo hamdsoo quia'a nibiädaacä nebiä teedywiindsønän. Ja'a Dios jaduhñ pädaac. Jaduhñä Dios ja'a Jesucristo ñämaayy:

Míic'hhøch jäda'a ndehm yHuunghadaamby.

⁶ Wiingtuumä Dios jaduhñ miänaañ:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

⁷ Ja'a Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios mœc pia'yaaxy. Jøøby hñajty. Miänuu'xtaac ja'a Dios coo piuhbedøøjät mänaa hñajty yho'oga'añän. Wyiingudsähgøøbiä Dios hñajty je'e, paadiä miädia'agy miädóowäxä.

⁸ Hoyyä Jesucristo jia Dioshuungä, quiudiuunä Tieedy miädia'agy coo chaachpøgät.

⁹ Coo miee'xtujcy mänaa chaachpøquiän, xyajnähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm hajxy jaduhñ pønñatiä miädia'agy mäbøjcäp. Cøjxta'axiøø hajxy hodium xyaghidäänäm.

¹⁰ Mänitä Dios ja'a Jesucristo piädaacy teedywiindsøn nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

¹¹ Madiu'u mijts hädaaduhmbä nja wi'i yajmøødmädia'aga'añ tsipjaty, pero caj mijts mwiinjuø'owa'añ.

¹²⁻¹³ Tøø jegøøñä mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän. Hahixøøby hijty jaduhñ coo wiinghänä'c hajxy myajnahixøøñät. Pero jaduhñ mijts tøø mjaty nebiä naamdägø'oybän. Caj mijts ja'a Diosmädia'agy ja'a tsipjatypä mjada'añ. Je'enä hajxy mhabøcyñä ja'a cajpä chipjatiä. Cahnä hoguiuhdujt hajxy mhabøcyñä.

¹⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mänitä tsipjatypä hajxy jaduhñ mwiinjuø'owät; y coo ja'a hoguiuhdujt hajxy tehngajnä mbanøcxät, mänit hajxy mnajuø'owät mädyii hñajty hoguiuhdujt, mädyii hñajty haxøøgcuhdujt.

6

¹ Tøø mijts ja'a mädia'agy mayhooc mmädoy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cajpä chipjatiä. Tøø hajxy mmädoy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'owät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät.

² Mnajuøøby hajxy tii hajxy coo tøø mnäbety, tii hajxy coo tøø mgø'oniñähgabyii. Jaduhñ hajxy tøø mmädoy coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiijyppiøga'añ, coo ja'a Dios ja'a haxøøgjäya'ayhajxy jaysaaachpøga'añ cøjxta'axiøø, coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ.

³ Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy pedyii jaac habøjcäm, pø chojpiä Dios jioot jaduhñ.

⁴⁻⁶ Pønä Diosmädia'agy najtshixøøby, hoyyä Diosmädia'agy tøø jia wiinjuøøñä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, hoyyä piojpä quiädieey tøø jia yajnahwáatsäxä ja'a Jesucristäm, hoy tøø jia puhbedyijäm ja'a Diosh-espiritu, hoy jia najjuø'oy coo ja'a Dios ja'a miäjaa quixea'añ, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixø'owät, cab hajxy hoy miäbøgaanä. Jaduhñ hajxy yajcähxø'ogy coo ja'a Dioshuung hajxy yagho'tägach, coo hajxy ñäxi'ligy hijxwiinduum.

⁷ Pønä Diosmädia'agy hoy cudiummb, quiumaabiä Dios jaduhñ. Jaduhñ mäwíinätš hajxy je'e nebiä hoñaaxän. Coo tiu'uy, mänit hotyijä jaduhñ tiøømbety, tijaty tøø piäda'agyyi, y quiunuu'xypä Dios jaduhñ.

⁸ Pøn hoy ca'a cudiummb, haxøøgtuum jaduhñ ñä'a nœcxø'owaambä. Jaduhñ mäwíinätš je'e nebiä naax ca'a hoybän, maa haagä hapy tiøømbetiän. Ño'py hajxy jaduhñ.

⁹ Hermanodøjc, hoy mijts naamnä weenjaty tøø nja hadsähgø'øy, nna-juøøbiøch jaduhñ coo mijts ja'a Dios jaančh tehñ yhoy xpiuhbeda'añ, je'eguiøxpä coo ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajñähwaatsä.

¹⁰ Jaančh tehñ yhojiäya'ay ja'a Dios jaduhñ. Jiahmiejchp jaduhñ coo mijts hoy mgudiuñ, coo mijtsä hermanodøjc tehngajñä mbuhbety, je'eguiøxpä coo mijtsä Dios mjahmiech.

¹¹ Jaduhñhøch njoot chocy coo hajxy hoy mgudiünät mäduhñtiä hajxy yaa mjogyhaty hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hajxy jim mnøcxät tsajpootyp nebiä Dios hajxy tøø xñäma'ayän.

¹² Cab hajxy mnänuuxø'øwät. Jaduhñ hajxy mgudiünät nebiä jäya'ayhajxy jecy quidiuñän, ja'a hajxy jim tøøbä ñøcxiäbä tsajpootyp. Ja'a Dios jaduhñ yajwiinwaanøøyy coo hajxy jim ñøcxät, je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy miäböcy tehngajñä.

¹³⁻¹⁴ Jéquiänä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy: “Tøyhájthøch miich nbuhbeda'añ. Nyajpu'uwäämbiøch nyaghi'igäämbiøch miich.” Hamdsoo cuhdujtcøxpä Dios jaduhñ miänaañ. Hix, caj pøn møjcuhdujt miøødä nebiä Dios miøødän.

¹⁵ Yajtøjiajtä Dios jaduhñ nebiä Abraham yajwiinwaanøøyyän, je'eguiøxpä coo Abraham hänajty tehngajñä miäböcy.

¹⁶ Ja'a Diosøxpä jäya'ayhajxy hamuumdu'joot jaduhñ waambaty miäna'añ; y coo hajxy jaduhñ miäna'añ hamuumdu'joot, cab jaduhñ pøn waamb miänaannä. Tødiägøøby jaduhñ.

¹⁷ Paadiä Dios jaduhñ miänaañ: “Tøyhájthøch tøø nyajwiinwaanøøyy cooch nbuhbeda'añ”, neby hajxy jaduhñ ñajuø'øwät coo hajxy tøyhajt piuhbeda'añii, coo ja'a Dios ja'a wyiinmahñdy ni mänaa quia'a yajtägatsa'añ. Hamdsoo ja'a Dios jaduhñ miänaañ.

¹⁸ Jaduhñdsä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios ni mänaa quia'a hønnda'agy. Jaduhñdsä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtäm coo hajxy homiänaajä xpiuhbedäänäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäböjcämät.

¹⁹⁻²⁰ Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúütäm tsajpootyp. Je'e jim tuumb teedywiindsøn nebiä Melquisedec jecy tiuñän. Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo jim tiuna'añ tsajpootyp. Jaduhñä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtämät coo hajxy jim homiänaajä xyaghidäänäm.

7

¹⁻² Coo ja'a Abraham ja'a reyhajxy hänajty hoy tøø yagho'ogy, mänaa hajxy hoy chiptuñän, mänitä Melquisedec hoy miøødnijøjcubaadø'oyii. Mänitä Melquisedec miänaañ cooc ja'a Dios ja'a Abraham hänajty piuhbeda'añ. Mäduhñtiä ja'a Abraham hänajty tøø piaady maa hänajty hoy tøø chip-tuñän, majc-hit jaduhñ piädaacy tu'cuhdujtjaty. Mänitä Melquisedec piuhmooy ja'a tu'hitpä. Mejtstu'u ja'a Melquisedec hänajty tiuñ. Tøø ja'a Dios tsajpootypä hänajty piäda'agy coo tiunät teedy. Y gobiernä hänajty jim tuumby maa ja'a cajpt xiøhatiän Salem. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo hajxy jootcujc yhity. Jaduhñdsä Melquisedec xiøø miädia'agytiägøøbiä coo hoy guiobiernähaty.

³ Cab jaduhñ pøn ñä'ägädä najuø'øy pønä Melquisedec tiahajt tieedyhajt, pøn yphahajt tieedyhajt. Cab jaduhñ pøn ñajuø'øy mänaa myiñän mänaa quiahy, mänaa yho'cy mänaa tiägooy. Coo je'e tiuñ teedywiindsøn cøjxta'axiøø, jaduhñ mäwínäts je'e tiuñ nebiä Jesucristo tiuñän, ja'a Dios yHuung.

⁴ Cähxø'p jaduhñ coo ja'a Melquisedec mõjcuhdujt hänäjty jiaanč tehñ miøødä, je'eguiøxpä coo puihmooyä ja'a tu'hitpä, mäduhñtiä ja'a Abraham hänäjty tøø paaady maa hänäjty hoy tøø chiptuñän. Y ja'a Abrahamä, mijts mhap mijts mdeedy je'eduhñ.

⁵ Y ja'a Leví yhap yhoc-hajxiä, ja'a hajxy tuumbä teediä, jaduhñ jim myiñ maa ja'a jecyquihdujtän coo hajxy puihmo'owøøjat ja'a tu'hitpä maa ja'a majc-hitcøxpän. Ja'a miägunaaxhajxy jaduhñ yégäp, hoyyä Abraham hajxy quipxy jia møødhaphaty jia møødteedyhaty.

⁶ Pero ja'a Melquisedec, cabä Abraham hänäjty jiujuhaty miägu'ughaty. Hawiing hänäjty tiuñ teedy. Pero puhmooyä je'e ja'a tu'hitpä. Ja'a Abraham jaduhñ yejc, ja'a Dios hänäjty tøøbä yajwiinwaanø'øyäbä coo hänäjty yajpu'uwa'añ yaghi'iga'añ. Mänitä Melquisedec ja'a Abraham nämaayy coo ja'a Abraham hänäjty puihbeda'añijäm ja'a Diósäm.

⁷ Y tøyhajt jaduhñ coo ja'a Melquisedec mõjcuhdujt hänäjty jiaanč tehñ miøødä. Cabä Abraham quiuhdujt hänäjty miøjjä nebiä Melquisedec quiuhdujtän. Hix, ja'a Melquisedec jaduhñ mänaañ coo ja'a Dios ja'a Abraham puihbédät.

⁸ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedy jäda'anäbaadyñä, ho'p hajxy, hoyyä tu'hitpä hajxy jia puhmo'oyii ja'a majc-hitcøxpä. Haa ja'a Melquisedecä, jaanä puhmooyä je'ebä, pero cabä Diosmädia'agy miäna'añ coo tøø yho'ogy.

⁹⁻¹⁰ Hoyyä Levíhajxy hijty jia tuñ teedy, cabä quiuhdujthajxy hänäjty miäbaady nebiä Melquisedec quiuhdujtän, je'eguiøxpä coo ja'a Abraham ja'a Melquisedec ja'a tu'hitpä hänäjty tøø puihmo'oy. Ja'a Abraham, je'edsä Levíhajxy hänäjty yhaphajpy tieedyhajpy.

¹¹ Pero ja'a teedyhajxy, ni mänaa hajxy xquia'a yajnähwáatsämät. Paadiä Dios ja'a Cristo quiejxy coo je'e tiünät teedy nebiä Melquisedec jecy tiuuñän. Cabä tiuñ nebiä Aarónhajxy tiuuñän.

¹² Coo ja'a Dios miänaañ coo ja'a Leví yhap yhoc-hajxy quia'a túunnät teedy, mänitä jecyquihdujt yajtägajtspä.

¹³ Coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, yajtägajts ja'a jecyquihdujt jaduhñ, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús tiuuñ teedy, hoyyä Leví quia'a ja haphaty quia'a ja teedyhaty.

¹⁴ Hix, ja'a Judä je'e yhaphajt tieedyhajt. Y cabä Moisés waamb miänaañ coo ja'a Judä yhap yhoc-hajxy tiünät teedy.

¹⁵ Y coo ja'a Jesucristo teedy tiuñ nebiä Melquisedec jecy tiuuñän, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios ja'a jecyquihdujt tøø yajtägajtsnä.

¹⁶ Paadiä Jesús piädaacä teedy coo cøjxta'axiøø jiugyhada'añ. Cab jaduhñ yhyty nebiä yaabä teedyhajxiän.

¹⁷ Jaduhñä Dios ja'a Jesús nämaayy: Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuuñän.

¹⁸⁻¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a jiecycyquihdujt hajxy xquia'a yajnähwáatsäm, paadiä Dios jaduhñ miänaañ coo quia'a túunnät. Mänitä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coo hajxy hoy xyajnähwáatsämät. Mänitä Jesucristo hajxy jim xwioonøcxäänäm maa ja'a Dioswiinduumän.

²⁰⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Jesús piädaacy teedy, mänit miänaañ coo ja'a miädia'agy jiaanč tehñ tiøyhajtä. Jaduhñds jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios mänaañ coo ja'a miädia'agy jiaanč tehñ tiøyhajtä; cábägä wyiinmahñdy mänaa yajtägatsa'añ:

“Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñan”, nømä Dios ja'a Jesús ñämaayy.

Pero coo ja'a wiingteedy piädaacä, cabä Dios waamb miänaañ.

²² Coo ja'a Jesucristo cøjxta'axiøø yhida'añ, jaduñtä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy maas hoy xyajñahwa'adsaanäm quejee ja'a Moisés ja'a jecyquiuuhdujt. Cab hajxy je'e xyajñahwaatsäm.

²³ Ja'a teedyhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy yho'ogy, mänit hajxy ñiguiuwichii. Paady hajxy may tøø tiuunñä.

²⁴ Pero cabä Jesucristo mänaa yho'ogaannä. Cøjxta'axiøø jaduñ tiuna'añ teedy. Cabä wiinghäna'c ja'a tuung jaduñ yajmämähmø'øwa'añ.

²⁵ Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo yhida'añ. Hoy jiaañch yajñahwa'adsaanñä pøñä jioot tsojp coo ñähgapxtu'udøøjat ja'a Jesucristäm maa ja'a Dioswiinduumän homiänaajä.

²⁶ Coo ja'a Jesucristo jaduñ tiuñ teedywiindsøn, jaančh tehñ yhoy hajxy jaduñ xñähgapxtuütäm. Ni mänaa wiinghäna'c hajxy jaduñ xquia'a ñähgapxtuütäm nebiä Jesúsän. Cabä Jesús tii pojpä tii cädieey ñä'ägädä møødä. Ni pøn jaduñ quia'a mäbaady nebiä Jesúsän. Nhaagä møødhajtäm pojpä cädieey hajxy. Jimä Jesucristo yhiñtä tsajpootyp; møjcuuhdujt jim miøød.

²⁷ Haa ja'a teedywiindsøn hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, jabom-jabomä animal hajxy yoxy. Jadúhñac tyijy ja'a piojpä quiädieeyhajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, møødä cu'ug piojpä quiädieeyhajxy. Jayøjp hajxy yoxy ja'a yhamdsoo pojpä yhamdsoo cädieeguiøxpä. Mänit hajxy jiaac yoxy ja'a cu'ug piojpä quiädieeguiøxpä. Pero cabä Jesucristo animal mänaa yoxy. Hiç, tähooc jaduñ ñiñähdujçä coo yho'cy.

²⁸ Ja'a jecyquiuuhdujt jaduñ mänaamb coo ja'a jäya'ayhajxy tiünät teedywiindsøn, hoyyä pojpä cädieey hajxy jia møødä. Mänitä Dios cujecy miänaañ coo ja'a Jesucristo tiünät teedywiindsøn. Ja'a tøyhajtä Dios jaduñ yejc coo jaduñ miänaañ. Ni mänaa ja'a Jesús pojpä cädieey quia'a møødä.

8

¹ Hoorä, jadúhñhøch tøø nmädia'agy coo ja'a Jesucristo hajxy jim xñähgapxtuütäm tsajpootyp. Jim jaduñ tiuñ teedywiindsøn. Hahooyhaamby jim yhäña'ay maa ja'a Diosän.

² Jim tiuñ tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc hoybän, ja'a Dios yhädiuunäbä. Ca'a jäya'ayä je'e hädiuun.

³ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiinä, jaduñ hajxy piäda'agyii coo animal hajxy yøxät, coo hajxy cøxiä wiinä quiuyoxø'øwät. Jadúhñac tyijy ja'a piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Y coo ja'a Jesucristo jim teedywiindsøn tiuñ tsajpootyp, paady jaduñ ñiñähdujçä.

⁴ Coo häxøpy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin, cab häxøpy tiuñ teedywiindsøn. Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teediä, je'eds hajxy cuyoxøøby nebiä jecyquiuuhdujt yhane'emiän.

⁵ Haa ja'a tsajtøjc yaabä maa hajxy tiünänä, cab jaduñ miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän. Coo ja'a Moisés ja'a wittsajtøjc hänäjty quioja'añ, mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Tsipcøxpä wittsajtøjc jaduñ mgøjat nébiøch jim nyaghijxiän tunghuduum coo mnähguipxtú'udät.”

⁶ Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuuhducy coo hajxy jim xyaghidäänäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Haa hädaa hawiinjemybiä ja'a Dios yajcuuhdujçäbä,

maas hoy je'eduhñ quejee ja'a Moisés jecy yéjcäbä. Paadiä Jesucristo maas hoy tiuñ teedywiindsón quejee ja'a teedyhajxy, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Ja'a Moisés jecy yéjcäbä, cab hajxy jaduhñ xjiaty puhbéjtäm nebiä hawiinjemybiän, ja'a jäda'ahatypän.

⁷ Coo hajxy häxøpy xpiuhbéjtäm ja'a Moisés jecy jia yéjcäbä, cabä Dios ja'a hawiinjemybiä häxøpy tøø ñä'ä yajcuhducy.

⁸ Cabä Dios ja'a jecyjiäya'ayhajxy quiumaayy je'eguiøxpä coo hajxy hoy quia'a cudiuuñ. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Ja'a Dios jaduhñ mänaamb: Abaadaamb jaduhñ coochä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä,

ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty møød Judábä-naaxooty.

⁹ Maas hóyhøch jaduhñ nmøødyajcuhduga'añ quejéjøch ja'a yhap ja'a tieedyhajxy nmøødyajcuhdujcän mänájøch hajxy jim hoy nwoobädsømiän Egiptonaaxooty.

Cab hajxy hoy ñä'ä cudiuuñ nébiøch nja yajcuhdujquiän.

Páadyhøch hajxy jaduhyyä nnä'ä nähgueecnä, nømä Dios miänaañ.

¹⁰ Coo jaduhñ yhabáadät, mänítøchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty, nømä Dios miänaañ.

Nyajnähixø'øwáambøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy hamuumdu'joot jaduhñ wyiinjuø'øwät.

Mänítøch hajxy jaançh tehñ yhoy xwyiingudsähgø'øwa'añ.

Høøch hajxy ngu'ughadáannäp.

¹¹ Nägøxiøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä ñämaj ñäbetiä.

Haagä mäbøgaamb hajxy jaduhñ.

¹² Nyajnähwa'adsaanøbøch ja'a piojpä quiädieey hajxy. Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsäänänä.

¹³ Coo ja'a Dios miäna'añ coo ja'a hawiinjemybiä tøø yajcuhducy, jaduhñ miänaambä coo ja'a jecypiä quia'a tsoobaatnä, coo quia'a tunaannä.

9

¹ Jaduhñä jecyquiuhdujt myiimbä mädyii ja'a jäya'ayhajxy quiudiünäp maa ja'a chajtøjc-hajxiän.

²⁻³ Jaduhñdsä wittsajtøjc hajxy jecy yhädiuuñ. Coo ja'a wit hajxy yaghadøødiujcy, metscä cuarto jaduhñ hoy miähmø'øy. Tu'nax hoy møj miähmø'øy; ja'a cujpä muutsc hoy miähmø'øy. Ja'a cuarto møjpä, je'eduhñ xøhajt "cunuu'xytiøjc"; jiibiä ceratoyøhñdy hajxy yaghijty møødä meexä maa ja'a cunuu'xychajcaagy hajxy hänajty yujcoñän. Ja'a cuarto muutspä, je'eduhñ xøhajt "cunuu'xytiøjc maa ja'a Dios yhäña'ayän."

⁴ Ja'a orohaltar jiiby hijt maa ja'a poom hajxy hänajty jioquiän, møødä cuhdujtcajä; oronähwopy hänajty je'e. Jiiby cajäjooty ja'a orotu'ts yhjity maa ja'a manä hajxy hänajty yaghitiän. Ja'a manä, je'edsä tsajcaagy hänajty xiøhaty ja'a Dios jecy quiejxäbä. Jiibiä Aarón ja'a quiuhdajy yhjipä ja'a jecy wäämbä. Jiibiä tsaa yhjipä maa ja'a Dios ja'a cuhdujt jecy yuugjahyyän.

⁵ Cajänähgøxpä querubín yhädiuunxayhajxy yhjity "maa ja'a Dios yhäña'ayän." Jimä quieecthajxy quiäjøjna'ay "maa ja'a Dios pojpä cädieey miee'xiän." Cábøch ngapxtøwa'añ nebiaty hädaaduhmbä hijty tiuñ.

6 Coo ja'a wittsajtøjc hajxy hānajtý tøø quiojnā, mānitā teedyhajxy jibý tiägøøchohnā maa ja'a møjcunuu'xytiøjcān. Jiiby hajxy jabom-jabom tiunnā.

7 Pero jiiby maa ja'a muutscunuu'xytiøjcān maa ja'a Dios hānajtý yhāñ'a'ayān, jagooyyā teedywiindsøn hijty jiiby tiägø'øý. Tāhooquiā hajxy hijty jiiby tiägø'øý ja'a tu'ugjomøjtpā. Coo hajxy hānajtý jiiby tiägø'øwa'añ, jayøjpä animal hajxy hijty yagho'ogy. Mānitā animalnø'ty hajxy hijty jiiby nøcxy quiuyoxø'øý muutscunuu'xytiøgootý, ja'a piojpä quiādieeguiøxpāhajxy, møødā cu'ugā piojpä quiādieeguiøxpāhajxy.

8 Jaduhnā Dioshēspīritu hajxy xyajwiinjuøøyyām coo hajxy hoy nga'a tægøøyyāmāt maa ja'a Dioswiinduumān māduhñtiā ja'a jecyquihdujhtý hajxy yajtuññā.

9 Jaduhn hajxy jāda'anābaadyñā nhjām. Je'enā animal hajxy yoxy; je'enā hajxy cøxiā wiinā quiuyoxø'øý. Paady hajxy jaduhn quiuhdujhtatyñā, jaduhnāc tyijý ja'a Dios jiaanč tehñ quiumay. Cab hajxy jaduhn ñāhwa'ačh quiuhwa'ačh, hoy hajxy jaduhn jia cuhdujhtatyñā.

10 Jagooyyā ja'a quiuhdujhtajxy yhane'emy tijaty hajxy quiáyāp yhú'ugāp, neby hajxy ñibiuj ñijie'edsøjāt, neby hajxy yaa jiāya'ayhādāt hādaa yaabā naaxwiin. Pero yø'ø cuhdujht jaduhmbā, cab jaduhn tiunnā. Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiā yajcuhdujnā, mādyii jaduhn tunaamb.

11 Mānitā Jesucristo hajxy hoy xjiaanč tehñ yajñāhwāatsām. Jaaya'ay jaduhn tūunnāp teedywiindsøn jim tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc jaanč tehñ yhoybān. Ca'a jiāya'ayā hajxy hādiuun hādaa yaabā naaxwiimbā.

12 Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øý maa ja'a Dioswiinduumān ja'a tāhoctagø'øyyā. Hamdsoo hānajtý tøø ñiñāhdugyii coo højts hānajtý xñāhho'tu'udāñām. Cabā tii nø'ty quiuyoxøøyy maa ja'a yaabā tsajtøjcān nebiā yaabā teedyhajxy quiuhdujhtatiān coo chivo hajxy yoxy, coo waj hajxy yoxy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām, paady hajxy jim nhidāñām Dioswiinduum øjxta'axiøø.

13 Jaduhnā jāya'ayhajxy quiuhdujhtaty, coo hajxy yho'ogø'øý, mānitā chivonø'ty wajnø'ty hajxy yajñiñāhxānicxyii. Mānitā wajcujaam hajxy yajñiñāhwøjyii, ja'a hajxy hānajtý tøø ñāno'ogø'øýyābā maa ja'a altarān. Jaduhn hajxy ñiyajñāhwa'ačhii.

14 Hoorā, ja'a chivonø'ty, ja'a wajnø'ty, cabā pojpä cādieey mānaa yajñāhwa'ačh. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhn xyajñāhwāatsām mānaa hajxy xñāhho'túutām. Cabā Jesucristo tii pojpä cādieey miøødā. Cab jaduhn mānaa yho'ogaannā. Hamdsoo jim ñiñāhdujcā maa ja'a Dioswiinduumān. Jaduhnā nhaxøøgcuhdujhtý hajxy yajñāhwāatsām, nebiā Diosmādia'agy hajxy jaduhn maas hoy nmābøjcamāt.

15 Coo ja'a Dios ja'a hawiinjemybiā tøø yajcuhducy, paadiā Jesucristo hajxy xñāhho'túutām, pønjatīā Dios jaduhn wyiimbiiw. Xyajñāhwāatsām ja'a nbojpä ngādieey hajxy nebiaty hajxy tøø njāya'ayhājātām maa ja'a jecypiā yhjitiān. Y jim hajxy xyajñøcxañām tsajpootyp nebiā Dios hajxy xyajwiinwaanøøyyām.

16-17 Homiādyii testamentānoquiā, cahnā tiuungpaadyñā, jugyhajpnā jaaya'ay jaduhn. Coonā yhó'ogāt, mānitñā ja'a nocy tiuungpaada'añ.

18 Paadiā Dios jaduhn miānaañ coo animal hajxy yóxāt, mānaa ja'a jayøbhajtpā yajcuhduquiān.

19 Coo ja'a Moisés ja'a cu'ugā jecyquihdujhtý hānajtý tøø quiøxy mo'oy, mānitā wajhuung yojxy møødā chivoahuung. Mānitā ñø'ty hoy ñøødemøøyyā.

Mänitá tsaptsmeegpøjt hoy piäda'agy nø'ñøjooty møødä hisopohaa'x. Mänitá cu'ug ja'a nø'ñøø yajnáhxänicxy møødä jecyquihdujttäa.

²⁰ Mänitá Moisés miänaaŋ: "Haa hädaa nø'tiä, hijxtahnd hädaaduhnd coo mijtsä Dios xmiøødyajcuhdujcy."

²¹ Mänitá Moisés ja'a wittsajtøjc ja'a nø'ñøø hoy yajnáhxänicxpä møød tijaty hajxy jiiby yajtuumbj mänaa ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øyän.

²² Jaduhnä jecyquihdujht hijty yhane'emyy cooc cøxiä nähwa'achii nø'tyaam. Coogä animal hajxy quia'a yóxät, cábägä piojpä quiädieey hajxy nä'ä nähwa'adsät.

²³ Haa ja'a wittsajtøjc hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty jiiby hijp tsajtøgootiä, animalnø'tyaamä Moisés yajnáhwaach. Pero højtshájtäm, ni mänaa ja'a animalnø'ty hajxy xquia'a yajnáhwaätsämät. Paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy nnähwaätsäm.

²⁴ Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øy maa ja'a Dioswiinduumän. Jim hajxy xñähgapxtúutäm. Ca'a yhädaa yaabä tsajtøgootiä tiägøøyy. Haa ja'a tsajtøjc yaabä, cab jaduhñ tiehm miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän.

²⁵⁻²⁶ Haa ja'a teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiimbä, jomøjt-jomøjt jiiby tiägø'øy maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän. Jiibiä animalnø'ty nøcxy quiuyoxø'øy. Pero ja'a Jesucristo, tähooquiä yho'cy. Cabä Dios jaduhñ miänaaŋ coo mayhooc yho'ogät. Coø yhabaaty, mänitá Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm.

²⁷ Ja'a Dios hajxy xquiunú'xäm xpiädäacäm coo højts tähooquiä nho'ogäaŋäm. Mänitá Dios hajxy xyajtøyhajtyegäaŋäm.

²⁸ Jaanä tähooquiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämbä ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. Tähoocyajnáhwa'achä hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwäatsäm. Coø jadähoooc quiädactägatsa'än, mänit hajxy jim xyajncxäaŋänä maa ja'a Dioswiinduumän, pønjaty hänäjty jaduhñ jii jøbhixp.

10

¹ Haa ja'a jecyquihdujht, hijxtahnd hänäjty jaduhñ hijp coo ja'a Jesucristo hajxy hänäjty xñähho'tu'udäaŋäm. Nebiä jecyquihdujht hänäjty yhane'emiän, jomøjt-jomøjtä animal hajxy jia xoxy. Pero ni pøn hänäjty quia'a nähwa'ach quia'a cühwa'ach, pønjaty hänäjty ja wi'i tiägø'øwäämbäp maa ja'a Dioswiinduumän.

² Coø hajxy häxøpy tøø jiaanč nähwa'ach tøø jiaanč cühwa'ach ja'a piojpä quiädieey hajxy, cabä animal hajxy häxøpy yojxnä. Tähoocquiä hajxy jaduhñ cu yoyjy, mänit jaduhñ cu yhooyøyy. Hamdsoo hajxy cu ñajuøøyy coo pojpä cädieey hajxy quia'a møødänä.

³ Pero coo animal hajxy hänäjty jaduhñ xoxyñä jomøjt-jomøjt, ñajuøøby hajxy hänäjty jaduhñ coo pojpä cädieey hajxy miøødä.

⁴ Hiç, ni mänaa ja'a wajnø'ty ja'a chivonø'ty ja'a pojpä cädieey quia'a yajnáhwa'ach quia'a yajcuhwa'ach.

⁵ Paadiä Cristo ja'a Dios ñämaayy, mänaa hänäjty jaduhñ yaa tøø quiäda'aguiän hädaa yaabä naaxwiin:

Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo ja'a animal hajxy tehngajnä yóxät.

Páadyhøch miich yaa xquiejxy hädaa yaabä naaxwiin cooçh yaa njäya'ayhädät, nébiøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ yaa nnähho'tú'udät.

⁶ Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo animal hajxy yóxät, coo hajxy ñó'ogät. Paadiä animal hajxy xoxy, nähwaatspä piojpä quiädieeyhajxy jaduhñ.

7 Mänitøch nmänaañ:

“Dios, páadyhøch jaduhñ yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän,

neby jaduhñ jim myiñän cujaay maa miich mmädia'aguiän ja'a høøchcøxpä”,
nømä Cristo ja'a Dios ñämaayy.

8 Jayøjpä Cristo miäna'añ cooc ja'a Dios jioot quia'a tsocy coo animal hajxy quia'a yóxät ni quia'a nó'ogät. Ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ yajñähwáatsäp yajcuhwáatsäp. Hoyyá jecyquihdujt jia hane'emy coo hajxy tehngajnä yóxät, cabä Dios jaduhñ quiumay.

9 Jaduhñ miänáangombä: “Teedy, páadyhøch yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän.” Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a Cristo hänäjty jaduhñ yhane'ema'añ coo animal hajxy quia'a yóxnät, nebiä Tiedy miädia'agy jaduhñ quiudiúunät.

10 Hoyyá Jesucristo ja'a Tiedy miädia'agy jiaançh cudiuunä coo højts jaduhñ tähooquiä xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm.

11 Jaduhñä jecyquihdujt hijty yhane'emy coo ja'a teediä animal hajxy jabom-jabom wyl'i yóxät. Hoy hajxy jaduhñ jia cudiuuñ, cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä nähwaach ñä'ägädä cuhwaach.

12 Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy hänäjty tøø xñähho'túutäm tähooquiä, mänit hoy yhäñaaguiäda'agy maa ja'a Dios yhahooyhaampiän.

13 Jim jaduhñ yhahixy coo ja'a miädsiphajxy quia'a mäjäda'aga'añ.

14 Tähooquiä hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsänä.

15 Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo tiøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshøpíritu jaduhñ miänáambä maa jaduhñ cujaay myiñän:

16 Coo jaduhñ yhabáadät, mänitøch hajxy nmøødyajcuhduga'añ, nømä Dios miäna'añ:

Nyajñähixø'owáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy jaduhñ hamuumdu'joot wyiinjuø'owät.

17 Mänit miänáangombä:

Cábøçhä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsáañänä.

18 Jaduhñds je'e, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsänä tähooquiä. Hoyyá animal hajxy jia yoxyñä, cab jaduhñ choobaatnä.

19-20 Hermanodøjc, maa ja'a jecyquihdujt myiñän, cabä cuhdujt pøñ miøødä coo jiiby tiägø'owät maa ja'a muutscunuu'xytiøgootiän. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim hoy ndägø'owáañänä maa ja'a Dioswiinduumän. Tøø hajxy xyajñähwaats tøø hajxy xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm.

21 Je'eds hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum.

22 Entonces, tsøg hajxy jim tägøøyyäm Dioswiinduum. Tsøgä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim ndägøøyyämät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

23 Tsøgä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mäbøjcäm. Cab hajxy nnajtshixøøyyämät. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xmio'owáañäm nebiaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy cøxiä wiinä xmio'owáañäm.

24 Tsøg hajxy niguiapxwíjjäm neby hajxy maas hoy nniçhojç nniabia'häyóowämät hamiñ haxøpy, neby ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ maas hoy ngudiúñämät.

25 Jaduñ hajxy nyajnujóoyyäm coo miäwiingoonnä coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Paady, tsøg hajxy nijjootcapxmøçpøjcäm. Tehngajnä hajxy nhamugðøyyämät ja'a Diosçxpä. Näje'e hajxy, cab hajxy jaduñ ñä'ägädä mejtsnä. Cabä quiuhdujthajxy jaduñ yhojyä.

26 Coo hajxy tehngajnä haxøøg nwädíjtämät, hoyyä tøyhajt hajxy tøø nja wiinjuóoyyäm, cabä nbojpä ngädieey hajxy jaduñ ñä'ägädä nähwáatsämät.

27 Haxøøgtuumä Dios hajxy jaduñ xpiädáacämät maa ja'a jøøn tioyyän, maa ja'a Dios miädsiphajxy yhtiän. Hoçhähgøøñä jaduñ jiiby.

28 Pøñ jaduñ ca'a cudiumb nebiä Moisés ja'a jiecyquihdujt yhan'eemiän, pø tøø testigohajxy jaduñ yhiçy mejtstägøøgå, tsipçøxp jaduñ yagho'oga'añii.

29 Maas hanaxiä hajxy jaduñ quiumädowaannä pønjaty ja'a Diosh-espíritu jaduñ haxøøg nänøømb, ja'a mayhajt tuumbä, pønjatiä Dioshuung jaduñ xøøghajp, pønjatiä ñø'ty jaduñ häyoowhíxäp, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia nähho'túutäm, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia yajnahwaats tøø xjia yajcuhwáatsäm.

30 Tøyhajtä Dios jaduñ miänaañ: "Høøçh jaduñ nyaghawiimbidaamby." Chaadsä Diosmädia'agy miänáangumbä: "Dios quiu'ug jaduñ yajcumädowaambä."

31 Hoçhähgøøñä jaduñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädóowämät; je'eduhñ jugyhajp çøjxta'axiøø.

32 Naxy hajxy mdehm jiahmiédsät nebiä Jesucristo miädia'agy hajxy nmädoodsohnän. Hamuumdu'joot hajxy mbadu'ubøjcy, hoy hajxy hänäjty mja tsaächpøcy hoyhoy.

33 Näje'e hajxy myaghäyoowhiçy cu'ughagujç. Y mjootcapxmøçpøjpy hajxy hänäjty pønjaty hänäjty jaduñ häyoowhíxäp.

34 Y mnäxuu'chp hajxy hänäjty pønjaty hänäjty tsumyçhänäaby. Mxoonäacp hajxy hänäjty, hoy hajxy çøxiä wiinä xjia pøjcä. Mnajuøøby hajxy hänäjty coo hajxy jim mhida'añ tsajpootyp çøjxta'axiøø.

35 Entonces, cab hajxy tii mdájät mmáyät; tehngajnä hajxy nmäbøgät coo ja'a Dios hajxy xyhiçyñä. Mjahmiédsäp hajxy jaduñ coo hajxy nøçxy jim mhidaannä tsajpootyp.

36 Naxy hajxy mdehm miee'xtúgät, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy mgudiúnät. Jaduñ hajxy mbaadät tijaty ja'a Dios hajxy tøø xyajwiin-waanóoyyäm coo hajxy xmio'owáañäm.

37 Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ: Mobädajpä je'e quiäda'aga'añ pøñä Dios jaduñ quiexaamby.

38 Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiumb, miäbøjpy je'eduhñ tehngajnä. Pero coo ñajtshixø'øwät, cabä Dios quiumayaannä.

39 Pero højtshájtäm, cab hajxy mänaa nñajtshixø'owáañäm. Tehngajnä hajxy nmäbøjcäm. Paadiä Dios hajxy xyhuuc yajnahwa'adsáañämbä. Cab hajxy xyajcumädowáañäm.

11

1 Coo hajxy nmäbøjcäm, mäniä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nbaadaañäm mädyijaty hajxy njøbhíxäm, hoy je'eduhñ quia'a ja çähxø'øgyñä.

² Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, coo hajxy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy.

³ Coo hajxy nmäbøjcäm, jaduñ hajxy nyajnajuoøyyäm coo ja'a Dios ja'a naaxwiin yajwa'añguiojy ja'a miädia'agyhaam, møødä madsa'a, møødä po'o, møødä xøø.

⁴ Coo ja'a Abel jecy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy. Hix, hoyyä Abel quidiuun coo animal vojxy ja'a Dioscøxpä. Ja'a Cain, caj quiumaayyä je'eguiøxpä coo hänajty quia'a mäbøcy. Hix, cabä animal vojxy. Hoy jaduñ coo ja'a Abel hajxy nbahjxämät, hoy jecy jia yagho'cä. Hix, miäbøjc ja'a Abel.

⁵ Coo ja'a Enoc jecy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy. Cabä Enoc ñä'ä ho'cy. Jaduhyyä Dios yajnøcxy tsajpootyp. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁶ Coo hajxy nga'a mäbøjcämät, cabä Dios hajxy xquiumáayyämät. Tsipcøxp hajxy nmäbøjcämät coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Y jaduñ hajxy nmäbøjcämät coo ja'a Dios piuhbeda'añ pønä Dios wiingudsähgø'øwaamb.

⁷ Coo ja'a Dios ja'a Noé jecy ñämaayy coo ja'a nøøgomdägoy ja'a naaxwiin hänajty quiøxy wiinyeegø'owa'añ, mänitä Noé ja'a Dios miädia'agy jaduñ quidiuunä, hoyyä nøøgomdägoy hänajty quia'a ja cähxø'ogyñä. Mänitä barco cruundä yhädiuun. Jiibiä Noéhajxy choocy møødä yhuung møødä tio'oxy. Coo ja'a Noé jaduñ miäbøjcy, paadiä Dios jiaanč tehñ quiumaayy. Pero ja'a wiinghäna'c-hajxy, cab hajxy miäbøjcy. Paady hajxy cøjx quihdägoy.

⁸ Coo ja'a Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy coo jim chøonät ñaaxooty, coo jäguemnaax ñøcxät maa ja'a Dios ja'a Abraham yajnähdijjiän coo chänaadiaacpøgät, miäbøjc ja'a Abraham jaduñ. Mänit jim jiaanč tsohnä ñaaxooty. Nä'ä nägoobä ñä'ä tu'ubøjnä. Cab hänajty ñajuø'oy maa ñøcxät.

⁹ Coo ja'a Abrahamhajxy jim miejch maa ja'a Dios hänajty tøø yajnähdijjiän, cab hajxy tiehñ chänaadiaacpøjcy, je'eguiøxpä coo hänajty jiäya'añaaxootiä. Wittøgooty hajxy hänajty chäna'ay. Pero miäbøjpiä Abrahamhajxy hänajty coo ja'a naax hajxy hänajty mio'owa'añii, neby hajxy hänajty tøø yajwiinwaanø'oyijän ja'a Diósäm. Jaduhñä Abraham yhuung Isaac ñämáayyäbä møødä yhoc-huung Jacob.

¹⁰ Hix, ñajuøøbiä Abrahamhajxy hänajty coo hajxy hänajty jim ñøcxa'añ tsajpootyp Dioswiinduum. Cab hajxy hänajty tiajy miay coo ja'a naax hajxy quia'a tsoj mooyyä.

¹¹ Jaanä jaduñä Sara jecy miäbøjpä. Tøø hänajty miäjaanä mänaa ja'a Dios hoy piuhbetiän coo maaxhuung piädät. Y jaanč huungpaat ja'a Sara jaduñ je'eguiøxpä coo miäbøjcy nebiä Dios hänajty tøø yajwiinwaanø'oyän.

¹² Y ja'a Abrahamä, hoy hänajty tøø jia mäjaanä, möjjoøyy mayøøyy je'eduhñ. Tøø ja'a yhap yhoc-hajxy jaduñ jiaanč tehñ miayøøñä. Cab hajxy jaduñ hoy yajmächowa'añ. Jaduhñ hajxy miayyä nebiä madsa'ajän, nebiä tsabiu'ujän.

¹³ Coo ja'a Abrahamhajxy yho'cy, cahnä hajxy hänajty quiøxy paadyñä mädyijatiä Dios hänajty tøø yajwiinwaanø'oy. Pero miäbøjc hajxy jaduñ. Ñajuøøby hajxy hänajty coo hajxy hänajty jim ñøcxa'añ tsajpootyp. Paady hajxy xioondaacy. Ñajuøøby hajxy hänajty coo hajxy hänajty nä'ä nägoobä wiädityñä.

¹⁴ Pønajaty jaduñ wädijp, cahnä tsänaadiaact hajxy piaadyñä.

¹⁵ Coo ja'a jioothajxy cu chojcy, cu wyiimbijty hajxy, cu ñøcxtägajch hajxy je'e maa hajxy hänajty tøø yhuuc tsohmbän.

16 Pero jimä jioot hajxy hänäjty hamuumdu'joot tøø piäda'agy tsajpootyp maa ja'a chänaadiaacthajxy hänäjty tøø yhahixøöyyäxän. Ja'a Dios jaduñ hahixøöyy. Cabä Dios miädsähdiuñ ja'a Abrahamhajxy.

17-18 Coo ja'a Dios ja'a Abraham yhanehmy coo yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä, miäbögaambiä Abraham hänäjty je'eduñ, hoy ja'a yhuung hänäjty jia tu'uquüä, hoyyä Dios hänäjty tøø jia mäna'añ: "Møjø'owaamb mayø'owaamb miäch mhuung ja'a Isaac-hajpä." Nä'a joodhijx ja'a Dios ja'a Abraham jaduñ pø jiaančh cudiunaamby hänäjty jaduñ.

19 Miäböjpiä Abraham hänäjty coo ja'a yhuung hänäjty yagjujypioğaanäxä ja'a Diósäm. Mänitä Dios miänängombä coo ja'a yhuung quia'a yaghó'ogät. Jaduñ mäwínäts ja'a Isaac hoy jiaty nebiä jadähooc tøø jiuujypioquiäbän.

20 Coo ja'a Isaac miäböjcy, paadiä Jacob ñämaayy møødä Esau coo ja'a hoybä ja'a weenbä hajxy piada'añ.

21 Coo ja'a Jacob miäböjcy, paadiä yhoc-huunghajxy ñämaayy coo ja'a hoybä weenbä hajxy piada'añ. Ja'a José yhuunghajxy je'e. Mänitä Jacob ja'a Dios wyiingudsähgøöyy. Cuhdajtcøp hänäjty ñiguiuhdijyii. Ho'ogäänäp hänäjty je'eduñ.

22 Coo ja'a José miäböjcy, ñajuøöyy jaduñ coo yhap yhoc-hajxy hänäjty jim cujey choona'añ Egiptonaaxooty. Paady jaduñ yhanehmy coo ja'a piäc miänöcxäät. Ho'ogäänäp hänäjty je'ebä.

23 Coo ja'a Moisés myiñguiahy jaančh tehñ yajxon, yu'učh hajxy yaghi-ty tågøøppo'o. Hix, tøø ja'a gobiernä hänäjty hoy yhane'emy coo ja'a pigäna'c-huunghajxy quiøxy yagho'ogøøjät ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Moisés tiaj tieedy, cabä gobiernä hajxy hänäjty chähgø'øy. Miäböjpiä Diosmädia'agy hajxy hänäjty.

24 Coo ja'a Moisés miøjøøñä, miäböjc je'ebä. Cabä gobiernä hänäjty tieedy-haphadaannä, ja'a hänäjty jim tuumbä Egiptonaaxooty.

25 Hamdsoo jaduñ miänaañ coo ween yhäyoowhixyii møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy. Cab hänäjty jim miähmø'owaannä maa ja'a haxøøgcuhdujt hajxy wyl'i tiuñän. Cab hajxy hänäjty ñajuø'øy coo hajxy hänäjty jejcy quia'a xoonä'agaannä.

26 Cabä Moisés ja'a jioot jim piädaacnä maa ja'a xädø'øñän jim Egipton-aaxooty. Maas jootcujc hänäjty ñijiäwøöyyänä coo yhäyoowhixøøjät ja'a jäya'aguioxpä, ja'a Dios hänäjty quiexaambiä. Ñajuøøby hänäjty jaduñ coo ja'a hoybä weenbä mio'owa'añijäm ja'a Diósäm.

27 Coo ja'a Moisés miäböjcy, paady jim chohñnä Egiptonaaxooty. Hoyyä gobiernä hänäjty jia jootma'ady, cabä Moisés ñä'ägädä tsähgøöyy. Tähooctu'ubøquiä ja'a Moisés tiu'ubøjnä. Ja'a Diosmädia'agy hänäjty miäböjpy, hoyyä Dios mänaa quia'a ja hixyii.

28 Coo ja'a Moisés miäböjcy, paadiä pascuaxøø yagjätä. Jaduñ yhanehmy coo ja'a tøgagø'ow nø'ty hajxy yajwiinxänicxø'owät, nebiä judíos quioob-huunghajxy quia'a yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Dios ja'a mioonsä tsajpootypä tu'ug quejx coo ja'a quioobhuunghajxy yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä, pønjatia nø'ty hänäjty tøø quia'a yajwiinxänicxø'øy ja'a tøgagø'ow.

29 Coo judiøshajxy jaduñ miäböjcy, mänitä Dios ja'a Tsaptsmejy cujc yaghawaach maa hajxy jaduñ ñaxø'owät tø'ødstum. Mänitä Egiptobä-jäya'ayhajxy hoy jia panaxaambä. Mänitä Dios ja'a nøø hoy jajtu'ugmújcombä. Cøjxä Egiptobä-jäya'ayhajxy ñøøho'ogø'øy.

³⁰⁻³¹ Coo ja'a judíos hajxy miäbøjcy, paadiä cajpt hajxy juxtujc-hooc jiuhy-ohwiädihty ja'a xøhajpä Jericó. Mänitä tsaamuuch piuumnä. Je'e hánajty curaahajp wäditii maa ja'a cajptän. Cøjxä jäya'ayhajxy jiihy yho'nä, ja'a hajxy hánajty ca'a mäbøjpä. Coo ja'a quixy Rahab miäbøjcy, hoy hánajty jia tuñ maa ja'a burdelän, paady jaduhñ quia'a ho'cy, je'eguiøxpä coo ja'a judíos hánajty tøø yu'uch, ja'a hajxy hánajty wädihty hixøøbiä woodsøøbiä.

³² Coo cu ñäbaadøøyy, cu nmädiäcyhøch ja'a Gedeón, ja'a Barac, ja'a Sansón, ja'a Jefe, ja'a David, ja'a Samuel, møødä Dios ja'a quiuguexyhajxy.

³³ Coo hajxy miäbøjcy, paadiä miädsip ja'a ñaax hajxy hoy miämähmøøyyänä; paady hajxy hoy guiobiernähajty; paadiä Dios hajxy xpiuhbèjtäm nebiaty hajxy hánajty tøø xyajwiinwaanøøyyäm; paady hajxy quia'a leontsu'tsä;

³⁴ paady hajxy quia'a tooy møjjøøonhaajiooty; paady hajxy quia'a cuhbujxä. Ja'a hana'c-hajxy ca'a møøpä, mänitä mäjaa hajxy piaaty mänaa hajxy hánajty chiptuna'añän. Cabä miädsip hajxy yajmäjdaacy, hoyyä miädsiphajxy hánajty jia nämayyä. Ñä'ägä yajpäyø'c hajxy je'e.

³⁵ Jii ja'a to'oxiøjc-hajxy hánajty näje'e ja'a yhuung ja'a ya'ay jiuypiojcy.

Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yajcudsaaçhtiuonøøyyä. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty quia'a nä'ägädä najtshixø'øwa'añ, mänit hajxy yaghó'cänä. Tøø hajxy hánajty ñajuø'øy coo hajxy jiuypioğa'añ, coo hajxy jim ñøcxa'añ tsajpootyp.

³⁶ Näje'e hajxy wyiinwohnä wiobho'cä. Høxtä yajcudsumøøyyä hajxy näje'e cø'øxoch.

³⁷⁻³⁸ Näje'e hajxy quiuhga'tsä, näje'e hajxy jioø'wa'xä, näje'e hajxy quiuhbujxä. Jim hajxy hánajty näje'e wiädity pactuum, wiinwa'adstuum, tunjooty. Jim hajxy hánajty näje'e chäna'ay tsaajutjooty. Cabä howyit hajxy hánajty miøødä. Meeghac chivohac hajxy hánajty wyithajpy. Jaguiay hajxy hánajty yhity. Xøøghähtp hajxy hánajty, häyoowhijxäp hajxy hánajty. Paady hajxy hánajty jaduhñ jiaty yhabety coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty miäbøjcy. Jaanç tehñ quiumäayyap hajxy hánajty ja'a Diósäm. Cabä Dios jaduhñ quiumay pøn ca'a mäbøjp.

³⁹ Hoy hajxy jia cumaayyä, cab hajxy miooyyä mädyijiatii Dios hánajty tøø yajwiinwaanøøy.

⁴⁰ Jäguemiä Dios wyiinmahñdyhajty coo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmiø'owäänäm. Paadiä jecyjiäya'ayhajxy quia'a tsoj mooyyä, näguipxiä Dios hajxy jaduhñ xmiø'owäänäm møødä jecyjiäya'ayhajxy.

12

¹ Tsögä jecyjiäya'ay hajxy jaduhñ pahijxäm nebiä Diosmädia'agy hajxy miäbøjquiän. Tsögä haxøøguhdujt hajxy najtshixøøyyäm. Tsögä nhamdsoo cuhdujt hajxy høxhijxäm. Je'eduhñ wiingtuum xjia wi'i wioonøcxäänäm. Tsög hajxy tehngajnä cudiüünäm nebiä Dios hajxy xyhanéhäm.

² Tsögä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot pahijxäm. Jaaya'ay hajxy xyajnahixøøyyäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäbøjcämät. Hoçhädhiiunnä ja'a Jesús mähdiojc jaduhñ yho'cy cruzøxp. Pero ñajuøøby hánajty je'eduhñ coo hánajty jim nøcxy xioonda'aga'añ tsajpootyp. Jim jaduhñ yhäñaañä maa Dios yhaoooyhaampiän.

³ Tsögä Jesucristo hajxy jahmiejtstäacäm coo jiaanç tehñ chaachpøjcy. Ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxy jaduhñ jatcøøyy. Miece'xtujc ja'a Jesucristo jaduhñ. Tsög hajxy jaduhñ pahijxäm; jaduhñ hajxy nga'a jootmayhäjtämät.

4 Hoyoä haxøøgpä hajxy xjia mädsiphájtäm, cahnä hajxy jaduhñ yyaghó'cäm.

5 Ja'a Dios hajxy jaduhñ xjiootcapxmøcpøjcäm maa ja'a miädia'agy cujaay myiñän:

Huung, ca'a mjootma'ady, hoyyá Dios tøø xjia yajcumädoy.

Hoy xjia hoy, ca'a mjootmayhaty.

6 Miägäpaxp yhanehñbiä Dios pønjaty chojpy;

yajcumädooby pønjaty yhuunghajpy.

7 Coø ja'a Dios hajxy xyajcumädöwät, mmee'xtügäp hajxy jaduhñ. Hopiønnä yhuunghajpy.

8 Yajcumädoobiä Dios ja'a yhuunghajxy nägøxiä; y pø caj mijts jaduhñ xyajcumädooy, cähxø'p jaduhñ coø ja'a Dios hajxy tøyhajt xquia'a huunghaty.

9-10 Ja'a hajxy ndeedyhájttämbä hädaa yaabä naaxwiimbä, nwiingudsähgøøyyäm hajxy jaduhñ, hoy hajxy hijty xyajcumädöwäm mänaa hajxy tøø nmuutsc-hájtäm. Paady hajxy hijty xyajcumädöwäm coø hajxy hijty nga'a mädia'agymiäbøjcäm. Hoorä, tsögä ndeedyhájttäm hajxy mädia'agymiäbøjcäm, ja'a jim tsajpootypä. Mänit hajxy jim xyaghájtämät. Paadiä Dios hajxy xyajcumädöwäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nmäbøjcämät, nebiä hawa'adstuum hajxy jaduhñ hoy nhájtänät nebiä Dios yhiitiän.

11 Tøyhajt hajxy ndsaächpøjcäm mänaa ja'a Dios hajxy xyajcumädöwäm. Nbáatäm ja'a tsaächpä hajxy jaduhñ. Pøn jaduhñ mäbøgaamb hamuumdu'joot, cab jaduhñ waamb miäná'anät, hoy hánajty jia tsaächpøcy. Maas hoy jiäya'ayhadaañnä. Maas jootcuyc yhidaañnä.

12 Naxy hajxy mdehñ ñijootcapxmøcpøgøøjtät neby hajxy jaduhñ hoy myo'oy mnáxät.

13 Mhøxtá'awäp ja'a hodi'u hajxy, nebiä hermanøøjc hajxy jaduhñ hoy xpiawädítät, neby hajxy jaduhñ quipxy xquia'a padu'udägøyyät.

14 Naxy hajxy hoy mdehñ yhidät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Hoy hajxy mjäya'ayhadät. Pøn hoy ca'a wädiip, cab jim ñøcxa'añ Dioswiinduum.

15 Tehngajnä hajxy mnigwieendähadøøjtät, neby hajxy jaduhñ mga'a tu'udägøyyät. Coø pøn jaduhñ tiu'udägøyyät, je'e jioot ca'a tsojp coø piuhbedøøjtät ja'a Diósäm. Cab hajxy mnimiäjiootma'adøøjtät. Coø hajxy haagä jaduhñ mjatcø'owät, pues nägøxiä hajxy jaduhñ mma'adät.

16 Cab hajxy mhaxøøgwädítät. Cabä Diosmädia'agy hajxy myaghäyø'ogät. Jaduhñä Esaú jecy jiatcøøyy, coø hánajty yäho'ogyii; yajwiingubøjc ja'a ñädeedy ja'a cay. Paadiä ñädeedy hánajty miøødä, coø hánajty quiobhuungä. Mo'owáañäp hánajty jaduhñ cøxiä mäduhñtiä ja'a tieedy hánajty miädsäna'ay.

17 Y coø ja'a Esaú jioot hánajty chocy coø cøxiä mio'owøøjtät ja'a tiéediäm, cab ti ñä'a mooyyä, hoy jia jøøyy. Hamdsoo jaduhñ quia'a niyaghoyøøyyä.

18-22 Ja'a Moisésajxy, jequiän hothähgøøñäbä hajxy jim yhiixy miädooyy maa ja'a tunän ja'a xøhajpä Sinaí. Ja'a pojtäxa'a hajxy yhiixy møødä jøøn jim maa hánajty jiaanç tehñ wyiingoodsän. Mänit hajxy miädooyy nebiä jäya'ay xiu'uxiän. Mänit hajxy miädooyy coø ja'a Dios quiapxy. Hothähgøøñä ja'a Dios quiapxy. Jaduhñä Dios yhanehmy coø hajxy hotyijatiä quiuhgá'adsät tijaty jim mejtsp maa ja'a tunän, hoy jia animalä. Pero cab hajxy miee'xtujnä. Mänitä Dios hajxy miänuu'xtaacy coø quia'a cápxnät. Moiséspaady je'e chähgøøñä. "Jaanç tehñ chähgøøbiøch, paady ndsäyuy", nømä Moisés miänaañ. Pero jim tsajpootyp jim Dioswiinduum, cab jim yhothähgøøñän.

Siõn jim xiøhaty maa ja'a Dios yhäña'ayän. Jaduhñ jim xiøhajpä, ja'a Jerusalén tsajpootypä. Tøø ja'a Dios cuhdujt hajxy xmio'oy coo hajxy mwiingudsähgø'owät. Milhaamä Diosmoonsähajxy jim xioõnda'agy Dioswiinduum.

²³ Jimä Dioshuung yhaañmähajxy tiu'ugmucy ja'a xiøøhajxy tøøbä yajcujaayijjäbä. Ja'a Diósäm hajxy yajnähwaats yajcuhwaatsä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy jim xwyiinmahñdyhixäänäm.

²⁴ Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm nebiä Dios hajxy tøø xmiøødyajcuhdújcäm hawiinjemy. Coo ja'a Abel jecy yagho'cä, mänitä Dios yaghawiimbijty. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, xyajñähwaats xyajcuhwäätsäm ja'a Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy.

²⁵ Coo ja'a jecyjiäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa quia'a mabøjcy hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy yajcumädoowä. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy xyhamdsöo hanéhämäm jim tsajpootyp, maas hanaxiä hajxy jaduhñ njájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nga'a mabøjcämät. Entonces, tsøg hajxy hamuumdu'joot mabøjcäm.

²⁶ Coo ja'a Dios jecy quiapxy, mänitä naaxwiin yajtsäyuuuy. Jaduhñ tøø miánaanä coo cøxiä yajtsäyuyaañnä jadähöoc møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp.

²⁷ Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a Dios yajcuhdägoyya'añ tijaty tøø yhädiuñ møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. Pero mädyijjaty jim tsajpootyp, caj yajcuhdägoyya'añ.

²⁸ Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm Dioscujú'uyäp je'eguiøxpä coo hajxy jim xyaghidäänäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Hamuumdu'joot ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøoyyämät. Jaduhñ ja'a Dios hajxy xquiumáayyämät.

²⁹ Yajcuhdägoobiä Dios je'e tijaty jaduhñ quia'a cumaaby.

13

1 Tsøg hajxy hamuumdu'joot niçojc nibia'häyóowäm nebiä tu'ugpuhya'aybän.

² Coo pøn miédsät maa ja'a mdøjcän, hamuumdu'jootä mjøøn mdøjc hajxy mmó'owät. Näje'e hajxy tøø tiøjmo'oy ja'a Diosmoonsä tsajpootyp-tsohmä. Cab hajxy hänajty ñajuø'oy pø Dios mioonsähajxy je'e.

³ Mbuhbédäp hajxy ja'a jäya'ayhajxy hijpä tsumy, møød hajxy häyoowhíjxäbä. Hix, quipxy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmøødmabøcy.

⁴ Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo jäya'ayhajxy ñimioødtsána'awøøjät ya'adio'oxy. Cab jaduhñ yhooyä coo ja'a mmägu'ughajpä tio'oxiøjc jaduhñ mnä'ä wi'i yhäyoowhíjxät, coo ja'a Dios jaduhñ xñä'ä yajcumädöwät.

⁵ Cabä xädø'øñ hajxy mwil'i piøcjuø'owät. Jootcujcä xädø'øñ hajxy mmähidät, mäduhñtiä hajxy mmøødä. Tøø ja'a Dios jaduhñ miána'añ cooc hajxy ni mänaa xquia'a nähgüe'egäänäm.

⁶ Paady hajxy hamuumdu'joot nmänáañämät:

Ja'a Dióshøch jaduhñ xpiuhbejp.

Cábøch jaduhñ pøn ndsähgø'oy, hoñjpiøch hajxy cu xjia tun.

⁷ Mbahíxäp jäya'ay hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xyajñähixø'oyäbä. Hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy hajxy miabøjcy. Hoy hajxy jiaançh tehñ jiaja'ayhajty.

⁸ Cabä Jesucristo ja'a quiuhdujt mänaa yajtägach.

⁹ Cabä wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubøgät. Coo ja'a Dios hajxy xchøjcäm, maas hoy jaduhñ coo ja'a miädia'agy hajxy nmabøjcämät. Näje'e hajxy

ñajtscaþxø'oy cooc tyjy yhamajtsä, cábac tii mdsú'udsät mgáyät. Pero yø'ø cuhdujt jaduhmbä, caj yø'ø xpiuhbedät.

¹⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñä'ho'túutäm, paadiä miädia'agy hajxy jaduhñ nbanócxäm. Pero pønä jecyquihdujt panócxnä, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a Jesucristo hajxy pianócxät.

¹¹ Jegyhajty ja'a teedywiindsøn animalnø'ty hajxy hijty quiuyoxø'oy maa ja'a muutsunuuytytjocän, nebiä piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänitä animalho'ogy hajxy hijty nøcxy ño'ogy cajtpa'a.

¹² Jaaná jimä Jesús hoy yho'pä cajtpa'a. Jaduhñ hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm.

¹³ Tsögä jecyquihdujt hajxy najtshixóøyyäm. Tsögä Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot panócxäm, hoyyá cu'ug hajxy xjia xøøghajtäm.

¹⁴ Haa hädaa yaabä naaxwiinä, caj jiega'añ. Pero jim njoot hajxy nbädáacäm tsajpootyp.

¹⁵ Tsögä Dios hajxy tehngajnä wingudsähgøøyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Tsög hajxy tehngajnä mänánañäm coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä.

¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehñ jiäya'ayhadät. Mbuhmó'owäp ja'a wiinghäna'c hajxy tijaty hajxy mmøød. Jaduhñä Dios hajxy xjiaanč tehñ quiumáyät.

¹⁷ Mmábójcäp ja'a copc-hajpä miädia'agy hajxy. Xcwieendähajp hajxy jaduhñ neby hajxy mga'a tu'udägóyyät. Najuøby hajxy coo hajxy wyi-inmahñdyhixa'añijäm ja'a Diósäm. Naxy hajxy mdehñ miábógät nebiä mgopc-hajpähajxy jaduhñ yhidät jootcujc. Coo hajxy mga'a mábógät, cab hajxy hánajty jaduhñ tøø mniyaghoyø'oyii.

¹⁸ Mduñäbä mayhajt hajxy, pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøčhcøxpä. Hóyhøch nwädity. Chójpiøčhä njoot coočh homiänaajä hoy nwädität.

¹⁹ Chójpiøčhä njoot jaduhñ coočh jim jadähooc nnøctägätsät maa mijsän. Mänuu'xta'agä Dios hajxy coočh jim ween xyajnøcxy.

²⁰ Jootcujcä Dios hajxy xjiaanč tehñ yaghjätäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagujypijøjtägajts, ja'a nWiindsøn'hajtäm. Jaayá'ayäts hajxy xmiøødyajcuhdújcäm ja'a hawiinjemyguiuhdujt mänaa ja'a Jesucristo hajxy xñä'ho'túutäm. Cabä jemyguiuhdujt mänaa tiägatsaannä. Homiänaajä ja'a Jesucristo hajxy xñä'ägä cueendähajtäm.

²¹ Weenä Dios hajxy xpiuhbety, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ hoy myajtúunät, ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Cøjxta'axiøø tsög hajxy jaduhñ mänánañäm coo ja'a Jesucristo miøjjä jiaančhä.

²² Hermanodøjc, cab hajxy mdsippädá'agät. Cábočh mijs madiu'u tøø nmägäpaxy tøø nhane'emy.

²³ Tøø ja'a hermano Timoteo yhawa'adspädsøømnä maa ja'a pujxtjocän. Coo yaa paquiä miédsät, mänitøch jim nmødhádät maa mijsän.

²⁴ Yajpoo'x ja'a copc-hajpähajxy ja'a høøčhcøxpä øøødä hermanohajxy nägøxiä. Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä Italianaxoooty, xyajpoo'xp mijs jaduhñ.

²⁵ Weenä Dios hajxy jaduhñ xjiaac mo'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Amén.

Santiago

¹ Høøch xøhajp Santiago. Ja'a Diostúunghøch nduumby. Ja'a Jesucristo, je'ečh nmäduumby. Hermanodøjc, mijtshajxy nyajpoo'xyp, mijts jäguemnaaxtsohmä.

²⁻³ Coo hajxy mänaa mhäyohmbáadät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hijxnä. Tehngajnä ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät coo hajxy xyhixy. Y coo hajxy mjaac häyohmbáadät, maas hoy hajxy mmäbøgät. Tøyhajt je'eduhñ, paady hajxy mjootcugó'owät.

⁴ Coo hajxy maas hoy mmäbøgät, pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mgduünät.

⁵ Coo pøn quia'a najuó'owät nebiä wyiinmahñdyhadät, weenä Dios miänuu'xta'agy, mänitä wiinmahñdy mio'owóøjät. Coo ja'a Dios hajxy tii nmäyujwáañämät, mänit hajxy cøxiä xmióoyämät, y cab hajxy waamb xñämáyyämät.

⁶ Ween hajxy hamuumdu'joot nmänuu'xtáacäm. Cab hajxy nmánáañämät coo hajxy xquia'a mo'owáañäm. Pøn tu'joot ca'a mäbøjp, cabä jiäwøhñdy tu'hityä yaghity. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä mejjiän coo ja'a poj yagja'tsyo'oy.

⁷⁻⁸ Hix, mejtstu'u ja'a wiinmahñdy miøødä. Cabä tu'hityä yhity. Cab hoy wiädity. Cab tii wiinmahñdy mio'owóøjät ja'a Diósäm je'eguiøxpä coo wiinmahñdy mejtstu'u miøødä.

⁹ Mädyii hermano häyoob, coo piuhbedóøjät ja'a Diósäm, jootcugó'owäp je'eduhñ.

¹⁰⁻¹¹ Mädyii hermano mäyøø, coo ja'a mäyøøhadyiibä quia'a hajoodhájnät, nä'ägä jootcugó'owäp je'ebä. Hix, jaduhñ mäwíinäts ja'a mäyøøjäya'ayhajxy nebiä pøjjiän. Hoy ja'a pøjy jioobø'oy; pero coo quiujyxioøj'oy, mänit ñi'xnä. Mänit ñähgahnä. Jaduhñdsä mäyøøjäya'ayhajxy quiuhdägoyyaambä. Yhøxho'ogaamby hajxy tijaty hajxy miämäyøøhajpy.

¹² Jootcujc hajxy yhity pønjaty mee'xtujp, pønjaty ja'a møjcu'ugongä miädia'agy ca'a mäbøjcäp. Pønjaty ja'a Dios jahmiejtsp, cøjxta'axioø hajxy yagjyghada'añii nebiä Dios jjugyhätian, nebiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøyyämät.

¹³ Coo ja'a mjoothajxy chógät coo hajxy haxøøg njatcó'owät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xyagjatcø'owa'añ. Hix, cabä Dios mänaaxøø haxøøg jiatcø'oy. Y caj mänaa miäna'añ coo hajxy haxøøg njatcøyyämät.

¹⁴ Ja'a mhamdsoo copc xyajtägóyyäp.

¹⁵ Hix, ja'a mhamdsoo copcooty ja'a pojpä cädieey piädsømy. Y coo pønä pojpä cädieey tehngajnä tiünät, jiiiby yhäda'aga'añ haxøøgtuum.

¹⁶ Hermanodøjc, ca'a hajxy myajwiinhøøñ.

¹⁷ Ja'a hoybä ja'a mäbaadpä, Dios hajxy pedyii xmióoyäm, ja'a tsajpootypä. Je'eduhñ cunuu'x ja'a jajpä ja'a tsämaambä. Cabä Dios wyiinmahñdy mänaa tiägach.

¹⁸ Hamdsoojoot ja'a Dios hajxy xpiädäacäm hodiuum je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, ja'a tøyhajtjäp. Paady hajxy jaduhñ xquiumáyyäm.

19 Hermanodøjc, homiänaaja ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädowá'anät; pero hodiägaamby hajxy mdaj mmáyät coo hajxy hänäjty mgapxa'añ mmädia'aga'añ. Y cab hajxy mjootmä'adät.

20 Coo hajxy njootmä'tämät, cabä Diosmädia'agy hajxy nyajtuungpáatänä.

21 Cøxy najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, neby hajxy madiu'u haxøøg mjatcø'øyän. Mee'xxieemy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbögät, ja'a hajxy tøø mmädóyyäbä. Y coo hajxy mjaančh mäbögät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduñ mnähwá'adsät.

22 Mgøxy cudiúnäp ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ. Coo hajxy mnähmädoonáxät, cab hajxy jaduñ mnä'ä yajtuungpaady, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy myajtuungpaady.

23 Pønä Diosmädia'agy nähmädoonajxp, cab hoy quidiuñ. Jaduñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ñiyhahijxnaxyiiän hijxtjooty.

24 Paquiä jaduñ ñiyhahijxnaxyii. Pero coo wyiimbijnä, cab jiahmiejtsnä nebiä wyiin jløjp quiähxø'øgy.

25 Pønä Diosmädia'agy tehngajnä jahmiejtsp, pøn hoy cudiumb, jootcujc jaduñ yhida'añ. Hix, hodium piäda'aga'añii je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy miäbøcy.

26 Pønajaty mänaamb cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'øy, y nä'ä nägødä hajxy ñä'ä capxtägoy, xiøøbä hajxy ñä'ä mäna'añ cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'øy.

27 Coo ja'a yaamghuung hajxy mbuhbédät møødä yaamgto'oxy, coo hajxy hänäjty tii yajmaajiaty, y coo hajxy haxøøg mga'a wädität, mänit hajxy myajcähxø'ögät coo Dios hajxy mjaančh wiingudsähgø'øy.

2

1 Hermanodøjc, paadiä Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo jim yhyt tsajpootyp maa ja'a jajpä tsämaambä miøødän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjätäm. Cabä yahixø'øy coo pøn mxøøghádät.

2-4 Tsøg hajxy mädiäcäm, coo jäya'ayhajxy nämetsc miédsät maa ja'a mdsajtøjc-hajxiän, tu'ug mäyøøbä, tu'ug häyoobä, tu'cuhdujt hajxy nämetsc mwiingudsähgø'øwät, hoyyä mäyøøbä orocø'øjädsøhfñdy hänäjty jia møødä, hoyyä howyt hodiucxy hänäjty jia møødä. Cabä häyoobä hajxy mxøøghádät, hoyyä howyt hodiucxy hänäjty quia'a ja møødä. Hoorä, coodsä häyoobä hajxy mnämä'awät: "Jii miich huuc täna'aw", o coo hajxy mnämä'awät: "Jii miich mhäña'awa'añ naaxwiin", y tøø ja'a mäyøøbä hoyhñaabiejt hajxy hänäjty mmo'oy, myajcähxø'py hajxy jaduñ coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Cähxø'p jaduñ coo ja'a häyoobä hajxy tøø mga'a näxuučh.

5 Hermanodøjc, huuc mäadow hädaa mädia'agy hajxy. Pønajaty häyoob hädaa yaabä naaxwiin, Dios tøø yajnähdjy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbögät hamuumdu'joot, coo hajxy jim ñöcxät cøxp tsajpootyp. Jim hajxy ñöcxa'añ nägøxiä. Pønatiä Dios tøø jiahmiech tøø pia'häyoy, Dios jaduñ tøø yajwiinwaanø'øy coo hajxy jim ñöcxät.

6 Pero mijts, mxøøghajpy hajxy ja'a häyoobädøjc. Hoorä, ja'a mäyøødøjc-hajxy, xhaachtiumb mijts jaduñ. Pawich pajäduty mijts xyajnøcxy haguyc.

7 Ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxäp, y je'e ja'a mäyøødøjc-hajxy wyiinwohmby.

⁸ Dios mänaamb coo ja'a mmäjøøn coo ja'a mmädøjc mdsógät mba'häyöwät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsoquiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ miimb. Bueno, pø mjaančh cudiüünäp ja'a Dios miädia'agy jaduñ, hoy jaduñ.

⁹ Pero coo ja'a häyooädøjc hajxy mxøøghädät, haxøøg hajxy jaduñ mjäya'ayhaty. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ mänaamb cooc yhaxøøgä.

¹⁰ Pønä ley hoy tøø jia yajtuñ, pø weeñtiä tøø tiu'udägoy, jaančh tehñ miøj tøø quiuuyø'yø'y.

¹¹ Dios jaduñ mänaañ, coo ja'a mhamdsoo to'oxiøjc hänäjty jyimän, cabä wiingto'oxiøjc mmøødhidät. Jaanä jaduñ miänaambä coo mga'a jäya'ay-yaghó'ogät. Tsøg hajxy mänáañäm, pø tøø mjäya'ay-yagho'ogy, tøø ja'a ley jaduñ mga'a yajtuñ, hoy wiingto'oxiøjc mga'a ja møødhity.

¹² Hoy hajxy ngapx nmädiäcämät, hoy hajxy njäya'ayhajtämät nebiä Jesucristo hajxy xyhanéhäm maa ja'a miädia'agy myiñän cujaay. Hix, xyhixáañäm jaaya'ay njoot ngopc-hajtämhajxy pø hoy hajxy njaančh jäya'ayhajtäm. Xpiuhbedáañämäp hajxy neby hajxy maas hoy njäya'ayhajtämät.

¹³ Pønjetiä jäya'ay näxuu'tsp, je'e hajxy päda'agáañäp hodiium. Cab hajxy yajcumädowa'añii. Pønjetiä jäya'ay ca'a näxuu'tsp, je'eds hajxy yajcumädowaañäp. Cab hajxy ñäxuu'tstägatsa'añii.

¹⁴ Hermanodøjc, näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy hajxy miäböcy hamuumdu'joot, y cab hajxy hoy wiädity, nébiäc tyijiäda'aduñ yhuuc nä'a nähwá'adsät.

¹⁵⁻¹⁶ Coo mijts hermano nä'a nägoobä mnämä'awät: "Nøcx hajxy jootcujc wädit; pägøøw jocxwit hajxy; hoy hajxy mgay mhú'ugät", y cab hajxy hänäjty tii tøø mmo'oy, hoy hajxy hänäjty tii quia'a ja møødä, ni wit ni tucxy, ni cay ni hu'ugy, caj mijts mguhdujt hänäjty yhooyä.

¹⁷ Coo pøn miäná'anät cooc tyijy hoy wyi'i pianøcxy, pero cabä quiuhdujt ñä'a höyyäbä, xiøøbä jaduñ ñä'a mäna'añ cooc tyijy hoy pianøcxy.

¹⁸ Pero coo pøn miäná'anät: "Miič mahñdy hoy mbanøcxyp; høøčh, hóyhøch nguhdujt", høøčh hijxtahnd yaghjác pø hoy mjaančh panøcxy, hoy mga'a ja yajcähxø'øgy pø hoy mguhdujt. Høøčh, coočh nguhdujt yhooyä, nyajcähxø'piøch jaduñ coočh hoy njaančh panøcxy.

¹⁹ Miič mänaamb coo Dios tiu'ugä; hoy hit jaduñ coo jaduñ mmäná'anät. Pero jaduñdsä møjcu'uhajxy miänaambä y chähgøøby hajxy je'e.

²⁰ Nej, caj miič mnä'ägädä wiinjuø'øwa'añä, xiøøbä mja nä'a mäna'añ coo mmäböcy, pø cabä mguhdujt ñä'a hoyä.

²¹⁻²² Abraham højts hijty nhaphajtäm ndeedyhajtäm. Mänitä Dios ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä. Paadiaduñ ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, nebiä Dios jaduñ wyiingudsähgø'owät. Jiaančh cudiunaambä Abraham hänäjty jaduñ. Coo jiaančh ja cudiunaañ, paady hodiium piädáacänä. Cähxø'p jaduñ coo ja'a Diosmädia'agy hänäjty jiaančh mäböcy.

²³ Tøjajtä Diosmädia'agy jaduñ nebiä myiñän cujaay: "Coo ja'a Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy miäböjcä, paadiä hodiium piädáacänä." Y Abraham, hamdsoo Dios miänaañ coo Abraham hänäjty miägu'ughadyii.

²⁴ Jaduñds je'e, paadiä Dios hajxy hodiium xpiädáacäm coo hajxy hoguuhdujt nyajtuñäm, coo hajxy hoy nmäböjcäm.

25 Jaduhñä quixy Rahab yhuuc jajpä. Mänitä jäya'ayhajxy miejtstaacy maa ja'a Rahab tiøjcän. Hixøøby woodsøøbiä hajxy hänajty wiädity. Mänitä Rahab miäbuhbejty. Mänitä tu'u hajxy wiingpä yajnähixøøyyä. Paadiä Rahab piäädacänä hodiium, hoyyä howyiinmahñdy hänajty tøø quia'a ja møødhaty.

26 Entonces, coo hajxy nmänáañämät cooc tyijy hajxy hoy nmäbójcäm, pero cabä nguhdujthajxy yhyohájtäm, xiøøbä hajxy nnä'ä mänáañäm coo hajxy hoy nmäbójcäm. Cab jadhñ choobaady coo hajxy nä'ä nägoobä nmänáañämät cooc tyijy hajxy hoy nmäbójcäm; høxtáhmäts ja'a ni'x ja'a copc coo yho'nä, cab je'e choobaatnä.

3

1 Hermanodøjc, ca'a hajxy mwi'i niwiyiindsønñbäda'agyii. Hix, pønjaty hoy ca'a yajnähixøøby, cab hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm.

2 Madiu'u hajxy ngapxtägøoyyäm nägøxiä. Pøn ca'a capxtägooby, ca'xiä Diosmädia'agy jiaanč tehñ quiudiuñ. Ni nej quia'a jatcøøy.

3 Paadiä cuaay freno hajxy nbäädacäm coo hajxy ween miädia'agymiäböcy neby hajxy jadhñ hoy yó'oyät.

4 Jaanä jadhñduhmbä, ja'a barcotimón, chuucpä hajxy yajmäyohby, hoy ja'a barco jia hamøjjä, hoy møc jia pabojoy.

5-6 Y yø'ø haaw, hoy jia muutsä, jadhuyyä jäya'ay ñä'ä jaanč tehñ miägapxtägoobiä möj may. Jadhñ mäwínäts yø'ø haaw nebiä jøønän. Coo ja'a yuuc tioyøøgy, tu'lii'ty ja'a padoy chohnda'agy. Yø'ø haaw, jiaanč tehñ miøødä haxøøgpä yø'ø. Paquiä xyajtu'udägøoyyät. Y ja'a møjcu'ugong, je'eds hajxy xwyi'i yajcapxtägøoyyäm.

7 Hoñä'ä mädyii animalä hajxy hoy nyajmaaxøøyyämät, caa, muuxy, tsahñdy, møødä mejjiooty-tsänaabiä.

8 Pero yø'ø haaw, cab hoy miaaxø'øwa'añ. Haagä haxøøgpä jadhñ miøød. Je'eduhñ xyajtägøoyyäm maa ja'a Dioscøxpän.

9-10 Jue'e yø'ø haaw, mejtstu'u myiñ. Je'e hajxy nyajtúunäm coo ja'a Dios-teedy hajxy ngapxpäatäm. Jaanä je'e hajxy nyajtúunäm coo ja'a jäya'ay hajxy nnähójjäm, ja'a Dios yajmägunuu'xøøyyäbä ja'a yhEspíritu. Hermanodøjc, caj yhyoyä coo hajxy mejtstu'u njäya'ayhájtämät.

11 Hix, maa tu'ugpä nøøgopcän, cabä nøø wiingä tægach xiee'xy. Tu'tu'uyyä ñä'ägädä xee'xy.

12 Jaanä jadhñduhmbä, tu'tu'uyyä piids tiøømhaty; cabä aceituna miäðøømhadoøy maa ja'a piidsän. Ni ja'a piids quia'a mäðøømhadoøy maa ja'a tsaytpän. Y cabä hoñøø jim mbäädät maa ja'a taamdsnøøgopcän.

13 Pøn wiinmahñmech maa mijtsän, ween hoy jjäya'ayhaty neby jadhñ yajcähxø'øgät coo hoguiuhdujt miøødä, coo mee'xxieemy jjäya'ayhaty.

14 Jii häna'c-hajxy näje'e miäna'añ coo hodiium hajxy mio'owøøjät, coo wiinghäna'c quia'a mo'owøøjät, je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy jiaanč tehñ jiaty hoyhoy. Caj mniguiumayøøjät cooc tyijy mjaanč tehñ jiaty. Hix, caj tiøyyä coo mjaanč jaty.

15 Yø'ø wiinmahñdy jadhñmbä, caj yø'ø jim choon maa ja'a Diosän. Hädaa yaabä naaxwiin hajxy yajcojy. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy jadhñ.

16 Ja'a häna'c-hajxy ca'a niyajmädsójcäbä coo wiinghäna'c hodiium piäädät, cab hajxy hoy ñimiøødhidyii. Nijjøhoj nibiahójjäp hajxy jadhñ. Madiu'u hajxy haxøøg jjäya'ayhaty.

17 Pero jimä howyiinmahñdy chooñ maa ja'a Diosän. Coo hajxy je'e mmøødhádát, hoy hajxy jaduñ mjäya'ayhádát. Cab hajxy mdsiptsáná'awát, cab hajxy mma'adtsáná'awát. Mee'xxieemy hajxy mhídát. Cabä mhamd-soo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtúnát. Mmøødhádäp ja'a hojioot hajxy møødä jäya'ay. Cabä mwiinmahñdy hajxy mejtstu'u myajtúnát. Cab hajxy mhøñdá'agát.

18 Pønjaty ca'a tsiptsojp, jaanč tehñ yhoy hajxy jäya'ayhaty, møød ja'a hajxy nägøxiä capxcuhgädaacpä.

4

1 Jim mijts ja'a mdsip myajtsohnda'agy maa ja'a mhaxøøgwiinmahñdyhajxiän coo hajxy naxy mnimiädsib'øyyi.

2 Coo hajxy tii mja hadsoga'añ, je'eds hajxy myajnguiuyagho'ogóøyyäp, je'eds hajxy myajnguiumädsiphadóøyyäp. Paady hajxy mga'a paady mädyii hajxy mja tsojpy coo ja'a Dios hajxy mga'a mäyujwa'añ.

3 Y coo hajxy tii mja yujwa'añ, cab hajxy mbaady, je'eguiøxpä coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyá. Hix, näjoot hajxy mwi'i yhadún mwi'i yhanäma'awø'øyy mädyii hajxy mja yujwaamby.

4 Caj mijts Diosmädia'agy hoy mgudiuñ. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä coo jaduñ quia'a hoyyá coo ja'a mjoot ja'a mjuøhñdy hajxy yaa mbädá'agát hádaa yaabä naaxwiin. Coo hajxy jaduñ mbädá'agát hádaa yaabä naaxwiin, Dios hajxy jaduñ mmädsiphájnäp.

5 Nej, tögä xiøøbä ja'a Diosmädia'agy ñä'ä mäna'añä: "Tøø ja'a Dios ja'a yHEspíritu piäda'agy maa højtsøxpän. Xjiaanč tehñ chojc xjiaanč tehñ pia'häyóowäm hajxy jaduñ."

6 Jaanč tehñ yhooyä Dios hajxy xpiuhbéjtäm neby hajxy jaduñ hoy nmjäädáacämät. Jaduñä Dios miädia'agy myiimbä: "Miädsiphajpiä Dios pøn ja wi'i yajcumayaamb. Pero pøn ca'a yajcumayaamb, piuhbejpiä Dios je'e."

7 Mäbøc ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä. Høxhiixä ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy; mänit hajxy jaduñ xñähguéecnät.

8 Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mbanøcxät; mänitä Dios hajxy xpiuhbejtägätsät. Pønjatii haxøøgcuhdujt møød, mhøxhixäp ja'a mguhdujt hajxy jaduñ. Pønjaty mänaamb coo mejtstu'u pianøcxa'añ, møødä Dios, møødä hádaa yaabä naaxwiin, mnajtshixøøñäp ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy.

9 Mjootmayhádäp hajxy jaduñ je'eguiøxpä coo haxøøgcuhdujt hajxy mmøødä. Cab hajxy mxoondáacnät.

10 Mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot. Mnägäpxäp hajxy nebiaty hajxy tøø mhaxøøgwädity. Mänitä Dios hajxy xyajmähmø'øwät hodium.

11 Hermanodøjc, ca'a hajxy mniñähøjyii hamiñ haxøpy. Pøn wiinghermano nähojp, jaduñ miäbaatnä nebiä Diosmädia'agy ñähøjjiän. Cabä Diosmädia'agy hoy ñä'ä cudiuñ.

12 Tu'ugä Dios hajxy xyhanéhäm. Je'e hajxy xyhixäm pø hoy ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm. Jaayá'ayäts cuhdujtmøød pø xpiädáacäm hajxy hodium, pø xpiädáacäm hajxy haxøøgtuum. Pero miich, caj miichä cuhdujt mmøødä coo wiinghermano mnähøjät.

13 Huuc mädown hajxy, näje'e hajxy jaduñ miäna'añ: "Jäda'a o jaboom højts nnøcxa'añ wiinghagajpt. Jim højts tu'jumøjt nniyhajada'añii. May højts xädø'øñ jim nbaada'añ."

14 Ni quia'a najuø'øy hajxy tii jaboomb jadáanáp. Ja'a jugyhajt, paquiä quiøxy. Jaduhñ miäbaady nebiä nämá'ajän coo paquiä tiägoy.

15 Jaduhñ hajxy mmáná'anät: "Pø mänambä Dios jaduhñ, mänit hajxy njaac jugyhájtämät. Coo ja'a Dios jaduhñ miáná'anät, hotyijä hajxy njájtämät. Coo quia'a mäná'anät, cab hajxy tii nnä'ägädä jájtämät."

16 Pero mijts, tehngajnä mijts mwli'i ñiguiumayii. Haxøøg jaduhñ coo hajxy jaduhñ mjatcø'owät.

17 Pøn najuøøby neby hoy quiuhdujthádät, y cab hoy ñä'ä cuhdujthaty, haxøøg jaduhñ jiatcø'øy.

5

1 Ween yøø mäyøødøjc-hajxy yhuuc yajcopcø'øy. Jøøwaamb hajxy, tsaachya'axaamb hajxy, je'eguiøxpä coo ja'a tsaachpä hajxy piaada'añ.

2-3 Yøø hajxy cøxiä miämäyøøhajpiä, caj yøø choobaadaannä, hoy howyit hodiucxy hajxy jia møødä. Cøxaamb jaduhñ tiägoyya'añ. Coo hajxy miäyøøjä, cähxø'p hajxy coo ja'a häyooädøjc hajxy quia'a näxuuč. Quiuhäyowøøwaamb hajxy jaduhñ. Xiøøbä hajxy tøø ñä'ä yajmayø'øy maa hajxy miäyøøhatiän. Hiç, mobädajpä naaxwiimbä wyiimbida'añ.

4 Cabä mioonsä hajxy ca'xy tøø yhuuc mäjuuñä. Paady hajxy jim ñäxø'owøøyyänä maa ja'a Diosän jim tsajpootyp. Miädoobiä Dios ca'xy.

5 Hoy yajxón hajxy tøø jiaanč tehñ chána'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a miäyøøhadyiibä hajxy jia yajmayø'øy. Pero mobädajpä hajxy quiuhäyowøøwa'añ.

6 Tøø ja'a hojiäya'abiä hajxy chaachtiiñ. Tøø hajxy yagho'ogy. Cabä hojiäya'ayhajxy ñä'ä niñäwaanä.

7-8 Hermanodøjc, mme'e'xtúgäp hajxy jaduhñ høxtä Jesucristo cädaactägätsäp. Mobädajpä quiädaactägätsa'añ. Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Jaduhñ hajxy mme'e'xtúgät nebiä jäya'ayhajxy miee'xtuquiän coo quia'a tsoj tu'uy.

9 Hermanodøjc, cab hajxy mniñähøjøjät coo Jesucristo hajxy xyajcumädöwät. Mobädajpä quiäda'aga'añ.

10 Mjahmiédsäp hajxy nebiä jäya'ayhajxy jecy chaachpøjquiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Mee'xtujc hajxy je'e jecy.

11 Pøn mee'xtujp, hoy jia tsaachpøcy, jootcujc hajxy yhity, nebiä Job jecy miee'xtujquiän mänaa chaachpøquiän. Tøyhajt jaduhñ. Y ñäxuu'tstägajts ja'a Dios ja'a Job. Hiç, hojiot ja'a Dios jiaanč tehñ miøød.

12 Hoy hädaa mädia'agy hajxy mmädöwät. Cabä Dios hajxy nä'ä nägoobä mgapxpáadät. Coo hajxy jaduhñ nä'ä nägoobä mgapxpáadät, mgapxtägöyyäp hajxy jaduhñ, y xyajcumädöwäp ja'a Dios hajxy. Pø mmøødä tøyhajt hajxy, jaduhyyä hajxy mmáná'anät coo tøyhajtä. Pø caj, jaduhyyä hajxy mmáná'anät coo quia'a tøyhajtä.

13 Pønjaty tsaachpøjp, weenä Dios hajxy pia'ya'axy. Pønjaty jootcujc, weenä Diosøy hajxy yhøy ya'axy.

14 Pønjaty pøjcäp, ween hajxy ñäma'ay ja'a tuungmøødpä maa ja'a tsajtøjcän coo oración hajxy tiüunäxät, coo aceite hajxy yajñähjaaxøjät ja'a Dioscøxpä.

15 Pø jaanč mäbøjp hajxy, ja'a hajxy oraciónuumbä, mänit Dios ja'a pa'amjäya'ay ja'a pia'am yajñähwáatsät, møødä piojpä møødä quiädieey.

16 Myajniñägapxøøjäp ja'a mbojpä mgädieeyhajxy hamiñ häxøpy. Mniñähgapxtu'udøøjäp hajxy hamiñ häxøpy nebiä mba'am hajxy jaduhñ

xñähwá'adsät. Jaančh tehñ tiuungpaatp jaduñ coo ja'a hojiäya'ay hamuumdu'joot yhoracióntúnät.

¹⁷ Høxtahmsä Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Jaduñ je'e jiäya'ayhajty neby højtshájtämän. Coo ja'a Elías ja'a Dios miänuu'xtaacy coo quia'a yajtú'uwät, tægøøgjumøjt ja cupc quia'a tuuuy hädaa yaabä naaxwiin.

¹⁸ Mänitä Elías ja'a Dios jadähooc miänuu'xtaactägajch coo yajtú'uwät. Mänit jadähooc tiægøøyy tuubä. Mänitä jäya'ay piäda'agyhajxy yhojøøyyäxä.

¹⁹⁻²⁰ Hermanodøjc, coo pøn ja'a tøyhajt jiojyohdiú'udät maa mijtsän, tu'udägóyyäp hajxy jaduñ. Pero coo hajxy mjootcapxmøcpøgät, mänitä wyiinmahñdyhajxy miédsät. Cøxaambä piojpä quiädieey hajxy jaduñ ñähwa'adsa'añ, y hodium hajxy jaduñ miähmø'øwa'añ. Tøyhajt jaduñ.

1 Pedro

¹ Høøch xøhajp Pedro. Jesucristøch xquiuguexyhajp. Mijs hādaa nocy nyajnājaayøøby pønjetiā Diosmādia'agy mǎbøjp. Xii yaa hajxy wiingtuumjaty mhadsāna'ay jim maa naax jaduhñ xiøhatiān Ponto, møød jim Galacia, møød jim Capadocia, møød jim Asia, møød jim Bitinia.

² Jequiān mijsā Diosteedy xwyiimbiyy. Tøø Dios hānajtj ñajuø'øy coo mijsā miādia'agy hānajtj mmǎbøgañ. Ja'a yhEspirituhaamā Dios hajxy tøø xyaghodiāgø'øy, weenā mādia'agy hajxy jaduhñ mmǎbøgāt ja'a Jesucristocøxpā. Jaaya'ay hajxy tøø xyajñhwaatsām mānaa hajxy xñāhho'túutām. Weenā Dios ja'a hoyhajtā weenhajt hajxy xmio'oy møj may.

³ Tsøgā Dios hajxy wiingudsāhgøøyyām. Jaaya'ayā Jesucristo Tieedyhajpy. Højtsā Jesucristo nWiindsønñajtām. Hojiootā Dios jiaañch tehñ miøød ja'a højtsøxphajtām, paady hajxy homiānaajā xyagjyghadāñām neby je'e jiu-gyhatiān. Coø Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtāgajch coo hānajtj tøø yho'ogy, jaduhñā tøyhajt hajxy nmøødhajtām coo Dios hajxy jaduhñ xjiaanč yagjyghadāñām homiānaajā

⁴ jim tsajpootyp. Jimā hoyhajtā weenhajt hajxy møj may xmio'owāñām, neby jaduhñ jecy miānaaññān cooc hajxy hānajtj xmio'owāñām. Ti-jaty hajxy yaa nyagjyghajtām hādaa yaabā naaxwiin, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ, tsipcøxp jaduhñ quiuhdāgoyya'añ. Pero mādyijatiā Dios hajxy jim xmio'owāñām tsajpootyp, cab jaduhñ mānaa quiøxa'añ, cab jaduhñ mānaa mia'ada'añ, cab jaduhñ mānaa quiuhdāgoyya'añ. Homiānaajā yajxón yhida'añ.

⁵ Coø mijsā Dios miādia'agy jaduhñ mmǎbøjcā, paadiā Dios hajxy xcwieendāhada'añ ja'a miøcmājaahaam. Cab hajxy jaduhñ mānaa nguuhdāgoyya'añ. Coø ja'a Dios yHuung yaa quiādaactāgatsa'añ hādaa yaabā naaxwiin, ja'a Jesucristohajpā, mānit hajxy jim xyajñøcxāñām tsajpootyp Dioswiinduum. Jimā Dios hajxy homiānaajā xyagjyghadāñām neby je'e jiu-gyhatiān.

⁶ Paady mijs jootcujc mhity, hoy hajxy jāda'ahaty madiu'u mja tsaächpøcy. Pero cab hajxy jecy mdsaačhpøga'añ.

⁷ Høxtahmǎdsā oro, jøønhaamā jāya'ayā oro hajxy yhiixmach pø hoyhoro jaduhñ. Jaanā jaduhñ mijsā Dios xyhiixmajtspā pø hamuumdu'jootā miādia'agy hajxy mmǎbøjcā, hoy hajxy mja jaanč tehñ chaächpøcy. Jaanč tehñ choobaatp jaduhñ coo hajxy jaduhñ mmǎbøgāt tehñgajñā. Cabā oro jaduhñ jiaty tsoobaady neby jaduhñ choobaadiān nej mijs homiānaajā mmǎbøquiān. Hix, tsipcøxpā oro jaduhñ quiuhdāgoyya'añ. Y coø Jesucristo yaa quiādaactāgatsa'añ, mānit mijs xquiumaya'añ je'leguiøxpā coo hajxy hānajtj tøø mmǎbøcy, hoy hajxy hānajtj tøø mja jaanč tehñ chaächpøcy.

⁸⁻⁹ Hoyyā Jesucristo hajxy tøø mga'a jagā hixy, mdsojpy mba'hāyooby hajxy jaduhñ, y mmǎbøjcābā miādia'agy hajxy jaduhñ. Hoy hajxy tøø mga'a jagā hixy, coo hajxy jaduhñ mmǎbøcy, paady hajxy jaduhñ tøø xyajñhwa'ačh. Coø hajxy jaduhñ tøø xyajñhwa'ačh, paady hajxy jaduhñ mjaanč tehñ xioonda'agy nāgø'ø nādecyñā.

¹⁰ Ja'a jāya'ayā Diosmādia'agy hajxy jecy yajwā'xābā, jia wi'i yajtøøby jia wi'i yajtø'xyp hajxy hānajtj neby hajxy piāda'agøøjāt hawa'adstuum. Cab hajxy hānajtj ñajuø'øy neby hajxy jaduhñ jim piāda'agøøjāt. Pero ñāgapx hajxy

jaduhñ coo mijtsä Dios hänäjty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum, je'eguiøxpä coo hojioot miøødä.

11 Yajtøoby hajxy hänäjty pøn mijts hänäjty min xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Jaduhñ hajxy hänäjty yajtøøbä mänaa hänäjty myina'añ. Ja'a Dios jaduhñ hawaanä ja'a yhEspirituhaam cooc tu'jäya'ay hänäjty yaa min chaachpøga'añ. Y cooc hänäjty tøø yho'nä, mänitac hänäjty juuyjpiøjtägatsa'añ. Mänitac hänäjty jim ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp maa Dioswiinduumän. Pero ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cab hajxy hänäjty jaduhñ ñajuø'oy pønä Dios hänäjty tøø nänømy ja'a yhEspirituhaam. Nã'ä cujahy hajxy jaduhñ nebiaty hajxy jaduhñ ñajtsapxøøyyä.

12 Mänit hajxy jecy yhawáanäxä coogä Dios jaaya'ay hänäjty quia'a tsoj quexa'añ, ja'a mijts hänäjty xpiäda'agaambä hawa'adstuum. Cujéquiägä Dios hänäjty quiexa'añ. Hoorä, tøø quiejxnä. Jaduhñ tøø yajtøjainä coo ja'a yajnahwaatspä tøø quiejxnä. Y tøø mijts jaduhñ mjaanč mädohyaty coo ja'a yajnahwaatspä yaa tøø yhoj. Ja'a Jesucristøch jaduhñ nnänøømby coo hajxy hoy xñäho'túutäm. Y jaaya'ay mijts xyajmädoyhájtäbä, ja'a Dios ja'a yhEspirituhaam hajxy jaduhñ ñajtsapxøøyyä nebiatiä Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Tsajpootypä Dios ja'a yhEspiritu yajtsohndaacy coo jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a Dios ja'a mioonsähajxiä, ja'a hajxy jaduhñ jim hijpä tsajpootypä, jiaanč tehñ yagjuøy hajxy jaduhñ coo Dios ja'a yHuung jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo højts hoy xñäho'túutäm.

13 Y coo Jesucristo jaduhñ yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jaduhñ jim xyajnöcxänäm tsajpootyp maa Dioswiinduumän, pønhatiä Diosmädia'agy hänäjty tøø miäböcy. Mänitäh hoyhajtä weenhajtä hajxy jim ca'xy xmio'owáanäm. Coo Dios jaduhñ tøø miäna'añ coogä yHuung yaa quiädaactägatsa'añ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo jaduhñ tøjiaada'añ. Tsøcxä njoot hajxy pädáacäm maa hoyhajtän, maa weenhajtän, mädyii Dios hajxy hänäjty xmio'owáanäm. Tsøcxä hajxy hoy wädíjtäm. Tsøc hajxy jahmiejtsäacäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ.

14 Coo Dios hajxy xyhuunghájtäm, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mäböjčäm. Cabä haxøøgwiinmahñdy hajxy jadähooc mbadu'ubøjcumbät, neby hajxy hijty mjatø'øyän coo Diosapxiä Diosmädia'agy hajxy hijty mga'a mädohyatyñä.

15 Ca'a haxøøgjoot ca'a haxøøgwiinmahñdy hajxy myaghity. Hiç, cabä Dios haxøøgjoot haxøøgwiinmahñdy ñä'ägädä møødä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyanähdiijäm coo hajxy xquiu'ughadäänäm. Paadiä hojioot hajxy tsøc yaghíjtäm nebiä Dios hojioot miøødän.

16 Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Høøch, cábøchä haxøøgjoot cábøchä haxøøgwiinmahñdy nnä'ägädä møødä. Høøch hajxy pahijç padúunäc", nømä Dios jecy miänaañ.

17 Ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyäm. NDeedyhájtäm hajxy jaduhñ. Paady hajxy hoy tsøc jäya'ayhájtäm mäduhñtiä hajxy yaa ndsänaayy nhäyowäm hädaa yaabä naaxwiin. Hiç, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios hajxy xyajcumädowáanäm nebiaty hajxy hänäjty yaa haxøøg tøø njatçøøyyäm hädaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy hänäjty näje'e tøø nja mäyøødsänäyyäm.

18-19 Ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtämhajxy ja'a jegyhajtypä, coo yhamdsoo cuhdujt hajxy hijty hoy quidiuñ, jaduhñäc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ. Y jaduhñ mijts tøø mbahabøjpä. Pero cab jaduhmbä cuhdujt choobaady. Coo Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm, ja'a ñø'tyhaam hajxy xpiädäcäm

hawa'adstuum. Ni tii hajxy jaduhñ xquia'a pädáacám hawa'adstuum, ni xädø'øñ. Hiḡ, paquiä xädø'øñ quiøxy. Jagooyä Jesucristo hajxy xpiädáacám hawa'adstuum ja'a ñø'tyhaam. Hiḡ, cabä Jesucristo ni tii poj ni tii cádieey quia'a møødä. Paady hajxy je'e hoy xpiädáacám hawa'adstuum. Coo Jesucristo ja'a poj ja'a cádieey häxøpy miødhaty, cab hajxy häxøpy tøø xpiädáacám hawa'adstuum.

²⁰ Jéquiänä Dios ja'a yHuung jaduhñ yajnähdiyy cooc hänäjty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin, cáhnác hädaa naaxwiimbä hänäjty yhawijy tiøø'xta'agy. Pero cabä Dios ja'a yHuung choj quejxy. Cujecy jaduhñ quiejxy mänaabä højts hänäjty yaa njuyghájtämbä. Højts hoy xñäho'túutäm.

²¹ Coo Jesucristo hänäjty tøy yho'ogy, mänitä Dios yagjuypiojtägajch. Mänit jim jadähoc yajnøcxy maa wyiinduuman. Jim jädä'ahaty wyiingudsähgø'oyii. Y coo Dios ja'a yHuung jaduhñ yagjuypiojtägajch, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm coog hajxy xyagjyghadäänämbä homiänaajä neby je'e jjugyhatiän.

²² Tøyä Dios miädia'agy. Y coo mijtsä miädia'agy hoy mgudiuunä, paadiä mjootä mjuøhñdyhajxy nähwa'ads yhity. Naxy hajxy jaduhñ mdehm ñiçhoc mdehm ñimiee'xøøjät naaxwimdu'joot. Jaduhñ hajxy mniäiwø'øwøøjät nebiä tu'que'expän nebiä tu'mägu'ugpän.

²³ Tøø haxøøgjoot tøø haxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixøoyyäm. Homiänaajä Dios hajxy xyagjyghadäänäm neby je'e jjugyhatiän. Jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm hawiinjemy, je'eguiøxpä coo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Cabä miädia'agy mänaa quiuhdägoyya'añ. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyagjyghadäänäm homiänaajä neby je'e jjugyhatiän, ca'a piønä hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a ndajhátäm ni ja'a ndeedyhátäm. Haa ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä jugyhajtä, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ.

²⁴ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: Høxtahmðsä pøjy, hoy jaduhñ jia yajxonä, tsipcøxp je'e ñä'ägä tø'øch. Jaduhñ mäwiin højtshátäm, hoy hajxy møj jaançh nja niäiwø'øoyyäm, tsipcøxp hajxy nnä'ägä ho'og nnä'ägä tågoyyäänäm.

²⁵ Pero ja'a Diosmädia'agy, cab jaduhñ mänaa quiøxy tiägoy. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb coogä Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm. Tøø mijtsä jäya'ay jaduhñ xyajmädoyhaty, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

2

¹ Coo Dios hajxy homiänaajä xyagjyghadäänäm neby je'e jjugyhatiän, jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy tøø xmióoyyäm hawiinjemy. Paadiä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy tsøc najtshixøoyyäm cøxiä. Cab hajxy mnä'ägä høhñdá'agät ni weeñtiä. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ tøy mjaançh hojiäya'ayhädät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuñ, hoy hajxy jia nidijyii nebiä hojiäya'ayän. Ca'a hajxy jaduhñ mbahixy. Ca'a hajxy pøn cøxiä wiinä myajcuxøøghadø'øy. Cab hajxy mniñähøøn mniñähøjøøjät.

²⁻³ Tøyhajt jaduhñ coo Jesucristo mayhajt møj may tøy tiuñ maa mi-tscøxpän. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts. Hahixøøbyxiä jaduhñ coo miädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxät. Høxtahmðsä maaxhuunghajxy, coo hajxy hänäjty chi'idsa'añ, mänitä tsi'tsc hajxy ñäjø'øy. Jaduhñ mäwiin mijtspä, mba'yá'axáp ja'a Dios hajxy coo quiapxiä miädia'agy hajxy ween tehngajnä

xjiaac yaghabocy. Jaduhñ hajxy ca'xy pedyii hoy myajtúnát. Y cab hajxy jaduhñ mänaa mdu'udägóyyát.

⁴ Tehngajná Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaac tehm̄ piahijxä jaac tehm̄ piaduunä. Ja'a Dios jaduhñ jecy wiinmaayy coo hõjts hñajty jaduhñ xyhuunghadáañäm ja'a Jesucristocõxpä. Ja'a Jesucristo, ja'a Dios yHuung je'e, paadiä cuhdujt jaduhñ miõödä coo hajxy nwiingudsähgõõyyämät. Pero cabä jáya'ayä Jesucristo hajxy näje'e jiõjpõgõ'õy. Cab hajxy wyiingudsähgõ'õy. Xiõõghajpy hajxy jaduhñ.

⁵⁻⁶ Jaduhñ jim̄ myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jim̄ maa cajpt jaduhñ xiõhatiän Siõn, jímhõchä ndsajtõjc tu'ug ngojy.

Tú'ughõchä tsa nwiimbiiyy coo jim̄ piäda'agõõjät maa tõjteecän.

Jaanç tehm̄ tiuungpaatp yõ'õ tsa jaduhñ.

Ja'a Dios ja'a Jesucristo jaduhñ yajmäbaat nebiä tsa ja'a jaanç tehm̄ tiuungpaatpän, coo jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xyajnáhwáatsäm. Jaduhñä Dios miänäängumbä cooc tsipcõxp yajtõjiada'añ coo hajxy jim̄ yajncõxa'añii tsajpootyp maa Dioswiinduumän, põnjaty jaduhñ mäbõjp coo Jesucristo hajxy xyajnáhwáatsäm, ca'a wyiinghãna'cä. Coe Jesucristo hajxy tõõ xjiaanç yajnáhwáatsäm, jaduhñä Dios hajxy tõõ xyajnáhdíjjäm coo Jesucristo hajxy nmõõdhíjtämät tu'ugmädia'agy. Tehngajná Diosmädia'agy hajxy tsõc hoy jaac tehm̄ quidiuünäm. Tsõgä Dios hajxy hoy jaac tehm̄ wyiingudsähgõõyyäm. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät.

⁷ Coe mijts jaduhñ mmäbõcy coo Jesucristo hajxy hoy xyajnáhwáatsäm, paadiä Jesucristo hajxy mdsocy, paady hajxy mwiingudsähgõ'õy. Hoorä, jaduhñ jim̄ myiingumbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jii tsa tu'ug, cabä tõjmuu'tspädõjc-hajxy hijty hoy yhixy;

cab hajxy hijty yajtuna'añ.

Pero ja'a cudõjc, yajxon̄ yõ'õ tsa yhixy, paady jim̄ yajpádaacä maa tõjteecän.

⁸ Jaduhñ wiingtuum myiingumbä:

Jii tsa tu'ug, coo põñ quihnepy, cädaab hajxy jaduhñ.

Ja'a Jesucristo jaduhñ yajmäbaatä neby yõ'õ tsaajän.

⁹ Hõjtsä Dios tõõ xyajnáhdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbõjcämät, coo hajxy xquiu'ughájtämät. Xyhuunghájtäm hajxy jaduhñ coo hajxy ween hoy njäya'ayhájtämät neby je'e hoy jiäya'ayhatiän. Tõõ cuhdujt hajxy xmiõõyyäm coo hajxy nDeedyhájtämät nebiä Jesucristo ja'a Dios Tieedyhatiän. Tõõ Dios hajxy xyajpádsõõmäm haxõõgtuum. Hodium hajxy hoy xpiädaactägájtsäm. Jaduhñä miädia'agy hajxy nyajwá'xämät coo mõjmayhajt tõõ tiuñ maa hõjtsõõphájtäm.

¹⁰ Coe mijts hijty mga'a mäbõcy, paadiä Dios hajxy hijty xquia'a cu'ughaty. Cabä Dios hajxy hijty xñäxuuç. Pero coo hajxy jaduhñ mmäbõjnä, paadiä Dios hajxy jaduhñ xñäxuu'tsnä. Paady hajxy xquiu'ughajná.

¹¹ Mägu'ughajpädõjc, hoy hajxy yaa nja híjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cabä njoot hajxy yaa tõõ nbädáacäm maa hädaa yaabä naaxwiimbän. Jimä njoot hajxy tõõ nbädáacäm maa Dioswiinduumän. Tsõcä haxõõgwiinmahñdy hajxy hõõhíxäm, jaduhñä Dios miädia'agy hajxy hoy ngudiuünämät.

¹² Hoy hajxy mja hity maa jáya'ayä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäbõquiän, hoy hajxy mwädítät. Hoy hajxy jaduhñ mjäya'ayhädät, hoyyä jáya'ay hajxy cu xjia nähõõnõ'õw. Coe Dios yaa quiädá'agät tõyhajtyajjeypä, mänit mijtsä jáya'ay hñajty xyhixa'añ coo mijtsä Dios miädia'agy hñajty hoy tõõ mjaanç

cudiuunä, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø quia'a mäbóquiäbä. Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ.

¹³ Mwiingudsähgøøyyäbä tuungmøødpä miädia'agy hajxy. Cabä pøn jaduhñ waamb xñänómät. Hix, mbanøcxypä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ. Y coo ja'a tuungmøødpä miädia'agy hajxy mga'a wiingudsähgøøyyät, mäna'anaambä jäya'ayhajxy jaduhñ coogä mädia'agy quia'a hoyyä, ja'a mijts jaduhñ mbanøcxypä. Mwiingudsähgøøyyäbä gobiernä miädia'agy hajxypä. Jaaya'ay møjtuung jaduhñ nä'ägä møød.

¹⁴ Mwiingudsähgøøyyäbä gobiernä mioonsä miädia'agy hajxypä, ja'a hajxy jaduhñ møjtuungmøødpä. Pønjaty jaduhñ cädiehby, je'e hajxy jaduhñ yajcumädooby. Pønjaty hoy jäya'ayhajn, je'e hajxy jaduhñ quiumaaby.

¹⁵ Jaduhñä Dios chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy ñä'ägädä wiinjuø'øwa'añ. Jaanč tehñ quiuhxex hajxy jaduhñ. Hoy hajxy jaduhñ quia'a jagä wiinjuø'øwa'añ, nøm hajxy wyi'i miäna'añ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy quia'a hoyyä. Hoorä, coo mijts tøyhajt mhöjiäya'ayhädät, caj mijtsä jäya'ay hoy xñähøønø'øwät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuø'øwaambä.

¹⁶ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy hoñejpiä jiatcø'øwät, je'eguiøxpä coogä Jesucristo hajxy tøø yajnähwa'ačhii. Pero cab jaduhñ tiøyä. Cab jaduhñ yhooyä coo hoñejpiä njatcøøyyämät. Pero tsögä Dios miädia'agy hajxy cudiuunäm nebiaty hajxy xyhanéhäm.

¹⁷ Mwiingudsähgø'øwäbä jäya'ay hajxy nägøxiä. Mničhoc mnimiee'xóöpä hajxy pønjataiä Diosmädia'agy mäbøjp. Mwiingudsähgø'øwäbä Dios hajxy, jaduhñä gobiernä hajxy mwiingudsähgøøbiät.

¹⁸ Mijthajxy moonsähajpä, mmäbøjcäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy. Mwiingudsähgø'øwäp hajxy jaduhñ, hoy hänäjty yhojiäya'ayä quia'a hojjäya'ayä.

¹⁹ Coo mwiindsøn hajxy xchaächtiünät nä'ä nägoobä, hoy hajxy hänäjty tøø mga'a jagä cädieey, mmee'xtügäp hajxy jaduhñ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät.

²⁰ Pero pø tøø hajxy hänäjty mjaanč cädieey, hahixøøby jaduhñ coo hajxy mgumädöwät. Y cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät, hoy hajxy cu mja mee'xtuc. Pero pø cab hajxy hänäjty tøø mgädieey, coo mwiindsøn hajxy nä'ä nägoobä xyajcumädöwät, y coo jaduhñ mmee'xtügät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät.

²¹ Jaduhñä Dios hajxy tøø xyajnähdijäm coo häna'c hajxy nä'ä nägoobä xchaächtiuunämät nebiä Jesucristo chaächtiuunän. Hix, højts jaaya'ay xñähho'túutäm. Y miee'xtujc jaduhñ. Jaduhñä Dios chocy coo Jesucristo hajxy nbahíxämät neby je'e miee'xtujquän.

²² Cabä Jesucristo mänaa ñä'ägä cädieey. Ni mänaa quia'a hønnda'agy.

²³ Coo haxøøg jia nämaayyä, cab haxøøg yhadsoodägajch. Coo chaächtiuunä, cab jaduhñ waamb miänaañ coo hänäjty yaghawiimbi-jtägatsa'añ. Ja'a Dios quiø'øjooty je'e ñibiädaacä. Hix, ñajuøøbiä Jesucristo hänäjty jaduhñ coo jäya'ayhajxy hänäjty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii ja'a Diösäm. Jaduhñä Dios hajxy xyhíxäm neby hajxy njäya'ayhätäm.

²⁴ Coo Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm cruzøxp, jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwäatsäm. Tsøcxä ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy najtshixøøyyäm. Tsøc hajxy jahmiejtstäacäm coo Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy mänaa yho'oguiän, mänaa jiuypjøjtägachän. Paady hajxy

njugyhadáanäm homiánaaja nebiä Dios jugyhatiän. Coo hajxy jaduhñ ngudiúunämät nebiä Dios hajxy xyhanéhäm, mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumayaánäm.

²⁵ Jaduhñ mäwiin hajxy hijty njäya'ayháltäm nebiä meeghajxy tiägowiäditiän jäguemduum. Cabä mädia'agy hajxy hijty nmábójcäm ja'a Jesucristocxpä. Pero tøø hajxy nmábójcänä. Y xcwieendäháltämä Jesucristo hajxy jaduhñ.

3

¹⁻² Mijts to'oxiøjtøjc, mwiingudsähgø'øwäbä mnihyhap hajxy. Coo mnihyhapä miädia'agy hajxy hoy mgudiúunät, y coo Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'øwät, wehdnä mnihyhapä Diosmädia'agy hajxy miábógät, pø cahnä hajxy hánajty miábøcyñä, hoy hajxy hánajty waamb mga'a jagä näma'ay coo hajxy ween miábøcy.

³⁻⁴ Je'e ja'a Dios jaduhñ quiumaaby coo hojioot hajxy mmøødhádät, coo mnihyhap hajxy mee'xxieemy mmägápaxät. Je'eds jaduhñ tsoobaatp coo Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mgudiúunät hamuumdu'joot. Y cab hajxy jaduhñ mänaa mdu'udägóyyät. Cab hajxy myajcumáyät pø jii howyit hodiucxy hajxy hánajty mmøødä, pø jii oronaamdsøm, pø jii orotaatstøy hajxy hánajty mmøødä, pø hoyyä mguhwaay hajxy howyit hoguiuhxotshaam hánajty mgu'udy. Cabä Dios yø'øduhmbä jiaty møjpäda'agy, ni jaduhñ quia'a jega'añ.

⁵ Ja'a to'oxiøjcä Diosmädia'agy hajxy hijty jegyhajty panøcxpä, wyiingudsähgøøbiä ñihyhap hajxy hijty. Mee'xxieemy hajxy hijty. Miábøjpiä Diosmädia'agy hajxy hijty coo hajxy hánajty cwieendähada'añii ja'a Diósäm.

⁶ Jaduhñä Sara ja'a ñihyhap jecy wyiingudsähgøøyy, ja'a Abrahamhajpä. Mee'xxieemy hánajty miägapxy. Quiumaayy ja'a Dios ja'a Sara jaduhñ. Y mijts to'oxiøjtøjc, jaduhñ mijtsä Dios xquiumáabiät coo mijtsä Sara wyiinmahñdy mbahijx mbadúunät. Hoy hajxy mwädítät ja'a Dioscøxpä. Y cabä mhaa mjoot hajxy myagjádät cooc tyijy ja'a mnihyhap hajxy hánajty mmägapxtägoy.

⁷ Jaaná jaduhñ mijts nmägápax nhanehmbä, mijts ya'adiøjtøjc. Mdsoc mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy. Mmøødhádäbä hojioot hajxy jaduhñ. Hiç, cabä to'oxiøjcä miäjaahajxy miäbaady nebiä ya'adiøjc-hajxy miøcän. Paady hajxy mgüeendähádät. Hiç, xmiooby mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt näguipxy møødä mdo'oxiøjc. Hiç, näguipxiä Dios hajxy xyajnáhwa'açh møødä mdo'oxiøjc-hajxy. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ. Pero coo mdo'oxiøjc hajxy mga'a tsoc mga'a méé'xät, xiøøbä Dios hajxy jaduhñ mnä'ä pa'yáaxnät.

⁸ Mägu'ughajpäðøjc, jaduhñ hajxy homiánaaja mnä'ägä ničoc mnä'ägä nimiee'xøøjtät nebiä tu'ugmägu'ug nebiä tu'ugpuhya'ayän. Mniñäxuudsøøjap hajxy jaduhñ hamiñ haxøpy. Mee'xxieemy hajxy mnimiøðdcapx mnimiøðmdädia'agøøjtät. Jaduhñ hajxy mhídät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Jaduhñ hajxy hoy mdsänä'awät nägøxiä.

⁹ Coo mijts pøñ cøxypänejpiä xtiúnät, cab hajxy myaghawiimbijtagásät. Y coo hajxy pøñ xwyiinwóonät, cab hajxy mhadssoowiimbídät. Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy jaduhñ coo ween piuhbedyii ja'a tøø xwyiinwóonäbä. Jaduhñ mijtsä Dios tøø xyajnáhdijy coo Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmió'owät.

¹⁰ Pø mdsojpiä mhoyhäyow ja'a mhøçhána'a hajxy, cab hajxy mänaa mhøhñdá'agät.

Cab hajxy mänaa mgapxtägóyyät.

¹¹ Mnajtshixó'owäbä mhaxoogwiinmahñdy hajxy.

Hoy hajxy mjäya'ayhádät. Cab hajxy mnimiädsip mnimiäma'adóøjät ni mänaa.

¹² Hix, cwieendähajpiä Dios pønhatiä miädia'agy mábójcäp.

Y coo Dios hajxy miänuu'xta'agy, mänit hajxy piuhbodyi.

Pero ja'a häna'c-hajxy haxoog wädijpä, cab hajxy ñaxuuchii ja'a Diósäm, nõmä Diosmädia'agy miäna'añ.

¹³ Hoorä, coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhádät, cab hajxy jaduhñ pøn cøxypänejiä xtiünät.

¹⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'e, mijts xjia wi'i chaachtuunaamb, hoy mijts mja hojiäya'ayhaty. Pero ca'a hajxy mdsähgø'oy; ca'a hajxy tii mdajy mmay. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xcwieendähadaamb.

¹⁵ Hamuumdu'jootä Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'owät. Hix, jaaya'ay hajxy nWiindsønähátäm. Y coo hajxy pøn xmiäyajtówät tiiguiøxpä Diosmädia'agy hajxy hänäjty coo mmäböcy, cab hajxy mdsähgø'owät; mnägäpxäp hajxy jaduhñ tiiguiøxpä hajxy coo mmäböcy. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ mhadsówät, ca'a yhajootma'adä.

¹⁶ Nägüeentä hajxy tehngajnä mwädítät, coo hajxy jaduhñ mnä'ä cädiéeyät. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhádät coo hajxy hänäjty hoy mwädity. Hoy hajxy mwädítät, hoyyä jäya'ay hajxy xjia nähöjy xjia näya'axy coo Jesucristo miädia'agy hajxy hoy myajtuunä. Coo hajxy jaduhñ hoy mjaančh wädítät, mänitä häna'c-hajxy jaduhñ chähdiuna'añ coo mijts hänäjty jaduhñ tøø xñänømy.

¹⁷ Hoy jaduhñ coo hajxy hoy mwädítät, hoy hajxy hänäjty mja tsaačhpøcy. Hix, ja'a Dios hajxy hänäjty tøø xyajnähdijy coo hajxy tähoocjaty mdsaačhpøgät, hoy hajxy hänäjty mja howiädity. Pero coo hajxy hänäjty haxoog mjatcø'oy, cab jaduhñ yhooyä; mgumädówäp hajxy jaduhñ.

¹⁸ Hoyyä Jesucristo mänaa quia'a jagä cädieey, tsaačhpøjc je'ebä. Coo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm. Y jaduhñ hajxy jim xyajnøcxäañäm Dioswiinduum. Tähoocquä hajxy xñähho'túutäm. Ja'a ñi'xä quiopc-hajtiä jaduhñ ho'c. Pero ja'a jootä yH-Espíritu, cab jaduhñ ñä'ä ho'cy; juijyñä hänäjty jaduhñ yhity.

¹⁹ Ja'a jiwøhñdyhaamä Jesucristo yhooyy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty tsumy yhitiän. Jimä hawiinjemybiä mädia'agy hajxy hoy yajwiingapxø'oyii coogä Dios ja'a Jesucristo hänäjty tøø quiexy mäyajnähwaatspä.

²⁰ Paady hajxy hänäjty tsumy yhity je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy jecy quia'a mäböjcy mänaa Dios jia nägapxiän coo nõøgomdägoy hänäjty tiägø'owa'añ, mänaa Noé ja'a biarco hänäjty yhädiuñän. Cabä Dios mänitä yajtägøoyy tuubä. Jia hahijx jecy pø mábøgáañäxäbä miädia'agy hänäjty. Coo jaduhñ yhijxy coo hajxy hänäjty nämay quia'a mäböga'añ, mänitäts yajtägøøñä tuubä. Mänitä nõøgomdägoy tiägøøñä. Jagooyyä Dios yhijxy coo Noéhajxyhajtä hänäjty miäböga'añ, ja'a hajxy hänäjty näductújiäbä. Jagooyyä Noéhajxy jaduhñ miäböjcy. Je'eds hajxy jaduhñ jii by tsooc barcojooty, ja'a hajxy hänäjty tøø yhädiuñäbä.

²¹ Nebiä Noéhajxy jecy choocuiän jii by barcojooty mänaabä nõøgomdägoy jaduhñ tiägø'oyän, jaduhñ mäwínäts je'e miäbaady néjjiäm coo hajxy nnäbéjtäm nõøjooty, coo Jesucristo hajxy xyajnähwáatsäm mänaa juijypiojtägachän. Paady hajxy jaduhñ nnäbéjtäm nõøjooty, hijxtahñd jaduhñ

coo hajxy nnähwáatsäm. Ja'a ngorazonghajxy jaduhñ wáatsäm, ca'a ja'a nni'xá ngopc-hájtäm. Coo hajxy jaduhñ nnábéjtäm, jaduhñä Dios hajxy hamuumdu'joot nhawáañäm coo Jesucristo miádia'agy hajxy nnä'ägädä panøcxáañäm.

²² Coo Jesucristo hánajty tøø jiuypiojtägach, mänit jim ñøcxy tsajpootyp. Jim yháñaañä maa Dios quiø'ø hahooyyaampiän. Je'e jaduhñ nänøømby coo cuhdujt jim miøødä møj jaanč. Hix, wiingudsähgøøyyäbä Jesucristo jim. Ja'a Dios mioonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä tsajpootyp, je'eds hajxy jaduhñ mäwiingudsähgøøby, møødä cuhdujtmøødpähajxy. Høxtä møjcu'ubaadyhajxy yhane'emyii ja'a Jesucristäm.

4

¹ Coo Jesucristo chaächpøjcy, miee'xtujc ja'a tsaačhpä jaduhñ. Jaanä jaduhñ mijtspä, coo Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduhñ mmee'xtújpät, coo hajxy hánajty pøn xyajtsaačhpøcy. Coo hajxy jaduhñ mjaanč tsaačhpøjpät nebiä Jesucristo chaächpøjquiän, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mhøxhijxnä.

² Coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ mjaanč høxhixät, hoy hajxy jaduhñ mjäya'ayhada'añ mäduhñtiä hajxy yaa mjaac hida'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät.

³ Jue'e mijts hijty, haxøøg hajxy hijty mjatcø'øy nebiä häna'c-hajxy jiatcø'øyän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy jaduhñ mjatcøøñät. Hanaxiä hajxy hijty haxøøg mjatcø'øy. Hanaxiä jocnøø hajxy hijty mjaanč tehñ yhu'ugy mjaanč tehñ jioø'xy coo xøødsuu hijty maa jadyii. Tsähdiuhndägoy hajxy hijty mjatcø'øy, ya'adiøjc møødä to'oxiøjc. Jäya'ayhadsejtsnaxy hajxy hijty naxy mwiingudsähgøøby møødä jäya'ayhabojtsnaxy.

⁴ Y ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä, ja'a mijts hijty naxy mmägu'ughajpiä, yagjuøøby hajxy jaduhñ coo mijtsä mhaxøøgwiinmahñdy mga'a yaghanajxnä neby hajxy hijty myaghanaxiän. Paadiä mmägu'ughajpä hajxy jäda'ahaty xñähøjnä.

⁵ Pero coo Dios jaduhñ yajnähdíjät coo hánajty tøø yhabaatnä, mänit hajxy hánajty tiøyhajtyega'añ maa Dioswiinduumän. Mänitä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, hoy hajxy hánajty jia jujyquiä, hoy hajxy hánajty tøø jia ho'ogy.

⁶ Hix, jaduhñä Dios jioot chocy coo ho'ogyjiäya'ayä miádia'agy hajxy ween miäbøjcäxä, paadiä Dios ja'a yHuung Jesucristo jim quiejxy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hánajty tsumy yhiitiän. Jimä Jesucristo ja'a Diosmädia'agy hoy yajnähixø'øy coogä Jesucristo miäyajnähwa'äch. Jaduhñägä ho'ogyjiäya'ayä jiäwøhñdyhajxy homiänaajä jjugyhádät nebiä Dios jjugyhatiän, hoyyä ñi'xä quiopc-hajxy hánajty tøø jia ho'ogy.

⁷ Habáatnäp jaduhñ coo naaxwiimbä wyiimbidaannä. Paady hajxy tehngajnä mniyajcopcø'øwøøjät nebiä mjoot hajxy yaa mga'a pädá'agät maa hädaa yaabä naaxwiimbän. Jaduhñä Dios hajxy hoy mba'yá'axät hamuumdu'joot.

⁸ Je'e jaduhñ nä'ägä tsoobaatp coo hajxy hamiñ haxøpy mničhoc mniemiee'xøøjät. Hix, coo hajxy hamiñ haxøpy nničhójcämät, mänit hajxy hoy nniimiämée'xämät. Jaduhñ hajxy hoy ndsänäayämät.

⁹ Coo pøn jim quiuyo'oy quiunaxó'owät maa mjøøn maa ndøjc-hajxiän, hamuumdu'joot hajxy myajtøjtägó'owät. Myajcay myaghú'ugäp hajxy jaduñ hahoy haween.

¹⁰ Cøjwiinduumä Dios wiinmahñdy hajxy xmióoyyäm coo tuuñg hajxy wiingjaty nmøødhájtäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä piuhbedóøjät, ja'a hajxy hänäjty tøø miäböquiäbä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy mnibiuhbedóøjät nebiatiä Dios tuuñg hajxy cøjwiinduum tøø xmió'oyän.

¹¹ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, hoy hajxy quiapx miädiä'agät nebiä Dios quiapxy miädia'aguiän. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbédät, ween hajxy jaduñ hamuumdu'joot miäbuhbety. Ja'a Dios jaduñ puhbédäp. Coo hajxy hänäjty tijaty mduna'añ, hoy hajxy mdúnät; jaduñä jäya'ayhajxy miäböögät coo Dios miøjjä jiaančhä. Wyiingudsähgø'øwaambiä Dios hajxy jaduñ je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy hoy xyajñähwáatsäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios wyiingudsähgø'øwa'añii. Cøjxta'axiøø møjcuñdujt miøødhada'añ. Amén.

¹² Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myaguó'owät coo tsaächpä hajxy naxy xpiaady møc-haampiä. Hiñ, tsipcøxpä tsaächpä hajxy xñä'ägä paada'añ.

¹³ Jaduhñ quiähxó'ögät pø hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mjaanč mäböcy ja'a Jesucristocøxpä, pø caj. Hiñ, maas hanaxiä Jesucristo chaächpøjcy mänaa hajxy hoy xñähho'túütäm. Hiñ, coo Jesucristo hajxy jaduñ mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduñ tsipcøxp mbadsaächpøjpat. Y coo Jesucristo hänäjty yä quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mäniť hajxy hänäjty mjaanč tehñ xioonda'aga'añ. Paady hajxy jäda'ahaty mxoondáacnät, hoyyä tsaächpä hajxy jaduñ xjia paady. Pero cabä tsaächpä hajxy jaduñ myaguó'owät.

¹⁴ Coo hajxy pøn xñähójät ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy myaguó'owät. Pero mxoondá'agäp hajxy jaduñ. Hiñ, jaduñä Dios ja'a yhEspirituhaam hajxy xpiuhbédät møødá wyiinmahñdyhaam. Coo mijtsä jäya'ay xyhixät coo hajxy mmeexycuty coo hajxy hänäjty mdsaačhpøcy, mäniťä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ.

¹⁵ Hahixøøby jaduñ coo hajxy mdsaačhpøgät, pø tøø hajxy hänäjty mmäjäya'ay-yagho'ogy, pø tøø hajxy hänäjty mmämeeč, pø tøø hajxy hänäjty myajtägø'oy maa cueendä hajxy hänäjty mga'a møødän. Cab jaduñ yhojyä coo hajxy jaduñ mjatcø'owät.

¹⁶ Pero je'e mäböcytiä caj chähdiuhndmøødá coo hajxy mdsaačhpøgät je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy hänäjty mwiiingudsähgø'oy. Jootcuñ hajxy jaduñ mhídat. Mnämä'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyäp" ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁷ Tøø yhabaatnä coo Dios hajxy xyajtøyhajtyegäänäm. Coo Diosmädia'agy hajxy nmäböjcäm, paady hajxy jayøjp xyajtøyhajtyegäänäm, paady hajxy jayøjp xyajtsaačhpøjcäm. Pero ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäböjpä, coo hajxy hänäjty tiøyhajtyega'añ, maas hanaxiä hajxy hänäjty chaächpøga'añ.

¹⁸ Siémprämä hojiäya'ayhajxy chaächpøga'añ. Maas hanaxiä ca'awiindøyhäna'c-hajxy chaächpøga'añ, ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä.

¹⁹ Coo hajxy hänäjty pøn xyajtsaačhpøcy nä'ä nägoobä, cab hajxy mmøjpädä'agät. Tehñgajñä hajxy hoy mjaac jäya'ayhadät. Hiñ, ja'a Dios hajxy hänäjty tøø xyajmädsocy coo hajxy mdsaačhpøgät.

5

¹ Mijs majjäya'adiöjc-hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä tsajtögooty, mijs cham nmägapx nhane'emaamby. Nmóødhöçhä cuhdujt jaduñ cooç mijs jaduñ nmägapx nhané'emät, je'eguiöxpä cooç tøø nmäjaabä, møød cooç jim nduumbä tsajtögooty. Nhixhö'c-höçhä Jesucristo jim cruzcøxp. Y coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, näguipxy hajxy hānajtj jim xyajncøxäänäm tsajpootyp, høøç møød mijs. Jimä hoyhajtä weenhajt hajxy xmiö'owäänäm pedyii.

² Mijs majjäya'adiöjc, hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajnähiö'owät hamuumdu'joot, ca'a yhadsip ca'a yhajootma'adä. Hamuumdu'jootä cu'ug hajxy mmägapx mhané'emät. Hix, ja'a Dios hajxy tøø xpiäda'agy coo cu'ug hajxy jaduñ myajnähiö'owät, møød coo hajxy mmägapx mhané'emät. Cab hajxy xädö'øñguiöxpä myajnähiö'owät.

³ Cab hajxy möc möc mhané'emät. Mee'xxieemy hajxy myajnähiö'owät. Hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajtünät; jaduñä cu'ug hajxy xpiahix xpiadünät.

⁴ Y coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a hajxy nWiindsønähjätmbä, mänit hajxy xquiumaya'añ pø tøø hajxy hānajtj hoy myajnähiö'oy. Mänit hajxy hānajtj jim xyajncøxa'añ tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy hānajtj jim mhida'añ.

⁵ Møød mijs muutsc-häna'c, jaduñ mijspä, mwiingudsähgö'owäbä majjäya'ay hajxy. Coö hajxy waamb xmiägapx xyhané'emät, mgudiünäp hajxy jaduñ. Hahoy haween hajxy mnibiuhbedöøjät hamiñ haxøpy, hoy miöjjä hoy miuutscä. Hix, coö hajxy jootmøj mnibiäda'agöøjät, xyajcumädöwäbä Dios hajxy jaduñ. Pønajat capxp mädiaacp mee'xxieemy, je'edsä Dios piuhhejpy. Møoyyäbä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduñ.

⁶ Coö Dios hajxy jaduñ mänaa xyajtsaaçhpögät, cab hajxy mmøjpädä'agät. Jim hajxy mnibiäda'agöøjät maa Dios quiö'öba'c tiecypia'cän. Møcmäjaa Dios jiaanç tehñ miøød. Hix, cujequiä Dios ja'a tsaächpä hajxy xyajnähwä'adsät. Mänit hajxy jootcujc xjiaanç tehñ yaghida'añ.

⁷ Coö hajxy hānajtj tii mnädajy mnämay, mmänuu'xtä'agäbä Dios hajxy jaduñ coö hajxy ween xyaghoyøøyyä. Hix, homiänaajä Dios hajxy xcwieendähaty.

⁸ Mniyajcopcø'owöøjöp hajxy; jaduñä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy mbanöçxät tehngajnä. Jaduñä möjcu'ugongä wyiinmahñdy quia'a mäjädä'agät. Hix, ja'a möjcu'ugong, homiänaajä hajxy jaduñ xmiädsiphjätäm. Xjia wi'i yajtu'udägoyyäänäm hajxy jaduñ.

⁹ Cabä möjcu'ugongä miädia'agy hajxy mmäböçjät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy myajtünät tehngajnä. Hix, pønatiä Diosmädia'agy mäböjp wiinduhmyhagajpt, jaduñ hajxy chaächpøjpä nej mijs mdsaaçhpøquiän.

¹⁰ Cab hajxy jejcy mdsaaçhpøga'añ. Coö Dios ja'a tsaächpä hajxy hānajtj tøø xyajnähwä'açh, mänitä Dios hajxy hamuumdu'joot xyajmäbögaanä ja'a Jesucristo miädia'agy. Ca'xy pedyii Dios ja'a wyiinmahñdy hajxy xyajnähiö'öwa'añ. Ja'a Diósäts hajxy jaduñ xcwieendähjätäm, hoy hajxy nej cu nja jajt cu nja habéjtäm. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduñ maa höjtsøxphjätäm. Jaaya'ay hajxy jaduñ tøø xyajnähdijäm coö Jesucristo hajxy jim xyajncøxäänäm tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy jim nhidäänäm. Hix, cøxiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jaduñ xmiöoyäm.

¹¹ Cøjxta'axiøø ja'a Dios hajxy tsøc wiingudsähgøøyyäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios møjcuhdajt miøødhada'añ. Tøyhajt jaduñ.

¹² Ja'a mägu'ughajpä Silvano hädaa nocy jahby. Høøch nnajtsapxøøyyäp. Cab hädaa nocy jiaty yoñä. Hoyyä Silvano Diosmädia'agy jiaanč tehñ yajtuñ. Tøyhájthøch chamñ tøø ngapxy tøø nmädia'agy nebiä Dios tøyhajt wyiinmayyän. Tøø Dios møjmayhajt tiuñ maa højtscøxphájtäm. Tøø hajxy jaduñ xyajmädsójcäm coo hajxy jim xmiøødhíjtämät tsajpootyp.

¹³ Ja'a jäya'ayhajxy yaa tsänaabiä Babilonia, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä, xyajpoo'xp mijts jaduñ. Nej mijtsä Dios xyajnähdiijän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät, jaanä jaduñä jäya'ayhajxy yaabä yajnähdijjäbä coo hajxy miäbøjpät. Jaduñ mijtsä mmägu'ughajpä Marcos xyajpoo'xpä. Nébiøchá nhamdsoo húungänä Marcos njuø'øy.

¹⁴ Coo hajxy hänäjty mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä, hamiñ haxøpy hajxy mniyajpoo'xøøjät. Jaduñ hajxy myajcähxø'øgät coo hajxy tøyhajt mniçocy mnibia'häyoyii hamuumdu'joot.

Pønjatai Diosmädia'agy panøcxp ja'a Jesucristocøxpä, weenä hoyhajtä weenhajt hajxy mio'oyii ja'a Diósäm. Amén.

2 Pedro

¹ Høøch xøhajt Simón Pedro. Høøch hädaa nocy njahby. Ja'a Jesucristøch nmøødtuumby. Jaaya'ayhøch tøø xwiinguexy cooçhä miädia'agy nyajwá'xät. Tøø mijsä Jesucristo xyajnähdijy coo hajxy hoy mmäbøgät jaduñ mäwiin neby højts xyajnähdijjiän. Tu'cuhdujt hajxy jaduñ xquiumäyyäm nägøxiä je'eguiøxpä coo hajxy tu'cuhdujt nmäbøjcäm coo tiøyyä. Jaduñ yajna-juø'øy coo Jesucristo yhojiäya'ayä. Jaaya'ay hajxy nDioshåjtäm. Tøø hajxy xpiädaacäm hawa'adstuum.

² Ween mijsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy møj may coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødä ja'a Diosøxpä møødä Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønhåjtämbä.

³ Coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhåjtäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hajxy madiu'u xpiuhbéjtäm ja'a miäjaahaam, jaduñ hajxy hoy njäya'ayhåjtämät. Mänitä Dios hajxy jaduñ xquiumäyyämät. Jaanä miäjaahaamä Dios hajxy xyagjyghadäänäm homiänaajä neby je'e jiugyhatiän. Coo Jesucristo miøjjä jiaançhä, coo jiaanç tehñ yhojiäya'ayä, paady hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy hoy njäya'ayhåjtämbät.

⁴ Coo Jesucristo jaduñ miøjjä jiaançhä, paadiä mayhajt møj may tiuna'añ maa højtsøxphåjtäm. Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguian coogä Dios mayhajt may tiuna'añ maa højtsøxphåjtäm. Homiänaajä hajxy xyagjyghadäänäm neby je'e jiugyhatiän. Y tøø hojiootä howyiin-mahñdy hajxy xmiøyyäm hawiinjemybiä. Jaduñ hajxy hoy nmøødhåjtämät tu'ugmädia'agy. Jaduñhä haxøøgpä hajxy yaa hoy njøyohdiütämät hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy yaa ca'a mäbøjpä, hadsojwiinmahñdy hajxy miøød. Coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduñ quia'a najtshixø'øwa'añ, paady hajxy jüby quia'awa'añ haxøøgtuum.

⁵⁻⁷ Paadiä Diosmädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm. Tsøc hajxy hojiäya'ayhåjtäm hamuumdu'joot. Tsøc hajxy jaac habøjcäm ja'a Diosøxpä. Tsøc hajxy hjtäm najuø'øyaamby. Tsøc hajxy mee'xtújcäm. Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Tsøc hajxy niçhøjcäm nebiä tu'ugpuhya'ayän, neby højtsä Jesucristo xchøjcäm. Tsøgä jäya'ay hajxy nägøxiä tsojc mé'e'xäm, hoy hajxy näje'e quia'a jagä mäbøcy.

⁸ Coo hajxy jaduñ hamuumdu'joot ngudiüünämät nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, mänit hajxy nhoyøøyyämät. Mänitä Jesucristo tiuung hoy ndüünämät. Nmøødhåjtämä tøyhajt hajxy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä.

⁹ Hix, pønjaty jaduñ ca'a cudiuumb nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, jaduñ mäwiinäts hajxy je'e nebiä wiinds nebiä xoodspän je'eguiøxpä coo hajxy tøø jahdiägoy coo piojpä quiädieey hajxy tøø ñähwa'açhiu neby hajxy hijty jegyhayty jäya'ayhatiän. Jaduñ hajxy tøø jahdiägoobiä coo Dios jioot chocy coo hajxy hoy jäya'ayhadät. Paady hajxy jaduñ jia yajnähwaatsä.

¹⁰ Hoorä, mägu'ughajpådøc, tsøc hajxy hamuumdu'joot cudiüünäm nébiøch naamnä tøø nmädia'agy. Jaduñ yajnajjuø'øwa'añ coo Dios hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy xquiu'ughadäänäm. Coo hajxy jaduñ ngudiüünämät, cab hajxy jaduñ mänaa ndu'udägøøyyämät.

11 Jaduhñ hajxy hoy yajxonñ nnócxämät Jesucristo wyiinduum maa cöjxta'axioø yhane'emiän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønñhájtm. Tøø hajxy jaduhñ xyajñähwáatsäm.

12 Homiänájäts mijts jaduhñ nyagjahmiejtsta'aga'añ nébiøch naamñä tøø nmädia'aguiän. Tøyhájthøch jaduhñ tøø nmädia'agy. Hoy hajxy jaduhñ mjaty. Cab hajxy mdsoj jahdiägoyya'añ.

13 Hawiinmats jaduhñ coøch mijts jaduhñ nyagjahmiejtstá'agät tehngajnä, mädühñtiøch njaac jugyhaty.

14 Hamdsóojøchä Jesucristo xñämaayy cóogøch mobädajpä nho'ogaanñä, ja'a hajxy nWiindsønñhájtämbä.

15 Pero coøch hñajty tøø nho'ogy, hoy hajxy jaduhñ mjaac capxtá'agät nébiøch chamñ nmädia'aguiän. Jaduhñ hajxy hoy mjahmiejtstá'agät.

16 Tøø højts mijts nyajwiingapxø'øy coo Jesucristo møcmäjaa miøødä, y coo yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt højts jaduhñ nmädiaacy. Cab højts hamdsoo nyajcojy. Diosmädia'agy hädaa jaduhñ. Ca'a ñä'ä cuentä nebiä jäya'ay cuentä hajxy yajcojjiän. Hamdsoo højtsä Jesucristo nhijxy coo møcmäjaa miøødä, coo je'e Dyiosä.

17-18 Mänaa højtsä Jesucristo hñajty jimñ nmøødän maa tunän, mänitä Diosteedy jimñ quiuhgapxnajxy tsajpootyp: "Høøch nhamdsoo Huung yø'ø. Njaanç tehñ chójpiøch yø'ø. Jaanç tehñ jiootcújc-høch nnijwiø'øwyii maaç nHuungcøxpän", nømä Jesucristo ñänøømä. Njaanç mädoow højts jaduhñ. Møcmäjaahaamä Dios jaduhñ quiapxy. Jaanç tehñ yajxonä Jesucristo piädaacä ja'a Tiéediäm, nebiä hajajpä. Paady højts yø'ø tunñ nyajxøøbejty: "Ja'a tunñ maa Dios ñägapxiän coogä Jesucristo yHuunghaty."

19 Tøyhajt jaduhñ jiaanç jajty nébiøch chamñ nmädia'aguiän. Hamdsoo højts nhijxy nmädooyy. Hahixøøby jaduhñ coo højts mijts nmädia'agy xmiäböjçät. Maas hahixøøby jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy nmäböjçät, ja'a jäya'ayhajxy jecy quiujähyyäbä. Jaduhñ mäwinädsä Diosmädia'agy miäbaady nebiä jøøn tioyyän hagoonstuum. Hiç, xyajwiinjuøøyyäm hajxy jaduhñ tijaty hajxy hoy hamdsoo nga'a wiinjuø'øwáanäm. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy homiänajä nyajcopcøøyyämät. Coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy cøxiä xyajwiinmädiaagø'øwáanäm. Jaduhñ hajxy hoy nwiinjuø'øwáanäm cøxiä.

20-21 Huuc wiinjuø'øw hajxy jaduhñ, coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy quiujahy, cab hajxy hamdsoo yajcojy. Naje'e hajxy jaduhñ quiujahy tijaty hñajty jadäänäp tunäänäp. Ja'a Dios je'e najtscapxøøyy ja'a yhEspirituhaam waamb hajxy quiujäyät.

2

1 Jii jäya'ayhajxy hijty naje'e jegyhajty miäna'añ cooc tyijy Dios hajxy hñajty ñajtsapxøøyyäbä. Pero hønñdaacp hajxy hñajty jaduhñ. Ja'a Dioscu'ug hajxy hñajty jia wi'i wyiinhøønaamby. Jaanä jaduhñä hønñdaacpähajxy jii by wiäditaambä maa mgajpthajxiän. Cabä cu'ug ñajuø'øwa'añ pø wiinhønñäp hajxy hñajty jaduhñ. Høxtä mäna'anaambä hønñdaacpähajxy jaduhñ cooc tyijy ja'a Jesucristo hajxy tøø xquia'a nähho'túutäm. Paquiä hajxy yajcumädowa'añii. Pønñatiä hønñda'agymiädia'agy mäbögaamb, tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ hønñdaacpä, niyhamigähadäänäp hajxy jaduhñ.

² Pahixáaŋp hajxy jaduhŋ nāmay. Ja'a hāna'c-hajxy mābahixaamb, ja'a tyijy ja'a Diosmādia'agy hajxy mābōjpā. Coo hajxy jaduhŋ hoy quia'a hida'añ, ni hāna'c-hajxy hōhndaacpā, ni hāna'c-hajxy mābahixpā, paadiā cu'ugā tōyhajt hajxy quia'a tsoga'añ ja'a Jesucristocōxpā.

³ Ja'a hōhndaacpāhajxy, xādō'ōñ hajxy piōcjuō'ōwaamby. Hōhnda'agymiādia'agyaamby mijts xyajnahixō'owa'añ; jaduhŋā xādō'ōñ hajxy xjia wi'i piōgaanā. Jéquiānā Dios tiāgōōy y mānaāndaacpā coogā hāna'c-hajxy quiumādowa'añ, ja'a hōhnda'agymiādia'agy hajxy yajnahixōōbiā. Jaduhŋā Dios jecy miānaāndaacpā cooc hajxy quihdāgoyya'añ.

⁴ Hix, yajcumādoobiā Dios je'e pōnjaty ca'a mābōgaamb. Coo mioonsāhajxy nāje'e jim jecy quia'a mābōjcy tsajpootyp, paady hajxy jecy quiumādooy. Haxōōgtuum hajxy hoy quihjuipnaxyii maa jiaanč tehŋ quioōcān, maa yhagoodstuumān. Jim hajxy yhida'añ hōxtā coonā yhabāadāt coo Dios jaduhŋ miānā'anāt nebiaty hajxy jii jiaac tsaachtiuna'añii.

⁵ Jaanā jaduhŋā Dios ja'a jecyjiāya'ay yajcumādoobā, ja'a hajxy jecy tōō quia'a mābōquiābā. Mānitā Dios nōōgomdāgoy quiejxy. Jayooyyā Noēhajxy choocy mōōdā yhuung mōōdā tio'oxy ja'a nāductujcpā. Jaduhŋā Noē ja'a cu'ug hānajt tōō jia yajwiingapxō'ōy coogā yhaxōōgcuhdujt hajxy ŋajstshixō'ōwāt, coogā Dios hajxy wyiingudsāhgō'ōwāt.

⁶ Jaanā jaduhŋā jecyjiāya'ayhajxy jiajpā, ja'a hajxy hijty jim tsānaabiā maa cajpt hijty jaduhŋ xiōhatiān Sodoma mōōdā Gomorra. Cabā Dios hajxy hijty nā'āgā wiingudsāhgō'ōy. Paady hajxy jōōnhaam yajcuhdāgooyyā. Cōjxā haxōōghāna'c-hajxy yho'ogy. Haagā cujiaam hajxy jiajnā mōōdā quiajpthajxy. Hijxtahnd ja'a Dios jaduhŋ piādaac coo haxōōgjāya'ayhajxy nāgōxiā yajcumādowa'añii.

⁷⁻⁸ Mānaa Dios ja'a jecyquiajpt jaduhŋ yajcuhdāgooyyān, jagooyyā tu'jāya'ay yajtsoocā, ja'a hānajt xōhajpā Lot. Paadiā Lot yajtsoocā, je'eguiōxpā coo hānajt hoy jiāya'ayhaty. Mānitā Dios ja'a Lot yhawaanā coogā quiajpt hānajt quihdāgooyya'añ. Paadiā Lot jim choñ. Jaanč tehŋ jiootmayhajpā Lot hānajt jaduhŋ coo cu'ughajxy hānajt haxōōg jiatcō'ōy jabom-jabom hijxwiinduum.

⁹ Nebiā Dios ja'a Lot jecy yajtsooquiān, jaanā jaduhŋā Dios ja'a quiu'ug yajtso'ogaambā coo hajxy hānajt chaachpōcy. Tōyhajt jaduhŋ. Jaanā jaduhŋ tiōyhajtābā coo Dios yajcopcō'ōy nebiatiā haxōōgjāya'ayhajxy jiatcō'ōyān. Jéquiānā Dios jaduhŋ miānaañ cooc hajxy quiumādowa'añ. Coo jaduhŋ yhabāadāt, mānitā Dios miāna'ana'añ nebiaty hajxy jii chaachtiuna'añii.

¹⁰ Nāgō'ō nādequiā Dios yajcumādowa'añ pōñ yajnahixōōby hōhnda'agymiādia'agyaam, pōnā Diosmājaa xōōghajp. Jaanč tehŋ chāhdihndāgoy hajxy ŋibiāda'agyii, ja'a hōhnda'agymiādia'agy hajxy māwādijpā. Jootmōj hajxy jaduhŋ ŋibiāda'agyii. Cab hajxy pōñ wyiingudsāhgō'ōy. Haa jaaya'ayhajxy mōjtuungmōōdpā maa Diosmādia'agy myiñānā, wiingapxpéjtāp hajxy je'ebā.

¹¹ Haa ja'a Diosmoonsāhajxy jim hijpā tsajpootypā, maas mōcmājaa hajxy miōōdā quejee ja'a hōhnda'agymiādia'agy hajxy māwādijpā. Pero cabā Diosmoonsā ja'a mōjtuungmōōdpā hajxy wyiingapxpety maa Dioswiinduumān; ni cab hajxy ŋāhojy.

¹² Jaduhŋā hōhndaacpāhajxy ŋibiāda'agyii nebiā yuughanimalān coo hajxy tii quia'a wiinjūō'owa'añ ja'a Dioscōxpā. Hix, cabā yuughanimalhajxy tii

wyiinjuo'oy ja'a Dioscoxpä. Mädyijatiä hõhndaacpähajxy quia'a wiinjuo'oby, je'e hajxy ñäxiicpy. Paquia hajxy yajcuhdägoyya'añii nebiä animalhajxy paquia quiuhdägoyyän coo hajxy yagho'ogyii.

¹³ Tsaachtuunäänäbä hõhndaacpähajxy jaduhñ je'eguiõxpä coo hajxy hånajty tõõ miädsaaçhtiuñ. Xoonndaacp hajxy jaduhñ coo hajxy coxypänejpiä jiatco'oy xõõmbaady. Hõxtä jii by hajxy yajtägo'oy maa mijts naxy mgaamiuquian ja'a Jesucristocõxpä. Ja'a Jesucristo miädiä'aguiäc tyijy hajxy pianõcxäp. Pero haxõõgaty hajxy wyi'i jiatco'oy mijts mwiiinduum maa hajxy hånajty mgaamiuquian. Hõxtä jii bypiaady hajxy je'e yhõhndaacpä.

¹⁴ Homiädyii to'oxiõjcä hajxy jaduhñ yhiõxy, yhadsojpy hajxy jaduhñ. Homiänaajä hajxy jaduhñ haxõõg jiatco'owa'añ. Wyiinhõhmby hajxy põnjatiä Diosmädia'agy hoy ca'a habõjpnä. Hadsojwiinmahñdy hajxy ñä'ägä yajtuumby. Tsipecõxp hajxy jaduhñ ñä'ägä cumädowa'añ.

¹⁵ Tõõ tõiudu hajxy jiojwa'açh. Tõõ hajxy jaduhñ tiu'udägoy. Ja'a Balaam hajxy jaduhñ piahijxyp, ja'a Beor yhuung. Jeguijtiä Balaam hånajty quiuuina'añ ja'a quia'awiindõguiõxpä mõõdä xädo'õñguiõxpä.

¹⁶ Mäniä Balaam wyiinhojnaxjä tiic jaduhñ coo jiatco'owa'añ. Ja'a mõjc burra jaduhñ mähoj. Jaduhñ quiapxy nebiä jäya'ayän. Mäniä Balaam ñajuõõñä coo jaduhñ quia'a hoyyä. Jaduhñä burra miädia'agy miäbõjcäxä.

¹⁷ Yõ'õ häna'cä hõhnda'agymiädia'agy hajxy mäwädiõp, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä nõõjut tõõ tiõ'õçhpän. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä joc piojwädiõpän coo hånajty quia'a nä'ägä tu'uy. Hiõ, cabä tõyhajt hajxy ñä'ä yajnähiõ'oy. Cõjxta'axiõõ hajxy jii by yhida'añ maa haxõõgtuumän. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ cooc hajxy jii by yhida'añ.

¹⁸ Yoñ hajxy jia mädia'agy. Ja wi'i yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Pero cabä miädia'agy hajxy choobaady. Ja'a hõhnda'agymiädia'agyhaam hajxy wyiinhõõñ põnjatiä Diosmädia'agy naamdägõ'oy habõj. Jõjcapxõõyyäp hajxy jaduhmbä, ween hajxy haxõõg jiatcõõguiumbä neby hajxy hijty jiatco'oyän.

¹⁹ Jaduhñä hõhndaacpähajxy yajnähiõ'oy cooc tyijy quia'a nejpiä coo haxõõg mjäya'ayhädät. Hiõ, jaduhñ hajxy yajnähiõõbiä cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hanéhmanä coo jecymiädia'agy hajxy ngudiõunämät, jaduhñ jia mänaambä cooc hajxy hoy njäya'ayhätämät. Jaduhñ hajxy yhõhndaacpä cooc tyijy hajxy jaduhyyä nnähwäatsäm. Ni je'e hajxy tõõ quia'a nähwa'açh je'eguiõxpä coo yhaxõõgwiinmahñdy hajxy tõõ quia'a najtshixõ'oy. Paady hajxy nõcxy quiuhdägoyyaanä. Jaanä jaduhñ hõjtshäjtämbä, coo nhaxõõgwiinmahñdy hajxy nga'a najtshixõõyyämät, jaduhñ hõjts nõcxy nguhdägoyyaanämbä.

²⁰ Coo Jesucristo hajxy njõjpoõgõõyyäm, ja'a hajxy nWiindsõnhäjtämbä, paadiä nhaxõõgwiinmahñdy hajxy xyajnähwäatsäm, neby hajxy yaa nmõõdhäjtäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero, coo Jesucristo miädia'agy mjahdiägõõyyät, y coo mhaxõõgwiinmahñdy jadähooc mbadu'ubõgät, maas haxõõg jadähooc mjada'añ.

²¹ Hiõ, põnjatiä Diosmädia'agy jaduhñ jahdiägooby, maas hoy haxõpy coo hajxy cu quia'a mäbõjcy. Hiõ, coo hajxy jaduhñ yhõxhixät, maas hanaxiä hajxy jaduhñ quiumädowa'añ.

²² Jaduhñ hajxy jiädät nebiä hädaa mädia'agy miäna'añän: "Ja'a huc-hajxy, coo hajxy yhõõçh, ja'a yhamdsoo hõõçh hajxy ñäwiimbijpy, nõcxy hajxy jadähooc jio'õ'õ'õgy. Jaanä jaduhñä hädsõmhajxy jiatcõõbiä, naamnä hajxy

hänajty tøø chi'iy, mänit hajxy jadähooc nøcxy yajtsnä tiøø'pnä mo'ondsooty." Tøyhajt jaduhñ.

3

1-2 Mägu'ughajpädøjc, miämetsc-hoocpä mijts chamñ nnäjaayø'øy. Jaduhñ mijts chamñ miämetsc-hoocpä nmägäpaxy nhane'emy coo mädia'agy hajxy mjahmiejtstä'agät, ja'a Diosquexypähajxy jecy quiujähyyäbä. Jaduhñä howyiinmahñdy hajxy mmøødhädät. Huuc jahmiets hajxy jaduhñmä nebiatiä Jesucristo hajxy xmiägäpax xyhanéhäm. Jaaya'ay hajxy tøø xñäho'túutäm, paady hajxy nWiindsønähjätäm. Ja'a Jesucristo quiugäpaxy-hajxy, je'e mijts tøø xyhawaanä nebiatiä Jesucristo hajxy tøø xmiägäpaxy tøø xyhane'emy.

3 Naxy hädaa mädia'agy hajxy mdehmñ wyiinjüø'øwät nébiøch chamñ nmädia'aguiän. Coonaaçwiimbä hänajty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ayhajxy quiähxø'øga'añ coo Dios hajxy ñänøma'añ. Haxøøg hajxy jiatcø'øwa'añ nebiatiä yhamdsoo joot hajxy hänajty chocy, neby hajxy hänajty ñä'ägä cuhduthatiän. Xñäxi'igaamañ mijts jaduhñ.

4 Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: "Cab jaduhñ tiehmñ tiøjiada'añ coo Jesucristo wyiimbijtägatsa'añ neby jaduhñ tøø yhuuc mänaambä. Hix, caj tii mänaa tiägach. Je'enä cøxiä wiinä jaduhñ yhityñä mänaa naaçwiimbä jecy yhawijy tiøø'xta'aguiän, mänaa jecyjiäya'ayhajxy yho'oguiän", nøm hajxy yhöñda'aga'añ.

5 Pero tøyhajt jaduhñ coo naaçwiimbä jiaançh tägach. Pero ja'a höñdaacpähajxy, cabä tøyhajt hajxy wyiinjüø'øwa'añ. Hix, haagä nøø hijty jegyhajty. Mänitä Dios ja'a tsajt jecy yhädiuunñ møødä naaçwiin. Jiibiä naaçwiimbä yajcojy nøøjooty. Mänit hoy piäda'agy nøøhagujc.

6 Mänitä Dios nøøgomdägoy cujecy quiejxy. Mänitä naaçwiimbä quiuhdägooyy. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy.

7 Ja'a tsajt møød hädaa yaabä naaçwiin, tøø Dios jaduhñ yajnähdiy coo quiøxy toya'añ. Mänitac jaduhñ tiøya'añ coo Dios ja'a jäya'ay yajcuhdägoyya'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä.

8 Mägu'ughajpädøjc, tsøc hajxy jahmiéjtsäm coo Dios tu'xøø jaduhñ ñänømy jadu'miljomøjtpä; y jadu'miljomøjtpä, tu'xøøyyä jaduhñ ñänømy.

9 Näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo quia'a tsoj yajtøjiada'añ coo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgjäya'ayhajxy yajcumädowa'añii. Pero cab jaduhñ tiøyyä neby hajxy jaduhñ jia wi'i yhöñda'agy. Hix, mee'xtujpä Jesucristo ja'a mijtsøxpä. Cabä jioot chocy coo pønñ quiuhdägóyyät. Jaduhñä jioot jia tsoy coo haxøøgcuhdujt hajxy nnajtshixøøyyämät.

10 Jaguiapxy yhabaada'añ coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgjäya'ayhajxy yajcumädowa'añii. Cabä pønñ jaduhñ ñajuø'øy mänaa jaduhñ jiaançh habaada'añ. Mänitä tsajt quiuhdägoyya'añ. Jaduhñ yajmädowa'añ nebiä hänee møc ya'axiän. Cøxaambä xøø tiøya'añ, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä naaçwiimbä, møødä tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaçwiin.

11 Coo cøxiä wiinä jaduhñ quiuhdägoyya'añ, paady hajxy tsøc hoy jäya'ayhjätm. Tsøcxä Dios hajxy hoy wiingudsähgøøyyäm. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hoy cudiuunäm.

12 Tsøc hajxy jøbhjxäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Mänitä Dios ja'a tsajt yajtoya'añ, møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä

naaxwiimbä. Tsögä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiäacäm nämay, ween hajxy miäböcy; jaduñä Dios paquiä yaghabaadät.

¹³ Tøø Dios jaduñ miäna'añ coogä hawiinjemyčhajt yhädiuna'añ, møødä hawiinjemyñaaxwiin. Jimä njoot hajxy nbädaacäm coo Dios hajxy jim xyajnøcxäänäm. Cabä haxøøgpä jaduñ jim mänaa tiägø'owa'añ maa ja'a hawiinjemybiä tsajtän, ni jim maa hawiinjemybiä naaxwiimbän.

¹⁴ Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduñ coo Dios hajxy jim xpiäda'agäänäm, paadiä haxøøgpä hajxy tsøc najtshixøøyyäm hamuumdu'joot; jaduñä Jesucristo hajxy xpiäatämät coo pojpä cädieey hajxy hänäjty nga'a møødhajtäm, coo yaa quiädaactägätsät. Tsøc hajxy jootcuyc nimioødhajtäm nebiä tu'ugpuhya'ay nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Jaduñä Dios hajxy hoy xyhíxämät coo hajxy hänäjty hoy ndúuñäm.

¹⁵ Mjahmiädsäp hädaa mädia'agy hajxy jaduñ. Paadiä Jesucristo jaduñ miee'xtucy, weenä jäya'ayhajxy may miäböcy, ween hajxy jaduñ may ñähwa'ačh. Ja'a mägu'ughajpä Pablo, jaduñ mijts tøø xñäjaayøøbiä. Ja'a Dios ja'a tøyhajt najtscapxøøyyä. Ja'a tsipjatypä ja'a Dios ja'a Pablo yajwiinjuøøyy. Jaduñhøčhä Pablo njuø'øy nébiøčhä nhamdsoo puhya'ayän.

¹⁶ Naaghooc mijtsä Pablo xñäjaayø'øy, jaduñ ñä'ägä mädia'agyhaty nébiøch cham njaayän. Tsipjatiä Pablo siémpräm miädia'agy. Ja'a häna'cä tøyhajt hajxy ca'a tsojpä, wiingä Pablo miädia'agy hajxy yajnähixøøyyä. Cab hajxy jaduñ yajnähixø'øy nebiä Pablo jia mänaañän. Wiingatiä Diosmädia'agy hajxy yajnähixø'øy. Cabä tøyhajtpä hajxy miäböga'añ. Paady hajxy quiuhdägoyya'añ.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, mnä'ägä najuøøby hajxy jaduñ coo høñndaacpähajxy jii wiädita'añ. Cabä tøyhajt hajxy chocy. Haxøøg hajxy jiaančh tehñ jiiäya'ayhaty. Mnigwieendähadøøjäp hajxy; jaduñä tøyhajt hajxy mga'a najtshixø'øwät. Cab hajxy myajwiinhøønät coo hajxy jaduñ mnä'ä tu'udägóyyät.

¹⁸ Jaac habøcxä hajxy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønajtämbä. Jaaya'ay hajxy xñähho'túutäm. Tehngajnä miädia'agy hajxy mmäböjcät; jaduñä mayhajt møj may tiünät ja'a mijtsøxpä. Tsøc hajxy homiänaajä capxpáatäm møj jaančh. Tsøc hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

1 Juan

1-3 Jue'e hõjts mijts nyajnájaayøøby, ja'a Jesucristo. Dioshuung je'e. Jiiyyám je'e hánajty møødá Dios mánaa hádaa yaabá naaxwiin yhawijy tiøøxta'aguiän. Jaayá'ayäts hajxy xyhawáanám nebiä Dios wyiinmay. Jaayá'ayäts hajxy tøø xñähho'túutám neby hajxy jaduñ njugyhájtámät nebiä Dios jjugyhatiän cøjxta'axiøø. Tøø hõjts nhamdsoo hixy; tøø hõjts nhamdsoo mädoy. Tøø hõjts nnähdoñ cøøhaam. Tøyhajt jaduñ. Paady hõjts mijts jaduñ nhawáanám neby hajxy jaduñ nhíjtámät tu'ugmädia'agy, neby hõjts ja'a Dios xmiøødhitiän tu'ugmädia'agy møødá yHuung.

4 Paady jaduñ nhawáanám neby hajxy jaduñ jootcuje nhíjtámät tehngajná.

5 Hoyyá Dios ja'a wyiinmahñdy; cabä pojpa cádieey nã'ägädä møødá. Jaduñ hõjts ja'a Jesucristo tøø xyhawáanä, y jaduñ mijts nhawáanägájtám.

6-9 Coø hajxy hoy nwädíjtámät nebiä Dios yhitiän, tu'ugmädia'agy hajxy jaduñ nhíjtámät, je'eguiøxpä coø ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutám ja'a nbojpa ngädieeyhájtám cøxiä. Xyajnáhwáatsám hajxy jaduñ coø ja'a nbojpa ngädieey hajxy nnägápxámät. Tøyhajt jaduñ. Cabä Dios yhøñda'agy. Howyiinmahñdy je'eduhñ miøød. Pero coø hajxy nwädíjtámät haxøøgtuum, cabä Dios hajxy nmøødhíjtámät tu'ugmädia'agy. Høñdáacám hajxy jaduñ y cabä tøyhajt hajxy nnä'ägädä møødhájtám.

Jaaná jaduñduhmbä, coø hajxy nnä'ä mänáanámät cooc tyijy pojpa cádieey hajxy nga'a møødhájtám, niwyiinhöñhäm hajxy jaduñ,

10 y cabä Dios miädia'agy hajxy nmøødhájtám, ja'a tøyhajt. Coø hajxy jaduñ nmänáanámät, jaduñ yajmädowa'añ cooc tyijy ja'a Dios yhøñda'agy. Hix, je'e jaduñ mänaamb coø pojpa cádieey hajxy nmøødhájtám.

2

1 Mägu'ughajpædøjc, cáboch njoot chocy coø hajxy haxøøg mjatcø'owät. Páadyhøch mijts hádaa nocy nyajnájaayøøy. Coø pøñ jaduñ jiatcø'owät, nähgapxtu'udøøjap je'e Jesucristám jim maa Diosän. Cabä Jesucristo pojpa cádieey mánaa miøødá.

2 Tøø ja'a nbojpa ngädieey hajxy xñähho'túutám nägøxiä hádaa yaabá naaxwiin.

3 Coø hajxy ngudiúunámät nebiä Dios hajxy xyhanéhñäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhájtámät coø je'e hajxy nhixyhájtám.

4 Pøñ jaduñ nä'ä mänaamb: "Nhixyhájpøch je'e", hoy quia'a ja cudiuñ, høñndaacp je'eduhñ. Hix, ja'a Diosmädia'agy je'eduhñ quia'a tsojpy. Tøyhajt je'e.

5 Pero pøñ jaduñ cudiuunb, cähxø'p jaduñ coø ja'a Dios jiaanç tehñ jiahmiech. Jaduñ hajxy nyajnajuøøyyámät coø hajxy nmøødhíjtám tu'ugmädia'agy.

6 Pøñ jaduñ mänaamb coø ja'a Dios miøødhity tu'ugmädia'agy, tsipcøxp wiädítät nebiä Jesucristo hijty wiäditiän.

7 Hádaa mädiä'agyhøch chamñ nyajnáhixøøbiä, tøø hajxy hijty mmädoy mánaa hajxy mmäbøjtsooñän.

8 Pero hädaa mädia'agy jaduñ, jaduñ mäwíñäts hädaa nebiä hawiin-jemybiän. Hiç, jaduñ hajxy mniçhocy mnibia'häyoyii nebiä Jesucristo hajxy xçóçäm. Tøyhajt jaduñ. Coo ja'a Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin, mäñitä homiädia'agy hajxy xyajwiinjuøyyänä. Cab hajxy jaduñ nwädíjtänä hagoonstuum.

9-11 Pøñ ja'a y'hermano tsojp pa'häyoob, hoyyä Diosmädia'agy jaduñ quiudiuñ. Coo hajxy jaduñ ngudiúñämät, cab hajxy ngädiéhyämät. Pero pøñ ja'a yhermano mähanhajp, hoy jia mäna'añ cooc tyijy quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy, je'enä wiädity hagoonstuum. Jaduñ wiädity nebiä wiindspän. Cab jaduñ nä'ägä niyaghoyøøyii.

12-14 Hermanodøç, mjítsøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Mhixyhajpiä Dios hajxy, ja'a nDeedyhájtäm. Jaaya'ay ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnähwáatsäm je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Mijts majjäya'adiøç, mhixyhajpiä Jesucristo hajxy jaduñ. Jiyyäm jaaya'ay hánajty mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguian. Y mijts muutsc-häna'c-hajxy, xmioobiä Dios ja'a mäjaa hajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxy. Cabä møjcu'ugong hajxy tøø myajmäjäda'agy.

15 Cabä mjoot hajxy mbädá'agät hädaa yaabä naaxwiin. Coo pøñ jaduñ piädá'agät, cabä Dios hoy jiahmiédsät, ja'a nDeedyhájtäm.

16 Ja'a møjcu'ugong jaduñ mänaamb coo hajxy çøxiä wiinä nhadsóçämät hädaa yaabä naaxwiin, ja'a haxøøgpä. Jaaná jaduñ miänaambä coo hajxy nyajcumäayyämät. Pero cabä Dios jaduñ miäna'añ.

17 Cuhdägoyyaamb hädaa yaabä naaxwiin møødä haxøøgpä yaabä. Pero pøñ cudiumb nebiä Dios miäna'añän, cab jaduñ mänaa quiuhdägoyya'añ. Jimñ yhida'añ maa ja'a Diosän çøjxta'axiøø.

18 Hoorä, habáatnäp jaduñ coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a Cristo miädsip quiähxø'øga'añ. Y tøø ja'a miädsiphajxy may quiähxø'øgy. Jaduñ hajxy nyajnajuøyyäm coo yhabaatnä.

19 Xmiøødhíjtäm ja'a Cristo miädsiphajxy hijty. Pero coo hajxy tøø xpiuhwáatsäm, cähxø'p jaduñ coo hajxy hijty tehñ tiøyhajt xquia'a møødhíjtäm hamuumdu'joot. Coo hajxy häxøpy hijty xmiøødhíjtäm, cab hajxy häxøpy tøø xpiuhwáatsäm.

20-21 Pero mijts, ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnäguexy ja'a Dios yHespíritu. Mmøødhajpiä tøyhajt hajxy jaduñ çøxiä. Paady mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøy. Y mnajuøøby hajxy coo ja'a tøyhajt hajxy quia'a møødä, ja'a häna'c hønndaacpähajxy.

22 Je'eduhñ näñøømby, pøñ jaduñ mänaamb cooc tyijy ja'a Jesús tøø quia'a quexyii ja'a Diósäm. Ja'a Cristo miädsip je'e, pøñ jaduñ ca'a capxpáatp ja'a Dios møødä yHuung.

23 Pøñä Dios yHuung jaduñ capxpáatp, miøødhijpiä Dios je'e. Pero pøñä yHuung jaduñ ca'a capxpáatp, cabä Dios jaduñ miøødhity.

24 Mgudiúnäp ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä neby hajxy mbanøcxtsohñän. Coo hajxy jaduñ mgudiúnät, mäñitä Dios hajxy tehngajnä mmøødhídat tu'ugmädia'agy møødä yHuung.

25 Y çøjxta'axiøø hajxy xyagjyhadánäm neby je'e jiugyhatiän neby hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm.

26 Naxy hajxy mdehm wyiinjuø'øwät coo mijts ja'a Cristo miädsiphajxy xjia wi'i wyiin�øna'añ.

²⁷ Mijts, cabä yajnahixøøbiä hajxy myajmaaijaty. Mmøødhajpiä Diosh-espíritu hajxy. Xyajnahixøøbiä tøyhajt hajxy cøxiä. Cab yhøhnda'agy. Mmøødhidäp hajxy jaduñ tu'ugmädia'agy neby hajxy tøø xyajnahixø'øyän.

²⁸ Hoorä, tu'ugmädia'aguiä Jesucristo hajxy mmøødhijnät neby hajxy jaduñ mga'a tsähdiünät coo quiädaactägätsät.

²⁹ Mnajuøøby hajxy coo ja'a Jesucristo pojpa cädieey quia'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiät coo ja'a Dios yhuunghaty pønjaty hoy wädijp.

3

¹ Xjiaančh tehñ chócäm ja'a Dios hajxy. Hamuumdu'joot hajxy xyhuunghájtäm. Tøyhajt jaduñ. Pero cabä jäya'ay hajxy xñajuøøyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Hix, cabä Dios hajxy yhixyhaty.

² Hoorä, tøø ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Cahnä yajnajuø'øy neby hajxy xyaghidáañäm. Pero coo ja'a Jesucristo quiädaactägätsät, nnajuøøyyäm hajxy coo hajxy jaduñ nhidáañäm neby je'ejän. Nhixáañäm hajxy jaduñ neby jaduñ yhitiän.

³ Pøñ hamuumdu'joot mäbøjp, hoy jaduñ wädity nebiä Jesucristo hoy yhitiän.

⁴ Pøñ haxøøg jatcøøby, cabä Diosmädia'agy quiudiuñ. Je'e jaduñ xøhajp ja'a haxøøgpä coo ja'a Dios miädia'agy mga'a cudiúünät.

⁵ Paadiä Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin nebiä nbojpa ngädieey hajxy xyajnahwäatsämät. Pero cab jaaya'ay pojpa cädieey nä'ägädä møødä. Tøyhajt jaduñ.

⁶ Pøñä Jesucristo tu'ugmädia'agy møødhijp, cab jaduñ haxøøg jiatcø'øy. Pøñ jaduñ jatcøøby, cabä Jesucristo miädia'agy nä'ägädä mäbøjcä.

⁷ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myajwiinhøønät. Pøñ hoy wädijp, cabä pojpa cädieey nä'ägä møødä, nebiä Jesucristo quia'a møødän.

⁸ Pøñ hoy ca'a wädijp, pianócxäp je'e ja'a møjcu'ugongä miädia'agy. Homiánaajä ja'a møjcu'ugong haxøøg jiatcø'øy. Mänit jiatcøøchøhñ mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøøxta'aguiän. Paadiä Dios yHuung yaa tøø yhoy, nebiä møjcu'ugong jaduñ quia'a mäjäädä'agät.

⁹ Pøñä Dios tehñ tiøyhajt Teedyhajp, cabä jioot chocy coo jaduñ jiatcø'øwät, je'eguiøxpä coo je'e miøødhidyíjäm ja'a Diósäm. Coo je'e Dyios yhuungä, paady haxøøg quia'a jatcø'øy.

¹⁰ Jaduhñ myajnajuø'øwät pøñ Dioshuung. Entonces, pøñ hoy ca'a wädijp, pøñä miägu'ughajpä ca'a tsojpa ca'a pa'häyoob, ca'a Dyios je'e yhuungä. Pero pianócxäp ja'a møjcu'ugongä miädia'agy je'e.

¹¹ Mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän, jaduñ hänäjty miäna'añ coo hajxy nničhojc nnibia'häyóowämät. Høxtä jäda'anäbaadyñä jaduñ miäna'aññä. Cab jaduñ mänaa tiägach.

¹² Cab hajxy njatcøøyyämät nebiä Caín jecy jiatcøøyyän coo yhamdsoo puhya'ay yagho'cy. Paady jaduñ yagho'cy coo howyiinmahñdy hänäjty quia'a møødä, nebiä piuhya'ay howyiinmahñdy hänäjty miøødän. Hix, pianócxäp ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hänäjty je'e.

¹³ Entonces, hermanodøjc, cab hajxy myagjuø'øwät coo häna'c hajxy xmiähänhájtäm.

¹⁴ Højtshájtäm, cøjxta'axiøø hajxy jimñ nhidáañäm tsajpootyp. Cab hajxy mänaa jii by nhäda'agø'øwäañäm haxøøgtuum. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñ je'eguiøxpä coo hajxy hamiñ haxøpy nničhojc nnibia'häyóowäm.

Põnä miägu'ughajpä ca'a tsojp ca'a pa'häyoob, je'eds jiiiby häda'agø'øwaamb haxøøgtuum.

15 Põnä miägu'ughajpä mähanhajp, jaduñnä wyiinmahñdy je'e nebiä jäya'ay-yagho'pan. Y cabä jäya'ay-yagho'pähajxy cøjxta'axiøø jjugyhada'añ nebiä Dios jjugyhatiän. Tøyhajt jaduñ.

16 Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Hawiinmats hit jaduñ coo hajxy hamiñ haxøpy nniñähho'túutämät.

17 Coo ja'a mäyøøjäya'ay ja'a häyoobä quia'a näxúudsät, cab jaduñ quiudiuñ nebiä Dios hajxy xyhanéhäm coo hajxy hamiñ haxøpy nničojc nnibia'häyóowämät.

18 Mägu'ughajpäðjc, tsøgxä hajxy hamuumdu'joot niñäxúu'tsä. Jaduhñ hajxy nyajcähxø'cämät coo hajxy hamuumdu'joot nničojc nnibia'häyóowäm. Coo hajxy nga'a niñäxúu'tsä, cab jaduñ tiuna'añ coo hajxy nja mänäänämät cooc tyijy hajxy nničojc nnibia'häyóowäm.

19 Hermanodøjc, coo hajxy hamuumdu'joot nničojc nnibia'häyóowämät, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm.

20 Y coo ja'a njoothajxy hamdsoo miäänäänämät cooc tyijy hajxy hoy nga'a jäya'ayhájtäm, tsipcøxp ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Cabä nhamdsoo wiinmahñdyhajxy nyajcøpcøøyyämät. Hiç, xjiioodhíjxäm ja'a Dios hajxy. Cøxiä hajxy xñajuøøyyäm.

21 Y coo ja'a njoothajxy waamb quia'a mänäänämät, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm.

22 Xmióoyyäm ja'a Dios hajxy tijaty hajxy nmäyujwáanäm, je'eguiøxpä coo hajxy ngudiüünäm nebiaty hajxy xyhanéhäm. Paady hajxy xquiumáyyäm.

23 Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhäm coo ja'a yHuung Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, coo hajxy hamiñ haxøpy nničojc nnibia'häyóowämät, nebiä Jesucristo hajxy hamdsoo tøø xyajwiingapxøøyyäm.

24 Põnä Dios miädia'agy cudiüünäp, tu'ugmädia'aguiä Dios jaduñ miøødhity. Y jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhíjtäm, je'eguiøxpä coo ja'a yhEspíritu hajxy tøø xyajnäguéjxäm. Ja'a yhEspirituhaam hajxy xyhawáanäm coo hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhíjtäm.

4

1 Hermanodøjc, nämayyä høhñdaacpähajxy jii wiädity. Cabä tøyhajt pä hajxy ñä'ägädä yecy. Entonces, cabä hoñä'ä mädyii mädia'aguiä hajxy mmäbøgät nä'ä nägoobä. Pero jawyiin hajxy mhuuc mädia'agyhíxät pø Diosmädia'agy jiaanč møød.

2 Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhádät pø Diosmädia'agy jiaanč møød. Pø mänaamb jaduñ cooc ja'a Dios yHuung Jesucristo tøø jiaanč jäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin, pues Diosmädia'agy jaduñ jiaanč møød.

3 Pero pø cab jaduñ miäna'añä, cabä Diosmädia'agy miøødä. Ja'a Jesucristo miädsip miädia'agy jaduñ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a miädsip yaa quiähxø'øga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Bueno, yaadsä miädia'agy jaduñ wiädijnä hädaa yaabä naaxwiin.

4 Pero mijts, ja'a Dios hajxy xyhuunghajp. Tøø hajxy mga'a yamjäjäda'agy ja'a häna'c yøøduhmbä høhñda'agymiädia'agy yajwädijpä. Hiç,

maas mäjaamøødä Dios quejee ja'a møjcu'ugong miøødä, ja'a yaa hanehm̄bä hädaa yaabä naaxwiin.

⁵ Yø'ø hønndaacpähajxy jaduhmbä, ja'a møjcu'ugong miädia'agy hajxy quiudiünäp; paadiä møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miädiaacä. Y paadiä miädia'agyhajxy yaa yajcopcøøyyäxä hädaa yaabä naaxwiin.

⁶ Pero højts, ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. Y cab pøn nmädia'agyhajxy xyajcopcøøwäänäm. Jagooyä hajxy yajcopcøøwa'añ pønä Diosmädia'agy mäbøjp. Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm pøn tøyhajt Dioshuung. Pønä nmädia'agyhajxy xyajcopcøøyyäm, Dioshuung je'e. Pøn jaduhn xquia'a mädoowäm, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy jaduhn quiudiünäp.

⁷ Hermanodøjc, tsög hajxy tehngajnä niçhojc nibia'häyøowäm hamiñ haxøpy, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xchójcäm.

⁸ Pero pøn xquia'a tsojc xquia'a pa'häyøowäm, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhn. Jaduhn miäna'añ coo hajxy nniçhojc nibia'häyøowämät.

⁹⁻¹⁰ Coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, paadiä Dios ja'a yHuung Jesucristo hajxy yaa tøø xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy jaduhn xñähho'túutämät ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm, neby hajxy jim nhijtämät tsajpootyp cøjxta'axiøø. Ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy njahmiéjtsäm.

¹¹ Coo ja'a Dios hajxy xjiaançh tehñ chójcäm, paady hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nibia'häyøowämät.

¹² Tøyhajt jaduhn, cabä Dios mänaa yhixyii. Pero cab jaduhn ñeippiä. Hoyyä Dios hajxy mänaa nga'a híjxäm, coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nibia'häyøowämät, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo ja'a Dios hajxy homiänaajä xcwieendähajtäm. Y coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nniçhojc nibia'häyøowäm.

¹³ Bueno, coo ja'a Dios ja'a yEspíritu hajxy tøø xmiøoyyäm, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy nmøødhajtäm tu'ugmädia'agy.

¹⁴ Y hamdsoo ja'a Jesucristo hajxy tøø nhíjxäm mänaa ja'a Dios yaa tøø quixiän, mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Tøyhajt jaduhn.

¹⁵ Pøn jaduhn mänaamb cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, tu'ugmädia'agy ja'a Dios jaduhn miøødhity.

¹⁶ Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. Nmäbøjcäm hajxy jaduhn. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhn, paadiä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity pøn homiänaajä jahmiejtsp ja'a Dios.

¹⁷ Coo ja'a Jesucristo hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nniçhojc nibia'häyøowämät hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hajxy jaduhn nniçhojc nibia'häyøowämät, cab hajxy jaduhn ndsähgøøyyämät mänaa ja'a Jesucristo min chaaçhtiuna'añän ja'a hajxy ca'a mäbøjpa.

¹⁸ Pønä Dios hamuumdu'joot ca'a jahmiejtsp, tsähgøøby je'eduhn je'eguiøxpä coo yajcumädowa'añii. Pero coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot njahmiéjtsämät, cab hajxy jaduhn nnä'ägä tsähgøøyyämät. Hix, pøn jaduhn tsähgøøby, cähxø'p jaduhn coo ja'a Dios hamuumdu'joot quia'a jahmiech.

¹⁹ Jayøjpa Dios hajxy xchójcäm, paady hajxy jaduhn njahmiejtstägäjtsäm.

²⁰ Pøn jaduhn nä'a mänaamb: "Njahmiéjchpøçhä Dios", hoyyä miägu'ughajpa jia mähanhaty, hønndaacp je'eduhn. Pø cabä yhamdsoo mägu'ughajpa ñä'a tsoyc ñä'a pa'häyoy, cabä Dios hoy jiahmiédsät. Haa ca'a, yhiyxypä miägu'ughajpa homiänaajä, pero cabä Dios mänaa yhixy.

21 Hamdsoo ja'a Dios hajxy xyhanéhmmäm coo ja'a nmägu'ughajpä hajxy ndsojc nba'häyóowämät, jaduñ mäwínäts nebiä Dios hajxy njahmiéjtsäm.

5

1 Põñ jaduñ mäbõjp coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä, miäbõjpiä Diosmädia'agy je'e. Y põnä Dios jaduñ jahmiejtsp, chojpy pia'häyóoby je'e põnjatiä Diosmädia'agy mäbõjp.

2 Coo ja'a Dios nDeedyhájttäm hajxy njahmiéjtsäm, coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájttäm coo hajxy nniçhojcnibia'häyóowäm, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájttäm.

3 Coo ja'a Dios hajxy njahmiéjtsäm, je'eduhñ ñänøømby coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm. Y cabä Dios tsipjaty yhane'emy.

4-5 Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájttäm, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbõjcäm, paadiä mõjcu'ugong hajxy jaduñ nga'a yajmäjädaacäm, je'eguiøxpä coo hajxy nmäbõjcäm coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

6 Tøyhajt jaduñ coo ja'a Jesucristo ñäbejty. Jaaná tøyhajt jaduñmä coo yho'cy cruzcøxp.

7 Jaduñä Dioshespíritu miäna'añ cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, y cabä Dioshespíritu mänaa yhøhnda'agy.

8 Coo ja'a Jesucristo jaduñ ñäbejty, coo yho'cy cruzcøxp, y coo ja'a Dioshespíritu jaduñ miäna'añ, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájttäm coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä.

9 Maas tsoobaatpä Dios ja'a miädia'agy quejee ja'a jäya'ay ja'a miädia'agyhajxy. Y jaduñä Dios miäna'añ cooc ja'a Jesucristo yHuunghaty.

10 Põnä Jesucristo miädia'agy mäbõjcäp, miøødä tøyhajt jaduñ coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Hix, ja'a Dios jaduñ hawaañäp. Pero põnä Dios ja'a miädia'agy ca'a mäbõjcäp, jaduñ je'e miäna'añ cooc tyjy ja'a Dios yhøhnda'agy. Hix, cabä Dios ja'a miädia'agy miäbõjcäxä coo ja'a Jesucristo yHuunghaty.

11 Paadiä Dios hajxy tø xpiädaacäm hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo hajxy tø xñähho'túutäm. Paady hajxy jaduñ njyghadaañäm nebiä Dios jigyhatiän cøjxta'axiøø. Tøyhajt jaduñ. Ja'a Dios jaduñ mänaamb.

12 Põnä Dioshuung ja'a miädia'agy mäbõjcäp, hodiuum je'eduhñ yhity. Cøjxta'axiøø jigyhada'añ nebiä Dios jigyhatiän. Pero põñ jaduñ ca'a mäbõjp, cab jaduñ jigyhada'añ nebiä Dios jigyhatiän.

13 Mijts, nmäbõjcäp ja'a Dioshuungä miädia'agy hajxy. Mijtsøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby nebiä tøyhajt hajxy jaduñ nmøødhádät coo hajxy hodiuum mhity, coo hajxy mjyghada'añ nebiä Dios jigyhatiän cøjxta'axiøø.

14 Coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhájttämät, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájttäm coo hajxy xmiädóowämät coo hajxy tijaty nmäyujwáañämät.

15 Paadiä tøyhajt hajxy jaduñ nmøødhájttäm coo hajxy xmiø'owáañäm.

16-17 Ja'a häna'c-hajxy haxøøgwädjipä, haagä haxøøgtuum hajxy ñøcxø'øwa'añ. Y pø miøødä mmägu'ughajpä pojpä cädieey, mmänuu'xtä'agäp ja'a Dios coo ween yajnähwa'açhi. Pero coo ja'a mmägu'ughajpä ja'a Diosmädia'agy tehngajnä quia'a mäbõgät cøjxta'axiøø, haxøøgtuum jaduñ ñä'ägä hídät; y cabä piojpä quiädieey mänaa ñähwáatsnät. Y cabä Dios mmänuu'xtä'agät coo ja'a mmägu'ughajpä yajnähwa'adsøjät, je'eguiøxpä coo ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduñ yajtuñ.

¹⁸ Põnä Dios Teedyhajp, cab jaduñ mänaa yxaxøøghäna'c-haty. Cueendähájtäp je'eduhñ ja'a Jesucristäm, ja'a Dioshuung. Cabä Jesucristo ja'a mõjcu'ugong jaduñ mänaa yajmäjäda'agy. Tøyhajt jaduñ.

¹⁹ Jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Pero põnä Dios ca'a Teedyhajp, tøø quia'a yajmäjäda'agyíjäm ja'a mõjcu'ugóngäm.

²⁰ Jaanä nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñbä coo ja'a Jesucristo ja'a Dioshuung hajxy hoy tøø xyajnäxixøøyyäm ja'a Diosmädia'agy, coo hajxy jaduñ nmäbójcämät coo ja'a Dios tiu'ugä. Y tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy nmøødhájtäm mõødä yHuung Jesucristo. Hodium hajxy tøø xpiädáacäm. Cøjxta'axiøø hajxy njugyhadaänäm nebiä Dios jjugyhatiän.

²¹ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy tii mwiingudsähgø'øwät, ni quepycheck, ni naaxpoch, ni tii. Jagoo ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät, ja'a jim hijpä tsajpootyp. Amén.

2 Juan

¹ Juánhøch nxøhaty. Høøch hädaa nocy nhädiuumby møød hajxy nägøxiä ja'a tøyhajt møødpä. Míjtshøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønhatiä Dios tøø wyiim-biy, pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Tøyhájthøch mijts ndsocy nba'häyoy,

² je'eguiøxpä coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhájtäm. Cøjxta'axiøø hajxy jaduñ nmøødhadäänäm.

³ Weenä Dios nDeedyhájtäm hoyhajt weenhajt hajxy xmiøoyyäm møødä yHuung Jesucristo. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñ. Hamiñ haxøpy hajxy jaduñ nniçhojc nnibia'häyóowäm.

⁴ Jootcújc-høch nniçiwø'øyii coo ja'a tøyhajt hajxy näje'e mjaanç panøcxy nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhäm.

⁵⁻⁶ Hoorä, hermanodøjc, tsøg hajxy niçhojc nibia'häyóowäm nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhäm. Coø hajxy jaduñ ngudiúunämät, cähxø'p jaduñ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy njaanç mäbøjcäm.

⁷ Nämayyä høhndaacpähajxy yaa wiädity hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy jaduñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo hoy tøø jiaaya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy hajxy miøødhájtäp; ja'a Jesucristo miädsip je'e.

⁸ Mnigwieendähadóøjäp hajxy. Cabä høhndaacpä miädia'agy hajxy mmäbøjcät coo ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä najtshixó'øwät, nébiøch mijts tøø nyajnähixø'øyän. Coø ja'a høhndaacpä miädia'agy hajxy jaduñ mga'a mäbøjcät, xpiädá'agäp ja'a Dios hajxy hodium. Cøjxta'axiøø hajxy jim mhídät tsajpootyp.

⁹ Pønä Jesucristo miädia'agy najtshixóøyyäp, cabä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity. Pero pøn jaduñ ca'a najtshixøøby, tu'ugmädia'agy ja'a Dios miøødhity møødä yHuung Jesucristo.

¹⁰ Homiädyyi yajnähixøøbiä hajxy myajtøjtägó'øwät coo jim miédsät maa ja'a mjøøn maa ja'a mdøjc-hajxiän. Pero coø miäná'anät cooc tyijy ja'a Jesucristo miädia'agy quia'a tøyyä, cab hajxy myajtøjtägó'øwät, ni mga'a yajpóo'xät hajxy,

¹¹ coo ja'a cu'ug jaduñ ñä'ä mäná'anät cooc tyijy myiich mjamiøød je'eduhñä, cooc tyijy miich jaduñ mbayajnähixøøbiä.

¹² Madiú'ujøch mijts nja hawaañäänäm, pero cábøch njaayaannä. Ja wi'i chøjpiøch njoot jaduñ coøch jim nnøcxät maa mijtsän. Mänit hajxy haawhaam nmädiäacämät; jaduñ hajxy maas jootcujc nhíjtämät.

¹³ Xyajpoo'xp mijts ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä. Tøø hajxy je'e wyiimbiwäbä ja'a Diósäm. Amén.

3 Juan

1 Juánhøch nxøhаты. Mägu'ughajpä Gayo, miíchhøch hädaa nocy nyanjäaayøøby. Tøyhájthøch miích ndsocy nba'häyoy.

2 Ween miíchä Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo miích hoy mwädity.

3 Tøøchä hermanohajxy hoy näje'e xyhawaanä coo miíchä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mbanøcxy. Páadyhøch jootcujc nnijäwø'øyii.

4 Cooch nmädoyhaty cooch njamiøødä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxy, jaançh tehñ xiooñdäacpøch jaduhñ.

5 Hoy miíchä Diosmädia'agy mgudiunñ coo ja'a hermanohajxy mbuhbety, ja'a hajxy jäguemgajpt-tsohmä.

6 Tøø hajxy ñägapy maa ja'a tsajtøjcän coo miích hajxy mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy. Y coo hajxy hänäjty jiaac tu'ubøgaanä, mmó'owäp hajxy tijaty hajxy hänäjty yajmaajiajpy.

7 Hix, ja'a Jesucristocøxpä hajxy wiädity. Ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xyp. Y cab hajxy tii miäyujwa'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a panøcxpä.

8 Paady jaduhñ yhahixø'oy coo ja'a hermano hajxy nbuhbéjtämät; jaduhñ hajxy hoy nmøødtuünämät maa ja'a Diostuung jaduhñ myiñän.

9 Tøøchä hermano nocy hajxy tu'ug nja yajnäaayø'oy, pero cábøchä Diótreres nmädia'agy xquiudiunaanä, je'eguiøxpä coo ja'a yhamdsoo mädia'agy jaduhñ yajtuna'añ maa ja'a hermanohajxiän.

10 Haxøøgjátyhøch naxy xñänømy. Y maas haxøøg jaduhñ jiatcø'oy coo ja'a hermano cuhdujt hajxy quia'a mo'oy coo hajxy jiojpoøgø'owät ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xpä. Y coo pøñ hänäjty jiojpoøgø'owa'añ, mänitä Diótreres miäna'añ coo yajpädsøømänät maa ja'a tsajtøjcän. Cooch jimñ nnøcxät maa mijsän, mänitøch ngøxy nägäpxät nebiaty jiatcø'oy.

11 Miích mägu'ughajpä, cab jaduhñ mänaa mbajacø'owät. Pøñ jaduhñ jatcøøby, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Pero pøñ hoy wädijp homiänaajä, miäbøjpiä Diosmädia'agy je'e. Jaduhñ miích mbahixät.

12 Pero ja'a Demetrio, cab jaduhñ jiatcø'oy nebiä Diótreres jiatcø'oyän. Tøyhajtä Demetrio ja'a Diosmädia'agy pianøcxy hamuumdu'joot. Cumäaypäp jaduhñ nägøxiä, y ngumäabiøch høøchpä. Mnajuøøby miích jaduhñ cooçhä tøyhajt nmøødä.

13 Madiú'ujøch miích nja hawaanäanäm. Pero cábøch njaayaanä.

14 Chójpiøch njoot jaduhñ cooch jimñ nnøcxät maa miíchän. Mänit haawaam nmädiäcämät.

15 Ween miích jootcujc mmähmø'oy. Xyajpoo'xp miích ja'a mmägu'ughajpähajxy yaabä. Tunä mayhajt, yajpoo'xäc højts nmägu'ughajpähajxy jimä nägøxiä.

Judas

¹ Hoo̯ch xohajp Judas. Ja'a Jesucristo̯ch ja'a tiuung nduunäp. Hoo̯ch nbuhya'ay je'e ja'a Jacobo. Mijtshe̯ch hädaa nocy nyajnäjaayö̯by. Tøø højts ja'a Diosteedy xyajnähdijjäm coo ja'a miädia'agy nmäbõjcamät. Xchõjcam hajxy jaduhñ. Tu'ugmädia'agy hajxy xyaghjítäm møødä Jesucristo.

² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmiö'oy tehngajnä. Tsog hajxy jahmiéjtsäm coo ja'a Dios hajxy xchõjcam tehngajnä.

³ Mägu'ughajpädõjc, jaduhñhõch mijts hijty nyajnäjaayö̯owa'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm. Pero maas hawiinmats jaduhñ coo̯ch mijts nmänuu'xtá'agät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mbanõcxät, nebiä Dios hajxy tähoocmo'oyyä tøø xmióoyyäm. Cab hajxy myajwiinhõõnät.

⁴ Hix, ja'a häna'c hõhndaacpähajxy, hamee'ch hajxy näje'e tøø yajtägö̯owö̯oy. Ja'a Diosmädia'agy jecy mänaañ cooc ja'a hõhndaacpähajxy quiumädowa'añ. Jaduhñ hajxy yhõhnda'agy, cábac jaduhñ tiyyi ñejiä coo mhaxøøgwädítät, hoyyä Dios ja'a mbojpä mgädieey tøø xjia yajnähwaatsä. Cabä Jesucristo hajxy quiapxpaatnä, ja'a nWiindsõnhjätämbä. Tu'uquiä Jesucristo hajxy nWiindsõnhjätäm.

⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ, hoy ja'a Dios ja'a judíos jim jia woobädsøømy Egiptonaaxooty, mänit yajcuhdägoonä pønjaty hänäjty ca'a mäbõj. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ cõxiä.

⁶ Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, coo hajxy jim näje'e choññ tsajpootyp maa ja'a Dios hänäjty tøø piäda'aguiän, paady hajxy jiiyby quiejxä tsumyčhänäabiä hagoonstuum ja'a Diósäm, hõxtä coo yhabaadät coo hajxy hänäjty yajcumädowa'añijjäm ja'a Diósäm.

⁷ Hõxtähmäts ja'a jecyjiäya'ayhajxy jiajty, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä maa ja'a cajpt hijty xiõhatiän Sodoma møødä Gomorra, møødä jimhä ja'a cajpt mäwingonbä. Coo hajxy jiaanč tehñ yhaxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy jõõnhaam yajcumädoowä ja'a Diósäm. Hix, hõxtä ya'adiõjcpaady hajxy hijty yhaxøøgjatcö̯oy. Hijxtahnd ja'a Dios hajxy jaduhñ xmióoyyäm.

⁸ Jaduhñä hõhndaacpähajxy jiatcøøbiä. Cabä tøyhajt hajxy miøødä. Haxøøg hajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbõcy. Haxøøgä Diosmoonsä hajxy ñänømy, ja'a hajxy tsajpootypä.

⁹ Ja'a Diosmoonsä mõjhajpä, ja'a xohajpä Miguel, cabä mõjcu'ugong haxøøg ñämaayy mänaa ja'a dijunto Moisés hajxy hänäjty yajtsipta'aguiän. Jagooyyä ñämaayy: "Ja'a Dios xyhõjöp."

¹⁰ Pero yø̯õ hõhndaacpähajxy, hotyijatiä hajxy haxøøg ñänømy, hoy hajxy tii quia'ja ja najuø̯oy. Nä'ä nägoobä hajxy jaduhñ jiatcø̯oy nebiä animalhajxiän. Paady hajxy quiumädowaanñä.

¹¹ Haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, je'eguiøxpä coo ja'a Caín hajxy piähixy piaduñ. Jaduhñä Balaam hajxy piähixpä. Tu'udägooyy ja'a Balaam jecy je'eguiøxpä coo xädøõñ hänäjty jiaanč tehñ piõcjuø̯oy. Yajcumädowaanäp hajxy je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy quia'a cudiunaanä nebiä Coré jecy quia'a cudiuunñän. Yamdsoo cuhdujt hajxy jia wi'i yaghidaamby.

¹² Jaanč tehñ yhočhähdiuunñä ja'a hõhndaacpähajxy jiatcø̯oy maa mijts ja'a cay ja'a hu'ug myagiadyijjän. Nä'ä pahuuc nä'ä pajøøxpä hajxy jim

miech. Jaanč tehñ jiootmøj hajxy ñibiäda'agyii. Cab hajxy pøn ñä'ägädä wiingudsähgø'øy. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajñähixø'øy.

¹³ Jaanč tehñ chähdiuhndägoy hajxy jaduhñ. Coö hajxy tøø tiu'udägooñä, paady hajxy yaghidáañänä cøjxta'axiøø hagoonstuum.

¹⁴ Haa ja'a Enocä, ja'a Adán ja'a yhap yhoc je'e ja'a miäjuxtujcpä. Jecy ja'a Dios ja'a Enoc yajmädiaacy ja'a häna'c hønndaacpæcxpä. "Huuc mäadow, milhaamä Dios ja'a mioonsä miøødcäda'aga'añ.

¹⁵ Cøxáañäm ja'a Dios hajxy xquiøxy yajtøyhajtyegáañäm. Mänit yajcumäadowa'añ pønjaty haxøøg jäya'ayhajp, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, ja'a Dios hajxy haxøøg nänøømbä."

¹⁶ Yøø hønndaacpähajxy, jaanč tehñ wyiinhec hajxy jaduhñ. Cab hajxy tii quiumay. Ja'a haxøøgpä hajxy jiaanč tehñ yhadsojpy. Jaanč tehñ ñiguiumäayyp hajxy jaduhñ. Nä'a mänaamb hajxy jaduhñ cooc tyijy ja'a jäya'ay hajxy jiaanč tehñ wyiingudsähgø'øy. Paady hajxy jaduhñ miäna'añ, coö hajxy yajcumaya'añ.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, mjahmiejchp hajxiäda'a coö ja'a nWiindsønhtëm Jesucristo quiugexy hajxy jäguemiä miänaañ:

¹⁸ "Coö hñajty yhabaadaañnä coö ja'a naaxwiimbä hñajty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e wyiinwoona'añ. Ja'a haxøøgpä hajxy hñajty jiaanč tehñ yhadsoгамby."

¹⁹ Jaanč tehñ chipyajpädøøgaamb hajxy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän coö ja'a hermanodøjc hajxy tu'ugmädia'agy quia'a hijnät. Haxøøg hajxy jiaanč tehñ wiädity. Cabä Dioshespíritu hajxy ñä'ägädä møødä.

²⁰ Pero mijts mägu'ughajpädøjc, tehngajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy maas hoy mjaac panøcxät nebiä Dios hajxy tøø xmiøoyyäm. Mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy ja'a yhEspiritucøxpä.

²¹ Hoyyä Diosmädia'agy hajxy mjaanč tehñ yajtúnät; mänitä Dios ja'a mbojpa mgädieey hajxy xyajñähwa'ads xyajcuhwá'adsät. Xchójcäm hajxy jaduhñ, paady hajxy xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsañäm. Jimä mjoot hajxy mbädáacnät tsajpootyp coö ja'a Jesucristo hajxy jim xyajñøcxáañäm. Jim hajxy xyaghidáañäm cøjxta'axiøø. Hojioot jiaanč tehñ miøødhajpy møødä højtscøxpä.

²² Mjootcapxmøcpøgäp hajxy pønjaty hamuumdu'joot ca'a mäbøjp.

²³ Naxiä jäya'ay Diosmädia'agy hajxy mdehñ yajmäböögät; jaduhñ hajxy quia'a cá'awät haxøøgtuum. Mnäxúudsäp hajxy pønjaty hñajty haxøøg wädijp. Pero nägueentä hajxy mmøødmädiá'agät, neby hajxy jaduhñ mga'a pahadägooñáxät.

²⁴⁻²⁵ Tu'ugä Dios jaduhñ. Jaaya'ay hajxy xyajñähwáatsäm ja'a Jesucristocøxpä ja'a nWiindsønhtëm. Je'eds mäjaamøød neby hajxy jaduhñ xcwieendähhtëmät. Jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Wa'ads hajxy jim xyajmedsáañäm tsajpootyp. Mänit hajxy jim nxoonda'agáañäm. Tsøg hajxy mänáañäm cøjxta'axiøø coö ja'a Dios miøøjjä jiaančhä. Homiänaajä ja'a cuhdujt jiaanč tehñ miøødä. Amén.

Apocalipsis

¹ Hädaa mädia'agy, yu'u'ch hijty jaduhñ yhity. Mänitä Dios ja'a Jesucristo ñajtsapxøøyyä coo ja'a Jesucristo ja'a mioonsähajxy yhawaandägátsät tijaty hánajty mobädajp jadaañäp tunáañäp. Mänitä Jesucristo ja'a quiuguexy jim quiejxtägajch maa ja'a Juangän. Hoy ja'a Juan jaduhñ yhawaandägátsäxä.

² Jaduhñä Juan yajwiinhijxä. Y yejc ja'a Juan ja'a tøyhajt jaduhñ mäduhñitiä wyiinhijxy, coo ja'a Diosmädia'agy tiøyyä nebiä Jesucristo hánajty tøø ñägaxiän.

³ Jootcujc hajxy yhity pønjaty hädaa nocy capxp, pønjaty jaduhñ mädoob, pønjaty jaduhñ hoy cudiuumb nej myññän cujaay. Hix, mobädajp jaduhñ jiada'añii tiuna'añii.

⁴ Høøch Juan hädaa nocy nhädiuumby. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønjatä Diosmädia'agy panøcxp jim Asianaaxooty maa ja'a juxtujcpä cajp-tootypän. Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'oy. Homiänaajä ja'a Dios ñä'ägädä hity. Y ja'a juxtujcpä juøhñdy jim hijpä Dioswiinduum, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä.

⁵ Y ja'a Jesucristo, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä. Yeipiä Jesucristo ja'a tøyhajt jaduhñ. Jaayá'ayäts jayøjp jujypiojc. Jaayá'ayäts rey nägøxiä hanehmb. Xchójcäm hajxy jaduhñ. Tøø hajxy xñähho'túutäm. Tøø hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpp ngädieeyhajtäm.

⁶ Jaduhñ hajxy tøø xpiädáacäm nebiä reyän, nebiä nähgapxtuutpän; jaduhñ ja'a Dios hajxy hoy nmädúunämät. Tsøg hajxy jaduhñ cøjxta'axiøø møj jaan'ch pädáacäm. Amén.

⁷ Huuc mäadow hajxy; mobädajp ja'a Jesucristo miänaca'añ jocjooty. Nägøxiä jaya'ayhajxy yhixa'añ, møød hajxy je'e tøøbä miäyaghó'oguiäbä. Coo hajxy jaduhñ yhixa'añ, mänitä jaya'ayhajxy nägøxiä jiø'owa'añ xiuudsa'añ wiinduhmyhagajpt. Tøyhajt jaduhñ.

⁸ "Høøch cøxiä nyajtsohndaac. Y høøch cøxiä nyajmayáangombä", nømä Dios miänaañ. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a Dios homiänaajä ñä'ägä hity. Ja'a Dios møjcuhdujt cøxiä møød.

⁹ Høøch Juan, haguípxyhøch mijts ja'a Diosmädia'agy nmøødpanøcxy; haguípxyhøch mijts tøø nmøødtsaächpøcy. Tøø ja'a Jesucristo mäjaa hajxy xmiøoyyäm neby hajxy jaduhñ nmee'xtújcämät. Coochä Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä nga'a najtshixø'owa'añ, møødä Jesucristo miädia'agy, päadyhøch häna'c yaa mädsibø'øbä tøø xquiexy maa xiøhatiän Patmos. Nebiä tsúmybiänøch jaduhñ yaa nhity.

¹⁰ Mänitøchä Dioshespíritu xñägädaacy. Näxøø hánajty jaduhñ. Mänitøch nmädooy møc quiapxy njøøxcø'ømáambiøch. Jaduhñhøch nmädooy nebiä xuuxtän.

¹¹ Mänitøch je'e xñämaayy:

—Høøch cøxiä nyajtsohndaac; høøch cøxiä nyajmayaamby. Tijaty miich mwiihixaamby, jaduhñ mgujáayät librojooty. Mänit jim mguéxät maa ja'a hermanodøjc-haxiän jim Asianaaxooty, maa ja'a juxtujcpä cajp-tootypän. Jaduhñä juxtujcpä cajpt xiøhaty: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.

12 Mänitöch nwa'wiimbijty. Je'ečh hänajty nhixaamby pónhóch hänajty xmiägaxp. Mänitöchä ceratoyohñdy juxtujc nhijxy, haagä orohädiuñ.

13 Jimä Jesucristo hänajty tiäna'ay maa ja'a ceratoyohñdy ñähmójcän. Yoñä wyit hänajty miöodä. Orowoønhaam hänajty quiaačhwöñä.

14 Jaanč tehñ pioobä quiuhwaay hänajty. Jaduhñä wyiin hänajty quiähxö'ogy nebiä jöønhaayän.

15 Jaduhñä tiecy hänajty yhaambä chämaambä, néjjiämä hobiujxt coo mbó'odät. Jaanč tehñ miöc hänajty quiapxy, nebiä mejy jääditiän.

16 Juxtujcä madsa'a hänajty quiö'ogonhaty maa ja'a yhahooguiö'öjän. Yhaawjootiä peyhespada hänajty miöodä, mejtsnaxä jiojpä. Jaduhñä wyiin jioj pä hänajty quiähxö'ogy nebiä xöø möc yhañän.

17 Coočh jaduhñ nhijxy, mänitöch nwiingugädawöøyy nebiä ho'ogypiän. Mänitöch xquiö'önähgajpy ja'a yhahooguiö'öhaam. Mänitöch xñämaayy:

—Ca'a mdsähgö'öy. Hööčh ja'a jayöbajtpä, hööčh ja'a jaac hoxhaambä.

18 Jújcyhóch hänajty, tööch hijty nho'ogy. Mänitöch njujpyiöjcombä. Cáböch mänaa nho'ogaanñä. Hööčhä cuhdujt jaduhñ nmöød maa ja'a ho'ogyiibä myinö'öyän, maa ja'a ho'pähajxy ñähgäda'aguiän.

19 Mgujáayäp jaduhñ nebiaty mwiinhixa'añ, tijaty jajtäp túunäp jäda'ahaty, möød tijaty jadaañäp tunaanäp.

20 Jaduhñ miädia'agytigö'öy ja'a töøbä mhixiäbä. Ja'a juxtujcpä madsa'ajä, ja'a näjuxtujcpä Diosquexyhajxy je'e, ja'a Dios jim quiejxypä maa ja'a hermanodöjc-hajxiän, maa ja'a cajpt juxtujcpän. Y ja'a juxtujcpä orotoyohñdiä, ja'a hermanodöjc-hajxy je'eduhñ, ja'a hajxy jim Diosmädia'agy panöcxpä maa ja'a cajpt juxtujcpän.

2

1 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayö'öwät, ja'a töø quiexyiijäbä maa ja'a hermanodöjc-hajxiän jim Efeso: "Ja'a Jesucristo, ja'a juxtujcpä madsa'a quionhijpiä, jim je'e tiäna'ay maa ja'a ceratoyohñdy ñähmójcän; je'eds jaduhñ mänaamb:

2-3 Nnajuöböch jaduhñ coo hajxy hoy mgudiun, coo hajxy möj mmee'xtucy, coo hajxy töø mdsaačhpöcy ja'a hööčhcöxpä, coo ja'a ca'awiindöybä hajxy mga'a mee'xy. Töø hajxy mmädia'agyhixy ja'a häna'c-hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy töø quiexyii ja'a Diósäm. Töø hajxy mnajuö'öy coo hajxy yhöñda'agy. Hoy hajxy mmee'xtucy.

4 Je'ečh nga'a hojwiöøby coo hajxy mga'a nijiootpäatänä neby hajxy jecy mhöxtägöøyyän.

5 Tii hajxy hoy coo mga'a nijiootpäatänä. Naxy hajxy mdehm ñijiootpaadóöjät neby hajxy myajtsohndaquian. Pö caj, nöcxáamböčhä mceratoyohñdyhajxy nbögäänäm. Cähxöp jaduhñ coočhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xquia'a panöcxänä.

6 Je'eds hoy coo ja'a nicolaíta miädia'agy hajxy mga'a mee'xä nébiöch jaduhñ nga'a mee'xiän.

7 Hamädoowhit hajxy nebiä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodöjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pönjaty mäjädaacp, je'ečhä cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy jim ñöcxät maa ja'a Dioswiinduumän. Jimä töømdsa'am hajxy jioö'xa'añ ja'a jugyhajtyejpä."

8 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayö'öwät ja'a töø quiexyiijäbä maa ja'a hermanodöjc-hajxiän jim Esmirna. "Ja'a Jesucristo, ja'a jayöbajtpä je'e möödä

høxhaambä. Tøø hijty yho'ogy; tøø jadähooc jiuypiojtägach. Je'eds jaduhñ mänaamb:

⁹ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy mjaanč tehñ chaachpøcy, coo hajxy mjaanč tehñ yhäyoy. (Høøčch mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nmooby.) Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijtsä judiøshajxy haxøøg xñänømy. Jue'e hajxy jaduhñ, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miäböjçäp. Ja'a høybäc tyijy hajxy je'eduhñ wyl'i miäböjpy; cab jaduhñ ñä'ä tøyäbä.

¹⁰ Cab hajxy mdsähgø'øwät hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Myajt-sumaamb hajxy näje'e ja'a møjcu'ugongcøxpä. Xñä'ä hijxmdsaamb hajxy jaduhñ pø tøyhajt hajxy jaduhñ mjaanč mäböcy. Majcxøøyyä hajxy mdsaačhpøga'añ. Coočhä nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquiudiüunät, hoy hajxy cu mja ho'og, høøčch mijts ja'a cuhdujt nmo'owaamby coo hajxy jim mnøcxät Dioswiinduum.

¹¹ Hamädoowhit hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujçpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, cab hajxy ñä'ägädä tsaachtuuna'añii ja'a Diósäm; cab hajxy piäda'aga'añii møjcu'uhaam."

¹² 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Pérgamo: "Ja'a Jesucristo yhaawjooty ja'a pejyhespada miøødä, mejtsnäxä jiojpä. Je'eds jaduhñ mänaamb:

¹³ Nnajuøøbiøch cooçch mijts nmädia'agy hoy xquiudiuunä homiänaajä, hoyyä Satanás jim jia gobiernähaty maa mijts mhitiän, hoyyä Antipas jim tøø jia yagho'ogyii. Paady yagho'cä cooçch nmädia'agy hijty xyajwa'xä. Ni wéeñtiøch nmädia'agy hajxy xquia'a høxhijxä.

¹⁴ Je'eçh mäböcy nga'a hojwiøøby coo häna'c wiingmädia'agy hajxy näje'ejaty yajnähihxø'y nebiä Balaam jecy yajnähihxøyyän. Je'edsä Balaam jøjcapxøøyy coo ja'a judiøshajxy ñäma'awøøjät cooc tyijy jaduhñ yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamädoowøjät, coo hajxy quia'y yhä'ugät tijaty hajxy tøø xoxy maa ja'a quepychechwiinduumän.

¹⁵ Jii häna'c-hajxy näje'ebä, cabä nicolaíta miädia'agy hajxy ñajtshixø'owaanä. Cäböçch mäböjnäbä ja'a mädia'agy jaduhmbä nmee'xy.

¹⁶ Weenä mädia'agy jaduhmbä hajxy ñajtshixø'øy. Pø caj, nøcxäämbøch nmädsibø'owa'añ pønjaty jim haxøøg yajnähihxøøby maa mijtsän. Hädaa pejyhespada yaaby nmøødpøch nhaawjooty, hädäajøch nmädsiptunaamby.

¹⁷ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujçpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, je'eçh nyajcayaamby ja'a maná jim yu'uchpä. Møødøçhä poobtsaa nmo'owa'añ. Jimä jemyxiøø yuugjaayä poobtsaanähgøxp. Ni pøn jaduhñ quia'a høxcapy quia'a nanyø'øy. Jagooyyä yhöxcapy ja'a tøøbä mio'oyijäbä."

¹⁸ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Tiatira; "Ja'a Jesucristo, jaduhñä wyiän quiähxø'øgy nebiä jøønhaayän. Jaanč tehñ yhaamb jaanč tehñ chämaambä tiecy néjjiämä hobiujxt coo mbø'odät. Jaayä'ayäts jaduhñ mänaamb:

¹⁹ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy hoy mnichogyii, coo hajxy hoy nmäböcy, coo hajxy hoy mgudiüñ, coo hajxy møj mjaanč tehñ miee'xtucy. Jaduhñhøch nnajuøøbiä coo hajxy jabom-jabom maas hojiaty mgudiüñ.

²⁰ Je'eçh mäböcy hoy nga'a mänijwiøøyyäp coo ja'a to'oxiøjc jii tu'ug maa mijtsän ja'a xøhajpä Jezabel. Ja'a Dioscøxpäc tyijy miädia'agy. Pero

xjiøjcapxøøyyäbøch nmoonsähajxy. Jaduhñ yhøhñdaacpä cooc tyijy yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamaðowøøjat, coo hajxy quia yhu'ugät tijaty hajxy tøø yoxy maa ja'a quepychechwiinduumän.

²¹ Tøøchä Jezabel mayhooc nja nämä'ay coo ja'a mädia'agy jaduhñbä ñajtshixøøñät. Pero cab jaduhñ ñä'ägädä najtshixøøwa'añ.

²² Nyajpa'ambedaambiøch je'eduhñ møødä yhamigohajxy, pø cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixøøwa'añ. Hoyhöyhøch hajxy nyajtsaachpøga'añ.

²³ Ngøxy pøgáañäbøchä yhuungä jiugyhajthajxy. Jaduhñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä ñajuø'owa'añ maa ja'a juxtujcpä cajptän coochä wyiinnmahñdy hajxy nnajuøøyyä. Cooc hajxy hoy mguhdujthädät, nmo'owáambiøchä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduhñ. Pø cabä, nyajtsaachpøgáambiøch hajxy jaduhñ.

²⁴ Pønjaty jim jaac hijp Tiatora, ja'a haxøøgmädia'agy hajxy ca'a panøcxpä, ja'a Satanás miädia'agy hajxy ca'a panøcxäbä, cábøch hajxy waamb nhanehñnä. (Tøyhájtäc tyijy ja'a Satanás miädia'agy jaduhñ.)

²⁵ Jagóoyyøch hajxy njaac nämä'ay coo hajxy hoy mgudiünät neby hajxy naxy mnä'ägädä cuhdujthatiän, høxtä cóonøch yaa ngädaactägätsät.

²⁶ Pønjaty mäjädaacp, pønjatyhøchä nmädia'agy hoy xyajtúñäp homiänaajä, je'echá cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy guiobiernähädät wiinduhmyhagajpt,

²⁷ nébiøch nDeedy xquihdujtmooyyän. Møcä cuhdujt hajxy miøødhada'añ. Cooc ja'a miädia'agy hajxy quia'a mäbøjcäxät, mänit hajxy chaaçhtiuna'añii, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. Jaduhñ hajxy chaaçhtiuna'añii néjiämä tu'ts mwøjpú'uwät varillaam.

²⁸ Nmo'owáambiøchä jaxiøøm hajxypä.

²⁹ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän."

3

¹ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayøøwät ja'a jim tøø quiexylijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Sardis: "Ja'a Jesucristo, je'edsä Dioshespíritu møødhajp ja'a juxtujcpä, møødä madsa'a juxtujcpä. Je'eds jaduhñ mänaamb: Nnajuøøbiøch cooch nmädia'agy hajxy xquia'a yajtuunä, hoy häna'c-hajxy jia mäna'añ cooc tyijy mijts hoy mgudiñ.

² Naxiä mwiiinnmahñdy hajxy mdehm yajmédsät. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy mjaty cudiñ. Je'eç jaduhñ nja tsojpy coo hajxy pedyii mgudiünät, coo hajxy jaduhñ mga'a nä'ägä tu'udägöyyät.

³ Mjahmiédsäp ja'a homiädia'agy hajxy jaduhñ, ja'a hajxy hijty tøø mhabøquiäbä. Je'eds hajxy myajtúnäp tehngajnä. Najtshixøøñä ja'a mhamdsoo wiinnmahñdy hajxy jaduhñ. Pø cabä, jaguiäpxyhøch mijts nyajcumädówät. Cab hajxy hänäjty mnajuøøy mänáajøch mijts nyajcumädowa'añ.

⁴ Jim häna'c näje'e maa mijtsän jim Sardis, cab hajxy nej jiatcøøy. Cooc hajxy hoy wiädity, páadyhøch hajxy xmiøødwädita'añ poobwitmøød.

⁵ Pønjaty mäjädaacp, poobwit hajxy miøødhadaamby. Cábøchä xiøøhajxy nbo'odaanä maa hajxy myiñän cúaay librojooty. Jim hajxy ñøcxa'añ maaçh nDeediän, maa ja'a Diosmoonsän. Mänitøch hajxy jim ngapxpaada'añ, pønjatiä xiøø hänäjty miimb cúaay librojooty.

6 Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän."

7 'Jaduhnä Diosquexy myajnäjaayó'ówät ja'a jim̄ tøø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim̄ Filadelfia: "Ja'a Jesucristo, cabä tii pojpä tii cádieey miøødä. Ja'a tøyhájtäts jaduhn̄ ñä'ägä møød. Miøødhájtábä rey David yhawaatst je'eduhn̄. Coø hánajty tii tøø yaghawa'a'ch, ni pøn̄ jaduhn̄ quia'a hagó'ówät. Y coø hánajty tii tøø yhawägüiich, ni pøn̄ jaduhn̄ quia'a yaghawá'adsät.

8 Jaayá'ayäts jaduhn̄ mänaamb: Nnajuóøbiøch coøch nmädia'agy hajxy hoy xyajtuunä, hoyyá møcmäjaa hajxy jaduhn̄tiäbaady mga'a ja møødä. Jaduhn̄høch nnajuóøbiä coøch mijtsä nxøø xquiapxpáatábä. Páadyhøch mijts jaduhn̄ guhdujtm'o'oy coø hajxy jim̄ mnøcxät Dioswiinduum.

9 Pønjatä møjcu'ugong ja'a miädia'agy jaduhn̄ mähøjçäp, ja'a judíoshajxy, jaduhn̄ hajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxpä. Cab jaduhn̄ ñä'ä tøyyäbä. Nä'ä høn̄ndaacp hajxy jaduhn̄. Nyajmedsäambiøch hajxy maa mijts mwiinduumän. Mänitøch hajxy jim̄ nyagijicäda'aga'añ, neby hajxy jaduhn̄ ñajuó'ówät coøch mijts jaduhn̄ ndsocy.

10 Tøøch nmädia'agy hajxy xyajtuunä coø hajxy mmee'xtügät. Páadyhøch mijts ngüeendähada'añ mänaa ja'a tsø'ty ja'a häyohn hánajty ñaxa'añän wiinduhnyñaxxwiin. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chaächpøga'añ.

11 Mobädájpøch jiiby nhäda'aga'añ. Tehngajnä hajxy jaduhn̄ hoy mgudiúnät. Jaduhnä cuhdujt hajxy ni pøn̄ xquia'a pójçät coø hajxy jim̄ mnøcxät maa ja'a Dioswiinduumän.

12 Pønjaty mäjadaacp, çøjxta'axiøø hajxy jim̄ yhida'añ Dioswiinduum. Ni mänaa hajxy jim̄ quia'a tsoonaannä. Ja'a nDéedyhøchä xiøø, jímhøch nyuugjaayaañä maa ja'a wyiinnähgopçøxphajxiän, møødä Dioscajptä xiøø, møød høøch njemyxiøø. Ja'a Dioscajptä, ja'a Jerusalén jemýbiä je'e. Jim̄ je'e choona'añ tsajpootyp maa ja'a Diosän.

13 Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän."

14 'Jaduhnä Diosquexy myajnäjaayó'ówät ja'a jim̄ tøø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim̄ Laodicea: "Ja'a Jesucristo, tøyhajtyejp je'e. Ni mänaa quia'a høn̄nda'agy. Je'e çøxiä yajtsohndaac mäduhñtiä Dios yhädiuun̄.

15 Jaayá'ayäts jaduhn̄ mänaamb: Nnajuóøbiøch jaduhn̄ coøch nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquia'a panøcxä, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy mmäbøcy. Maas hoy coø hajxy cu mnä'ägä mänaañ coø hajxy mga'a mähbøcy.

16 Entonces, coø hajxy hamuumdu'joot mga'a mähbøcy, páadyhøch mijts jaduhn̄ nxøøghada'añ.

17 Jaduhn̄ hajxy mmäna'añ cooc tyijy hajxy tii mga'a nä'ägädä yajmaajiaty, cooc tyijy hajxy hoy mjaan'ch tehñ wiädity. Pero cab hajxy jaduhn̄ mnajuó'oy coø hajxy tijaty mga'a møødä. Jaduhn̄ mäwiinäts hajxy mhity nebiä häyooabän, nebiä wiindspän, nebiä nähwa'ads høxwa'adspän.

18 Nhuuc yajmädoogyhøch mijts oro hoybä, møødä poobwit, møødä wiindsooy. Jaduhn̄ hajxy hoy mhixät. Coøch mijts xmiänuu'xtä'agät, mänitøchä mbøjpä mgädieey hajxy nyajnáhwäatsämät. Jaduhn̄ hajxy hoy jim̄ mnøcxät Dioswiinduum; cab hajxy jaduhn̄ mnä'ägädä tsähdiünät.

19 Ndsøjpiøch mijts, pero pø cábøch nmädia'agy hajxy xquiudiunaanä, mänit hajxy nyajcumädowa'añ. Nmägapxaamby nhane'emaamby hajxy

jaduhñ. Entonces, naxiä mhxæøøgcuħdujt hajxy mdehmñ ñajtshixø'øwät. Hix, coo hajxy jaduhñ mnä'ä cumädöwät. Hamuumdu'jootä nmädia'agy hajxy xquiuidiüunät.

²⁰ Huuc hamädoowhit hajxy, nja wi'i miänuu'xtáacypiöçhä jäya'ayhajxy jaduhñ cooçh hajxy xjiojþøøgø'øwät. Mänitöçhä piojþä quiädieey hajxy nyanähwaatsät. Mänitöçh hajxy jaduhñ nmøødhijnät tu'ugmädia'agy.

²¹ Þonjaty mäjädaacp, nmo'owäambiöçhä cuħdujt hajxy jaduhñ cooçh hajxy xmiøødgobiernähädät. Jaduhñhøch tøø nmäjädaacpä; päadyhøch nDeedy jaduhñ nmøødgobiernähajpä.

²² Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ja'a hermanodøjc ñäma'ay maa ja'a juxtujcþä tsajtøjcän."

4

¹ Mänitöçhä tsajpootyp nwiinhijxy coo yhawa'adsä. Mänitöçh jaaya'ay xmiägäpcombä, ja'a jayøbäjhøch hänäjty tøøbä xyhuuc mägapxpän. Jaduhñnä yo't yajmädooyy nebiä xuuxtän. Mänitöçh xñämaacy:

—Huuc pet yam; nhuuc yaghíxyhøch miich tii jaduhñ jadäänäp.

² Mänitöçhä Dioshespíritu xñägädaacy. Mänitöçhä Dios nwiinhijxy; jim hänäjty yhäña'ay tsajpootyp.

³ Haamb tsämaambä Dios hänäjty nebiä tsaä hoybän, nebiä jaspén, nebiä cornalinan. Yajxonä hi'inçh hänäjty quiähxø'øgy maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän. Nebiä esmeraldatsaajän hänäjty yhañ çhämamy.

⁴ Jímhøçhä majjäya'ay nhijxy nähii'xmädaaxc. Wäditiä ja'a Dios hajxy hänäjty jiuhhäñaawiädity. Poobwitmøød hajxy hänäjty. Oro hajxy hänäjty quiuhjenhajpy.

⁵ Jimä wädsuc hänäjty piädsømy maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän. Jädijpä hänee hänäjty jim. Juxtujcä jøøn hänäjty jim tiøy Dioswiinduum. Dioshespíritu je'eduhñ ja'a juxtujcþä.

⁶ Haa jim ja'a Dioswiinduumä, jaduhñä mejy hänäjty jim quiähxø'øgy nebiä hijxt jaançh tehñ tiø'xypän.

Mädaaxcä animal ja'a Dios hajxy hänäjty jim jiuhhäñaawiädity. Cøxiä ñi'x quiopc-hajxy hänäjty wyiinnmøødä, jayøjp jioøxcø'ømhaambiajpy.

⁷ Tu'ug hänäjty quiähxø'øgy nebiä leóngän; tu'ug nebiä wajjän; tu'ug nebiä jäya'ayän; tu'ug nebiä jäyøøbiä wiistän.

⁸ Haagä queectmøød hajxy hänäjty tädujcyaty. Cøxiä ja'a wiin hajxy hänäjty miøødä møød nähgøxp møød joodooty. Xøømsuhñ hajxy hänäjty wyi'i miäna'añ:

Jaançh tehñ wia'adsä Dios;

je'e hajxy nWiindsønähjtäm. Cøxiä mäjaa miøødä;

homiänaajä ñä'ägädä hity cøjxta'axiøø.

⁹ Jaançh hijpä Dios cøjxta'axiøø. Naaghoocä animal ja'a Dios hajxy wyiingudsähgø'øy,

¹⁰ mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy hänäjty wyiinjicäda'agy, ja'a nähii'xmädaaxpä. Mänitä Dios hajxy hänäjty jiaançh tehñ wyiingudsähgø'øy. Mänit hajxy hänäjty wyi'i ñiguiuhjeendu'udyii. Mänitä quiuhjén hajxy hänäjty jim ñajtsconø'øy Dioswiinduum. Mänit hajxy hänäjty miäna'añ:

¹¹ Dios, højts miich nWiindsønähajpy.

Hahixøøby jaduhñ coo højts miich nwiingudsähgø'øwät, coo højts nmänä'anät coo miich ja'a mäjaa mmøødä, coo miich mmøjjä mjaančhä.

Cøxiä wiinä miich mjaanč tehñ quiunuu'xy mjaanč tehñ piäda'agy.

5

¹ Mänitøchä Dios nhijxy coo nocy hänäjty quio'øbøc-haty haxädsach, ja'a quio'ø hahooyhaampiä. Mejtsnaḅä nocy hänäjty jiaayä. Juxtujc-hit hänäjty yhahoočhä.

² Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a mäjaa jaanč tehñ miøødpä. Mänit je'e miänaafi:

—Pøñ cuhdujty møød coo yø'ø nocy yhahoo'tstü'udät.

³ Ni pøñ cuhdujty hänäjty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhahoo'tstü'udät, coo hajxy yhéebät, ni ja'a jimbä tsajpootypä, ni ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a jiiپیä møjcu'uhaambä.

⁴ Mänitøch njaanč tehñ jioøyy, coo pøñ cuhdujty hänäjty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhéebät, coo hajxy quiápät.

⁵ Mänitøchä majjaya'ay tu'ug xñämaayy:

—Ca'a mjøøñä. Ja'a Jesucristo, je'eds mäjädaac. Je'e cuhdujtmøød coo yø'ø nocy yhahoo'tstü'udät. Ja'a David ja'a yhap yhoc je'e, ja'a jecy jim gobiernähäjtäbä Judánaaxooty. Paadiä Jesucristo xiøhaty ja'a León de Judä.

⁶ Mänitøchä Meeghuung tu'ug nhijxy. Jim hänäjty tiäna'ay Dioswiinduum, maa ja'a animal nämädaaxpäñ, maa ja'a majjaya'ay nähii'xmädaaxpäñ. Cähxø'p hänäjty coo hänäjty tøø yagho'ogyii. Juxtujcä quiaa'pt hänäjty; juxtujcä wyiin hänäjtypä. Haa ja'a wyiin juxtujcpä, ja'a Dioshespírituhajxy hänäjty je'eduhñ ja'a juxtujcpä. Jim hajxy hänäjty wiädity wiinduhmyhagajpt.

⁷ Mänitä Meeghuungä nocy hoy piøjtsoy. Ja'a Dios jaduhñ yejc; yha-hooguiø'øhaamby hänäjty tøø quio'øbøc-haty.

⁸ Mänitä Meeghuung wyiinjjicädaacä. Ja'a nämädaaxpä animalhajxy mäwiinjicädaac møødä nähii'xmädaaxpä majjaya'ayhajxy. Cødu'ugä harpa hajxy hänäjty miøødä. Jimä poom hajxy hänäjty miøødä orojoønebhñdioty. Haa ja'a poom jaduhmbä, ja'a Diospa'yaaxøøc je'eduhñ. Ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä, je'edsä Dios hajxy hänäjty pa'yaaxp.

⁹ Mänitä jemyhöy hajxy yhoøyy:

Miich cuhdujtmøød coo yø'ø nocy mhahoo'tstü'udät.

Miich højts xñähho'ttuut. Paady højts cuhdujty nmøødä coo højts yaa nhidät Dioswiinduum.

Wiinduhmyhagajpt højts ndsooñ. Cøjhayuuc højts ngapxy.

¹⁰ Miich højts cuhdujty xmiooyy coo højts jim ngobiernähädät naaxwiin.

Diostuung højts ndunaamby nebiä teediän.

¹¹ Mänitøchä Diosmoonsä nhijxy jaanč tehñ miay. Ja'a Dios hajxy hänäjty jiuhdänaawiädijpy møødä animalhajxy møødä majjaya'ayhajxy.

¹² Mänitä Diosmoonsähajxy møc jiaanč tehñ yaaxy:

Yø'ø Meeghuung, yø'ø tøø yagho'ogyii.

Yø'øds cuhdujtmøød coo jiaanč tehñ wyiingudsähgø'øwøøjät.

Hahixøøby jaduhñ coo højts nmänäanämät coo cøxiä wiinä miøødä, møødä mäjaa, møød coo quiuhwijjiä, møød coo miøjjä jiaančhä.

¹³ Mänit hajxy miänaafi nägøxiä mädyijaty ja'a Dios tøø quiunuu'xy, ja'a jimbä tsajpootypä, møødä hädaa yaabä naaxwiimbä, møødä jiiپیä møjcu'uhaambä, møødä jiiپیä mejjiootypä:

Tsögä Dios hajxy wiingudsähgöoyäm mөөдä Meeghuung.

Cөjxta'axiөө hajxy yhida'añ möj jaančh. Mөjmäjaa hajxy miөөд.

¹⁴ Mänitä nämädaaxpä animalhajxy miänaañ:

—Tsөc.

Mänitä nähii'xmädaaxpä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinijcädaacy. Wyiin-gudsähgöoyy hajxy jaduһn.

6

¹ Mänitөchä Meeghuung nhijxy coo ja'a nocy tu'hit yhahoo'tstuuty ja'a hänäjy juxtujc-hithahoočpä. Mänitä animal tu'ug miänaañ:

—Min huug hix.

Coo ja'a animal jaduһn miänaañ, jaduһn yajmädooyy nebiä hānee jäditiän.

² Mänitөchä craa tu'ug nhijxy coo tөpxt hänäjy tu'ug miөөдä. Poobcuaañähgөxp hänäjy yhäña'ay. Mänitä cuhjēn miooyyā. Mänit tiu'ubөjcy tsiptuumbä. Mäjäda'agaamb hänäjy jaduһn.

³ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstuuty ja'a miämetsc-hithahoočpä. Mänitä miämetspä animal miänaañ:

—Min huug hix.

⁴ Mänitөchä craa tu'ug nhijxcombä. Tsaptscuaañähgөxp hänäjy yhäñaabiä. Mänitä cuhdujt miooyyā coo ja'a jäya'ayhajxy nөcxy yajnimädsibө'oyii hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy nөcxy yajniyagho'ogyii. Mänitä yөнhespada tu'ug miooyyā.

⁵ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstüutcombä ja'a miädägөөghithahoočpä. Mänitä miädägөөgpä animal miänaañ:

—Min huug hix.

Mänitөchä craa tu'ug nhijxcombä coo ja'a quipxt hänäjy tu'ug miөөдä. Jiñgwiaañähgөxp hänäjy yhäñaabiä.

⁶ Mänitөchä mädia'agy nmädooyy maa ja'a mädaaxpä animalhajxy hänäjtian:

—Mөjyuu jaduһn jadaañäp. Ja'a trigo tu'k'ilobä, mägoөxmil chowhada'añ. Y ja'a cebada tägөөgkilobä, jaduһn chowhadaambä mägoөxmil. Pero cap yө'ө hon myaghäyöwät ni yө'ө vino.

⁷ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstüutcombä ja'a miämädaaxc-hithahoočpä. Mänitä miämädaaxpä animal miänaañ:

—Min huug hix.

⁸ Mänitөchä craa tu'ug njaac hijxcombä, ja'a hänäjy xөhjäpä ja'a mäyagho'pä. Cuaañähgөxp hänäjy yhäña'ay ja'a poob-lömnäbä. Hөxhaamä möjcu'uhaambä hänäjy piamiñ. Mänitä cuhdujt hajxy miooyyā hädaa yaabä naaxwiin coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät tu'mädaaxc-hitpä. Hadsip hajxy hänäjy miäyagho'oga'añ, yuuhaam, pa'amhaam, caahaam.

⁹ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstüutcombä ja'a miämägoөxc-hithahoočpä. Mänitөchä hääñämähajxy jiiby nhijxy altarpa'c, ja'a hajxy hänäjy tөө yagho'ogyijäbä ja'a Diosmädia'agyquixpä. Paady hajxy yagho'cä coo hajxy hänäjy hoy tөө jiaančh tehм quiuidiuñ.

¹⁰ Mänit hajxy mөc yaaxy:

—Dios, miičh höjts nWiindsөnhajpy. Miičhä tөyhajt mmөөд. Mānaa höjts nө'ty yaghawiimbjätät jiiby naaxwiin.

¹¹ Mänitä poobwit hajxy cөdu'ug miooyyā. Mänit hajxy ñāmaayyā coo hajxy ween jiaac poo'xy hөxtä coonä hänäjy pedyii tөө yagho'ogyii ja'a hermano ja'a Jesucristo hajxy mäduumbä.

12 Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miädädujc-hithahoočhpä. Mänitä hujx mœc ñajxy. Mänitä xœ jyiñœoyy nebiä jiiñwitän. Mänitä po'lo quiähxœ'cy nebiä nœ'tiän.

13 Mänitä madsa'a tsajtcœxpä quiahay naaxwiin jaanč tehñ miay; jaduñ quiahay nebiä piidstœm piojca'ayän.

14 Mänitä tsajt yhadägoyyœñä nebiä nocy yhaxädsachän. Mänitä tuñ cœxiä wiingtuum ñä'ä yajnœcxä mœödä naax hänajty hijpä mejyquiuyc.

15 Mänitä jäya'ayhajxy nägœxiä jii by ñiguiuyu'tsä tsaajutjooty, mœödä jimbä tsaadunjootypä, mœödä reyhajxy, mœödä jäya'ayhajxy møjhjäpä, mœödä mäyœjjäya'ayhajxy, mœödä soldadowiindsœñhajxy, mœödä jäya'ayhajxy ja'a mœjcuhdujtmœdpä, mœödä nä'ä pajäya'ayhajxy.

16 Mänitä tsaadun hajxy ñämaayy:

—Højts nähgahbéjtäc. Jaduhñ højtsä Dios xquia'a hixät ja'a jim häñaabiä tsajpootyp. Jaduhñ højtsä Meeghuung xquia'a yajtsaačhpögät.

17 Tœ yhabaatnä coo højts hajxy xyajtsaačhpœgaanä nägœxiä. Cab højts hoy nmee'xtuga'añ.

7

1 Mänitœchä Diosmoonsä mädaaxc nhijxy coo hajxy hänajty jim tiäna'ay hanidiuhñjaty mäduhñjatiä naaxteec. Mädaaxnaç hajxy hänajty tiäna'ay. Yhadujiä poj hajxy hänajty, jaduñ quia'a pójnät naaxwiin ni mejywyiing ni quepyquioxp.

2 Mänitœchä Diosmoonsä tu'ug jadähooc nhijxcombä coo hänajty piedœ'oy xœbädsœmypiä, coo ja'a Diossello hänajty miœödä. Mänit hajxy mœc miœjyaaxä, ja'a nämädaaxpä, ja'a hajxy hänajty tœ quiuhdujtmœ'oyijjäbä coo hajxy quiaäiéeyät, coo hajxy cœxypänejiä jiatcœ'owät hädaa yaabä naaxwiin mœödä jim mejjiooty. Mänit hajxy ñämaayyä:

3 —Cab hajxy mgädiéeyät jim naaxwiin ni jim mejjiooty, ni yœœ quepy-chaa hajxy nej mga'a tünät, hœxtä coonä højtsä jäya'ayhajxy hänajty tœ nseñapäda'agy wyiinnähgœpcœxp, ja'a hajxy Diosmäduumbä.

4 Mänitœchä mäčohnd nmädooyy coo ja'a Israel yhap yhoc hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ nämägo'x-cujuxychägui'xmädaaxmilpä. Nämajmetscjaty hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ.

5 Nämajmetsmil hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ ja'a Judä yhap yhoc-hajxy, mœödä Rubén yhap yhoc-hajxy, mœödä Gad yhap yhoc-hajxy,

6 mœödä Aser yhap yhoc-hajxy, mœödä Neftalí yhap yhoc-hajxy, mœödä Manasés yhap yhoc-hajxy,

7 mœödä Simeón yhap yhoc-hajxy, mœödä Levi yhap yhoc-hajxy, mœödä Isacar yhap yhoc-hajxy,

8 mœödä Zabulón yhap yhoc-hajxy, mœödä José yhap yhoc-hajxy, mœödä Benjamín yhap yhoc-hajxy.

9 Mänitœchä majiäya'ay nhijxy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty chooñ. Cœjhayuucjaty hajxy hänajty miädia'agy. Ja'a Dios hajxy hänajty jim jiuhdänaawiädijpy maa ja'a Meeghuungwiinduumän. Jaanč tehñ miay hajxy hänajty jaduñ; cab hajxy hänajty hoy yajmäčhowa'añ. Poobwitmœd hajxy hänajty. Mœödä xi'iwhaay hajxy hänajty quioœgaphaty.

10 Mänit hajxy nägœxiä yaaxy mœc:

Xyajnähwaats højtsä Dios mœödä Meeghuung. Gobiernähjäpä Dios jaduñ.

¹¹ Nägøxiä ja'a Diosmoonsä ja'a Dios hajxy hänajty jiuhdänaawiädity. Møødá majjäya'adijoc-hajxy hänajty jiuhdänaawiädijtabä møødá animalhajxy ja'a nämädaaxpä. Mänitä Dios hajxy wyiinjiicädaacy; wyiingudsähgøøyy hajxy jaduhñ.

¹² Mänit hajxy miänaañ:

Tsögä Dios hajxy jaanč tehñ wyiingudsähgøøyyäm cøjxta'axiøø.

Tsög hajxy mänáañäm coo miøjjiä jiaančhä, coo quiuhwijjiä, coo miäjaamøødá.

Tsög hajxy nämáayäm: "Dioscujú'uyäp."

¹³ Mänitøchä majjäya'ay tu'ug xmiäyajtøøyy:

—Pønäda'a yø'øduhñ poobwitmøød. Maa hajxiäda'a chooñ.

¹⁴ Mänitøch nhadsooyy:

—Wiindsón, cábøch nnajuø'øy. Miičhäda'a mnajuøøby.

Mänitøch xñämaayy:

—Yø'ø jäya'ayhajxy, tøø hajxy jiaanč tehñ chaachpøcy. Tøø hajxy ñähho'tu'udyii ja'a Meeghuungäm. Jaduhñ hajxy tøø yajnähwäätsäbä.

¹⁵ Paady hajxy jim tiäna'ay Dioswiinduum. Xøømdsuhmä Diostuung hajxy jim tiuñ. Cueendähjätap hajxy ja'a Diósäm.

¹⁶ Cabä yuu hajxy mänaa yagjuø'øwaañnä, ni cab hajxy tiødsø'øwaañnä. Cab hajxy xiøøno'ogaañnä, ni cab hajxy yhanho'ogaañnä.

¹⁷ Ja'a Meeghuung, jim yhity maa ja'a Dios yhäña'ayän. Je'e hajxy cweendähadaamb yajxón. Cab hajxy jìø'øwaañnä xiuudsaañnä je'eguiøxpä coo hajxy yajxoonä'aga'añii ja'a Diósäm.

8

¹ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yahoo'tstúutcombä ja'a miäjuxtujc-hithahoočpä. Mänit jim yhamooñ tsajpootyp cupc-hora.

² Mänitä Diosmoonsä juxtujc nhijxy coo ja'a Dios hajxy hänajty jim wyiindäna'ay. Mänitä xuuxť hajxy miooyyä cødu'ug.

³⁻⁴ Mänitä Diosmoonsä wiingpä miejťspä. Jimä orojoøønebøhñdy hänajty miøødá. Mänit hoy tiänaaxiøpy maa ja'a orohaltar mäwiingonän, jim mädyyyä maa ja'a Dios hänajty yhäña'ayän. Mänitä poom may miooyyä coo jim jiögät ja'a orohaltarnähgøxp. Coo'pä ja'a poomjoc hänajty jim maa ja'a Diosän. Jimä Dios hajxy hänajty pia'ya'axy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä.

⁵ Mänitä Diosmoonsä ja'a jøønebøhñdy quionø'cy. Mänitä jøømbajc hoy quiuwobø'øy, ja'a hänajty jim hijpä maa ja'a altarän. Mänit quiuhga'tsnajxy naaxwiin. Mänit wiädsujcy møødá hānee yaaxy. Mänitä hujx ñajxy.

⁶ Haa ja'a näjuxtujcpä Diosmoonsähajxiä, ja'a xuuxťmøødpä cødu'ugä, mänit hajxy ñiyhahixøøyyänä coo hajxy hänajty xiu'uxa'añ.

⁷ Mänit tu'ug xiuuxy. Mänitä caandøøtstuu quiahy hädaa yaabä naaxwiin møødá jøøn møødá nø'ťy. Mänitä naaxwiin tiooyy ja'a hänajty miädägøøghitpä cøxiä, møødá quepychaa møødá hujťshaay.

⁸ Mänitä Diosmoonsä ja'a miämetťspä xiuuxy. Mänitädsä tuñ crúundäbä hoy quia'ay mejjiooty. Tooby hänajty je'e.

⁹ Mänitä miädøøgpä mejy ñø'tiøøyy. Cøxy ho'c ja'a animalhajxy jaduhñ. Cøjxä barco qyiñ.

¹⁰ Mänitä Diosmoonsä miädägøøgpä xiuuxy. Mänitä madsa'a crúundäbä quiahy jim tsajpootyp. Tooby hänajty je'ebä. Mänit hoy quia'ay maa ja'a miädägøøghitpä mõjnøøjäñ, maa ja'a miädägøøghitpä nøøgopcän.

¹¹ Jaduhñä madsa'a hänäjty xiøhаты Tahm. Mänitä nøø miädägøøghitpä tiahmøøbiä. Mänitä jäya'ayhajxy may yho'cy.

¹² Mänitä Diosmoonsä miämädaaxpä xiuuxy. Mänitä xøø tu'nax yho'cy maa hänäjty yhawijtstuquiän ja'a miädägøøghitpä. Jaduhñä po'o jiajppä møødä madsa'a. Mädaaxc-hora ja'a xøø hänäjty quia'a hañ xøøm; mädaaxc-hora ja'a po'o hänäjty quia'a hañ coods.

¹³ Mänitøchä wiistä tu'ug nhijxjäyøøyy tsajtcøxp. Mänit møc yaaxy:

—Coo ja'a Diosmoonsähajxy jiaac xú'uxät ja'a jaac tägøøgpä, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ chaachpøga'añ, ja'a hajxy jiiby tsänaabiä naaxwiin.

9

¹ Mänitä Diosmoonsä miämägooxpä xiuuxy. Mänitøchä madsa'a tu'ug nhijxcahy, naaxwiin hoy quia'ay. Mänitä madsa'a hawaatst miooyyä coo ja'a jut jaduhñ yhawägüii'tstú'udät ja'a jaanç tehñ quiøøcpä.

² Mänitä jut yhawägüii'tstuuty. Mänitä jøønjoç qui'ixc piädsøømy. Mänit cøxp chajpejty. Mänitä xøø cøjx wyiindägøøyii. Mänitä tsajt cøjx jiaty jøønjoçjooty.

³ Mänitä mamiu'u jøçjooty piädsøømy. Mänit hajxy yaa tägøøyy jäyøøbiä hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä mu'u tøjpt hajxy miooyyä nebiä caa'ptiøjptän.

⁴ Mänit hajxy yhanehmä coo hujtshaay hajxy quia'a jøø'xät ni quepychaa. Je'e hajxy tiøbäp pønjetiä Diosseñä hänäjty ca'a møød wyiinnähgøpcøxp.

⁵ Coo pøn jaduhñ tiøbøøjät, jaduhñä mu'udøjpt jäwø'øwa'añ nebiä caa'ptiøjpt jäwø'øyän. Mägooxpo'o ja'a mu'uhajxy hänäjty miädøba'añ. Pero cabä cuhdujt hajxy miooyyä coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät.

⁶ Ja wi'i yho'ogaambä jäya'ayhajxy hänäjty, pero cab hajxy jaduhñ ñä'a ho'oga'añ.

⁷ Jaduhñ mäwíinädsä mu'uhajxy hänäjty quiähxø'øgy nebiä tsiptuumbä cuaayän. Jim hajxy hänäjty miøødä quiuhduum nebiä orocuhjenbän. Jaduhñä wyiin jiojphajxy hänäjty quiähxø'øgy nebiä ya'adiøjcän.

⁸ Jaduhñä cuhwaay hajxy hänäjty miøødä nebiä to'oxiøjcuhaayän. Jaduhñä tiu'tsthajxy hänäjty quiähxø'øgy nebiä leöntu'tstän.

⁹ Nähbujxt cuhbujxt hajxy hänäjty nebiä hacxpøjtän. Coo hajxy hänäjty jiajyøy, jaduhñ hajxy hänäjty jiadity nebiä tsiptuumbä cuaaguiarretän.

¹⁰ Jaduhñä tøjpt hajxy hänäjty miøødä nebiä caa'ptiøjptän. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo jäya'ay hajxy tiøbät mägooxpo'o.

¹¹ Haa ja'a mu'u wyiindsøn'hajxiä, jutjooty hänäjty chäna'ay, ja'a jaanç tehñ quiøøcpä. Jegyhajty hijty je'e tiuñ Diosmoonsä; tøø yhøxquéjxänä. Abadón hänäjty xiøhаты hebreohayuuc-haamby. Apolión hänäjty xiøhаты griegohayuuc-haamby. Jaduhñ miädia'agytiägø'øgy, ja'a mäyajcuhdägoobiä.

¹² Jaduhñä tsø'ty tu'ug jiajtä. Metscä tsø'ty hänäjty quia'a pedyiinä.

¹³ Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä xiuuxy. Mänitøchä mädia'agy nmädooyy coo jäya'ay jim quiapxy maa ja'a orohaltarän, jim Dioswiinduum. Hamädaaxteecä orohaltar hänäjty.

¹⁴ Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä ñämaayy, ja'a hänäjty tøøbä xiu'uxiä:

—Nøcx ja'a Diosmoonsähajxy mädaaxpä mäguejø'øw, ja'a jim cuxochpä maa ja'a Eufratesmøjnøjän.

¹⁵ Mänit hajxy hoy miäguejø'øyii. Mänit hajxy wyiinguejxä coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät tu'ug tägøøgpuxy. Jäguemiä hajxy hänäjty tøø yajñähdiijy

coo hajxy miäyaghó'ogät. Coo ja'a miädädujcpä Diosmoonsä jaduñ xiuuxy, habaat jaduñ coo hajxy jiatc'ó'owät.

¹⁶ Mänitöch nmädooy coo mejtsmägo'xmillón soldado hajxy hánajty miøødä; haagä cuaayhãñaaby hajxy hánajty jaduñ.

¹⁷ Haagä caachpujxtä soldadohajxy hánajty. Jaduñnä pujxt color hánajty miøødä, møødä tsaptspä, møødä hucypia, møødä pu'tspä. Jaduñnä cuaay quiopc-hajxy hánajty nebiä leóncopcän. Tägøøgtu'u hánajty jiiby piädsømy yhaawjooty, møødä jøøn, møødä joc, møødä azufre.

¹⁸ Jaduñnä jäya'ayhajxy yagho'cä ja'a tu'ug tægøøgpuxypä, jøønhaam, joc-haam, azufrehaam.

¹⁹ Jimä cuaay mäjaa hajxy hánajty miøødä maa yhaawhaxjiän møød jiby maa tiu'tsthajxiän. Jaduñnä tiu'tsthajxy hánajty quiähxø'ogy nebiä tsahñdycopcmøødpän. Ja'a tiu'tsthaama jäya'ay hajxy hánajty yajtsu'uçh.

²⁰ Pero ja'a jäya'ayhajxy ja'a mähmøoyyabä, cabä haxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixøoyy. Møjcu'ugong hajxy hánajty jiaanç tehñ wyiingudsähgøøñäp, møødä oronähwopy, møødä platanähwopy, møødä hobiujxtnähwopy, møødä tsaahädiuñ, møødä quepycheck. Cab yø'øduhmä ñä'a hixy, ni quia'a mädoy, ni quia'a yo'oy.

²¹ Wi'i jäya'ay-yagho'pnä ja'a jäya'ayhajxy hánajty. Wi'i miäbädaacnä hajxy hánajty haxøøgwiinmahñdyhaam. Wiingä tægachä to'oxiøjc hajxy miøødsäna'ayñä. Møød hajxy hánajty wyl'i mieeçhñä.

10

¹ Mänitöchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy jaanç tehñ miäjaamøød. Jim hánajty miänacy tsajpootyp. Jocjooty hánajty miänacy. Jimä hi'inç hánajty miøødä quiuhduum. Jaduñnä wyiin jøjy hánajty jiajy nebiä xøøjän. Jaduñnä tiecy hánajty quiähxø'pä nebiä toobiän.

² Jimä nocyhuung hánajty quiø'øbøc-haty ja'a haxädsajtsu'udypä. Mänitä yha hoodiecy piädaacy mejywyiing. Mänitä yhanajytyecy piädaacy tø'ødstuum.

³ Mänit møc yaaxy nebiä leóngän. Mänitä hänee ja'a juxtujcpä yaaxwiimbijty. Capx hajxy jaduñ.

⁴ Mänitöch nja tægø'øwaañ cujahbiä waambä häneehajxy quiapxy. Mänitöchä jäya'ay tu'ug xñämaayy jim tsajpootyp:

—Cab jaduñ mgujáayät nebiä häneehajxy quiapxiän. Ni pøñ jaduñ mga'a yajmøødmädiá'agät.

⁵ Haa ja'a Diosmoonsä hánajty jim tänaabiä mejywyiing møød jim tø'ødstuum, mänit yha hooguiø'ø chajxajy.

⁶ Mänit miänaañ:

—Cøjxta'axiøø ja'a Dios ñä'ägädä hity. Cøxiä quiunuu'xy møødä tsajt, møødä naaxwiin, møødä mejy, hotyehm miädyijatiä. Ja'a Dios jaduñ mänaamb cooc tøø yhabaatnä.

⁷ Coo yhabaadät coo ja'a miäjuxtujcpä Diosmoonsä xiu'uxa'añ, tøø ja'a Dios hánajty yajtøjaty nebiä quiuguexyhajxy hánajty jecy tøø yhawaanän. Cabä wiinghäna'c yhawaanä; ja'a quiuguexiähajtiä yhawaanä.

⁸ Mänitöchä jäya'ay jim tu'ug xñämäaguimbä tsajpootyp:

—Nøcx ja'a nocyhuung pøjtsow ja'a haxädsajtsu'udypä, ja'a Diosmoonsä quiø'øbøc-hajpiä.

⁹ Mänitöchä Diosmoonsä ja'a nocyhuung hoy nmäyujwa'añ cooçh xmió'owät. Mänitöch xñämaayy:

—Pøc; pu'uy. Pa'ag mhaawjooty mjuø'øwa'añ nebiä møjtsinnøøjän. Pero coo jii by quiäda'aga'añ maa mjøø'xytiøjcän, mänit mjuø'øwa'añ coo tiahmä.

¹⁰ Mänitøchä nocyhuung hoy njaanč pøjtsoy. Mänitøch njaanč puhy. Pá'aghøch jaduhñ njaanč juøøyy nhaawjooty nebiä møjtsinnøøjän. Pero coo jii by jiaanč cädaacy maach njøø'xytiøjcän, mänitøch njaanč juøøyy coo tiahmä.

¹¹ Mänitøch hajxy xñämaayy:

—Tsipecøp mnägäpxtägätsät nebiä jäya'ayhajxy jiada'añ yhabeta'añän, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyñaaxwiin, ja'a hajxy wiinduhmyhayuuc mädiacpä, møødä gobiernähajxy.

11

¹ Mänitøchä paxyquipxt hajxy xmioooy. Mänitøch hajxy xñämaayy:

—Nøcx ja'a Diosøjc quipx møødä altar. Mächow ja'a jäya'ayhajxy, nänaagä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy.

² Pero cab jaduhñ jim mguipxät Diosøghaguuy. Ja'a jäguembä-jäya'ay ja'a cuhdujt hajxy tøø mio'oyii coo hajxy jim guobiernähädät maa ja'a Dioscajptän juxychägui'xmejtspo'o.

³ Nguexáambiøchä nguguexy metscä coo hajxy jim miädiá'agät ja'a høøhcøxpä juxychägui'xmejtspo'o. Jiñwitmøød hajxy wiädita'añ.

⁴ Haa ja'a Diosquexyhajxy nämetspä, ja'a olivoquepy hajxy je'e ja'a metspä, møødä ceratoyøhñdy metspä, ja'a jim tänaabiä Dioswiinduum. Ja'a Dios ja'a naaxwiin cunuu'x.

⁵ Coo ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty cøxypänejpiä jia tuna'añii, mänitä jøøn hajxy yhøxpäxujja'añ yhaawjooty. Cøxy toyaambä miädsiphajxy hänajty jaduhñ. Jaduhñ hajxy yho'oga'añ.

⁶ Cuhdujtmøødä Dioscuguexyhajxy hänajty coo hajxy quia'a yajtú'uwät, naagxøø hajxy hänajty miädia'aga'añ ja'a Dioscøxpä. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødäbä coo nøø hajxy wia'añdiünät, yajnø'tycójät. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødäbä coo ja'a jäya'ay hajxy yajpa'ambädät hädaa yaabä naaxwiin, coo häyohn hajxy yagjadøøjät, naaghoocä jioothajxy hänajty chocy.

⁷ Coo hajxy hänajty tøø miädiacpädøøñä, mänitä animal jii by tu'ug piädsøma'añ maa ja'a jut jaanč tehñ quiøøcpän. Mänitä Dioscuguexyhajxy yagho'oga'añii.

⁸⁻⁹ Tägøøgxøø ja nähguc hajxy jim wyijtsna'awa'añ møjcajptooty maa ja'a Jesús jecy miøjpahbejtän cruzcøxp. Haa ja'a cajptjäya'ayhajxiä, haxøögä cuhdujt hajxy hänajty miøødä nebiä jecyjjäya'ay ja'a cuhdujt hajxy hijty miøødän, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä Sodoma møødä Egipto. Cabä cuhdujt hajxy ñä'ägä yega'añ coo ja'a ho'ogyjäya'ayhajxy jim yajnaaxtägø'øwøøjät. Minaamb hajxy yheeba'añii. Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Cøjhayuuc hajxy miädia'aga'añ.

¹⁰ Jaanč tehñ xioonda'agaambä jäya'ayhajxy hänajty coo ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty tøø yho'ogy. Paady hajxy hänajty jootcujc ñijiäwøøyyänä, cab hajxy hänajty yhadsibäänä. Paady hajxy hänajty hotyijä ñä'a nimio'owa'añii hamiñ haxøpy.

¹¹ Coo tägøøgxøø ja nähguc hänajty tøø yhabety, mänitä Dios ja'a quiuguexyhajxy hänajty yagjujypiøga'añ jadähooc. Pønjaty hänajty hixaamb, mänit hajxy hänajty chähgøøbiøga'añ.

12 Mänitā Dioscuguexyhajxy miādowa'añ coo hajxy hānajtj mōc miōjya'axyii jim tsajpootyp:

—Pet hajxy yam cōxp.

Mänit hajxy jocjooty ñōcxa'añ tsajpootyp. Hixáañp hajxy ja'a miādsípām.

13 Mänitiā hujx jaanč tehñ miōc ñaxa'añ. Mänitā tōjc may piuma'añ ja'a miāmajc-hitpā jim cajpooty. Juxtujcmilā jāya'ayhajxy yho'oga'añ. Ja'a hajxy hānajtj tōō jiaac mähmō'ōyābā, jaanč tehñ chāhgō'ōwaañb hajxy jaduhñ. Mänitā Dios tsajpootypā hajxy wyiingudsāhgō'ōwa'añ.

14 Jaduhñ ja'a tsō'ty ñajxy ja'a miāmetsc-hoocpā. Paquiā yhabaadāangombā coo ja'a miādāgōōgpā ñaxāangombā.

15 Mänitā miājuxtujcpā Diosmoonsā xiuuxy. Mänit hajxy jim mōc yaaxy tsajpootyp:

Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsōñhājām.

Tōō je'e miōjtāgō'ōy wiinduhmyñāaxwiin.

Cōjxta'axiōō guobiernāhadaanā.

16 Jimā nāhii'xmādaaxpā majjāya'ay ja'a Dios hajxy hānajtj jiuhhāñāawīdity. Mänitā Dios hajxy hoy wyiinjiicāda'agy. Wyiingudsāhgōōyy hajxy jaduhñ.

17 Mänit hajxy miānaañ:

Dios, hōjts miīch nWiindsōñhajpy.

Cōxiā miīch mājaa mmōōdā. Cōjxta'axiōō miīch mhity.

Dioscujū'uyāp coo miīch tōō mmōjtāgōōñā, coo tōō mdāgōōñā gobiernāhajpā.

18 Tōō ja'a jāya'ayhajxy nāgōxiā jia jootma'ady. Pero tōō yhabaadty coo miīch myajcumādowaannā.

Tōō yhabaadty coo miīchā ho'ogyjiāya'ayhajxy myajtoyhajtyegaannā, coo mya-jcuhdāgoyyaannā pōnjatiā jāya'ayhajxy yaa yajtu'udāgooby hādaa yaabā naaxwiin.

Jaduhñ tōō yhabaatpā coo miīchā hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mmo'owa'añ pōnjaty miīch tōō xquiapxpaady, mōōd pōnjatiā mmādia'agy hamuumdu'joot tōō xyajtuunā, mōōd pōnjaty miīch tōō xwyiingudsāhgō'ōy, hoyyā mōjtuunğ hajxy tōō quia'a ja mōōdhaty.

19 Mänitā Diostōjc jim yhawaach tsajpootyp. Mänitā caja jiiyb quiahxō'cy tōgooty mōōdā contrato, ja'a Dios jecy yajcuhdūjcābā. Mänit tiāgōōyy wādsujpā. Mänitā hānee mōc jiādijty; mōōdā hujx mōc ñajxy. Mänitā caandōtstuu may quiahay.

12

1 Mänitā hijxtahnd jim quiahxō'cy tsajtcōxp jaanč tehñ hoy-yagjuōōñā. Jimā to'oxiōjc hānajtj tu'ug yhajajy nebiā xōōjān. Jimā po'o hānajtj ya-jtehmety. Majmetscā madsa'a hānajtj quihjenhaty.

2 Tōō hānajtj tiehm yhabaatnā coo yhuungpaada'añ. Paady hānajtj wyi'i ya'axy.

3 Mänitā hijxtahnd wiingpā wyiingāhxō'combā. Tu'ugā dragón hānajtj cruundā. Tsaptsā ñi'x hānajtj. Juxtujcā quiopc hānajtj haagā cuhjenmōōd. Majcā quiaa'pt hānajtj.

4 Tiu'tsthaamā madsa'a tu'ug tāgōōgpuxypā yajcahy naaxwiin ja'a tsajtcōxpā. Mänitā dragón hoy wyiindānaaxiōpy ja'a to'oxiōjc ja'a hānajtj huungpaadaambā. Nāgooyyā yhuung hānajtj myina'añ, mänit hānajtj chu'udsa'añ.

5 Mänitä ya'ayhäna'c myiñ. Je'e hänäjy tunaamb gobiernä wiinduhmyñaaxwiin. Møc hänäjy jaduñ jiaanč tehñ yhane'ema'añ. Mänit jim jayñøcxä Dioswiinduum.

6 Mänitä to'oxiøjc piäyø'cy. Pactuum ñøcxy. Jimä Dios hänäjy tøø jayñähdiy coo jim yajcayøøät mil cumejtsmägo'x cudägøøghii'xxøø.

7 Mänitä tsip jim piädø'nä tsajpootyp. Ja'a Miguel hänäjy tuumb Diosmoonsäwiindsøn. Je'e ja'a Diosmoonsähajxy mioødpädø'c. Ja'a dragón ja'a mioonsähajxy møødpädø'pä. Mänit hajxy ñiñämejtsä.

8 Cabä dragónhajxy ñä'a mäjädaacy. Mänit hajxy quia'a cuhdujtmóoyänä coo hajxy jim jiaag hídät tsajpootyp.

9 Mänitä dragónhajxy jim yhøxquéjxänä; yaa hajxy miänajnä hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a dragónhajpä, ja'a mõjcu'ugong je'e, ja'a jecychahñdy je'e. Jaduñ je'e xiøhajpä Satanás. Je'e hajxy yaa xwiinhøññäm hädaa yaabä naaxwiin.

10 Mänitä jäya'ay jim mõc yaaxy tsajpootyp.

—Tøø ja'a Dios miäjäda'agy. Gobiernä je'e tiunaamby møødä Jesucristo. Tøø ja'a mõjcu'ugong yhøxquéjxänä. Xøømdsuhñ højts nmägu'ughajpähajxy hijty jim jayñähdsømyi Dioswiinduum.

11 Paady højts nmägu'ughajpähajxy tøø miäjäda'agy, coo ja'a Meeghuung hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coo ja'a Dios hajxy quiaapxpaady. Hoy hajxy hänäjy jia ho'oga'añ, cab hajxy hänäjy chähgø'ø'y. Hamdsoo hajxy jaduñ ñiñähdujčä coo hajxy yho'ogät.

12 Mxoondá'agap hajxy, pønjaty jim tsänaaby tsajpootyp. Pero pønjaty jiiy tsänaaby naaxwiin, haxøøg hajxy mäsøcy mjada'añ mhabet'añ, je'eguiøxpä coo ja'a mõjcu'ugong hajxy jiiy tøø xñägäda'agy. Hawa'anda'agaambä mõjcu'ugong jaduñ. Najuøøby jaduñ coo cuhdujt jejcy quia'a møødhada'añ coo cøxypänejpä jiatcø'øwät.

13 Coo ja'a dragón yhijxy coo hänäjy tøø quiäda'agy naaxwiin, mänitä to'oxiøjc tiägøøyy päboobiä, ja'a hänäjy tøø yhuungpäadiäbä.

14 Mänitä to'oxiøjc wiistäqueect metsc miooyä mõjaty, neby jaduñ jäyøy ñøcxät pactuum maa hänäjy yajcaya'añiijän tägøøgjomøjtä cupc. Jäguemä dragón miähmø'øwät.

15 Mänitä dragón nøø com yhøxpäxuyy nebiä to'oxiøjc jaduñ ñøøgomdsømøøjät.

16 Mänitä nøøgom cøjx yhuugø'ø'y naaxooty. Puhbejtä ja'a to'oxiøjc jaduñ.

17 Mänitä dragón ja'a to'oxiøjc jiaanč tehñ ñähawa'andaacy. Mänitä dragón tiägøøyy tsiptuumbä møødä to'oxiøjc yhuunghajxy, ja'a hajxy hänäjy yaa tsänaabiä hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjy mäsøjpä, ja'a Jesucristo hajxy hänäjy capxpaatpä.

13

1 Jimhøch hänäjy ndäna'ay mejypia'a. Mänitøchä animal cruundä nhi-jxpädsømy mejjiooty. Juxtujčä quiopc hänäjy haagä xøømøød. Haa ja'a xøø jaduhmbä, haagä haxøøgiatiä Dios hajxy ñänømy. Majčä quiaa'pt hänäjy haagä cuhjenmøød.

2 Jaduññä ñi'x hänäjy nebiä cuxiøøbøjtän. Jaduññä tiecy hänäjy nebiä osotequiän. Jaduññä yhaaw hänäjy nebiä leónhaawän. Mänitä animal mõjcuhdujt miooyä møødä mõcmäjaa. Ja'a dragón jaduñ yejc; yhamdsoo je'e jaduñ.

³Tu'ugä animal quiopc hänäjty quiähxø'ogy nebiä cuhbuxypän. Tøø hänäjty chóoccombä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaančh tehñ yagjuøøyy. Mänitä animal hajxy tiägøøyy pawädijpä.

⁴Mänitä dragón hajxy wyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coo ja'a animal mõjcuhdujt hänäjty tøø mio'oy. Jaanä ja'a animal hajxy wyiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy hänäjty miäna'añ:

—Ni pøn mäjaa jaduhñ quia'a møødä nej yø'ø animal mäjaa miøødän. Ni pøn jaduhñ quia'a mäjäda'agät coo yø'ø animal hajxy ñä'ä mädsibø'owät.

⁵Mänitä animal cuhdujt miooyä coo ja'a Dios haxøøg ñänómät. Jaduhñ quiuhdujtmøoyäbä coo yhané'emät juxychägui'xmejtspo'o.

⁶Jaančh jatcøøyy jaduhñ. Haxøøgä Dios jiaančh nänøømy, møødä Dios tiøjc, møød hajxy jim hijpä tsajpootyp.

⁷Jaduhñ quiuhdujtmøoyäbä coo miädsibø'owät ja'a Dioshuunghajxy, coo ja'a Dioshuunghajxy quia'a yajmäjäda'agøøjät. Mänit quiuhdujtmøoyäbä coo ja'a jäya'ayhajxy yhané'emät nägøxiä, ja'a hajxy yaa tsänaabiä wiinduhmyñaaxwiin.

⁸Je'eds hajxy jaduhñ animalwiingudsähgøøyy, pønjatia xioø hänäjty jim ca'a miimb cujaay nocyquiøxp, ja'a Meeghuung miøødpä, ja'a højts xñäho'tuutämbä. Pønjaty øjxta'axioø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän, je'edsä xioøhajxy jim miimb cujaay nocyquiøxp. Tøøyyämä xioøhajxy hänäjty quijähyyäxä coo ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xtaacy.

⁹Naxy hajxy hädaa mhuuc tehñ wyiinjuø'owät.

¹⁰Pønjaty mädsuumb, yajtsuumdägatsaamb hajxy je'ebä. Pønjaty mäyagho'p espadahaam, jaanä jaduhñ hajxy yagho'tägatsaanäbä espadahaam. Hix, pønjaty jaduhñ Dioshuung, tsipcøxp hajxy miee'xtügät; tsipcøxp hajxy miäböögät.

¹¹Mänitøchä animal wiingpä nhijxnaaxwiimbädsøømy. Jaanä cruundä je'ebä. Metscä quiaa'pt hänäjty je'e nebiä meeghuungcaa'ptän. Wiing hänäjty quiapxy miädia'agy nebiä dragóngän.

¹²Jaduhñdsä mõjcuhdujt hänäjty miøødäbä nebiä jayøbajtpä mõjhanimalän. Quipxy hajxy hänäjty yhané'emy nämetscä. Mänitä miämetspä mõjhanimal yhanehmy coo ja'a jayøbajtpä wyiingudsähgø'owøøjät, ja'a hänäjty cuhbuxypä tøø chó'oguiäbä.

¹³Haa ja'a mõjhanimal miämetspä, madiu'u hijxtahñd yajcähxø'cy haagä hoy-yagjuøøñäjaty. Hijxwiinduumä jøøn yajcahy naaxwiin.

¹⁴Coo ja'a jaya'ayä hijxtahñd hajxy yhjxy, yaghijxmañøøyyä hajxy jaduhñ. Mänit hajxy ñämaayä coo ja'a animal hajxy yhähädiuunxät, ja'a hänäjty tøø quiuhbuxyijäbä.

¹⁵Mänitä miämetspä animal quiuhdujtmøoyä coo ja'a animal yhähädiuunnaxy yagjujypiögät, yajcapxø'ögät. Jaduhñ je'e quiuhdujtmøoyäbä coo yajyagho'ogøøjät pønjatia animalhädiuunnaxy ca'a wiingudsähgø'owaamb.

¹⁶Mänitä tsaangu'ughajxy nägøxiä yajseñapadaacy maa yhähooguiø'øhajxiän, o maa wyiinnähgøpcøxphajxiän, miøjjä miuutscä, miäyøø quia'a mäyøøjä.

¹⁷Pøn hänäjty ca'a señamøød, pønä animal xioø hänäjty ca'a møødhajtäp, o ja'a ñúmero, cabä cuhdujt hajxy hänäjty mio'oyii coo hajxy jiüyät, coo hajxy tiøögät.

18 Pøñ cuhwijy, pøñ wiinjuøøby, ween yhuuc najuø'øy nebiä animal ñúmero miädia'agytiägø'øy. Jadhuhñ je'e nebiä jäya'ay ñúmeron. Jue'e ñúmero jadhuhñ, tädujmägo'x cudägøøghii'xtädujc.

14

1 Mänitøchä Meeghuung nhijxy coo jim tiäna'ay Sióntunñähgøxp. Jimä jäya'ayhajxy hänäjty piadänaabiä nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc mil. Yhaagä møød hajxy hänäjty cujaay wyiinnähgopcøxphajxy ja'a Meeghuung xiøø møødä Tieedy xiøø.

2 Mänitøch jim nmädooy tsajpootyp nebiä møjnøø may jiäditiän, nebiä hänee møc ya'axiän. Jadhuhñ hänäjty yajmädoobä nebiä harpa may miäna'añän.

3 Ja'a nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc milpä jäya'ay, ja'a hajxy hänäjty tøø yajnähwa'achijäbä hädaa yaabä naaxwiin, jemyhøy hajxy hänäjty jim yhøøby Dioswiinduum. Haa ja'a nämädaaxpä animalhajxiä, jim hajxy hänäjty piahäña'ay møødä majjäya'adiøjc-hajxy. Cabä wiinghäna'c-hajxy jiada'añ ja'a jemyhøy jadhuhñbä.

4 Haa ja'a nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc milpä jäya'ayhajxiä, cabä wiingto'oxiøjc hajxy hänäjty tøø miøødtsäna'ay. Jaanç tehñ yhoy hajxy hänäjty jiäya'ayhaty. Majatiä Meeghuung hänäjty ñøcxø'øy, pianøcxyp hajxy hänäjty jadhuhñ. Jayøbajt hajxy yajnähdiä coo hajxy yajnähwa'adsøøjat, coo hajxy yhuunghadøøjat ja'a Diósäm møødä Meeghuungäm.

5 Ni mänaa hajxy quia'a hønnda'agy. Cab hajxy tii poj tii cädieey miøødä jim Dioswiinduum.

6 Mänitøchä Diosmoonsä wiingpä nhijxy; jim hänäjty jiäyøøwiädity tsajtcøxp. Ja'a Diosmädia'agy hänäjty yegaamby ja'a ni mänaa ca'a tægajtpä. Nägøxiä ja'a jäya'ayhajxy hänäjty mio'owa'añii, ja'a hajxy yaa tsänaabiä wiinduhmyhagajpt, hoy hajxy wiinghayuucjaty jia møødä.

7 Mänitä Diosmoonsä møc miänaañ:

—Wiingudsähgø'ow ja'a Dios hajxy. Näma'aw hajxy jadhuhñ coo miøøjjä jiaançhä. Tøø yhabaady coo ja'a Dios jäya'ay yajtøyhajtyega'añ. Je'eds cøjx yhädiuñ tsajpootyp møødä naaxwiin, møødä mejy, møødä nøøgopc.

8 Mänitä Diosmoonsä tu'ug jiaac mänaañ:

—Tøø ja'a møjcajpt Babilonia quiuhdägoy, je'eguiøxpä coo ja'a quiuhdujt jiaanç tehñ yhaxøøgä. Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä piajatcø'øy ja'a Babilonia quiuhdujt.

9 Mänitä miädägøøgpä Diosmoonsä møc miänaañ:

—Pøñä animal wiingudsähgøøby møødä yhädiuunñaxy, pøñ yajseñapädaacp wyiinnähgopcøxp o quiø'øgøxp,

10 hoyhoyä Dios jiaanç tehñ yajcumädowa'añ. Jøønjooty, azufrejooty hajxy chaachpøga'añ Diosmoonsäwiinduum møødä Meeghuungwiinduum.

11 Cøjxta'axiøø hajxy chaachpøga'añ xøømdsuhñ, pøñjatiä animal wiingudsähgøøby møødä yhädiuunñaxy, pøñjatiä seña jim møødhajtäp.

12 Pøñjatiä Diosmädia'agy mäbøjp møødä Jesucristo miädia'agy, ween hajxy tehñgajnä miee'xtucy.

13 Mänitøchä jäya'ay jim tsajpootyp xñämaayy:

—Cujaay jaduñ: “Pønjata Diosmädia'agy mäbøjp, coo hajxy yhö'ogät, jootcujc hajxy yhida'añ.” Tøyhajt jaduñ. Poo'xáannäp hajxy jaduñ. Jiahmiedsaambiä Dios jaduñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy tøø yajtuñ. Nømä Dioshespíritu miäna'añ.

14 Mänitøchä jäya'ay tu'ug nyuughijxy. Poobjocøxp hänajty yhäña'ay. Rocuhjén hänajty quiuhjenhajpy. Arroztstujt hänajty quio'øgaphajpy jaanč tehñ jøøjp.

15 Mänitå Diosmoonså tu'ug piädsøømy maa ja'a Diostsajtøjcän. Mänitå jäya'ay miøjyaaxå møc, ja'a hänajty häñaabiä jocøxp:

—Tøø yhabaady coo ja'a päda'agy myajpådø'ogät jiiby naaxwiin. Tøø ja'a tiøøm miäjay. Nøcx yajpådø'og.

16 Mänitå päda'agy hoy jiaanč yajpådø'ogy arroztstujthaam hädaa yaabå naaxwiin. Jaduñ miädia'agytiägø'y coo ja'a jäya'ayhajxy yajcumådowa'añii, ja'a hajxy haxøøgcuhdujtmøødpå.

17 Mänitå Diosmoonså wiingpä piädsøømgombå maa ja'a Diostsajtøjcän. Jimå arroztstujt hänajty quio'øgaphajp jaanč tehñ jøøjp.

18 Mänitå wiing Diosmoonså piädsøømy maa ja'a altarän. Je'e cuhdujtmøød maa ja'a jøøngøxpän. Mänitå Diosmoonså møc miøjyaaxå ja'a arroztstujt cabhijpå:

—Tøø ja'a tsaatyp jiiby cha'amy naaxwiin; nøcx yajpådø'og arroztstujthaam.

19 Mänitå tsaatyp hoy jiaanč yajpådø'ogy arroztstujthaam hädaa yaabå naaxwiin. Mänit hoy piäda'agy maa ñähhädiunø'yän maa hajxy tiehñdse'ediän. Jaduñ mäwiinädså Dios yajtsaächpøga'añ ja'a hajxy tøø quia'a mäbøquiäbå.

20 Cajtpa'a ja'a tsaatyp hajxy hoy tiehñdse'edy. Comå nø'ty piädsøømy maa ñähhädiunø'yän. Møjwiinä nø'tymejy quiojy tågøøgmågo'x kilómetro. Coo'pä nø'ty hänajty maa ja'a cuaay frenon.

15

1 Mänitøchä wiinghijxtahñd jim nhijxy tsajpootyp jaanč tehñ yhamøj, hoy-yagjuøøñå. Juxtøjc-høchä Diosmoonså nhijxy haagå häyohnmøød. Je'eduhñ ñänøømy coo ja'a Dios juxtøjc-hooquiä jiaac yajtsaächpøga'añ ja'a hajxy yaa ca'a mäbøjpå hädaa yaabå naaxwiin.

2 Mänitøchä hijxt nhijxy. Jim hänajty hamøj quioonna'ay. Nebiä mejjiän hänajty quiähxø'ogy. Jaduñ hänajty quiähxø'pä nebiä toobiän. Jimå jäya'ayå hijxt hajxy hänajty wyiindåna'ay, ja'a animal hajxy hänajty tøø quia'a yajmäjädá'aguiäbå møødå seña, møødå xiøø, møødå ñúmero. Jimå harpa hajxy hänajty miøødåbå. Ja'a Dios jaduñ yejc.

3 Jaduñ hajxy hänajty yhöy nebiä Moisés jecy yhöøyyän. Je'e ja'a Dios jecy mäduun. Jaduñ hajxy hänajty yhöøbå nebiä Meeghuung yhöøyyän:

Wiindsøn Dios, cøxiä miich cuhdujt mjaanč tehñ miøødå. Møj jaanč miich mjaanč tehñ tiuñ.

Jaanč tehñ yhöy miich mguhdujt jaduñ. Miich mhanehñby wiinduhmyhagajpt.

4 Caj miich tii popjä tii cädieey mmøødå. Nägøxiä miichå jäya'ayhajxy xwyiingudsåhgø'øy.

Nägøxiä hajxy miäna'añ cooc mmøjjå cooc mjaančhä. Minaamb miich jäya'ayhajxy nägøxiä xwyiingudsåhgø'øwa'añ,

ja'a hajxy wiinduhmyhagajtpä, je'eguiøxpä coo hajxy tøø yhixy tøø miädooy
coo miich mguhdujt jiaanč tehṃ yhooyä.

5 Mänitøchä Diostsajtøjc nihjxhawaach jim tsajpootyp maa ja'a Dios
yhäña'ayän.

6 Mänitä Diosmoonsähajxy jiiby piädsøømy, ja'a häyohnmøødpähajxy ja'a
näjxujtcpä. Poobwit hajxy hänajty miøød jaanč tehṃ wia'ads. Jimä
orowøøn hajxy hänajty miøødä chi'tsnähgøxp.

7 Mänitä orotsim hajxy cødu'ugjaty miooyä. Tu'ugä animal jaduhṃ yejcy
ja'a nämädaaxpähajxy hänajty jim häñaabiä Dioswiinduum. Hujtsjatiä orotsim
hänajty. Je'eduhṃ nänøømby coo ja'a Dios ja'a jäya'ayhajxy jiaanč tehṃ
yajcumädowa'añ, ja'a hajxy ca'a mabøjpä. Cøjxta'axiøø ja'a Dios nän'ägädä
hity.

8 Jiiby Diostsajtøgooty, haagä joc jiiby pu'xwädijp. Jimä joc choon maa ja'a
Dios mõj jaanč yhitiän. Caj pøn jiiby hoy nän'ägädä tägø'øwa'añ tsajtøgooty
høxtä coonä ja'a Dios hänajty juxtujc-hooc tøø yajtsaachpøcy ja'a jäya'ayhajxy
ca'a mabøjpä.

16

1 Mänitøch nmädooy coo jäya'ay mõc quiapxy Diostsajtøgooty. Mänitä
Diosmoonsä näjxujtcpä nänmaaayä:

—Nøcx hajxy cuhmänactem jiiby naaxwiin ja'a orotsimjootypä. Je'eduhṃ
nänøømby coo ja'a Dios jiaanč tehṃ yajcumädowa'añ ja'a hajxy ca'a
mabøjpä.

2 Mänitä Diosmoonsä tu'ug hoy quiuhmänactemy hädaa yaabä naaxwiin
ja'a yhorotsimjootypä. Pønjatiä animalseñä hänajty møød ja'a hamøjpä,
pønjatiä yhädiuunnaxy hänajty wiingudsähgøøyyäp, nägøxiä haxøøgp'uuds
hajxy piaatä ja'a jaanč tehṃ piahmbä.

3 Mänitä Diosmoonsä miämetspä hoy quiudemø'øy mejjiooty ja'a yhorot-
simjootypä. Mänitä mejyñøø jiajty nebiä ho'ogyjiäya'añø'tiän. Cøjx yho'ogy
mädyijjaty jiiby tsänaaby mejjiooty.

4 Mänitä miädägøøgpä hoy mõjnøøjooty quidudemø'øy ja'a yhorot-
simjootypä møød jim nøøgopcjooty. Mänitä nøø jiajty nebiä nø'tiän.

5-6 Mänitä Diosmoonsä ja'a nøøgüeendähajpä miänaañ:

—Wiindsøn Dios, caj miich tii pojpä tii cädieey mmøødä. Cøjxta'axiøø miich
mhity. Hoy jaduhṃ coo miichä jäya'ayhajxy tøø myajtsaachpøcy, coo nø'ty
hajxy tøø myaghu'ugy, je'eguiøxpä coo miich mgu'ug xyajpuhho'cä møødä
miich mmädia'agy hajxy tøø xyajwä'xäbä.

7 Mänitä tu'jäya'ay miänaañ maa ja'a altarän:

—Tøyhajt jaduhṃ. Wiindsøn Dios, hoy jaduhṃ coo miichä jäya'ayhajxy tøø
myajtsaachpøcy. Miich cuhdujt cøxiä mmøød.

8 Mänitä Diosmoonsä ja'a miämädaaxpä ja'a xøø yajwiingutemøøyy ja'a
yhorotsimjootypä. Mänitä xøø quihdujtmooyä coo ja'a jäya'ay nio'ogät.

9 Hoyhooyä jäya'ayhajxy cøxiä tiooyy. Pero cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy
hänajty jia najtshixø'øwa'añ. Haxøøgjatiä Dios hajxy nänøømy ja'a jim
tsajpootypä. Cabä Dios hajxy piädaacy mõj jaanč, hoyyä Dios cuhdujt jia
møødä maa ja'a häyohngøxpän.

10 Mänitä Diosmoonsä miämägøøxpä quiudemøøyy maa ja'a animal hänajty
yhäña'ayän, ja'a yhorotsimjootypä. Mänit cøjx wyiingoodsø'øy majatiä

animal hánajty yhane'emiän. Mänitä jäya'ay tioots hajxy yajtsu'udsøøyy je'eguiøxpä coo hajxy hánajty jiaanč tehṃ chaačhpøcy.

¹¹ Paadiä Dios hajxy haxøøgjaty nänøømy. Cabä yhaxøøgcuħdujt hajxy hánajty jia najtshixø'øwa'añ.

¹² Mänitä Diosmoonsä ja'a miädädujcpä jiiiby quiudemøøyy Eufratesmøjnøøjooty, ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä nøø tiøøch. Jaduhñä reyhajxy hánajty hoy ñaxø'øwa'añ, ja'a hajxy hánajty jim tshoñda'agaambä maa ja'a xøø piädsømiän.

¹³ Mänitøchä haxøøgjuøhñdy tægøøg nhijxpädsøømy. Jiiiby hajxy piädsømøøyy maa ja'a dragón yhaawjootiän, møød maa ja'a animal yhaawjootiän, møød maa ja'a miämetspä animal yhaawjootiän, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hánajty yajwä'xäbä. Jaduhñä haxøøgjuøhñdy hajxy hánajty quiähxø'øgy nebiä yocchän.

¹⁴ Hix, møjcu'uhajxy je'e. Hoy-yagjuøøñäjäty hajxy hánajty yajcähxø'øgy. Mänitä reyhajxy hoy nägøxiä wioyii, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy nøcxy chiptuna'añ møødä Dioscøxpä, mänaa ja'a Dios yajnähdijjiän coo chiptuna'añ. Mäjaamøødä Dios jaduhñ.

¹⁵ Jaaya'ay jaduhñ mänaamb: “Cab jaduhñ pøn ñä'ägädä najuø'øy mänäajøch hánajty ngäda'aga'añ. Jootcujc je'e pønä Diosmädia'agy hánajty hamuumdu'joot mäbøjp. Jaduhñ mäwiinäts hánajty yhida'añ nebiä jujcypiän. Cabä hánajty chähdiunaanñä.”

¹⁶ Mänitä reyhajxy yhamugøøyy maa xiøhatiän Armagedón ja'a hebreo-hayuuc-haamby.

¹⁷ Mänitä Diosmoonsä ja'a miäjuxtujcpä cøxp quiuhdeemnajxy ja'a yhorot-simjootypä. Tu'ugä jäya'ay møc quiapxy maa ja'a Dios yhäñaadiaactän jim tsajpootyp:

—Tøø jaduhñ miaañä.

¹⁸ Mänit wiädsujcy møødä hänee yaaxy. Mänitä hujx møc ñajxy. Cabä hujx jaduhñ mänaaxøø ñaxy neby jaduhñ tøø ñaxiän.

¹⁹ Mänitä møjcajpt ñiwia'xä. Tægøøghit jaduhñ hoy miähmøøñä. Mänitä tøjc cøjx piумы wiinduhmyhagajpt. Mänitä Dios jäya'ayhajxy chaačhtiuuñ hoyhoy, ja'a hajxy hánajty jim tsänaabiä Babilonia-cajptooty.

²⁰ Mänitä tun cøjx yhadägoyyø'øy møødä naax ja'a hánajty jim hijpä mejyquuijc.

²¹ Mänitä jäya'ayhajxy quiuhga'awøøyyä caandøøtstuu hamøjjaty. Juxy-chägui'x kilo hánajty näje'e jiemčhä. Coo hajxy jiaanč tehṃ chaačhpøjcy, paadiä Dios hajxy haxøøgjaty ñämaayy.

17

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug xñämejch, ja'a hajxy hánajty näjuxtujcpä, ja'a orotsim hajxy hánajty miøødäbä. Mänitøch xñämaayy:

—Jam nyajnähixø'øy coo ja'a cuhñindo'oxiøjc ja'a møjpä yajtsaačhpøga'añii, ja'a jim häñaabiä mejywyiing.

² Tøø ja'a rey ja'a to'oxiøjc hajxy yaa miøødtssäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a to'oxiøjcøxpä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä yaa yhaxøøgwädity hädaa yaabä naaxwiin.

³ Mänitøchä Dioshespíritu xyajwiinhijxy. Mänitøchä Diosmoonsä jim xya-jnøcxy maa pøn quia'a tsäna'ayän. Mänitøchä to'oxiøjc tu'ug nhijxy. Animalnähgøxp hánajty yhäña'ay. Tsapsä animal ñi'x. Jimä mädia'agy hánajty

miøødä cujaay ja'a ñi'xcøxp. Haxøøgatiä Dios hānajtj ñānømy. Juxtujcä quiopc hānajtj je'e y majcä quiaa'pt.

4 Ja hucy ja tsaptsä to'oxiøjc wyit hānajtj je'e. Oro hānajtj ñaandsømhajpy møødä hočhaa møød perlas. Orotsim hānajtj quiø'ogø'owhajpy. Madiu'u haxøøgpä hānajtj jiiby yhytj orotsimjooty.

5 Jim hānajtj miøødä wyiinnāhgøpcøxp cujaay: "Ja'a møjcajpt Babilonia hädaa. Ja'a cuhñindo'oxiøjc tiajhajpy hädaa. Ja'a haxøøgpä yhøjxä tiecy hädaaduhñ ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä." Cab jaduhñ yhowyiinjuøññäjä.

6 Mänitøch nnajuøøyy coo ja'a to'oxiøjc hānajtj miu'ugyii. Ja'a Dioshuung ñø'tyhajxy hānajtj tøø yhuucäxä møød hajxy tøø yagho'ogyijäbä je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy miäbøjcä. Coočh jaduhñ nhijxy, njaančh tehñ yagjuøøyyhøch jaduhñ.

7 Mänitøchä Diosmoonsä xñāmaayy:

—Tii jaduhñ coo mwi'li yagjuø'oy. Nhawaanāanäbøch miičh ja'a to'oxiøjcøxpä møødä animalcøxpä, ja'a to'oxiøjc yaghñāabiejpä, ja'a juxtujcä quiopc, ja'a majcpä quiaa'pt.

8 Yø'ø animal tøø mwiinhixiäbä, jugyhajp hijty yø'øduhñ. Hoy tøø jia cuhdägoy, jutpädsømaamb jadähooc. Mänit nøcxy yho'ogaanñä. Pønñatiä xiøø jim ca'a miimb cujaay librojooty, coo ja'a animal hajxy yhixät coo tøø jutpädsømy, mänit hajxy hoyhoy yagjuø'owa'añ. Pero pønñatiä xiøø jim miimb cujaay librojooty, je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän, je'eguiøxpä coo ja'a xiøøhajxy jim quiujähyyäxä mänaa ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xta'aguiän.

9 Pøn jaduhñ wiinjuøøby, ween hädaaduhñ hoy yhuuc wiinjuø'oy: Yø'ø quiopc juxtujcä, jaduhñ mäwinäts hajxy yø'ø nebiä juxtujcä tunän. Jimä to'oxiøjc yhäñ'a'y.

10 Jaanä jaduhñduhmbä, jaduhñ mäwinäts hajxy yø'ø nebiä juxtujcä reyän. Nämägoøxc hajxy jaduhñ tøø quiuhdägoonä. Tu'ug jäda'ahaty guio-biernähajñä. Jat'u'ug, cahnä je'e tiägø'oyñä. Coo hānajtj tøø tiägøøñä, cab jaduhñ jiega'añ.

11 Haa ja'a animal tøø quiuhdägoyyäbä, tu'ugä näjuxtujcä rey jaduhñ. Miämetsc-hoocpä jaduhñ tøø piädsøømgombä. Mänit nøcxy yho'ogaanñä.

12 'Haa ja'a majcpä quiaa'pt tøø mwiinhixiäbä, nämajcä reyhajxy jaduhmbä. Cahnä hajxy tiägø'oy gobiernähajpä. Jaduhñä møjcuhdajt hajxy mio'owa'añii tu'hora quipxy møødä animal.

13 Tu'ugmädia'aguiä reyhajxy yhytj ja'a nämajcpä. Mänitä animal cuhdajt hajxy mio'owa'añ møødä mäjaa.

14 Mänit hajxy tiägø'owa'añ tsiptuumbä maa ja'a Meeghuungcøxpän. Mäjäda'agaambä Meeghuung jaduhñ. Hix, je'e ja'a møjcuhdajt nä'ägä møød. Pønñaty je'e jiamioødhajpy, Dioshuunghajxy je'eduhñ. Pedyii hajxy miäbøcy.

15 Mänitøchä Diosmoonsä xñāmāaguiombä:

—Yø'ø mejy tøø mwiinhixiäbä maa ja'a to'oxiøjc hijty yhäñ'a'yän, jaduhñ mäwinäts yø'ø nebiä wiinduhmyhagajpt-tsohmän. Madiu'u hayuuc hajxy quiapxy.

16 Y yø'ø animal quiaa'pt tøø mwiinhixiäbä ja'a majcpä, mänitä to'oxiøjc hajxy miähanhada'añ. Nähwa'ads høxwa'ads hajxy jaduhñ ñähgue'egaanñä. Chu'udsaamby hajxy jaduhñ; mänit hajxy ño'oga'añ.

17 Ja'a Dios jaduhñ tøø wyiinnahñdymo'oy coo hajxy jaduhñ quiudiünät nebiä Dios tøø yajnähdijjiän, coo hajxy tu'ugmädia'agy yhidät, coo ja'a animal

hajxy quiuhdujtmó'owät, høxtä coonä hänäjty tøø yhabaady nebiä Dios jajnähdijjiän.

¹⁸ Haa yø'ø to'oxiøjc tøø mwiinhíxiäbä, jaduñ mäwínäts yø'ø nebiä møjcajptän maa ja'a reyhajxy nägøxiä xiøønaxiän.

18

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug njaag hijxy coo hänäjty miänacy tsajpootyp. Mayyä cuhdujt hänäjty miøødä. Haamb tsämaamb hänäjty jaduñ. Hajaj jaduñ hädaa yaabä naaxwiin.

² Mänit møc yaaxy:

—Tøø ja'a møjcajpt Babilonia quiøxy puny. Jimä møjcu'uhajxy chänaañä, møødä haxøøgjuøhñdy madiu'ubä, møødä haxøøghanimalhajxy jäyøøbiä.

³ Tøø ja'a jäya'ayhajxy jim tsänaabiä quiøxy pahixpä nebiä Babilonia haxøøgcuhdujt miøødän. Tøø ja'a reyhajxy miøødtsäna'ay. Tøø ja'a hajuubiädøjc-hajxy miäyøøjøñä je'eguiøxpä coo ja'a Babilonia hijty cøxiä wiinä yaghøxhäyoy.

⁴ Mänitøchä jäya'ay nmädooy coo hänäjty jim quiapxy tsajpootyp:

—Pønjätyhöch nhuunghajpy, mdsónöp hajxy jim maa yø'ø cajptän, neby hajxy jaduñ mga'a pajatcø'owät, neby hajxy jaduñ mga'a padsaachpøgät.

⁵ Haa ja'a jäya'ayhajxy jim tsänaabiä Babilonia, tøø hajxy møj may jiaanč tehñ quiädieey. Hoyhoyä Dios jiaanč tehñ jaytsaachpøga'añ.

⁶ Jaduñä Babiloniatsohmä hajxy mduundägätsät nebiä wiinghäna'c hajxy tøø tiuñän. Mejtsjäduhñtiä hajxy myajtsaachpøgät.

⁷ Tøø hajxy hanaxiä jiaanč tehñ ñiguiumayii. Cøxiä wiinä hajxy tøø jiaanč tehñ yaghøxhäyoy. Paady hajxy mjaanč tehñ jaytsaachpøgät. Jaduñ quiopcooty jia wi'i miäna'añ: “Jadúñhöch chaa nhäña'ay nebiä møjcuuhdujtmøødpän. Nä'ä jäjtäbøchä nnihyhap jim. Cábøch jaduñ mänaa nnä'ägä jootmayhada'añ.”

⁸ Coo jaduñ miäna'añ, paquiä chaachpøga'añ. Piaadaambiä yuu møødä häyohn møødä ho'og tägoy. Toyáannöp je'eduhñ. Ja'a Dios jaduñ mänañ coo jaduñ chaachtuunøøjat. Jaayá'ayäts møjcuuhdujtmøød.

⁹ Haa ja'a reyhajxy, ja'a to'oxiøjc hajxy hänäjty tøø miøødtsänä'ayäbä, coo hajxy jaduñ yhíxät coo hänäjty tíoñä, mänit hajxy ñäjø'ow ñäxuudsä'añ.

¹⁰ Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänäjty jäguem tiäna'awa'añ. Mänit hajxy miäna'ana'añ:

—Miič Babiloniacajpt, may miič cuhdujt hijty mjaanč tehñ miøødä. Pero paquiä mjaanč tehñ quiuhdägooy.

¹¹ Mänitä hajuubiädøjc-hajxy ñäjø'ow ñäxuudsäambä, je'eguiøxpä coo ja'a tiogyhajxy quia'a nä'ägädä juyäñäxä.

¹² Madiu'u toogy hajxy hänäjty miøødä: oro, møødä plata, møødä hočhaa, møødä perlas, møødä howyit, møødä linowit, møødä sedawit, ja hucy ja tsapts. Jaduñä quepy hajxy hänäjty madiu'u miøødäbä ja'a pa'agxuu'pä, ja'a tsowjatypä, møødä tijatiä elefantetøødshadeeñdiuc-hädiuñäbä, møødä hobiuixt, møødä pujxt, møødä mármoltsaa.

¹³ Jaduñä canela hajxy hänäjty miøødäbä, møødä jøø'xychooy ja'a jaanč tehñ pia'agxuu'pä, møødä poom, møødä mirra, møødä perfume, møødä vino, møødä hon, møødä harina hoybä, møødä trigo, møødä jäyujc, møødä waj, møødä meeg, møødä cuaay, møødä carreta, møødä moonsädøjc jamiäjuyyabä.

14 Mänitä hajuubiädøjc-hajxy miäna'ana'añ:

—Tøø miičh xquiøxy pøjcä tijaty miičh mhadsojpy møødä mmäyøøhadyijäbä.

15 Näjø'ow ñäxuudsambiä hajuubiädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø miäyøøj'øyäbä maa yø'ø cajptän. Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänäjty tiäna'ay jäguem.

16 Mänit hajxy miäna'ana'añ:

—Tøø yø'ø møjcajpt jiaančh tehñ chaačhpøcy. Jaduhñ hijty je'e nebiä to'oxiøjc howyitmøødpän ja hucy ja tsapts, møødä oromøødpä, møødä hočhaamøødpä, møødä perlasmøødpä.

17 Paquiä ja'a miäyøøhadyijäbä tøø quiøxy pøjcäxä.

Haa ja'a jäya'ayhajxy hänäjty wädijpä barcojooty, jäguem hajxy hänäjty tiäna'awaambä, møødä wyiindsøn hajxy, møød hajxy nä'a wädijpä.

18 Coø hajxy yhiixy coø ja'a cajpt hänäjty tioonä, mänit hajxy yaaxy:

—Cab mädyii cajpt ñä'ägädä mäbaady nej yø'ø møjcajpt hijtiän.

19 Mänit hajxy tiägøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänit hajxy yáaxcombä:

—Tøø yø'ø møjcajpt jiaančh tehñ chaačhpøcy. Haa ja'a cubarcohaxjiä, tøø hajxy jia mäyøøj'øyä coø yø'ø cajpt hijty jiaančh tehñ miäyøøjä. Paquiä tøø quiuhdägoonä.

20 Pønjaty jim tsänaaby tsajpootyp, ween hajxy nägøxiä mxoonda'agy, møødä Diosquexy møødä Dioshuung, je'eguiøxpä coø ja'a Dios yø'ø cajpt tøø yajcumädoy.

21 Jaančh tehñ miøcä Diosmoonsä tu'ug. Mänitä cruundätsaa yajpädø'cy. Mänit miejyquia'adsøøyy. Mänit miänaañ:

—Jaduhñsä Babiloniacajpt jiadaambä yhabetaambä. Cab jaduhñ mänaa ñä'ägädä cähxø'øgaannä.

22 Cab jaduhñ jim pøn xiu'uxaannä. Caj pøn jim tiunaannä. Cab hajxy jim jioösaannä.

23 Ni jøøn jim quia'a toyaannä. Cab hajxy jim piøgaannä yhu'ugaannä. Paadiä Babiloniacajpt jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ je'eguiøxpä coø ja'a cu'ug jiaančh tehñ miäyøøjä. Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä piahixy ja'a Babilonia yhxøøgcuhdujt.

24 Haa ja'a Diosquexy møødä Dioshuunghaxjiä, ja'a hajxy yaghó'cäbä, jimä ñø'tyhajxy tøø miähmø'øy maa yø'ø cajptootiän. Hiix, cu'ug jaduhñ jatcøøyy.

19

1 Mänitøch nmädooyy majiäya'ay hänäjty jim ya'axy tsajpootyp:

Møj jaančhä Dios jaduhñ. Jaaya'ay hajxy xyajwaats xyajtséjcäm.

Tsøg hajxy wiingudsähgøøyyäm coø møcmäjaa miøødä.

2 Hoyyä Dios quiudiuuñ coø ja'a cuhñindo'oxiøjc hoy piäda'agy haducytium, je'eguiøxpä coø ja'a yhxøøgcuhdujt piahixäxä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä, y coø tøø yaghø'ogy ja'a Diosquexypä møødä Dioshuung.

Coo ja'a Dios ja'a ca'awiindøybä yajcumädowa'añ, yejpiä tøyhajt jaduhñ; cab nä'a nägoobä yajcumädoy.

3 Mänitä majiäya'ayhajxy miänáangombä:

Møj jaančhä Dios. Cøjxta'axiøø yø'ø cuhñindo'oxiøjc yhatoy yhapøgø'owa'añ.

4 Mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinjiicädaacy, ja'a hajxy nähi'xmädaaxpä møødä animalhajxy ja'a nämädaaxpä. Mänit hajxy miänaañ: —Tøyhajt jaduhñ, møj jaančhä Dios.

5 Mänitä jäya'ay jim tu'ug quiapxy maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän:

Näma'aw ja'a Dios hajxy coo miõjjä coo jiaančhä, pønjaty Diosquexy, pønjatia Dios wiingudsähgõõby, miõjjä miuutscä.

6 Mänitõch nmädooyy coo majiäya'ay hänajty quiapxy. Jadhun yajmädooyy nebiä mejy mõc yhahõõchän, nebiä hãnee mõc ya'axiän:

Mõj jaančhä Dios jaduhñ. Tõõ tiägõõñä gobiernähajpä.

Jimä mõjcuhdujt miõõdä.

7 Tsõg hajxy jootcugõõyyäm, tsõg hajxy xoonäacäm. Tsõgä Dios hajxy mõj jaanč pädäacäm.

Tõõ yhabaatnä coo ja'a Meeghuung piõgaanä. Tõõ ja'a jaxie'eb ñiyhahixõõyyänä.

8 Howyit jaduhñ jaanč tehñ yajpõgõ'õwáanäp, wa'adspä, haambä tsämaambä,

nõmä majiäya'ayhajxy miänaañ. Haa ja'a howyitä, je'eduhñ ñänõõmby coo ja'a Dioshuunghajxy hänajty hoy tõõ wiädity hädaa yaabä naaxwiin.

9 Mänitõchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Cujaay jaduhñ: “Jootcujc hajxy yhity pønjaty tõõ yajwoy tõõ yajwich maa ja'a Meeghuung piõga'añän.”

Mänitõch xñämáaguionbä:

—Tõyhajtä Diosmädia'agy jaduhñ.

10 Mänitõchä Diosmoonsä nja wiinjicädaacy. Nja wiingudsähgõ'õwáanñõch jaduhñ. Mänitõch xñämaayy:

—Ca'ach xwyiingudsähgõ'õy. Hõõchä Dios xmioonsähajp nej mijts xmioonsähajpän, coo mijtsä Jesucristo miädia'agy hoy myajtuunä. Ja'a Dios mäböcy mwiingudsähgõ'õwäp.

Tõyhajtä Jesucristo miädia'agy. Tu'ugmädia'agy hajxy yhity, pønjatia Jesucristo miädia'agy yajwá'xäp, pønjatia Jesucristo capxpaatp.

11 Mänitõch tsajpootyp nhijxy coo tõõ yhawa'ach. Mänitõchä jäya'ay tu'ug nhijxy coo ja'a ca'awiindõybä hoy yajcumädowa'añ, coo hoy chiptuna'añ. Paady xiõhaty ja'a hoguudiumbä, ja'a tõyhajtyejpä. Poobcuaañähgõxp hänajty yhäña'ay.

12 Jadhunä wyiin hänajty quiähxõ'õgy nebiä jõõn tioyyän. Mayyã cuhjen hänajty miõõdä cuhduum. Jimä xõõ hänajty miõõdä cujaay. Ni pøn hänajty quia'a najuõ'õy tii xõõ je'e. Je'eduhñ nidihm najuõõby.

13 Nõ'tiä wyit hänajty tõõ yaghucy. Ja'a Diosmädia'agy hänajty xiõhaty.

14 Jaanč tehñ miäjäya'ay hänajty panõcxp haagä poobcuaañähgõxp. Poobwit hoybä hajxy hänajty miõõd, jaanč tehñ pioob jaanč tehñ wia'ads.

15 Jim yõ'õya'ay espada jaanč tehñ jiojõp hänajty miõõdä yhaawjooty. Je'e ja'a jäya'ay hänajty yajpuxaamby. Jaanč tehñ miõc guobiernähada'añ. Hoyhoyyã jäya'ay chaachtiuna'añ nebiä Dios ja'a jäya'ay yajcumädoyyän.

16 Jimä xiõõ hänajty miõõdä cujaay wyitcõxp mõõdä piuuguiõxp: “Hädaa mõjcuhdujtmõõd; ni pøn mõjcuhdujt jaduhñ quia'a mõõdä.”

17 Mänitõchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy coo hänajty jim tiäna'ay maa ja'a xõõjän. Mänit jaanč tehñ miõc yaaxy. Ja'a luudhajxy mõjyaaxä, ja'a hajxy cõxp jäyõõwiädijpä:

—Min hajxy tsu'uds. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xmi'o'owaamby.

18 Jäya'ay hajxy nägõxiä mdsu'udsamby, miõjjä miuutscä, hopiõnã, mõõdä rediõjc-hajxy, mõõd hajxy tuumbä soldadowiindsõñ, mõõd hajxy mõcmäjaamõõdpä, mõõdä cuayy, mõõd hajxy cuayhãñaabiä.

¹⁹ Mänitõchä animal nhijxy. Mõõdä reyhajxy hänäjty jim choonä mõõdä quiu'ughajxy. Tsiptunaamb hajxy hänäjty jaduħn mõõdä jaaya'aguiõxpä ja'a cuaañähgõxp wädijpä mõõdä quiu'ug.

²⁰ Mänitä animal miajtsä mõõdä craa ja'a jaanč tehñ jiaä'aawyinhõhmbä. Tõõ ja'a craa hänäjty yajcähxõ'õgy hoy-yagjuõõñäjaty maa ja'a animal wyi-induumän. Jaduħnä craa hänäjty tõõ wyiinhõõñ pøjaty yõ'õ animal seña hänäjty mõõdhajtäp, pøjaty yõ'õ animal yhädiuunxaxy hänäjty tõõ wyi-ingudsähgõõyyä. Mänit hajxy nämetsc jioõnjuipõõyyä maa azufre hänäjty tioyyän.

²¹ Mänitä quiu'ughajxy yaghó'cäxä. Jaaya'ay jaduħn mäyagho'c, ja'a hänäjty cuaayhäñaabiä. Espadahaam miäyagho'cy, ja'a jaanč tehñ jioõpä, ja'a hänäjty jim miõõdpä yhaawjooty. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy chu'tsä. Ja'a luudhajxy jaduħn mädsu'ts jaanč tehñ quiu'uxiä.

20

¹ Mänitõchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy. Jim tsajpootyp hänäjty miänacy. Jimä juthawaast hänäjty quiõ'õgonhaty, ja'a hänäjty jaanč tehñ quiõõcpä. Jimä cadena hänäjty quiõ'õwitshajpä.

² Mänitä mõjcu'ugong miajtsä, ja'a xõhajpä Satanás. Ja'a dragón je'e mõõdä jecychahñdy. Mänit quiõ'õxõjtsä tiecyxiojtsä cadenaahaam.

³ Mänit quiujuipõõyyä jutjooty. Mänit yhawägüi'tsä. Mänitä Diosmoonsä yhahoo'ch maa ja'a juthaawän. Mil jomõjtä mõjcu'ugong hänäjty jiiby yhida'añ, nebiä jäya'ay jaduħn quia'a wiinhõhñnät. Coõ hänäjty mil jomõjt tõõ yhabejnä, mänit yhõxmdsa'añii. Pero cab hänäjty jejcy yajwädita'añii coõ hänäjty tõõ yhõxmächii.

⁴ Mänitõch nhijxy coõ cu'ughajxy hänäjty yhäña'ay. Haagä mõjcuħdujtmõõd hajxy hänäjty coõ hajxy nägõxiä yajtõyhajtyégät. Mänitõchä jäya'ayä yhäañämähajxy nhijxä, pøjaty hänäjty tõõ yo'puxyii. Paady hajxy yo'pujxä coõ hajxy hänäjty tõõ Dyiosmädia'agy-yajwa'xy coõ ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Cabä animal hajxy hänäjty tõõ wyiingudsähgõ'õy, ni ja'a yhädiuunxaxy. Ni cab hajxy hänäjty tõõ piädáacäxä ja'a animal seña, ni wyiinnähgõpcõxp ni quiõ'õgõxp. Mänitõch nhijxy coõ hajxy jiuypiojnä. Mänitä Jesucristo hajxy miõõdtägõõyy gobiernähajpä. Mil jomõjt hajxy hänäjty tiuna'añ.

⁵⁻⁶ Jayõjp hajxy jiuypiojtsõhñ. Jootcujc hajxy yhity. Nebiä teediän ja'a Dios hajxy miõõduñ. Cab hajxy chaachtuuna'añii. Coõ mil jomõjt hänäjty tõõ yhabety, mänitä jäya'ay yhäañämähajxy jiaac jiuypioõgaambä nägõxiä, ja'a hajxy hänäjty hoy tõõ quia'a wäditiäbä. Mänit hajxy yajcumädowa'añii.

⁷ Coõ mil jomõjt hänäjty tõõ yhabejnä, mänitä Satanás yhõxmdsa'añii.

⁸ Mänit tiägõ'õwa'añ jäya'awyinhõhmbä wiinduhmyhagajpt. Yajwiinhõõnaambä Gog mõõdä Magog. Mänit hajxy yhamugõ'õwa'añ mõõdä quiu'ughajxy coõ hajxy hänäjty chiptuna'añ. Jaanč tehñ miay hajxy hänäjty jaduħn.

⁹ Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Mänitä Dioshuunghajxy jiuħbic jiuħgodõ'õwa'añii. Mänitä Dios jõõn yajca'awa'añ. Cõxy toyaambä Magoghaxy jaduħn.

¹⁰ Mänitä mõjcu'ugong jioõnjuipõõyyä maa ja'a azufre hänäjty tioyyän, maa ja'a animalhajxy hänäjty tõõ jioõnjuipõ'õyijän, mõõdä craa hänäjty tõõ jiaä'aawyinhõõñäbä. Cõjxta'axioõõ hajxy jiiby chaachpõga'añ xõõmsuhñ.

¹¹ Mänitõchä Dios nhijxy coo hänäjty yhäña'ay. Poobä yhäñaabiejt hänäjty cruundä. Mänitä naaxwiimbä yhadägoyyoøyy maa ja'a Dioswiinduumän mөөd tsajtcøxp.

¹² Mänitõchä hääñämähajxy nhijxy miøjjä miuutscä. Jim hajxy hänäjty tiäna'ay Dioswiinduum. Mänitä Dios ja'a libro yaghawaach mөөdä libro wiingpä. Jiibiä xiøøhajxy hänäjty myiñ cujaay ja'a hajxy jugyhadaambä cøjxta'axiøø nebiä Dios jugyhatiän. Mänitä Dios ja'a libro quiapxy pø hoyyää hääñämähajxy hänäjty tøø jiäya'ayhaty, pø caj.

¹³ Mänitä hääñämähajxy jilby piädsøømy mejjiooty, ja'a hajxy hänäjty jilby tøø yho'oguiäbä. Jaduhñ hajxy jilby piädsøømbä naaxpa'c. Ja'a hajxy hänäjty hoy tøø jiäya'ayhätiaäbä, hawa'adstuum hajxy hoy miähmøøñä. Ja'a hajxy hänäjty hoy tøø quia'a jäya'ayhätiaäbä, haducytium hajxy hoy miähmøøy.

¹⁴⁻¹⁵ Mänitä möjcu'ugong jøønjooty piädaacä. Mänitä hääñämähajxy jøønjooty quiujuipøøyyä, pønjatia xiøø hänäjty ca'a miimb cujaay librojooty. Cab hajxy cøjxta'axiøø jugyhada'añ nebiä Dios jugyhatiän.

21

¹ Mänitõchä tsajpootyp jemybiä nhijxy mөөdä naaxwiin jemybiä. Tøø ja'a tuctsajpootyp hänäjty tiägoonä mөөdä tucnaaxwiimbä. Mөөdä mejy hänäjty tøø tiägoobiä.

² Mänitõchä Dioscajpt nhijxy, ja'a Jerusalén jemybiä. Jim hänäjty miänacy tsajpootyp. Jim hänäjty tøø choon maa ja'a Diosän. Yajxon hänäjty quiähxø'ogy nebiä jaxie'eb ñiyhahixø'oyiijän coo hänäjty piøga'añ.

³ Mänitä jäya'ay mөc jiaanč tehñ quiapxy jim tsajpootyp:

—Huug hiç, jimä Dios tøø chänaadiaacpøcy maa ja'a jäya'ayhajxiän. Quiu'ughadaambiä Dios ja'a jäya'ayhajxy. Wiingudsähgø'owäänäp ja'a Dios jaduñ.

⁴ Jaduhñä Dios miäna'ana'añ coo ja'a jäya'ayhajxy quia'a jøøñät. Cab hajxy pia'ambedaannä, yho'ogaannä. Cab hajxy jiø'owaañnä xiuudsaañnä. Tøø yø'øduhmä hänäjty quiøxy cuhdägoonä.

⁵ Mänitä Dios miänaañ:

—Tøøch cøxiä wiinä nhädiuundägach.

Mänit miänängombä:

—Cujaay jaduñ. Tøyháthøch nmädia'agy jaduñ. Cábøch nhøhnda'agy.

⁶ Mänitøch xñämaayy:

—Tøø jaduñ miaañä. Høøch nyajtsohndaac; jaanä høøch nyajmaabiä. Pønä jioot hamuundu'joot tøø piäda'agy coo jugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiøch njugyhatiän, nguhdujtmó'owäbøch jaduñ coo jaduñ jugyhádät.

⁷ Pøn mäjädaacp, je'e jugyhadaamb cøjxta'axiøø nebiøch njugyhatiän. Høøch cøjxta'axiøø xTieedyhadaamb. Nhuunghadäämbiøch jaduñ.

⁸ Haa ja'a hajxy jaduñ ca'a mäjädaacpä, jøønjooty hajxy nøcxy quia'awa'añ maa ja'a azufre tioyyän. Jilby hajxy cøjxta'axiøø chaächpøga'añ, mөөd hajxy ca'a mäbøjpä, mөөd hajxy ca'awiindøybä, mөөd hajxy jäya'ay-yagho'pä, mөөd hajxy amigähämädoobä, mөөd hajxy mäwijs mäbäxujpä, mөөd hajxy quepy-chechwiingudsähgøøbiä, mөөd hajxy høhndaacpä.

⁹ Mänitõchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a hajxy näjuxtujcpä, ja'a orotsim hajxy miøødpä cødu'ug. Jimä tsø'ty häyohn hänäjty miøødä ja'a juxtujcpä orotsim. Mänitøch xñämaayy:

—Jamä jaxie'eb nyajnähiøø'y ja'a Meeghuung tio'oxiøjc-hadaambiä.

10 Nwiinhjxypoch hänajty; ja'a Dioshespíritoch hänajty xyajwiinhjxyp. Mänitöchä Diosmoonsä xwioonöcxymaa ja'a cöxptunghuudumän. Mänitöchä Dioscajpt xyajnähiöxöy. Jerusalén xiöhaty. Jim hänajty miänacy tsajpootyp maa ja'a Diosän.

11 Jaanč tehñ yhaamb jaanč tehñ chämaambä cajpt hänajty nebiä Diosän. Jaduhñ hänajty yhaambä chämaambä nebiä hočhaa jaanč tehñ chowbän, nebiä jaspetsaajän. Jaduhñ hänajty tiö'xiä nebiä hijxtän.

12 Piquiä ja'a cajpt quiuraa hänajty yhamuu'dsö'öguiä. Jaanč tehñ quiöxp hänajty yhamuu'dsö'öguiä. Majmetscä curaahaaw hänajty miöödä. Majmetscä Diosmoonsähajxy hänajty jim yhadäna'ay. Cödu'ugjaty hajxy hänajty yhadäna'ay maa ja'a curaahaawän. Tu'ugjatiä curaahaaw hänajty miöödä cujaäy nebiatiä judiöshajxy xiöhaty ja'a nämajmetscjatypä.

13 Tägöögä curaahaaw hänajty xöbädsöomypiä; tägöög hänajty tsuxpojpejpä; tägöög hänajty jöombojmänajpä; tägöög hänajty xööguhñajxpä.

14 Majmetscä tsaa hänajty jii by maa hänajty miuu'dsö'tsooñän. Jim tsaagöxp hänajty quiujaayä nebiatiä Meeghuungä quiuguexyhajxy hänajty xiöhaty, ja'a nämajmetspä.

15 Haa ja'a Diosmöonsöch hänajty xmiöödmädiaacpä, jimä oropaxyquipxt hänajty miöödä. Je'e ja'a cajpt hänajty yajquipxaamby miöödä curaahaaw miöödä yhamuu'dsö'ögy.

16 Haa ja'a cajpt, hamädaaxteec hänajty je'e. Jaduhñtiä yoñä nebiä yhoocän. Mänitö Diosmoonsä ja'a cajpt qyipy ja'a oropaxyquipxthaam. Mejtmsil cumejtsmägo'x kilómetro hänajty yoñä; jaduhñ hänajty quiöxpä; jaanä jaduhñ yhooc hänajtypä.

17 Haa ja'a yhamuu'dsö'öguiä, tägöög hii'x cumädaaxc metro hänajty quiöxpä.

18 Haagä jaspetsaahädiuñ ja'a hamuu'dsö'ögy hänajty. Haagä oro ja'a cajpt hänajty. Jaduhñ hänajty quiähxö'ögy nebiä hijxt jaanč tehñ tiö'xypän.

19 Haa ja'a majmetspä tsaa hänajty jii by hijpä maa ja'a yhamuu'dsö'ögy miuu'dsö'tsooñän, haagä hočhaa hänajty miööd. Haa ja'a jayöjpä tsaajä, jaspe hänajty miööd; ja'a miämetspä, zafiro hänajty miööd; ja'a miädägöögpä, ágata hänajty miööd; ja'a miämädaaxpä, esmeralda hänajty miööd;

20 ja'a miämägoöxpä, ónice hänajty miööd; ja'a miädädujcpä, cornalina hänajty miööd; ja'a miäjuxtujcpä, crisólito hänajty miööd; ja'a miäductujcpä, berilo hänajty miööd; ja'a miädaaxtujcpä, topacio hänajty miööd; ja'a miämajcpä, crisoprasa hänajty miööd; ja'a miämajtu'ugpä, jacinto hänajty miööd; ja'a miämajmetspä, amatista hänajty miööd.

21 Ja'a majmetspä curaahagö'ow, haagä perlahädiuñ hänajty cödu'ugjaty. Haa ja'a möjtu'u, orohädiuñ je'e. Jaduhñ hänajty quiähxö'ögy nebiä hijxt tiö'xiän.

22 Cábösch tsajtöjc jim nnä'ägädä hijxy maa yö'ö cajptän, je'eguiöxpä coo ja'a Dios jim chäna'ay miöödä Meeghuung. Mójcuhdujtä Dios miööd.

23 Haamb tsämaambä Dios jim yhity miöödä Meeghuung. Paadiä xö jim quia'a hañ ni ja'a po'o.

24 Coo ja'a Dioshajxy jim yhañ chämamy, paadiä jäya'ayhajxy jii by wiädita'añ, ja'a hajxy hänajty töö ñähwá'ačhäbä. Miöödä reyhajxy jii by wiäditaambä. Yajmedsaamby hajxy mädyijaty hoy yajxón.

25 Cabä curaahaaw mänaa yhaduga'añ. Cab jaduhñ mänaa wyiin-goodso'owa'añ maa yö'ö cajptän.

²⁶ Medsaambä jäya'ayhajxy jim Dioswiingudsähgøøbiä.

²⁷ Cabä haxøøgpä jii by mänaa tiägø'owa'añ cajptooty, ni ja'a jäya'ayhajxy ca'awiindøybä ni ja'a hønndaacpä. Jagooyä jäya'ayhajxy jii by tiägø'owa'añ pønjataiä xiøø jii by miimb cujaay librojooty ja'a Meeghuung miøødpä. Jaaya'ayädhajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän.

22

¹ Mänitøchä Diosmoonsä möjnøø tu'ug xyajnahixøøyy jaanč tehñ tiø'xy nebiä hijxtän. Jim hänajty piädsø'mø'øy maa ja'a Dios ja'a Meeghuung hänajty miøødhäña'ayän. Ja'a möjnøø jaduhmbä, yejpiä jugyhajt jaduhñ.

² Møjtu'ugujcä möjnøø hänajty piäyø'øgy. Mejtsnøøba'a ja'a quepychaa hänajty tu'ug tiäna'ay, ja'a jugyhajtyejpä. Majmetshoocä quepychaa hänajty tiøømbety tu'jomøjtpä. Wiindu'ugäpo'ojaty hänajty tiøømhaty. Ja'a yhaay-haamä jäya'ayhajxy nähwa'ačh wiinduhmyhagajpt.

³ Cabä haxøøgpä jim yajpaada'añ. Hix, jimä Dioshajxy yhäña'awa'añ møødä Meeghuung. Jimä miøonsäm wyiingudsähgø'owa'añijäm.

⁴ Jaduhñä wyiin jiojphajxy yhixäänäxä. Haa ja'a Dios xiøøhajxiä, jim cujaay miøøhdäänäxä maa ja'a mioonsä wyiinnähgøpcøxpän.

⁵ Cab jaduhñ mänaaxøø wyiingoodsø'owaannä. Cabä xøø jim yhanaannä, ni jøøn jim quia'a hajajaannä. Ja'a Dios jim hajajaamb cudø'xaamb. Haa ja'a hajxy jim tsänaabiä, cøjxta'axiøø hajxy jim guiobiernähada'añ.

⁶ Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Tehñ tiøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Haa ja'a Diosä, quiejx ja'a quiuguexy jaduhñ coo ja'a mioonsä nøcxy yhawäänäxä coo miäbodhaty tijaty jadaänäp tunäänäp. Ja'a Dios jaduhñ najtscapxøøyy —nømhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

⁷ —Mobädäjpøch jii by nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Jootujc yhity pønjataiä Diosmädia'agy hoy cudiumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty.

⁸ Høøch jaduhñ tøø nhixy tøø nmädoy, høøch Juanhajpä. Cooch nwiinhixpädøøyy, mänitøchä Diosmoonsä nwiinjicädaacy, ja'ačh hänajty tøø xyajwiinhixiäbä; nja wiingudsähgø'owäänhöch jaduhñ.

⁹ Mänitøch je'e xñämaayy:

—Ca'ačh xwyiingudsähgø'øy. Høøchä Dios xmioonsähajp nej mijts jaduhñ xmioonsähajpän coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajwa'xy. Pønjatai hoy cudiumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, moonsähäjtäp hajxy je'ebä ja'a Diosäm. Ja'a Dios mäböcy hajxy mwiingudsähgø'owäp.

¹⁰ Mänitøch xñämäaguimbä:

—Tøø miäbodhaty coo ja'a Diosmädia'agy tiøjiada'añ nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Paady, cabä Diosmädia'agy yu'učh myaghidät. Naxy mdehm yajwá'xät.

¹¹ Weenä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jiaac jatcø'øy haxøøg. Weenä hoyhäna'c-hajxy jiaac cudiuñ hoy nebiä Dios yhanē'emiän. Dioshuung hajxy je'eduhñ —nømhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

¹² —Tøyhajt jaduhñ. Mobädäjpøch jii by nhäda'aga'añ. Nøcxäämbøchä jäya'ayhajxy nbäda'aga'añ hodiium, ja'a hajxy hoy tøø quiudiñäbä. Haa ja'a jäya'ayhajxy tøø quia'a cudiñäbä, haxøøgtümhöch hajxy nøcxy nbäda'aga'añ.

13 Høøch cøxiä nyajtsohndaac. Høøch jadähooc cøxiä nyajmayäängombä —nømä Dios miänaañ.

14 Jootcujc hajxy yhity pønjaty nähwaatsp. Je'edshajxy jii by tägø'owaamb Dioscajptooty. Je'edsä cuhdujt hajxy mo'owääñäp coo ja'a tøømdsa'am hajxy jiøø'xät ja'a jugyhajtyejpä.

15 Pero cabä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jii by tägø'owa'añ, ni ja'a mäwijtspä ni ja'a mäbäxujpähajxy, ni ja'a amigähamädoobähajxy, ni ja'a jäya'ay-yagho'pähajxy, ni ja'a quepychechwiingudsähgøøbiähajxy, ni ja'a høhndaacpähajxy.

16 —Høøch Jesucristo, tøøchä nguguexy nguexy coo ja'a hermanohajxy cøxiä yhawääñäxät. Høøchä rey David nhaphajpy nhoc-hajpy. Y xyhaphajp xyhoc-hájpøch je'ebä. Høøch, jaxiøømhájpøch høøch —nømä Jesucristo miänaañ.

17 Jaduhnä Dioshespíritu miänaambä:

—Min —jaduhnä Meeghuung tio'oxiøjc miänaambä.

Pøn jaduhnä mädoob, ween jaduhnä miänáambät:

—Min.

Pønä jioot pädaacp hamuumdu'joot coo cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän, yagjughadañäp jaduhnä nebiä jiugyhatiän. Cab jaduhnä yagjuya'añii.

18 Pønjetiä Diosmädia'agy hamädoowhijp nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, nnämääbiøch jaduhnä coo ja'a mhamdsoo mädia'agy hajxy mga'a yajmäjaayø'owät. Coo hajxy jaduhnä mjatcø'owät, mäniä Dios hajxy xjiaančh tehñ yajtsaačhpøgät nej yaa jaduhnä myiñän cujaay hädaa librojooty.

19 Y coo hajxy näje'ejaty mbuhgónät, cabä Dios hajxy xyagjughädät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän, nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Cab hajxy jii by xyajtägø'owät Dioscajptooty.

20 Jaaya'ay jaduhnä mädiaacpä, je'eduhnä mänaamb:

—Tøyhajt jaduhnä. Mobädájpøch jii by nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Amén. Min paquiä Jesucristo. Miičh højts nWiindsøn'hajpy.

21 Ween mijsä Jesucristo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nägøxiä xmio'oy. Amén.